Kontrolleksemplar

AR Fr. R. Kreutzwaldi nim. ENSV Riiklik Raamatukogu

KÕIGI MAADE PROLETAARLASED, ÜHINEGE!

tartu riiklik ülikool

TRÜ

EKP TRÜ komitee, TRÜ rektoraadi, ELKNÜ TRÜ komitee ja TRÜ ametiühingukomitee häälekandja

Nr. 1 Esmaspäeval, 16. jaanuaril 1978 XXX aastakäik

REEDEST REEDENI

«Kas Praha konverents oli viies või kuues?»

«Kuues ikka. Aga ega ma praegu veel sinu juures eksamit tee. Vasta enne ära, siis hakka minu käest pärima.»

Seda dialoogi võiks omapäi jätkata, sest teadagi, mida kõneldakse siinpool eksamiust. Seal teisel pool ust ootas nädal tagasi aga juba täpseid ja sisukaid vastuseid saksa filoloogia I kursuselt NLKP ajaloost dotsent Jüri Ant.

1. Esimesele eksamipildile ongi jäänud eksamineerija ja eksamineeritava sissejuhatav protsess — pileti võtmine. Ja mis seal salata, teinekord oleneb hinne ikka piletist ka.

2. Aive Trummal, tema see oligi, kes äsja küsimustele pilgu heitis, paneb Eve Ruubeni kõrval kirja kõik selle, millest peatselt kõnelema hakkama peab.

3. Küllap oli meie pilditegemine see, mis Lore Veskimetsalt mõtte homselt eksamilt korraks ära viis ja naeratama sundis.

4. Heli Mattisenil on aga õnnelik ilme igati põhjendatud — tema õpinguraamatusse kanti äsja sisse «väga hea».

5. Viimasel pildil leiab aset eksami kõige tähtsam ja otsustavam pool — vastamine ise. Siiri Pokkinen tuli sellega väga hästi toime.

*

«Kuidas kursusel tervikuna läks?» küsisime pärast eksamit Jüri Andilt.

«Hästi. Eksami keskmiseks hindeks tuli 4,0. Seminarideks valmistuti samuti korralikult.»

«Olete aastaid NLKP ajaloo eksamit vastu võtnud. Kindlasti on Teil jäänud omad tähelepanekud aine tundmise kohta?»

«Kui midagi puudu jääb, siis ongi see vahest oskamatus üksikküsimust kogu kursuse materjaliga seostada. Ja eks esimese kursuse juures ole ikka tunda liigset krampliikkust vastamisel. Veel tahaksin öelda, et hoopis meeldivam on õppejõul eksamit vastu võtta soojas ruumis (läinud esmaspäeval keeltemaja aud. 215). Kahjuks on auditooriumid sageli jahedad.»

*

Eksamid jätkuvad. Päevast päeva, nädalast nädalasse. Ja mitte ainult statsionaarsetel, vaid peatselt ka mittestatsionaarsetel üliõpilastel. 27. jaanuaril, mil meie järgmine lehenumber ilmub, on enamikul päevastel tudengitel sessioon läbi ja käes vaheaeg. Õppejõul küll mitte, mõõta tuleb kaugõppija tööd.

VARJE SOOTAK

Mikrofoni ees oli Enn Anupõld

Sedapuhku mitte stuudios, vaid 22. detsembril keemiahoone ringauditooriumis. Kõnealune teema: **televisioon**, selle «roosid ja vitsad».

Pressikonverentsi Eesti NSV Televisiooni ja Raadio Komitee aseesimehega korraldas žurnalistikaring. Kohtumine salvestati, s. t. üsna pea on räägitust oodata põhjalikumat ülevaadet.

Tunnustus

NSV Liidu Kõrg- ja Keskerihariduse Ministeeriumi aukirjaga märgiti ära üliõpilaste võistlustööde aktiivse ning eduka juhendamise eest ühiskonnateaduste ja rahvusvahelise noorsooliikumise alal NLKP ajaloo kateedri metoodikanõukogu esimees dots. Vilmar RUUS, aktiivse ja viljaka teaduslik-metoodilise töö eest avaldati tänu linna teoreetilise mehaanika teaduslik-metoodilise seminari juhendajale prof. Ülo LEPIKULE ja füüsika teaduslik-metoodilise nõukogu presiidiumi liikmele dots. Valdo RUTTASELE.

Ministri käskkiri

Kauaaegse viljaka pedagoogilise ja teadusliku töö, aktiivse ühiskondliku tegevuse eest ning seoses 60. sünnipäevaga autasustati teaduskonnasisehaiguste kateedri dotsenti meditsiinikandidaat Ülo LEPPA, eksperimentaalfüüsika kateedri dotsenti füüsika-matemaatikateaduste kandidaat Leonid UIBOT, sünnitusabi ja günekoloogia kateedri dotsenti meditsiinikandaat Hilja JALVISTET ja seoses 50. sünnipäevaga eriõpetuse kateedri vanemõpetajat Jevgeni MALIKOVI ministeeriumi aukirjaga.

Rektori käskkiri

Tsiviilkaitsealaste saavutuste eest 1977. a. avaldati tänu ja autasustati tsiviilkaitse staabi ülemat Anatoli DOVIDENKOT ülikooli aukirjaga.

Aktiivse osavõtu eest II üleliidulise vererõhu automatiseeritud mõõtmise alase nõupidamise ettevalmistamisel ja läbiviimisel avaldati tänu biofüüsika ja elektrofüsioloogia laboratooriumi töötajatele Peeter-Toomas LOOGILE, Rein RAAMATULE, Enn HENDRIKSONILE, Ilmar ORAVALE, Valentina PAABOLE, Rein-Toomas SÜTTILE ja Tõnu PETERSONILE.

Rektor õnnitles

günekoloogia ja sünnitusabi kateedri dotsenti Hilja JALVISTET, sisehaiguste kateedri dotsenti Ülo LEPPA ja saksa filoloogia kateedri vanempreparaatorit Helga HANSENIT ja anorgaanilise keemia kateedri preparaatorit Eugenia VETKAT 60. sünnipäeva puhul ning soovib juubilaridele tervist ja töötahet edaspidiseks.

* Jüri LAANE fotomontaaž

TRÜ nõukogu

Teaduslik-pedagoogiline kaader ja selle perspektiivne planeerimine

23. detsembri koosoleku päevakorra esimene põhipunkt puudutas ülikooli teaduslik-pedagoogilist kaadrit. ENSV Kõrg- ja Keskerihariduse Ministeeriumi kolleegiumi otsusega «Kõrgkoolide teaduslik-pedagoogilise kaadri arvulisest koosseisust ja struktuurist NLKP XXV kongressi otsuste valguses» 30. juunist 1977 seati kõrgkoolide nõukogude ette kohustus analüüsida teaduslik-pedagoogilise kaadriga seotud probleeme ja välja töötada pedagoogilise koosseisu optimaalne nomenklatuur, lähtudes ametikoha (professor, dotsent vanemõpetaja jne.), teadusliku kraadi, teaduslik-pedagoogilise töö staaži ning kateedri profiili kooskõlastatuse printsiibist. Ülikooli teaduslik-pedagoogilise kaadri küsimustega hakkas tegelema komisjon, mille esimeheks määrati õppeprorektor prof. U. Palm ja aseesimeheks teadusprorektor prof. kt. H. Metsa. Ülevaate komisjoni kogutud andmetest, nimetatud kaadri olukorrast ja perspektiivsest planeerimist 1990. aastaks esitas koosolekul H. Metsa.

Vajalik materjal koguti kahes etapis. Algul esitasid dekaanid ja üleülikooliliste kateedrite juhatajad olemasoleva ja vajamineva kaadri seisu. Teises etapis täpsustati kaadri juurdekasvu.

Põhirõhk informatsiooni läbitöötamisel oli suunatud doktorite ja kandidaatide juurdekasvu vajaduse väljaselgitamisele. Professor peab olema teaduste doktor ning dotsent vähemalt teaduste kandidaat. Kuid VAK-i uute määruste järgi võib teaduste doktor töötada ka dotsendina. Seega võib doktorikraadiga töötajate arv kateedris ületada professorikohtade arvu ja kandidaatide arv dotsendikohtade arvu. Lisaks kateedrite vajadustele arvestati ka teaduslike laboratooriumide kvalifitseeritud kaadri vajadusi.

Ettekandja tutvustas teaduslik-pedagoogilise kaadri praegust olukorda ülikoolis. Eriõpetuse kateedrita on ülikoolis 78 kateedrit, mida juhatab 47 professorit ja 31 dotsenti. Teadusliku kraadiga õppejõude on kateedrites 440. Lähemalt andmeid analüüsides selgub, et äärmiselt palju on kraadita vanemõpetajaid. Viimased instruktiivmaterjalid esitavad aga selle ametikoha täitja suhtes märgatavalt suuremaid nõudmisi kui seni.

Teaduslikes laboratooriumides töötab 3 doktorit ja 51 kandidaati. Kokku on laboratooriumides 283 töötajat.

Kaadri planeerimisel peab arvestama kõigepealt seda, et kateedri poolt õpetatavaid põhidistsipliine ja arendatavaid teaduslikke uurimissuundi kannaksid doktorid, enamikku aineid aga teadusliku kraadiga õppejõud. Tuleb jõuda ka selleni, et kõikide kateedrite juhatajad (välja arvatud mõned üldainete kateedrid) oleksid samuti kõrgeima teadusliku kvalifikatsiooniga. Kuigi ülikoolis õpetavad rohkem kui sadat ainet professorid, ei ole praegu eripedagoogika, loogika ja psühholoogia, farmaatsia, pediaatria, stomatoloogia, füüsilise geograafia, geneetika ja darvinismi, inglise filoloogia, saksa filoloogia, võõrkeelte, vene keele õpetamise metoodika, kehalise kasvatuse ja spordi, kergejõustiku, sportmängude, suusaspordi, veespordi, võimlemise, kaubatundmise ja kaubanduse organiseerimise, raamatupidamise, matemaatika õpetamise metoodika, matemaatilise analüüsi ning matemaatilise statistika ja programmeerimise kateedris ühtki professorit ega doktorit. Doktorikraadiga töötajate ettevalmistamisele on vaja just nimetatud kateedrites (v. a. võõrkeelte ja mõned kehakultuuriteaduskonna kateedrid) eriti tähelepanu pöörata, mida kateedrijuhatajad perspektiivplaanides on ka ette näinud.

«Et ülikooli kateedrite koosseis muutuks optimaalseks ja vastavaks kateedrite poolt tehtavale õppetööle, on vaja kateedrijuhatajate ja dekaanide arvamuse põhjal täiendavalt ette valmistada kokku 100 teaduste doktorit (pole arvestatud doktorite siirdumist vanaduspensionile) ning arvestades, et need doktorid kasvavad välja praegustest kandidaadikraadiga õppejõudude seast, tuleb täiendavalt ette valmistada 170—200 teaduste kandidaati.» 1990. aastaks on aga 40% praegustest doktorikraadiga töötajaist saanud üle 65 aasta vanuseks. Seega vajatakse 1990. aastaks koguni 140 doktorit, laboratooriumide vajadusi arvestades aga 150 doktorit. Vastavalt sellele suureneb ka kandidaatide perspektiivarv (270—300). Et jõuda 1990. aastaks optimaalsele tasemele, tuleks ainuüksi kateedrite vajaduste katmiseks aastas kaitsta doktorikraadi 12—13 õppejõul, kandidaadikraadi aga 20—22 õppejõul. Doktorite osas on planeeritud kaadri vajadusi võimalik rahuldada. Ei piisa aga statsionaarse aspirantuuri kohti kandidaatide ettevalmistamiseks. Seetõttu peab rohkem tähelepanu osutama mittestatsionaarsele aspirantuurile, stažeerimisele ja muudele võimalustele.

Küllaltki ebaühtlane on teadusliku kraadiga töötajate jaotus uurimislaborite vahel. Kindlasti peavad kvalifitseeritud kaadrit suurendama aerolonisatsiooni laboratoorium, arvutuskeskus ja kõik harulaboratooriumid.

Veel kord doktorite ettevalmistusest kõneldes ütles ettekandja, et kateedrite seisukohtadega tuleb enamasti nõustuda, kuid mõnevõrra arusaamatul põhjusel ei nähta täiendavalt doktorite ettevalmistamist ette rilgi- ja haldusõiguse, analüütilise keemia ja mõnes telses kateedris. Kõige suuremaks kujuneb doktorite juurdekasv loogika ja psühholoogia (6), poliitilise ökonoomia (4), NSVL ajaloo (3), inglise filoloogia (3), anorgaanilise keemia (3), üldfüüsika (4), kaubatundmise ja kaubanduse organiseerimise (3) ning kriminaalõiguse ja -protsessi (3) kateedrites.

Keskmine kateeder näeks 1990. aastal välja selline: kateedri juhataja (enamasti professor), 1.45 kateedri professori 3.63 dotsendi, 1.68 vanemõpetaja (1.18 kraadiga, 0,5 ilma), 2.18 assistendi või õpetaja (1.03 kraadiga, 1.15 ilma) kohta. Kokku oleks 9.94 kohta praeguse 8.35 asemel. Märgatavalt tõuseb sealjuures ka vanemõpetaja kvalifikatsioon.

Saadud andmete alusel töötatakse välja TRÜ teadusliku kaadri perspektiivplaan. Et seda täita, tuleb kateedreil hoolikalt valida perspektiivseid töötajaid (potentsiaalsed teaduste doktorid), luua neile vajalikud töötingimused, sõlmida ja tihendada üleliidulisi ja rahvusvahelisi teadussidemeid.

Koosolekul kuulati veel kaks ettekannet: ettevalmistusosakonna komplekteerimisest ja selle töölerakendamisest K. Velskrilt ning üliõpilaste osavõtust teaduslikust tööst U. Reinolt. ÜTÜ probleemidest kirjutame järgmises ajalehes.

MERCEDES PENT,
ELKNÜ TRÜ KOMITEE
ASESEKRETÄR

ELKNÜ XVIII KONGRESSI DELEGAAT

Mööd unud aasta oli meile eriline. Tema ajalooliste sündmuste vahetu mõju ulatub meie tööde-tegemiste tänasessegi päeva. Ülemaailmse progressiivse noorsoo foorumiks kujuneb käesoleval aastal üliõpilas- ja noorsoofestival Havannas. Leninlik Komsomol saab 60-aastaseks.

Juhindudes neist suursündmustest läheb vabariigi komsomol vastu oma XVIII kongressile, kus ülikool on esindatud kaheksa delegaadiga.

Ei olnud kerge topeltjuubelisemestri tööpingele vastu pidada, mistõttu viltutegemised ja õigel ajal tegemata jätmised ka end valusasti tunda andsid, eriti tegijaile. Sama ajalehe veergudel väljakuulutatud komsomolikomitee pressikonverentsist huvitusid ainult selle mõtte algatajad juristid ise. Siit jõuamegi kommunistliku noore, kursuse ja teaduskonna tasemele, kus sageli takerdub meie ühiste suursoovide realiseerimine. On's viga oskuste, kogemuste puudumises, organisatsioonilises töös komitee poolt? Kahjuks ei huvitanud see küsimus meie tudengeid. Küllap oleks muidu ikka küsima ja arutama tuldud.

Kõrgkooli komsomolitöö nõuab oma keerukuse tõttu juba juhtimis- ja organisatsioonilis-poliitilistes küsimustes baseerumist teaduslikele alustele. Selle tööga tegeldakse ka meie ülikooli uurimislaboratooriumides. Vajadus teaduslikuks lähenemiseks süsteemi uurimisel kerkis teravalt esile ka EÜE konverentsil. EÜE-d tuleb tõsiselt ja kompleksselt uurida. Kahju ainult, et sellise uurimistöö konkreetset algust ei ole võimalik lugejale nimetada.

Vaadates nüüd, ELKNÜ kongressi eel ülikooli komsomolikomitee kevadsemestri plaane, tuleks kronoloogilises järjekorras nimetada järgmisi suururitusi:

- **taliturlaad 1978**
- **TRÜ rahvaste sõpruse päevad '78 18.—23. aprillil, pühendatud Leninliku Komsomoli 60. aastapäevale**
- **EÜE päevad 12.—14. mail**
- **TRÜ kevadpäev mais.**

Järgides komsomoli ees seisvaid üldisi ülesandeid, mida püüame TRÜ-s ellu viia konkreetsete ürituste läbi, tahame ikka rakendada kõike uut ja eesrindlikku, muuta minimaalseks organisatsioonisisesele tööle minev ajakulu, tõsta iga kommunistliku noore ideelis-poliitilist teadlikkust jne. Sellega anname omapoolse panuse vabariigi komsomoliorganisatsiooni edasiseks tugevdamiseks.

Ülikooli komsomolikomitee ees seisab kevadsemestril äärmiselt palju ülesandeid. Minu soov oleks, et teaduskondade ja kursuste komsomolibürood suhtuksid suurema vastutustundega neid valinud üliõpilaste usaldusse; et rakendataks igapäevases komsomolitöös meie ülikooli vastavate laboratooriumide uurimistöö kogemusi. Ka EÜE töö kvalitatiivne ja kvantitatiivne suurenemine nõuaks juba mõnda aega komsomolikomitee sekretäri asetäitja kohta malevatöö alal. Üliõpilaste esteetilise kasvatuse kõrgendatud nõuete rahuldamine vajab samuti senisest märksa tugevamat materiaalset baasi. Loodan, et komsomolikongressil leiavad valgustamist veel mitmed üliõpilaskomsomoli probleemid. Moodustame ju meie, kõrgkoolides õppivad kommunistlikud noored, ligi 10% vabariigi komsomoliperest.

Mul on hea meel esindada kongressil ligi 5000-liikmelist ülikooli komsomoli.

„Olen õnnelik, et valisin selle eriala"

Suvi 1973.

Äsjane Nõo keskkooli abiturient KRISTA POOLAKENE seisab oma iseseisva elutee hakul. Kõik teed edasiõppimiseks on valla, ole ainult hakkaja ja astu õiget rada. Ega tüdrukul tegelikult kaua kõhelda tulegi: kahest võimalikust — füüsika või inglise keel — otsustab ta viimase kasuks.

* * *

«Valikus pole midagi imelikku, kuigi koolikaaslased tõlgendasid seda kui loobumist erialast. Olin enne Nõkku minekut juba keeltega tegelnud ja filoloogiline suunitlus seega olemas. Kusagil kümnendas klassis aga tärkas huvi keelte vastu uuesti, kuigi vahepeal kaldusin reaalainete valda. Tekkis tahtmine lähemalt uurida erinevaid grammatilisi süsteeme, nende aluseid ja lähtekohti, täiendada ja süvendada oma keelteoskust.»

Praegu teame Krista Poolakest kui inglise keele ja kirjanduse IV kursuse üliõpilast, F. Tuglase nimelise stipendiumi saajat, kes ülikoolis oldud nelja aastaga on igapäevase õppimise kõrval jõudnud palju ära teha, rohkem kui ühele tavalisele tudengile iseloomulik.

Endast rääkides on Krista väga tagasihoidlik. Kas pole aga ühe tütarlapse jaoks enam kui kiitust vääriv, et aastail 1976 ja 1977 toimunud üleülikoolilistel filosoofiakonkurssidel olid tema teadmised ja probleemide lahtimõtestamise tase paremad kaasvõistlejate omadest. Koos võiduga tuli meeldejääv preemiareis Poola Rahvavabariiki.

Ka inglise keele olümpiaadidel (1976 ja 1977) TRÜ ja TPedI vahel tunnistati ta ainuvõitjaks.

Krista on oma teaduskonna ÜTÜ nõukogu ja ühtlasi inglise keele ringi esimees.

Kursuse juhendaja Hella Laan rääkis temast kui väga põhjalikust ja korrektsest üliõpilasest, kellel jätkub tahtmist omandada maksimaalne hulk teadmisi, mitte kunagi jääda pinnapealseks, vaid süveneda probleemi lahendamisse, otsida asja tuuma ja leida see.

Vaimustusega meenutas ta, kuidas Krista ühest ilukirjanduslikust teosest ülevaate andis. See oli nagu omaette filosoofiline traktaat, ületamatu oma põhjalikkuse ja väljatoodud seisukohtade poolest.

Krista ise leiab, et filoloog peab olema võimeline huviga tegelema nii keele kui kirjandusega. «Võtke kasvõi kõige tavalisem grammatiline konstruktsioon ja uurige seda — te ei kujuta sageli ettegi, kui paljude huvitavate seosteni võib selle põhjalik analüüs viia.»

Ja veel: «Ei tohi unustada, kui tähtis on töö, mis meile sobib. Inimene võib meeletult armastada matkamist ja mägesid, kuid ei tarvitse olla geoloog, ka keelearmastaja pole alati filoloog ja ei saa salata, esineb ka vastupidine variant.»

* * *

Õppimisest võiks muidugi palju rääkida, aga kuidas siis vaba ajaga jääb?

«Vaba aeg kui omaette mõiste minu jaoks ei eksisteeri, kõik on ju üks elu, raamatu lugemine pole veel olesklemine. Meeldivad kino ja teater, raamatud ja reisimine, ka muusika, eriti prantsuse muusika.»

* * *

Kaaslased iseloomustavad Kristat sõbraliku ja tagasihoidliku tütarlapsena. Kunagi pole ta nende ees oma teadmistega kiidelnud, kuid just teadmiste ja mõistva suhtumise tõttu on ta huvitav vestluskaaslane ja inimene, kellelt võib alati nõu küsida, kui endal mõne probleemi lahendamine üle jõu kipub käima.

Krista ise hindab häid ja mõistvaid sõpru ja kollektiivi, mis kujuneb iseenesest, ilma kaunite saatesõnadeta. Kui puudub loomulik side inimeste vahel, on kollektiivist raske rääkida.

* * *

«Õpiaastad ülikoolis on kõrvuti laialdaste teadmistega andnud harjumuse tööks ja lugupidamise enesedistsipliinist. Need aastad on kokku viinud paljude huvitavate inimestega.

Olen õnnelik, et valisin just selle ala — inglise keele.»

SILVIA SIBRITS

NIMELISI STIPENDIAATE

Rahvusvaheline konverents

Üliõpilasspordis on rahvusvahelised kohtumised üsna tavaline nähtus, kindlaks traditsiooniks on kujunenud ka ehitusmaleva rühmade vahetamine sotsialismimaadega. Seevastu üliõpilaste ühiskonnateadustealane konverents, mis leidis aset Moskvas 20.—22. detsembril, oli oma ulatuselt enneolematu: osavõtjaid oli NSV Liidust, Saksa DV-st, Poolast, Ungarist, Tšehhoslovakkiast, Bulgaariast, Rumeeniast, Kuubast, Vietnamist ja Mongooliast.

Konverentsi heaks korraminekuks oli loonud kõik eeldused ÜLKNÜ Keskkomitee oma tohutute organiseerimiskogemuste ja võimalustega, kõik oli pisiasjadeni läbi mõeldud. Kavas oli kaks plenaaristungit ja töö viies sektsioonis. Esimeses sektsioonis kuulati kommunistlike ja töölisparteide ajalugu käsitlevaid ettekandeid, teises sektsioonis olid ettekanded filosoofia, kolmandas poliitilise ökonoomia, neljandas teadusliku kommunismi ja viiendas noorsooliikumise ajaloo alalt. Peale selle pakuti mitmesugust kultuurilist meelelahutust, külastati muuseume ja ajaloolisi paiku Moskvas.

Allakirjutanu võttis osa filosoofia sektsiooni tööst. Ettekannete temaatika oli üsna mitmekesine, tööd heatasemelised. Suur osa esinejaist käsitles mitmesuguste eriteaduste filosoofilisi probleeme. Torkas silma asjaolu, et konverentsist osavõtjate hulgas olid «professionaalsed» filosoofid tunduvas vähemuses.

Kahjuks on ÜTÜ rahvusvahelised kontaktid siiani üsna tagasihoidlikud ja rahvusvahelised üliõpilaskonverentsid suureks harulduseks. Millest võiks olla tingitud see mõnevõrra paradoksaalne olukord — on ju ilmne, et üliõpilaste teadustööl on tulevaste spetsialistide ettevalmistuses tähtsam koht kui sportimisel või tööl ehitusmalevas. Peamiseks põhjuseks tuleks vist pidada ÜTÜ suhtelist organisatsioonilist nõrkust (võrreldes EÜE ja spordiorganisatsioonidega). Tundub, et selle taga pole mitte niivõrd üliõpilasteadurite ühiskondlik passiivsus kui ÜTÜ käsutuses olevate materiaalsete vahendite piiratus.

ANDRUS ARRO,
ravi V k.

A. H. TAMMSAARE 100

30. jaanuaril, enne ja pärast seda kuupäeva oleme ümbritsetud rohkem kui kunagi varem Anton Hansen-Tammsaarega. Loeme ja kirjutame, vaatame ja kuulame, korraldame ja pakume nii teistele kui iseendale. Ja ikka kirjanikust ja kirjaniku pärast, keda päris omaks oleme tunnistanud. Kirjaniku pärast, kes ka uuesti üle lugedes sulle hoopis haaravama lugemiselamuse jätab. Kelle publitsistikasse aina enam süüvid, sest selle kaudu ka kogu meie kultuuri- ja ajalooprotsess mõistetavamaks muutub.

Nõnda oleme me kõik sidemeis kirjanikuga, kelle sajandat sünniaastapäeva sel kuul kogu maailmas meeles peetakse. UNESCO kalendris «Suurte isikute ja sündmuste aastapäevade pühitsemine» on eesti kirjanik A. H. Tammsaare üks neist kaheteistkümnest suurest isikust.

Ent Tartu ülikool ja Tammsaare? Aastad 1907—1911 märgivad Tammsaare üliõpilasaega, mil ta õigusteadust õppis. «Tammsaare valik langes õigusteaduskonnale nähtavasti sellepärast, et juriidilised distsipliinid annavad kõige ulatuslikuma ülevaate ühiskonna struktuurist ning üksikisiku ja ühiskonna suhetest, mille vastu Tammsaare oli ajakirjanikuna töötades hakanud sügavat huvi tundma. Seejuures ei mõtelnud Tammsaare tõsiselt juriidilisele karjäärile, tema eesmärgiks oli ülikoolis teadmisi omandada väga erinevailt teadusaladelt. Tema huvid ulatusid ajaloost matemaatika ja füüsikani, humanitaarteadustest köitsid teda filosoofia ja psühholoogia. Kõik need distsipliinid olid vajalikud, sest õpinguid alustades pidas Tammsaare kõigepealt silmas oma kirjanikukutsumust.»*

Ülikoolis on Tammsaare juubeli tähistamise üritused vastava organiseerimiskomisjoni kanda (esimees teadusprorektor H. Metsa, aseesimees filoloogiateaduskonna dekaan A. Künnap). Uue semestri algul võime osa saada kirjaniku 100. aasta juubeli tähistamise pidulikust koosolekust. Ettekanded on prof. H. Peebult, prof. K. Murult, vanemõpetaja T. Kuldsepalt jt. Mitmeid üritusi on kavandanud ka eesti kirjanduse ja rahvaluule ring. Õigusteaduskonna rahvas peab aga 23. jaanuaril Tammsaarele pühendatud teaduskonnaõhtut. Tammsaare ühiskondlik-poliitilistest vaadetest kõneleb dots. A. Kiris ning inimese ja maa teemast kirjaniku loomingus prof. V. Kelder. Toome raamatukogus saab näha alates 30. jaanuarist kirjanikule pühendatud näitust sõnas ja pildis. Ühise ürituse peavad ka raamatuühingu liikmed ja ülikool. See saab teoks 25. jaanuaril.

Esimene A. H. Tammsaare juubelile pühendatud ettevõtmine on ülikooli seinte vahel juba toimunud. Emakeele Seltsi vastloodud lingvistilise poeetika ja lingvistika sektsiooni töökoosolek oligi Tammsaare mälestuseks. Teatamislaadide vahekordi A. H. Tammsaare teostes analüüsis J. Sang, Tammsaare stiili määratlemise ajaloost kõneles N. Andresen. T. Kuldsepp kõneles teemal «A. H. Tammsaare eesti kirjanduse retseptsiooni kõrgperioodil Soomes». Ja lõpuks ajalehe plaanidest. Tammsaarele pühendatud erilehekülged ilmuvad 10. veebruari numbris.

VARJE SOOTAK

* Vt. H. Puhvel, A. H. Tammsaare elu ja looming aastail 1878—1922. Tallinn 1966, lk. 185—186.

G. F. Parroti haual

Leningradi kalmistutele on maetud paljud Tartu ülikooli nimekad professorid-akadeemikud ja ka ülikooli kasvandikud. Aastalõpu talvepäevadel asetas TRÜ delegatsioon eesotsas teadusprorektori H. Metsaga pärjad ja mälestuskimbud ülikooli esimese rektori G. F. Parroti, akadeemik F. J. Wiedemanni, ülikooli kuraatori F. M. Klingeri jt. kalmudele. Nende haudadel süüdati mälestusküünlad. Ülikooli delegatsiooni kuulusid: V. Haamer, S. Smirnov, E. Kudu, O. Seeman, H. Tankler ja allakirjutanu.

Leningradi Smolenski kalmistule on maetud peale eespool nimetatute veel nimekas füüsik, Tartu ülikooli professor akadeemik M. H. Jacobi, geofüüsik, Tartu ülikooli professor akadeemik L. F. Kämtz, keemik-farmatseut, Tartu ülikooli professor akadeemik A. N. Scherer, klassikalise filoloogia õppejõud, kunstiajaloolane, arheoloog, Tartu ülikooli professor akadeemik L. E. Stephany; Tartu ülikooli kasvandikud E. R. Trautvetter, keemik G. H. Hess, füüsik, mineraloog ja meteoroloog A. J. Kupffer, botaanik C. J. Maximovicz, kirurg G. A. Rauch ja astronoom A. N. Savitš. Kõikide nende kalmud ei ole võetud kaitse alla. Ka teistele Leningradi kalmistutele on maetud meie ülikooli professoreid ja kasvandikke (Smolenski õigeusu kalmistule üks, Volkovo kalmistule kuus, A. Nevski Tihvini kalmistule üks ja Pulkovo kalmistule üks).

Ülikooli delegatsioon austas oma rektori mälestust seoses ülikooli taasavamise 175. ja G. F. Parroti 125. surma-aastapäevaga. Juubelipidustuste eel restaureeriti G. F. Parroti hauasammas. Restaureerimist aitas organiseerida dots. O. Seeman.

Leningradi RSN Täitevkomitee Kultuurivalitsuses arutasime ülikooli nimekate professorite ja kasvandike kalmude kultuurimälestistena kaitse alla võtmist ning esimese rektori G. F. Parroti ja akad. F. J. Wiedemanni põrmu ületoomist Tartusse.

MILVI REINFELT,
TRÜ ajaloo komisjoni sekretär

Vastuseks kriitikale

Läinud aasta 33. lehenumbris kirjutas matemaatikateaduskonna komsomolisekretär Kalle Kulbok: «Esmaspäeval, 14. novembril põlesid Tiigi tänava ühiselamu hoovil prügikastid. Põles prügi, mida kastid üle ääre ajasid. Juba kaks ja pool kuud on jäätmete äravedu olnud üsna juhuslik.» Et prügikastid tõesti paberit täis ja veel rohkem prahti maas vedeles, seda võis näha ka fotolt.

Linna kommunaalettevõtete kombinaadi vastuskirjast saime teada, et jah just 14. novembril jäid prügikastid ära viimata, sest nad põlesid. Veel öeldakse: «Nimetatud objektil on aga sügisest saadik korralagedus... Konteineritesse pannakse roikaid ja suuremõõdulisi kaste.»

Kus on siis lahendus? Prügi põles, sest seda ei olnud kuhugi panna ja see süüdati põlema. Nii saab paberist vähemalt lahti, aga kui võimalikele tagajärgedele mõelda? Ent kust võtab ühiselamupere roikaid, et neid konteineritesse panna? Küllap on ikka mõistlik kõik suuremad esemed prügikastide kõrvale jätta, mitte sisse toppida. Ja paberiprahti ei jääks sugugi maha vedelema, kui konteinerid tühjad oleksid. Loodetavasti sai see nõiaring sedapuhku katki murtud ning prügigi veetakse ära regulaarselt. Linna (ka ühiselamute ümbruse) puhtus on ju ühine mure.

T. KARRO ETÜÜDE KODUST

SÜGISENE

Üle kõige tunneb mu meel Tartus igatsust mere järele. See on kui nimetu selguseihaldus: mis oli alguses? Aga meri on ju alati algus, piir oleva ja aimatava vahel.

Kõnnin veepiiril, jälgides sügismornilt väilava mere kirgastumist. Lahvandus põleb. On hämune õdanguviiv, udujoomed turnivad lainetelakkadel, vallutavad ranna, hämardub. Läbi tuulest tuuseldud pilvelaamade paljastub tükike tähistaevast. Seal kusagil surevad ja sünnivad teised maailmad, mõistmatud ja nähtamatud nagu mere hingki... Ei ole mõistmatu! Soe ja karuselt kallis on nagu vanamemme süli lapsepõlve mängumailt. Oska vaid kuulata, näe ainult! Puhu, tuul... Pühi hämu inimlapse silmilt, pühi koduvalu südamest! Sooldunud pritsmeid, kirbet adrulehka tõuseb sõõrmeisse.

Meeste hellus on karm, millest valutab rind, mehed ei räägi. Üminal ajab end püsti närtsinud sügisepuu. Tal on vesipillis punane nina.

MÄLESTUSED

Olen kontvööraks kivilinnas, kus on liiga palju kultuuri, et kultuurne olla ja liiga palju tehispingeid, et elupulssi tajuda. Siin piinleb mu lihtmeel hapnikuvaeguses, murdudes lahti lapsepõlveradadele...

Koju ei tulda mõõgaga veheldes, vaid veritsevail jalgadel, rebenenud takkudes, üheainsa suure punase südamega, üheainsa palvega huulil: ära põlga halvaks kadunud poega; oled kõik, mis mul jäänud, kodumaa!

Esimene pilt: vaikne käär Pärnu jõe kaldal, mättail peesitavad siud ja põõsaste all puhkavad pisikesed tüdrukud, nähes unes kaissu võetud puunukke suurte poistena oma üskades eostumas.

Teine pilt: lõhnav mündi tee, esimesed pääsusilmad lumelagedail põndakupealseil, karjääris lõhkavad mehed paasi.

Veidi hiljem: lilla metsapalakas tõmmatud päikese ette. Põllul hekseldab onu Kusti kombain. Niutsuv ja värisev põldhiireke minu tulises pihus, pime alles. Eemal tümiseb väärikalt vana viinavabrik. Roosna-Alliku, Peetri ja Anna, siin on mu päristätted.

TÖÖST

See põld mäletab Maaema, kes ta oma kümne küünega viljakandvaks raadas, kes sel samal kartulivaol sünnitas, tervise põllule jättis. Maa hellus on karm, kevaditi sulavad lumest üha uued kivirähad — mälestuskivid Maaemale.

Olen tihti mõelnud, mis ajab reumavaevas vanainimesi sügiseti metsa ja rabasse, marjule ja seenile. On see üksnes armastus looduse vastu? Küllap ka seda, küllap vist. Nemad ainult ei tarvita «armastuse» sarnaseid sõnu, armastus on sala nende südames, töö kõrval, elupikkuse tööpäeva kõrval. Selliselt elada, alati!

JÄLLE MAAST

«Estonia» kolhoosi keskus. Uus koolimaja võimlaga, moodne olmekeskus ja samas... vana juhatusemaja, elumajakõkatsid, tarblikud — tõsi küll... aga kaugeltki mitte Tammelinna häärberid. Rikas majand. Õigesti majandav majand. Kõigepealt tasutakse võlg laste ja maa ees. Igavene võlg. Maast pole seni veel keegi üle saanud.

Päevast päeva kaotame kivilinnades iseennast, peites aina kõvemini kriipivat valu võltsnaeratuste taha. Kuni on mõõdapäässmatult hilja. Maa aga õilmitseb omasoodu, igal kevadel uuesti hiirekõrvades ja eostusevaevas.

Mõtlen hirmuga, et kunagi see juhtub: rohi kasvab, aga mina ei kuule, aeg kaob, aga mina ei näe, ning öösiti, kui meel on imelikult hell ja üksildane kuu vahib rabaveelombist lollakalt pikaks veninud näoga, ei teki mus soovi talle hundina vastu uluda.

Mis saab siis?

Eve Kivipõld

Õhtu pärast vihma

viimase üheksa õhtuse bussi pealt loed
juba on laskunud hämarus niiske ja jahe
aknad ja laternad põlevad kinni on poed
asfaldil vaibumas tõtlike sammude rahe

sahinal libiseb autosid tänav on märg
bussis on siledad istmed ja mootorimüra
koti seest otsitud jutukas lugemisjärg
uduseks hingatud aknad ei ainsatki mõra

Pühapäev

pühapäeva kakstelst kellalööki
toovad meelde mitu vana filmi
praetud leiva lõhn viib mõtted kööki
maalib unenägudele silmi

jõuad jälle ringtee algusesse
aja jälgi leides vanalt uurilt
kõige tähtsam panna sulgudesse
tähtsusetu kirjutada suurelt

Aili Loide

Ma tean et tookord polnud mõtet sellel kõigel
ma olin pime vahel petsin end
Ei mõelnud toona et see pole õige
veel olin õnnelik kui katkes lend

Ma kukkusin kuid tõusta suutsin siiski
nüüd veidi lonkan veel ja murdunud on tiib
kui usun headust veel mis rõõmu viiski
ja loodan kindlasti aeg taas mind lendu viib

Ei ole kerge olla veidi targem
ja tihti vaius nägu krimpsutades tead
öö möödub taas päev tuleb veidi valgem
Vii endas kõik mis minus oli head

ÖÖ MÄNG & ELU

(Portreevisand)

J. Tooming: «Näitleja väljaspool lava pole midagi, lavale peab ta aga kaasa tooma mõtte ja suhtumise.»

J.-L. Barrault: «Näitleja mängib, et väljuda elu täitvast üksindusest, isoleeritusest, et unustada surma ja anda seda tunda inimestelegi.»

Imeline, et hea ja kurja tundmise puu armastuse ning kunsti puhul üks on: vaikus. Hamletlik «The rest is silence» — ainult pärast tõeliselt suure kogemist võid kuulda, kuidas sinus üksi vaikus vastu heliseb. Mõttes «Vanemuise» lavastustelt «vaikuse» margapuuga matti võttes kuulen kõrvu «Joonatani»-loo ja «Põrgupõhja» Juula ning Jürkaga helinat kostmas ka E. Hermakülа lavakujudest.

Hermakülas on midagi narripühalikku, midagi žonglööride ja špiilmanite iidsest kunstist. Vaimusilmas kujutlen teda laadalärmis, parisnike, piibupigiste talumeeste ja tantsukarude keskel. Talle on otse füüsiliselt vastumeelt «akadeemiline» teatriõhkkond, mugavad istmed ja neis äraootavalt lõsutav publicum.

Mida Hermakülа mäng pole? Ta pole kindlasti Üdi luule, mida me loomuldasa oleme harjunud vaatlema mitte siira tundeluulena, vaid mängusituatsioonidest sündinud peiteluulena, autoriisiksuse varjumisena maailmas käibelolevate maskide taha. Hermakülа ei irdu iseenesest. Ta on intuitiivne näitleja, kes otsib kujunevaile tõdedele kinnitust teatris, vaataja juuresolekul ja ühes vaatajaga.

Ilmselt saavad kõik teatriorganismi uuendamiskatsed alguse rambipooltevahelise suhtlemisakti puudulikkuse tajumisest. Lavastaja Hermakülal näikse ilu- ja tõelävi, millest taotletav teatriideaal sõltub, üpris lähedalt haakuvat. Sellepärast pöördumine elu poole, usk sellesse, et elus sündiv on kõige ausam ja huvipakkuvam lavalgt. Selles võib näha ka «Vanemuise» teatri (autodidaktide teatril) rahvalikke ja demokraatlikke traditsioone: Wiera, Menning, Ird, Hermakülа... Hermakülа otsib ja katsetab uusi suhtlemisvorme stuudiotöös. Stuudio on talle oluline ka eluvaatelistelt tõekspidamistelt — selleks on kunstniku igüigavene hool oma lätete selguse eest, selles on alliksaarelikult harras «ära tee lapsele oma hinges haiget», või traagiline vampilovlik «teise kalda» kujund, mis silmist kadumas ja mida, kord kadunult, enam iial ei näe.

Hingekriipiva elupildi mängutoomisele maksab lõivu Hermakülа lavastajalooming — intrigeeriv, šokeeriv, «agitka» — kuidas temast parasjagu suu täis võetakse. Seepärast pole Hermakülа lavastused ka mitte autorikontseptsioone järgivad, vaid hermakülalikult läbivalgustatud, viimasel ajal, trupi võimekuse kasvades, isegi trupiteviklikud etüüdid («Pimedad»). Siin peitub ka Hermakülа ja Toominga loomelaadide erinevus. Tooming usub vaimu surematusse ja mõõdab sellepärast inimese tegusid igavikuga. Hermakülа ei eemaldu mediteerivasse kaugusse, ta otsib mõõtkava tänapäevast, maise inimese eluringist hällist hauani. Lavastaja Hermakülas pole seda suurena ja suveräänsena olemise usku, temas on mõrkjate kõhklustega segatud igikestvad püüdlused. Muuseas, ega Toomingki teviklikku inimese ideaali anna, ehkki näiteks J. Allik meid selles viimases «Teatrimärkmikus» veenda püüab. Ei maksa unustada, et Vanapagan, hoolimata oma usust inimesena õndsakssaamisesse, on siiski ürghiid. Vahest pole Jürka usuga inimeste ilmas midagi peale hakata, sest see on «sinine õhk», milles virvatulesid süütab jumal?... Hermakülа elu annaks ainet filosoofile: kas inimese olemasolul on mingi püsivam mõte, ja kui on, miks siis inimene ise seda mõtet ei leia, või kas see maises aegruumis üldse võimalik on?

Igatahes vaataja on teatrimees Hermakülale selle mõtte leidnud: kunstnikus toimuva haarava siseheitluse viljana sündivais küpse meistri lavakujudes ja sotsiaalset närvi ärritavas režiis, mille viimastes tippudes («Ukse taga») «linnupoegki munast välja on lennanud» (Ird).

TÕNU KARRO

* Tõru Karro kirjutiste pealkirjad joonistas Erki BERENDS, rubriikide «Reedest reedeni», «ELKNÜ XVIII kongressi delegaat» ja «A. H. Tammsaare 100» pealkirjad Ilmar ANVELT.

(Algus «TRÜ-s» nr. 38 1977. a.)

Mõtteid kergejõustikust

Eesti kümnevõistluse hiilgeaegadesse 60-ndate aastate lõpul ja 70-ndate algul (NSV Liidu koondises oli korraga 7 meie meest) andsid oma panuse ka ülikooli mehed Rein Aun, Boris Tolmatšov, Aalo Eller, Kaidu Meitern. Praegune põlvkond aga ei suuda ületada 7000 p. rajajoont. Lootusi annavad vaid H. Sildala (6665 p.) ja V. Akeli stardid.

Naiste kergejõustikus on veelgi püsivam mõõn. Sprindis on kandvamaks jõuks Irina Stehhina (100 m 12,1; 200 m 26,7). 400 meetris tõi Eesti meistrivõistlustelt teise koha geograafiatudeng Maie Kalle. 800 ja 1500 meetris juhib edetabelit Ille Kukk 2.10,8 ja 4.27,8. Maie Kalle läbis 800 m 2.11,9-ga. Nende paremad jooksud aga on veel jooksmata. Millal ja kas need paremad jooksud üldse tulevad, sõltub neist endist, sest eeldusi neidudel jätkub.

Kõrgushüppes on rida võimekaid tütarlapsi (Maire Vakk, Tiina Lelov, Ülle Järvoja, Helle-Rita Rebane, Tiiu Zirnask, Aimee Metsmaa). Tänavu oli 1.75 jõukohane vaid M. Vakale, mullu tuli sellega toime keemiaosakonna üliõpilane Tiina Lelov, tunamullu tulevane farmatseut Ülle Järvoja. Stabiilsemaks neist võib pidada Ü. Järvojat, kes ka tänavu tõi medali Eesti meistrivõistlustelt.

Kergejõustiku olukord vabariigis sai 1977. aastal terava kriitika osaliseks. Lähtudes sellest, tahaksin avaldada mõningaid mõtteid ülikooli kergejõustikust ja spordielust üldse.

Igal alal (sealhulgas ka kergejõustikus, kus otsustavat rolli etendab vaimse ja füüsilise loomingu kokkusulatamise oskus) saab jõuda meid kõiki erutavate ja mõtteid pöörlema panevate saavutusteni vaid see inimene, kellel peale ande jätkub ka piiritut armastust oma kunsti vastu. Kunagi läks Ants Laikmaa jalgsi läbi Euroopa Düsseldorfi maalimist õppima. Mis pani ta jalad kõndima ka kõige raskemail retkil? Armastus ja eesmärk. Allakirjutanule aga tundub, et praeguse kergejõustiklaste põlvkonna armastus kipub vägisi jahtuma. Oleme hakanud kõike võtma liiga materiaalselt. Sporti tahetakse muuta palgatööks kõige algelisemal kujul: kogu minu «töö» (loe: sportimine) tuleb tasustada. Kogu oma energiakulu tahetakse mõõta kas toidutalongides, stipendiumides või rahalises toetuses. Eriti suure hoobi annab selline suhtumine ju üliõpilasspordile, kus ilma tõelise armastuseta spordi vastu läheb raskeks ühendada õppimist ja sporti. Alguse saab see probleem ilmselt juba keskkooli kehalise kasvatuse tunnist. Tänapäeva kooliõpetajal (ka treeneril) pole vaja Arnole viiulit kinkida, aga armastust kõige ilusa vastu nad peavad suutma õpetada ja on selleks ka kohustatud. Tundub, et isegi kehakultuuriteaduskonna üliõpilastes ei ole tekkinud aga ka kasvatatud armastust oma ala vastu. Armastuse puudumine oma elukutse vastu madaldab meid teistegi silmis. Ega siis ilmaaegu öelda, et «inimesed ei andesta sellele, kes ei oska enda vastu lugupidamist äratada» (Tzõngõz Aitmatov). Aga millega siis seda lugupidamist veel äratada kui mitte oma tööga.

Kitsukeseks on jäänud ka ülikooli spordibaasid. Sugugi ületamatu ei tohiks olla olemasolevategi sisustamine moodsa ja ajakohase inventariga. Pragunenud seinad, kooruvad värvilatakad, katkised kraanid ja dušid, rebasekarva duširuumid, tolmused ja umbsed saalid, mis peaiegi on maitsetult ja ilmetult värvitud, purunenud inventar, ajast ja arust treeninguvahendid, jääkülm kilehall — see ongi, mida meile pakutakse. Meie esikettaheitja Helgi Partsi arvates mõjuvad need tegurid naistele palju traumeerivamalt kui meestele. Aga naiste spordis on veelgi sügavam mõõn kui meeste omas! Jah, grandioosset spordikompleksi me ehitada ei suudaks, kuid neid pisiasju parandada küll. Kurvaks teeb ka tõik, et kogu raskust ülikooli spordis peavad oma õlgadel kandma kehakultuuriteaduskonna üliõpilased. Teiste teaduskondade panus jääb iga aastaga üha väiksemaks. Paljud anded lähevad kaotsi haaravate ürituste ja pidude mõllus. Nendes ei ole midagi halba ja tõeline spordimees käib ka pidudel, mitte ei istu nohikuna intritoas, kuid ilmselt tuleb leida mingi optimaalne variant, lähtudes üliõpilase isiksusest. Muidugi on ka teaduskondi, kus tippsporti pürgivate tee on ära lõigatud, aga spordita ülikooli ja ka vabariigi tasemel saab igal pool. Kurb oli kevadel vaadata ülikooli meistrivõistlusi kergejõustikus, kus osa alasid jäi hoopis ära, sest puudusid võistlejad. Ülikooli esivõistlused ei tohiks olla mingi tippmeeste omavaheline jõuproov, vaid haarav ja huvitav massispordi üritus, kust iga osavõtnu saaks kaasa meeldivaid vaimseid ja füüsilisi elamusi.

MART SINIVEE,
KKT IV k.

Suusajuttu

- **Eesti karikavõistluste üldvõit ülikooli suusatajatele.**
- **Võistlushooaeg jätkub, lootused jäävad!**
- **14. jaanuaril Elvast Käärikule.**

Mulluse suushooaja kokkuvõtteid tehes said ülikooli suusatajad kiita hea esinemise eest vabariigi meistrivõistlustel: linnade, rajoonide ning kõrgkoolide arvestuses teine koht Tallinna järel. Tänavu tuli ülikooli esindusel võistlustulle minna Eesti karikavõistlustel. Üleeelmisel nädalal Käärikul toimunud võistlustel olime võõrustajad: tuli teha rajad, täita kohtunikuülesandeid ja saata rajale oma paremad. Treenerid otsustasid kõik meie suusatajad võistkondadesse panna ja nii startiski TRÜ kolm esindust. Samal ajal ei saanud mitmed rajoonid ja linnad kuut võistlejat võistkonna tarvis kuidagi kokku. Enne stardijärjekorra loosimisi pidime kaks meie paremat meessuusatajat tervise pärast nimekirjast välja võtma — suusaspordi kateedri õpetaja Mati Alaveri ja kehakultuuriteaduskonna I k. üliõpilase Paul Vaardi. Seega võtsid põhiraskuse endale II kursuse kehakultuurlased Tõnu Sirel, Ahti Kurvits ja Mehis Kard.

Naissuusatajate osas lootsime oma parimatele Liivia Viglale (KKT IV), Tiina Lepale ja Pille Paalile (KKT I), Marian Ruudale ja Maret Rattile (KKT II). Pettuda ei tulnud, meie tüdrukuid suutsid edestada vaid Rutt Smigun ja juba 1968. aastal KKT lõpetanud Helmi Habonen-Mihhailova. Edasi tulid reas kõik nimetatud suusaneiud. Naiste teatesõiduski võideti karikas ja anti otsustav panus üldvõidu heaks, kuid punkti pani meeste teatesõit. Oli selge, et tugevaid Tallinna meeskondi edestada ei suudeta, kuid ka võistkonnaarvestuses esikohale pürgiv Rakvere paistis meie poisse edestavat. Tublilt alustas Mehis Kard, teisel etapil parandas seisu Ahti Kurvits, viimasele kümnele kilomeetrile tuiskas täishooga Tõnu Sirel. Tõnu mööduski kahest võistkonnast ja tõi meile viienda koha punktid. Kui punktid kokku löödi, selgus, et olime saanud ajalehe «Sovetskaja Estonia» karika enda valdusse vaid 6 enampunktiga Rakvere, Tallinna ja Tartu ees. II võistkonna lõppseis jäi võrdseks EPA suusatajatega: 5.—6. koht. TRÜ III-le kuulus 8. koht.

Kehakultuuriteaduskonna II kursuse üliõpilane TONU SIREL oli meie parim meessuusataja. Kaarel ZILMERI foto

Hooaeg jätkub. Meie suusatajatest on maailmaareenile pürgimas kahevõistleja Fjodor Koltšin. Esimesed katsevõistlused võitis III kursuse kehakultuurlane kõigi meie maa paremate ees, kuid vana aasta viimastel päevadel ebaõnnestus võistlemine Kavgolovos saadud trauma tõttu. Nüüd ootame jaanuari lõppu ja NSV Liidu karikavõistlusi. Kui seal kõik õnnestub, ootavad Fjodorit MM-võistlused Lahtis.

I kursuse kehakultuurlane suusameister Matti Paavo on «Dünamo» üleliidulise koondise ridades valmistumas sotsialismimaade võistlusteks Tšehhoslovakkias. Senini on Matti võitnud kõik kodused laskesuusatajate jõuproovid, kuid eks oma parim tuleb anda NSV Liidu rahvaste talispartakiaadil Sverdlovskis märtsi alguses. Laskesuusatajatest hellitavad spartakiaadimõtteid veel 3—4 meest, kuid eks nimeliselt teeme juttu siis, kui kõik teoks saamas.

Murdmaasuusatajatest on end parimast küljest näidanud juuniorid. Tiina Lepp ja Pille Paal on olnud praeguseni vabariigi esinumbrid, sama võib ka Ahti Kurvitsa kohta öelda, eriti veel siis, kui ta heasse sportlikku vormi saab. Pole midagi kindlat ka naissuusatajate võimalusi vaagides, ehkki praegu on häid sõite teinud Liivia Vigla. Kõik saab selgeks veebruari teisel poolel vabariigi meistrivõistlustel, mille põhjal tehakse spartakiaadikoondis.

Rektori käskkirjaga on massiüritused sessiooni ajal keelatud, kuid laupäevane Elva—Kääriku suusamatk oli mõeldud eelkõige neile, kellel aega jätkub (õppejõududele, kel eksamite vastuvõtmises vaba päev jne.).

KAAREL ZILMER

Tuusikud

1978. aastaks on TRÜ töötajatele eraldatud järgmised välisturismituusikud:

1. **Bulgaaria RV (puhkusega marsruut nr. 14) juulis 15 päeva. Tuusiku hind 260 rbl. — 6 kohta (sellest 1 reserv.).**
2. **Bulgaaria RV (Bukaresti külastamisega, marsruut nr. 5/9) juulis 13/2 päeva. Tuusiku hind 290 rbl. — 4 kohta.**
3. **Saksa DV (Schwerini külastamisega marsruut nr. 510) juulis 10 päeva. Tuusiku hind 260 rbl. — 1 (reserv) koht.**
4. **Poola RV—Saksa DV—Tšehhoslovakkia SV (marsruut nr. 108) juulis 6—4—6 päeva. Tuusiku hind 360 rbl. — 1 (reserv.) koht.**
5. **Jugoslaavia FSV ja Bulgaaria RV augustis 9—7 päeva. Tuusiku hind 360 rbl. 2 kohta.**
6. **Soome augustis 4 päeva. Tuusiku hind 165 rbl. — 5 (sellest üks reserv.) kohta.**
7. **Maroko—Itaalia novembris 11 päeva. Tuusiku hind 550 rbl. 1 koht.**

Avaldused esitada hiljemalt 15. veebruariks oma ametiühingubüroole. Kirjutada juurde, millisel maal, millal ja mis eesmärgil olete varem välismaal viibinud ning missugust ühiskondlikku tööd teete praegu.

Tõlkijad!

Tuletame meelde, et tõlkevõistlusel on tööde loovutamise tähtaeg 10. veebruar 1978. Kui tõlked on valmis — viimistlemiseks ja lõpetamiseks on ees veel terve vaheaeg —, palume need tuua ajalehe «TRÜ» toimetusse.

Žürii

Esikoht

TRÜ saavutas Eesti NSV üliõpilaste 1977. aasta meistrivõistlustel kompleksarvestuses kindla esikoha.

Arvesse minevast 15 spordialast võitsid meie esindajad suusatamise, lauatennise, sportvõimlemise, orienteerumise, laskmise, naiste korvpalli, poksi, vabamaadluse, kergejõustiku, naiste ja meeste väravpalli.

Spordiklubi

Uusi trükiseid

TRÜ KIRJASTUS- JA TRÜKIOSAKONNA VÄLJAANDEL ILMUS 1977. A. DETSEMBRIS

Tartu Riikliku Ülikooli Toimetised. Vihik 417. Методологические вопросы физики III. Теория относительности и квантовая теория. Tartu 1977, 120 стр., 600 экз., 1 руб. 06 коп.

Tartu Riikliku Ülikooli Toimetised. Vihik 418. Töid poliitilise ökonoomia alalt V. Riikliku-monopolistliku kapitalismi probleemid. Tartu 1977, 62 lk., 400 eks., 61 kop.

Tartu Riikliku Ülikooli Toimetised. Vihik 422. Труды по знаковым системам IX. Tartu 1977, 144 lk., 1000 eks., 1 rbl. 70 kop.

Tartu Riikliku Ülikooli Toimetised. Vihik 424. Töid psühholoogia alalt V. Tartu 1977, 126 lk., 750 eks., 95 kop.

Tartu Riikliku Ülikooli Toimetised. Vihik 425. Труды по русской и славянской филологии XXIX. Серия лингвистическая. Проблемы языковой системы и ее функционирования. Tartu 1977, 172 lk. 500 eks., 1 rbl. 60 kop.

Tartu Riikliku Ülikooli Toimetised. Vihik 428. Arstiteadusikke töid XXXV. Morfoloogia ja füsioloogia küsimusi. Tartu 1977, 140 lk., 500 eks., 1 rbl. 30 kop.

Tartu Riikliku Ülikooli Toimetised. Vihik 430. Matemaatika- ja mehhaanikaalaseid töid XIX. Funktsionaalanalüüs ja rakendused. Tartu 1977, 160 lk., 450 eks., 1 rbl. 60 kop.

Tartu Riikliku Ülikooli Toimetised. Vihik 434. Вопросы русской аспектологии II. Tartu 1977, 162 lk., 700 eks., 1 rbl. 60 kop.

Tartu Riikliku Ülikooli Toimetised. Vihik 438. Antropoloogiaalaseid töid III. Eestlaste antropoloogiliste andmete analüüs. Tartu 1977, 132 lk., 500 eks., 1 rbl. 50 kop.

Tartu Riikliku Ülikooli Toimetised. Vihik 443. Процессы и приборы IX. Ионизация, аэрозоли, электрометрия. Tartu 1977, 170 lk., 500 eks., 1 rbl. 40 kop.

Itaalia 16.—17. sajandi graafika TRÜ Teadusliku Raamatukogu fondides. Kataloog. Tartu 1977, 64 lk., 2000 eks., 1 rbl. 36 kop.

Классификация лекарственных веществ. Составители Л. Алликметс, Л. Нурманд. Тарту 1977, 46 стр., 500 экз., 05 коп.

Ю. Г. Лумисте. Связности в расслоенных пространствах с однородными слоями. Тарту 1977, 62 стр., 500 экз., 10 коп.

Материалы республиканской конференции СНО 1977. II. Медицина. Тарту 1977, 148 стр., 300 экз., 50 коп.

Реакционная способность органических соединений. Том XIV. Вып. 3(51). Ноябрь 1977. Тарту 1977, 430 стр., 400 экз., 1 руб. 10 коп.

Труды вычислительного центра. Выпуск 40. Тарту 1977, 162 стр., 300 экз., 95 коп.

Olnust

LEO LEESMENT

Kuidas saadi juriidilisi teadmisi enne Tartu Ülikooli avamist

On selge, et 18. sajandil oli Eesti-, Liivi- ja Kuramaal tungiv vajadus arstide, kooliõpetajate, samuti haritud kohtunike ja advokaatide järele.

Õigusteaduse alal oli tollal Kesk-Euroopas **teaduslikult** läbi töötatud vaid rooma õigus ja sedagi tsiviilõiguse osas. Milline olukord oli sellal Baltimaal, selle küsimuse vastu tundis omal ajal erilist huvi professor Friedrich Georg Bunge (1802—1895). Ta oli hariduselt õigusteadlane ning põhjapanevamaid ja esimesi õigusajaloolasi Baltimaadel. Oma saksakeelses ulatuslikus töös, mis ilmus Tallinnas 1849. aastal, kirjutab ta Vana-Liivimaa õigusallikatest. Tänu temale teame, et Tallinna, Riia ja Jelgava (Miitavi) gümnaasiumides õpetati 18. sajandil ka juriidilisi aineid, muidugi tagasihoidlikus ulatuses. Tallinna Toomkoolis õpetati loodusõigust — *ius naturale*. Viimane on oma loomult täiesti reaktsioonilis-idealistlik ja seisis valitseva kodanluse teenistuses. 1765. a. lisandus Tallinnas veel rooma tsiviilõigus, mida õpetas aastail 1768—1779 professor F. U. Albaum.

Saksamaa üllkoolides õppinud üksikud üliõpilased Baltimailt tõid endaga kaasa ka mõningaid juriidilisi teadmisi, peaasjalikult ikka tsiviilõiguse alalt, kuid seda napilt ja enamasti rooma õiguse allikate, *Corpus iuris civilis* järgi.

Balti õigus vaevles teadusliku läbitöötamise küüsis. Alles 18. sajandi lõpul hakkas balti õiguse vastu suuremat huvi tundma Breemeni jurist G. Oelrichs, andes trükis välja mõned Vana-Liivimaa õigusallikad, eriti linnaõiguse valdkonnas. Viimane innustas õigusajaloolisele uurimistööle balti õiguse alal Riia bürgermeistrit Johann Christoph Schwartzi, kes oli õppinud Leipzigi ülikoolis õigusteadust.

Põõrdelise tähendusega oli Tartu ülikooli taasavamine 1802. a., kui nelja teaduskonna hulgas figureeris ka õigusteaduskond. Ja siit algas õigusteaduse teaduslik ja praktiline läbitöötamine.

Uued näitused Teadusraamatukogus

Seoses **Suve Jaani** 200. sünniaastapäevaga on Toome raamatukogu hoones avatud väike näitus, mis tutvustab tema tegevust kirjaniku, luuletaja ja pedagoogina. Välja on pandud tema rariteetsed esitrükised «Wenne südda ja wenne hing», ilmunud Pärnus 1841. a., ja «Luige Laus» 1843. a. ning samuti hilisemad trükised.

Samas on avatud ka Eesti väljapaistva matemaatiku, pedagoogi, teaduse organisaatori ja populariseerija **Jaan Sarve** 100. sünniaastapäevale pühendatud näitus. Eksponeeritud on J. Sarve koostatud kooliõpikuid, artikleid emakeelsest täppisteaduslikust terminoloogiast ja teaduse uutest probleemidest, samuti hulgaliselt matemaatika- ja füüsikaalaseid töid, mis annavad ülevaate selle suurmehe teaduslikust pärandist.

NB!

Järgmine ajaleht ilmub 27. jaanuaril.

TOIMETAJA kt. V. SOOTAK

«Тарту Рийклик Юликоол» («Тартуский государственный университет») Орган парткома, ректората, комитета ЛКСМ и профкома Тартуского государственного университета, г. Тарту Эстонская ССР.
Hans Heidemanni nim. trükikoja trükk. Tartu, Ülikooli 17/19. III. Üksiknumbri hind 2 kop. Tell. nr. 134. MB-01235.

Kontrolleksemplar

AR Fr. R. Kreutzwaldi nim. ENSV Riiklik Raamatukogu

KÕIGI MAADE PROLETAARLASED, ÜHINEGE!

tartu riiklik ülikool

EKP TRÜ komitee, TRÜ rektoraadi, ELKNÜ TRÜ komitee ja TRÜ ametiühingukomitee häälekandja

Nr. 2 Reedel, 27. jaanuaril 1978 XXX aastakäik

REEDEST REEDENI

Tänase esilehekülje iga pildi alt leiame viite vt. «Reedest reedeni». Toimetuserahva soov on ometi kord täitunud: näha lehes suuri pilte, kus inimesed ära tunda võib ning taustki selgelt paistab. Põhjus on väga lihtne: eksamisessiooni ajal kummitab meid kaastööde nappus. Semestri ajal oleme sunnitud aga pilte vähendama 1 : 2-le, 2 : 3-le, isegi 1 : 3-le või mõne lehekülje hoopis fotota jätma, sest see ja see lugu peavad kuidagi ära mahtuma.

Aga täna? Miks on meie rektor Arnold Koobil hobune kõrval ja veel peahoone ees (sealt tagant paistab ju kohvik, nii et peahoone ees küll)? 17. jaanuaril tulid **vabariigi põllumeeste kingitust** ülikooli juubeli puhul üle andma põllumajandusminister Harald Männik, Tartu näidissovhoosi direktor Heino Parik, sovhoosi ratsaspordisektsiooni esimees Andres Rajalo ja EPA rektor Nikolai Kozlov. Oktoobris olid põldureil kibekiired päevad ja nii jäigi Agruse kinkimine lumisele ajale.

Eile, täna, homme ja veel mitumitu päeva enne ning pärast on niisugused ülikooli matkamehed niisugustes mägedes nagu alumistel piltidel näha. Ühel pool on bioloogia-geograafiateaduskonna tänane diplomand Tõnu Miller. Mis mäed teisel, me enam teada ei saanudki, sest viimane **taliturіaadlaste** grupp eesotsas president Lembit Lajaga läks teele kolmapäeval. Pildid näppasime tagantjärele «Patrioodi» stendilt komsomolikomiteest. Ja muidugi on need «Taliturіaadist-77».

Pärast mitut helistamist ühiselamusse saime just viimaselt eksamilt tulnud presidendi kätte ja kuulsime järgmist:

«Teele läks 14 gruppi, sealhulgas esimest korda suunduti talvisel õppevaheajal Alutagusele. Grupijuhtideks on mõned vilistlasedki, nagu T. Puurman, M. Merimaa ja A. Raudsepp. Matk on pühendatud ÜLKNÜ 60. aastapäevale.»

Lühiinformatsiooniks piisab. Näed kui tore rahvas, muudkui organiseerib ja käib igal aastal nii kaugel. Teadjamate meel sellest rõõmsamaks ei saa, sest Lembit Laja ise oli mõttes, kust leida tulevast presidenti, kes lausa ületamatuid takistusi siiski ületaks. «Mitmel pool ollakse varmad meid oma aruannetesse kandma. Kui aga pöördume nende poole abipalvega, ei leia me neilt toetust, mida vajame. On ju niisugused matkad küllaltki kulukad. Tänusõnu tahaksin öelda ülikooli ametiühingukomiteele ja spordiklubile, eriti aga Helve Kaburile ja Uno Sahvale, kes meie muresid mõistnud ja igati aidata püüdnud.»

Kolmapäeval läksid Tartust teele veel ühed suusatajad: tublid malevlased Vambola Tiik, Aleksander ja Mihhail Gus, Valev Plato, Indrek Ilomets ja Mart Raik. Kümme vaheajapäeva veedetakse **Gruusias suusalaagris.**

Küllap otsitakse siinsamas Eestimaalgi oma suusad välja ja käiakse vaimu kosutamas, et vaheajalt värskeina naasta.

Mis mured kaugõppe pärast

- **Sessioonide vahel tuleb pidevalt õppida**
- **Eksamid-arvestused teha sessiooni ajal**
- **Osa võtta vahesessioonidest**

«Nii peaks õppima kaugüliõpilane,» arvas õigusteaduskonna kaugõppeprodekaan dots. JULIUS ADOJAAN, kellega kõnelesime mõni päev enne talvesessiooni algust (VI kursus alustas küll juba 19. jaanuaril, teised aga alles 25. või 26. jaanuaril) kaugõppe päevaprobleemidest.

«Praegu õpib meie teaduskonnas 512 mittestatsionaarset üliõpilast (statsionaarseid üliõpilasi on 310). Seega langeb suur osa meie tööst kaugõppele, kuigi me ei tee seda iga päev. I kursusel on 93, II 105, III 104, IV 93, V 65 ja VI 52 üliõpilast — kokku on 4 sajalist kursust. Siit need kitsaskohad alguse saavadki. Kust võtta **nii suuri auditooriume**, et 100 inimest korraga sisse mahub? Praegu saame nende kursustega töötada ainult keemiahoone ja Vanemuise tn. suurtes auditooriumides. Keskmiste auditooriumidega enam raskusi pole, väiksematest rääkimata. Niisuguste kunstlikult ülepaisutatud kursuste puhul on teiseks küsimuseks tõusnud **õppevahendite vähesus.** Meie raamatukogus on üht õppevahendit heal juhul vaid 50 eksemplari. Oleme püüdnud väga tarvilikke materjale paljundada, õppejõud on leidnud midagi omalt pooltki pakkuda.

Kuigi need tegurid tunduvalt raskendavad meie tööd, tahaksin öelda, et kaugõppija ise on tubli ja püüab igati raskustest jagu saada. Võrreldes teiste teaduskondadega õppisid meie kaugõppijad möödunud õppeaastal kõige paremini (48,6%), ka tähtaegselt lõpetanuid oli rohkem (56%) ning väljalangenuid vähem (9,6%).

Ometi on Tartus õigusteadust õppivate üliõpilaste õppeedukus madalam kui Läti või Moskva ülikoolis pub see, kust suurem osa õppureid õppivate oma. Miks? Mõjutama kipärit. Meil on nagu Riias ja Moskvaski suurem osa pealinnast (43%). Elukohas õppida on aga muidugi

(Järg 4. lk.)

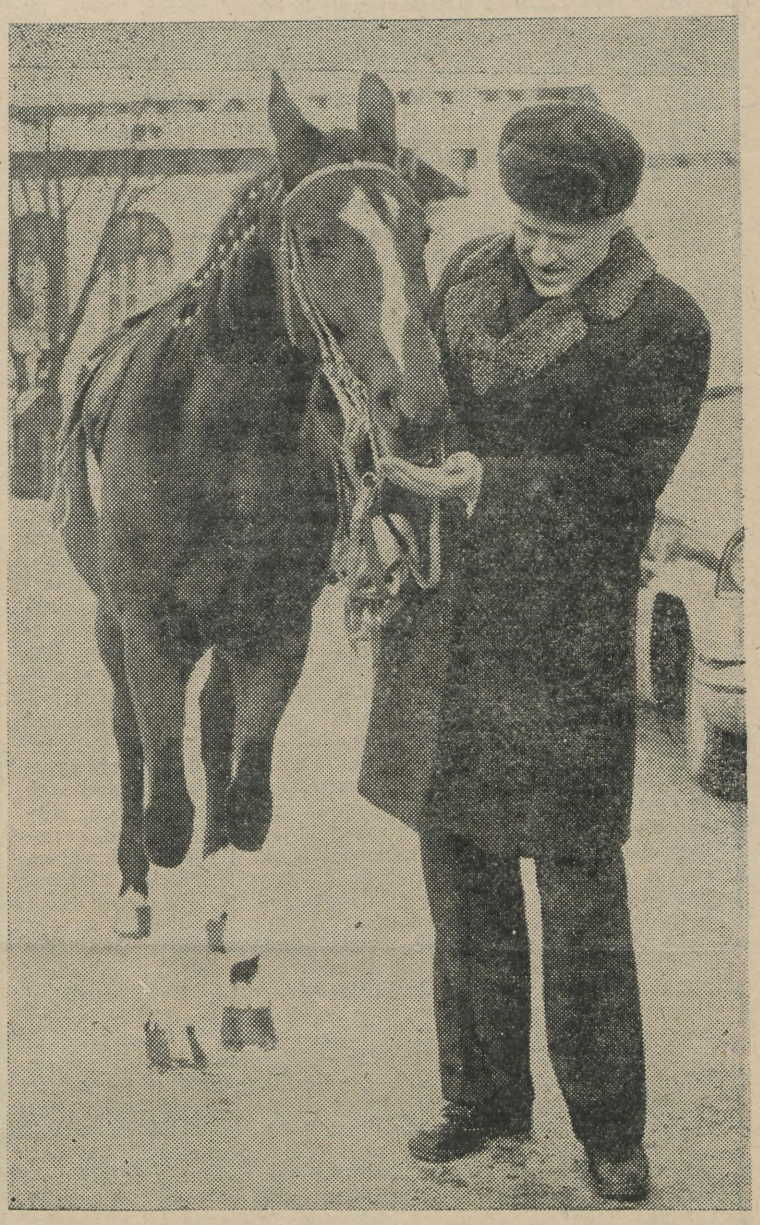

«Nüüd peaks kõrgkoolielu galopisammul edasi minema,» ütles rektor Arnold Koop kingitust vastu võttes (vt. «Reedest reedeni»). Jüri LAANE foto

*

*

*

Põhja-Uraali, Väike Kaukasusesse, Karpaatidesse, Kuznetski-Alatаule, Altaisse, Lääne Sajaanidesse, Alutagusele (vt. «Reedest reedeni»).

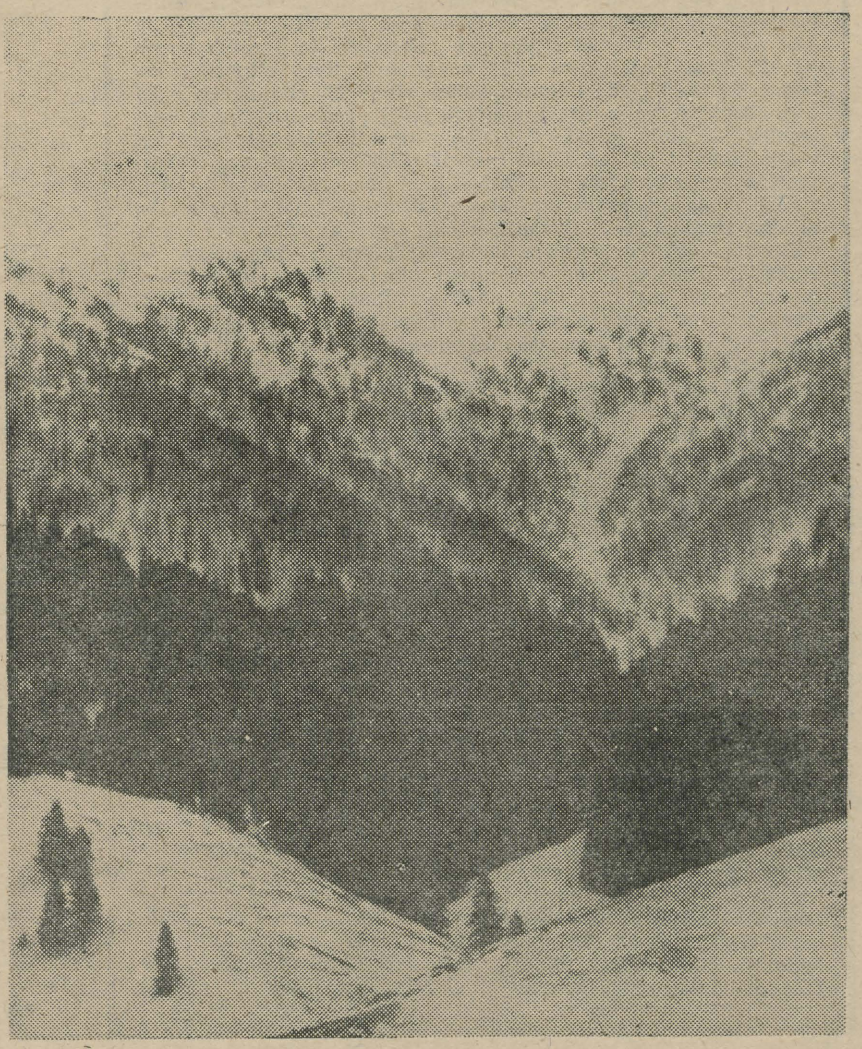

TRÜ nõukogu

Üliõpilaste osavõtt teaduslikust tööst

Jätkame eelmises ajalehes lubatud teemat: õppeaasta esimese poole viimasel nõukogu koosolekul käsitletud üliõpilaste osavõttu teaduslikust tööst. ÜTÜ nõukogu esimees dots. U. Reino tõi peale saavutuste oma ettekandes välja ka need puudused, mille kõrvaldamine aitaks ÜTÜ tööd veelgi parandada.

*

Heitkem korraks pilk tehtule. Teadusliku töö erinevatest vormidest võtab praegu osa üle 90% üliõpilastest. Õppejõududest on juhendajaid 85—95%. Aastast aastasse on suurenenud võistlustööde arv üliõpilaste konkursil (1975. a. — 430, 1976. a. — 509, 1977. a. — 575) ja vabariiklikul konkursil (vastavalt 272, 325 ja 345). Edu on saatnud meie üliõpilasi ka üleliidulistel konkurssidel: 1976. a. 3 medalit, 7 diplomit ja ühiskonnateaduste konkursil lisaks 1 medal, 5 diplomit; 1977. a. 2 medalit ja 6 diplomit.

Rahule võib jääda ka ÜTÜ konverentside korraldamisega. Ringides töö on paremini organiseeritud arstiteaduskonnas ja ajalooteaduskonnas. Ühiskonnateaduste kateedritest on paremad tulemusi saavutanud filosoofia kateeder, kelle juhendamisel töötavad üliõpilased on pidevalt esinenud edukalt vabariiklikel ja üleliidulistel konkursside. del.

Need on meie ÜTÜ töö tulemused, mis ehk lehelugejale juba varem teada. Edasi peatus ettekandja lähemalt õppejõudude osal üliõpilaste teaduslikus töös, kuna üliõpilastega tegelevad nii teaduskondade ÜTÜ nõukogud kui ka ülikooli ÜTÜ nõukogu nagunii pidevalt ja nendega seotud probleemid on suures osas lahendatavad jooksva töö käigus.

*

Üliõpilaste teaduslik töö koosneb kahest osast — õppeplaani järgi ettenähtud ja õppevälisest teaduslikust tööst. Et ÜTÜ aruandesse kantakse ainult ühed andmed kogu üliõpilaste teadustöö kohta, siis näitavad need arvud ka peaaegu kõikide üliõpilaste osavõttu, peaaegu kõikide õppejõudude juhendamist, võistlustööde arvu pidevat suurenemist jne. «Kui aga lahutame need kaks osa omavahel, siis näeme, et lõviosa tulemustest langeb õppeplaani järgi tehtavale teaduslikule tööle. Üliõpilaste iseseisva, vabatahtliku teadusliku töö osa on aga tunduvalt väiksem.» Suurem osa sellest tehakse arstiteaduskonnas, kus õppeplaan uurimuslikke töid ette ei näe. Mõned kateedrid on suutnud edukalt ühendada õppeplaanilise ja plaanivälise teadusliku töö (ajaloo ja psühholoogia kateedrid). Üliõpilane on nagunii koormatud ning loomulikult ei jõua ta teha mitut uurimuslikku tööd korraga. Seda pole vajagi. On aga vaja, et üliõpilane seoks oma õppeplaanis sisalduva teadusliku töö teadusliku tegevusega väljaspool õppetööd — esinemistega ringi koosolekutel, konverentsidel jne. Viimaste aastate konkursitulemuste põhjal võib täheldada, et arstiteaduskonnas on uurimuslike tööde arv mõnevõrra langenud sellest ajast, kui viidi sisse referatiivsed ja sanitaarhariduslikud tööd. Tööde üldarv ülikoolis tervikuna on kasvanud, kvaliteet aga langenud. Mis on põhjustanud õppeplaanivälise teadusliku töö osatähtsuse languse?

1. ÕPPEJÕUDUDE-JUHENDAJATE OSA. Seegi, et õppejõud juhendab teaduslikku tööd, kantakse paberile. Üldjuhul saab ta oma nime kirja juhendajana õppeplaaniliste kursuse- ja diplomitöödega (selle eest hoolitsevad kateedrite juhatajad aastakoormusi jaotades). Kellel rohkem loengulist tööd, saab vähem kursuse- ja diplomitöid juhendada ja vastupidi. Järelikult on õppejõud juhendajana kirjas ega ole enam otseselt huvitatud tööst väljaspool õppekoormust, kaasa arvatud ka juhendamisest.

Tunduvalt vähem juhendavad üliõpilasi teaduslike laboratooriumide töötajad (1976. a. arstiteaduskonnas 10%, füüsika-keemiateaduskonnas 12%, majandusteaduskonnas 30%). Ettekandja arvaski siin peituvat ühe reservi üliõpilaste teadusliku töö intensiivistamisel.

2. RINGIDE TÖÖ. Teaduslikku tööd tegevad üliõpilased on koondunud erialaringidesse või uurimisgruppidesse kateedrite või laboratooriumide juurde. Kateedri õppejõudude hulgast on igale ringile määratud ühiskondlikus korras teaduslik juhendaja. Põhiliseks töövormiks on ettekandekoosolekud. Kahjuks on nende töö teaduskonniti ja ringiti väga erinev. On ju ringikoosolek just see koht, kus üliõpilane saab oma pikaajalise töö tulemusi laiemale üldsusele tutvustada. Siit saab üliõpilane ka oma esimesed ning võib-olla põhilised esinemiskogemused. Ometi eksisteerivad vaid nimeliselt mõned ringid matemaatikateaduskonnas ja füüsikaosakonnas, kuigi teaduslikku tööd tegelikult tehakse. Ülikooli rohkem kui 70 ringis peeti ainult veidi üle 700 ettekande, s. o. ringi kohta keskmiselt 10 ettekannet aastas. Seda on vähe. Mitmes arstiteaduskonna ringis (günekoloogia, psühhiaatria, teraapia, kirurgia ring) peeti üle 20 ettekande, riigi- ja haldusõiguse ringis 42 ettekannet, rahanduse ja krediidi ringis 48 ettekannet, ajalooringis 51 ettekannet! Kehakultuuriteaduskonna 10 ringi peale tuli aga kokku ainult 31 ettekannet, ühiskonnateaduste kateedrite aruannete järgi puuduvad täiesti ettekanded filosoofia ja NLKP ajaloo ringis. Ettekannete vähesust või puudumist põhjendatakse sageli (füüsikud) sellega, et kursusetöö teema on väga spetsiaalne ja ei paku teistele huvi. Spetsialisti silmaring peaks aga olema laiem kui oma kitsas eriala, ta peab tundma ka naaberspetsiaalsusi, suutma näha oma eriala või teema kokkupuutepunkte naabererialadega ja -teemadega. Nii võiksidki õppetöövälised uurimused olla üldisema iseloomuga, teemad peaks muidugi välja pakkuma õppejõud. Järgimist väärivat eeskuju annab siin arstiteaduskond, kes korraldab pidevalt ringidevahelisi koosolekuid-konverentse, kus lahatakse mitmesuguseid probleeme mitme eriala vaatevinklist. Ülikoolisiseselt tuleks stimuleerida ja esile tõsta just plaanivälist juhendamist ja õppevälist uurimistööd, sest plaanilist teaduslikku tööd stimuleerib kursuse- või diplomitöö hinne või diplom, õppejõudu aga kirjapandud koormus. Positiivseks näiteks on siinkohal ajaloo- ja psühholoogiaringi töökogemused.

Ringi tööplaani peaks teaduskond läbi arutama ja kateedri koosolek kinnitama. Nii ei jääks mõne üliõpilase teaduslik töö ÜTÜ ringi piiridest täiesti välja. Praegu aga ei kuulata kõigis kateedreis regulaarselt ringi juhatuse aruandeidki ära. Kord semestris tuleks teaduskonna nõukogus arutada ÜTÜ teaduskonnanõukogu tööd, kutsudes koosolekule ka ülikooli ÜTÜ nõukogu esindaja.

Laboratooriumide töötajate osavõtt üliõpilaste juhendamisest tõuseks aga sellega, et nad haaraksid laboratooriumi töösse kaasa rohkem nooremate kursuste üliõpilasi.

Õppejõudude osavõtt ringi koosolekutest on osakonniti kahjuks väga erinev. Ometi on õppejõu viibimine koosolekul enesestmõistetav ja üliõpilastele stimuleerivgi.

Mõni aeg tagasi palus ÜTÜ nõukogu vastata parema kontakti ja ülevaate saamiseks juhendavail õppejõududel ja laboratooriumide juhatajail teatud küsimustele. Tervest ülikoolist vastas vaid 28 õppejõudu, laboratooriumidest ei tulnudki vastuseid. Tsiteerida tasub ka mõningaid arvamusi: «ÜTÜ on pealesunnitud formaalsus, kus ühest tööst (õppeplaanilistest kursuse- ja diplomitöödest) tehakse kaks aruannet. Mingit entusiasmi ... üliõpilastel ei ole. Kogu töö ... on tehtud sundkorras. Sellisena ÜTÜ mind kui ringi juhendajat ei rahulda.» «Ring on suurelt

(Järg 3. lk.)

Arvo Rõõmusoks 50

17. jaanuaril sai 50-aastaseks geoloogia kateedri juhataja geoloogia-mineraloogiadoktor professor Arvo Rõõmusoks.

Tallinna 1. Keskkoolis tekkinud loodusearmastus ja väljakujunenud geoloogiahuvi tõi Arvo Rõõmusoksa 1947. aastal Tartu Riiklikku Ülikooli. Ülikooliaastate iseseisev ja tulemusrikas teaduslik töö ning sügavad erialased teadmised tingisid ta jätmise pärast lõpetamist 1952. aastal geoloogia kateedri vanemõpetajaks. Pingelise õppetöö kõrval valmis lühikese ajaga kandidaadiväitekiri, mille ta kaitses 1954. aastal. Jätkus intensiivne õppetöö, mis tõi kaasa pedagoogilise meisterlikkuse kasvu ja 1956. aastal dotsendi ning 1969. aastal professori kutse.

Professor Arvo Rõõmusoksa õpilasteks on olnud üle 200 geoloogi, kes töötavad praegu nii meie vabariigi kui ka teiste liiduvabariikide tootmis- ja teadusasutustes. Paljud neist on jõudnud juba teaduslike kraadideni. Huvi uurimusliku töö vastu äratasid neis professori sisukad, probleemiderikkad, väga hästi esitatud ja näitlikustatud loengud paleontoloogiast, ajaloolisest geoloogiast, Eesti aluspõhja geoloogiast jm.

Otsiva ja juurdleva vaimuga geoloogide koolitamisel on Arvo Rõõmusoks pidanud äärmiselt oluliseks geoloogilisi välipraktikaid. Suviti võib teda kohata koos üliõpilastega Põhja-Eesti paekaldal, Saaremaal või Lõuna-Eestis.

Professor Arvo Rõõmusoksa õppetöö on alati olnud tihedalt seotud ta teadusliku tööga. On ta ju üks tunnustatumaid Eesti ordoviitsiumi stratigraafia ja paleontoloogia uurijaid.

A. Rõõmusoks on üks neist, kelle töö viljana valmis Eesti NSV kõide koguteoses «NSVL geoloogia» ja koostati ordoviitsiumi regionaalne stratigraafiline skeem. Paljude aastate stratigraafia-alaste tööde kokkuvõttena valmis doktoritöö «Viru ja harju seeria stratigraafia Põhja-Eestis», mis edukalt kaitsti 1968. aastal. Osa doktoritööst ilmus 1970. aastal monograafiana, mis muutus geoloogidele-kaardistajatele väga tarvilikuks käsiraamatuks.

Teise suunana A. Rõõmusoksa teaduslikus töös võib esile tõsta tema põhjalikke uurimusi ordoviitsiumi ja siluri käsijalgsete paleontoloogia alalt.

Viimasel aastakümnel on kasvanud ta huvi teaduse ajaloo vastu. Käsitlemist on leidnud Eesti geoloogilise uurimise erinevad etapid ja uurijad ning geoloogia õpetamine Tartu ülikoolis.

Arvo Rõõmusoks on valitud mitmete teaduslike seltside liikmeks meil ja välismaal. Ta on pidanud ettekanded rahvusvahelise geoloogia kongressi XXI (Kopenhaagen, 1960), XXIII (Praha, 1968) ja XXIV (Montreal, 1972) sessioonil, käinud teaduslikul komandeeringul ning pidanud loenguid mitmel maal (Poola, Rootsi, Tšehhoslovakkia, Prantsusmaa, Soome ja Saksa DV).

Pingelise õppe- ja teadustöö kõrval on juubilar täitnud vastutusrikkaid administratiivülesandeid. 1960. aastast on ta geoloogia kateedri juhataja, 1969.—1972. aastal oli ta bioloogia-geograafiateaduskonna dekaan.

Alati on jätkunud tal aega ühiskondlikuks tööks. Ta on olnud ülikooli parteikomitee ja teaduskonna parteibüroo liige ja Eesti Looduseuurijate Seltsi aseesimees, mitmete teaduslike nõukogude liige.

Kolleegide nimel head tervist, jõudu ja edu soovides

AADU LOOG

MADIS KALLION, ÕIGUSTEADUSKONNA KOMSOMOLISEKRETÄR

ELKNÜ XVIII KONGRESSI DELEGAAT

Madis Kallion juhib õigusteaduskonna komsomolielu 1976. aasta maist. Ta on tõusnud tunnustatud liidriks oma teaduskonnas, tema arvamust võetakse hea meelega kuulda ka ülikooli komitees.

Teil on esimene komsomoliteaduskond ülikooli ajaloos. Millised raskused sellega sekretäri õlule langevad?

Meie teaduskond ei ole eriti suur, küll aga ühiskondlikult aktiivne, nii et kõigi üliõpilaste ÜLKNÜ-s olek on iseenesest mõistetav. Probleem on hoopis muus. Noored, kes tahavad õppida juurat, peavad juba keskkoolipõlves üles näitama suurt sotsiaalset aktiivsust, rääkimata ülikoolist. Arvud näitavadki, et umbes kolmandik meie üliõpilastest on tegutsenud varem komsomolisekretäridena, ükskõik mis ulatuses siis. Nad on juba peaaegu väljakujunenud juhid. Paraku võivad nad ülikooli tulles tagaplaanile jääda, sest juhte lihtsalt ei vajata sellisel hulgal. Võib isegi juhtuda, et antud hetkel kõrvalejäänu tunneb ennast üldse üleliigsena. Kui langeb tema sotsiaalne aktiivsus, mõjub see mõningal määral ka kogu teaduskonnale. Meie ülesanne ongi leida igaühele mingi konkreetne töölõik, kus iga aktivist võiks enda ümber koguda teotahtelisi üliõpilasi.

Komsomoliliider on autoriteet küll, kuid täieliku omavalitsuseni kulub veel aega. Sidemed: komsomolibüroo—parteibüroo, komsomolibüroo—dekanaat?

Selles suhtes oleme meie väga heas olukorras. Ei ole probleeme, mida me ei arutaks koos kas dekanaadis või parteibüroos. Aga mis minu arvates pisut lonkab, on kontakt õppejõu ja tudengi vahel. Ei pea ta sugugi õlalepatsutav olema, ometi peaks vähemalt kursusejuhendaja oma üliõpilast märksa paremini tundma. Seepärast tuleks ennekõike mõelda 60-liikmelise kursuse jaotamisele gruppideks, nagu seda on tehtud näiteks arstiteaduskonnas.

Mis kõige rohkem häirib ja segab tööd?

Üliõpilaste passiivsus. Ikka veel ja tõenäoliselt mitmelegi üllatusena isegi meie teaduskonnas. Sellest jagusaamisele oleme suunanud palju jõudu ja teeme seda tulevikuski.

Viimasel tudengikslöömise õhtul ei õnnestunud meil organisatsioonilselt paraku kõik. Vana hallipäine professor, kes oli hiljaks jäänud, pidi algul püsti seisma. Otse tema kõrval istus aga vastne diplomand, kes võttis vaid vaevaks viriseda, et vaat kui halvasti on tänane õhtu korraldatud, isegi toole ei jätku. Ise ta loomulikult püsti tõusta ei suvatsenud. See näide on muidugi mõneti erandlik, kuid laseb ometi väita, et käitumiskultuuriga üliõpilaste hulgas veel rahul olla ei saa. Kui pole seda õpetatud keskkoolis, siis ülikool ei suuda enam midagi ära teha. Meele teeb kurvaks ka see, et ühiskondliku passiivsuse taga peitub tihti harjumus teistele loota, mis saab alguse juba keskkoolipäevilt.

Eeloleval kongressil olete üks üliõpilasdelegaatidest meie ülikoolist. Milliste probleemidega lähete kongressile?

Meie noorsooajakirja «Noorus» «kapsaaeda» võiks visata nii mõnegi kivi. Kahtlemata on ta kujunduselt ja trükikvaliteedilt teistest, üle, sisu annab aga veel mitmekesisemaks muuta, eriti üliõpilasprobleemidega. Ka praegune malevaleht võiks ilmuda aasta läbi. Suvel kajastaks ta siis EÜE-d, muul ajal aga kujuneks kauaoodatud üliõpilasleheks.

Peale oma ajalehe tunneme veel teravat puudust vabariigi üliõpilaskonna spetsiifilist tegevust koordineeriva organi (s. t. tegelikult tegutseva üliõpilasnõukogu) järele. Sinna võiksid kuuluda kasvõi kõigi kuue kõrgkooli komsomolisekretärid. Näiteks Ungaris on olemas nn. tudengite parlament.

Mis sekretäril praegu käsil?

Tänan küsimast — sessioon. Kuid peale selle tahavad korraldamist paljud asjad, mille jaoks ikka aega kipub napiks jääma.

Kunagi võtsime vastu otsuse välja töötada komsomolitöö teaduslikud alused. Töö läks suure raginaga käima, kuid miskipärast põrkasime jälle tudengite passiivsusele. Teaduskonna komsomolibüroo iga liige pidi oma töö üldistused paberile panema, kuid seegi töö jäi teoreetikute teha. Kogu ettevõtmine taandus praktikast pisut kaugele, kevadsemestril püüamegi kahte poolust kokku sobitada.

Meie teaduskond püüab juba ammu leida neid vahendeid, mis üliõpilaskonna veelgi ühtsemaks muudaks. Arvan, et sellele aitavad kaasa ka säärased pisidetailid nagu teaduskonna vimpel, reklaamsärk üleülikoolilisteks spordivõistlusteks, ära tahaks trükkida ka oma kutseblanketi komsomoliüritustele.

Nii et tööpuudust komsomolielu juhtimisel karta ei ole.

Lehe ilmumise päeval olen aga kodus Võrumaal ja loodan tublisti uueks semestriks jõudu koguda.

Küsitles
AARNE RANNAMÄE

Baltimaade teadus- ja tehnikaajaloo konverents

Sügissemestril tähistasid Baltimaade teadusajaloolased Tartu ülikooli taasavamise 175. aastapäeva sümpoosioniga ülikooli teaduslikust ja ajaloolisest tähtsusest XI Baltimaade teadusajaloo konverentsil. Järgmine konverents toimub Vilniuses 1979. aastal. Samal aastal tähistab Vilniuse ülikool oma 400. juubelit, mistõttu sellele sündmusele pühendatakse eraldi sümpoosion teemal «Teadusliku mõtte internatsionaalse keskuse — Vilniuse ülikooli 400. aastapäev.»

Ka TRÜ teadusajaloolastel on võimalik esineda ettekannetega nii teadusajaloo konverentsil kui ka sümpoosionil. Ettekanne peaks käsitlema Baltikumi teadus- ja tehnikaajaloo probleeme, teaduse ja tehnika progressi, teaduse arengu metodoloogiat, teadusajaloo ja Vilniuse ülikooliga seotud teemasid. Ettekannete teesid (3 eks. masinkirjas) avaldatakse kogumikes.

Andmeid ettekannete teema (lühike annotatsioon) ja ettekandjate kohta oodatakse 20. veebruariks k. a. ning ettekannete teese 15. maiks. Lähemat informatsiooni saab teadusajaloolaste ühenduse sektsioonide esimeestelt või TRÜ ajaloo komisjoni sekretärilt tööpäeviti kella 9—11-ni tel. 341-21/416.

MILVI REINFELT

A. H. TAMMSAARE 100

Esmaspäevast alates Toomel

A. H. Tammsaare peatselt kättejõudvale tähtpäevale on juba pühendatud konverentse, koosolekuid, loominguõhtuid, näitusi. Viimasega tähistab kirjaniku juubelit ka Teadusraamatukogu. Majandusteaduskonna ja õpperaamatukogu filiaalides võis sel nädalal juba näha väljapanekuid A. H. Tammsaare teostest. Peagi saavad lugejad aga raamatukogu peahoones Toomel jälgida ulatuslikumat juubelinäitust, mille pidulik avamine-tutvustamine leiab aset kirjaniku sünnipäeval, 30. jaanuaril kell 11.

A. H. Tammsaare teoste arvukatest trükkidest on suurem osa meie raamatukogus olemas. Erilist huvi peaksid pakkuma just esitrükid ja varasemad väljaanded, millest enamikku võib näitusel näha. Paneme välja ka meil leiduvad Tammsaare teoste tõlked vene, saksa, ungari, rootsi, soome, läti, leedu ja esperanto keeles, mõned Tammsaare poolt eestindatud võõrteosed ning valiku perioodikas ilmunud publitsistikat ja ilukirjanduslikke palasid. Kirjanikku kujutavatest portreedest ja fotodest väärib tähelepanu ülikooli raamatukogule kuuluv E. Kitse küllaltki haruldane sõejoonis 1955. aastast.

Eluloost on näitusel esile tõstetud Tammsaare kaht Tartu-perioodi — õpinguid Treffneri gümnaasiumis (1898—1902) ning eriti ülikoolis (1907—1911). Suuresti tänu RAKA ning Kirjandusmuuseumi abile saame tutvustada ülikooliaegseid avaldusi, kirju, eksamiprotokolle jm. dokumentaalset materjali, samuti Tartu aega langevaid esimesi trükis ilmunud kirjutisi. Praegust ülikooli ja kirjanikku seostavad näitusel üliõpilaste Tammsaare-ainelised uurimused, peamiselt diplomitööd.

Niisiis, Toomel esmaspäevast alates — ja kuni märtsi keskpaigani.

ELE LÕHMUS,
Teadusraamatukogu
vanemraamatukoguhoidja

Inimene ja tema maa

Inimene ja maa, maa ja inimene. Või hoopis tänapäevaselt inimene, maa ja masin? Niisugustest ja muudestki mõtetest oli kantud professor Vilma Keldri ettekanne A. H. Tammsaare loomingu teemadel.

Õigusteaduskonna õppejõud alustasid esmaspäevast õhtut dots. Advig Kirise ülevaatega suurkirjaniku ühiskondlik-poliitilistest vaadetest ning lõpetasid selle prof. Vilma Keldri ettekande järel mõttevahetusega kirjanduse ja ühiskondlik-poliitilise elu seostest.

V. Keldri ettekannet saab lugeda järgmise ajalehenumbri A. H. Tammsaarele pühendatud leheküljel.

CHARLES CHAPLIN

Suur kunstnik ja nukker inimene — Charles Chaplin — suri 25. detsembril 1977. aastal Šveitsis 88-aastasena, raskesti haigena, pimedana. Pool sajandit sellest traagilisest kahekümnendast oli ta maailma kõikidel ekraanidel inimesi naerutanud. Teatmikes ja entsüklopeediates seisab tema nime järel: näitleja, režissöör, stsenarist, produtsent, improvisaator, helilooja. Chaplin ise ütles enda kohta lühidalt — klount Ja seda ta oligi — igivana naermaajamise kunsti suur meister. Keskpärased kunstitegijad pelgavad sõnu ja pürivad kunstide pjedestaalil kohtadele, millel juba traditsioonipäraselt austuse pärg ümber. Tõelised novaatorid ei karda musta tööd ega torma kohta kindlustama. Kunst, maha jättes akadeemilise rutiini, tuleb ise nende juurde, tuleb palaganiteatri lavalaudadele või odavale ekraanile, kus jookseb lühimetraažiline, peaaegu et algeline kinokomöödia.

Music-Hall'ist kinno siirdudes ei saanud Chaplin kuulsaks ei pompöössete «ajalooliste» ega täismetraažiliste filmidraamade kangelasena. Ekstsentrilise lühikomöödia žanri ei võetud tollal tõsiselt: suured näitlejad suhtusid sellesse ülеolevalt, kriitika ignoreeris, kinoettevõtjad aga vaatasid sedalaadi filmidele kui «suurt kassat» tõotavate lõökfilmide desserdile. Chaplin muutis just niisugused filmid tõelisteks kunstiteosteks, nende kaudu ümber kujundades nii vaataja psühholoogiat kui ka filmiteoreetikute dogmaatilist suhtumist.

Chaplini looming tegi läbi keerulise evolutsiooni. Ta alustas selliste virtuoossete miniatuuridega nagu «Hulkur» ja «Pank» (1915), 1920-ndate aastate keskel tulid suurepärased komöödiafilmid «Kullapalavik» ja «Tsirkus», 1930-ndatel koomilised draamad «Suurlinna tuled» ja «Moodsad ajad». Terav ja satiiriline «Suur diktaator» oli Chaplini panuseks Teise maailmasõja aegsesse antifašistlikku kunsti. Sõjajärgseil aastail domineeris tema loomingus romantiline komöödia («Rambivalgus», 1952; «Krahvinna Hongkongist», 1967; satiiriline «Kuningas New Yorgis», 1957). Ent vaatamata sellele mitmekülgsusele on kogu Chaplini looming siiski hämmastavalt ühtne. Tema loomingu terviklikkuse tagab mitte ainult too «väikese Charlie» või «Charlo» mask, mis läbib peaaegu kõiki Chaplini filme ja on saanud XX sajandi kunsti üheks sümboolsemaks ilminguks. Tolle äratundmise ja arusaama, et kõik Chaplini filmid moodustavad ü h e suure filmi ü h e peategelasega, kelle lõppematud tragikoomilised seiklused panevad vaataja naerma ja kurvastama, tingib Chaplini kunstilise tunnetuse ühtsus. Tema filmide maailm on argipäine. Kodutu Charlie rändab kehvades korterites, öömajades, odavates einelaudades, kaubavagunites ja vürtspoodides... Siin puuduvad luksusvillad ja valged klaverid, telefonid ja jahtlaevad. Siin ei ole ilus-uljaid gangstereid ega hollywoodlikke kaunitare... Charlie maailm on rõhutatult lihtne, ja ometi täis ohte: tugitoolid tulistavad, diivanid pööravad end ümber, miski asi pole see, millisena ta näib: suhkrutoosist võib saada püstol, tordist kaabu jne. jne. Selles asjade pea peale pööratud maailmas aga kaotab Chaplini väike kangelane pea, ja kogu tema elu kujuneb koomiliseks tragöödiaks. Vastuoluline on koomilise tragöödia mõiste ja vastuoluline on ka tema kangelane. Peas kõvakübar, kaelas valge tärgeldatud manisk — see on Charlie ülemine pool, allpool aga — alatasa allavajuvad püksid ja võõrast jalast saadud määratud saapad. Charlie välimus on nukker-naljakalt kontrastne ja kontrastsed on ka tema maneerid: riides kui hulkur, käitub aga nagu džentelmen, väliselt kui dändi, reedavad ta žestid ja miimika ümberriietatud hulkurit. Ta on alati ümberriietatud, ta pole kunagi see, kellena näib. Charlie — see on sündmuste keerisesse kaasa tõmmatud, oma kohalt lahti rebitud inimene, on näinud paremaid aegu, kuid kriiside ja sõdade maailma julmus on ta maha tallanud, on ta põgenike ja töötute hulka heitnud.

Sellele tragikoomilisele kujule suutis Chaplin anda sügavalt humaanse sisu ja tähenduse. Chaplin ei kartnud seejuures ei naiivset sentimentaalsust ega klounaadi. Just «madalates», hüljatud kunstižanrides leidis Chaplin nood lihtsuse ja inimlikkuse reservid, mida tema vaatajad ikka ja alati on vajanud.

Chaplin valdas naeru kõiki eri varjundeid: satiirilisest, sarkastilisest lüürilise ja nukrani, sest just naer oli too keel, milles Chaplin oma vaatajaga kõneles. Aga kõneles ta selles naerukeeles üpris nukraid lugusid, jutustas inimese üksildusest, elu varjukülgedest, vastamata jäänud headusest. Chaplini filmide sügav mõte avaneb Charlie maski kontrastses põhiolemuses — vastuolus tema klounaadlike žestide, koomilise miimika ja nukrate, murelike silmade pilgu vahel. Väike klount oli suur ja kurb inimene. Rahvas vaatas ekraanile ja naeris, tema vaatas ekraanilt rahvale — leebe nukrusega.

JURI LOTMAN

O Musica!

Pühapäeval kuulsin aulas muusikat. Ammuoodatut, muud unustama sundivat. Vahetult kuulamisel täiuslik-tunduvana. Tallinna kammerkoorilt.

Esmakordsuse võlu? Seda tinginata.

Koori ja dirigentide aunimetused, leviv (eel)kuulsus? Kontserdil need ununevad, et pärast viimast käteplaginat jälle meelde tulla imetlusohkes, kaaslastele heidetud salapilgus: kas nemad ka? Jah, nemad ka. Kahtluseuss rinda näppimas: kas ei lähe tallinlaste poolsõsar (või -veli?) ülikoolist lavale kontrastiks?

Tundus, et mitte. Kontakt linnakaaslaste parima osaga (sel õhtul) oli hea... Saalitäit ehtsoojust ei koge ülikooli kammerkoor just iga päev. Sellest siis imekena tahtmine muusikaliseks arenguks, et kunagi jõuaks laulma meistrioskusi (ja annet!) nõudvaid helindeid. Nagu näiteks esimeses pooles kuuldud Faliku «Taivelaulud», teenelise kunstitegelase Ants Üleoja juhatatud.

Ärgu lugeja pahandagu, et ma

(Järg 4. lk.)

TRÜ nõukogu

Üliõpilaste osavõtt teaduslikust tööst

(Algus 2. lk.)

jaolt ainult paberil eksisteeriv. Liikmeid ei registreerita. ÜTÜ töödena arvestatakse peamiselt õppeplaani kohaselt valminud kursuse- ja diplomitöid. Seepärast puudub ka üliõpilastel huvi teha õppeplaanivälist tööd.»

Paraku ei teki huvi alati iseenesest, vaid seda tuleb ka äratada. Ettekandja rõhutas, et õppejõu ja iga ülikoolis töötava kõrgharidusega spetsialisti ülesanne on tõmmata üliõpilasi kaasa teaduslikule tööle. «Õppejõudude ja muude spetsialistide ümbervalimisel tuleks kindlasti arvestada eraldi ka üliõpilastööde juhendamist, eriti vabatahtlikku, õppetöövälist juhendamist.»

Ringide ja konverentside tööst ning võistlustööde juhendamisest mitteosavõttu ei ole vist õige vabandada suure töökoormusega, sest kuidas suudavad seda pidevalt teha professorid P. Ariste, J. Saarma, L. Allikmets, H. Piirimäe jt., kelle juhendatud on suur osa paremaid töid.

3. VÕISTLUSTÖÖDEST. Nii ülikoolisisesele kui ka vabariiklikule ja üleliidulisele konkursile esitatakse meil enamasti diplomitöid. Selles polegi ju midagi halba, sest need tööd on kindlasti ka meie tugevamad tööd. Halb on aga see, et üliõpilasel endal ei ole sageli mingit osa oma töö võistlusele saatmisel või vormistamisel. Et võistlustöid nõutakse kateedritelt, otsustab kateeder ise, missugused diplomitööd väärivad konkursile saatmist, siis kateeder viibki asja niikaugele, et töö lõpuks sinna jõuab. Vahel ei teagi üliõpilane sellest midagi ning tal jääb üle vaid üllatuda, kuuldes auhinna saamisest. Üliõpilast stimuleeriks aga pingutama teadmine, et tema töö võiks pretendeerida konkursile. Siis oskaks ta seda ka ise õigesti vormistada.

Vabariiklikule konkursile eelneb konkurss teaduskonnas ja ülikoolis. Ülikoolis pole aga juhendit, mille järgi hinnata (TPI-s on see olemas). Arstid on säärase juhendi juba koostanud, ÜTÜ nõukogu tööplaani on võetud ka üleülikoolilise juhendi koostamine. Praegu aga otsustatakse alles komisjoni koosolekul (hääletamisel), missugused parimad tööd auhinna saavad, sest ühe kateedri esindajal pole aimu teise kateedri võistlustöödest, hinnata aga tuleb ühiselt. Auhinna saamine sõltub suuresti ka sellest, missuguse kateedri esindajad komisjonis ülekaalus on. Üldjuhul ei tea ÜTÜ-d juhendav õppejõud kuigi palju võistlustöödest ning ÜTÜ nõukogu on sunnitud võistlustööde asju ajama dekaanidega või otse kateedritega.

Parimate tööde jõudmine vabariiklikule ja üleliidulisele konkursile on tihtipeale raskendatud v o r m i s t a m i s e tõttu. Ülikoolikonkurss langeb kokku diplomitöö kaitsmise ajaga. ÜTÜ nõukogu nimel tegi U. Reino koosolekul ettepaneku viia seetõttu ülikooli konkurss läbi septembris (TPI-s nõnda tehaksegi). Nii on aega ka vormistamiseks ning head tööd ei jää konkursist välja lihtsalt seetõttu, et neid valmis ei jõutud.

4. ÜLIÕPILASTÖÖDE TEMAATIKA. Teadusliku töö stimuleerimisel ja õppejõudude huvitatuse tõstmisel juhendamiseks on vaja, et temaatika oleks seostatud kateedri teadusliku töö plaanidega. Ettekandja ei pidanud praegust olukorda rahuldavaks. «Nii näiteks võtavad matemaatikateaduskonnas üliõpilased osa ainult 19 protsendist riigieelarvelistest töödest, filoloogiateaduskonnas on see protsent 25, arstiteaduskonnas 32. Kogu ülikoolis on üliõpilastest osa võtnud plaaniliste teaduslike probleemide lahendamisest ainult 13%.» Lepingulistest töödest osavõtu arvu märgib 65%. Kuigi füüsika-keemiateaduskonnas on lepingute arv kõige suurem, võtab üliõpilasi osa ainult 32%.

Üliõpilaste Kompleksse Teadusliku Uurimistöö Büroo (ÜKTUB) lepingulistest uurimistöödest võttis mullu osa vaid 7 üliõpilast, kursuse- ja diplomitöid valmis büroo baasil 4. Büroo vähene osakaal üliõpilaste teaduslikus töös oli suurelt jaolt tingitud ruumikitsikusest (40 m² peahoone keldris). Nüüd on neil füüsikahoones 190 m² pinda ning loodetavasti saab kaasa haarata oma tööle ka rohkem üliõpilasi.

ÜLIÕPILASTEADUSE STIMULEERIMISEST. Tänavu ilmus 4-osaline konverentsiettekannete kogumik. Sellise väljaande ilmumine peaks muutuma regulaarseks. ÜTÜ nõukogu toetab ka ringide kogumike väljaandmist. Koostamisel on ÜTÜ tegevust tutvustav kogumik. Suurem kaal peaks üliõpilaste teadustööl olema ka sotsialistlikus võistluses. Päevakorral on juhendi väljatöötamine ringide töö hindamiseks.

ÜTÜ töö ei piirdu sugugi ainult ettekandekoosolekute, konverentside ja konkurssidega. Üliõpilasi aktiviseerivad ka muud töövormid, nagu temaatilised ekskursioonid (ajalooring), ekspeditsioonid (eesti keele ring), arstide päevad rajoonides, informiin jne.

Üliõpilase osavõttu teaduslikust tööst tuleks kindlasti arvestada ka kõrgkooli lõpetamisel pingerea koostamisel ning tööleasumisel (arstiteaduskonnas nii tehaksegi). Hästi õppivatele ÜTÜ aktivistidele võiks ka vabakuulamisõiguse anda.

Dots. U. Reino ettekandele järgnes sõnavõttude tulv (P. Ariste, V. Krinal, E. Rahumaa, V. Kelder, A. Koop, H. Peep, V. Palm jt.). Seegi näitab, kuivõrd päevaprobleemiks on saanud üliõpilaste teaduslik töö, selle korraldamine ja juhendamine.

Vastuvõetud OTSUSES tehakse ülesandeks t e a d u s k o n d a d e l e:
✲ viia lõpule kompleksplaan de koostam.ne üliõp.laste kaasatõmbamiseks teaduslikule tööle kogu õppeprotsessi vältel ja esitada need õppeprorektor le 1. veebruariks;
✲ kateedrite ja labora.oor'umide töö arutam'sel pöörata erilist tähelepanu sellele, ku das ül õp lased on rakendatud teaduslikule tööle;
✲ õppejõudude ja muude kõrgharidusega spets'al'stide ümbervalimisel, edutam sel ja atesteer.m.sel arutada sisuliselt nende tegevust üliõp.laste juhendam'sel;
✲ arutada teaduskonna nõukogus 2 korda aastas ÜTÜ teaduskonna-nõukogu tööd;
✲ viia ül õp'laste teaduslike tööde konkurss teaduskonnas läbi kevadsemestri lõpuks;
K a t e e d r i t e j a l a b o r a t o o r i u m i d e j u h a t a j a t e l e:
✲ haarata kaasa rohkem üliõp lasi kateedri plaanil'ste teadusl.ke tööde tä tmisele, lep.nguliste tööde tä.tmiseks kasutada üliõpilaste abi sen.sest rohkem;
✲ laboratoor'umidel haarata oma töösse kaasa ka nooremate kursuste üliõp.lasi ja rakendada ne.d laboratooriumi temaatikaga seotud referatiivsete tööde tegem'sel;
✲ tagada, et kõ.k õppejõud ja teadurid tegeleksid nii õppeplaaniliste kui plaan'väliste ül õp lastööde juhendam'sega;
✲ koordineer'da õppeprorektori, õppeosakonna ja ÜTÜ nõukoguga õppejõudude koormused ül õp.laste õppeplaanilise ja õppetöövälise teadusliku töö juhendamise osas;
✲ arutada kateedri koosolekutel vähemalt 1 kord semestris kateedri juures tegutsevate ÜTÜ r ng de tööd;
✲ kateedr'te juhatajad vastutavad isiklikult kateedri juures tegutsevate ÜTÜ r'ngide töö eest;
Ü T Ü n õ u k o g u l e:
✲ läbi viia ül õp lastööde üleülikooliline konkurss sügisel ja kinnitada tulemused ül'kooli nõukogu esimesel koosolekul;
✲ töötada vä'ja võ stlustööde h ndam'se juhend (juuni 1978);
✲ töötada vä ja juhend ÜTÜ par'ma ring' ja teaduskonna vä'jaselgitamiseks ja es'tada see ülikooli nõukogule läb arutam'seks (märts 1978);
✲ anda regulaarselt väl'ja TRÜ-s peetava vabariikliku konverentsi materjal'de kogum'kku;
✲ anda vä'ja ÜTÜ tööd ja r'nge tutvustav kogumik (sept. 1978);
✲ nõukogu koosolekutel arutada p'devalt teaduskonna ÜTÜ nõukogude ja r'ng'de s'sul'st tööd;
✲ ÜKTUR-il suurendada ül'õp'laste osavõttu büroo tegevusest, eriti lep'ngul'stest uurim.stöödest, samuti büroo raames tehtavate kursuse- ja diplomitööde arvu.

VARJE SOOTAK

Mis mured kaugõppe pärast

(Algus 1. lk.)

lihtsam: saab rohkem loengutest osa võtta, konsultatsioonidel käia, materjaligi leiab hõlpsamini.»

«Kas õpitaval erialal töötajate teadmised on paremad teiste omadest?»

«Kindlasti. Nad jätavad vahel varju isegi päevased tudengid. VI kursusel töötab näiteks erialal 84%. I kursusel on see arv väiksem, kuid mida vanemale kursusele jõutakse, seda rohkem asutakse ka erialasele tööle. Silma paistavad just niisugused kaugõppija diplomitöö ja erialavastused. Kaugüliõpilaste tööd on ka ÜTÜ auhindu saanud.»

«Kontakt kaugõppijaga? Õppetöö korraldus?»

«Kontakt on meil pidev, nii kirjalik kui ka vahetu. Suureks abiks on konsultatsioonipunkt Tallinnas. Pealinna rahvas saab seal teha kontrolltöid, sooritada arvestusi-eksameid. Muidu on raske toime tulla. Üks niisugune näide. Uue õppeplaani järgi on kohtustatistika arvestus II, vana järgi eksam III kursusel. Õppejõud peab lühikese ajaga ära kuulama 200 tudengi vastused. Osa tegi eksami (arvestuse) ära juba Tallinnas.

Üldse on meil kaks põhi- ja kaks vahesessiooni. Põhisessioon kulub arvestusteks-eksamiteks. Oleme püüdnud nii korraldada, et üliõpilane saab sel ajal konsultatsioone ja vaid mõned loengutunnid, muidu jääb eksamiteks vähe aega. Vahesessioonidel kuulatakse põhiliselt loenguid. Kahjuks ei taha see aeg hästi sobida ühiskonnateaduste õppejõududele, sest vahesessioonide aegu tuleb neil tegelda ka statsionaarsete üliõpilastega. »

Kuidas kaugõppija õppima peaks?

«Iga päev. Peab leidma sobiva aja, vastavalt sellele, kas vaimne töö sobib paremini hommiku- või õhtutundidel. Mina ise õppisin samuti kaugõppes. Igapäevaseks õppimisajaks valisin hommiku kella 6—8-ni. Olen kuulnud, et paljud on püüdnud leida õppimiseks iga päev vajaliku aja. Kui aine on läbi võetud ning õppejõul pole kavas loenguid juurde pidada, võib eksami ka enne sessiooni ära teha, mitte mingil juhul aga pärast.

Tahaksin kõnelda ka **kaugõppemetoodikast** ning juhtida sellele eriti nooremate õppejõudude tähelepanu. Tundub, et noor õppejõud kiirustab vahel hinde panemisega või täpsemalt siis juba mitterahuldava panemisega. Kaugõppija ei puutu ju igapäev kokku õpitava erialaga, ta on hulga vähem loenguid kuulanud kui päevane üliõpilane. Seepärast läheb tal enne aega, kui harjub põhitahkudele tähelepanu pööorama, termineid kasutama. Arvan, et teinekord võiks õppejõud poole tunni asemel kolmveerand tundi vastuse kuulamiseks kulutada, vestelda, püüda jõuda aru saada vastaja teadmistest. Hinnaalandust ei tohi teha, aga teadmiste kontrolliile tuleks läheneda sügavamalt.

Teaduskonnas töötav metoodikakomisjon tegeleb aktiivselt ka kaugõppeprobleemidega. Kaugõppetööd on arutatud teaduskonna nõukogus, parteiorganisatsioonis. Püüame sidet hoida kursusevanemate kaudu kogu kursusega. Eelmise sessiooni tulemustest kõneleme järgmiste loengute alguses. Et pärast käesolevat eksamisessiooni rohkem häid näiteid tuua oleks, selleks soovin tugevat närvi, vastupidavust ja häid hindeid.»

VARJE SOOTAK

Kehakultuuriteaduskonna I kursuse tudeng, suurmeister MATTI PAAVO on praegu vaieldamatult vabariigi laskesuusatajate esinumber.
Kaarel ZILMERI foto

Suusajuttu

- **Matti Paavo edu Tšehhoslovakkias**
- **Fjodor Koltšinil otsustavad võistlused ees**
- **Elva—Kääriku rada kõigile avatud**
- **Valmistume Tartu—Kääriku.**

✻ Nädalavahetus tõi meeldivaid uudiseid Tšehhoslovakkiast Strbske Plesost. Selles omapärase nimega suusakeskuses, kus 1970. aastal selgitati maailmameistrid, heitlesid sedapuhku sotsialismimaade sõsarspordiühingute parimad suusatajad. NSV Liitu esindava «Dünamo» koondise ridades võistles laskesuusataja Matti Paavo. Kehakultuuriteaduskonna I kursusel õppiv suurmeister on tänavu väga hoolikalt valmistunud, seda näitavad mitmed eelnenud võistlusedki. Vabariigis peetud võistlustel ei ole Mattile seni vastast olnud, kuid eks põhieesmärk ole NSV Liidu rahvaste talispartakiaadi finaalvõistlused Sverdlovskis märtsi algupoolel.

Nüüd Tšehhoslovakkias startides kuulus Mattile nii 10 kui 20 km distantsil igati hinnatav 5. koht. On ju teada, et laskesuusatajate paremiku moodustavad maailmas just sotsialismimaade sportlased. Teatesõidus, kus M. Paavo oli ankrumeheks, tuli meie maa «Dünamol» tunnistada Saksa DV sportlaste paremust.

Üldse võime laskesuusatamises ülikooli suusatajatele küllaltki suuri lootusi panna. Lisaks Matti Paavole kandideerivad spartakiaadikoondisse veel Elmo Parik (KKT III k.), Georg Ruuda ja Rein Pedaja (KKT I k.) ning Arturs Kukoijs (spordimed. I k.). Eelolevatel nädalatel seisavad meil ees Eesti NSV karika- ja meistrivõistlused, mille põhjal tehakse spartakiaadikoondis.

✻ Antud kirjatüki ilmumise ajaks on Fjodor Koltšini käekäigu kohta ehk veel mõningaid üksikasju teada, kuid jääb oodata veel jaanuari lõpul toimuvaid NSV Liidu karikavõistlusi, mille põhjal saame lõpliku vastuse, kas Fjodor sõidab MM-võistlustele Lahtisse või ei.

Praeguseni (teisipäeva hommikuks) on teada vaid üks rõõmustav asi: vahepeal päris liimist lahti olnud F. Koltšin siiski kogus end ja sai «Dünamo» karikavõistlustel kolmanda koha. Vähemalt sama kohta on vaja ka NSV Liidu meistrivõistlustelt!

✻ Raske, kuid huvitav ja vaevanõudev oli 14. jaanuari Elva—Kääriku matk. 30-kilomeetrine retk nullilähedase õhutemperatuuri ja värske lumega pani tahte proovile kaheja poolesajal tartlasel. Ülikooli rahvast paistis päris parajalt olevat, kuid ikkagi ei tabanud me selle üritusega täpselt märki. Ilm etendas kindlasti oma osa, kuid eks sessiooni keskpaik mõjuta osavõtjate arvu kõige rohkem.

Kel jäi see sõit sõitmata, pidagu meeles järgmist:

ELVA—KÄÄRIKU RADA ON PRAEGUGI SOIDUKÕLBLIK

- tähistus algab raudteejaama vastast ja võimas jäljepaar viib teid vasakult poolt Elva jõge Kääriku poole;
- umbes 10. kilomeetril raja nn. uus algusvariant lõpeb ja jätkub traditsiooniline 20-kilomeetrine lõpp Käärikuni;
- sobivad rongid Elvasse 9.05 ja 9.45, Käärikult bussid 14.25, 15.25 ja 20.45;
- asuge teele koos sõpradega, sest kõike võib rajal juhtuda;
- Käärikul saab tassi teed ja sooja dušši ikka.

✻ Talve tippmatk toimub 25. veebruaril — Tartust Otepää kaudu Käärikule. TRÜ suusasektsioon teeb raja Otepäält Käärikule. Loodame, et alguseosa (45 km) saab ka korda.

Kes tahab kaasa lüüa, peaks leidma vähemalt nüüd kas või 2—3 korda nädalas aega 10—15 km suusaretke teha. Kääriku maratoni talute siis paremini.

Sobivaks ettevalmistuseks on ka linna suusamatkad igal nädalavahetusel (reklaam selle kohta on TRÜ spordiklubis).

Elva—Kääriku II matk toimub 5. märtsil ja sealt loodame ülikooli töötajate arvukat osavõttu. Seniks on parajalt suusakilomeetreid kogutud. Muidugi tulevad istumistunnid televiisori ees Lahti MM-võistlusi jälgides, kuid leidke selle kõrval ka tunnike enda suusasõitude jaoks!

KAAREL ZILMER

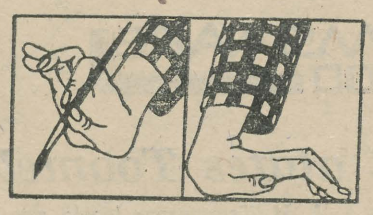

Tartu noorte kunst

Noorte kunstnike näitus on kahtlemata tähelepanuväärne sündmus linna kunstielus. Näib, et on toimumas elavnemine, avalduvad varjatud töö tulemused, mõõnale järgneb tõus.

Näitusel moodustub mitu gruppi: kunstikooli õpilased või selle lõpetanud, nende õpetajad, kõrgema haridusega kunstnikud, iseseisvalt kunsti viljelejad Tartust ja Tartu ümbrusest. Kindlasti ei saa väliste tunnuste, hariduse ja positsiooni järgi määrata elamuse suurust, mida kunstnik vaatajale vahendab. Tehnika peaks siiski sisu väljendamise vahendiks olema, samas hääbub talent paratamatult ilma küllaldase tööta.

Iga arvustus on rohkem või vähem subjektiivne. Ei tahakski sellest hoiduda, vaid ära märkida eelkõige seda, mis meeldis, ja minna vaikides mööda sellest, mis muljet ei jätnud.

Näituse naelaks võiks pidada M. KILGI töid. Noor kunstnik (s. 1957) on vaieldamatult andekas. Auto ja lennukiga pildid näitavad suunitlust hüperrealismi poole. Siiski ei ole kunstniku juures veel maneerlikkust, valitsev on vahetu elamus.

Ka E. TEGOVAL on suunitlus hüperrealismi poole. Ta sumedalt, otsekui läbi loori antud esemed on aga mingi tagamõtte väljendajad. «Kontsentraadis» on sümboolika parajalt loetav, tööd võib lugeda nauditavamaks kui «Juhtimiskeskust». Mõttetegevus, meetodite teadlik valik on kindlalt prevaleerimas vahetu elamuse ees.

V. VAHERI monokroomsed maalid on tehtud kõrge maalikultuuriga. Ka äärmiselt nappide vahenditega võib kunstis palju öelda. Ülipeen värvigamma ja kubistlikult stiliseeritud vormid on oma näilises lihtsuses väga meeldivad.

S. KASEMAA vanameisterlik värvitunnetus ja maalitehnika avalduvad kõige paremini «Varakevadises buketis». Ka «Ema lapsega» on oma tundesoojuses meeldiv. Vahest kannab S. Kasemaa kõige ehedamalt edasi Tartu maali traditsioone.

Ka A. LEPLA, P. SAARE ja V. SEEDRE tööd jätsid hea mulje.

Graafikaski näeme nüüd tehnikas töid (ofort, kõrgtrükk, metsotinto). Siiski ei ole neil sellel näitusel erilist osakaalu. Kunstniku seisukohalt võib tööde tehnikasse viimine olla soodne ja huvitav, siiski jääb joonistus kui vahetult kunstniku käe alt tulnud teos unikaalsemaks, näiteks L. KARU puhul võib täheldada mõnevõrra kuivemaks, vaesemaks muutumist võrreldes tušijoonistustega.

S. KUDISIIMU joonistused «Päike tuhast maastiku kohal» ja «Säilmed» on võrratu tundelaenguga. Tema töid iseloomustab tugev kompositsioon, väga tundlik joon ning siirus. Mõnevõrra määrdunud ja kiirustav mulje ei vähenda nende tööde mõju, vaid suurendab. Tunnetuslikult võib S. Kudisiimu pidada lähedaseks eesti noorema luule sellele tahule, mida esindab V. Luik.

Ka I. ERMA joonistused on naiselikult tundlikud, kuid neis on filosoofilist, mõistuslikku sümboolikat enam. Selles suhtes on kõige täiuslikum «Keskpäev». Ülejäänud teosed on rohkem meeleolule rajatud.

L. ja M. MÕTUSTED on mõlemad tugevad joonistajad, ka fantaasialend on kõike muud kui kitsas. Siiski on nende küllaltki sarnases laadis meeleolu erinev. L. Mõtuste joonistuste tundelaadi põhiosa on hell, veidi kibestunud, nagu haavata saanud õrnus. Kohati muutub see valuliseks irooniaks (sari «Inimesed ja loomad». M. Mõtuste aga on kas teadlikult või mitte just haavav, solvav, isegi purustav. Kõik see on antud väga ilusas vormis. Paralleelse elamuse annab P. PEEBSENI «Torso».

Kaunid sumedad pastellid esitab V. KUKS. Meisterlik vormikäsitlus ilma eriliste sisuliste pretensioonideta on siiski esteetilises mõttes saavutus.

A. PILDI värvilised joonistused avangardistlikus laadis on näituse küll eraldiseisvad. Rafineeritud vormi esteetiline väljendusrikkus on sisust võimalikult eraldatud. Kolmest tööst on kõige nauditavam «Kuldne miraaž».

E. ÕUNAPUULT ootaks suuremat produktiivsust, seda, et ta end rohkem avaks. Esitatud lehtedest on meeleolukaim «Suveõõ ilmsi».

ANNE LOONELA,
ajaloo IV k.

„Karikakramäng“

R.: *Film on loomulik, midagi ei hakanud vastu, mis ei ole paraku nii meie kaasaega käsitlevate filmide juures. Kahjuks ei ole «Tallinnfilmil» veel õnnestunud teha head filmi tänapäevast. Seegi on ju minevikulises vormis, kuigi sisuliselt kõlbaks ka meie aega.*

Operaatori, režissööri ja näitlejate töö on tehtud hästi, see jättis täieliku võimaluse rääkida stsenaariumil. Iga novell on terviklik, loetav. Teema tõttu küll erilist mõttevirgutust ei saanud, mõjus rohkem pinnamulje. Mõneti saavutati see mulje väliste efektidega, eriti viimases osas (situatsiooni ebatavalisus, grotesksed tegelased).

E.: *Vaatajate identifitseerimine teose kangelastega, nende seismine otsekui peegli ees, nägemas selles ennast, on küllap vist ainult tunnustuseks kunstniku tööle.*

Arvata võiks, et elu on tõsine asi, kuid rohkem siiski mäng (tule tikkudega). Nagu halvad näitlejad laval, me mängime elus: mängime abikaasarolli, juhtiva töötaja rolli, üliõpilaserolli... Ja sageli halvasti

V.: *Algul olin vaimustatud esimesest novellist: Kulli ja Ülfsaki mäng, Urbla (lõpetanud TRÜ-s kunstiajaloo') nüansikalt paika pandud interjöör. Mida kaugemale film jääb, seda enam kipub kolmas lugu teist varjutama (keskmist pean kõige kehvemaks — minuni salaküti lugu ei jõudnud). Meie publikuga on aga vist midagi kõvasti korrast ä a: mustlaspoisi lõpumonoloogi ajal vapputi saalis naerust. Situatsioon ise oli aga ülimalt tõsine.*

Hetkemuljed pani kirja
EDA VARI

O Musica!

(Algus 3. lk.)

kavalehele toetudes oma mina iga laulu kohta peale ei suru. Pealegi on esmahinnang tallinlastest kolleegide loomingu kohta mitteajakirjanduspärane: «Grandioso!».

Esinemisjärge ootab õhtu naelaks peetav Schuberti «Mess» Tallinna kammerorkestri saatel. Laulavad mõlemad koorid, solistideks teenelineKunstnik Kaie Konrad ning Henn Erik ja Toivo Kivi, dirigendikepp rahvakunstnik Kuno Arengu käes. Ühismuusikat teha on tore! Arvo Ratassepa sõnadele toetudes jäi vähemalt Tallinnas kahe koori ühislaul ikka kammerlikuks.

Tartu kontserdipublik on õnneseen, sest tal on aula, eriti sobilik just kammermuusikaks. Niisuguseks nagu seda teeb Tallinna koor. Elamus — see jõuab segamata-häbimata kõrva ja sealt otse... Ebatäpsused (eks neidki leidus) varjusid koori hääleköla ja lustlaulmise taha. Peaaegu professionaalide asi!

Teisipäeval «Estonia» kontserdil (sama kava) jäi aga rõdul kuulaval (kirjatüki) autoril kordus(suur)elamus saamata: see hääbus mitu korda aulast suuremas, emotsionaalsuskatteõõlu osaliselt mahakiskuvas saalis ning fotograafi jalamüdinas. «Estonia» «Messile» andis aga tublisti juurde orel (Rolf Uusväli).

Ühiskontsert läbi, jätkati Tartus alanud tervitus- ning koostöö ätkamise (soov)kõnesid. Lühiiseloomustused rahvakunstnikelt Arvo Ratassepalt ja Veljo Tormiselt.

Lahkuti tugeva taaskohtumisemusitseerimise sooviga.

MATI MÄÄRITS

NB!

Järgmine lehenumber ilmub 10. veebruaril.

TOIMETAJA kt. V. SOOTAK

«Тарту Рийклик Юликоол» («Тартуский государственный университет») Орган парткома, ректората, комитета ЛКСМ и профкома Тартуского государственного университета, г. Тарту Эстонская ССР
Hans Heidemanni nim. trükikoja trükk. Tartu, Ülikooli 17 19. III. Oks knumbri hind 2 kop. Tell. nr. 341. MB-01291.

Kontrolleksemplar
AR
Fr. R. Kreutz-i-nim. ENSV Riiklik Raamatukogu

KÕIGI MAADE PROLETAARLASED, ÜHINEGE!

tartu riiklik ülikool TRÜ

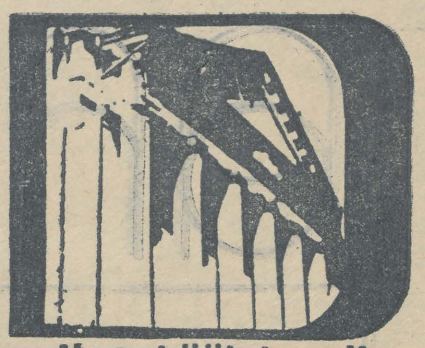

EKP TRÜ komitee, TRÜ rektoraadi, ELKNÜ TRÜ komitee ja TRÜ ametiühingukomitee häälekandja

Nr. 3 Reedel, 10. veebruaril 1978 XXX aastakäik

A. H. TAMMSAARE 1878—1940

A. H. Tammsaare 100. sünniaastapäevale pühendatud pidulik koosolek toimub 14. veebruaril kell 14 aulas.

Päevakorras:

Prof. H. Peep: A. H. Tammsaare koht eesti kirjanduses.
Prof. K. Muru: A. H. Tammsaare ja kool.
Prof. E. Laugaste: rahvaluuleline element A. H. Tammsaare loomingus.
Dots. V. Bezzubov: A. H. Tammsaare ja Leonid Andrejev.
V.-õp. T. Kuldsepp: A. H. Tammsaare loomingu vahendajatest Soomes.

TRÜ rektoraat,
EKP TRÜ komitee

(A. H. Tammsaarele pühendatud erimaterjalid on 2. ja 3. lk.)

REEDEST REEDENI

Tammsaare, Tammsaare, Tammsaare... Olid tema päevad. Vist rohkem kui kunagi varem. Ikka leidsid mõnes ajaleheartiklis seda, mida varem ei teadnud, millele ise polnud tulnud. «Väärt asju ilmus,» võiks öelda. «Väärt tegusid tehti,» võiks öelda Vargamäe meeste moodi. Meil on nüüd suurkirjaniku muuseum, vägev monument, hulk taieseid, jälle tema raamatuid ja raamatuid temast, mälestused filmi- ja magnetofonilindil. Aga kas ei oleks meie kohus alati ja kõikjal jäädvustada igaveseks ajaks seda, mis järeltulijaile jätmist vajaks. Kui vähe on praegu filmilindil Anton Hansen-Tammsaaret ennast!

Teisel pool jõge asuvate ühiselamute elanikud lähevad nüüd läbi Tammsaare pargi, Tähtvere rahvas möödub majast, kus kirjanik üliõpilaspäevil elas. See on Kingissepa tänav 48. Kas me seda enne mälestustahvli ülespanemist aga teadsimegi?

Kõik see, mis juubelipäevil kirjutati, säilib arhiivides, raamatukogudes, muuseumides. Ja miks ei võiks kogu sellest materjalist üks eriväljaannegi olla, kus valikuliselt sisukamad ja huvipakkuvamad artiklid sees oleksid, nagu näiteks «Edasis» ilmunud Jaan Eilarti «Raamatute raamat».

Oma piduliku koosoleku peab üliõpilaskool. Mis sest, et teistest hiljem, see-eest saab rohkem soovijaid osa võtta. Talvevaheaeg on otsa saanud, eile alustati uut semestrit. «Esmaspäevast läheb lahti, täna on veel vaikne,» lausus Aili Pikat, meie komsomolikomitee asesekretär, kui kolmapäeval järgmise lehe lugu tooma tuli. Valmistutakse eelseisvaks komsomolikongressiks ja kevadsemestri ettevõtmisteks.

Nagu ikka, peeti veebruari algul, 2. ja 3. kuupäeval **füüsikute päevad** ülikooli füüsikakateedrite ja füüsikainstituudi ettevõtmisel. Kahe päeva jooksul kuulati 19 ettekannet.

Ees on terve semestri jagu. Kas kordaminekuid enam kui kahetsust, kurvastust, pahandust saab, on juba sinu enda teha. Tulemused puudutavad peale sinu aga teisigi. Igas osakonnas on ka veel kursus, kellel viimane poolaasta *alma mater*'is.

EDUKAT ALGUST.. JA LÕPPU!

VARJE SOOTAK

Õpilastamm-saareaana

Eesti NSV Haridusministeeriumi ja TRÜ eesti keele ning eesti kirjanduse ja rahvaluule kateedrite ühisel ettevõtmisel on juba poolteist aastakümmet korraldatud keskkooliõpilaste vabariiklikke emakeele- ja kirjandusolümpiaade.

Eesti kirjanduse suure eepikaklassiku A. H. Tammsaare 100. sünnipäeva tähistamiseks oli mullune, järjekorras VII kirjandusolümpiaad keskendatud sõnameistri romaanide tundmisele. Konkursi avavoorus kirjutasid huvilised õpilased A. H. Tammsaare loomingust uurimuslikku lähenemist ja süvenemist eeldava iseseisva töö. Kirjandusolümpiaadi žüriile laekus 84 õpilasuurimust 30 keskkoolist. Silmapaistvamate tööde autorite hulgas olid ka Jaan Undusk (Tallinna 21. Keskkool), Karin Peep (Tartu 2. Keskkool) ja Tiit Matsulevitš (Tallinna 42. Keskkool), kes praegu on kõik TRÜ esmakursuslased. Teises voorus kirjutasid koolide paremad A. H. Tammsaare loomingu tundjad kirjandi, mille põhjal rajoonide olümpiaadikomisjonid selgitasid oma esinduse lõppvooru. Finaalvõistlusest TRÜ-s võttis eelmise aasta märtsis osa 55 õpilast. Viie tunni jooksul selgitati mitmesuguse sisuga kirjanduslike ülesannete varal, kui põhjalikult tunneb meie õpilasparemik A. H. Tammsaare tegevust ja loomingut, missugusel tasemel oskab kirjanduslikult mõelda ning kui veenvalt suudab end väljendada. VII kirjandusolümpiaadi absoluutseks võitjaks tuli meie praegune I kursuse psühholoog Karin Peep. Vabariigi 10 parema hulka võitlesid end teiste kõrval ka Mare Elken, Jaan Undusk ja Marju Peterson eesti filoloogia I kursuselt.

Õpilastammsaareaana aga jätkub. Tänavune, VIII emakeeleolümpiaad on samuti pühendatud A. H. Tammsaarele. Neil päevil möödus I vooru tööde loovutamise tähtaeg. Konkursikomisjonile saabus seekord 85 uurimust 31 keskkoolist. Traditsiooniliselt laekus kõige rohkem töid Pärnu linnast (29 tööd) ja Viljandi rajoonist (13). Ka koolidest sammuvad esirinnas vastava piirkonna koolid: Pärnu 2. Keskkool (16), Pärnu 4. Keskkool (10) ja Viljandi 1. Keskkool (8). Meie kodulinna koolidest on aktiivseim olnud Tartu 8. Keskkool 4 tööga. Noor-uurijad on vaatluse alla võtnud A. H. Tammsaare sõnavara suurromaani «Tõde ja õigus» I osas. Veerandsada õpilast käsitleb öeldisverbe tegelaskõne saatelauseis, paarkümmend õpilast onomatopoeetilist ja põllundusalast sõnavara, kümmekond õpilast karjandusalast sõnavara.

Olümpiaadikomisjon on asunud töid läbi vaatama. VIII emakeeleolümpiaadi laureaadid selguvad aga märtsi lõpus ülikooli juures toimuvas lõppvoorus.

TOOM ÕUNAPUU,
VIII emakeeleolümpiaadi organiseerimiskomisjoni esimees

EÜE-78 rajajoontest

Eesti Üliõpilaste Ehitusmalev läheb oma 15. töösuvele vastu rea uuendustega.

Need uuendused, milles käesolevas artiklis juttu tuleb, on enamasti kinnitatud EÜE keskstaabi istungil ning on seega malevategijaile tegevusjuhiseiks. Uuenduste sissetoomine EÜE juhtkonna poolt on võib-olla eelkõige tingitud püüdest saavutada EÜE uut ning kõrgemat tasemelist kvaliteeti.

EÜE-78 põhiliseks sisuliseks ning vormiliseks muutuseks (võrreldes viimaste aastatega) võib lugeda seda, et **territoriaalselt ning ametkondlikult jaotub EÜE esmakordselt kolmeks regiooniks** (nimetustes võib tulla muutusi):

1. Põhja regioon — kureerivad TPI ja tehnikumid; Harju, Rakvere, Kohtla-Järve ning Paide rajoon;
2. Väinamere regioon — kureerivad TPI, TPedI, TRK ja ERKI; Hiiumaa, Kingissepa, Haapsalu, Pärnu ning Rapla rajoon;
3. Tartu regioon — kureerivad TRÜ ja EPA; Võru, Valga, Põlva, Tartu, Jõgeva ning Viljandi rajoon.

Eraldi territoriaalse üksuse moodustab Tallinna linn.

Sellise organisatsioonilise struktuuri kasutuselevõtt EÜE-s tähendab sisuliselt seda, et regioonide staabid hakkavad täitma neid ülesandeid, mida senimaani on täitnud piirkonnastaabid, kõrgkoolide EÜE sektorid ja tsooni staap.

Regioonide tööd nii ettevalmistaval perioodil kui ka aktiivsel tööperioodil juhivad staabid järgmistes koosseisudes:

— komandör
— komissar (Tartu regiooni staabis on 4 komissari asetäitjat)
— peainsener (Tartu regiooni staabis allub talle 4 inseneri)
— peaarst (regiooni arstiteenistus moodustatakse rajoonide arstidest, s. o. üliõpilastest, kes töötavad aktiivsel tööperioodil rajoonide keskhaiglates)
— tehniline sekretär.

Käesolevas artiklis on staapide koosseisu tutvustada veel vara, loodame seda teha edaspidi.

Inter- ja välisrühmade komplekteerimine algab sel aastal 15. veebruaril ning kestab kuni 1. märtsini. Vaktsineerida kohe TRÜ arstipunktis (rõuged ja teetanus). Kiirusta! Teistesse liiduvabariikidesse sõitvate rühmade komplekteerimine: 1. märts — 31. märts; ENSV-s töötavate rühmade tuumikute komplekteerimine: 1. märts — 15. märts; ENSV-s töötavate rühmade lõplik komplekteerimine: 20. märts — 17. aprill. Perfokaardid-avaldused tuua ELKNÜ TRÜ komitee EÜE sektorisse iga päev kl. 12—13.

Praegu olemasoleva informatsiooni kohaselt komplekteeritakse EÜE-78 välis- ja interrühmadest TRÜ poolt Veszpremi, Debreceni ja Krakovi rühm; teistesse liiduvabariikidesse sõitvatest rühmadest Gagarini (kureerib TRÜ), Kamtšatka (TRÜ), Karjala (TPI), raudteerühm (tehnikumid), Komi, Jakuutia ja Stavropoli rühm. ENSV-s töötavate rühmade kohta saab täpsemat informatsiooni pärast lepingute sõlmimist.

Tähelepanuks rühmade funktsionääridele! Veebruaris algavad õppused, millest olete kohustatud osa võtma!

Loodetavasti on sellel aastal võimalik pakkuda kõrgematasemelist teavet kui varem. Esimene õppus toimub 16. veebruaril k. 19 Vanemuise 46 aud. 137.

Kõigis malevaküsimustes võite pöörduda ELKNÜ TRÜ komitee EÜE sektori juhataja poole.

ÜLO LANGEL,
EÜE-78 Tartu regiooni komandör

Atribuutika-konkurss

Kuulutatakse välja EÜE-78 Tartu regiooni atribuutikakonkurss. Osa võivad võtta kõik soovijad piiramatu arvu kavanditega. Lisaks traditsioonilistele malevaatribuutika näidistele (märk, embleem, lipp, vimpel, aukiri, medal, kleeper) on eriti teretulnud uued ideed. Atribuutikanäidiste kavandid saata hiljemalt 1. märtsiks 1978 aadressil: 202400 Tartu, Ülikooli 18, ELKNÜ TRÜ komitee, EÜE-78 Tartu regiooni atribuutikakonkurss. Lisada (kinnises ümbrikus) andmed autori kohta.

Konkursi žürii (EÜE-78 Tartu regiooni staap) teatab konkursi tulemused enne 1. juulit 1978.

Preemiad: I — 300 rbl., II — 200 rbl., III — 100 rbl. Ergutuspreemiad — sõbralikud käepigistused kogu regiooni staabi poolt.

Konkursi žürii jätab endale õiguse preemiate ümberjaotamiseks nii konkursist osavõtjate kui ka žürii liikmete vahel.

EÜE-78 Tartu regiooni staap

Venia legendi

Matemaatikateaduskonna teoreetilise mehaanika kateedri dots. kt. füüs.-mat. kand. **Elmar Sakkovi** *venia legendi* loeng teemal «Relatiivse liikumise käsitlemisest mehaanikakursuses» toimub neljapäeval, 16. veebruaril 1978. a. algusega kell 9 Vanemuise tn. 46 ruum 131.

Kultuurisektorite juhatajad!

14. veebruaril kell 20 toimub komsomolikomitee ruumes sektori koosolek.

NB! Kaasa võtta kevadsemestri tööplaanid.

Klubi nõukogu

koosolek on esmaspäeval, 13. veebruaril kl. 20.

Klubis

Reedel, 10., laupäeval, 11. ja pühapäeval, 12. veebruaril kell 20 semestri avapeod.

Raamatunäitus

Toome teadusraamatukogu lugemissaalis on näitus, mis pandi välja teadusliku sotsialismi eelkäija, inglise õpetlase **Thomas More'i 500.** sünniaastapäeva puhul.

ANTON HANSEN

Ettekannete teesid

A. H. Tammsaare ja kool

KARL MURU

1. A. H. Tammsaare looming jõudis koolikäsitlusse kirjaniku eluajal, näiteid tema teostest pakkusid nii algkoolide kui ka keskkoolide õppekavad.
2. Nüüdiskoolis antakse A. H. Tammsaare isiksusest ja loomingust kooli võimaluste piires hõlmav ülevaade 10. klassis, lähemalt analüüsitakse ta tippromaane «Kõrboja peremees», «Tõde ja õigus» ning «Põrgupõhja uus Vanapagan»; keskastmes on (peamiselt eakohasuse printsiibist tingitult) A. H. Tammsaare looming esindatud väheste tekstinäidetega.
3. Tänapäeva õpilase huvi A. H. Tammsaare vastu on elav: köidab kirjaniku ehe ja eitiline isiksus, veetleb tema eepiline kunst, eriti monumentaalsed karakterid ja dialektiline inimesekontseptsioon, elavat ning süvenemisele virgutavat mõtlemisainet annab teoste probleemistik, mis oma isiksust kujundava noore ette tõstab üldinimlikult tähtsaid küsimusi.
4. Õpilaste suhtlemisvõime A. H. Tammsaare kunstiga ei ole vastavuses nende huviga kirjaniku ja ta loomingu vastu: A. H. Tammsaare loomingu täielikumaks mõistmiseks ei piisa inimlikku küpsust ja kirjandusliku mõtlemise kooli, autori biograafia ja loomingu vahekorda mõistetakse lihtsustatult, jääb vajaka analüüsivõimet, mistõttu kirjaniku teoste rikkus jõuab õpilasteni ainult esimeses lähenduses, mitmeti poolikult.
5. Õpilaste huvi on ometi loomulikuks eelduseks, et nimelt A. H. Tammsaare loomingu käsitlemise varal arendada noore inimese kirjandusemõistmist ning aidata õpilast individuaalsel eneseleidmisel.
6. Kool annab esialgse kujutluse A. H. Tammsaare loomingust, aluse hilisemaks süvenemiseks.

Rahvaluuleline element A. H. Tammsaare loomingus

EDUARD LAUGASTE

Tammsaare kasutas folkloristilkke motiive (muinasjutte, muistendeid, uskumusi, laule) oma teostes kui realistiku tõsielu kujutamise materjali. «Rahauk» (1907) sisaldab rahaaugu uskumust kui inimese õiget maailmasuhtumist pidurdavat faktorit, niisamuti kui usuhuilustust. Mõlemad on välja kasvanud majanduslikkudest hädadest ja takistavad aktiivset võitlust elu parandamiseks. Peretütar hukkub usklikkude hoolimatuse tõttu oma kaasinimesse, poja peksavad surnuks 1905. a. karistussalklased. Pekstava poja suud hoidev vanamees saab rahva uskumuses taas «valuvõtjaks». «Uurimisel» (1907) kujutab traditsioonis laialt levinud uskumust telepaatilisest nägemusest, mis toob kaasa palju ebameeldivat, nagu ka spiritism segab uurijat oma ülesandesse objektiivselt suhtumast. «Põrgupõhja uue Vanapagana» (1939) loomisel oli tsükliline muinasjutt Kavalast Antsust ja Vanapaganast (Aa 1000 jj.) ainult raam eluprobleemi lahendamisel: kas inimene saab selles ühiskonnas ausalt ära elada. Elamuslikud vanad või uued rahvalaulud, mis musikaalset autorit tema nooruses veetlesid, ilmuvad nüüd selge pildina romaani «Tõde ja õigus». See haare rahvalaulu ja -muusika alale on kujutelm minevikust, mis nagu päikesekiir välgatab pilve tagant kunagiste prototüüpide raskesse igapäevaellu ja on sellisena kinnistunud ka autori meeltesse.

Käesolevas pole mahti peatuda Tammsaare stilli iseloomustavail vanasõnadel ja kõnekäändudel.

Tammsaare rahvapärimuslik aines on küll üksnes osalt kodukoha päritolu. Enamiku sellest on ta ammutanud siiski kirjandusest, milles Eiseni teostel on oma kindel osa.

A. H. Tammsaare ja L. Andrejev

VALERI BEZZUBOV

1. Leonid Andrejevi suure populaarsuse põhjusi Eestis esimese Vene revolutsiooni perioodil. Radikaalselt meelestatud eesti intelligentsile oli Andrejev «Maksim Gorki seltsimees», uue põlvkonna vene kirjanik, kelle loomingus sulasid ühte aktuaalne revolutsioonilisselt terav sotsiaalne probleemistik «igaveste» küsimuste seadmisega ja uute vormide otsingutega.
2. A. H. Tammsaare tundis hästi vene XIX sajandi realismi suurkujude — L. Tolstoi ja F. Dostojevski — vastu. Isegi 1938. aastal tunnistab A. H. Tammsaare: «Ma olen lugenud ühte kui teist, aga ei ole leidnud paremat kui vene kirjandus.»
3. XX sajandi vene kirjanikest köitis A. H. Tammsaaret kõige enam L. Andrejev. A. H. Tammsaare tundis kõiki tähtsamaid L. Andrejevi teoseid. A. H. Tammsaare üldistav juubeliartikkel — «Leonid Andrejev (Tema 40. sünnipäeva puhul)» — ajakirjas «Eesti Kodu». Andrejevi loomingulise evolutsiooni kontseptsioon, Andrejevi loomingu kriitika realistliku kunsti positsioonidelt. Andrejevi meisterlikkuse kõrge hinnang. A. H. Tammsaare suhtumisest modernismi, «vanade» ja «noorte» võitlusse. A. H. Tammsaare arvustus L. Andrejevi jutustuse «Sõjaike» kohta.
4. L. Andrejevi mõju võimalikkusest A. H. Tammsaarele. Vanapagana maa peale tuleku situatsioon L. Andrejevi ja A. H. Tammsaare teostes. L. Andrejevi «Maa» ja A. H. Tammsaare «Lauliku» kõrvutav analüüs.

A. H. Tammsaare loomingu vahendajaid Soomes

TOIVO KULDSEPP

A. H. Tammsaare loomingu esimeseks kriitikuks vahendajaks Soomes oli Aino Kalias (1878—1956), kes oma arvustustes ja raamatus «Nuori Viro» (1918) ilmunud essees annab ülevaatliku pildi Tammsaare varasemast loomingust. A. Kallas, kelle kirjanduskriitilist tegevust iseloomustas rõhutatult subjektiivne lähenemine vaadeldavatele kirjanikele, ei mõista Tammsaare tegelaste staatilisust, nende kõhklusi, otsinguid, mõtisklusi. Tema hinnangud Tammsaare loomelaadile ja alnevallale on loorilatud negatiivse holakuga.

Alates kahekümnendatest aastatest hakkab eesti kirjanduse vahendajana Soomes üha enam kaalu omama Elsa Enäjärvi-Haavio (1901—1951), kes ei pühenda küll Tammsaarele ühtegi eraldi kirjutist, kuid kes mitmetes eesti kirjanduse ülevaadetes rõhutab tema keskset osa eesti kirjanduse arengus. Enäjärvi-Haavio tõikes ilmub ka esimene Tammsaare soomendus: lühipala «Tähtis päev» (eesti novellantoloogias «Ihmisen varjo», 1924).

Eraldi raamatutena ilmuvad Tammsaare loomingust Soomes «Kõrboja peremees» 1929. aastal ja «Tõe ja õiguse» I ja V osa vastavalt 1932. ja 1935. aastal. Esimese soomendajaks oli Vilem Grünthal-Ridala abikaasa Ida, «Tõe ja õiguse» kõiteid soomendas Erkki Reijonen. Tõiked saavad kriitikutelt suurepärase vastuvõtu. Hinnangute põhjalikkusse ja tabavusega paistavad silma Mika Waltari (1908), R. Koskimies (1898). Kõige kiitvamate sõnadega «Tõe ja õiguse» aadressil esineb kirjanik ja kirjanduskriitik Unto Seppänen (1904—1955).

Kõige põhjalikumaks ja igakülgsemaks Tammsaare loomingu analüüsiks soome keeles on August Annisti essee «Tammsaare eurooppalaisena kirjailijana» (1940). Mõnes mõttes on huvipakkuv ja Annistit täiendav A. Mäe (1913) essee Tammsaare filosoofilistest tõekspidamistest, see avaldati ajakirjas «Suomalainen Suomi» (1944).

Sõjajärgsetel aastatel oli Tammsaare looming Soomes langemas teenimatusse unustusse, olukord on paranenud alates kuuekümnendatest aastatest: 1964. aastal ilmub «Põrgupõhja uue Vanapagana» soomendus, mille tegi Aino Kaasinen (1901), Tammsaare loomingut tõigib ka Eeva Niinivaara (1901), samuti rida noorema põlve soomlastest Eesti-huvilisi.

Suurt vastukaja on Soomes leidnud Tammsaare juubel, mida me praegu tähistame.

1978

„Juubeliüritused süvendasid huvi eesti kirjanduse vastu“

A. H. Tammsaare suurtähtpäeva üritustest Helsingis võttis osa eesti kirjanduse ja rahvaluule kateedri juhataja professor HARALD PEEP.

Missugune on nende päevade lühiülevaade?

Ühingu «Soome—Nõukogude Liit» ja Soome Kirjanduse Seltsi korraldatud ürituste programm oli küllaltki tihe. Nii kohtusime esimesel päeval kultuuriühingu «Kiila» ja Eino Leino Seltsi liikmetega. 30. jaanuari piduliku õhtu sissejuhatava sõnavõtu pidas prof. Kai Laitinen. Ettekandega Tammsaare loomingust esines E. M. Tammekann. Huvipakkuva montaaži meie klassikuga seotud paikadest ja loomingust pakkusid diapositiivid. Põhiettekanne oli minult, kõnelesin Tammsaare kohast eesti kirjanduses.

Järgmisel päeval tutvusime Soome Kirjanduse Seltsiga. Helsingi Ülikool oli palunud mul pidada seminari nõukogude eesti uuemast kirjandusest. See lindistati ja edaspidi kasutatakse seda õppevahendina. Ühel õhtul esinesime kolmekesi (meie Kirjanike Liidu delegatsiooni kuulusid veel Aadu Hint ja Paul

A. H. Tammsaare ja F. Dostojevski

Kaks aastat enne A. H. Tammsaare surma külastas teda Tartu gümnaasiumitüdruk Virge Tork. Vanameister, kes oli juba eluajal klassikuks tunnistatud, kõneles temaga kaua kirjandusest. «Ma olen lugenud ühte kui teist, aga ei ole leidnud paremat kui vene kirjandus. Kui võtta nimed nagu Dostojevski, Tolstoi või Gogol, pole kogu maailmakirjanduses nende kõrvale kedagi panna. Viimase viiekümne aasta jooksul on kogu Euroopa kirjandus olnud vene mõju all.» Tammsaare rääkis veel, et venelased on imepäraselt peenetundeline ja suure kunstiandega rahvas. «Venelased on mõistnud seda puudutada, mis on inimese hinges igavene.»

Nii on õelnud haruldaselt erudeeritud kirjanik, kes tundis kogu maailmakirjandust. Piisab, kui öelda, et A. H. Tammsaare luges originaalis suuri saksa, inglise, prantsuse, vene, soome ja rootsi kirjanikke.

A. H. Tammsaare ei nimetanud juhuslikult F. Dostojevskit esimesena. Ta tutvus temaga juba H. Treffneri gümnaasiumi päevil, mil luges «Kuritööd ja karistust». See romaan lausa vapustas noorukit. Kirjanik tunnistas hiljem, et Dostojevski olevat ta peast päris segi ajanud, ta oli elanud nii unes kui ka ilmsi Dostojevski mõju all. «Kuritöö ja karistus» avas A. H. Tammsaare ees kunsti uue maailma — julma tõe, sügava ja peene psühholoogia maailma. Siitpeale sai Dostojevskist Tammsaare lemmikkirjanik. Edaspidi luges ta läbi kogu Dostojevski loomingu, tema teosed olid ka Tammsaare isiklikus raamatukogus. 1928. aastal tunnistas ta ühes intervjuus, et «kui Tammsaare loomingus kellegi mõju tahetakse otsida, siis ei julgeks ta Dostojevski poole näitamisel sellele vastu vaielda.»

Dostojevski mõju on esmakordselt tunda A. H. Tammsaare jutustuses «Uurimisel». H. Puhveli arvates meenutavad seal Dostojevski loomelaadi süžee sisemine pinge, piinavad kaksiktunded, mis lõhestavad kangelasi, katsed tungida inimpsüühika keerulistesse labürintidesse, samuti ränga ja himuäratava tegelikkuse kujutamine vihjete ja detailide kaudu.

Veel sügavama ja tähendusrikkama mõju omandab Dostojevski kunstiline süsteem Tammsaare kui küpse meistri peateostes. Ta õppis Dostojevskilt kujutama realistlikult inimpsühholoogia sügavust, inimhinge saladusi, isiksuse kahestunud struktuuri, mille on tinginud ebaõiglane ühiskonnakord. A. H. Tammsaare suurepärane psühhologism oleks tõenäoliselt ilma Dostojevski kogemuse kasutamiseta võimatu.

Kuid see pole pinnapealne jäljendamine; Tammsaare on Dostojevski võtted kunstiliselt ümber töötanud, mille tulemusena on kujunenud uus loojaisiksus. Antud juhul tunduvad väga kohased olevat V. Belinski sõnad: «Suure luuleta ja mõju ei ole teiste juures märgata mitte selles, et tema poeesiat on tunda teiste loomingus, vaid selles, et ta äratab neis nende endi jõu.»

Just niisugust mõjutas A. H. Tammsaaret ka F. Dostojevski.

Palju ühist oli samuti nende loomeisiksustes, maailmatunnetuses. Neid ühendas sügav humanism, kaasatundmine inimeste valule ja kannatusele. Mõlemad olid veendunud, et inimeses on kõrvutu oma ajastust tingituna veel ka midagi ürgset, igavest, mis ei muutu. Nad püüdsid seda leida, et avastada inimhinge psüühika sügavusi. Neid paelus hea ja kurja dialektika, nende võitlus inimhinges. Ei Dostojevski ega Tammsaare olnud rahul kaasaegse sotsiaalse tegelikkusega, nad unistasid inimese vabadusest ja õnnest, otsisid valuliselt tõde ja õigust. Eltades revolutsioonilist vägivalda, ei osanud nad samal ajal osutada tõelise vabanemise teele. Tõsi, kui Dostojevski jõuab väljapääsu ja tõe otsinguil usuni, leplikkuse ja alandlikkuse ideeni, siis ateist ja skeptik Tammsaare ei rahuldu sellega. Ehkki ta viib oma lemmiktegelase Indreku «Tõe ja õiguse» V köites resignatsioonini, ei ole see siiski leppimine ebaõiglase tegelikkusega.

Kui A. H. Tammsaare hakkas huvi tundma kirjaniku vastu, ei lugenud ta mitte ainult tema teoseid, vaid ka kõike seda, mida olulist tema kohta oli kirjutatud. Nii lähtus ta võõra autori maailma, pöördudes ka tõlgete poole. See käib samuti Dostojevski kohta. Aastatel 1910—1930 avaldatud kirjutistes (eriti I maailmasõja ajal) viitab A. H. Tammsaare tihti Dostojevskile. Tõenäoliselt 1920. aastatel valmis tal pikk kirjutis Dostojevskist, mis oli ilmselt mõeldud romaani «Sortsid» tõlke eessõnaks. Artikkel ilmus esmakordselt alles 1969. aastal «Loomingus». A. H. Tammsaare näitab siin mitte ainult F. Dostojevski loomingu, vaid ka tema kohta ilmunud tööde head tundmist, rõhutades nii kirjaniku enda ja tema kangelaste iseloomude keerukust ja vastuolulisust, vastandlike algete võitlust hinges, kuid samal ajal ka vene klassiku sügavat humanismi, tema austust inimese vastu.

1929. aastal tõlkis A. H. Tammsaare F. Dostojevski romaani «Kuritöö ja karistus».

SERGEI ISSAKOV

Tammsaare

1978

Rummo) Nõukogude kultuuri ja teaduse keskuses.

Soomlased olid pühendanud juba enne jaanuari lõppu Tammsaarele mitmeid raadio- ja telesaateid ning ajaleheartikleid. Üks innukamaid eesti kirjanduse propageerijaid üldse on ühingu «Soome—Nõukogude Liit» kirjandussektsiooni esimees kirjanik Olavi Linnus. Tema, samuti sõprusühingu sekretär Pulmu Manninen, Seppo Suhonen ülikoolist jt. aitasid oma hoolitsuse ja organiseerimisega meil paljust osa saada.

Huvi nende sündmuste vastu oli suur: oli terve rida estofiile, kes igalt poolt osa võtsid. Kord tuli nii rohkesti publikut kokku, et pidime koguni teise saali üle kolima.

Pealinna raamatukauplustes oli välja pandud Tammsaarega seotud materjale ja meie kirjandust. Ostagi võis neid.

Kõnelesite Helsingi ülikoolis eesti nõukogude kirjandusest. Tammsaare 100. sünniaastapäeva tähistamine soodustas seega tutvumist meie nüüdiskirjandusega.

Soomlane on saanud juba lugeda Ülo Tuuliku «Sõja jalus», Paul Kuusbergi «Vihmapiisku» ja teisigi meil mõne aasta eest ilmunud raamatuid. Vähe on seni soomendatud eesti luulet. Siiski tundub, et hõimurahva teoseid on eesti keelde rohkem tõlgitud kui meie omi soome keelde. Kuulsin korduvalt arvamust, et juubeliüritused süvendasid huvi eesti kirjanduse vastu. Selle vastu tunti huvi pressikonverentsil ja mujalgi.

Lõpuks näitas prof. H. Peep kuue Tammsaare kirja Soomest kaasatoodud valguskoopiaid. Kuidas need Soome sattusid?

Mõni aeg enne Tammsaare juubeli tähistamist tõodi Soome Kirjanduse Seltsi kuus Tammsaare senitundmata kirja, mis ta oli saatnud aastal 1934—1939 kirjastuse «Werner Söderström OY» toimetajale V. I. Mikkonenile. Neis kirjades annab Tammsaare oma tõlgendused romaanidele «Ma armastasin sakslast» ja «Elu ja armastus». Tammsaare uurijail seisab ees huvitav töö.

*

Filosoofia kateedri aspirant IGOR GRÄZIN kõneles oma muljetest A. H. Tammsaare 100. sünniaastapäeva tähistamisest Moskvas.

«Mind hämmastas see, kui hästi tunnevad ja mõistavad Tammsaare teoseid meie teised rahvad. Näiteks seegi, kui hästi tabatakse filosoofilist konteksti «Põrgupõhja uues Vanapaganas». Meie teame ja tunneme paremini kohalikke olusid ning takerdume tihtilugu neisse, mõistmata filosoofilist allteksti. Väga emotsionaalselt, lausa toostlikult rääkis pidulikul koosolekul meie klassikust grusiinlane D. Dumbadze. Õhtu teine osa — kontsert oli koostatud minu meelest väga esinduslikult ja meeldejäävalt. Lavakujundusena oli kasutatud J. Soansi monumenti. Ma ei ole seda Tallinnas veel näinud, kuid laval mõjus see väga dekoratiivselt ja omaselt.»

Kirja pani VARJE SOOTAK

Piltidel:

* **ülesvõte Anton Hansenist abituuriumipäevilt;**

* **Tammsaare tamm.**

H. Joonuksi foto

Erki BERENDSI kujundus.

A.H.TAMMSAARE 100

A. H. Tammsaare sõna ja vaim meis endis

Meil kõigil on oma pärismaa. Sinna läheme siis, kui oleme kulunud liiga õhukeseks ja tunneme, et hakkame katki minema. Tegelikult kanname me oma pärismaad, seda head, millest jõudu ja vaimu ammutame, enesega taskupõhjas alati kaasas, ilma et ise sellest alati mõtleksimegi.

Sinna läheme enamasti üksi, et iseenesega kahekesi olles ja enese sisse vaadates kaeda, kas see, mis seal tallele on pandud, ikka alles ja haljas. Ega ta naljalt värske seisagi, sest oma igapäevases siplemises ja sagimises puistame ta ise tuha ja tolmuga üle. Peaaegu pool sajandit tagasi muretses Tammsaare selle pärast, ja selle poole sajandi jooksul on asi hullemakski läinud, s. t. asju on lihtsalt juurde tulnud. Tammsaare on öelnud: **«Ajakirjandus, raadio, kino, kohvikud, telegraaf, telefon ja mitmed teised asjad oleksid nagu ainult selleks loodud, et takistada inimest üksi olemast, millelgi peatumast, millelgi keskendumast, millessegi süvenemast.»**

Ja nii ongi, et ühel heal päeval viskad tänased ja homsed toimetused nurka hunnikusse ja astud välja.

Väljamägi keset sood. Praegu valge ja vaikne nagu tühi kirik. «Tere,» ütled.

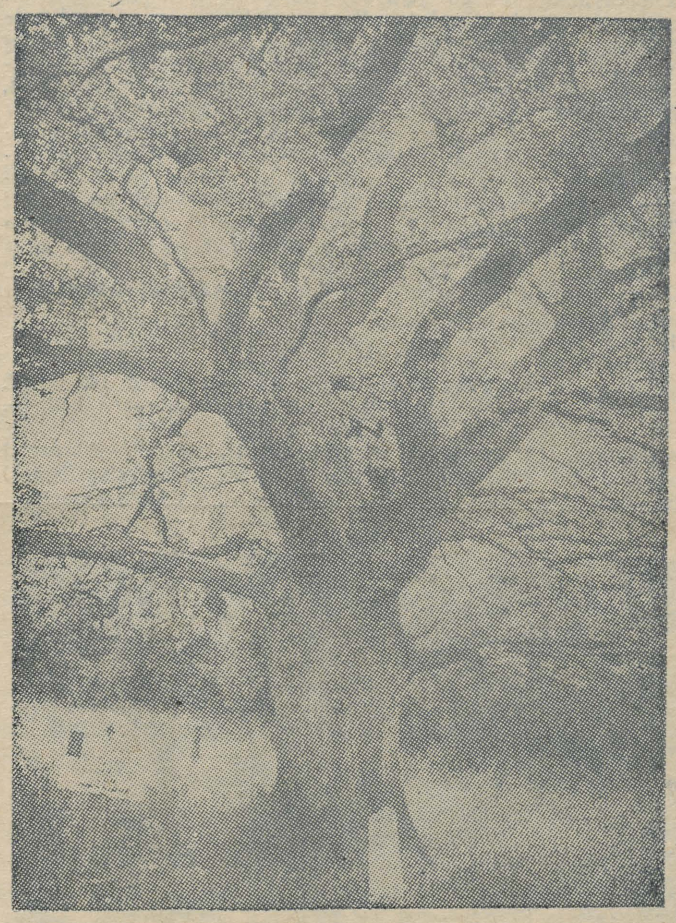

«Tere ise «kal» kumiseb too ja süveneb taas oma olemisse, nagu poleks sind olemaski. Nõnda on õige ja nõnda pead sinagi toimima, kes sa siia oled tulnud, sest... **«vaim astub maailmas üksi ja enamasti tähelepandamatult.»** Ja väga üksi pead sa olema ja kannatlik, sest... **«vaim oma sügavas olemuses on alati hulkadele võõras olnud.»** Ja veel: **«Sügav ja intensiivne saab aga olla mitte võõrsilt laenatud asjus, vald selles, mis meil on kõige põlisemat.»** Nii pead sinagi siia tulles kaasa võtma selle kullaterakese, selle kõige põlisema.

Või tulid sa alles seda otsima? — Kui nii, siis õnne ja visadust sulle kaasa sel pikal teel, sest visadust peame eneses kasvatama, nagu meie visade isade visa maagi on meid õpetanud. Ja iseenesesse pead sina ikka süüvima, sest **«inimene on õppinud pealiskaudseks.»** Vaeva pead sina, inimene, nägema ja tööd tegema, sest siis tuleb ka armastus.

Eks paremad ajad ole siingi möödas! Aga ei! Sina pead uskuma ja **kindlasti** uskuma, siis ei ole!

Kui sa oled ringi ära teinud (ainult ringe võime me teha, sest maailm on ümmargune ja meie ise samuti kenad munakesed) ja jälle keset väljamäge seisad, tunned mõlema jalaga kõva-kindlat teed.

Astud väljamäelt alla ja mõtled piirikividest ja maakividest. Kui kaks vänget vanameest siin oma toimetamisi toimetasid, kippusid teised ikka liikuma (kivid nimelt), sest inimene on ikka paljalt lõbu pärast ja puhtast õelusest tahtnud kiusu ajada. Ega nad praegugi seisa, nüüd liiguvad teised ikka väljamäele lähemale, et uudistajail oleks hõlpsam ligi pääseda, sest kuidas sa linnakingades mööda kihisevat sood paterdad. Ei taha me ju siia tulla närve kulutama ja aega raiskama nagu linnas!

Jah, ajad on teised, aga inimesed samad.

Ainult kirikukella kaja on endiselt kirkaks ja selgeks jäänud nagu sajand tagasi, mis sest, et võib-olla ei seisa üheski väravas enam ühtki karjapoissi ega kuula, teadmata ise, mida ta nii väga loodab või ootab.

AUNE NUIAMÄE

Inimene ja maa A. H. Tammsaare loomingus

Andres ostis Vargamäe Eespere, sest paremad olid enne ära ostetud ja mõnedele suurematele ei hakanud hammas peale. Kuid ikkagi oli tal nüüd oma maa. Täitunud oli ammune unistus. See maa lõhnas veel Mahtra mõisa nuhtluspaiga tuhande hoobi kadalipu verest ja mõisnikule makstud tööhigistest hõberubladest. Just seepärast teda armastatigi. «Kunagi polnud Andres oma tööst niisugust lõbu tundnud, kui ta tundis selle esimese põllukraavi kaevamisel ja esimeste kivide korjamisel oma põllult ja vaevalt tunneb ta seda tulevikuski.»

Elu seaduspärasuseks on inimese ja maa igavene kokkukuuluvus. Seepärast armastatakse maad kui elu allikat, toitjat, kõige kõrgemat ja pühamat. «Tal on tundmus, et Vargamäele tulles tegi ta temaga lepingu elu ja surma peale. Lepinguga on ta enda peale võtnud suured kohustused ja neid tahab ta täita, maksku mis maksab. Andres teab, et põld on kindel kui kalju, tema ei tagane oma lepingust küünemusta väärtki. Tema ei peta kunagi, sellepärast ei tohi ka Andres petta, vaid peab olema ja jääma õiglaseks nagu ajaks ta asju jumala endaga.» Kuid tugevamaks pooteks selles lepingus osutub maa. Andres ei suuda teda oma tahtele allutada. «Andrese jõud kahaneb, aga mätastel ja võserikul näib ta aina hoogu võtvat. Enne oli nagu Andres pealetungija, tõrjus nad kaugele tagasi, aga nüüd algab nende rünnak. Andres arvab, tema silm näeb veel seda, et võserik tungib sinnasamasse tagasi, kus ta oli Andrese Vargamäele tulles.» Andres puhastab põllu kividest, kuid maapinnale päikesevalgusele ilmuvad üha uued. «On mingisugune salaside nende hallide kivide ja musta soomuda vahel; mõlemad töötavad üheskoos ühise eesmärgi poole — Andrese vastu.»

Heitluses maaga pole mitte üksnes praktilist kaalutlust, vaid ka inimlikku jonni, soovi proovida oma jõudu loodusjõududega. Katku Villu lõhub kivi Kivimäel, kust midagi erilist loota pole. Ja isegi siis, kui need kivid on talt rõõvinud teise käe ja vigastanud ainsa terve silma, kui isa talle ütleb «... ennem mine minu juurest ära, mine või metsa kuuse alla, mine kas või Kõrbojale peremeheks, ennem kui sa nende kividega seal jändama hakkad», vastab Villu: «Ja ma lähekski, läheks kas või tänapäev, kui sa mind lubaks käia Kivimäel kive lõhkumas ja sinna põldu tegemas, kui kivid eest ära saavad. Mina elaks tõesti kas või metsas kuuse all ja käiks sealt Kivimäele, kätks vähemasti pühapäevitigi, kui muidu aega ei saa.»

Oma maa pole mitte üksnes inimesest tugevam, vaid ta on võimeline ka oma peremeest orjastama. Teenijatüdruk Mari laulab Vargamäel, kuid Vargamäe perenaiseks saanud Mari enam ei laula. Teised võisid ikka veel vahel hinge tagasi tõmmata, kuid Vargamäe Andres ja Mari ei kunagi. «Kirikuteelgi mõtle aina koduste asjade peale, vaevalt saad argipäevamured peletada ühe korra aastas altari ees, kui õpetaja ütleb: «Võtke ja sööge, see on minu ihu ja veri...»»

Oma maa tekitab piiritülid naabrite vahel, ajab riidu vanad ja noored, pead tõstab tõusikuuhkus. «Ainult ühest asjast tunti Vargamäel nagu midagi, mida varem ei olnud, teiste kohaomanike eeskujul pidas Andres endal sõiduhobust tallis», kuigi temaga oli isegi kirikus tülikas käia, suvel põrutas soosillal ja talvel loopis lumekamakaid vastu silmi. Aga uhkuse nimel tuli kannatada.

Kavatsused ja plaanid, milliseks muutub maapind ja milliseks kasenäss või männijäss, asenduvad varsti külmade kalkulatsioonidega. Sassile muutub Vargamäe puusärgilaudadeks, millest võib raha teha. Vargamäe Sass võtab metsa maha. Andres põletab oksi. Andrese arvates ei peaks üldse midagi metsas põletama, nagu tahetaks jumalailma kütta. Aga Sass arutab teisiti. Vargamäe pole metsast nii lage, et peaks kütteks tarvilama peent puru. Kui mehed Vargamäe Eesperes jõe kuivendamist arutasid, siis «... tõusis vanal Andresel toolil tundmus, nagu istuks ta jõululaupäeva õhtul kirikus, kuulaks õpetaja jutlust ja orelimängu ning näeks säravat kuuske altari ees. Nõnda tundis tema». Aga nooremad mehed ei kuulnud orelit ega jutlust, ei näinud altarit ega jõulukuuske, vaid arutasid, kes kui palju Vargamäe jõe allalaskmisest kasu saab.

Kodanliku maareformiga ei sattunud maa «õigesse kätte» ja «pole tänapäevanigi õigeis kätes». «Alguses paristasid ainult maad ennast, nüüd aga paristavad igasugu maalaenudega.» Maa oli muutunud kasusaamise ja ekspluateerimise objektiks. Vaid Jürka arvab veel, et ainult Põrgupõhjal võib ta õndsaks saada, sest sealne maa on tema haritud. Mets ja padrik võivad olla Antsu omad, kuid põld on Jürka oma, sest oma kümne küünega on Jürka ta teinud. Kuid Antsul on uus rentnik, kes maksab kaks korda rohkem kui Jürka.

Üksinda ei ole inimene loodusele võrdväärne partner. Sass matab oma vaevaga kogutud koplkad Vargamäe kiviaedadesse, kuid enne lõpevad tema tagavarad kui Vargamäe kivid. Andreses tärkab salamõte: mis oleks, kui kõik Vargamäe mehed käed külge paneksid. See mõte saab reaalsuseks Indrekus, kui ta oma eksirännakutelt Vargamäele tagasi jõuab. Jõutakse vaid pangalaenu saamise palvekirjani. Isegi palvekirjale allakirjutamisel astub vahele oma maa. Kes peavad sellele alla kirjutama, kas ainult need, kes Vargamäe jõe ääres peremehed, või ka teised? Äkki saavad ka teised kasu? Palvekiri siiski kirjutatakse, aga see «ei andnud inimestele neid tulemusi, mida nii mõnigi oli lootnud. Ta tõi isegi teatud pettumuse. Oli kaua räägitud ja oodatud ning lõpuks polnud ometi midagi muud saavutatud, kui et pidi endiselt pimesi edasi ootama ja lootma.» Kuid maad armastav põllumees ei kaota optimismi. Kui Andres mõtles surmast, siis ütles talle Indrek: «Laseme enne Vargamäe jões vee alla, hakkame siis surma ootama.» — «Jah, poeg, selleks tahaks ma küll veel elada,» oli Andres nõus. «Noh, näed isa, ilmas leidub ikka midagi, milleks maksab elada,» kinnitas Indrek.

Ja see lootus täitus. Tammsaarenimelise kolhoosi maadel laiub nüüd luhaheinamaa.

VILMA KELDER

Õnnitleme!

Sündinud 1928. aastal Vastseliinas, lõpetanud TRÜ matemaatika-loodusteaduskonna füüsika erialal, töötanud Tartu Pioneeride Maja direktorina, II keskkooli õpetajana, naasnud ülikooli 1960. aastal, sedakorda õppeprotsessi teise poole esindajana.

Teda — **ANTS PILTI**, kehalise kasvatuse ja spordi kateedri õppejõudu, tunnevad ülikoolis kõik, kellel on olnud kokkupuuteid autoasjandusega. Tema käe all on sajad üliõpilased ja õppejõud juhiload saanud ja mõned võib-olla ka kaotanud (A. P. on aktiivne ühiskondlik liiklusinspektor). Tunneb hästi motospordi kohtuniku tööd. Oma teadmisi jagab ühing «Teadus» lektorina ka teistele. 1963. aastast alates juhib ülikoolis ALMAVU tööd (selle aja jooksul on nimetatud organisatsiooni liikmete arv kasvanud 8-kordseks). Tehtud töö väärtust näitavad sotsialistliku võistluse punalipp ning ENSV Ülemnõukogu Presiidiumi aukiri.

Kolleegid kehakultuuriteaduskonnast ja kõik autojuhtimise õigust taotlevad ning taotlenud üliõpilased

Suusajuttu

- **Fjodor Koltšin ei jäänud sõelale**
- **Elmo Parik meistersportlaseks**
- **Pille Paal ja Tõnu Sirel kõrgkoolide parimad suusatajad**
- **Õppejõud-teenistujad selgitavad ka meistreid**
- **Matkad, matkad! Veebruarikuu plaanides 27 suusaüritust**

● Meie suusatajate liider Fjodor Koltšin on saanud Eestimaa spordisõprade kõneaineks. Põhjus on sel puhul ikka kas edu või ebaedu. On meilgi just viimasest raskem rääkida, aga seekord läks nii, et Fjodor ei jäänud sõelale. Bakurianis NSV Liidu karikavõistlustel ei olnud meie lootusel endist minekut. Avapäeval alustatud hüpped tulid halva ilma tõttu edasi lükata õhtupoolikule. Ehkki Fjodor saavutas hommikul paremuselt teise tulemuse, tuli tal lõpetada esimene päev vaid 13. kohaga. Murdmaarajalt tuli õige peatselt teade — Koltšin katkestas.

32. MM-võistlused Lahtis peetakse niisiis ilma meie vabariigi võistlejateta! Jääb vaid loota, et Fjodoril on kõik alles ees — 20-aastast noorukit peaks jätkuma veel mitmete olümpiate jaoks!

● Meeldivamaid sõnumeid saime jällegi laskesuusatajate jõuproovidelt. F. Koltšini kursusekaaslane Elmo Parik esines Otepääl peetud Balti matšil küll juunioride klassis, kuid oleks peaaegu et alistanud 10 km laskesuusatamissprindis kõik mehed. Üldjärjestuses teine koht tähendas aga meistersportlase normatiivi täitmist. Üldse jättis Elmo sõit väga võimsa mulje. Jätkuks sellist hoogu rahvaste talispartakiaadi võistlusteks! Eestit esindas juunioride klassis veel Georg Ruuda (KKT I).

● Suurimad võistlused kogu ülikooli koondisele olid kõrgkoolide meistrivõistlused. Võib öelda, et need läksid täielikult ülikooli suusatajate edu tähe all. Mõnevõrra süvendas seda ehk ka asjaolu, et EPA parematest pidid mõnedki startima teistel võistlustel. TPedI võistkond tuli välja poolikuna, TPI-s ja teistes kõrgkoolides pole suusaesindused enam aastaid hoogu sisse saanud.

Naistest sai individuaaldistantsidel kahekordseks meistriks Pille Paal. Talle sekundeerisid Tiina Lepp, Maret Ratt, Marian Ruuda, kellega koos võideti teatesõit. Ka teised tüdrukud tegid sellises n.-ö. kõrgemas konkurentsis ilma, kuid nende tase jääb nimetatud nelikust tüki maad maha.

Meestest võitis mõlemad distantsid küllaltki suveräänselt Tõnu Sirel. Pärast tervisehäireid hakkab paranema ka Paul Vaardi sportlik vorm. Ahti Kurvits on olnud meie koondise raudvara, ja nii ka seekord. Heameel on KKT I kursuse mehe Urmas Veeroja tõusust paremiku kandadele.

«Kõik läheb plaanikohaselt,» arvas poiste treener Mati Alaver, kes ise veel selle hooaja täispingega harjutab ja võistleb.

Tublid olid murdmaarajal ka meie laskesuusatajad. Tõsi, nende esinumber Matti Paavo pidi sõitma NSV Liidu karikavõistlustele, kuid ilma tematagi oli biatlonipoiste sõit üsna hea. Elmo Parikul, Rein Pedajal, Georg Ruudal, Arturs Kukojsil, Jaan Liivakul ja Tõnu Jõesalul tuleb eeskätt siiski laskesuusatamises pingutada, sest eeloleval nädalavahetusel astuvad vabariigi karikavõistlustel üles TRÜ kaks võistkonda.

Ühest laskesuusatajast tahaks aga eraldi juttu teha. Arturs Kukojs on tema nimi. Veel eelmisel talvel peeti teda üheks Läti NSV paremaks nooreks. Suvel tegi Arturs eksamid spordimeditsiini osakonda. Nüüd on ta ülikooli suusakoondises ainuke mittekehakultuurlane.

«Niisuguse isuga harjutavaid mehi näeb meil praegusel ajal harva,» oli treener Osvald Alliku lühike iseloomustus.

Praegu kandideerib Arturs Eesti NSV koondvõistkonda, nädalavahetusel peetud kõrgkoolide VTK talvise mitmevõistluse meistritiitel tuli seejuures aga nagu üle plaani. Suusatamises kogus ta maksimumpunktid, rippes köverdas ta käsi 18 korda, laskmises sai 93 silma 100-st. Üldse läks meie poistel hästi — hõivati TPI võistkonnaga heideldes (teised kõrgkoolid polnud esindatud) esimesed 6 kohta. A. Kukojsile järgnesid Mart Vaiksaar, Rein Pedajas, Jaan Liivak, Elmo Parik, Georg Ruuda.

I kursuse spordimeedik Arturs Kukojs võistlushoos.
Kaarel ZILMERI foto

Ka naistest tuli VTK meistritiitel meile. I kursuse kehakultuurlane Ene Viik sõitis murdmaarajal küll natuke nõrgemalt, kuid sai maksimumpunktid käte köverdamises — 35 korda, millele lisandus 91 silma laskmises. Murdmaasuusatamise absoluutsele võitjale Pille Paalile kuulus ka VTK mitmevõistluses II koht.

Üldvõit nii murdmaasuusatamises kui VTK mitmevõistluses tuli seega siis meile.

● Ülikooli rahvaspordi kalendrit kätte võttes selgub, et veebruaris on plaanide järgi 27 mitmesugust suusaüritust. Ei ütleks, et seda on väga palju, kuid parasjagu saab suusatada küll. Iga teaduskonna suusapäev on iseenesest mõistetav. Lisaks sellele korraldab spordiklubi töötajatele mõeldud iganädalased suusabussid Käärikule.

Puka—Kääriku matkad toimuvad 12. ja 19. veebruaril ning 25. saab teoks talve suurmatk: Tartu—Kääriku maraton (jälgige reklaami, sest osavõtt toimub ainult eelregistreerimisega!).

Kõige lähemal on neist niisiis Puka—Kääriku. Pukka saab Tartu—Valga rongiga, mis väljub kell 7.45. Käärikule viib rajamasinaga aetud rada (ca 15 km). Tartusse saab liinibussidega, kuid on võimalik ka see variant, et pärast väikest puhkust asuda Käärikult tagasiteele Pukka, kust väljub Tartusse rong kell 16.05.

Nädalavahetusel toimuvad Käärikul populaarseks saanud suusavõistlused õppejõududele—teenistujatele. Buss väljub Kingissepa t. võimla eest registreeritud võistkondadele laupäeval kell 9, tagasi pühapäeval kell 16. Võistluste algus laupäeval on pärastlõunal, et kõik saaksid eelnevalt rajaga tutvuda, treenida ja määret proovida. Pühapäeval on teatesõidud. Lähemat informatsiooni saab ametiühingukomiteest ja spordiklubist.

KAAREL ZILMER

Külalised Leningradist

Fotol näete Gogoli tuntud jutustuse «Sinel» tegelasi ja lavaleseadjaid. Kokku on selles trupis 35 liiget, kellest vanim 33-, noorim 16-aastane.

Trupp, mis eksisteerib 1973. aastast, kannab nimetust «Музыкально-драматическая студия ЛОСА» (Arhitektide Liidu Leningradi osakonna draamastuudio). Alguses polnud kerge — kolm aastat otsisid nad endale prooviruume. Ja kui Arhitektide Liidu Maja andis neile võimaluse kasutada oma ruume, siis said kasu sellest mõlemad. Peamiselt muidugi vaataja, sest trupi tase on küllaltki kõrge.

Kunstiline juht, peanežissöör ja trupi «selgroog» on **Erik Goroševski**; muusikajuht ja helilooja, organist, viiuldaja jne. on **Vladimir Dikanski** — nende kahe «vaala» varal püsib kogu kollektiiv. Töö toimub nagu tavalises teatris. Iga päev tehakse proove, esinetakse praegu vaid kaks korda nädalas. Kui ruumikitsikus laheneb, hakkavad etendused toimuma kahel laval.

Repertuaaris on lisaks nimetatud tükile veel Gogoli «Nevski prospekt», Dostojevski «Valged ööd», Corneille' «Cid» jt. Tartusse kaasatoodud «Sinel» on tõeliselt googollik etendus — vaatajate silmade eest möödub fantastiline tegelasgalerii: surnud hinged, diktaatorliku süsteemi «kruvikesed» jms. Samal ajal on kõik väga tänapäevane: vaata ennast hoolega, saalisistuja, kas ei ihalda sinagi seda sinelit, kas ei ela sinagi oma sinelis niisama mõttetult ja täissöönult! Novaatorlikult on lavale toodud Autor: ainukesed tõeliselt elavad tegelased on Must ja Valge Kurat, kes juhivad tegevust — need on kunstniku kaks palet — Must ja Valge, «naer ja maailmale nähtamatud pisarad».

Lausa professionaalsel tasemel mängitud näidendis avalduvad Anatoli Gunitski (Must Kurat), Natalja Panova (Petrovitši naine) ja Ljubov Kutergina (Akaki Akakijevitši perenaine) meisterlikkus ning omanäolisus. Huvitavalt on lahendatud lüüriline Valge Kurat (Sergei Svešnikov), rahvuslikult koloriitne Petrovitš (Valeri Mussatov), nukulik, edev Karolina Ivanovna (Jana Paskerova) jt. Akaki Akakijevitši osas näete Dmitri Itkinit.

MARINA RAUDAR

* * *

TRÜ klubis toimuvad etendused 16. ja 17. veebruaril kell 19.30 ja 18. veebruaril kell 16.

Tellimusi võetakse vastu alates 10. veebruarist keemiahoones toas 311 töö ajal. Üksikpääsmeid saab tund enne etenduse algust klubi kassast.

Tähelepanu!

Kehakultuuriteaduskonna õppe- ja spordibaasidest saab suuski ja uiske laenata 10. veebruarist kuni 15. märtsini alljärgnevalt:
Emajõe spordibaasis (suusad, uisud)

esmaspäevast reedeni	kell	8—20
laupäeviti	,,	8—16
pühapäeviti	,,	10—14

Kehalise kasvatuse ja spordi kateedri õppetööks on avatud suusalaenutuspunktid õppehoones Nooruse tn. 9, Toome tennisepavilionis ja staadioni tribüünpaviljonis esmaspäevast reedeni vastavalt tunniplaanile.

Suuskade massiliseks laenutamiseks üliõpilastele enne matku, suusapäevi jm. ja üksiklaenutusteks ülikooli töötajatele esitada avaldus spordibaaside juhatajale V. Kingissepa tn. 19, tuba 112, tel. 341-21/617.

Kehakultuuriteaduskonna õppe- ja spordibaasid

TRÜ spartakiaad

jätkub kevadsemestri aladega. Sügissemestril peetud alade punktide seisu avaldasime ajalehes nr. 37, 16. detsembril 1977. a.

KORVPALL

Esmaspäeval, 13. veebruaril kell 18 on kehakultuuriteaduskonna õppehoones võistkondade loosimine. Oodatakse spordinõukogude esimehi ja kapteneid ülesandmislehtedega. Registreeritagu ainult need võistkonnad, kes ikka mängima hakkavad!

Turniiri peakohtunik on ÜSK-i treener R. Põllu, sportmängude kateedri esindaja E. Ehaveer.

Mängud algavad laupäeval, 18. veebruaril kell 16 ja kestavad 2. aprillini. Esimese nädalavahetuse mängude kava tehakse teatavaks loosimisega.

MALE

Kolmapäeval, 15. veebruaril kell 12 on kehakultuuriteaduskonna õppehoones aud. nr. 302 maleturniiri loosimine ja 1. voor.

Võistlused on eraldi meestele ja naistele. Mängitakse šveitsi süsteemis 7 vooru. Ajakontroll määratakse kindlaks loosimisel. Osavõtjate arv on piiramata. Teaduskonnale toovad punkte kõik võistlejad: iga turniiri lõpetanud maletaja saab 1 punkti, meeste arvestuses toovad lisapunkte esimesed 25 kohta, naiste arvestuses esimesed 11 kohta.

Mängupäevadeks jäävad kolmapäev ja reede. Peakohtunik on A. Marksoo.

Spordiklubi

NB!
Täna ilmub ka venekeelne «ТГУ».

TOIMETAJA kt. V. SOOTAK

«Тарту Рийкликк Юликоол» («Тартуский государственный университет») Орган парткома, ректората, комитета ЛКСМ и профкома Тартуского государственного университета, г. Тарту Эстонская ССР.
Hans Heidemanni nim. trükikoja trükk, Tartu, Ülikooli 17/19. III. Üksiknumbri hind 2 kop. Tell. nr. 577. MB-01311.

Kontrolleksemplar

AR ... ENSV ... Raamatukogu

KÕIGI MAADE PROLETAARLASED, ÜHINEGE!

TRÜ

tartu riiklik ülikool

EKP TRÜ komitee, TRÜ rektoraadi, ELKNÜ TRÜ komitee ja TRÜ ametiühingukomitee häälekandja

Nr. 4 — Reedel, 17. veebruaril 1978 — XXX aastakäik

ANDRES SALMISTU, KOMSOMOLIKOMITEE KULTUURISEKTORI JUHATAJA

★ELKNÜ XVIII KONGRESSI DELEGAAT★

«Ühel on tegemise rõõm, teisel saamise rõõm. Õnnetud on need, kes ei tee midagi, ja kes ei saa midagi, päris õnnelikud need, kes teevad midagi ja kes maitsevad oma tegude vilja.»

A. H. Tammsaare

«Vaimset aega» mõõdetakse tudengite poolt neid kõige vahetumalt ümbritseva vaimse süsteemi parameetrite valgusel, mille üheks avaldusvormiks on (loe: peaks olema) komsomolikomitee kultuurisektori tegevus. Sektor on lähtunud igapäevatöös kahest peasuunast: üleülikooliliste ürituste korraldamine ja nende organiseerimisele kaasaaitamine (koos ametiühingu vastava sektori ja klubiga) ning teaduskondade kultuuritöö suunamine ja kontrollimine.

Heameel on märkida, et ülikooli isetegevusringide ja -kollektiivide ning huvialaklubide tööst võtab osa ligikaudu tuhat liiget, et korraldatud on mitmeid suurüritusi ja intiimsematki laadi ettevõtmisi, et meie taidlejad on pälvinud üksmeelset tunnustust mitte ainult Eestis, vaid kaugemalgi. «Klantspoolt» kõrvale heites peame tõdema aga meiepoolset praakigi, mis on takistanud loomast püsiväärtusi ja kahandanud edasimineku loomupärast kulgu. On põhjusi, miks ühtedel on kahanenud tegemisrõõm ja teistel muidu nii aldis saamisrõõm. Kui mõelda kas või komsomoli-, ametiühingu kultuurisektorite ja klubi nõukogu vahelistele sidemetele, siis tuleb paratamatult meelde Krõlovi valm luigest, vähist ja havist, sest liigagi palju on paberlikku asjaajamist ja ürituste dubleerimist tööplaanides. Sageli kannatab ettevõtmiste kvaliteet nende institutsioonide mittekooskõlastatud tegevuse või ka tegematajätmise tõttu. Kujukaim näide on sügisene esmakursuslaste taidlusülevaatus. Põhjuslikke juuri tuleb otsida üliõpilaste liidrite **sotsiaalsest inertsusest**. Mille muuga siis seletada, et probleemlahendust otsivaid ühiskoosolekuid eirab suurem osa asjaosalisi!? Või on viga hoopiski meie koosolekute harjumuspärases igavuses?

Möödunud aasta maikuu «Nooruses» puudutas ELKNÜ Keskkomitee sekretär Donald Visnapuu noore inimese, ka üliõpilase sotsiaalse aktiivsuse probleeme. Ta viitas üliõpilaste **aktiivsuse asendumisele** nn. **abstraktse aktiivsusega**, mille hulka kuulub niikästi abstraktsete ideaalide abil suurtele tegudele kutsumine kui ka kellegi või millegi abstraktne kritiseerimine. Sedalaadi sotsiaalset aktiivsust kohtame päevast päeva. Eriti reljeefselt annab tunda probleemi teravus suurürituste päevil, nagu on seda rahvusvahelisele üliõpilaste päevale pühendatud ettevõtmised, igakevadised sõpruspäevad jms. **Tarbijalik mentaliteet** sünnitab liigset maksimalismi, kõike tahetakse näha ülivõrdes ega osata näha organisaatorite ponnistusi ja neist mitteolenevaid ning ettenägematuid põhjusi (näiteks ütleb kaheteistkümnendal tunnil ära ansambel). Ütlete: «Koerad hauguvad, karavan läheb edasi!» Ei ta lähe ühtigi, kui pole minejaid. Seda kinnitab sügisene RÜL-i aastapäevale pühendatud ürituste kaskaad, kus põhiraskus asetati teaduskondadele. Komiteele jäi täita sõna-sõnalt eespool mainitud põhisuuna teine osa. Ütlete: «Tahtsite lihtsamalt läbi ajada!» Kuid kultuurisektor pole mingi klubiline asutus, kes peaks üritusi pakkuma valmiskujul. Ta koosneb lihast ja verest inimestest, kes abstraktsete aktivistide areenile ilmumisega on ilma jäetud laiast kandepinnast. Seetõttu otsustati anda «relvad» «laiade masside» endi kätte. Kui «kanonaad» senisest mannetumalt välja kukkus, siis on see juba tegijate eneste viga.

Tahaks loota, et abstraktne kriitika kaoks ja ajalehtegi jõuaks senisest rohkem asjade käigu üle südant valutanute kirjutisi (näit. «Mis paneb rattad käima?», «TRÜ» 1977, nr. 34), sest aktiivse osasaaja kõrge nõudlikkus ja hinnang on meie eluprotsessi võimas katalüsaator.

Oleme vist liigagi varmad ära viskama oma üritustelt firmamärki Tartu Riiklik Ülikool, mis eristaks neid teistest sellesarnastest ehk **tartulikult tudengliku vaimu** poolest. Tahaks siinkohal kõikidele virisejatele etaloniks tuua Andres Adra, kes vilistlasenagi on osanud endas säilitada «Kuubi ja Kera»-aegse tudengliku vaimu ja mitte ainult enda jaoks.

Õige tee leidmiseks võib siin soovitada vaid ühte kompassi ja põhimõtet. See on põhimõte, millesse kurikuulus Louis XIV valas oma päikesekuningliku enesetunde: *l'état, c'est moi* — **riik, see olen mina.**

Jätkugu kõikidel lehelugejatelgi tahtmist saavutada seda kuninglikku enesetunnet.

TÄNA LÕPEB ELKNÜ XVIII KONGRESS

TRÜ KOMMUNISTLIKKE NOORI ESINDAVAD KONGRESSIL KALLE LIIV, MERCEDES PENT, RAIVO PALMARU, KRISTA PROKOPTŠUK, ANDRES SALMISTU, MADIS KALLION, SERGEI NAZARENKO JA ANDRUS ANSIP.

REEDEST REEDENI

Ülikooli ajaloo kõige tulemusrikkam **eksamisessioon** on lõppenud ja paraku napid vaheajapäevadki loetud. Õppeosakond on praegu veel agaralt ametis hinnete, keskmiste protsentide ja muu sessisse puutuvaga, kuid põhiliselt on kokkuvõtted tehtud ja need näitavad rõõmustavat pilti. 91 protsenti — säärast õppimise edukust pole meie *alma mater* enne näinud. Selle arvu taga on 4127 tavalist üliõpilast ja 407 tavatut. Viimane arv märgib neid õnnetuid, kel tahes-tahtmata puudulikke sisse lipsas.

Kõige tublim oli majandusteaduskond 95,8%-ga, kõige mannetumad aga füüsikud-keemikud: 86,7%. Natuke liiga suure vahe peamisteks põhjustajateks olevat teised kursused. Üks arv võib meid aga küll rõõmustada: ainult «kolmedele» õppijaid on vaid 2,6%.

Ehkki eelmine nädal polnud veel see päris õige õppenädal, toimus mõndagi tähelepanuväärset. ENSV tervishoiuminister Väino Rätsep lõikas läbi lindi Tartu Tuberkuloosidispanseri statsionaari pulmonoloogia ravikorpuse uksel. Mida see haigete ravile tähendab, on sõnadetagi selge. Arstiteaduskonna tudengid võitsid aga veel ühe uue mugava **praktikabaasi.**

Veel mahtusid möödunud nädalasse kahe tuntud mehe külaskäigud. Keskkonna kaitse seisundi prognoosimise spetsialist Moskvast **Igor Dibobes** pidas loengu ülikooli professoritele ja dotsentidele.

Leedu kirjaniku, Lenini preemia laureaadi **Jonas Avyžiuse** huvi ülikooli vastu viis teda aga meie teadusraamatukogusse, klassikalise muinasteaduse muuseumi jm. Põhjalikke seletusi külaliskirjanikule jagas teadusprorektor Herbert Metsa.

Teisipäeva lõunal tähistati aulas **A. H. Tammsaare 100. sünniaastapäeva.** Sellest saab lugeda meie järgmises lehes.

Sugugi ei anta puhkust dekanaatidele. **Seletuskirjade** virnad laudadel aina kerkivad, sest — nagu öeldud — 9. ja 10. veebruar polnud veel täisväärtuslikud õppepäevad. Ja seepärast ongi kõige enam levinud dokument praegu ülikoolis seletuskiri. Kui kaua veel?

AARNE RANNAMÄE

Tsiviilkaitse

Majandusteaduskond parim

Rektor Arnold Koop tegi 4. jaanuaril kokkuvõtteid ülikooli juhtiva koosseisu ja töötajate ning teenistujate tsiviilkaitse õppustest eelmisel aastal ning esitas plaani 1978. aastaks.

Rektor märkis, et ülikooli juhtiv koosseis saavutas eelmisel aastal häid tulemusi. Õppuste plaan täideti. 1977. aasta mais korraldatud staabiõppused näitasid, et TRÜ tsiviilkaitse juhtiv koosseis on oma kohustuste täitmiseks hästi ette valmistatud.

Tartu linna objektidevahelise sotsialistliku võistluse kokkuvõtete tegemisel hinnati ülikooli tsiviilkaitse seisukord väga heaks. Ülikooli tsiviilkaitse kõrget taset on tunnustatud üle kogu vabariigi.

Ülikoolisisese sotsialistliku võistluse kokkuvõtete põhjal on paremad:
— majandusteaduskond (endine tsiviilkaitse ülem dots. H. Müür, tsiviilkaitse staabiülem assist. P. Peets);
— füüsika-keemiateaduskond (tsiviilkaitse ülem prof. V. Past, staabiülem van.-ins. L. Matisen);
— arstiteaduskond (tsiviilkaitse ülem prof. L. Allikmets, staabiülem dots. H. Hanson).

Oma tsiviilkaitse kohustuste hea täitmise eest autasustati aukirjaga H. Müüri, P. Peetsi, V. Pasti, L. Matisenit, L. Allikmetsa, H. Hansonit, Ü. Saagi, L. Zernantit, A. Künnapit, A. Viru, Ü. Lumistet, E. Sakki, V. Vaske, G. Liivi, A. Roosmat, A. Loogi, R. Nõvandit, T. Söördi, O. Andlat, I. Tarakanovat, R. Rebast, Ü. Maadlat, K. Eermet, S. Russakut, R. Teesalu, P. Fomenkot, V. Kotovit, A. Harkovskit, K. Rämmalit, M. Ellerveed.

Tänu avaldati O. Mägile, R. Zeikile, E. Viitarile, H. Palametsale, A. Raigile, A. Kongole, E. Kukele, H. Miidlale, I. Kalale, M. Toomele, M. Võrgule, R. Illissonile, T. Ojanurmele, P. Toropile, E. Kasele, S. Kahule, S. Pagile, T. Kurvitsale, Ü. Metsojale, R. Reinbokile, I. Žurakovale, K. Zilmerile, M. Alaverile, T. Paasile, E. Babaidtšukile, Ü. Sepale, V. Keldrile, A. Paltserile, E. Kaalepile, H. Pakkonenile, T. Kompusele, A. Vedlerile, K. Lepikule, E. Raidile, H. Tanklerile, E. Saarmale, H. Türnpule, J. Afanasjevile, H. Ertmannile, K. Kolgile, R. Plakile, H. Terale, H. Dsissile.

Ülesannete seadmisel 1978. aastaks juhtis rektor tähelepanu õppuste kvaliteediküljele ning 20.—21. aprillil peetavale komplekssele õppusele, millest võtab osa kogu ülikool.

ANATOLI DOVIDENKO,
TRÜ tsiviilkaitse staabiülem

✻ Rektor Arnold Koop annab aukirja majandusteaduskonna tsiviilkaitse staabiülemale assistent Priit Peetsile.

Jüri LAANE foto

Komsomolikroonika

ELKNÜ TRÜ komitee oli koos 14. veebruaril. NLKP-sse astumiseks said soovitused Jüri Raidla (õigust. III k.), Tiit Lehiste (õigust. III k.), Silve Lüüde (õigust. IV k.), Toomas Asser (ravi V k.) ja Aadu Liivat (ravi V k.).

Alanud on EÜE-78 komplekteerimine. Välis- ja interrühmadesse kandideerijad peavad selguma juba 1. märtsiks. Kes ees, see mees!

16. veebruaril toimus EÜE rühmafunktsionääride õppus. Päevakorras oli EÜE uue põhikirja arutamine ja Ülo Langeli sõnavõtt EÜE-78 asjus.

Nõukogude armee 60. aastapäeva tähistab ülikool aktusega täna kell 16 aulas. 19. veebruaril kell 11 kohtuvad klubiõhkkonnas sõjaväeeesrindlased ja üliõpilasesindajad. 23. veebruaril on kavas läbi viia tähesõit-suusamatk marsruudil Keila—Narva—Pihkva. Ettevalmistused käivad, oodatakse osavõtjaid.

Sporditeemadel kõneles Ivar Valge. Teaduskondadevahelisel spartakiaadil on parimaid tulemusi üles näidanud bioloogia-geograafiateaduskond (55 punkti), kõige kehvemini on esinenud filoloogid ja ajaloolased. Lähim suurüritus on Tartu—Kääriku suusamatk 25. veebruaril.

15. veebruaril kohtus ülikooli parimate sportlastega rektor A. Koop. Külalisena viibis komsomolikomitees dots. J. Ksenofontov, kellel endise rindemehena oli komsomoliaktivistidele nii mõndagi öelda.

Veematkakool

22. veebruaril kell 18 alustab tööd Gagarini t. 1 aud. 202 TRÜ matkaklubi veematkakool. Samas igal kolmapäeval toimuvad loengud viivad huvilised kurssi veematka ABC-ga. Põhirõhk langeb praktilistele õppustele, kus märtsi-aprilli nädalavahetustel õpitakse süstamatkaks ettevalmistumist ja omandatakse treeninglaagrites sõiduoskus. Maipühade ajal toimub esimene õppematk. Suvel on TRÜ üliõpilaste ja töötajate käsutuses 10 uhiuut süsta. Tuleb leida vaid matkakaaslased ja sobiv marsruut. Ootame kõiki huvilisi. Nõutav ujumisoskus.

TRÜ matkaklubi
veematka instruktorid

Klubis

Laupäeval, 18. veebruaril ja pühapäeval, 19. veebruaril kell 20 d i s k o.

Tõsise töömehe juubeliks

Iga mehe poolesajandast teetähisest ei kirjutata. Aga mõnest mehest sel puhul vaikides mööda minna on võimatu. Eriti tõõkatest ning visadest. Sellistest, nagu eksperimentaalfüüsika kateedri dotsent AKSEL HAAV, kes 8. veebruaril jättis oma elu esimese poolsaja seljataha.

Mustvee kandist väiketalust linna kaasa toodud visadus võimaldas vahetult sõjajärgsetel aastatel lõpetada ülikooli ja juba ülikooli ajalgi pedagoogiametit pidada. 1952. aastast aga algas töö ülikoolis. Niisiis tegelikult kaks juubelit — 50 ja 25, viimane pedagoogina füüsikat õpetamas. Pedagoogiametit võib pidada mitmeti — tallates rahulikult tuntud radu või aina uut otsides, märke ja jälgi jättes ka tulevastele pedagoogidele. Dots. A. Haav kuulub viimaste hulka. Tema väljakujundatud röntgenstruktuuri praktikum on nii mõnelegi füüsikutsiteeritakse sageli selle ala spetsialistide poolt. Uurimistöö praktilised tulemused jõuavad aga tarbijani lepingulise uurimistöö aruannete kaudu. Tuleb teha ka teaduslik-organisatsioonilist tööd. Ega siis aparatuur ise laboratooriumi jõua. Ja tuli leida ka aega, et vaadata, kuidas samalaadne uurimistöö meie põhjanaabrite juures Soomes läheb.

Dots. A. Haav on ühiskondliku töö vankritki vedanud. Tal on tulnud juhtida osakonna ühingut «Teadus» ja ametiühingu tööd. Praegu aga tegeleb ta ÜTÜ-ga. Kõikidest neist ettevõtmistest teavad kolleegid A. Haava kui sõnakat ja asjalikku meest, kellele võib kindel olla.

Kolleegid füüsikaosakonnast soovivad dots. A. Haavale tugevat tervist ja raugematut tööröõmu ka järgnevaks poolsajandiks.

Eksperimentaalfüüsika kateedri
kolleegide nimel
KARL-SAMUEL REBANE

le olnud esimeseks tõsiseks praktilise töö kooliks ülikoolis. Praktikum täieneb tema käe all nii metoodiliselt kui aparatuuri poolest. Esimesena ülikoolis juurutati siin arvutite kasutamine praktikumis, trükist on ilmunud rida heatasemelisi praktikumijuhendeid. Aga dots. A. Haav on tuntud ka füüsikaõpikute autorina ning tõlkijana.

Tõsine töömees on alati mitmekülgne. Nii ka dots. A. Haav. Temast kujunes aastate jooksul silmapaistev ja tunnustatud spetsialist tahkete lahuste struktuuri uurimise alal. Tema mitukümmend nii ENSV, NSV Liidu kui välismaistes teaduslikes väljaannetes ilmunud artiklit

Ilo Sibul 70

10. veebruaril sai seitsmekümneseks ENSV teeneline teadlane, ENSV Teaduste Akadeemia korrespondentliige meditsiinidoktor professor Ilo Sibul.

Tema biograafiast loeme: juubilari teaduslik ja pedagoogiline tegevus on olnud tihedalt seotud meie *alma mater*'iga: sünnilt tartlane, lõpetanud Tartu ülikooli arstiteaduskonna 1932, juba üliõpilasena füsioloogia kateedri (tolleaegse instituudi) nooremassistent, 28-aastaselt meditsiinidoktor, töötanud ja täiendanud end füsioloogia ja füsioloogilise keemia alal mitmes välismaa ülikoolis, dotsent 1938, professor 1953, TRÜ füsioloogia ja biokeemia kateedrite õppejõud, patoloogilise füsioloogia ja spordimeditsiini kateedrite juhataja, erialanõukogude liige, EPA füsioloogiaprofessor, mitme Eesti NSV uurimisinstituudi teadusala asedirektor ja sektorijuhataja, Eesti Biokeemia Seltsi esimees, ENSV Teaduste Akadeemia probleemkomisjonide esimees ning liige jne., jne. I. Sibulal on suured teened funktsionaalse biokeemia kui iseseisva teaduse tekkimises ja arenemises nii TRÜ-s kui kogu vabariigis.

Professor I. Sibula kauaaegset teaduslikku ja teaduslik-organisatoorset tegevust tähistas ülikool

8. veebruaril sümpoosioniga «Fermentsüsteemide regulatsioon: adenosiintrifosfataassed süsteemid». Esimene ettekanne oli juubilarilt endalt, milles ta kõneles oma viimase aja uurimistöödest.

Kolleegid ja õpilased soovivad juubilarile head tervist, raugematut indu ja edu edasises teaduslikus ja organisatoorses töös.

Jüri LAANE foto

Rahanduse päev

Laupäeval toimus majandusteaduskonnas rahanduse päev, mille korraldasid ÜTÜ rahanduse ja krediidi ring sama osakonna komsomoliaktiiv. Lisaks üliõpilastele võtsid sellest osa ka vilistlased. Seekord olid lõpetajad tulnud ENSV Rahanduse Ministeeriumist, Tartu linna ja rajooni rahandusosakondadest jm.

Päeva avaürituse rääkis minister A. Norak (pildil) Eesti NSV majanduse sõlmküsimustest, peatudes pikemalt rahandusorganite tööl.

Õhtune osa algas üliõpilaste ja vilistlaste vahelise korvpallivõistlusega. Seekord olid väljakul ainult mehed. Vaatamata üliõpilaste püüdlikule mängule tuli tunnistada vastase üleolekut. Vilistlaste võidutulemuseks kujunes 56:40. Järgnevalt istuti laudade taha, kus jutud vaheldusid laulu, viktoriini ja tantsuga.

JAAN KRINAL,
majandusteaduskonna
ÜTÜ nõukogu esimees

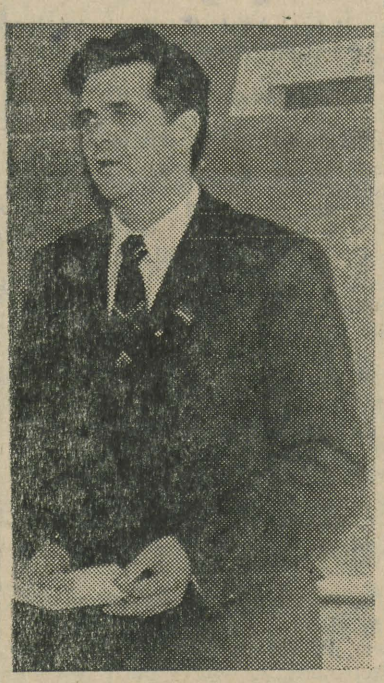

Ülikooli ajaloo järjekordne konverents

TRÜ ajaloo komisjon korraldab IV laiendatud teadusliku sessiooni ülikooli ajaloost 1979. a. aprillis.

Sessiooni temaatika ei ole piiratud. Ettekannetes võib käsitleda kõiki ülikooli ajaloo ajajärke ja probleeme, sealhulgas teadusharude, ülikooli asutuste ja organisatsioonide, üliõpilaskonna ja revolutsioonilise liikumise ajalugu, tähtsamate teadlaste elu ja tegevust, ülikooli osa eesti ja teiste rahvaste kultuuriloos.

Palume ettekannete teemad esitada 25. VEEBRUARIKS 1978 TRÜ ajaloo komisjoni sekretäri M. Reinfelti nimele TRÜ kantseleisse.

Konverentsi materjalid avaldatakse trükis ajalooküsimuste kogumikena. 15. OKTOOBRIKS k. a. on vaja esitada ettekande tekst, et toimetus jõuaks kogumike materjalid õigeaegselt ette valmistada.

MILVI REINFELT,
TRÜ ajaloo komisjoni sekretär

RAHVAKONTROLLI TÖÖMAILT

Alljärgnev puudutab mõningaid **ajalooteaduskonna rahvakontrolligrupi** tegevuse tulemusi k. a. sügissemestril, lähtudes üleülikoolilise rahvakontrolli põhiülesannetest. Ühtlasi lisame omapoolseid arutlusi avastatud puuduste kõrvaldamiseks.

Kõige valusamaks küsimuseks on teaduskonnas **õpperuumide vaegus ja mitmed sellest tulenevad kitsaskohad.** Oma õpperuumidest saavad kõnelda vaid psühholoogia ja eripedagoogika osakonnad Tiigi tn. 78/80, ajaloo-osakonnal omad ruumid puuduvad, oleme vaid allüürnikud osalt keemikute, osalt füüsikute juures, osaliselt aud. 228 ka peahoones. Ent ka eripedagoogika kateedri kasutusest on ära võetud ruum 219 Tiigi 78/80, mis oli kavatsetud sisustada lapsediagnostika laboratooriumiks. Praegu ei saa korraldada normaalselt vastavaid praktikume, sest kateedril, samuti ka linnal puuduvad selleks vajalikud baas ja ruum.

Kasutatavais õpperuumides puutusime ka sügissemestril kokku vanade hädadega. Mitmel korral on kõneldud sellest (näiteks halduseprorektorile), et Tiigi 78/80, rääkimata ajaloolaste poolt kasutatavaist auditooriumidest uues füüsikakorpuses, puuduvad loengupidamiseks vajalikud **puldid.** Viimases pole korralikke tahvleid ega tahvlilappegi, põrandal vedelevad vaid kuivanud räbalad. Samuti pole korralikke konkse, kuhu saaks kaarte ja skeeme üles riputada. Allakirjutanu on ise loengul käinud, haamer ja naelad kotis. Kuid naelad ja konks lõhuvad pikapeale kaardi.

Kui eelmainitud küsimustele ootame lahendust meie haldusosakonnalt, siis **elektrienergia säästlik kasutamine** neis ruumides oleneb meist endist. Ruumist viimasena lahkudes oleme kohustatud kustutama tuled. Teaduskonna laboratooriumides, näiteks tööstuspsühholoogia laboratooriumis, kus põleb korraga üle 2000 W energiat, on juhitud tähelepanu sellele, et töö lõppedes oleks elekter välja lülitatud.

Üldiselt oleme arvamisel, et nii üliõpilastel kui õppejõududel tuleb senisest hoopis suuremat tähelepanu pöörata **eneseregulatsioonile.**

Kütterežiimi kontrollimise tulemusi arutledes oleme jõudnud veendumusele, et katlakütjaid (näit. Tiigi 78/80) tuleks täpsemalt ja põhjalikumalt instrueerida. Nad peaksid ise suutma kütmist vastavalt ilmastikule reguleerida. Soojas oktoobris ja novembri algupoolel oli võimalik kõnesolevais ruumides Tiigi tn. normaalset temperatuuri hoida vaid avatud akendega. Järelikult köeti õhku. Kas ei oleks siiski võimalik korrastada radiaatorite kraane, kus need olemas on? Praegu nad lihtsalt ei funktsioneeri, selle tulemuseks on aga suur kütteenergia kadu.

Töödistsipliini kontrolli tulemused on arutlusel olnud õige mitmel koosolekul ning üldiselt on märgitud, et õpperühmades pole päevikupidamisega mitte kõik korras. Ajalooteaduskond ei ole selles mõttes erand. Meie rahvakontrolli ettepanek on siin: 1) tõsta nii üliõpilaste (päevikupidaja) kui vastavate aineõppejõudude nõudlikkust; juhul kui päevikupidaja puudub, on ta kohustatud päeviku kursusele edasi saatma, sest absurdne oleks selle tagantjärele täitmine ja allkirjade võtmine, (andmed võetakse siis lihtsalt laest); 2) võtta kaalumisele, kas pole otstarbekam loobuda päevikutest, mis objektiivselt puudumisi ei kajasta; selle asemel peaks siis iga aine õppejõud vajaduse korral oma päevikut.

Ajalooteaduskonna **ühiselamu rahvakontrolli liikmed** on tublit tööd teinud, eriti A. Sarap (ühtlasi ühiselamu nõukogu esimees) ja K. Dammert. Nad on paljus kaasa aidanud olme- ja hügieenitingimuste parandamisele ühiselamus. Selleks on abi ja toetust saadud halduseprorektor Ü. Saagilt ja tema abilt O. Mägilt, näiteks kütmisraskustest ülesaamisel, ühiselamu valve organiseerimisel ja ruumide sisustamisel. Silma riivab siiski osa tube, kus sanitaarremont on tegemata. Samuti häirivad sanitaarsõlmede ummistumised. Rahvakontrolörid juhivad tähelepanu sellele, et tulevased noored haritlased, kes praegu ühiselamut kasutavad, peaksid olema nii enese kui kaaslaste suhtes nõudlikumad sanitaarsõlmede kasutamisel, ka prügikastide tühjendamine laupäeval-pühapäeval, mil koristajat pole, ei tohiks olla noortele üle jõu käiv ülesanne.

Kas poleks otstarbekas ka ühiselamunõukogu esimehe käsutusse anda kõige vajalikumad tööriistad, mida üliõpilastele laenutada saaks, kui nad head tahet ilmutavad oma tubades ise üht-teist korrastada või koguni remontida.

Üldiselt on rahvakontrolligrupp arvamusel, et üliõpilased oma jõududega suudaksid teha palju. Selle kohta on teaduskonnas positiivseid näiteid. On kavas koos teaduskonna parteigrupi ja ametiühinguorganisatsiooniga pöörduda ülikooli juhtkonna poole loa saamiseks korrastada üliõpilaste endi jõududega ühiselamu keldrikorrusel olevad ruumid, mis praegu on vaid tsiviilkaitse käsutada. Need tahetakse muuta selliseks, et üliõpilased saaksid neid ka klubina kasutada. Vajaduse korral aga võidaks neid endiselt rakendada tsiviilkaitse tarbeks. Selline üritus, ühiselt teoks tehtuna, mõjutaks positiivselt üliõpilaste peremehelikku suhtumist oma ühiselamu ühisvarasse, s. t. oleks kasvatuslikult suure väärtusega ja võimaldaks ühtlasi üliõpilastel sisukamalt veeta oma vaba aega.

VILMA TRUMMAL,
teaduskonna
rahvakontrolligrupi
esimees

Ministri käskkiri

KKEH minister avaldab kiitust kino-fotolaboratooriumi juhatajale EDUARD SAKILE Baltimaade, Valgevene NSV ja Kaliningradi oblasti kõrgkoolide tehniliste õppevahendite teaduslik-metoodilise konverentsi organiseerimisel osutatud abi eest.

Kauaaegse viljaka teadusliku ja pedagoogilise töö, aktiivse ühiskondliku tegevuse eest ning seoses 50. sünnipäevaga autasustati geoloogiakateedri juhatajat geoloogia-mineraloogiadoktorit professor Arvo RÕÕMUSOKSA ministeeriumi aukirjaga.

* * *

Tervishoiuministeeriumi aukirja sai prof. JÜRI SAARMA psühhiaatrilise ja narkoloogilise teenistuse arendamise eest.

Rektor õnnitles

70. sünnipäeval patoloogilise anatoomia kateedri preparaatorit Siegfried MUTTIKUT ning 50. sünnipäeval TUS-i konstrueerimis-eksperimentaalosakonna elektroluminestsentsi ja vaakumtehnika töörühma treialit Arnold KARKIST ja kehalise kasvatuse ja spordi kateedri vanemõpetajat Ants PILTI.

Rektor tänab juubilare tehtud töö eest ning soovib edu edaspidiseks.

Rektor tänab

TRÜ töölist Endel RUMVOLTI kauaaegse eeskujuliku töö eest ning soovib head tervist, mõnusat ja sisurikast puhkust.

ÜTÜ orientalistikaringi

VILISTLASKOLLOKVIUM

toimub laupäeval, 18. veebruaril kell 11 kh. 320. Kavas: ettekanded ja ringi põhikirja arutelu.

Osavõtt kõigile vaba.

TRÜ diskorite klubi

tuleb kokku 20. veebruaril kell 19 klubis. Ootame ka kõiki teisi diskoreid.

Juhatus

ÜTÜ neuroloogiaringi

töökoosolek toimub 22. veebruaril kell 18 närvikliiniku auditooriumis (Puusepa t. 2). Kavas: neuroloogiaringi ajaloost — A. Tüür, I k.; skaleenussündroom — S. Haldre, IV k.; haige demonstreerimine T. Podar, IV k.

Fakultatiivkursus. Mis see on?

Õppetöö kõrgemas õppeasutuses toimub riikliku õppeplaani alusel, mis on üldkehtiv kõigis kõrgkoolides. Õppeplaan annab õppeainete loetelu, nende mahu ja ajalise järjekorra õppeprotsessis mingi eriala spetsialisti ettevalmistamiseks; näitab arvestuste ja eksamite sooritamise ajad; määrab praktika ulatuse ja toimumise aja jne. Riiklik õppeplaan on tüüpplaan, mille alusel iga teaduskond töötab välja oma õppetööplaanid. Tööplaanide väljatöötamisel on teaduskonna nõukogul mõningane autonoomia tüüpplaani suhtes: võib teha teatud ainete osas mahulisi ja ajalisi muudatusi, võib korrigeerida praktika sooritamist, arvestades kohalikke tingimusi jne. Õppeplaanides on toodud ka fakultatiivsete õppeainete määdisloetelu. Tüüpilisemad neist on võõrkeel, kehaline kasvatus, marksistlik-leninlik eetika ja esteetika jt. Iga eriala õppeplaanis on 5—15 fakultatiivdistsipliini.

Mis on fakultatiivaine üldse? Kuidas sellesse suhtuda ja kuidas suhtuvad sellesse nii üliõpilased kui õppejõud?

Üliõpilaste auditoorse töö koormus on 5-aastase õppeaja korral I—IV k. kuni 36 tundi nädalas (4-aastase tsükli korral I—III k.) ning viimastel (arstide V ja VI k.) kuni 30 tundi nädalas. Sellesse koormusesse on arvestatud ka fakultatiivne õppetöö. Siin tuleb ette aga rohkesti arusaamatusi, sest fakultatiivkursusi käsitletakse ühelt poolt kui mittekohustuslikku ning teiselt poolt lisana õppeplaanilistele, mistõttu on 40—42-tunnilisi nädalakoormusi, kui 36 tunniga on haaratud obligatoorne õppetöö. Fakultatiivset töövormi ei saa mõista kui head võimalust üliõpilastele võimalikult palju teadmisi anda, vaid kui võimalust teha rea antud spetsiaalsuse suhtes teisejärguliste ainete hulgas valik, lähtudes kõrgkooli võimalustest, rahvamajanduse huvidest jt. teguritest ning käsitleda mõningaid kursusi täiendavalt, kuid ikka ajabüdžetti arvestades.

Kas arvestusi ja eksameid võib fakultatiivainetes sooritada, on need kohustuslikud? Niisuguseid küsimusi esitavad sageli üliõpilased ise. Eksamite ja arvestuste põhimääruse järgi võivad üliõpilased teha eksameid ja arvestusi ka fakultatiivainetes, praktikumides ja seminarides. Eksamite ja arvestuste hulk semestris ei tohi aga ületada teatud piire. Kui lubatud piiridesse mahuvad ka fakultatiivkursuste atestatsioonivormid ning need on teaduskonna nõukogu poolt fikseeritud, kuuluvad ka need üliõpilaste poolt täitmisele ning nende mitte-sooritamine on samaväärne muude mittesooritamise juhtudega. Seega ei saa fakultatiivset õppetööd käsitada kõrgharidusega spetsialisti ettevalmistamisel kui midagi ebaolulist printsiibil «kui aega on ja muud teha pole». Seda enam on arusaamatu mitmete vanemate kursuste üliõpilaste probleemitsemine kehalise kasvatuse kui fakultatiivkursuse üle. Püüdutakse ning arutatakse, et arvestust pole vaja teha, sest «milleks siin veel arvestus ja kas ikka on õige seda üldse nõuda?»

Arvestuse sooritamine või mittesooritamine on selle probleemi üks külg, teine ning olulisem on aga üliõpilaste suhtumine ja sellest tulenev kehalise kasvatuse ning spordiga tegelemine üldse. Arvestuse probleemi taha on peidetud just see teine osa nimetatust. Sellist «arvestamist-rehkendamist» ei saa pidada normaalseks, sest kehaline kasvatus oma 4-tunnise nädalakoormusega ei ole mõeldud mitte üliõpilaste täiendavaks koormamiseks, vaid otse vastupidi — elementaarmiinimumiks tervisliku potentsiaali taastamisel-säilitamisel teoreetiliseks õppe- ja teaduslikuks tööks. Üliõpilane, kes hakkab uurima, milleks on tarvis kehakultuuriga tegelda, unustab, et see on eelkõige tema enda huvides. Küllalt suur on veel nõrga tervisega üliõpilaste arv: 1977. aastal lõpetanutest oli neid ca 12%.

Kui meie spordibaasid ei võimalda kõike veel korraldada tänapäeva tasemel, siis on see varem või hiljem viidav vajalikule kõrgusele, nii et ka selle varju ei saa meist keegi peita ükskõiksust oma tervise suhtes.

4. aprillil 1975. aastal NSV Liidu Kõrg- ja Keskerihariduse Ministeeriumi poolt kinnitatud kõrgkoolide uus kehalise kasvatuse programm näeb ette kogu teoreetilise õppetöö perioodiks tegelemise kehalise kasvatusega 4 tundi nädalas. Rektori käskkirjas 20. detsembrist 1976. aastast on veel kord fikseeritud eeltoodud nõuded ning p-s 2 lisatud: «Sisse viia iga semestri lõpul arvestused, mis kantakse protokolli ja õpinguraamatusse ning on vastavuses uue programmi nõuetega.»

Usun, et sellega on antud vastus kehalise kasvatuse fakultatiivkursuse õiguslikest alustest. Kõik üliõpilased võivad rahulikult asuda õppeplaani täielikule täitmisele.

MATI SALUNDI,
õppeosakonna juhataja

Kehalise kasvatuse kaitseks

Kevadel ja sügisel, kui väljas on kõige suurem poriaeg, kipuvad ülikooli spordibaasid tudengitele eriti kitsaks jääma. Ega nad muul ajalgi lahendaid võimalusi paku, ometi on siis vaja tavalisest efektiivsemalt kõik põrandapinnad ära kasutada.

Ammu on teada, et mitte kõik ülikoolist lahkujad ei ole veel (või enam!) täie tervise juures. Omateada on nad küll pidevalt kehalise kasvatuse tundides viibinud, kuid tervis kipub ikkagi põduraks jääma. Suurem osa neist «nõrgukestest» käib aga keha karastamas just neis neljas kohustuslikus tunnis ja mitte enam. Loomulikult pole seda palju, aga kõiki võimalusi kasutades vähe ka mitte. Ja ometi on suur osa üliõpilastest kogu ülikooli vältel täiesti kasutult võimelnud. Milles asi? Vastuse leidmiseks tuleb vaid saaliuksest sisse vaadata.

Eeldame, et neis tundides käib aktiivne tegevus, mütsuvad pallid, joostakse. Nii ongi, ainult et loodetust tublisti vähem.

Pidevas tegevuses on vaid osa sportijatest. Halb organiseerimine? Seda kindlasti, kuid veelgi enam: esimestel kursustel viidetakse palju kallist aega hoopis staatiliste harjutustega, õpitakse tundide kaupa masskavu jne. Järelikult on koormus jällegi vaimul, kuna lihased seisavad praktiliselt tegevuseta.

Ja justkui pilkeks ning täienduseks eelnevale on meil sisse viidud veel teoreetiline programm «sporditeadusest». Selle arvestus toimub just eksamite eel, koos teiste arvestustega. Programm pole küll mahukas, kuid siiski.

Kes spordist enne huvitunud, nendele pole säärast katsumust enam vaja, nõrgematele aga küll. Seega on arenenumad sellest tegelikult vabad, ülejäänud osa aga tuubib kohusetruult uut õppeainet.

Uus semester on alanud, ülikooli võimlates toimuvad endiselt kehalise kasvatuse tunnid, loiud ja hallid (võib-olla peitub siin ka üks osavõtuvaesuse võtmetest?). Õnneks leevendab lumerikas talv pisut olukorda, kuid eks peagi saabuvad jälle vesised ajad.

Meie kõik oleme veendunud VTK normide täitmise kasulikkuses, ent paistab, nagu tooks ta dogmaks muutununa kasu asemel rohkem kahju.

Ehk maksab siiski veidi järele mõelda, korrigeerida seniseid arusaamu tundide läbiviimisel, et asi ikka täie ette läheks. Tunde pannakse kirja praegugi ja õppejõud saavad palka, aga... 12% ülikooli lõpetanutest ei ole kehaliselt päris terved, rääkimata sellest, et tundides on ka igav.

AARNE RANNAMAE

Muusika meie ümber ja meis enestes

«ÕÕMUUSIKA» õhtud TRÜ aulas on ülikoolirahvale juba paljude aastate vältel pakkunud võimalusi kammermuusikaga «sina» peale saada. Isegi paljudele neile, kes muidu tavatsevad kurta, et raskest muusikast on üliraske aru saada. Meeldiva elamuse saamiseks muusikast üldse ja eriti kammermuusikast pole vaja teada peensusi autori eluloost ja teose kompositsioonist, vaid eelkõige püüda tunnetada noodiridadesse peidetud MUUSIKA olemust. Tänapäeval on see elektrituledes säravas kontserdisaalis istudes võrdlemisi raske ülesanne, eriti siis, kui puudub harjumus ja oskus tõsist muusikat kuulata. «Õõmuusika» tund on püüdnud üles leida lühimat teed kammermuusika imepärase maailma ning kuulaja tundemaailma vahel. Hiline õhtutund, küünlatule elav valgus loovad sellise õhkkonna, millises — kes teab! — paljud ettekantavad muusikapalad ja luulehetked sündinud on. See tund MUUSIKAT toob palju rõõmu muusikutele endile ja ka saalisolijaile. «Õõmuusika» õhtute korraldamisel ei tule puudust tegijaist ega kuulajaist. Tegijaist seepärast, et iga õhtu kava koostamine annab tublisti mõtlemist ja nuputamist, kuidas MUUSIKA kõige paremini oma kõlajõu leiaks. Kuulajaist teab igaüks ise kõige paremini, mis teda aulasse toob. Ja kui mõnikord juhtub isegi nii, et pärast on muusikamaailmast raske tagasi tulla, kui mõte järgnevast kojuminekust on üllatav, kui selle mõtte tulekuni on nii palju aega kulunud, et harjunud kombel käsi plaksutada on juba kuidagi piinlik, siis ei peeta siin kuulajat tänamatuks. Hoolikas kuulamine ise on mängijaile kõige paremaks kiituseks.

Meenutagem. **Bachi õhtu,** *kolm kontserti sarjast «Monoloogid» (solist Toomas Velmet),* **Schuberti-akadeemia, RETRO-akadeemia** *— need on vaid üksikud õhtud paljudest, mis tegijate poolelt said teoks tänu kammermuusikaõhtute ammustele entusiastidele, «õõmuusika» mõtte algatajale Jaan Ounale, Toomas Velmetile, Jüri ja Riina Gerretzile, Valdur Rootsile. Palju on aidanud Eesti Raadiost Hannes Valdma, Virve Normet, Härmo Saarm. Oleks tänamatu unustada noori muusikuid Tallinna Riiklikust Konservatooriumist. Kammerorkester Paul Mägi juhatusel, Rein Rannap, Rein Mets ja paljud-paljud teised on püüdnud kuulajale avada ust kammermuusika maailma. Möödunud semestril oli viimaseks «õõmuusika» õhtuks valik tuntud nõukogude muusiku* **Sergei Prokofjevi sonaatidest** *konservatooriumi üliõpilaste Mart Laasi (tšello), Rein Metsa (klaver), Mail Merila (viiul) ja Ivari Ilja (klaver) vahendusel. Loodetavasti ei häirinud kuulajat tavapärase küünlavalguse puudumine, sest Prokofjevi loomingut iseloomustab jõuline aktiivne rütmika, huvitavad harmooniad, kontrastide rohkus, omapärane lüürika. Kes aga eelistab kuulata klassikuid, neid ootab «õõmuusika» kontsertide sarjas sel semestril huvitav kava:*

21. veebruaril CHOPINI ÕHTU (koos lavakunstikateedri üliõpilastega);
22. märtsil PRANTSUSE MUUSIKA (Debussy, Couperin);
21. aprillil PRANTSUSE MUUSIKA (Messiae);
16. mail PRANTSUSE MUUSIKA (Ravell, Messiaen, Debussy).

Kõikidel nimetatud õhtutel mängivad Tallinna Riikliku Konservatooriumi üliõpilased. Meeldivaid kontserdielamusi!

AILI PIKAT

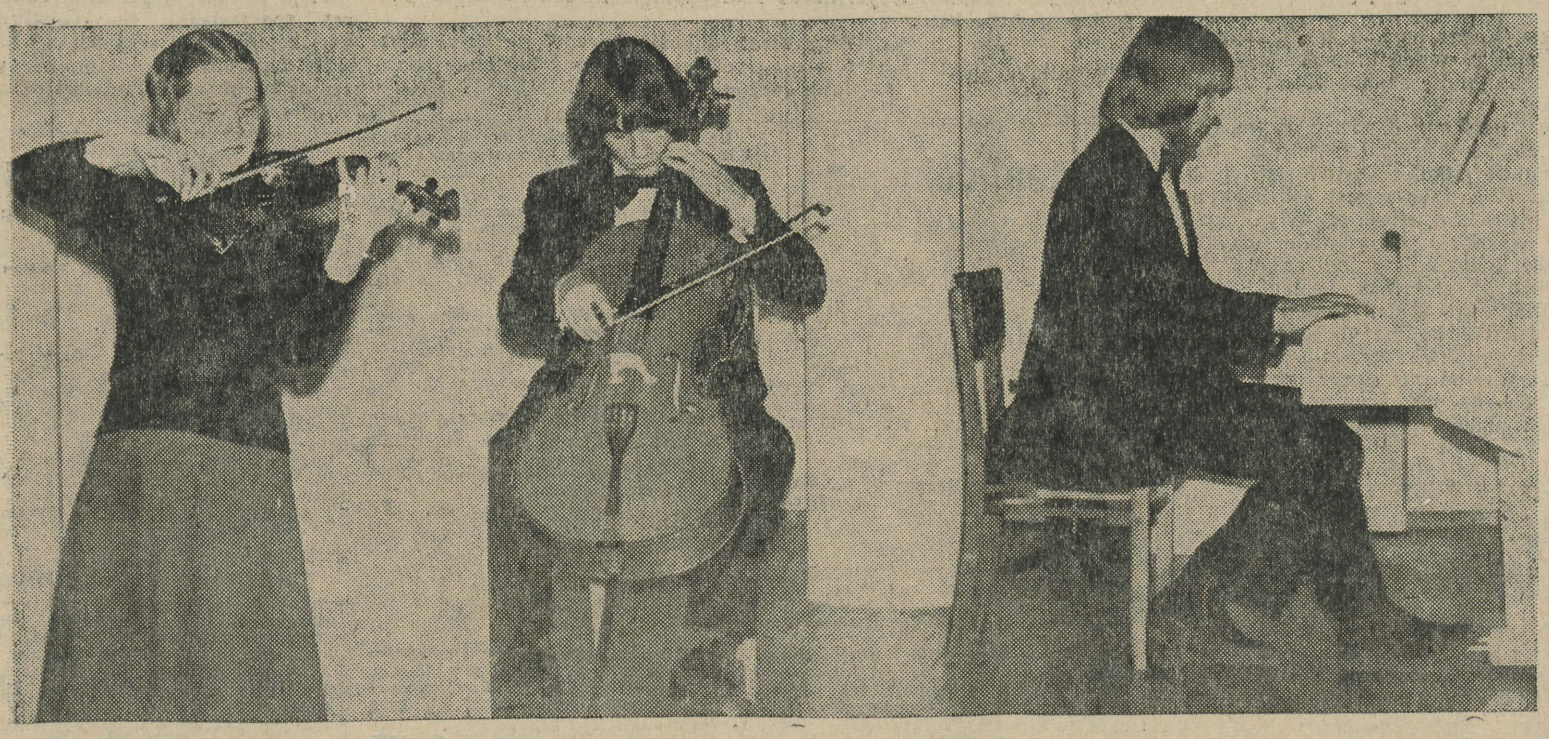

✻ Mail Merila (viiul), Mart Laas (tšello) ja Ivari Ilja (klaver) aulas Prokofjevi muusika õhtul. Anne ESTRI foto

Interklubi jätkab

Läinud semestri ajaleheks oli interklubist juttu vaid paaril korral ja nii sai tudengipere selle klubi ettevõtmistest teada ainult värvirõõmsate kuulutuste kaudu teadetetahvlil.

Osalenud mitmel klubiõhtul, julgen väita, et vähemalt neist väärinuks küll kõik laiemat tutvustamist. Millegipärast kipub interklubi rahvas aga rohkem endikeskis tegutsema ja ei püüa eriti haarata laiemat tudengiteringi. Seda viga püütakse parandada klubi suurürituste — rahvaste sõpruse päevade korraldamisega 18.—23. aprillini.

Õppeaasta alguses käis interklubi 7-liikmeline delegatsioon üleliidulisel üliõpilaste kokkutulekul Taškendis. Osavõtnud tudengid meenutavad mitmekesist üritusteprogrammi, eht lõunamaalikku vastuvõttu ja tänavad taškentlasi, kes sättisid selle kokkutuleku septembrile — ajale, mil lõunamaa suudab kostitada oma külalisi kõige rikkalikumalt.

Klubi ūsna eripalgelistest ettevõtmistest tahaksin meenutada kolme. Kõigepealt õhtut «Naine. Tänapäev. Naiselikkus». Esmalt tundub, et niisugustel probleemidel ja intertööl seos puudub. Aga siiski: võtavad ju interklubilased vastu külalisi TRÜ-s ja Tartus, Tallinnas ja Leningradis ning on ju enamik neist tüdrukud ja kes ei tahaks, et giid oleks meeldiv. Nimelt sellest, kuidas olla kena ja meeldiv, jagaski sellel õhtul mõtteid kunstnik Sirje Kõrge. Tänapäevast ning naiselikkusest, sellest, mida üldse pidada naiselikkuseks, vestis õhtu ainuke meeskülaline diplomand Hallar Lind (ja vägagi intrigeerivalt). Meelde jäi selle õhtu sundimatu ning õdus meeleolu. Meil on palju suurüritusi, kus pole kas võimalust või tahtmist olla rohkem kui passiivne osavõtja, aga vähe on neid kohti, kus suudetakse luua niisugune meeleolu, mille puhul ülesseatud probleemidest ei vesta mitte ainult esinejad, vaid kaasarääkimise soov tekib igaühel.

Üliõpilaspäevade puhul sõideti külla klubi endistele presidentidele Suliko Valdsoole ning Tiit Kolditsale. Tehti ju Kolditsa ajal interklubile nimi ning Valdsoo ajal hoiti seda. Praegused interklubilased teevad palju, et mitte alla jääda. Seetõttu oligi meeldiv vahetada mõtteid inimestega, kes igati tunnevad intertöö köögipoolt ning pole kitsid nõu ja jõuga toetama oma järglasi.

Kõige sügavama mulje jättis vene kultuuri õhtu «Edasi» kaminasaalis, õhtu oli tehtud kahasse vene filoloogia õppejõudude ja tudengitega. Esialgu tundus, et me teame vene kultuurist nii palju, et raske oleks nagu midagi uut pakkuda. Tegelikkuses on aga paraku nii, et me võime küll teada, aga tihtilugu pole me jõudnud selle ehtveneliku tundeehtsuse ja temperamendi tunnetamiseni. Seetõttu oligi toredaks üllatuseks vene kultuuri õhtul täistabamus õige meeleolu loomises, mis haaras nii esinejaid kui kuulajaid. Missugune nukrus ja ilu on vene romanssides ning poeesias! Oleks tahtnud kasvõi hommikuni istuda kaminatule valgel ühises sõprusringis ja kuulata. Avastasin sel korral enda jaoks palju sügavamalt kui varem kauni puhtvenelasliku emotsionaalsuse, mille tagamaad ulatuvad küllap aegadesse, mil tuisustel teedel kihutasid troikad ning sarafanides külaneiud unistasid kasesalus oma õnnest.

Näib, et on leitud õige tee rahvastevaheliste sidemete tugevdamiseks — jõuame ju teise rahvuse tõelise austamise ning mõistmiseni ikka siis, kui tunneme tema kombeid ja kultuuri.

Interklubi jätkab uuel semestril niisamasuguste kõitvate üritustega.

SIRJE RAJA

„Ellerheina" kammerkoor

esineb aulas 18. veebruaril kell 20. Juhatab Tõnu Kaljuste. Kaastegev Olav Ehala trio. Pääsmeid saab komsomolikomiteest ja tund enne algust.

Mõttevahetuseks

Disko ja diskor. Oleme harjunud neid sõnu oma tähtedega kirjutama. Kirjapilt on kujunenud niisama koduseks nagu disko isegi.

Hääli ühest või teisest diskoõhtust, ka ühest või teisest diskorist on kostnud palju enam kui ajalehes kirjutatud. Seepärast tahaksimegi täna mõttevahetust alustada. Enesestmõistetavalt ootame ülikooli diskorite arvamusi. Probleemę ju näikse olevat.

DISKODEST AJALEHEVEERGUDEL

Viimasel ajal võib meie ajakirjanduses täheldada tendentsi diskoga ja üldse popmuusikaga seotud artiklite rohkust. Kahjuks on enamik nendest kirjutistest väga pinnapealsed ja ebatäpsed. Lugedes jääb mulje, et tahetakse lihtsalt midagi kirjutada, tungimata seejuures sügavamalt käsitletavate probleemide sisusse. Näiteid võiks palju tuua, kuid piirdume ainult mõnega neist.

«Edasis» ilmunud rubriigis 14- kuni 17-aastastele räägiti diskodest, lõpptulemusena ei öeldud aga midagi olulist. Korrati üksnes ammutuntud tõde, et on olemas kaht liiki diskosid — ühed tantsudiskod, teised nn. kuulamisdiskod.

«TRÜ» «Pop-fookuses» ilmunud artiklid stiilidest olid teretulnud, kuid kaheldav on, kas 5—6 lausega antud iseloomustus loob üldse ettekujutuse konkreetsest stiilist.

Suureks «uudiseks» oli lugeda seda, et Eric Clapton on viimasel ajal nn. valget bluusi viljelema hakanud. Tegelikult alustas Eric Clapton oma karjääri bluus-kitarristina ning bluusi elemente võib kohata kogu tema loomingu vältel. Artiklist aga loeme välja, et Clapton asus alles hiljuti bluusi esitama. Väljendiga «valge bluus» tuleks olla tagasihoidlikum, sest John Mayall (teda loetakse kaasaja parimaks valgeks bluus-kitarristiks) on öelnud, et kuigi tahetakse rääkida nn. valgest bluusist, põhineb see siiski vanal heal neegerbluusil. Bluus — see on eelkõige ikka neegerbluus.

Väikesi komistusi oli teisigi, kuid need polnud nii teravalt silmatorkavad. Siinkohal juhiks tähelepanu «Noorte Häältes» ilmuvale Valter Ojakääru artiklitesarjale «POP-muusikast». Sellist informatiivsust ning info täpsust ootaks ka teistelt popmuusika kirjutistelt.

Järgnevalt aga Koit Rebase repliigist «Kui diskor lobiseb ...», mis õigupoolest ajendaski mind kirjutama. See oli väga kriitiline kirjutis. Milline peab olema tõeline kriitika? Sellele küsimusele vastas «TRÜ» toimetus eelmise aasta viimases numbris — «Terav, õiglane, asjatundlik, edasiviiv, vaba sensatsioonitaotlusest. «Neid kriteeriume arvestades vastab aga K. Rebase kriitika ainult esimesele — terav. Püüan ka põhjendada.

Diskor näeb lavalt, kuidas saalis tantsitakse: kiirete rütmide puhul on levinud tantsimisviis, kus partnerid tantsivad lahus, näoga teineteise poole (seda nimetatakse ka «show tantsimiseks»). Imelik on vaadata, kuidas «show-tantsijate» sekka on ära eksinud 2—3 paari, kes tammuvad teineteise kaelas rippudes. Mõned on aga sellises intiimses poosis, et diskoril tuleb disko huvides neile meenutada käimasolevat tantsuõhtut... Artikli autor K. Rebane on diskori ütluse sõnastanud veidi teisiti, sest tutvuse sõlmimise vastu tantsupõrandal pole keegi (ka paaristantsimise vastu), kuid tantsimine peab alati vastama rütmile.

Mis puutub peotantsu tantsimise diskoõhtul, siis on see TRÜ klubis ruumiliselt teostamatu, sest saalis on 300—600 (mõnikord kuni 1000) inimest ning kui kõik hakkaksid peotantsu tantsima... Kui aga keegi soovib diskol peotantsu tantsida, siis palun väga, ega diskorid seda küll ei keela, kui vaid teised tantsijad ruuminappuse üle pahandama ei hakka. Kahju, et «üks asjamees» ei suutnud ise aru saada, et peotants väikeses TRÜ klubis on praktiliselt võimatu.

See iva, mida sisaldas jutt ühest asjamehest (diskor luges lühipala «Asjalik jutt» Ott Kangilaski raamatust «Jutulõng»; LR, 1968, Nr. 30, lk. 21) läks aga täielikult kaduma Koit Rebase jaoks, ega ta muidu poleks sellest kirjutanud. Ühesõnaga — «asjamees» kuulas «asja», arutles «asja» ning kirjutas «asjast» «asjaliku» artikli!

Oli juttu ka teisest õhtust, kus laval olevat ringi hüpanud aluspesus noormees ning teised tegelased karglesid ämbrid peas tema ümber. Selline esinemine küll oli, kuid see ei toimunud disko raames ning kujutas endast üliõpilaste omaalgatuslikku taidlemist. Diskoreil polnud sellega mingit pistmist.

Viimane küsimus puudutas poptantsu sammude demonstreerimist diskorite poolt. Kui täpne olla, siis poptantsu samme õpetati 1977. aasta 12. veebruari diskoõhtul, kuid sellest möödunud aja jooksul pole saalis selle tantsu populaarsus silma torganud. On ka selge, et diskor, kes oma vabast ajast sisustab teiste vaba aega (Tartus pole ühtegi elukutselist diskorit), ei saa hakata täitma tantsuõpetaja ülesandeid, sest selleks on vajalik spetsiaalne ettevalmistus ning põhjalikud teadmised. Pealegi õpetab Ants Tael Eesti Raadios küllaltki põhjalikult poptantse. Kellel on nende vastu tõeline huvi, saab need tantsud ka sel viisil selgeks.

Kas mitte liialt kergekäeliselt ei arvustata diskoreid?! Diskoõhtu kujutab endast tervikut ning pole õige poolikult kuuldud repliikide põhjal midagi otsustada, eriti veel siis, kui esitatu mõte jääb arusaamatuks, nagu see juhtus Ott Kangilaski «Asjaliku jutu» esitamisel.

Edaspidi ootaks sisukaid arvustusi ja arvamusi diskodest, sest probleeme on küllaldaselt.

VALEV LILLIPUU,
diskor

Suusajuttu

Tänases ülevaates teeme traditsioonilises teemade järjestuses muudatuse — alustame **massispordi** poolelt.

Õigemini võiks õppejõudude-teenistujate talispartakiaadi nimetada massispordi ja tippspordi vahepealseks ürituseks. Võistlusindu on nendel võistlustel olnud tippspordi jagu — meeldiv on jälgida starti tulevaid mehi-naisi. Enam pole vaeva võistkondade kokkuseadmisel — ühesõnaga: üritus on saanud kindla koha meie õppejõudude-teenistujate talvises spordielus.

Läheks pikaks kõikide vanuserühmade parimaid üles lugeda, kuid esikolmiku saame ikka teada.

Naised, I gr., 3 km — Marju Pedaste, KKT (14.23); Mercedes Pent, admin. (15.27); Marika Merilai, maj. (16.05).

II gr., 3 km — Kaja Keeman, KKT (14.43); Hilja Iher, füüsikaos. (16.22); Anne Kütt, raamatukogu (16.28).

III gr., 2 km — Milvi Kivistik, KKT (9.57); Heidi Maaroos, arstit. (11.23); Malle Taba, admin. (11.33).

Teatesõit 3×2 km — KKT: Pedaste, Sildmäe, Kivistik; admin.: Pent, Taba, Paaver; majandust.: Merila, Tammsalu, Ilver. Järgnesid arstid, matemaatikud, juristid, füüsikud, filoloogid ja ajaloolased.

Mehed, I gr., 5 km — Peeter Paris, füüsikaos. (19.08); Rein Lepik, matem. (20.27); Rait Maruste, õigust. (20.29).

II gr., Kaarel Zilmer, KKT (19.50); Aalo Eller, KKT (20.30), Ilmar Mullamaa, fil. (21.34).

III gr., Jüri-Hain Kaljusto, KKT (20.51); Arne Kivistik, KKT (21.03); Peeter Kask, õigust. (23.42).

IV gr. Leonhard Toom, KKT (23.13); Ilo Sildmmäe, maj. (27,08); Karl Muru, fil. (27.18); Sulev Vahtre, ajal. (27.24); Edgar Salumaa, õigust. (32.30); Priit Vaher, keemiat. (28.24); Vilmar Ruus, ühiskonnat. (33.09).

Teatesõit 3×3 km — KKT: Zilmer, Kaljusto, Eller, (35.41); KKT ind.: Allikas, Kivistik, Savi (36.09); füüsika: Ritslaid, Haljaste, Paris (36.47); matem.: Karma, Vainikko, Lepik.

Tihedas konkurentsis järgnesid majandusmehed, arstid, filoloogid, administratsioon, juristid, ajaloolased, kehakultuurlaste III võistkond ja keemikud.

Võistkondlikult olid parimad kehakultuurlased 10 miinuspunktiga; füüsikud said 46, majandusmehed 49, arstid 55, juristid 58, administratsioon 61, filoloogid 72, ajaloolased 73, matemaatikud 76 ja keemikud 144 miinuspunkti.

Võistlused läksid ladusalt. Rajad head, libisemine hüva, stardipaigas pakuti muusikat.

Tuleval aastal võiks mõelda programmi laiendamisele. Kas või näiteks orienteerumissuusatamisele — saab ka peale valu anda.

Ja nüüd tippspordi tandrile.

See nädalavahetus oli planeeritud **spordiühingute meistrivõistluste** pidamiseks. «Kalevi» meistriks tulid meie üliõpilastest Maret Ratt, Ülle Rips ja Liivia Vigla. «Dünamost» sai tiitli Pille Paal. «Jõu» meistrivõistlustel sai meistritiitli Tõnu Sirel.

Kõige hinnatavam saavutus tuli meile aga **laskesuusatamisheitlustelt** Otepääl. Tasapisi lootsime, et ülikooli jõuab lisaks jaanuaris saadud vabariigi murdmaasuusatamiskarikale ka laskesuusatamise oma. Tõsi, meil puudus liider Matti Paavo, kes võistles NSV Liidu karikavõistlustel. Kõik läks siiski korda. Läheks pikaks lugeda poiste saavutusi ühel või teisel distantsil, küll aga toon kõigi nende nimed, kes meilt väljas käisid (esinesime kahe võistkonnaga, mis oli juba omaette üllatav nähtus vabariigis): Elmo Parik, Jaan Liivak (KKT III k.), Tõnu Jõesalu, Rein Pedaja, Mart Vaiksaar, Georg Ruuda (kõik KKT I k.) ja I k. spordimeedik Arturs Kukojs. Treeneriks oli poistel suusaspordi kateedri vanemõpetaja Osvald Allikas.

Veel mõned teated matkade kohta.

Puka—Kääriku matkal käis niisuguse üritusterohke nädalavahetuse tõttu vähevõitu rahvast. Kuid teadmiseks niipalju, et rajad Pukast ja Elvast Käärikule olid sisse aetud, nüüd tulnud lume tõttu on nad ehk pisut kinni, kuid vanad jäljed peaksid siiski paistma, eriti metsastes lõikudes. Nii et võib julgelt teele minna!

Tartu—Otepää—Kääriku maratoniks on vaja teha tõsiseid ettevalmistusi:

— ise sõita ja harjutada;
— teha see kohustuseks ka oma sõidukaaslastele, sest muidu tuleb neid nööriga taga vedama hakata;
— kontrollida oma «relvastust»;
— käia eelregistreerimisel kas siis Tartu Turismiklubis (ainult Otepääni sõitjad) või TRÜ spordiklubis. Linna klubi registreerib teid 20.—24. veebruarini kell 15—20; TRÜ spordiklubi 21.—24. veebruarini kell 14—18.

Pidage meeles, et kui olete end registreerinud, on teil moraalne õigus teenustele rajal. Samuti saate end tagasisõiduks kirja panna. Informatsiooni küsige ikka meie spordiklubist!

KAAREL ZILMER

Sportvõimlemine

Eksamisessiooni viimastel päevadel viibisid ülikooli sportvõimlejad Moskvas, et kohtuda meie maa ühe suurima kõrgkooli võistkonnaga. Matškohtumine on saanud traditsiooniliseks. Seekordne üldvõit tulemusega 325,9 : 317,5 ja individuaalsed esikohad (Ü. Romanenkov ja A. Lindvere — KKT) kuulusid TRÜ-le. Võistkonnas olid veel A. Kuusik — ravi III, J. Pärtlas — füüsika II, A. Liik ja A. Ratassepp — KKT I, A. Radtšenko — keemia I ja R. Larina — ravi II.

REIN TORM

Maadlus

TRÜ maadlejad valmistusid vaheajal 1978. aasta VSÜ «Kalevi» vabariiklikeks meistrivõistlusteks klassikalises maadluses, mis toimusid 4.—5. veebruaril TRÜ võimlas. Kuigi talvine eksamisessioon raskendas tunduvalt plaanipärast ettevalmistumist võistlusteks, esineti märkimisväärse eduga ja saavutati mitu auhinnalist kohta. Kõige edukamalt võistles KKT II k. üliõpilane Ain Niineste (J. Varese nimelise stipendiumi saaja) kehakaalus kuni 68 kg, kus osales 10 maadlejat. A. Niineste võistles pärast pikemaajalist vigastust esimestes matšides ettevaatlikult, kuid sattus üha paremasse hoogu ning saavutas lõpuks pingsas võistluses 4 seljavõiduga I koha.

TRÜ võistlejad saavutasid ka kaks II kohta — T. Sikkut poolraske- ja T. Angerjärv (KKT IV k.) raskekaalus. Kõige napimalt jäi esikolmikust välja KKT III k. üliõpilane V. Ööpik, kelle jõuvarusid oli tunduvalt vähendanud kõigi eksamite sooritamine hindele «väga hea». Seega võib ka tema võistlustulemusega rahule jääda.

TÕNU SIKKUT

Järgmised alad

1. ja 2. märtsil peetakse Tähtvere spartakiaadi suusavõistlused, 24.—26. märtsini selgitatakse Kääriku mängudel teaduskondade paremusjärjestus VTK talvises mitmevõistluses.

Lahtihüpe laupäeval

Siiski mitte Soomemaal ega suuskadega. Nagu eelmises lehes teada anti on ülikooli spordifookuses jälle **korvpall**. Kodu-«Kalevi» (eba)õnnestumistest küllastunud pöidlahoidjatele enamtervislikumaks meeldivaks vahelduseks.

Meistrivõistluste algetapi kaalukaim sündmus oli juba ära. Esmaspäeval sai teoks loosimine.

Naiskonnad

A	B	C
spordimed.	matemaatikat.	filoloogiat.
arstit.	õigust.	KKT II
KKT III	matemaatikat.	bioloogia-geograafiat.
KKT I	ajaloot.	keemiaos.

Meeskonnad

A	B	C
õigust.	spordimed.	KKT IV
KKT III	bioloogia-geograafiat.	KKT II
ajaloot.	arstit.	õppejõud
keemiaos.	majandust.	füüsikaos.
matemaatikat.	filoloogiat.	KKT I

Võistkondi rohkem kui kunagi varem. Väljas on kõik teaduskonnad, lisaks traditsioonikohaselt õppejõudude ja kehakultuuriteaduskonna kõigi kursuste võistkonnad. Värsket verd juurde saanud füüsikud-keemikud üritavad seekord koguni eraldi.

Tõsiselt näivad sel aastal asja võtvat naiskonnad, vähemalt (mees)-esindajate esmaspäevaseid kinnitusi mööda. Turniiritabelgi tihe: tervelt 12 võistkonda. Kui aga meelekindlust jätkuks. Sest! Meistrivõistluste kodukord on sedapuhku kategooriline. Juba pärast esimest loobumist arvatakse võistkond tabelist välja. Karistuse, s. o. väljakule mittelubamise toob kaasa ka ühtse võistlusdressi (särkide) puudumine. Hädavajalik on see ju kohtunike ja mängijate endi seisukohalt. Ning miks pealtvaatajategi ilumeel kannatama peaks. Pealegi sõltub viimaste arvukusest (ärge kartke, küllap saali ära mahume!) suuresti iga oma-võistkonna käekäik. Kes teab, kas ei kalluta vaekaussi ühele või teisele poole tihti just ergutuskoori paljuhäälsus. Võitu aga ihkab igaüks. Nii et sõbra-tuttava nädalavahetuse-pärimise peale vastad ehk hoopis: «Ah et mis ma teha kavatsen. Küsid veel. Lähen muidugi korvpalli vaatama. Tule sinagi!» Põnevust näikse igatahes juba avavoor ennustavat.

Laupäeval, 18. veebr. 1978. a.

Kell 16	õppejõud — KKT I	mehed
17	õigust. — ajaloot.	mehed
18	matemaatikat. — ajaloot.	naised
19	biol.-geogr. — majandust.	mehed
20	spordimed. — arstit.	mehed

Pühapäeval, 19. veebr. 1978. a.

Kell 12	õppejõud — füüsikaos.	mehed
13	majandust. — arstit.	mehed
14	spordimed. — filoloogiat.	mehed
15	KKT III — keemiaos.	mehed
16	KKT II — KKT I	mehed
17	õigust. — matemaatikat.	mehed
18	biol.-geogr. — keemiaos.	naised

Kesknädalal aulas

Avasõnad kehakultuuriteaduskonna dekaanilt Atko Virult. Peetakse meeles möödunud spordiaasta paremaid. Maret Ratt, Gennadi Bezrodnov, Teet Laur, Aavo Põhjala. Tublimad orienteerujad, väravpallurid, laskurid. Aastaringse spartakiaadi võitnud õigusteaduskonna spordinõukogu esimees Kalev Prillop, sama ametit parimas massisporditeaduskonnas pidav majandusüliõpilane Kuno Liblik ja ülikooli komsomolikomitee spordijuht Ivar Valge on need mehed, kes ikka selle eest seisnud, et liikumisrõõm kas võistlus- või massispordina iga tudengini jõuaks.

Kõneleb rektor. Sport ei ole elus eesmärk omaette, on aga üks vajalik, asendamatu tingimus tänapäeva noore inimese harmooniliseks arenemiseks. Ka pole edukas teaduslik töö mõeldav ilma spordi tervistava kliimata.

Kehakultuuriteaduskonna prodekaan Valter Lenk paneb südamele suhtuda tõsiselt ettevalmistustesse Eesti NSV suvespartakiaadiks ja kutsub üliõpilassportlasi üles selle paljukski kohustava nimetuse mõlema poole õigustamisele. Üliõpilaste nimel kõneleb Ivar Valge.

Tahet, raudset eesmärgikindlust igapäevases treeningtöös kogetu ja omandatu vormimisel sportlikeks suursaavutusteks soovib kõigile saalisolijaile Atko Viru.

Algavatest ülikooli korvpallimeistrivõistlustest ning rektori ja ülikooli parimate sportlaste kohtumisest kirjutas PRIIT JÕGI

Uut teatmekirjandust Toomel

Tedremaa, M. Võõrkeelset kirjandust arstidele. Tln., 1976. 67 lk. 22 Bi — 337.
Kirjandusnimestik sisaldab Riiklikus Teaduslikus Meditsiiniraamatukogus olemasolevaid võõrkeelseid raamatuid aastaist 1970—1975. 350 nimetust.

Vares, H. Õpetatud Eesti Seltsi perioodiliste ja jätkväljaannete koondregistrid. Tartu, 1977. 187 lk. 15 Bi — 166.

Аликанов К. М., Иванов В. В., Мальханова И. А. Русско-вьетнамский словарь. М., 1977.
Т. I. А-О. 648 lk.
Т. II. П-Я. 704 lk.

Англо-русский толковый словарь по вычислительной технике. Рига, 1977. 504 lk. 24S — 199.

Бугельская Л. В. Библиография отечественных библиографий по геологии [XVIII в. — 1973 г.]. М., 1977. 408 lk. 20 Bi — 112.
1980 nimetust bibliograafilisi materjale paleontoloogia, stratigraafia, litoloogia, tektoonika, vulkanoloogia, geomorfoloogia, hüdrogeoloogia, geofüüsika, planetoloogia jt. aladelt.

История Коммунистической партии Советского Союза. Рекомендательный указатель литературы. М., 1977. 271 2 Bi — 69.

Розенберг А. М. Дифиллоботрииды и дифиллоботриозы имеющие медико-ветеринарное значение. Указатель отечественной и иностранной литературы 1958—1972. Петрозаводск, 1977. 302 lk. 22 Bi — 339.

Социалистический обзор жизни и вопросы идеологической работы. Указатель литературы 1971—1976. Киев, 1977. 519 lk. 9 Bi — 38.

Справочник по стоматологии. М., 1977. 603 lk. 22 T — 176.

Толковый словарь английских геологических терминов. Т. I. М., 1977. 586 lk. 20 S — 69.
33000 geoloogia-alast terminit koos inglise ekvivalentidega.

Турецко-русский словарь. М., 1977. 966 lk. Stü — ven 3.

Uusi trükiseid

Eesti keele lugemik vene filoloogidele I. Tartu 1977. 86 lk., 500 eks., 15 kop.
L. Jaanson, L. Uustal. Iluvõimlemise harjutused vahenditega I. Tartu 1977. 94 lk., 400 eks., 15 kop.
J. Lembra. Bohri teooria. Tartu 1977. 26 lk., 500 eks., 5 kop.
Liigutuskoordinatsioon. Õppevahend kehakultuuriteaduskonna üliõp lastele. Tartu 1977, 35 lk. 400 eks., 5 kop.
Metoodilisi juhendeid naha- ja suguhaiguste praktikumiks. Tartu 1977, 72 lk., 1000 eks., 15 kop.
Organic Reactivity. English Edition of Реакционная способность органических соединений. Vol. XIV. Issue 3(51). November 1977. Tartu 1977, 416 lk., 400 eks., 1 rbl. 10 kop.
M. Paama. Vasaraheide. Õppevahend. Tartu 1977, 66 lk., 500 eks., 10 kop.
V. Past J. Raudsepp. Keemiline termodünaamika ja kineetika. Füüsikalise keemia praktikum. Tartu 1977, 98 lk., 500 eks., 15 kop.
Spordipsühholoogia praktikumide juhend II. Tartu 1977, 32 lk., 500 eks., 5 kop.
Kiirjooks. Õppevahend. Koostanud T. Torop. Tartu 1977, 94 lk., 500 eks., 20 kop.

TOIMETAJA kt. V. SOOTAK

«Тарту Рийклик Юликоол» («Тартуский государственный университет») Орган парткома, ректората, комитета ЛКСМ и профкома Тартуского государстенного университета, г. Тарту Эстонская ССР.
Hans Heidemanni nim. trükikoja trükk. Tartu, Ülikooli 17/19. III. Üksiknumbri hind 2 kop. Tell. nr. 701. MB-01331.

60 AASTAT NÕUKOGUDE ARMEED

Armee 60. aastapäeva tähistamist alustas ülikool Puiestee tänava klubis. Kohtuti küllasõitnud sõjaväeeesrindlastega. Üliõpilastele esinesid eriõpetuse kateedri õppejõud erualampolkovnik Jakov Samodumski ja tehnikaleitnant Nikolai Avramenko.

V kursuse filoloogiaüliõpilane Vadim Voronetski tutvustas eriõpetuse kateedri tööd. Arstiteaduskonna komsomolibüroo liige Vladimir Neklessa peatus *alma mater*'i ajalool ja reservsõjaväemeedikute ettevalmistamisel kateedris.

Meelelahutust pakkusid meie parimad taidlejad: Tartu Akadeemiline Meeskoor, teeneline tantsuansambel, iluvõimlejad, ansambel «Lakstigal» jt.

Kolmapäeva pärastlõunal avas rektor Arnold Koop aulas armee juubeliaasta aktuse. Dotsent A. Pärl ning üliõpilased T. Tiisler ja H. Kaur asetasid lilled Suures Isamaasõjas hukkunud ülikooli töötajate ja üliõpilaste mälestustahvli ette. Päevakohase kõnega esines linna sõjakomissari asetäitja Juhan Tamm. Loeti ette ENSV KKEH ministri ja rektori käskkirjad, kuulati laule ülikooli naiskoorilt ja Tartu Akadeemiliselt Meeskoorilt.

E. Okas. Balti mere vabastatud rannal. Akvatinta. 1960.

Ministri käskkiri

Nõukogude armee 60. aastapäeva puhul õnnitleb ülikooli sõjaveterane ENSV KKEH minister I. Nuut. Ta soovib sõjaväeteenistuseks valmistuvatele noortele ja reservväelastele edu riigi kaitseks vajalike teadmiste omandamisel ja täiendamisel. Eeskujuliku töö ning noorte sõjalis-patriootilise kasvatamise eest avaldab minister kiitust A. Koobile, J. Malikovile, K. Voinovile, P. Fomenkole, J. Samodumskile, A. Vassiltšenkole, B. Korolkovile, I. Skuratovskile, A. Tarakanovile, A. Kornilovile, J. Ristkokile, R. Nõvandile, T. Ilometsale, J. Rebasele, J. Kalitsale, J. Ksenofontovile, I. Sildmäele, O. Mägile, E. Laasikule, G. Muhhinile ja A. Harkovskile.

KANGELASLIKUD PÄEVAD

Nõukogude armee ja sõjalaevastiku 60. aastapäeva puhul avaldame ülikooli endise õppejõu, TPI filosoofiakateedri professori Otto Steini mälestusi eesti punaste küttide võitluspäevilt Kodusõjas.

Eriti on mällu jäänud rasked verised lahingud 1919. aasta juunis-augustis Pihkva rinde lõigus. Meie eesti kütidiviisi ülem oli J. Palvadre. Eesti punased kütid kuulusid XV armee koosseisu, mille ülem oli A. Kork. Pihkva linn oli valgete jõukude käes, seal valmistati ette pealetungi Petrogradile. Kuid 16. augustil alustasid meie väeosad otsustavat pealetungi Pihkvale.

Valgete väeosad kaitsesid eriti visalt oma positsioone Tšerjohha jõe joonel, meie kütidiviisi rindelõigus. Sillad olid õhku lastud, teisele kaldale pääseda oli raske. Püüdsime korduvalt rajada ülekäike parvede ja pontoonsildade abil, kuid iga kord ebaõnnestunult. Valgete soomusrong asus teisel pool jõge ja purustas sapööride poolt tehtud ujuksillad. Lahing venis pikale, Pihkva aga oli tarvis vabastada hiljemalt 26. augusti hommikuks. Ühte külla, mis asus umbes 200 sammu vaenlase kaevikutest eemal, koondusid meie kaks jalaväepolku ja üks ratsaväepolk. Vaenlase soomusrong külvas küla šrapnellidega üle. Sel hetkel ilmus küla servale, otse vaenlase kaevikute lähedusse eakas mees mustas ülikonnas, suur punane lehvik rinnal. Käes hoidis ta viiulit. Meie laskurid katkestasid tulistamise, ja olles hämmastunud relvadeta muusiku mehisusest, tegid valged sedasama. Viiulimees hakkas jõekaldal mängima «Varšavjankat» ja siis «Internatsionaali». Lõpetanud viimase salmi, pöördus hallipäine vanamees sõjameeste poole ning hüüdis valju häälega: «Mina, seltsimehed, lõpetasin oma töö, nüüd jätkake teie oma. Varsti mängin teile Pihkvas.»

Ta innustas sõjamehi sedavõrd, et valgete vastupanu murti. Mitu päeva kestsid visad lahingud Tšerjohha jõe ületamise pärast. Eriti ägedad olid võitlused 23.—25. augustini. Pudniki ja Priboroki küla käisid mitu korda käest kätte.

5. eesti kommunistliku polgu mehised sapöörid täitsid oma komandöri J. Metsavahe otsesel juhtimisel raske ülesande hiilgavalt: ehitasid valgete lakkamatu suurtükitule all ujuksilla Tšerjohhale ja kindlustasid nii jõest ülemineku. Mitte ükski jõud ei suutnud meie polkude hoogsat rünnakut peatada. Pihkva vabastati 26. augusti varahommikul, seega määratud tähtajaks. Peaväljakul toimus massimiiting koos linnaelanikega. Vana muusik täitis oma lubaduse. Tribüünil seistes mängis ta oma viiulil «Internatsionaali» pihkvalastele ja sõjameestele. Hiljem selgus, et mängijaks oli äsja Inglismaalt saabunud revolutsionäär ja muusik E. Sõrmus.

Septembris-oktoobris arenesid lõunarindel otsustavad lahingud Denikini vägede vastu. Vastavalt partei poolt kavandatud võitlusprogrammile suunati oktoobris sinna ka eesti kütidiviis J. Palvadre juhtimisel. Võideldes õlg õla kõrval vene, ukraina, läti ja teiste Punaarmee osadega, võttis eesti kütidiviis ennastsalgavalt osa Nõukogudemaa lõunarajoonide vabastamisest. J. Palvadre oli Orjoli ja Kurski garnisoni ülemaks. Ukraina Kommunistliku Partei ajaloo ülevaates öeldakse, et silmapaistvat osa Ukraina vabastamises etendasid proletaarsed väejuhid, kelle hulgas on märgitud ka eesti kütidiviisi ülem J. Palvadre.

Pärast Tartu rahu sõlmimist ei võinud eesti punased väeosad rahulepingu alusel enam eksisteerida.

Eesti diviisi sõduritel tuli otsustada, kas minna tööle tagalasse või astuda teistesse Punaarmee väeosadesse. Suurem osa eesti sõdureist jäi rindele. Koos teiste eesti diviisi I ratsapolgu võitlejatega astusin 8. punaste kasakate ratsadiviisi V. Primakovi käe alla. Selle diviisi 6. polk koosneski peamiselt eesti punaarmeelastest — ratsaväelastest, kes võtsid osa Ukraina vabastamisest.

Sama aasta mais sooritasime hiilgava ratsalahingrünnaku läbi Ukraina steppide Perekopi alt Poola rindele.

Kõige enam on meelde jäänud retk Strii linna suunas Karpaatide lähistel, mis sundis vaenlast taanduma Zolotaja Lipa joonelt Dnestri jõe äärde. Selle Galiitsia sõjaretke eest sai V. Primakov armeekomandörilt Uborevitšilt kuldportsigari pealdisega «Julgele Punaste Kasakate Korpuse komandörile V. Primakovile mälestuseks 13. retke eest».

Punaste kasakate diviisi traditsioonilised loosungid olid: «Igalt poolt kipuvad meie kallale tigedad maod!», «Seltsimehed, me oleme võetud tulisesse rõngasse!», «Punased kasakad ei alistu! Nad hävitavad oma klassivaenlasi!». Need loosungid olid meie internatsionaalse ühtsuse sümboliks, meie revolutsioonilise kohuse kehastuseks.

23. detsembril 1977. aastal tähtistati Kiievis Ukraina NSV väljakuulutamise 60. aastapäeva, samuti ka punaste kasakate 1. polgu loomise 60. aastapäeva. Mul õnnestus osa võtta nendest juubeliüritustest Kiievis. Suurt uhkustunnet tekitas Ukraina kirjaniku I. Dubinski, endise 8. punaste kasakate diviisi silmapaistva komandöri, 6. polgu komandöri kõrge hinnang eesti võitlejatele: «Eesti ratsapolgu mehed, kes tulid punaste kasakate lippude alla, näitasid ennast lahingutes Perekopi all ja järgmistes heitlustes interventide vastu kõige paremast hüljest.»

OTTO STEIN,
eesti punaste küttide ja punaste kasakate veteran,
endise punaste kasakate 6. polgu parteibüroo vastutav sekretär

KÕIGI MAADE PROLETAARLASED, ÜHINEGE!

tartu riiklik ülikool

TRÜ

EKP TRÜ komitee, TRÜ rektoraadi, ELKNÜ TRÜ komitee ja TRÜ ametiühingukomitee häälekandja

Nr. 5 Reedel, 24. veebruaril 1978 XXX aastakäik

NSV Liidu Riiklik Raamatukogu

Koos oli aktiivne ja teotahteline noorus

16.—17. veebruaril Tallinnas Laevastiku Ohvitseride Majas toimunud ELKNÜ XVIII kongressist võttis osa ülikooli delegatsioon eesotsas ELKNÜ TRÜ komitee sekretäri KALLE LIIVIGA.

Millised on muljed?

Erakordselt meeldivad. Kongressist võtsin osa esmakordselt, kuid mitte ainult mina, vaid ka eelmiste kongresside delegaate üllatas väga asjalik ja tõsine töömeeleolu. Nelja-aastasesse aruandeperioodi on Eesti komsomolil mahtunud palju kordamineku id. Nendest ka kongressil kõneldi. Objektiivselt ning küllaltki kriitiliselt räägiti samuti puudustest meie komsomoliorganisatsioonide töös. Polnud sõnavõtte, mis oleksid piirdunud ainult positiivse nentimisega — iga kõneleja rääkis ka lahendamata küsimustest. Tabavalt ütles ELKNÜ KK I sekretär I. Toome aruandekõnes: «Kriitika ja enesekriitika pole veel täielikult kujunenud meie komsomolielu põhinõudeks. Sügava analüüsi puudumine, kartlik küsimuste püstitamine, ettekannetes ja sõnavõttudes esinev tühi deklaratiivsus ei võimalda alati keskendada tähelepanu lahendamata probleemidele.»

Kõik kongressil kõnelnud sõnavõtjad (neid oli üle 20) rääkisid meie noorsoo ees seisvatest lahendamist vajavatest probleemidest. Näiteks TRÜ üliõpilane Madis Kallion tegi ettepaneku leninlik arvestus ja ühiskondlik-poliitilise praktika atesteerimine koos läbi viia, ajakirja «Noorus» tiraaži suurendada, vabariikliku üliõpilasnõukogu tööd parandada, kõrgkoolidevahelisi üliõpilassidemeid tugevdada, «Noorte Hääles» ilmuva rubriigi «Studiosus» kvaliteeti tõsta. Ajalehe «Sirp ja Vasar» toimetaja E. Tinn rõhutas oma sõnavõtus, et me peame alati seisma teooria ja praktika, sõna ja teo ühtsuse eest. Ta valutas ka südant loomingulise noorsoo hooletusse jätmise pärast komsomoliorganisatsioonide poolt. ELKNÜ Tartu Linnakomitee I sekretär A. Tuuling väljendas arvamust, et komsomolitöös ei tohi pearõhk olla suunatud mitte tööle paberitega, vaid tööle inimestega. Unustusse on jäetud poliitiline plakat, mida kaubandusvõrgust ei ole praktiliselt võimalik osta.

Meeldejääv oli ka BAM-i Eesti koondrühma komandöri Enn Leissoni sõnavõtt. See legendaarne mees, meie aja tõeline kangelane, rääkis nendest raskustest ja ka rõõmudest, mis sajandi magistraali ehitamisel ette tulevad.

Komsomoli osatähtsus ühiskonna ees seisvate probleemide lahendamisel üha kasvab. Loomulikult ei jõutud kahe päeva jooksul detailselt analüüsida komsomolitöö enam kui 170 olulist tööosuunda. Kõige tähtsam on see, et komsomolis on märgatavalt tõusnud oskus näha probleeme ning neid ka lahendada. Heameelt tegi, et puudustest ei kõneldud virisedes, vaid lahendust otsides.

Kaks kongressipäeva möödusid äärmiselt pingeliselt ning organiseeritult. Vaheaegadel toimusid fuajeedes kontserdid, anti välja foto- ja välklehti. Oli tõepoolest tunda, et kokku oli tulnud aktiivne ja teotahteline noorus.

Kongressil osales 23 üliõpilasdelegaati, neist 9 ülikoolist. ELKNÜ KK büroo liikmeks valiti õigusteaduskonna IV kursuse üliõpilane Madis Kallion, ELKNÜ KK liikmeteks filosoofia kateedri õppejõud filosoofiakandidaat Paul Kenkmann ja ELKNÜ TRÜ komitee sekretär Kalle Liiv, ELKNÜ KK liikmekandidaadiks valiti arsteaduskonna III kursuse üliõpilane Mart Kull, ÜLKNÜ XVIII kongressi delegaadiks majandusteaduskonna III kursuse üliõpilane Ülle Lepp.

Intervjueeris HELI KASK

Vambola Türk 50

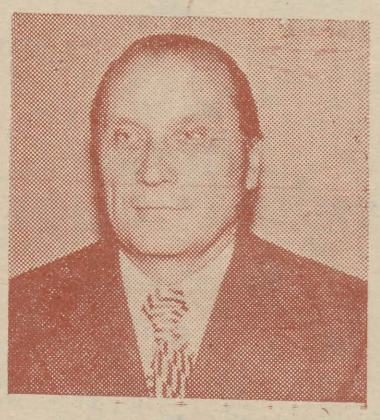

21. veebruaril 1928. aastal nägi praeguse Võru ja Valga rajooni piirimail Varstu külanõukogu asunikutalus ilmavalgust poisslaps, kellele pandi nimeks Vambola ja kellele keegi ei osanud siis veel ennustada teadusemehe ja pedagoogi tulevikku. Küll aga andsid poisipõlves ülelatud karmid sõja-aastad ning raske maamehetöö sitkust ja töötahet, mida hilisemas elus on väga vaja läinud. Ei olnud kerge, leivakott seljas, käia kodunt üle 30 km kaugusel asuvas Võru keskkoolis, ei olnud ka kerge külmetada praegusest (nagu vanem põlvkond hästi mäletab) märksa külmemates ülikooli auditooriumides.

Ajal on omadus kustutada mälust halb ja jätta eriti just noorusaastatest alles eelkõige helge ja hea. Ja kui tänane juubilar, poliitilise ökonoomia kateedri prof. kt. ökonoomikadoktor Vambola Türk meenutab neid aegu, siis ilmselt tunduvad need aastad vaid suurte rõõmude ja saavutuste ajana: Võru keskkooli lõputunnistus 1947, TRÜ juristidiplom 1952, seejärel aspirantuur TRÜ poliitilise ökonoomia kateedri juures ja selle jätkuks kandidaadiväitekiri «Palk ja selle täiustamine sotsialistlikus tööstuses» 1961. Küllap on palju värskemalt meeles need mured ja tööd, mis olid seotud 1975. aastal valminud doktoritööga või vahepealsetel aastatel ilmunud terve rea raamatutega — «Materiaalse huvi printsiip», «Töö kvaliteedi stimuleerimine», «Materiaalsete ja kultuuriliste hüvede jaotamisest kommunismile üleminekul», «Palk sotsialistlikus ühiskonnas» jt., mis kokku kujutavad endast tervet etappi töö tasustamise alases teaduslikus uurimistöös. Et tänane juubilar pole ka pärast doktoritöö valmimist jäänud loorberitele puhkama, näitab värskelt ilmunud raamat «Viljakas töö ja selle mõjurid».

Suuremahulise teadusliku töö kõrval on Vambola Türk kandnud mitte vähem mahukat metoodilise töö koormat. Praktiliselt kõik viimasel ajal väljaantud poliitilise ökonoomia metoodilised materjalid on koostatud tema otsesel osavõtul.

Juba aastaid on V. Türk juhtinud meie kateedri metoodikakomisjoni tööd.

Tänuga ja heameelega Vambola Türgi poolt tehtud tööle tagasi vaadates soovime juubilarile tugevat tervist ja raugematut indu uue kõrgharidusega põlvkonna kasvatamisel.

Kolleegide nimel OLEV RAJU

TRÜ nõukogu

3. veebruari koosolekul esitas **1977. aasta teadustöö aruande teaduseprorektor H. Metsa.** Lühidalt tulemustest. Täitmisel oli 222 teemat. Kõikide lõpetamisele kuuluvate tööde plaan täideti 100%-liselt. Vabariigi parimate lõpetatud teaduslike tööde hulka valiti ülikoolist 7. Jätkus teadusliku töö temaatika kontsentreerimine (teemade arv vähenes 13%), suurenes üleliidulistesse koordinatsiooniplaanidesse kuuluvate teemade arv, samuti kasvas teaduslike publikatsioonide kogumaht. Monograafiad ilmus 29, see on rohkem kui kunagi varem, õpikuid 19, rotaprintväljaandeid 53. Ülikool oli kahe üleliidulise ja nelja vabariikliku konverentsi peaorganisaator. Osaleti kahel vabariiklikul ja ühel üleliidulisel näitusel (saadi üks audiplom, üks kuld-, kaks hõbe- ja üks pronksmedal) ning kolmel rahvusvahelisel näitusel.

Kasvas täidetud lepinguliste tööde maht (8,8%). Oluliselt suurenes sõlmitava uurimislepingu keskmine maksumus (79,7%). Suurenes ka lepingulisest uurimistööst osavõtvate õppejõudude ja üliõpilaste arv (14% ja 32%) ning probleemlaborite tööst osavõtvate üliõpilaste arv (18%).

Praktikasse juurutati 122 teadusliku töö tulemused.

Nii probleemlaborite kui ka lepingulistest uurimistöödest peaks osa võtma veelgi rohkem õppejõude ja üliõpilasi. Suuri reserve leidub ka ÜKTUB töö parandamiseks. Ülikoolis on mitmeid õppejõude, kes ei tee teaduslikku tööd. Päriselt ei ole kadunud üksikuurijad. 1977. aastal ei loodud ühtegi harulaboratooriumi.

Mõnevõrra on langenud aspirantuuri edukalt lõpetanute arv. Väitekiri jäi tähtajaks esitamata kolmel statsionaarsel ja neljal mittestatsionaarsel aspirandil. Vastuvõtuplaanis jäi täitmata kaks mittestatsionaarset ja kaks sihtaspirantuuri kohta. Süüdi on kateedrid, kes pöörasid vähe tähelepanu aspirantide reservi loomisele. Vastuvõetud otsus kohustab dekaane ja kateedrijuhatajaid kindlustama k. a. aspirantuuri vastuvõtuplaani täitmise, looma aspirantuuri kandidaatide reservi nii selleks kui ka järgmisteks aastateks, kontrollima paremini doktori- ja kandidaadiväitekirjade valmimist jne.

Matemaatika õpetamise ja matemaatikute ettevalmistamise parandamisest ülikoolis kõnelesid dekaan Ü. Lumiste ja kontrollkomisjoni nimel dots. H. Valner EPA-st.

Matemaatikat õpetatakse peale oma teaduskonna üliõpilaste ka teistes teaduskondades. Õppejõudude kaader on eriharidusega, vilunud. Viimase kolme aasta analüüsi järgi on matemaatika kui üldaine eksameil saadud keskmine hinne TRÜ-s kõrgem kui teistes ENSV kõrgkoolides.

Üks puudusi matemaatika õpetamisel teistele teaduskondadele on seni veel selle aine mitteküllaldane seostamine erialaga. Samuti peaksid neile teaduskondadele matemaatikat õpetama ühed ja samad õppejõud. Igas teaduskonnas, kus matemaatikat õpetatakse, ei ole ka veel kinnistatud seda tööd koordineeriv kateeder, kes abistaks matemaatika-teaduskonna vastavat kateedrit programmide optimeerimisel.

Aastaid on muret tekitanud sisseastujate konkursi puudumine, madal õppeedukus ja suur väljalangevus.

On vaja tugevdada õppedistsipliini, et õpitaks pidevalt semestri jooksul. Korralikult tööd teinud üliõpilased ei saa ju massiliselt halbu hindeid (teha vahearvestusi, teste jne.).

Täiustamist vajab kateedrite ja õppetööd abistavate asutuste (arvutuskeskus, üliõpilaste arvutussaal) organisatsiooniline struktuur, tarvis oleks matemaatika metoodika kabinetti. Need ja teisedki abinõud matemaatika õpetamise parandamiseks on kirjas vastuvõetud otsuses.

Erialanõukogude tööst (väitekirjade kaitsmise nõukogu) kõneles teaduslik sekretär I. Maaroos. Koosolekul võeti vastu otsus eelmisel nõukogul arutusel olnud teaduslik-pedagoogilise kaadri olukorrast ja selle perspektiivsest planeerimisest ning kinnitati käesoleva semestri tööplaan.

Professori teadusliku kutse taotlemise poolt hääletati I. Volkovile ja S. Issakovile, dotsendi teadusliku kutse taotlemise poolt J. Põldmäele ja vanemteaduri teadusliku kutse taotlemise poolt L. Visnapuule.

„Üliõpilane ja teaduslik-tehniline progress“

Juba mitmendat aastat toimub meie maa kõrgkoolides olümpiaad «Üliõpilane ja teaduslik-tehniline progress». 1977. aastal võtsid NSVL KKEH Ministeerium ja ÜLKNÜ Keskkomitee vastu otsuse korraldada niisugune olümpiaad kümnenda viisaastaku igal aastal. 1977/78. õ.-a. oma on pühendatud komsomoli 60. aastapäevale.

Olümpiaad peab äratama suuremat huvi oma eriala ja marksistlik-leninlike tunnetusmeetodite vastu, laiendama silmaringi ja arendama iseseisva töö harjumusi.

Konkurss viiakse läbi kolmes voorus. I voor toimub kõrgkoolides jaanuaristmärtsini (eriainete olümpiaad). II, vabariiklik voor on aprillis (osavõtjail tuleb lahendada žürii poolt väljatöötatud ülesanded). Iga ülesande vastust hinnatakse kümne palli süsteemis. Kui mitu osavõtjat saab ühepalju punkte, määratakse paremusjärjestus ka õppeedukuse, ühiskondliku tegevuse ja teadustöö järgi. III, üleliiduline voor peetakse Moskvas. Sellest võtavad osa II vooru võitjad. Toimuvad teaduslik-tehnilised viktoriinid ja konkursid, korraldatakse kohtumisi juhtivate nõukogude teadlastega jne. See voor saab teoks järgmisel õppeaastal.

ENSV KKEH Ministeeriumi otsuse põhjal toimub olümpiaad vabariigi kõrgkoolides järgmistes ainetes: matemaatika, keemia, füüsika, bioloogia, võõrkeeled (inglise ja saksa keel) nii üld- kui eriainena, vene keel, teoreetiline mehaanika ja pedagoogika (pedagoogilistel erialadel) üldainena, vene keel ja kirjandus ning eesti keel ja kirjandus eriainena ja bioloogilis-meditsiiniliste ainete tsükkel kehakultuuriüliõpilastele. Osa võivad võtta kõik I—IV kursuse üliõpilased.

Ülikoolisisene olümpiaad on juba alanud. Kui antud ainet õppivaid üliõpilasi on vähe, võib ülikoolisisese konkursi korraldada ka õppegruppides või terves teaduskonnas ühe etapina. On aga üliõpilasi liiga palju, võib konkurss toimuda ka kahes või kolmes etapis. Nii näiteks korraldatakse vene keel üldainena 3 etapis. I etapp toimub gruppides, II teaduskondades (profiililt lähedased teaduskonnad ühendatakse).

Lõpuks selgitatakse välja ülikoolisisese vooru parimad igas ainес. Võitjaks saavad tulla aga vaid need üliõpilased, kes lahendavad vähemalt 70% ülesandeist. Selgitatakse nii individuaalne paremusjärjestus kui ka antud eriala parim grupp. Individuaalvõitjaist moodustatakse võistkond, kes esindab ülikooli vabariiklikul voorul. Erialade järgi moodustatud ülikooli võistkondadesse kuulub 5 põhiliiget ja 1 varuliige. Pedagoogika ja bioloogilis-meditsiiniliste ainete erialade võistkonnad koosnevad 10 üliõpilasest (lisaks 1 varuliige).

I vooru võitjaid autasustatakse aukirjade, diplomite, kingituste, rahaliste preemiate, puhkekodu- ja ekskursioonituusikutega. Auhinnad on ette nähtud ka parimatele gruppidele. II vooru esimest kolme võitjat autasustavad ENSV KKEH Ministeerium ja ELKNÜ Keskkomitee.

I voorust peaksid osa võtma kõik I—IV kursuse üliõpilased. Organiseerimiskomitee loodab komsomoliorganisatsiooni toetusele. Kahjuks ei ilmunud möödunud aastal mõned I vooru võitjad II vоorule. Nii juhtus näiteks matemaatika konkursil. Täielikult komplekteerimata koosseisuga esinesid ka vene keele ja kirjanduse eriharu üliõpilased. Komsomolikomiteel on tarvis jälgida, et niisugune vastutustundetus ja distsiplineerimatus ei korduks.

SERGEI ISSAKOV,
ülikoolisisese olümpiaadi organiseerimiskomisjoni esimees

NLKP ajaloo seminaride kasutamata reservid

Esimene semester kõrgkoolis on möödas. Enamik endisi abituriente on edukalt kohanenud keskkoolist erinevate õpivormide ja meetoditega. Suhteliselt uuelaadsed on ühiskonnateaduste seminariõppused, millega esmakordselt puututakse kokku NLKP ajaloo tundmaõppimisel. Kuigi esimene tutvus seminarivormiga toimus paljudel (ca 40%) juba keskkoolis ja kõrgkoolis ollakse sellega harjunud, on siiski põhjust mõnedest küsimustest veel kord juttu teha.

Kui seminaris kohaloleku suhtes erilisi pretensioone ei ole, siis halvem on lugu neis **aktiivse osalemisega.** On tarvis jälle meelde tuletada, et seminar ei ole keskkoolitund. Seminar ei ole ka loeng, vaid loengul, iseseisva töö korras omandatu ühise läbiarutamise, süvendamise, süstematiseerimise ja kinnistamise vorm, mille edukuse määrab üliõpilaste endi ettevalmistatus ja aktiivsus arutelust osavõtmisel.

Möödunud õppeaastal peamiselt esimestel kursustel läbiviidud küsitlus näitas, et üle 40% üliõpilastest ei olnud tulnud semestri jooksul kordagi seminari täiesti ettevalmistamatult. Enam kui pooled arvasid seda olevat esinenud harva. Palju aga oli neid, kes tunnistasid, et nad valmistusid sageli seminariks pealiskaudselt (50%) või valmistusid põhjalikult ette vaid mõnes probleemis. **Siit järeldus — aine paremal omandamisel, seminari kasuteguri tõstmisel on üks põhilisi reserve üliõpilaste ettevalmistumise parandamine.**

Küsitelu näitas, et seminariks ettevalmistamise pingereas oli esikohal oma loengukonspekt (alati või sageli: 78%), kuigi ka see protsent võiks kõrgem olla. Häirib, et loengukonspektiga võrdselt ei kasutatud algallikaid, õpikut. Kuigi ainult 1% arvas, et nad ei kasutanud seminarideks ettevalmistumisel klassikute teoseid ja veidi üle 5% arvas sama õpiku suhtes, oli tunduvalt rohkem neid, kes kasutasid algallikaid ja õpikut harva. Ka käesoleva aasta talvine eksamisessioon näitas, et mõnelgi tuli just algallikate vähese tundmise tõttu leppida halvema hindega. **Siit teine põhiline reserv seminaride efektiivsuse edasiseks tõstmiseks: iga teema juurde kuuluva kirjanduse ja õpiku täielikum kasutamine.** Küsitlus näitas, et vähe kasutatakse ka muid abimaterjale — monograafilist kirjandust, brošüüre ja artikleid, mis võimaldaksid sõnavõtjal suurendada uudsusemomenti teemade käsitlemisel, samuti entsüklopeedilisi teatmeteoseid põhimõistete kui iga aine aluse omandamisel.

Seminari efektiivsuse üks otsustavaid tegureid on üliõpilaste aktiivsus. Selgus, et ainult umbes 1/3 üliõpilastest esines semestri jooksul 3—4 korda sõnavõtuga ja ainult umbes 4% tegi seda 5 ja enam korda. Enamik andis seminari kordaminekuks omapoolse panuse vaid 1—2 korral. Arvestuste ja kogemuste põhjal võib öelda, et ca 20-liikmelises seminarirühmas on igal üliõpilasel semestri jooksul võimalik esineda sõnavõtuga 3—4 korral, lisaks sellele väiksemate märkustega. Järelikult ei ole seminaride aktiivsus küllaldane. Enamik üliõpilasi on küsitelust tulenevalt sellega nõus. Ainult 20% arvas, et ega rohkem olegi vaja sõna võtta. Üldse märkisid paljud, et neile meeldib seminaris vaba vestlus, elav arutelu.

Kerkib küsimus, miks siiski jäi aktiivsus väheseks. Üks peamisi põhjusi oli muidugi kesises ettevalmistuses (29%), mida omakorda põhjendati ajapuuduse, vähese iseseisva töö kogemuste ja muude asjaoludega. Üle 1/3 aga arvas, et oli korralikult ette valmistunud, kuid arutelust osa võtta ei söandanud. Oli ka neid (10%), kes ei saanudki kõnelda, sest teised olid juba selle ära rääkinud, ei jätkunud aega jm.

Küsitlus kinnitas seega tuntud teesi, et küsimuste läbiarutamisest osalemise aktiviseerimiseks on vajalik üliõpilaste ettevalmistuse parandamine. Ei saa ju rääkida sellest, mida ei tea. Oletatust märksa olulisemaks aga kujunes ülesanne saada üle tagasihoidlikkusest, psühholoogilisest barjäärist, esinemiskartusest. Seminari üks ülesandeid ju ongi kaasa aidata esinemisoskuse kujunemisele. Seda võimalust on tarvis kasutada. Vette minemata ujuma ei õpi. Seepärast rohkem esinemisjulgust, ka täienduste tegemisel. Aktiivses asjalikus diskussioonis selgub tõde, omandatakse ainet paremini, kujunevad veendumused.

Kuigi anketeerimine viidi läbi möödunud õppeaastal, võib kogemuste põhjal väita, et ligilähedane olukord on ka tänavusel esimesel kursusel ja siin toodud mõned järeldused maksavad nendegi suhtes.

LEMBIT KIIK

A. H. TAMMSAARE 100

On kirjanikke, kelle nimi kujuneb otsekui sümboliks, kelle järgi hakatakse periodiseerima koguni rahvuskirjandust, s. t. et on olemas kirjandus enne ja pärast seda kirjanikku. Üks niisuguseid on Anton Hansen-Tammsaare, kelle kohast eesti kirjanduses kõneles klassiku suurtähtpäevale pühendatud ülikooli pidulikul koosolekul 14. veebruaril professor H. Peep (pildil). Ta peatus Tammsaare novaatorlikel saavutustel (autobiograafilise ja memuaarse ainese interpreteerimine kunstilisel tasemel, rahvusvahelistele kirjanduslikele motiividele rahvusliku sisu andmine, žanride täpsustamine, edasiarendamine), tema aktuaalsusel. Senisest enam uurimist vajaksid Tammsaare filosoofiline ja publitsistlik pärand. Sama mõte jäi allakirjutanule meelde ka ühest jaanuarikuu «Sirbist ja Vasarast»: «... pole ühtegi tõsisemat tööd tema filosoofilistest vaadetest. Võib-olla tuleneb see asjaolust, et Tammsaare filosoofiline silmaring ületab märgatavalt meie kaasaja keskmise kirjanduseuurija eruditsiooni. Ka siin ulatub ta meist veel ilmselt üle ja soov teda paremini mõista saab üheks eneseharimise liikumapanevaks jõuks.» (Rein Ruutsoo.)

Ülevaate klassiku juubelile pühendatud üritustest ülikoolis tegi koosolekul teadusprorektor H. Metsa. Järgnesid ettekanded K. Murult, E. Laugastelt, V. Bezzubovilt ja T. Kuldsepalt. Nende ettekannete teesid ilmusid 10. veebruari lehes.

VARJE SOOTAK

Jüri LAANE foto

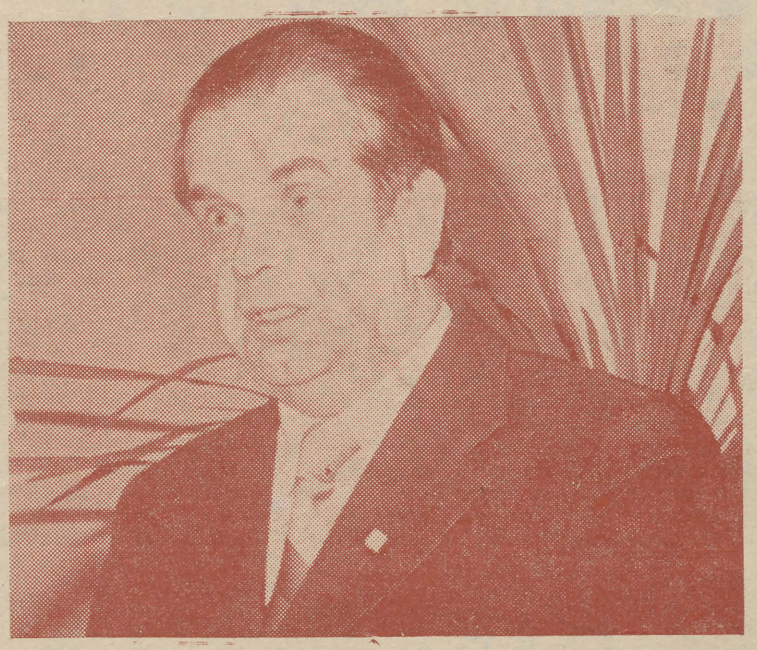

Professionaalsuse saladus

SÕNUM

Üle-eelmises «TRÜ-s» oli juttu Arhitektide Liidu Leningradi osakonna draamastuudiost. 16., 17. ja 18. veebruaril andsid nad ülikooli klubis kokku 4 etendust N. V. Gogoli «Sinelit». Tegemist oli omalaadse eksperimendiga — esmakordselt oma tegevuse ajaloos viibis trupp külalisetendustel.

Etendused Tartus arvati kordaläinuks. Draamastuudio kõrget professionaalset taset kinnitasid ka prof. Juri Lotmani, dots. Valeri Bezzubovi, dots. Zara Mintsi jt. autentsed arvamused.

Uue lavastuse, Gogoli «Portree» lavaküpsemisel lubasid leningradlased meid jälle külastada.

INTERVJUU

Pärast pühapäevast etendust palusin draamastuudio muusikajuhil ja heliloojal Vladimir Dikanskil vastata mõnedele küsimustele. Sellega oli ta lahkesti nõus.

Kuidas algasite ja kuidas jõudsite välja Gogoli «Sinelini»?

«Oli grupp huvilisi inimesi, kes tegeles meelsasti nii teatri kui muusikaga. Üks neist, Anatoli Gunitski — nägite teda Musta Kuradi rollis — kirjutas oma lõbuks näidendeid, ja kui ta tutvus Erik Goroševskiga, tegi see oma sõpradele ettepaneku lavastada Anatoli «Positiivse kangelase metamorfoosid».

Esimene etendus, kus osales 8 üliõpilast Leningradi erinevatest kõrgkoolidest, nägi rambivalgust 4. oktoobril 1972. aastal Leningradi Riikliku Ülikooli matemaatikateaduskonna saalis. Pärast edukat debüüti jäime kokku ja hakkasime kavandama tulevikuplaane.

Algus oli raske. Harjutasime erinevates kohtades, oma jõududega ehitasime ümber ruume ja hankisime kõike vajaminevat. Tööd tegime tõsiselt, ennast säästmata — proovid toimusid iga päev, harjutada lubasime endil vaid professionaalselt, haltuuritsemata, nii kõrgel tasemel kui vähegi võimalik.

Tegevust jätkus kõigile. Isegi see, kellel polnud ei näitleja- ega muusikueeldusi, sai tööd — teda kasutati lavatöölise või valgustajana.

1973. aastal sai lavaküpseks Gogoli «Nevski prospekti» esimene variant. Sellele järgnenud Corneille' «Cid» oli hoopis teist laadi, sisaldades nii hispaania folkloori, prantsuse klassikalise teatri elemente kui ka *rock*-muusikat naturaalkitarri saatel. Pärast «Cid'i» hakkasime töötama «Nevski prospekti» teise variandi kallal. Selle etendamiseks saime kasutada Leningradi Arhitektide Liidu Maja lava, meie esinemised meeldisid, ja nii saime loa sinna jääda.

Heaks kooliks olid meile kolm lavastust: kompositsioon prantsuse luulest ja muusikast, põimik Okudžava luuletusi, samuti Dostojevski «Valged ööd». Viimases kasutasime senisest rohkem muusikat ja nimetasime lavastuse seetõttu muusikaliseks draamaks.

Enne «Sinelit» mängisime veel Majakovski «Koomilist müsteeriumi».»

Mis praegu teoksil?

«Austame väga Gogolit ja seepärast saab meil varsti valmis tema ühe teose — «Portree» dramatiseering. On veel üks idee: kui leidub inimene, kes on suuteline mängima Popriščinit, siis tahame lavale tuua «Hullumeelse päeviku». Mõtleme lavastada midagi ka Garcia Lorcalt.»

Loomingusuunad, -printsiibid?

«Enne kui alustame tööd mingi lavastusega, mõtleme, kas sellel on mingit väärtust, kas selle vaatamisest on inimestele mingit kasu, kas selles on probleemi, mis erutab.

Ei ole ju loomulik, et inimene võib — nagu Akaki Akakijevitš — nii «väike» ja võimetu olla, et lausa provotseerib jõhkrusele iseenese vastu. Niisuguse võimetuse vastu peab võitlema. Küsimuseks on inimsus inimeses! Võitlus küll väljub teatri põhiprintsiibist, kuid ebainimsust välja tuua on vaja. See ongi meie ülesanne.

Rohkem kui «Sinelis» oleme kasutanud teistes etendustes nn. seesmise puhastamise printsiipi. Püüame puhastada vaataja hinge, võtta sealt viletsuse ning asemele anda midagi head.

Üldiselt peame oma teatrit realistlikuks, realistlikuks just inimhinge kujutamise poolest. Püüame avaldada hinge keha läbi, püüame näidata, missugune see inimene siis on.»

Keda te teatrimaailmast endale eeskujuks seate?

«Nimetan nimesid nõukogude teatrist, sest välismaal meile väga lähedasi režisööre pole; neil on oma probleemid, ja kuigi samuti üldinimlikud (näiteks Peter Brookil, keda me kõik austame), jäävad nad meiepoolse sügavama tähelepanuta.

Suureks teatriinimeseks peame Tostonogovit ja austame tema teatrinägemist, samuti Efrost. Kasutame Stanislavski, Vahtangovi, Tairovi ja Meierholdi kogemusi.»

Kui lõpetasin Vladimir Dikanski küsitlemise, tegi ta mulle väikese üllatuse. Ta ütles, et etenduses mängis lauaülemat trupi režissöör Erik Goroševski, kes asendas põhjuseta kaasa tulemata jäänud ühte trupi liiget. Selle distsipliinirikkumise pärast pole «lauaülemal» enam truppi tagasiteed. Kas mitte just niisugune tugev kord pole üks põhjusi, et Arhitektide Liidu Leningradi osakonna draamastuudio on jõudnud nii kõrgele tasemele nagu ta on?

RAIMU HANSON

Dialektiline «Ellerheina» kammerkoor

«Ellerheina» kammerkoor on Tartu tudengite vana hea tuttav, kui üldse saab vanaks nimetada viieaastast ja noortest koosnevat kollektiivi. Kuid hea tuttav kindlasti, selle põhjused on järgmised.

Huvitav ja oma mitmekülgsusega köitev repertuaar. *See tuleb loitsudest-rahvalauludest (õigemini küll nende töötlusest) läbi eelklassika ja klassika kaasaega. Kaasajast jõutakse aga peaaegu et tulevikku, sellesse õnnelikku aega, kus taas pole vastuolus tõsine ja kerge muusika, kui pikka aega teesiks ja antiteesiks peetud. Taas loomulikult sellepärast, et pruugib vaid XIX sajandist kaugemale minevikku vaadata (pro kuulata), kui kaovad piirid tõsise ja kerge vahel. Areng käib spiraali mööda.*

Annaks palju mõelda sellest muusikakunsti arengu uuest tasandist, kuid üks on selge — Tõnu Kaljuste koor ja Olav Ehala trio on oma spirituaaliprogrammiga kõne all oleva nähtuse selge ja kaunis näide. Siin tuleb kohe meelde Rein Rannap, kes samuti taolist kiiduväärset «poliitikat» paistab tegevat ning samuti laia auditooriumi pälvinud on.

Ettekande professionaalne meisterlikkus nii dirigendi kui lauljate poolt. *See seisneb nii tehnika valdamises kui ka hingestatuses, emotsionaalsuses, ilma milleta pole kunstis tõelist meistrit, pole tegelikult üldse kunsti.*

Tundub, et Tõnu Kaljuste algab just sellest teisest poolest: kõigepealt peab mõistma, mida teos sisaldab, peab hingestama iga fraasi ja lõiku, küllap siis tuleb ka kaunis kõla ja muu tehniline täpsus. Kes seda nüüd teab, kuidas töö ühe või teise loo kallal toimub, tulemus kontserdilaval on aga kaasahaarav, elamusrikas. See on kuulajale kõige olulisem. Kui saalis ei istu konkursižürii heliharkidega kõrva ääres või siis absoluutse kuulmisega kriitik, pole ju tegelikult üks veerand- või pooletooniline eksimus veel tragöödia. Kõige olulisem on, et higilõhna, mis sageli võõrastama võtab, pole selle koori puhul küll tunda. Kõik sünnib kergelt ja rõõmsalt siinsamas kuulaja ees. Samas ei esine mingit muusikalist anarhiat — teose dünaamiline struktuur on ikka nauditavalt paika pandud, iga üksikosa kujundus toetab tervikut ja on enamasti välja prepareeritav kui näide kõrgest vokaalkunstist, hääle valitsemise kunstist. Kuuldavasti pidi kooris iga laulja enese mure olema, kuidas end hääleliselt vormis hoida. Selge, et nii on proovide efektiivsus suur; on võimalik töötada selle kõige olulisema kallal, mis kontserdil nõnda lummab, et tunned end iga lavalolijaga päris hea sõbra olevat.

Ka koor ja dirigent mõistavad teineteist hästi, koor järgib täpse ja tagasihoitud käeviipe kõrval ka vabamat, laulja jaoks raskemini defineeritavat viibet. Kuid tullakse toime hoopis dirigenditagi, ja kui virtuoosselt veel («Vares vaga...» lisapalana 18. veebruari kontserdil)! Kohmetumist ja segadust ei tekita ka pisikesed viperused — olgu siis vokaalset või instrumentaalset laadi. Neissegi suhtutakse loomingulselt.

Erksus ja reipus on «Ellerheina» kammerkoori alatised saatjad. Ei häbeneta muusikalist nalja (miniooper, «Geograafiline fuuga»), ja nii ei jää kättesaamatuks ka inimtunnete teine poolus — traagika (V. Tormise «Raua needmine»). Siia vahele mahub veel palju tunde- ja meeleolunüansse. Koor ja dirigent leiavad need ja teevad kuulajale tajutavaks.

Niisugune on «Ellerheina» kammerkoor. Igal kontserdil elav, liikuv, mitmekülgne. Ja igal uuel kohtumisel uus, põnevust pakkuv, kuigi ikka vanaks heaks tuttavaks jääv.

Meie kanoniseeruma kippuvas koorilauluharrastuses on see kollektiiv igatahes reformaatorikuulsust väärt. Lisaks muule on ta ka popp. Mine tea, äkki tänu «Ellerheinale» saab kooris laulmine tudengite hulgas populaarseks. Seda koorilauljate kvantiteeti siis, mis peagi ka tohutu kõrgeks kvaliteediks saab!

Ülmemõtteilt taas reaalsemate võimaluste juurde tulles soovime peatset taaskohtumist «Ellerheina» kammerkooriga! *TRIINU POOLAK*

Komsomolikroonika

21. veebruaril TRÜ komsomolikomitees:

NLKP liikmekandidaadiks soovitati Rein Napa (õigust. V k.), ÜLKNÜ-sse astusid Mart Võsu (ettevalmistusosak.) ja Enn Kasak (füüsika II k.). Komitee arutas ajalooteaduskonna psühholoogiaosak. III k. üliõpilase Heiki Ojala personaalküsimust. H. Ojalat karistati kommunistlikule noorele vääritu käitumise pärast (viibis kainestusmajas!) valju noomitusega koos arvestuskaardile kandmisega.

Tähelepanu, EÜE-lased! 7. märtsil kinnitab komsomolikomitee EÜE-78 välisrühmade koosseisu. EÜE staabid ja regioonide sektorid on sel nädalavahetusel koos Elvas.

Komitees on võimalik tutvuda RSR-i poolt läbiviidavate poliitinformatsioonide ja loengute näidistemaatikaga.

Ülikooli komsomolielu lähemat tööplaani käsitles Kalle Liiv. Üks säravam lüli ÜLKNÜ 60. aastapäeva tähistavate ettevõtmiste ahelas on vahest planeeritav teatejooks, mille lähe on Taaralinnas, ankrumees aga defileerib meie suure kodumaa pealinnas.

K. Liiv algatas ka kongressilt tulnute muljetekaskaadi detailsema vahendamise.

SOS-signaaliks annavad põhjust TRÜ klubis korraldatavad diskoõhtud, kus vohab ebaüliõpilaslik stiihia. Mingid meetmed on hädatarvilikud.

Komsomolikomitee pressisekretäriks on nüüd II kursuse ajakirjandusüliõpilane Kärt Tõnisson, kelle sulest ilmub selle semestri komsomolikroonika.

Hakipojast ja inimlapsest

Järsku tardus kõik — punapõsksed memmed, autode ura ja pirukasaali magus lõhn — mu ümber... Ma nägin: mina ja mu laps, me püüdsime üles Toomele tõusta. Mägi seisis jääkristallides, ent meil polnud imetlemiseks aega. Otsekui pöörased kraapisime küüntega klaassiledat seina. Rada veretas peagi me marraskil kätest, kuid me pidime, iga hinna eest pidime mäele tõusma... Seal surid puud härmavaikuses ja aeg-ajalt räntsatas midagi musta lumele. Seisin, hing äkilisest tõusust ikka veel kinni, kui poiss veekalkvel silmi mu juurde jooksis: «Issi, issi, Jaak on surnud!» Nii ta seisis seal valuses pakases, mu poeg, pihus külmunud lind ja pilgus üks suur sõnatu palve. Tema jaoks olin ainult mina see, kes võinuks maailma soojaks kütta — nii vähe vajas mu poeg! —, aga ma ei suutnud seda.

Lumi, lumi, ainult lumi... Kunstimuuseum all vallikraavi ääres ja siis... vähihaigla, kus vaikselt hääbutakse. Nõnda läks kord mu ema. Emad sünnitavad poegi suurteks tegudeks — nii tean ma nüüd ja tahaksin temaltki küsida, kas ta seda juba siis teadis, kui sündisin... Ema läks liiga vara, kallis, täna pead sina mulle vastama!

Kui hea, et jalutama tulin. Ses vaikuses ja lumes leian oma mõtetele paiga. Üks tuttav ütles, et midagi kergemat kui ülikoolis tudeerida on ette kujutadagi raske. Kuidas selle peale vaadata? Tunnen mõnikord, et kui oleksin varem teadnud, kui keeruline see elu siin on, siis poleks söandanudki tulla. Kui lihtne on kõiges kahelda, ent tarvis on integraali, ilma usuta ei saa meist keegi. Ilma tööta, ilma armastuseta, mis tööle sunnib, ei saa meist keegi. Kui paljude meeste mehelikkus sisaldub tänapäeval ainult vahvas karvakasvus, aga ilma usuta ei saa nemadki. Päikesetüdrukuilt, tedretähtedega plikadelt ammutavad nad oma usu. Õised joobnud tunnid, mil inimene, kellele oled öelnud «Kallis!», muutub prügikastiks, kuhu oma hinge sopast paljaks koorida... Tüdruku ees, kes ise vajaks tuge, tüdruku ees, kes on ikka veel siiras kui laps, tüdruku ees, kellest saab varsti ema! Ainult tugevad inimesed oskavad mängida nagu lapsed, kalestunud hing üksnes lõhub või teeb valu. Seda oskavad paljud. Kuidas võib haavata inimest, kes on andnud sulle tunda, mis on armastus?

Toomel tuleb ta minusse tagasi, see, mis oli juba kadumas — Maavaim, ja ma leian järsku, et mu jalge all magab tõesti lumine mägi, et mu kõrvu näpistab pakane ja et see punane pall seal ülal taevapeeglil — see on Päike. Kallis, hea vaim! et sa mind ka kivilinnas maha pole jätnud... Nii peame kevadeni üheskoos vastu. Tõustes nüüd Inglisilla alt Toomele, naeratan päris tõsimeeli. Aga selles kohas peab ka kõige alatum inimene naeratama. Sest sünnitusmaja aknailt hõõguvad sulle vastu ootusärevad naisesilmad. Kas maailm on ta lapsukese vastuvõtmiseks valmis, kas maailm on juba küllalt soe või kordub hakipoja saatus — ärevuse ja lootusega puurivad naisesilmad möödujat. Nad jätsid end minusse. Kas oleme valmis?

TÕNU KARRO

„Olga kinkis sandile sõrmuse"

28. veebruaril kell 18 toimub ph. auditooriumis 127 eesti keele ringi koosolek. Teemal «Ka eesti keeles on määratus ja määramatus olemas» esineb KKI grammatikagrupi juhataja Henno Rajandi.

Noored teadlased ja tänapäeva õigusteadus

10.—17. veebruarini toimus Minskis esimene üleliiduline noorte teadlaste kool «Tänapäeva Nõukogude õigusteaduse metodoloogilisi probleeme». Eestist võtsid sellе tööst osa ülikooli noorteadlased õigusteaduskonna vanemõpetaja Jaan Sootak ja filosoofia kateedri aspirant Igor Gräzin. Vestleme viimasega.

Mis tingis niisuguse ürituse?

Selline kool korraldati õigusteadlastele esmakordselt. Tähtsaima impulsi andis kahtlemata uus põhiseadus. On ju konstitutsioon mitte ainult põhiline, esmane seadusandlik akt, vaid temast lähtuvad õigusteaduses ka paljud teoreetilised põhisuunad.

Õigusteaduse mitmekesistumisega, õiguse ja õigusteaduse kandepinna laienemisega kaasnevad uued uurimissuunad ja -meetodid. Kõik see esitab palju suuremaid nõudmisi ühtsele teoreetilis-metodoloogilisele baasile; on vaja, et tihedas võras ei kaoks silmist teoreetilis-metoodiline tüvi.

Ka ei saa sõjajärgne noorte teadlaste põlvkond kiidelda omavaheliste kontaktide rohkusega. Ühtekuuluvustunne, oma kolleegide ja nende probleemide teadmine-tundmine pole teaduses sugugi tähtsusetu. See on noorteadlastele kui «teaduse igiliikurile» (nii seal meie kohta korduvalt öeldi) lausa hädavajalik. Ette rutates võib öelda, et meil sugenesid head kontaktid eriti Üleliidulise Juriidilise Kaugõppeinstituudi kolleegidega, aga ka seltsimeestega Moskva RÜ-st, Saraatovi JI-st, Taškendi RÜ-st, kriminoloogiainstituudist jm. Muidugi ei jätnud me külastamata ka kolleege Valgevene RÜ õigusteaduskonnast.

Kuidas oli kool korraldatud?

Organisatsiooniline alus oli igati soliidne — kooli organiseerisid NSVL TA Riigi ja Õiguse Instituut (selle direktor, NSVL TA korrespondentliige Vladimir Kudrjavtsev oli kooli juhataja) ning ÜLKNÜ Keskkomitee. Kuulajateks 150 noorteadlast üle kogu Nõukogude Liidu, neist enamik juba kandidaadikraadiga.

Lektorite koosseisu võib pidada lausa unikaalseks: meile esinesid kõrge kvalifikatsiooniga teadlased, professorid-doktorid, kelle hulgas oli koolkondade juhte, üleliidulise ja rahvusvahelisegi mastaabiga korüfeesid, alates juba mainitud TA korrespondentliikme V. Kudrjavtseviga ning lõpetades kas või näiteks dr. A. Movtšaniga, kes võtab osa Nõukogude poole õigusnõunikuna Genfi läbirääkimistest strateegilise relvastuse piiramise alal.

Õppetöö vormilt oli kool nagu kool ikka. Peamiselt kuulasime loenguid, nendele järgnesid seminarid sektsioonides ning lõpuks vestlusringid.

Põhilised teaduslikud probleemid?

Õigusteadus areneb tänapäeval suures osas konkreetsetele erimetodoloogilistele distsipliinidele toetudes (loogika, küberneetika, matemaatika). Jutt pole mitte niivõrd näiteks matemaatika erirakenduste (kasvõi statistiline andmetöötlus) sissetoomisest õigusteadusse, kuivõrd teatud matemaatika tervikharude (kaasaegne algebra, graafide ja mängude teooria jne.) rakendatavusest. Nendel küsimustel peatusid paljud lektorid, näiteks prof. A. Vassiljev, prof. S. Bratus, dr. V. Kazimirtšuk. Eriti imponeeris kuulajatele vastse õigusteaduse doktori N. Lazarevi (s. 1940) teravalt poleemiline laad ja hiilgav loogika. Elavat huvi äratas prof. V. Nikitinski ettekanne prakseoloogia probleemidest (õpetus käitumise ja selle reguleerimise efektiivsusest). Küberneetika põhiseadustele toetudes osutas ta tõsistele puudustele õigusliku reguleerimise mehhanismis.

Paljudest ettekannetest koorus välja terav vajadus täiustada õiguse teooria kategoriaalset aparaati; ka pole õigusteaduses kõik korras uute mõistete loogilise sidumisega. Ilma selleta asendub aga mõistetega opereerimine skolastilise targutamisega, mis lihtsalt takistab õigusteaduse arengut. Eriti teravalt astus mõistete sisu ähmastamise vastu välja prof. R. Halfina (mõisted nn. kitsamas ja laiemas tähenduses, millele on muide tähelepanu juhtinud ka meie prof. P. Vihalem).

Prof. V. Tumanov rääkis võrdlevast õigusteadusest, mis on seniajani kuidagi teenimatult varju jäänud. Prof. M. Sakarjan analüüsis kodanike õiguste kaitset ametiisikute ebaseadusliku tegevuse vastu (konstitutsiooni § 58). Prof. N. Jurkevitš esitas mõtlemapaneva ja poleemilise ettekande abielu- ja perekonnasotsioloogiast (nagu ta ütles, tuleb lehvitada mitte musta hävingulippu, vaid punast hädaohulippu). Kõigest huvitavast ei jõuagi rääkida.

Mida peale õppimise veel koolis tehti?

Kool toimus rahvusvahelise noorsoolaagri «Junost» baasil ning seetõttu oli meil küllaltki mitmekesine kultuuriprogramm. Käisime Hatõnis, samuti VSDTP I kongressi muuseumis. Minskis endas meeldisid kõige rohkem arhitekt Langbardi loodud valitsushoone ning ooperi- ja balletiteater. Olid tantsuõhtud ja diskoteek. Lõpuks valiti «Miss Junost», millest noorteadlased võtsid osa igati soliidses vormis — moodustasid žürii.

Vestluse kirja pannud KAIA PAJU

SISEKERGEJÕUSTIKU HOOAJALT

Sisekergejõustiku hooaeg TRÜ kergejõustiklastele algas Tartu linna esivõistlustega kilehallis 24.—25. jaanuaril. Selleks ajaks oli enamik üliõpilasi oma sessioonimured murdnud ja osavõtt kujunes rõõmustavalt tihedaks.

50 m sprindis võimutses vabariigi esisprinter Gennadi Organov ajaga 5,9. Praegune kehakultuuriteaduskonna IV kursuse tudeng on saavutanud hinnatavaid võite ka üleliidulisel areenil (võitis möödunud aasta septembrikuus 26 Bakuu komissari mälestusvõistlustel 200 m jooksu meistrinormi tähistava 21,0-ga). Kuulitõukes jäi Aleksander Tammerti tulemuseks 17.32. A. Tammert õpib G. Organoviga ühel kursusel ja on võtnud tõsiselt nõuks kevadel diplomeeritud kehakultuurispetsialistiks saada.

Tugevalt jooksid Alfred Pisukese käe all harjutavad keskmaaneiud 1000 m: Ille Kukk (KKT III k.) 2.55,8 (halli rekord) ja Maie Kalle 3.00,1. Meeste 1000 m võitis NSVL juunioride sisevõistlusteks valmistuv Gennadi Bezrodnov (KKT II k.) ajaga 2.33,6.

Vigastusest paranenud EPA tudeng Henn Piirisild viis ära võistluste paremale tulemusele väljapandud karika, hüpates kaugust 7.23. Lisaks võitis ta kõrgushüppe, edestades Martin Kutmani õpilast Aivar Haani (KKT III k.). Mõlemad sportlased ajasid halli rekordit kordava 2.06 napilt maha ja lõpetasid võrdse 2.00-ga.

Neidudest ületas kõrguse 1.71 farmaatsiaosakonna IV kursuse üliõpilane Ülle Järvoja, edestades treeningukaaslast, meistersportlast Maire Vakki (KKT III k.) 3 sentimeetriga.

Mõni päev hiljem sõitis ülikooli koondvõistkond Moskvasse traditsioonilisele nelja ülikooli matškohtumisele. See matš kandis 20. järjekorranumbrit. Meie poolt tõrgeteta kulgenud heitluses saavutasime hinnatava II koha (võõrustajad Moskva RÜ-st olid endale esikoha taganud juba esimese päeva järel) Leningradi RÜ ees. Edu saabus alles pärast viimast ala — meeste kõrgushüpet, kus võitis A. Haan: 2.00. Lõppjärjestus: Moskva RÜ — 229 p., TRÜ — 189 p., Leningradi RÜ — 185 p., Tbilisi RÜ — 72 p.

Isiklikku rekordit 50 m jooksus kordas G. Organov (5,7 sek.). Finaalis vandus ta napilt alla Moskva 10,3-mehele V. Paraštšukile. Esikoha võitis A. Tammert kuulitõukes (17.05) ja Vello Akel (KKT IV k.) kaugushüppes (6.95), edestades mitut 7 meetri meest. Neiud kõrgushüppajad saavutasid kaksikvõidu, paremusjärjestus oli aga vastupidine kui Tartus: M. Vakk 1.71 ja Ü. Järvoja 1.68.

Paaripäevase puhkuse järel võistlesid ülikooli kergejõustiklased Tallinnas «Kalevi» kilehallis, kus selgitati Eesti sisemeistreid. Et võistlused olid individuaalsed, võis igaüks ise ala valida. G. Organov võitis kaks ala: 60 m 6,8 ja 300 m 35,7. Ainuüksi meeste sprindis oli üle 40 osavõtja. Et 400 m jooksjad startisid 100 m lühemal võistlusmaal, polnud Peeter Kukel ja Ivar Hanverel erilisi raskusi kaksikvõiduga (51,3 ja 52,0). Mõlemad mehed treenivad Ants Nurmekivi juhendamisel ja valmistuvad suvel startima 800 m jooksus. (Ivar Hanvere oli 800 m jooksus kolmas — 1.58,0.) Auhinnalisi kohti tõid veel meeste teivashüpe, kus V. Savvi ja H. Vallimäe saavutasid 4.40-ga 2. ja 3. koha (R. Lindal 5.10), ning kuulitõuge, kus Viktor Lääts (matemaatikat. III k.) hõivas teise koha 14.23. Kõrgushüppes kordas A. Haan isiklikku rekordit 2.05. Teda edestasid T. Pahapill (2.15), H. Kask (2.12), A. Elerand (2.09) ja mullu kehakultuuriteaduskonna lõpetanud ning praegu Viljandi «Jõu» värve kaitsev Rein Kurbas (2.05).

Naiste 800 m jooksus kaotas I. Kukk (2.17,3) T. Filippovale (2.16,7). M. Kalle oli 2.18,4-ga kolmas.

1500 m jooksus kordus sama — napilt võitis tallinlanna (ajad 4.36,6 ja 4.36,8). Kõrgushüppes saavutasid meie võistlejad jälle kaksikvõidu: M. Vakk 1.70, T. Lelov 1.65. Kaugushüpes võitis Irina Stehhina 6 meetri naist Maie Laatsperat EPA-st (5.51 ja 5.46), kuid mõlemad pidid tunnistama Heli Mägi mäekõrgust ületolekut: 5.93.

NSVL juunoride meistrivõistlustel Minskis tuli G. Bezrodnov 1500 m jooksus 9. kohale ajaga 3.59,0 (võitis A. Kalutski VNFSV-st 3.54,4-ga).

Nädal valmistumist ja taas kohtusid Eesti tugevamad «Kalevi» kilehallis selgitamaks «Kalevi» sisemeistreid.

TRÜ võistlejaist oli edukaim M. Kalle, kes võitis 600 m jooksu ajaga 1.38,1. Jälle võistlesid M. Kutmani juhendamisel treenivad neiud esikoha pärast kõrgushüppes. Meistritiitli võitis T. Lelov (1.65), kuigi M. Vakk («Jõud») ja Ü. Järvoja («Dünamo») ületasid vastavalt 1.70 ja 1.65; kaugushüppe võitis I. Stehhina: 5.47.

Meestest saavutas V. Savvi oma tänavuse parima teivashüppes: 4.60, kaotades R. Lindalile poole meetriga. Edukas oli V. Akel kaugushüppes, kes võitis uue isikliku rekordiga 7.04.

Äsja saabus rõõmustav teade Rjazanist, kus peeti ajalehe «Izvestija» linnade karikavõistluste poolfinaal. G. Organov saavutas isiklikeks rekorditeks 60 m jooksus 6,6 ja 100 m jooksus 10,3, mis on ka meistrinorm. Tartu linn jäi 10 võistkonna hulgas viiendaks.

Sisehooaeg pole veel lõppenud:

— 28. veebruaril ja 1. märtsil selgitatakse TRÜ kilehallis ülikooli parim teaduskond. Võistlustest võivad osa võtta kõik, igal alal toovad oma teaduskonnale punkte vaid kaks paremat;
— 12. märtsil toimub traditsiooniline kolmikkohtumine Rapla—Viljandi—TRÜ II vahel;
— 18.—19. märtsil on TRÜ kergejõustiklased kutsutud Tallinna TPI—TPedI—TRÜ sõprusvõistlusele;
— 27.—29. märtsil toimuvad kergejõustikuosakonna võistlused ja sellega lõpeb ka sisekergejõustiku hooaeg.

Julget kaasalöömist ja kaasaelamist!

HENN VALLIMÄE

TASAVÄGISELT

ja favoriiditondi kartuseta möödusid avavooru kohtumised ülikooli korvpallimeistrivõistlustel.

Alagrupp «A»

õigust. — matemaatikat.	83:44
KKT III — keemiaos.	61:58

Kui mullusele parimale tuli avavõit kergelt, siis lausa ennastületavalt mänginud keemikud vandusid teisele favoriidile, KKT III k. meeskonnale alla alles lõpuminuteil.

Alagrupp «B»

arstit. — spordimed.	67:59
arstit. — majandust.	67:53
biol.-geograafiat. — majandust.	59:48
spordimed. — filoloogiat.	92:40

Arstiteaduskonna meeskond alustas kohtumist kuulsate kolleegidega kindlalt ja jäigi ette. Pühapäevases mängus aga saadi majandusteaduskonnalt võit kätte alles pärast tugevat lõpuponnistust. Majandustudengid ei andnud lihtsalt punkti ära ka mullu kuue parema hulka kuulunud bioloogidele-geograafidele. Filoloogide ja spordimeedikute kohtumine kulges samuti punkt-punktilt... kuid ainult seisuni 10:10. Seejärel käis mäng põhiliselt ühte korvi (filoloogide omasse).

Alagrupp «C»

KKT I — õppejõud	100:80
õppejõud — füüsikaos.	88:60
KKT II — KKT I	78:71

Laupäevases õppejõudude ja kehakultuuriüliõpilaste kohtumises olid võitjad lihtsalt tugevamad, teises mängus aga olid õppejõud samavõrra paremad füüsikatudengeist. Avavooru küllap põnevaima (paraku ka närvilisima) kohtumise pidasid maha I ja II kursuse kehakultuuritudengid. Poolajal õnnestus punktiga peale jääda noorematel, 3—4 valesöötu teise poolaja keskel ja vastaste hingestatud, peaaegu veatu mäng aga muutsid selle lõpuks 7-punktiliseks kaotuseks. Hiilgas Paavo Russak, kes oma meeskonna kasuks tõi 48 punkti.

Naiskondade ainsas kohtumises võitsid matemaatikud ajaloolasi 36:28.

Juba tuli ka loobumisi. Ajalooteaduskonna meeskond ja keemiaosakonna naiskond said mängupäevaks kokku vaid vastavalt 3 ja 4 võistlejat. Kahju!

Eelseisev nädalavahetus on naiskorvpallurite päralt. Meestest peab alagrupikohtumised ette ära vaid talilaagrisse kiirustav spordimeditsiiniosakonna võistkond.

Laupäeval, 25. veebr.

18	õigust.—majandust.	(N)
19	spordimed.—biol.-geograafiat.	(M)
20	KKT III — arstit.	(N)

Pühapäeval, 26. veebr.

16	KKT I—KKT III	(N)
17.10	matemaatikat.—majandust.	(N)
18.20	spordimed.—majandust.	(M)
19.30	KKT II—filoloogiat.	(N)

PRIIT JÕGI

Kriminoloogia laboratooriumi

järjekordne ettekandehommik toimub pühapäeval, 26. skp. kell 12 peahoone aud. 307. Teemal «Kuritegevus Eesti NSV-s 1977. a.» kõneleb Eesti NSV Prokuratuuri Uurimisvalitsuse ülema asetäitja R. Bergson.

NB!

MLÜ kõrgkoolide osakonna II kursuse kuulajad

1. märtsil toimub õppus Vanemuise t. 46 ringauditooriumis (mitte keemiahoones).

Teatriklubi

Tartule teevad nime ülikool ja «Vanemuine». Needki kaks saavad õhtuti üheks. Üliõpilane armastab teatrit — ta käib seal palju. Kuid peale «käimise» on ka teisi võimalusi teatrikunstiga tegelda. Pole ju «Vanemuine» ainult teater ja ta ei seisa ka oma praeguse koha peal igavesest ajast. Arenguteed on pikad ja käänulised.

Nende tutvustamisega tegi algust teatriklubi, teejuhiks dots. Valeri Bezzubov, kes räägib praegu vene draama ja teatri ajaloost. Läbitud teelõik pole veel nii pikk, et järele ei jõuaks. Ootame kuulajaid! Igal teisipäeval kell 20.15 ph. kella all.

Tähelepanu!

Õppejõududel ja vanemate kursuste üliõpilastel on võimalus suusatamise VTK norme täita 27. ja 28. veebruaril. Start kell 16.30 Emajõe suusabaasi juures.

Kehalise kasvatuse ja spordi kateeder

Alpinism

Kõigil, kes soovivad tegelda alpinismiga, palume koguneda kolmapäeval, 1. märtsil kell 8 Gagarini t. 1 aud. 202.

Klubi juhatus

Suusavõistlused

TRÜ spartakiaadi suusavõistlused on eeloleval kolmapäeval ja neljapäeval (1. ja 2. märtsil).

1. märtsil peetakse individuaalvõistlused naistele 5 km ja meestele 10 km distantsil. Start on avatud linna ujula juures kell 15.30—18.30.

2. märtsil antakse teatesõitude start kell 16 lauluväljaku taga, dendropargi alguses.

NB! Võistluspaigad on erinevad, mitte eksida!

Spordiklubi

AMETIÜHINGU JA KOMSOMOLI KULTUURISEKTORITE JUHATAJATE KOOSOLEK

toimub 3. märtsil kell 20 komsomolikomitees.

NB! Kaasa võtta kevadsemestri tööplaanid!

Uusi trükiseid

Tartu Riikliku Ülikooli Toimetised. Vihik 444. Совершенствование финансового механизма в управлении народным хозяйством (Теоретические схемы АСУ-финансы предприятий) I. Труды по экономическим наукам XXVII. Tartu 1978. 106 lk., 400 eks., 85 kop.

Tartu Riikliku Ülikooli Toimetised. Vihik 446. Eesti keele sõnavarastatistika probleeme. Töid keelestatistika alalt. III. Tartu 1978. 154 lk., 600 eks., 1 rbl. 80 kop.

S. Baron, E. Jürimäe, E. Reimers. Matemaatilise analüüsi praktikum II. Teine, parandatud trükk. Tartu 1978. 264 lk., 750 eks. 35 kop.

Bioloogia-geograafiateaduskonna ÜTÜ töid 1977. Tartu 1978, 158 lk., 250 eks., 60 kop.

J. Kõnks. Aasia ja Aafrika maade uusaeg. III. Tartu 1978, 58 lk., 300 eks., 10 kop.

NB!

Täna ilmub ka venekeelne ajaleht.

TOIMETAJA kt. V. SOOTAK

«Тарту Рийклик Юликоол» («Тартуский государственный университет») Орган парткома, ректората, комитета ЛКСМ и профкома Тартуского государственного университета, г. Тарту Эстонская ССР.
Hans Heidemanni nim. trükikoja trükk, Tartu, Ülikooli 17/19. III. Üksiknumbri hind 2 kop. Tell. nr. 849. MB-01065.

naistepäevateavitus

Rektori käskkiri

Rektor tervitas Nõukogude armee 60. aastapäeva puhul endisi sõjamehi ja kõiki neid, kes oma aktiivse sõjalis-poliitilise kasvatustööga süvendavad noorte patriotismitunnet. Kiituse pälvisid järgmised seltsimehed: major Vladimir Torgovnikov, kapten Valeri Grigorenko, major Vladimir Kotov, alampolkovnik Pjotr Ljavinskov, polkovnik Sergei Ivanitštšev, õppemeister Galina Melamed, õppemeister Vladimir Sinodski, üliõpilased Vello Sild, Vladimir Novak, Mati Puusepp, Tõnu Miller, Ago Kutsar, Raivo Vare, Andres Nuuma, Leonid Roitman, Jaan Susi, Agu Vissel, Vladimir Rozengaus, Eevi Kaljula, Juli Feldman, Jaan Penjam, Tõnu Tambur, Valdek Järvepõld, Meelis Milder, Aavo Põhjala, Toivo Kallaste, Sergei Jegorov, Aleksander Zalõbin, Laur Linask, Leon Glikman, Halvar Mändsaar, Juri Borodin, Andres Müürsepp, Fjodor Sosenkov, Ago Tiiman, Raul Vatsar, Vambola Kase;

ajalooteaduskonnast vanemlaborant Vladimir Kilk, dotsendid Mihhail Kotik, Andres Pärl, Jaroslav Raid, vanemõpetaja Henno Kaidro;

ühiskonnateaduste kateedritest professor Mihhail Bronštein, dotsent Ervin Kivimaa, prof. kt. Ivan Volkov, dotsent Aleksander Blumfeldt, prof. kt. Rem Blum-Russak;

õigusteaduskonnast prof. Abner Uustal, dotsendid Edgar Salumaa, Julius Adojaan, Jüri Jegorov;

matemaatikateaduskonnast mehhaanik Alfred Narusing, dotsent Heino Türnpu, osak. juh. Peeter Eelma, aspirant Toivo Leiger;

keemiaosakonnast prof. Viktor Palm;

administratsiconist Albert Aavakivi,

Teadusraamatukogust arhiivi juhataja Erna Russak;

füüsikaosakonnast dotsent Leonid Uibo, vaneminsenerid Aleksander Zalivin ja Aleksei Zahharov, mehhaanik Movša Michelson;

arstiteaduskonnast professorid Robert Looga, Leo Päi, dotsendid Zinaida Saar, Heino Hanson, vanempreparaator Feliks Valge, assistent Joel Aasav;

kehakultuuriteaduskonnast vanemõpetaja Ants Pilt, Feliks Purre, Jevgenia Uibo;

majandusteaduskonnast dotsent Eugen Kaitsa, laboratooriumi juhataja Elmar Haljaste;

filoloogiateaduskonnast prof. kt. Juhan Peegel, dots. Karl Taev.

Komsomolikroonika

28. veebruaril TRÜ komsomolikomitees: NLKP liikmekandidaadiks astumiseks anti soovitus matemaatikateaduskonna II kursuse üliõpilasele, teaduskonna komsomolisekretärile Kalle Kulbokile.

Arutati organisatsioonilisi küsimusi. ELKNÜ TRÜ komitee otsustas moodustada juurde sekretäri mittekoosseisulise asetäitja koha organisatsioonisisese töö alal. Sellele kohale valiti senine õigusteaduskonna komsomolisekretär, ELKNÜ Keskkomitee büroo liige Madis Kallion. Filoloogiateaduskonna komsomolibüroo uueks sekretäriks kinnitati žurnalistika II kursuse üliõpilane Erki Berends. Kaks aastat filoloogide komsomolielu juhtinud saksa filoloogia V kursuse üliõpilane Ruve Šank pälvis komsomolikomitee tänu tehtu eest.

Kuulati sõjalis-patriootliku matkaklubi «Patrioot» presidendi Lembit Laja ülevaadet Leninliku Komsomoli 60. aastapäevale pühendatud taliturlaadist. Taliturlaadi läbiviimine kiideti komsomolikomitee poolt heaks. Klubi juhtkonnale anti konkreetseid soovitusi töö edasiseks korraldamiseks.

Krakovi välisrühma komandöriks kinnitati Raivo Palmaru (ajaloo V k.), komissariks Hallar Lind (õigust. V k.). Debreceni välisrühma komandöriks kinnitati majandusteaduskonna dots. M. Miljan, komissariks õigusteaduskonna III kursuse üliõpilane Tiit Kullerkupp.

Füüsikud analüüsisid sessiooni tulemusi

Füüsika-keemiateaduskonna nõukogus ja füüsikaosakonna metoodikakomisjonis arutati talvise eksamisessiooni tulemusi. See oli füüsikaüliõpilastele esimene sessioon, millal nende töö tulemusi vaeti Tähe tänava uues õppehoones. 85%-line õppeedukus on füüsikaosakonna kohta küll saavutuseks, kuid üldkoolis tervikuna siiski tagasihoidlik.

Kahtlemata aitas füüsikaosakonna õppeedukuse tõusule kaasa valdava osa õppetöö üleviimine füüsikahoonesse. Tunniplaan muutus kompaktsemaks, vähenesid läbi linna jooksmised ühest õppehoonest teise. Praktikume sai sisustada otstarbekamalt. Kuid leidub veel reserve õppetöö edukamaks organiseerimiseks. Tunniplaan ei ole praegustes tingimustes kaugeltki ideaalne III ja IV kursuse üliõpilastel. Põhjuseks on asjaolu, et III kursusel üha keerulisemaks muutuva füüsika praktikumi ja IV kursuse erilaboratooriumi tööd toimuvad ikkagi väikestes rühmades. Seetõttu on osal õpperühmadel mõnel nädalapäeval lubamatult suur koormus. Niisugune olukord kujunes välja seetõttu, et füüsikahoone valmimise ajal muutusid ehitustööde hinnad ja õppehoone anti füüsikutele üle mainimisväärse «kaasavarata», s. o. ilma uue aparatuurita. Füüsikaosakonna parteiorganisatsiooni üldkoosolekul käesoleva aasta jaanuaris arutati tekkinud olukorda ja kavandati ettepanekud osakonna materiaalbaasi tugevdamiseks.

Analüüsides eksamisessiooni tulemusi kursuste kaupa, osutus, et I kursuse üliõpilastele on kõige rohkem raskusi tekitanud matemaatiline analüüs, milles õppeedukus oli vaid 81%.

Teatavasti arutati matemaatika õpetamise olukorda TRÜ-s ülikooli nõukogu koosolekul veebruarikuu algul. Koosoleku vastavat päevakorrapunkti ettevalmistavas komisjonis osalesid ka füüsikaosakonna õppejõud, kes tutvusid matemaatika õpetamisega füüsika eriala üliõpilastele. Selgus, et arvestatakse veel vähe eriala spetsiifikat. Näiteks vaatamata füüsika-keemiateaduskonna dekanaadi taotlusele jätkati sügissemestril ikkagi matemaatilise analüüsi kooslugemist füüsika ja rakendusmatemaatika I kursuse üliõpilastele. Nende erialade õppeprogrammid on küll sarnased, kuid mitte samad. Uue füüsikahoone tingimustes (kuhu ka loengud olid sügissemestriks õigeaegselt planeeritud) sellega leppida ei ole võimalik, sest primaarne on ikkagi spetsialisti ettevalmistamise kvaliteet.

Tutvumine matemaatika õpetamisega füüsika eriala I kursuse üliõpilastele näitas, et ei ole sujuvat üleminekut keskkoolikursuselt ülikoolikursusele. Arvestada tuleb seejuures asjaolu, et enamik füüsikaosakonda astujaid on eksperimentaatori orientatsiooniga (huvialaks näiteks elektroonika). Neile tuleb programmi teesi «füüsika kui matemaatiliste mõistete kujundamise allikas» eriti reljeefselt esitada.

Tahaksime loota, et TRÜ nõukogu otsuse alusel paraneb edaspidi tunduvalt matemaatika õpetamise olukord. Selle otsuse alusel tuleb füüsikaosakonna koordineerival kateedril (teoreetilise füüsika kateeder) töötada koos matemaatikateaduskonna kateedritega välja tööprogrammid, mis arvestaksid füüsika eriala vajadusi.

Tööprogrammide koostamisel on vaja lähtuda sellest, et peamine on õpetada füüsikutele arvutusoskusi. Nüüdisaja teaduse- ja tehnikarevolutsiooni komplitseeritud tingimustes ei ole enam kahjuks võimalik tavalisest füüsikaüliõpilasest koolitada ka matemaatiliste mõttekäikude finesside tundjat. Füüsiku ülesanne on orienteeruda füüsika peensustes, kasutades seejuures oma arvutusoskust eksperimendi analüüsil või uute teoreetiliste tulemuste saamisel. Öeldu illustratsiooniks toome võrdleva näite elektroonikainsenerist, kelle ülesandeks on laserite konstrueerimine või katsetamine. Laseri töötamisel on põhiprintsiibiks indutseeritud kiirgus. Kuid selle kiirguse huvitavate omaduste (näiteks see, et indutseeritud kiirguse footon levib samas suunas kui teda esilekutsunud footon) tõestamist saab rangelt läbi viia ainult füüsikadistsipliinis, mida nimetatakse kvantelektrodünaamikaks. Tavalise inseneri matemaatiline ettevalmistus ei ole piisav kvantelektrodünaamika omandamiseks. Seda distsipliini loetakse ainult üksikutele füüsika eriala üliõpilastele erikursusena. Ometi ei sega (ega ei tohigi segada) nende tõestuskäikude puudumine inseneri edukat töötamist kvantelektroonika valdkonnas.

Füüsikaosakonna II kursusel oli raskusi üldfüüsika elektriosa eksami sooritamisega, seda eriti eesti õppekeelega rühmas (õppeedukus 82%). Selle õppeainega on äpardumist varemgi olnud. On vaja, et üldfüüsika kateeder seostaks kateedris tehtava kõrgkooli uurimise alase plaanilise teadusliku töö füüsikaosakonna ees seisvate konkreetsete ülesannetega õppetöö alal.

Vanematel kursustel (eriti IV) jättis soovida õppeedukus spetsialiseerumisainetes (näiteks pooljuhtide füüsikas 75%). Teaduskonna nõukogus soovitati profileerivatel kateedritel täiustada nende aine õpetamise metoodikat ja vajaduse korral korrigeerida programme (mis tuleb loomulikult nõukogus kinnitada). Ka peaksid profileerivad kateedrid, kelle juures üliõpilased teevad ühtlasi ka kursusetöö, ise rohkem tähelepanu pöörama õppedistsipliini kindlustamisele. Profileeriva kateedri selline tegevus peaks oma vahetu seose tõttu olema operatiivsem kui dekanaadi sekkumine asjasse. Dekanaadil jääks sel moel rohkem aega nooremate kursustega tegelemiseks.

Niisiis reserve füüsikaosakonna õppeedukuse edasiseks tõusuks leidub. Ja kui ka veel osakonna komsomolibüroo lööks agaramalt kaasa õppedistsipliini komisjonis koos partei- ja ametiühinguorganisatsioonide esindajatega, võiks loota jätkuvat edu tulevikuski.

JÜRI LEMBRA

Ministri käskkiri

Kauaaegse viljaka pedagoogilise ja teadusliku töö ja aktiivse ühiskondliku tegevuse eest ning seoses 50. sünnipäevaga autasustati TRÜ poliitilise ökonoomia kateedri prof. kt. majandusteaduse doktorit VAMBOLA TÜRKI ja zooloogia kateedri juhatajat bioloogiakandidaati dots. HARRI LINGI ministeeriumi aukirjaga.

NB!

- Naistepäevakäskkiri ilmub järgmises lehes; naistepäeva erimaterjalid on 2. ja 3. lk.
- Ilmar ANVELDI joonistus

KÕIGI MAADE PROLETAARLASED, ÜHINEGE!

tartu riiklik ülikool

EKP TRÜ komitee, TRÜ rektoraadi, ELKNÜ TRÜ komitee ja TRÜ ametiühingukomitee häälekandja

Nr. 6 Reedel, 3. märtsil 1978 XXX aastakäik

Kontrolleksemplar

Igal hommikul

Raske uks vajub tumeda mütsuga kinni, kellaosutid tõttavad näitama veerandit. Peahoone. Tavaline hommik. Tavaline hommik, milles oleme harjunud tegema ikka tavalisi toimetusi, mõtlema ehk samu mõtteidki. Seisame lehesappa, kurjustame vaheletrügijatega, tusatseme, kui just seda lehte ei ole. Ajalehed, postkaardid, ümbrikud, lehed, lehed. Tamara Aleksandrovna Zolina — kas me temale mõtleme, või palju me temast üldse teame siin hommikuses lehesabas? Temast, kelleta poleks meie hommikusi lehti. Paraku ongi nii, et tavalisemalt märgatakse neid, keda pole, kui neid, kes alati kohal.

Neli aastaringi sai veebruaris täis ajast, kui Tamara Aleksandrovna ülikoolis lehti müüma hakkas. Kusagil mujal ta nüüd enam töötada ei tahaks. Ei tahaks lihtsalt sellepärast, et talle meeldivad üliõpilased. Meeldib, kui noored on tema ümber. Tullakse, päritakse. Tõesti, neid minuteid pikas päevas, kui keegi leti ees ei seisaks, on vist õige vähe. «Edasi», «Noorte Hääl», «Sirp ja Vasar», «Pravda» — need on lehed, mida kõige enam ostetakse, aga muidugi ka kõike muud, mis siit leida.

Igapäevased ostjad?

«Paljusid tunnen juba nägupidi, tean ette, millise lehe keegi ostab,» ütleb Tamara Aleksandrovna ja naeratab. «Miks ei peaks ma teid tundma, olete ju mulle kõik armsad!»

✻ Jüri LAANE fotod

Jah, seistes hommikuses lehesabas, võiksime ja peaksime mõtlema ka temast, inimesest, kes teeb südamega oma igapäevast tööd. Ulatades kahekopikalist võiksime öelda ka paar tänusõna. Naistepäeval ja igal hommikul, kui peahoone kella osutid ruttavad näitama veerandit.

ANNE RAISTE

Lutsi rahvalaulik Agata Jakimenko

1971. aasta 6. juunil helilindistas dots. Aino Valmet lutsi murrakut Kirde-Läti Ludza rajooni Kirbuküla (Skirpani küla) parimalt keelejuhilt Jeesp Jakimenkolt, lutsilaste rahvaluule ühe väljapaistvama tundja Agata Jakimenko pojalt. Selle filoloogidele tähtsa sündmuse juures viibisid TRÜ õppejõud Huno Rätsep, Tiit-Rein Viitso, Ellen Uuspõld, Ellen Turu, Tiiu Ojanurme ja allakirjutanu. Varem käisid siin kahel korral helilindistusi tegemas KKI töötajad Hella Keem ja Salme Nigol. Jakimenkot külastasid ka professorid E. Laugaste ja S. Vahtre.

1882. aasta ühel tuisusel märtsiõhtul sünnitas Anton Nikonovi (Lossmanni) perest pärit 33-aastane Agata Jeespi, selle tulevase hästi maavärki kõneleva mehe, kes andis kuni surmani 1973. aastal teadlastele keelelisi, rahvaluulelisi, etnograafilisi ja ajaloolisi andmeid.

Tollal olid juba paljud lutsi eestlased hüljanud oma «maakeele», ent Agata kõneles oma kolme pojaga kogu pika eluaja vaid lutsi murrakut.

85 aastat tagasi ilmus Kirbuküla folklorist Oskar Kallas. Poodnik Haim juhatas ta tragi Agata juurde. Kui Kallas tegi juttu «maalaulust», vastas Agata rõõmsalt, nähes enda ees 25-aastast «ilozat, puhast ezändäpoiga»: «Ooda, ma kutsu Jurango Magda. Meil lät helü hõste ütte. Toori /siis/ laulam: Kaskee-kaskee! Raudkäzi raka /koera/ sälähn, põksaja /peiupoiss/ põdra sälähn, kozilanõ koodi sälähn, mõrza mõõga sälähn.»

Kallas läks Agataga kaasa. Nood said vaevalt külatänavale, kui nende poole tormas kurjade nägudega kari naisi, kes vehklesid rusikatega ja karjusid. Külas oli lastel kõhutõbi ja nüüd oli koolerakülvaja käes. Ei aidanud Vitebski kubermanguvalitsuse poolt Kallasele antud dokument, mida külakümnik lugeda ei osanud, ega Agata hoiatused. Kui Agatale näkku paisati, et tema viiakse esimesena tühjale maale, kus koolera on rahva ära hävitanud, naeris julge Agata: «Miil maad puop tessätiini, iibä /väga/ hüä, et är lähätäs.»

Kolme tunni pärast sõitis külakümnik kohale ja käsutas kuus lauljat, nende seas ka Agata, vallamajja. Külas tõusis suur kisa ja ulumine: nüüd viiakse naised Piiterisse seebiks keeta! Vahepeal oli Haim näidanud külarahvale ühest kalendrist troonipärija pilti ja õelnud «maavärki»: «Kaegõ, kabõhõdzõ, kak-ras timä ezi tul Kirbuküllä?» Seejuures rahustas ja lohutas poodnik nagu külakümnikki naisi, et neile saab ainult suur au osaks, kui nad «maajumala pualõ maavärki laulva.» Kuningas mõistab kõik keeled, aga «maakeelt» veel ei oska. Nüüd tahab ta seda Kirbuküla naistelt õppida.

Õhtul saabusid lauljad külla tagasi, barankad nööriga kaelas ja taskud «tsukerkit» (kompvekke) pungil. Kui nutetud silmadega «jula» (poisike) Jeesp emale vastu jooksis, ulatas Agata talle hõberubla ja lausus: «Unõhutkui (ära unusta) hüvvä maakiilt!»

Emakeele Seltsi esimese stipendiaadina Lutsimaal uurimisreisil viibides tutvusin Agataga 1921. aastal rukkipõimu ajal. 1925. aasta heinaajal võtsin fonograafirullile mõned tema laulud. Demonstreerisin neid Emakeele Seltsi koosolekul, kus viibis ka helilooja Richard Ritsing, kes Agata laule noodistas. Hiljem panin Agata Jakimenkolt paberile rahvaluulet mitmelt alalt, eriti rahvameditsiini. Agata täitis akušööri kohustusi kogu oma ümbruskonnas.

Et kodanlikul ajal oli vähe rahvaluule kogujaid, jäid Agata teadmised tühjaks ammutamata. Paul Ariste tõi 1936. aastal Lutsimaale murrakut uurima filosoofiateaduskonna üliõpilase August Sanga. Fašistlik Läti valitsus keelas folklorist Oskar Looritsal ja minul pääsu meie hõimude aladele Lätti. Oskar Kallas töötas Londonis ja ta sai niipalju rõõmustada külmas onnis elunevat Agatat, et saatis talle kalli villase kampsuni.

Agata suri 1936. aasta oktoobris ja on maetud oma koduküla ääres asuvale kalmistule.

PAULOPRIIT VOOLAINE

✻ Agata Jakimenko, vasakult seisavad tema pojad Jaan, Ludvig ja Jeesp, Agata kõrval istub mehevend August.
S. Sommeri foto 1931. a.

Kuidas suhtute üliõpilasabielusse?

Perekond ja abielu on viimastel aastatel mitmes kaliibris kirjameestele tulusaks leivanumbriks olnud. Meie leheski on asjatundlikumad tulevikku ennustanud ja sel pinnal lahinguid löönud. Kellel õigus — jäägu see aja otsustada.

Üliõpilasperekonnast ja -emast, tema lastest ja muredest on ka selles lehes juba juttu olnud. Küll ei tee küllale liiga, ja huvitav oleks vaadata, mis paari aasta jooksul muutunud on. Naistepäeva aegu polegi see teema ju nii kohatu: umbes 360 meie naisüliõpilast on abikaasad ning ülejäänutel selleni jõudmine lähemas või kaugemas tulevikus.

Esitasin üheainsa, pealkirjas toodud küsimuse sünnitusabi ja günekoloogia kateedri juhatajale professor Kadri Grossile, haldusprorektor Ülo Saagile ja mõnele üliõpilasele. Viimased olid valitud kõik IV kursuselt, sest siin ehk perekonna loomine kõige aktuaalsem. Haldusprorektori vastajaks valimine on seotud probleemiga, mida sisaldavad kõik ülejäänud vastused. Selgituseks olgu veel öeldud, et kõik vastajad olid üksteisest täiesti sõltumatud, sellepärast olgu toodud ka vastused tervikuna, kuigi nad mõnes osas kattuvad.

Prof. K. Gross: «Arvestades, et õpingud kestavad 5—7 aastat, on üliõpilasabielu loomulikult õige ja põhjendatud. Paratamatult üheaegne perekonna loomine ja kõrgema hariduse taotlemine seab noorte ette rea probleeme ja raskusi. Esmajoones kerkib üles küsimus, kuidas oma perekonda planeerida, millal oleks õige oodata perekonna juurdekasvu. Emaks saamine peaks toimuma enne 25. eluaastat (selle all tuleb mõista esimese lapse sündi). Arstina tahaksin rõhutada vajadust ka üliõpilastel kasutada puhkust, mis on ette nähtud tulevasele ja noorele emale. Kui kõnelda raskustest, siis need on mõlema abielupoole ülikoolis õppides seotud eelkõige elamispinnaga. Kuidagi peaks siiski olema võimalik anda perekondadele ühiselamus tuba.»

Vallaline tütarlaps filoloogiateaduskonnast: «Suhtun mitte eriti positiivselt: pole ju tingimusi. See ei ole normaalne, et üks abikaasadest elab ühes linna servas, teine teises, laps aga hoopis kolmandas kohas. Siin on ka üks põhjus, miks ise olen nii kaua viivitanud. Ja arvan, et see (halvad elutingimused) on sageli ka abielude purunemise üks põhjusi.»

Tütarlaps arstiteaduskonnast, kes vaid ühe kuu abielus olnud: «Kindlasti positiivselt, kuigi abikaasa elab üsna kaugel — Haapsalus. Kui oleks korter, siis tuleks ta muidugi Tartusse, seda enam et sügisel tahab siia õppima asuda. Perekonna juurdekasvu oleme plaanitsenud küll juba üliõpilaspõlves, praegu on õige aeg. Laps tuleb siis tõenäoliselt ikka vanemate juurde viia — pole midagi parata, lastesõimekohta on raske saada.»

Aastase lapse ema filoloogiateaduskonnast: «Suhtuda võib mitmeti: kui on võimalus ühiselamus koos elada, siis on muidugi väga hea, rahule võib jääda ka, kui saad korteri (kui saad!), aga 30 rubla toakese eest maksta on liiga palju, kui mõlemad saavad ainult 40 rubla stippi. Olen hakanud mõtlema, et enne on tarvis vastavaid majanduslikke tingimusi, alles siis võib abielluda. (Enne abiellumist ma nii muidugi ei mõelnud.) Lapsest on aga suur rõõm, ehkki ta nii kaugel on. Elangi tsüklis 3 päeva kodus Valgas ja 4 päeva Tartus. Hea, et ema on kodus ja nõus hoidma. Jah, üldiselt võib suhtuda heakskiitvalt, ainult kui poleks seda elamismuret . . .»

Pooleaastase staažiga isa: «Muidugi positiivselt: see on ju õige aeg perekonna loomiseks, seda enam, et paljud ei tule ülikooli otse keskkoolist. Minu abikaasa on juba ülikooli lõpetanud ja praegu, pärast lapse sündi, aastasel puhkusel. Ülikoolis õppivatel emadel aga ei ole seda tihti võimalik kasutada. Ei tea, mis meistki järgmisel aastal saab: vanaemal ei ole kuidagi võimalik meie poja järele vaadata. Tõenäoliselt pean seda tegema loengute arvel.»

Haldusprorektor Ü. Saag: «Abielu iseenesest ei ole minu meelest mingi küsimus, kuid küsimus on kindlasti sellega kaasnevad elukondlikud tingimused. Tean neid ja isiklikult tunnen kaasa, kuid esialgu me kuidagi aidata ei saa, eelkõige on tarvis aidata «tänavalolijaid». Kuid võib-olla üliõpilased ise otsustavad selle küsimuse: on nõus vähendama kohtade arvu ühiselamutes perekondade heaks.»

ESTER SANK

„Mina teen ikka tööd südamega“

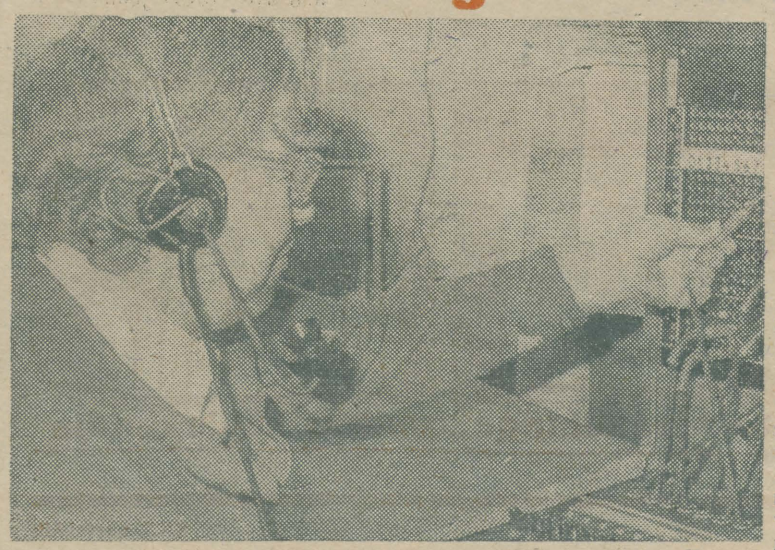

Eks naiste tööl ole vahel üldse see viga, et ta nähtamatuks kipub jääma. Ja mitte ainult oma pere piires, vaid ka suuremates, näiteks ülikoolipereski on selliseid sõna otseses mõttes tähelepandamatuid ameteid.

Ühel sellisel töötab Marta Valk. «Kas töö väsitav ei ole?»

«Eks harjumuselgi ole oma osa. Kui esimesed raskused-kohanemised möödas, kui töö istub, siis ei jää ka armastus ameti vastu tulemata.»

Käin ruumis ringi ja torgin enda arvates oma tulevasele ametile autegeva hoole ja uudishimuga mulle tundmatuid monstrumeid.

«Mis see peab tähendama?»

«Need automaadid ühendavad linna ja ülikooli ilma minu abita. Täringi tekib sellest, et keegi parajasti telefoniketast keerutab.»

See on siis selge. Aga Marta Valgu tõeline tööpost on üsna väikeses, üht lauda ja tooli mahutavas ruumis klaasi taga.

«Telefonisti töö paistab mulle üsna kiiret reageerimist nõudev ja väsitav, aga samal ajal ka üksluine. Pealegi üksinda vahetuses?»

Minu vastas istuv hallipäine naine naeratab mu küsimuse peale, võib-olla imestunultki. Taipan nüüd isegi, et eaka naise jaoks pole see töö ei üksluine ega igav, vaid lihtsalt rahulik, ootamatusteta ja mis põhiline — ammu kätteõpitud.

«Klientidega rääkides vihastuda ja ärrituda ei tohi, liigutused peavad tõepoolest kiired olema ja numbridki peas.»

Heidan nüüd tähelepanelikuma pilgu mind harilikult külmaksjätnud plakatile uksel. Jah, need kolm numbrirodu, igas umbes sada numbrit, peavad küll selged olema. Need ju kõik ülikooli telefonid.

«Viimastel päevadel saime ühe telefoni juurde. Tiigi tänava õpperaamatukogul on nüüd ka telefon numbriga 679.»

Tõepoolest, kui 32 aastat üht töökohta pidanud, nagu Marta Valk, ega siis enam äraminekule mõtle.

«Sellest on nüüd üle 20 aasta tagasi, kui ülikooli telefonikeskjaama praegustes ruumides oli kahetoaline korter, kus mehega elasime. Tema oli tol ajal komandant, mina telefonist. Nii et praegu töötan oma endises korteris. Töökohta pole kunagi vahetada tahtnud. Pealegi on ülikoolirahvaga meeldiv suhelda.»

Kuulates mõtlen kadedusega, kas mina oma ülimate ootamatustega ülepaisutatud elukutset küll nii kaua suudan armastada. Töötada alati heameelega, ilma kahtluste ja peamurdmiseta, kas ja kuidas üldse mõni amet kellelegi vajalik on . . .

«Pensionile küll veel jääda ei tahaks, kuigi aastaid 65. Kollektiiv on meil väike — kolm inimest, aga nendest hakkaksin kindlasti puudust tundma.»

«Aga vahetustega töö, kas see pole ebamugav?»

«Üksiku inimese jaoks pole ehk seegi oluline. Põhiline on, et kino, raamatute ja kammerkontsertide jaoks on ikka aega.»

Olen noor tüdruk ja tahan veel kangesti palju küsida. Küsingi. Kuni õnneks taipasin silmi üles lüüa ja näha, et kell juba kolmandat ringi veab minu tulekust saadik.

Vabandan oma sissetungimist ja liigset lobisemishimu rohkem viisakuse pärast, sest arvan, et kutse ikka jälle külla tulla oli siiralt mõeldud.

KAI LEPIK

„...sa iseenesele uudismaa"

lõpetab ühe oma luuletuse Rein Sander. Miks kahele vestlusringile, kus naised meestest ja mehed naistest kõnelesid, äkki niisugune pealkiri? Pealegi kui ühe soo esindajail teise soo kohta oma kindel arvamine nagunii olemas. Mõttevahetuse jutt ei olnud nii pidupäevane aga ühtigi, et iseennast enam avastada poleks, et varjatud headust, julgust, mõnda muudki omadust katte alt välja tuua poleks. Mõelgem vahel sellegi üle.

Siinkohal paluvad asjaosalised vabandust nende tütarlaste ees, kes eelmisel reedel kokku tulid: nimelt vedas tehnika alt ja meil ei jäänud muud üle, kui uued inimesed otsida. Viie noormehe mõttevahetust juhtis üks vastaspoole esindaja ja noormeestest vanim omakorda tütarlaste vestlusringi. Nimed on muudetud, ärge tuttavaid otsige. Veel võib öelda, et nende hulgas oli rahvast õigusteaduskonnast, ajalooosakonnast, bioloogia-geograafiateaduskonnast ja žurnalistika eriharust.

Niisiis. Naisüliõpilane. Missugune ta on ja missugusena teda näha tahetakse.

1.

Riho: G. Naan on oma artiklis «Võim ja vaim» 1969. aasta «Loomingus» toonud poiste kohta järgmise näite: kui nad moodustavad jalgpallivõistkonna, tormavad esialgu kõik ründama. Mõne aja pärast mõistetakse, et nii mäng ei lähe, ning osa inimesi asub kaitsma. Viimane on siis konservatiivne funktsioon, ründamine operatiivne funktsioon. Inimestel on need funktsioonid jaotatud eri sugupoolte vahel. Näiteks naine peab säilitama perekonnas mingit saavutatud taset, mees viiks seda aga edasi.

Valli: Milles naisüliõpilase konservatiivne funktsioon avaldub?

Riho: Toon niisuguse näite. Kui 1905. aastal esimesed naistudengid ülikooli tulid, oli algul nende pärast pahandusi ja nad pidid peagi ära minema. Mõne aja pärast võeti naistudengid jälle tagasi ja nüüd on neid meist mõnes teaduskonnas enamgi. Naised ei ole nii andekad kui mehed, nad pruugivad vähem alkoholi ja teatud mõttes väljendabki see minu meelest sedasama konservatiivset funktsiooni. Ma tahan öelda ka seda, et see on olnud ja on naise põhifunktsioon.

Valli: Kas naine on siis ikka mehest andetum?

Vello: Võib vist küll niiviisi väita. **Riho:** On ju teada, et tüdrukud arenevad teatud eas kiiremini kui poisid. Keskkooli lõpuks areng enamvähem ühtlustub. Peale selle on aga naise ja mehe mõtlemisspetsiifika ikkagi erinev, ja kuna enamik õpetajaid on naised, siis saavad temast paremini aru vaid enamarenenud tüdrukud.

Vello: Kui ülikooli tulevad ühe klassi poiss ja tüdruk, selgub peagi, et poiss on tavaliselt arenenuma mõttemaailmaga.

Tarmo: Kui me nii arvame, kas siis kõrgharidus üldse sobib naisele?

Vello: Tüdrukuid pääseb ju nagunii ülikooli rohkem, sisseastumiseksamid ise tingivad seda.

Riho: Kõrghariduse saavad praegu väga paljud. See on mõnes mõttes isegi soodus just naistele, kes on võimelised kauem vastu pidama. Ega muidugi ainult suurkool küll kõrgema haridusega inimeseks kedagi tee, pärast tuleb ennast edasi harida. Praegu on määravaks pealegi diplom, ise seame eesmärgiks ikkagi tõelise harituse.

Tarmo: Kõrgharidus sobib naisele niipalju, kuipalju ta ise tunnetab, et kõrgharidus pole veel see faktide kogum, mis eksamil vastata tuleb, vaid see, kui palju üldse ainet ennast ja ümbritsevat mõistab.

Vello: Millegipärast me esitamegi naistudengile palju kõrgemaid nõudmisi kui endale, kuigi saame aru, et ta on vähem võimeline järjepidevaks tööks kui meie. Ta võib ju raamatu taga kauem istuda, aga ega tulemus alati kõige parem ole.

Riho: Öelge, kui palju te olete näinud «seminarkas» tõsiselt tuupivaid noorhärrasid? Ei ole ju. Naise kõrghariduse puhul tuleb lähtuda kahest aspektist: mida annab haridus vaimselt ja materiaalselt. Lubab ju kõrgharidus töötada teatud erialal ning see koos materiaalse küljega soodustab paratamatult tema põhifunktsiooni, s. o. konservatiivse funktsiooni täitmist. Pealegi abielluvad paljud ja hakkavad lapsi kasvatama.

Valli: Kas kõrgharidus ei ole naise abiellumisel mitte omamoodi takistuseks? Kui palju naisõpetajaid ja üldse filolooge vallaliseks on jäänud! See probleem on praegu otsapidi kirjandussegi jõudnud, M. Traadi «Inger» ja A. Beekmani «Valikuvõimalus» näiteks.

Tarmo: «De Gustibusest» võib lugeda, et naisüliõpilane tahab igal juhul kõrgharidusega meest, meesüliõpilased ei ole vähemalt ankeedis niimoodi välja öelnud.

Valli: Mõne keskkooliharidus on ju kõrgemast vahel isegi üle.

Riho: Reeglina küll mitte.

Rein: Igatahes dr. Noormann soovitab neil poistel, kes tahavad kõrgharidusega naist võtta, õppida.

Vello: Ma tahaksin kogu südamest, et mõni meie kursuse tüdruk poleks ülikooli üldse sisse saanud. Kui ta hakkab juristina tööle, võib kasu asemel koguni kahju tuua. See ei kehti kõigi kohta, vastupidiseid näiteid on hulga rohkem, seda enam torkavad aga need erandid silma.

Tarmo: Tütarlapsed sobivad vist siiski ainult mõnesse teaduskonda.

Riho: Oleksin ma dekaan, võtaksingi ülikooli ainult tüdrukuid, sest suure lõpetajate protsendi saab.

Vello: Kui üliõpilasi rohkem mõtlema õpetada, võiks ka mõnest tüdrukust rohkem asja saada, osa oleks aga kindlasti sunnitud ära minema.

Peeter: Kas filoloogiasse sobivad nad siis rohkem?

Riho: Mall on juba niisugune, et õpetajad on naised.

Valli: Ega sisseastumisel vist soolise sobivuse katseid ei tehta?

Riho: Soovitan üldse mitte teha. Mul hakkas kutsesuunitluse kursusel igav ning kui ma asja põhjalikumalt uurima asusin, nägin, et see ala vajab veel sügavat tundmaõppimist.

Tarmo: Me arutame kogu aeg, kas tüdrukud ülikooli sobivad. Aga lähtume sellest, et siin nad on. Kuidas nad on ja missugustena me neid näha tahame?

Peeter: Üldiselt hoolsamad ja korralikumad kui meie.

Valli: Õpivad paremini.

Tarmo: Distsiplineeritumad.

Riho: Küllap need omadused neilt ka midagi ära võtavad, eriti niisuguselt, kellel pole enesekriitikat. Noh, kui ta püüab teha kõike seda, mida igasuguste plaanide järgi teha vaja. Valikuta aga ei saa.

Tarmo: Mõned räägivad isegi seda, et tulevad ülikooli mehele saama.

Riho: No need on erandid.

Valli: Kas ka suitsetav naisüliõpilane on erand?

Vello: Ma ei kannata suitsetavat naist silmaotsaski, veel rohkem purjus naist.

Valli: Kas te ise suitsetate?

Riho, Rein, Vello: Jaa.

Peeter, Tarmo: Ei.

Valli: Miks sina võid, aga tema mitte?

Vello: See on esteetiliselt lihtsalt inetu. Ma püüan vähem või koguni üldse mitte tüdrukute juuresolekul suitsetada.

Valli: Küllap vist I—II kursusel on suitsetajaidki rohkem. Hiljem tõmbutakse tagasi ja suitsetama jäävad siiski vähesed.

Riho: Et uues keskkonnas püütakse uusi kombeid külge harjutada, võib seletada sotsiaalse mobiilsusega, positsiooni muutusega.

Vello: Ei tea, mida suitsetavad tüdrukud ise silmas peavad, kuid naiselikumaks nad sellest küll ei muutu. Vähe sellest, mõni füüsiliselt maskuliinne tüdruk püüab käitumise ja riietumisega oma mehelikkust koguni rõhutada.

Tarmo: Naised kannavad ju nüüd pikki pükse.

Vello: Püksid üksi ei tee veel kedagi mehelikuks. Osadel naistel tuleks aga pükste kandmine koguni ära keelata.

Rein: Naiselikkuse juurde kuulub ka moest õige arusaamine.

Vello: See on naiselikkuse üks obligatoorseid komponente. Ma ei kujuta ette, et üks tütarlaps võib mulle tunduda naiselik 10—15 aastat tagasi moes olnud vestis või kampsunis.

Rein: Me ei ole veel värvimisest kõnelnud?

Riho: Üliõpilane värvib end parajalt. Kui mõni seda ei arva, vaadaku vahel mõnes teises kõrgkoolis ringi, siis saab ta teada, kui palju on üle paraja.

Vello: Igal pool ei ole asi nii hull.

Rein: «Sirbis» kirjutati, et Ameerika naistudengid ei värvi ennast üldse.

Valli: Ja käivad lihtsalt riides.

Rein: Ja istuvad treppidel.

Riho: Hea küll, olgu nii. Aga meil tahaks mõni küll täitsa märkust saada. Kui mõõdukas värvimine aitab kenamaks muuta, miks siis mitte värvida.

Tarmo: Värv peab olema aimatav, mitte tuntav.

Riho: Võib ka ära tunda, peaasi, et ta on ilus.

Peeter: On siis naiselikkus see, kui ta on ilus?

Riho: Vahel esineb täitsa huvitavaid kombinatsioone: ilmselt inetu, aga väga naiselik tütarlaps.

Vello: Naiselik naine ei pea sugugi ilus naine olema.

Valli: Aga ühiselamu. Mis suunas see naisüliõpilast mõjutab?

Riho: Ühiselamus muutub ta paratamatult lohakamaks, sageli puudub isegi korralik pesemisvõimalus, elatakse peost suhu, tööpäev on pikk.

Tarmo: Ühiselamus ei ole oma kodu tunnet, aga naine vajab seda vist rohkem kui mees.

Vello: Ülikooli õppima tulles ta ju teab, et peab siin 5 aastat elama. Ometi on mugavaid tube, kus elatakse ainult kahekesi või kolmekesi. Tiigi ja Pälsoni 14 intris olen näinud aga palju hirmsamat pilti kui mõnes poiste toas.

Tarmo: Neid tube, kus tüdrukud omavahel hästi läbi saavad, on ka vähe.

Riho: Nüüd jõuame ühe olulise külje juurde: nad on meist märksa õelamad.

Rein: Miks siis?

Tarmo: Poiste pärast. Kelle pärast nad siis ennast värvivad?

Riho: See võib olla ainult kaudne determineeritus.

Rein: Võib-olla vajavad naisterahvad enda ümber suuremat ruumi? Või tuleneb see hoopis mingi koha pärast?

Riho: Naistel ei ole see oluline.

Valli: Aga naisjuhid ülikoolis? Neid ei ole sugugi vähe: kaks asesekretäri komsomolikomitees, filmi-, teatri- ja interklubi president jne.? Milliste omaduste poolest naisjuht sobib ja ei sobi?

Riho: Põhimõtteliselt saavad naised selliste asjadega hakkama, vahel koguni paremini.

Peeter: Kas edasipüüdlus ametiredelil on naistele igiomane?

Vello: Nähtavasti ei ole.

Riho: Viimasel ajal tuleb seda küll rohkem ette. Naine ei tohiks vist esimese järgu juht olla, oma kohusetundega suudab ta aga palju korda saata.

Vello: Arvan, et tüdrukute kätte ei tohi liiga palju mõtlemistööd usaldada, poistele sobib see enam. Mõnda praegust naisüliõpilasjuhti päästab ainult see, et tema head abilised kõik õigel ajal õigesti ära teevad.

Riho: Iga firma õigustab end niikaua, kuni ta vee peal püsib.

Rein: Minu meelest ei ole naisjuht kergesti ärrituv ega närviline.

Vello: See oleneb juba konkreetsest inimesest. Tegutsema asudes ei mõtle ta tihtipeale ainult endale, vaid ka teistele.

Peeter: Kas eneseohverdamine on siis naiselik?

Riho: On küll.

Peeter: Aga kui kõrghariduse saanud naise töö puhul kannatab näiteks kodu, siis me oleme vist kategooriliselt selle vastu?

Rein: Naine on ikkagi kodukolde soojendaja.

Riho: Kodu võib kannatada ka siis, kui naine konveieri taga või ükskõik kus mujal töötab. Aga kas naisüliõpilane peaks erinema teisest temavanusest naisest?

Peeter: Peaks küll.

Riho: Esiteks selle poolest, et ta on natuke arukam ja ka iseteadvam.

Vello: Ta peab ennast natuke arukamaks, iseteadvam ta on.

Riho: Välimuselt on ta kindlasti tagasihoidlikum, aga enesekindlam.

Valli: Iseteadvam ehk ainult ülikooli alguses?

Riho: Lõpukursustel on jälle kõik tavalised inimesed. Osa neist käib tööl, on abielus, naisüliõpilane võtab tihtipeale juba naisõpetaja kuju.

Valli: Aga malev?

Riho: Töökasvatus ja kollektiivi hindamine tulevad kindlasti kõne alla, suvine teenistus muidugi ka. Küllap tuleb juurde negatiivseidki harjumusi, oleneb sellest, kui mõjutatav ta on.

Rein: Õpib süüa tegema, kui seni ei osanud.

Riho: Kas peab oskama süüa teha?

Peeter: Loomulikult.

Vello: Ta peab kõike oskama.

*

Lint sai täis. Kas on mõtet neist arvamustest kokkuvõtet teha? Veel kord rõhutada, et naine peab olema naiselik, arukas jne. jne.? Jätame otsad lahtiseks. Ja loeme parem, mida naisüliõpilane meesüliõpilasest arvab.

2.

Riho: Viimasel ajal süüdistatakse mehi selles, et nad on naiselikumaks, õrnemaks muutunud. Ise ma küll nii ei arva. On see süüdistus õigustatud ja kui, siis miks?

Katrin: Meie ettekujutus tõelisest naiselikkusest ja mehelikkusest on liiga klassikaline. Sellest kurtmised, et mehed on muutunud naiselikeks ja naised mehelikeks. Nii hull see asi ka pole, kui vahel räägitakse.

Malle: Üks põhjusi sellisteks juttudeks on füüsilise töö osakaalu vähenemine.

Anu: Jah, kodused tööd on rohkem naise kaelas ja meestel pole midagi teha.

Helle: See on hoopis mugavus ja mitte naiselikumaks muutumine. Mehed on omaks võtnud virisejavaimu. Varem oli vastupidavust rohkem.

Anu: Võrdsustumine?

Katrin: Naisele meeldib ikka mehelik mees ja mehele naiselik naine.

Riho: Aga milline see mehelikkus üldse on?

Helle: Mehelik mees on selline, kellega naine ennast kindlalt tunneb, kellele võib toetuda. Mitte selline, keda pead püsti hoidma.

Anu: Mees peab olema džentelmen. Toon näite oma kursuse poistest. Praktikal raius üks tüdruk puid. Seda nägi noormees, kes kohe tuli ja võttis tüdrukul kirve käest, lisades, et naised peavad olema eevatütred. Igatahes kui mees on juures ja ei taba ära, et temal on seda tööd kergem teha (kuigi naisterahvas saab sellega ka hakkama), siis ta ilmselt ei ole mehelik.

Katrin: Öeldakse, et juura naised ei ole naiselikud. Ju siis juura mehed ei ole mehelikud. Üks näide. Olime sovhoosis. Kui tüdruk pingutas tõsta rasket tsemendikotti, seisis poiss kõrval ja rääkis ja rääkis, ütleme, töö osast ahvi kujunemisel inimeseks. Pärast aga öeldakse, et juura naine ei ole naiselik.

Anu: Praegu peavad naised väga paljus ise hakkama saama, sest kui mees oma mugavusest üle ei saa, teeb naine kõik ära.

Helle: Mehel peaks oma jõu juures tähelepanelikkust jätkuma, ta peaks olema vaba jõhkrusest.

Riho: Kas TRÜ meesüliõpilase juures on mehelikkust?

Anu: Kahtlemata on.

Sirje: On üle mindud rohkem sõnadele.

Anu: Kui mehelikkus avaldub, siis väiksemates ringides.

Katrin: Mehelikkus pole lihtsalt popp.

Helle: Näiteks üllatab, kui lähed üksi kinno ja su kõrval istuvatest võõrastest noormeestest üks sulle pärast seansi lõppu mantli selga aitab.

Katrin: Mehed peavad julged olema. Jälle vastupidine näide. Juurakad tulid «Liiprist» ja nägid, et oma teaduskonna poissi kimbutatakse. Selle asemel, et appi minna, läksid noored juristid südamerahuga koju.

Anu: Kas see ongi ainult julgus, vist hoopis ükskõiksus?

Malle: Ükskõiksus on üldine nähtus, mitte ainult meeste pahe.

Anu: Otsustusvõimet ootaks meestelt rohkem.

Sirje: Meie mehed kardavad avaldada oma sisemist headust.

Malle: Nad on ka küllalt eluvõõrad.

Helle: Poiss peab oskama elu kainemalt hinnata.

Katrin: Ei tohiks kummardada ainult ühte daami, vaid olema tähelepanelik ka kõigi teiste suhtes.

Riho: Kui naisi hakati ülikooli vastu võtma, siis tehti seda põhjendusega, et nad pole küll andekad, aga palju püüdlikumad ja joovad vähem. Kas mehed on andekamad kui naised?

Helle: Võimet raskustele vastu panna on meestel igal juhul vähem kui naistel. Naised on visamad.

Katrin: Mehed andekamad? Arvan, et jah.

Anu: Oleneb valdkonnast.

Malle: Üldiselt arvavad mehed muidugi, et nad on andekamad.

Katrin: Ei ole kasu tühjast andekusest, kui selle taga pole tööd. Pole näinud ühtki meest, kes töös nii visa on kui naine.

Riho: Kas kõrgharidus on üldse naiselik? Kas ta ei võta naiselt midagi ära?

Anu: Absoluutselt mitte midagi.

Sirje: Kui järgida loosungit «Tagasi loodusesse!», siis muidugi võtab.

Katrin: Mehelt võtab palju ära, kui ta arvab, et naine ei pea olema kõrgema haridusega. Mees, kes ei suuda targa naise kõrval end hästi tunda, on rumal mees. Ka kõrghariduseta mees võib elada kõrgharidusega naise kõrval. Kui ta seda suudab, on ta mehelik mees.

Anu: Sellisel juhul tekivad käärid just seepärast, et mees tunneb end viletsalt, mitte et naine meest alavääristaks.

Malle: Kui naine on väikese haridusega, heidab mees talle ette, et temast pole vestluspartnerit.

Katrin: Mehed ütlevad, et naine peab olema loll ja ilus. Mida teeb mees lolli naisega?

Riho: Nii et kõrgharidus käib niisama hästi naise kui mehe juurde?

Helle: Kindlasti.

Katrin: Mehed veel tahavad endale lolli naist, aga naised lolli meest ei taha.

Haritud naine võib oma funktsiooni perekonnas väga hästi täita. Kõrgharidus ei välista naise osatähtsust perekonnas.

Riho: Noormees astub ülikooli. Mida ta peaks ülikoolis taotlema, millega esmalt tegelema hakkama?

Helle: Kõigepealt püüdma hästi oma eriala omandada!

Sirje: Ülikoolis on palju karjäärivõimalusi, nii et mõnigi võib peapõörituse saada.

Anu: Milleks karjäär? Tegutse nii, et endal oleks huvitav.

Helle: Väga tänuväärne koht on ÜTÜ. Seal saab näidata, kas on võimeline tegutsema oma erialal, mis on peamine.

Katrin: Kõigepealt tegelgu erialaga. Karjäär peab tulema erialaga koos, kui tuleb.

Malle: Meie kursusel on paar poissi, kes on deklareerinud, et sukelduvad teadusesse. Nii päris ei saa.

Sirje: Elukauged noormehed. Meeste kasuks võib öelda, et nendega on kergem asju ajada kui naistega. Mehed on otsekohesemad.

Riho: Järgmine küsimus: mees ja ühiselamu? Kas ühiselamu rikub meesüliõpilast?

Anu: Ühiselamus saab kohe aru, kellele on kodus kõik ette-taha ära tehtud. Meeste juures torkab silma lohakus, eriti tuleb see esile ühiselamus.

Helle: Ühiselamu halvemaks ei tee, ta õpetab ise enda eest hoolitsema ja teistega arvestama.

Anu: Ühiselamus elamine mõjub ühele poisterahvale ikka positiivselt.

Sirje: Oleneb iseloomust, karastatusest. Võib ka «halvale teele» minna.

Riho: Meesüliõpilane, suits, alkohol? Kuidas vaatate, kui poiss suitsetab?

Katrin: Mina ei vaata üldse, kui ta suitsetab. Ma vaatan siis, kui ta ei suitseta ja vaatan tunnustavalt. Joomises peab piiri pidama. Täiskarsklased mulle ka ei meeldi. Tervisenapsi võib ikka võtta.

Helle: Peab kindlalt teadma, palju ja millal.

Sirje: Noormehe juures läheb ikka paar kraadi maha, kui ta suitsetab, rääkimata joomisest.

Katrin: Minul maha ei lähe, kuid tuleb juurde, kui ei suitseta.

Anu: Ega ei meeldi küll, kui mu abikaasa suitsetaks.

Katrin: Pigem suitsetagu, kuid ärgu joogu.

Anu: Mehel peab ikka «ei» ütlemiseks jõudu olema.

Riho: Meesüliõpilane ja mood. Kuidas käib riides Tartu meestudeng?

Sirje: Tartu meesüliõpilane käib igal juhul viletsamalt riides kui Tallinna meesüliõpilane.

Katrin: Ütleksin siiski, et hästi, sest Tallinna üliõpilased on muutunud mõningal määral hilpomaanideks. Mees ei tohi olla hilpomaan, käia riides riiete pärast.

Anu: Mees peaks riides käima vastavalt olukorrale.

Helle: Mees peab säilitama teatud soliidsuse.

Anu: Aga ta võiks olla ka poisilik.

Sirje: Tuleb endale aru anda, mis sobib, mis mitte.

Anu: Peab olema korrektne. Ei peagi nii väga moodne olema.

Katrin: Peaks ikka moodne olema küll, aga mitte «röögatama».

Anu: Paljud poisid õmblevad.

Riho: Mõni mees isegi eputab sellega.

Kuidas erineb TRÜ meesüliõpilane omavanusest mitteüliõpilasest?

Katrin: Ta on endast tohutu heal arvamusel. Tema meelest on teiste kõrgkoolide tudengid temast igal juhul viletsamad. Arvan, et näiteks TPI-st võib mõne hoopis mehelikuma mehe leida kui TRÜ-st, kus sageli ainult sõnu tehakse. Palju kisa, vähe villa.

Helle: TRÜ üliõpilasele on omane teatud iroonline suhtumine.

Sirje: Iroonia on kaitseinstinkt. Igaühel on oma kaitsekest. TRÜ üliõpilastel avaldub see irooniana.

Anu: Siiski. Arvan, et nad on eakaaslastest tõsisemad ja ei vaata elule ainult materiaalsest aspektist. Sõnadetegemise taha varjavad nad võimetust midagi korda saata, võib-olla.

(Järg 4. lk.)

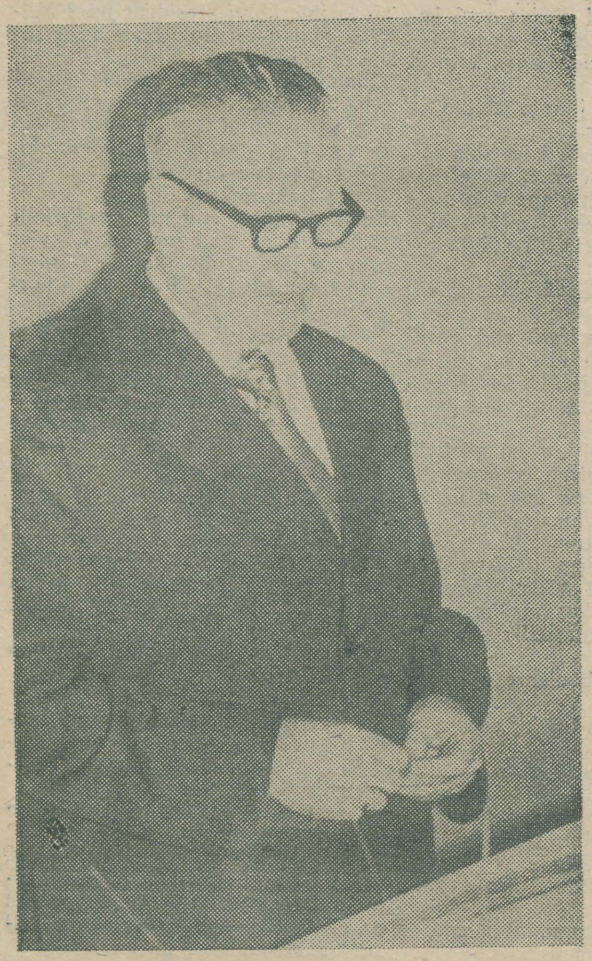

Elmar Karu 75

5. märtsil tähistab prof. Elmar Karu oma 75. sünnipäeva. Heitkem pilk tagasi kõigile hästi tuntud professori pikale eluteele:

— 1903. a., sünnikoht Helmes, aedniku peres.
— 1921. a. raskete majanduslike tingimuste pärast astub sõjaväkke; velskrite kursused; teenistus sõjaväevelskrina.
— 1924. a. omandab keskhariduse.
— 1925. a. lõpetab pedagoogilised kursused Tallinna Pedagoogilises Seminaris.
— 1925. a. alustab õpinguid Tartu ülikooli arstiteaduskonnas.
— 1931. a. viienda kursuse üliõpilasena asub noorema assistendi kohusetäitjana tööle ülikooli vaimuhaiguste kliinikus.
— 1932. a. lõpetab ülikooli, jääb tööle ülikooli juurde psühhiaatriakliinikusse nooremassistendiks.
— 1934—1938. a. töötab kohtuliku arstiteaduse instituudi noorema assistendina; huvitub alkoholismiprobleemidest.
— 1934. a. täiendusel Rootsis, Lundi ülikoolis, dr. Widmarki juures.
— 1938. a. tuleb tagasi tööle psühhiaatriakliinikusse vanemassistendiks.
— 1939. a. kaitseb edukalt doktoridissertatsiooni teemal: «Widmarki alkoholi määramise mikromeetodi rakendamise alustest Eestis ja kroonilise alkoholismi diagnoosimisest selle abil»,
— 1941. a. psühhiaatria kateedri ja kliiniku ajutine juhataja.
— 1941—1944 dotsendi kohusetäitja.
— 1942. a. Vaimu- ja Närvihaiguste Kliiniku ülemarst.
— 1944. a. psühhiaatria kateedri juhataja ja kliiniku peaarst.
— 1945. a. psühhiaatria kateedri professor.
— 1946. a. professorikutse andmine ja vabariigi peapsühhiaatriks määramine.
— 1975. a. alates on juubilar psühhiaatria kateedri konsultant-professoriks.

Professor E. Karu on avaldanud üle 100 teadusliku töö. Tänaseni osaleb juubilar innukalt õppejõuna ja konsultandina kateedris. Ei ole vaibunud ka tema teaduslik töö. 1977. a. arstiteaduskonna parimate teaduslike tööde hulgas, mis auhinna tõid, oli üks ka professor Karult.

Kogu kateedri ja kliiniku nimel soovivad kolleegid juubilarile veel palju aastaid raugematut tööindu ja head tervist.

Kolleegid kateedrist ja kliinikust

EÜE

Elvas olid nädalavahetusel koos EÜE keskstaap, kõrgkoolide komsomolikomiteede maleva sektorite ja regioonide staapide juhid.

Seminarlaagriga avati EÜE-78. Malev saab tänavu 15-aastaseks, täpselt nii palju on möödas ajast, mil Kasahstanis töötasid esimesed 25. Vabariigis hakati ehitama 1966. aastal.

Elvas olid kohal ka ELKNÜ Keskkomitee sekretär Donald Visnapuu ja ELKNÜ KK üliõpilaskonna juhataja Henri Soova. Räägiti ELKNÜ XVIII kongressist, üliõpilastest ja ehitusmalevast.

Tööd malevasuve ettevalmistamisel tehti enne Elvat, tehakse praegu ja edaspidigi. Kui seal määrati kindlaks EÜE-78 piirjooned ja juhid, siis nüüd tuleb 1. juuliks praktiliselt rohkem kui paarituhandeline malev võitlusvalmis seada. Käib rühmade komplekteerimine. Lisaks paljudele võimalustele oma vabariigis sõidavad parimad Saksa DV-sse, Poolasse, Tšehhoslovakkiasse või Ungarisse. Komplekteeritakse ka Karjala, Kamtšatka, Jakuutia, Komi, Stavropoli ja Gagarini rühmad.

KATRIN SAKS

* * *

Välisrühmadesse on veel üksikuid vabu kohti. Interrühmadest ja NSV Liidu rühmadest osavõtnud ning staažikad malevlased, kiirustage! Täiendav konkurss vabadele kohtadele toimub kuni 5. märtsini.

Taidluskonkurss

toimub 14., 15., 16. aprillil TRÜ klubis;

- hiljemalt 10. aprilliks esitage trükitud kava kolmes eksemplaris (klubisse, komsomoli- ja a/ü. kultuurisektoreile);
- 3.—9. aprillini on klubi ruumid peaproovide tarvis teie käsutuses;
- žanrikitsendusi pole;
- pearõhk esitatava kava mitmekülgsusel, taidluse kunstilise taseme tõstmisel;
- lähemat infot saab oma teaduskonna kultuurivolinikult või klubist telefonil 75-579, samal numbril teatage ka teile sobiv aeg proovinädalal;
- parimaile tasuks turismireis Nõukogude Liidu piires.

ÜTÜ konverents konservatooriumis

Konservatooriumi ÜTÜ korraldusel leiab märtsikuus Tallinnas aset konverents teemal **«Teiste teaduste meetodite rakendamisvõimalusi muusikateaduses»**. Kolmel päeval (13.—15.) kuulatakse Heliloojate Majas (Lauteri t. 7) üle 20 ettekande; konservatooriumi õppejõudude ja üliõpilaste kõrval võtavad sõna ka külalised Moskvast, Leningradist, Kiievist ja mujalt.

Saabunud teeside põhjal võib öelda, et enamik ettekandjaid püüab muusikale läheneda semiootiliste meetoditega, s. t. lähtudes kontseptsioonist, mille kohaselt muusikat (ja kunsti üldse) võib käsitleda kui teatud liiki keelt. Rohkesti on sotsioloogilisi uurimusi (näiteks Moskva noorte muusikalistest sümpaatiatest); esindamata ei jää ka psühholoogia- ja akustikaalane problemaatika.

Ettekandeid peetakse hommiku- ja õhtupoolikuti algusega vastavalt kell 10 ja kell 15.

Tuusikud

TRÜ ametiühingukomiteele on saabunud 1978. a. II kvartaliks järgmised sanatooriumi- ja puhkekodutuusikud:

Sotši «Pravda»	**27. 06.—20. 07.**	**—**	**südame-vereringeh.**	**36.— rbl.**
Pjatigorsk Lermontovi-nim.	**25. 05.—17. 06.**	**—**	**veresoonteh.**	**36.— „**
Odessa san. nr. 2	**15. 05.— 7. 06.**	**—**	**närvisüsteemih.**	**48.— „**
Jaunkemeri	**24. 06.—17. 07.**	**—**	**veresoonteh.**	**48.— „**
Leningrad «Sev. Rivera»	**18. 06.—17. 07.**	**—**	**südame-vereringeh.**	**55.50 „**
„ «Kardioloog»	**16. 05.— 8. 06.**	**—**	**„ „**	**33.— „**
„ «Klinitšeski»	**5. 04.—28. 04.**	**—**	**seedeelundite h.**	**33.— „**
Valgevene «Ljotsõ»	**11. 04.— 4. 05.**	**—**	**südame-vereringeh.**	**48.— „**
„ Lenini-nim.	**10. 04.— 3. 05.**	**—**	**närvisüsteemih.**	**36.— „**
Pärnu «Estonia»	**30. 04.—23. 05.**	**—**	**liigesteh.**	**34.50 „**
„ „	**25. 06.—18. 07.**	**—**	**„**	**34.50 „**
„ «Rahu»	**29. 04.—22. 05.**	**—**	**seedeelundite h.**	**54.— „**
„ „	**22. 04.—15. 05.**	**—**	**„**	**48.— „**
„ „	**14. 05.— 6. 06.**	**—**	**„**	**48.— „**
„ „	**27. 06.—20. 07.**	**—**	**liigesteh.**	**34.50 „**
„ «Sõprus»	**22. 04.—15. 05.**	**—**	**südame-vereringeh.**	**34.50 „**
„ „	**23. 05.—20. 07.**	**—**	**„ „**	**34.50 „**
Truskavets (ambl.)	**30. 05.—22. 06.**	**—**	**neeru- ja maksah.**	**31.50 „**
Zeleznovodsk (ambl.)	**22. 06.—15. 07.**	**—**	**seede- ja uroloogilised h.**	**36.— „**
Pansionaadid:				
Sotši «Adler»	**6. 04.—29. 04.**	**—**	**2 tuusikut**	
Puhkekodudesse:				
Pühajärve	**24. 04.— 5. 05.**	**—**	**2 tuusikut**	
„	**5. 05.—16. 05.**	**—**	**1 tuusik**	
„	**6. 05.—17. 05.**	**—**	**1 tuusik**	
Pühajärve perekonnatuusik (2 inimest)	**24. 06.— 5.07.**	**—**	**19.80 rbl.**	
Võsu	**13. 05.—24. 05.**	**—**	**2 tuusikut**	
„	**25. 05.— 5. 06.**	**—**	**3 tuusikut**	
„	**20. 06.— 1. 07.**	**—**	**1 tuusik**	
„	**21. 06.— 2. 07.**	**—**	**1 tuusik**	
„ (telk)	**19. 06.—30. 06.**	**—**	**1 tuusik**	
Laulasmaa	**30. 05.—10. 06.**	**—**	**2 tuusikut**	
„	**23. 06.— 4. 07.**	**—**	**2 tuusikut**	
Leedu «Trakai»	**1. 06.—12. 06.**	**—**	**2 tuusikut**	
Läti «Tsirulisi» perekonnatuusik (2 inimest)	**25. 05.—5. 06.**	**—**	**26.40 rbl.**	

Avaldused tuusikute saamiseks esitada komiteele 27. märtsiks.

MEESTE VÕRKPALLI

üldrühma tunnid toimuvad teisipäeval kell 21 Turu tn. võimlas ja reedel kell 20 Gagarini tn. võimlas.

Rahvaste sõpruse huvides

«Heites pilgu tänapäeva maailmale, ei saa jätta tähelepanu pööramata sellisele tähtsale momendile nagu nende riikide mõjujõu märgatav tugevnemine, mis alles hiljuti olid asumaad või poolasumaad,» lausus NLKP KK peasekretär sm. L. I. Brežnev aruandekõnes NLKP XXV kongressile, kõneldes NSV Liidu suhetest koloniaalikkest vabanenud Aasia ja Aafrika rahvastega.

Orientalistika, mis hõlmab tänapäeval ka afrikanistikat, amerikanistikat ja okeanistikat, ühendades endas vastavate regioonide ajaloo, filoloogia, kultuuri ja muude eluavalduste uurimise, on omandanud väärika koha tänapäeva teaduse süsteemis. Olles kunagi vaid kitsa spetsialistide ringi eriharrastuseks, on orientalistika tänapäeval omandanud olulise praktilise ja poliitilise tähtsuse. Aasia ja Aafrika hiljuti iseseisvunud maade uurimine on andnud ja annab väärtusliku panuse nõukogude teaduse arengusse. Üha enam on hakatud orientalistikaga tegelema ka Eesti NSV-s. Seoses sellega on tähtsad ülesanded täita samuti TRÜ orientalistikakabinetil.

APN-i korrespondent M. Blagonrarova kirjutas 30. juulil 1977 New Delhis ilmuvas ajalehes «Youth Review» TRÜ-d käsitlevas artiklis, mis ilmus ka bengali ja birma keeles: «Kui ma oleksin ülikoolis giidiks, siis lülitaksin ekskursioonikavasse ka orientalistikakabineti tutvustamise». Kabineti töötajail on tihedad ja viljakad teadussidemed vastavate eriteadlastega üle kogu maailma.

Väljapaistval kohal TRÜ orientalistikakabineti tegevuses seisab keelte õpetamine. 29. jaanuaril k. a. ilmus ajalehes «Комсомольская Правда» L. Rannametsa artikkel «Говорите — я понимаю», mis käsitleb dots. P. Nurmekunna saavutusi keelte õppimisel ja õpetamisel. Vastuseks kirjutisele saabus TRÜ orientalistikakabinetti kümneid ja kümneid kirju üle kogu NSV Liidu: Nikolajevist, Tbilisist, Jerevanist, Amuuri äärest, Arhangelskist ja mujalt. Palutakse selgitusi Saksa arheoloogi H. Schliemanni keeleõppimismeetodi kohta, mida kasutab dots. P. Nurmekund, metoodilisi nõuandeid, informatsiooni sõnaraamatute ja õpikute kohta. Nii palub Tbilisi Linna RSN rahvusvaheliste suhete osakonna töötaja A. Topuria teavet tervelt 33 keele õppimise võimaluste kohta, F. Maistrenko Nikolajevist materjale traakia, keldi ja ida-gooti keeltest, J. Koltšina Kiievist soovib tutvuda üliõpilasega, kes juhendaks teda soome keele õppimisel.

Mõistes keeleõpingute erilist tähtsust rahvaste sõpruse arendamisel korraldab TRÜ orientalistikakabinet igal aastal kursusi paljude Euroopa, Aasia ja Aafrika keelte õpetamiseks. Vaevalt on vaja selgitada võõrkeelte oskuse kasulikkust. Pealegi, «mida rohkem keeli inimene valdab, seda kergemini õpib ta uusi,» ütleb dots. P. Nurmekund.

18. veebruaril toimus ÜTÜ orientalistikaringi traditsiooniline igaaastane vilistlaskollokvium, kus tehti kokkuvõtteid ringi vilistlasliikmete teadustööst.

Pärast ringi esimehe H. Intsi aruannet senisest tegevusest ja vilistlaskogu juhataja R. Helme tervituskõnet kuulati ettekandeid dots. P. Nurmekunna, L. Priimäe, R. Helme jt. esituses.

Järgnes ringi täiskogu istung, kus arutati põhikirja projekti ja kinnitati ringi juhtkond. Senine töö hinnati üldjoontes heaks, nenditi vilistlaskollokviumi töö õnnestumist ja toonitati nende edasise toimumise vajalikkust.

TARMO KULMAR

Täidaks tabeli...

...mis vägisi kipub hõredaks jääma, aga mis teha või kuidas olla, kui kolme loobumisvõitu-kaotust märkiva nukra kaks-nulli kõrvalt vaid paar äraeksinud päristulemust leiad. Naistepäevaeelne jutt või asi, aga just sellise pildi naiskondade turniiritabel ülikooli jätkuvatel korvpallimeistrivõistlustel annab.

Saatuslikuks sai möödunud laupäev-pühapäev sedapuhku siis KKT III kursuse ja filoloogiateaduskonna naiskonnale. Ning et ka korraldajailt tungivalt ettemängimist palunud spordimeedikud mõne päeva pärast sama tungivalt siiski mängude ärajätmist nõudsid, siis on kokkuvõte nädalavahetuse kahest mängupäevast enam kui kurb. Seitsmest kohtumisest peeti ära vaid üks (!). Majandusteaduskonna naiskond oma vastastelt õigusteaduskonnast tõsist vastupanu ei leidnud ja võitis 83:16. Korraldajad-kohtunikud ootasid aga mõlemal päeval õhtuni välja.

Kergemalt võib hingata ajalooteaduskonna meeskond. Kohtunikekogu leidis asja veelkordsel läbivaatamisel mängu ärajäämise süü mitte ainult ühepoolse olevat ja andis võimaluse vahelejäänud kohtumised tagantjärele siiski ära pidada. Vastu tuldi ka majanduse ja matemaatikateaduskonna naiskondadele, kes vastastikusel kokkuleppel peavad oma mängu samuti ära hiljem.

Aga! Edaspidi ollakse seda rangemad ning et halbu üllatusi enam ei tuleks, on tõsine palve kõikidele võistkondadele. Mängu aja mittesobivusest teatada esmaspäeval spordiklubisse. Järgmistel päevadel pretensioone enam ei arvestata.

Laupäeval-pühapäeval ootab turniiritabel lisa 12 kavasolevalt kohtumiselt.

„ ... sa ...“

(Algus 3. lk.)

Helle: Tal on rohkem kohustusi.
Riho: Kas ülikool rikub meesüliõpilase iseloomu?
Katrin: Rikub ainult neid, kellel on selleks eelsoodumus.
Anu: Näiteks põhja juua võib end ka mujal kui ülikoolis.
Riho: Meesüliõpilane ja malev?
Katrin: Malev õpetab karjavaimu, teistega koos olemist. On rühmi, kus mees muutub paremaks, ja vastupidi.
Katrin: Seal saavad mehed oma mehelikkust näidata.
Riho: Mida veel seoses meesüliõpilasega?
Anu: Rohkem aktiivsust!
Sirje: Vähem ükskõiksust!
Anu: Naeratada raskes olukorras!
Helle: Ärge unustage lihtsust ja loomulikkust! Loomulikkus tähendab ju mehelikkust.

Klubis

Reedel, 3. märtsil kl. 20 Leningradi heliplaadistuudio vokaal-instrumentaalansambli «AKVARIUM» kontsert. Pääsmeid saab üks tund enne kontserdi algust.

Laupäeval, 4. märtsil kl. 20 diskoteek, kuulamiseks «The Who» ja tema *rock*ooper «Tommy» (filmivariant). Diskorid V. Lillipuu, O. Ulp.

Pühapäeval, 5. märtsil kl. 20 diskoteek.

Esmaspäeval, 6. märtsil kl. 20 klubinõukogu koosolek.

Teisip., 7. ja kolmap., 8. märtsil kl. 20 naistepäevapeod.

*

Laste ja noorsoo muusikanädala ajal toimub 31. märtsil TRÜ töötajate laste **laulukonkurss.**

Konkursil peetakse eraldi arvestust kolmes vanuserühmas. (3—4-aastased, 5—6-aastased ja 7-aastased lapsed). Esitatavate laulude arv ei ole piiratud, vaba on ka laulude teema. Eelproovide vajaduse tõttu palume osavõtjaid registreerida hiljemalt 15. märtsiks TRÜ klubis (telefon 755-79).

LAUPÄEV, 4. märts

Kell	**15.30**	**KKT II — õppejõud**	**(M)**
	16.45	**õigust. — keemiaos.**	**(M)**
	18.00	**KKT III — matemaatikat.**	**(M)**
	19.15	**KKT I — KKT IV**	**(M)**

PÜHAPÄEV, 5. märts

Kell	**11.00**	**KKT II — KKT IV**	**(M)**
	12.00	**majandust. — ajaloot.**	**(N)**
	13.00	**KKT IV — füüsikaos.**	**(M)**
	14.00	**KKT I — arstit.**	**(N)**
	15.00	**keemiaos. — matemaatikat.**	**(M)**
	16.00	**õigust. — matemaatikat.**	**(N)**
	17.00	**filoloogiat. — majandust.**	**(M)**
	18.00	**KKT III — õigust.**	**(M)**

PRIIT JÖGI

TOIMETAJA kt. V. SOOTAK

«Тарту Рийклик Юликоол» («Тартуский государственный университет») Орган парткома, ректората, комитета ЛКСМ и профкома Тартуского государственного университета, г. Тарту Эстонская ССР.
Hans Heidemanni nim. trükikoja trükk. Tartu, Ülikooli 17/19. III. Üksiknumbri hind 2 kop. Tell. nr. 997. MB-01351.

Kontrolleksemplar

Raamatukogu

KÕIGI MAADE PROLETAARLASED, ÜHINEGE!

tartu riiklik ülikool

TRÜ

EKP TRÜ komitee, TRÜ rektoraadi, ELKNÜ TRÜ komitee ja TRÜ ametiühingukomitee häälekandja

Nr. 7 Reedel, 10. märtsil 1978 XXX aastakäik

Rektori käskkiri

Õnnitlen rahvusvahelise naistepäeva puhul TRÜ naisperet, soovin kõigile edu kutsetöös, ühiskondlikus tegevuses ning isiklikus elus.

Eduka töö eest avaldan kiitust järgmistele õppejõududele, teenistujatele ja üliõpilastele:

ajalooteaduskonnast: dotsent Vilma Trummalile, laborant Mare Kulule, üliõpilastele Karin Lippusele ja Imbi Sildojale;

arsti teaduskonnast: dotsentidele Leida Keresele, Ela Lepale, Regina Kaskmetsale, vanemteadur Kersti Jagomäele, assistent Mare Saagile, insener Asta Soomile, vanemlaborantidele Helge Ulbile, Imbi Viikmaale, üliõpilastele Kersti Bremsile, Sirje Makele, Kai Saksale ja Virge Jänesele;

bioloogia-geograafiateaduskonnast: dotsent Virma Murelile, vanemlaborant Valli Kooritsale, agronoom Vaike Põdersoole, üliõpilastele Elle Rebasele, Anu Saagile, Anne Lõövile ja Maret Vihmannile;

füüsika-keemiateaduskonnast: nooremteadur Ludmilla Matisenile, vaneminseneridele Malle Moldaule, Tiiu Müürsepale, meister Regina Neumanile, laborant Tiiu Kaardile, aspirant Aime Viirale, üliõpilasele Karmen Kurvitsale;

filoloogiateaduskonnast: vanemõpetajatele Maie Rõigasele, Laine Honele, õpetaja Helge Kubole, metoodik Endla Kaldemäele, üliõpilastele Kai Riikojale, Irina Avrametsale, Anne Tolgile ja Eda Strandbergile;

kehakultuuriteaduskonnast: dotsent Ethel Kudule, vanemõpetajatele Nora Kuttile, Lidia Uustalile, üliõpilasele Eve Vistile;

majandusteaduskonnast: vanemõpetaja Vaiki Luigalehele, assistent Aino Konsinile, insener Juta Freibergile, vanemlaborant Hilja Nammile, laborant Elviira Babaitšukile, stažöör Sirje Ilverile, üliõpilastele Ülle Lepale, Anne Estrile, Tiia Õunasele, Ene Lootsmannile, Galina Sirokovale ja Ülle Tauerile;

matemaatikateaduskonnast: dotsendi kt. Leiki Loonele, vanemteadur Säde Koskelile, vaneminsener Tiina Raugile, laborant Helju Ertmanile, üliõpilasele Elge Õunapuule;

õigusteaduskonnast: vanemlaborant Linda Peetsole, üliõpilastele Aime Kogerile, Ulvi Jõerannale ja Ene Novekile;

ühiskonnateaduste kateedrist: dotsendi kt. Vilve Kalitsale, dotsent Helmi Erebile, vanemõpetaja Linda Paglantile, kabinetijuhataja Õie Kivimaale, nooremteadur Sirje Järvepõllule;

Teadusraamatukogust: fotograaf Asta Rohtmetsale, vanembibliograaf Sirje Tammojale, vanemraamatukoguhoidja Mare Hoobile, pearaamatukoguhoidjale Ärmilda Maimile;

administratiiv-majandusala töötajatest: osakonnajuhatajatele Marta Raismale, Asta Liivakule, vaneminseneridele Milaniida Pastakule, Elfriide Kiisile, Kiira Taljale, Valentina Pisukesele, Elve Kuusikule, vanemraamatupidajatele Riina Karule, Ly Pattakule, koristajatele Aliide Rosenbergile, Selma Kuklasele, Maie Tellmannile, Siivi Kruuvile, Efrosiine Külale, Jevdokia Bondarile, Helmi Volmerile, Leida Iterile, ahjukütja Elfriide Suitsule; majahoidja Vilme Kiipsaarele, riidehoidja Feofania Saveljevale; laohoidja Ive Toomele, valvur Anni Tammikule; lukksepp Aino Peitelile, värvija Valve Vijarile.

Rektor ARNOLD KOOP

PRESIDENT JAMES CARTER
THE WHITE HOUSE
WASHINGTON, D.C., U.S.A.

Protestime otsustavalt neutronipommi arendamise ja tootmise vastu, mis viib vältimatult uuele ja kontrollimatule relvastuse võidujooksu tõusule.

Nõuame neutronipommi keelustamist!

Niisuguse teksti võime leida selle Rahvusvahelise Üliõpilasliidu postkaardi pöördelt.

REEDEST REEDENI

Need, kes vasakul veerul kiituse pälvinud, kogunesid esmaspäeval vanasse kohvikusse **rektori vastuvõtule.** Naisperele pidas päevakohase kõne dots. Jaan Pikk, tervitussõnu laususid parteisekretär dots. Advig Kiris ja komsomolisekretär Kalle Liiv. Lisaks pakuti meeskoorilaulu, luulet luges pisipere. Kokkutulnute nimel ütles tänusõnad dotsent Laine Hone.

Kui märtsi alguses koondub peatähelepanu õrnemale poolele, siis terve kuu ise tahab olla tavalisest enam **teatrisse** kutsuv. Tartlastele on külakosti pakkunud Leningradi Lensoveti-nimelise Teatri Noorsooteater K. Čapeki «Ema» ja A. Vampilovi «Möödunud suvel Tšulimskis» lavastustega.

Esmaspäeva õhtul laulis aulas J. Kaplinski, H. Runneli, J. Üdi jt. sõnadele loodud laule Noorsooteatri näitleja Andres Ots. Ühe mehe laulideõhtut toetasid klaveril ja orelil Eugen Felicius, kitarril ja basskitarril Peep Mandre, viiulil, trummil ja basskitarril Paul Mägi. Teatrikuu on alles alanud, ülikooli teatriklubilgi üht-teist kavatsetud, aga sellest siis, kui aeg käes.

Üks uudis saabus toimetusele teadusliku uurimistöö sektorist: TRÜ-s väljatöötatud seadeldis **veloergomeeter** tunnistati NSV Liidu Ministrite Nõukogu Leiutiste ja Avastuste Komitee poolt leiutiseks ja sai autoritunnistuse. Seadeldise autorid on Vello Reeben, Rein Raamat, Are Hamer, Ivar Paabo, Ado Jaagosild, Vahur Tuberg ja Lembit Neuland. Seadeldist kasutatakse koormuskatsude tegemiseks meditsiinis.

Teisipäevases «Noorte Hääles» on ära toodud **üleliidulise olümpiaadi «Üliõpilane ja teaduslik-tehniline progress» 1977. aasta võitjad,** nende hulgas 7 meie ülikoolist: Natalja Nikonenko, Margus Viigimaa, Urmas Oolup, Udo Uibo, Viive Laupa, Anto Unt ja Ene Nagelmaa.

Niipalju siis seekord. Toimetus tuletab aga veel kord meelde kõigile neile, kes oma ajalehte uudistega rikastada tahaksid, — helistage, kirjutage meile. Muidu juhtub nii, et mõnestki tähtsast üritusest üli-koolis loeme «Edasist» või kuulemenäeme raadiost ja telerist.

VARJE SOOTAK

Olümpiaad «Üliõpilane ja teaduslik-tehniline progress» füüsika üldainena

Veebruarikuu viimasel päeval katsusid jõudu füüsikaülesannete lahendamisel need üliõpilased, kes ise füüsikuks ei õpi, kuid kelle õppeplaanis seisab füüsika kui üldaine. Esindatud olid bioloogia-geograafia-, füüsika-keemia-, majandus- ja matemaatikateaduskond. Lõppvoorus osales 21 üliõpilast, kes olid eelnevalt õpperühmade parimatena välja selgitatud.

Esikohale tuli Peep Palumaa keemiaosakonna I kursuselt, kes lahendas kõik neli ülesannet täielikult ja laitmatult. 2. Hetti Pavest bioloogia I kursuselt. 3.—5. Tiiu Gutman keemia II kursuselt ning Vambola Kase ja Toomas Raus rakendusmatemaatika III kursuselt. 6. Juhan Sedman (keemia I). 7.—8. Ain Pedak (keemia I) ja Martin Viil (matemaatika IV). Need üliõpilased moodustavad ka võistkonna, kes läheb TRÜ au kaitsma vabariiklikule voorule. Paremaid autasustatakse.

Kursuste paremusjärjestus kujunes: keemia I, keemia II, rakendusmatemaatika III jt.

Ülesanded olid sobiva raskusega. Edukamalt lahendati mehaanika ja elektri ülesandeid. Raskusi oli molekulaarfüüsikaga (välja arvatud keemikud) ja optikaga.

Komisjon avaldab tänu kõigile osavõtnud üliõpilastele!

Komisjoni liige
vanemõpetaja
JAAN SALM

Nullkursus

pidas veebruarikuu viimasel päeval keemiahoone ringauditooriumis komsomolialgorganisatsiooni üldkoosoleku. Ettevalmistusosakonna komsomolisekretäri M. Luukase avasõnade järel andis ülikooli komsomolikomitee sekretär K. Liiv huvitava ülevaate ELKNÜ XVIII kongressil kuuldust-nähtust, peatudes üksikasjalikumalt probleemidel, mis on päevakorral ja vajavad lahendamist meiegi kõrgkoolis. Et eeloleval aruandeperioodil pööratakse suurimat tähelepanu ideoloogilisele kasvatustööle, siis rõhutas sekretär eriti printsipiaalsuse süvendamise vajadust ning kutsus üles juba praegu, enne pärisüliõpilaseks saamist, mitte jääma ülikooli ühiskondliku elu passiivseiks kõrvaltvaatajaiks. Lõpetuseks soovis K. Liiv jõudu peatselt algavateks arvestusteks ning sihikindlust kõrghariduse omandamisel.

Kuidas aga momendiks nullkursuslaste tee ihaldatud kõrghariduse poole on kulgenud, sellest tegi kokkuvõtteid ettevalmistusosakonna juhataja K. Velsker. Nüüd, pärast 3 kuud kestnud õppetööd võib anda esimese üldhinnangu kogu kursuse iseloomustamiseks: mitte kõrgem mullusest. Leidub nii kiidu- kui laiduväärset. Tõmmates paralleele eelmisel suvel lõpetanutega, võib esile tõsta tänavusi võõrfilolooge ja defektolooge, nõrgemaks varem lõpetanutest jäävad oma tasemelt aga eesti filoloogia, psühholoogia ja pediaatria erialadele astuda soovijad. Muret valmistavad ka kehakultuurlased, kelle rühmad juba mitu aastat järjest on jäänud alla loodetud taset. On kuulajaid, kes liitusid ettevalmistusosakonna tööga alles 1. veebruaril ning kellelt maksimaalsete võimete näitamist veel vara nõuda, enamiku ebarahuldavate hinnetega üliõpilaskandiaatide lüngad tulenevad aga ainult ebastabiilsest õppimisest ja õppetööst osavõtust. I semestri lõpp on ukse ees. Oma esimesele õppevaheajale läheb ettevalmistuskursus 20. märtsil.

MAIRE ÜTT,
nullkursuslane

Keeleringis uued tuuled

28. veebruaril toimus ÜTÜ eesti keele ringi koosolek, kus ettekande määratusest ja määramatusest eesti keeles pidas TA KKI grammatikagrupi juhataja H. Rajandi. Peahoone 127. auditoorium mahutas vaevu kirju publiku, ettekandja ja ettekande harukordne võlu aga lausa sunnib vaatama tagasi ja edasi.

Tagasi seepärast, et midagi huvitavat eesti keele ringil lähemast minevikust meenutada pole. Arvame maha ÜTÜ konverentsid, mille esinduslikkuse ja sisukuse eest on hoolt kandnud eesti keele ja soome-ugri keelte kateedrid. Kõike ülejäänut võib iseloomustada epiteediga: formaalne.

Käesoleval õppeaastal pole eesti keele ring ise õieti midagi teinud. Mind jutule ärgitanud koosolekul polnud ringi juhatus mõelnud isegi sellele, kes ja kuidas koosoleku avab. Ka tänusõnad esinejale oleksid ütlemata jäänud, kui neid poleks lausunud keeleringi uus juhendav õppejõud Joel Sang, kes ka esineja oli kutsunud.

Ja nüüd vaatame edasi. Uue juhendaja intrigeerivad keelemõtted annavad lootust, et ta ehk keeleringi taas ellu äratab. Aga kes on see ring?

Meie, keelehuvilised üliõpilased! Järgmine kokkutulek on 14. märtsil kell 18. Väljakuulutatud teema «Kuidas lihtsustada eesti ortograafiat?» ootab järele mõtlema ja mõeldut välja ütlema kõikide kursuste keeleeriharude üliõpilasi. Homme oleme meie eesti keele hooldajad, harijad, õpetajad. Paraku ei suuda paljud meist ülikooli lõpuski «Keele ja Kirjanduse» teaduslikke artikleid lugeda. Rohkem huvi, rohkem teadatahtmist! Keelering pakub võimalusi teadjamate juhendamise all lugeda, refereerida, arutleda. Või küsida, mida ja kuidas lugeda, et leida endale kitsam huvi, jne. jne. Kui tihti ollakse nõutu kursusetöö teemat valides. Kas ei saa sellestki hädast ühiselt üle?

Keel on ammendamatult huvitav, ta on lausa kõik — meie mõtete väljendamise ainus viis. Teema, mis täna näib ammendatuna, on homme uus. Iga sammuke maailmas (teadmises, teaduses) vajab keelt, antakse edasi keeles. Keel areneb mõttega koos ja mõtte järel.

Ajakirjandusüliõpilane kirjutab täna ja homme eesti keeles. Kui ta keelt ei tunne, võib juhtuda, et mõttest saab mõttetus. Tänane üliõpilasest kirjandusspetsialist on homme eesti keele õpetaja. Kurb, kui ta usub keeleteaduseks teadmise, et *järgi* pole seesama mis *järele* ning et tüüpsõna on nimelt *pesema* ja mitte *kusema.*

Tulge, mõtleme koos, kuidas meie keelehomne välja peaks nägema! Teadlaseks me kõik ei püri, aga on siiski väga tore ülikooliaegse nõutava teadustööna (kursusetööd, diplomitöö) midagi vajalikku, asjalikku teha.

Elavast keeleringist võib abi olla ka aeganõudva «musta töö» tegemisel, kartoteekide koostamisel, suuremate tööde tarvis materjali kogumisel jne. jne.

Niisiis — uued tuuled!

KRISTA KERGE,
eesti fil. IV k.

Õnnitleme

Homme tähistab oma juubelisünnipäeva TRÜ ametiühingukomitee sekretär Linda Ellermaa. Sündinud 1918. a. Haaslaval väiketalupidaja peres, on ta maatöö järel olnud peaaegu kogu aeg seotud tööga ülikoolis — 1950. a. ülikooli klubis ja 1951. a. peale juba 25 aastat ametiühingukomitees. Ta on olnud 11 ametiühingukomitee esimehe esimeseks juhendajaks kogu selles laiahaardelises töös orienteerumisel, temalt on saanud ametiühingutööks esimesi juhendeid selle aja jooksul tuhandetesse ulatuv aktiiv. Ta on üks neid töötajaid, kes tööaega ei aja segi vaba ajaga, on nõudlik ja täpne enda ning ka teiste suhtes.

TRÜ ametiühingukomitee tänab Linda Ellermaad senitehtu eest ning soovib, et meie koostöö kestaks veel palju-palju aastaid. Selleks soovime tugevat tervist ja õnne kõigis ettevõtmistes!

Väga paljude ametiühinguaktivistide nimel

HELVE KABUR

Kursusejuhendaja
OSVALD LEPPIK
võitleb

Võitlust suusapäeva eduka läbiviimise eest alustasin kaks nädalat enne ülalmainitud ürituse organiseerimist. Ühiselamusse tegin kaks loosungit: «Suusad on inimese tummad sõbrad» ja «Noor olla on suuskasid rinnus kanda», millega oli loomulikult mõeldud suusaspordi tohutut globaalset mõtet, mis nagu iseenesest paneb üliõpilasi seda spordiharu kuumalt armastama. Lisaks kasutasime fotostendi. Kleepisin sinna meie suusakuulsuste pilte, muuhulgas ka — innustava eeskujuna — minu enese foto. See oli aastast 1946 enne OVTK normide täitmist abituuriumis. Pärast võistlust ei oleks seda pilti enam teha saanud, sest kukkusin seal nina paiste. Minust vasakul oli Kulakova, paremal Amossova pilt.

Seejärel viisin kursusel läbi kaks loengut kehakultuuri- ja arsteteaduskonna külalislektorite kaasabil, et põhjani selgeks teha suusaspordi tehnilisi nippe, üldfüsioloogilist tulu, esteetilist ja eetilist võlu. Loenguid saatsid värvilised diapositiivid. Need olid kahjuks küll pildid suvisest Otepäält, aga lund on ju nii lihtne juurde mõtelda.

Suusapäeva hommikul olin aegsasti kohal. Keda ei tulnud, need olid üliõpilased. Lõpuks oli neid kolmekümnest kohal siiski tervelt seitse. Kohusetruu kursusevanem selgitas: «Aadu on haige, Peeter on tõbine, Karlal on paha olla, Maie vist läheb dekreeti, Rein läks autot ostma, Luule likvideerib võlgnevusi, Mati sõitis koju, Leelo on teist korda onu matustel, Mallel polnud midagi selga panna, Ants vist magas sisse, Külli hakkas eile lonkama, Aare on ühiskondlikult kasulikul tööl, Tiina elab erakorteris ja tal on krooniliselt kell taga, Marile tuli ema külla, Raivo ütles, et tal on jälle sünnipäev, Laine vist ei saanud teada ...» jne., jne.

Peale kursusevanema olid tulnud need kõige kesisemad ja õblukesemad: Ants ei näe kahest meetrist kaugemale, Leida ei kuule hästi, Raulil on vasak jalg lühem, Kadril on krooniline astma, Liial on tasakaaluhäired, Peeter on muidu pisut imelik.

Ega midagi, sõitsime ära. Oli tore üritus tervele kursusele. Saime hulga punkte sotsialistliku võistluse jaoks. Mina oma vanuseklassis esinemise eest sain kaks korda niipalju kui ülejäänud seitse kokku. Sellega tõusis kogu kursus auväärsele neljandale kohale. Püüame seda suurepärast saavutust tuleval aastal kindlalt kaitsta. Vaata et läheme veel ettepoolegi.

O. Lepik

TRÜ nõukogu

✻ 24. veebruari koosolekul analüüsisid õppeosakonna juhataja M. Salundi ja kaugõppeprorektor V. Haamer talvise eksamisessiooni tulemusi.

Päevases õppevormis saavutati õppeedukuseks 91,0%, mis on 0,9% võrra kõrgem 1976/77. õ.-a. vastavast näidust. See on nimetamisväärne edusamm õppe-kasvatustöös. Nimetatud tulemusega oleme vabariigi keskmise (91,1%) tasemel, teiste kõrgkoolide seas aga kolmandal kohal: TPedI 93,7, TRK 91,2, EPA 90,9, TPI 90,5 ja ERKI 90,2%. Keskmine hinne oli ülikoolis 4,1. Õppeprotsessi kvaliteedi näit ei paranenud: ainult «väga headele» hinnetele õpib 13,1% üliõpilasi (vähenemine 0,9% võrra), «headele» ja «väga headele» tegid eksamid 41,7% üliõpilasi (tõus 0,9%). Kvaliteedinäidu stabiilsus on küllalt oluline erinevus viimaste aastatega võrreldes, õppeedukuse üldine tõus saavutati täiendavate «rahuldavate» arvel. Ka keskmine hinne näitab, et kvaliteedis paranemist ei olnud: eelmisel õppeaastal oli see samuti 4,1. Üliõpilasi, kes muude hinnete seas said ka «rahuldavaid», oli 33,9% (+1,6%). Võlgnevustega lõpetas sessiooni 9,0% ehk 407 üliõpilast (−0,9%).

Senisest edukamalt töötasid teaduskonnad, kus õppeedukus varem oli tunduvalt madalam ülikooli keskmisest. Nii saavutas matemaatikateaduskond eelmise õppeaastaga võrreldes tõusu 4,3%, füüsika-keemiateaduskond 4,1%. Suurt edu õppe-kasvatustöös on saavutanud majandusteaduskond: 95,8% on 3,5% võrra kõrgem eelmise vastava sessiooni tulemusest ja parim ülikoolis. Eriti tuleb esile tõsta vene õppekeelega rahanduse ja krediidi eriala üliõpilaste saavutust — 100%-line edukus kõigil kursustel. Stabiliseerunud on sessiooni tulemused ajaloo (+0,5%), bioloogia-geograafia- (+1,5%), filoloogia- (+0,5%) ja kehakultuuriteaduskonnas (+0,2%). Mõningane tagasiminek arstiteaduskonnas (−1,4%) on osaliselt tingitud uutele õppeplaanidele üleminekust.

Kursuste kaupa oli edukaim viies (94,4%). Varasematega võrreldes on parema ettevalmistusega praegune I kursus (92,5%), kus oli tõus 4,1%. Esmakursuslaste osakaalu arvestades saavutati ülikooli keskmise tõus eelkõige 1977. a. vastuvõetud üliõpilaste edukusega. Teine ja kolmas kursus on jäänud möödunud aasta suhteliselt madalale tasemele (88,5 ja 88,9%). 139 kursusest sooritasid sessiooni 100%-lise edukusega 44, kursusi, kelle edukus oli üle 95%, on 21. Kokku oli üle 90%-lise edukusega kursusi 99. Positiivne on ka, et käesoleval talvel ei olnud alla 50%-lise edukusega kursusi, kõige madalam oli see farmaatsia II kursusel — 57,8%.

On paranenud ka eksamidistsipliin: põhjuseta mitteilmunute arv vähenes 86-lt 50-le.

Kaugõppevormis saavutati õppeedukuseks 38,6%, mis on 5,6% võrra kõrgem möödunud talvesessiooni tulemusest, kuid jääb siiski 3 viimase aasta tasemele. Õppeedukus tõusis filoloogia-, majandus- ja õigusteaduskonnas, langes ajaloo- ja kehakultuuriteaduskonnas. Madala edukuse üks olulisi põhjusi on nõrk õppedistsipliin. Nii oli talvisel õppeeksamisessioonil 74 kaugüliõpilast, kes ei sooritanud ühtegi eksamit ega arvestust. Distsiplineerimatust esineb ka üksikute õppejõudude hulgas, kes ei ole kohal ettenähtud vastuvõtuaegadel, ei retsenseeri õigel ajal kursuse- ja kontrolltöid.

Peeti vajalikuks dekaanidel koos ühiskondlike organisatsioonidega pöörata erilist tähelepanu tööle nooremate kursustega, et tagada õppekasvatusprotsessi tulemuste edasine paranemine ka II ja III kursustel. Õppedistsipliini märgatav paranemine leiti olevat õppeedukuse ja teadmiste kvaliteedi tõstmiseks üks olulisemaid reserve.

✻ TRÜ 1977. a. finants-majanduslikust tegevusest andsid ülevaate pearaamatupidaja L. Zernant ja haldusprorektor Ü. Saag. Võeti vastu otsus, mille järgi tuleb kõigil allüksustel rakendada kokkuhoiurežiimi, säästlikult ning otstarbekalt kasutada materiaalseid ja energeetilisi väärtusi; kapitaalehituse osakonnal tagada ehitatavate objektide varustatus seadmete ja materjalidega ning nende õigeaegne üleandmine ehitusorganisatsioonidele; kord kvartalis läbi vaadata materjalide laoseisud ja kindlustada nende vähendamine ehitus- ning remonttööde vajadusi ohustamata; kapitaalremondi osas pidada kõige tähtsamaks füüsikute käest vabanenud ruume; automatiseeritud infotöötlemise grupil kiirendada kaadriarvestussüsteemi ja materjalide arvestuse mehhaniseerimise programmi väljatöötamist.

ESTER ŠANK

Ette ja taha vaadates ehk kevadsemester ärgu kevadväsimust toogu

Kevadsemester on kestnud terve kuu. Kohalejõudnud künnivaresed kuulutavad juba bioloogilise kevade algust. Järgnevalt aga mõni sõna mitte ärkavast loodusest, vaid bioloogiateaduse arengutendentse jälgida püüdva ÜTÜ teoreetilise bioloogia grupi (TBG) tegevusest. Kevad bioloogiateaduses — nii võib nimetada bioloogia järkjärgulist astumist täppisteaduste kilda. I. Kant on väitnud, et igas loodusteaduse harus on tegelikku teadust vaid niipalju, kuipalju seal on matemaatikat. Kuigi me tänapäeval ehk nii rangelt ei väida, on siiski praegu ka bioloogiat haaranud paljusid teadusharusid puudutav matematiseerumisprotsess. TBG selle semestri esimene üritus — V kursuse bioloogi Mati Kahru ettekanne «Fisheri loodusliku valiku fundamentaalteoreem» — räägib ülalöeldule kaasa. Et bioloogiaosakonna õppeprogrammide järgi matemaatikakursus õige tagasihoidlik on, alustas TBG käesoleval semestril uut üritusteseeriat — biomatemaatika praktikume neile, kel on soov osata bioloogilise sisuga matemaatikaülesandeid koostada ja lahendada. Kui kuulajaid jätkub, toimuvad need praktikumid igal nädalal kuni maikuuni välja.

Käesolev tööaasta hakkas aga TBG liikmetele juba enne semestri algust, koolivaheajal. Seletuseks alustagem veidi kaugemalt. Moskva ülikooli bioloogiateaduskonnas töötab üldökoloogia ja hüdrobioloogia kateedri juures grupp, kes korraldab igal talvel kusagil suusatamiskõlblikus paigas bioloogiateooriast ja biomatemaatikast huvitatud inimestele, eelkõige üliõpilastele, teoreetilise bioloogia talvekooli. Ülemööodunud aastal Borokis Rõbinski veehoidla kaldal, möödunud talvel Kontupohjas Karjala ANSV-s, tänavu aga Viitnal, Lahemaal 26.—31. jaanuarini. Seekord oli Viitnale tudengeid kokku sõitnud Moskvast, Leningradist, Petrozavodskist, Riiast, Novosibirskist, Kiievist, Lvovist, Alma-Atast. Ja Tartu ülikoolistki kakskümmend noort. Et aga iseõppimise korras tarkus vaevaliselt kipub tulema, oli kohale kutsutud ka hulk õppejõude ja teadlasi lektoreiks. Viitnal pidasid hommikuti loenguid meie maa tuntud teadlased, professorid B. M. Mednikov, V. I. Kuptsov, A. M. Moltšanov, V. N. Maksimov (Moskva), K. M. Hailov (Sevastoopol) T. Frey (Tartu) jt. Ajakirja «Filosofskije Nauki» poolt oli kohapeal organiseeritud ka ümarlauaseminar teemal «Teoreetilise teadmise formuleerumine loodusteadustes», kus esinesid peale mitme eespool mainitu veel filosoofilisest ja bioloogilisest keskajakirjandusest tuntud teadlased D. I. Dubrovski, V. V. Nalimov, J. A. Zahvatkin, Z. V. Kaganova, G. M. Faibusovitš, J. A. Šreider jt. Sõnavõtud lindistati ja lubati lähemal ajal mainitud ajakirjas ära trükkida.

Pealelõunastel istungitel esinesid lühiettekannetega kooli «kuulajad» — üliõpilased ja noorteadlased. Et vastutus suurem oleks, kuulutati noorte ettekannete vahel välja võistlus. Viimasel päeval esitas lektoritest koosnev žürii oma kriitilised märkused ja hinnangud. Kõige paremaks peeti TRÜ V kursuse matemaatiku Tõnu Oja ettekannet «Metsa ökosüsteemi matemaatilisest modelleerimisest». Delegatsioonid panid välja eripreemiad. Tartlaste eripreemia päris stažöör A. Žarkihh Novosibirski ülikoolist, kes pidas ettekande «Fülogeneetiliste puude ehitamise algoritm aminohappejärjestuste alusel».

Et kool toimus vaheajal, oli programmis ka mitteteaduslikke üritusi. Lumisel väljakul mängiti vähetuntud pallimängu — mambopalli, ühel õhtul korraldati ball, s. t. lauldi ja tantsiti, ja iga muud vaba hetke kasutati suusatamiseks Viitna kaunis ümbruses.

31. jaanuaril sõideti bussidega Tartusse, kus jätkati väikese nõupidamisega «Bioloogia ja lingvistika». Milleks veel see? Eelkõige selleks, et peale üliõpilaste ka lektoreile talvekooli käigus midagi tõsiteaduslikult huvitavat pakkuda. Ja teiseks, ega Viitna motell talveajal just eriti palju rahvast ei mahuta. Nõupidamise teema määrasid Moskva ja Leningradi bioloogiateoreetikute huvid ning see, milles nad viimastel aastatel huvitavamaid teaduslikke tulemusi on saavutanud. Bioloogia ja keeleteaduse vahemaile on tekkimas uus piiriteadus. Analoogilistest nähtustest keeltes ja biosüsteemides — nende ühisest informatsioonilisest olemusest, terviklikkusest, evolutsioonist ja muust — oli juttu kõigil 1.—3. veebruarini EPA aulas ja TRÜ keemiahoone ringauditooriumis toimunud istungitel. Ent nagu iga uue suuna alguses, on siingi väga raske ette öelda, kui oluliseks või väheoluliseks saadavad teaduslikud tulemused edaspidi kujunevad.

Plaanide kohaselt korraldab TBG koos ÜTÜ molekulaarbioloogia ja -geneetika ringi ning ELUS-i teoreetilise bioloogia sektsiooniga maikuus neljanda teoreetilise bioloogia kevadkooli — seekord molekulaarbioloogia teoreetilistest küsimustest. Muidugi kui jõudu ja tahtmist jätkub ning kevadväsimus kallale ei tule. Loodame, et ei tule.

KALEVI KULL,
ZBI nooremteadur,
TBG vilistlasliige.

Olnust

Kuidas XVIII sajandil üliõpilased ülikoolidega ühendust pidasid

LEO LEESMENT

Asja lugesime meie lehe veergudelt (vt. nr. 1), kuidas 18. sajandil mitmed Balti noored oma ülikooli puudumise tõttu käisid mujal õppimas. Sõideti Saksamaale ning erandina ka teiste maade ülikoolidesse.

Sinna jõudmine ja tagasitulek polnud lihtne ega hõlbus, sest puudus regulaarne ühendus. Reis oli kulukas ning ka elu ja õppimine nõudsid palju raha. Seisis ju tollal tähtsal kohal õppemaks.

Baltimaal oli kujunenud 18. sajandil pärast Põhjasõda kõige soodsamateks võimalusteks ühelt poolt purjelaevasõit Riiast, Tallinnast, Pärnust ja mujaltki. Teiselt poolt oli võimalik maasõit: Riia ja Königsbergi (Kaliningrad) vahel oli edenemas küllaltki tihe hobuseühendus (teed olid halvad ja pidurdasid tohutud liivalulted Kuramaalt lõuna pool Memeli (Klaipeda) ümbruses).

Kõige paremate hobustega võis päevas läbida 50—60 kilomeetrit. Vahel sõideti Memeli ja Königsbergi või mere ääres asuva Pillau (Baltiisk) vahelist lõiku veesõidukiga, mis oli küll kiirem, kuid selle eest ohtlikum. Königsbergil oli tollal suhteliselt korrapärane postitõllaühendus ka Berliiniga. See oli küll väsitav viletsate veokite pärast, kuid odavam. «Palju mugavam on sõita heintel istudes taluvankriga,» kirjutab oma mälestustes parun Rosenkampff. (Tõllale pidi mahtuma ka korrapärane post ja sageli kuni 12 sõitjat ning sõideti öösitigi.) Teinekord reisiti koguni ärimeestega, kes kaubareisil käisid: vedasid näiteks Lääne-Euroopast Ida-Euroopasse riidekaupa.

Baltisaksa kirjanduses mainitakse, et pärast Põhjasõda ja Uusikaupunki rahulepingu jõustumist oli maa kohati veel kaua väga rüüstatud ja vaene.

Saksa ülikoolidesse õppima asunud noormeeste hulgas oli algul rohkem Riia, samuti Tallinna kaupmeeste poegi, kes majanduslikult jõudsid kiiremini paremale järjele kui Liivimaa ja Eestimaa mõisnike pojad. Vahel käisid mõisnike pojad enne stuudiumi alustamist mööda sugulasi «kerjamislehtedega» toetust saamas, sest sularaha liikus maal napilt. Nii kirjutab kultuuriloolane J. Eckardt oma saksakeelses teoses 18. sajandi Liivimaa kohta (ilm. 1876. a., lk. 376). Paistab, et Seitsmeaastane sõda (1756—1763) stuudiumi käiku ei mõjutanud, pealegi oli 1758.—1762. aastal Königsberg Vene vägede käes. Õpiti eeskätt Halle, Leipzigi, Königsbergi aga ka Göttingeni, Jena jt. ülikoolides.

Purjelaevasõit Vana-Liivimaa sadamatest oli siiski odavam. Tallinnas või mujal kaubakontorites tuli üles otsida kaubalaev, mis hakkas liikuma kas Lüübekisse, Hamburgi, Bremenisse, Stettini või Stralsundi, ja kaubelda seal laevaomaniku või kapteniga, et võetaks peale. Sõit kestis mitu nädalat. Oli vaja maksta ka söögiraha. Laevale kauplemas käisid tavaliselt õpilaste vanemad või sugulased. Pikal merereisil mängiti aga ka kaarte ja teisi hasartmänge ning nii tühjenesid õppuri taskud tunduvalt.

Muidugi püüti kaasa hankida võimalikult rohkesti häid soovituskirju saksa ülikoolide linnades asuvatele asutustele, tuttavaile ja sugulastelegi.

Eesti- ja Liivimaa mõisnikkond juhtis oma poegi rohkem odavale kutsele, s. t. sõjaväeteenistusse. Nii leiame 18. sajandil palju balti mõisnike poegi mitte ainult Vene, vaid ka Rootsi, Preisi ja teiste riikide sõjaväeteenistuses (andmed on Kölnis 1970. aastal ilmunud baltisaksa biograafilisest leksikonist).

Samuti näeme, et ülikoolides õppimist alustanud noormehed ei lõpetanud sageli täielikku kursust. Nii näiteks R. J. L. Samson-Himmelstjerna (sündinud ja surnud Urvastes: 1778—1858), Liivimaa tuntumaid juriste, oli Leipzigis õppinud vaid vaevalt kaks aastat.

Kõigele vaatamata oli kõrgharidusega inimesi ikkagi vähe. Polnud sugugi haruldane, et Liivimaa maakohtu koosseisus oli ainus haritlane kohtusekretär, mitte aga parunid — kohtu liikmed.

Rektori käskkiri

Õnnitlen 75. sünnipäeva puhul ja avaldan tänu kauaaegse kohusetruu töö eest dots. JOHANNES LAIDVERELE ja orgaanilise keemia kateedri lepinguliste tööde preparaatorile ANNA PAASILE ning seoses 70. sünnipäevaga patoloogilise anatoomia kateedri preparaatorile SIEGFRIED MUTTIKULE. Soovin edaspidiseks tugevat tervist ja reipust.

Ministri käskkiri

Kauaaegse viljaka teadusliku, pedagoogilise ja aktiivse ühiskondliku töö eest said 75. sünnipäeva puhul KKEH Ministeeriumi aukirjad psühhiaatriakateedri professor-konsultant Elmar KARU ja 60. sünnipäeva puhul otorinolarüngoloogia ja oftalmoloogia kateedri professor Viktor SARGAVA. Kauaaegse eduka töö eest sai ministeeriumi aukirja ka raamatupidaja Liis PETROVÕHH

Vastuvõetavuse määrab mugavus

Väljavõtteid jutuajamisest Tallinna Moemaja peakunstniku, Eesti NSV teenelise kunstniku HELGA MARANIKUGA.

Mis on ja kuidas sünnib mood?

Otseselt defineerida seda ei oskagi.

Mood on nähtus, mis inimühiskonnale igiomane ja mis ei hõlma ainult riietusprobleeme. Moeküsimused on alati vaidlusi tekitanud, sellegipoolest ei kuula ta kedagi. Vanasti pandi moejüngrid kirikuvande alla, aga see ei aidanud. Uue moe sünd on sageli etteaimamatu. Nii võivad moe käiku mõjutada suured ühiskondlikud sündmused. Mehhiko olümpiamängudest jäid moepilti indiaanimotiivid (narmad, peapael jms.).

Moeloojatele on esimeseks indikaatoriks muidugi noored, kellest oleneb, kas pakutav jõuab rahva sekka või mitte. Vastuvõetavuse määrab eelkõige riietuse mugavus. Ja kus uus mood on kindla pinna võitnud, ei taha keegi olla valge vares. Kuigi moega ei maksa liialdada, arvan ma, et noorte juures on see andestatav. On paratamatu, et iga mood klassikaks ei muutu. Rõõgatused tulevad ja lähevad. Mingi üldine rahvusvaheline mood eksisteerib pidevalt. Ka nn. folkstiil ei ole kitsalt rahvuslik, vaid sisaldab endas nüansse paljude rahvaste kunstist.

Uute moodide loomine tähendab eksperimenteerimist. Vahel võtab uue mudeli tarbijani jõudmine aega mitu aastat (ka praegu levinud avarat joont pakkusid moeajakirjad juba kaks aastat tagasi), teine läheb käigult — seda juhtub harva — ja kolmas jääbki pakkumiseks. Meil teeb asja raskeks see, et tee mudeli loomishetkest poeletini on tihtipeale pikk ja vaevaline.

Praegune moepilt?

Kõikjal valitseb lai, lohmakas, nn. numbrita mood. Eks selgi joonel ole oma hädad ja voorused. Lai mood muudab kõik ühesuguseks: aitab varjata figuuri puudusi, samas peidab sihvakaimagi keha. Aga mina pole veel kohanud neidu, kes e i t a h a k s oma saledust rõhutada. Noored armastavad ikka liibuvaid, taljes rõivaid. Praegune mood on küllaltki vaba, tunnustab ülitlasi romantilist ja sportlikku. Klassikaks on saanud kombineeritud mood — igasugused pluusid, džemprid, vestid, seelikud.

Väga moes on poordiga kangad, väikeste lilledega mustrite kõrval on ka suured lilled, nende riiete omavahelised kombinatsioonid. Ei soovitata enam kalasaba-triipu, vaid ühtpidi diagonaali, horisontaal- või vertikaaljoont.

Kui vahepeal hakkasid naiste püksid taanduma, siis nüüd on need uuesti moes, ainult mitte alt laienevad, vaid ühtlase sirge joonega. Seeliku pikkust varieeritakse põlvi katvast kuni poole sääreni ulatuvani.

Noormehed ei taha enam mantleid kanda. Asemele on tulnud mitmesugused jopid. Prognoositakse, et 1980. aastaks tuleb mantlimood tagasi.

Tänavajalatsid on vastavalt meie kliimale endiselt paksema tallaga, kuigi õhemad kui enne (nüüd ~ 1 cm). Naiste pidulikud kingad on kõrge ja sirge kontsaga ning teravama ninaga. Mehed kõrgeid kontsi ei kanna. Muidugi ei keela keegi — kui oled lühike, siis palun!

Noortemood — valulaps? Mida uut pakute?

Jah, noortemoe kavandamisel annab kõige rohkem tunda meie kaubandussüsteemi paindumatus. Noortemood vaheldub kiiresti, aga toodetakse ikka seda, mis võib-olla paar aastat tagasi läks, kui läks. Noor ostja on kauplustest eemale peletatud. Suurusnumbrite skaala algab meil 44-st. Ometi on palju noori inimesi, kes vajavad väiksemaid riideid. Lastepoest aga nõudlik noor riideid selga ei osta. Uue markeerimissüsteemi vajalikkust on juba arutatud.

Uudis on vahest mitmejaoline kleit või seelik, õmmeldud erineva mustriga puuvillastest kangastest, kaunistatud pitsiga, paeltega või muuga, vastavalt fantaasiale (vt. piltidel!).

Moevärvid — on need ikka olulised?

Moevärvid domineerivad seal, kus nõudeile momentaanselt reageeritakse. Meil mõjuvad pakutud moevärvid vahel tõesti ärritavalt, sest kaubandus ei jõua nõudmistele järele.

Noored kandku ikka erksaid puhtaid värve, sinist, punast jne. Värskelt on moodi tulnud roosa ja trüksiissinine. Segatud toone ei soovitata.

Mida arvate 20. sajandi «imest» džiinidest? Osa moeloojaid olevat ammu väitnud, et teksastebuum ruttu maha käib, aga...?

Väga raske on moest välja tõrjuda seda, mis noortele meeldib. Populaarsuse võitsid džiinid seetõttu, et nad on mugavad ja natuke lohakad. Arvan, et džiinid jäävad igapäevase riietusena veel kauaks moodi. Aga tantsupidudel käiakse nendega veel ainult meil. Üks põhjusi, miks just välismaa džiine taga aetakse, on see, et meie kaubandus ei paku noortele hästiistuvaid pükse. Must äri aga ei kõlba kuhugi.

Kahekopikalist kõlistades ehk pealtkuuldud taksofonijutt

Hei, Koll! Ruut siin. Millega aega kaunistad? — — —
Mina või? Veeresin just Tartust. Kolistasin niisama, käisin tuttavatel kärssadel külas. — — — Küll. Täika või asi. Tuled pealinnast, tahad kahesajase teksaskleidi 180 kulli eest ära anda, nii kui hinna ütled, karbid kinni ja plats puhas. Täitsa perifeeria. Neile anna muidu. Reklaamikatest sain lahti. Muidu äri suurt ei õitsenud. Jama. — — — Nonoh, odavalt said. Vedas. — — — ...Pärast kurnisime «Kauna». — — — Juu. *Free* olemine. Õhtuks võtsime kargu alla, käisime diskos. Ei, mitte «Sõpruses», klubis, TRÜ omas. Saime niisama sisse. — — — Möllud-värgid, *soul*'id, *rock*'id. Päris asjalikult tegi. *Feeling*. Paar rauakooli selli kakerdas veel ringi, üks oli see diskofänn MP-st, tead küll. *Place* on muidugi kõhna. Seinad tilkusid raskelt. Pidin kuhvti ka maha lükkama. — — — *Sorry*? Seekord ei pägatud, pidasin silma peal. — — — Ei ole need ülikooli eided nii ülbed ühti. Sobib. — — — Või tantsupõrand pole tutvuste sõlmimise koht! Ha-ha-ha! — — — Ah kestad? Firmamöllud, mis seal's ikka. Muidugi rahulikumalt kui meil. Andestatav, provints siiski. Küll jõuavad. — — — Ma jah, sain uued. Vana armas firma — «Lee Cooper». Sutike laiad, muidu timm. Kuhvt ka. Mhmh. — — — Sobib. Olgu nii. Okei!

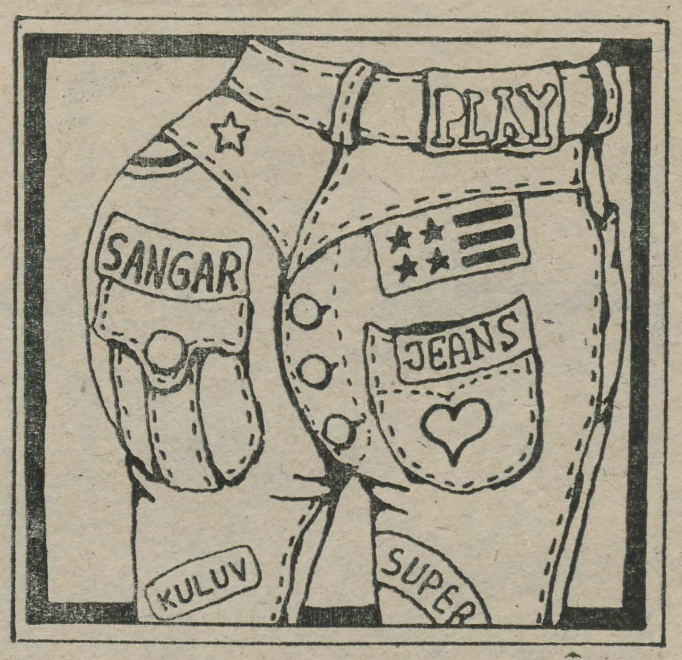

Vaieldamatult on džiinid väärt ihukate. Sinine lummus võimutseb kogu maailmas. Kurjast on, kui sinine igavus ka ajudesse haigutama tükib...

*

* **Moelehekülje koostas Kärt TÕNISSON.**

* **Joonistused Erki BERENDSILT ja Andres ADERILT.**

* **Fotod Tallinna Moemajast.**

Mood pakub maski,

mille taha on nii meeldiv varjuda. Ent silma ei rõõmusta igaüks, kes küll ehk püüdlikult oma välimise korra eest hoolt kannab. Hindad neid, kes vaimuhariduse kõrval ka märgatavat moe- ja maitsealast haridust üles näitavad. Vaikselt igritsevat kadedusesappi poetavad sinusse need, kes l i i g a head välja näevad — nagu needki, kel moehilpe jalaga segada. Ega kõik peagi marjamaale mahtuma. Mood meelitab, mood ärritab.

Mis moes, see ilus. Seda ilusam, mida heledam kättesaamatuse nimbus ihaldatavat kroonib. Igal moealtil mõistagi pean-saama-soont pole, eriti kui tegemist mõne antsaka riideesemega. Teine pingutab end tarbimisõnne tipule kasvõi läbi vasktorude (mood nõuab ohvreid!) et tüürida sealt uut samasisulist õnne rabama.

Kahju, kui õhatud seitsmes taevas nõnda madalaks kisub. Kui klantskultuuri margapuuga mõõtu võtta, on toretsevad tikksaapad või lahmakas hõlst muidugi eluküsimus. Rääkimata firmaproduktsioonist, milleta oled null mis null — alles tagumise poole võimalikult ühtne maskeering tagab täieõiguslikkuse. Küllap on praegugi teksaste hinnaküsimus osa noorte seltskondlikus vestluses aukohal kui igati noobel ja päevakajaline teema. Juhtub, et arutlus päädib teatisega à la «Müüa USA samet-texaspüksid» (tekst pärineb ühe TRÜ ühiselamu valvelaualt). Mood on mood, ja tema ilmumid rapivad meid takistamatult. Tuulelipp pöörleb, mood ei armasta rutiini. Momendil ainuvalitsev maitsesuund võib järgmisel ajahetkel arulagedusena paista. Pöövane ratsu aina kihutab, sekka tagant üles lüües — ja hoidku kõigevägevam, et ta sind sadulast maha ei pilluta!

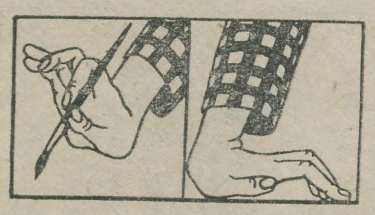

3 küsimust ühe kabineti kohta

Peahoone ruumis nr. 13 saavad kokku need, kel kõige muu kõrvalt jätkub veel tahtmist kunstiga tegelda. Näpunäiteid jagab siin skulptor Andrus Kasemaa.

Millega kunstikabinetis praegu tegeldakse?

Kõigi kujutava kunsti liikidega. Algul oskavad tulijad vaid joonistada, siin on saanud proovida ka maalimist. Ja päris hästi tuleb välja. Üles tahaksime seada ka potikedra. Omavalmistatud vaasid on tegijale endale palju rõõmu valmistanud. Kui ühe ruumi veel juurde saame, sisustame ka joonistusklassi.

Mida andis kolimine kesklinna?

Elujõud tuli sisse. Üle mäe Tiigi tänavale ronimine võttis nii mõnelgi huvilisel võhma välja. Kevadeks jõudsid kohale ainult pooled sügisel alustanutest. Siia on aga igalt poolt paras maa tulla ja sisseastujaid on hoopis rohkem.

Miks on ülikooli kohvikus olev näitus sõiduriistadest?

Meil oli siin mitmesuguseid pilte, aga jätsime lilled ja inimesed seekord kõrvale. Masinaid oli nii palju, et need saime välja panna ühtse tervikuna. Pealegi on see teema praegu aktuaalne. Toimus ju Tallinnaski hiljuti näitus «Inimene ja tehas».

TIINA MERIRAND

Pilk kohvikupiltidele

«Mispärast kõik järsku autosid maalima on hakanud?» küsisin läinud kevadel, kui kunstikabinet üleöö autopiltidega üle ujutati. «Noh, noored said esimest korda õlivärvid kätte,» vastas kabineti juhataja Andrus Kasemaa «ja auto on niisugune hea lihtne asi, et... miks ka mitte.» Et üks särav-hiilgav ja rõõmsavärviline sõiduriist tundub tõepoolest «hea lihtne asi ära maalida», haarasid pilditegemise mõttest kinni needki noored, kes tärpentinilõhnaga juba pikemalt tutvust pidanud.

Ja nüüd, üle pika aja ongi taas teoks saanud TRÜ kunstikabineti näitus vanas kohvikus. Kontrastiks eelmisele, ERKI tudengi Mari Nõgese väga eklektilisele piltidevalikule on käesolev näitus üllatavalt ühtlane oma temaatika poolest, mille ammendab üksainus sõna — AUTO. (Vastuväide, et lisada tuleks «...ja mootorratad», oleks ilmne tähenärimine.) Kas selle teema üksmeelselt hüperrealistlik käsitlusviis, olgu siis enam või vähem õnnestunud kujul, ka teema sisuliselt ammendab, on küsitav. Nii, nagu meil seni veel suhteliselt uudse ja paraku valdavalt maneeri tasemel viljeldava hüperrealismi suhtes on raske ühest ja kindlat seisukohta võtta. Jäägu hüperrealismile hinnangu andmine parem tulevikku, kuni pidepunktidena suuremal arvul kriitikat kannatavaid töid valmib. Vaadeldava näituse põhjal ühte kunstisuunda arvustada-kinnitada oleks ilmselt ebaõige.

Seevastu on praegusel kohvikunäitusel hoopis omamoodi võlu. Nimelt illustreerib see vägagi ilmekalt kogu vaeva ja visadust, mida õlivärvidega maalimine inimeselt nõuab. Mõnelt pildilt õhkub kulutatud vaeva lausa kuhjaga.

Vigadest õpitakse, ka teiste tehtud vigadest võib targemaks saada. «Võhikud», kel kunsti tegemisega *praktilisi kokkupuuteid pole, võivad neil päevil maalimise käigust ja põhitõdedest mõndagi mõista ja omandada. Ilma et keegi pruugiks õilsast enesetäiendamise püüdest «Joonistamise ja maalimise õpikut» lugema hakata, võib ta kohvikus nähtud piltidel leiduvaid vajakajäämisi kokku liites enda kui kõrvalvaataja jaoks lihtsa ja selge maalitehnikateooria kokku seada.*

Esmamuljeks pilku üle piltide libistades märkab vaataja kohe, et mõni neist kutsub end lähemalt silmitsema. Ja kui mõnel pildil auto justnagu seisaks, aga lähemalt silmitsedes selgub, et ta hoopis sõidab, siis ei ärata see pilt küll erilist usaldust ega huvi auto marki või detaile uurida — olgu autor need kui tahes hoolikalt maalinud. Kui aga masin paistab kihutavat nii, et vaataja esimesel hetkel jalakäijarefleksiga paigale tardub, siis kaalub see efekt ehk üles pettumuse, mis järgneb soovile sõiduki numbrit või rattakodarate arvu teada saada. Kohviku sissepääsu ja vaatesaali ukse vahelises nurgas seisjale näib küll allajäämine ühele neist tema poole tormavaist masinamürakaist vältimatuna.

Soovides, et igal kohvikukülastajal jätkuks piisavalt head tahet ja loomingurõõmu maalisaladuste avastamisel, jään nüüd nautima Viljar Kilgi maale, mis on kenaks kinnituseks käibetõele, et hea pilt eeldab nii *maalimisoskust* kui ka *maalikultuuri.*

PIRET PUKK

Autode paraad

Noorte kunstile on alati vaadatud lootusrikkalt ning seetõttu nii mõndagi andestatud. Mõttevärskus, uute väljendusvahendite otsimine ja seniste väärtuste ignoreerimine vabandavad tehnilise krobelisuse. Kui vaadata sellisest vaatepunktist kohvikus ülespandud kunstikabineti näitust, suruvad end vägisi peale mõtted hoopis nende noorte eneseteostusest. Need noored ei eksponeeri mitte ainult oma maalimisoskusi, vaid ka midagi enamat. Lühike sissejuhatav teade kohviku uksel ütleb, et see on näitus alles esimesi katsetusi tegevate noorte loomingust. Veel märgitakse, et valitud on tööd, mis väljendavad ühtseid taotlusi. Ei ole tõesti mõtet norida nende «õlipiltide» tehnilise meisterlikkuse kallal, kuigi needsamad taotlused tekitavad sellegi probleemi.

Tekst uksel ei täpsusta ühtsete taotluste sisu, kuid see on selgesti märgatav. Näitus ei ole ainult temaatiliselt ühtne — pildid autodest. Tähtsam kui see, mida on maalitud, on antud juhul see, kuidas on maalitud. Hüperrealismile lähedasi taolusi on eesti noores kunstis varemgi täheldatud ja probleem, mis end peale surub, ei ole samuti mitte uus. Juba 1975. aasta vabariikliku noortenäituse arutelu näitas, et Lääne järjekordse kunstivoolu toomisega kodumaisesse kunstipilti kaasnes seekord väga nõrk teoreetiline baas. Uut põhjendav (või õigustav) programm peaks aga olema selgelt välja toodud.

Siinkohal veidi kujutatavast objektist Tartu hüperrealismis ja hüperrealismis üldse. Hüperrealism ei konstrueeri mingit uut maailma, tema püüdluseks on teatavasti meid ümbritsev reaalsus täpselt «maha teha». Sellise maalimisviisi kasutuselevõtt tähistas Läänes protesti nii seniste juhtivate kunstivoolude kui ka urbanistliku maailma kummardamise ja massikultuuri inimvaenulikkuse vastu. Hüperrealistid maalivad külma dokumentaalsusega klantsima löödud autosid, süngeid interjööre, kõledaid autokalmistuid, standardseid reklaamplakateid ja sellest maailmast võõrdunud inimesi. Peatatud hetk saab tähenduse, pilt nagu ütleks: vaadake, millise maailma te olete endale loonud.

Mida aga näeme kohvikus? Samu autosid ja mootorrattaid, mis liiguvad New Yorgis või Pariisis, on püütud hüperrealismi sildi all tartlastele ette näidata. Ma ei räägi sellest, et hüperrealism ei kannata diletantlikku maalitehnikat, ka mitte sellest, et ilus autopilt oleks halvem lillepildist. Asi on tõsisem. Nähtus, mis Läänes tähistab inimese protesti valitsevate olude vastu, on meil saanud viletsaks epigoonluseks ja samal ajal ka moenähtuseks (meenutame, et seesama juhtus ka näiteks hipide väliste tunnusmärkide turukaubaks muutmisega). Välismaa ajakirjade kaantelt mahamaalitud autodele ei ole autorid unustanud peale panemast ka võõrkeelseid silte.

Paistab, et püüame lisaks täikalt ostetud pudi-padile sisustada kogu oma kultuuriruumi võõrkeelsete siltidega: heitkem korraks pilk meie konspekte kandvatele «diplomaatidele» või kilekottidele. Tekib tunne, nagu püüaksime üksteist koguni üle trumbata oma võõrkeelsete siltidega.

ANTS JUSKE

Lisa tuli

ning kelle nädalavahetuse plaani ülikooli korvpallivõistluste mängud ei mahtunud, võis vaid kahetseda.

KORVPALL

Alagrupp «A»

KKT III — matemaatikat.	**76 : 66**
õigust. — keemiaosak.	**56 : 49**
keemiaosak. — matemaatikat.	**89 : 64**
õigust. — KKT III	**88 : 87 (73 : 73)**

Matemaatikud pidasid lõpuni südilt vastu ja oodatud kerget võitu kehakultuuriteaduskonnale ei tulnud. Jällegi kõike väljapanevalt mänginud keemikute kapten Peep Joonas viskas küll pooled oma võistkonna punktidest (24), kuid eelmise aasta võitja ei vääratanud ka seekord. Pühapäevases kohtumises aga tuli keemiaosakonna meeskonnale tasuks sisuka mängu eest ka ülekaalukas esimene võidupunkt. Ja kaks kangemat omavahel. Väga ühtlaselt ja täpselt mänginud õigusteaduskonna meeskond võitis poolaja, juhtis teisel poolajal korraks juba 13 punktiga, siis aga hakkasid kehakultuuritudengid kõvasti peale käima ja koos normaalaiavilega saatis Teet Laur palli korvi. Viik. Lisaaja lõpus oli Lauril võimalus oma võistkonnale isegi võit tuua, seekord oli aga fortuuna juuraüliõpilaste poolel. Teet Laur viskas oma võistkonna kasuks 50 punkti.

Alagrupis «B» toimus üks kohtumine. Majandustudengid said alguskõhedusest (vastastel mängis kaasa ka Mihkel Tiks) ruttu üle, võitsid poolaja ja kuidas filoloogid teisel mängupoolel ka pingutasid, jäi vahe lõpuks ikkagi püsima: 59 : 54.

Alagrupp «C»

KKT II — õppeiõud	**69 : 58**
KKT IV — KKT I	**76 : 63**

Mitte kõige tugevamas rivistuses esinenud õppeiõud iõudsid teise poolaja algul vastastele küll peaaegu kannule, lõpuks oli aga nooremate ülekaal siiski kindel. Ka esmaskursuslased said teise poolaja keskel seisu korraks võrdseks, jätkasid siis aga tuiutult ja finaaliuks jäi neil seekord avamata.

Naiskondadel olid kaks kohtumist üsna ühepoolsed. Õigusteaduskond kaotas matemaatikateaduskonna naiskonnale 20 : 57, aialooteaduskonna naiskond oma vastaste'e ma'andusteaduskonnast aga koguni 6 : 91. Mängimist ootas ka kolmas kohtumine (KKT I — arstiteaduskond). Viimane aga kohale ei tulnud..

Kui kõik tõrgeteta läheb, saavad alagrupimängud selle nädalavahetusega peetud. Ärajäänud kohtumiste rohkuse tõttu aga materialide trükkimineku aiaks lõplikku aiakava koos veel polnud. Täpsemat informatsiooni mängude toimumise kohta saab spordikuubist.

PRIIT JÕGI

Järgmine ala 18. märtsil

1.—2. märtsil peeti Ema,õe ääres TRÜ spartakiaadi suusavõistlused. Soojakraadide.e vaatamata kogunes osavõtjaid mullusest (96) arvukamalt. Individuaaldistantsidel käis 62 naist ja 74 meest, teatesõidus osales 7 naiskonda ja 10 meeskonda. Kokku tuli suusarajale ilma trotsima 155 inimest.

Loomulikult olid juhtpositsioonil kehakultuuriteaduskonna suusaeriala üliõpilased.

TRÜ tänavused meistrid: naiste 5 km — M. Ratt (KKT II), meeste 10 km — U. Veeroja (KKT I), naiste 3×3 km — KKT II kursus (M. Ratt, I. Aljaste, M. Ruuda), meeste 4×5 km — KKT I kursus (G. Ruuda, T. Jõesalu, P. Vaard, U. Veeroja).

Võistkondlik järjestus: 1. KKT II — 466 punkti. 2. KKT III 279 p. 3. töötajad — 195 p.

Pärast suusavõistlusi reastuvad teaiuskonnad seliselt:

1.	**Bioloogia-georgaafiat.**	**62**
2.	**KKT II**	**57**
3.	**KKT I**	**55**
4.	**Õigust.**	**52**
5.	**Matemaatikat.**	**52**
6.	**Majandust.**	**49**
7.	**Arstit.**	**49**
8.	**Töötajad**	**48,5**
9.	**KKT IV**	**47**
10.	**KKT III**	**31,5**
11.	**Füüsika-keemiat.**	**24,5**
12.	**Spordimed.-osak.**	**24**
13.	**Ajaloot.**	**15,5**
14.	**Filoloogiat.**	**15**

Järgmine ala spartakiaadi kavas on VTK talvine mitmevõistlus, mis peetakse Kääriku mängude raames 18. ja 19. märtsil. Seoses Kääriku lasketiiru läbiaskevõime ja majutamisvõimalustega võib iga teaduskond välja panna kuni 1 esindajat VTK mitmevõistluses. Teaduskonna võistkonna suurus Kääriku mängudel on üldse 8 inimest.

DISKOTEEK

Alates märtsikuust on võimalik teisipäeviti, neljapäeviti ja reedeti kosutada oma vaimu ja keha muusika ning tantsuga (neljapäeviti on tõsise popmuusika kuulamisõhtud). Leningradi mnt. 25 uues kohvikus hakkab meelelahutuse eest hoolt kandma statsionaarne diskoteek ülikooli klubi filiaalina (värvusmuusika, värviliste slaidide ning esmaklassilise aparatuuriga).

Võlglased

Õpperaamatukogu lugemissaali raamatuvõlglased on:

Anne Abon, Niina Bogens, Karine Gagjan, Lüidia Jegorova, Mai Kahru, Elisa Kalilševa, Lev Kofman, Noe Kurdgelia, Heidi Kõiv, Mari Lepik, Jürgen Ligi, Anu Liik, Riho Nittim, Džansug Nutzubidze, Reet Lepiksoo, Vladimir Poljanski, Tatjana Rjabova, Marju Sarma, Oleg Sevtšuk, Karl Tamm, Aivar Tammepõld, Rein Toomla, Anne Tusti, Eha Tuvikene, Aadu Vaik, Sirli Vannus.

NB!

Täna ilmub ka venekeelne ajaleht.

TOIMETAJA kt. V. SOOTAK

«Тарту Рийклик Юликоол» («Тартуский государственный университет») Орган парткома, ректората, комитета ЛКСМ и профкома Тартуского государственного университета, г. Тарту Эстонская ССР.

Hans Heidemanni nim. trükikoja trükk. Tartu, Ülikooli 17/19. III. Oksiknumbri hind 2 kop. Tell. nr. 1051. MB-01367.

A. H. Tammsaare tähtpäeva puhul

Gruusia rahvas austab erilise soojusega A. H. Tammsaare, väljapaistva sõnakunstimeistri mälestust. Kirjaniku sajandale sünniaastapäevale oli pühendatud K. Marxi nimelise vabariikliku raamatukogu teadussaalis kirjandusõhtu, mis äratas Gruusia pealinna üldsuses suurt huvi.

Eesti kirjaniku elust ja loomingust pidas ettekande S. Rustaveli nimelise Gruusia Kirjandusloo Instituudi NSV Liidu rahvaste kirjandussuhete sektori vanemteadur filoloogiakandidaat B. Piradov. Gruusia-eesti kirjandussuhetest rääkis Tbilisi RÜ NSV Liidu rahvaste kirjanduste ja kunstilise tõlke kateedri õppejõud Z. Medzvelia. Soojalt võeti vastu külalisi vennalikust Eestist — TRÜ filoloogiateaduskonna dekaani professor Ago Künnapit ning eesti kirjanduse ja rahvaluule kateedri dotsenti Jaak Põldmäed, samuti eestlannat-tõlkijat Juta Bediat, kes elab Tbilisis, vabariikliku raamatusõprade ühingu aseesimeest D. Lomašvilit ja teisi. Tbilisi RÜ NSV Liidu rahvaste kirjanduste ja kunstilise tõlke kateedri juhataja O. Bakanidze avaldas eesti külalistele suurt tänu osavõtu eest. Professor A. Künnapile ja dotsent J. Põldmäele anti üle meened.

Vabariiklikus raamatukogus ja NSV Liidu rahvaste kirjandusliku sõpruse kabinetis on avatud gruusia-eesti kirjandussuhete näitus, kus on eksponeeritud Moskvas, Tallinnas ja Tbilisis ilmunud uusimad raamatud A. H. Tammsaarest.

ZAUR MEDZVELIA

Minevikku ei tohi unustada

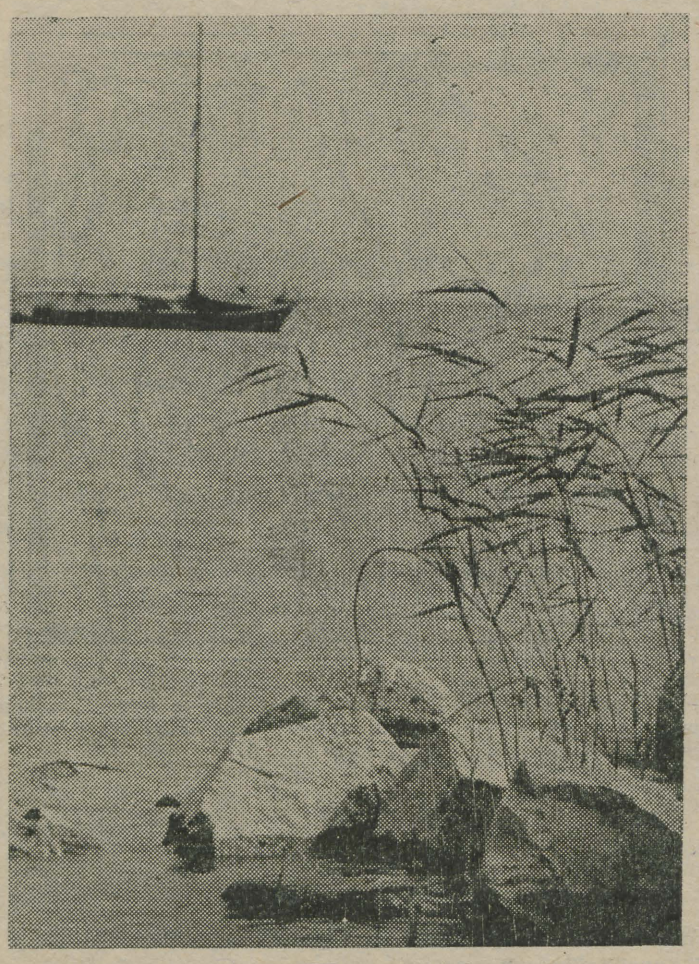

✻ Võrtsjärve kalepurjekas.

Kunagi päästis inimese tuulest murtud puutüvi, mis hiljem õõnestati ja mida sõuti käte abil. Esialgu kasutati liikumiseks ka roopaate. Aja jooksul kujunesid välja mitmed laevatüübid, kuni saabus aeg, mil uhked purjekad vallutasid tänu meresõitjate osavusele terveid maailmajagusid. Hiljem hakati veesõidukeid üksteisest eraldama esmajoones nende mõõtmete ja kandejõu järgi, kuna edasiviijaks oli peamiselt tuulejõud. Liigitati ka selle järgi, kas laev sõitis merel, jõel või järvel, kas sellega veeti kaupa, inimesi või püüti kala.

Purjelaevade ajastu oli pikk ja vaevarikas, kuid mehine. Uskumata kombel sõitsid Eesti meremehed lahtiste paatidega üle Läänemere ja mujale.

Laevaehitus ulatub meil kaugetesse aegadesse. Algul ehitati väiksemaid puu- ja kipsiveolaevu. Suuremate laevade ehitamise alguseks sai aasta 1861, mil Gustav Martinson ehitas Häädemeeste rannas 140 registertonni suuruse purjelaeva «Julie». Sellest ajast peale algas hoogus laevaehitus rannameeste poolt. Väiksed ja suuremad purjekad tegid vedusid paljude sadamate, randade ning saarte vahel. Hiljem on nende purjelaevade ehituse, mastivärgi, taglase, purjede ja muu kohta andnud seletusi, kirjeldusi ja jooniseid Pent Nurmekund. Need on talletatud Emakeele Seltsi varamusse.

Ka Võrtsjärve elanikele on kalapaatide kasutamine ja kalapüük olnud iidseist aegadest elatisvahendite hankimiseks.

Võrtsjärvel kujunes iseloomulikuks kalapüügivahendiks kale. Algul veeti kalamõrda nelinurkse purjega paadist külgsuunas allatuult triivides. Kui elukutseliste kalurite arv suurenes, võeti kasutusele traalkale suuremate kalade püügiks ja hakati ehitama kalepurjekaid.

Kalapüügi arengust Võrtsjärvel ca 65 aasta jooksul on Oskar Loorits kogunud lugemispalu kalameeste elust ja tegemistest.

Purjepaadid Võrtsjärvel ei ole kaugeltki sarnased mere omadega. Nende süvis on väiksem, ahter madal ja «lõigatud», kere seevastu lai ja avar, jättes ruumi sisselastava kiilu kohal, kus asub pöör. Selle abil lastakse põhjanised vette ja tõmmatakse välja. Nende grootpuri on küllaltki suur ja moodustab põhipurje. Sellele abiks kasutatakse tagasihoidlike mõõdetega fokat, millel oli poom või Võrtsjärve kalurite keeles ravina.

Nii kujunes välja oma purjealane terminoloogia, mis viimase ajani oli kirja panemata. Viimastel aastatel on seda pikemat aega üles kirjutanud Võrtsjärvel purjespordi alal tegutsenud Feliks Parre. Vastav materjal on üle antud Emakeele Seltsile. Selle töö eest sai ta 1977. aastal ergutuspreemia. Suurem osa F. Parre tööst on saadud vanalt Võrtsjärve Rannaküla kalurilt Oskar Mardilt (191 sedelit).

Nimetatud tööd tuleks jätkata, kuni Võrtsjärvel leidub veel neid, kes tegelevad kaletamisega ja võivad vanadest purjesõidukitest ja püügiviisidest midagi huvitavat pajatada.

On ju ka kirja panemata Peipsi kalurite sõu- ja purjepaatide areng, sest aegade jooksul on ka seal paljugi muutunud.

MART MULK

Kontrolleksemplar

AR Fr. R. Kreutzwaldi nim. ENSV Riiklik Raamatukogu

KÕIGI MAADE PROLETAARLASED, ÜHINEGE!

tartu riiklik ülikool

ÜTÜ

EKP TRÜ komitee, TRÜ rektoraadi, ELKNÜ TRÜ komitee ja TRÜ ametiühingukomitee häälekandja

Nr. 8 Reedel, 17. märtsil 1978 XXX aastakäik

Kroonika

ERKI BERENDS,

filoloogiateaduskonna komsomolisekretär

Erki Berends on sündinud 21. märtsil 1955. a. Tallinnas. Aastail 1962—1973 õppis Tallinna 2. Keskkoolis. 1974—1976 teenis aega Nõukogude armees. 1976. aastast TRÜ filoloogiateaduskonna žurnalistikaosakonna üliõpilane.

ÜLKNÜ liige 1970. aastast 1976/77. õ.-a. oli eesti filoloogia ja žurnalistikaosakonna komsomolibüroos kultuurisektori juhataja. 1977. a. sügisel valiti Erki Berends filoloogiateaduskonna komsomolibüroo pressisekretäriks. Autasustatud ELKNÜ Tartu Linnakomitee aukirjaga. Vallaline.

REEDEST REEDENI

Kui kevad talvele järjest rohkem silmi hakkab tegema, on aeg kokku võtta ÜTÜ aastasaavutused ülikoolis. Täna on **vabariikliku ÜTÜ seminarlaager** Valgemetsas juba täies hoos. Ettekandega mööda nud aasta tööst esineb vabariikliku nõukogu esimees Johannes Tammeorg, kavas on muidki ettekandeid tuntud teadlastelt, põnevaid diskussioone üliõpilasteaduse teemadel, sporditakse ning kolme päeva jooksul jõutakse teha veel nii mõndagi. Seminarlaagrit saadab rõõmus uudis Moskvast: URMAS SÕGELI töö «Mõningaid muutusi Nõukogude Eesti ühiskonna (küla) sotsiaalse struktuuri arengus arenenud sotsialismi perioodil (1959—1970)» on teeninud NSVL TA medali.

Psühholoogid arvasid, et pool muna on siiski parem kui tühi koor ja tähistasid seepärast oma **meediumi,** see on aega, mil täpselt pool kõrgkoolist on seljataha jäänud. Sel päeval külastatakse auväärseid õppejõude, tänatakse neid tehtu eest ja kingitakse vastavasisulised diplomid. Nii on see kombeks saanud psühholoogidel, kes rangelt oma traditsioonidest kinni peavad.

Lõbusaid vahepalu on juhtunud veel nii mõneski teaduskonnas. Näiteks **bioloogid-geograafid ja filoloogid valisid endi hulgast misteri ja missi,** aga intriigihimuliste vaoshoidmiseks jätame seekord nimed nimetamata.

Tavakohasele **lahtiste uste päevadele** saabusid kõigepealt noored matemaatika- ja filoloogiahuvilised. Koguneti aulasse, kuulati erialaõppeiõudude sõnavõtte, käidi TRÜ ja EPA arvutuskeskuses. Omamoodi «lahtised uksed» on ka meie **järgmisel lehenumbril,** mis on tervenisti pühendatud ülikoolis õpitavatele erialadele ja mõeldud tulevastele üliõpilaskandidaatidele. Seetõttu ei ilmu leht ka peahoone müügilauale, kuid kõik huvilised saavad seda osta toimetusest.

AARNE RANNAMÄE

Rahvakontrollikonverents

TRÜ õppejõudude, teenistujate ja üliõpilaste esindajate konverents toimub kolmapäeval, 22. märtsil kell 16 aulas.

Päevakord: 1. Ülikooli rahvakontrolligrupi aruanne tehtud tööst.
2. Täiendavad valimised ülikooli rahvakontrolli peagruppi.

Delegaatide registreerimine kohapeal alates kella 15.45-st.

Osavõtt võimaldatud kõigile!

TRÜ rahvakontrolligrupi büroo

Komsomolikroonika

7. märtsil ELKNÜ TRÜ komitees: NLKP liikmeks astumiseks said soovituse Aune Past (eesti fil. V k.), Madis Kallion (õigust. IV k.) ja Andrus Ansip (keemia IV k.).

Õigusteaduskonna komsomolisekretäriks kinnitati III k. üliõpilane Jüri Raidla. Ülikooli sõjalis-patrioötilise töö organiseerijaks kinnitati Raivo Vare õigust. III kursuselt.

Komsomolikomitee kinnitas ka EÜE välisrühmadesse sõitjate esialgse pingerea.

14. märtsil ELKNÜ TRÜ komitees:

NLKP liikmeks soovitati Ruve Šank (saksa fil. V k.). NLKP liikmekandidaadiks astumiseks said soovitused Valdeko Gailit (psühhol. IV k.), Heiki Mägi (psühhol. IV k.), Marje Kiis (ingl. fil. IV k.), Heiki Pisuke (õigust. V k.), Sirje Nilbe (eesti fil. V k.) ja Ester Šank (eesti fil. IV k.). ÜLKNÜ liikmeks võeti Karin Lippus (ajaloo III k.).

Teravalt oli päevakorras komsomolimaksude õigeaegne laekumine. Palju on võlglasi.

Arutati kultuuri- ja õppetööalaseid probleeme. Tulemas on rahvaste sõpruse päevad ja EÜE päevad. Kavas on ka kevadpäeva organiseerimine, mis arvatavasti ühendatakse teaduskondade spordipäevaga.

Urmas Murre kõneles parteikomitees arutusel olnud üliõpilaste olmeprobleemidest. Ühiselamutes on olukord täbar, soovitati otseselt kursuse juhendajatel tõhustada kontrolli ühiselamutes jne.

30. märtsist kuni 2. aprillini toimub Viitnal vabariigi komsomoliaktiivi laager.

17. märtsiks kavatsetakse lõpetada EÜE suvemaleva tuumikute komplekteerimine.

✣ Tavakohane Baeri päev 28. veebruaril. Nagu ikka, koguneti teadlase ausamba juurde. Päevakohased ettekanded peeti Baeri majas.

Tullio ILOMETSA foto

ÜLIÕPILANE JA KLUBI

- **Diskorid hilinesid tund aega.**
- **Miks oli Osolin populaarne?**
- **Vaba aja veetmise mall — disko.**
- **«Mefisto» taasavatuks!**

Ühest viimasest ülikooli lehest võime sõnaselgelt lugeda, et diskoõhtutega ülikooli klubis on midagi lahti. Parema ülevaate saab klubis toimuvast siis, kui ise vaatama minna. Vanema kursuse üliõpilase paneb seal toimuv igatahes pead vangutama. Olen pikema aja jooksul aeg-ajalt ülikooli klubis ikka tantsimas käinud ja võin öelda, et praegust klubi seninähtuga küll võrrelda ei saa: ühelt poolt publikut silmas pidades ning teisest küljest klubis pakutavat arvestades. Keskmine külalise iga on 17—18 a. Miks hilispuberteet ülikooli klubisse tuleb, on selge. Vastuse annab 28. veebruari «Edasi» oma kirjutisega «Tüdrukud tahavad tantsida». Noorem ja keskmine puberteediiga (14.—16. a.) on 10.—11. kl. õpilased ja nendevanused töölisnoored nende traditsioonilisest tantsusaalist — noortemajast «Sõprus» — lihtsalt välja tõrjunud. Aktseleratsioon. Kuhu need hilispuberteetikud siis minema peaksidki? Klubis omakorda on kujunenud olukord, kus tudeng enam kuigi meelsasti klubiõhtutele ei tule. Miks? Kirjeldan teile 8. märtsi klubiõhtut.

● 8. märtsiks oli välja kuulutatud diskoõhtu, mis pidi algama kell 20. Kella 21 suvatses kohale saabuda üks diskoritest — TRÜ diskorite klubi ekspresident Valev Lillipuu. Teine diskor Olev Ulp tuli alles kl. 21.10. Kell 21 panid klubinõukogu liikmed, et vähemalt midagigi kuulata oleks, mängima ELKNÜ 18. kongressile pühendatud plaadi. Kl. 21.20 suvatses Olev Ulp lavale tulla ja rahvale kuulamiseks mängima panna Pink Floyd'i pala «Echoes». Seejärel jäi lava jälle tühjaks, nii tühjaks, et kui kl. 21.35 sai pealepandud lugu otsa, ei tulnud keegi plaatigi vahetama. Nii kostiski ligi 3 minuti jooksul läbi kõlarite ainult sahinat. Kl. 21.39 pandi mängima *Moody Blues* — teine lugu kuulamiseks. Lava seisis ikka tühi. Alles kella 22 paiku ilmusid sinna diskorid. Järgnesid täiesti läbimõtlematult elektrofonile asetatud plaadid, nende vahele tuli (peamiselt Valev Lillipuult) üsnagi kahtlase väärtusega kommentaar, mille põhisisuks oli «parim», «esimene», «kõige uuem» jne., lisaks muidki fakte, mis liikusid (ilmselt kogu publikul) ühest kõrvast sisse ja teisest välja. Kõike seda esitati niivõrd halva diktsiooniga, et kuulajad pidid arusaamiseks end lausa pingutama. (Paljud sedagi vaevusid?).

(Järg 4. lk.)

Kaks küsimust Madis Kallionile

Olla pildistatud vana sõjalaeva pardal pole just igapäevane. Kuidas aga siiski sündis pilt «Aurorast» ja tartlastest?

Pärast ELKNÜ XVIII kongressi kujunes sõit Leningradi omamoodi preemiareisiks tublimatele. Otseselt oli sõidu eesmärgiks parimate tudengite ja tööeesrindlaste pildistamine ristlejal «Aurora». Leningradis olime kolm päeva. Eakaaslasi oli peale kahe Tartu tudengi (EPA majandusteaduskonna diplomand Külli Müür ja füüsikainstituudi nooremteadur Arvi Freiberg) ka Tallinna kõrgkoolidest.

Mida uut pakkus seekordne Leningradis käik?

Polnud varem olnud Petropavlovski kindluses. Ka dokumentaalfilm Leningradi blokaadist avas seda linna teisiti. Eelkõige pakkus sõit aga mitme päeva jooksul laulu- ja naerulembelist seltskonda.

Natuke uut moodi pani see reis mõtlema ka Tartule. Noorsoo turismiühingu «Sputnik» hotellis on külastajate tarbeks valik mänguautomaate. Kas ei oleks võimalik selliseid üles seada ka meie ülikooli klubisse, tooksid nad ju vaheldust diskoõhtutelgi?

KAI LEPIK

Rektor õnnitles

ametiühingukomitee sekretäri LINDA ELLERMAAD 60. sünnipäeva ja vaneminsener JÜRI KIRSSI 50. sünnipäeva puhul.

Ministri käskkiri

NSVL KKEH minister autasustas üliõpilasteadlaste eduka juhendamise eest farmaatsiakateedri juhatajat JOHANNES TAMMEORGU ministeeriumi aukirjaga.

Näost näkku

28. veebruaril olid jälle silmitsi ÜTÜ ühe vastsema lapsukese — žurnalistikaringi — liikmed. Ettekandeid tuli kahest sektsioonist. Eesti ajakirjanduse ajaloo sektsiooni esindas M. Määritsa sisutihe ja faktirikas uurimus «O. W. Masingu «Marahwa Näddala-Lehe» kultuuriorientatsioonist». Huvitav on märkida, et mainitud väljaanne oli Eesti esimene nn. idasuunitlusega ajaleht.

Aktiivselt osales koosolekul operatiivse ajakirjandusanalüüsi sektsioon. V. Paalma tõi statistilisi näiteid ajakirjanduse kui ideoloogilise relva osa kohta ühiskonnas. Terrorismist Saksa FV-s rääkis R. Sillaots. R. Šangi sõnavõtus ajakirjandusliku analüüsi metoodikast oli peamine mõte, et igale ajakirjanikule on äärmiselt vajalik oskus läbi nähtuste teravapilgulise analüüsi jõuda omapoolsele sünteesile.

Arutati ka mitmeid organisatsioonilisi küsimusi.

KÄRT TÖNISSON

TEATRIKUU 78

Mängime seda mängu

Sellest näitemängust on raske kirjutada, sest ta puudutab asju, millest ma pole veel üle saanud. Ta seob kolme minu jaoks olulist sõna: ootamist, pimedaid ja mängu. **«Pimedatega»** *on Hermaküla võtnud oma õlule üle jõu käiva ülesande: tänapäeva* teenager'*id, keda üldiselt iseloomustab eelmarksistlik, ütleme feuerbachlik elutunnetus ja kes on ühiskonda ümberkujundava revolutsioonilise praktikaga platoonilistes suhetes, ei ole võimelised seda mängu kaasa mängima.*

Ausalt öeldes pelgan ootamise motiivi, mida etenduse metastruktuur läbi Maeterlincki näidendi peegeldab, sest olin äsja isegi selle mõju all. Ootamisest elu sisu teha — seda on ometi lootusetult vähe! Tahaksin koguni väidelda P.-E. Rummo Tuhkatriinuga, kes ütleb, et «ootamine on väga tegevus». Tegelikult assotsieerub ootamine vabaduse negatiivse väärtusega, vabadusega millestki.

Ootajate traagikat sümboliseerivad pimedad, kes juhi kaotanult peavad paratamatult hukkuma, sest oma elu jooksul polnud nad suutnud vabaneda juhi elunägemisest, kujuneda iseseisvateks. Erilise valulikkusega täidab etenduse learilik ehk poprištšinlik arhetüüp, mis Maeterlincki näidendi aluseks olnud — alles tegelaste ärapidisus maailma suhtes on see, mis võimaldab neil selbst'*ini (Jung) küündida. Valgustatuse, milleni pimedad liiga hilja jõuavad, peaks etenduselt kaasa võtma publik.*

See, mida, siiamaani etenduses võimendati, on tegelikult näitemängu tõlgendus traditsioonilises tähenduses. Ometi võiks «Pimedaid» mõista totaalse mänguna, millesse sulandub vaatajagi. See on elu ja mängu ühinemine oluliselt uuel tasemel, see pole emotsiooni kivistunud ideogramm, vaid emotsioon ise, mis alati tegevusena väljendub. See on, mille poole luule püüdleb, ent eales ei jõua; see on lend ise, mitte suised, tundlad, tiivad; see on laul ise, mitte lõokese must täpp taevalaotuses. Kõik mängijad tunnevad mängu reeglistikku, mis põhineb Maeterlincki antud struktuuril, ometi ei tea keegi improviseerijaist ette, mis järgmisena toimub, just selles on mängu võlu, tema tunnetusmaa. Midagi analoogilist on T. Eliot tõdenud tõelise luule puhul: «Luuletaja ei tegele «isiksuse» väljendamisega, vaid tal on erilaadne meedium, mis on ainult meedium ja mitte isiksus ja milles muljed ja kogemused seostuvad üpris kummalisel ja ootamatul viisil. Muljed ja kogemused, mis on tähtsad talle kui inimesele, võivad tema luules hoopis kõrvale jääda ja need, mis osutuvad tähtsateks luules, võivad tema kui inimese, isiksuse elus etendada täiesti tühist osa.»

Ehkki Hermaküla näitemängud mind elu ja mängu eritlemisel vahest kõige enam on abistanud, tunnen «Pimedate» puhul jällegi, kuidas naiivromantiline ilmataju nendevahelisi piire segi püüab ajada (sellest ka mittenõustumine «Tuhkatriinumänguga»). Arvan, et nagu ma isegi, pole enamik Hermaküla trupi näitlejaist selleks mänguks veel valmis. Öeldu ei välista aga võimalust, et teatér, mis sünniks siin ja praegu, end lõpuks ilmutab. Koos Hermakülaga me koguni püüdleme sinnapoole. Alles siis võime ühes Alliksaarega sõnada:

Pole põhjust meil kurta,
et meid lämmatab äng,
kuni südant ei murta,
kuni veetleb meid mäng.

T�õNU KARRO

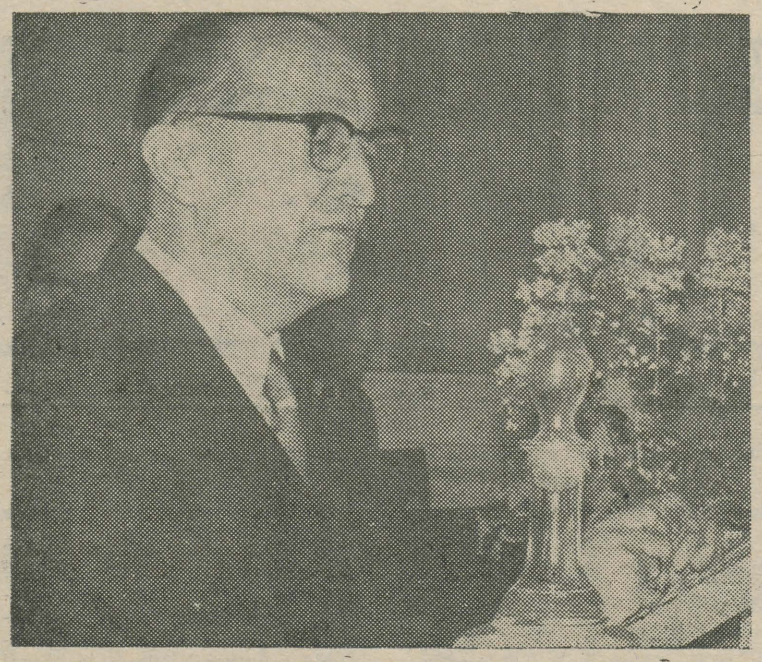

✲ Juubilar aulas austamisaktusel.

Tullio ILOMETSA foto

Viktor Särgava 60

4. märtsil sai 60-aastaseks otorinolarüngoloogia ja oftalmoloogia kateedri professor Viktor Särgava.

V. Särgava sündis Vändras talupoja perekonnas. Pärast Vändra gümnaasiumi lõpetamist astus ta Tartu ülikooli arstiteaduskonda, mille lõpetas 1947. aastal. Juba üliõpilasena läks ta tööle Tartu Kliinilise Haigla kõrva-nina-kurguosakonda, kuhu jäi ka pärast arstiteaduskonna lõpetamist. 1956. a. alates on ta töötanud arstiteaduskonna otorinolarüngoloogia ja oftalmoloogia kateedris, algul vanemlaborandina, siis assistendina ja 1971. aastast professorina.

1955. a. kaitses V. Särgava Tartus kandidaadiväitekirja teemal «Audiomeetrilisi vaatlusi kuulmishäirete puhul, eriti kurtidel ja raskeltkuuljatel», 1969. a. doktoriväitekirja «Kõneaudiomeetria ja -ostsillograafia küsimusi eesti keeles kuulmishäirete puhul». Mõlemad väitekirjad hõlmavad kuulmise probleeme.

V. Särgava on välja töötanud eestikeelse kõneaudiomeetria metoodika, uurinud kuulmishäireid ja esitanud uusi andmeid kuulmisanalüsaatori patofüsioloogiast. Doktoriväitekirjas soovitatakse toon- ja kõneaudiomeetria andmete üheskoos esitamise uudset märkimisviisi. Ostsillograafiline kõneanalüüs kuulmishäiretega õpilastel osutub objektiivseks mooduseks nende kõne seisundi hindamisel ja abistab nii surdopedagooge kui ka õpilasi kõne arendamisel. Seega on V. Särgava audioloogia rajaja ja edasiarendaja Eesti NSV-s. V. Särgava on spetsialist kuulmist parandavate operatsioonide alal (stapedolüüs, stapedoplastika, tümpanoplastika). Peale audioloogiliste küsimuste on ta tegelnud ka teiste aktuaalsete probleemidega kõrva-nina-kurguerialal: tonsillaarprobleem, onkoloogia, aeroionisatsioon, elektroaerosoolid.

V. Särgava on esinenud ettekannetega üleliidulistel kongressidel, üleliidulistel ja vabariikidevahelistel konverentsidel. Tema sulest on ilmunud 110 tööd üleliidulistes ja vabariikidevahelistes väljaannetes, ka välismaal.

Peale õppetöö arstiteaduskonna üliõpilastega tegeleb prof. V. Särgava ka defektoloogide ettevalmistamisega. V. Särgava on olnud paljude üliõpilaste ja arstide teaduslike tööde juhendaja. Erialalise ja pedagoogilise kvalifikatsiooni tõstmise eesmärgil on ta korduvalt viibinud täienduskursustel Moskvas ja Leningradis.

V. Särgava on aktiivselt kaasa löönud ühiskondlikus töös. Ta on Üleliidulise Otorinolarüngoloogide Teadusliku Seltsi juhatuse liige, on ENSV Otorinolarüngoloogide Teadusliku Seltsi sekretär selle asutamisest peale (1952), on kuulunud ENSV Tervishoiutöötajate Ametiühingu Tartu Linnakomitee presiidiumi, on olnud Punase Risti Seltsi Tartu Riikliku Ülikooli komitee esimees, sama seltsi Tartu Linnakomitee presiidiumi liige, rahvakohtu kaasistuja ja mitmete teiste komisjonide liige.

Õnnitleme sõbralikku, tasakaalukat ja heatahtlikku kolleegi tema juubeli puhul ning soovime tugevat tervist ja palju edu edaspidiseks ravi-, pedagoogilises ja teaduslikus töös.

ELMAR SIIRDE

Otsade kokkutõmbamiseks

Võib-olla on kehalises kasvatuses veel vara kokkuvõtteid teha taliperioodi kohta. Seda ei dikteeri tegema mitte suur sula, vaid õigemini kahetsustunne, mida tundsid kehalise kasvatuse kateedri õppejõud oma tundides. Erakordselt tore lumevaip, päikesepaistelised ilmad, hästi korrastatud suusabaasid, mida sa hing veel oskad tahta, kuid üliõpilasi tundides ikkagi vähe — neid ei «loksutanud» kõik see. Ometi on suusaperiood just üks olulisemaid, mis loob kõigile õpperühmadele ühesugused soodsad tingimused, otse vastupidiselt tegevust piiravaile võimlatingimustele, karastab neid, annab kasulikke vilumusi ja kogemusi ning mis peamine — annab võimaluse liikumiseks värskes õhus.

Kas tõesti loobusid paljud üliõpilased neist mõnudest vaid seetõttu, et pidid tundi tulles kaasa võtma suusariietuse ja pesemisvahendid ning neid võib-olla järgmisele loengulegi kaasa vedama? On see siis nii suur ebamugavus? Võiks ju asja hoopis nii vaadelda, et selline kandmine kuuluks treeningu sisse kui väga sobiv harjutus jõu arendamiseks.

Üliõpilaste suhtumine taliperioodi ei väljendunud üksi kehalise kasvatuse tundide kaudu, vaid ka massiürituste korraldamisel. Traditsioonilisele suusamatkale Vorbusele tuli näiteks ajalooteaduskonnast vaid 47, arstiteaduskonnast 98, matemaatikateaduskonnast 65 üliõpilast jne. Vellavere talispordipäevast oli osavõtt natuke elavam, aga kui arvestada, et selleks oli kasutada õppetöost vaba päev, siis osavõtjaid oli ikkagi väga vähe. Nii võttis füüsika-keemiateaduskonnas üritusest osa 100, matemaatikateaduskonnas 142, filoloogiateaduskonnas kahel päeval kokku 357 üliõpilast.

Talveüritusi kroonis 14. Tartu—Kääriku suusamatk. Ilusad talveilmad andsid väga soodsaid tingimusi selle ettevalmistamiseks, matk ise aga kujunes mehisuse prooviks, sest tuli võidelda nii tuule, tuisu kui pika matkateega.

Osavõtjaid oli kokku veidi üle kolmesaja (Käärikul registreeritud andmetel), neist üle kolmandiku moodustasid õppejõud-teenistujad.

Kuidas aga matkajad olid valmistunud sellele suurele katsumusele, seda näitavad ilmekalt läbitud kilomeetrid enne matka.

0 km — 11	150—200 km — 44
0— 25 km — 17	200—300 km — 45
25— 50 km — 51	300—500 km — 20
50—100 km — 55	üle 500 km — 6
100—150 km — 35	

Lausa üllatas, et 11 matkajat ei olnud selleks üldse valmistunud (0 km), 123 matkajat vähe (—100 km), 79 rahuldavalt (100—200 km) ja enam-vähem hästi 71 matkajat (200 ja rohkem km). Üks matkaja oli läbinud koguni 1000 km. Üldse aga peaks iga matkaja eelnevalt läbima vähemalt kolmekordse Tartu—Kääriku vahemaa, s. o. 150—200 km.

Kuid eks seda tundnud iga matkaja ise, kui kerge tal seekord sõita oli. Võib arvata, et üliõpilastel nende noorusele vaatamata oli suusatamine raskem, sest just neil oli «kogutud kilomeetrite» summa väiksem kui õppejõududel-teenistujatel, kes muuhulgas vist oskavad rohkem mõelda ka oma tervisele.

Kääriku matkal on käinud näiteks 1 kord 97, 2 korda 91, 3 korda 27, 13 korda 6, 14 korda 1 matkaja.

Tahaks soovida, et üliõpilaskond hindaks kõrgemalt suusatamise osatähtsust ja püüaks nii kaua, kui veel lund jätkub, käia suusatamas, osa võtmas teaduskondade talispordipäevadest ja ka vabal ajal suuski laenutamas — Emajõe suusabaas on selleks valmis ja ka iga päev avatud. Liikumist värskes õhus vajab tulemusrikkamaks õppetöö korraldamiseks aga eranditult iga üliõpilane.

UNO SAHVA

Oma-kodu-tundest ühiselamus

Komsomolikomitee korraldas 2. märtsil järjekordse külaskäigu tudengite ühiskodusse, seekord ühiselamusse nr. 7 (Leningradi mnt. 27). Majja on paigutatud kahe teaduskonna — majandus- ja füüsika-keemiateaduskonna tudengid. Ühiselamu on suur ning intrinõukogul tööd kuhjaga. Eks tööd ole tehtud, kuid midagi olulist on ka tegemata jäetud. Tundub, et nõukogul pole kuigi tihedat kontakti majas elavate tudengitega. Kuidas muidu seletada seda, et küsimusele, kes on intrinõukogu esimees, et osatud midagi vastata. Ainult ühes toas teati, kelle poole oma muredega pöörduda. Raskusi näib tekitavat ka see, et ühiselamus pole kahe teaduskonna vahelist koostööd (seda ka nõukogus endas). Selle juhid (Eve Sildnik — füüs. III k. ja Vello Sild — maj.-küb. IV k.) võivad ju olla võimekad, kui neil aga pole tihedat koostööd ühiselamu teiste funktsionääridega ja komandandiga, ei hakka ka asjad edenema.

Maja on suhteliselt uus, kuid halduisprorektor Ü. Saagi sõnade järgi peaaegu et halvimas olukorras. Eks omajagu süüd ole siin ehitajatel, kuid küllalt palju on tunda ka tudengite «hoolitsevat» kätt. Korras pole näitagitatsioon. Tudengite sõnade järgi on nii mõndagi toredat ja huvipakkuvat selles osas ära tehtud, kuid ikkagi leiduvat neid, kes stende ja plakateid rikuvad ning maha võtavad. Siin peaks intrinõukogu nõudlikum olema.

✲ Ilmselge korralagedus. Toa number on 151.

Anne ESTRI foto

Kehvad lood on **liftiga.** Kas tõesti ei suuda ühiselamunõukogu vastutust lifti korraliku kasutamise eest enda kanda võtta? Siis ei tekiks olukorda, et kui komandant majast pikemaks ajaks ära läheb, peab ta lifti sulgema (nagu see oli 2. märtsil).

Sektsioonides on asi mõnevõrra parem, kuid häirivad muud väärnähtused. Küllalt sageli on isetegevusliku nimesiltide maalimisega üle pingutatud, korras pole ka panipaigad.

See pole vabandus, et nii on olnud juba ammustest aegadest ning teiste tudengite vanavara puutuda ei ole sünnis. Kui ikka mujale kolinud tudengid oma kraami vastu huvi ei ole tundnud, võib selle südamerahuga välja visata.

Üldiselt on toad küllalt hästi remonditud ning töö käib selles suunas edasi. Materjalide muretsemisega on ülikoolil raskusi, kuid hea tahtmise korral võib ka omal kulul hubase kodu luua.

Seinu pole mõtet tapeediga katta, sest järgmistele tudengipõlvedele kujuneb remondi tegemine siis märksa raskemaks. Enne tubade värvimist peaksid tudengid konsulteerima ka intrinõukogu või mõne maalriga. Hea oleks, kui kõik toad värvitaks ühesuguse värviga.

Kui tubade remondiga võib üldiselt rahule jääda, siis **korraga** on lood halvemad. Naistudengite toad on enam-vähem korras ja meeldivalt sisustatud, kuigi ka siin oli ebameeldivaid erandeid. Meestudengitel on aga korraarmastusest hoopis ähmane ettekujutus või puudub see üldse (ja seda mitte üksnes antud ühiselamus). Tuba võib ju olla hästi remonditud, ent kui laudadel ja kappides vedelevad avalikult mustad nõud, purgid ja isegi toidujäätmed, kui tubades võtab maad üldine korralagedus, siis tekib tahtmatult küsimus, kuidas elavad need tudengid küll oma teises kodus. Kas tõesti on ühiselamus tubade korra hindamine ainult paljas formaalsus? Kuidas muidu seletada, et paljusid tube üldse ei hinnata (vastavast tabelist järeldades) või ilutsevad tabelis ainult head hinded. Niisamasugune olukord valitseb ka mitmes teises ühiselamus. Tubasid tuleks kontrollida palju sagedamini ning ootamatult, siis oleks kogu sellest tööst ka kasu.

Esmaspäeval, 13. märtsil toimus EKP TRÜ komitee istung, kus arutati ka olukorda ühiselamus nr. 7.

Eriti jätab soovida ühiselamu valve ja tubade kord. Ka näitagitatsioon on olnud juhuslik ja ühekülgne. Halduisprorektor Ü. Saag rääkis kavandatavatest abinõudest üliõpilaspoolse materiaalse vastutuse tõstmiseks. Komitee otsuses jäi kõlama mõte, et tuleb tõhustada TRÜ ühiskondlike organisatsioonide kontrolli ühiselamute üle, kasvatustööd tudengite elamiskultuuri parandamiseks ning otsustavalt ühiselamunõukogude tööd. Komsomolikomiteel on see üks tähtsamaid töölõike, millele meie omalt poolt märksa suuremat tähelepanu pöörama peame.

URMAS MURRE,
komsomolikomitee ideoloogiasektori juhataja

Meesüliõpilane, naisüliõpilane ja andekus

Õppejõu repliik

TRÜ ajalehe naistepäevanumbris (TRÜ nr. 6, 3. märtsist 1978. a.) äratas tähelepanu liitintervjuu «*...sa iseenesele uudismaa*». Küllap selle pealkirja alla koondatu oli mõeldud päevakohaseks naljaks, kummati aga tärkas siit mõningaid küsimusi. Kas ikka on õige, et naisüliõpilased on vähem andekad kui nende kursusekaaslased-noormehed? Õigupoolest ei ole sellele küsimusele vastamine kes teab kui suure praktilise tähtsusega ei üldisest aspektist (asjalikki vastus aktsepteeritakse üksnes siis, kui see käib kokku hallidest aegadest pärineva eelarvamusega) ega ka õppejõu vaatevinklist (niikuinii saavad tudengid hinde ilma igasuguse eelarutuseta konkreetsete teadmiste ja faktilise võimekuse alusel), ent selle küsimusega seostub moment, millel on suur tähtsus tudengite igapäevase tööhoiaku kujunemisel üldse, Riho, Vello ja Tarmo mõttekaaslastel aga eriti.

Nimetatud moment peitub küsimuses, mis on andekus. Intervjuu meessoopoolset osa iseloomustab imaginaarne lähenemine sellele küsimusele. Andekusest räägitakse kui abstraktsest, sõltumatust karakteristikust, mis «puhtal» kujul kehastub mingis reaalsest tegevusest isoleeritud mõtlemisvõimes kui seesuguses. Seega — andekus ja mõtlemisvõime väljaspool tööd, hoolt ja harjutamist!

On tõsi, et inimese suutlikkusele on seatud teatavad geneetilised piirid, bioloogiliste eeldustega määratud taseme lagi, mida töö ja vaevaga õnnestub nihutada üksnes — kui piltlikult väljenduda — ühe ja sellesama suurusjärgu piirides, küsimus seisneb aga selles, kuidas eelduspiire määrata ilma tegeliku rakenduseta tõhe.

Tõsi on ka see, et eksisteerib suhteliselt hästi analüüsitavaid andekuspotentse, kui need on oligogeensed (nii on näiteks kogu muusikaline andekus paljude humaangeneetikute arvates determineeritud vaid nelja geenipaariga). Siis on andekus, kui seda mõista sellekohase edasise tegevuse tulemuslikkuse termineis, üsna hästi prognoositav, nõuab aga faktiliseks realiseerumiseks ikkagi ka tahet ja tööd. Palju keerukam on lugu multigeenselt determineeritava suutlikkusega nendel aladel, millega tegeldakse ülikoolis. Sellekohasest andekusest rääkides tuleks meeles pidada kaht tõika.

1. Ei ole olemas mingit mõistlikku mõtlemist, saati siis mõõdetavat mõtlemisvõimet ilma küllaldase hulga teadmisteta (ilma hästi omandatud faktide ja nendevaheliste seoste tundmiseta). Järelikult kuulub ka tahe ja suutlikkus tööks mis tahes vaimse tegevuse alal avalduva andekuse mõistesse. Ei saa olla ehitustegevust ja -oskust ilma ehitusmaterjalideta, ei saa olla ka mõtlemist ilma o m a n d a t u d mõtlemismaterjalita. Mõtlemisvõime avaldub alles mõtlemise tulemustes, mis alati sõltuvad ka sellest, kui palju ja missugust mõtlemise materjali «mõtleja» kasutab. Abstraktse mõtlemisvõime sellest lahutatud hindamine on sisutu tegevus, sest **ei eksisteeri ühtki meetodit selliselt abstraheeritud mõtlemissuutlikkuse mõõtmiseks.** Just seetõttu annavadki nn. intelligentsustestid üsna vähese prognoosiväärtusega resultaate — juba väikelastele on neid praktiliselt võimatu nii koostada, et täiesti eliminneeruks kogemus. Kõik see on hästi mõistetav, kuivõrd inimese ontogeneesis mõtlemisvõime kasvab inimliku kogemuse obligatoorsel baasil (tuletagem veel kord meelde kasvõi loomakasvandike saatust!), kogemus aga täieneb mõtlemisvõime arengu baasil. Sõltuvused on vastastikused. Seepärast ongi andekusest ja mõtlemisvõimest rääkimine n.-ö. voodis lamades ja jalga kõlgutades lihtsalt tühja tünni kõmin, ei muud midagi.

2. Järeldub, et **andekuse mõõtmiseks ja hindamiseks on ainus võimalik tee töötulemuste, s. o. annete töös realiseerumise tulemuste mõõtmine.** Täiesti põhjendatult saab seetõttu inimese andekusest rääkida alles tema tööelu lõpul, usaldusväärne prognoosimine seisneb aga noore inimese teatava küllalt pika tööelulõigu resultaatide hindamises. Üliõpilaste kohta rakendatult tähendab öeldu, et nende andekust saab hinnata ja prognoosida eksamitulemuste (üksikjuhtudel esineda võivad juhuslikkused ei muuda asja), kursuse- ja diplomitööde taseme ning publikatsioonide (kui neid on), võistlustööde jmt. alusel. Muu lihtsalt ei ole mõõdetav ja jääb subjektiivseks, sageli koguni eelarvamuslikuks seisukohavõtuks.

Viimati märgitud aspektist asjale vaadates tuleb tunnistada, et tudengi, eriti noorema kursuse tudengi edasisele arengule on väga ohtlik ennast hakata tundma «andekana» ja «mõtlemisvõimelisena» üksnes seetõttu, et ollakse meessoost. Allakirjutanule näib aga, et nii isikule kui ka ühiskonnale veelgi ohtlikum on hakata endas kahtlema üksnes seetõttu, et ollakse naissoost. Sellist kahtlust Rihod, Vellod ja Tarmod lausa süstivad oma neidudest õpingukaaslastesse, samal ajal kui neil endil areneb härja sarvel koju sõitnud sääse «meie kündsime»-loogika ja eluhoiak. On, kui kostaks jälle kord kõrvus spordireporteri kilkamine Saveljevi võidu puhul: «Meie võitsime!».

Võtsin kokku oma biokeemiaeksami (kuni 1975. a. 5., edasi 4. semestri) kümne aasta tulemused. Eksam on bioloogiaosakonnas üks tõsisemaid. Sellel eksamil nõutakse nii faktilisi teadmisi (pileti esimene küsimus), erisuguste protsesside analüüsi ja seostamist (pileti teine küsimus) ning probleemülesande lahendamist (pileti kolmas küsimus). Hinne «5» nõuab muidugi kõigi punktide ladusat veatut lahendamist, kuid ka «4» eeldab nii teise kui ka kolmanda punktiga toimetulekut.

Arvesse võtsin ainult esmakordse «lettituleku» tulemusi (läbikukkunute järeletegemise tulemusi ei ole arvestatud). Oma märkmikus kasutan ka hinnet «1» — see tähistab täielikku oimetust ja on enamasti viinud ülikoolist väljalangemisele (pole suudetud rahuldavat vastust anda ka korduseksameil).

Analüüsi tulemused on siin:

Hinne	Σ		♂		♀	
	n	%	n	%	n	%
«5»	74	18,0	25	17,4	49	18,4
«4»	124	30,2	40	27,8	84	31,5
«3»	145	35,3	47	32,6	98	36,7
«2»	56	13,6	24	16,7	32	12,0
«1»	12	2,9	8	5,5	4	1,4

Keskmine hinne 5-pallises skaalas noormeestel seega $x = 3,34 \pm 0,092$, neidudel $3,53 \pm 0,059$. Diferents 0,18 on vabadusastmete arvu $n' = n_1 + n_2 - 2 = 409$ puhul 90%-lisel usaldustasemel kindlalt oluline ... neidude kasuks! Vahe on väike, aga reaalne. Julgen kirjutada selle väikese erinevuse neidude arenenuma vastutustunde arvele. Vahe reaalsust kinnitab neidude ülekaal kõigi positiivsete hinnete suhtnäitude osas, samuti noormeeste ülekaal mõlema negatiivse hinde suhtnäitude osas. Eriti õpetlik on noormeeste ülekaal madalaima hinde osas. Märkida tuleb ka noormeeste hinnete suuremat hajuvust. Mis aga puutub nn. potentsiaalsetesse vaimsetesse võimetesse, siis selles osas ma mingeid olulisi soolisi erinevusi ei näe. Kui mõtlen kõige andemakatele, tõesti väljapaistvate võimetega üliõpilastele, siis kerkib minu juurest läbikäinud tudengite seast teistest üleulatuvana silme ette eeskätt kaks neidu. Juba kuulen oma oponentide võidukat küsimust: no kus nad nüüd on? Aga kus peaksidki olema noored naised, kes on abielus, kelle abikaasad eriti ei usu naiste teaduskarjääri vajalikkusse ja kellel (võib-olla just seetõttu) on iga $1\frac{1}{2}...2$ aasta järel uus beebi majas?

Kokkuvõtlikult: enne tõtlike hinnangute andmist mõeldagu sellele, et «puhas» andekus abstraheeritult mõõdetav ei ole — andekuse mõõduks on töötulemused. Pigem on vahetult mõõdetav antiandekus, täielik mittesuutlikkus, immuunsus vaimse arengu faktorite suhtes. Meessoo esindajana pean kahetsust avaldama, et ülikoolis näivad selles osas ülekaalu evivat just mu noored sookaaslased.

Dotsent VELLO TOHVER

Kursusejuhendaja
ÕSVALD LEPPIK
võitleb

Võttlus üliõpilaste esteetilise kasvatuse igakülgse arendamise eest minu hooldusalusel kursusel on üks tugevamaid töölõike. Selles osas on meil ka teatrivolinik. Käime ühiselt teatris etendusi vaatamas. Viimane kord aga juhtus alljärgnev kole lugu, mis selgesti näitab, et kasvatustöös ei ole iialgi pisiasju.

Nimelt hakkas teatrivolinik Maie kursusel korjama piletiraha «Edith Piafi» etendusele, kui mulle kätte sattus üks kirjatükk mitte ainult kirjandusest. Sealt selgus ühe väga autoriteetse autori sõnade läbi, et see lavatükk on algusest lõpuni üks väikekodanluse kasvatamise abinõu, mille «Vanemuise» kunstinõukogu on oma äraarvamata nõmeduses lavale lasknud. Imeväärse kindlusega tehti selgeks, et see on kirjutatud nende jaoks, kelle vaimsus ringleb mitte ajudes, vaid soolestikus ja allub peristaltika ja mitte loogika normidele. Et see on bulvarikultuuri tähtteos. Kitš. Väikekodanliku publiku avatud suhu muudkui poetatakse kõlbelisi ja vaimseid trankvillisaatoreid. Kogu lavastus variseb klirinal kokku nagu kilukarpide püramiid, päästvamad osad on vaid vaheajad, kus vaatajal on võimalus sellest superjämast pisut lõõgastuda.

Tormasin intrisse, lasksin piletirahad tagasi maksta ning ettetellimise tühistada. See veel puudub, et hakkan üliõpilastest väikekodanlasi kasvatama! Või seksuaalse kihelemisega nümfomaane. Paar päeva hiljem aga juhtusin kogemata pealt kuulama, et kaks minu tüdrukut vahetasid muljeid sellesama etenduse kohta. Ühel oli veel käes see jõle pruun-valge-sinine-must kavalehevoldik. Ikkagi käisid ära! Kui ma teda karmilt üle kuulasin, julges ta isegi vastu vaielda, öeldes, et ega see asi ikka nii hull ka ei olevat, kui seal kirjatükis, kus mitte ainult kirjandusest kirjutatakse. Ja arvas isegi nii, et tema meelest oli Vilimaa mõte selles, et ta näitab, kuidas suur kunstnik oli ikkagi oma saatusest üle, üle iseenese nõrkustest... Muidugi, mõni asi võiks olla teisiti, aga kõmujanu ja ebaterve uudishimu pärast ta küll vaatama ei olevat läinud...

No-noo, ütlesin mina, lõpetame selle jutu, jäägu see omavahele, ärme räägime enam, põletage see neetud voldik ära ja lugege veel kord hoolikalt läbi ülalmainitud hingestatud publitsistika, et lõplikult aru saada, milline vastutulek selle lavastusega on tehtud väikekodanluse eetilisele madalusele ja vaimsele küündimatusele. Armsate näitlejate tööst ei maksa rääkidagi: See on kõige muu kõrval nii tühine asi.

O. Luppa

Läbi talvise kõrbe

«Lind, kes lehvitab paleuspüüdluste tiibu,
pesa võssa ei tee, vastu liiva ei liibu.»
A. Navoii

Meeleheitel tormab poiss tühjas kivikõrbes, silme ees surmaga võitlev noolest läbilastud toonekurg... Habib... Gultša... toonekurg... toonekurg... Habib ja Gultša... ja ... toonekurg. Noormees tõttab appi armastusele, päästma oma sõprade õnne. Ta peab jõudma, peab! Heites ära kepi ja koti, sööstab ta edasi... komistab... tõuseb... jookseb... kukub... jookseb, jookseb...

Ta jääb hiljaks: valitsevad kurjusejõud on hukutanud süütu õnne, rüvetanud armastuse.

Kuhu minna edasi?

Selle küsimusega seisabki Faruh kerjusränduri ees; vanake soovitab minna lindudele järele. Ja ulatanud mõõga, õpetab ta noorukile selle käsitsemist, et end kaitsta ja võidelda talve vastu endas ning teistes.

Ükskõiksusest ja vaimuunest vabanemise teema läbibki **Ali Hamrajevi filmi «Sinna, kuhu lendavad linnud»** *(linastus 16. veebruaril TRÜ filmiklubis). Ses kinomõtiskluses vaetakse arukuse ja nõmeduse, kurjuse ja headuse, loomingulisuse ja tardumuse vahekorda, elu poeesiat.*

Noor hingeline inimene istub veskis. Kivid krigisevad, nagiseb ratas, mida töölised ümber ajavad. Faruhi isa uputab oma elunatukest veinisse; vanamees puhastab kõrvu.... Aegamisi pöörleb vesiratas, laisalt voolab jõgi orus. Ärgast noorukit innustab küll luule ja puhas linnukeelne loodus — ent kui kauaks?

Faruh, kes ei ihka küll võõraid õunu, satub ometi Amaderia meela enesepakkumise sunnil arutusse: ta viskub õuntesse, hobune, kes ennist puu juures seisis, lahkub ja peagi sööb Faruh kirsse.... Aeglaselt libiseb vaade vees olelevatelt tüdrukutelt kasvudele, mis väänlevad, hoides kramplikult kinni pinnasenatukesest...

Kõrged sinerdavad mäed — üllaste püüdluste sihid. Kevadises sulalumes voolavad helisevad ojad, puhkeb õide mandlipuu. Faruh, kes avali silmi loodust imetleb, puudutab õrnalt huultega valgeid õisi. Joovastunud, tahab ta hõisata kevadest, äratada inimesi, kuid... kohtab toorust ja vägivalda. Hiljem mõistab ta, et hingeline inimene suudab enese eest seista üksnes kunsti kaudu, mis talle vahedaks relvaks, ja mida ei suuda väärata ei hullukskirumised ega võimusund.

Poeedi juukseid ei tohi kärpida, nad peavad lendlema:
«Taas õitsevad mägedes mandlipuud
ja sulab mu juuste lumi.»

Faruhil pole asu isakodus, sikkude, eeslite seas; ta peab lahkuma, sest muidu puruneks elu kui veinikann unenäos. Maailm, kus kurjus ja saamahimu, kuhu ainust elevust üksnes kõlisev kuld toob, on kujunevale loojale katsumus, mis tuleb **läbi** *elada.*

Teda ootab muusade tee, kes koidikutunnil mägedest muusikalummusena raagus puude keskele ilmuvad.... Faruhi kutsuvad sinavad kaugused ja ta läheb, saatjaks hea sõber Habib ja pühad raamatud.

Päikesetõus. Kiired mägede tagant tungivad äsjakuntud auravasse mulda. Aga «tarkpeade tööd pole tarvis» ja nii peavad sõbrad rändama ringi näljas ja tööta nagu sageli puhtahingeliste saatuseks.

Sümboolset kuretantsu esitav rändnäitleja sureb mõrtsukanoolest, hirmunult pudenevad pealtvaatajad, alles jääb üksnes vankriratas katuseviilul... Õnne siin pole, pidutseb alatu õelus, hoolimata isegi loomadest-lindudest. Ja armastust ostetakse-müüakse.

Faruh haigestub. Valuliselt kangastuvad mälestused, ta sonib, viseldes palavikus. Ta sõber on ahastuses.... Ent siis, tervenenuna, puhastes valgetes rõivastes nagu kodukülas nähtud unes, tõuseb Faruh asemelt. Ta elus algab uus ring, ka uued katsumused. Noormehele avaneb õites aas ning nüüd saadab teda luule — püha, igavene, kordumatu.

Rändurite tee viib läbi kõrbe. Saatusekägu kukub õnnetust, ja taevaaluses vanade varemete kohal liugleb raisakotkas, varitsedes peatset saaki... elukäigu pöördehetkel.

Kas polnud kogu sõprade senine elu möödunud tolle hirmsa linnu tiirleva varju saatel? Kas teelised jõuavad kõrbest välja?

Faruh ja Habib on jõudnud sooja jõe kaldale, nad suplevad eluvees. Küla on kaugel... Läbi lehtede ilmub nägemus Amaderiast, järsku aga sähvab välk, algab vihmasadu ja varemetekoopas otsivad tormivarju tuvid... Faruh ja ta sõber on kogemustes puhastunud, jäänud vabaks pahedest ja puutumata labasusest.

Kuigi tänu oma ellusuhtumisele ollakse nagu kuivale heidetud kala, ei tohi kaotada väärikust, mis omane igale ausale rändurile. Üksinduses ja raskustes avitab Faruhi poeesia, igatsus mägede järele ja Habibi sõprus.

Jões ujuval puutükil magab tüdruk, juuksed sassis: ta on kodutu, kelle maja põletas ja vanemad tappis Allajar-bai jõuk; hirm on ta nüüd inimestest võõrutanud. Gultša äratatakse... ja valgetes õites puudele laskuvad paabulinnud-eluinglid, õnneliku saatuse ennustajad.

Nägemuses meenub Faruhile ema, kes kätki vastsündinuga maha jättis. Habib aga tantsib totralt teiba otsa aetud särgiga, läbi mille loojuv päike näib tõusvat; ta heidab eemale äsjasüüdatud tõrviku. Maad võtab sume udu, matta ähvardab ootamatu õielehtede lumi.

On sügis. Faruh ümbritseb Gultša ja Habibi kuldsete õuntega, lausudes sõnad, mis peavad hoidma ta sõpru ja tähistavad ka tema enda tulevast teed: ta palub armastajatele kaitset šeik Hajjamilt ja šeik Dzamilt, šeik Navoiilt ja šeik Saadilt.

Võib tunduda julm, et Faruh oma sõbra juurest lahkub, ent Habib ei suuda tõusta kõrgmägedesse, ta mõte on maisem, elu seotud veega, kus ta vanade traditsioonide järgi võideldes ka surma leiab.

Faruh läheb üle küngaste vastu koidikule, temas on ärkamas poeesia õud, ta on alustamas oma teed. Ja kuigi ta ei suutnud veel päästa hukkuvat õnne, on see ometi ta püüdeks ning saavutatud kogemused ja vana derviš õpetavad teda kaitsma ideaale, iseennast, tõde ja õiglust.

Mõtiskledes istub nooruk puu all, seljas purpurne rüü — eluvõitluse mantel.... Sajab vihma... Sind on lõödud ja mõnitatud, kuid su vaim on püsinud vabana kui lind, sus pole kurjust, pole pahet. Sa tõused üha kõrgemale ja viimaks lendad Päikeses.

Faruh ei muundunud vesikasvuks ega saanud ka kalaks mägijões või järves — poeet lendab tiivuli üle helgete mäetippude.

ANDRES KUUSTE

Mina tean

Uhh! Nüüd on siis see maraton seljataga. Ei, pigemini vist küll palverännak valgete kitlitega pühakute juurde. Ime, et ma seal veel haigeks ei jäänud! Aga ankeedil on ometi allkirjad peal! Haa, jõudsin siiski õigel ajal: mõne nädala pärast ei mahu arstipunkti uksest enam sissegi. Võib-olla pole mõned veel otsustanud, kuhu minna. Milleks kahelda? Loomulikult VÄINAMERRE! Ah et seal on vähe ülikooliraha vast? Seda huvitavam! Ja regioonistaabis on ju kolmanda kursuse juurakas Rein Frolov, ega ta liiga teha lase. Nojah, sedasi võib öelda algajatele, sest ega õige malevlane üldse ei kardagi, topib oma nina hoopis igale poole, kuni see kuskile vahele ei jää. Väinameres on, mida kõike järele uurida. See tuleb aga suvel, praegu on õige aeg puurida Väinamere plakatiil peahoones ja välja valida meelepärane rühm. Kellele avaldab mõju kõlav kohanimi, kellele asupaik või rühmakomandör, aga tegelikult on kõik rühmad suurepärased. Usu mind, mina eelmisel suvel nägin ja tean.

MEERI RAND

Esikoht pool punkti kallim teisest

Majandusteaduskond

Reportaaž majandusteaduskonna talimängudelt

Varahommikul Leningradi maanteelt liikvele läinud kollane «Ikarus» jõuab piduehtes suusastaadionile ja poetab sinetavale lumele poolsada kirevais suusakostüümides sportlast. Algamas on teaduskonna talimängud — teaduskonna talispordihooaja kõrgpunkt. Võistluste programm on traditsiooniline: laskesuusatamise teatevõistlus, murdmaadistants naistele ja meestele, kelgutamise individuaal- ja teatesõit. Juba kolmandat aastat on peafavoriitideks kaubatundmise ja küberneetika kolmandate kursuste võistkonnad. Ent hoiame igaks juhuks silma peal ka esmakursuslastel, kes on ennegi üllatusi serveerinud.

Anne ESTRI foto

... Võistlejad on rivistunud suusastaadioni lääneservale. Kohe peaks saabuma talimängude tuli. Ja juba laskubki noor spordimees Avo Savisto tõrvikut kõrgel hoides staadionile, libiseb mööda võistlejatest ja süütab talimängude leegi, mis sümboliseerib kustumatut spordivaimu majandustudengi hinges.

... Metsatuka taha kadus teatesõidu esimene vahetus. Ilmateade lubas tänaseks sula, sellepärast sõltub palju määrdest. Möödas on ajad, mil võistlustele tuldi, küünlajupp taskus. Kes võita tahab, määrib kas «Viro» või «Tembiga».

Ja nüüd — juubeldus küberneetikute leeris. Ees on nende esindus. Kuid kaubatundjad ei alistu. Teisel ja kolmandal etapil näitavad nad oma tõelist sisu ja viimasele etapile läheb nende ankrumees Matti Nõmmik esimesena. 20 sekundit hiljem alustab lõpuponnistust küberneetikute liider Andres Marga. Otsustaval hetkel veavad närvid kaubatundjaid alt: ebaõnn lasketiirus ja 20-sekundiline vahe sulab olematuks. Marga aga saab sellest veelgi hoogu ning finiši poole tuisates pole tema võidus kahtlust.

... Individuaalsõidu finiš. Heitlus stopperiga. Asja lõpetas suurepärase ajaga 10.04 Raivo Rannamets (küb. III k.). Teine on tema võistkonnakaaslane Andres Marga. Ent tulemata on veel mullune võitja Toomas Sildmäe. Juba ilmubki ta nähtavale — tugevalt sõidab täna Toomas — ja finišis edestab ta Rannametsa 10 sekundiga. Võitja tõstab eksimatu liigutusega suusakepid üles ja me näeme neil firmamärki «Karhu». Jah, kus lõpeb amatöör- ja algab profisport?!

Naiste konkurentsis näis kõik selge olevat: 1. Anne Ester (kt. III k.), 2. Lia Kaasik, 3. Astrid Tinno (mõlemad küb. III k.). Ent ootamatult tugevasti sõitnud Anu Pilt (rahanduse II k.) pressis end teisele kohale, kaotades võitjale vaid sekundiga. Pole viga, järgmisel aastal on ehk sinu kord!

... Juba aastaid on teatekelgutamine olnud kaubatundjate trumpalaks. Ja ka tänavu ei petnud nad oma poolehoidjate lootusi ning võitsid. Terve aasta teadusliku metoodika järgi treeninud küberneetikud esinesid aga ühtlasemalt: nende esindusvõistkond oli teine, duublid saavutasid kolmanda koha.

... Viimane, otsustav ala: kelgutamise individuaalsõit. Kaubatundjad läksid siin nii meeste kui ka naiste arvestuses tooma kaksikvõitu. See olekski neil peaaegu õnnestunud, kui mitte Andres Marga poleks end viimase katsega teisele kohale sõitnud. Siiski said kaubatundjad sellisel hulgal punkte, et küberneetikute seni kindlana näinud üldvõit muutus kahtlaseks.

Ent kaua ei tulnud võistlejail piinelda. Kohtunikekogu tegutses operatiivselt ja peagi teatas peakohtunik Kuno Liblik tulemused. Siin nad on: I — küberneetika III (269), II — kaubtundmine III (268,5), III — küberneetika II (131).

... Võistluskarussell Vellavere suusastaadionil on peatunud. Tuli urnis on kustunud. Kuid ta pole kustunud meie südametes. Sest järgmisel aastal tuleme taas Vellaverre, et ausas võitluses oma võimeid konkurentidega mõõta.

Vellaveres käis JUTS TÜHM

ÜLIÕPILANE JA KLUBI

(Algus 1. lk.)

● Diskod jagatakse laias laastus kaheks: kuulamisdiskod (TRÜ üliõpilastel on selleks üsnagi palju võimalusi) ja tantsudiskod. Klubis näib valitsevat aga mingi kombineeritud meetod. Tantsudiskot läbiviiv diskor peaks täitma kahte funktsiooni: olema õhtu juht ja tutvustama mängitavaid palasid. Esimese funktsiooni jätsite te, lugupeetud V. Lillipuu ja O. Ulp, 8. märtsil täiesti täitmata. Sageli meenutatakse O. Osolini diskosid TRÜ klubis. Milles oli Osolini edu saladus? Osolin oli sõnaosav, tal oli hea diktsioon ja ta oskas pidu juhtida, s. t. mõtles. Mõtles ja püüdis taibata, mida tunnevad ja millele mõtlevad üliõpilased tema ees saalis, mõtles, mida neile pakkuda. Praeguse taseme juures aga TRÜ üliõpilane klubisse ei tule. Et klubi on isemajandav ettevõte, tuleb kassaplaani täita. Nii leiabki noortemajast «Sõprus» vallandunud alaealiste laine rohelise tee ülikooli klubisse.

Klubis on maad võtnud tõepoolest üsna mitmedki üliõpilase jaoks veidrad nähtused. Näiteks võidutseb teksakultuur. Teatud garderoobielemendid on saanud normiks. Mul isiklikult pole teksaste vastu midagi, kannan neid isegi üsna meelsasti, ent kui neid mingite kahtlaste hoiakute nimel normiks hakatakse muutma, on midagi viltu. Üliõpilane on oma riietuse juures alati vabadust ja mugavust hinnanud ning usun, et suuremale osale tudengitest hakkab selline teksaspükstediktatuur kindlasti vastu.

● Kahtlane on, kas nii hilja algavad ja alles pärast südaööd lõppevad TRÜ klubi peod on sobivaks tantsupaigaks alaealistele, kelle kohta käivad nii mõnedki täitevkomitee ja haridusosakonna otsused. Ülikooli klubis on alumisel korrusel koht, kus isa Nicotinuse kultuse austajad tudengid oma suitsuhimu rahuldada saavad. Et klubis õpilastel keelajat pole, siis panevad nemadki uljalt suitsud ette. Veelgi hullem, just alaealised moodustavad lõviosa neist, kes enne klubisse tulekut on teinud «pisikese julgusenapsi». Tõsine tudeng tuleb tavaliselt klubisse tantsima ja sõpradega kohtuma, et paar sõna juttu vesta. Aga kellega seal praegu vestelda? Kas mõne 10. kl. tüdrukuga sellest, et pole ilus nii vara vägijookidega tutvust teha, või küsida talt, miks ta oma suu nii kohutavalt ära on maalinud? Ja kaua see tudengineiugi seina ääres istudes või seistes koolipoiste õhinat oma eakaaslaste valimisel filosoofilise muigega pealt vaadata viitsib. Paratamatult paneb vanema kursuse tudeng peagi mantli selga ning läheb minema. Aga kuhu? Ülikooli uus kohvik on klubist küll veidi rohkem üliõpilaste oma, ent sellelgi on omad probleemid ja mitte vähem keerulised. On selge, et selline olukord kauem kesta ei tohi. Arvan, et enamiku tudengite järeldus on üks: noortemajast «Sõprus» vallandunud vanemate klasside õpilaste ja nende eakaaslaste laviin tuleks juhtida mujale (näiteks koolipidudele, rajooni kultuurimajja). Siin oleks tõsine töö ära teha linna komsomolikomiteel. Ülikooli klubi uks olgu mitteüliõpilastele suletud. See esitab klubinõukogule tõsiseid tingimusi. Klubinõukogu peaks tõsiselt oma senitehtu läbi arutama ja leidma võimalusi klubis korraldatavate ürituste taseme parandamiseks. Ülikooli klubi peaks olema koht, kus üliõpilasel oleks võimalus oma vaba aega veeta. Hämmastab noorte inimeste konservatiivsus. Kord edu saavutanud diskoõhtud on kujunenud vaba aja veetmise malliks. Eks anna ettekujutust noorte konservatiivsusest ka teksadiktatuur. Nad on kole pahased ja solvunud, kui koolis neile riietuse ja juuste pikkuse suhtes ettekirjutusi tehakse, andmata endale aru, et nad sisuliselt mitte millegi poolest ei erine nende ettekirjutuste tegijatest.

Tulles tagasi ülikooli klubi juurde, väärib äramärkimist, et selle asutuse palgafond on aastas 15 000 rbl. Palju sellest tuleb aga tagasi laiadele tudengimassidele? Peale tantsimise võimaluse peaks ülikooli klubi soodustama ka üliõpilaste omavahelist integratsiooni. Tõsiselt tuleks kaaluda, kas mitte uuesti avada «Mefistot». Puhkeparkide direktsiooni kaudu oleks vaja taotleda mänguautomaatide sissetoomist ülikooli klubisse. Tee klubi lavale peaksid leidma ülikooli isetegevuskollektiivid ja külalisesinejad.

Vahest oleks huvitav aeg-ajalt taaselustada vana traditsiooni — klubiõhtud ainult vanemate kursuste üliõpilastele.

RAIVO PALMARU

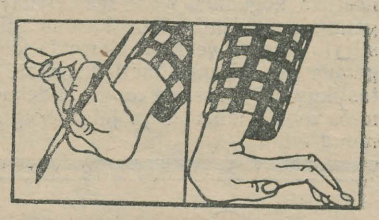

Meile valmistas rõõmu kunstikabineti näituse elav vastukaja ajalehe 10. märtsi numbris. Ägedat poleemikat tekitas eriti Ants Juske sõnavõtt.* Meid ei häiri kirjutise tehniline krobelisus, asi on hoopis tõsisem. Ebakõlade paraad algab juba näituse sissejuhatava teate valest tsiteerimisest. Artikli autori edaspidist teguviisi võib kõige paremini iseloomustada Juhan Kahki sõnadega: «Ta kasutas järjekordselt seda osavate, kuid südametunnistuseta ajaloolaste proovitud võtet — moonutada oma vastaste ideid liialdamise teel ja siis edukalt võidelda omaenda konstrueeritud kolumatsiga.» (J. Kahk. «Alpide taga on moonpunane Itaalia», lk. 26.)

Edaspidistes näitustes püüame näidata kunstikabineti töö teisi tahke ja loodame, et huvi meie tööde vastu jääb püsima.

✠

Teisipäeval ja neljapäeval kell 18 võib kunstikabinetis tutvuda sügavtrüki tehnikatega (ofort, akvatinta, metsotinto).

Kunstikabinet

* Toimetus vabandab artikli «Autode paraad» autori ees nime-eksituse pärast, samast näitusest ootab avaldamisjärge Silja Lättemäe lugu.

Nüüd finaalmängud

Viimastes alagrupikohtumistes selgusid aga eelturniiri paremad.

Meeste alagrupis «A» said tugevamad selgeks juba eelmise mänguvooruga. Võiduga jätkab õigusteaduskonna meeskond, kaotusega KKT III kursuse võistkond. Kolmas koht keemiaosakonnale, neljas matemaatikutele. Ajalooteaduskonna mängud jäidki pidamata.

Alagrupp «B»

filoloogiat. — biol.-geogr.	67 : 56
arstit. — biol.-geogr.	68 : 55
arstit. — filoloogiat.	76 : 65
spordimed. os. — biol.-geogr.	56 : 44

Filoloogid said oma tõsi küll vaid teoreetilist laadi edasipääsuplaani esimese poolega kenasti hakkama. Pühapäevases esimeses kohtumises bioloogide-geograafidega aga endale juba finaalikoha taganud arstiteaduskonna meeskonna vastu kõik nõnda hästi enam ei sobinud. Tasuks siiski kolmas koht. Teiseks edasipääsejaks osutus ettearvatult mullune teine, spordimeditsiini osakonna meeskond, kes esmaspäeval oli parem kolm viimast mängu ilma võistkonna liidrit Tiit Hanguta mänginud bioloogidest-geograafidest. Viimatinimetatutele kuulus neljas, majandusüliõpilastele viies koht.

Alagrupp «C»

KKT IV — õppejõud	65 : 53
KKT IV — füüsikaos.	56 : 51

Praktiliselt teise koosseisuga esinenud kehakultuuriüliõpilased tulid oma raske ülesandega siiski edukalt toime. Pidada on küll veel mäng KKT II kursuse meeskonnaga, kuid finaalikohad mõlemal juba käes. Teiste võistkondade järjestus on ühe ärajäänud kohtumise tõttu veel lahtine.

Naiskondadel läks nii **alagrupis «A»** kui **«C»** paremate selgitamiseks vaja kummaski vaid ühte kohtumist. Eelmise aasta võitjad spordimeditsiini osakonnast olid paremad KKT I kursuse naiskonnast 76:62, KKT II kursuse võistkond aga bioloogidest-geograafidest 72:44. Au tuleb anda ülikooli esindusnaiskonna liikmetele, kel jätkus tahtmist pärast täispikka esiliiga kohtumist ka oma teaduskonna eest väljas olla. Kahjuks esimesena nimetatud finaalihõnguline kohtumine (tõenäoliselt turniiril esimest-teist kohta otsustanud mäng), kohtunike ilmselt nõrga vilepartii tõttu oodatud-vaadatavaks suurheitluseks ei kujunenud. Ülejäänud naiskondade kõrvalejäämisest on juba varem juttu olnud.

Seni ainsas loobumiseta läbisaanud **alagrupis «B»** on küll kaks kohtumist veel pidada, kuid finaalipääsejad ka siin teada. Edasi võistlevad matemaatika- ja majandusteaduskonna naiskonnad.

Finaalmängudega tehakse algust juba sel reedel-laupäeval.

Reede, 17. märts

Kell 18.45 KKT II — majandust. (N)

Laupäev, 18. märts

Kell 15.30 spordimed. — matem. (N)
16.30 KKT I — biol.-geogr. (N)
17.30 õigust. — spordimed. (M)
18.30 õigust. — KKT IV (M)

PRIIT JÕGI

Venia legendi

30. märtsil kell 13.15 toimuvad Nooruse tn. 9 aud. 201 järgmised loengud dotsendi kutse taotlemiseks:

1. **Dots. kt. Jaan Vainu (majandusküberneetika ja statistika kateeder) «Aegridade korrelatsioon- ja regressioonanalüüsi probleemidest»;**
2. **Dots. kt. Ain Isotamm (majandusküberneetika ja statistika kateeder) «Juhttunnuste korteež ja selle kasutamine interpretaatoris»;**
3. **Dots. kt. Arno Susi (rahanduse ja krediidi kateeder) «Rahanduse automatiseeritud juhtimine ehituses»;**
4. **Dots. kt. Eugen Kaitsa (raamatupidamise kateeder) «Varustamine ja tööstusettevõtte tootmis- ja majandustegevus.»**

VALNER KRINAL,
majandusteaduskonna dekaan

Noorsoosotsioloogiahuvilistele

Üliõpilasi, keda huvitavad noorsooprobleemid (eriti need, mis seonduvad kõrgkooliga), palutakse tulla kokku kolmapäeval, 22. märtsil kell 19 Tiigi tn. 78 ruumi 235. Kindlasti oodatakse neid, kes on juba uurimusi alustanud. On kaalumisel asjahuviliste üliõpilaste ühendamine noorsoosotsioloogia ringiks.

Lauatennis

TRÜ spartakiaadi lauatennisevõistlused peetakse Põllu tänava kutsekooli ruumes kolmapäeval, 22. märtsil kell 16 naisüksikmängus ja neljapäeval, 23. märtsil kell 16 meesüksikmängus. Osavõtjate registreerimine esmaspäeval, 20. märtsil kell 14—18 ÜSK-is, loosimine 21. märtsil kell 16 Põllu tänavas.

Õppejõudude ja teenistujate võistlused on samas paigas teisipäeval, 21. märtsil kell 16. Registreerimine 20. märtsil kell 14—18 ÜSK-is.

Eesti filoloogia IV kursus avaldab kaastunnet Heiki Aasarule

VANAISA

surma puhul.

LEITUD

rahakott. Küsida Teadusraamatukogu abonemendist Toomel.

Deontoloogiaalane sümpoosion

21. märtsil kell 18.15 korraldab arstiteaduskonna ÜTÜ nõukogu Uue Anatoomikumi auditooriumis (O. Lutsu t. 2) arstliku deontoloogia alase sümpoosioni. Oodatud on kõik teaduskondade üliõpilased ja õppejõud. Kavas: haigete operatsioonieelsest psühholoogilisest ettevalmistamisest (M. Saks, Tartu Kliinilise Haigla psühholoog); deontoloogiaprobleemid elundite siirdamisel (T. Tikk, ravi VI k.); deontoloogia onkoloogias (R. Labotkin, ravi V k.); arstliku deontoloogia probleemidest neuroloogiakliinikus (T. Tiimus, ravi V k.); arstliku deontoloogia probleeme psühhiaatrias (L. Rägo, ravi V k.); mõtteid arstlikust deontoloogiast (med.-dokt. prof. K. Kõrge).

ÜTÜ arstiteaduskonna nõukogu

TOIMETAJA kt. V. SOOTAK

«Тарту Рийклик Юликоол» («Тартуский государственный университет») Орган парткома, ректората, комитета ЛКСМ и профкома Тартуского государственного университета, г. Тарту Эстонская ССР.
Hans Heidemanni nim. trükikoja trükk, Tartu, Ülikooli 17/19. III. Üksiknumbri hind 2 kop. Tell. nr. 1182. MB-01397.

Gaudeamus igitur, iuvenes dum sumus...

✻ Ilmar ANVELDI joonistus

*

ÜLIKOOL OOTAB!

AR Fr. R. Kreutzwaldi nim. ENSV Riiklik Raamatukogu

laulab üliõpilane, laulab õppejõud, sest kuulutakse ühte suurde perre — *alma mater*'isse. Tartu Riiklikku Ülikooli, mille taasavamise 175. aastapäeva läinud sügisel tähistati, pürgib tänasegi ajalehenumbri, abiturientidele pühendatud reklaamlehe lugeja. Et õppida professoritelt Paul Aristelt, Hans Trassilt, Jüri Saarmalt..., et saada õpetajaks või ajakirjanikuks, et... Jah, paraku vahel sellekski, et kanda värvimütsi, võtta vastu see, mida pakutakse, enesest andmata jättes selle, mille võrra ülikoolielu rikkam näiks.

Peale teaduskondade tutvustamise võib 4. leheküljelt teada saada, milleks ülikoolis isetegemise võimalusi veel leidub. Üks niisugune paik on ka seesama ajaleht, mille veergudel ei kirjuta mitte ainult žurnalistikatudengid, vaid teistegi erialade esindajad.

Enne 1. septembrit, mil üliõpilaskandiaadist esmakursuslane saab, on tarvis toime tulla sisseastumiseksamitega, keskkooli lõpueksamitega, peab eneses selgusele jõudma, mida ma tahan ja suudan. Sest ülikool ei ole kool, siin ei ole klassijuhatajaid. On ülikool, on kursuse juhendaja. Ja vanemad, kelle abi tarvis, on hoopis teises Eestimaa servas. Aga teadma ja suutma peab, sest nelja, viie või kuue aasta pärast tuleb endal kooli minna ja tulevasi üliõpilaskandidaate õpetama hakata. Et nemad teaksid ja oskaksid.

Julgust, tahet ja
...tere tulemast!

Milline eriala valida?

Ülikool valmistab spetsialiste ette 26 erialal. Igal erialal on mitmeid spetsialiseerumise võimalusi. Tulevasi ametikohti ning erinevaid tööalasid on aga palju rohkem. Õppimisvõimalused avanevad käesoleval aastal päevases osakonnas 1120 noorele. Ühtede erialade spetsialiste vajatakse arvuliselt rohkem, teisi vähem. Neid vajadusi kajastavad ka vastuvõtukontingendid: ravi 150, matemaatika ja rakendusmatemaatika 110, füüsika 75, õigusteadus 60, vene filoloogia 60, bioloogia 50, rahandus ja krediit 50, kehakultuur 50 jne. Geolooge võetakse vastu ainult 15, geograafe 25.

Milline eriala valida? Uurimiste andmed näitavad, et tullakse õppima seda ala, mida teatakse ning tuntakse. Sageli on see informatsioon aga mitteküllaldane. Näiteks ei teadnud 1975. a. sisseastujatest 33% erialasisest spetsialiseerumise võimalust, 45% ei osanud kirjeldada tööd ühelgi tulevasel ametikohal. Pedagoogide hulgas läbiviidud uurimistel selgus, et teadliku kutsesooviga noored õpivad kõrgkoolis paremini. Tööl ollakse nendega rohkem rahul ja ka ise leiavad nad töösi enam rahuldust kui need, kes tegid valiku juhuslikult. Järelikult on informeeritus kutsevalikul, teadlik ning põhjendatud kutsesoov oluline selleks, et hästi õppida ning saada heaks spetsialistiks.

Erialadest informatsiooni andmise eesmärgil on koostatud kutsekirjeldused ülikoolis õpitavate erialade kohta. Need tutvustavad üsna põhjalikult eriala ning ametikohti (elukutseid), kuhu eriala lõpetanud tööle asuvad.

Kutsekirjeldused on saadetud keskkoolidesse (1—2 komplekti igasse keskkooli). Nendega on võimalik tutvuda kutsenõuandlates ja TRÜ kutsesuunitluse kabinetis. Osta on neid võimalik erialapäevadel ja TRÜ kutsesuunitluse kabinetist, mis on avatud esmaspäeviti, kolmapäeviti ja neljapäeviti kella 10—16.

TRÜ kutsesuunitluse kabinetis saab tutvuda ka muude informatiivsete materjalidega: ülikoolis õpitavate erialade õppeplaanidega, töölemääramise andmete, vastuvõtuplaanide ja konkursiandmetega, sisseastujate õppeedukuse, võimete ja mõningate muude isiksuse omadustega, andmetega erialade järgi.

Tartu Riiklikus Ülikoolis läbiviidud uurimused näitavad, et noored valivad edasiõppimiseks erialad, mis vastavad nende võimete struktuurile. Näiteks on matemaatika- ja füüsikaosakonda astujatel arvutamise kiirus, matemaatiline mõtlemine ja ruumiline kujutlusvõime oluliselt kõrgem kui filoloogiateaduskonda astujatel. Viimastel on aga verbaalsed võimed oluliselt kõrgemad matemaatikutest-füüsikutest. Muidugi on ka neid noori, kes on võimekad mitmel alal. Võttes arvesse, et paljudel inimestel ületavad verbaalsed võimed matemaatilisi võimeid, kuigi ka matemaatilised võimed on küllaldaselt kõrged, ning erialasid, mis põhiliselt toetuvad verbaalsetele võimetele, on suhteliselt vähe, oleks loomulik, et need noored, kellel on matemaatika ja tehnika alal võimeid ning teadmisi, asuksid selles liinis edasi õppima. Eriala valik on keeruline ning mitmetahuline probleem ja sõltub peale üldvõimete paljudest teistest isiksuse omadustest ja teguritest.

Iga aastaga suureneb keskkoolilõpetajate arv. Seoses sellega väheneb suhteliselt ka nende õpilaste hulk, kes vahetult pärast keskhariduse omandamist siirduvad edasi õppima kõrgkooli. 1970. aastal asus 39% üldharidusliku keskkooli (päevase, õhtuse ja kaugõppe) lõpetanutest edasi õppima kõrgkooli, 1977. aastal oli see arv aga vaid 23%. Järelikult on tarvis mõelda ka sellele, mida hakata tegema kõrgkooli mittesissesaamisel.

Keskkooli keskmine hinne on oluline näit edasiõppimisel. Mida kõrgem see on, seda tõenäosem on sissepääs kõrgkooli. Heidame pilgu järgnevale tabelile.

TRÜ statsionaarse osakonna 1977. a. sisseastujad keskkooli keskmise hinde järgi (%-des)

Keskkooli keskmine hinne	3	3,5	4	4,5	5	Kokku
Said sisse	0,5 17,8	7,1 26,8	26,8 37,7	43,6 56,5	22,0 69,0	100
Ei saanud sisse	1,9 82,2	17,9 73,2	40,5 62,3	30,8 43,5	8,9 31,0	100
Kokku	100	100	100	100	100	

Andmed näitavad, et isegi viitega sisseastujatest ei suutnud umbes 1/3 oma kavatsusi realiseerida, kuid neid, kes asusid õppima soovitud eriala, oli ka kolmemeeste hulgas.

Mõelge kõik hästi läbi, õppige hästi tundma soovitud eriala ja valmistuge hoolega sisseastumiseks!

AIMI SUKAMÄGI,
TRÜ kutsesuunitluse kabineti juhataja

Arstiks

Arstiteaduskond on meie ülikooli üks suuremaid ja vanemaid teaduskondi, kus valmistatakse ette spetsialiste kõigil põhilistel meditsiini ja farmaatsia erialadel. Olenevalt soovist ja huvist võib õppida raviarstiks, spordiarstiks, pediaatriks, stomatoloogiks või farmatseudiks.

Raviosakonda võetakse vastu 150 üliõpilast, nendest 125 eesti ja 25 vene õppekeelega vooru ning lisaks 25 üliõpilast spordiarsti erialale. Viimane eriala on ainulaadne kogu Nõukogude Liidus. Selles on eraldatud 10 kohta Läti ja Leedu NSV-st suunatutele. Ülejäänud 15 kohta täidetakse kohapealse konkursiga. Raviosakonna ülesandeks on ette valmistada raviarste kõigil erialadel. Esimesel kahel kursusel saavad üliõpilased ettevalmistuse füüsikas, keemias, üldbioloogias, anatoomias, histoloogias, bioloogilises keemias ja füsioloogias, mis on aluseks järgnevatele meditsiinilistele õppeainetele. Kolmandal kursusel tutvutakse haiguslike protsesside üldalustega ja alustatakse tööd haiglates. Neljandal ja viiendal kursusel omandavad üliõpilased süstemaatilisi teadmisi kõigis kliinilistes ainetes. III kursuse lõpetamise järel ollakse suvepraktikal meditsiiniõena, IV ja V kursuse üliõpilased on suvepraktikal vabariigi raviasutustes arstiabilistena. VI kursusel töötavad üliõpilased haiglates subordinaatoritena sisehaiguste, kirurgia ning sünnitusabi ja günekoloogia alal, võtavad osa erialaloengutest ja -seminaridest. Ravikehakultuuri- ja spordiarstid õpivad lisaks raviarstide õppeplaanis ettenähtud ainetele spordifüsioloogiat, kehakultuuri aluseid, sporditraumatoloogiat, ravikehakultuuri ning võtavad osa oma spordiala treeningutest. Lisaks sellele viibivad nimetatud eriala üliõpilased igal aastal suve- ja talvelaagris looduslikult kaunis Kääriku spordibaasis. V ja VI kursuse lõpetamise järel sooritatakse riigieksamid arstikutse saamiseks. Kõik raviosakonna ja spordimeditsiini lõpetanud suunatakse pärast riigieksamite sooritamist üheaastasele spetsialiseerumisele ehk internatuuri vastavalt tulevase töökoha erialale ja töötasule. Internatuuri ajal töötavad raviosakonna lõpetanud vabariigi paremates raviasutustes ning internatuur lõpeb erialaeksamiga.

Pediaatriaosakonda võetakse vastu 35 üliõpilast. Õppeaeg kestab 6 aastat. Kahel esimesel kursusel õpitakse samu aineid mida raviosakonnaski. Alates kolmandast kursusest alustatakse erialast ettevalmistust lastearsti e. pediaatri kutse saamiseks. Kõiki haigusi, nende diagnoosimist, ravi ja profülaktikat õpitakse tundma, lähtudes lapseea füsioloogilistest iseärasustest, alates sünnist kuni täiskasvanuks saamiseni. Pärast III, IV ja V kursuse lõpetamist viibivad pediaatriaosakonna üliõpilased suvisel õppepraktikal. Pärast riigieksamite sooritamist (V ja VI kursusel) suunatakse pediaatrid üheaastasesse internatuuri, mis lõpeb erialaeksamiga. Pediaatriaosakonna lõpetanud asuvad tööle jaoskonnapediaatrina, lastekollektiivide, sanatooriumide ja lastehaiglate arstidena. Osal on võimalus spetsialiseeruda lastekirurgia, kõrva-nina-kurguhaiguste, silmahaiguste, närvihaiguste ning teiste kitsamate alade eriarstideks laste raviasutustes.

Stomatoloogiaosakonda, kus õppeaeg kestab 5 aastat, võetakse vastu 30 üliõpilast. Stomatoloogia kui spetsiaalsus hõlmab hammaste ja nende kõrvalkudede ning teiste suuõõne elundite haiguste kliinilise käsitluse, samuti näo ja kaela ülemise piirkonna haigused. Seoses sellega peab tulevane stomatoloog omandama kahel esimesel kursusel eelkõige meditsiini põhialused, mille baasil edasise õppimise käigus omandatakse stomatoloogilised erialad. Stomatoloogia jaguneb neljaks suuremaks erialaks: terapeutiline, kirurgiline, ortopeediline ja laste stomatoloogia. Kirurgiline ja ortopeediline stomatoloogia on igati sobiv eriala noormeestele. III ja IV kursuse lõpetamisele järgneb suvepraktika. V kursuse lõpetamise järel sooritatakse riigieksamid stomatoloogikutse saamiseks. Analoogiliselt ravi- ja pediaatriaosakonnaga suunatakse stomatoloogia eriala lõpetajad internatuuri.

Stomatoloogiaosakonna lõpetanud hakkavad töötama stomatoloogidena jaoskondades, linna polikliinikutes, rajoonihaiglate stomatoloogiakabinettides ja haiglate kirurgilise stomatoloogia osakondades.

Farmaatsiaosakonda võetakse vastu 35 üliõpilast. Farmaatsia on eriala, mis käsitleb iga liiki ravimite ja teiste raviprofülaktiliste vahendite valmistamist, varumist, säilitamist, kontrollimist ja väljastamist. Osakonna lõpetanu saab proviisorikutse. Õpingud vältavad 5 aastat, millele lisandub 1 aasta stažööripraktikat asutustes, kuhu lõpetajad tööle suunatakse. Õppeplaanis on eriala põhidistsipliinide (ravimite tehnoloogia, farmatseutiline keemia, farmakoloogia, farmakognoosia, farmaatsia-ala organisatsioon ja ökonoomika) kõrval pearõhk asetatud keemiale.

Farmaatsiaosakonna lõpetaja, saades proviisori kvalifikatsiooni, on omandanud ühe kolmest võimalikust kitsamast spetsiaalsusest: 1) proviisor-organisaator, 2) proviisor-keemik-analüütik ja 3) proviisor-tehnoloog. Enamik farmaatsiaosakonna lõpetajatest suunatakse tööle apteekidesse, apteegiladudesse ja kontrollanalüüsi laboratooriumidesse. Et farmaatsiaosakonnas saadud ettevalmistus on tugeva bioloogia- ja keemiaalase kallakuga, võivad proviisorid hästi töötada ka tööstuste, kliinikute ja teadusasutuste laboratooriumides.

Prof. LEMBIT ALLIKMETS,
arstiteaduskonna dekaan

KÕIGI MAADE PROLETAARLASED, ÜHINEGE!

tartu riiklik ülikool

EKP TRÜ komitee, TRÜ rektoraadi, ELKNÜ TRÜ komitee ja TRÜ ametiühingukomitee häälekandja

Nr. 9 Reedel, 24. märtsil 1978 XXX aastakäik

Kontrolleksemplar

Ajaloolaseks Psühholoogiks Defektoloogiks

Ajalooteaduskond võtab 1978. aastal I kursusele vastu 80 üliõpilast, kes on otsustanud õppida ajaloolaseks, psühholoogiks või defektoloogiks. Kõigil neil peavad olema avar ühiskondlik-poliitiline silmaring ning eeldused ja ka tahtmine töötada inimestega.

Ajaloo-osakonnas saavad kõik üliõpilased põhikursuste kaudu üldised ajaloo-alased teadmised, mille kõrval õpitakse ka keeli ja ühiskonnateadusi ning spetsialiseerutakse mingile kitsamale ajaloo erialale. Spetsialiseerumine algab III kursusel. Põhiliselt saab spetsialiseeruda NSV Liidu ja üldajaloole. Vajaduse korral antakse võimalus valida kitsamaks erialaks aga ka arheoloogia, arhiivindus, etnograafia, kunstiajalugu, museoloogia või nõukogude õiguse alused. Sõltumata valitud erialast saavad kõik üliõpilased pedagoogilise ettevalmistuse. Õppetöö põhivormiks on loengud ja seminarid. Neile lisandub arheoloogia- ja etnograafia-, pioneerilaagri-, arhiivi- ja pedagoogiline praktika. Teadusliku töö oskus omandatakse eriseminari- ja kursusetööde kirjutamisega. Viie õpinguaasta jooksul tuleb sooritada 39 arvestust ja 33 eksamit. Lõpetamisel on vaja kirjutada ja kaitsta diplomitöö ning sooritada 2 riigieksamit. **Ajaloo-osakonna lõpetajad saavad ajaloolase, ajaloo- ja ühiskonnaõpetuse õpetaja kvalifikatsiooni. Enamik lõpetajatest suunatakse tööle koolidesse. Kitsamal erialal ettevalmistuse saanud võidakse suunata tööle arheoloogidena, etnograafidena, muuseumi- ja arhiivitöötajatena. Osa ajaloolasi leiab rakendamist ka veel teaduslikes uurimisasutustes ning parteija komsomolitööl.**

Psühholoogiaosakonnas õpetatavad ained on mitmekesisemad, mistõttu psühholoogiaüliõpilaselt eeldatakse nii humanitaarset kui ka täppisteaduslikku mõtlemist. Puhtpsühholoogiliste distsipliinide kõrval on õppeplaanis bioloogilisi, humanitaarseid ja matemaatilisi aineid ning rohkesti mitmesuguseid praktikume ülikooli laboratooriumides ja ettevõtetes. Arvutus- ja katseaparatuuri käsitsemise oskus kuulub psühholoogi hariduse ja kutsetöö juurde. Ühiskonnateadusi ja keeli õpetatakse samas mahus mis teistelgi erialadel. Üliõpilastel on võimalus osa võtta lepingulistest uurimistöödest. Viie õpinguaasta jooksul tuleb kirjutada 2 kursusetööd ning sooritada 41 arvestust ja 35 eksamit. Neljandal kursusel käiakse pedagoogilisel praktikal koolides. Viimasel kursusel on menetluspraktika tavaliselt tulevases töökohas. Ülikool lõpetatakse diplomitöö ja riigieksamitega. **Lõpetajatele antakse psühholoogi ja psühholoogiaõpetaja kutse. Nad suunatakse psühholoogidena tööle uurimisasutustesse, käitistesse, majanditesse, kutsenõuandlatesse — töökohtade valik on suur.**

Defektoloogiaosakonnas valmistutakse tööks vaimselt alaarenenud õpilaste ja kõnehälvetega lastega. Erilist tähelepanu pööratakse meditsiini ja psühholoogia tundmaõppimisele ning emakeele õpetamise metoodikale. Õpitakse ka ühiskonnateadusi ning keeli. Erialane praktika sooritatakse abi- ja erikoolides. Viie õpinguaasta jooksul tuleb kirjutada 2 kursusetööd ning sooritada 42 arvestust ja 37 eksamit. Lõpetamisel tuleb kaitsta diplomitöö ning sooritada 3 riigieksamit. **Lõpetajad saavad oligofrenopedagoogi ja logopeedi kvalifikatsiooni ning suunatakse tööle õpetajatena ja kasvatajatena abikoolidesse, õpetajatena tasandus- ja logopeedilistesse klassidesse või logopeedina koolidesse, koolieelsetesse lasteasutustesse ja logopeedilistesse punktidesse. Defektoloogid saavad 25% kõrgemat stipendiumi ning palka.**

Ajaloo-osakonna I kursusele võetakse 30 üliõpilast. Sisseastumiseksamid tuleb sooritada NSV Liidu ajaloost (suuliselt), eesti keelest ja kirjandusest (kirjalikult ja suuliselt) ning võõrkeelest (suuliselt). Psühholoogiaosakonna I kursusele võetakse 25 üliõpilast. Sisseastumiseksamid eesti keelest ja kirjandusest (kirjand), NSV Liidu ajaloost (suuline), matemaatikast (kirjalik) ja bioloogiast (suuline). Defektoloogiaosakonna I kursusele võetakse 25 üliõpilast. Neil on sisseastumiseksamid eesti keelest ja kirjandusest (kirjalik ja suuline), bioloogiast (suuline) ja NSV Liidu ajaloost (suuline).

Ajalooteaduskonnast huvitatuid oodatakse 7. aprillil 1978 kell 13 TRÜ aulas lahtiste uste päevale.

Dots. ALLAN LIIM,
ajalooteaduskonna dekaan

Bioloogiks Geograafiks Geoloogiks

Igal sügisel täieneb bioloogia-geograafiateaduskond uute üliõpilastega, kes on otsustanud saada bioloogiks, geograafiks või geoloogiks. **Enamik uutest tudengitest (50) hakkab õppima bioloogiaosakonnas. Geograafia erialale spetsialiseerub 25 ja geoloogia erialale 15 üliõpilast.**

Esimesel kahel kursusel on kõikidel erialadel õppetöös põhiraskus üldainete omandamisel. Kõrvuti oma eriala üldistsipliinidega tutvutakse ühiskonnateadustega, matemaatika, füüsika ja keemia alustega. Pärast teise kursuse lõpetamist tuleb bioloogiat ja geograafiat õppivail üliõpilastel teha valik oma eriala ühe või teise kitsama haru kasuks. Tulevased bioloogid võivad spetsialiseeruda geneetikuks, biokeemikuks, mikrobioloogiks, tsütoloogiks, ökoloogiks, botaanikuks, zooloogiks ja hüdrobioloogiks-ihtüoloogiks. Geograafid saavad valida majandusgeograafia ja füüsilise geograafia eriala vahel. Nimetatud erialade õpetamine toimub vastavate kateedrite juures. Üliõpilased lülituvad kursuse- ja diplomitööde tegemisel kateedrite teaduslikku töösse, mis võimaldab süvenemist valitud eriala mõnda kitsamasse probleemi.

Kõik bioloogiat ja geograafiat õppivad üliõpilased saavad ka keskkooliõpetaja kutse.

Geoloogiat õppima asunud noortest saavad geoloogilise kaardistamise ja maavarade otsimise spetsialistid, kes lõpetavad ülikooli **geoloogiainseneri kutsega.**

Õppimine teaduskonnas on pingeline, kuid vaheldusrikas ja huvitav. Loengud teoreetilistest distsipliinidest vahelduvad laboratoorsete töödega praktikumides ja iseseisva tööga kursuse- ja diplomitööde teemadel. Tähtsa koha kõikide teaduskonnas õpitavate erialade omandamisel moodustavad välipraktikad ja õppeekskursioonid. Viimased toimuvad nii Eestis kui ka kaugel väljaspool koduvabariigi piire. Teaduskonna üliõpilastele on praktikabaasideks nii Kesk-Aasia kõrbealad kui ka taiga ja tundra. Traditsioonilisteks praktikakohtadeks on geoloogidel kujunenud Krimm ja Tuva. Geograafid käivad õppeekskursioonidel Kaukaasias ja Koolas, bioloogid Kesk-Aasia looduskaitsealadel.

Teaduskonnal on tihe koostöö Teaduste Akadeemia instituutide ja teiste tsentraalsete uurimisasutustega, kuhu suunatakse üliõpilasi menetluspraktikale. Sageli saavad need uurimisasutused baasiks diplomitööde tegemisel ja töökohaks noorele spetsialistile pärast ülikooli lõpetamist. Paljud biokeemia, molekulaarbioloogia ja geneetika alased diplomitööd on valminud Moskva ja Leningradi keskinstituutide laboratooriumides.

Osa kõikide erialade lõpetajatest asub igal aastal tööle Teaduste Akadeemia instituutidesse ja mitmesugustesse praktilise kallakuga (metsandus, põllumajandus, meditsiin) uurimisasutustesse. Paljude erialade spetsialiste (ökolooge, geograafe, hüdrobioloogе, mikrobioloogе ja geolooge) vajavad keskkonnakaitsega tegelevad asutused, mikrobioloogе ja biokeemikuid toiduainetetööstus ja meditsiiniasutused, majandusgeograafe plaanikomitee ja projekteerimisinstituudid, hüdrobioloogе kalakasvatus. Geoloogid võivad leida töökoha ENSV Geoloogia Valitsuses, Veemajanduse ja Maaparanduse Komitee projekteerimisinstituutides ning ehitusorganisatsioonides. Botaanikud, zooloogid ja geograafid töötavad looduskaitsealadel. Bioloogid ja geograafid võivad asuda tööle keskkooliõpetajatena.

Bioloogia-geograafiateaduskonnas peaks leidma endale sobiva eriala iga noor, kes tunneb huvi meid ümbritsevas looduses toimuvate protsesside ja seaduspärasuste vastu.

JAAN SIMISKER,
taimefüsioloogia ja biokeemia
kateedri dots. kt.

✲ **Geoloogid taluriaadil Altais.**

Enno MERIVEE foto

Keemikuks Füüsikuks

Füüsika-keemiateaduskond võtab eeloleval sügisel oma peresse vastu 125 uut üliõpilast, kellest 75 hakkavad õppima füüsika- ja 50 keemiaosakonnas. Teaduskonda astuvatelt noortelt ootame eelkõige head töötahet ning huvi valitud eriala vastu. Keskkoolis on füüsika ja keemia üldtutvustava iseloomuga õppeained. Ülikoolis tuleb põhjalikult tutvuda nende teadusharude teoreetiliste alustega ja omandada praktilised kogemused, mis on hädavajalikud töötamisel füüsikuna või keemikuna pärast kõrgkooli lõpetamist.

Tänapäeval on füüsika ja keemia tunginud kõikidesse inimtegevuse valdkondadesse, mistõttu koolitatud füüsikute ja keemikute rakendusala on väga lai. Füüsika ja keemia saavutused realiseeruvad otseselt materiaalsete hüvede tootmises, need teadusharud on tootmise ja tehnilise progressi kiirendajad. Nüüdisajale on iseloomulik füüsika ja keemia ulatuslik levimine mitmetesse teistesse teadustesse. Ühelt poolt põhjustab seda füüsika ja keemia kõrge arengutase, mis võimaldab uurida teiste teaduste (näiteks bioloogia) huviobjektiks olevate nähtuste (eluprotsesside) esmaseid füüsikalis-keemilisi aluseid. Teiselt poolt soodustab füüsika ja keemia tungimist teistesse teadustesse füüsikalis-keemiliste uurimismeetodite täiustumine ning arvukate uute meetodite kasutuselevõtmine.

Üle poole teaduskonna lõpetajatest suunatakse tööle vabariigi uurimisinstituutidesse ja kõrgkoolide uurimislaboratooriumidesse. Paljud lõpetanud töötavad uurijatena teaduskonna profiilile vastavates Eesti NSV Teaduste Akadeemia instituutides Tallinnas või Tartus. Üksikud füüsikud ja keemikud on leidnud rakendamist isegi humanitaarala instituutides. Viimasel ajal on suurenenud vajadus keemikute ja füüsikute järele bioloogilise ja meditsiinilise suunaga uurimisasutustes. Füüsikud ja keemikud töötavad nii tehastes (Kalinini-nim. Elektrotehnikatehas, Võru Gaasianalüsaatorite Tehas, Tarbekeemia Tootmiskoondis «Flora», Tartu Plastmasstoodete Katsetehas jt.) kui ka tööstusharude instituutides (näit. Kohtla-Järve Põlevkiviuurimise Instituut).

Füüsika-keemiateaduskonna üliõpilased saavad üldise pedagoogilise ettevalmistuse, mis võimaldab neil töötada ka füüsika- või keemiaõpetajatena vabariigi üldhariduse- ja kutsekeskkoolides. Väga vajalikule tööle hariduspõllul siirdub keskmiselt kolmandik lõpetajatest.

Õppeaeg kestab viis aastat. Füüsikaosakonnas töötab eesti õpperühma kõrval ka vene õppekeelega üliõpilasrühm. Keemiaosakonnas toimuvad loengud küll ainult eesti keeles, kuid hea tahtmise korral saavad siin edasi õppida ka abituriendid Eesti NSV vene õppekeelega koolidest.

Eksamid toimuvad, nagu teisteski teaduskondades, kaks korda aastas, igal sessioonil 3—6 eksamit ja umbes niisama palju arvestusi. Viienda kursuse üliõpilased viibivad enamasti praktikal koolides, hiljem erialasel diplomieelsel praktikal uurimislaboratooriumides. Stuudiumi lõpul aga kaitstakse diplomitöö ning sooritatakse riigieksamid. **Lõpetaja saab diplomi, milles on tema kvalifikatsiooniks märgitud kas füüsik, füüsikaõpetaja või keemik, keemiaõpetaja.**

Esimesed kolm õppeaastat on osakondades pühendatud üldettevalmistusele. Kohustuslike üldiste õppeainete hulka kuuluvad ühiskonnateadused, keeled (vene keel ja võõrkeel), pedagoogilis-psühholoogilised ained (pedagoogika, psühholoogia, eriala õpetamise metoodika).

Füüsikaosakonna tööd juhivad neli kateedrit. Üldfüüsika kateeder õpetab eriala üldküsimusi, peensusi õpitakse tundma kolme ülejäänud kateedri juures.

Eksperimentaalfüüsika kateedri juures saavad noored elektrooniku või optiku spetsiaalsuse. Niisuguseid füüsikuid vajatakse vabariigis kõige rohkem, sest need on mehed, kes aitavad ettevõtetes juurutada teaduse ja tehnika uusimaid saavutusi, täiustavad mitmesuguste suuruste mõõtmise meetodeid ning on suutelised osalema ka keerukate protsesside automatiseerimisel ning elektronarvutite kasutamisel neis protsessides. Kõike seda õpivad noored kohustuslikel praktikumidel ja loengutel, aga samuti iseseisva õppe- ja teadusliku töö käigus. Viimane võib toimuda ka väljaspool ülikooli.

Teoreetilise füüsika kateedri juures saavad noored põhjaliku ettevalmistuse kaasaja füüsika probleemide lahendamiseks arvutustehniliste meetoditega ning õpivad tundma kaasaegse füüsika fundamentaalteooriaid. Selle kateedri juures valmistatakse ette ka õpetajaid vabariigi keskkoolidele. Umbes 10—15 noort saavad sel alal tugevdatud ettevalmistuse, kus arvestatakse nii õpetamise teaduslik-tehnilisi probleeme kui ka pedagoogilis-psühholoogilisi aspekte. Peab märkima, et pärast kõrgkooli lõpetamist on need noored alati olnud kõige eelistatumad nii palga kui korteritingimuste poolest.

Tahke keha füüsika kateeder on ENSV TA Füüsikainstituudi baaskateeder ja valmistab uurijaid ette põhiliselt selle instituudi vajadusteks. Selles kateedris on üliõpilaste õppe- ja teaduslik töö seotud vahetult instituudi teadusliku tööga. Üliõpilaste suhtes on aga sellel kateedril kõrgendatud nõudmised, mille hulgas olulisemad on raugematu huvi teadusliku töö vastu, initsiatiiv ning selline töö, milles pidevalt ilmnevad loomingulise tegevuse resultaadid.

Peale seitsme professori ja paarikümne dotsendi füüsikaosakonnast õpetavad füüsikuid ka kümned teiste erialade õppejõud. Osakonna üliõpilased osalevad aktiivselt teaduslik-tehnilises uurimistöös. Kümned vanemate kursuste üliõpilased töötavad palgalisel lepingulisel uurimistööl. Peaaegu pooled diplomitöödest saavad igal aastal ülikooli üliõpilastööde konkurssidel auhinnad. Auhindu on toodud sageli ka üleliiduliselt konkursilt.

Füüsikaosakonna noored on ka aktiivsed sportlased. Nende hulgas on olnud meistersportlasi maadluses, laskmises. Tänavune diplomand A. Samoson sai hiljuti meistersportlaseks orienteerumisspordis.

Füüsikaosakonna üliõpilastel on ülikoolis head elamis- ja töötingimused. Meie noored elavad ülikooli kõige uuemas ühiselamus. Õppetöö toimub aga alles möödunud aastal valminud uues moodsas õpekorpuses. Peale ENSV TA Füüsikainstituudi on noorte teenistuses ka osakonna kaks suurt probleemlaboratooriumi, mis on sisustatud moodsa aparatuuriga ja millel on tihedad sidemed nii meie vabariigi kui ka teiste vabariikide paljude ettevõtetega.

Keemiaosakonnas õpitakse esimesel kolmel aastal kõrgemat matemaatikat, üldfüüsikat ning keemia põhikursust: anorgaanilist keemiat, analüütilist keemiat, füüsikalist keemiat ja orgaanilist keemiat. Keemias on laboratoorsete tööde osatähtsus eriti suur. Üliõpilase keemia-alaseid teadmisi aitavad süvendada ja laiendada sellised õppeained nagu kristallokeemia, kvantkeemia, aineehitus, kolloidkeemia, polümeeride keemia, keemiline tehnoloogia jt. Õppetöö kitsamatel erialadel algab neljandast õppeaastast. Mitmetest spetsialiseerumisvõimalustest on välja valitud meie vabariigile kõige vajalikumad: analüütiline keemia, füüsikaline keemia, anorgaaniline keemia, orgaaniline keemia ja orgaaniline biokeemia. Molekulaarbioloogia arendamise programmi elluviimine eeldab spetsialistide ettevalmistamist biokeemia alal, mis ülikoolis toimub keemia eriala raames. Sellest tulenevalt on alates käesolevast aastast vastuvõttu keemiaosakonda suurendatud.

Asutuse sellekohase nõudmise põhjal valmistab füüsika-keemiateaduskond ette üksikuid spetsialiste individuaalõppeplaanide alusel. Seejuures saab spetsialiseeruda näiteks biofüüsika, füüsikalise biokeemia, geofüüsika, astrofüüsika, atmosfäärifüüsika, pooljuhtide füüsika ja keemia alal.

Füüsika-keemiateaduskonda astujad valivad endale väga mitmesuguste rakendusvõimalustega köitva eriala.

Prof. VELLO PAST,
füüsika-keemiateaduskonna
dekaan

Prof. KARL-SAMUEL REBANE,
eksperimentaalfüüsika kateedri
juhataja

Matemaatikuks

Matemaatikateaduskond võtab eeloleval sügisel oma perre vastu 110 uut üliõpilast, kellest 70 asuvad õppima matemaatika erialal ja 40 rakendusmatemaatika erialal.

Elektronarvutustehnika loomine ja kiire areng viimastel aastakümnetel on tekitanud tõelise murrangu matemaatikas ja selle rakendustes. Kui varem olid matemaatilised meetodid kasutusel peaasjalikult täppisteadustes, siis nüüd ei saa nendeta läbi isegi sellised humanitaarteadused nagu filoloogia, õigusteadus jt. Matemaatikud on oodatud uurimispartneriks väga mitmete erialade teadlasrühmades. Andmetöötluse matemaatilisi meetodeid vajatakse ka vahetult tehnikas ning tootmise ja rahvamajanduse planeerimisel ja juhtimisel. Järjest kasvab arvutuskeskuste ja neis töötavate elektronarvutite arv, kusjuures arvutid muutuvad üha võimsamaks ja kaasaegsemaks. Matemaatikute poolt lahendatavad ülesanded on tänapäeval väga mitmekesised, neist tulenev kasu on sageli väga suur.

Uued rakendusvaldkonnad omakorda on mõjustanud matemaatikat ja stimuleerinud uute teooriate kujunemist. Kõnesolev protsess kajastub otseselt ülikooli õppeplaanides, kuid temast puudutamata pole jäänud keskkoolgi, kus juba mõnda aega on päevakorras õppeprogrammi kaasajastamine. Kõige selle tulemuseks on suur vajadus nii kvalifitseeritud rakendusmatemaatikute kui ka tänapäeva nõuetele igati vastavate matemaatikapedagoogide ja -teadlaste järele.

Kõrgharidusega matemaatikuid valmistab meie vabariigis ette TRÜ matemaatikateaduskond. **Õppeaeg on 5 aastat.** Ettevalmistuse aluseks on sellised traditsioonilised põhiained nagu matemaatiline analüüs, analüütiline geomeetria ja kõrgem algebra, mille elementidega tehakse tutvust juba keskkoolis. Ülikooli esimesel kursusel õpitakse aga ka juba uusi kaasajal kujunenud distsipliine: matemaatilist loogikat, arvuteid ja programmeerimist jt. Hiljem järgnevad sellised rakenduslikult tähtsad ained nagu tõenäosusteooria ja matemaatiline statistika, optimeerimismeetodid, operatsioonianalüüs, automatiseeritud juhtimissüsteemid.

Ühise kõrval on teaduskonna kahe eriala õppeplaanides ka erinevusi. **Rakendusmatemaatika** erialal on viimati mainitud ainetel suurem kaal. Ka on siin arvutuspraktika ja arvutusmeetodite käsitlus märksa ulatuslikum. Eriainete süsteem on orienteeritud edasistele rakendustele. Nende kaudu toimub kitsam spetsialiseerumine, mida süvendavad kahe kursusetöö koostamine, praktika vabariigi arvutuskeskustes ja uurimisasutustes ning stuudiumi lõpul diplomitöö kirjutamine. Siin on võimalik arvestada ka üliõpilase erihuve, sest rakendusmatemaatik peab teataval määral tundma õppima ka seda ala, kus ta oma meetodeid rakendama hakkab.

Matemaatika erialal antav ettevalmistus on laiahaardelisem. Kõigepealt tutvutakse tänapäeva matemaatikateooria kõigi põhivaldkondadega. Õppeplaanis on ka rakenduslikud ained, kuid nende maht on väiksem kui rakendusmatemaatikute plaanis. Seevastu on siin esindatud sellised ained nagu psühholoogia, pedagoogika ja eriala metoodika, mille ülesandeks on anda ettevalmistus tööks õppe- või uurimiskollektiiviga. Viimasel kursusel on erialapraktika kõrval ette nähtud ka pedagoogiline praktika. Stuudiumi vältel tuleb koostada kolm kursusetööd ja lõpul diplomitöö. Eriainete süsteem on mõnevõrra universaalsem kui rakendusmatemaatikuil. Niisugune mitmekülgsem ettevalmistus on matemaatika erialal vajalik seetõttu, et peamiselt selle eriala lõpetajate ülesandeks on uue kaadri edasine ettevalmistamine kas kesk- või kõrgkoolis.

Mõlemal erialal on üliõpilaste ettevalmistuses oluline koht iseseisval tööl. Matemaatikat ei saa kujutleda ilma ülesannete lahendamiseta. Noorematel kursustel alustatakse praktikumides õppejõudude poolt antavate ülesannetega, hiljem lisanduvad rakendustest väljakasvanud või teoreetilises uurimistöös kerkinud ülesanded. Sageli tuleb lahenduse saamiseks välja töötada ka uusi meetodeid. Originaalsemaid lahendusi ja meetodeid tutvustavad üliõpilased erialaringide koosolekutel, konverentsidel (ka väljaspool meie vabariiki) ning vormistavad auhinnatöödena.

Matemaatika õppimine arendab tugevasti kogu intellekti. Loogiline rangus ja süsteemikindlus, millega on üles ehitatud matemaatilised teooriad, on olnud eeskujuks paljudel vaimse tegevuse aladel. Kahtlemata nõuab matemaatilise kõrghariduse omandamine sihikindlat tööd ja suurt mõttepinget, kuid nagu näitavad kogemused, on see jõukohane kõigile keskkoolis normaalse edukusega noortele. Põhiline on hea töötahe, sellest tuleneb huvi ja võimekuse pidev areng. Eriti oodatud on TRÜ matemaatikateaduskonnas muidugi need abituriendid, kes on juba ilmutanud sellekohaseid võimeid, olgu siis eri- või üldklassis või olümpiaadidel. Tuleb aga rõhutada, et ainuüksi «eliit» ei ole ühelgi aastal suutnud täita terava kaadrivajaduse tõttu üpris suurt teaduskonna vastuvõtukontingenti.

Noortele, kes tahavad lähemalt teada matemaatikateaduskonnast ja selles õpitavatest erialadest, võib soovitada teaduskonda tutvustavat brošüüri ja teaduskonna erialade kutsekirjeldusi, mis on ilmunud TRÜ väljaandel.

Prof. ÜLO LUMISTE,
matemaatikateaduskonna
dekaan

Filoloogiks

TRÜ filoloogiateaduskonnast on võrsunud kandev osa meie vabariigi tänasest humanitaarintelligentsist. Meie kasvandikke võib kohata kõigis suuremates koolides, paljudes raamatukogudes, toimetustes, kultuuriasutustes (muuseumid, teatrid), loomulikult ka kõrgemates õppeasutustes ja Eesti NSV Teaduste Akadeemia Keele ja Kirjanduse Instituudis. Seoses kultuuri ja teaduse edasise arengu ülesannetega ootab teaduskond neile väärikat järelkasvu tänaste abiturientide, keelte- ja kirjandushuviliste seast.

Õppeaeg statsionaarselt õppijaile kestab teaduskonnas viis aastat, kaugõppijaile kuus. Eksamid toimuvad kaks korda aastas, igal sessioonil 4—5 eksamit ja niisama palju arvestusi, viimase kursuse lõpul aga kaitstakse erialane diplomitöö ja sooritatakse riigieksam. **Lõpetaja saab diplomi, milles tema kvalifikatsiooni tähistavad sõnad «filoloog, keele ja kirjanduse õpetaja.»**

Õppeaineid on stuudiumi vältel mitukümmend, sealhulgas ühiskonnateadused (NLKP ajalugu, poliitökonoomia, filosoofia), pedagoogilised distsipliinid (pedagoogika, eriaine metoodika, koolipraktika), keeled (vene keel, võõrkeel, ladina keel), maailmakirjandus ja oma rahva kirjandus, loogika ja psühholoogia, kitsamad valikained, loomulikult ka õige suure tundide mahuga põhikeel. Kõik see teeb töö teaduskonnas päris pingeliseks ja soovitame igale sisseastujale enne tõsiselt kaaluda, kas tal jätkub eeldusi ja visadust eriti just mitme keele õppimiseks.

Teaduskonna lõpetajad saavad pedagoogilise ettevalmistuse ja praktiliselt üle 80% on pedagoogilisele tööle suunatud. See on auväärne, meie rahvale ääretult vajalik töö. Teised erialased rakendusvõimalused pärast stuudiumi lõpetamist sõltuvad meie kultuuri ja rahvamajanduse vajadustest vastaval aastal (tööle suunamine toimub riikliku jaotuskava alusel), samuti ka noore spetsialisti võimetest ning ettevalmistuse tasemest. Teaduskond omalt poolt teeb kõik tugeva erialase ettevalmistuse tagamiseks. Selle eest seisab hea teaduskonna rohkem kui sajaliikmeline pedagoogiline kollektiiv, kelle eesotsas on nimekad teadlased professorid P. Ariste, A. Kask, J. Lotman, P. Alvre, E. Laugaste, H. Rätsep, M. Šeljakin, P. Reifman, J. Peegel, S. Issakov, dotsendid J. Tuldava, O. Mutt, P. Palmeos ja paljud teised.

Teaduskonnas on kolm osakonda. Kui asute õppima **eesti filoloogia osakonnas,** saate filoloogi, eesti keele ja kirjanduse õpetaja kvalifikatsiooni. Ühtlasi omandate veel ettevalmistuse ka ühel kitsamal alal, mis võimaldab vastavate eelduste olemasolu korral ka teaduslikku tööd teha või toimetuses, kirjastuses, raamatukogus rakendust leida. Need kitsamad valikalad on eesti keel, eesti kirjandus, eesti rahvaluule ja soome-ugri keeled. Spetsialiseerumine algab juba esimese kursuse kevadsemestrist, kulgedes rööbiti üldfiloloogilise ettevalmistusega.

✣ Eesti keele kateedri juhataja professor Huno RÄTSEP 1976. aasta keeleekspeditsioonil Liivimaal.

Vene filoloogia osakonnas omandate filoloogi, vene keele ja kirjanduse õpetaja kvalifikatsiooni. Siin on kitsamateks erialadeks vene keel ja vene kirjandus. Ootame sellesse osakonda ka keelehuvilisi noori eesti keskkoolide lõpetajate seast. Neid ootab tulevikus huvitav töö, olgu see siis koolis, tõlkijana või mõnel teisel alal.

Võõrfiloloogia osakonnas on kaks suuremat alajaotust, esimene neist valmistab ette filolooge, inglise keele ja kirjanduse õpetajaid, teine — filolooge, saksa keele ja kirjanduse õpetajaid. Loomulikult saadakse õpitava võõrkeele osas sedavõrd põhjalik ettevalmistus, et lõpetaja on suuteline vajaduse korral töötama ka tõlgi või giidina.

Prof. HARALD PEEP,
eesti kirjanduse ja rahvaluule
kateedri juhataja

Ajakirjanikuks

Ajakirjandus on ülimalt huvitav elukutse, kasvõi sellepärast, et siin ei ole ükski tööpäev teisega ühte nägu. Vastavalt NLKP KK otsusele ajakirjanike ettevalmistuse parandamisest toimub tänavugi ülikoolis vastuvõtt sellele erialale eesti keele ja kirjanduse osakonnas. Soovitame eeskätt kirjanduslike võimetega noortel seda võimalust tõsiselt võtta.

Erinevalt muudest erialadest tuleb siin enne vastuvõtueksameid (need on eesti filoloogidega ühised, s. o. eesti keel (kirjalik ja suuline), NSVL ajalugu (suuline), võõrkeel (suuline) läbi teha loominguline konkurss.

Nõnda siis: kui esitate avalduse ülikooli astumiseks, siis märkige sinna, et soovite õppida ajakirjandust eesti keele ja kirjanduse osakonnas ning taotlete osavõttu loomingulisest konkursist. Koos avalduse ja muude nõutavate dokumentidega tuleb loomingulisele konkursile pääsemiseks veel lisada:

1) iseloomustus-soovitus Ajakirjanike Liidu osakonna või toimetuse poolt, kuhu sisseastuja on teinud kaastööd; vähemal määral on arvestatav ka koolipoolne iseloomustus kaastöö kohta kooli almanahhis, raadiosõlmes või seinalehes, samuti iseloomustus osavõtu kohta kirjasaatjate kooli, noorte reporterite klubi vms. tööst või komsomoli rajoonikomitee soovitus abituriendi suunamiseks sellele erialale;
2) materjalid (kaastöö), mis on avaldatud ajakirjanduses, raadios, TV-s, millele lisada veel mõned avaldamata kirjutised. Avaldatud tööd lisada väljalõigetena; raadios ja TV-s ilmunu, samuti avaldamata tööd aga masinakirjas. Avaldatud tööd peavad kandma toimetaja allkirja ja pitsatit; varjunime puhul peab toimetus autorsust tõestama.

Esitatu põhjal teeb vastav komisjon otsuse, kas sisseastuja lubada loomingulisele konkursile või mitte. Konkurss ise koosneb kahest osast:

1) kahetunniline kirjalik töö (4—5 lk. käsikirja), mille teema saab valida 6—8 ühiskondlik-poliitilise, tegelikkuse faktide tundmist ja arutlusoskust eeldava teema hulgast. Selle ülesande edukalt täitnul lubatakse sooritada konkursi teine osa, milleks on
2) individuaalne vestlus vastavas komisjonis, kus selgitatakse sisseastuja huvid ja ühiskondlik-poliitiline silmaring.

Konkursi mõlemad astmed sooritanud lubatakse komisjoni poolt vastuvõtueksameile. Konkursile mittelubatud või konkursi mittesooritanud võivad loomulikult dokumendid sisse anda teisele erialale. Ajakirjanike Liidu liikmed vabastatakse konkursist. **Žurnalistika erialale võetakse tänavu vastu 15 noort.**

Materjalid konkursist osavõtmiseks koos muude sisseastumisel nõutavate dokumentidega esitada vastuvõtukomisjonile kuni **10. juulini.** Konkursikomisjon teeb hiljemalt kolme päeva jooksul otsuse, keda lubatakse konkursile: konkursi tulemused teatatakse hiljemalt **18. juuliks.** Vastuvõtueksamid koos teiste eesti keele ja kirjanduse osakonda astujatega toimuvad augustis.

Ajakirjanduse erialal kehtib esimesest kursusest peale eraldi õppeplaan, mille järgi õpitakse ühiskondlik-poliitiliste ja üldfiloloogiliste (eesti keel, võõrkeel, väliskirjandus, eesti ja vene kirjandus jpt.) ainete kõrval üldisemaid ja kitsamaid erialaaineid (nõukogude ajakirjandus, ajakirjandustehnika, ajakirjanduse sotsioloogilise uurimise meetodid, eesti ajakirjanduse ajalugu, välismaine ajakirjandus jne.). Erikursuste ja -seminaride, samuti erialase praktika käigus omandatakse kitsam eriala (töö ajalehes, ringhäälingus, TV-s, võimalik on õppida ka dokumentaalfilmi ja reklaaminduse alal).

Ja lõpuks: tahaks konkursil näha rohkem noormehi!

JUHAN PEEGEL,
eesti keele kateedri professor

Majandusspetsialistiks

Tänapäeva majandusteadlase ülesanded on suured ja vastutusrikkad. Majandusteadlase ülesandeks on kogu rahvamajanduse majandusalase tegevuse suunamine ja arenguperspektiivide kavandamine, senise töö efektiivsuse kindlakstegemine ja abinõude väljatöötamine selle tõstmiseks. Selleks analüüsib ta detailselt ettevõtete, tootmiskoondiste, ministeeriumide majandustegevust, suunab majanduslikke seoseid, materiaalsete ressursside ja tööjõu jaotust nende vahel. Majandusspetsialistil on kaalukas sõna öelda majandusalaste otsuste langetamisel ning juhtimisküsimuste lahendamisel rahvamajanduse eri tasanditel.

Et seda kõike arukalt teha, on vaja tunda majanduselus peituvaid seadusparasusi. Majandusspetsialistide ettevalmistamisele ongi viimastel aastatel pööratud üha rohkem tähelepanu. Veerandsajandi jooksul on vastuvõtt statsionaarsesse osakonda kasvanud üle kaheksa korra. Majandusteaduskonnad töötavad TRÜ-s, EPA-s, TPI-s. Vabariigisisese tööjaotuse korras valmistatakse TRÜ majandusteaduskonnas ette kaubanduse ja rahanduse spetsialiste ning majandusküberneetikuid kokku 6 erialal.

1978. a. võetakse päevasesse osakonda uusi üliõpilasi **kaubandusraamatupidamise, kaubandusökonoomika, toidukaupade ja tööstuskaupade ning kaubanduse organiseerimise erialadele (4-aastane õppeaeg), rahanduse ja krediidi ning majandusküberneetika erialadele (5-aastane õppeaeg). Rahanduse ja krediidi erialal toimub õppetöö ka vene keeles.** Kaugõppeosakonda võetakse uusi üliõpilasi rahanduse ja krediidi ning kaubandusökonoomika erialadele, viimasel erialal hakkab õppetöö kaugõppes esmakordselt toimuma ka vene keeles.

Kõigi erialade õppetööd (ka õppeplaane), samuti tulevaste lõpetajate tööperspektiive tutvustatakse ammendavalt hiljuti ilmunud teatmikus «TRÜ majandusteaduskond 1978». Teatmikke saatsime keskkoolidesse, kutsenõuandlatesse ja kõigile meil õppimisest huvitatuile nende soovil. Teatmikke saavad ka **majandusteaduskonna erialapäevast 5. aprillil** osavõtjad. Kui on probleeme, palume pöörduda dekanaadi poole aadressil Tartu 202400 Nooruse 9, TRÜ majandusteaduskond.

Majandusteaduskonnas, nagu üldse kõrgkoolides, mõeldakse praegu palju uutele suundadele õppeprotsessis. On välja kujunemas terviklik õppe-uurimissüsteem, mis hõlmab referatiivsed tööd, kursusetööd, eriseminaritööd, loomingulised praktikauurimused, spetsiaalse teadusliku töö aluste kursuse ja lõpeb diplomitööga. Niisugune eesmärgikindel tegevus võimaldab anda töökamatele üliõpilastele kaalukamaid uurimisülesandeid, tõmmata neid kaasa kateedrite ja laboratooriumi uurimistöödele. Oma töötulemustelt kuulub majandusteaduskonna üliõpilaste teaduslik ühing ülikooli parimate hulka. Üliõpilaste osavõtt lepingulistest uurimistöödest on küllaltki arvukas. Kõik see teenib spetsialisti parema ettevalmistamise eesmärki ning aitab temast kujundada arenguvõimelist majandusjuhti.

Uute vormide kasutamine õppeprotsessis ei tähenda loomulikult traditsiooniliste hülgamist. Aluse iseseisvale uurimistööle paneb siiski regulaarne osavõtt loenguist, seminaridest ja praktikumidest. Neis antakse ja omandatakse teaduste alused.

Loomulikult ei möödu üliõpilase aeg ainult õppides või ÜTÜ ringides tegutsedes. Tänased majandusüliõpilased on tulevased töökollektiivide ja ühiskondlike organisatsioonide juhid. Sellealane töö on seda edukam ning tulevikuspetsialisti enese areng seda kiirem, mida rohkem ta saab juba ülikoolis juhtimis- ja organiseerimiskogemusi. Häid võimalusi mainitud suunas arenemiseks pakub tegevus komsomoli- ja ametiühinguorganisatsioonis. Üliõpilasaktivistide eestveda-

(Järg 4. lk.)

Pärast loenguid

pakub ülikoolielu hulgaliselt eneseväljendamise võimalusi, nii et esiotsa tunned end nende virvarris lausa peata olevat. Orienteerumiseks ja endale sobiva leidmiseks pakume juba nüüd väikese ülevaate.

Ühiskondliku töö aktivistid leiavad kindlasti õige pea tegevust kursuse, osakonna või koguni teaduskonna komsomolibüroo juures, ühiselamunõukogus või ametiühingus. Mõneaastase tulemusrohke töö eest võidakse saada valitud ligi 5000-liikmelist komsomoliorganisatsiooni juhtivasse ELKNÜ TRÜ komiteesse. Sellega käib koos suurem vastutustunne, aastatega tulevad juhtimis- ja organiseerimiskogemused. Kasvõi niisugust suurejoonelist ürituste sarja ette valmistades nagu on igakevadised rahvaste sõpruse päevad või sügisesed, rahvusvahelisele üliõpilaspäevale pühendatud. Traditsiooniliseks on kujunemas ka üleülikooliline kevadpäev. Isetegemise-organiseerimise võimalust pakub küllaga suvemalev ja muidugi EÜE.

Kõiki klubisid ja ringe läheks raskeks üles lugeda, populaarsemad neist on: interklubi, filmi- ja teatriklubi, rahvusvaheliste suhete ring, looduskaitsering, diskorite ja filmiamatööride klubi jt. Kunstiliseks eneseväljenduseks pakuvad võimalust Tartu Noorte Autorite Koondis (NAK), kunstikabinet, tõlke- ja kirjandusvõistlus. Lai on keelehuviliste tööpõld. Orientalistikakabinetis võib õppida väga eksootilisi orientaal- ja Aafrika keeli (näit. hiinatiibeti, paali, araabia, indoneesia, vietnami, suahiili, Vana-Egiptuse kiilkirja jt.), kuid ka Euroopa keeli (taani, norra, hollandi, itaalia, portugali jt.). Peale orientalistikakabineti saab keeli õppida ka mitmetel fakultatiivkursustel (näit. rootsi, prantsuse). Teadusetegijaid koondab Üliõpilaste Teaduslik Ühing ja selle erialaringid. Laulurõõmu võid kuulajatele pakkuda kammerkooris, TRÜ Akadeemilises Naiskooris või Tartu Akadeemilises Meeskooris või hoopis rahvalauluansamblis «Lakstigal» lauldes. Oma tantsulusti saad rahuldada klubi peotantsuringis, rahvatantsuansamblis ja iganädalastel tantsuõhtutel. Neidude seas on populaarne kodunduskabinet, mis tulevastele perenaistele vajalikke oskusi annab.

See oli siis vaid teejuht seks puhuks, kui juba selge on, mida ülikoolis tahad õppida ning sisseastumiseksamidki edukalt seljataga.

Majandusspetsialistiks

(Algus 3. lk.)

misel on teaduskonnas teoks saanud huvitavad üritused: kohtumised juhtivate majanduspraktikute ja -teadlastega, mitmekülgsed kontaktid teiste kõrgkoolide üliõpilastega, spordipäevad, teaduskonna- ja kursuseõhtud ning palju muud.

❊ Majandustegevuse analüüsi loengul.

Teaduskonna lõpetajad on oma töökohtadel hästi hakkama saanud, täites vastutusrikkaid ülesandeid vabariigi keskasutuste osakonna- ja valitsusejuhatajatena, kaubandusorganisatsioonide, rahandus- ja pangaasutuste, arvutuskeskuste ja automatiseeritud juhtimissüsteemide juhtijatena ning spetsialistidena. Paljud lõpetanud on asunud teaduslikule tööle, õppejõududeks kõrg- ja keskeriõppeasutustesse või suunavad meie majandustegevust partei ja nõukogude organites.

Majandusteadlase tööpõld on avar, dünaamiline ja teda ennast pidevalt arendav. Mida energilisemalt seda harime, seda kiiremini areneb meie rahvamajandus, seda enam läheb edasi kogu meie elu.

Dots. VALNER KRINAL,
majandusteaduskonna
dekaan

Juristiks

Õpetaja ja arst on inimesed, kelle tegevusega keskoolilõpetaja juba õige varakult kokku on puutunud. On ka hulk teisi elukutseid, millest kujuneb küllaltki täpne ettekujutus. «Musta kasti» jääb aga juristi amet. Tõsi, viimase kohta pakuvad rohkesti romantikahõngulist materjali kino, televisioon, raadio, iganädalased kuuldemängud, «Noorte Hääle» põnevusjutunurgad. Kahjuks ei aita niisugune informatsioon oluliselt kaasa elukutse valikul ja loob teinekord juristi elukutsest isegi väära ettekujutuse.

Varju jääb noore eest see, et edukaks kriminalistiks, osavaks advokaadiks ning eksimatuks kohtunikuks saamine on pika töö tulemus. On õppimine ülikoolis ja on õppimine ka pärast seda. Seepärast võib ettekujutus juristi elukutsest kui üksnes põnevast, kergest ning karjäärihõngulisest tuua kergeusklikule pettumuse.

Õigusteaduskond valmistab ette kõrgema juriidilise haridusega kaadrit riigiaparaadi mitmesugustele lülidele, asutustele, tööstus- ja põllumajandusettevõtetele, ühiskondlikele organisatsioonidele. Tavaliselt tuntakse vaid nn. traditsioonilisi juristiameteid — **kohtunik, prokuratuuri- ja miilitsatöötaja, advokaat**. Peale nende valmistatakse õigusteaduskonnas ette **kaadrit nõukogude riigiaparaadile — täitevkomiteede, ministeeriumide jt. riigiasutuste tarvis.**

Väga nõutavad on tänapäeval juriidilised teadmised tööstusettevõtetes, kolhoosides ja sovhoosides. Siin on jurist ettevõtte õigusteenindaja, juhtkonna juriidiline nõuandja, töötajate õiguste kaitsja.

Käesoleval aastal võtab õigusteaduskond vastu sisseastujaid **nii statsionaarsesse (60 üliõpilast) kui ka mittestatsionaarsesse osakonda (80 üliõpilast). Päevasesse osakonda võetakse vastu eelisjärjekorras tööstaažiga ja Nõukogude armeest naasnud noori,** sest juristi töö nõuab teatud töö- ja elukogemusi. Nii näiteks lisandub rahvakohtunike ametikohtade täitmisel teatud vanuse nõue (vähemalt 25 aastat). Osa kohti reserveeritakse ettevalmistusosakonna lõpetanutele. Ülejäänud kohad täidetakse konkursi korras äsja keskkooli lõpetanutega.

Vastavalt ettevalmistuse kolmele põhisuunale on viieaastane õppeaeg korraldatud diferentseeritult. Õpinguid alustatakse üldainetest, nagu riigi ja õiguse teooria, riigi ja õiguse ajalugu, loogika, poliitiline ökonoomia, filosoofia jne., millele lisanduvad põhidistsipliinidena nõukogude riigi- ja haldusõigus, kriminaal- ja tsiviilõigus, tööõigus, rahvusvaheline õigus ning mitmesugused rakenduslikud õigusteadused, kus tulevane jurist õpib kasutama teiste humanitaar- ning reaalteaduste saavutusi oma kutsetöös (kriminalistika, kohtumeditsiin, kohtupsühholoogia jne.). **Alates kolmanda õppeaasta kevadsemestrist jagunevad üliõpilased kolme tsüklisse, kus nad spetsialiseeruvad kitsamal erialal.** Sama õppeaasta lõpul ollakse lühiajalisel praktikal rahvakohtutes, prokuratuuris, täitevkomitees ja majandusorganisatsioonis.

Tsüklites jätkub üldainete õppimine, millele lisanduvad erikursused. Nii süvendavad tulevased **kohtu- ja uurimisorganite töötajad** oma teadmisi kriminaalõiguse, kriminalistika, kriminoloogia jt. ainete eriprobleemides, kusjuures senisest suurem kaal on iseseisval tööl. Selles töös saavad tulevased juristid palju vajalikku, võttes ise osa teaduslike probleemide lahendamisest.

Nõukogude riigiaparaadi tulevased spetsialistid õpivad põhjalikumalt tundma kohalike nõukogude organite spetsiifikat, töö organiseerimist riigiaparaadis, tutvuvad lähemalt juhtimisteooriaga ning saavad vajalikke teadmisi sotsioloogiast, sotsiaalpsühholoogiast jne. Ka selle tsükli üliõpilaste kontaktid nõukogude organitega muutuvad tööalasteks, kasulikeks mõlemale poolele.

Majandustsükli üliõpilased, kellest saavad ennekõike tööstus- ja põllumajandusettevõtete juriskonsuldid, täiendavad oma majandusalaseid teadmisi, uurivad juhtimisteaduse aluseid ning tsiviil-, töö-, kolhoosi- ja maaõiguse aktuaalseid probleeme.

Viiendal õppeaastal on üliõpilased neljakuulisel praktikal ametiasutustes ning ettevõtetes, mis on võimalikult lähedased nende tulevastele töökohtadele.

Juristi elukutseks valmistumine ei seisne mitte üksnes loengutest osavõtmises, iseseisvas töös seminaride ja praktikumide ettevalmistamisel, kursusetööde kirjutamises, vaid ka osavõtus üliõpilaste teaduslikust tööst, lektoritööst ühingus «Teadus», organiseerimisvõime ja suhtlemisoskuse arendamises eeskätt mitmekülgse ühiskondliku tegevuse kaudu. Sellepärast peab õigusteaduskonna üliõpilane orienteeruma üheaegselt nii õppimisele kui ka aktiivsele ühiskondlikule tegevusele.

Juristi elukutse on üks vanemaid inimtegevuse alasid. Heaks juristiks saamine nõuab kõrvuti kõrgete tahtelis-moraalsete omandustega treenitud mälu ja laia silmaringi, raudset loogikat, väljakujunenud harjumust pidevaks enesetäiendamiseks, töövõimet, huvi ühiskondlike probleemide ja tegevuse vastu jne. See töö nõuab täiuslikku sõnavaldamist kirjas ja kõnes, füüsilist ja vaimset treenitust. Sellepärast võib noor kirjanduse-, kunsti- ja spordihuviline juristi elukutset valides kanda säärased harrastused kindlalt aktiva poolele.

Täiendavat informatsiooni võib saada ülikooli teatmikust (Teatmik 1978. a. Tartu Riiklikku Ülikooli astujatele) või teaduskonna dekanaadist Ülikooli tn. 18 (ruum 313, tel. 341-21/250) ja alates 20. juunist vastuvõtukomisjonist, mis asub peahoones — Ülikooli tn. 18 (ruum 204, tel. 341-21/443).

Prof. ABNER UUSTAL,
riigi- ja haldusõiguse kateedri juhataja

Spordipedagoogiks

Vaevalt et kellelegi on saladuseks suur töö, vaev ja eneseületamine, mis eelneb spordis võitjapjedestaalile tõusmisele. Ent määrav pole mitte see, kui palju treenitakse, kui palju higi valatakse, vaid eelkõige see, kuidas treenitakse, milliste ülesannete täitmiseks kulub higi ja vaev. On vaja suurte teadmiste ja oskustega spetsialisti, kes juhib sportlase tegevust, kes tegelikult on sportlase saavutuste kaasosaline. See on treener. Mõiste «treener» pole uus. Kuid mõiste sisu on ajapikku muutunud. Tänapäeval peitub selle taga keerukas kogum teoreetilisi teadmisi, spordialaseid oskusi, psühholoogilisi võimeid, oskusi rakendada noort inimest ennastületavasse töösse, võimet juhtida teda kõige pingelisemas emotsionaalses situatsioonis. Siia lisandub eriline vaist, mis annab treeneri tööle teatava annuse kunstnikule omasest tegevusest.

Selleks et saada treeneriks, tuleb õppida põhjalikult tundma inimest, tema organismi ehitust ja talitlust. Mida kõrgemale tõusevad spordisaavutused, seda enam on heaks treeneritööks tarvis teadmisi. Kuid treener peab samal ajal olema hea pedagoog ja psühholoog põhjalike spordialaste oskustega. Selleks et saada heaks treeneriks, on vaja omandada kogemusi ja oskusi, et õpitu rakenduks liikumapaneva jõuna igapäevasesse praktilisse tegevusse.

Abiturient, keda on seni tugevasti paelunud sport, kes on läbi elanud treeningupinget ja tunnetanud sportliku võistluskonkurentsi karmust ning kes tahab kogu oma elu siduda spordiga, astugu meie teaduskonda.

Kehakultuuriteaduskonnas õpivad praegu meie vabariigi tippsportlastest suusatajad: F. Koltšin, M. Paavo, M. Ratt, P. Paal, E. Parik; korvpallurid: R. Abeljanov, T. Laur, S. Kartau, E. Mandel, K. Kotkas, I. Saad; kergejõustiklased: G. Organov, J. Jessin, A. Tammert; jalgratturid: A. Hein, M. Joosep; võrkpallurid: M. Karnesk, U. Saar; iluvõimlejad: T. Engels, K. Vooglaid jt.

Meie vabariigi vajadus treenerite, eriti kõrgharidusega treenerite järele on suur. Praegu on treeneritest ainult 60% erialase kõrgharidusega. Käesoleva ja järgmise viisaastaku vältel suureneb vabariigis treenerite arv 560 spetsialisti võrra. Eriti suur vajadus treenerite järele on kergejõustikus, suusatamises, sportmängudes, kuid samuti ka maadluses, jalgrattaspordis, laskmises, iluvõimlemises, ujumises ja tõstmises.

Nagu kõigil elualadel nii ka treenerite ettevalmistamisel võtab üha enam maad spetsialiseerumine. Enam pole mõeldav valmistada ette treenerit ühtaegu sportmängude ja ujumise alal või iluvõimlemise ja jalgrattaspordi alal. Treenerite ettevalmistuse spetsialiseerumine on iseloomulik ka õppeprotsessile kehakultuuriteaduskonnas. See ei avaldu mitte ainult nelja õppeaasta jooksul, vaid ka juba vastuvõtul. **Nimelt toimub vastuvõtt kehakultuuriteaduskonda mitte üldise konkursi alusel, vaid spordialade kaupa. Erialad, kuhu toimub vastuvõtt, määratakse lähtudes vabariigi vajadusest ja avalduste arvust üksikalade kaupa. Kindlasti võetakse 1978. a. vastu kergejõustiku, sportmängude (korvpall, võrkpall ja väravpall), raskejõustiku ja suusatamise erialale. Avalduste küllaldasel laekumisel võivad lisanduda ujumise, sõudmise, jalgrattaspordi, laskmise, iluvõimlemise ja purjetamise erialad.**

Vastavalt sellele toimuvad erinevalt ka kehalised katsed. Need jagunevad kolmeks eksamiks:

1) erialane sporditehniline ettevalmistus, 2) erialane kehaline ettevalmistus, 3) üldkehaline ettevalmistus.

Treeneri kutse on võimalik saada ka kaugõppe teel. Sel juhul pikeneb õppeaeg 5 aastale tavalise 4 aasta asemel.

Kehakultuuriteaduskonnal on võimalik suunata abituriente õppima ka vabariigist väljapoole. Selleks on teaduskonnale eraldatud 5 kohta. Moskva Riiklikusse Kehakultuuri Instituuti on võimalik noori suunata vehklemise, maadluse (sambo) ja iluuisutamise alal, Lesgafti-nim. Leningradi Riiklikku Kehakultuuri Instituuti — jalgrattaspordi, hoki, poksi ja kehalise kasvatuse alal.

Kehakultuuriteaduskonna lõpetajal peab olema I spordijärk. Seetõttu tuleb II spordijärku mitteomavate noorte vastuvõtmine kõne alla vaid erandkorras.

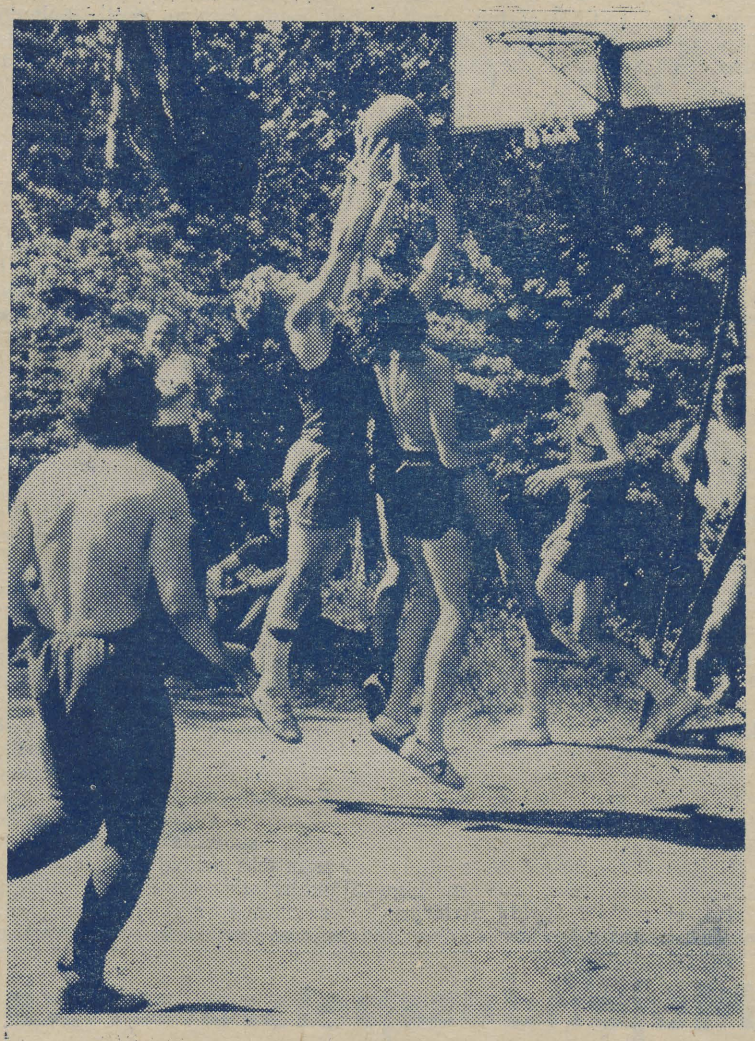

Prof. ATKO VIRU,
kehakultuuriteaduskonna
dekaan

TOIMETAJA kt. V. SOOTAK

«Тарту Рийклик Юликоол» («Тартуский государственный университет») Орган парткома, ректората, комитета ЛКСМ и профкома Тартуского государственного университета, г. Тарту Эстонская ССР.
Hans Heidemanni nim. trükikoja trükk, Tartu, Ülikooli 17/19, III. Üksiknumbri hind 2 kop. Tell. nr. 1286. MB-03819.

Kontrolleksemplar

AR Fr. R. Kreutzwaldi nim. ENSV Riiklik Raamatukogu

KÕIGI MAADE PROLETAARLASED, ÜHINEGE!

tartu riiklik ülikool

TRÜ

EKP TRÜ komitee, TRÜ rektoraadi, ELKNÜ TRÜ komitee ja TRÜ ametiühingukomitee häälekandja

Nr. 10 Reedel, 31. märtsil 1978 XXX aastakäik

Telegramm ministeeriumist

Ministeerium õnnitleb südamlikult Tartu Riikliku Ülikooli kollektiivi NSV Liidu Kõrg- ja Keskerihariduse Ministeeriumi ning Haridusala, Kõrgkoolide ja Teaduslike Asutuste Töötajate Ametiühingute Keskkomitee aukirja saamise puhul 1977. aasta sotsialistliku võistluse tulemuste eest.

Minister ILMAR NUUT

Sotsialistlik võistlus

Ülikooli sotsialistliku võistluse komisjoni koosolekul kolmapäeval aulas tehti teatavaks sotsialistliku võistluse tulemused 1977. aastal.

Teaduskonnad reastusid alljärgnevalt: I — arstit., II — ajaloot., III — majandust., IV — matemaatikat., V — õigust., VI — filoloogiat., VII — kehakultuurit., VIII — bioloogia-geograafiat., IX — füüsika-keeemiat.

Arstiteaduskonnale anti üle sotsialistliku võistluse võitja rändlipp, esimesele kolmele kohale tulnud teaduskonnale vastav diplom.

Üleülikoolilised kateedrid: I — poliitökonoomia kat., II — NLKP ajaloo kat., III — teadusliku kommunismi kat.

Teaduskondade parimad kateedrid: I — psühhiaatria kat. II — loogika ja psühholoogia kat., III — anorgaanilise keemia kat., IV — soome-ugri keelte kat., V — spordifüsioloogia kat., VI — matemaatika õpetamise metoodika kat., VII — tsiviilõiguse ja -portsessi kat., VIII — rahvamajandusharude ökonoomika kat., IX — füüsilise geograafia kat.

Teaduslikud laboratooriumid: I — aeroionisatsiooni ja elektroaerosoolide lab., II — lihastalitluse lab., III — kriminoloogia laboratooriumi infogrupp.

Mitteisemajandavate allasutuste I grupis tuli võitjaks teadusliku uurimistöö sektor koos aspirantuuriosakonnaga, II grupis plaani- ja finantsosakond. Ära märgiti õppeosakonna head tööd.

Isemajandavate allasutuste hulgas oli parim kirjastus- ja trükiosakond. Võitjad said rändvimpli.

Teaduskondade ja üleülikooliliste kateedrite poolt esitatud (igalt 3 õppejõudu) **30 õppejõust tunnistati 10 paremaks:** prof. A. Viru, dots. L. Mehilane, prof. J. Saarma, prof. P. Ariste, prof. J. Kalits, prof. J. Lotman, prof. M. Bronštein, dots. L. Raid, prof. Ü. Lepik, prof. V. Palm.

51 tööveterani said vastava medali ning «Sotsialistliku võistluse võitja 1977» rinnamärgi 27 tublimat.

Teaduskondadevahelise üliõpilaste töö-, olme- ja puhketingimuste alase konkursi võitis kolmandat aastat järjest õigusteaduskond.

Üleliidulises voorus sai TRÜ sellel konkursil 1977. aasta töötulemuste eest III koha ja rahalise preemia 750 rubla.

Üleliidulises kõrgkoolidevahelises sotsialistlikus võistluses 1977. aastal saavutatud tulemuste eest andis NSVL Kõrg- ja Keskerihariduse Ministeerium ja Haridusala, Kõrgkoolide ja Teaduslike Asutuste Töötajate Ametiühingute Keskkomitee TRÜ-le diplomi.

PÕHISEADUSEST ★

Kiidame heaks

Möödunud reedel arutati Eesti NSV konstitutsiooni projekti õigusteaduskonna lahtisel parteikoosolekul. Esimese ettekande tegi prof. Vilma Kelder, kes pühendas põhitähelepanu NSV Liidu ja Eesti NSV konstitutsiooni vahekorra probleemidele. Ta lähtus eeldusest, et Eesti NSV konstitutsioon (ja üldse vabariiklik konstitutsioon) peab olema kooskõlas NSV Liidu põhiseadusega nii sisult, struktuurilt kui ka redaktsioonilt. V. Kelder rõhutas, et vabariigi konstitutsioon peab olema terviklik akt, sisaldades kõike, mis kehtib vabariigi territooriumil ja mille elluviimine oleneb vabariigi organitest. Liiduvabariigi konstitutsioon ei tohi jääda poolikuks aktiks, mille kasutamisel tuleb osa sätteid otsida NSV Liidu põhiseadusest. Nendest seisukohtadest lähtudes tegi V. Kelder rohkesti ettepanekuid projekti täiendamiseks.

Eesti NSV põhiseaduse projekti §-s 16 lg. 1 ei ole täielikult välja toodud ühtse rahvamajanduskompleksi mõistet, mis on ära toodud NSV Liidu konstitutsiooni §-s 16. See pole millegagi põhjendatud. Järelikult tuleks Eesti NSV konstitutsiooni § 16 formuleerida selliselt: «Eesti NSV majandus on koostisosa NSV Liidu ühtsest rahvamajanduskompleksist, mis hõlmab kõik ühiskondliku tootmise, jaotuse ja vahetuse lülid meie maa territooriumil.»

Täiendada tuleks Eesti NSV konstitutsiooni § 73. NSV Liidu põhiseaduse § 77 järgi koordineerib liiduvabariik liidulise alluvusega ettevõtete, asutuste ja organisatsioonide tegevust. Eesti NSV põhiseaduse projekt (§ 73) seda õigust millegipärast ei sisalda. Seega tuleks projekti § 73 täiendada punktiga: «Liidulise alluvusega ettevõtete, asutuste ja organisatsioonide tegevuse koordineerimine ja kontrollimine küsimustes, mis kuuluvad Eesti NSV võimkonda.»

Prof. Abner Uustal tegi muu hulgas ettepaneku täiendada meie vabariigi põhiseaduse projekti Eesti NSV Ülemnõukogu Presiidiumi pädevuse osas. §-s 108 tuleks ette näha, et Eesti NSV Ülemnõukogu Presiidium esindab Eesti NSV-d rahvusvahelises suhtlemises. Sama paragrahvi punktis 10 oleks vaja näidata, et Eesti NSV Ülemnõukogu Presiidium mitte ainult ei võta vastu Eesti NSV kodakondsusse, vaid lubab sealt ka lahkuda.

Prof. Karl Püss pidas vajalikuks täiendada § 136 ning näha kõrgemalseisvatele täitevkomiteedele ette õigus mitte ainult tühistada alamalseisvate täitevkomiteede otsuseid ja korraldusi, vaid ka peatada alamalseisvate nõukogude akte, nagu see on ette nähtud praegu kehtiva põhiseaduse §-s 64.

Koosolekul tehti hulganisti veel teisigi ettepanekuid (dotsendid Johannes Mäll, Julius Adojaan ja Kalle Nigola). Põhiseaduse projekti on praeguseks arutanud ka õigusteaduskonna üliõpilased.

Projekt tervikuna leidis üksmeelse heakskiidu.

REEDEST REEDENI

Möödunud nädal tõi vabariigi **uue põhiseaduse projekti** laialdase arutamise ülikooligi. Seni on agaramalt arutlusest osa võtnud õigusteaduskon[illegible], füüsikaosakon[illegible], e[illegible] õpetuse kateeder, majandus- ja filoloogiateaduskond. Arutluste kaigus püüab ülevaadet pakkuda ka meie ajaleht, täna võite lugeda õigusteaduskonnas toimunust.

Kolmapäevasel parteiaktiivi koosolekul kõneldi TRÜ parteiorganisatsiooni ülesannetest ideelise kasvatustöö efektiivsuse tõstmisel NLKP 25. kongressi otsuste valguses.

Ärevad päevad on sel nädalal kõigil viimaste kursuste tudengitel, sest kätte on jõudnud aeg teada saada oma tulevane töökoht. **Riiklik suunamiskomisjon** tegi palavalt tööd kuni kolmapäevani ja on tänaseks oma vaevarikka ülesande auga lõpule viinud.

Preemiaid erialase töö eest ei jagata üliõpilastele ülearu tihti. Vabariigi Advokaatide Kolleegium tegi seda teist korda, määrates auhinna III kursuse üliõpilasele Leon Glikmanile töö eest «Eesti NSV Advokaatide Kolleegium aastatel 1944—1951». Ergutuspreemia pälvis sama kursuse tudeng Juhan Haravee. Mõlemad tööd valmisid prof. Ilmar Rebase juhendamisel.

Sel nädalal on igast teaduskonnast kaks osavõtjat vabariigi kõrgkoolide **spordiaktivistide instruktiivlaagris** Viitnal, RSR-i järjekordse üritusena sai aga uues kohvikus teoks **teaduskondadevaheline viktoriin** rahvusvahelise olukorra teemadel.

22. märtsil ülikooli **rahvakontrolli konverentsil** toimunust anname ülevaate meie järgmises lehes, nagu ka järgmise päeva laiendatud koosolekust TRÜ nõukogu saalis, kus tulipunktis olid mitmed probleemid ülikooli **kultuurielust**: klubi osast üliõpilaskonna kommunistlikul kasvatamisel ja klubi finantsmajanduslikust olukorrast ning ettevalmistustest taidluskonkursiks arsti- ja bioloogia-geograafiateaduskonnas.

AARNE RANNAMÄE

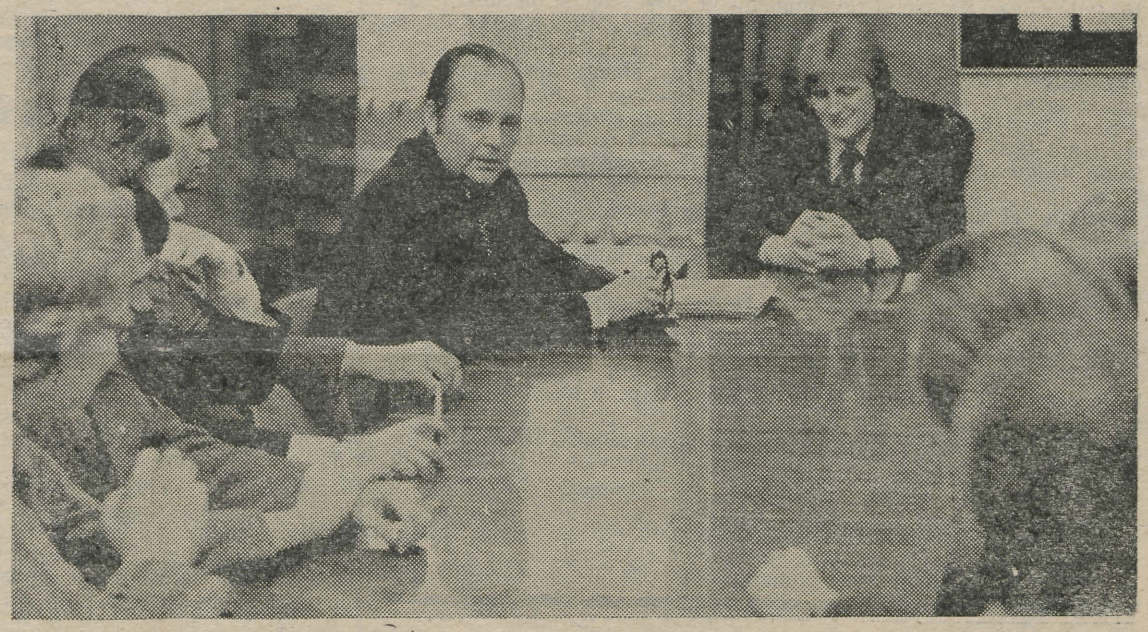

Missugune peab olema tänapäeva spetsialist? Tundma oma erialaprobleeme koduseintest kaugemalgi, valdama mitut keelt, oskama... Neid nõudmisi ei ole vähe. Nendest ja mitmetest teistest üliõpilasprobleemidest räägiti 15. märtsil ülikooli komsomolikomitees koos EKP Keskkomitee sekretäri VAINO VÄLJASEGA.

Aili Pikat, meie komitee üks asesekretäre, tutvustas praegust õppeedukuse seisu, parteisekretär Advig Kiris kõneles sisseastumiseksperimendi tulemustest õigusteaduskonnas, ideoloogiasektori juhataja Urmas Murre poliitilisest plakatist. Vaino Väljas viis kokkutulnuid omakorda kurssi kommunistlike noorte ideelis-poliitilise kasvatuse päevaprobleemidega. Nii oli tekkinud komitees sundimatu vestlus kaugel tavaks saanud küsimuste-vastuste vormist. Peale ülikooli komsomoliaktiivi võtsid sellest osa ka naaberkõrgkooli esindajad.

✠ Jüri LAANE foto

Komsomolikroonika

21. märtsil ELKNÜ TRÜ komitee koosolekul anti soovitus NLKP liikmeks astumiseks Hannes Korotkovile (õigust. I). NLKP liikmekandidaadiks soovitati Andrus Siibak (õigust. IV), Riho Mällo (geogr. V), Valdek Järvpõld (maj. kübern. III), Mart Opmann (maj. kübern. IV).

Kinnitati leninliku arvestuse «NLKP XXV kongressi otsused ellu» juhend. Leninliku arvestuse eduka atesteerimise tagavad kõigis teaduskondades ja osakondade komsomoliorganisatsioonides ÜPP komisjonid.

Muljeid Minskis toimunud Balti liiduvabariikide, Valgevene ja Moldaavia kõrgkoolide komsomolisekretäride seminarilt jagas K. Liiv.

28. märtsil said TRÜ komsomolikomiteelt soovituse NLKP liikmekandidaadiks astumiseks Ruth Metsallik (ajalugu IV) ja Elle Penart (keemia IV).

Käimas on ettevalmistused ÜLKNÜ 60. aastapäeva tähistamiseks ülikoolis. Plaanis olevatest lähematest ja kaugematest üritustest informeeris koosolijaid K. Liiv.

Komsomolidokumentatsiooni vormistamise olukorrast teaduskondades tegi ettekande sekretäri asetäitja M. Kallion. Vaatluse all olid filoloogia- ja majandusteaduskonna, samuti füüsika- ja keemiaosakonna komsomolidokumendid. Komsomolielu fikseerimisega pole asjad kaugeltki korras. Koosolekute protokollid on tihti oskamatult vormistatud, lünklikud ja sisutühjad. Haruldased pole isegi täiesti anonüümsed protokollid. Komsomolidokumentidega tuleb vastutustundlikult ümber käia! Määrati konkreetsed tähtajad sellealases töös esinevate puuduste likvideerimiseks.

Jätkuvad Eesti NSV konstitutsiooni arutelud teaduskondades. Ülevaate arutelude ettevalmistamise ja läbiviimise käigust andsid teaduskondade komsomolisekretärid.

Arutati komsomoliorganisatsiooni ülesandeid aprilli keskel korraldataval üleülikoolilisel tsiviilkaitse õppusel.

Kinnitati EÜE-78 välisrühmadesse kandideerijate lõplik nimistu. Komsomoliaktivistide vahel jaotati TRÜ-le eraldatud välisturismi tuusikud.

Suvemaleva ettevalmistusest kõneles maleva komandör Märt Puusalu. TRÜ suvemaleva õigeaegseks komplekteerimiseks tuleb 10. aprilliks k. a. esitada TRÜ suvemaleva staabi nimele kõigi I kursuste üliõpilaste nimekirjad, kuhu on märgitud, kas üliõpilane võtab osa EÜE või suvemaleva tööst. I k. üliõpilaste dokumentide vormistamine EÜE tööst osavõtuks lõppes 23. märtsil, s. t. praeguseks EÜE-sse mitteregistreerunud esmakursuslased võtavad osa TRÜ suvemalevast.

1978. a. TRÜ suvemalev töötab kahes vahetuses: I — 10. VII—18. VIII (6 nädalat), II — 1. VIII—25. VIII (4 nädalat). I. vahetuse tööst võtavad osa praktikast vabad I k. üliõpilased.

Suvemaleva komandör Märt Puusalu on komsomolikomitees teisipäeval kl. 17—18, kolmapäeval kl. 14—17, reedel kl. 12—14.

EÜE-78

6. aprillil kell 19 toimub keemia ringauditooriumis maleva suur

PRESSIKONVERENTS.

Küsida võib kõike, mis puudutab EÜE-d. Vastama tulevad EÜE keskstaabi liikmed. Soovitav on kõikide tulevaste malevlaste osavõtt!

KÕIGILE EÜE-78 VESZPRÉMI VÄLISRÜHMA LIIKMEILE!

Rühma esimene koosolek toimub 3. aprillil kl. 20 ELKNÜ TRÜ komitees. Dokumendid kaasa. Osavõtt kohustuslik!

Eesmärk — paremini!

Tänavune õppeaasta on ülikooli ÜTÜ-le olnud töörohke. Sisemise töö kõrval on tulnud organiseerida mitmeid vabariiklikke üritusi. Detsembris võtsime vastu kõigi kõrgkoolide parimaid üliõpilasteadureid, märtsis oli taas meie organiseerida järjekordne vabariiklik ÜTÜ seminarlaager. Järjekorras juba 13. kokkutulek toimus 17.—19. märtsini Valgemetsas. Laagrist võttis osa 120 ÜTÜ aktivisti kõigist Eesti kõrgkoolidest. ÜTÜ Vabariikliku Nõukogu esimehe dotsent J. Tammeoru aastaaruandest selgus, et teaduslikku tööd teeb meil üle 90% üliõpilastest. Meeldiv oli kuulda Eesti üliõpilasteaduse suhteliselt heast tasemest ja saavutustest üleliidulises ulatuses. Möödunud aasta tulemustest oli pikemalt juttu meie lehe detsembrinumbrites. Seekordses laagris keskenduti põhiliselt küsimustele, kuidas muuta ÜTÜ tööd sisutihedamaks, huvitavamaks, veelgi tulemusrikkamaks. Diskussioonid olid elavad ja sõnavõttuderohked. Kõige aktiivsemalt vahetati mõtteid ringide töö üle. Iga õppeasutuse parim ring tutvustas oma töökogemusi. Meie ülikooli esindas seekord ajalooring. Järgnevas arutelus kujunesid keskseks ringide töö hindamise kriteeriumid. Teaduslikku tööd ei tehta ju ainult ringides, vaid suur osa sellest seostub õppetööga, vastavalt iga eriala õppeplaanile. Millega ja kellega peaks siis tegelema üliõpilaste Teaduslik Ühing? Kui ÜTÜ eesmärgiks on haarata kaasa võimalikult palju üliõpilasi, siis tähendaks see rõhu asetamist eelkõige klubilistele üritustele — ekskursioonidele, kohtumistele, diskussioonidele, külalisesinejatele. Või peaks ÜTÜ koondama oma ridadesse vaid kõige andekamaid ja tugevamaid üliõpilasi, selliseid, kes suudavad ja tahavad pühenduda eelkõige teadusele, tegelda teadusliku uurimistööga rohkem ja süvendatumalt, kui õppeplaan seda ette näeb? Kuidas ühendada õppeplaani järgi tehtavat teadustööd tegevusega ÜTÜ ringides? Probleeme oli palju ja arutelu käigus tekkis neid aina juurde ning ega kõike jõutudki selgeks vaielda — erinevaid töövorme on peaaegu niisama palju kui erinevaid ringe ja teiste kogemustest on edaspidi kindlasti midagi õppida igaühel. Diskussiooniga haakus tihedalt TRÜ kõrgema kooli kompleksse uurimise laboratooriumi juhataja V. Ruttase ettekanne, mis põhines üliõpilaste ja õppejõudude hulgas läbiviidud ankeetküsitluste tulemustel. Kõne all oli üliõpilase ja juhendaja vahekord, mida üliõpilane ootab oma juhendajalt ja juhendaja üliõpilaselt, põhjused, mis toovad üliõpilase teaduse juurde või vastupidi — miks osa üliõpilasi teaduslikust tööst huvitatud ei ole. Elevust tekitasid ka kohalviibijate hulgas läbiviidud ankeetküsitluste tulemused.

Teine küsimustering, mida seminarlaagris põhjalikult analüüsiti, puudutas üliõpilaste osavõttu lepingulistest töödest. Tallinna Polütehnilise Instituudi juures tegutseb üliõpilaste konstrueerimisbüroo. Selle töökogemusi tutvustasid büroo juhataja A. Tihaste ja vanemkonstruktor R. Mägi. Ka meil on vastav organisatsioon olemas — üliõpilaste kompleksse teadusliku uurimistöö büroo (ÜKTUB). Seal tehtud lepinguliste tööde baasil on valminud rida diplomi- ja kursusetöidki, peamiselt füüsikaosakonna üliõpilastel. Üliõpilaste laiemat osavõttu on seni takistanud ruumide ja seadmete nappus, tänavu paranesid töötingimused tunduvalt, tänu füüsikakorpuse valmimisele. Uusi plaane ja võimalusi tutvustas seminarlaagrist osavõtjaile büroo juhataja T. Madise.

Suurt huvi ja rohkesti küsimusi tekitasid ka professor Hans Trassi ettekanne Eesti keskkonnakaitse probleemidest ja dotsent Uno Siimanni loeng teaduse psühholoogiast. TRÜ ÜTÜ kauaaegse esimehena oli U. Siimann aktiivne osaleja ka üliõpilaste diskussioonides.

Muidugi ei räägitud kogu aeg ainult teadusest. Oma loovat vaimu sai iga kõrgkool näidata isetegevuskonkursil, mille järel meie ülikool sõi koos TPedI-ga ära II koha auhinnatordi. Õhtuti tantsiti. Kahjuks jäid ilma tõttu pidamata kavandatud spordivõistlused, kuid vapramad meie hulgast proovisid suusa- ja kelgurajad siiski järele. Peaaegu sportlikku vormi nõudis ka jalutuskäik Valgemetsa kaunitel, aga järskudel ja jäätunud jõekallastel.

Seminarlaagrist osavõtjate ühine arvamus oli, et uusi mõtteid ja kogemusi saadi hulgaliselt. ÜTÜ 30. tööaasta peab tulema parem, aktiivsem ja veelgi tulemusterikkam kui eelmised. Selleks kohustab ümmargune tähtpäevgi. Täna saatsime ära võistlustööd 1978. aasta üleliidulisele üliõpilastööde konkursile, aprillis toimuvad ÜTÜ konverentsid kõigis teaduskondades. Jõudu tööle!

REET KASIK,
ÜTÜ Vabariikliku Nõukogu
propaganda- ja agitatsioonisektsiooni
juhataja

Professor Vello Past 50

Algkooli lõpetas Tartus. Keskkooli samuti Tartus, aga kuldmedaliga. Ülikooli lõpetas kiitusega 1952. a., seejärel oli aspirant Moskva ülikooli juures maailmakuulsa elektrokeemiku akadeemik A. Frumkini käe all. Kandidaadikraadi sai 1956. a. ning samast ajast kuni siiamaani on keemiaosakonna õppejõud. Anorgaanilise keemia kateedrit juhatab juba 20 aastat. 1971. aastast on keemiadoktor, praegu professor ja füüsika-keemiateaduskonna dekaan. Ta on elektrokeemia uurimislaboratooriumi looja ja selle teaduslik juhendaja asutamisest (1961) tänaseni. Taasavatud keemiaosakonna esimese lennu kursusevanem ja selle akadeemiline autoriteet. ÜTÜ üks asutajaid ülikoolis, selle entusiast ja juht teaduskonnas. Komsomoli- ja parteitöö aktivist, muu ühiskondliku koorma vedaja.

Õppetöö, õppemetoodiline töö, igasugustes komisjonides ja nõukogudes osalemine, kursusetööde juhendamine, diplomitööde juhendamine, kandidaaditööde juhendamine. Ja selle kõrval pideva vooluna teaduslik looming. Üks väheseid teaduse ajaloo uurijaid meie osakonnas. Hinnatud sulemees.

Ta on mees, kes juba varakult tunnetas, et töö, pidev töö ja enese võimete arendamine on see, mis annab inimese elule tõelise sisu ja ühiskonda edasi viib. Töö mitte ainult enda, vaid ühiskonna huvides. Ta on töömees, visa ja andekas töömees. Töövõimet, mõtlemisvõimet, võimet vaimseteks pingutusteks püüab ta kasvatada ka oma õpilastes, noores põlvkonnas.

Ta on algusest peale meie osakonna tõeline patrioot. Osakonna huvide eest seismine, selle hädadest ja muredest arusaamine ja lahenduste otsimine, perspektiivitunne õppe- ja teadusliku töö arendamises — need on asjad, mis teda kogu aeg haaravad. Mitte põhimõttel maksku-mis-maksab ja kas-või-üle-laipade, vaid mis teha, kuidas teha, et asi läheks sisuliselt edasi ja osakonna areng oleks harmooniliselt seotud kogu reaalteaduste kompleksi arenguga, ülikooli kui terviku arenguga.

Ta ei armasta riskeerida, mõtleb enne põhjalikult läbi ja siis tegutseb. Ta on realist, võiks öelda, et isegi veidi konservatiivne, aga mitte pedant. Seetõttu on ta tõhusaks vastukaaluks osakonna ja teaduskonna tulipeadele ja fantastidele, et elu ei läheks kärina ja mürinaga ning sellele järgnevate seisakutega, vaid ikka etteplaneeritud, juhitava eksperimendi stiilis, reeglipäraselt. Ta on alati rahulik, vähemalt väliselt, ning ei luba endale ka kõige kriitilisemates olukordades liigseid emotsioone. Teda iseloomustab korrektsus, taktitunne, täpsus. Ta on veel neid mehi, kelle põhimõtteks on, et TÖÖ TULEB ÄRA TEHA JA KORRALIKULT ÄRA TEHA ning muidugi õigeks ajaks ära teha.

Ta on sihikindel oma eesmärkide taotlemisel, pole raamatukoi ega enesesse tõmbunud erak, vaid seltskondlik, lõbus, vaimukas haritud inimene, kes hindab teistes niisamasuguseid omadusi, erialast fanatismi, oma peaga mõtlevaid teoinimesi ega kannata suure suuga linnategijaid, jutumehi.

Ingel ta pole ja nagu öeldakse, miski inimlik pole talle võõras. Endised kursusekaaslased ja praegused kolleegid ja sõbrad peavad teda täiesti normaalseks inimeseks ja soovivad järgmiseks viiekümneks aastaks seda, mida inimesele on kõige enam vaja — elujõudu ja tervist.

Jutu kirja pannud 18. märtsi puhul endiste kursusekaaslaste ja töökaaslaste nimel

TULLIO ILOMETS

William Harvey

(1. IV 1578—3. VI 1657)

Käesoleval aastal täitub 400 aastat inglise renessansiajastu arsti ja õpetlase William Harvey sünnist ja 350 aastat ta teose «Exercitatio anatomica de motu cordis et sanguinis in animalibus» («Anatoomiline uurimus südame ja vere liikumisest loomadel») ilmumisest. Oma 72—leheküljelises raamatus kummutas Harvey ligikaudu 15 sajandit püsinud eksliku ettekujutuse südame ülesannete ja vere liikumisest organismis. Toetudes 16. sajandi anatoomide teaduslikele töödele ja oma eksperimentide ja vaatluste andmetele, tuli Harvey järeldusele, et ainus võimalus organismi verega varustamiseks on hoida verd pidevas ringluses. Varasemate arvamuste kohaselt ei pöördunud südamest eemale transporditud veri enam sinna tagasi, vaid kasutati ära kudedes. Et Harvey kasutas uuringuteks väga erinevaid loomi alates tigudest, kärnkonnadest, madudest kuni sea ja koerani, loetakse teda võrdleva füsioloogia rajajaks. Oma teadusliku tegevusega pani William Harvey aluse tänapäevasele eksperimentaalfüsioloogiale. Harvey mitmekülgsust teadlasena näitab tema embrüoloogiaalane töö «Uurimused loomade sigimisest» («Exercitationes de generatione animalium»), mis ilmus 1651. a.

Järgnevalt mõned Harvey mõtteavaldused teadlastest ja teadlastele.

«Tõeliselt haritud inimesed, kes püüdlevad tarkuse ja tõe poole, ei loe end kunagi nii targaks ja oma teadmisi niivõrd küllaldaseks, et mitte vastu võtta tõde, kust ja millal see ka ei tuleks; nende silmaring ei ole nii kitsas, et arvata, nagu oleks kõik teaduse ja kunsti poolt loodu niivõrd lõpetatud ja täielik, et uute teadlaste tööks ja püüdlusteks pole midagi järele jäänud.

Enamik tunnetab, et meie teadmised moodustavad vaid osa sellest, mis meile on teadmata. Seda laadi haritud inimesed ei jäta end ilma uurimisvabadusest ja ei allu nii orjalikult autoriteetide pärimustele ning traditsioonidele, et mitte uskuda oma silmi, ja ei kummarda sedavõrd vana aja autoriteedi ega oma õpetaja ees, et selle all kannataks tõde.

Ükski aus ja tõeline teadlane ei lasku vihkamise ja ärrituse sellisele tasemele, et mitte kainelt kuulata seda, mida öeldakse tõe huvides.

Ta ei pea häbiks muuta oma arvamust, kui tõenäosus ja ilmsed tunnistused seda nõuavad. Ta ei pea piinlikuks loobuda oma eksiarvamustest, olgu see või kõige ürgsem, sest talle on hästi teada, et eksimine on inimlik ja et avastusi võib teha juhuse tõttu, et nooruk võib õpetada vana, lihtsameelne arukat.

... ma leian, et anatoomid ei pea õppima mitte raamatute, vaid preparreerimise juures, mitte õpetatute dogmadest, vaid «looduse töökojas».

Ma ei kavatse kedagi varasemaist ilma jätta neile kuuluvast aust, heita väljakutset kellelegi hilisemaist; ma ei pea ausaks tõsta kätt nende vastu, kelle juures ma olen õppinud ja kes anatoomias on kuulsaks saanud. Sellele tuleb lisada, et ma ei taha kedagi, kes püüdleb tõe poole, häbimärgistada kui valeõpetajat, süüdistada kedagi eksituses, kuid hoolsalt silmas pidades tõde rakendasin ma kogu jõu, et olla võimeline midagi looma, mis oleks ihaldatav headele inimestele, teretulnud teadlastele ja kasulik haritusele.»

HENN KINGISEPP

*

Eesti Füsioloogide Selts ja Eesti Patofüsioloogide Selts pühendavad William Harveyle ühise piduliku koosoleku 4. aprillil kell 18 füsioloogia kateedri ruumides O. Lutsu 2.

Aprillikarneval

Öeldakse, et uppuja haaravat õlekõrrestki. Vanarahva tarkuses ei kahtle meist vist keegi. Tudengkonnas aga küll! Saamaks lahti klubiõhtute diskorutiinist ja mis—mina—sellesse—puutun—mentaliteedist pakubki klubinõukogu 1. aprillil anno 1978 päästva «õlekõrre», sest siis ja ainult siis saab teoks APRILLIKARNEVAL, mille alguski on päevakohane — 21.12 (mitte numbreid ära vahetada).

Mis on aga ikkagi see «päästev õlekõrs» ja kus ta peidus on?

✻ Uksel mask ja maskeraadirüü, sest ilma nendeta tuleb jääda klubi ukse taha;

✻ tudenglikkus kõiges ja kõikjal;

✻ kaasaminemises pakutavaga (atraktsioonid, butafooria, kehakarastamine ja mõned üllatusedki);

✻ oma ideede olemasolu ja nende realiseerimistahe klubi seinte vahel.

Nuabrimehed. Kaks sõsardekaani jälgivad rahva lõbutsemist ja peavad aru, mida võiks paremini teha.
Kõlab laul «Psühholoogia, mu arm» psühholoogide endi esituses.
Uue äsjaõpitud tantsu «I'm splitting you» liigutustekompleksi kinnistamine.

* * *

«Alati koos» — niisuguse deviisi püstitas dots. H. Palamets 17. märtsil ülikooli uues kohvikus ajaloo- ja filoloogiateaduskondade vahelisel ühisel ametiühingu puhkeõhtul peetud pikemas sõnavõtus. Koos on oldud juba 1802. aastast peale, märkis ta, ja see, et osakondadest on hiljuti saanud teaduskonnad, ei tohiks olla takistuseks vana sõpruse jätkamisel. Kui just midagi ootamatut vahele ei tule.

Rahvast oli palju, sööki-jooki piisavalt. Tantsida sai ning ettekandeid oli omajagu. Ka *girl*'ide «show» ei puudunud. Keeleteaduskonna professorkond võttis õhtust osa oma esindaja kaudu, ajaloo poolelt oli neid kaunikesti kohal ja nad andsid omapoolse tooni ühisettevõttes.

Fotod ja tekst
TULLIO ILOMETS

KRAPP

Kirjandusvõistluse võitjad teada

TRÜ kirjandusvõistlus on lõppenud. Žürii (koosseisus prof. K. Muru, vanemõp. M. Lauristin, üliõpilased M. Karm, M. Kõiva, E. Lillemets) määras auhinnad järgmiselt:

I — **Imre Siil** «Papi, ta mammi» (eesti fil. I),
II — **Ülle Värvimann** «Noored laulud» (eesti fil. III),
III — **Priidu Beier** «Provokatsioon e. palgasõdur e. 39½ luuletust» (ajalugu II), **Imre Siil** «Uus juhtum kuusega» (eesti fil. I).

Žürii tõstab esile **Ü. Värvimanni** proosapala «Kontakt», **Ilmar Särje** (arstit. IV k.) ja **Heikki Aasaru** (eesti fil. IV k.) luuletusi.

*

Seekordne kirjandusvõistlus läks korda: oli piisavalt töid, et valida, ja oli parasjagu töid, mis väärisid esiletõstmist.

IMRE SIILI proosapalad on nii sisult kui vormilt kõige ühtlasemad ja terviklikumad. «Papi, ta mammi» on rohkem kirjeldav, karakterid on hästi individualiseeritud, on leitud tabavaid, üldistust andvaid detaile. Väljendus on viimistletud, lause lühike ja rütmistatud. «Uus juhtum kuusega» käsitleb tõsist probleemi, kuid võinuks olla pingelisem, teravam.

ÜLLE VÄRVIMANNI luule on mitmetahuline, kõrvuti on huumorit ja kibedust, lihtsust ja konstrueeritust, õrnust ja karmust, sügavust ja naiivsust. Kõige mõjuvam on siirus, nii siiras lüürilisus kui siiras protest. Kohati on vormilised taotlused surunud aine tagaplaanile.

Kirjandusvõistlusele tulnud tööde hulgas olid PRIIDU BEIERI luuletused suhteliselt omanäolised. Melanhoolse enesessevaatamise taustal tõuseb esile P. Beieri vapper, pisut satiiriline ja paroodiline maailmavaatlemine. Beieri stiil on teadlikult järsk ja hooletu, leidub toredaid sõnaassotsiatsioone. Enamasti ei valitse ta oma vahendeid ja mõjub rabedalt. Ilmseid mõjutusi on J. Üdilt.

HEIKKI AASARU luuletustes on ilusaid leide ja motiive, pole aga ühtlast tervikut. ILMAR SÄRJE luules on hinnatav tema hoogsus.

Žürii nimel MARI KARM

Ülle Värvimann

Kolm laulu sinule

1

ära tule mu silmade sisse
mu silmad on alles haiged
tule läheme kohvikusse
seal on pilgudki leiged
ära kompa mu pilgu pinda
ma pelgan su selgeid silmi
minu silmad ei ole kindlad
kohtama selgust ilmsi
ära tule mu silmade sisse
ma kogun veel puna verre
siis vast läheme hommikusse
sõidame trammiga merre

2

võta mind kordki kaasa
oma naerude tagamaile
ma ei võta su naeru kaasa
ega kanna võõraile maile
võta mind kordki kaasa
oma nuttude põlismaile
ma võtan nad endaga kaasa
ja tassin omile maile

3

Viska mind, kallis, kiviga.
Kivi ma püüan kinni
ja kingitud kalliskiviga
kaunistan tolmuseid kingi.
Siis lähen ilma. Kivita
oleksin vaene rändur,
mind põlataks ilma kivita
ja mängitaks tapismängu,
kus mina oleksin ohvri eest.
Aga siis võiksin olla julge.

Sind tänaksin sellegi ohvri eest!
Kuid sa kivi heita ei julge...

Laul noorest armastusest

Kohvikuaknast vahib
igava ilmega armastus
autobussides sagib
kiirustav automaatarmastus
kirikuoreleis vilistab
möödunud aegade armastus
koolipinkides kihistab
veristes sulgedes armastus

Imre Siil

Papi, ta kalad

— Tule koju! — hõikas mammi, aga papi ei teinud kuulmagi. Kui mammi lõppeks väsinud oli ja ära läks, tõusis papi üles. Korjas kõik õnged kokku, et paju alla tagasi panna. Kalaämber vedeles tee peal ja hulk kalu solistas seal saamatult sees.

Papi komberdas tee peale ja heldis nagu alati.

— Ottsaa! — häälitses ta kaladele hellitusi, sobras panges kämblaga ringi. Riides oli ta nagu vana rääbakas, riputas külma kaitseks igasuguseid räbalaid selga ja ei pidanud millekski kambrikapis rippuvaid sooje mantleid ning kasukat.

Ta rabas kalapange pihku ja vantsis vee äärde, sinna, kus vähe laugjam sisseminek oli. Sumpas vette, pang käes, jäi pidama just siis, kui vesi saapasse loksuma hakkas. Lartsti, valas papi kalad vette tagasi.

Ta viis ka ämbri kuivanud paju alla ja hakkas tasakesi tare poole kõndima.

Papi, ta pillimäng

Papi oli jõudnud juba kuue selga ajada, samuti püksid kapist välja võtta, nägu oli tal varem pestud. Alles siis pöördus ta kööki mammit otsima.

— Kus mu valge särk on? — küsis ta mammilt.

— Eesus! — kiljatas mammi, — kus sa lähed? —

— Kus ma lähen? Mul on pillimäng. —

— Miis! — häälitses mammi ja pani kausi käest. Ta oli just hakanud seale rokka kokku keetma. — Sa issa ristike, ta läheb jälle trillama. — kusjuures mammi hääldas viimast sõna eriti väljakutsuvalt. — Trillama, trallama ja end narriks tegema. Ega sa enam poisike ei ole. —

Papi ei öelnud midagi, vaid avas köögikapi uksed pärani.

— Mis sa otsid? — tormas mammi kohe sinnapoole.

— Särki, — ütles papi.

— Särki, — kordas mammi. — Issand eesus, ta läheb köögikappi särki otsima. Tule taevas appi. Jäh, sealt sa leiad küll oma särgi, mine aga trillama. Kes rehale pulgad ära teeb? Varsti tuleb rahvas kokku, ega hein sinu trillamist ootama ei jaa. —

Papi pidas veel vastu ja oli väärikas. Aga kui mammi jätkas, nimetades papile parandamata laudaust ja mõningaid muid pisiasju, mis praegu mitte sugugi korda ei tohtinuks minna, käratas papi talle peale: — Särki! —

— Mina sulle trillamiseks särki ei otsi. Võta sealt, kus ta panid. Ja mine siis trilla külarahva naeruks. —

Papi läks köögist lootusetult välja. Ta otsis veelgi särki, isegi vanast kapist pööningu ukse man, aidas käis ka ära. Särki ei olnud. Oli olnud, aga enam ei olnud.

Papi hakkas pükse jalga toppima, mõtles niisiis teisiti. Soni rippus õnneks siinsamas kapi taga naela otsas. Papi surus selle pähe ja läks peeglisse vaatama. Kuub palja ihu peal ei olnud veetlev.

Papi pöördus taas kööki.

— Ma siis lähen, — ütles ta mammile.

— Oh eesum! — heitus mammi. — Põrund! Kus su särk on? —

— Kust mina tean, — ütles papi etteheitvalt ja tahtis nagu minema asutada.

— Pea, sa trillam! — hüüdis mammi ja tormas tagakambrisse. Imeväel tekkis tema kätte särk, papi valge särk.

— Tema läheb palja ihuga külarahva naeruks, sa põrund oled või! — osatas mammi.

Papi ei öelnud midagi, kuid ajas kuue seljast. Ta harutas särgi lahti ja tõmbas aeglaselt selga. Mammi sädistas ümber ning aitas püksivärvli vahele toppida. Viimaks oli võimalik kuub korralikult peale võtta ja papil ei puudunud enam justkui midagi minekuks. Ta liikuski korraks ukse poole.

— Pill! — ehmatas mammi.

— Kurrask! — ütles papi meeldetulnult ja võttis pilli kaenlasse — mammi oli juba jooksujalu jõudnud tagakambris järel käia.

— Otsi siin ringi, kuni kõik pahempidi läheb, — lausus papi mahedalt. Lõpuks läks ta üle nurme küla poole minema.

— Tee õhtul rehapulgad ära! — hüüdis mammi talle järele. Kes seda nüüd kuulis.

Papi, ta elu

Peale hommikusööki tahtis papi mõtlikult taas suvepäeva väljuda, võib-olla isegi mäel bussi vaatamas käia, et kas keegi juba tuleb, heinaaeg ju. Aga mammi oli väga nobe ja haaras tal käiseräbalast kinni. — Lombi heina lähme lööme täna maha. — Lomp oli hea heinakoht.

Vaevalt, et papi selleks ette valmistunud ei olnud.

— Mul on tegemist, — ütles ta mammile ja astuski sammukese edasi.

— Senimaani, kuni rahvas tuleb, võime lombi heinad ära lüüa, mis niisama vahtida, — jätkas mammi.

— Ega need minu lambad ei ole, — tõmbas papi end seepeale lahti. — Lehm ka ei ole minu. —

— Vai nüüd ei ole, — parastas mammi rahumeeli, — piima jõid ennist hästi ära. Kust ma selle piima võtsin, kas sinu õunapuudest? —

— Kae, kae, kui sa õunu tahtma hakkad, — pillas papi. Ta tegi ukse lahti ja astus juba hoovile.

— Trillamas saad küll käia! — hõikas mammi, — trillamas käid hea meelega. Kas sa rehapulgad tegid ära? —

Papi jäi kuulatama. Siis pööras ta ringi ja tuli tarre tagasi. — Ma ütlesin sulle juba, — heitis ta mammist mööbudes, — et rehale hakkan praegust just pulki tegema. —

— Kas sa õhtul ei teinud? — kahtles mammi.

— Kus ma õhtul teha sain? — imestas papi ettevaatamatult.

— Trillad, vaat mis on! — vihastas mammi. — Nüüd lähme niitma, pulki saad pärast küll teha. —

— Mina teen pulki, — ütles papi ja läks jälle välja. Ta otsis noa üles, võttis kuurist kuiva kaske, et minna sepikotta nikerdama.

Varsti võis papi aknast näha, kuidas mammi, vikat õlal, lombi poole sammus. Papi nikerdas paar pulka valmis, ohkas aga siis, pani töö kõrvale ja läks vikatipuu juurde vikatit võtma.

Natüürmort telefonita

Mu süda kõrbeb telefon ei hüüa
tuim vaikus rõhub raadio põles läbi
kõik lehed loetud veel ei viitsi süüa
on väljas kevad igav mul on häbi
on häbi tunnistada eile käisin kinos
film oli igav lapsepõlves nähtud
ehk keegi helistas mind polnud sellal kodus
nüüd minu eest kõik kaubad maha tehtud
ma ootan ikka uni ammu läinud
on väga pime hõõgub ainult koni
ehk keegi helistab ma ikka pole näinud
SIIN POLE IIAL OLNUD TELEFONI

Priidu Beier

Vaikelu

Isa loeb ajalehte
haigutab väsinult
Vaasis oks läheb lehte
mäletan mälutult

Õues pimeneb juba
puuriit on ilusti
Laual näen leivanuga
silm vaatab pilukil

Ajaleht krabiseb jälle
diivanil nagiseb
Reklaamime kenasid hälle
vägilastegusid!

Saatmata kirjad

Kirju kirjutan täna
homme ja ülehomme
Aadress meelest läinud ära
Mul on sihuke komme

Ämblikuniidist teen sule
veenist leiab veel verd
Ära mu tuppa küll tule
seal pole metsa ja merd

Pööningul suvelgi pime
tolmukord, kivikesed
Laed on räämas ja ime
näe lendavad pääsukesed

Põrandal käima peab tasa
muidu ehmatan teid
Rästikuil voodi all pesa
mõnikord silitan neid

Midagi valget on tuubis
Ju ikka siis vannituba
Sein variseb aegluubis
ja rukis kollendab juba

Bussieleegia

Mälestuseks Ly Partakile ühest üsna vastikust bussisõidust Tartust Tallinna 5. veebruaril 1977.

Kas ilmsi see peisaaž:
õrn tukse, siugjas büst?
Tumm-häbelik ma paaž.
Figuur nii lihvitud kui ametüst.

Need sulnid proportsioonid
Ah, sulen silmad.
Verdtarretavad visioonid
nii paljust olen ilma.

Kõik harmoneerub
kui vaga tall
või saatanlikem keerub.
Punav suu ja sall

«Weavers» teksased
ja kampsun elegant.
Teeääred metsased
üks väga kole kant.

Paks nühib akent
üheksandik loeb Hugo'd
Teid eksitaksin: «Ein moment,
kas ootate Godot'd?»

Mu surmahaiguse sümptoome
ei peidaks ükski kate ega tüll.
«Ma usun, kohtume veel Toomel?»
Malbe vastus: «Vaevalt küll.»

Ilmar Särg

Reaalsus

Reaalsus on üks unistuse vorm,
mis tegelikus elus ajab karva.
Ta tuleb ette üldse üliharva,
ja tema olek näitab — iga norm
on lihtsalt unistuse täitumine
ja võimatumast võimatumgi ime
näib peale sündi nõnda tavaline,
et rööpast välja nägijat ei vii.

Ka kõige suurem võlu lahtub nii,
uks äkki kinni vajub muinasmaale.
Sa oled jälle vaba, oled prii,
ja lähed leidma uusi ideaale.

Taidluskonkurss

toimub 14., 15. ja 16. aprillil TRÜ klubis;

- hiljemalt 10. aprilliks esitage trükitud kava kolmes eksemplaris (klubisse, komsomoli- ja a/ü. kultuurisektoreile);
- 3.—9. aprillini on klubi ruumid peaproovide tarvis teie käsutuses;
- žanrikitsendusi pole;
- pearõhk esitatava kava mitmekülgsusel, taidluse kunstilise taseme tõstmisel;
- lähemat infot saab oma teaduskonna kultuurivolinikult või klubist telefonil 75-579, samal numbril teatage ka teile sobiv aeg proovinädalal;
- parimaile tasuks turismireis Nõukogude Liidu piires.

Purjepaadil Saaremaale!

Vana-Pälsoni ühiselamu näitetrupi populaarsus ulatub juba üle mandri piiride. Vaatamata pingelisele õppetööle võeti seegi kord vastu saarlaste küllakutse pikemaks külalisturneeks rajooni kultuuri- ja rahvamajadesse. Seljakotid on pakitud ja juba homme asutakse jõesadamast teele. Kui tuult peab, maabutakse kahe nädala pärast Orissaares. Mida siis kaasa võetakse? Näitetükid loomulikult. Ka laulu- ja tantsulusti on ajaloolastel alati jätkunud. Eriti rõõmustav on, et seekord võib kaasa võtta ka head näitajad õppeedukuse osas. Enne ankru hiivamist lubas näitetrupp anda ärasaatjatele ka väikese etenduse. Nii et **homme kell 10 kõik Tartu jõesadamasse!**

NB! Seoses grupi ärasõiduga lõpeb võistluskonkurss Ahja rühma. Kolmandasse vooru edasijõudnud saavad infot EÜE sektorist Mart Raigi käest. *ANDO MÄE*

Väliskirjanduse sektsioon

Esmaspäeval, 3. aprillil kl. 18 toimub ph. aud. 127 ÜTÜ kirjanduse ja rahvaluule ringi juurde loodava väliskirjanduse sektsiooni asutamiskoosolek.

Mida vastavad diskorid

Lugedes artiklit «Üliõpilane ja klubi» («TRÜ» nr. 8), võis teha järelduse, et diskorite nõrga taseme tõttu TRÜ üliõpilane klubisse ei tule ja kassaplaani täitmiseks võib tantsuõhtutele lubada ka mitteüliõpilasi.

Kinnituseks eelnevale toodi näitena 8. märtsi diskoõhtu, mida juhtisid allakirjutanud.

Et diskorid hilinesid, seda ei hakka õigustama. Vabandame «arvuka» külastajaskonna ees, kes oli sunnitud neid ootama.

Täiesti arusaadav on, miks just I—II kursuse tudengid käivad sagedamini klubis tantsimas — nendel on ülikoolis kõik alles uus ja mõneti tundmatu. Vanemate kursuste tudengid tulevad klubisse harvem, sest nad on leidnud endale koha ühiskondlikus elus, neil on konkreetsed kohustused, tulevikuplaanid on muutunud selgepiirilisemaks ning seega ka vaba aja veetmise vormid on teisenenud. Eks R. Palmaru isegi tuli klubisse pika ajavahemiku järel. Sellest tekib küsimus: kas säärase ühekordse külastamise järel (nägemata täielikku programmi, sest artikli autor lahkus paar tundi enne disko lõppu) saab püstitada probleeme ning kritiseerida? Saab küll, kuid see on diletantlik.

Sellest tulenevalt ka mõned ebatäpsused artiklis:

— Pink Floyd'i pala «Echoes» pani kuulamiseks mängima mitte Olev Ulp, vaid Valev Lillipuu — seega eksimus objektis;
— klubis ei ole elektrofone (sõna tõlgendust vt. Jerzy Habela «Muusika sõnastik», Tln., 1972), on aga elektrigrammofonid.

Räägiti ka halvast diktsioonist. Ütleksime vaid, et seda, kellel on hea või halb diktsioon, otsustab vabariiklik diskorite tarifitseerimise komisjon, mille eesotsas on helilooja Valter Ojakäär.

Järgnevalt tooksime klubi diskoõhtust statistikat ning lükkaksime ümber väite, mille kohaselt üliõpilane TRÜ klubisse ei tule.

18. märtsi diskoõhtu. Algus kell 20 ja traditsiooniliselt mitte ühtegi külastajat. Esimene külastaja saabus 20.30. 20.45 oli juba 6 külastajat. Kell 21 oli 14 külastajast saalis muusikat kuulamas viis. 21.15 oli 27 külastajast saalis kümme. 21.30 — 54-st külastajast saalis 31. Kell 21.45 — 77-st saalis 39. 21.50 oli klubis juba 100 külastajat, kellest 12 ei olnud üliõpilased (peamiselt abituriendid). Protsenti oskab igaüks nüüd leida. Kella 23—23.30 vahel mitteüliõpilaste protsent veidi tõusis, sest lõppesid peod mujal, kuid mitte palju: sissepääsu juures seisid viis noormeest ja aitasid uksehoidjat. Võib julgesti öelda, et üliõpilasi on klubis umbes 80% ja mitteüliõpilasi 20%.

Torkab aga silma, et suuremad korrarikkujad on mitte «linnakad», vaid üliõpilased ise. Näiteks: üliõpilane, rahvamaleva liige, keda ei lastud uksest sisse, sest ta oli joonud, üritas siseneda klubi aknast (!). Samuti võttis klubi juhataja ühelt tudengineiult ära üliõpilaspileti, millel polnud peal ei nime, pilti ega templit. Neiul tuli kirjutada seletuskiri.

«Mefisto» võiks taasavada vaid siis, kui klubis hakkab korda pidama ülikooli rahvamalev, sest muidu võib «Mefistost» kujuneda «Humala» filiaal.

Diskorid VALEV LILLIPUU
ja OLEV ULP

Naerda ja armastada

Vanades ajakirjades tuhnides leidsin 1971. aasta «Nooruse» juuninumbrist tuntud ameerika režissööri FRANC CAPRA artikli «Kas oleme kaotanud oskuse naerda?», mis «Noorusesse» on tõlgitud ajakirjast «Iskusstvo Kino».

Homme on 1. aprill, üldrahvalik naeru- ja naljapäev. Ei tohi unustada, eriti sellel päeval, et kõigel naljakal on oma tõsine funktsioon. Sellest räägib ka Franc Capra. Kahjuks ei saa ruumipuudusel Capra kogu artiklit «TRÜ»-s avaldada, kuid mõned valitud lõigud (pseudo)intervjuu kujul — on siin nüüd lugeda.

*

Mis on Teie arvates naer?

Naer on inimese suurimaid varandusi. Naer on inimkonna mõõk türannia vastu, kilp viletsuse vastu, kaitsja, kes hoiab meid nõdrameelsusest.

Kas pole see ürgne alistumatusehüüe hirmu-, nälja-, haiguse- ja surmadeemonite vastu? Võib-olla saadab inimene naerdes kuradile mure, pisarad ja hädad? Aga võib-olla on naer see jumalus, kes meenutab inimesele, et ta on endasse armunud rumal Narcissos? Inimene on kõigi loomade hulgas ainuke, kes võib naerda ja kellel on hing? Võib-olla on naer ja hing sugulased?

Nali, huumor, naer — need on lootus, tõotus, päikesevalgus, aroom, mis elustavad inimese maiset teekonda. Kui igavaks ja tühjaks, kui mõttetuks muutuks elu ilma naeruta! Milline õel nali inimkonna arvel oleks see, kui mõistuse valgusallikad kustuksid ning ilma huumorita Hitlerid kuningaiks saaksid.

Miks inimene naerab?

On tõestatud, inimene naerab seepärast, et tal on mälu, ajalootunnetus; loomadel seda ei ole. Inimesel on meeles, kuidas kõik peab toimuma; kui läheb teisiti, siis ta naerab.

Näiteks Napoleon, kes haaraks telefonitoru ja käsiks oma kindralitel vallutada Moskva, oleks naljakas. Me teame, et tal ei olnud telefoni. Venelased naeraksid veel kõvemini. Nad teavad peale selle, et Moskva ei alistunudki Napoleonile. Loomad ei näeks selles üldse mingit nalja.

Ei, naer on midagi sügavamat ja tõsisemat kui lihtne anakronism, ekstsentrilisus, hulkuri totter peakate.

Te olete öelnud, et «viimasel ajal uhkustab ning lõkerdab Tragöödia üldise tähelepanu keskpunktis, samal ajal kui Komöödia mossitab ja nutab köögis sibulaid koorides». Miks on see nii ja kes on selles süüdi?

Kui maailmas on praegu vähem naeru, siis langeb vastutus selle eest meile, niinimetatud loomingulistele töötajatele. Peame ju meie olema Galahadid ja Cyranod, kes läbistavad mõõkadega ahneid, upsakaid ja juhme.

Häda on selles, et paljudel meist kaob tahtmine võidelda inimväärikuse eest. Me hakkame end pühendama üksikeesmärkidele. Kujundama inimesi etteantud šablooni järgi. Kirjanduse asemel kirjutame traktaate: religioosseid, ideoloogilisi, poliitilisi, lobbistlikke ja isegi isiklikke. Ma ei taha sugugi öelda, et ei kasutataks sulge, pintslit ja filmikaamerat inimväärikuse kaitsmiseks. Sõnad «sulg on võimsam kui mõõk» on endiselt õiged, kui kunstnik võitleb selle eest, mida tema südametunnistus peab tõeks.

Kuidas on Teie arvates seotud naer armastusega?

Thomas Carlyle on öelnud: «Tõeline huumor ei sünni mitte niivõrd peas, kuivõrd südames. Tema olemus on armastus.» Armastus ja naer näivad lahutamatud. Jälgige mõnd inimestegruppi, kes on vaimustuses vastsündinud maimukesest. Eranditult kõigi kohalolijate näod säravad naeratusest. Lapse väikseimgi liigutus ajab neid naerma. Ja pole tingimata vajalik, et see oleks just inimlaps. Vastsündinud kassi- või linnupoeg mõjub meisse niisamuti.

Miks?

Sest me armastame vastsündinuid, armastame süütust, armastame elu.

Mis on komöödiakirjutajate õnn?

Iga ajajärgu oma lollpead. Komöödia õnneks kuuluvad lollpead selliste kategooriate ja tüüpide hulka, keda on kerge ära tunda, isegi kui nimed ja sündmused on hoopis teised.

Mis on komöödiakirjutajate eesmärk?

Kreeklaste ja roomlaste, Dante ja Boccaccio, Chauseri, Cervantese ja Shakespeare'i, Molière'i, Balzac'i ja Maupassant'i, Tšehhovi, tsirkuseklounide, Guilberti ja Sullivani, Chaplini, Keatoni ja Lloydi kaudu kuni tänaste filmideni välja on Komöödia olnud ametis oma tööga — «parandada oma aja rumalusi».

Mille üle ei tohi naerda?

Ei saa naerda selle üle, mida armastad, kui see, mida armastad, verest tühjaks jookseb. Nii näiteks on ameerika sotsiaalse komöödia arengu peatanud hirm ... hirm sõja ees ... hirm kahe võitleva süsteemi kokkupõrke ees ... hirm pügmeedest Hitlerite ees ... hirm, et inimesel ei jätku tervet mõistust ellujäämiseks.

Mida Te loodate tulevikult?

Vihkamine on hirmu laps ja vastupidi. Ainuke vastumürk neile on armastus. Komöödia on armastuse laps nii elus kui laval.

Lakakem hirme hirmudega toitmast ja nad surevad nälga. Armastada ja naerda — see on inimese loomulik olek. Ühel ilusal päeval loobume kuulamast hirmukülvajaid, tõestame oma sünnipärast vendlust ning kuuleme jälle turteltuvi häält. Saabugu see päev kiireimini!

Küsimusi esitas
RAIMU HANSON

«Kvartett aja lõpuks»

Helilooja O. Messiaeni on sündinud 1908. aastal, õppinud Pariisi Konservatooriumis Emmanueli ja Dukas' juures. Töötab õppejõuna konservatooriumis ja organistina Saint-Trinite katedraalis.

Sünteesides gregori koraali, vene muusikat (Mussorgski, Stravinski), india ragasid, prantsuse impressionismi ja linnulaulu, on ta loonud väga omapärase ja väljendusrikka helikeele. Tema harmoonia põhineb nn. piiratud transpositsiooniga laadidel, milles puudub seesmine tunglevus nagu mažooril ja minooril ning mis on tema sõnade järgi seotud igavikuga. Ka rütm on vabastatud seesmisest tunglevusest, mida tingib meetrum. Põhilisteks elementideks on ümberpööramatud rütmid ja lisavältus, mis kaotab igasuguse taktimõõdu, olles lähedane india muusikale.

«Kvartett aja lõpuks» on tüüpiline näide Messiaeni helikeele võlujõust. Juba esimeste osade vältel kaob kuulajal ajataju ning ta naudib puhast ja vaba muusikat väljaspool aega (III osa «Lindude kuristik» kohta ütleb helilooja: «Kuristik, see on aeg oma kurbuses ja roidumuses. Linnud, see on aja vastand, meie igatsus valguse, tähtede, vikerkaare ja juubeldavate vokaliiside järele.»)

Kvartett on loodud 1940—1941 fašistlikus vangilaagris, kus toimus ka ettekanne. 8-osaline kvartett kestab tund aega.

Ning tähelepanuks kaasaja muusika vaenlastele: Messiaenil on üks 20. sajandi kõige heakõlalisemaid helikeeli, millele on omased tundeküllus ja vaheldusrikkus.

Kvartett tuleb ettekandele 3. aprillil TRÜ aulas.

Esitavad Ulrika Kristian (viiul), Vahur Vurm (klarnet), Lembi Selberg (tšello) ja Rein Mets (klaver).

REIN METS,
Tallinna Riikliku Konservatooriumi
III k. üliõpilane.

Suusapäevad Käärikul

18.—19. märtsil toimusid traditsioonilised Kääriku mängud. Kahel päevad mõõdeti jõudu murdmaasuusatamises ja slaalomis, väljaspool mänge ka VTK mitmevõistluses. Kahjuks takistas head suusalibisemist muutlik ilm: päeva jooksul suutis ta end mitu korda ettenägematult pöörata. Seetõttu võiski mõni mees pärast lõpetamist tõsimeeli uurida, ega ta suusad naelu täis ole kopsitud, sest pole ikka õige, kui mäest vahelduvtõugetega laskuma pead.

Esimesel päeval võisteldi murdmaasuusatamise individuaalaladel ja VTK mitmevõistluses. Võistlusprotokolle uurides torkas kohe silma KKT II kursuse suur üleolek: naiste 5 km kolmik- ning meeste 10 km kaksikvõit. Parimate nimed — I. Aljaste, I. Kree ja M. Lomp neidudest ning T. Sirel ja A. Kurvits noormeestest. Kolmandaks tuli meeste konkurentsis KKT I kursuse üliõpilane P. Vaard. VTK mitmevõistluse võitsid meestest M. Vaiksaar ja A. Kurvits, naistest L. Kreem (KKT I—II k.).

Teatesõitude eel oldi veendunud, et esikohad langevad KKT II kursuse tudengeile. Naiste 3×3 km saadigi sellega üsna hõlpsasti hakkama: kahe võistkonnaga esinedes toodi ära nii esimene kui ka teine koht. Kolmandaks sõitsid end KKT III kursuse neiud. Meeste 4×5 km aga oli kõik enne viimast etappi alles selguseta. KKT I kursuse viimane võistleja läks T. Sirelist (KKT II) ligi 4 minutit varem rajale, kuid finišis edestas viimane konkurenti juba 1,5 minutiga. Sireli sõit oli loomulikult ka päeva kiireim: 16.20, s. o. umbes kaks minutit parem ülejäänud aegadest.

Slaalomis võidutsesid kehakultuuriteaduskonna lõpetanud E. Pruuli ja P. Siim.

Võistkondlikult tuli teist aastat järjest esimeseks KKT II kursus, teine oli KKT I, kolmas KKT III võistkond. Et võitis just see ja mitte mõni teine kursus, on igati seaduspärane: raske on leida ülikoolis teist nii ühtse spordivaimuga kollektiivi.

Kriitikat ka. Ei, mitte mängude kohta, aga nendega seotud on see küll. Mida peavad tegema kolm inimest, kes enesest olenemata põhjustel tunnevad täielikku eraldatust ülejäänutest, sest pole neil ei suuski ega spordivarustust. Miks nad kaasa ei võtnud? Aga sellepärast, et eelnevalt öeldi neile Käärikul toimuvat midagi puhkelaagri taolist. Kui pakutakse (pealegi osakonna sporditorganisaatori poolt), miks mitte minna. Kuid ega me (mis seal salata, et see lugu meie, filoloogidega, juhtus) lühikeses dressis ikka ei suusata ka.

JUHAN SOOTS

Spartakiaad

Kääriku mängude raames peeti 18. märtsil TRÜ esimesed meistrivõistlused VTK talvises mitmevõistluses.

Malevõistluste viimane voor oli 22. märtsil. 5 naisüliõpilase seast tuli TRÜ meistriks L. Konoplenko (spordimed.) 4 punktiga. Meesvõistlejaist lõpetas turniiri 40. Meistri nimetuse sai õppejõudude esindaja L. Roots 8,5 punktiga. Malelaudade taga käisid 9 võistkonna esindajad. Edukamateks osutusid matemaatikud, juristid ja töötajad. Puudusid filoloogid ja kõik kehakultuurlased.

21.—23. märtsini kestsid lauatennisevõistlused. Naisvõistlejaist (17 osavõtjat) jäi kaotuseta E. Urm (majandus). Meestest (60 osavõtjat) võitis E. Kivits (KKT II k.). 12 võistkonna hulgast kogus kõige rohkem punkte bioloogia-geograafiateaduskond. Järgnesid KKT II ja majandusteaduskond. Ühtegi mängijat ei ilmunud füüsika-keemiateaduskonnast ja KKT IV kursuselt.

Üldarvestuses käib pinev konkurents. Pärast VTK talvist mitmevõistlust pidi senine liider bioloogia-geograafiateaduskond endast mööda laskma KKT II kursuse. Lauatennise punktide juurdearvestamisega seis võrdsustus. Malevõistluse tulemused viisid uuesti ette bioloogia-geograafiateaduskonna. Esikoht males tõi teist kohta jagama matemaatikateaduskonna. Järgmist nelja võistkonda lahutab vaid 4 punkti. Sisuliselt püsib esimese kuue koha konkurentsis terve-lt 11 võistkonda, sest spartakiaadi juhendi kohaselt lähevad 14 spordialast arvesse 10 edukama ala tulemused. Hea esinemisega eelolevatel aladel võib korvata mõnegi varasema ebaõnnestumise. Tuleb arvestada, et paremustabeli tipus asuvad võistkonnad hakkavad pärast kümnendat ala vaid üksikuid punkte juurde saama.

Võistkondlik järjestus pärast 9 spordiala (sulgudes kaasatehtud alade arv):

1.	Bioloogia-geograafiat.	96 (9)
2.	Matemaatikat.	85 (9)
3.	KKT II	85 (7)
4.	Õigust.	82 (9)
5.	Töötajad	81,5 (8)
6.	Majandust.	78 (8)
7.	KKT I	78 (8)
8.	Arstit.	64 (8)
9.	KKT IV k.	52 (6)
10.	KKT III k.	48,5 (7)
11.	Spordimed.	39 (6)
12.	Füüsika-keemiat.	38,5 (5)
13.	Ajaloot.	30,5 (5)
14.	Filoloogiat.	19 (4)

Lõppemas on korvpallivõistlused. Aprilli teisel poolel peetakse laskevõistlused ja selgitatakse parimad rühmvõimlemises. (NB! osavõtt piiramata.) Spartakiaadi lõpetab kergejõustik mai II dekaadil.

Spordiklubi

Klassikaline maadlus

22. märtsil toimusid TRÜ meistrivõistlused (individuaal-meeskondlikena) klassikalises maadluses. Enamik üliõpilasi teaduskondadest oli esindatud, vaatamata sellele, et maadlus ei kuulu TRÜ spartakiaadil arvesseminevate alade hulka. Võistlused olid võrdlemisi sisukad ja ka nende tehniline tase loodetust kõrgem. Ainsa taunimist väärivana faktina võib öelda, et endiselt puuduvad ülikoolil väärilised esindajad kergematest ja raskematest kehakaaludest, meistersportlane Teet Angerjärv vahest välja arvatud. Seevastu keskmistes kehakaaludes (68—82 kg) on tase võrreldamatult kõrgem ja ka võrdväärseid konkurente on rohkem. TRÜ meistrivõistlustel jätsid eriti hea mulje kehakultuuriteaduskonna üliõpilased Jaan Kannes ja Avo Põhjala.

Võistkondlikult võitis ülekaaluka esikoha KKT I kursus 38 punktiga, kellele järgnesid arstiteaduskond 24, füüsika-keemiateaduskond 13 punktiga jt.

Individuaalarvestuses tulid TRÜ meistriteks kehakaalude järjekorras, alates kehakaalust kuni 52 kg: Kalle Hansen (füüsika-keemiat.), Aleksander Platais (KKT I k.), Andres Raid (filoloogiat.), Arvid Leiumaa (ettevalmistusos.), Jaan Kannes (KKT I k.), Avo Põhjala (KKT III k.), Peeter Laasik (spordimed.), Kalev Rattus (õigust.) ja Teet Angerjärv (KKT IV k.).

L. TÕEMÄE

ÜLKNÜ 60. ja TRÜ ÜTÜ 30. AASTAPÄEVALE PÜHENDATUD ÜLIÕPILASTE VABARIIKLIKU KONVERENTSI MEDITSIINISEKTSIOONID

Neljapäeval, 6. aprillil kell 14 toimub TRÜ aulas plenaaristung. Töö sektsioonides algab 6. aprillil kell 16.30 ja 7. aprillil kell 12.

Teoreetiline meditsiin	6. 04.	—	farmakol. kat. aud.
	7. 04.	—	mikrobiol. kat. aud.
Füsioloogia	6. 04.	—	füsioloogia kat. aud.
	7. 04.	—	"
Farmaatsia	6. 04.	—	keemiah. aud. 320
Kirurgia	6. 04.	—	Puusepa 8, IV, V korruse aud.
	7. 04.	—	"
Sisehaigused	6. 04.	—	Toome Sisehaiguste Kliiniku aud.
	7. 04.	—	"
Sünnitusabi, günekoloogia	6. 04.	—	naistekliiniku aud.
	7. 04.	—	"
Neuroloogia	6. 04.	—	Närvihaiguste kliiniku aud.
	7. 04.	—	"
Psühhiaatria	6. 04.	—	Psühhoneuroloogia Haigla aud.
	7. 04.	—	"
Spordimeditsiin	6. 04.	—	Puusepa 8, VI korruse aud.
Pediaatria	6. 04.	—	Puusepa 6 aud.
Stomatoloogia	6. 04.	—	Tartu Linna Stomatoloogia Polikliiniku aud.
	7. 04.	—	"
Oftalmoloogia ja otorinolarüngoloogia	6. 04.	—	Heidemanni 1 aud.

ÜTÜ arstiteaduskonna nõukogu

Enesekaitse — väärt oskus kõigile

11. märtsil toimus Nooruse tänava võimlas ENSV kõrgkoolide vaheline enesekaitse turniir. Võistlustel esines sissejuhatava sõnavõtuga ENSV džuudoföderatsiooni esimees E. Tinn. Pealtvaatajad said lühikese ülevaate enesekaitse stiilidest läbi aegade, treeningu põhimõtetest, võitluse psühholoogilistest printsiipidest. Kahtlemata olid publikule kõige huvipakkuvamaks osaks kõrgetasemelised demonstratsioonesinemised tallinlastelt. Võistluste teise osa moodustas TPedI, TPI ja TRÜ meeskondade vaheline turniir. Kuigi hiljuti dots. Uno Sahva eestvedamisel loodud TRÜ enesekaitse klubi on veel noor, suudeti välja panna kaks võistkonda. Lõplik paremus selgus tasavägises heitluses: 1. TPedI, 2. TRÜ I, 3. TPI, 4. TRÜ II. TRÜ klubi poolt väljapandud rändkarika omandas TPedI meeskond. Ka parimale tehnikamehele ja parima võitlusvaimuga võistlejale väljapandud eriauhinnad võitis TPedI üliõpilane I. Neemre.

Üritus otsustati muuta iga-aastaseks.

VIKTOR BOGDANOV

NB!

Venekeelne «ТГУ» ilmub ka sel nädalal (eelmisel nädalal oli abiturientide erinumber).

TOIMETAJA kt. V. SOOTAK

«Тарту Рийклик Юликоол» («Тартуский государственный университет») Орган парткома, ректората, комитета ЛКСМ и профкома Тартуского государственного университета, г. Тарту Эстонская ССР.

Hans Heidemanni nim. trükikoja trükk, Tartu, Ülikooli 17/19. III. Oksiknumbri hind 2 kop. Tell. nr. 1399. MB-03847.

Kontrolleksemplar

AR

KÕIGI MAADE PROLETAARLASED, ÜHINEGE!

tartu riiklik ülikool

TRÜ

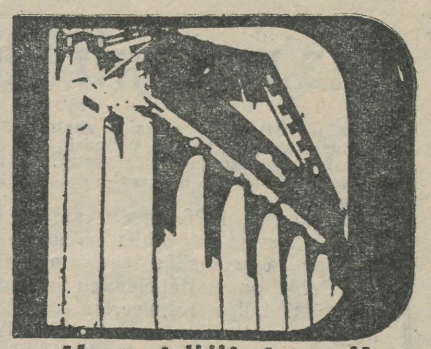

EKP TRÜ komitee, TRÜ rektoraadi, ELKNÜ TRÜ komitee ja TRÜ ametiühingukomitee häälekandja

Nr. 11 Reedel, 7. aprillil 1978 XXX aastakäik

Kroonika

JÜRI RAIDLA, ÕIGUSTEADUSKONNA KOMSOMOLISEKRETÄR

Jüri Raidla on sündinud 2. juulil 1957. a. Pärnu rajoonis Koonga külanõukogus. Õppis Koonga 8-kl. koolis ja lõpetas Pärnu-Jaagupi keskkooli 1975. a. kuldmedaliga. 1975. a. asus õppima TRÜ õigusteaduskonnas.

I ja II kursusel oli kursuse büroos õppesektori juhataja. Kogu stuudiumi vältel on olnud kursusevanem. Teaduskonna komsomolisekretäri asetäitja 1977/78. õ.-a-st.

1974. a. autasustati Jüri Raidlat ELKNÜ KK aukirjaga, 1975. a. ÜLKNÜ KK aukirjaga, samuti on ta pälvinud ELKNÜ Pärnu ja Tartu linnakomitee ning TRÜ komitee aukirjad.

On meistersportlase kandidaat tuletõrjespordis, NLKP liikmekandidaat. Vallaline.

REEDEST REEDENI

Kalendrikevad ei toonudki veel päriskevadet. Veel 25. märtsil nõrutasid hanged lumevett ja kuiva jalaga üle tänava küll ei saanud. Aga nädal Tartust ära olnud, leidsin siia tagasi jõudes eest täisvõimuses kevade. Vähemasti vabariigi keskosast oleme nädala võrra ette jõudnud.

See, mis mind koos mitmekümne ülikoolikaaslasega mõneks ajaks Tartust eemale viis, oli Pärnus toimunud **EÕM-i rühmakomandöride seminarlaager.** Arvata 300 komandöri ümber 420-st oli kokku tulnud. Väga tihedad loengupäevad andsid vaid korraks mahti välja uudistama minna, kuidas selle kevadega lood on, ja vaadata K. Saja «Puutuvisid» draamateatris. Küllap seminariga suvine töö võidab, eeskätt oli see algajatele komandöridele kasulik.

Peale meie oli möödunud ja ka ülemöödunud nädalal ülikooliskäijate arv veel ettevalmistusosakonnagi võrra väiksem. Alates esmaspäevast ollakse vaheajalt tagasi ja teine pool eelülikoolist võib värske jõuga alata.

Kuid ülikoolis juhtus vahepeal mõndagi põnevat. Lõpukursuslaste meeli hoidis pinevil **suunamine.** Nüüd on see enamikul seljataga. Kes rahul, kes mitte; kes süüdistab iseennast, kes plaani, kes kedagi kolmandat.

Toimetusele tuli teade, et TRÜ-s R. Matiseni, J. Salmi, E. Teetsovi ja E. Ütsi poolt väljatöötatud atmosfääriioonide registraator tunnistati NSV Liidu Ministrite Nõukogu Leiutiste ja Avastuste Komitee poolt **leiutiseks.** Aparaati kasutatakse atmosfääriõhu ioonse koosseisu uurimiseks kõrgenenud niiskuse tingimustes.

Nädalavahetusel peeti kaks **sõpruskohtumist**: kehakultuuriteaduskonna õppejõududel olid külas kolleegid MRÜ-st, majandusteaduskond võttis uues kohvikus vastu EPA majandusteaduskonna. Kui õppejõududest olid 3:1 paremad külalised (korvpallis viik, võrkpallis 2:0), siis tudengitest jäid 2:0 peale võõrustajad.

Eile sai teoks **EÜE pressikonverents,** et see aga lehe tegemise ajal alles ees seisis, saavad need, kes ise kohal ei käinud, sellest pikemalt kuulda järgmise lehe kaudu.

Tänavukevadise ÜLKNÜ 60. ja TRÜ ÜTÜ 30. aastapäevale pühendatud **ÜTÜ konverentside** sarja avas arstiteaduskond 6. ja 7. aprillil, 14. aprillil kl. 16 algab bioloogia-geograafiateaduskonna konverents. Kõik on oodatud! ESTER ŠANK

Kõigepealt palju õnne! NSV Liidu Teaduste Akadeemia medaliga on autasustatud jälle ka ühte TRÜ üliõpilastööd. Kuidas Moskvas läks?

Tee tunnustuseni

«1. märtsil kutsuti mind NSV Liidu TA üldkogu aastakoosolekule. Seal anti kätte 4 medalit üliõpilastööde eest ja 5 noortele teadlastele. Samuti jagati välja suured nimelised medalid. Kuidas läks? Huvitavalt muidugi. Koos olid ju kuulsad akadeemikud ja korrespondentliikmed. Medali andis kätte TA president A. Aleksandrov ise.»

Ja preemia saanud töö. Oli see nagu ikka kursuse- ja diplomitöö järg?

«Ei. Kursusetööd olid hoopis teisest ainevallast. Õppisin individuaalprogrammi järgi, mida juhendas ajaloodoktor Raimo Pullat. Tema juhendas ka diplomitööd «Mõningaid muutusi Eesti NSV maarahvastiku sotsiaalse struktuuri arengus arenenud sotsialismi perioodil (1959—1970)». Niisugune teema tuli iseendalegi ootamatult. Töö saadeti edasi ÜTÜ võistlustööna vabariiklikule konkursile, kus sai I koha, ja üleliidulisele konkursile, kus anti medal. Teise medali sai Miia Tammeorg. Üldse anti välja 350 medalit. Sellest hulgast valiti välja 15 tööd NSV Liidu TA ekspertkomisjonile, kes esitas akadeemia presiidiumile 5 tööd. TA medali väärilisteks tunnistati 4 võistlustööd (2 üliõpilast Novosibirskist, 1 Moskvast ja 1 Tartust). Need andmed on pärit ÜLKNÜ Keskkomitee üliõpilasosakonna juhatajalt S. Pustovoitilt. Eriti tõstis ta esile seda, et TA medali on saanud juba kolm TRÜ üliõpilast (esimesed olid M. Saarma ja A. Pork).»

Pikk ja keeruline tee medalini. Aga missugused probleemid endale selle töö juures kõige enam huvi pakkusid?

«Kas või näiteks rahvastiku, sealhulgas muidugi ka maarahvastiku mehaaniline liikumine. Üks asi on arvata, et teame, oleme lugenud, teine asi on ise materjali uurida, järeldusi teha. Abi sain ka ülikooli majandusgeograafia kateedrist dots. A. Marksoolt jt. Materjali kogusin veel tervishoiu, haridus- ja KKEH ministeeriumidest ning ka EPA arhiivist. Ühe põhirõhuna käsitles töö maaintelligentsi kohta ja koosseisu, selle struktuuri nihkeid. Meil suureneb näiteks pidevalt põllumajandusintelligents, õpetajaid ja arste on meil aga vähemaks jäänud, kuigi nende kvalifikatsioonitase on tõusnud. Huvitav oli võrrelda meie maarahvast teiste Balti liiduvabariikide ja NSV Liidu maarahvastikuga. Näiteks Leedu maarahvastiku haridustase on meie omast suhteliselt kõrgem. Ei oleks ju seda arvanud.»

Missuguseid raskusi töö juures ette tuli?

«Mingeid erilisi takistusi ei olnud. Ka vene keeles kirjutamine läks päris hästi, kuigi tegin seda esimest korda. Olin siinsamas sotsialismi perioodi ajaloo sektoris stažööri- ja diplomipraktikal. R. Pullat on selle sektori juhataja. Kui mingi küsimus tekkis, sain alati sektorist abi.»

Kas võistlustöö teema edasiuurimine jätkub?

«Praegune teema käsitleb ENSV agraartööliste arengut arenenud sotsialismi perioodil, nii et osaline kokkupuude on olemas.»

URMAS SÕGEL on praegu Ajaloo Instituudi sotsialismi perioodi ajaloo sektori nooremteadur. Ülikooli lõpetas kiitusega ajalooalase sotsioloogina 1976. aastal.

Intervjueeris VARJE SOOTAK

Ajalooteaduskond

Koos olid lõpetajad

Alma mater'i sidemed oma endiste kasvandikega on eluliselt vajalikud nii ülikoolile kui vilistlastele. Ajaloo-osakonnal on välja kujunenud tava kutsuda lõpetanuid kokku kaks korda viisaastaku vältel. Viisaastaku alguses toimub suur, s. t. kõigi lõpetanute kokkutulek, viisaastaku keskel aga viimase 6—7 lennu, s. t. nooremate lõpetajate kokkusaamine.

Seda plaani on edukalt ka ellu viidud. 1976. a. kevadel toimus suur kokkutulek, käesoleva aasta 1. ja 2. aprillil aga 1970. aastatel lõpetanute kokkusaamine, mis algas plenaaristungiga aulas.

Plenaaristungi avas ülikooli teadusprorektor prof. H. Metsa, andes lühikese ülevaate TRÜ ülesannetest teadustöös ja noorte spetsialistide koolitamisel. Prorektor

(Järg 4. lk.)

Ideeline kasvatustöö effektiivsemaks

Ülikooli parteiaktiivi koosolek teemal «TRÜ parteiorganisatsiooni ülesannetest ideelise kasvatustöö efektiivsuse tõstmisel NLKP XXV kongressi otsuste valguses» peeti eelmisel kolmapäeval aulas. Ettekande kongressijärgse perioodi ideelis-poliitilisest kasvatustööst pidas EKP TRÜ komitee sekretär dots. ADVIG KIRIS.

«Spetsialisti ettevalmistamine kõrgkoolis on paljutahuline protsess, milles peavad orgaaniliselt liituma sügavate ja hästi kinnistunud erialaliste teadmiste andmine, kommunistlike ideelis-poliitiliste veendumuste kujundamine ja teadusliku töö oskuste andmine. Protsess hõlmab nii õppetöö käigus tehtavat kasvatustööd kui ka õppetöövälist kasvatamist ja saab olla efektiivne vaid siis, kui ta on kompleksne, on oma üksikkomponentides tihedasti läbipõimunud tervik, kus oma eriala hästi omandanud spetsialistis poliitilise, tööalase ja kõlbelise kasvatustöö tulemusena arendatakse välja kõik need ideelis-poliitilised, tahtelised, eetilis-moraalsed ja muud iseloomujooned, mis on omased aktiivsele ja oma ideede õigsuses veendunud kommunismiehitajale».

Ülikoolis sõltub kasvatustöö mõju, tema efektiivsus ja kvaliteet eelkõige selle töö parteilise suunamise tasemest, vormidest ja meetoditest, oskustest jõuda iga õppejõu, teenistuja ja üliõpilaseni. Niisama suure tähtsusega on ka parteitu aktiivi õige rakendamine, valik, kasvatamine.

Õppejõudude kaadri ideelis-poliitiline kasvatamine toimub ülikoolis marksismi-leninismi ja teoreetilis-filosoofiliste seminaride kaudu. Sügisel alustab kõrgkoolide osakonnas õppetööd viimane grupp õppejõude, kes esmakordselt sellesse osakonda suunatud. Seejärel tuleb osakonna programm ümber töötada, et alustada uut ringi.

Ülikoolis töötab praegu 31 teoreetilist seminari 818 osavõtjaga ja 19 poliitringi 470 osavõtjaga. Nende töö on kulgenud igati plaanipäraselt. Ettekandja pidas vajalikuks, et propagandistideks oleksid nii seminarides kui ringides tuleval aastal ainult kommunistid.

Üliõpilaste ideoloogilise kasvatustöö tulemused sõltuvad suuresti sellest, missugune on kommunistide paigutus ülikooli kollektiivis. Üle poole õppejõududest on kommunistid, kuid teaduskondades ja kateedrites ei ole jagunemine veel kaugeltki ühtlane. Teaduskondades, kus kommunistidest õppejõude on vähem, peaksid just nemad rohkem osa võtma ideelis-poliitilisest kasvatustööst. Järelkasv tuleks loomulikult komsomoliorganisatsiooni kaudu.

A. Kiris rõhutas, et eelnevast ei saa teha järeldust, nagu oleks ülikooli parteikomitee tegelnud vähe komsomoliorganisatsiooni parteilise juhtimisega. Seda töölõiku on peetud äärmiselt tähtsaks, lähtudes L. Brežnevi mõttest: «Kõrgemate õppeasutuste parteikomiteed töötavad seda edukamalt, mida tihedamad on nende sidemed komsomoliorganisatsioonidega, mida paremini nad süvenevad nende ellu, aitavad neid nende tegevuses.» Ülikooli parteikomitee on lähtunud eeldusest, et TRÜ komsomoliorganisatsioon on teovõimeline ja poliitiliselt tugev organisatsioon, kes ei vaja väiklast hooldamist, tema töö detailidesse sekkumist, veel vähem aga tema organite eest töö ära tegemist või temalt vastutuse enda peale võtmist. Ei ole kahtlust, et just komsomoli parteilise juhtimise tugevnemise, komsomolikaadri õige valiku ja paigutusega on komsomolitöö ülikoolis muutunud sihipärasemaks, sisulisemaks ja asjalikumaks, poliitiliselt printsipiaalsemaks. Rohkem kui kunagi varem on pööratud tähelepanu õppetööle, tänu sellele on ka viimaste aastate õppeedukus pidevalt tõusnud. Esmane ülesanne kõrgkoolis tehtavas kasvatustöös on suunata üliõpilasi eriala põhjalikule omandamisele, mis pole aga võimalik ilma õppetöösse tõsise suhtumise kasvatamiseta, õppedistsipliini süvendamiseta, sügavate tööharjumuste omandamiseta. Seetõttu peavad need asjaolud pidevalt kommunistide vaateväljas olema.

Ideelis-poliitilist kasvatustööd ülikoolis planeeritakse põhiliselt kahes vormis: ülikooli ja teaduskondade parteiorganisatsioonide töös ning ülikooli ja teaduskondade kasvatustöö komplekssplaanides. Esimene plaan hõlmab kogu kollektiivi pikemat perioodi, teine määrab kindlaks ideelise kasvatustöö ülesanded ja nende realiseerimise üliõpilase kujunemise protsessis kõrgharidusega spetsialistiks. Niisugust planeerimist on kasutatud juba pikema aja jooksul. Tulemused on kinnitanud selle sammu õigsust.

Ideeline kasvatustöö toimub ülikoolis kahes põhilises vormis — aineõpetuse kaudu ja õppetööväliselt. Humanitaarteaduskondades on erialadistsipliinide osa ideelises kasvatustöös tunduvalt suurem kui reaalteaduskondades. Siit tulenevalt langeb põhirõhk aineõpetuse kaudu tehtavas ideelis-poliitilises kasvatustöös ühiskonnateadustele, mille õpetamine toimub praeguste õppeplaanide kohaselt pidevalt kogu stuudiumi vältel. Ühiskonnateaduste kateedrid on juhindunud oma töös tulemusrikkalt NLKP XXV kongressi ja NLKP Keskkomitee mitmetest otsustest. Väljaspool õppetööd on korraldatud konkursse ja viktoriine, juhitakse noorte lektorite kooli, uuritakse üliõpilaste kommunistliku kasvatuse probleeme, ühiskondlik-poliitilist praktikat. Edukalt on meie üliõpilased osa võtnud ka vabariiklikest ja üleliidulistest konkurssidest. Viimaste aastate jooksul on EKP TRÜ komitee jälginud pidevalt ühiskonnateaduste kateedrite ja parteiorganisatsiooni tööd ning arutanud seda kahel korral. Vastuvõetud otsused on olnud abiks kitsaskohtade kõrvaldamisel. Kateedrite parteiorganisatsioon on aktiivselt sekkunud esilekerkivate probleemide lahendamisse ja ilmutanud vajalikku tähelepanu ideelis-poliitilise kasvatustöö efektiivsuse tõstmisele.

Õppevälise kasvatustöö parteiline suunamine ja juhtimine toimub TRÜ-s põhiliselt vahetult parteiorganite, komsomoliorganisatsiooni, kasvatustöö prodekaanide ja kursusejuhendajate kaudu. Nendes teaduskondades, kus nimetatud prodekaanid kuuluvad teaduskonna parteibüroosse, on nad parteibüroo poolt tehtava kasvatustöö vahetud realiseerijad.

(Järgneb.)

Rahvakontrollikonverents

22. märtsil peeti aulas 2 aastat pärast rahvakontrolli peagrupi ja teaduskondade gruppide valimisi TRÜ õppejõudude, üliõpilaste ja teenistujate järjekordne üldkoosolek. Aruande tehtud tööst esitas TRÜ rahvakontrolligrupi esimees dots. ALBERT PALTSER. Avaldame selle lühendatult.

26. aprillil 1976. aastal valitud rahvakontrolli peagrupis tegutseb praegu neli alalist sektorit.

Õppe- ja teadusliku tegevuse kontrollimise sektor (juhatab Ester Rahi) on peatähelepanu pööranud õppeprotsessi organisatsioonilist külge reguleerivate eeskirjade järgimise kontrollile ning ka teadusliku tegevuse efektiivsust tagavate abinõude elluviimise kontrollile. On kontrollitud koos ülikooli ametiühingukomitee õppe- ja teadusliku töö sektoriga kõikides teaduskondades üliõpilaste osavõttu loengutest ja muudest auditoorse töö vormidest, samuti ka õppejõudude ilmumist loengutele. Kokku kontrolliti 116 kursust ja õpperühma. Üliõpilaste loengul käimisega võib rahule jääda ajaloo-, majandus- ja bioloogia-geograafiateaduskonnas. Palju puudujaid oli aga kehakultuuri-, filoloogia- ning füüsika-keemiateaduskonnas. 116 kontrollimisel ilmnes, et üliõpilaste osavõtu protsent loengutest, seminaridest ja praktikumidest oli 76. Ei saa pidada rahuldavaks, et ligemale veerand meie üliõpilaskonnast ei võtnud kontrollimiste ajal auditoorsest õppetööst osa. Küllaltki palju on loengule hilinejaid. Õppejõudude distsipliin oli enam-vähem korras. Ainult filoloogiateaduskonnas ei ilmunud kontrollitaval päeval kohale kaks õppejõudu. Korralikult ei täideta rühmapäevikuid. Mõnedel rühmavanematel polnud päevikuid kaasas ja hilisem kontroll dekanaatides näitas, et iga kord ei kanta kõiki puudujaid sisse. Küllaltki suur osa üliõpilasi, samuti mõned õppejõud ei jäta üleriideid garderoobi, vaid panevad need auditooriumis laudadele ja toolidele. Iga kontrollimise kohta koostati õiend ja nende alusel koondõiend, mis esitati õppeosakonnale ja ametiühingukomiteele. Kõiki dekanaate informeeriti kontrolli tulemustest.

Selle ja hilisema kontrolli tulemusena võib täheldada õppe- ja töödistsipliini mõningat paranemist. Kuid n.-ö. reserve selle parandamiseks on veelgi.

Ka on sektor kontrollinud kaugõppijatega läbiviidavat õppetööd. Kontrolli tulemused esitati koos ettepanekutega rektoraadile. Need arutati läbi ülikooli nõukogu ja parteikomitee ühisel koosolekul ja fikseeriti nõukogu ja parteikomitee ühises otsuses. Kuigi kaugõppe töös on siiski veel puudusi (mõned õppejõud ei ole kohal kaugõppijate vastuvõtuks määratud aegadel, vahel ei kasutata vabu auditooriume õppetöö planeerimiseks päevaaegadele, vaid hilistele õhtutundidele jmt.), võib siiski tõdeda, et töö kaugõppijatega on meil paranenud. Filoloogiateaduskonna rahvakontrolligrupi (esimees M. Lauristin) algatusel on rektoraat eraldanud kaugüliõpilastele osa tube meie ühiselamutes sessioonide ajaks.

Kontrollitud on teadusliku töö plaanide ja riiklike kirjastustega sõlmitud lepingute tähtajalist täitmist.

Sektor on osanud leida just neid probleeme, mille kontrollimisel ja lahendamisel on õppetöö kvaliteedi tõstmise seisukohalt eriti oluline tähtsus.

Majandusliku tegevuse kontrollimise sektor (juhataja Eino Lainvoo) on töötanud tihedas koostöös majandusosakonna ja füüsikaosakonna rahvakontrolliruppidega. Kõige rohkem on majandussektor pööranud tähelepanu materiaalsete väärtuste hoidmise, kasutamise ja amortiseerunud seadmete ning aparaatide mahakandmise põhjendatuse kontrollimisele. Võrreldes varasemate aastatega on tunduvalt paranenud materiaal-tehniline baas. Samuti on hakatud rohkem tähelepanu ostuma sellele, et ei tellitaks aparaate ja seadmeid, mida pole võimalik paigaldada ega seetõttu ka kasutada.

Märkimisväärse panuse andis majandussektor ja ka füüsikaosakonna rahvakontrolligrupp (esimees Leonid Uibo) oma tegevusega füüsikakorpuse valmimisele. Nii mõnedki puudused ja vead said õigel ajal kõrvaldatud tänu sektori ja füüsikaosakonna rahvakontrolöride tähelepanelikule pilgule. Igati õigustas end ka Tartu Linna Rahvakontrolli Komitee ettepanekul ajutise rahvakontrolliposti loomine jälgimaks füüsikakorpuse valmimist. Seda tuleks taas praktiseerida Teadusraamatukogu uue hoone ehitamisel.

Koos teaduskondade gruppidega on pööratud pidevalt tähelepanu elektrienergia ja kütuse ratsionaalsele ja säästlikule kasutamisele. Rektori käskkirjaga on moodustatud elektrienergia ja kütuse säästliku kasutamise kontrolli ja juhtimise staap eesotsas peaenergeetiku Raimund Sakariasega. Kuigi oleme elektrienergia ja kütuse kasutamises saavutanud kokkuhoidu, eriti just aktiivi kaasatõmbamise teel, esineb ikkagi juhtumeid, kus auditooriumid on valgustatud, kuigi kõik on sealt juba lahkunud. Ühiselamutes ei lülitata alati välja elektripliite, kuigi viimane kasutaja on köögist lahkunud jne. Neile väärnähetele peaksid senisest suuremat tähelepanu osutama just teaduskondade rahvakontrolligrupid. Teaduskondade komsomoliorganisatsioonid ja kasvatustöö prodekaanid peaksid aga kasvatama üliõpilastes suuremat vastutustunnet energiaressursside kasutamise suhtes. Üeldu kehtib ka ühiselamutes ja auditooriumides oleva varaga ümberkäimise kohta.

Kuigi majandusosakond ja haldusprorektor Ülo Saag on tõsiselt pööranud tähelepanu rahvakontrollilt saabunud signaalidele ja ettepanekutele ning neid realiseerinud, ei ole suudetud siiski kõike ära teha. Rahvakontrolli peagrupi esimees on pidevalt kontrollinud majandusalastes küsimustes rektoraadile esitatud ettepanekute täitmist ja võib kinnitada, et administratsioon on tähelepanelikult suhtunud esinevate puuduste kõrvaldamisse. Mis on senini veel tegemata, see ei ole tingitud ükskõiksusest või asjade lahendamisega venitamisest, vaid võimaluse puudumisest teha kõike korraga. Üeldu kehtib ka **sanitaar- ja olmesektori** reidide alusel tehtud ettepanekute kohta. Sanitaar- ja olmesektor (juhatab Ülo Arend) on pidevalt kontrollinud sanitaar- ja hügieenieeskirjade täitmist ühiselamutes, sööklas, kohvikutes ja einelaudades. Kuigi ühiselamutes on elamistingimused paranenud, pole veel korras siiski kõik. Lahendamata on näiteks sooja vee kasutamise, pesu kuivatamise, desinfektsiooni ja desinsektsiooni, sanitaarremondi ning mõned muud küsimused. Olemasolevate võimaluste piires lahendatakse neid siiski pidevalt.

Ühiselamu elanikud ise peaksid samuti olema tähelepanelikumad sanitaar- ja hügieenieeskirjade järgimise suhtes.

Rahvakontrolli organisatsioonilise töö sektor (juhatab Harri Kärtner) on peamiseks oma töös pidanud teaduskondade rahvakontrolliruppide organisatsioonilist suunamist dokumentatsiooni vormistamise ja korrashoiu, gruppide töö avalikustamise ja muudes sellistes küsimustes.

Teaduskondade gruppide tööst räägiti põhjalikult veebruarismärtsis toimunud teaduskondade üldkoosolekutel. Gruppide aruanded olid asjalikud ja koosolekud nõutaval tasemel. Ülesandeid on täidetud korralikult. Side teaduskondade gruppide esimeeste ja peagrupi vahel on pidev.

Kogu ülikooli rahvakontrolli tööd on pidevalt suunanud ja juhtinud EKP TRÜ Komitee.

Ülikooli rahvakontrolligrupp tunnistab, et tehtu kõrval on nii mõndagi sellist, mida oleks tulnud veel teha või teha paremini.

Sõna võtsid V. Kiis, M. Lauristin, V. Mandel, M. Salundi, L. Uibo, A. Kiris ja E. Kuld.

Aino Valmeti juubeliks

On nagu ootamatu kirjutada õpetlase ning pedagoogi juubelist, kes kuidagi ei näi juubeliealisena, kes on täis nooruslikku indu ja tarmu, kelle sõnavõtud on nooruslikult värsked. Kes on näinud alles äsja Aino Valmetit tudengite eesreas murdealadel kilomeetreid matkamas, makk ühes käes, raske portfell teises ning kandekott rihmaga õlal, see ei suuda uskuda, et on möödunud siiski aastaid tollest ajast, kui praegune dotsent oli ise üliõpilane. Kas ÜTÜ eesti keele ja soome-ugri keelte ringis või muudel noorte üritustel on Aino Valmetil alati olnud oskust olla noorte seas nendevanusena ning neid huvitavateks harrastusteks kaasa tõmmata. Loengutelgi on Aino Valmet püsinud iginoorena. Suur pedagoogistaaž pole teda teinud koolmeisterlikuks, vaid ta on ikka jäänud loovaks õpetajaks. Nooruslikugi inimese juubelipäeva ei saa aga kummatigi eirata, sest kalendriandmed nõuavad seda. Neil andmeil on Aino Valmet sündinud 5. aprillil 1928. aastal. 1947. aastal lõpetas ta Pärnus keskkooli ja astus samal aastal TRÜ ajaloo-keeleteaduskonda, kus ta valis oma erialaks eesti keele. Sellest ajast on ta pidevalt jäänud meie ülikoolile omaseks. 1952. aastal eriala õpingud lõpetanud, ei saanud Aino Valmet TRÜ-st eemalduda. Ta suunati aspirantuuri valmistuma eesti keele kateedri õppejõuks. Ülikoolil ei tulnud temas pettuda. Juba 1956. aastal kaitses ta kandidaadiväitekirja «Pluurali partitiiv eesti vanemas kirjakeeles». Aspirantuuris ennast täiendades ja väitekirja valmistades oli Aino Valmet ühtlasi keskkoolides pedagoog, alguses Pärnus ja siis Tartus. 1953. aasta sügisel anti talle eesti keele kateedris ülesandeid ja 1955. aasta sügisel määrati ta samas kateedris õpetajaks, 1963. aasta sügisest vanemõpetajaks. 1967. aastast on ta eesti keele kateedri dotsent. Aastail 1972—1974 oli Aino Valmet NSVL KKEH Ministeeriumi poolt komandeeritud Soome õpetama Oulu ülikoolis eesti keelt ja kirjandust.

Aino Valmet on TRÜ-s olnud õppejõuks 25 aastat. Selle pika aja vältel on ta pidanud loenguid ja seminare eesti kirjakeelest, eesti keele ajaloost, murdeist, tõlkeprobleemidest, keelefilosoofia küsimusist ning muustki. Ta on õpetanud ka tänapäeva eesti keelt eesti filoloogidele ja venekeelsetele eri teaduskondade üliõpilastele. Alati on tal olnud juhendada kursuse- ja diplomitöid. Aino Valmet on ikka olnud selline pedagoog, kes oma õppetööga on otseselt seostanud uurimistegevuse: tema loengutest on kujunenud mitmed teadustööd ja oma uurimuste uusi tulemusi on ta esitanud audooriumis. Sellepärast saab ainult siis õige käsituse tema tööst ja tegevusest, kui vaadelda teda lahutamatu pedagoog-õpetlasena.

Aino Valmetil on suuri teeneid eesti keeleteaduses ja pedagoogikas selles, et ta on olnud väsimatu murdeuurija ning väsimatult valmistanud murdeuurijaid. Igal suvel on ta mõne üliõpilasrühmaga murdealadel, eriti just Lääne-Eestis, kuhu ulatuvad tema enese isa- ja emapoolsed juured. On metoodiliselt õige, et dialektoloog harrastab kõigepealt neid murdeid ja murrakuid, mis on talle olemuselt kõige lähemad. Kuidas Aino Valmet on kaasa elanud dialektoloogiamatkadele, sellest jutustavad lausa põnevad kirjutised ajakirjades ja ajalehtedes ning lühemad eriuurimused «Kodumurdes» ja Emakeele Seltsi Aastaraamatus.

Aino Valmeti kandidaadiväitekiri on trükiolude tõttu jäänud seni tervikuna ilmumata. Otse väitekirja ainetel on aga ilmunud mitu pikemat uurimust, nagu «Pluurali partitiiv eesti kirjakeele algusperioodil (1524—1686)» (TRÜ Toimetised 117, 1962), «Pluurali partitiiv XVII sajandi lõpu eesti kirjakeeles» (Emakeele Seltsi Aastaraamat 9, 1963), «Zum Gebrauch der Numeri im Estnischen» (Congressus Tertius Internationalis Fenno-Ugristarum . . ., 1975) jne. Eesti vana ja vanem kirjakeel on üldse olnud Aino Valmeti harrastuste lemmikalaks, milles on palju sellist olulist, mida tänapäeva keel ei kasuta, aga võiks taas kasutada. Tähelepandavad on eriti kirjutised «Gösekeni sõnaraamatust» («Keel ja Kirjandus» 1960), ««Lühhike Õppetus» kee'elisest küljest» («Keel ja Kirjandus» 1966), «Märkmeid 17. sajandi ja 18. sajandi alguse eesti juhulaulude keele sõnavara kohta» (Emakeele Seltsi Aastaraamat 14—15, 1969) jne. Bibliograafiliseks haruldukseks saanud bibliofiilne V. Alttoaga koos üliltatud «17. sajandi ja 18. sajandi alguse eestikeelne juhuluule» (1973) on parim teos oma alalt.

Kõneldes Aino Valmeti pedagoogitegevusest öeldagu veel seda, et ta on venekeelsetele üliõpilastele koostanud vajalikke õppevahendeid. Tema koostatud on «Meditsiinialaseid tekste eesti keele õppijai'e» (1964, 1968 ja 1973). Koos E. Turu ja E. Uuspõlluga on koostatud «Eesti keele tekste ja harjutusi vene üliõpilastele» (1974). Ta on ühtlasi koostanud eesti keele programme ja juhendeid keelealaste seminari- ja kursusetööde koostamiseks (1967, 1970).

Aino Valmet on olnud aktiivne teaduse levitaja. Ta on esinenud väga mitmetel üleliidulistel konverentsidel ja rahvusvahelistel fennougristide kongressidel, kus ta on suure publiku ees rääkinud peamiselt eesti kirjakeele arenemisseikadest ning omapärast. Kui 1970. aastal oli Tallinnas III rahvusvaheline fennougristide kongress, avaldas Aino Valmet koos U. Kolgi ja R. Ritsinguga rahvusvaheliselt tunnustatud kogumiku «Leegajused. Soome-ugri rahvaste laule», mis on ainulaadne teos omal alal.

Kui pidevalt on Aino Valmet jälginud soome-ugri ning muualastki lingvistilist kirjandust, seda osutavad tema arvukad arvustavad kirjutised ajakirjades. Tema arvustused on selle poolest väärtuslikud, et neisse on arvustaja lisanud oma veendeid ja mõtteid, mis üldiselt on ikka olnud õiged.

Vist üsna vähestele on teada, et Aino Valmet on ka ise tõlkinud soome kirjandust eesti keelde. Kui ta poleks seda teinud, poleks ta osanud olla pädev tõlkeprobleemide käsitleja oma loenguil ja harjutustel.

Aino Valmetil on olnud tarmu veel paljukski. Ta on olnud teaduskonna ametiühingu büroo esimees, üleliiduliste ametiühingu konverentside delegaat, ÜTÜ eesti keele ja soome-ugri keelte ringi juhendaja, arvukate komisjonide liige jne.

Aino Valmeti kolleegid ja õpilased soovivad üksmeelselt, et ärgu kahanegu tema tööind ega tarm. Olgu tal selleks tugev tervis ning püsiv matkahimu!

PAUL ARISTE

Viis küsimust viiest aastakümnest
Arno Susile

✲ Lugupeetud kolleeg! Sa astusid ülikooli rahanduse erialale, lõpetasid selle ja töötasid aastaid rahvamajanduses juhtiva spetsialistina. Kas praegu õppejõuna võid eristada traditsioone, mis on kujunenud rahandusüliõpilastel ja iseloomustavad just selle eriala noori?

Rahandus on rakendusmajandusteaduste hulgas üks laiema profiiliga erialasid ja rahandusspetsialistid puutuvad kokku peaaegu kõigi ühiskondliku ja majanduselu aladega. Siit on nähtavasti pärit ka noorte rahandusspetsialistide lai tegevushaare, mis on neid viinud juhtivatele positsioonidele paljudel elualadel, peale puht rahandustöö ka haldusalal ja tootvates majandusharudes. Selle laia silmaringi traditsiooni jätkumist tahaks näha meie üliõpilastel ja lõpetajatel ka edaspidi.

✲ Sa astusid teadusse juba tunnustatud ja staažika majandusspetsialistina, ehituse peaökonomistina. Kas rakendusrahandusteaduse edasiviija peabki enne pikemat aega «praktikas küpsema»?

Rakendusrahandusteadus nagu iga teinegi rakendusteadus ei saa areneda ilma küllalt tiheda kontaktita praktikaga. Seepärast on kindlasti kasulik, kui rahanduse alal tegutsevad teadlased on praktikas töötanud. See ei lase neil muutuda liiga elukaugeks. Väga pikaaegne praktiline töö, kui ta on täiesti lahus teadustööst, kipub inimesele peale suruma teatavat alalhoidlikku šablooni, mida on hiljem raske murda. Liiga pikk praktiline «küpsemine» ei ole seepärast alati kasulik.

✲ Kas «AJS-rahanduse» probleemide aktuaalsus kasvab?

Peaks kindlasti kasvama, sest rahandussuhted muutuvad üha mitmepalgelisemaks ja majanduslikud ülesanded üha pingelisemaks. Kui juhtimistöö tehnilist külge ei anta üle masinatele, ei suuda varsti ka kõige võimekamad juhid oma ülesannetega rahuldavalt toime tulla. Automatiseeritud juhtimissüsteemide väljatöötamise eelduseks on aga juhitavate protsesside olemuse põhjalik uurimine, mis annab hulga uut informatsiooni ka juhtimistöö sisuliseks täiustamiseks. Selline uurimine aitab paremini juhtida ka siis, kui kasutatakse traditsioonilisi juhtimismeetodeid.

✲ Olid tudengipõlves ÜTÜ aktivist, tegid teaduslikke töid. Nüüd tõi Sinu juhendatud võistlustöö Tartusse üleliidulise konkursi diplomi.

Potentsiaalseid aktiviste jätkub. Küsimus on selles, kuidas kujundada igast sellekohaste võimetega üliõpilasest tegelik üliõpilasteadur, kes ei põlga ka teadustöö pahupoolt: tüütut ja tülikat andmete kogumist ja sorteerimist ning mõnede perspektiivsetena tunduvate ideede luhtaminekut. Seda me ei saavuta ei moraali pealelugemise ega kroonuürituste korraldamisega, vaid sellega, et teeme oma teadusala omaenda esinemisega huvitavaks.

✲ Sa oled teinud ametiühingutööd nii majanduspraktikas kui ka teaduskonnas. Milles on ühist ja milles erinevusi?

Nagu iga muu ühiskondlik töö, on ka ametiühingutöö omajagu vajalik ja omajagu tänamatu. Hea, kui saad selle õlul midagi asjalikku korda saata. Ametiühingutöö põhiülesanded on ühesugused igal pool. Tootmisettevõtteis on vahest ainult olulisemal kohal tootmise abistamine ja töötajate heaolu eest hoolitsemine, kõrgkoolis aga kasvatustöö. See erinevus tuleneb asutuste põhiülesannetest, ühtedes tootmine, teistes õpetamine ja kasvatamine.

Lõpuks luba kolleegide nimel soovida Sulle edu ja jaksu kõigiks ettevõtmisteks, esialgu lähemaks viiekümneks aastaks.

Küsitles VAMBOLA RAUDSEPP

Komsomolikroonika

2. aprillil lõppes Viitnal vabariigi kõrgkoolide komsomoliaktivistide seminarlaager. Seljataha jäi neli tempokat päeva täis pingelisi arutlusi, kaasakiskuvaid sõnavõtte ja sisukaid kohtumisi. Külas käisid Eesti NSV Ministrite Nõukogu esimehe asetäitja A. Green, ELKNÜ Keskkomiteest D. Visnapuu jt.

4. aprillil sai ELKNÜ TRÜ komitees soovituse NLKP liikmekandidaadiks astumiseks Alar Külm (keemia II). ÜLKNÜ liikmeks võeti Ave Maremäe (TRÜ teenistuja).

Arutati sõpruspäevade ettevalmistamist, mis toimuvad 18.—23. aprillini. Päevad tulevad tihedad, kuid üle 3 ürituse päevas ei ole planeeritud. Majutamisküsimustes oodatakse abi ühiselamutelt. Täpsem informatsioon, s. t. ürituste ajakava ilmub järgmises lehes.

Komsomolidokumentatsiooni olukord on paranenud, kuid liikmemaksude õigeaegne tasumine on endiselt valulaps. Päevakorras on töö mittekommunistlike noortega.

Venia legendi

Dots. kt. **Kalle Velskeri** loeng «Statistilise mõtteviisi arendamine koolis» toimub 14. aprillil kl. 14.15 Vanemuise 46 aud. 335.

ÜLO LUMISTE,
matemaatikateaduskonna dekaan

KARATEDISKO

neljapäeval, **13. aprillil kell 19.30** noortemajas «Sõprus». Film.

Üks tõsine rahva eestvedaja

Sakala

23. märts 1878 tähistab eesti ajakirjanduse ajaloos pöördelist momenti — sündis eestikeelse perioodilise väljaande uus kvaliteet, võitlev, kaasaegses mõttes poliitiline ajaleht «Sakala».

Ajal, mil «Sakala» ilmuma hakkas, seisis selle toimetaja C. R. Jakobson juba rahvusliku liikumise demokraatliku leeri eesotsas. Saanud uue ajalehe näol mõjusa vahendi rahvuslik-demokraatliku suuna võitlusideede levitamiseks ja kaitsmiseks, asus Jakobson seda täie pingega kasutama. «Sakala» esimeses numbris avaldas ta programmilise juhtkirja, millest kostavad julged ja lootusrikkad noodid: «Vanad Sakalased olivad oma vahvuse poolest kuulsad, nende priiuse armastamine oli lõpmata ja nemad võitlesivad selle priiuse eest viimase vere tilgani. Kui meie nüüd oma ajalehele «Sakala» nime oleme andnud, siis oleme sellega tahtnud tunnistada, et ka meie jäädavas kindmauses valguse teed tahame kõndida ja viimase elu pilguni ikka õiguse eest võidelda . . .»

«Sakala» veergudel kõlavad selged ja konkreetsed poliitilised ja majanduslikud nõudmised, mis seisid tollase võitluse tulipunktis: soodustada talude päriseksostmist, määrata kindlaks talude ostu- ja rendihinnad, saavutada eesti talurahvale baltisakslastega võrdsed õigused. Oluline osa «Sakala» programmist oli võitlus religiooni ja kiriku mõju ning võimu vastu, ilmaliku, rahvale igati kättesaadava tõelise hariduse eest, rahvusliku kultuuri arengu eest.

Ajalehe kui kollektiivse propagandisti ja agitaatori ning masside organiseerija osast, mida V. I. Lenin hiljem nii ilmekalt rõhutas, võime rääkida ka «Sakala» puhul. Tutvustades ja propageerides oma nõudmisi, õhutas «Sakala» rahvahulki võitlusse nende eesmärkide nimel, mitte lootma selles võitluses kõrgemalt poolt tulevale abile, vaid üksnes iseenese jõule ja mõistusele.

«Sakala» tee polnud kaugeltki sile. Ajaleht, mis nii ägedalt ründas balti erikorda, pidi paratamatult heitlema vastastega, kes jagasid hoope nii avalikult kui ka selja tagant. Mitmesuguste takistustega põrkas Jakobson kokku juba ajalehe asutamisel. Meenutagem ka seda, et üksnes loa taotlemine lehe väljaandmiseks kestis umbkaudu kümme aastat! «Sakala» 3. numbris kirjutab Jakobson oma ajalehega seotud raskustest humoorikalt ja mõistu järgmist: «Oi, armas küla vader, küll olivad viimasel ajal Sakala väljaandjal rasked päävad. Olime lubanud kesk Jaanuari kuus teele asuda, aga saapad ei saanud sinnamaale valmis ja kes nüüd talve ajal palja jalu teele tohib minna! Olime saapad kätte saanud, seal ei toonud rätsep pärgel kuue ära, ütles, et Sakala mehed ilma kirju nöörideta kuube ei kanna ja nende tikkimine tarvitada palju aega. Küll oli raske oodata! Viimati olivad kõik hilbud käes ja Sakala väljaandja pää laest kuni jala tallani toredas riides nagu tõisedki Mulgid. Noh, aitäh Taadile! Nüüd asume teele! /— — —/ Hakkame juba õuest uulitsale astuma, seal hüüab värava vaht: «Pastoi vana prat! majaperemees ei ole minule veel ühtegi nimetanud ja muidu ei tohi ma kedagi välja lasta!» Oh sa tuline silk, mis nüüd jälle tahad teha! Mis muud, kui astu aga tuppa tagasi . . .»

«Sakala» levik oli oma aja kohta tähelepandav. 1882. aastal oli ajalehel tellijaid 4500 ringis, ent lugejaid oli kahtlemata mitu korda rohkem. Kinnituseks kasvõi niisugune näide toimetaja kirjavastusest: «Teie kirjutate, et nelja tõise mehega kokku Sakalat peate ja soovite, et meie paksema paberi võtaksime. Muidu olete ajalehega rahul, sest iga nädal tulla nii palju lehta ja pilta, et «süda rõõmu pärast kohkuma lööb», aga paber kuluda hulga lugejate näppude vahel ära. Kas Teie oma paari kopiku eest ei soovi, et meie oma ajalehe pargitud hobuse naha peale laseme trükkida, et pärast, kui kõik lugejad läbi on lugenud, igaüks veel pool tosinat tubli saapaid saaks!» Edasi soovitab toimetaja kirja autorile paar korda kõrtsis käimata jätta ja selle raha eest endale terveks aastaks «Sakala» tellida.

«Sakala» iga nùmbri ilmumist oodati suure kärsituse ja huviga, ajalehe populaarsus, tema mõju kaasaegsetele on väljaspool kahtlust. Jakobsongi võis rahulolevait nentida: «Ning et rahvas meie tööd usaldab, seda tunnistavad jälle need kakstuhat lugejat, mis meil jo oli, enne kui ajaleht õigeste käimist oli alustanud, ning kelle hulk iga päevaga kasvab. Eesti rahvas on «Sakalat» nii vasta võtnud, et ta rõõmsa meele ja kindla lootusega tuleviku poole edasi võib astuda.»

*

Rahva mälu on sõel, millele jäävad püsima vaid kõige kaalukamad terad, mis säilitab järelpõlvedele oma aja kõige eredamad nähtused. «Sakala» on üks selliseid kultuurifakte, mille mõju ulatub juba üle terve aastasaja, mis on andnud omapoolse jõukohase panuse meie ühiskondliku mõtte ning ajakirjandustraditsioonide kujunemisse ning kujundamisse. «Sakala» kaalu meie kultuuripildis rõhutab kasvõi seegi asjaolu, et seda väljaannet on eesti ajakirjanduse ajaloos kõige põhjalikumalt uuritud ning kõige laiemalt tutvustatud.

EPP WEINRAUCH

Lutsi Härmä Antoni järglasi

Kagu-Läti Ludza linnast 27 km lõuna pool on sidejaoskond Germi. Sellest kagu pool asub Germi küla, mida lutsi eestlased nimetavad Mõtsaküläks. Mööda nud sajandi keskpaiku said Mõtsaküla eestlastest tuntuks lellepojad Härmä Anton (Antos) ja Härmä Piitre (Piidre). Antoni pojapoeg Ludvig Germov (sünd. 1905. a. Kirbuküläs), kes praegu elab Mõtsaküläst lääne poolt Sprikotovo külas, teab jutustada järgmist.

Härmäde suguselts elas vanasti «Estoonias». Nad sattusid valitsusvõimudega vastuollu. Mehed rakendasid hobused veokite ette ja sõitsid Ludzast lõuna poole Graiova metsa. Härmä mehed ehitasid siia suure talu. Nad said jõukamaks kui mõni siinne pan Radiewiczidest. Siis aga sai Härmäde üle võimu mõisnik, kes võttis eestlaste suurtalu endale ja ajas Härmäd Mõtsaküläst välja. See olla toimunud Härmäde ühinemise tagajärjel poolakate rahutustega tsaari võimude vastu 1863. aastal.

Lisaks L. Germovi jutule olgu tähendatud, et Oskar Kallas kirjutas 1894. a. oma teoses «Lutsi Maarahvas», lk. 16: «Pylda valla Mõdza-külä oli ka ennevanast Eesti küla, pilluti aga teoorjuse aegu ära ja muudeti karjamõisaks.»

Pärast teoorjuse kaotamist said Härmäde inimesed perekonna nimeks Germov, kodanliku Läti valitsuse ajal seisis paljudel dokumentides «Germans», O. Kallas märkis «Herma».

Härmä Antoni järglaste hulgas on vähemalt kolm rahvalaulikut. Antoni poja Vindzõ (Vincian, Vinca, sünd. 1840. a. Mõtsaküläs) muistseid eesti regilaule võttis 1925. a. Emakeele Seltsi fonograafisse allakirjutanu, kuna Vindzõ tütrelt Annalt (sünd. 1891. a. Kirbuküläs) ja pojalt Jaanilt (sünd. 1893. a. Kirbuküläs) helilindistas regilaulude riismeid dotsent Aino Valmet 6. juunil 1971. a.

Vindzõ Germovi kuues laps Ludvig kinkis 22. augustil 1973. a. Tartu etnograafiamuuseumi ekspeditsioonile (eesotsas direktor Aleksei Petersoni ja peavarahoidja Eevi Asteliga) vanaisa Antoni tugitooli, mida hoiti peidus pööningul. Ludvig juhtis muuseumitegelased oma sünnikülla Jeesp Jakimenko lese Antonina tallu, kuhu olid paari päeva eest peatuma jäänud läti etnograafid. Antonina laskis pööningult alla tuua Jeespi meisterdatud kangasteljed ja kinkis Tartu muuseumile. Jeespi pool olid käinud mitmed eesti teadlased, peale filoloogide ka etnograafid Ildike Jaagosild, Vilve Kalits, Aino Voolmaa, Tiina Võti jt.

Pääsenud teoorjusest, hakkas Vindzõ Germov juba noormehena võõrsilt teenistust otsima. Ta läks jalgsi Laadoga lähistele ja Musta mere maile. Ta omandas väikese maalapi, kuid ei suutnud kaheksat last koolitada. Nüüd on poja Ludvigi tütar Liide arst. Ludvigi naiselaste kohta käivaid andmeid otsida kõigi mainitud rahvaste arhiividest. Rooma-katoliku usu tõttu on mõningaid andmeid jõudnud isegi Vatikani arhiivi. Alata tuleks Riiast, Vitebskis ja Mogiljovis leiduvatest arhiividest. Arhiivid võiksid anda selgust näiteks Germi küla tekkimise ajast, hüüdnimele «Lossmanni» (enne perekonnanime 'Nikonov'), «Süldzi» (Sjuldzi, läti murrakus Šulci), «Suti» (Sudi) tekkimisest, Nirza valla eestlaste perekonnanime Bul panekust, perekonnanimest Mekš ja paljust muust.

PAULOPRIIT VOOLAINE

* Ekspeditsiooni liikmed Sprikotovo külas Ludvig Germani taluõuel. Vasakult L. Lepp, E. Astel, L. German abikaasaga, A. Peterson, V. Kolkkanen ja P. Voolaine. Vello KUTSARI foto

EÜE - Veel on võimalik parandada

Põhiline osa EÜE liikmeskonnast vahetub kahe—kolme aasta jooksul. Ühed lahkuvad, võttes endaga kaasa omandatud kogemusi, arenenud kollektiivsustunde. Tulevad teised, kes hakkavad uuesti iseenda ja kogu maailma jaoks avastama EÜE-d. Läbi aastate on vaieldud, kuidas peaks välja nägema hea rühm, milline peaks olema õige komandör või komissar, rühmajuht?

Peame tavaliseks, et malevasuvi on talvise komsomolielu loogiline jätk, et just komsomoliorganisatsiooni kaudu muutuvad talvised plaanid ja kavatsused EÜE reaalseks tegelikkuseks. Kuid arvude järgi * on tulemused teised. 74,22% malevlastest väidab, et komsomoliorganisatsioon pole neid **üldse** aidanud malevasse minekul ega sobiva rühma leidmisel, ja ainult 6,75% leiab, et neid **on aidatud.** Kui vaadelda eraldi rühma funktsionääre ja lihtliikmeid, on olukord leplikum: 53,33% meistritest ja 35% komandöridest kinnitavad, et komsomol on neid mõningal määral ettevalmistusperioodil aidanud. Reamalevlastest jagab sama arvamust ainult 17,55%. Eelöeldust selgub, et malevlane tunnetab liiga vähe komsomoli osa ettevalmistaval perioodil.

Kõrgeimal tasemel on sisse seatud ohutustehnikaalane väljaõpe. Kuid 7,09% malevlastest tunnistab, et nad pole vastavatest õppustest osa võtnudki. Õppuste taseme ja mahuga jääb rahule 69,03% ning ebapiisavaiks peab neid 6,38% malevlastest. Samas tuleb märkida, et 18,75% meistritest, saades võrreldes teiste malevlastega tunduvalt põhjalikuma ettevalmistuse, ei pidanud korraldatud õppusi piisavaiks. Reamalevlastest, kes loomulikult rühmas ei vastuta ohutustehnika nõuete täitmise eest, arvab aga ainult 4,92%, et ettevalmistusperioodi õppused ei vastanud vajalikule tasemele. Kas on põhjust tõsiseks järelemõtlemiseks? Arvan, et on, ohutustehnika õppusi tuleb parandada.

Vaieldamatult parema ettevalmistuse, võrreldes maleva lihtliikmetega, saavad rühmade eestvedajad. Kuid kas see väljaõpe on siiski piisav, et olla juhiks viieteistkümnele, kahekümnele omavanusele kriitiliselt mõtelda oskavale inimesele. Võib arvata, et rühmakaaslaste hulgas populaarsuse ja autoriteedi võitmiseks vajab iga funktsionäär eelkõige häid isiklikke juhiomadusi, oskust inimestega töötada, neid juhtida. Kuid tuleks silmas pidada seda suurt vastutust, mida iga rühmajuht võtab enda peale juba ettevalmistuste ajal. Oleneb ju paljudest tema tegudest ja toimingutest kõigi rühmaliikmete suvepuhkuse kordaminek. Kui ei olda rahul komandöri, komissari, meistriga, siis ei olda sügisel rahul ka kogu malevasuvega. Kui vaatleme rühmaliikmete rahulolu oma juhtidega, näeme, et 62,20% malevlastest on täielikult rahul on meistriga, 51,70% komissariga ja 43,96% komandöriga. Samas 12,08% malevlastest pole oma komandöriga üldse rahul. Kas ei peaks komandöride ettevalmistusprogrammidesse olema rohkem lülitatud suhtlemis- ja juhtimisalaseid teadmisi? Parim on muidugi olukord selles rühmas, kus keegi funktsionääridest osutub ka populaarseimaks ja autoriteetseimaks isikuks, kuid peame tõdema, et 13,11% malevlastest pidasid rühma autoriteetseimaks inimeseks kedagi teist, mitte ametlikke eestvedajaid. 36,50% malevlastest pidasid kõige autoriteetsemaks isikuks meistrit, 35,73% komandöri ja 12,08% komissari. Pole tarvis eriliselt mälu pingutada, et meelde tuletada vaidlusi, mis komissari kui rühma funktsionääri paari aasta eest erilisse valgusesse tõstsid. Avaldati isegi arvamust, et komissar kui erakorraliste volitustega isik rühmas peaks täitma «kõrgeima järelvaataja» rolli, kelle töö funktsioonidesse kuuluks kõik, alates töö kvaliteedi kontrollist kuni rühmaliikmete ideelis-poliitilise, moraalse kasvatamiseni. Tänaseks on asjasse selgust toonud «Üliõpilaste ehitusrühma põhimääruse» neljas punkt, milles sõnaselgelt öeldakse, et komissar **valitakse** rühma koosolekul ja ta juhib rühma komsomoliorganisatsiooni tööd . . . .

Heites pilgu komissari autoriteeti iseloomustavatele arvudele, mis on praktiliselt võrdsed mitteametliku liidri omadega, jääb ainult küsida, kuidas see erakorraliste volitustega, kuid autoriteeti mitteomav isik oma tööga toime tuleb. Malevarühma saab ju juhtida ainult isikliku eeskuju, suure entusiasmi ja autoriteediga. Administreerimisega võib ainult vihavaenlasi soetada, rühmajaol inimestel suvepuhkuse ära rikkuda.

Huvipakkuvaks osutusid andmed, mis iseloomustavad tütarlaste sobivust rühma juhtideks. 35,20% malevlastest märgib, et tütarlaps komandöriks ei sobi, kuid komissariks arvatakse tütarlast sobivat 55,50% malevlaste hulgast. Ainult tühine osa (3,28%) arvab, et ka komissariks pole paslik tüdrukut panna. Kui vaadelda seda komandöriks mittesobivust soolisest aspektist, selgub, et 43,09% noormeestest ei usalda tüdrukuid komandörideks. Tütarlapsed aga ise pakuvad välja endi mittesobivuse komandörideks ainult 27,32% ulatuses.

*** Andmed pärinevad EÜE-76 läbiviidud ankeetküsitlusest.**

MÄRT RASK

Toimetuse postist

„Lähen küll,“

arvab toimetusse jõudnud kirja autor. Aga kuhu ta siis läheb? Ikka malevasse. Sest üks suvi on jälle tulemas ja malevaprobleemid taas aktuaalsed. Kirja autor, kes nimetab end Harry Raamatuks, heidab Raimu Hansoni malevaartiklile (vt. «TRÜ» nr. 36, 9. dets. 1977) ette «umbisikulist jutlust». Artiklit pole mõtet ümber jutustada. See on malevlastel meeles nagunii. Suusõnaline järellainetus näib seda tõestavat. Raimu Hanson, eesti filoloogia žurnalistika eriharu III kursuse üliõpilane (malevastaaž nii lihtliikmena kui ka malevalehe tegijana) võttis v i s t küll esimest korda meie ajakirjanduses kõne alla joomise EÜE-s.

Nii. Artikkel ilmus. Mis sai edasi? Ei midagi. Toimetus pole neilt, keda ta arvas vastama pidavat, ühtki rida saanud. Kuuldavasti (!) suurenes aga huvi artikli kirjutaja vastu, kes enam EÜE-sse ei lähe, sest ««kuiv seadus» üliõpilasmalevas on sõnakõlks, mis ajab oma sisutuse tõttu naerma!». Selle kinnituseks tõi R. Hanson mõned näited. Tõsi küll, ta ei maininud ei piirkonda, ei rühma ega üliõpilaste nimesid. Aga seda polnudki tarvis. Tarvis oli nähtusele tähelepanu juhtida. Nii teravalt, et selle ärahoidmiseks midagi ette võetaks, selle üle igaüks tõsisemalt mõtlema hakkaks. Sest ka H. Raamat «ei saa salata «kuiva seaduse» probleemi aktuaalsust EÜE-s . . .». Kuid ta arvab, et see ei ole põletavam kui näiteks tudengkonnas üldse või vabariigis tervikuna. Võib-olla pole tõesti joomine ehitusmalevas põletavam kui üliõpilaste hulgas. Paraku ei tee see probleemi ennast vähem põletavaks ei üliõpilaskonnas üldse ega EÜE-s eraldi. «Ent antud seaduse punktuaalne ja üleüldine täitmine saab võimalikuks alles siis, kui selle vajalikkus on jõudnud üliõpilaskonna ühiskondlikku teadvusse. Selleks kõigeks läheb aga vaja aega ning sihikindlat tegevust . . .»

Suvi koos «kuiva seadusega» on pea kätte jõudmas Kas mitte nüüd ei olegi aeg sihikindlaks tegevuseks küps? Võib-olla tuleks niisama palju hoolt nagu ehitusperioodi ettevalmistuseks ka kasvatustööle pöörama hakata?

KLUBI PROBLEEM

23. märtsil oli ametiühingukomitee ja komsomolikomitee ühisel laiendatud koosolekul tulipunktis kaks ülikooli kultuurielu probleemi: TRÜ klubi osast üliõpilaskonna kommunistlikul kasvatamisel ja klubi finants-majanduslikust olukorrast ning ettevalmistustest taidluskonkursiks arsti- ja bioloogia-geograafiateaduskonnas.

Klubijuhataja Heino Varikult oli asjakohane ettekanne. Klubis töötab praegu 11 tasulist kollektiivi 476 osavõtjaga ning niisama palju ühiskondlikel alustel moodustatud ringe 94 üliõpilasega. Statsionaarsest üliõpilaskonnast tegeleb aktiivselt taidlusega 10,3%. See on NSV Liidu ulatuses kenake number, kuid vabariigis mitte. Näiteks TPedI-s on see 75%. Siinjuures ei tohiks muidugi unustada koolide spetsiifilisi erinevusi. Meil on oma naiskoor (110 liiget — suurim kollektiiv), meeskoor, rahvatantsuansambel, kammerkoor, puhkpilliorkester, näitering, peotantsuringid õppejõududele ja tudengitele, lastering, folklauljate ring, ansambel «Lakstigal». Ühiskondlikel alustel töötab klubi juures 4 instrumentaal- või instrumentaal-vokaalansamblit (näit. «Meedium», «Keel, Nahk ja Poogen»), diskorite üliõpilassektsioon, agitbrigaad, deklamaatorite, karikaturistide ja sõnakunstiring, rahvatantsujuhtide kool, kavas on avada foto-, estraadi- ja laste peotantsuring. Kuidas neis ringides osalemine kasvatab üliõpilast? H. Variku märkis, et parim kasvatustöö kants on tugev taidluskollektiiv, sinna kuuluvate inimeste huvid on ühtse suunitlusega. Aktiivne osalemine kollektiivis hõlmab juba iseenesest paljusid kommunistliku kasvatustöö elemente: esteetilist, kõlbelist ja töökasvatust, internatsionaalset kasvatust. Ühised proovid ja kontserdid (1977. a. oli neid 80 20 420 kuulajale) liidavad inimesi märkamatult.

Kuidas on lood aga ülejäänud 90% üliõpilastega? Üldiselt minnakse kergema vastupanu teed: võetakse osa vaid aju mittekoormavatest üritustest, rakendatakse minimaalselt isiklikku initsiatiivi. Siit tulebki, et klubi kui paljus isemajandav üksus peab pakkuma nõutavat. Ise tegemine on kaotanud oma kunagise olemuse, üliõpilasliku entusiasmi. Meid on vallanud passiivsuse laine. Otsitakse põhjusi õppetöö koormuses, ürituste nõrgatasemelisuses ja muuski. Ka ringküsitlus klubis näitas, et ligi 80% soovib puhkeõhtutel vaid tantsida. Milleks programm, temaatilised üritused?! Nii jäävad tõsiste õhtute korraldajad silmitsi tühja saaliga. Illustreerivaks näiteks nukuteatri etenduse «Printsess ja kaja» ning loomingulise kohtumise ärajäämine. Põhjus: publiku poolel 6 (!) inimest. Ilmselt pole väljapääs ka selles, kui reklaamplakatile lisada maagiline sõna «disko».

Veel probleeme: klubi maja ise on väike ja vilets, et seal pakkuda suururitusi. Niigi kirjus publikus võib üha sagedamini kohata hilispuberteedieelisi — palume edaspidi korravalve suhtes tõhusamat abi komsomolikomiteelt. Iga tudeng, kes üritusele tuleb, peaks suhtuma klubisse kui o m a klubisse ja vastavalt ka käituma. Klubi peaks soodustama üliõpilaste integratsiooni, olema meeldivaks puhkepaigaks.

Säästes lugejat finantsolukorra analüüsist, lubage minna tuliste sõnavõttude juurde. Oma mõtteid avaldasid R. Palmaru, H. Mikkel, V. Tiik, M. Alaküla, K. Liiv ja mõned taidluskollektiivide esindajad. Räägiti uute ruumide hädavajalikkusest, kuid kohe sai ka selgeks, et enne 1980. aastat ei tasu seda küsimust kalevi alt lagedale tuua. Soovitati taas avada «Mefisto», tuua sisse mänguautomaadid (kui on ruumi). Leiti, et filmi-, teatri- ja teised huvialaklubid peaksid alluma TRÜ klubile, et tagada ühtne organisatsioon. Paljud sõnavõttudes väljaöeldud mõtted sisalduvad ka samas vastuvõetud otsuses. Väljavõtteid sellest.

1. Klubil parandada oluliselt oma tegevust TRÜ üliõpilaste, õppejõudude ja teenistujate kommunistlikul kasvatamisel. Reorganiseerida klubinõukogu, komsomoli- ja ametiühingukomitee kultuurisektorid ühtseks TRÜ klubi juures töötavaks organiks, kes juhiks ja suunaks üliõpilaste kultuuritöö alast ja taidlustegevust kogu ülikoolis. Viia kultuuritööga tegelevad huvialaklubid (filmi-, teatri-, diskorite klubi) komsomolikomitee alluvusest klubi alluvusse.

2. Pidada soovitavaks kursuse-, teaduskonnaüritusteks ja huvialaklubide peoõhtuiks reserveerida sööklaid ja «Sophoklest», uues kohvikus aga võimaldada üliõpilastel õhtuti süüa ja puhata, korraldada orkestriga tantsuõhtuid kolmapäeval, laupäeval ja pühapäeval ning diskoõhtuid teisipäeval, neljapäeval ja reedel.

3. Klubi juhtkonnal tuleks tõhustada igakülgselt klubi tegevust üliõpilaskonna komplekssel kasvatamisel, leida selleks uusi töövorme, üürida linnas ruume taidlusringide tööks.

4. Klubi nõukogul hoolitseda taidluskollektiivide pideva järelkasvu eest, leida võimalusi vene rahvusest üliõpilaste arvukamaks osavõtuks taidlusest, tagada ürituste õigeaegne algus ja diskorite kategooriaväärilise esinemine, mitmekesistada tantsumuusikat, kasutades senisest enam instrumentaalansambleid, korraldada klubiõhtuid, mis vastaksid ka vanemate kursuste üliõpilaste maitsele, tagada kord klubiõhtutel ülikooli rahvamalevlaste kaasabil.

5. Ametiühingu- ja komsomolibüroodel laiendada taidluse kandepinda teaduskondades, tagada puhkeõhtute programmi ideelis-poliitiline ja kunstiline tase ning ülikooli taidluskonkurssidest nõuetele vastava kavaga osavõtt, osutada moodustatavale üliõpilasklubi nõukogule organisatsioonilist abi.

6. Taotleda ülikooli juhtkonnalt sammude astumist selleks, et üliõpilaste käsutusse antaks mõni hoone, mis võimaldaks klubi tegevust laiendada, et pooleliolevad remondid lõpetataks klubis viivitamatult, parandataks praegu tuleohtlik elektrisüsteem ning abistataks klubi operatiivsemalt jooksvate pisiremontide korral.

7. TRÜ ametiühingukomiteel ja komsomolikomiteel parandada oma tööd klubi kunstilisel ja ideoloogilis-poliitilisel suunamisel.

Koosolekul räägitut vahendas
MARICA ALAKÜLA

Kursusejuhendaja OSVALD LEPPIK võitleb

Et inimeses peab kõik olema kaunis — sisemiselt ja välispidi see on üleüldiselt teada ja selle eest olen ma oma hooldusalusel kursusel järjekindlalt võidelnud. Loomulikult paistavad selle võitluse tulemused silma väljastpoolt. Minu kursuse tüdrukud riietuvad ainult viimase moe järgi ja poisid on nii popid, et oi-oi-oi. Et isade-emade rahakotid selle käes kiunuvad, see pole üldse oluline. Need kotid on kaugel ja kiunumine Tartusse ei kosta.

Ainult et mina kui kursuse juhendaja olen sattunud piinlikku olukorda, nõnda et ma oma üliõpilaste ees olen häbelik nagu niidetud lammas. Minu ainsad kingad on neli aastat vanad, minu ülikond ümber paisuva keskkoha ei saa olla taljes ja õlad meenutavad peedipudeli kaela üleminekut tõelist sisu varjavale klaastaarale (hind 12 kop.). Minu kõige uuem lips on ostetud enne Rooma olümpiamänge, kus Jaan Talts teatavasti klassikalises maadluses esikohale tuli. Kuid peamine häda on minu armsas läkiläkis.

Enne hindade reguleerimist levis meeldiv kuulujutt, et karusnaha hinnad tõusevad vaata et sada protsenti. Seoses sellega oleks minu kodujänese nahast läkiläki (hind uuest peast rbl. 6) lihtsalt nagis seistes üleöö kaheteistrublaseks muutunud ja mul ei oleks piinlik olnud liikuda oma üliõpilaste hülge-, naaritsa-, rebase-, dinosauruse- ja vasikanahkade seas. Aga võta näpust — ei tõusnud! Selle asemel tuli koguni kahtlus, et minu lotu on hoopis kunstnahast, mille hind poole võrra langes! Seda arvamust jagasid väga ilmekalt näiteks Maie ja Lea põlastavad pilgud, mille nad mulle eile heitsid oma leopardi- ja sipelgakarunahast mütside pikkade karvade vahelt.

Noh, pole viga, varsti läheb soojaks ja hakkan palja peaga käima. Minu peanaha küljes olevate hõredate karvade hind arvatavasti ei tõuse ega lange.

O. Lepik

Parimad konstitutsiooni tundjad

Möödunud aasta oktoobrist kehtib meie riigi uus põhiseadus. Selle projekti arutelus osales aktiivselt kogu ülikoolipere. Põhiseadust õpiti põhjalikult tundma nii loengutel-seminaridel kui ka arvukatel õppevälistel koosolekutel.

Et selgitada välja parimad konstitutsiooni tundjad esimeste kursuste üliõpilaste hulgast, korraldas NLKP ajaloo kateeder loengute ja arutelude kokkuvõttena läinud aasta novembris kõikides seminarirühmades kirjaliku konkursi. Edukaimad pääsesid märtsi algul toimunud II, üleülikoolilisse vooru. Oma 3-liikmelised esindused saatsid kohale ajaloolased, arstid (7.—8. õpperühm ja ravi (vene k.), inglise ja vene filoloogid, füüsikud, geoloogid, juristid, kaubandusökonomistid ja matemaatikud. Võistlesid 10 seminarirühma parimad. Igaühel tuli kirjalikult vastata 10 konstitutsiooni projekti arutelu ja sisuga seotud küsimusele. Kokkuvõtteid tegi konkursikomisjon nii seminarirühmade kui ka individuaalarvestuses.

Hästi esinesid arsti-, õigus-, majandus- ja ajalooteaduskonna üliõpilased. Organiseerimiskomisjoni ettepanekute põhjal otsustas kateedri koosolek esile tõsta 5 paremat seminarirühma: I — ravi 7.—8. õpperühm (seminari juhendaja dots. V. Kalits), II — juristid (prof. J. Kalits), III — kaubandusökonomistid (dots. kt. S. Lepik), IV — ravi (vene os.) (dots. I. Sorokin ja dots. Ševtšuk), V — ajaloolased (v.-õp. H. Dsiss).

Individuaalvõistluses osutusid parimateks tulevased arstid Riina Rahnel (I), Jaak Tälli (II), Jaanus Pikani (III), Rita Neifeld (IX), Valeri Rõžkov (X); juristid Toomas Oosalu (IV), Ain Alvin (V), Roman Pipko (VIII); ajaloolane Allan Espenberg (VI); kaubandusökonomist Heiki Valk (VII). Neist üht ootab sügisel sõit «Sputniku» tuusikuga Bulgaariasse. Ülejäänud üheksale aga taotleb kateeder komsomolikomitee kaasabil ja vahendusel tuusikuid rahvusvahelisse noorsoolaagrisse. Parimad õpperühmad on esitatud autasustamiseks rektoraadile.

Konkursitööde analüüs näitab, et enamik üliõpilasi on uue konstitutsiooni põhisätted hästi omandanud, oskavad neid õigesti tõlgendada ja varasemate vastavasisuliste dokumentidega seostada.

Nõukogude riigi uue põhiseaduse süvendatud tundmaõppimine jätkub Eesti NSV konstitutsiooni projekti aruteludel kogu kõrgkoolistuudiumi jooksul ja edaspidigi. Võime lugeda esimestele kursustele korraldatud konkursi kordaläinuks, sest see ajendas iga üliõpilast konstitutsiooni ja selle vastuvõtmise ning ettevalmistamise käiku igakülgselt tundma õppima.

LEILI MÖLDRE,
NLKP ajaloo kateedri õpetaja, konkursikomisjoni esimees

Rahvakontroll

Ülikooli rahvakontrolköride ühine õppus «Õppejõudude, teenistujate ja üliõpilaste materiaalne vastutus» (dots. J. Mäll) toimub teisipäeval, 11. aprillil kl. 16 keemiahoone ringauditooriumis. Osa võivad võtta kõik soovijad.

TRÜ rahvakontrolligrupi büroo

Kes kolmest

Kas eelmisel aastal võitnud juuraüliõpilased, tänavused üllatajad arstiteaduskonnast või kehakultuuriteaduskonna IV kursuse tudengid sedapuhku parimaks osutuvad, selgub lõplikult sel laupäeval-pühapäeval. Lugejale oleme aga võlgu kolme möödunud nädalavahetuse mängude tulemused.

Meeskonnad:

arstit. — KKT IV	62 : 56
KKT IV — KKT III	83 : 71
KKT III — KKT II	67 : 52
õigust. — arstit.	55 : 47
õigust. — KKT II	49 : 42
arstit. — KKT III	62 : 42

Nagu oodata oli (finaalturniiri meeskondade tase on viimaste aastate ühtlasim), keegi niisama lihtsalt punkti ära ei andnud. Tasavägine võistlus jäi tulemata vaid viimatimängitud kohtumises (KKT III kursuse liider Teet Laur mängis kaasa taliturniiril vigastada saanud õlaga). Kaotus kehakultuuriüliõpilastel enam neljandast kohast kõrgemale tõusta ei luba. Kehvasti on finaalis seni läinud ka eelturniiri püüdlikkuse minetanud KKT II kursuse võistkonnal. Võidud järelejäänud kahes kohtumises võivad nad siiski auhinnalisele kohale tõsta.

Kõige kõrgema koha jagamisel on aga, nagu eespool juba kirjas, sõna sekka öelda vaid kolmel võistkonnal. Lähedal on sellele ka tänavu äärmiselt kollektiivselt ja taibukalt mänginud juuraüliõpilased. Otsustab siiski viimane kohtumine teise pretendendi, KKT IV kursuse meeskonnaga. Viimase võit annab peale nende endi esikohalootusi ka meedikutele. Muidugi tingimusel, et võidetakse kõik ülejäänud kohtumised. Võitude-kaotuste võrdsuse korral saab sel juhul vastavalt juhendile otsustavaks kogu turniiri jooksul visatud punktide vahe.

Kindlasti on lugeja imestanud, leidmata teiste hulgas kuuenda finalisti, spordimeditsiini osakonna tulemusi. Esimene kohtumine õigusteaduskonnaga (kaotati 60:62) küll toimus, KKT IV kursuse meeskonna vastu aga juba varemgi mänguaegadest mittekinnipidanud spordimeedikud välja enam ei tulnud. Spartakiaadiarvestusse neile punktilisa seega ei tule.

Naiskondade tabelisse on peale alagrupist kaasavõetud võitude-kaotuste lisa tulnud vaid kahest kohtumisest.

majandust. — KKT II	60 : 33
bioloogia-geograafit. — matemaatikat.	63 : 22

Mis saab aga ülejäänud 11-st? On selge, et TRÜ esindusnaiskonna mängijatele võib vastu tulla, aga ei saa ju seetõttu mänge lõpmatuseni edasi lükata. Ärajäänud kohtumised loodetakse siiski naiskonna treeningute ajast (peakohtuniku kinnitust mööda) laupäevaks ära pidada. Kas õnnestub?

Ka tänavusel turniiril pole kõik laabunud nii, nagu oleks pidanud. Puudujääke on. Toimetuse repliigikaustki pole tühi. Ebakohtadest järgmises lehes.

L a u p ä e v, 8. aprill

Kell 15.30	KKT II — majandust.	(N)
16.30	KKT II — matem.t.	(N)
17.30	Spordimed. — biol.-geogr.	(N)
18.30	KKT II — arstit.	(M)
19.30	KKT IV — õigust.	(M)

PRIIT JÕGI

Koos olid...

(Algus 1. lk.)

märkis, et kokkutulek toimub ajaloolistel päevadel, mil kõikjal meie vabariigis toimub ENSV põhiseaduse projekti arutelu.

Ajalooteaduskonna viimaste aastate saavutusist ja perspektiividest 1980. a. tegi kokkuvõtte teaduskonna dekaan dots. A. Liim.

1970-ndatel aastatel on osakonna lõpetanud kokku 430 ajaloolast, neist statsionaarselt 185 ja kaugõppes 245 spetsialisti.

Küllaldaseks võib lugeda ajaloo ja ühiskonnaõpetuse õpetajate ettevalmistamist ja töölerakendamist, vabariigi nõudmisi pole veel suudetud rahuldada kunstiajaloolaste osas, rohkem peaksime hakkama välja õpetama spetsialiste, kes suudaksid tegelda kultuurimälestiste kaitse ja restaureerimise probleemidega.

ENSV TA Ajaloo Instituudi direktor ajaloodoktor K. Siilivask rääkis ülikooli ja instituudi teadlaste koostööst ENSV ajaloo uurimisel. Häid tulemusi on saavutatud agraarajaloo, demograafia probleemide, kooli- ja kõrgkoolide ajaloo uurimisel, samuti Eesti kunstiajaloo jäädvustamisel. Ühiselt käsitletakse inimese ja looduse teemat, selle arengut ajaloolises perspektiivis. K. Siilivask märkis 1970-ndatel aastatel ülikooli lõpetanud noorte teadlaste aktiivset osalemist teadustöös. Viimati kaitsesidki kandidaadiväitekirja H. Roots (lõpetanud 1973) ja D. Vseviov (1971).

Suure huviga jälgiti Ajaloo Instituudi arheoloogi J. Seliranna ettekannet arheoloogide töödest ja plaanidest. Ettekande põhiosa tugines viimaste aastate huvitavama leiu ainese kirjeldamisel ja esialgsel interpreteeringul.

Näitamaks noorte teadlaste praktilisi oskusi ja võimeid esines XVIII ja XIX sajandi koolioludest Eestis TA nooremteadur J. Naber. Ettekanne pakkus elavat huvi praegustele pedagoogidele.

Teadurite sektsioonis kujunes põhiliseks arutlusteemaks spetsialiseerumine kitsamatele erialadele — kunstiajaloole, etnograafiale, arheoloogiale.

Pedagoogika sektsioonis andis N. Kaarna ülevaate ENSV Haridusministeeriumi hinnangutest, TRÜ lõpetanud noorte ajalooõpetajate tööst. Metoodik H. Palamets käsitles Tartu linna ja ülikooli ajaloo õpetamise võimalusi üldhariduskooli ajalookursuses. A. Liim tutvustas lähemalt VII vabariiklikku ajaloo olümpiaadi, mis toimub 1979. a. kevadel ja on pühendatud XXII olümpiamängudele ning olümpialinnade Moskva ja Tallinna ajaloole.

Kokkutuleku teisel päeval mälestati Raadi kalmistul TRÜ lahkunud rektoreid ja õppejõude-ajaloolasi. Meenutusi jagasid dotsendid L. Eringson, A. Liim ja H. Palamets ning M. Mandel ajaloomuuseumist.

Kokkutuleku organiseerimiskomisjon töötas välja küsitluslehe TRÜ ajaloo-osakonna lõpetanutele, mis esitati täitmiseks kokkutulekust osavõtjatele. Edaspidi kavatsetakse ankeedid saata kõigile ajaloo-osakonna lõpetanutele.

SIRJE ASU,
lõpetanud ajaloo-osakonna
1975. a.

Klubis

Laupäeval, 8. aprillil kl. 20 **diskoteek.**

Pühapäeval, 9. aprillil kl. 20 ansambli «FIX» õhtu.

TAIDLUSKONKURSS

Reedel, 14. aprillil kl. 18 bioloogia-geograafiat., matemaatikat., filoloogiat.

Laupäeval, 15. aprillil kl. 18 kehakultuurit., majandust., ajaloot., õigust., füüsika-keemiat.

Pühapäeval, 16. aprillil kl. 19 arstit.

VA—TU—TU TU—VA—TU

Mis on VA—TU—TU? — Vanemate tudengite turniir meeste korvpallis! Mis on TU—VA—TU? — Turniir vanematele tudengitele!

Vanemate kursuste üliõpilaste pallimänguhuvi rahuldamiseks korraldatakse Kingissepa tänava võimlas korvpalliturniir eraldi neljandatele ja kolmandatele kursustele.

Isetegevusliku turniiri organiseerimiskomisjon tuleb kokku teisipäeval, 11. aprillil kell 20. Oodatakse teaduskondade neljandate ja kolmandate kursuste meeskondade kapteneid ja aktiviste. Kohale tulgu nende meeskondade esindajad, kes tõepoolest tahavad mängida. Süsteem otsustatakse lähtudes meeskondade arvust, kusjuures ülemääraks jääb 4 mängu, s. o. kaks nädalavahetust. Seejärel toimub loosimine ja tehakse valmis mängude kava. Orienteeruvalt planeeritakse mängudeks 15. ja 16, 22. ja 23., 29. ja 30. aprill. Otsus mängupäevade kohta langetatakse kaptenite ettepanekute alusel. Koosolekul valitakse kaptenite nõukogu ja apellatsioonižürii. Arbiitrite kogu töösserakendamiseks nimetab iga meeskond oma teaduskonnast ühe väljakukohtuniku ja ühe lauakohtuniku.

Pealtvaatajaskonna hulka lubatakse ka nooremate kursuste üliõpilasi.

TU—VA—TU — jah!

Spordiklubi

TOIMETAJA kt. V. SOOTAK

«Тарту Рийклик Юликоол» («Тартуский государственный университет») Орган парткома, ректората, комитета ЛКСМ и профкома Тартуского государственного университета, г. Тарту Эстонская ССР.
Hans Heidemanni nim. trükikoja trükk, Tartu, Ülikooli 17/19. III. Oksiknumbri hind 2 kop. Tell. nr. 1518. MB-03878.

Kontrolleksemplar

AR

KÕIGI MAADE PROLETAARLASED, ÜHINEGE!

TRÜ

tartu riiklik ülikool

EKP TRÜ komitee, TRÜ rektoraadi, ELKNÜ TRÜ komitee ja TRÜ ametiühingukomitee häälekandja

Nr. 12 | Reedel, 14. aprillil 1978 | XXX aastakäik

REEDEST REEDENI

Alustagem esmalt lubatust, eelmise nädala neljapäevasest nn. **EÜE pressikonverentsist**. Üliõpilaste rohkearvulistele küsimustele oli vastama tulnud EÜE komissar Andres Eesmaa. (Noorematele kursustele olgu öeldud, et Andres on TRÜ vilistlane, lõpetanud 1976. aastal rahanduse ja krediidi erialal.) Kõige pikem arupärimine käis ehitusmaleva uue struktuuri ümber: miks ikkagi tsoonide ja piirkondade asemel regioonid, mis sellest kasu? Vastus võiks olla vaid üks: 3 regiooni (Põhja, Väinamere ja Tartu; omaette territoriaalse üksuse moodustab Tallinna linn) suudavad komplekssemalt täita kõiki neid ülesandeid, mida seni tegid piirkonnastaabid, kõrgkoolide sektorid ja tsooni staabid. Kas niisugune struktuur ka edaspidi kehtima jääb, sõltub juba selle suve kordaminekutest ja puudujäämistest. Küsimus, miks ehitusmalevas ka midagi peale ehitamise tegema peab, näitab seda, et pole läbi loetud EÜE põhikirja. Aga malevasse ei minda ju ainult teenima, vaid see on ka üliõpilase suvevaheaeg. Lausa diskussioonini viis kokkutuleku teema. Küllap see toimub tänavugi. Kuidas, sõltub aga osavõtjaist endist. Samuti nagu rühma oma nägu.

EÜE sektor teatab, et rühmade komplekteerimine läheneb lõpule. Mõnede rühmade (Lähte, Karste, Padari, Rõngu, Kõo, Tahe, Kolga-Jaani, Vedu, Põlva, Kassinurme, Räime, Luunja—Tartu regioonis) on komandöridel komplekteerimisega raskusi, eriti poiste osas. Neil rühmakomandöridel palutakse kiiresti EÜE sektoriga ühendust võtta.

Samal ajal on aga mõningaid rühmi, mille komplekteerimine on lõpetatud, sest kohad on täis. Need rühmad on ära märgitud vastavas tabelis (asub peahoones EÜE stendil) punase värviga. Neisse rühmadesse kandideerivatel üliõpilastel, kes on oma perfokaardi EÜE sektorisse toonud viimase kahe nädala jooksul, tuleb pöörduda sektori poole, et kooskõlastada soovitud rühma sattumine või uue rühma valimine.

EÜE sektoris on vastuvõtt igal tööpäeval kl. 12—14.

Komsomoliaktiivi tähelepanu kuulub **Leninliku Komsomoli 60. aastapäevale pühendatud VII sõpruspäevadele:** iga päev toob kirju saabuvate delegatsioonide kohta. Huvitav tõotab tulla sedakorda noorsoo- ja poliitiliste laulude festival. Oma osavõtust on teatanud 7 ansamblit, peale selle veel mõned üksikesinejad.

Sõpruspäevade kava näeb välja niisugune.

Teisipäev, 18. apr.

kl. 15 ansambli «Apelsin» kontsert raudteeklubis,

kl. 19.30 suur sõpruspidu EPA võimlas.

Kolmapäev, 19. apr.

kl. 12—14 sõpruspäevade pidulik avamine aulas,

kl. 15 šeflusettevõtete külastamine,

kl. 19 noorsoo- ja poliitiliste laulude festivali eelvoor uues kohvikus,

kl. 20 P. Mägi Bachi orkestri kontsert aulas,

kl. 20 majandus- ja füüsika-keemiateaduskonna korraldatud peoõhtu klubis.

Neljapäev, 20. apr.

kl. 11—13 külaliste vastuvõtt teaduskondades,

kl. 15—18 noorsoo- ja poliitiliste laulude festival noortemajas «Sõprus»; kuni žürii kokkuvõtteid teeb, laulab P. Pedajas,

kl. 19 üleliidulise diskokonkursi «Jantarnaja vesna 1978» õhtu uues kohvikus,

kl. 20 rahvaste sõpruse õhtu (korraldajad kehakultuuri- ja filoloogiateaduskond) klubis.

Reede, 21. apr.
Tallinna päev külalistele

kl. 19 teenistujate ja õppejõudude komsomolialgorganisatsiooni ja TRÜ šeffettevõtete sõprusõhtu uues kohvikus,

kl. 20 noorsoo- ja poliitiliste laulude festivali laureaatide kontsert klubis,

kl. 22—23 «Õõmuusika» aulas (Mozart), esinevad Konservatooriumi üliõpilased.

Laupäev, 22. apr.
Pühendatud noorsoofestivalile Havannas

kl. 11—14 rektoraadi ja ühiskondlike organisatsioonide pressikonverents vanas kohvikus,

kl. 15—18 sõpruspuude istutamine Toomel,

kl. 18 sõprusõhtu «Festivalilinn Havanna» klubis ja kl. 20 uues kohvikus.

Pühapäev, 23. apr.

kl. 12—14 «Vanemuise» etendus «Äiu-äiu, poiss kui karu»,

kl. 15—17 kõrgkoolide delegatsioonide kohtumine komsomolikomiteega,

kl. 20 arsti- ja bioloogia-geograafiateaduskonna korraldatud õhtu klubis,

kl. 20 lõpetamine «Kaunases».

Sisukaid sõpruspäevi!

Lähimad ülesanded

20.—21. aprillil toimub ülikoolis tsiviilkaitsealane kompleksõppus, millest võtab osa üle 3000 inimese. Nagu näitas 28. märtsil läbiviidud teoreetiline õppus, on kogu juhtiv koosseis suhtunud eelseisvasse üritusse tõsiselt.

Kuid samas ilmnesid ka üksikud puudujäägid ja möödalaskmised ettevalmistuses, mis on kindlasti vaja järelejäänud päevade jooksul parandada.

Enne õppust on tingimata tarvis:

1) partei-, komsomoli- ja ametiühinguorganisatsiooni koosolekul kogu ülikooli isikuline koosseis ette valmistada õppuste eeskujulikuks läbiviimiseks;

2) põhjalikult tutvuda dekaanidele saadetud õppuste plaaniga ja valmistuda antud ülesannete täitmiseks;

3) veel kord kontrollida teabe levimise süsteemi;

4) korrastada teaduskondade tsiviilkaitsealane dokumentatsioon;

5) kontrollida ja lõpetada õppuste alguseks kõik selleks aastaks planeeritud tsiviilkaitse üritused.

ANATOLI DOVIDENKO,
TRÜ tsiviilkaitsestaabi ülem

Komsomolikroonika

11. aprillil ELKNÜ TRÜ komitees: NLKP liikmekandidaadiks astumiseks said soovituse Maere Vapper (biol. V k.) ja Sulev Lääne (õigust. III k.). ÜLKNÜ liikmeks võeti Ruuda Mölder (defekt. III k.).

Vali noomitus koos arvestuskaardile kandmisega avaldati Peeter Jürisoole dokumentide võltsimise eest.

Kinnitati matemaatikateaduskonna komsomolibüroo poolt valitud uus teaduskonna komsomolisekretär — Sirje Päivil (matem. III k.), samuti füüsikute komsomolibüroo poolt valitud uus füüsikaosakonna komsomolisekretär Juhan Kolk (füüs. IV k.).

Ülikoolile on eraldatud 2 tuusikut ülemaailmsele noorsoofestivalile Kuubas. Kandidaatide suhtes tehti esialgsed ettepanekud.

Komitee koosoleku päevakorras olid valdavalt sõpruspäevade organiseerimisküsimused.

Lääne-Sajaanid oma stoilises rahus. NB! Taliturjaadist loe 2. lk.
Urmas LIIBERI foto

Ideeline kasvatustöö efektiivsemaks

(Algus «TRÜ-s» nr. 11)

Kuid nad on siiski dekanaadi esindajad, kes täidavad administratiivseid funktsioone ning ebaõige oleks hakata seostama õppetöövälise kasvatustöö kõiki ülesandeid ainult nendega. Pidevalt on tähelepanu all olnud kursusejuhendajate töö. Kuid see töö vajab oluliselt täiustamist. Senine kursusejuhendajate põhimäärus on vananenud, vaja oleks vähemalt kord semestris läbi viia seminar-nõupidamisi kursusejuhendajate töös esilekerkivate probleemide arutamiseks ja kogemuste vahetamiseks.

Suurt tööd on üliõpilaste ideelisel kasvatamisel teinud ülikooli ajaleht. Kuid tema töö efektiivsus oleks märksa suurem, kui ta toetuks laiemale aktiivile ja kui sagedamini õnnestuks ajalehe veergudele tuua oma probleemidega õppejõude-kommuniste.

Internatsionaalse kasvatustöö vallas on häid saavutusi interklubil, mitmetel kursustel, osakondadel ja teaduskondadel on tihe kontakt kolleegidega teistes liiduvabariikides või mõnel sotsialismimaal (näit. majandusüberneetikuil Läti RÜ-ga, komsomolikomitee koostöölepingud Ungari kõrgemate õppeasutustega jne.). Täielikumat ärakasutamist vajaksid TRÜ enda paljurahvuselises kollektiivis avanevad võimalused.

Keerulisem organisatsiooniliselt on üliõpilaste töökasvatuse juhtimine suvemalevas ja EÜE-s. Parteikomitee tegevus seisneb siin eelkõige kaadri komplekteerimise kontrollimises, samuti kuraatorite komplekteerimises ning nende poolt rühmades tehtava kasvatustöö suunamises. ELKNÜ TRÜ komitee juures tegutseb EÜE sektor, mille tööd on suunatud ka komsomolikomitee parteilise juhtimise kaudu. Õigeid töövorme ei ole aga leitud maleva parteiliseks suunamiseks ja juhtimiseks aktiivsel tööajal, s. o. ajal, mil õppejõud on enamasti puhkusel.

Komsomolitöö parteilisel juhtimisel arvas A. Kiris peituvat reserve veel intensiivsemas tegelemises esmakursuslatega, samuti komsomoliorganisatsiooni madalamates lülides, eelkõige gruppides.

Vaatamata tublidele saavutustele ülikooli taidluses, huviäratanud üritustele (poliitiliste laulude konkursid, rahvaste sõpruse päevad, taliturjaad), huvialaklubide ettevõtmistele on üliõpilaste vaba aja sisustamisel veel lünki, mille täitmist ja suunamist parteikomitee vajalikuks peab.

Ideelis-poliitilise kasvatustöö seisukohalt on olulisi täiustusi saadud kommunistliku kasvatuse laboratooriumilt ja kõrgema kooli kompleksse uurimise laboratooriumilt, samuti pakuvad suurt huvi prof. J. Kalitsa juhendamisel läbiviidud uurimused.

«Ideoloogilises kasvatustöös kõrge efektiivsuse saavutamine eeldab parteiorganisatsiooni aktiivset ja pidevat tööd. Kõrgkoolis tähendab see aga parteiorganisatsiooni pidevat tegelemist komsomoliga, millele peab saama ja saab tugineda kogu kasvatustöö protsessis. Ülikooli 4,8-tuhandeline komsomoliorganisatsioon tubli aktiivi juhtimisel on kongressijärgsel perioodil olnud parteiorganisatsiooni aktiivne abiline ja aidanud oluliselt kaasa nii ideelis-poliitilises, tööalases kui ka kõlbelises kasvatustöös. Samal ajal on noortega tehtav kasvatustöö kõrgkoolis lõputu protsess, milles kasvatatavad pidevalt vahetuvad. Et nendega tehtav kasvatustöö oleks tulemusrikas, sellele on suunatud ülikooli kommunistide kõik jõupingutused, viimaks väärilisel ellu EKP Keskkomitee VIII pleenumi otsuseid.»

Sõnavõtjatest peatus arstiteaduskonna parteibüroo sekretär prof. E. Sepp pikemalt oma teaduskonnas tehtava ideoloogiatöö küsimustel.

M. Saarma, ühingu «Teadus» TRÜ organisatsiooni esimees, ütles, et kuigi loenguid on peetud suur hulk, ei registreerita neid pidevalt. Ta tegi ettepaneku kutsuda lektoreid esinema ka õppevälistele üritustele. Komsomolikomitee sekretär K. Liiv arvas, et üliõpilasi-kommuniste tuleb senisest enam rakendada komsomoliorganisatsioonides juhtiva kaadrina. Sotsialistliku elulaadi kujundamisel on tähtis koht traditsioonidel. Ülikooli traditsioonidel peatus traditsioonide komisjoni esimees dots. V. Kalits. Ilmunud on vastav brošüür. Dots. Z. Saar leidis, et mitte alati ei jätku küllaldast printsipiaalsust probleemide nägemisel ja lahendamisel. Mitmed aktuaalsed probleemid vajavad teravat ülestõstmist. Parteikomitee sekretäri asetäitja ideoloogiatöö alal dots. L. Kiik märkis, et neid probleeme, mis koosolekul käsitlemist ei leidnud, on veel tõepoolest rohkesti. Olulisem on aga kasvatustöö juhtimise täiustamine. Tuleks laiendada ÜPP funktsioone, taaselustamist vajaksid poliitinformatsioonid. J. Kaarma, EKP Tartu Linnakomitee sekretär, toonitas oma sõnavõtus kasvatustöö diferentseerimise vajadust.

Parteiaktiivi koosolek võttis käsitletud küsimuste kohta vastu üksikasjaliku otsuse.

Liikluskuu

Kust minna üle Leningradi maantee

Viimasel ajal on erilist muret tekitanud jalakäijatele otsasõitude suurenemine linnades. Jalakäijate ohutuse tagamiseks on vaja senisest rohkem pöörata tähelepanu jalakäijate liikluse korraldamisele. Ühiselamutesse väljapandud joonistel on Leningradi mnt. ühiselamute piirkonna liiklusskeem. Leningradi mnt. 89 ja 27 üliõpilased peaksid kasutama Leningradi mnt. sõidutee ületamiseks Roosi tänava otsa juures tähistatud ülekäigukohta ja Leningradi mnt. 25 üliõpilased 1. Mai tn. otsa juures reguleeritud tähistatud ülekäigukohta. Sel suvel asetatakse pargipoolsele sõidutee äärele piirded Mäe tn. kuni 1. Mai tn. Seega ei olegi edaspidi teisi kohti, kust üle sõidutee minna. 1. Mai tn. juures oleval reguleeritud ülekäigukohal on rohelise tule korral jalakäijatel sõidutee ületamise eesõigus. Sooritades parempööret, peavad sõidukid andma teed jalakäijatele. Roosi tn. juures oleval tähistatud reguleerimata ülekäigukohale peavad jalakäijad enne sõiduteele astumist veenduma, et ei lähene sõidukeid. Kui neid läheneb, tuleb nad mööda lasta. Sõidukijuhid, lähenedes tähistatud ülekäigukohale, peavad vajaduse korral vähendama kiirust või peatuma, et võimaldada ülekäigurajale astunud jalakäijal üle sõidutee minna. Üliõpilased peaksid juba praegu ületama sõiduteed ainult tähistatud ülekäigukohtades. Kuni piirete paigaldamiseni (võib-olla ka edaspidi) on lubatud eeskirjade järgi ületada Kivi tn. ja Mäe tn. juures Leningradi maanteel sõiduteed kõnniteede kulgemise suunas. Nendes kohtades peab jalakäija alati andma eesõiguse sõidukitele.

Leningradi mnt. 89 üliõpilased ei tohiks mingil juhul ületada Leningradi maanteed enne Mäe tänavat. Seal tänava käänakul on see eriti ohtlik. Arvatavasti paigaldatakse ka sinna piirded (Mäe tänavast kuni Leningradi mnt. 89).

Liikluskuul on kavas teha mõned reidid vaatamaks, kuidas üliõpilane täidab liiklusreegleid.

Viisakas ja ohutu käitumine tänaval näitab igal juhul üliõpilase harituse taset.

ANTS PILT,
auto-motoklubi juhataja

Fotografia Academica '78

Pardubice Keemia-Tehnoloogiainstituut korraldab IX rahvusvahelise üliõpilaste fotokonkursi «Fotografia Academica '78».

Osa võivad võtta nii üliõpilased kui ka viimase kolme aasta jooksul lõpetanud. Esitada võib piiramatul arvul mustvalgeid ja värvifotosid (40×30 sm) ning diapositiive (24×36 mm).

Auhinnaks on 5 medalit, 5 diplomit, instituudi rektori preemia jne. Iga osavõtja saab parimate tööde kataloogi.

Fotod saata aadressil:
Fotografia Academica
Pavilon VŠCHT,
53354 Semtín, ČSSR.

Foto tagaküljele märkida foto allkiri, oma nimi, aadress, kõrgkool ja teaduskond. Viimane tähtaeg 31. mai k. a.

Uusi trükiseid

S. Maramaa. Südamelihase haigused. Tartu 1978, 62 lk., 1000 eks., 10 kop.

Pedagoogiliste ainete tsükkel kehakultuuriteaduskonnas I. Tartu 1978, 108 lk., 500 eks., 20 kop.

Perekonnaprobleemid. Uurimisrühma seminaritööde kogumik III. Tartu 1978, 152 lk., 500 eks., 1 rbl. 20 kop.

Arvutuskeskuse statistilise andmetöötlussüsteemi kasutusjuhend. Programme kõigile XIV. Tartu 1978, 88 lk., 700 eks., 15 kop.

В. Р. Раудсепп. Методология экономических исследований. (Материалы к изучению курса «Основы научной работы» для студентов экономического факультета). Tartu 1978, 54 lk., 400 eks., 10 kop.

J. Saarma. Psühhiaatriline nosoloogia. (Õppeskeemid). Tartu 1978, 68 lk., 1500 eks., 10 kop.

ÜTÜ Füsioloogiaring 30-aastane

24. märtsil tähistas ÜTÜ füsioloogiaring oma 30. aastapäeva. Nägusalt kujundatud kutse saadeti juba nädalapäevad tagasi kõigile neile, kes füsioloogiaringiga lähemalt seotud. Pidulikul ettekandekoosolekul esinesid ravi- ja spordimeditsiini osakonna üliõpilased, füsioloogiaringi praegused ja endised tegevliikmed. Kokku esitati 11 ettekannet.

Kuulama olid tulnud ringi asutajad õppejõud prof. E. Käer-Kingisepp, dots. O. Imelik, samuti füsioloogiakateedri õppejõud prof. S. Teesalu, H. Kingisepp, V. Pert; arstiteaduskonna ÜTÜ juhendaja dots. E. Türi ja ÜTÜ arstiteaduskonna nõukogu esimees V k. üliõpilane E. Vasar, anatoomiaringi esindaja S. Nazarenko jt.

Koosoleku avas füsioloogiakateedri juhataja prof. E. Vasar, kes meenutas tänuga füsioloogiaringi asutajaid õppejõude ja soovis praegustele ringi liikmetele edu teadustöös ja head esinemist eelseisval TRÜ arstiteaduskonna konverentsil. Järgnesid ettekanded ringi liikmetelt. J. Jelistratovi ja J. Laasiku (II k.) ettekanne pakkus huvitavaid andmeid 19. saj. Tartus ettevalmistuse saanud füsioloogide kohta. I. P. Pavlovi töid seedefüsioloogiast käsitlesid S. Birjukova ja T. Korstnik (II k.). Lisaks füsioloogiakursusest teadaolevale tõid nad mitmeid andmeid Pavlovi isiku ja tema suhtumise kohta teadustöösse. Südame löögisageduse ja südametsükli faasilise struktuuri muutuste ööpäevasest rütmikast esitasid uurimistulemusi S. Alliksoo, E. Kesküla ja U. Kirotar (II k.). Autorite kollektiivi I. Räim, T. Tikk ja A. Tusti (II k.) töö «Gaasivahetuse iseärasusi suletud ruumis hingamisel» tulemustest tegi kokkuvõtte T. Tikk.

Spordimeditsiini osakonna üliõpilaste Ü. Zireli ja M. Uustulndi (III k.) ühises ettekandes käsitleti hapniku tarbimise maksimumi ja selle määramist. Saime teada huvipakkuvaid andmeid inimese maksimaalse töövõime kohta. A. Lõhmus (spordimed. IV k.) andis ülevaate südame minutimahu määramise meetoditest. Selgus, et ka ilma inimest traumeerimata on võimalik sellest olulisest hemodünaamilisest suurusest usaldusväärseid andmeid saada. Füüsilise töö aegse ringleva vere mahu määramise väga keerukast ja komplitseeritud metoodikast räägisid III kursuse üliõpilased S. Iila ja I. Kuslap. Uuemaid andmeid vere hapnikutranspordi võime kohta esitas U. Rääts (IV k.). Ettekandes toodi andmeid 2,3-DPG osa kohta hapniku transpordis ja selle tähtsusest praktilisele meditsiinile. Koosoleku lõpetas V kursuse üliõpilane T. Meren elava diskussiooni esilekutsunud ettekandega «Ateroskleroos kui gastroenteroloogiline probleem».

Oma senise tegevuse eest pälvis füsioloogiaring TRÜ ÜTÜ arstiteaduskonna nõukogu aukirja, mille andis üle nõukogu esimees E. Vasar.

Õhtu lõpetati ühises kohvilauas TRÜ vanas kohvikus. Jagati muljeid füsioloogiaringi algusaastaist, vaadati naljapilte illustratsiooniks kuulatud ettekannetele. Nii endiste kui praeguste ringi liikmete sõnavõttudest jäi kõlama mõte, et aegade vältel on üliõpilasteadust kandnud entusiasm, soov midagi oma käega korda saata, ise avastamisrõõme kogeda.

INNA RÄIM

...nii valdab kui ka tunneb sõna

Nii arvati Olev Antoni kui ühe tõelise ajakirjaniku kohta **edasilaste ja žurnalistikaringi kohtumisel** «Edasi» kaminasaalis möödunud reedel, kus I kursuse ajakirjandusüliõpilased V. Paalma, R. Rihvk ja A. Raiste võtsid kokku esmakursuslaste üsnagi kriitilised muljed-arvamused «Edasi»-lehe sisust ja vormist. Kuulati ka teaduslikumat laadi ettekandeid — K. Muldma ja K. Tõnissoni «Edasi» pühapäevaste kultuurilehekülgede sisuanalüüsi (juhendaja M. Lauristin.)

Nn. analüüsiõhtust tegi praktilise järelduse toimetaja asetäitja S. Uus, kes arvas, et paljutki saaks parandada, kui tudengkonna side toimetusega oleks elavam. Hädasti oleks vaja kirjanduskriitikat, kaastöid «Üliõpilasveergudele» jms. Eriti peaksid ajakirjanikukandidaadid hoolt kandma selle eest, et sõna valdamise ja selle tundmise vahele tükki tühja eikellegimaad ei jääks.

KART TÕNISSON

Rektori käskkiri

Seoses teaduskonnasisehaiguste ringi 30. aastapäevaga avaldati kiitust professoritele Kuno KÕRGELE ja Vello SALUPERELE, dots. Ülo LEPALE ja üliõpilastele Helle SOVALE, Katrin SARVELE, Külliki KANGROLE, Epp LARINILE JA Kai SAKSALE.

ÜTÜ vabariikliku seminarlaagri organiseerimise eest avaldas rektor kiitust dotsentidele Johannes TAMMEORULE ja Udo REINOLE, dots. kt. Reet KASIKULE, Tiina NUGISELE, Anne MAHONILE, Aime METSMAALE ja Toomas PÜVILE.

Infoosakond tutvustab

Viimastel aastatel pööratakse teaduslikus kirjanduses üha suuremat tähelepanu kõrgkoolipedagoogika probleemidele. Ka Teadusraamatukogu infoosakond püüab hoolitseda, et õppejõud ja aspirandid oleksid sellesuunalise uurimistöö tulemustega pidevalt kursis. Siin asuvad **Kõrgkooliprobleemide Teadusliku Uurimise Instituudi**[1] väljaanded. Neis käsitletakse kõrghariduse erinevaid probleeme — kutseorientatsiooni, üliõpilaste õppetöö organiseerimist, planeerimist, tehniliste vahendite kasutamist õppeprotsessis, õppejõudude ja üliõpilaste teadusliku uurimistöö organiseerimist, kõrgkooli juhtimist, üliõpilaste kommunistliku kasvatuse vorme, meetodeid jne.

Üleliidulise ja vabariiklike raamatupalatite väljaannetes on 24. liik «Kultuur. Haridus.», kuhu võetakse kirjandust kõrgkooli pedagoogikast, õpetamise metoodikast, tehnilistest õppevahenditest.

Üleliiduline Teaduslik-Tehnilise Informatsiooni Keskus[2] avaldab jooksvalt, vastavalt kogunenud materjalile, referaatide kogumikke NSV Liidus tehtud lõpetatud teaduslikest uurimistöödest ja dissertatsioonidest, mille põhjal teadusasutused, kõrgkoolid ja ettevõtted võivad tellida koopiaid.

ÜTTIK referaatide kogumiku ühiskonnateaduste kolmandas seerias[3] on pedagoogika ja rahvahariduse osas eraldatud rubriik kõrgharidusele, kus kajastuvad uurimistööd kõrgkooli ajaloo, juhtimise, pedagoogika, kasvatustöö, kaadri ettevalmistamise jne. küsimustes.

Teadusraamatukogu infoosakonnas on võimalik tutvuda kartoteegiga «Õppe-kasvatustöö kõrgkoolis». See annab ülevaate järgmistel teemadel ilmunud kirjandusest:

— Kõrgkoolipedagoogika üldküsimusi.
— Õppetöö teaduslik organiseerimine ning planeerimine kõrgkoolis.
— Isiksuse kasvatamine. Üliõpilaste ühiskondlik-poliitilise aktiivsuse tõstmine.
— Tehniliste vahendite kasutamine. Programmõpe.
— Üliõpilaste teadmiste kontroll ja hindamine.
— Teadustöö.
— Üliõpilaste iseseisva töö metoodika.
— Kaugõpe.

Kord kuus anname kartoteegi põhjal välja infolehte «Juhtimise üldprobleemid ja juhtimine kõrgkoolis». Nii kartoteek kui infoleht tutvustavad raamatukogusse saabunud eesti-, vene- ning võõrkeelseid trükiseid ja neidki publikatsioone, mida on võimalik tellida RVL vahendusel teistest raamatukogudest.

ÜLLE MUST,
Teadusraamatukogu infoosakonna vanembibliograaf

[1] НИИВШ

[2] ВНТИЦентр = ÜTTIK

[3] **Сборник рефератов НИР. Общественные науки. Серия 3. Педагогика. Народное образование. Культура. Языкознание. Литературоведение. Искусствоведение.**

Mida arvata talituriaadist

Ülikooli uus kohvik oli 24. märtsil pidulikult meelestatud üliõpilastest tulvil — lõpetati ÜLKNÜ 60. aastapäevale pühendatud talituriaadi, mille oli organiseerinud matkaklubi «Patrioot».

Avasõnad ütles klubi president Lembit Loja, kes pidas kuuendat turiaaditalve kordaläinuks. Peale Koola ja Uraali, mis on traditsioonilisteks matkarajoonideks, käisid TRÜ tudengid ka Altais, Sajaanides ja Kurnetski-Alataus. Kõige populaarsemaks osutus Altai. Fakt iseenesest kõneleb üliõpilaste tugevast ettevalmistusest.

Senini pole talituriaadide ajal üliõpilastega ühtegi tõsisemat õnnetust juhtunud, sest gruppide komplekteerimisse on suhtutud täie tõsiduse ja vastutustundega. Kindlasti on selles tunda «Patrioodi» juhtkonna sisutihedat tööd ja entusiasmi.

Uudne oli sel aastal esimese kategooria matka korraldamine Alutagusele, mis näitab, et huvitava matka sooritamiseks pole alati tarvis eriti kaugele sõita.

Õhtut aitasid sisustada värvilised slaidid rohkete kommentaaridega ja amatöörfilm.

Turiaadi lõpetamine oli enam-vähem hästi organiseeritud, kuigi mõneti andis tunda venimine. Kuid osavõtjad jäid nii toreda talvevaheajaga kui ka selle lõpetamisega rahule. Jäi kõlama mõte, et selline üritus on üliõpilastele väga vajalik, sest peale füüsilise ettevalmistuse tugevdab ta ka tudengite internatsionalismi vahetute kontaktidega matkateedel.

Matkagruppide varustuse hankimisega ei soovita järgmisel aastal kellelgi viimaseks jääda. Sel juhul võib matka sooritamine osutuda optimismi proovikiviks — nii juhtus Urmas Petersoni grupiga, igatahes diapositiive vaadates võis arvata, et tegemist on matka paroodiaga — seda vähemalt kinnitusklambrite puhul, mis enamikul kujutasid endast mingit marli, traadi, nööri ja klambrite segaputru. Siit aga probleem: arvatavasti on ülikoolil vaja oma suusavarusid enne turiaadi korrastada ja grupijuhtidel oma nõudmised vastavatele ametiisikutele õigel ajal teatavaks teha.

Rein Grünberg, Urmas Liiber, Alo Heinsalu ja Tõnis Timmusk, kes Lääne-Sajaanide kasuks otsustasid. Urmas LIIBERI foto

Teada olevate andmete kohaselt on meil ka ülevabariigilises ulatuses tubli positsioon — teise ja kolmanda kategooria matkadest tunnistati parimaks Mihkel Merimaa juhitud ja teise koha sai Helmut Hallemaa eestvedamisel sooritatud matk. Kõrgematest kategooriatest sai esikoha Toomas Tähe juhitud matk Sajaanidesse.

Kahju, et turiaadi lõppüritusest ei võtnud osa õppejõud, kes olid kutsutud. Kohal oli aga nii ELKNÜ linna- kui ka ülikoolikomitee.

Pärast turiaadi jäävad kimbutama veel mitmed probleemid. Üks neist: õigeks ajaks õppetööle tagasijõudmine. Lühiajalist matka on aga raske planeerida. Pealegi on matkal saadud kogemused meile väärtuslikuks täienduseks teoreetilistele teadmistele.

Lõpetuseks võib öelda, et talituriaad väikeste viperuste kiuste läks korda ja on alust arvata, et nii kujuneb see ka edaspidi.

PEEP PIIRSALU

Millest jutt?

«Kõrgkoolide spordiprobleemidest,» kõlab vastus vestlejateringist.

«Siis olen küll valesse kohta sattunud!»

Viimased sõnad on öeldud muidugi naljaviluks. Kõik, kes võtsid osa 27.—30. märtsini Viitnal asetleidnud vabariigi kõrgkoolide spordiaktiivi puhke- ja seminarlaagrist, võisid kogeda, et niisama ajaviitmiseks üritus küll ei jäänud. Arupidamised vabariigi üliõpilasspordi tänase ja homse üle tõid esile kitsaskohad sporditöös ning kujunesid vastastikku tulutoovaiks.

Tänapäeva tudeng on väheliikuv ja mugav — kuidas tõmmata teda kaasa massiüritustele? Mis moel selgitada välja parimad sporditöös? Kuidas organiseerida võistlusi ja laagreid? Tippsportlane õpperühmas — milline on tema roll kollektiivi spordielus?

Need ja veel paljud teised tudengispordi küsimused tõsteti noil päevil tähelepanu keskpunkti. Laagri korraldas ENSV Kõrg- ja Keskerihariduse Ministeerium. Külas olid tuntud spordijuhid TPI-st Jaroslav Dudkin ja Aleksandr Tšesnokov, vabariigi üheks paremaks spordiorganisaatoriks peetud, nüüd juba TPI lõpetanud Kalju Vaikjärv jt. Kogu laagriaja olid Viitnal ministeeriumi kehalise kasvatuse inspektor Jaan Kundla ning TPedI spordiklubi juhataja Heimo Kangur, kes kandsid ka organiseerimise põhiraskust. Meeldiv oli näha TRÜ teaduskondade arvukat osavõttu: tulemata jäid ainult juristide ja ajaloolaste esindajad.

Ülikooli spordiperel on, mille nimel pingutada: Eesti NSV nelja kõrgkooli (TPI, EPA, TPedI, TRÜ) spordiklubide sotsialistliku võistluse arvestuses vahetasime 1976. a. esikoha «punase laterna» rolli vastu möödunud aastal. **Suurimad puudujäägid olid meil just nimelt massispordis.**

Käesoleval aastal loodame kindlasti parimat.

TIIT MATSULEVITS

Sõidust

India on riik Lõuna-Aasias, kus ta hõlmab suure osa mäestikust, mis on oma nime saanud ühe meie vabaritigi popansambli samanimelise laulu järgi. Riigikord, majandus ja kultuur vt. ENE-st (3. kd. lk. 145—158).

Enne kui sõidad Pariisi, käi ära Nuustakul. Pärast kahepäevast ekskursiooni mööda Moskva muuseume ja poode lendasime IL-62-ga üle Himaalaja. Et oli öö ja valitses udu, ei olnud «Apelsini» näha.

Ilm Dehlis oli külm: öösiti ei ulatunud temperatuur üle 10 kraadi. Õnneks oli mul nailonjopp kaasas. Kuigi ma selle öösärgi peale tõmbasin, olin hommikuks külmast kange. Järgmistel öödel rakendasime talimatkajate kogemusi. Madrases oli kuuma üle 30 kraadi ja õnnestus hankida teise astme põletushaavu.

Raha vahetäti meile 30 rubla, selle eest sai umbes 358 ruupiat. Osta sai selle raha eest palju. «Boney M»-i teine plaat maksis näiteks 42 ruupiat. Tõime kõik palju ilusaid asju kaasa. Jah, selle helesinise tikitud pluusi tõin ka. Närikat võis ka saada.

Elevanti nägime. Sõit ümber bussi elevandi seljas maksis paki sigarette. Ahve ja lehmi nägime ka. Eriti lehmi, kes veetsid aega tänaval lesimisega.

Mõningaid mošeesid ja minarette esines. Oli üks Tadž Mahal, valge marmorloss. Olevat seitsmes maailmaime. Selle juures ei müüdud midagi. Aga teiste mošeede ja templite juures sai osta ja vahetada palju asju.

Süüa sai hästi. Euroopalikku ja aastalikku. Parem oli siiski istuda näoga ventilaatori või mere poole. Et kui suu lahti teed, puhub tuul sisse. Aga süüa sai hästi. Banaane oli ja krabisid.

Olime Indias 10 päeva. Tore sõit oli. Ja mõne muljed piirduvadki sellega.

AUNE PAST

Kursusejuhendaja
SVALD LEPPIK
võitleb

Dekanaadist helistati mulle, et minu kursuse üliõpilane Jaak Parrevaks rikub sotsialistliku ühiselu reegleid ühiselamus.

Jätsin loengu ära ja tormasin intrisse. Komandant ütles:

«Jah... noh nii... Jaak ja Luule... Musutasid kalidoris... Poolpimedas... üsna kaua aega... Täpselt ei saa ütelda, oli pime, ei saanud kella vaadata... Vaat' sedasi tegivad...» ja komandant pani käed mulle ümber kaela ning näitas, kuidas see oli. Mul hakkasid jalad värisema ja hing jäi kinni, sest komandant oli tugev naine.

Heldeke! Jaak Parrevaks on peaaegu et eesrindlane ja nüüd niisugune häbi! Pealegi mingi Luulega, keda ma üldse ei tunne.

Tormasin peahoonesse tagasi, jätsin ära järgmised loengud ning sain Jaagu suure kella all kätte. Kavandasin psühholoogilise otserünnaku.

«Seltsimees Parrevaks,» ütlesin, «kas tahate ülikooliga jumalaga jätta või?»

Rünnak mõjus. Poiss muutus näost tuhkhalliks ning pillas portfelli maha.

«Algul musutamine, siis lapsed! Kes nende eest vastutab? Mina või?» kärkisin edasi.

«Muidugi...» pomises Jaak Parrevaks segaduses. Nüüd oli ta juba näost punane.

«Pidage meeles, sotsialistliku ühiselu reeglid ja ühiselamu sisekord ei näe ette mingit musutamist. Pealegi koridoris, pimedas... ja üsna kaua,» jätkasin kasvatustööd.

«Jah, saan aru...» pomises Jaak, «...aga kas valges ja lühidalt on lubatud?»

No kurat, see veel puudus!

Minu pilk oli nii tappev, et imestasin isegi, kuidas üliõpilane Jaak Parrevaks veel püsti jäi.

No mis sa teed, mis sa teed! Läksin kateedrisse tagasi, võtsin oma kursusejuhendaja tööplaani ja täiendasin seda veel ühe punktiga — järjekorras neljakümne kaheksandaga: «Võitlus...» Millega? Kuidas seda kirja panna? Ikkagi delikaatne asi.. Lõpuks kujunes nii: «Võitlus vaba aja kultuurse ja iganditeta veetmise eest ühiselamu koridorides ja pimedas olekus.»

O. Lepik

Tähelepanu!

Kolm kuud praktikat on pikk ja samal ajal ka lühike aeg. Ühelt poolt ei usaldata sind veel täielikult (ikkagi praktikant!) ja teiselt poolt ise ka ei julge vastutust enda peale võtta (ikkagi praktikant!). Nii jäi aega vaadelda, analüüsida ja õhkkonda sisse elada.

Mina nimetaksin oma praktikabaasi, stuudiot «Tallinnfilm» loomingulise kallakuga tootmisettevõtteks. Ettevõtteks seepärast, et eksisteerib plaan, ja loomingulise kallakuga seepärast, et põhiline toodang peaks olema kunst. Peaks ... Paraku mitmete objektiivsete ja subjektiivsete põhjuste tõttu see alati nii pole. Küllap vist on tegemist dialektika kui kõikvõimsa hoobade liigutajaga.

Mootor!

Diktoritekst: «Prügimägi. Mida kõike siin pole: praakdetaile, praakinimesi, praakideid, praakmõtteid, praaktundeid... Öeldakse, et igal prügimäel on oma nägu. Aga kas mõni mägi pole järsku meie nägu? Mõelge sellele, seltsimehed.»

Mul oli piisavalt aega mõelda. Ma olin kui «hääletaja» kiirtee ääres ja kuigi möödasõitjatest paljud mulle ei sümpatiseerinud, tahtsin ka mina sellesse voolu sukelduda, tundmaks ennast inimesena.

— Kui ma ise ei suuda luua, pean ma aitama teisi, andekamaid. Sest nii ma aitan ka iseennast.
— Looja suurus ei peitu mitte ainult ande suuruses, vaid ka oskuses oma loomingut kaitsta ja seletada. Tõelise ande kaitsmisele saavad kõik kaasa aidata. Sõnaga.
— Alles praegu on mul kahju mahamagatud loengutest. Mitte küll kõigist, aga mõnedest kindlasti.
— Ühiskond on loonud kõik tingimused isiksuse vabaks arenguks. Seega määravad tuleviku ära isiksused, mitte marionetid.
— Ma ei tööta ainult enda nimel. See on nagu õunapuu istutamine, mis hakkab vilja kandma alles aastakümnete pärast.
— Kõik on kõigiga ja kõigega seotud. Naabri ebaõnnestumise üle rõõmustamine on nagu solgi söömine.
— Kui kauged ja kõrged allkirjaandjad patsutavad õlale ja ütlevad: «Huvitava asja oled valmis teinud, aga saage aru — ma ei või seda edasi lubada,» siis ei maksa pead longu lasta, vaid tuleb võidelda. Ausa kunsti vastu ei saa lõppude lõpuks ka kõige pedantsem ülemus.
— Kui noomitus või käskkiri on saadud tõe ja õiguse eest välja astudes, siis võib see teha ainult au. Reputatsioon iseenesest pole mingi väärtus.
— Vahel on surnud ülemus kui roheline tuli valgusfooris.
— Naismunk ei ole veel nunn. Puhtpraktiliselt.

Aga kui tuleb kiri: «...filmilint osutus pragiks. Palume vabandust.» Kõik ära prügimäele.

Ja hinda küsimata ja hinnast hoolimata saab lõpust algus.

MART TAEVERE,
V k. ajakirjandusüliõpilane

Kaamera!

Vana kohviku näitustest ja vaatajast

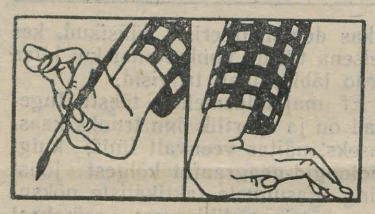

Üliõpilaste summ rüsib treppidest üles, pilk kiindumas ukseavasse: kas ikka on vabu kohti? Näitusesilt kohviku uksel jääb möödalibisevalt ajusoppi. Kohad leitud, kotid toolidele visatud, kiirustatakse kohvisappa. Siin on aega oodata ja vaadata, aga siin pole pilte, kohvikuruumides on pildid, seal jälle pole aega. Kui lonks karastavat nestet lauda toodud ja joodud, jutud sirgeks räägitud, tekib lühike paus, hindav pilk viskleb mööda kohvikut: ehk on tuttavaid? Kui neid pole, siis riivab pilk ka seinu ja ennäe! — seinal on pildid! Saavad nüüd piltide head ja vead katkenud jutulõnga jälle edasi kerima, on näitus täkke läinud! Aga kui ei saa? Kui on sõbrad, tuttavad, on suminat ja juttu, ei riivagi pilk seinu, ei tõuse kõrgemale kohvilauast, siis võiksid sinugi poolest need pildid seintel ka olemata olla.

Kas tõesti on pildi uuestisünd seotud vaid juhuste õnneliku või õnnetu kokkusattumisega?

Paistab, et keskmise külastaja kohvikunäituse elamus piirdub oma positsiooniga kohvilauast. Kuidas sa hing, ikka trügid laudkonnast laudkonda teiste intiimset vestlust segama, et aga üle laua võimalikult lähemalt kiigata — võidakse nuriseda.

Kindlasti pole iga tipptunni kohvikukülastaja ka potentsiaalne kunstinäitustel käija, aga kohvikus näevad kõik, näeb märksa suurem publik kui tavalist kunstinäitust ja see tuleb asjale igati kasuks

Kui tavalisele näitusele minnakse erilises meeleolus ehk vaim vastuvõtlik ja valmis, siis kohvikusse tullakse teisiti, tullakse kohviku enese pärast. Sellest ka kohvikunäituste spetsiifika: süvenemisraskused, põgusad juhuslikud muljevälgatused ja mõneti pealiskaudsem elamus ebajärjekindlale vaatajale. Meile vaatamiseks antu on olnud küllaltki kirev ja diapasoon lai: taidlusest professionaalseni, ebakindlaist otsinguist meisterlikkuseni. Meenutagem mõningaid läinud aasta kohvikunäitusi:

Viive Kuksi vabagraafilised lehed; Siim Annuse, Andrus Rõnki ja Urmas Miku geomeetriline kunst; sõpruspäevade näitus ERKI üliõpilaste Õ. Eelma, Lõssogorski, F. Zinotuulini, A. Orupõllu töödest (graafika); moskvalanna Svetlana Bogatõri fantaasiaküllased maalid; A. Pildi tööd; M. Nõgese akvarell-, tempera-, õlimaalid ja eelviimane, kunstikabineti stuudio väljapanek. Kabineti juhatajalt Andrus Kasemaalt sain ka stuudiolaste nimed teada. Need on Vahur Sova, Vilvi Vainomaa, Ilmar Kruusamäe, Ahti Seppet, Aili Orula, Aadu Opik TRÜ-st, Uno Vaino EPA-st, Miljard Kilk kunstikoolist, Riina ja Marika keskkoolist meile elamuslikku vaheldust püüdnud pakkuda.

Et kohvikusse ei minda siiski kohviku enese pärast, vaid on ka minejaid näituse pärast ja neid minejaid pole vähe, näitab seegi, et nii mõnigi kohvikunäitus pole haihtunud trükisõnasse jälgi jätmata (vt. «TRÜ» 10. märtsil 1978, 8. mail 1977. 10. juunil 1977). Kohvikunäitusi on hinnatud ja hinnatakse ka edaspidi, vaimustutakse ja pettutakse. Kas ka sina, lugeja, oled nende hulgas või on sinu jaoks pildid seintel vaid möödalibisevad värvilaigud?

SILJA LATTEMAE

Uusi trükiseid

Selgroogsete zooloogia praktikumi juhend. (Koljutud, kalad, kahepaiksed ja roomajad) I. Teine trükk. Tartu 1978, 54 lk., 400 eks., 10 kop.

Supplementary topics for biologists. Tartu 1978, 84 lk., 500 eks., 15 kop.

Tartu Riikliku Ülikooli struktuur ja isikuline koosseis. Teatmik. Tartu 1978, 188 lk., 1200 eks., 35 kop.

TRÜ majandusteaduskond. Tartu 1978, 66 lk., 500 eks., 10 kop.

H. Tälli. Neeruhaiguste diagnostikast lastel. Tartu 1977, 70 lk., 1000 eks., 15 kop.

ÜTÜ vabariikliku konverentsi materjale 1977 I. Füüsika. Keemia. Matemaatika. Tartu 1977, 88 lk., 300 eks., 30 kop.

ÜTÜ vabariikliku konverentsi materjale 1977 II. Majandusteadus. Õigusteadus. Tartu 1977, 128 lk., 300 eks., 45 kop.

ÜTÜ vabariikliku konverentsi materjale 1977 IV. Psühholoogia. Soome-ugri keeled. Tartu 1977, 160 lk., 300 eks., 60 kop.

Matemaatika ülesandeid TRÜ-sse astujaile (1977. a. sisseastumiseksamite ülesanded. Tartu 1978, 52 lk., 1500 eks., eks., 10 kop.

Organilise keemia väike praktikum. Tartu 1978, 78 lk., 500 eks., 15 kop.

Organic Reactivity. English Edition of Реакционная способность органических соединений. Vol. XIV. Issue 4 (52). December 1977. Tartu 1978, 104 lk., 400 eks., 85 kop.

R. Prank. Matemaatiline loogika ja diskreetne matemaatika I. Tartu 1978, 60 lk., 800 eks., 10 kop.

R. Prank. Matemaatiline loogika ja diskreetne matemaatika II. Boole'i funktsioonid. Tartu 1978, 42 lk., 800 eks., 10 kop.

Ilmar Rebane. Nõukogude kriminaalõigus. Üldosa. Õpetus kuriteost. II osa, 1. vihik. Tartu 1978, 68 lk., 800 eks., 15 kop.

J. Riiv. Sisehaiguste diagnostika alused. I osa. Üldiagnostika I. Teine, parandatud trükk. Tartu 1978, 48 lk., 1000 ks., 10 kop.

J. Riiv. Sisehaiguste diagnostika alused. I osa. Üldiagnostika II. Teine, parandatud trükk. Tartu 1978, 90 lk., 1000 eks., 20 kop.

Olnust

Esimesest kriminaalpsühholoogist Tartu Ülikoolis

LEO LEESMENT

«TRÜ»-s nr. 45 1976. a. lugesime, et viimaseks tsaariaegse ülikooli kriminaalõiguse professoriks oli P. Pustoroslev. Temale järgnes samal aastal Saksa okupatsiooni aegses õigusteaduskonnas küll väga lühikeseks ajaks kriminaalõiguse prof. dr. Alexander Graf zu Dohna (1876—1944). Saksa novembrirevolutsiooniga katkes Tartu saksa ülikooli tegevus ning A. Dohna sõitis Heidelbergi. Tema järglaseks sai rootslane Andreas Bjerre — kodanliku Eesti Tartu Ülikooli esimene kriminaalõiguse professor.

A. Bjerre (1879—1925) sai juriidilise hariduse Lundi ja Berliini ülikoolides, kitsama eriala omandas kriminalistika instituudis. Süvenenud oma lemmikalasse kriminaalpsühholoogiasse, uuris Bjerre hiljem Rootsis Långholmi vanglas mõrvade eest karistatud vange kui psühholoog. Teatavasti tuleb kriminaalpsühholoogia all mõista rakenduspsühholoogia seda osa, mis tegeleb õigusliku käsituse (teadvuse, taibu) põhjuste ja õigusemõistmise eeltingimuste ning eeldustega. 1919. aasta lõpul sai Bjerrest Tartu Ülikooli kriminaalõiguse ja õigusfilosoofia professor.

A. BJERRE

Ta pidas loenguid ja juhtis praktilisi töid saksa keeles. Rootsipärase diktsiooni tõttu polnud ta ettekanded meie üliõpilastele nii arusaadavad nagu näiteks Eestimaa õiguse ajaloo ja Rooma õiguse professori dr. Wilhelm Seeleri saksa

W. SEELER

keeles peetud loengud. Oli ju viimane baltisakslane, põlvnedes Riia pürjelite perekonnast, hääldades baltipäraselt, ning meie üliõpilased said kõigest palju paremini aru, nii et 5. (nüüd 139.) auditoorium oli alati tihedasti täis.

Prof. Wilhelm Seeler oli sündinud Riias 1861. aastal. Oma elu kestel oli ta Rooma õiguse professoriks Berliinis, Peterburis ja mujalgi. Ta suri Tartus 1925. aastal ja on maetud Raadi surnuaiale.

20. aastate algupoolel polnud ülikooli peahoone küte veel ajakohastatud ja koridorid olid külmad. Eakamad õppejõud tulid sageli lektooriumist auditooriumidesse, palitud õlgadel ning müts peas.

Bjerre ja Seeler vestlesid omavahel rootsi keeles, sest viimase naine oli Upsalast pärit rootslane, mille tõttu ka Seeler seda keelt valdas.

A. Bjerre suri 1925. a. Rootsis raske haiguse tagajärjel. Tema uurimused ja publikatsioonid olid väga huvitavad. Tartu ülikooli toimetistes (B VI, 2) avaldas ta saksa keeles pikema uurimuse «Mõrva psühholoogiast» («Zur Psychologie des Mordes»). See teos ilmus mõni aasta hiljem ka Saksamaal — nii suur oli huvi selle uurimuse vastu. Nimetatud töödes analüüsib Bjerre põhjalikult mõrvarite psüühikas esinevaid tegureid, nagu enesepettus, hirmu ja varjuelu (paisteelu). See kõik oli tollal suureks uudiseks.

TRÜ võit ujumises

Hiljuti lõppenud Eesti NSV kõrgkoolide 1978. a. ujumismeistrivõistlustel nelja õppeasutuse osavõtul tuli esmakordselt vabariigi meistriks TRÜ. Võit tugevakoosseisulise TPedI ees, kuhu kuuluvad mitmed vabariigi koondise ujujad, saavutati tänu naisujujate väga heale esinemisele.

Paremusjärjestus (sulgudes spordiklubide arvestuses saadud punktid): 1. TRÜ 215 p. (183), 2. TPedI 202 p. (169), 3. TPI 86 p. (60), 4. ERKI 11 p. (14).

Individuaalarvestuses saavutasid kõrgkoolide meistri nimetuse: Ene Viik 100 m ja 200 m liblikujumises (1.16,5 ja 2.59,6), 200 m kompleks- ja 400 m vabaltujumises (2.44,6 ja 5.43,0); Jelena Orlova 100 m ja 200 m vabaltujumises (1.11,3 ja 2.41,2); Maret Pars 100 m rinnuliujumises 1.27,7; Astrid Neemlaid 200 m rinnuliujumises 3.15,3.

Teateujumistes tulid meistriteks: 4×100 m vabaltujumine — M. Pars, J. Orlova, K. Käomägi ja E. Viik ajaga 4.59,0 ning 4×100 m kombineeritud teateujumine — A. Neemlaid, E. Viik, V. Kurg ja M. Elken ajaga 5.28,6.

Auhinnalise teise koha saavutasid 14 ja kolmanda koha 12 TRÜ ujujat. Teisele kohale tulnuist väärib esiletõstmist Atis Grundmanis.

Vabariigi kõrgkoolide ujumiskoondisse kinnitati 12 meie ujujat, kes peatselt stardivad Riias Balti liiduvabariikide üliõpilaste XI spartakiaadil.

HEINO LAIDRE

SPORDIMEDITSIINIOSAKONNA NAISKOND JA KEHAKULTUURITEADUSKONNA IV KURSUSE MEESKOND

on 1978. aasta ülikooli korvpallimeistrid. Kuidas võit tuli?

Naiskonnad	
KKT I — matemaatikat.	90:16
spordimed. osak. — matemaatikat.	50:9
majandust. — matemaatikat.	53:16
KKT II — matemaatikat.	48:22
KKT I — KKT II	88:37
KKT I — majandust.	83:71
spordimed. osak. — majandust.	78:57
spordimed. osak. — KKT II	73:52

Nagu näha, jõudsid naiskonnad oma kohtumised siiski ära pidada. Tõsi, hakkama saadi kolme vähemänguga (bioloogid-geograafid jätsid finaalturniiri pooleli). Et spordimeedikud finaalis enam ei vääratanud, siis kujuneski otsustavaks võidukas alagrupikohtumine KKT I kursuse võistkonnaga. Naiskonnas mängisid: **Rita Sartakova, Maie Jakobson, Oksana Kullam, Irina Derjabina, Ilse Brežinska** ja **Lilija Moščinskyte.** Ülejäänud kohad: 2. KKT I, 3. majandusteaduskond, 4. KKT II, 5. matemaatikateaduskond, 6. õigusteaduskond, 7. ajalooteaduskond. Loobunud viis naiskonda spartakiaaditabelisse punkte ei saa.

Meeskondadel jätkus pinevust lõpuni.

Arstit. — KKT II	82:48
KKT IV — õigust.	56:49
KKT IV — KKT II	95:42

Et arstid panid oma paremuse mängus KKT II kursuse meeskonnaga kindlalt maksma ning võidukas oli ka oma selle turniiri parima partii esitanud KKT IV kursuse meeskond, siis tekkinud «surnud ringi» tõttu oli viimase kohtumise eel veel kõik lahtine. Kõige lähemal oli esikohale arstiteaduskonna meeskond. Kehakultuuritudengeid võis tippu viia vaid 40-punktiline võit. (Ebaõnnestunud esinemine kohtumises KKT IV kursuse meeskonnaga jättis kolmanda pretendendi, õigusteaduskonna, automaatselt kolmandaks.)

Esialgu üsna ebareaalsena tundunu sai aga teoks. Ülekaalukas võit (isegi 53 punktiga!) tõi aastase vaheaja järel meistritiitli taas kehakultuuriteaduskonda. Meeskonnas mängisid **Urmas Laeks, Vahur Ilumaa, Tiit Porkveli, Jaan Malmberg, Peeter Romanenkov, Jaak Ott, Peep Aaviksoo, Urmas Saar, Toivo Järv** ja **Aare Vigla.** Neljanda koha saavutas KKT III kursuse meeskond, viiendad olid KKT II kursuse tudengid.

PRIIT JÕGI

ENSV X suvespartakiaad

Ülikooli sportlasperele on tänavu kõige tähtsamaks ja vastutusrikkamaks ülesandeks osavõtt Eesti NSV X suvespartakiaadi võistlustest. Tuleb ju kõrgkoolidel konkureerida linnade ja rajoonide koondistega. Tuletame meelde, et IX spartakiaadil (1974. a.) oli järjestus: 1. Tallinn 4186; 2. Tartu 984; 3. Pärnu 730; 4. TRÜ 679; 5. Tartu raj. 475; 6. TPI 431 punkti.

Spartakiaadi avaheitlus algab juba 15. aprillil Tallinnas vabamaadlusega, «tibud» loetakse kokku 24. septembril pärast sõudevõistluste lõppemist. Kokku proovitakse jõudu 27 erineval alal (sportmängudes loetakse meeste ja naiste võistlused iseseisvateks aladeks, samuti jalgrattaspordis maantee- ja trekisõiduvõistlused). Sisuliselt toimuvad spartakiaadi raames vabariigi meistrivõistlused (erand on sportmängudes), kusjuures võitjad saavad kaks medalit — ENSV meistriks tuleku ja spartakiaadiesikoha eest.

Aprillis—mais võisteldakse kokku 7 alal. Vabamaadluses (15.—17. aprillini Tallinnas) on TRÜ koondvõistkonna kandidaatideks arvatud: Sergei Tiganik (ravi II), Silvestris Zebolds (spordimed. I), Sergei Tsarenko (füüsika II), Teet Angerjärv (KKT IV), Lembit Tõemäe (KKT IV), Avo Põhjala (KKT III), Vahur Ööpik (KKT III), Ain Niineste (KKT II), Jaan Kannes (KKT I), Aleksander Platais (KKT I), Arvid Leiumaa (KKT ettevalm. os).

Massiürituste kokkuvõte

Teaduskondadel on massiürituste eest punkte järgmiselt:

Teaduskond	Jooksukross	Sügismatk	Tartu—Vorbuse	Tartu—Käärlku	Talispordip.	Suusakross	Punkte	Koht
Ajalootead.	3	5	7	5	—	4	24	VII
Arstitead.	2	3	5	4	—	2	16	VIII
Biol.-geogr.-t.	6	2	—	8	7	6	29	VI
Filoloogiat.	4	7	—	2	10	7	30	V
Füüsika-keemiat.	5	4	6	10	5	5	35	IV
Majandustead.	7	6	10	3	4	10	40	II—III
Matemaatikat.	8	8	8	7	8	3	42	I
Õigustead.	10	10	—	6	6	8	40	II—III

Ees on veel jooksukross ja kevadmatk, seega ka võimalus tabelis muudatuste tegemiseks.

Maadlus

TRÜ meistrivõistluste loomuliku jätkuna toimusid 1.—2. aprillil k. a. EPA võimlas Eesti NSV kõrgkoolide 1978. a. meistrivõistlused klassikalises maadluses, millest võitjana väljus mitmeaastase vaheaja järel taas TRÜ meeskond (60 p.). Järgnesid EPA (44 p.), TPI (29 p.) ja TPedI (18 p.).

Individuaalarvestuses tulid TRÜ meeskonnast auhinnalisele kohale 14 maadlejat ja see oligi eduka võistkondliku esinemise üks peamisi põhjusi. TRÜ maadlejad võistlesid kõigis kehakaaludes, v. a. kõige kergemas (kuni 48 kg), sest siiani ei ole leidunud ülikoolis sellise kehakaaluga noormeest. Noormehed! Kui teie kehakaal ei ületa 50 kg ja teil on soovi tegelda mehise spordialaga, siis palume endast teatada TRÜ raskejõustiku ja veespordi kateedrisse.

Toome ära ka TRÜ võistlejate poolt saavutatud kohad. Esikohad K. Hansenile (F-K II), A. Niinestele (KKT II), A. Põhjalale (KKT III), P. Laasikule (spm. I), T. Angerjärvele (KKT IV). II koha said S. Tsarenko (F-K II), A. Leiumaa (KKT I), J. Kannes (KKT I), V. Ööpik (KKT III), K. Rattus (Ö III), M. Luht (ravi I). III koha saavutasid A. Platais (KKT I), A. Eisler (F-K II) ja B. Kannela (KKT I). Parimaks tehnikamaadlejaks tunnistati KKT II k. üliõpilane Ain Niineste.

TÕNU SIKKUT

Filoloogiateaduskond

«Üliõpilaste auditoorse ja iseseisva töö vahekord» ning «Loengumetoodika õppekirjanduse olemasolu korral» — need põhiteemad olid kõneaineks teaduskonna tänavusel metoodikakonverentsil 20. märtsil.

Külalisena esines pedagoogikakateedri dotsent A. Elango, kes rääkis loengu ülesehitusest õppekirjanduse olemasolul. Esineja tõi huvitavaid näiteid kõrgkooli loengumetoodikast läbi aegade, tegi kokkuvõtte meie ülikooli õppejõudude hulgas korraldatud küsitlusest, mille eesmärgiks oli teada saada, kuidas õppejõud hindavad loengu ja üliõpilaste iseseisva töö efektiivsust õppeprotsessis. Olemasoleva õppekirjanduse hulka ja kvaliteeti meie ülikoolis pidas dots. A. Elango rahuldavaks.

Vanemõpetaja G. Liiv selgitas kuulajatele kolmnurga lektor—loeng—üliõpilane mõningaid aspekte.

Vene keele metoodika kateedri dotsendi T. Kasesalu ettekanne oli auditoorse ja iseseisva töö vahekorrast vene filoloogia üliõpilaste metoodikakursuses. T. Kasesalu tutvustas oma kateedri õppejõudude kogemusi üliõpilaste iseseisva töö oskuste ja vilumuste kujundamisel. Keskkoolis omandatud iseseisva töö kogemusi pidas ta ülikooli jaoks ebapiisavaiks.

Pärast vaheaega jätkus konverents prof. E. Laugaste ettekandega õpiku ja loengu vahekorrast. Dots. K. Uustalu rääkis üliõpilaste auditoorsest ja iseseisvast tööst võõrkeele õppimisel, vene filoloogia kaugõppetöö probleeme vaagis vanemõpetaja E. Vaigla.

Konverentsi päevakorras olnud viimase ettekande üliõpilaste iseseisvale tööle esitatavatest nõudmistest eesti filoloogia osakonnas peab üliõpilane V. Lepikov teaduskonna metoodikakomisjoni järgmisel koosolekul.

Kõik konverentsist osavõtnud said juurde rohkesti kasulikke kogemusi ja värskeid mõtteid edaspidiseks tööks üliõpilastega.

EPP WEINRAUCH

Kasulikke teadmisi ja värskeid mõtteid

Üliõpilaste töökaitsealase väljaõppe parandamisest

1977. a. kontrolliti ülikoolis üliõpilaste väljaõppe kompleksplaani täitmist töökaitses. See hõlmas laia küsimuste ringi, olulisematena töökaitse õpetamise olukord ja töökaitsega hõlmatud aineosade ulatus ning sisu üldteaduslikes ja erialaainetes, töökaitse käsitlemine kursusetöödes ja nende tööde arvestamisel, töökaitse kajastumine diplomitöödes ning nende kaitsmisel ja riigieksamitel, töökaitse õppimine õppe-, pioneerilaagri- ja menetluspraktikal ja kajastumine praktika aruannetes.

Ülikoolis on tehtud mõndagi üliõpilaste töökaitsealasel väljaõpetamisel. Seoses uutele õppeplaanidele üleminekuga, samuti töökaitsele senisest tunduvalt suurema tähelepanu pööramisega uues konstitutsioonis tuleb sellealast tööd ülikoolis veelgi tõhustada. Töökaitsealase väljaõppe kindlamale alusele panemiseks kehtestas rektor oma käskkirjaga juulis 1977 uue kompleksplaani üliõpilaste ettevalmistamise parendamiseks. Selle elluviimine on eelkõige teaduskondade ja kateedrite ning praktikajuhendajate ülesandeks, kõrvale ei jää töökaitse õppejõud, õppeosakond.

Küllalt suur osa töökaitse õpetamisest läheb praktikate ajale, seda eriti teaduskondades, kus uute õppeplaanide kohaselt töökaitse õppeainena puudub (näit. ajaloo- ja filoloogiateadusk.), samas on tulevased pedagoogid haridusministeeriumi töökaitsepõhimääruse korras vastutavad töökaitse nõuete tagamise eest õppetöös. Järeldub, et pedagoogiliste harude üliõpilastele on kõrgkoolist vaja kaasa anda põhiteadmised töökaitses. Töötervishoiu, ohutustehnika ja tuletõrjega on seotud iga administratiivtöötaja, seega ka nendel erialadel, kus töökaitse üldkursust ei ole ette nähtud (arstiteadusk., majandusteadusk. mõned erialad), on põhiteadmiste andmine töökaitses vajalik.

Rektori ülalmainitud käskkiri ja kompleksplaan näevad ette töökaitse tutvustamise üliõpilastele praktikatel praktikajuhendajate poolt. Parandatud ja täiendatud programmi ülikooli juhtivate töötajate ja praktikajuhendajate jaoks töökaitses kinnitas rektor 23. jaanuaril 1978.

Teretulnud on, et töökaitse õpetamisega üliõpilastele hakkavad tegelema senisest tõhusamalt paljude erialade õppejõud. Asi väärib seda. Konstitutsiooni § 21 ütleb:« Riik hoolitseb tööolude parandamise ja töökaitse eest», § 42 määrab kodanike õiguse tervise kaitsele, mille tagavad muu hulgas ohutustehnika ja töötervishoiu arendamine ja täiustamine. Et tulevased kõrgharidusega spetsialistid saaksid neid konstitutsiooni sätteid igati ellu viia, on meie õppejõudude ülesandeks avada üliõpilastele töökaitse sisu.

VALDEK RITSLAID,
MATI SALUNDI

On mälumäng sport või kunst

See lahendamatuna tunduv küsimus on sajandeid kõiki peamurdjaid vaevanud ja siingi ei julge üheselt vastata. Et ta aga üks tore, põnev ja asjalik asi on, ei kahelnud vist keegi, kel möödunud kesknädalal tee uude kohvikusse jalge all oli,

Äh et jälle kisub jutu mälukurnamisele, kas neid igasuguseid mälukatsumise turniire paljuvõitu saa? Ei vist. Egas muidu rahvusvaheliste suhete ringi poliitikaviktoriin üheksat neljaliikmelist võistkonda ja hulka hasartset publikut kokku poleks meelitanud. Oodata oli, et sellest vihane ja kõrgetasemeline võistlus tuleb. Seda enam, et kohal olid peaaegu kõik suurkooli tunnustatud ja võistlustes karastunud mäluhundid. Züriilaua taga võttis istet väga auväärne kohtunike kolleegium eesotsas prof. Abner Uustaliga.

Esimeses voorus oli viisteist küsimust ning võistkondadel kõva tahtmine saada teise ringi kolme parema sekka. Kohe haaras liidripositsiooni majandusteaduskond, kes sellest vooru lõpuni lahti ei lasknud. Eelviimase küsimusega kolmandaks tõusnud filoloogidel tuli see koht siiski bioloogidele-geograafidele loovutada. Eks seetõttu võiski tulevasi keelemehi ja ajakirjanikke tol õhtul nutuseks kippuvate nägude järgi ära tunda. Reaalainete esindajate sügavaid teadmisi poliitikas demonstreerisid füüsikud, kes teisena tiheda konkurentsi kui kitsa prao läbi finaali trügisid.

Et majandusmehed tõesti tugevad on ja sportlik õnn truuks kaaslaseks, näitas veenvalt finiš, kuigi bioloogid-geograafid kõigest jõust ning igasuguste taktikaliste nõksudega minemalibisevast esikohast kinni haarata püüdsid. Majandusteaduskonnale tõid esikoha Meelis Roosimägi, Heldur Meerits, Leonid Malahhov ja Heikki Auge. Võitjaile antakse üle ringi rändav auhind RSR-i konverentsil.

Jutujätkuks veel niipalju, et õhtu oli üksjagu tore. Pärast põhjalikku ajuvaeva sai kosutuseks jalgagi keerutatud. Et niisugune mäng ka tulevikus teoks saab, ei tasu vist märkimise vaeva.

RAIVO LOTT

Repliik

Keldrisse viiv trepp

kaob hämarusse. Laskumine kahe prüginõuga läheb õnnelikult, kuid läbi pesuruumi minnes oskan siiski peaaegu täiesti siledal põrandal komistada. Minu vertikaalne suhe maaga säilib ja lõpuks jõuan katlakütja valdustesse. Suured raudkered seisavad mammutliku rahuga oma kohtadel. Vaatan kõhklevalt ringi. Ikkagi keskõö. Kaugemad nurgad on hoopis pimedas. Keegi nagu ohkas. Ei, vist ainult tundus nii. Kuskilt aga tilgub midagi. Seda kuulen selgelt. Tilk-tilk-tilk!

Tühjendan need prüginõud, et see kõõgikoristamise kohustus juba ükskord kaelast ära saada ja sean end minekule. Äkki aga... Ei, nüüd ma ei eksinud. Tõepoolest keegi ohkab. Mis see ometi on? Ma ju ei karda midagi. Pole kunagi kartnud ega karda praegugi. Aga see sisendus näib olevat tulutu. Julgus jookseb varbaotstest välja ja kogu keha täitub surinat tekitava kõhedusega.

«Šš-šš-šš, olen
ššooja vee vaim...»

Selge sott! Nüüd ma isegi näen teda. Tõepoolest, nagu vanake Hottabõtš kasvab ta välja rõskel laepinnal olevatest tilkadest.

Teadmatus on alati see kõige suurem hirm. Nüüd aga aru saades, kellega on tegemist, hakkab mu mõte lausa palavikuliselt tööle. Sooja vee vaim — teda mul ju vaja ongi! Et dušš ei tööta, sellega olen ammu harjunud. Kuid ajast, mil viimati siin pesuruumis sooja veega pesta sai, on juba üle kuu möödas. Musta pesu hunnik aina kasvab. Kui õige räägiks selle sooja vee vaimuga. Äkki saab kaubale.

Tegin juba suu lahti, kuid teadagi — vaim on vaim ja ilmselt kuulub mõtete lugemine tema kõikvõimalike omaduste hulka. Ainus, keda ma lootsin midagi korda saata suutvaks, osutus samuti võimetuks. Susisedes kadus ta laealusesse hämarusse.

Ohkasin. Kahju, väga kahju!

AIME JÕGI,
Pälsoni t. 14 ühiselamu elanik

Laskmine

Ülikooli spartakiaadi laskevõistlused on laupäeval ja pühapäeval kell 9—18 Salme t. 1 lasketiirus.

Spordiklubi

Teade

Traditsiooniline TRÜ—EPA matškohtumine korvpallis toimub 16. aprillil EPA võimlas.

Mängude kava:

kell 11 filoloogiat.—zootehnikat.
„ 12 füüsika-keemiat.—agronoomiat.
„ 13 bioloogia-geograafiat.—majandust.
„ 14 õppejõud
„ 15.15 arstit.—veterinaariat.
„ 16.15 kehakultuurit.—metsanduse ja maaparanduse teaduskond.

NB! Kohtumine õigusteaduskonna ja põllumajanduse mehhaniseerimise teaduskonna vahel toimub reedel, 14. aprillil kl. 18.30.

Uusi trükiseid

Eesti keele tekste ja harjutusi vene üliõpilastele I. 2. vihik. Teine, parandatud trükk. Tartu 1978, 112 lk., 1200 eks., 20 kop.

G. Kangro. Funktsionaalanalüüs. Tartu 1978, 64 lk., 500 eks., 10 kop.

G. Karu. Katsetehnika praktikum I. Teine, täiendatud trükk. Tartu 1978, 172 lk., 500 eks., 30 kop.

V. Krinal. Majanduslike õpetuste ajalugul I. Tartu 1978, 88 lk., 500 eks., 15 kop.

Kõrgem matemaatika majandusteaduskonna üliõpilastele II. Tartu 1978, 70 lk., 500 eks., 15 kop.

E. Laasik. Õppemetoodiline skeemide kogumik Nõukogude tsiviilõigusest II. Tartu 1978, 58 lk., 500 eks., 10 kop.

H. Lindmäe. Uurimistaktika I. Tartu 1978, 82 lk., 600 eks., 15 kop.

Ülesandeid raamatupidamise üldteooria praktikumideks. Tartu 1978, 72 lk., 500 eks., 15 kop.

Matemaatika ja kaasaeg XXI. Abimaterjale matemaatika õpetajatele ja õppijatele. Tartu 1978, 102 lk., 1500 eks., 1 rbl. 30 kop.

TOIMETAJA kt. V. SOOTAK

«Tartu Rийклик Юликоол» («Тартуский государственный университет») Орган парткома, ректората, комитета ЛКСМ и профкома Тартуского государственного университета, г. Тарту — Эстонская ССР.
Hans Heidemanni nim. trükikoja trükk, Tartu, Ülikooli 17/19. III Üksiknumbri hind 2 kop. Tell. nr. 1672. MB-03895.

Kontrolleksemplar

AR Fr. R. Kreutzwaldi nim. ENSV Riiklik Raamatukogu

KÕIGI MAADE PROLETAARLASED, ÜHINEGE!

tartu riiklik ülikool

TRÜ

EKP TRÜ komitee, TRÜ rektoraadi, ELKNÜ TRÜ komitee ja TRÜ ametiühingukomitee häälekandja

Nr. 13 Reedel, 21. aprillil 1978 XXX aastakäik

AVAMISELT

Kolmapäeval kl. 12 kogunesid aulasse sõpruspäevadest osavõtjad. Külalisi oli tulnud 14 NSV Liidu linnast, Ungarist ja Poola Rahvavabariigist. TRÜ komsomolikomitee nimel avas sõpruspäevad Igor Gräzin. On sümboolne, et erinevatest rahvustest noorte kohtumine toimub just suure internatsionalisti V. I. Lenini sünniaastapäeva künnisel. Viidi lilled V. I. Lenini mälestussambale ja Suures Isamaasõjas langenute mälestustahvli ette. «Me ootasime ja oleme rõõmsad teie tuleku üle!» ütles I. Gräzin külaliste poole pöördudes. Ning «Gaudeamuse» helid kuulutasid pika sõpruspeo algust.

TRÜ parteikomitee nimel tervitas külalisi dotsent A. Kiris, kes soovis, et kõigil jääks siia palju sõpru, keda kaua meenutada. Ukraina noorte head soovid andis üle Valeri Prihhodko, Taškendi soojust saime tunda Ulugbek Niazovi sõnades. Mägise tervituse Altai Riiklikust Ülikoolist tõi Igor Knitenko, ungarlaste nimel võttis sõna Szivós Attila. TRÜ komsomolikomitee sekretär Kalle Liiv tutvustas meie ülikooli. Värvikust lisas avaaktusele TRÜ kammerkoori laul.

TIINA MERIRAND

Prosimy bardzo!

«Apelsini» pidu hakkas täishoogu sisse saama, EPA terve võimla oli tol õhtul üks suur ja mäslev peademeri. Sellisest möllust on küll võimatu kedagi kaugetest külalistest üles leida, arvasin löödult. Kuid mul vedas: Krakovi Jagiello ülikooli IV kursuse filoloogi JOLANTA ZEMBRZUSKAGA sain jutuotsale õige kiiresti.

Mis tõi Sind Tartusse?

Siiasõidu eesmärgiks oli tegelikult mitte osavõtt sõpruspäevadest, vaid suviste ehitusrühmade vahetuse lõplik kinnitamine. Peale minu on delegatsioonis veel ülikoolikaaslased Maria Loster ja Czeslaw Kowal. Siin esindame me ka Poola Üliõpilaste Sotsialistlikku Liitu. Aga selle, et sattusime teile nii toredal ajal, võib panna juba teie organisaatorite «süüks».

Muljed Tartust?

Oleme siin esmakordselt. Saabusime alles eile õhtul, pole veel jõudnud teie eluga põhjalikumalt tutvust teha. Majutati meid Leningradi mnt. 27 ühiselamusse. Täna hommikul käisime peahoones, pärast lõunat «Apelsini» kontserdil. Olen kindel, et esmamuljed Tartust jäävad püsima — igati sümpaatne linn. Meeldib, et siin on nii palju noori.

Kas ka Krakovis korraldatakse samalaadseid üritusi, nagu on Tartus rahvaste sõpruse päevad?

Päris sellise nime all küll mitte, kuid traditsioonilised tudengite pidustused — *Juwenalia* — toimuvad meil igal aastal. Traditsioon pärineb juba 14. sajandist, Krakovi ülikool on vanim Poolas. *Juwenalia* toimub alati maikuu keskel, kolme nädalalõpupäeva vältel. Osavõtjad päevad tingimata olema kostüümides, neil päevil on kogu linn nagu üks suur lõbus maskeraad.

Juwenalia esimesel päeval annab linnapea pidulikult tudengite kätte sümboolse linnavõtme — see tähendab, et Krakov «usaldatakse» kolmeks päevaks tudengite võimu alla. Viimasel päeval aga selgitatakse ja kroonitakse pidulikult «linna kuninganna» kuni järgmiste pidustusteni. Selle uhke tiitli saab «kauneim ja parim» tudengineidudest. *Juvenalia*'le tuleb alati ka palju külalisi, enamikus küll uudistajatena.

(Veszpremi ülikooli juvenaaliast loe «TRÜ»-st nr. 42 1976. a. — T. M.)

Ilmar ANVELDI joonistus

Milleks on Sinu arvates vaja sõpruspäevi?

Need päevad aitavad süvendada koostööd kõrgkoolide vahel, näitavad tudengkonna ühtsust, kinnitavad kõige selgemini internatsionaalsete suhete püsivust ja arenguvõimaluste ammendamatust. Peale TRÜ on krakovlastel Nõukogude Liidus sidemeid Vilniuse, Kiievi, Novosibirski ja Taškendi ülikoolidega.

Kuidas istub Sulle meie «Apelsin»?

Täiesti korralik meelelahutusansambel, teil on ta vist ääretult populaarne. Kahju, et ma eesti keelest aru ei saa: «Apelsini» lugudes mängib tekst sageli tähtsat rolli. Poolas on praegu eriti populaarne džässmuusika.

Kauaks meile jääte?

Esmaspäeval sõidame Minski, sealt edasi (ikka rongiga) juba oma kodumaale, Poolasse. Siin loodame ära käia enamikul sõpruspäevade üritustel.

WSZYSTKIEGO DOBREGO!

TIIT MATSULEVITS

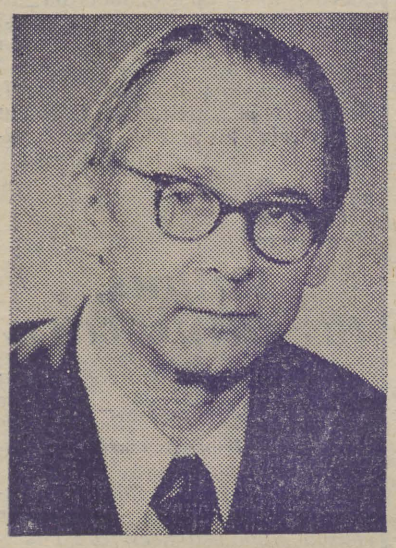

Kroonika

ENSV Teaduste Akadeemia uus korrespondentliige keemiadoktor prof. VIKTOR PALM.

Käed külge!

22. aprillil läheme laupäevakule. Ülikoolis käivad selleks ettevalmistustööd juba 10. aprillist. Viimased täpsustused ülikoolisiseste tööde osas tehti esmaspäeval teaduskondade esindajate koosolekul. Nädala alguses andis tööde kohta täpse informatsiooni ka ehitustrust.

Ajasime juttu laupäevaku organiseerimiskomisjoni esimehe dots. kt. ANDO OTSAGA.

Kui palju on tööjõudu välja minemas?

Statsionaaris õpib 4959 tudengit, lisaks neile 2954 töötajat. Tavaliselt on tööl 85—90% inimestest. Kokku saab suur arv töökäsi.

Missugustel objektidel käed külge pannakse?

Eelkõige tehakse korda teaduskondade ruumid ja oma territoorium, aga korrastatakse ka objekte, mida kasutab linn. Näiteks arstiteaduskond on ametis vana anatoomikumi, sünnitusmaja ja Tartu Kliinilise Haigla juures. Bioloogia-geograafiateaduskond töötab botaanikaaias. Ajalookomisjoni initsiatiivil korrastatakse endiste õppejõudude ja töötajate kalmud. Varustusosakonna käsutuses on 50 tudengit majandusteaduskonnast, kes töötavad Riia tänava laos. 180 tudengit läheb Ehitusvalitsuse nr. 1 käsutusse: TRÜ uue raamatukogu ehitusele, raudbetoontoodete tehase objektile, autoteeninduse ja raadioreleejaama ehitusele.

Ülerääkimist ei vaja, kuidas oma tööd tuleb teha. Südamele tahaksin panna, et kõik linna objektidele määratud jõud välja tuleksid, et saaksime oma kohuse linna ees auga täita.

Laupäevak on ülikoolis suuremahuline, sest tööpaiku on palju. Teistest enam on toimetamist kehakultuurlastel, kel on vaja korda seada staadion, suusabaas, Kääriku kompleks, sõudebaas ja Gagarini tänava võimla, samuti arstidel, sest neil on juba üle 20 kateedriruumi.

Ka Toomemägi on teaduskondade vahel ära jagatud ja ootab kordaseadmist nii ruttu kui ilmad lubavad. Hiljemalt aprilli lõpuks peaks selle tööga lõpule jõudma.

Laupäevak viiakse läbi väljaspool õppetööd ja juba praegu käib see täie hooga. Esimesed kokkuvõtted tehakse reede keskpäevaks ja joon tõmmatakse alla esmaspäeva hommikul.

Niisiis — töö ootab. Jõudu kõigile!

REET RIHVK,
ajakirjanduse I k.

Ministri käskkiri

Kauaaegse viljaka teadusliku ja pedagoogilise töö, aktiivse ühiskondliku tegevuse eest ning seoses 50. sünnipäevaga autasustati aukirjaga füüsika-keemiateaduskonna dekaani keemiadoktor professor Vello PASTI.

Rektori käskkiri

Rektor avaldas kiitust prof. kt. Lembit TÄHEPÕLLULE akadeemik J. Sibula juubelile pühendatud sümposioni eeskujuliku korraldamise eest ning vanemtöödejuhataja jaoskonna elektrikule Kalju PUUSEPA-LE Tallinna Polütehnikumi lõpetamise ja eeskujuliku töö eest erialal.

Rektor tänab hügieeni- ja restaureerimise osakonna restauraatorit VIRVE NAGELIT kauaaegse kohusetundliku töö eest ülikooli raamatukogus.

Rektor õnnitles

50. sünnipäeva puhul eesti keele kateedri dots. Aino VALMETIT ning rahanduse ja krediidi kateedri dots. Arno SUSI ja 60. sünnipäeva puhul TRÜ staadioni abitöölist Artur TANNIT ning tänas juubilare eeskujuliku töö eest.

INTERVJUU PARTEISEKRETÄRIGA

Täna teeme algust uue rubriigiga, milles tahame lähemalt tutvustada ülikooli parteiorganisatsioonide tööd. Rubriigi ühatab sisse intervjuu õigusteaduskonna parteibüroo sekretäri dots. KALLE NIGOLAGA.

Paraneb õppedistsipliin, paraneb õppeedukus

Uus konstitutsioon. Kuidas on selle tundmaõppimine lülitatud õpetöösse? Teaduslikku töösse?

Et valdav enamik õigusteaduskonnas õpetatavaist erialaaineist otseselt baseerub konstitutsioonil, siis puudub meil eriline vajadus korraldada NSV Liidu uue konstitutsiooni tundmaõppimiseks spetsiaalseid õppusi. Midagi taolist siiski toimus — ÜTÜ erakorraline konverents 1977. a. novembris. Uue konstitutsiooniga tutvuvad meie üliõpilased peaasjalikult igapäevase õppetöö käigus. Nii käsitletakse tsiviilõiguse ja -protsessi kateedri õpetatavates ainetes eriti ulatuslikult konstitutsiooni neid sätteid, mis seonduvad majandussüsteemiga. Kriminaalõiguse ja -protsessi kateeder õpetab ainet «Kohus ja õigusemõistmine NSV Liidus». Selle raames tehakse tutvust NSV Liidu uue konstitutsiooni 7. osaga (õigusemõistmine, arbitraaž ja prokurörijärelevalve). Riigi ja õiguse ajaloo kateedri õppejõud käsitlevad uut konstitutsiooni ajaloolises tagasivaates. Suurimat tööd teeb uue põhiseaduse tutvustamisel aga riigi- ja haldusõiguse kateeder. Konstitutsioonis on vähe selliseid sätteid, millest selle kateedri õpetatavates ainetes mööda minnakse.

Uue konstitutsiooni teemadel kirjutatakse kursusetöid. Vaevalt minnakse uuest konstitutsioonist vaikides mööda ka koostamise järgus olevates ÜTÜ konverentsi- ja võistlustöödest, samuti diplomitöödes.

Õppeedukus ja õppedistsipliin. Milline on siin dekanaadi, komsomoli- ja parteiorganisatsiooni osa?

Õigusteaduskonna parteiorganisatsiooni aruande- ja valimiskoosolek möödunud aasta mais kohustas parteibürood välja töötama õppeedukuse ja õppedistsipliini parandamise abinõude komplekssüsteemi. Septembris kiitis teaduskonna parteikoosolek kavandatud abinõud heaks ja neid on hakatud ellu rakendama.

Nii nõuab dekanaat nüüd õppejõududelt üliõpilaste auditoorsest tööst osavõtu pidevamat ja täpsemat vältel pidevalt mittetöötanud üliõpilaste teadmisi kontrollitakse arvestusel ja eksamil kogu kursuse ulatuses.

Üliõpilaste õppedistsipliini olukorda teaduskonnas arutatakse vähemalt üks kord kuus. Siis võetakse ka seisukoht distsipliini korduvalt rikkunud üliõpilaste suhtes. Nendest aruteludest võtavad tavaliselt osa õppeprodekaan, parteibüroo esinda-

(Järg 4. lk.)

Komsomolikongressile

25. aprilliks tulevad Moskvasse noorsooühingu XVIII kongressile kogu maa kommunistlike noorte esindajad. Tartu Riiklikust Ülikoolist on seal ainsana majandusteaduskonna komsomolisekretär Ülle LEPP. Esitasime talle ärasõidu eel mõned küsimused.

Milliste mõtetega lähed kongressile?

Olla ÜLKNÜ XVIII kongressi delegaat — see on suur vastutus ja usaldus. Sõites meie noorte suurfoorumile, loodan leida lahendust meie üliõpilaste ees seisvatele probleemidele ja kui vaja, siis anda ka oma panus. Tahan vahetada mõtteid, kogemusi teiste meie üliõpilaskonna esindajatega ning pöörduda tagasi täis uut energiat, indu, ideid.

Mis on majandusteaduskonnas uut teoksil?

On juba kord nii, et teaduskonnas korraldatakse põhiliselt traditsioonilisi üritusi. Kuid igal aastal oleme ühtlasi hakkama saanud ka mõne täiesti uue, omalaadse algatusega. Sel aastal sai siis ära peetud üks tõeline teaduskonna nääripidu kingituste, näärisokkude, näärivana ja muu näärihõngulisega. Meie täiesti oma interklubi on nüüd avaõhtu ära pidanud ja jääb vaid loota, et kaasalööjaid jätkub ning et majanduse interklubis hakkab valitsema tõeliselt tudenglik klubivaim. Hiljuti sõlmisime ametliku sõpruslepingu Vilniuse RÜ majandusüberneetika ja statistika teaduskonna interklubiga «Planeta». Loodame, et sellest saab tubli panus meie ülikoolidevaheliste kultuurisidemete arendamisse. Sel kevadel on veel kavas korraldada meie ühiskodu koristamistalgud ehk suur pesupäev.

Teaduskonna eesotsas ei ole kindlasti lihtne olla. Mis teeb sekretärile muret?

Majandusteaduskond on tuntud oma ärksa meele poolest. Kuid kahjuks on ka meil nii, et ainult väike grupp üliõpilasi organiseerib, pakub uusi ideid, ülejäänud jäävad passiivseks. Arvan, et igaühel on oma arvamus selle kohta, mis oleks võinud olla teisiti või hoopis tegemata. Kahju ainult, et need arvamused jõuavad väga harva komsomolibürooni. Muret teeb meie üliõpilaste vähene vastutustunne. Meie muidu tublidele sportlastele tuleb ikka meelde tuletada, et teaduskonna eest on vaja väljas olla, ja pahatihti juhtub nii, et spordinõukogu esimees peab ise dressi selga tõmbama ja puuduvat võistlejat asendama. Tuleks harjuda mõttega, et nii mõnigi kord peab teaduskonna huvid seadma kõrgemale isiklikest huvidest. Kahju, et mõned üliõpilased ei oska pidada ühiselamut veel meie kõigi ühiskoduks. Sellest tunnistavad koristamata köögid, väljakeeratud elektripirnid, aeg-ajalt maharebitud näitagitatsioon.

Oletame, et Sinust saab järgmine ülikooli komsomolisekretär. Millest alustaksid?

Lähtuksin põhimõttest: vähem sõnu ja pabereid, rohkem tegusid.

Usutles
ESTER ŠANK

50-aastane histoloogiaprofessor

Astudes vana *alma mater*'i sammaste alla, võime siin tihti kohata range välimusega asjalikku professorit. See mees on Tartu Riikliku Ülikooli arstiteaduskonna prodekaan, anatoomia- ja histoloogiakateedri juhataja, meditsiinidoktor professor ÜLO AREND, kelle elu vanker veeres juubeliaastasse täna, 21. aprillil.

Juubilar alustas eluteed Tallinnas ametniku perekonnas; lõpetas Tallinna 7. keskkooli medaliga, seejärel Tartu Riikliku Ülikooli arstiteaduskonna raviosakonna kiitusega 1952. a. Sellest ajast peale kuni tänaseni on ta olnud pedagoog ja teadlane-morfoloog (mõni aasta patoloogilise anatoomia, seejärel histoloogia kateedris).

Üle 25 aasta kestnud pedagoogitöös on ta võitnud kolleegide tunnustuse ja üliõpilaste austuse. Loengud on alati selged ja põhjalikud. Ta on olnud ka hea kursuseiuhendaja; viimasel ajal korraldab õppeprodekaanina õppetööd kogu teaduskonnas. Temalt on kaasautorluses ilmunud 2 histoloogia õppevahendit.

Teaduslikku töösse lülitus Ü. Arend juba üliõpilaspõlves patoloogilise anatoomia kateedris prof. A. Valdese nõudlikul juhendamisel. Kandidaadiväitekirja kaitses 1955. ja doktoritööd 1968. a., probleemiks sidekoe regeneratsioon aseptilise põletiku koldes ja selle neurohormonaalne regulatsioon. Tema sulest on ilmunud üle 70 teadusliku publikatsiooni. Tööd on üleliiduliselt arvestatava tähtsusega. Niisama tähtis on prof. Ü. Arendi osa uute histokeemiliste ja autoradiograafiliste meetodite kasutuselevõtmisel kateedri uurimistöös.

Prof. Ü. Arend on alati tasakaalukas, kohusetruu ja täpne, aga ka nõudlik enda ja teiste suhtes. Talle on orgaaniliselt võõras suhtlemisel alluvatega kasutada kõrgendatud hääletooni või jämedaid väljendusi, mida meil paraku siiski veel juhtub. Arstiteadlasena tunneb ja tunnetab ta sõna väärtust, oskab seda kasutada igapäevases töös. Juubilar on väga põhjalik inimene. Plaanide ja aruannete koostamisel või muu säärase töö juures võib ta koos asjaosaliste kolleegidega tundide kaupa istuda ja küsimust arutada (deviisi all — õppejõududel on piiramata tööaeg). Ettevõetud asi peab nõutud kuupäevaks korda saama.

Kommunistina võtab prof. Ü. Arend aktiivselt osa meie elu aktuaalsete küsimuste lahendamisest.

Kolleegid

Õigusteaduse ja üliõpilasteaduse kokkupuutepunktid

Teoks sai juuraüliõpilaste järjekordne teaduskonverents, sedapuhku kolmekümne neljas. Tänavune konverents oli mitmes plaanis omanäoline. Esiteks tähistati sellega ülikooli ÜTÜ 30. aastapäeva. Kevadisele konverentsile lisandus sügisel toimunud erakorraline konverents «Õiguslikke põhiküsimusi uues Nõukogude konstitutsioonis», mis toimus 23. novembril. Teiseks võeti konverentsi avapäeval, 13. aprillil vastu uus Nõukogude Eesti põhiseadus. See andis oma ilme konverentsi kõigile päevadele. Kolmandaks tegutses aastase vaheaja järel jälle juhtimisteaduse sektsioon. Uue vormina meie teaduskonverentside ajaloos väideldi ainult kindlal teemal: koosolek, selle ettevalmistamine ,läbiviimine, protokollimine. Sektsiooni teisel istungil oli ka suur praktiline tähtsus — koos teaduskonna komsomoliaktiiviga arutati komsomolibüroo sektorite juhatajate ametijuhendeid.

Sel aastal toimus konverentsi töö viies sektsioonis, peale eespool nimetatu veel kriminaal-, tsiviil-, riigi- ja tööõiguse ning riigi ja õiguse ajaloo sektsioonides. Konverentsi pingelist tööd näitab, et kolmel päeval kuulati 43 ettekannet, s. t. et peaaegu kuuendik meie üliõpilastest oli sellega hõlmatud. Kõige mahukam töö tehti professor V. Keldri juhtimisel tsiviilõiguse sektsioonis, kus kuulati 10 ettekannet. Kõige arvukam osavõtt oli kriminaalõiguse sektsiooni tööst (55 inimest). Kõige rohkem töid kirjutati vanemõpetaja L. Saarnitsa juhendamisel (10 tööd). Kõige enam oli esinejaid III ja IV kursuselt (kummastki 12 ettekannet). Professor V. Kelder ütles oma sõnavõtus lõpp-plenaaristungil konverentsi igati kordaläinuks ning tõstis esile selle organiseeritust, ettekannete sisukuse ja esinemiskultuuri kasvu.

ANDRUS LAUREN,
õigusteaduskonna ÜTÜ nõukogu esimees

Kirjandusvõistlus

TRÜ komsomolikomitee ja ÜTÜ eesti kirjanduse ja rahvaluule ring kuulutavad välja kirjandusvõistluse. Töid võib esitada kõigis žanreis, nii ilukirjandust kui ka kirjanduskriitikat.

Tähtaeg 15. oktoober 1978 (arvesse tulevad ka selle kuupäeva postitempliga saadetised).

Märksõnaga varustatud tööd saata või tuua ajalehe «TRÜ» toimetusse (202 400 Tartu, Ülikooli 18—302). Kinnises ümbrikus lisada oma nimi, aadress, teaduskond, osakond ja kursus.

Jõudu tööle!

Filoloogiateaduskond

- **Olümpiaad «Üliõpilane ja teaduslik-tehniline progress» on jõudnud lõppvooru.**
- **Eesti keele ja kirjanduse erialakonkursi vabariiklikust voorust tuli ülikoolile suur võistkondlik ja individuaalvõit.**
- **Kõik kolm auhinnatut on eesti filoloogia IV kursuse üliõpilased.**
- **Võistlejalt nõutakse mitmekülgsust.**

Eelmisel nädalal peeti Tallinna Pedagoogilises Instituudis eesti keele ja kirjanduse erialakonkursi lõppvoor, konkureerimas TRÜ ja TPedI 5-liikmelised võistkonnad pluss kummastki kaks individuaalvõistlejat. Ette rutates: lõpparve näitas ülikooli 345:288 võitu. Individuaalselt oli teist aastat parim, seekord konkurentidest peajagu üle UDO UIBO (91 punkti võimalikust 100-st). Ester Šank ja individuaalarvestuses Tiiu Kalaus kogusid 75 punkti. Ja veel neljaski IV kursuse eesti filoloog oli eesotsas — Avo Rosenvald (67 p.). Oma kooli au eest olid edukalt väljas ka Birute Želvite ja Anne Kiudorv (III k.) ning Anne Paju (II k.). Nendega on seotud ka meie tulevikulootused, sest V kursuse üliõpilasi ei lubata enam osaleda.

Kaheosaline konkursitöö eeldas nii võistkonna koostajailt-ettevalmistajailt kui ka võistlejailt endilt suurt pingutust: ei ole kerge leida üliõpilasi, kes oleksid võrdselt võimekad nii keeles kui kirjanduses, seda eriti olukorras, kus erialadesse jagunetakse juba I kursusel. Huvitav on aga märkida, et kaks meie võistlejat olid erialalt hoopis ajakirjanikud.

Töö keeleosa koosnes etteütlusest, lauseanalüüsist, sõnaliikide määramisest, neologismide loogilisest analüüsist, morfonoloogiaülesandeist ja potentsiaalsete sõnade vormide moodustamisest. U. Uibo lahendas neli ülesannet teistest paremini. Ainult süntaksiülesande lahendamisel pääses Pedagoogilise Instituudi võistleja Maie Bachmann esikohale.

Kirjanduse osas tuli analüüsida A. H. Tammsaare novelli «Käbe-Kaarel ja tema noor naine» ning D. Vaarandi luuletust «Saar». Siin jagas Udo Uiboga esikohta TPedI võistleja Toomas Haug, kes aga keeles oli 6 punktiga 50 võimalikust nõrgim.

Tulemused näitavad, et eelkõige lõid läbi vanemate kursuste üliõpilased, kellel lisaks üldkursustele ka mitu eriainet läbi võetud ning kursuse- ja konverentsitööde tarvis mõnda probleemi päris sügavale sisse mindud, nii mõnelgi aga lihtsalt huvi aine vastu kõige taga seisab. Eks see olgugi õpetuseks järeltulijatele.

TEA SILD

Ülikooli ülekaalukas võit

Katse kirjutada lugemiselamus

Kas «elamused» on need hetked elust, mida me tagantjärele tähtsustame, muudame oma meenutusradade verstapostideks? Olevikku me ju ei väärtusta, sest kui me midagi tehes endale, kulmud kipras, kinnitame, et see meile meeldib, on juba midagi korrast ära. Kui keegi minu käest pärib: «Milliseid raamatuid sa armastad lugeda?» (küsimus, mida ma ei pea eriti arukaks), meenub mulle, kuidas kord aastate eest eksamilt tulles tundsin raamatukauplusest mööbudes kihku osta üks raamat. Ma valisin uudiskirjanduse letist kõige paksema romaani, sõitsin mere äärde, nautisin vaheldumisi vett, päikest ja lugemist. See raamat (pealkirja ma ei ütle) kuulub mu lemmikute hulka.

Võib muidugi muiata ja arvata, et šampust juues tundub telefoniraamatki huvitav, ent kas tasub korraldada koduseid klassikapäevi, arvates end tegevat eneseharimise auväärset tööd.

Ma pole enam aastaid oma lugemiselamusi paberile pannud, sest olen hakanud arusaamisele jõudma, et lugemiselamus pole niisugune elamus nagu päevikulehekülgedele jõudvate mõtete elu poolt dikteeritud alged, pole otsene, pole vahetu. Pigem on ta taasrändamine oma mälestuste, arusaamade, tõekspidamiste maale. Üks jällekolamine oma kahtluste võsastuvatel karjamaadel. Süüdlaseks on hea raamatu autor. Ta võtab mu kaasa, me läheme koos, ometi ka kumbki natuke omaette, sest minust-lugejast on tal vaid umbisikuline teadmine ja minagi ei tohi temast liiga palju teada, siis muutub see segavaks. Kirjanik pole sõber — minu meelest: tema teoseid ei saa mõista autori kui inimese mõistmise kaudu, pigem vastupidi.

Niisiis, me asume teele, retkele hommikusse, mina pealegi täistuubitud varakommikuses Tartu—Rakvere bussis, surutud akna ja sõrmi trummeldava skisofreenilise kaasreisija vahele. Aga olustik pole varsti üldse tähtis nagu kunagi jalgu märjaks tegev õine rohigi. Kunagi, mille erutava surmtõsiduse mälestuste mahe muie muudab armsaks, mitte üleolevaks, millele tagasivaataja tarkus püüab filosoofiatki juurde manada. Sealt eluhommikust otsime ju sageli tähendust oma hilisematele tegemistele, saades kinnitust meid vaid esialgu hämmastavale tõsiasjale: mida vanemaks me saame, seda paremini me mäletame oma lapsepõlve.

Kooliaastail ma ei lugenud «Väikest Illimari», sest ta oli minu jaoks tgav, niisamuti nagu poleks ma tookord, keskmises või vanemas koolieas, tahtnud sisse elada Asta Põldmäe hiljuti ilmunud jutukogusse «Mitmekesi maateral» (Tln., 1978). Nüüd aga küll.

Raamatu ülesehitus näib suunavat mu mõtelda tahtmisi vaheldumisi mälestusilt («Metsmesilane», «Minia», «Linnurohi») filosoofilistele väljadele ja uute mõtteseoste sünnitamisele («Retk hommikusse», «Leidlaps», «Uinunud sõnad»). Ega vist ole juhus, et nimijutud, mõlemad omamoodi maailmaleidmislood, asetaksin ma kõhklemata «vanainimeste kirjandusse».

Juba A. Põldmäe «Linnade kodustamisest» ja «Me» juures olles märkasin, et mul meeldib neid lugeda nagu aforismialbumit või üht Rootsimaa-raamatut — vähehaaval, puudutades nagu mõttekatalüsaatoreid. Lauseid, milles lihtsa tõe lihtne väljaütlemine korraga uuel häälel kõnelema hakkab. Sest tõepoolest, kui üks poiss istuks oma kollaste kõrvaaukudega ainult sinu kõrval...[1] Ja võõras raamat, mille üks külg oli teistmoodi must, sest must saab olla mitut moodi, aga puhas mitte.[2] Laused saavad iseseisvaiks, nägusarõivalisteks tantsijateks, igaks nagu hüüaks neist: «Vaata mind! Vaata mind!» Ma ei taha olla ansamblijuht ega oska ka öelda, on see niiviisi hea või halb. Nad on lihtsalt sellised laused.

Nii tulebki, et lugedes «Mitmekesi maateral», näen kord tantsijaid, kord tantsu, otsekui vaadeldes mõnd optilist trikki — kord kaht nägu, kord karikat.

Lugu regatisuvest, omaette võetuna mõnus ja tore, tundub teiste seas jäävat kuidagi omaette, pärinevaks teistsugustest meeleoludest. Võib-olla ka, et ülejäänute kõrvale tõusmast takistab teda päriselt mitte väljapeetud poisilikkus, sest kusagil ridade vahel näib peituvat jutulik pioneeriõhin, mis meenutab lapsepõlves loetud raamatuid, mitte aga lapsepõlve. Ka «Märt Mõru erakonsultatsioon esimest korda koolieminejaile», lugemarabav ja mõtlemapanev, kuulub küllap teise maailma kui «Mitmekesi maateral» kaanepildilt vaatava tüdruku silmade läbi nähtu. Märt Mõru mõtetega analoogseid tundub aga olevat «Linnurohus».

Nii targutan ma nüüd, raamatut üle sirvides, siit-sealt lugedes, mitte enam olles osaline neis pärastlõunais, kui «vasika vaia tuli kaks korda edasi panna», vaid püüdes määratleda elamuste meenutamise elamusi, analüüsida mõtteid ajendanud mõtteid. Seejuures kaotan ma midagi enda jaoks, saates selle natukese vähehaaval paberile, suuremas jaos aga prügikorvi. Vahest oleks õigem talitada lihtsalt nii nagu mina Rakverest tulles. Suruda raamat sõbrale pihku: «Säh, loe, mulle meeldis!» Kuigi nii ei veena kedagi. Peale sõbra, aga rohkem pole vajagi.

JÜRI ROOSAARE

[1] Lk. 85.
[2] Lk. 91.

Repliik

Valgus, tarviline vara

Tuubikumis õppimine võib hakata tervise peale. Vähemalt nägemisele küll. Sellised mõtted tulevad pähe, kui õhtul, silmad punased, peeglisse vaatad. Kuidas nii?

Tuled õppelasse, käid läbi kümmekond vaba lauda, millel lamp (püsab pilgu heitmisest tühja lambikuplisse), ja istud võimalikult laearmatuuri lähedale. Sellel küll kolmandik pirnidest elustava tulukeseta, kuid asi seegi. Töötad tunnikest kaks ja tunned, et oled unine, õigemini on vaid silmad nagu uneliiva täis. Harjumatuse asi. Ime siis, et mõtted ja pilk nagu iseenesest raamatutelt ära lähevad ja tuubikumi ekslema satuvad: rohkem valgustatud õppureid võib sõrmedel üles lugeda, kolmandikul laudadest puudub valgusti üldse. Mõtiskled tudengite äraharjumisvõime ja leidlikkuse üle. Nii näiteks kruvitakse «kroonu» pirn enne lahkumist katkise kontaktiga laualambi pessa — järgmisel päeval hea võtta. See pirn, mille repliigi autor välja keeras, oli küll ainult viieteistkümnevatine... Ehk siiski ei ole vaja välisuksele kinnitada paberit kirjaga: «Külastajatel palutakse oma tervise huvides kaasa võtta isiklik elektripirn, soovitav koos laualambiga.» Ja nii hakkad juba päris naiivselt (?) arutlema: kui riidehoius ripub 1—5 kehakatet, kas siis ikka on päris mõttekas riidehoidjat pidada (s.t. palgal hoida). Selle raha eest... Aga vist ikka on, sest kes muidu enne sulgemisaega minutite kaupa (mõni sekund puhkuseks vahele) sireeni annaks: minge juba ära! Normaalse valguse kättel

MATI MÄÄRITS

TÄNAPÄEVA TV

Toimetuselt.

Tänane 3. lehekülg on pühendatud meie ajalehe jaoks ebatavalisele teemale — televisiooniprobleemidele.

Me kõik arvame end palju teadvat sellest ajakirjandusliigist, mis üha enam tiibu sirutab; me tunneme kõiki ja meil on aimu kõigest, oleme pädevad otsekoheselt (tihtipeale aga mõtlematult) oma arvamust avaldama.

Tudeng on kõige harvem külaline teleekraani ees, ütleb statistika. Ja küllap see nii ongi, sest ajanappus ei lase teinekord ajalehtegi lugeda...

Loodame aga siiralt, et tänane lehenumber siiski TV-probleeme veidi rohkemas valguses paista laseb ja lugejaid nendega tuttavamaks teeb. Niisiis, «roosid ja vitsad» TV-s, kus kaunimatel roosidel kindlasti okkad küljes ja kus vihasemadki vitsad pehmeid pajuurbi kanda võivad.

ENN ANUPÕLD

AJAKIRJANDUSÜLIÕPILASTE PRESSIKONVERENTSILT ENSV RAADIO- JA TELEVISIOONIKOMITEE ESIMEHE ASETÄITJA ENN ANUPÕLLUGA

SISSEJUHATUSEKS

Televisioon on tänapäeval saanud palju hellitusnimesid, nagu näiteks «põrgukast» või «ühesilmaline kükloop». Kõigest sellest hoolimata on TV võidukäik maailmas vaieldamatu, ta on kõikidest ajakirjandusliikidest kõige suuremat huvi äratav, kõige kollektiivsem, kõige tehnilisem, ja julgeksin väita, et kõige keerulisem ajakirjanduslik looming. Ajalehetöötaja on sõltuv ainult paberist, pliiatsist ja omaenda ajutegevusest. Kaht esimest meil jätkub, aju puudulikkuse üle aga ei kurda keegi meie seast, kõige vähem aga ajakirjanik...

TV-d ahistavad paljud tehnilised probleemid, mistõttu ei olegi mõni ajalehes hästi läbilöök inimene meil suuteline töötama. TV-s sõltub idee teokstegemine paljudest teguritest, mis nõuavad suurt keskendumisvõimet ja oskust inimestega lävida. Kogu «meeskond» tuleb panna töötama üheainsa idee nimel, mis keerleb tavalisima TV saate ümber.

Arukamad teleteoreetikud, kes ei ole sattunud pimedasse vaimustusse TV valdavast võidukäigust viimase 15—20 aasta jooksul, nendivad, et hoolimata tohutust uurijate hulgast pole tänaseni selge, kuidas TV mõjutab kaasaegset maailma, kujundab inimeste maailmapilti. Ühtset ja hästi argumenteeritud TV-sotsioloogiat pole kahjuks veel olemas. TV võimalused inimeste mõttemaailma ja suhtumise kujundamisel pole kaugeltki ära kasutatud.

Eesti on hästi telefitseeritud maa: meil on 340—350 tuhat telerit, oleme jõudmas normaalsele tänapäeva tasemele. TV osa poliitilises elus on mõistetud mõlemas maailmasüsteemis ja siin peegeldub ideoloogiline võitlus väga tugevasti. TV on kujunenud vahedaks ideoloogilise võitluse relvaks maailmas. Kui vaadata TV kujunemist ning tänast päeva, siis võib tegelikult jälgida kahte leeri jaotumist: on olemas nn. riiklik TV (õpetav ja kasvatav) ning viimasel ajal tohutult arenev võimas kommerts-TV. Kapitalistlikus maailmas on TV eeskätt äri, kõige puhtakujulisem kommertsettevõte. Kommerts-TV jõudu näitab seegi, et vana võimas BBC oli sunnitud andma ruumi reklaami-TV-le. «Heal» saateajal USA televõrgus näidatav reklaamiminut maksab meie rahasse ümberpanduna 40—50 tuhat rubla. Rekordiks on ühe seebi reklaam USA-s, mille ühe minuti eest maksis firma 200 000 rubla!

Teiseks olulisemaks tendentsiks on värvi-TV areng, mis maksab umbes kolm korda rohkem kui mustvalge programm. Värviprogrammi tootmiskulude kallinemine tekitab olulise vajaduse programmide vahetamise järele. Näiteks Prantsusmaal ja Inglismaal on kindlaks määratud protsent, kui palju tohib oma TV-s näidata importprogramme. Euroopas tervikuna kõigub see protsent 30—40 ringis. Aafrika riikides aga, mis parasjagu arenemisjärgus, näidatakse «importi» üle 90%, enamasti odavaid sariprogramme USA-st.

TV perspektiiv — **TV muutub passiivsest ajaviitjast aktiivseks igapäevaseks töövahendiks.** Arenguga on ka seotud kaks sõna: satelliit ja kaabel. Varsti on oodata optilise telekaabli valmimist, eluõiguse omandavad videokassetid, katsetatakse heliplaadi põhimõttel töötava nn. piltplaadi tootmisse laskmist. Telerite suurus ise liigub kahes suunas: kallis kodukino hiiglasuure ekraaniga ja peopessa mahtuv kaasaskantav teler. Kaugel pole päev, mil võtame programmi vastu otse satelliidilt; asjatundjad kõnelevad, et 5—6 aasta pärast maksab värviteler niisama palju kui mustvalge; «maailmatelevisiooniks» on tehnilised eeldused juba olemas, kõik seisab vaid programmi koostamise põhimõtteliste kokkulepete taga.

Kuid ...1975. aasta andmetel oli USA keskmises perekonnas pühapäeviti teler lahti 6 tundi ja 15 minutit. Kui mõelda tõsiselt järele, käib see arv juba üle mõistuse! Ka Jaapanis läheb vaatamisaeg üha pikemaks. Ühe Jaapani linna meer esitas parlamendile ametliku ettepaneku teha pühapäeviti saadete vaadatavuse tippajal programmis umbes pooletunnine paus, et perekond omavahel suhelda saaks. Teatud eas on televaatamine lausa narkomaaniline. Lääne-Saksa psühholoogid tegid mõned aastad tagasi järgmise uurimuse: 180 inimesele, kes vaatasid telerit sõna otseses mõttes hommikust õhtuni (programm aga kestis umbes 20 tundi ööpäevas), lubati anda suuri soodustusi, kui nad loobuvad televaatamisest. Kolm nädalat pärast eksperimendi algust «andis alla» esimene katsealune, 5 kuu pärast aga olid kõik jälle oma telerite ees. See on kapitalistlik maailm. Ent ka meil võib täheldada mõningaid esimesi häireid. Ühes meil teostatud uurimuses käsitleti vaba aja veetmist: vaatluse all oli väga erinevate elukutsete esindajaid. Selgus, et noorte tööliste, õppurite ja maanoorsoo hulgas moodustab TV programmi jälgimine kogu vabast ajast 74—84%! Enesetäiendamisele pühendati samal ajal 1,9—2,4%, ühiskonnatööle 2% vabast ajast jne. Siin on, mis mõtlema paneb.

Üldse täheldatakse inimese elus kaht televaatamise tipp-perioodi: 9. kuni 14. eluaastani ja pärast 60. eluaastat.

KÜSIMUSED

Missugune on meelelahutuse osa sotsialistliku ühiskonna telesüsteemis?

«Tänapäeva teleajakirjanikul peab olema mõtet, indu, ütelda tahtmist, sisemist tahet saada tõeliseks ajakirjanikuks.»

Valdo TÜRGI fotod

See osa on väga suur ja oluline, kuid praktiline teostus ETV-s meid veel ei rahulda. Õigustatult juhiti meie tähelepanu sellele ka viimasel EKP Keskkomitee ideoloogiapleenumil.

Peame nentima, et see on kõige kallim ja keerulisem programm üldse — maitsed, arusaamad ja vastuvõtt on laia publiku hulgas üsnagi erinevad. Mõned teoreetikud väidavad, et rahvas alla kolme miljoni ei olegi suuteline toitma originaalset teleprogrammi. Nõukogude Eesti TV programm tõestab otse vastupidist. Ent meelelahutuse osas põrkame selle väitega küll vahetevahel kokku. Eestis on praegu vaid kolm arvestatavat naljameest, kelle tase vastab TV-le. Meil pole ühtki kirjameest, kes kirjutaks spetsiaalselt TV-le. Pealegi on TV nähtus, mis kulutab väga kiiresti ära ükskõik millise esineja. Estraaditäht kulub, meie elame pisikeses suletud ringis, kuhu juurde tulemas praktiliselt midagi ei ole. Või kui on, siis haruharva. Naljameestel aga on piltlikult öeldes iga varba otsas kaks paremat pakkumist kui TV (neid tiritakse juba pulmadessegi *show*'d tegema...). Meil puudub paraku täisverelise meelelahutusprogrammi potentsiaal, mistõttu olemegi selle osa täitmisel mannetud. Küllap on üks väljapääs veel aktiivsemas pöördumises vennasrahvaste estraadi- ja huumorivaramu poole.

Mida peate möödunud aasta parimaks saatesarjaks?

Selleks pean sarja, mis on tunnustust leidnud ka väljaspool ja mis oli täiesti uudne katsetus üldse Nõukogude televisioonis — saatesari «Sünniaasta», esimene katse tuua ekraanile lavastuslike elementidega 1917. aasta. Nimetaksin «Sünniaastat» harvaks valguskiireks üldiselt kaunis keskpärases TV-programmis.

Millised on ETV lähemad tulevikuperspektiivid?

1. Tuleval aastal hakkame pärast kolmeaastast ootust loodetavasti ehitama uut maja ehk TV-maja teist järku. 1981.—1982. a. loodame sisse kolida ning siis oleme niikaugel, et saame taas normaalsetes tingimustes tööd teha. Kunagi ehitati TV-maja 700 tunni originaalprogrammi jaoks aastas. Praegu teeme siin 1200 tundi.

2. 1980. aastaks peame olema sajaprotsendiliselt värviaparatuuril.

3. Saadete maht enam oluliselt ei kasva. Viisaastaku lõpuks suureneb see veel paari tunni võrra päevas. Lähemas perspektiivis on ka see, et hakkame nägema veel üht keskteleviisiooni programmi.

Ma ei usu, et meie väikeses vabariigis oleks mõttekas suuremat televisiooni rajada, tähtsamad on sisu ja kvaliteet.

Kuidas olete rahul Tartu stuudio tegevusega?

Ei ole rahul. Stuudios ei ole head edasiviivat ajakirjanduslikku vaimu. Tehniline koormus on liiga väike. Oleme seda püüdnud küll tõsta ning teeme praegu konkreetseid samme, et tasakaalustada tehnilisi võimalusi ning loomepotentsiaali. Loodame, et Hagi Šeini ja meie režissööri Jüri Tallinna tulek Tartu stuudiosse toob elevust. Võimalused heaks tööks on olemas.

Kas on mõeldav Tartu stuudio kasutamine TRÜ õppebaasina?

On küll. Küsimust on arutatud, loodetavasti leitakse ka positiivne lahendus. Kui pealinnas käib ehitus, kandub osa meie tööst üle Tartusse. Muul ajal võiks seal praktiseerida aga pooled päevad. On ette valmistatud konkreetne projekt TRÜ ja ETV koostööks. Tartu stuudiost võiks kujuneda tõeline eksperimentaalstuudio, mis tugineb TRÜ ajakirjandusüliõpilastele.

Kuidas peaks kajastuma TRÜ elu Eesti televisioonis?

Praegu ta mingil määral siiski kajastub, saateid on tehtud. Kuid kas ülikoolielu on nii ühetooniline, kui ta meil ekraanil välja näeb?

Küll oleks vaja teema «Mida ma tahan oma elus teha ja miks ma nii tahan?» lahendust teleekraanil, mis ei tohi olla didaktiline, vaid eluline ning haarama konkreetseid näiteid. Vaja on ülikoolielu kujutamise kaudu ekraanil lahendada noore inimese sihikindla eneseteostuse probleeme. Kui teilt tuleks ettepanekuid, võtaksime nad heal meelel vastu. Probleem on meie sotsiaalses elus üks valusamaid. Põhjendamatu käegalöömine, kõrvalseisja ja kõrvalviriseja positsioon ja ükskõiksus on levinud üsnagi laialt, samal ajal näeme ja tunnustame inimesi, kes on omaks võtnud selle lihtsa tõe, et kord ilma sündinuna peab ta siin ka midagi aktiivselt tegema, midagi muutma. Sellest tuleneb ka hea auahnus, töövõime, sihikindlus nii, nagu see elus peab olema, mitte aga unine jokutamine. See oleks tänuväärt ainevaldkond, mida tuleks käsitleda just noores eas, see teeniks head eesmärki ka tuleviku tarbeks. Teiste sõnadega — aktiivse eluhoiaku kujundamine iseseisva elutee hakul.

Mida on Teile kui ajakirjanikule andnud ülikool?

Mitte ainult seda tarkust, mida mõõdetakse hinnetega matriklis ja mis on juba paljus ununenud. Tähtsad on inimesed, kellega koos oled õppinud, kes sind on õpetanud. Amet ja töökoht taanduvad, kõik omandatu leiab keskpunkti inimestes, kelle keskel sa liigud. Suurima lugupidamisega meenutan oma ülikoolipäevilt Juhan Peeglit, Johannes Kalitsat, Karl Siilivaske, Johannes Lotti, Olaf Kuulit ja paljusid teisi. Ülikool on ikkagi kool, millele järgneb järgmine kool — elu.

Miks on ETV-s vähe probleemsaateid?

Probleemsaate tegemine on keerukas protsess, see ei ole lihtsalt «infomuna» veeretamine. Nende saadete eetrisse andmine on seotud raskustega, peamine aga on siin ajakirjaniku argus, kokkupõrgete kartus. Ajakirjanduses pole hullemat mentaliteeti kui «vorstilõikamise» mentaliteet. Ajakirjanik mõtleb endale välja pika «vorsti», et seda siis mitu aastat viiludeks lõigata ja rahulikult selle najal elada. Arvamus, et probleemsaated on põlu alla pandud, ei vasta tõele. Meid kutsutakse kõikjal tungima sisusse, käsitlema kõike konstruktiivselt. See, et meil neid saateid ei ole, on meie oma häda. Tänapäeva teleajakirjanikul peab olema mõtet, indu, ütelda tahtmist, sisemist tahet saada tõeliseks ajakirjanikuks. Unistan sellest päevast, mil meie maja uksest astuvad sisse näiteks viis sellist noort meest, kes ei tööta üksnes honorari pärast ega veereta lihtsalt ametit, vaid oma ajakirjaniku hea nime pärast, oma sisemise tahte mõjul. Andke meile viis sellist meest ja me teeme Eesti Televisiooni teiseks! Kui inimene ei taha saada ajakirjanikuks, siis ei tee seda temast ka ülikool, muudest koolidest rääkimata.

Missugune on Teie ETV ideaal?

Ütlen: hea, reibas, rahvalik ja terav TV.

Kas praegune Eesti Televisioon vastab Teie ideaalile?

Ei vasta!

Vahendanud
TIIT MATSULEVITS

Kas tuled?

Kuhu? Ülikooli aulasse. Millal? Laupäeva õhtul kell 7. Mis toimub? Tartu Akadeemiline Meeskoor peab maha oma laulu(pool)-aasta tööd kokkuvõtva suure kevadise semestrikontserdi. Mida kuuleb? Eesti eilse ja tänase päeva autorite (Richard Ritsingu, Veljo Tormise jt.) loomingut, Lääne klassikute (Schumanni, Verdi ja Schuberti) helindeid, madjarite maa sütitavaid viise. Lisaks saksa, itaalia ja ladina keelele kuuled ka ehtukrainalikku rahvalaulu. Juhatavad? Alo Ritsing ja esmaetteastujana Ants Soots. Piletud? Saad kindlasti, tund enne algust.

TAM

TU—VA—TU

Turniir vanematele tudengitele (meeste korvpall) on alanud. Välja tuli 8 meeskonda — arstid, matemaatikud, juristid ja füüsikud-keemikud nii III kui IV kursuste arvestuses. Lõpp tuleb homme-ülehomme. Mängud algavad laupäeval kell 16 ja pühapäeval kell 14 Kingissepa tänava spordihoones.

Klubis

laupäeval, 22. aprillil kl. 21 ansambli «FIX» õhtu.

Auto-motoklubi

teatab

et autojuhi B-kategooria kursuste 1978/79. õ.-a. 1. grupi (1. sept. — 15. dets.) komplekteerimine toimub 25. aprillil kell 18 Gagarini t. 1.

Venia legendi

Dots kt. Ants Tuulmetsa loeng «Keskkonna mõju metallorgaanilistele ühendite reaktsioonidele» toimub reedel, 28. aprillil kell 16.15 keemiahoone auditooriumis 320.

Prof. VELLO PAST,
füüsika-keemiateaduskonna
dekaan

Paraneb...

(Algus 1. lk.)

ja ja komsomoliesindaja.

Õppedistsipliini rikkumise eest karistatud üliõpilastel ei lubata sooritada eksameid enne tähtaega ega ümber teha eksameid sessiooni ajal.

Lisaks neile n.-ö. ülaltpoolt rakendatavatele abinõudele mõjutatakse oma kohustustesse lohakalt suhtuvaid üliõpilasi ka altpoolt. Tänuväärset tööd teeb sel alal komsomoliorganisatsioon. Novembris toimunud teaduskonna partei- ja komsomolibüroo ühiskoosolekul asuti näiteks seisukohale, et kursuste komsomolibürood arutavad läbi iga eksamil läbikukkumise juhu ning vajaduse korral algatavad kommunistliku noore personaalküsimuse. Talvise eksamisessiooni järel nii juba toimitigi, eksameil mitu puudulikku hinnet saanud üliõpilased said ka komsomolikaristuse. Komsomolibürood on aidanud kindlustada samuti õppedistsipliini.

Tarvituselevõetud abinõude tulemusena on õppedistsipliin teaduskonnas kaheldamatult paranenud, kuid siiski mitte veel vajalikul tasemel. Õppeedukus on aga visa paranema. Rahuldavaid hindeid mittesaanud üliõpilaste erikaal jäi äsjasel sessioonil eelmise õppeaasta talvise sessiooni tasemele (71%). Eksamisessiooni ajal eksamite ümbertegemise piiramise tõttu õppeedukuse protsent isegi langes. Positiivseks küljeks on vaid väga headele hinnetele õppivate üliõpilaste osatähtsuse tõus (20%-lt 24%-le).

Järelkasv. Kuidas on näidanud noored spetsialistid end pärast lõpetamist?

NLKP ridade järelkasv on toimuid. Näiteks sel aasta võtame NLKP liikmekandidaadiks 6 üliõpilast, seda aga väärivad veel paljud.

Peale üksikute erandite on õigusteaduskonna lõpetanud näidanud end heast küljest. Raske on nimetada mõnda eluvaldkonda, kus ei tööta meil ettevalmistuse saanud noorspetsialistid. Viimase kolme aasta lõpetanutest võib esile tõsta Kalle Liivi (ELKNÜ TRÜ komitee sekretär), Paul Varulit (õigusteaduskonna õpetaja), Igor Gräzinit (filosoofiaaspirant), Raul Naritsat (õigusteaduskonna stažöör), Enn Todit (Valga Rajooni Rahvakohtu esimees) ja paljusid teisi.

LÄBI SAI!

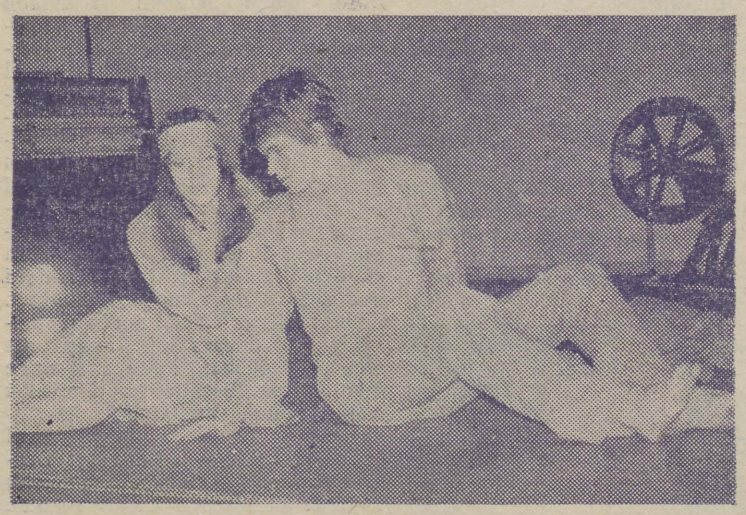

«Logos» — instseneering H. Laipaiga jutustuse «Häitsmetund» ainetel.

Ülikooli taidluskonkurss on siis selleks aastaks jälle kord otsaga kokku saanud. 14.—16. aprillini käis žürii kõikemõistva pilgu eest läbi seitse teaduskonda (edaspidi jutt kaheksast, sest füüsika- ja keemiaosakonda hinnatakse eraldi). Kuulu järgi hoolega valmistunud bioloogia-geograafiateaduskond ja KKT jäid miskipärast kõrvaltvaatajaiks.

Ja nüüd siis edetabel: I — majandust.; II — õigust.; III—IV — keemiaosak. ja arstit.; V — matemaatikat.; VI—VII — filoloogiat. ja füüsikaosak.; VIII — ajaloot.; IX—X bioloogia-geograafiat. ja KKT.

Lühikommentaar: võiks öelda, et sellekevadised programmid olid paremad kui mullu, et ajaloolased oleksid mõnel viletsamal aastal oma kavaga isegi esikolmikusse jõudnud. Sõnaga: hea meel on.

Žürii määras ka eriauhindu: kõige originaalsema kava eest keemiaosakonnale, kõige üliõpilaslikuma kava eest õigusteaduskonnale, füüsika- ja saksa filoloogia osakonnale, kõige kunstiküpsema kava eest majandusteaduskonna näitetrupile «Logos».

Rõõmustav on uudis, et konkursi edukalt lõpetanud, ei panda sugugi veel pille kotti, vaid korraldatakse **29. aprillil** *taidluse* **lõppkontsert.** *Niisiis, juba järgmisel laupäeval ootab rohkearvuline publik üles astuma teaduskondi oma programmi või üksiknumbriga.* **I osa** *esineb keemikute diskoklubi ansambel «Vagabund» (V. Siilats, M. Tarmak, T. Aunaste, M. Speek, A. Raukas).*

II osas *esinevad arstide meeskoor, õigusteaduskond kogu kavaga, matemaatikutelt estraaditants «Belfast», «Luiged...», «Tundehetk» ja muud stseenid füüsikutelt, majandusteaduskonna kaks tantsutüdrukut, matemaatikateaduskonna rahvatantsijad. Kel loetletud kavad nägemata, tulgu järgmisel laupäeval kindlasti klubisse, tasub ära!*

Põhjalikumalt lugege taidluskonkursist järgmises TRÜ lehes.

MARICA ALAKÜLA

EÜE

Komplekteerimine. Vastavalt EÜE KS otsusele pikendati perfode vastuvõttu ühe nädala võrra, s. t. 22. aprillini. Kuid juba võib teha mõningaid kokkuvõtteid.

Tüdrukute osas on komplekteeritud enamik rühmi, v. a. mõned Põhja regiooni rühmad (Sõmeru, Sirgala, Kohtla-Järve I, II, Lüganuse ja Narva). Noormeestele on üksikuid vabu kohti veel paljudesse rühmadesse. Ebarahuldav on olukord poiste osas Gagarini rühmas. Nii et noormeestel on veel võimalus sõita suvel Gagarinisse ja lüüa kaasa maailma esimese kosmonaudi sünnilinna ehitusel. Noormehi oodatakse veel Põlva, Vedu, Kolga-Jaani, Vahe, Sinialliku, Uusna, Kõo, Vigala, Valgu, Audla, Vändra, Laimjala, Kehtna, Hulja, Kehra, Prääma, Sõmeru, Lüganuse ja Sirgala rühma. Seoses sellega, et mõnedesse rühmadesse (Kuri, Kaarma, Männamaa, Kose jt.) tekkis konkurss, jäävad neist rühmadest vastavalt EÜE komplekteerimisjuhendile välja need üliõpilased, kes tõid oma perfo pärast seda, kui rühmas olid kõik kohad juba täis.

Ohutustehnika. Iga malevlane on kohustatud kuulama 12 tundi OT loenguid ja sooritama eksami. Üliõpilased, kes eksamile ei ilmu või eksamit ei soorita, arvatakse malevast välja, kes eksamit ei soorita esimesel katsel, saavad vormi EÜE sektori eriotsuse alusel.

NB! OT loengud on 24. ja 25. aprillil kell 17 keemia ringaud. ja 26. aprillil (koht ja aeg teatatakse esimesel loengul). Eksam on 27. apr. kl. 17 keemiahoone ringaud., 28. apr. kl. 18 Vanemuise t. ringaud.

VALEV PLATO,
Tartu regiooni komissari asetäitja

Traditsiooni ei rikutud

TRÜ—EPA matškohtumine

Õigust.—põllumajanduse mehhaniseerimise teadusk. Proloogina (juba reedel) peetud avakohtumine midagi head ei ennusta. Vastaste võimsale kolmikule (Tammsalu, Luts, Voltri) seekord vastu ei saada. **49:55** ja **0:1.**

Majandust. (TRÜ)—zootehnikat. Majandustudengid oskavad paremini, vastased tahavad kõvemini. Lõpupoole hakkavad ka meie mehed tahtma. Kuuekesi lõpetades (vastastel pole väljalangenu asemele kedagi saata) on vahe suureks kärisenud — **72:40.** Viik **1:1.**

Füüsika-keemiat.—agronoomiat. Algrabedusest saadakse lõpuks siiski üle. Peep Joonase vigadelimiit II poolaja algul küll täis, aga raske võit tuleb siiski **59:50.** Juhime **2:1.**

Bioloogia-geograafiat.—majandust. (EPA). Edu kasvab pikkamisi, see-eest pidevalt. Tiit Hangu vise (kokku 39 punkti) fikseerib lõpuseisuks **78:52.** Edu kasvab **3:1.**

Õppejõud. Ette teada maiuspalas pettuda ei tulnud. Jääme taha 4:12, siis kümme punkti järjest (Kööbi, Laos) ja 28:25. Mängu lõpuni 7 minutit — ikka ees 61:53. Aga nüüd! Vastased 10, meie vaid 2 punkti ja viik. Harri Russaku viskest lähevad ette vastased ja jäävadki ette **74:67.** Ülivõimas on EPA poolel Jüri Viigipuu — 33 punkti. Eduseis kahaneb **3:2**-le.

Arstit.—veterinaariat. Meie meedikud oskavad ja tahavad, vastastel ei klapi miski. Võit mäekõrgune **80:45.** Rebime ette **4:2.**

Ja epiloog. **KKT—metsanduse ja maaparanduse teadusk.** I poolajal vastaste maa-ala vastu rohtu ei leita — 40:38. Teise alguses vastased murduvad. Lõpuks edu 12 punktiline — **80:68.**

Seitsmes maavõistlusvõit on tulnud tulemusega **5:2.**

Korvpalliturniiri „köögipoole"-juttu

Küll juba eelmiseks korraks lubatud, aga... paraku on eelsjärgekorras alati enamoperatiivsed materjalid.

Alustan kõige tähtsamast (ka valusaimast). Korraldus. Jah, turniir venis. Lükati edasi mänge, muudeti ajakava. Kas korraldajate (peakohtuniku) läbimõtlematus? Kindlasti ka seda. Eriti käib see mängude kohta, mis ülikooli esindusvõistkonna kohtumiste tõttu edasi lükkusid. Nende võistluskalender on ju ometi ette teada. Oleks tulnud vaid vabade nädalavahetuste suhtes täpselt kokku leppida. Paksu pahandust tekitas ka korraldajate poolt äramuudetud kohtumisaegadest ebaoperatiivne või hoopis mitteteatamine (!). (Peakohtunik püüdis küll väita, nagu oleks uue mänguaja teadasaamine võistkonna oma mure. Tõesti või?) Siit ka majandusteaduskonna meeskonna igati arusaadav pahameel äraiäänud kohtumise pärast spordimeedikutega. Tundus, et just sellisest vastastikusest täpsest kooskõlastamisest seekord kõige rohkem puudu jäigi. Iseasi muidugi, kui võistkonnad nende suhtes ilmutatud vastutulelikkust (tagantjärele targana võib nentida, et vist liigsetki) ise kurjasti ära kasutavad. Või on see normaalne, et kohtumise äraiätmist tullakse nõudma päev või paar enne kavas ettenähtud toimumisaega? Kindlasti vajab see moment (mänguaja muutmise soovist teatamise kord ja tähtajad) täpset ja ranget määratlemist järgmise aasta võistlusjuhendis.

Kohtunikeprobleem, mille toimetusele saadetud repliigis tõstatasid teravalt juuraüliõpilased, on tõesti olemas. Nimelt saavad korraldajad mänge vilistama kohustada vaid kehakultuuri tudengeid. Teistest teaduskondadest vilemeeste puhul võib loota vaid kohusetundele ja arusaamisele põhinevale vastutulelikkusele. Sellest kipub aga iga aastaga ikka enam ja enam puudu jääma. Nii et korraldajate sarjamine KKT mängudeks mittekehakultuurlasest kohtuniku mitteleidmise eest on põhjendamatu. Kuni meie endi suhtumise muutumiseni vähemalt küll. Aga olukord ehk paraneks, kui võistkondade järgmise aasta ülesandmisleheedel oleks kirjas ka 2—3 oma õigusemõistiat ning mängude kavas igale kohtumise'e ka ametlikult kindlad kohtunikud kinnitatud.

Ja lõpuks jälle kord loobumistest. Fi, manitsema ega kommenteerima ei hakka. Tahaks vaid kõikide teaduskondade spordinõukogudele tõsiselt südamele panna, et tuleval aastal ikka hästi-hästi järele kaalutaks, enne kui nais- või meeskonda üles andma tullakse. Hiljem hõlpsam teistel ja eneselgi.

PRIIT JÖGI

Võistkonna kandidaadid

VÄRAVPALL, naised (eelvõistlused 26.—30. apr., finaalvõistlused 1.—4. juuni Sillamäel).

Urve TALVIK (defektol. I), Helle KÄÄRIK (pediaatria I), Margarita CYRAITE (spordimed. IV), Ludmilla LIHHOVID (spordimed. II), Ilme HUNT (KKT IV), Silvi RAUDSEPP (KKT IV), Mare VÄRK (KKT IV), Mailis JERKAVITS (KKT II), Anne SAKSON (KKT II), Kai LOIGOM (majand. I), Astrid SAKS (matem. II), Ruti KILG (õigust. V), MAIE VÄRK (KKT IV).

VÕRKPALL, naised (eelvõistlused 27.—30. apr., finaalvõistlused 25.—28. mail Pärnus).

I naiskond: Goar KULDPÄRG (ravi III), Anu LAANSALU (biol.-geogr. aspirant), Eike LUIGAS (geogr. II), Külli PAISTE (geogr. II), Irma KIRPU (inglise II), Ingrid JORRO (eesti I), Siiri SÜLLA (KKT III), Marianne KARNESK (KKT II), Vivika SIPRIA (KKT II), Ene SISSAS (KKT I), Anu PILT (majand. II), Ester ALEV (majand. I), Kersti ALEV (majand. I).

II naiskond: Maret GLADKOVA (ajal. III), Imbi KUUS (ravi IV), Sirje PIISKOP (ravi III), Inge PIHO (farm. II), Anne LOKK (ravi I), Helle LOKK (ravi I), Alevtina PREZ (spordimed. IV), Ludmilla TIMOFEJEVA (spordimed. III), Silja LIIBERT (geol. I), Carmen PIIR (eesti I), Maie LIPPING (keemia III), Eive HURBOLA (majand. II), Tiia SALUMÄGI (matem. III).

Rütmoplastikaõhtu

on 27. aprillil kell 15 ja 17 «Vanemuise» väikeses majas. Pileteid müüakse tund enne etenduste algust teatrikassast.

Et rütmoplastika on Tartu ülikoolist välja kasvanud ja Tartus oma nime saanud, siis ei ole ehk vaja üksipulgi seletada, mida rühm taotleb. George Balanchine on öelnud, et tema jaoks pole muusika niivõrd meloodia kui isemoodi AEG ja liikumine, eriline sukeldumine ajahetkest teise. Kuivõrd rütmoplastikarühmal on õnnestunud end sellesse erilisse AEGA panna, selgub laval. Eduard Tubina ja Olivier Messiaeni muusikaga ollakse Tartus esmakordselt. Õhtu esimeses pooles kõlab E. Tubina klaverisonaat, mida on peetud üheks huvitavamaks meie helilooja loomingus. Õhtu teises pooles loob AEGA Olivier Messiaen. Tema «Üheksa meditatsiooni orelile» on seondatud Reet Kulli mediteerimistega kitarril (sõnad Andres Ehin). Rütmoplastikaõhtu autor on Reet Kudu.

VIIVE KAART

Kevadkrossile!

24.—27. aprillini on Tähtvere pargis TRÜ jooksukross. Nagu ikka, arvestatakse igale osavõtjale punkte ja selgitatakse teaduskondade paremusjärjestus.

Ürituse paremaks korraldamiseks palume arvestada teaduskondadele ettenähtud aegu:

arstit.	**24. apr. kell 17,**
õigust.	**24. apr. kell 17.30 ja 26. apr. kell 10,**
matemaatikat.	**25. apr. kell 17,**
keemiaosak.	**25. apr. kell 17.30,**
filoloogiat.	**25. apr. kell 18,**
bioloogia-geograafiat.	**26. apr. kell 16.30,**
majandust.	**26. apr. kell 17,**
ajaloot.	**26. apr. kell 17.30,**
füüsikaosak.	**27. apr. kell 17.**

Muidugi võivad jooksma tulla ka teistel ettenähtud aegadel mitte ainult üliõpilased, vaid ka õppejõud ja teenistujad.

Liidrite vahetus

TRÜ spartakiaadil said lõpuks otsa mängud korvpalliturniiridel. Võrdselt 21 punkti kogusid õigusteaduskond, KKT I ja KKT II kursus, 15 punkti said juurde matemaatikud ja spordimeedikud (naiskonna võidu eest, spordimeditsiini meeskonnale aga arvati loobumiste eest ümmargune null). Kõige tagasihoidlikumalt esinesid bioloogid-geograafid ja õppejõud. Nende punktiarv tõusis ainult meeskonna najal ja sedagi vaid 5 võrra.

Pärast korvpalli näeb paremustabel välja selline:

1. KKT II k.	106
2. Bioloogia-geograafiat.	101
3. KKT I k.	99
4. Õigust.	97
5. Matemaatikat.	95,5
6. Majandust.	92,5
7. Töötajad	86,5
8. Arstit.	77
9. KKT IV k.	67
10. KKT III k.	59,5
11. Spordimeditsiinlosak.	54
12. Füüsika-keemiat.	46,5
13. Ajaloot.	41
14. Filoloogiat.	27

Spordiklubi

Kursusejuhendaja Osvald Leppik võitleb

Kursusejuhendaja peab — sõna otseses mõttes — võitlema varahommikust südaööni ja veelgi enam.

Võitlus algab hommikuse äratusega, sest enamasti hakkavad loengud juba kell kaheksa. Üliõpilased aga ärkavad n.-ö. libiseva graafiku alusel, millega ongi seletatav vabade kohtade üliküllus auditooriumides hommikustel tundidel.

Otsustasin selle negatiivse nähtuse paukselt likvideerida.

Läksin poodi, ostsin neliteist äratuskella ning jagasin need ära ühiselamu tubade vahel, kus elavad minu hooldusaluse kursuse tublid nõukogude üliõpilased. Seoses sellega valisime kursusel ka uue ühiskondliku ametimehe — kellakeeraja. See käib õhtul kõik toad läbi, esineb lühikese innustava sõnavõtuga hommikuse äratuse teemal ja keerab kella helisema vastavalt homsele tunniplaanile.

Kujutlesin, kuidas rõõmus kellaplärin kell seitse hommikul paneb intri otse hüppama, kuidas vooditelt lendavad tekid, kuidas meie reibas akadeemiline noorsugu, optimism ja raskusi trotsiv teadmisjanu süütutes silmades, tormab õue hommikvõimlemisele ning seejärel veeprotseduurile, kuidas kell 8.15 auditooriumid viimase kohani täituvad uljastest töörõõmsatest isenditest, kes on valmis ronima teaduste tippudele.

Kummatigi oli efekt väike, kui tagasihoidlikult väljenduda. Kõigepealt selgus, et kellakeeraja ise ei olnud kella saanudki ja magas pidevalt sisse. Selgus ka, et äratuskellade konstruktsioon on puudulik: teatud nupule vajutades plärin lakkab. Üliõpilased oma sünnipärase nutikusega avastasid selle tehnilise nipi üsna lühikese ajaga ning magasid edasi.

Järeldus oli üks: vaja on võidelda äratusvahendite edasise täiustamise eest.

Nüüd kavatsen igale ühiselamu korrusele osta ühe täies elujõus tõukuke. Kukk ei vaja üleskeeramist ja tal ei ole ka nuppu, millega laulu saaks kinni vajutada. Muidugi tuleks siis kursuselt valida ka ühiskondlik kuketalitaja. Teiseks, olen alustanud mahakantud suurtükkide otsimist, et neid intrite õuedes üles panna ja kella seitsme ajal paugutama hakata. Suurtükimeesteks võiksid kursusejuhendajad ise olla — vastava graafiku alusel, sest on põhjust oletada, et asja uudsus ajab kolleege murruna kokku.

Peale selle võiks üks õppejõududest käristit keerutades mööda koridore sammuda ja südamessetungivalt hüüda:

«Tõuse, noorus, sind ootavad suured teod!»

Nõnda järjekindlalt võideldes kasvatame üliõpilastes kindlaid harjumusi. Harjumus on aga iseloomu alus, õpetab pedagoogikateadus.

O. Lepik

English Club

28. aprillil kell 19 «Sophokleses» jagab vanemõpetaja H. Koop reisimuljeid Idamaadest.

NB!

Tänu ilmub ka venekeelne ajaleht.

TOIMETAJA kt. V. SOOTAK

«Тарту Рийклик Юликоол» («Тартуский государственный университет») Орган парткома, ректората, комитета ЛКСМ и профкома Тартуского государственного университета, г. Тарту Эстонская ССР.
Hans Heidemanni nim. trükikoja trükk, Tartu, Ülikooli 17/19. III Üksiknumbri hind 2 kop. Tell. nr. 1813. MB-03903.

★maitervitus!★

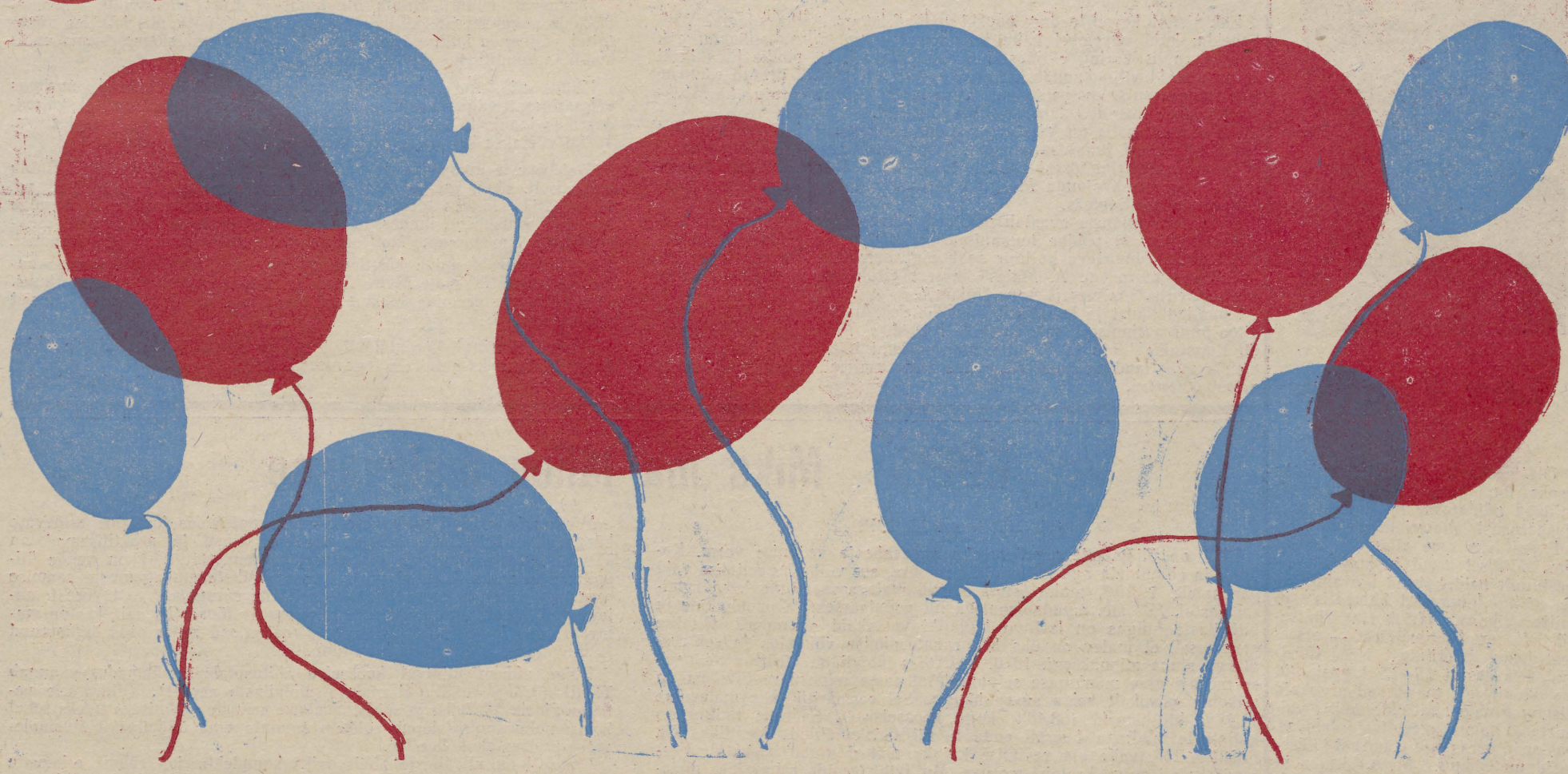

✻ Ilmar ANVELDI joonistus

Rektori käskkiri

Tervitan rahvusvahelise töölispüha 1. mai puhul Tartu Riikliku Ülikooli kollektiivi. Soovin edaspidist edu töös ja õpingutes ning avaldan tunnustust seniste saavutuste eest järgmistele seltsimeestele:

I. Asetada foto ülikooli autahvlile

Administratiivosakondadest tsiviilkaitsestaabi ülem Anatoli DOVIDENKO, koristaja Victoria RÄNGEL, autojuht Andrei MARTIKAINEN, pearaamatukoguhoidja Tiina NURK.

Ajalooteaduskonnast vanempreparaator Anne MADISSON, üliõpilane Valdeko GAILIT.

Arstiteaduskonnast kateedrijuhataja professor Jaan RIIV, kateedrijuhataja professor Elmar VASAR, dotsent Lembit MEHILANE, vanemõpetaja Peet-Henn KINGISEPP, puusepp Ants KREEK, nooremteadur Mai ROOSE, vanempreparaator Elfriede AMBO, üliõpilane Svea ROSENTHAL, üliõpilane Oleg ŠEVTSUK.

Bioloogia-geograafiateaduskonnast dekaan Aadu LOOG, botaanikaaia direktor Hiie KIMMEL, üliõpilane Maere VAPPER.

Filoloogiateaduskonnast vanemõpetaja Mall TAMM, õpetaja Helge KUBO, laborant Eve TIMUSK, üliõpilane Tiina TOOMAS.

Füüsika-keemiateaduskonnast dotsent Mari-Liis ALLSALU, dotsent Ülo HALDRE, dotsent Märt LIIGANT, vanemõpetaja Viktor KARK, assistent Helvi VAHEMETS.

Kehakultuuriteaduskonnast vanemõpetaja Ants NURMEKIVI, üliõpilane Kaire VAIMEL.

Majandusteaduskonnast kateedrijuhataja professor Heiki MÜÜR, kateedrijuhataja dotsent Mait MILJAN, dotsent Arno SUSI, vanemõpetaja Madis VÄLJA.

Matemaatikateaduskonnast kateedrijuhataja dotsent Jaan REIMAND, dotsent Mati ABEL, üliõpilane Fjodor SOSENKOV.

Õigusteaduskonnast dotsent Endel LAASIK, üliõpilane Jüri RAIDLA.

Ühiskonnateaduste kateedrist kateedrijuhataja professor Ivan VOLKOV, õpetaja Ivan SKUROTOVSKI.

II. Avaldan kiitust

Administratiivosakondadest koristajatele Asta EPLERILE, Vilma KIIPSAARELE, Õie ROOTSILE, Ella KLIIMAKILE; majahoidjatele Gertrud PEDASTSAARELE, Selma VIIALE, Milvi TAMLALE, Taimi KÕIVULE; riidehoidja Maria KOLŠELKOVALE; keskküttekütjatele Ada SONNILE, Alviine KLAUSILE, Voldemar PÄRNALE; laohoidja Asta KELDTILE; inseneridele Ärmilde LEPINILE, Luule VIITAMEHELE; ehitustöölistele Ekvart KAPPILE, Kaido TORIMILE; valvuritele Linda LILLEMETSALE, Aleksander SIIMONILE, Olga REKANDILE, Linda KISANDILE, Linda LEHISELE, Aksel ROOSILE, Oskar MÜLLERILE, vanemraamatukoguhoidjatele Ele LÕHMUSELE, Reet LEHEMETSALE; osakonnajuhataja kt. Tiiu AAVALE.

Ajalooteaduskonnast dotsentidele Mart ELLERILE, Arved LUTSULE; õpetajatele Jaan KÕRGESSAARELE, Aavo LUUGILE; insener Mari-Liis MUTTIKULE; üliõpilastele Ain MÄESALULE, Kaja PLADOLE, Urmas MURRELE, Tiiu LUKSILE.

Arstiteaduskonnast kateedrijuhatajatele professoritele Lembit TÄHEPÕLLULE, Jüri SAARMALE, Herman VAHTERILE, Juhan SARVELE; professor Aili PAJULE; vanemõpetaja Laine VILLAKOLE; assistent Heidi MAAROOSILE; vanemlaborant Mall TOOMELE; laborantidele Endla ANNILE, Helvi PARKSEPALE; vanempreparaator Hilja NUGINILE; vanemteaduritele Marika MIKELSAARELE, Leo HUMALALE, Ants KAASIKULE; vaneminseneridele Maret VIIALE, Kersti ZILMERILE; nooremteaduritele Tatjana TRUUPÕLLULE, Mihkel ZILMERILE, Tiiu TOMBERGILE, Raivo UIBOLE, Tiiu VIHALEMMALE; vanemlaborantidele Lia ATSIKOVALE; Tiina MEIESAARELE, Tiina NOORSALULE, Maimu LUTSULE; insener Kiira LOITILE; preparaatoritele Amanda DSILNALE, Svetlana MINAJEVILE; üliõpilastele Tiina KAUKESILE, Tamara VOROBJOVALE, Sofia OSKOLKOVALE, Elve LILLEMÄELE, Anu LAURSONILE, Anne LOIGELE, Virginijus BRILISELE, Eero VASARALE, Andrus ARROLE, Toomas ASSERILE, Tiit MERENILE, Arvo ROSENTHALILE, Ants PAAPSTELILE, Sergei NAZARENKOLE, Epp LAARINILE, Lea KUHILE, Marge POSKALE, Katrin PÕHJALALE, Toomas PODARILE.

Bioloogia-geograafiateaduskonnast vanemteadur Jüri JÄGOMÄELE; stažöör Jüri ROOSAARELE; laborant Aime SUURELE; vanempreparaator Adele LUTSULE; nooremteadur Maarja AASMÄELE; vanemlaborant Mati MARTINILE ja Lembit KUHLBERGILE; üliõpilastele Tiina KLAUSILE, Anne KLAUSILE, Georg AHERILE, Tiina JASINSKILE, Toivo MAIMETSALE, Igor TUULINGULE, Ülar TIKULE.

Filoloogiateaduskonnast õpetaja Georg ALLIKULE; vanemlaborant Luule EPNERILE; dotsentidele Tooni KASESALULE, Nora TOOTSILE; üliõpilastele Maili ROOSMELE, Helle AUNAPILE, Jelena JABOROVALE.

Füüsika-keemiateaduskonnast vanemõpetajatele Erika JÜRIADOLE, Mati FISCHERILE; vanemteaduritele Ants ALUMAALE, Maila ORAVALE; nooremteaduritele Aino PIHLILE, Mare MUSTALE; insener Toomas MÜÜRSEPALE; vaneminseneridele Vaike TIMOTHEUSILE, Boris LAUMETSALE, Elle-Mall KASAKULE; brigadir Enn PARVELE; vanemlaborant Silvi PEILILE, Tiit VIILEBERGILE; üliõpilastele Jelena VOITOVITSILE, Ljudmilla BRAGINALE, Leili JÄRVSOOLE, Henno PUTNIKULE, Merike VAHERILE, Miia KARROLE, Ain Langelile, Ivan DOLINDOLE, Raivo JAANISOOLE.

Kehakultuuriteaduskonnast kateedrijuhatajatele dotsentidele Ilmar KULLAMILE ja Jüri KALJUSTOLE; vanemõpetaja Heino LAIDRELE, vanempreparaator Leonhard TOOMELE; töölistele Evald KIISKÜLALE, Johannes LAARITSALE; dispetšer Helgi TOHVRILE; üliõpilastele Ivar VALGELE, Tõnu SIRELILE, Avo PÕHJALALE.

Majandusteaduskonnast dotsent Jaan VAINULE; laborant Maris HAGELBERGILE; üliõpilastele Kuno LIBLIKALE, Katrin PAJULE, Veljo IPITSALE, Eve IHOMALE, Heiki VALGULE, Aavo KAURILE, Toomas SILDMÄELE, Eve MARGILE, Jaan KRINALILE.

Matemaatikateaduskonnast dotsentidele Olaf PRINITSALE, Tõnu MÖLSILE; vaneminsener Sirje EENSOOLE; laborant Kaja KOLGILE; üliõpilastele Eve KALLASTELE, Andres-Aare TOOMINGALE.

Õigusteaduskonnast dotsent Kalle NIGOLALE; üliõpilastele Raivo VETIKULE, Gaida PRIILE.

Ühiskonnateaduste kateedritest dotsent Rein VIHALEMMALE; vanemõpetajatele Enn HANSBERGILE, Jüri TAMMARULE, Ludmilla JATSALE; õpetajatele Inda RAJASALULE, Leili MÖLDRELE; kabinetijuhataja Õie KIVIMAALE, Laidi LAIVERIKÜLE: vanemteadur Elvi TANILE; vanemlaborant Eve TOMSONILE; aspirant Rafik GRIGORJANILE.

Rektor ARNOLD KOOP

KÕIGI MAADE PROLETAARLASED, ÜHINEGE!

tartu riiklik ülikool

TRÜ

EKP TRÜ komitee, TRÜ rektoraadi, ELKNÜ TRÜ komitee ja TRÜ ametiühingukomitee häälekandja

Nr. 14 Reedel, 28. aprillil 1978 XXX aastakäik

Kontrolleksemplar

AR Fr. R. Kreutzwaldi nim. ENSV Riiklik Raamatukogu

Lev Tõnnis 60

Üldfüüsika loengute loomulikuks osaks on demonstratsioonkatsed, millega näidatakse mõningaid seaduspärasusi materialiseeritud kujul, sest eks oma silm ole kuningas. Millisel arvul ja kuivõrd õnnestunult neid katseid korraldatakse, sõltub inimestest kateedris ja mitte viimases järjekorras katseriistade eest hoolitsejatest — otsestest demonstreerijatest. Need füüsikud, kes aastat 15—25 tagasi olid ise üliõpilased, mäletavad arvukaid demonstratsioonkatseid, mis valmistasid alati meeldiva elamuse, pakkusid parasjagu põnevust ja äratasid uudishimu. Mees, kes neid katseid näitas, tundus peaaegu võlurina, korraldades salapäraste esemetega puhuti päris paradoksaalseid vaatemänge (kuidas jahutades vesi keema hakkab, kuidas vesi keemisel ära jäätub jpm.).

See, mis on öeldud mineviku kohta, kehtib ka praegu, sest Lev Tõnnis (tema see katsenäitaja oli ja on), töötab kolmekümnendat aastat TRÜ-s, ja tal on kätte jõudmas kuuekümnes sünnipäev. Tagasi vaadates näeme, et tema nullsünnipäev oli 29. aprillil 1918. a. Pihkva linnas teenistuja perekonnas. Petseri algkooli lõpetamise järel 1932. a. sai läbi ka Tartu Poeglaste Gümnaasiumi elektrotehnikaharu 1938. a. Sügisel 1938 astus ta Tallinna Tehnikaülikooli, kuid lõpetamist takistas ajateenistus sõjaväes ja varsti alanud Teine maailmasõda. 1. märtsist 1949. a. astub Lev Tõnnis ülikooliperre. Algusest peale on tal tegemist loengudemonstratsioonidega ja paari aasta pärast saab see tema põhitööks, elukutseks. Seda tööd on ta teinud tõepoolest professionaalse meisterlikkusega: vaba orienteerumine mitme tuhande katseriista hulgas, väärikas esinemine ilma ühegi liigse liigutuseta. Ja heatahtlik ning muhe suhtumine kaastöötajatesse. Head tervist ja töötahet järgnevateks aastakümneteks!

Töökaaslaste nimel vanemõpetaja
JAAN SALM

Õppeosakond teatab

Seoses maipühadega on õppetöö ülikoolis korraldatud järgmiselt:

Pühapäeval, 30. aprillil toimub õppetöö kolmapäevase tunniplaani alusel ning **3. mai on puhkepäev.**

Pühapäeval, 7. mail toimub õppetöö esmaspäevase tunniplaani alusel ning **8. mai on puhkepäev.**

Nimetatud pühapäevadel töötavad õppetööks vajalikud laboratooriumid, praktikumid ja teised allüksused tavalisele tööpäevale seatud nõuete järgi.

Senine praktika on näidanud, et paljud üliõpilased mõistavad pühade-eelse õppetöö ümberkorraldamist omamoodi ning sõidavad ära juba laupäeval või ka reedel, mistõttu õppetöö on oluliselt häiritud.

Õppeosakond pöördub ühiskondlike organisatsioonide poole palvega kaasa aidata õppedistsipliini säilitamisele, et semestri viimase kuu vägagi vajalikud tööpäevad läheksid täispingega.

MATI SALUNDI,
õppeosakonna juhataja

Esimene lõikus oli väärt lõikus

Ehk utsitab kevad teaduse puuski mahlad hoogsamalt voolama? Võib kahelda, kuid novembri hakul mahapandud nn. žurnalistikapuu ehk ÜTÜ žurnalistikaring elujõustub silmanähtavalt. Et puuke juba igati arvestatavaid vilju kannab, näitas ilmekalt **21. aprillil peetud esimene teaduskonverents,** kus peale meie *alma mater*'i olid esindatud ka Moskva RÜ ja Vilniuse RÜ žurnalistikateaduskond.

Viktoras Armalis on Vilniuse ülikooli III kursuse üliõpilane, sealse žurnalistikaringi juhatuse esimees. Tema ettekanne meie konverentsil oli noorsooajakirjandusest Leedus 1919—1940. Teine külaline, V kursusel õppiv moskvalanna Margit Rehemaa rääkis ajakirjanduse uurimissuundadest Soomes.

Tänapäeva inimene avastab maailma juhuse seaduste kaudu. Tänapäeva kultuur ei põhine humanitaarteadustel, vaid juhuslikel, seosetuil teateil. Tänapäeva kultuur saab alguse massikommunikatsioonist. — Mõtted pärinevad A. Moles'i teosest «Kultuuri sotsiodünaamika», mida autentselt refereeris Aune Nuiamäe.

Kunstipublikust ja kunstikriitikast kõneles Anne Raiste. Jutt oli auditooriumi uurimusest, mis korraldati 1972. a. ENSV Ajaloo Instituudi, Kunstnike Liidu ja Kultuuriministeeriumi initsiatiivil, et paremini mõista kunstiauditooriumi, fikseerida tema maitset, hinnanguid, sotsiaalset omapära.

Ajalehe «Sirp ja Vasar» 1977. a. kirjanduselu käsitles Marika Pritsi põhjalik uurimus. Vaadeldud 246 eraldi pealkirja all oleva kirjutisega oli esindatud 18 žanri, millest domineerivaks osutus artikkel, järgnesid lühiinformatsioon ja retsensioon. Sealjuures on sellist hinnatud žanri nagu essee «Sirbis» ainult tõlgetena. M. Prits arvas, et enam oleks vaja tutvustada ka välismaist kirjandust, avaldada rohkem teoreetilisi arutlusi.

Järgnevalt kuulati Krista Muldmalt ja Kärt Tõnissonilt 1976. a. «Edasi» pühapäevaste kultuurilehekülgede analüüsi, mis käsitles nimetatud väljaande kultuuriosa autoreid, mahtu, funktsioone, teema valdkondi ja suunitlusi.

Uudne oli Aune Pasti eksperimentaalsel teel valminud uurimus «Graafilisest väljendusvahendist ajalehes», millest nähtus, et väljendusrikas joonis täidab edukalt lehes foto funktsioone ja veelgi enam. Teksti võetakse kui kõige vanamoodsamat väljendusvahendit.

Ajalehekeele arusaadavusest rääkis Ragna Aeg. Kui ajaleht kasutab hulgaliselt sõnu, mis ei vasta lugeja keeleressurssidele, tekivad nn. keelekäärid. Näiteks toodi «Rahva Hääle» sõnavara, mida üpris vähe tuntakse. Katseliselt ilmnes, et suur osa üliõpilasi ei tea sõnade 'eskalatsioon', 'bundesveer', 'konfrontatsioon', 'separaatrahu' jt. tähendust.

Majandusprobleemide käsitlemisest erinevat tüüpi väljaannetes andis statistilise ülevaate Maire Areni ja Katrin Kruusi sisukas uurimus. Nimetatud probleemide lahkamisel ilmutab kõige kriitilisemat meelt ajaleht «Edasi».

Žurnalistikaringi kordalainud konverents andis vist kõigile tubli impulsi edasiseks innukaks tegevuseks.

KÄRT TÕNISSON

EÜE - Miks ma lähen malevasse

(vt. «TRÜ» nr. 12, 1978)

EÜE on üliõpilaste populaarseim suvevaheaja veetmise vorm. Rahuldada ei suudeta aga mitte kõikide soove, see võimalus antakse vaid parimatele. 72,19% malevlastest soovib malevasse minna ka järgmisel aastal. Mis siis muudab maleva nii populaarseks? Õppejõudude ja üliõpilaste hulgas on levinud küllaltki vastakaid arvamusi. Ollakse arvamusel, et malev on üks hea rahateenimise võimalus ja sel eesmärgil sinna minnaksegi. 1976. a. EÜE-s läbiviidud küsitlus tõi neisse motiividesse mõningase selguse. Malevasse mineku **motiividest on esikohal «sisukalt veeta suvepuhkust».** Sel eesmärgil läks malevasse 71,43% lihtliikmeid (68,48% kogu koosseisust). Säärane motiiv on küllalt levinud: ta haarab endasse nii ühiskondlikult kasuliku töö, füüsilise töö, vaba aja veetmise kui ka mõned muud aspektid. Vastamiseks oli antud ka teisi motiive. **Motiivil «teenida raha»** läks malevasse vaid 4,47% üliõpilastest. Kõige suurem on selle motiivi osatähtsus meistritel (20%), realiikmete puhul aga 2,5 korda väiksem. Soov teenida raha on suurem ka nendel, kes on olnud malevas mitu korda, kuid mitte eriti märkimisväärselt. Mõnevõrra suurem on see soov ka noormeestel (3,28%, tütarlastel 2,76%), mis on ka täiesti arusaadav. Pole mingit põhjust alahinnata materiaalse huvitatuse printsiipi ka ehitusmalevas ja halvustavalt suhtuda üliõpilase soovisse teenida endale ise taskuraha. Kuid see motiiv ei tohi muutuda malevas prevaleerivaks ja selleks ta ka muutunud ei ole.

Praktiliste elukogemuste saamise motiiv malevasse minekul on siiski üsna tagasihoidlik (8,23%). Vaid 6,25% realiikmeist märgib seda eesmärki. Tunduvalt suurem on see motiiv rühma juhtival koosseisul. Nii läheb praktiliste elukogemuste saamise eesmärgil malevasse 26,67% meistritest, 22,22% komandöridest ja 25% komissaridest. Selline motiivide jaotus on üsnagi loogiline. Ei tea ju realiige malevasse minnes, milliseid praktilisi elukogemusi malev talle annab. Juhtiv koosseis aga arvab neid tingimata saavat. Äärmiselt tagasihoidlik on tulevaseks elukutseks kogemuste saamise motiiv (0,24%). See on samuti mõistetav, sest vastab ju töö malevas vaid vähestele tulevastele erialadele. Näiteks maleva arstid vastavad sellele küsimusele täiesti eitavalt.

Mõningaid erisusi malevasse mineku motiivides kohtame erinevate kõrgkoolide üliõpilaste hulgas. Konkreetsemad ja praktilisemad on TPI üliõpilaste motiivid. Keskmisest suurem (11,93%) on nende üliõpilaste arv, kes lähevad malevasse praktiliste elukogemuste saamise eesmärgil. See on tingitud nende erialade suuremast vastavusest maleva profiilile. Elukogemuste saamise motiiv tõuseb ka neil, kes on malevas olnud korduvalt. Järelikult on malev end selles osas õigustanud ja üliõpilased oskavad seda ka hinnata.

Kõige vähem juhtivat koosseisu ehitusmaleva rühmadesse annab TPedI (3,23% instituudi maleva üliõpilaste arvust). Tulevastele pedagoogidele juhtimis- ja suhtlemisalaste oskuste andmiseks tuleks sellel komsomoliorganisatsioonil rohkem suunata oma üliõpilasi ehitusmalevasse juhtivatele kohtadele.

Endiselt on üliõpilaste põhisooviks komplekteerida rühm erinevate kõrgkoolide üliõpilastest (95,60%). Sellise komplekteerimise põhjusena tuuakse uute sõprade ja tuttavate leidmise soov (41,65%), töö parem organiseerimine rühmas (39,71%), soov teada saada, kuidas elavad ja õpivad teiste kõrgkoolide üliõpilased (10,17%). Need on samuti mõistetavad soovid. Kui 10 kuud ollakse kursusel koos töötanud (pealegi on meie kursused suhteliselt väikesed), siis tekib paratamatult soov suhelda ka teiste kõrgkoolide üliõpilastega.

Neid rühma komplekteerimise soove ei tule samastada malevasse mineku motiividega.

Suur on nende üliõpilaste protsent, kes järgmisel aastal sooviksid malevasse minna, kuid kelle õppetöö seda ei võimalda (28,50%). Nii sooviksid EPA üliõpilastest ehitusmalevasse minna ka järgmisel aastal 89,28%, kuid 37,71% puudub selleks võimalus. Tuleks mõelda rühmade komplekteerimisele neist üliõpilastest, kellel avaneb selleks võimalus pärast mitmesugust õppetöövormide (praktika jt.) lõppemist, aga samuti suurema arvu spetsialiseeritud rühmade moodustamisele, kus üheaegselt oleks võimalik sooritada ka praktika.

Eeltoodud andmed näitavad, et üliõpilaste ehitusmalevasse mineku motiivid on täiesti positiivsed ja samal ajal ka noorusele omased. Mingeid märgatavaid kasuahnuse tendentse ei esine.

MART RASK

Anda oma parim

4.—11. aprillini 1978 toimus Kaliningradis üleliiduline diskoteekide festivalkonkurss «Jantarnaja vesna '78». Viiest laureaaditiitlist toodi 2 Tartusse. 14.—16. aprillini vaadati üle ülikooli taidlejad. Rahvaste sõpruse päevade ajal toimus ka poliitiliste laulude konkurss. (Ajalehtedest).

Kolme konkursi ühiste kangelastega ajab juttu meie korrespondent **Evald M. Kruponi.**

Evald: Niisiis on keemikute diskoklubi tulemusrikkalt esinenud kolmel vastutusrikkal võistlusel. Kas teil on ka varem olnud toredaid saavutusi?

Mart Tarmak: Mõõdunud aastal võitsime üleülikoolilise mäluturniiri, samuti ajaloolasi ajaloos, filoloogе filoloogias jne.

Evald: Kas te alati sammute võidult võidule?

Mart: Ei sammu. RSR-ist jäime välispoliitikas 1 punktiga maha.

Evald: Nagu näha, olete sel aastal mäluvägiluselt üle siirdunud loomingulisele tegevusele. Kas see pakub teile suuremat rahuldust?

Viktor Siilats: Pakub küll.

Evald: Millise kavaga te esinesite üleliidulise publiku ees Kaliningradis?

Viktor: Kavu oli kaks. Temaatiline kava oli pühendatud «Rujale», tantsukavas domineerisid «Apelsin» ja «Kukerpillid».

Evald: Kuidas suutsite publikuni viia neile võõra eesti muusika? Kuuldavasti läksid teie konkurendid tuntud Lääne ansambleid mängides kindla peale välja.

Viktor: Jah, kerge see polnud. Kutsusime appi tehnika viimase sõna. Kasutasime värvusmuusikat, stroboskoopi, näitasime kolme filmi (üks neist tutvustas TRÜ-d) ja slaide.

Tiit Aunaste (hüüab erutatult vahele): Lisaks must-valgetele diapositiividele näitasime ka värvilisi!

Viktor: Siinkohal peame küll tänama Tiit Lutsu ja tema liikumisrühma noortemajast «Sõprus» (Sirje Aal, Kersti Kukk ja Hannes Kaljujärv). «Ruja» programmi juurde esinesid nad rütmoplastikaga, tantsukava juurde improviseeritud revüüga. Publikule olid nad üllatuseks ja pälvisid märksa soojema vastuvõtu kui kohalike diskorite kava saatvad professionaalid.

Evald: Kuuldavasti olevat teid Nõukogude Liidu parimaiks diskoreiks tunnistatud?

Mart: Päris nii see polnud, aga lõppkokkuvõttes saime kõige suurema tunnustuse osaliseks. Keemikute diskoklubi tunnistati ülevaatuse laureaadiks, Viktorit ja mind lisaks veel konkursi parimaiks diskoreiks.

Evald: Kuidas jaotusid ülejäänud tiitlid?

Andres Raukas: Laureaadiks tunnistati veel Kaliningradi professionaalne diskoklubi «Ritm» (nende ruumides toimus ka ülevaatus), Riia VEF-i diskorid, Ivano-Frankovski komsomolidiskoteek ning Andres & Olev Ulp ja Rauf Vatsar Tartust. Peale Viktori ja Mardi tunnistati esidiskoriks veel Romas Volodka Siauliaist. Romast võis Tartu publik sõpruspäevade ajal TRÜ klubis näha.

Evald: Millised kavad peale oma programmi teile sügavamaid elamusi jätsid?

Andres: Eelkõige jäi meelde Kaliningradi «Ritm» oma kõrge tehnilise taseme poolest. Kutsusime nad oma programmiga ka Tartusse esinema. Ulbid ja Vatsar heitsid oma Suure Isamaasõja laulude programmiga väljakutse konkursi valdavalt kergele suunitlusele. Hämmastas nende kava lihtsus: kõrvale olid jäetud kõik tehnilised vahendid. Tartu poisid tõestasid veenvalt, et edu tagab vaid kava sisukus, mitte aga visuaalsed efektid.

Evald: Näib, et viisiketta veeretamine ei vähenda teie lembust elava muusika vastu. Kunas see huvi tekkis?

Tiit: Juba koolieelikuna laulsin ja mängisin klaverit. Keemikute diskoklubi ansambel «Vagabund» aga avas mu ees uued võimalused. Taidluskonkursil tulime välja Viktori 40-minutilise sõjavastase kompositsiooniga «Kõiksugu Ikarosed».

Evald: Kuidas jäite rahule taidluskonkursil saavutatud kolmanda kohaga?

Tiit: Olime tublisti üllatunud, sest proovide aega jäi Kaliningradi konkursi tõttu napiks. Soovida jättis nii esitus kui helitehniline tase.

Evald: Et keemikust diskor komponeerib muusikat, on meeldiv üllatus.

Viktor: Diskor peaks teiste muusika vajalikul tasemel kommenteerimise nimel kindlasti ise muusikaga tegelema.

Evald: Millega tulite välja poliitiliste laulude festivalil?

Viktor: Tiidu omaloominguline pala «Suured leiutised» innustas ka mind konkursist osa võtma. Kirjutasin selleks puhuks loo «Mis tead sa?»

Evald: Tahaksin lisada, et Viktor kasutas omavalmistatud süntesaatorit ning sai eripreemia originaalseima esinemise eest. Tiidu laulud aga tunnistati konkursi huvitavamaiks. Millised on teie tulevikuplaanid?

Mart: Reedel, 28. aprillil pistab keemikute diskoklubi geograafidega rinda geograafias. Mai lõpus aga korraldame ülikooli klubis diskomaratoni.

Evald: Ega teil vist keemiaga tegelemiseks küll aega ei jää?

Andres: Keemikul ikka jääb — nii ÜTÜ konverentsi kui vabariikliku olümpiaadi jaoks.

Evald: Mida tahaksite veel lisada?

Mart: Tiidul on kodus koer, kellel on neliteist medalit.

Lõppes pedagoogika olümpiaad

Olümpiaadi «Üliõpilane ja teaduslik-tehniline progress» ülikoolisisene voor pedagoogikas toimus juba 14. veebruaril. Parimad olid:

Martin Viil (matem. IV),
Tiina Viil (eesti fil. V),
Avo Rosenvald (eesti fil. IV),
Tiiu Sasi (matem. IV),
Aarne Kasikov (füüs. IV).

10. aprillil peeti vabariiklik voor, millest võtsid peale TRÜ osa TPedI ja TRK võistkonnad. Järjestus kujunes selliseks:

Tiina Viil TRÜ (eesti fil. V),
Tiiu Sasi TRÜ (matem. IV),
Vello Mägi (TPedI),
Martin Viil TRÜ (matem. IV),
Agu Vissel TRÜ (füüsika IV),
Meelika Jõesaar (keemia IV),
Ene Kütt TRÜ (keemia IV),
Aida Viispert (TPedI),
Urmas Palmaru (TPedI),
Maire Koll (TPedI).

Nagu tulemustest nähtub, õnnestus ülikooli esindajatel pedagoogika olümpiaadil saavutada häid tulemusi ning korrata eelmise olümpiaadi võitu.

HELGI MUONI,
pedagoogikakateedri vanemõpetaja

✻ Itmar ANVELDI joonistus

Avaakord „Apelsinilt"

Enne sõpruspäevade algust võis ülikooli hoonete seintel näha hulka kirevaid kuulutusi nädala jooksul toimuva kohta. Esimesena püüdis aga pilku järgnevasisuline: TEISIPÄEV, 18. APRILL. Kell 15 — «Apelsini» kontsert raudteeklubis. Kell 20 — avapidu EPA võimlas. MÄNGIB «APELSIN».

Vaevalt, et tol päeval keegi neid seitset tähte kauge lõunamaise puuviljaga seostas, liiatigi on viimane tartlase jaoks juba tükk aega suurem haruldus kui võimalus kodusest muusika-apelsinist viilakat hammustada. Ja ega ansambelgi oma pillidele tuttav-meelitavaid kleeprombe kirjaga «Maroc» peale pannud, laulud aga tuletasid rohkem meelde vanu kunstimeistreid ning Himaalaja lumiseid tippe...

Päevane kontsert küttis publiku kenasti üles, õhtusest peost sai sõpruspäevade osalejaterohkeim üritus. EPA võimla pidas rängale katsumusele vastu: tol teisipäeval võttis ta oma katuse alla kahe tuhande jagu tantsulembesi tudengeid.

Suur oli kohalviibijate üllatus, kui õhtut alustas mitte «Apelsin», vaid Andres Ots koos Eugen Feliciuse ansambliga — esimesest küll taotlustelt erinev, ent kaugeltki mitte halvatasemeline grupp. Kahju ainult, et ülemäärane kärsitus «maiuspuuvilja» ootamisel nii mõnegi mehe kultuuritasemele musta varju heitis...

Poole kümne paiku olid lõpuks laval ka publiku lemmikud eesotsas oma «kesktormajate» Ivo Linna ja Mati Nuudega. Onneks jäi mäng ühte väravasse ära, sest juba kell kümme rappus kogu saal *rock*irütmides. Mida lähemale keskööle, seda võimsamat hoogu pidu võttis. Suurima elamuse said kahtlemata külalised, kellest enamikule oli see esmakohtumine «Apelsiniga». Järgnevail päevil tekitas üksnes selle nime mainimine vaimustusepuhanguid. Pole vist vajagi pikemalt kirjeldada äratundmistormi, mis puhkes siis, kui mõni Maarjamaa mees tavalise «шестиструнная» saatel ja hoopiski mittenuudelikul häälel «maiuspuuvilja» oma kandikult serveeris. Keskööl näis, et pidu võiks kesta kasvõi hommikuni. Kuid iga asi saab ükskord otsa, hea asi aga eriti ruttu. Poole tunni pärast tuletas Ivo Linna meelde: «Poiss, sind ootab Tartus ülikool!» ning tükiks ajaks väljaraputatud tudeng võis asuda koduteele. Ees oli ootamas veel palju-palju põnevat...

TIIT MATSULEVITS

Poliitiliste laulude konkursilt

Neljapäeval pärast lõunat oli noortemajas «Sõprus» suur siginsagin: algamas oli poliitiliste laulude võistluse lõppvoor. Juba eelmisel õhtul käisid kõik esinejad žürii ees. Nüüd algas lõplik mõõduvõtmine.

Poliitiliste laulude võistlus oli kahtlemata üks sõpruspäevade keskseimaid üritusi. Osavõtjaid oli paljudest meie maa kõrgkoolidest.

Üksikesinejatest sai võidu **Grigori Joffe** Leningradist. Korrektne ja meeldiv esinemine, sobiv repertuaar. II koha viis Leedusse **Valius Navikauskas** Kaunasest. Muusika laulule «Ma tahan jääda alati vabaks» oli ta kirjutanud alles eelmisel päeval. Kolmandaks laulsid end meie **Eva Ojaver** (saksa fil. IV k.) ja **Valdo Randpere** (õigust. I k.).

Vokaal-instrumentaalansambleid oli kaks. **«Mõ Molodõje»** oli Krasnojarskist. Nende esitusest õhkus ehtsat kodukandi patriotismi («Laul Krasnojarskist»). Temaatiline «Me oleme loomult otsijad» iseloomustab ka ansamblit ennast. Nad on saavutanud laureaaditiitleid kodulinna taidlusfestivalidel, esinenud mitmetes Siberi linnades ja laulnud ka BAM-i ehitajaile.

Kiievi Põllumajandusakadeemia ansambli **«Lisovaja Pesnja»** esinemisest jäi enam meelde «Poisid joonistavad sõda».

Ansamblitest võitis **«Fiesta»** Petroskoist kuulajate poolehoiu lihtsuse, hea esinemise ja ka kelmikusega («Elli») ning ei pääsenud lisapaladest. II koht ansamblile **«Vagantõ»** Altaist. Kolmandaks tulid **külalised Kuibõševist.** Nii nemad kui G. Joffe esitasid laulu «What have they done to the rain?» Kuigi kumbki esitas laulu eri keeles, suutsid nad kuulajatele oma mõtteid edasi anda.

Žürii määras ka eripreemiad: **Viktor Siilatsile** kompositsiooni «Mis tead sa?» originaalsuse eest. Viktor kasutas sünfesaatorit, mis andis muusikale erilise võlu ja tõi ka M. Pahka teksti paremini esile.

Kahin käis läbi kuulajate ridade, kui **Gagik Sagradjan** häkkas laulma eesti keeles. Mis sest, et sõnad lõpuks lootusetult sassi läksid — Gagik sai mõistva suhtumise ja kuuma kiituse osaliseks. Lisapalastki ei pääsenud.

Bakuu naisansamblile **«Ailõgõz»** läks preemia kõige ideelisema kava eest. Nad esitasid temaatilise sõnalis-kunstilise kompositsiooni neutronipommi vastu.

Heal tasemel esinesid ka **H. Raadik** ja **R. Kängsepp** («Mängi mulle seda vana viit»). Filosoofilise sisuga oli **Tiit Aunaste** esitatud «Suured leiutised», mis oli suunatud kõige inimese hävitamiseks mõeldu vastu. Tore oli **Reet Kulli** ja **Priit Võhandu** etteaste.

Kontsert «Sõpruses» kestis üle kolme tunni. Lauljatel oli, mida öelda, ja nad tegid seda rahuldavalt. Häiris aga saalis istujate ebaviisakus esinejate suhtes: paukusid uksed, tõusti ja istuti, ei suudetud ka suminata hakkama saada.

REET RIHVK

✻ VALIUS NAVIKAUSKAS Kaunase PI-st laulis end II kohale.

✻ Ansambel «Fiesta» Petroskoist pälvis nii suure kuulajate poolehoiu, et tuli valeldamatult esimeseks.

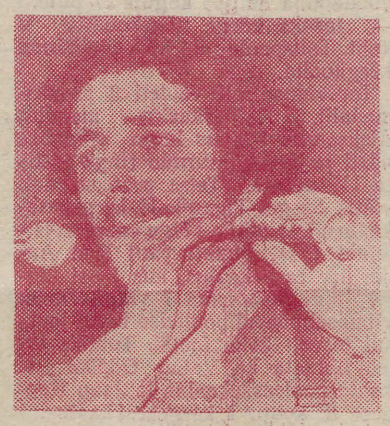

✻ III koha sai meie saksa filoloog EVA OJAVER.

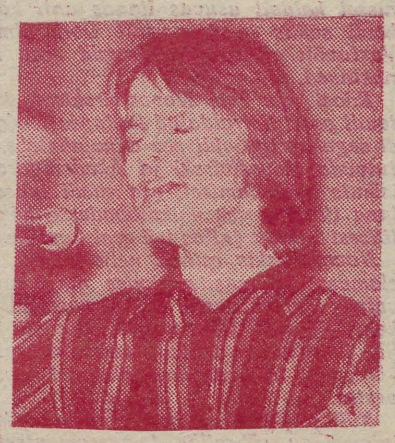

✻ TIIT AUNASTE esitas kõige filosoofilisema sisuga laulu.

Sisukad ja meeldejäävad

ÜLKNÜ 60. aastapäevale pühendatud sõpruspäevad said läbi. Lõpetama koguneti pühapäeva õhtul «Kaunasesse». Tänase lehenumbri jaoks palusime läinud sõpruspäevi kommenteerida komsomolikomitee sekretäril KALLE LIIVIL.

Ungarlasi ja poolakaid võis kaugelt ära tunda, samuti meie lõunapoolsete vabariikide esindajaid. Kust veel külalisi saabunud oli?

«Kokku oli külalisi 20 kõrgkoolist. Meie maalt oli esindatud Altai RÜ, Krasnojarski RÜ, Karjala Pedagoogiline Instituut, Petroskoi RÜ, Jerevani RÜ, Taškendi RÜ, Tbilisi RÜ, Vilniuse RÜ, Kaunase PI jt. Peale Debreceni ja Veszprémi kõrgkooli oli tudengeid veel ka Krakovi ülikoolist.»

Külalisi kutsuda, vastu võtta, üritusi korraldada kuueks päevaks — kõik see vajab ju pikemaajalist ettevalmistust. Kuidas toime tuldi?

«Ettevalmistused algasid juba paari kuu eest. Organiseerimistöödega oli haaratud ligi sadakond üliõpilast (giidid, majandus- ja kultuuritöö alakomisjonid jne.). Organiseerimistöö põhiraskus lasus kahtlemata interklubil eesotsas selle presidendi Airi Põdraga, samuti kultuuritöö sektoril eesotsas juhataja Andres Salmistuga — seda kõike asesekretär Aili Pikati juhendamisel. Võiks nimetada veel paljusid agaraid üliõpilasi, kes hulga vaeva nägid, nagu näiteks Enn Valgus, Eda Strandberg, Sulev Haldre, Kalle Jents, Tiit Kullerkupp, Oleg Ševtšuk, Silja ja Tiia Traat, Peep Pree, Aivar Hanson jt. Olid ju giidid peamiselt need, kelle põhjal külalistel kujunes mulje meie ülikoolist, meie linnast.»

Mida uut oli võrreldes eelmiste sõpruspäevadega?

«Esmakordselt korraldasime külalistele Tallinna päeva: kavas oli ekskursioon vanalinna, käidi ka Toompea lossis ja raekojas. Laupäevase päeva pühendasime festivalilinnale Havannale. Kuubas turismireisil käinud komsomoliaktivistid Ülo Langel, Jüri Asari ja Aune Past kõnelesid uues kohvikus Kuubast ja näitasid värvilisi slaide. Samas toimunud diskogi koosnes temperamentsetest lõunamaistest viisidest. Temaatiline õhtu peeti samuti klubis, kus esines ansambel «FIX».

Küsida, kas sõpruspäevad õnnestusid, oleks vist väär. Kokkuvõttes läksid need loomulikult korda. Milliseid momente Sa eriti esile tõstaksid?

«Näiteks sõpruspäevade pidulikku avamist, oli ju aulas erutuse ja pidulikkuse hõngu. Tavakohaselt viidi avamise aegu lilled Lenini mälestussamba juurde ja Suures Isamaasõjas hukkunud ülikooli töötajate ja üliõpilaste mälestustahvli ette. Telgürituseks kujunes poliitiliste laulude konkurss. Külalistele korraldati ekskursioone ka meie šeflusettevõttesse mööblikombinaati, õlletehasesse ja plastmasstoodete katsetehasesse, pressikonverents tutvustamaks meie *alma mater*'it, vestlusring internatsionaalsest kasvatustööst. Neil oli võimalus jälgida «Vanemuise» etendust «Äiu-äiu, poiss kui karu». Füüsikahoone ees kasvab nüüd kolm kuuske, mille istutasid ühiselt külalisdelegatsioonide ja komsomolikomitee esindajad. Igal õhtul oli võimalus osa saada puhkeõhtutest, muidugi mitte ainult külalistel, vaid ka meie tudengitel. Kaks tõsisema muusika õhtut toimus aulas (P. Mägi Bachi-orkester ja konservatooriumi üliõpilased prantsuse muusikaga). Menukaks kujunes ka üleliidulise diskokonkursi «Jantarnaja vesna» laureaatide M. Tarmaku ja V. Siilatsi õhtu uues kohvikus.

Sõpruspäevi lõpetades andis rektor prof. Arnold Koop edasi meie kõigi soojad tänusõnad külalistele ja avaldas veendumust, et neil päevil sõlmitud sidemed kauaks püsima jäävad.

Omalt poolt tahan organiseerimiskomitee nimel tänada kõiki organisaatoreid ja neid, kes lahkesti abi osutasid meie sõpruspeo korraldamekul.»

VARJE SOOTAK

Fotojäädvustus ühelt armeenlaste, poolakate ja eestlaste ühiskülastuselt ülikooli šeflusettevõttesse.

Sõpruspäevade pildid tegi Dzintar KALNIN

Komsomolikroonika

25. aprillil algas meie kodumaa pealinnas ÜLKNÜ XVIII kongress, kus viibib delegaadina ka majandusteaduskonna komsomolisekretär Ülle Lepp. Avapäeval saadeti TRÜ komsomoliorganisatsiooni nimel kongressile tervitustelegramm, milles raporteeriti TRÜ komsomoliorganisatsiooni saavutustest kongressidevahelisel perioodil.

25. aprillil toimus ÜLKNÜ XVIII kongressi avapäeva puhul ülikooli komsomolikomitee pidulik istung. Komitee sekretär K. Liiv õnnitles kõiki komitee liikmeid ja nende kaudu kogu ülikooli komsomoliperet algava suursündmuse puhul.

Soovituse NLKP liikmekandidaadiks sai Fjodor Koltšin (kehakultuurit. III k.). Vali noomitus koos arvestuskaardile kandmisega anti õppedistsipliini rikkumise tõttu Dair Solnikule ja Jaan Pulgale (mõlemad õigust. III k.). Vaeti lõppenud sõpruspäevi, millest põhjalikuma ülevaate andis interklubi president Airi Põder. Kokkuvõttes loeti sõpruspäevad korralõinuks.

TRÜ suvemaleva komissariks kinnitati ajalooteaduskonna komsomolisekretär Olaf Lukk.

Komitee vabastas Raivo Palmaru sekretäri mittekoosseisulise asetäitja kohalt. R. Palmarut tänati tehtud töö eest ning sooviti edu ülikooli lõpetamisel.

MAIAKTUSELE

LÄHEME TÄNA KELL 15 AULASSE!

PARAADILE KOGUNEME 1. MAIL KELLA 11.45 AKADEEMIA TÄNAVALE.

LÄBI SAI!

Nagu lubatud, on selles lehes taidlusülevaatusest juttu veidi pikemalt. Vaatamata kahe traditsioonilise heatasemelise teaduskonna (KKT ja B-G) kõrvalejäämisele oli tänavune üldmulje väga meeldiv. Kokku osales taidluses 165 tudengit, üksnes arste oli 60 ligi. Muidugi pole arv see, mis ühest konkursist hea konkursi teeb. Kolm päeva kavade jälgimist ja pühapäeva hilisõhtul võiski žürii ümmarguse laua taha istuda tulemusi vaagima. Kohe puhkes äge vaidlus ja mõttevahetus puhtfüüsilisest väsimusest hoolimata (sel õhtul istuti saalis kella 18—23 ja arstide ansambel «Meedium» jäigi kuulamata, sest esmaspäev kippus kannale astuma). Kuigi hindamiskriteeriumid teada, on teaduskondade reastamisega alati tükk tööd. Kas hinnata arstide suurt organiseerimisvõimet, kes nii palju rahvast esinema said? Taidluse massilisus on ju oluline. Samas on see enamasti ühekordne nähtus, et nii hulgaliselt välja tullakse. Või arvestada perspektiiviga — et grupp inimesi ka edaspidi üht-teist selles vallas korda saadaks, innustada neid esiletõstmisega. Asuti viimasele seisukohale. Muidugi oli ka teaduskonnasiseselt väga erinevaid kavu (saksa fil. ja žurnalistid). Siin tuli lahenduseni jõuda matemaatilise keskmise kaudu.

Nüüd siis asjast. Juttu teaduskondadest selles järjekorras, nagu nad lavalaudu katsumas käisid. Sulgudes saavutatud koht.

Õigusteaduskond (II). Meie silme ees on 30-ndate aastate kabaree. Tolleaegsed kostüümid, muusika, pisut selle aja lõhnagi. Laval ansambel — klaver, kontrabass, kitarr, klarnet, akordion —, kes plaadimuusika lõppedes ise üles astub. Kabaree külaliseks on tuntud filmistaar, kaasas ulmefilm «Karbonaad» meie ülikoolilinnast aastal 1980, 25 diapositiivi, tehtud Tiigi t. 14 ühiselamus, toitlustusettevõttes «Edu» ja mujalgi. Saateks mõnus kriitikamaiguline dialoog, laulud «Tallinnfilmi» tuntud ekraaniteosest või improvisatsioon klaveril. Kuigi iga pildi olemasolu polnud just obligatoorne, sai «filmist» koos juurdekuuluvaga kava kulminatsioon, mida tõendasid ka heatahtlikud naerupahvakud publiku hulgas. Ühtne stiil lõi meeldiva terviku, mis omakorda andis alust «kahtlustada» esinejaid hoolikas ettevalmistuses.

Filoloogiateaduskond (VI—VII). Žurnalistika I kursuselt «Kava sellest, kuidas tehakse kava». Naljakas, aga esitatud paroodia kehtis peaaegu et ainult esinejate endi kava kohta. Mõttel iseenesest pole ju vigagi, kuid paroodia, nagu teada, peab ise laitmatu olema, et ta paroodiana mõjuks. Juhuslikud ja poolihääli hõigatud lausedjäid sagedasti juba esimesele reale mõistmatuks, mis siis veel viimastest rääkida. Taidluseks võib sellest kavast pidada vaid Tiit Matsulevitši kitarril saadetud laule ja finaalplakatit «Täitsa hambad». Saksa filoloogia I kursus etendas tüki «Rebase kibe leib». See oli mõnusalt tudenglik, üldist humoorikust vürtsitamas iroonia. Tütarlapsed olid väga oskuslikult ära kasutanud oma ainust noormeest Jüri Laulikut edasipürgiva tudengi rollis ja viimane tuli asjaga hiilgavalt toime. Stseenid kipskujude muuseumis ja lõunasse rändavaid linde vaadates kisuvad veel praegugi suunurki kõrvadele lähemale. Ka mustlaseitede mõtted ei seisa tõest kaugel (näiteks naistudengi valikuvõimalus — perekond või diplom + karjäär). Nagu varem kirjas seisis, märgiti saksa filoloogid koos õigusteaduskonna ja füüsikutega ära kui tudenglikema kava esitajad.

(Järgneb.)

MARICA ALAKÜLA

Õigusteaduskonna 30-ndate aastate kabarees keeb elu.

NB! Laupäeval, 29. aprillil kell 20 toimub klubis TAIDLUSÜLEVAATUSE LÕPPKONTSERT.

Ülikooli naiskoor

käis 29. märtsist 12. aprillini pikal kontsertmatkal, pikimal koori 33-aastase ajaloo vältel. See ulatus Krasnojarskini, sel aastal 350. aastapäeva tähistava tööstus- ja kultuurikeskuseni Siberimaal. Kaunis Jenissei kaldail asuvas linnas anti kaks kontserti: 3. aprillil kunstide kooli saalis ja 4. aprillil Gorki-nimelise pedagoogilise kooli saalis. Vastuvõtt oli soe, hinnangud eesti koorilaulukunstile ülivõrdeis tunnustavad.

Edasi viis reis Novosibirskisse, kus võeti osa elektrotehnikainstituudi poolt korraldatud laulupeost. Koos Sileesia Polütehnilise Instituudi segakooriga oldi peo aukülalisteks. Selle «tiitliga» kaasnes võimalus tutvuda Novosibirski ja Akademgorodokiga giidide jt. kompetentsete isikute juhendamisel; osa saadi tudenglikust külalislahkusest, majutatuna tillukestesse ühikatubadesse kohalikele seltsiks, jutustama eksootilisest Eestist («Kas teil seal lund ka on?»).

Novosibirskis esineti neljal õhtul, pälviti taas kiitust paindliku ja elamusrohke musitseerimise ning huvitava kava eest. Nüüd ollakse valmis Tartus vastu võtma vastseid või ka vanu sõpru — Sileesia koori Poolast, Novosibirski ülikooli ja elektrotehnika instituudi koori. Sai ju nendega tutvust sobitatud mitte üksnes kontsertidel üle lavaääre, vaid ka üpris meeleolukatel koosolemistel tantsides, lauldes, juttu vestes.

Küllap jäidki sõidust meelde eelkõige kohtumised Siberi toredate inimestega, sõbralike, temperamentsete ja külalislahketega. Ja loodus, «mida ei saa kirjas kirjeldada ega jutus jutelda».

Tore reis oli. TRIINU POOLAK

P. S. *Eeloleval sügisel võtab koor taas vastu uusi lauljaid. Eriti oodatud on kõrged sopranihääled. Tüdrukud! Mõelge sellele juba nüüd! Kunagi pole liiga vara koorilaulu kasuks otsustada!*

Laulab TPI Akadeemiline Meeskoor

Lugupeetavad tudengid, õppejõud ja teenistujad, teil on hea võimalus kuulata TPI akadeemilise meeskoori esinemist **reedel, 28. aprillil kell 19 ülikooli aulas.**

Mis siis tõi rauakooli endisi ja nüüdseid laulumehi Tartusse? Põhjus on ilmselge — hiljuti sai kooril üks aastaring jälle juurde. Seda on aga koor alati tähistanud kontsertidega. Eelmisel laupäeval oligi kontsert «Estonias», nüüd siis Tartus.

Esimeses osas on kavas eesti heliloojate Vettiku, Tormise, Ernesaksa, vendade Kappide ja Ratassepa koorilaulud. Teises osas esitame vene ja välismaiste autorite loomingut. Siia kuuluvad P. Tšaikovski, A. Aleksandrov, M. Koval, C. Orff, K. E. Gustaffson jt. Esineb ka meeskoori kvartett. Koori dirigentideks on ENSV teeneline kunstitegelane Ants Üleoja, Anne Dorbek ja Jüri Rent. Klaverisaatja on Mare Orgse.

Tulge vaatama-kuulama! *Koori liige* JÜRI KIRSS

Esimesed medalid

võideti TRÜ-le Eesti NSV X suvespartakiaadil **vabamaadluses.** 17 võistkonna hulgas koguti 27 punkti — tasuks kõrge võistkondlik V koht. Tahapoole jäid kõik ülejäänud kõrgkoolid.

Individuaalselt võideti 3 pronksmedalit. Kärbeskaalus maadles Aleksander Platais kogu võistluse hästi ja ainult «surnud ring» jättis ta III kohale. Teise pronksmedali võitis Sergei Tiganik II kergekeskkaalus, kus oli ka kõige enam võistlejaid (17). Punkti pani Teet Angerjärv raskekaalus, kus loosi tahtel pidi maadlema 7 ringi, neist viimasel päeval poolteise tunni jooksul tervelt kolm matši. Tubliks tuleb hinnata ka Vahur Ööpiku 4. kohta poolraskekaalus ja Jaan Kannese 8. kohta I kergekeskkaalus.

TÕNU SIKKUT

Nais-võimlemine

20. aprillil toimusid ülikooli rühmvõimlemise esivõistlused. Need avas kehakultuuriteaduskonna dotsent A. Vaiksaar.

Üld- ja koondrühmad esitasid H. Tidriksaare koostatud tamburiinikava. Koondrühmadest võitis arstiteaduskonna III kursus, järgnesid majandusteaduskond ja arstiteaduskonna IV kursus.

Edasijõudnute rühmad esitasid vabakava ja vähendiga kava. Esikoht KKT võistkonnale (õppejõud L. Jaanson).

Koos ülikooli esivõistlustega peeti ka linna meistrivõistlused. Siin võitsid C- ja B-grupis TRÜ I ja A-grupis TRÜ spordiklubi.

HELGI JAAL

Võistkonna kandidaadid

LASKMINE (18.—23. mail Elvas).

Ave NIGUL (psühhol. III), Georg MÄNNIK (stomat. V), Kersti LOKKO (stomat. III), Lemme ALLIKSAAR (eesti II), Rein GRAF (füüsika II), Ain ESKO (füüsika I), Karin ORAV (KKT III), Karl KONTOR (KKT II), Aimar LAUGA (KKT II), Ilmar NOPRI (KKT II), Signe TAMM (KKT I).

VÄRAVPALL, mehed (eelvõistlused 3.—7. mail, finaalvõistlused 25.—28. mail Sillamäel).

I meeskond: Sandor SUBA (ravi I), Toivo JÄRV (KKT IV), Kaivo THOMSON (KKT IV), Andrus ROGENBAUM (KKT III), Andris UIBO (KKT III), Tarmo VOLT (KKT III), Valeri ZLATIN (KKT III), Aleksandr ŽALOBIN (KKT III), Jaanus PÄIV (KKT II), Jaak JAHILO (KKT I), Jüri LEPP (KKT I).

II meeskond: Ivar MITRI (psühhol. III), Egils STRAUSS (spordimed. V), Hannes JÄÄR (vene I), Einar AAVIK (keemia I), Jaak OTT (KKT IV), Arvi KARPATS (KKT III), Toomas PETERSON (majand. I), Aivar RUSKIS (matem. I), Raivo LAUS (õigust. IV).

VÕRKPALL, mehed (eelvõistlused 25.—28. mail, finaalvõistlused 29. juunist 2. juulini Pärnus).

Andres AREND (ravi I), Varri VÄLI (geol. I), Arno PIHLAK (füüsika I), Ain LANGEL (keemia II), Peep PALUMAA (keemia I), Tiit AASMA, (KKT IV), Jaan MALMBERG (KKT IV), Urmas SAAR (KKT IV), Vallo JÄRV (KKT III), Tarmo KAJANDI (KKT II).

UJUMINE (26.—28. mail Tallinnas).

Andrus ARRO (ravi V), Atis GRUNDMANIS (spordimed. II), Jelena ORLOVA (spordimed. II), Enn VARRIK (KKT III), Astrid NEEMLAID (KKT II), Karmen BRAUN (KKT I), Maret PARS (KKT I), Ene VIIK (KKT I), Indrek VIIASK (majand. II).

Väliskirjanduse sektsioon

ÜTÜ eesti kirjanduse ja rahvaluule ringi juures alustas tööd väliskirjanduse ja tõlkesektsioon. Asutamiskoosolekul sõnastas vastse sektsiooni juhendaja Jüri Talvet põhiülesanded järgmiselt: süvendada teadmisi väliskirjandusest, uurida eesti kirjanduse suhteid teiste rahvaste kirjandusega ning tegelda tõlketöö teoreetiliste ja praktiliste küsimustega. Samuti püütakse tutvustada uuemaid seisukohti kirjandusteooria ja poeetika alalt ning anda ülevaateid olulisematest vooludest maailmakirjanduses. Ettekandekoosolekute kõrval hakatakse korraldama ka arutelusid üksikute teoste üle, tõlkeseminare, kohtumisi vabariigi paremate tõlkijate ja väliskirjanduse tundjatega.

Esimene üritus on kavas 15. mail, teemaks Camus', Sartre'i ja Cela teosed. Osalejail soovitame eelnevalt läbi lugeda Camus' «Katk».

Eriti oodatakse sektsiooni tööst osa võtma võõrfilolooge, teretulnud on aga ka kõik teised kirjandushuvilised.

EDITH ASVEIT

Häid tulemusi näitasid ujujad

Riias lõppenud Balti liiduvabariikide üliõpilaste XI spartakiaadi ujumisvõistlustel, kus Eesti 24-liikmelises koondises startis ka 12 TRÜ ujujat, saavutati mitmeid tunnustust väärivaid tagajärgi.

TRÜ ujujatest olid eriti võistlushoos Ene Viik ja Atis Grundmanis, kes saavutasid rea auhinnalisi kohti. Nii tuli kahekordseks spartakiaadimeistriks Ene Viik 200 m liblik- ja 200 m kompleksujumises **(2.45,8 ja 2.40,6) ning saavutas teise koha** 100 m liblikujumises (1.13,0). Teine oli ka Atis Grundmanis 200 m ja 400 m vabaujumises (1.59,8 ja 4.16,6), 100 m vabaujumises sai aga isiklikuks tippajaks 55,2 sek. Kõik ülalnimetatud kahe ujuja poolt saavutatud tagajärjed on ühtlasi ka uuteks Tartu linna ja TRÜ rekorditeks.

Kolmanda koha sai Jelena Orlova 200 m vabaujumises (2.34,4).

Heade tulemustega paistsid silma veel Maret Pars 100 m ja 200 m rinnuli- ning 200 m kompleksujumises (1.23,4; 3.04,8 ja 2.51,2), Ülle Üksi 100 m ja 200 m seliliujumises (1.21,8 ja 2.54,6), Külliki Amos 200 m kompleksujumises (2.57,8) ning Astrid Neemlaid 200 m rinnuliujumises (3.08,6).

4×100 m kombineeritud teateujumise meeskonna koosseisus saavutas esimese koha Atis Grundmanis, naiskonna koosseisus olid võidukad Maret Pars, Ene Viik ja Jelena Orlova.

Üldkokkuvõttes jäi meie vabariigi kõrgkoolide ujumisesindus alla lätlaste ja leedulaste koondisele.

Meeldejäävaks ürituseks oli kolme liiduvabariigi üliõpilastest ujujate kollektiivne ja aktiivne osavõtt leninlikust laupäevakust «Daugava» ujula korrastamisel.

HEINO LAIDRE

Uusi trükiseid

TRÜ KIRJASTUS- JA TRÜKIOSAKONNA VÄLJAANDEL ILMUS 1978. A. MARTSIS

Tartu Riikliku Ülikooli toimetised. Vihik 440. Гидрометеорологические и картографические исследования территории Эстонской ССР. Труды по географии XV. Tartu 1978, 116 lk., 500 eks., 1 rbl. 10 kop.

Tartu Riikliku Ülikooli toimetised. Vihik 441. Keemia-alased tööd. Elektrokeemia XI(1). Tartu 1978, 146 lk., 500 eks. 1 rbl. 40 kop.

Tartu Riikliku Ülikooli toimetised. Vihik 442. Семантика номинации и семиотика устной речи. Лингвистическая семантика и семиотика I. Tartu 1978, 134 lk., 800 eks., 1 rbl. 40 kop.

Tartu Riikliku Ülikooli toimetised. Vihik 449. Актуальные проблемы теории и практики речевой деятельности. Русский язык в эстонской школе V. Tartu 1978, 120 lk., 500 eks., 95 kop.

Füüsikalise ja kolloidkeemia ja bioloogilise keemia praktiliste tööde juhendid arstiteaduskonna üliõpilastele. Tartu 1978, 144 lk., 1000 eks., 30 kop.

Füüsikaosakonna üliõpilaste teadustöid. Tartu 1978, 60 lk., 150 eks., 15 kop.

V. Krinal. Kapitalistlike riikide majandusajalugu. I osa. 2. trükk 1. vihik Tartu 1978, 104 lk., 600 eks., 20 kop.

V. Krinal. Kapitalistlike riikide majandusajalugu. I osa. 2. trükk, 2. vihik. Tartu 1978, 224 lk., 600 eks., 20 kop.

Metoodiline juhend kõrva-nina-kurguhaigete uurimiseks. Tartu 1978, 92 lk., 1000 eks., 20 kop.

Sissejuhatus televisioonižurnalistikasse. Tartu 1978, 500 eks., 102 lk., 15 kop.

Üldmõõtmiste praktikumi tööjuhend I. Tartu 1978, 84 lk., 800 eks., 15 kop.

ÜTÜ töid germaani filoloogia alalt I. Tartu 1978, 77 lk., 200 eks., 30 kop.

Noortemajas „Sõprus"

Laupäeval, 29. aprillil kell 20 TRÜ rahvakunstiansambli semestrikontsert. Esinevad tantsurühmad, rahvapilliorkester, lauluansambel «Lakstigal» ja etlejad.

Klubis

Laupäeval, 29. aprillil kell 20 taidluskonkursi lõppkontsert. Tantsuks disko.

Pühapäeval, 30. aprillil kell 20 maipidu.

ALMAVÜ

Tartu linnakomitee korraldab sõjaveteranidele matka isiklike autodega 7.—9. maini Kuramaa lahingupaikadesse. Osa võtta soovijatel teatada 4. mail kella 15—16 vahel tel. 233 A. Pildile.

NB!

* Täna ilmub ka venekeelne ajaleht.

* Järgmine leht ilmub 10. mail (kaastööd sellesse numbrisse palume ära tuua 4. maiks, 5. maiks võivad jääda üksnes teated.).

Ülejärgmine number ilmub reedel, 19. mail.

TOIMETAJA kt. V. SOOTAK

«Тарту Рийклик Юликоол» («Тартуский государственный университет») Орган парткома, ректората, комитета ЛКСМ и профкома Тартуского государственного университета, г. Тарту Эстонская ССР.
Hans Heidemanni nim. trükikoja trükk, Tartu, Ülikooli 17/19. III Üksiknumbri hind 2 kop. Tell. nr. 1937. MB-03910.

Silja LÄTTEMÄE plakat

KODUSÕJA KANGELASI

2. järgu armeekomandör
AUGUST KORK
(1887—1937)

Sündis Tartumaal Kasepää vallas talupoja peres. Õppis Tartu Kõrgemas Linnakoolis. 1908. a. lõpetas Tšugujevi junkrukooli ja 1914. a. Kindralstaabi Sõjaväeakadeemia. I maailmasõja ajal teenis staabis, jõudis alampolkovniku auastmeni. Punaarmees 1918. aastast, töötas 9. armee staabis, 1919. a. algusest oli Eesti Punaarmee staabiülem, seejärel 7. armee komandöri abi. 1919. a. juunist 15. armee komandör, juhtis edukalt 1919.—1920. a. võitlust Judenitši armee ja valgepoolakate vastu. 1920. a. oktoobrist 6. armees komandör, juhtis Perekopi ja Išišuni kindlustuste läbimurret. 1921. a. maist Harkovi sõjaväeringkonna ülem, oli Ukraina ja Krimmi relvajõudude juhataja abi, Turkestani rinde vägede juhataja ja Kaukaasia Punalipulise armee komandör, Läänerinde, Leningradi ja Moskva sõjaväeringkondade ülema abi ja ülem. 1935. aastast M. Frunze nim. Sõjaväeakadeemia ülem.

Autasustatud kolme Punalipu ordeniga. KP liige 1927. aastast.

2. järgu armeekomandör
ALEKSANDER KUKK
(1886—1932)

Sündis Tartumaal Kurista vallas maata talupoja peres. Õppis Tartu Kõrgemas Linnakoolis. 1909. a. lõpetas Peterburi junkrute kooli. 1914—1916 oli rindel. 1917. a. algul staabikapten, astus Kindralstaabi Sõjaväeakadeemiasse. 1918. a. kevadest Punaarmees. 1918. a. juhtis Smolenski rajooni vägede luureosakonda, hiljem läänearmeed. 1919. a. veebruarist Eesti Punaarmee staabi operatiivosakonna ülem. 1919. a. suvest 15. armee operatiivosakonna, seejärel staabi ülem. 1920. a. sügisest 16. armee komandör, juhtis edukalt lahingutegevust valgepoolakate vastu. Pärast Kodusõja lõppu oli Punaarmee luurevalitsuse ülema abi, seejärel Lääne sõjaväeringkonna staabiülem, Leningradi sõjaväeringkonna ülema asetäitja. 1931. aastast NSV Liidu sõjaväeataašee Jaapanis.

Autasustatud Punalipu ordeniga. KP liige 1927. aastast.

Korpusekomandör
JOHANNES RAUDMETS
(1894—1942)

Sündis Järvamaal Kirna vallas talupoja peres. Õppis Tartu ülikoolis. Lõpetas Vladimiri sõjakooli. 1914—1917 oli rindel, jõudis kapteni auastmeni. Punaarmees 1918. aastast. 1918. a. Narva pataljoni, seejärel 156. laskurpolgu komandör. 1919. a. brigaadikomandör, siis 52. diviisi ülem, mis võttis osa võitlusest valgepoolakate, denikinlaste ja wrangellaste vastu. 1920. aastast 15. diviisi komandör, see kaitses Kahhovkat ja forsseeris Sivaši jõe. Pärast Kodusõda juhtis 15. Sivaši diviisi ja 48. diviisi, Polotski kindlustatud rajooni vägesid.

Autasustatud kahe Punalipu ordeniga. KP liige 1925. aastast.

Diviisiülem
JURI SABLIN
(1897—1937)

Sündis Tartus arst V. M. Sablini pojana. Isa oli lõpetanud Tartu ülikooli arstiteaduskonna. Hiljem oli ta Moskva edumeelsemaid raamatukirjastajaid. (V. M. Sablin oli tuntud naroodniku, revolutsioonipoeedi, I Internatsionaali liikme, tsaar Aleksander II tapmisest osavõtnud N. A. Sablini vennapoeg.) J. Sablin õppis Moskva Kaubandusinstituudis. 1915. aastast esseer. 1916 läks vabatahtlikuna rindele. 1917 lõpetas lipnike kooli. Valiti Moskva nõukogu täitevkomiteesse, II nõukogude kongressil Kesktäitevkomitee liikmeks. Moskva relvastatud ülestõusu ajal oli revolutsioonikomitee liige. Juhtis salka, sai haavata. Valiti Moskva nõukogu presiidiumi liikmeks, määrati Moskva 1. revolutsioonilise salga ülemaks. Kagurinde põhiasektori juhatajana võttis osa Kaledini purustamisest ning juhtis Novotšerkasski valitutamist. 1918. aastast Ukraina rinde 4. armee komandör, Üle-venemaalise Kesktäitevkomitee liige. Võttis osa vasakpoolsete esseeride mässust, mille eest mõisteti üheks aastaks vangi. Pärast amnesteerimist katkestas suhted vasakpoolsete esseeridega. 1918—1919 juhtis polku ja brigaadi denikinlaste vastu. Oli 14. armee väegrupi komandör. 41. laskurdiviisi komandör, mis vabastas Harkovi. 1920. a. Eesti laskurdiviisi komandör, mis võitles wrangellaste vastu. 1920. a. novembrist 16. ratsaväediviisi ülem. Partei 10. kongressi delegaadina võttis osa Kroonlinna mässu mahasurumisest. Lõpetas sõjaväeakadeemia, kõrgemad akadeemilised kursused, lendurite kooli. Diviisikomandör. 1931. aastast kindlustatud rajooni ehitustööde valitsuse ülem ja komandant.

Autasustatud kahe Punalipu ordeniga. KP liige 1919. aastast.

Kontradmiral
AUGUST RULL
(1898—1968)

Sündis Viljandimaal Tarvastu vallas talupoja peres. 1916—1917 Balti sõjalaevastiku madrus, 1918. a. Punalaevastikus. Võttis osa Taivepalee vallutamisest, oli Kodusõjas komandör. 1931—1937, 1940—1945 Musta mere sõjalaevastiku suurtükiväe juhataja, võttis osa Odessa ja Sevastoopoli kaitsmisest. 1945. aastast töötas NSV Liidu sõjalaevastiku peastaabis.

Autasustatud Lenini ordeniga. KP liige 1918. aastast.

SUURE ISAMAASÕJA KANGELASI

Riigitegelane
HENDRIK ALLIK

Sündis 1901. a. Viljandimaal Abja vallas. 1918. a. lõpul Tallinna TSN liige, 1920 Balti Puuvillavabriku töölisvanemate nõukogu aseesimees ja Üleeestimaalise Noorproletaarlaste Ühingu juhatuse liige. Töölisühingute II kongressil valiti Kesknõukogusse. Kuulus Töörahva Ühise Väerinna saadikuna II Riigikogusse. 1922—1924 töötas töölisajalehtede toimetustes, 1923 koopteeriti EKP ja EKNÜ KK-sse, 149 kommunisti protsessil 1924 mõisteti eluks ajaks sunnitööle. Oli «Vangimaja Kiire» üks toimetajaid ja poliitvangide juhtiva organi — vangimaja büroo liige. 1938 vabanes amnestiaga. 1938—1940 EKP Illegaalse Büroo sekretär. üks 1940. a. revolutsiooni juhte. 1940. a. septembrist kaubanduse rahvakomissar. Suure Isamaasõja ajal oli kuni 1943. a. juulini eesti rahvusväeosades juhtival parteipoliitilisel töö. 1943—1950 ENSV MN aseesimees. 1957. aastast Plaanikomisjoni aseesimees, seejärel esimees. 1965. aastast ka ENSV MN esimehe asetäitja. Olnud ENSV ja NSVL Ülemnõukogu saadik.

Autasustatud kahe Lenini ordeniga. KP liige 1917. aastast.

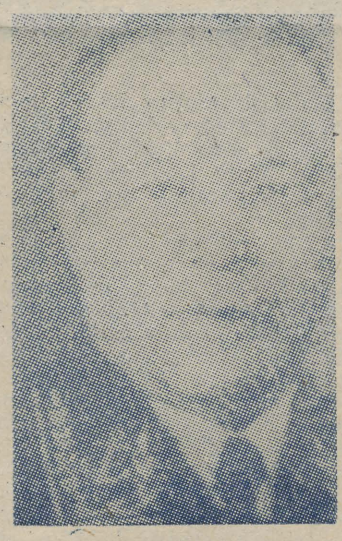

Viitseadmiral
IVAN GREEN
(1898—1960)

Sündis Viljandis talupoja peres. 1916—1917. a. Balti sõjalaevastiku madrus, 1918. a. Punalaevastikus. Võttis osa Oktoobrirevolutsioonist ja Kodusõjast. Kodusõja ajal sai komandöriks. 1941—1942 Balti Sõjalaevastiku suurtükiväe juhataja. (Leningradi blokaadi ajal oli suurtükivägi linna peamine kaitsja.) 1942.—1943. a. sama laevastiku rannakaitseülem. 1943. aastast NSV Liidu sõjalaevastiku suurtükiväe juhataja ja NSV Liidu sõjalaevastiku peastaabi juhtiva koosseisu liige. 1946. aastest Mereväeakadeemia täienduskursuste ülem.

KP liige 1918. aastast.

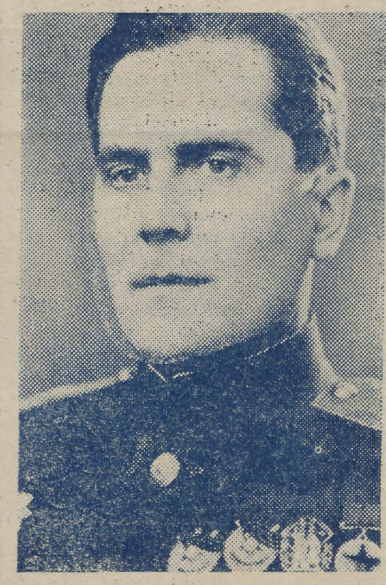

Kindralleitnant
LEMBIT PÄRN
(1903—1974)

Sündis Stavropoli kubermangus Esto-Haginskole külas. 1924. a. lõpetas Internatsionaalse Sõjakooli, 1934. a. M. Frunze nim. Sõjaväeakadeemia ja 1938. a. NSVL Kindralstaabi Akadeemia (1938—1940 oli viimases õppejõud). 1940—1941 8. armee staabiülema asetäitja. Suures Isamaasõjas oli 1941. a. laskurkorpuse ja 1941—1942 armee staabiülem, 249., 7. eesti laskurdiviisi ja seejärel Eesti laskurkorpuse komandör. 1945—1949 ENSV relvajõudude minister ja sõjakomissar. 1950—1965 NSVL Kindralstaabi Akadeemia õppejõud. 1965—1974 Sõjateaduse Instituudi vanemteadur.

Autasustatud Lenini ordeniga. KP liige 1921. aastast.

Võidupäeva materialid koostas dots. JURI KSENOFONTOV.

KÕIGI MAADE PROLETAARLASED, ÜHINEGE!

tartu riiklik ülikool

Edasi

EKP TRÜ komitee, TRÜ rektoraadi, ELKNÜ TRÜ komitee ja TRÜ ametiühingukomitee häälekandja

Nr. 15 Kolmapäeval, 10. mail 1978 XXX aastakäik

AR Fr. R. Kreutzwaldi nim. ENSV Riiklik Raamatukogu

5. MAIL OLI AJAKIRJANDUSE PÄEV

Toimetuse nädal

Kuidas ajakirjanduse päeva aja lehes tähistada? «TRÜ» varase maid aastakäike sirvides näed, e sellekski on mitmesuguseid viise leitud. Meie, need tänased lehete gijad, arvasime, et kui õige tutvus taksime taas «mnogotiražka» iga nädalast sünnilugu. Mis sest, et 1968. aastal seda juba tehti. Vahe peal on siingi muudatusi sisse tul nud.

ESMASPÄEVAGA hakkab peale samal nädalal trükist ilmuva aja lehe kokkupanemine. Mõistagi peab selle plaan ammu enne valmis olema, fotod-joonistused samuti telli tud. Kogu häda algab aga sellest, et «TRÜ» on nädalaleht ja seepä rast ei jõua alati teisipäeval või kolmapäeval juhtunu enam sama nädala numbrisse. Nädala esimese päeval lisandub aga sellelesamale varem kavandatud plaanile tund tunnilt üha uusi täiendusi, mis ei taha veel järgmiselgi päeval otsa saada.

Mis me siis esmaspäeval siin ikkagi üldse teeme? Olgu kohe lisatud, et sel päeval on filoloogidel eriõppuse päev ning üht meie korrespondenti Aarne Rannamäed (kui on tema töönädal) sel päeval siin ei ole. Ester Šankil on meditsiini eksam seljataga ja temaga me siin üle nädala lehetegemist alustamegi. Konkreetselt: redigeerime, kirjutame ise, hakkame tellitud materjale sõna otseses mõttes taga ajama, et nad ikka õigel ajal kohale jõuaksid. Sest ahel on järjepidev: mida varem kaastööd kohal, seda varem nad trükikotta jõuavad, seda varem saab küljendada, seda varem trükki anda, seda varem ajaleht ilmub.

TEISIPÄEV on kõige kiirem ja käidavam. Kes oma toimetusse tuleku esimese korra sellele päevale rihib, ei leia ehk avasüli vastuvõttu, vaid muu tegevuse saateks üleõlavastuseid, ja pelgab koguni teist käiku. Teadku siis esma- ja ka kõik teised tulijad, et toimetuses teie tulekut alati tervitatakse, ainult alati pole ühtviisi jutuaega.

Toimetus on tänulik neile, kes tähtajast kinni peavad. Küll võib veel kolmapäeva õhtupoolikulgi toodud kirjutis lehte jõuda, aga see näitab juba midagi autori kohusetunde ja sõna usaldatavuse kohta. (Iseasi on muidugi operatiivsete materjalidega.) Teine on lugu illustratsioonidega: neid võtab trükikoda meilt vastu ainult teisipäeval kella 11-ni. Nii kulubki hommikupoolik toimetuses trükikojale avaldust tehes, pilte mõõtes ja lõigates. Juba nüüd peab toimetajal tuleva lehe väljanägemisest ettekujutus olema, et osata sobiva suurusega klišeesid tellida. See aga ei tähenda veel sugugi, et kõik nii jääbki nagu esialgu plaanitud: juba trükikojas küljendamisel võib mõni maketti joonistatud lugu koguni välja jääda.

Samal ajal peab hoolt kandma, et masinakirjutaja kaustas küllalt redigeeritud käsikirju oleks. Mõne autori tööd ei vajagi parandamist, teisele tuleb lausa ümbertegemiseks tagasi anda, aga läbi lugeda vaja ühtviisi kõik kaastööd. Juba hakkavad lood ka kirjutusmasinast tulema. Uuesti kõik läbi lugeda: ehk on trükivigu sisse sattunud, ehk jäi esimesel lugemisel mõni konarlik lause kahe silma vahele. Veel masinakirjaread ära lugeda ja kirja liik loole peale märkida — ning keeletoimetaja kausta. Õhtul läheb lugu juba trükikotta ladumisele. See on toimetustöö tehniline külg. Kuid peaaegu igas lehenumbris on kirjutisi ka toimetuse enda kolme töötaja sulest. Enamasti valmivad needki n.-ö. käigupealt: redigeerimistöö, kirjutusmasina klõbina, telefonihelina (vähemalt 5 korda tunnis) ja tulijate-minejate jutu vahel.

Kaks toimetuse korrespondenti on üliõpilased ja töötavad siin poole kohaga õppetöö kõrvalt enamasti pooletunnistel vaheaegadel ja pärast loenguid. Õnn, kui mõn aken on keskpäeva paiku tunniplaanis — see aeg on toimetuses kõigkibedam.

Toimetuses on ikka oodatud lugejate arvamused lehe kohta, ette panekud selle paremaks muutmiseks. Kui aga mõni asjatundja tuleb enda arvates põhjendatud etteheitega, miks toimetus ei avalda sisukaid ja probleemseid kirjutisi, siis teeb meele kurvaks küll. Toi-

(Järg 3. lk.)

Õnnesoovitelegramm

SEERIA HT 50
TAEVASKOJA OEOEBIKULE
HANS TRASSILE

TEADES ET ALATI KUI ARVUTUD ARUANDED JA PAKILISED PIKAAJAPLAANID KONTROLLIMISE KONTROLLID SU NAERVI ON KRUSSI KEERANUD TAANDUD SA TAEVASKOJA LAANTESSE ARVAME ET SA KA PRAEGU OMA ESIMESE MEHEEAJUUBELI EBAMEELDIVUSTE EEST OLED VALINUD SAMA PELGUPAIGA JA SEE TELEGRAMM ON AINUS VIIS MILLEGA SAAME SAATA SULLE OMA SOOVID KOOLON SALME SAADAB PALJU VALGUST JA LILLI AIME SOOVIB HEAD TERVIST JA PIKKA IGA ELLA UUSI IDEID JA ESSEID LOOMINGU LOOMINGUT JA OMAVAHELLUGEMISE LUULETUSI MARED MARUDAID MATKARADU MALLE MIDAGI MALBET ELLE HELGET JA LOEKKETULENA LOEOEMAVAT TIINA NOORUSLIKKUST JA ELULUSTI KLADIINA JAGAMATUT ARMASTUST JA UUSI PEREKONNA LIIKMEID MEESPERE KANNATLIKKU MEELT JA VISADUST VANADE VAEAENKAELADE VALITSEMISEL NING NOORTE UURIJATE TEADUSSE JUHTIMISEL VAIKE JAEI NAGU IKKA VAIKSELT MOETTESSE VIKTOR AGA PANI SOOVID VIGURLIKULT KIRJA
TAIMESUESTEMAATIKA JA GEOBOTAANIKA KATEEDRI PERE

Majandusteaduskonna üliõpilaste teaduskonverents

● **Traditsioonid.** TRÜ majandusteaduskonna üliõpilasteadusest võime hakata rääkima aastast 1954. Uurimistemaatikaks on olnud viimase 15 aasta jooksul majandusanalüüsi ja planeerimise metoodika. Selle põhiprobleemiga on hõlmatud kõik teaduskonna kateedrid ning ligikaudu 75 % üliõpilastest, see on olnud kesksemaks üliõpilaste teaduskonverentsidel.

Kõige rohkem rõõmu valmistasid meile viimased 3 aastat, mil üleliiduliselt üliõpilastööde konkursilt võideti medal (K. Kanepi) ning 4 diplomit (J. Reiljan, N. Denissova, N. Jurtšikova, S. Krause). Peale selle on saadud hulk auhinnalisi kohti ja preemiaid vabariiklikult ning mitmetelt erialakonkurssidelt.

● **Kvaliteet** oli viimase, 18. aprilli üliõpilaste teaduskonverentsi ettekannetele esitatavaks põhinõudeks. Seepärast kujunes viies sektsioonis ärakuulatavate ettekannete arv tagasihoidlikuks — 38, kuid kõik need tööd väärivad publitseerimist ÜTÜ tööde kogumikus ning ettekannete autoreid autasustati aukirja ja mälestusesemega. Teised üliõpilasteadurid, kes nende väheste hulka ei pääsenud, said võimaluse esineda oma ringi koosolekutel.

● **Teadussidemed** on aastate jooksul kujunenud nii üliõpilasteaduse kui ka õppejõudude ja teadurite teadustöö kaudu paljude suuremate teaduskeskustega nii meie maal kui ka välisriikides. Viimasel ÜTÜ konverentsil esinesid üliõpilasteadurid Novosibirskist, Jerevanist, Kaasanist, Harkovist, Vilniusest, Leningradist ja Riiast, kokku 14 külalist. Meie teaduskonna üliõpilased esinesid kaheksas NSV Liidu kõrgkoolis.

● **Aktiivsemad teadurid** kateedrite kaupa on rahanduse ja krediidi (kateedrijuhataja prof. R. Hagelberg) ning majandusküberneetika ja statistika (kateedrijuhataja prof. H. Müür) kateedrites. Üliõpilastööde juhendajatest väärivad esiletõstmist dots. kt. A. Susi, dots. kt. A. Isotamm, dots. P. Viires, dots. M. Miljan ja v.-õp. V. Järve.

● **Teaduskonverentsi resultaadid** leidsid veel kord vaagimist koos külalistega ühises kohvilauas. Saime väärtuslikke kogemusi üliõpilasteaduse organiseerimisest teistes kõrgkoolides, rääkimata oma tööst.

Üliõpilasteadus on sisukas ja huvitav, sidemed rikastavad, konverents läks korda — selline oli külaliste üksmeelne arvamus.

● **Üliõpilasteaduse juhtimine** nüüdisajal muutub üha komplitseeritumaks. Põhiprobleemideks on üliõpilasteaduse ja kateedrite uurimissuundade koordineerimine, teadussidemete korraldamine, aga ka uue inimese kasvatamine teadustöö kaudu.

Dots. VAMBOLA RAUDSEPP,
teadusprodekaan

Lugu tõepoolest mustades toonides

Ma ei ole esimene, kes sel teemal kirjutab. Kuid vaatamata kõikidele eelmistele sõnavõttudele on püsima jäänud terav probleem, probleem, millel oleks ammu aeg nürimaks kuluda.

Juttu tuleb s u i t s e t a m i s e s t. Olen kindel, et suurem osa suitsetajatest jätab nüüd loo lugemise pooleli. Usinalt jätkavad mittesuitsetajad. No jõudu siis! Ehk jätkub edaspidi rohkem julgust oma õiguste eest seista.

Suitsetatakse kõikjal. Ühiselamus, söögitubades, köökides, puhkenurkades, telekatoas, elutubadeski. Suitsetatakse ülikooli klubis. Mitte ainult keldris, nagu peaks, vaid ka ees fuajees. (Ja peagi hõljub tantsijate peade kohal mõnus hall suitsuvine, mis niigi umbse ja kitsa ruumi veel umbsemaks ja kitsamaks teeb.)

Filmiklubis on enne seansi algust ja vaheaegadel treppide peal suitsetajaid küllaga. Üst peetakse vahepealt alati lahti. Ja ega selle kinnihoidmine nii kerge olekski. Algul takistaks see klubi liikmepileti kontrollijat ja vaheajal leidub edasitagasi-käijaid nii palju, et ukse sulgemine näib lihtsalt mõttetu.

Ülikooli peahoones on suitsetamise kohaks ette nähtud kolmas korrus. Nn. mitteametlikke suitsetamise kohti on veel mujalgi. Üks levinumaid on maja paremas tiivas telefoniautomaadi juures, kuigi sealt mõni samm edasi vasakule on välja pandud kõigiti arusaadav silt «Suitsetamine keelatud!» Loengute vaheaegadel pannakse «piibud» põlema ka auditooriumide uste taga.

Sellega loetelu ei lõpe, kuid jätkata pole vist mõtet. Igaüks võib oma lähemast ümbrusest näiteid tuua. Mida siis teha? Eks näi asi mittesuitsetajatele päris lootusetu. Ainuke väljapääs — endale ka see amet harjumuseks teha, ja ... ohverdada tervis. Ükspuha, tervis saab ju rikutud niikuinii. Õhk on varsti igal pool paks ja sinine.

Või teine võimalus — nädalavahetusel maale metsa sõita, kopsud hapnikurikast õhku täis tõmmata ja nii kokkuhoidlikult läbi ajada järgmise laupäeva-pühapäevani.

Et veel pretensioonikam olla, toon ühe konkreetse näite.

Kas keegi peahoone kolmandal korrusel asuva «seminarka» külastajatest on tähelepanelikult vaadanud ust? Seestpoolt on see kaetud kollakashallide viirudega. Igast väiksemast praost tuleb mitu jutti. Suits, mis muud.

«Kui suleme mõlemad vaheuksed, häirib nende paugutamine vaikust ja töötajad ei kuule telefoni, mis asub hoopis eraldi ruumis. Kui esimeses lugemissaalis avame aknad, muutume kui suitsulõõriks. Värske õhk tõmbab üha enam ebatervislikku õhku ukse tagant sisse. Kui avame aknad ka teises saalis, on tulemuseks tõmbetuul, lendavad paberid laudadelt ja külmetada saavad töötajate redeleid mööda ronimisest higised seljad. Ja viimane töötaja lahkus meilt just ebatervisliku õhu tõttu (!).

Mida aga peavad tegema need üliõpilased, kes siin oma diplomitööd hommikust õhtuni kirjutavad?» — niisugune on lühidalt filoloogiateaduskonna raamatukogu juhataja Helju Kerni monoloog.

Kurb ümmargune jutt, mis meenutab nokk-kinni-saba-lahti — saba-kinni-nokk-lahti muinasjuttu. Mida siis teha? Kaua niimoodi ümber palava pudru käia? Suu on juba ammu kõrvetatud, kas ka näpud peavad tuliseks saama?

Eeskirjad näevad ette, et igal vaheajal on koristajatädi kohustatud ventilatsiooni sisse lülitama. Pahatihti seda ei tehta või ei saagi teha. Sageli on aulas proovid või koosolekud, ventileerimine häirib sealolijaid.

Mida teha? Halvim on igatahes see, kui midagi ei tehta, s. t. suitsetatakse edasi ja ei ventileerita.

«Kui vähemalt õhtulgi saaksid ruumid nii siit- kui sealtpoolt ust korralikult tuulutatud! Aga sageli ei ole juba tööpäeva algul midagi hingata,» lisas H. Kern.

Et asi paraneda saaks, peaksid aset leidma tõsised muudatused. Tõsi, mingi perspektiiv on olemas. Viia ametlik suitsetamise koht üle keldrikorrusele, sisse seada korralik ventilatsioon ja...

Lõpuks lausus H. Kern: «Palun kirjutage see lugu hästi süngetes toonides!»

Ei tea, kas sai küllalt sünge? Mina tõmbaksin hea meelega siia veel musti kriipsukesi ja veaksin tumeda randi ümber, et ta veel mustem tunduks.

AIME JÕGI

MAIAKTUSELT

«Meie ülikool on arvatud NLKP Keskkomitee ja NSV Liidu Ministrite Nõukogu määrusega juhtivate kõrgkoolide hulka, milliseid on meie maal seitsmekümne ringis (üldse on kõrgkoole üle 800). See on suur tunnustus meie tööle, sanuti kohustus edaspidiseks,» teatas ppeprorektor U. Palm 28. aprillil ktust avades.

Sisuka ja meeldejääva päevakohase kõne pidas prof. H. Trass. H. Kabur tegi teatavaks ENSV KKEH Ministeeriumi käskkirjad. KKT III k. üliõpilasele F. Koltšinile anti üle rahvusvahelise meistersportlase tunnistus ja märk. Nagu ikka, lõid peomeeleolu naiskoori meeleolukad viisid.

LÄBI SAI!

(Algus eelmises lehes)

Ajalooteaduskond (VIII). Ajaloolaste I kursuselt oli kompositsioon eesti rahvatantsu ja -muusika ainetel. Lühike kava oli koostatud maitsekalt, lilialdusteta. Kauemaks jääb ehk meelde Heli Suurmetsa viiulimäng. Defektoloogia rebastelt traagiline ooper 5 pildis «Muinasjutt üllast džigitist Alist ja kaunist Zulhaminast». Esimene pilk lavale lubab arvata, et nüüd hakkab nalja saama. Nimelt on dramaturgi ettekirjutustest hoolimata kõik osatäitjad naisterahvad. Kui esimesed kõrgehäälsed aariad ette kantud, ei saa saalipool naeru pidama. Hea tuju levib ka lavale ning tragöödia kulminatsioonis tapab Zulhamina end haaremi, eunuhhide ja äsja tapetud sultani naerukihistuste saatel. Idamaised kostüümid (peamiselt voodilinadest), minimaalselt graatsilised tantsijatarid ja rinnakas sultan tegid tragöödiast mõnusa naljatüki. Monotoonseks ja vaikseks jäid vaid jutustaja selgitavad vahelugemised.

Majandusteaduskond (I). Majandusrahva programm oli kõige žanririkkam ja üldkokkuvõttes kõige kõrgemal tasemel. Naisrahvatantsurühmalt ruhnu tants «Hapsan» ja bulgaaria naistetants. Tantsiti stilliselt, oli jälgitud kummagi tantsu temperamenti. Kaks neidu esitasid kava estraaditantsudest, mis oli selles žanris üks paremaid viimasel ajal taidluskonkurssidel nähtuist. Kaubandusökonomistidelt lavaline kompositsioon alkoholismiteemal «Midagi iseendast». Probleem ise näis esinejaid erutavat, kuid oli edasi antud pisut naiivselt.

(Järgneb)

MARICA ALAKÜLA

Kõigile

Kolmapäeval, 10. mail kell 18 «Vanemuise» kontserdisaalis Lennart Mere filmi

«Linnutee tuuled»

esilinastus. Kohtumine Lennart Merega.

Jooksukrossi

uued tähtajad on 15. ja 16. mail, mõlemal päeval kell 10 ja 18 Tähtvere pargis.

Peakohtunik

20 aastat tagasi

. . . 13. märtsil 1958. a. asutati Tartu Üliõpilaste Looduskaitsering ja et allakirjutanu oli tegev selle protsessi juures ühe «kaassüüdlasena», siis lubatagu põgus pilguheit nendele sündmustele läbi faktiilise materjali ja mälestuste prisma.

Hakatuseks heitkem pilk vastloodud ajalehe «Põllumajanduse Akadeemia» 2. numbrisse 16. maist 1957, kus maakorralduse üliõpilane Leonhard Jaanson kirjutab pikemas artiklis «Kaitse loodust — meie sõpra!» järgnevalt: «Nii lõpetajad kui kogu üliõpilaspere peab võtma patriootlikuks kohustuseks looduskaitse propageerimise oma kodukülas või tööpiirkonnas. Looduskaitse muutub efektiivseks vaid siis, kui tema ideed vallutavad rahvahulgad . . . Meie kui tulevaste põllumajanduse spetsialistide ülesanne selles küsimuses on olla tuuleks ääsile, et hõõguvad söed lööksid lõkkele. Leidugu iga tudengi südames armastust oma kodumaa looduse vastu — ta väärib seda! Iga lõpetaja ja praktikandi ülesandeks olgu alati ja igal pool kaitsta loodust — meie sõpra!» Need maakorralduse kolmanda kursuse üliõpilase ja pärastise looduskaitseringi esimese esimehe Leonhard Jaansoni mõtted olid ehk esimesed piiritikud veel olematu ringi jaoks.

Järgmise semestri novembris olid nii allakirjutanu kui ka L. Jaanson EPA ÜTÜ nõukogu järjekordsel koosolekul, kus muude asjade arutamisel tõstatati ka looduskaitse probleeme. Minu ettepanek — luua ring looduskaitsjaile EPA-s — tundus koosolijaile millegi ennekuulmatuna ning see asi otsustati määramatuks ajaks edasi lükata. Loomulikult ei saanud L. Jaanson sellise olukorraga rahule jääda. Leppisime samas omavahel kokku minna looduskaitse komisjoni teadusliku sekretäri, äsja ülikoolis esimese looduskaitsekursuse õpetamist alustanud J. Eilarti palge ette. Käisime, ja veel mitmel korral. Tartu raekoja alumisel korrusel toas vastu Toomemäge, kus oli J. Eilarti tookordne istumiskoht. Järgmistel käimistel liitusid Tartu Riikliku Ülikooli geograafia üliõpilased Mart Vabar ja Jaan Remmel. Pisitasa, jutuajamistel küll kohviga, küll kohvita tuli veel juurde mitmeid üliõpilasi nii EPA-st kui ka TRÜ-st. Vaeti küsimusi nii ja teisiti, kuni leiti, et loodusekaitsjaile on tõesti ringi vaja.

1958. a. märtsikuu alguses ilmus EPA peahoone fuajeesse kuulutus, teatamaks 13. märtsil kell 19 toimuvast looduskaitseringi asutamiskoosolekust Vanemuise tn. 46 suures ringauditooriumis. 6. märtsi «Põllumajanduse Akadeemias» on avaldatud maakorralduse osakonna IV kursuse üliõpilase L. Jaansoni kirjutis «Looduskaitse edasiarendamise probleeme», milles veel kord tuuakse esile mitmeid ebakohti looduskaitseküsimuste lahendamisel. Artikli teises pooles alapealkirja all «Armastuse ja entusiasmiga» on kõne all looduskaitseringi loomine Tartu üliõpilastele.

Jõudis kätte neljapäev, 13. märts 1958. Muu hulgas olgu mainitud, et sel päeval ilmus ajakirja «Eesti Loodus» esimene number. Tuli kohale üliõpilasi mõlemast kõrgkoolist. Rahvast oli mitut mesti. Oli neid, kes tulid esimest ja ka viimast korda, enamik ligi 70 üliõpilasest olid aga need, kes tulid ja jäid, kuigi nii ühed kui teised vastasid registreerimislehel olevale küsimusele «Kas astute looduskaitseringi liikmeks?» jaatavalt.

Koosolek oli küllaltki sisukas. Avasõnad Jaan Eilartilt. Järgnes pikk arutelu, väljendati ringi tuleviku jaoks mitmeid huvitavaid mõtteid näiteks bioloogiaosakonna V kursuse üliõpilane Kuulo Kalamees (praegu bioloogiadoktor) tõstatas ringi liikmete eneseharimise mõtte, millest on välja kasvanud looduskaitseinstruktorite õppus.

Koosoleku kolmandas osas valiti ringi juhatus eesotsas Leonhard Jaansoniga, kes oli siis hüdromelioratsiooni-maakorralduse teaduskonna maakorralduse osakonna IV kursuse üliõpilane.

Sageli on küsitud, kes oli Leonhard Jaanson. Ta oli meist vanem. armeeteenistuse läbi teinud. Oli autoriteet. Väga nobe ja sõna valdav kirjamees, temalt on artikleid looduskaitseringi tegevusest kui ka pikajoonealused «Põllumajanduse Akadeemias» oma kursusest nii õpinguis kui praktikapäevilt. Inimesena väga lihtne, oskas kuulata kaasvestleja ja argumenteerivalt rahulikult vaielda. Ajaproovile on vastu pidanud nii mõnedki tema seisukohad, ringi algaastatel välja öeldud. Näiteks kinnitas ta: «Inimene võib ka alkoholita lõbus olla».

Vastasutatud ring hakkas tegutsema, käidi küll looduses, küll kultuuriloolistes paikades. Esmakordselt Nõukogude Liidus hakati ENSV-s alates 1958. aastast maikuu teisel pühapäeval läbi viima looduskaitsepäevi, millest ringi liikmed agaralt osa võtsid küll koolides, majandites ja mujal.

Suvisteks kokkusaamisteks olid esialgu vabariiklikud loodusesõprade päevad, mis korraldati Vändras (L. Koidula ja C. R. Jakobsoniga seotud paigus), Karksis («Vana tuuletallaja» A. Kitzbergiga seonduvad kohad), Ontikal, Neerutis jm.

Ringi heaks traditsiooniks oli ja ka on kuulata tuntud inimesi. Alustas sellega ringi esimesel töökoosolekul prof. E. Kumari, rääkides looduskaitsest SDV-s. Aastate jooksul on nende inimeste nimistu pikaks läinud, nii mõnigi neist on manalasse varisenud, aga nende mõtted ja muljed on ikka andnud tudengite uue põlvkonna vaimsele pagasile lisa. Olgu need meie vilistlase Fred Jüssi värvislaidid kodukohaloodusest, kadunud Voldemar Panso mõtisklused Aafrikast, Karl Adra hääldamisharjutus «siidiussi pesa», Veljo Tormise Kuusalu rahvalaul vm.

Minult kui ringi veteranilt on küsitud, millised ringi väljaskäimised on eriti meelde jäänud. Kõhklematult on neid kolm: ringi algaastail kadunud prof. J. Piiperiga linnulaulu kuulamine Tähtvere pargis, Vargamäe aidaukselt kuuldud «mälestus ja mälestuste mälestus» (A. H. Tammsaare «Tõest ja õigusest») kadunud Voldemar Panso esituses ja ekskursioon Uuralitesse (viimasega kipub küll konkureerima hiljutine Lapimaal käik).

Lõpuks lubatagu mul tsiteerida EPA-majas olnud asutamiskoosoleku kuulutust: «Üliõpilased, tundke huvi meie kauni looduse vastu ja aidake kaasa tema rikkuste säilitamisele!»

KALEV PILD,
Tartu Üliõpilaste Looduskaitseringi asutajaliige

5. MAIL OLI AJAKIRJANDUSE PÄEV

(vt. 2. lk.)

metus avaldab meelsasti, kui nii suguseid kirjutisi on. Ja et oleks, olgu see ka etteheitjate südameasi.

KOLMAPÄEVAL saabub «tipptund». Olen vahel puht uudishimust aetuna huvi tundnud, mitu korda päevas toimetuse uks kolksatab, lastes sisse meie väga erisuguseid kaastöölisi. Kui ühel esmaspäeval (muidu ülimalt vaikne päev) tuli arvatavaks rekordarvuks 18, siis kesknädalati ei ole see arv enam mingi näitaja. Nüüd on juba raske leida hetke, mil pisikeses ruumis pole kedagi peale toimetuserahva. Kärt või «Komsomolikroonika». Lubati veel EÜE teade. Keskhommikul tuuaksegi kuulutusi. Oleme ikka arvanud, ja seda teatud kogemusele tuginedes, et sageli loetakse üht või teist teadet esmalt meie lehest. Seetõttu ei ole ka mingit õigust kuulutusi tagasi lükata, kuigi lehe ilme — tavakohaselt neljas lehekülg — «nuppudest» inetult kirjuks muutub.

Aga kell kaks on sellelgi lahkusel lõpp. Varje laiutab kohmetult käsi: ärge pahandage, aga ruumi ei ole. Küllap mahub järgmisse numbrisse. Ah et siis on juba hilja? Pole parata, pole parata. Sporti ka seekord rohkesti. Nojah, spordiga on meil selline lugu, et asjatundjad (nii või teisiti kindlasti) kipuvad ikka väheks arvama, meile tundub teda sagedasti üsna parajalt olevat. Kuldne kesktee pakub tõenäoliselt õigeima lahenduse: palju on numbreid, arve, nimesid, vähe sisulist, probleemset. Otsustasime siis olukorda parandada ja, olge lahked, seal «seminarka» tagaruumis ta istub vähemalt iga kolmapäeva pärastlõunal. Ma teab küll, et Varje lausa vaimustusest lakke ei hüppa ja Mai — tema lihtsalt kirub poolomaette, kui see abimees alalõpmata hiljaks kipub jääma. Tema nime leiate kõigi selle aasta korvpallijuttude alt. Kõigele vaatamata jätkub žurnalistika II kursuse tudengil Priit Jõgil tahtmist ja täpsust. Ja nõnda meie ühiskondlik ainuisikuline sporditoimetus treib ja higistab, ning on juba traditsiooniks kujunenud, et ta viimasena ise oma loo «masinasse loeb», mille vastu Mail loomulikult midagi pole. Aga siis on tunniosuti juba nelja peal, sinna ja hommikutundide vahele peab aga mahtuma lehe mundrissepanek.

«Halloo, ajaleht kuuleb . . . jaa . . . ei, fotosid enam ei saa . . . ah käskkirjad, no peavad mahtuma . . . Palun.»

«Ajaleht . . . ei, ei ole patent, juba mitu aastat 607, jah, enne küll oli paralleel.»

Kõned. Telefon. Palju kõnesid. Vahel tahaks, et kolmapäeviti telefon rikkis oleks. Leht on ju täis, pungil täis. Ei usu? Vaadake siis. Esimesele küljele tulevad veel rektori tänu ja õnnitlused ning siis on tõepoolest kõik. No hästi, et usute ja võite kindel olla, teiste külgedega on sama lugu. Üleüldse peaks teil olema meie spordiosakonna juhataja järjekindlust, kui tahate siin midagi saavutada.

Makett — leht lehel. Väliselt ongi meie töö sinnapoole sihitud, et maketi koostamisega saaks võimalikult varem valmis. Loomulikult meie «tahaksid» siin midagi ei maksa ja enne kella viit-kuut pole trükikoda meie viimaseid lugusid veel näinud. Muidugi on tulevane leht kõige selgemini toimetaja peas konstrueeritud, Varje need maketid enamjaolt kokku panebki. Poole kohaga korrespondentidele jääb abistav roll, ehkki seda tööd tuleb meil niisama hästi tunda kui temalgi.

Kell on kaks. Üsna külma kõhuga võin nentida kahe nii tarviliku loengu kaotsiminekut. Kummaline. Ega ma ise oleks tähele pannudki, kui minu lugupeetud õppejõud tänapäeva eesti keele alal dotsendi kt. Reet Kasik sisse poleks astunud.

Ohoo, nagu ei märkagi pahakspanevaid pilke! Meeldiv küll. Reet Kasiku töö märgiks jäävad kõigi kaastööde ülanurgale initsiaalid RK. Tõsi, üle nädala on ka teistsugused tähekaksikud — EU. Nende taha varjab end dotsent Ellen Uuspõld. Ja kui need tähepaarid on kord kirja pandud, järelikult on eesti keelega asi sedapuhku korras.

Nii — tsiitserod, nonparellid, ptiid, kursiivid ja versaalid on paigas, makett on juba päris oma nägu. Kähku lisame veel jooned ning kõiksugu paksusega jutid, iga pealkirja juurde näidis soovitavast kirjast ja . . . makett on valmis. Seda küll, aga siis selgub, et osa nel-

(Järg 4. lk.)

✤ ✤ ✤

Kui Sa oled karjateedpidi üles väljamäe poole tulnud — õhtuse sammuga, ja aiaroigaste tumedad teravikud kahel pool sünkjasse taevasse kõrgumas, pole vaja Sulle midagi seletada.

Suure kuuse all seistes sulame ühte vihmanukra oktoobrilepikuga. Arkame erkrohelises aoaegses metsas hommikuks saamise rõõmus. Kuulame lõkke praksuvat sosinat, mähituna augustiöö pimeduse rüüsse. Saame märjaks, kui sooserval on suurvesi.

Sa oled näinud, kuidas maa sünnitab kive, ning tead, mismoodi lõhnavad töömehe vaigused käed. Sa käisid otsimas oosinõlvalt esimest sinilille ja märkasid kuulatada noore jää helinat rabalaukal. Mäletad, me avastasime Illimarimaid (oli sajumärg rohi ja Soevarikus sosistasid koolnud) . . . Me laulsime soolaks Lõppe rõske jahimaja . . . Mäletad?

Tammed, mis Sa istutasid, kasvavad.

Su ettevõtlikkus! (Mis sest, et esimene käbi Taevaskojas veel kõige kaugemale ei lennanud.) Sa näed, sest Su süda ei luba sulgeda silmi kaitset vajaja hädaletu karje ees. Sa tuled, kui on vaja. Alati. Seepärast ma usaldan Sind, ja ootan, et aidata, kui Sa vajad mõistmise soojust minnalaskmise hallaudude vastu. Vahel Sa ju muutud nagu kinniseks, kiirustad kapselduma mugavustesse . . . — ma näen ja ptinlen. Siis tule, teeme jaanioitse mere veepiirile suure lõkke ja lööme sõjatantsu argielu väiklaste nääklemiste vastu!

Lähme üheskoos, käsikäes, see maailm on väärt, et teda kaitsta. Sa oled tugev, sest Sind on palju, kallis ringikaaslane — nüüdne ja tulevane! Olen Sinuga. Olen Hedera helix, luuderohi.

Toomas PUSSI foto.

Järjekordsel looduseretkel J. EILARTI juhtimisel.

Tänasest ÜK-ringist

Tartu Üliõpilaste Looduskaitsering on vanim looduskaitse üliõpilasorganisatsioon Nõukogude Liidus — fakt, millega on leppinud ka samale aule pretendeerinud kolleegid Moskva Riiklikust Ülikoolist. Meie maa teiste kõrgemate õppeasutuste juures töötavate looduskaitseringidega peetavatele sidemetele lisaks on ringi töövormid leidnud ka rahvusvahelist tunnustust, esimesena Rahvusvahelise Looduse ja Loodusressursside Kaitse Liidu XI peaassamblee vastavasisulisel istungil.

Parajasse noormeheikka — kakskümmend aastat — jõudnud ringi tegemistest-toimetustest on aegade jooksul osa saanud tubli poolteist tuhat tudengit. Praeguseks liikmete arvuks lubab ringi aidaraamat lugeda 80, kaks korda nii palju on liikmekandidaate, kellele luuderohulehe kujutisega liikmemärk on oodatud tunnustuseks.

Ringi teaduslik juhendaja on asutamisajast alates olnud Eesti NSV Looduskaitse Seltsi aseesimees Jaan Eilart, kelle autoriteet ja suunavad nõuanded ongi kujundanud ringi näo.

Senisesse tegevusperioodi on mahtunud mitmed sisukad üritused: matkad ja ekspeditsioonid Eestimaa looduskaitsealadele ja teistesse looduslikult kaunitesse paikadesse, tuntud eriteadlaste loengud, looduskaitseinstruktorite kursused, praktikumid lindude ja taimede tundmaõppimiseks, teaduslikud konverentsid ringi aastapäevadel jne.

Varemail aastail eksisteeris ringi olulise tegevussuunana teadmiste jagamine tulevastele noortele spetsialistidele ja majandusjuhtidele, et äratada neis tegelikku arusaamist lennukaks käibefraasiks muutunud tõest: kui ollakse looduse peremehed, siis kelle kätes tema käekäik ikka õieti on. Tänasel ringil on võib-olla olulisem meie palju käinud tudengid, kes naudivad Altai ja Kaukasuse mägedes ronimist ning suudavad trotsida Polaar-Uurali lumetorme ja Inimtaluvuse piirini küündivat külma, viia selleni, et nad suudaksid tõeliselt rõõmu tunda Saaremaa loopealsete läbitungimatutest kadastikest või hilissuvise raba tuuletust vaikusest meie omal Eestimaal. Selle kõrval on ringi töös suur osa ka praktilisel tegevusel, mille käegakatsutavatest tulemustest võib ühena märkida sel kevadel mahamärgitavat juba kolmandat looduse õpperada.

Tulevikku vaadates võib ringi edasistest arengusuundadest perspektiivikaimaks lugeda üliõpilasteaduse tasemel tehtavat koostööd Nõukogude Liidu teiste looduskaitse üliõpilasorganisatsioonidega.

Ringi president
URMAS PETERSON

Spartakiaadi finiš läheneb

TRÜ spartakiaadil on võistkondade paremusjärjestus pärast laskmise ja rühmvõimlemise punktide juurdearvestamist järgmine:

1.	KKT II k.	118
2.	Õppejõud	114
3.	Bioloogia-geograafiat.	108
4.	KKT I k.	105,5
5.	Õigust.	104
6.	Majandust.	102
7.	Matemaatikat.	98,5
8.	Arstit.	97
9.	KKT IV k.	71,5
10.	KKT III k.	71
11.	Füüsika-keemiat.	61,5
12.	Ajaloot.	54
13.	Spordimeditsiiniosak.	54
14.	Filoloogiat.	42

Spartakiaadile pannakse punkt 11. ja 12. mail kergejõustikuvõistlustega.

EÜE-päevad!

10. mail kl. 14
atesteerimine (Tartu reg.) ELKNO TRÜ komitees;

11. mail kl. 14
atesteerimine (ülejäänud) ELKNO TRÜ komitees;

13. mail kl. 9.30
laupäevakust osavõtjate miting TRÜ raamatukogu objektil;
kl. 10.30
laupäevak Tartu erinevatel objektidel;
kl. 20
puhkeõhtu TRÜ klubis.

5. MAIL OLI AJAKIRJANDUSE PÄEV

(vt. 3. lk.)

jandale küljele tellitust pole veel siin. Kuid see on tühiasi. Mis tellitud, tuleb kindlasti. Mai lõpetabki just viimast lehekülge ja tõstab masina kergendusohkega kappi järgmist nädalat ootama.

Lehetegemise loominguline osa on lõppenud.

NELJAPÄEV — meie nädala pikim päev (tavaliselt kaheksast kaheksani) algab ja lõpeb trükikojaga. Hommikul kõigepealt pilk trükikoja tellimislauda Ülikooli tänavas pärimisega: «Kas meie lehe klišeed on juba Kastani tänava osakonda viidud?» ja siis kähku ka ise sinna. Mul on meeles, et mullusel ajakirjanduspäeval tehti «Edasis» juttu lehe küljendajaist ning arvati, et neid linnas neli-viis inimest ainult ongi. Siinkohal on heameel sellele lisa tuua — Kastani tänava majas tuleb ajalehe küljendamisega (peale meie lehe tehakse seal ka naaberkõrgkooli väljaannet) toime peaaegu iga käsiladuja. Enamasti panevad laotud tinaridu ning fotode ja rubriikide klišeid meie tehtud maketi järgi kokku aga kaks inimest: Elvi Laius ja Heldi Bender. Mis siis meie seal veel teeme? Juhtub, et mõni lugu osutub pikemaks, teine jälle lühemaks, kui masinakirjaridade põhjal välja arvutasime. Kärbime, kirjutame juurde, käigupealt tuleb mõni «auk» täita ja pea hakkame esimest külje tõmmist lugema koos ühiskondliku korrektori eesti keele kateedri õppejõu Asta Veskiga. Enne meid on need maetrjalid veergudel aga juba trükikoja korrektorid läbi lugenud. Kella 15-ks oleme teise tõmmisega peahoonesse tagasi jõudnud, kus ka kolleegiumi liikmed värske numbriga tutvuvad, mõned autorid oma lood ise läbi loevad ning melegi veel viimast korda trüki-, loogika- ja kõik muud vead üles peame leidma. Siis veel kord käik Kastani tänavale, et reede lõunaks leht ilmuda võiks.

REEDE. Pühapäev... oi, vabandust, mitte pühapäev, vaid reede on enda jaoks. Meile päris kindlasti. See on see päev, mil võin puhtisiklikku tagasihoidlikku rõõmu tunda, kui näen lugejaid trükivärvist haisevat (ja määrivat) lehte haaramas.

Kas ma tõesti ütlesin «enda jaoks»? Ega see päris õige ole, kuid vale kah mitte. See on lausa imeline tunne olla reede pärastlõunal toimetuses, hingata endasse kummalist rahu ja ... mõtelda. Nädala rahutus on kui käega pühitud, on jäänud vaid rõõm tehtud lehest, olenemata siis sellest, milline ta seekord välja kukkus.

Trükikojas viimane allkiri ning 3000 lehenumbrit jõupaberist pakkides võib tassida autosse.

Nüüd on see kenade pakkidena all fuajees ning ülal toimetuse laual. Vana leheneegri ametit austades eraldame need lehed omanikele, kes oma isikliku «TRÜ» valvelauast kätte saavad. Rektoraat, raamatukogu, arstiteaduskond. EPA-le viime lausa kätte.

Ja ongi kõik. EI, siiski mitte. Millalgi, kui žurnalistika rebased mahti saavad, tulevad nad üles toimetusse ja pakivad ülejäänud lehed postiga ärasaatmiseks. Too, mitteloominguline töö tähistab ühe järjekordse «TRÜ» valurikka sünni lõppu.

Samale päevale jääb sageli ka mitu koosolekut. Üks neist on kuu viimasel reedel nõukogu koosolek. Järgmise lehe plaan peab sel päeval juba selge olema, tuleb veel kaugemalegi ette näha.

Üllatudes tabad, et aken võib juba terve päeva lahti seista, ei olegi enam külm, ja päike püüab välja meelitada. See kõik tähendab seda, et semestri jagu lehetööd on samuti peagi lõppemas, et veel kõik tööplaani kavandatu koos üliõpilastest ja õppejõududest autoritega teoks tuleb teha.

Esmaspäevast ja neljapäevast kirjutas Varje SOOTAK, teisipäevast Ester SANK, kolmapäevast ja reedest Aarne RANNAMÄE.

Ajad ei pöördu ja kunagi ei saa me enam neiks, kes me olime päev, kuu, aasta või ... 25 aastat tagasi.

Jah, just selle aasta aprillis sai Sul veerandsada täis. Aga päris alguses Sind ei olnud. Siis oli Ilmar Reidla, metsateaduskonna üliõpilane. Teatepulga võttis üle kehakultuuriteaduskonnast Ester Prinits. Tema järel, kolmandana, startisid Sina ja jooksed 25 aastat puhkamata, peatuse asemel tempot lisades. 1953. a. aprillis oli nii:

«Meil oli neli segapaari. Tantsisime peahoones kella all, õues, kohvikus. Ka auditooriumis nr. 49. Seal tuli siis enne pingid koristada, pärast tagasi panna. Rahvariideid praktiliselt ei olnud. Ja üldse oli huvi rahvatantsu vastu väga väike. Aga algus oli tehtud ning pisitasa saime suitseva lõkke ka põlema. Kes ansamblisse tuli, see ka jäi. Midagi poleks tehtud, kui need algusaegade noored nii vastupidavad ja sitked ei oleks olnud. Ka haigused ei tikkunud neile nii tihti kallale ja üldse olid nad terved ja tugevad nagu purikad, särtsakad ja lõbusad nagu noored ikka.

Tore on kuulata, et nad veel praegugi omavahel väga tihti kohtuvad, et nad ikka ja jälle ansambli juurde tee leiavad. Ilmselt on nii, nagu ütleb meie laulusalmike:

«Me sõprusring on tilluke,
kuid ta on armas minule...»

Nii oli siis.

Tänase kohta ütled:

«Muutunud on palju. Kaheksa asemel on nüüd 72 inimest. Esimestest on nad natuke nõrgemad ja hellemad. Ka vähem töökad. Kuid niisama lõbusad ja toredad. Treenime nüüd põhiliselt klubi saalis. Seega koht on olemas. Aga oma mured on ikka jäänud.

Pesemisvõimalus. Klubis on üks kraanike tüdrukutele ja teine poistele. Osa 72-st peab jääma pesemata. Kes?

Rahvariided. Neid ju nüüd on. Kuid nagu ikka: nokk kinni, saba lahti; saba lahti, nokk kinni. Ilus nõuab õhku ja pinda. Meie aga surume kõik ühte hunnikusse. Et ära mahuksid. Ja valuga mahuvadki.

Treeninguruum. Ei ole sellega siiani veel kõik murtud. Vahel peame vallasanti mängima. Seda siis, kui treening viis korda nädalas ja klubis pidu käimas. Ikka ja alati on abi andnud 5. keskkool ja noortemaja «Sõprus».

Plaanidest? Plaane on palju ja plaanid on ilusad. Sel kevadel ootab ees mitu kontsertreisi, siis suvine treeninglaager, üliõpilaste laulu- ja tantsupidu Vilniuses. Ja kui natuke päris kaugele piiluda, siis paistavad esinemised 1980. a. olümpiamängude ajal Tallinnas.»

*

Higihais vonkleb hingematvalt mööda saalt. Seinad nutavad kuumusest. Põrand oigab kaeblikult. Tantsijate punastel nägudel on hunnikus soolased pisarad. Suud on õhkuahmivalt laiali või kramplikult kokku surutud. Kehad on märjad ja libedad. Iga lihas väriseb pingutatult. Sind valutab jõuetus. Ja siis tuleb uuesti suur jõud. Süda jätab kord lööke vahele, kord teeb neid tempokalt ette.

TANTSU MEMME 25

Tulge treeningule! Treeningriietes ja palja jalu. Vaba sõrmustest ja teistest kulinatest. Vaba mingist.

Tulge, tehke kummardus treenerile ja maestrole ning tantsige kolm tundi.

Ja alles siis istuge saalis. Aplodeerige. Naerge. Tehke, mida tahate. Vaadake aruannet: värvide ja naeratuste mõllu. Vaadake triigituna, aga osake hinnata ka väljalõikamise, traageldamise, kokkuõmblemise vaeva.

*

Et juubelijuttu pole veel olnudki?

Ja kas seda vaja ongi? Lihtsalt üks inimene on oma elust 25 aastat ühe veski peremees olnud, ühte väesalka juhatanud ning pole millelegi alla vandunud. On selles higihaisulises ja igati keerulises keskkonnas lapselikult ausaks ja usaldavaks jäänud. On ise jäänud ja seda jäänust ka teistesse süstinud.

See inimene on MEMM. Tantsumemm Helju Mikkel, ülikooli rahvatantsuansambli kunstiline juhendaja.

KERSTI MAA

Vastuseks kriitikale

Valguse jälil

Faktile lisaks. (Et usu aga, et erilisele üllatuseks lugejale.) Harjumatult hämar pole olnud ainult õpperaamatukogu lugemissaalis («tuubikumis»). Pimeduse hõlma on vajunud Leningradi maantee tornelamud ning küllap on pirnipuudus peavalu valmistanud teistegi ühiselamute elanikele. Miles siis asi?

Raamatukogu komandant Kaare Eerme: «Laualampide jaoks ettenähtud 40- ja 60-vatiseid pirne pole me ülikooli laost 1978. aastal saanud mitte ühtegi(!). Anti küll 100-vatiseid (900 tükki), aga nii võimsa pirni kuumust kannatavad vaid teraskuplitega lambid. Neid kõigil laudadel pole. Nii see pimedus eelmise aasta varude kahanedes pirn-pirnilt peale tungib.»

Leningradi maantee 25 ühiselamu komandant Aleksander Sults: «Hämarad on eeskätt üldkasutatavad ruumid. 25-vatised pirnid, mis sinna (korruste ja sektorite koridorid, vannitoad, tualettruumid) sobilikud, lõppesid otsa juba detsembrikuus. Lisa pole laost sel aastal võtta olnud. Pisut abi oli 100-vatistest, mis aprilli algul otsa said, kuid pideva põlemise tõttu on nende eluiga imelühike. Võimsamaid (200 W ja 300 W) ei kannata aga tavalised pesad välja.»

Nii et valgust pole, sest laost ei anta pirne.

Ülikooli varustusosakonna juhataja Toomas Kleimann: «Elektripirnide osas on Eesti NSV Kõrgema ja Keskerihariduse Ministeeriumi poolt meile eraldatud aastafond järgmine: 25-vatiseid pirne — 10 000 tükki, 40 W — 5000, 60 W — 9000, 100 W — 20 000. Seisuga 25. aprill oleme Varustuse ja Turustuse Peavalitsuse Tartu baasist kätte saanud 25-vatiseid — 540 tükki (25. jaanuaril) ja 100-vatiseid 10 000 (25. jaanuaril — 500, 17. märtsil 7000 ja 14. aprillil 2500). 40- ja 60-vatiseid pirne me saanud pole. Miks nii ebaühtlaselt (kõige pimedamal ajal jaanuaris-veebruaris vaid 540+500 pirni)? Fond on aasta peale. Kvartalite kaupa ühtlase varustamise peab tagama ministeerium.»

Ehk seisab asi siis Tartu baasi taga?

Tartu baasi insener-kaubatundja Ilmar Laar: «Meie poolt tõrget pole. Ülikooli huve on alati eelisjärjekorras silmas peetud. 100-vatiseid on ülikoolil praegugi poole aasta kogus käes. 25-, 40- ja 60-vatiseid baasis aga pole, sest neid pole meile anda ka Kommunaalmajanduse Ministeeriumi vastavast peavalitsusest. Kuuldavasti veab alt tootja tehas, kuhu Tallinnast ka ametlik nõudmine on saadetud.»

Tartu baasi juhataja jutul käisin 25. aprilli pärastlõunal. Õhtuks aga saabus baasi suur partii elektripirne, millest ülikool oma poole aasta koguse (kõigi pirnide osas) ka kätte sai. Nii et võta aga pirn, keera pesasse ja...

Õpperaamatukogu lugemissaali sektorijuhataja Elviira Brik: «23 laual lambid puuduvad. 30 uuele valgustile esitasin taotluse juba 1977. a. septembris. Taotluseks ta seni jäänud ongi. Suur osa ülejäänud 39 laualambist (kokku on lugemissaalis 62 lauda) pole kasutamiskõlblikud, sest rivist väljalangenud pistikute, lambipesade, lülitite ja juhtmete asemele pole uusi kusagilt võtta. Elektrikule oleme päev-päevalt terve aprillikuu helistanud. Tulebki, aga et mul talle puuduvaid osi anda pole ning et mitmest katkisest ühe terve kokkuseadmine hästi vaeva- ja ajamahukas töö on (teised objektid aga ootavad), siis ka läheb... Teiselt poolt muidugi praegune valgustuse süsteem ei rahulda üldse. Neli aastat tagasi sai küll valmis ülikooli poolt tellitud ümberehitamisprojekt, kuid seni asjaga peale hakatud pole.»

Et selline «lappimine» mitte päris õige elektrikutöö pole, on vist ütlematagi selge ja kui töömees jonni ajama hakkaks, siis võiks ta ju sellest hoopis loobuda. Lambid said aga 26. aprillil siiski paigatud ja 10 valgusallikat on nüüd jälle juures. 13 lauda on aga endist viisi tühjad.

Ülikooli peaenergeetik Raimund Sakarias: «Selleks aastaks esitasime tellimuse juba poolteist aastat tagasi. Nii juhtme, pesade, pistikute kui laualampide osas. Anti ainult pistikuid. Muude artiklite osas meile fondi ei eraldatud. Ja et käesolevast aastast pole võimalik neid enam ka kauplusest osta, oleme ministeeriumipoolse abita üsna nõutud. Meie süü tõttu tekkinud pistikuteprobleem (pole laost välja võetud), saab aga kohe likvideeritud.»

Aga valgus? Kus siis ikkagi lahendus?

Ülikooli haldusprorektori kt. Kalju Soosalu: «Uute pesade, lülitite, juhtme ja valgustite endi muretsemisega on meil antud hetkel tõesti raskusi. Kas see aga üldse otstarbekohane ongi? Väljapääsu näen praeguse valgustussüsteemi ümberehitamises, mille me 1979. või 1980. aasta ehitusplaani võtame. 1974. a. valminud projekt aga lugemissaali iseärasustele põhimõttelise mittevastavuse tõttu ellurakendamist ei leidnud.»

Uurimaks, miks ülikool Kõrgema ja Keskerihariduse Ministeeriumi poolset abi ja mõistmist pole leidnud, jääb meie jõududest väheseks. Aga muude asjadega oleks nagu kõik selge. Mis sest, et suur valge ammugi käes, mis sest, et realiseerimata projekti peale raha raisatud (imelik vaid, et tellijad alles projekti valmimisel mittesobivuse avastasid), mis sest, et raamatukogu komandant ja juhataja vapralt mööda poode edasi jooksevad (kusagilt peab ju ometi pesi-pistikuid-juhet-lüliteid saama). Pirnid ju jälle olemas, pistikud laost üles leitud, elektrikul lambidki lapitud. Ainult et ... Kas pole üks kõige tähtsam MIKS? veel puudu? Ja nimelt MIKS ON NII, et

— Leningradi maantee komandant arvab suvevaheajani jäänud kuupoolteise läbi saavat miinimum 1500 pirniga, kuigi korraga läheks normaalse valgustuse taastamiseks vaja 400 pirni;

— väheneb tervete valgustite arv laudadel ja kasvab kõlbmatute kalmistukuhi;

— raamatukogu juhataja pidi põhimõtteid tallates isegi «Suitsetamine keelatud!» alla konide jaoks urni panema;

— raamatukogu rahvas nõuab tungivalt tugevdatud uksevalvet lugemissaali.

MIKS? Kas mitte sellepärast, et

— pirnid põlevad ühiselamu koridorides, vannitubades ja teistes ühisruumides ööpäeva kõik 24 tundi järjest — nii kaua kuni läbi põlevad. Seda aega pole aga palju. Maksimum 2—3 nädalat. Normaalse kasutamise puhul peaksid pirnid vastu paar-kolm aastat. Täiskohaga tuledekustutaja töölevõtmist ülikool endale ei tohiks lubada. Üliõpilane ise aga tuld ei kustuta (Aleksander Sults);

— enamik lampe on lihtsalt ära lõhutud, juhtmed läbi lõigatud, pesad välja kruvitud, pistikud ära rebitud (Kaare Eerme);

— üleval trepipealsel täiesti enesestmõistetavalt suitsetatakse. Urngi ju olemas. Jah, raamatukogu poolt pandud, et uusi süütamisi (nagu kaks aastat tagasi) ära hoida (Elviira Brik).

Huvitav, kes seda teeb? Või on see ei-tea-kust võetud hirmujutt? Vahest siiski mitte. Kui 25. aprilli lõuna paiku «tornis» asja uurimas käisin, põlesid tuled vannitubades-vahekoridorides esimesel, teisel, kolmandal, neljandal... kõrgemale ma enam ei läinud. Ja ehk pead sinagi, kes sa pärastlõunal päikesevalges toas lehte uurid, hetkeks toa ust sulgemas käima, sest vahekoridorist tulev ere valgus ju segab.

Nii et püüaksime õige selle pisipalgi oma silmast ühisel jõul ikka välja vinnata. Siis on koletust pinnustki lihtsam jagu saada.

Valguse jälil käis

PRIIT JÖGI

Väliskergejõustikus

anti avalöök Tartus 5. mail TRÜ staadionil. Järgmise suurema võistlusena toimuvad 11. ja 12. mail TRÜ meistrivõistlused kergejõustikus. Sellega pannakse punkt septembrikuust meeli köitnud TRÜ spartakiaadile. Kas pärjatakse spartakiaadivõitjaks sel aastal tugevalt esinenud KKT II kursus, bioloogia-geograafiateaduskond või hoopis õppejõud-teenistujad? Sel aastal on kergejõustikuvõistluste juhendit mõneti muudetud: spartakiaadiarvestusse lähevad VTK alad 00 m ja 400 m jooks (meestel lisaks 1500 m), kaugus- ja kõrgushüpe, kuulitõuge ja 4×100 m teatejooks. Ülejäänud aladel selgitatakse vaid *alma mater*'i meistrid, võitjaid ootavad diplomid ja nägus meistrimärk. Võistluste parimatele nais- ja meeskergejõustiklastele on eriauhinnad.

Võistlused toimuvad TRÜ staadionil, algus 11. mail kell 17.30 ja 12. mail kell 18. Õppejõud-teenistujad võivad osaleda 11. mail kell 16—17 100 m ja 400 m jooksus, kaugushüppes, kuulitõukes ja 4×100 m teatejooksus ning kell 17 kõrgushüppes.

Tulge kõik ülikooli staadionile kaasa lööma ja osa saama!

HENN VALLIMÄE

Uusi trükiseid

J. Riiv. Sisehaiguste diagnostika alused. II osa. Füüsikalised uurimismeetodid. Teine, parandatud trükk. Tartu 1978, 28 lk., 1000 eks., 5 kop.

Uusi meetodeid majandusliku tegevuse analüüsis. Tartu 1978, 46 lk., 280 eks., 10 kop.

Методические указания по курсу «кредитование и расчеты в промышленности». Тарту 1978, 80 стр., 300 экз., 11 коп.

Ю. Егоров. Вопросы истории государства и права Эстонской ССР до Октябрьской революции. IV. Тарту 1978, 102 стр., 500 экз., 20 коп.

Ю. Лепик, Я. Леллеп. Основы математической теории оптимального управления. Тарту 1978, 84 стр., 400 экз., 15 коп.

Реакционная способность органических соединений. Том XIV. Вып. 4 (52). Декабрь 1977. Тарту 1978, 109 стр., 400 экз., 85 коп.

NB!

Järgmine ajaleht ilmub 19. mail.

TOIMETAJA kt. V. SOOTAK

«Тарту Рийклик Юликоол» («Тартуский государственный университет»). Орган парткома, ректората, комитета ЛКСМ и профкома Тартуского государственного университета, г. Тарту Эстонская ССР.

Hans Heidemanni nim. trükikoja trükk, Tartu, Ülikooli 17/19. III Üksiknumbri hind 2 kop. Tell. nr. 2067. MB-03920.

Kontrolleksemplar

AR Fr. R. Kreutzwaldi nim. ENSV Riiklik Raamatukogu

KÕIGI MAADE PROLETAARLASED, ÜHINEGE!

tartu riiklik ülikool

TRÜ

EKP TRÜ komitee, TRÜ rektoraadi, ELKNÜ TRÜ komitee ja TRÜ ametiühingukomitee häälekandja

Nr. 16 Reedel, 19. mail 1978 XXX aastakäik

SPORDIPÄEV ON TORE PÄEV!

Nii oleme seni tihti kuulnud öeldavat ülikooli traditsiooniliste ja omanäoliste spordipäevade kohta, mis on suureks tunnustuseks tervele spordiaktiivile ja innustuseks korraldajaile paremate võimaluste leidmisel ja sportliku konkurentsi tugevdamisel teaduskondade vahel.

Ka tänavu, vaatamata hilisele ja jahedale kevadele, toimub spordipäev pühapäeval, 21. mail. Sedapuhku aga uues kohas — ülikooli baaskoolis Nõos. Nõo keskkooli direktor ja õpetajad lubasid terve ülikoolipere lahkelt vastu võtta ning soovivad juba ette parimaid kordaminekuid ja tujuküllast aktiivset puhkust eksamisessiooni eel.

Tavakohaselt alustatakse spordipäeva ka seekord rongkäiguga. Selleks tuleb koguneda kell 9.30 matkariietuses kehakultuuriteaduskonna õppehoone ette ja kell 9.45 rivistuda teaduskonniti (tähestikulises järjestuses) 6 kaupa kolonni. Teaduskonna ees embleem, järgnevad dekaan, õppejõud-teenistujad, naisüliõpilased ja meesüliõpilased. Rongkäik alustab kell 10.00 liikumist V. Kingissepa tänavast Riia tänava kaudu Tamme staadionile. Seal jagatakse kõigile matkakaardid, mis palutakse täpselt ja loetavalt täita ning matkale kaasa võtta. Matka kogupikkus on 15 km, seega vastab rada VTK normatiivile ja annab soodsa võimaluse selle sooritamiseks.

Tamme staadionilt vahetult enne matkarajale asumist antakse start neile, kes soovivad selle vahemaa läbida joostes. Osavõtjate arv pole piiratud, küll aga distantsi läbimise aeg. Kontrollajaks meesüliõpilastele on 80 min. ja naisüliõpilastele 100 min. Nii matkajad kui jooksjad peavad läbima rajal kontrollpunkti, kus tembeldatakse matkakaart. Kokkuvõtte tegemisel ja teaduskondade paremusjärjestuse selgitamisel loevad ainult tembeldatud kaardid, mis tagastatakse Nõos iga teaduskonna embleemi juures.

Et matkatee kulgeb suuremalt osalt piki raudtee äärt, siis on kõigile osavõtjaile tungiv palve — mitte liikuda raudteel ega tammil, sest see on rangelt keelatud ja võib kaasa tuua suuri pahandusi korraldajatele.

Spordipäeva avamine Nõos on ette nähtud kell 14.30. Sellele järgnevad massi- ja rühmavõimlemise esinemised, rahvatantsud, suusatajate teatesõit rolleritel ja 10×100 m teatejooks teaduskondade vahel. Edasi toimuvad mitmesugused spordivõistlused üheaegselt: teaduskondadevaheline välkturniir meeste korvpallis, naiste võrkpallis ja rahvastepallis ning võistkonnavõistlused õhupüssist laskmises.

Nagu eelmistelgi kordadel on kõigile osavõtjaile võimaldatud VTK normide sooritamine kuulitõukes, kaugushüppes ja kätekõverdamises.

Ja nagu ikka ootavad võitjaid auhinnad, kõige paremini esinenud teaduskonda (kõigil väljakuulutatud võistlustel saavutatud kohtade summeerimise teel) aga rändkarikas, mis antakse välja kehakultuuriteaduskonda arvestamata. Tänavusest spordipäevast võtab kehakultuuriteaduskond küll osa, kuid võistleb konkurentsiväliselt vaid võitnud võistkondadega. Selline süsteem peaks teaduskondadevahelist võistluspinget eriti tõstma.

Spordisõbrad loodavad, et seekord komplekteeritakse võistkonnad teaduskondade parimatest varem ja et neid nähakse esinemas ühtlastes korrektsetes spordidressides, millel on teaduskonna embleem.

Sportlikule osale (kell 18.00) järgneb TRÜ diskorite klubi poolt kokkuseatud koondprogramm ja ansambli «Vitamiin» esinemine. Tants aga, nagu me teame, on üks parimaid lõdvestusvahendeid pärast pingutavat matka ja sportlikke heitlusi.

Nõost tagasisõiduks võib kasutada liinibusse ja ronge.

Energia taastamise ja kõhumurede eest hoolitsemise on endale võtnud Nõo keskkooli söökla ja lahkete kokkade pere.

Ülalesitatud lühikese informatsiooni lõpuks tahaks rõhutada, et kõige toredamaks kujuneb spordipäev siis, kui kaasa lööb terve ülikooli kollektiiv — üliõpilased, õppejõud ja teenistujad, seega on see meie endi teha. Jääb vaid soovida: kõik spordipäevale!

UNO SAHVA

REEDEST REEDENI

11. mail pidas linna täitevkomitee saalis oma koosoleku Tartu parteiaktiiv, teemaks sm. L. Brežnevi **mälestuste kogumikud «Väike maa» ja «Taassünd»** ning sellest johtuvad kommunistliku kasvatustöö probleemid. Meiepoolseteks esindajateks olid koosolekul EKP TRÜ komitee sekretär Advig Kiris, sekretäri asetäitja Lembit Kiik ja teaduskondade parteibüroode sekretärid.

Möödunud nädala teisel poolel toimunud **EÜE-päevad** viisid mõtted vägisi suvele. Esmakordselt tulid malevlased kokku enne töösuve algust, et niiviisi kohanemisaeg malevas kiiremini mööduks. Päevad algasid atesteerimisega, mis üldiselt möödus edukalt. Komiteest lisati vaid, et puudustena hakkas silma rühma atribuutika kesine tase ning rühma nimekirjade puudulik vormistamine. Meelde paluti tuletada, et **järelatesteerimine toimub 22. mail kell 10 komitees.** EÜE-päevade peamine mõte sai sisu ühises laupäevakus. Kesisele osavõtule vaatamata (poolesaja tudengi ümber) sai töö objektidel kenasti tehtud. Päevad lõpetati klubis kontserdiga, esinejateks Tõnu Tepandi, uue kohviku orkester ja majandusteaduskonna ansambel. Et sellised päevad tõotavad kujuneda traditsiooniks, siis tuleks edaspidi juba varakult mõelda nende ettevalmistamisele.

Mõndagi uudist on üliõpilasteaduse vallast. Nagu eelmisest lehest lugeda, pidas **Tartu Üliõpilaste Looduskaitsering** oma 20. juubelit. Sel puhul tuldi kokku Järvseljal, toimus oma teaduskonverents ja märgiti maha juba kolmas looduse õpperada. Aga ÜTÜ pesamuna, **väliskirjanduse sektsioon**, kogunes esmaspäeval oma esimesele temaatilisele koosolekule.

AARNE RANNAMÄE

Lugupidamisega üliõpilasteadureist

Teemasse sisse elada, selle olemuseni jõuda, mõtiskleda, katsetada, kirjutada, ümber teha, nõustuda või mitte nõustuda juhendaja väidetega. Kõige selle tarvis igapäevatöö, s. o. loengute kõrvalt aega leida. Klubi-, kino-, teatriõhtute kõrvalt. Koduskäikude kõrvalt. Ja siis on viimased pinget täis õhtud ja ööd läbi, töö kaante vahel. Kirjapandud mõtetest saavad edasiarenduse uued, sügavamad.

Milleks nii pikk eelmäng ühele fotoallkirjale? Aga küllap sedamoodi need ÜTÜ laureaadid, kes 1977. aastal üleliidulistel konkurssidel loorbereid lõikasid, tagantjärele mõtelda võisid. Pealegi sai kõrgkool varsti läbi, mõnedel avanes võimalus ülikoolis alustatud teaduseteed jätkata. Kes need siis olid? Kõikide nimed on avaldatud möödunud aasta ajalehes nr. 37. Need, kellel oli mahti ülikooli vastuvõtule tulla, jäid pildile niisuguses järjekorras: (paremalt vasakule): Urmas Sõgel, Miia Tammeorg, Tatjana ja Feliks Smorgun, Irina Eichler ja Erland Peenemaa. Ülikooli esindasid teadusprorektor prof. H. Metsa, ÜTÜ nõukogu esimees dots. U. Reino, ÜTÜ Vabariikliku Nõukogu esimees dots. J. Tammeorg jt.

Peale koosviibimise foto tehti sel päeval pilt ka igast laureaadist eraldi, mis peagi ÜTÜ stendile eelmiste võitjate asemele pannakse.

Seesugune vastuvõtt sai teoks juba teist aastat järjest.

VARJE SOOTAKI tekst,
JÜRI LAANE foto

Komsomolikroonika

10. mail ELKNÜ TRÜ komitees:

- EÜE-78 TRÜ suvemaleva komandöri asetäitjaks kinnitati Margus Tammekivi (õigust. IV k.).
- Seoses ülikooli lõpetamisega vabastati Urmas Murre ideoloogiasektori juhataja kohalt. Uueks juhatajaks kinnitati Andrus Lauren (õigust. II k.).
- Võeti vastu otsus asutada intertöö sektor, mida hakkab juhatama Oleg Sevtšuk (spordimed. IV k.).
- Kinnitati sotsialistliku võistluse plaan parima õpperühma selgitamiseks.
- EÜE-s on veel kohti, eriti oodatud on Komi, Jakuutia ja Gagarini rühmadesse soovijad.
- ÜLKNÜ XVIII kongressi delegaat Ülle Lepp jagas kongressimuljeid.

Ministri käskkiri

Kauaaegse viljaka teadusliku ja pedagoogilise töö, aktiivse ühiskondliku tegevuse eest ning seoses 50. sünnipäevaga sai KKEH Ministeeriumi aukirja anatoomia ja histoloogia kateedri juhataja prof. Ülo AREND.

Rektor õnnitles

70. sünnipäeva puhul majahoidja ALICE PÄRNA, 60. sünnipäeva puhul lukksepp-elektrik LEV TÕNNIST, 50. sünnipäeva puhul koristaja ASTA EPLERIT, võimlemise kateedri dotsenti IVO OKKI, tööstuspsühholoogia laboratooriumi juhatajat ERICH VÄÄNA ja bioloogiadoktor prof. HANS TRASSI.

Tbilisi ülikooli interklubis

24.—28. aprillini toimus Tbilisi RÜ-s üleliiduline konverents internatsionaalse kasvatustöö probleemidest kõrgkoolis. Plenaaristungi sisukate ettekannete põhjal saime ülevaate kõrgkoolides tehtava internatsionaalse kasvatustöö vormidest ja meetoditest, eriti selle erinevatest struktuuridest. Nii on Tbilisi RÜ-s selle töö raskuspunkt koondunud teaduskondadesse. Ülikoolis on 17 teaduskonna interklubi, iga interklubi eesotsas on president ja aktiiv. Teaduskondade interklubide tööd juhib ülikooli interklubi, kes organiseerib üleülikoolilisi üritusi. Meil oli võimalus osa võtta majandusteaduskonna interklubi korraldatud Vietnami-õhtust, kus viibisid ka Tbilisis õppivad Vietnami noormehed.

Teoreetilisele konverentsile järgnenud dispuutidel oli huvi keskendunud internatsionaalse kasvatustöö probleemidele seoses meie kõrgkoolides õppivate välismaa üliõpilaste, stažööride ja aspirantidega. Vahelduseks asjalikule töömeeleolule anti võimalus tutvuda Gruusia kultuuri ja rahvuslike traditsioonidega. Igapäevasesse programmi kuulusid ekskursioonid vanalinna, Kilpkonnajärve äärde ja vabaõhumuuseumi.

Sisukalt veedetud päevad külalislahkes Tbilisis andsid ülevaate internatsionaalse kasvatustöö tipp-probleemidest, võimaldasid tutvuda paljude toredate inimestega erinevatest kõrgkoolidest, ja mis kõige toredam — näha kahe kevade saabumist.

TIIU ŠMIDER,
TIIU TIISLER,
õigust. III k.

Füüsika-keemia-teaduskond

Õppekirjanduse efektiivsusest

Ülikooli metoodikakonverentside sarjast «Õppekirjanduse osatähtsusest õppeprotsessi efektiivistamisel» peeti aprillikuus selleteemaline füüsikaosakonnas. Kuulati kolme ettekannet. Dots. R. Lias käsitles rotaprindil paljundatud õppevahendite kasutamist füüsika teoreetiliste kursuste õpetamisel. Füüsika praktikumide ja erilaboratooriumide juhendite osa üliõpilaste teadmiste kinnistamisel valgustas prof. K.-S. Rebane. Vanemõpetajate L. Visnapuu ja T. Madise ettekandes tutvustati pedagoogikateaduses väljatöötatud teoreetilisi aluseid õppekirjanduse hindamiseks. Alljärgnevas esitame põgusa kokkuvõtte ettekannetest ja sellele järgnenud mõttevahetuses käsitletud probleemidest.

Uurides füüsika teoreetiliste kursuste õpetamiseks rotaprindil paljundatud õppevahendite kasutamist, tuldi järeldusele, et need õppevahendid ei asenda loengut. Küll võimaldavad need loengut ratsionaalsemalt sisustada, pühendada peamist tähelepanu füüsikanähtuste ja -seaduste mõtte selgitamisele. Jääb ära definitsioonide tülikavõitu üleskirjutamine. Illustratiivset materjali on võimalik loengul kohe näidata, kui see sisaldub paljundatud õppevahendis. Kõik see eeldab ikkagi üliõpilase aktiivset kaasatöötamist sellisel loengul. Kahjuks on mõned üliõpilased niisugusel loengul passiivsed, arvates, et loengukonspekti olemasolu korral ei ole neil vaja õppejõu seletusi kuulata. Võiks kaaluda kompromissettepanekut. Kui ei soovita välja anda tervet loengukursust haaravat õppevahendit, võiks välja anda loenguid illustreerivate materjalide kogumiku. See peaks sisaldama katsete või seadmete skeeme ja põhitulemuste graafikuid. Tekstiosa võiks olla suhteliselt väike. Sellisegi õppevahendiga saaks loengut ratsionaalsemalt sisustada. Passiivsusele kalduvat üliõpilast peaks selline õppevahend virgutama, sest ilma loengul käimata ei saa ta sellest õppevahendist aru.

Konverentsist osavõtjad avaldasid arvamust, et praegune õppevahendite kättesaamise viis rotaprindikioskist on liiga kohmakas. Leiti, et tuleb piirata õppevahendite kontrollimatut väljavoolu ülikoolist. Kuid teisest küljest peaks olema loomulik, et ülikooli õppejõu poolt koostatud üldaine õppevahendit kasutatakse vabariigi kõikides kõrgkoolides. Võib-olla leidub väljapääs selles, et koostataks rotaprindiväljaannete koopereerimise plaan, milles oleks arvestatud vabariigi kõikide kõrgkoolide vajadusi, ja vastavalt sellele jaotataks ka paberifond.

Füüsika praktikumide ja erilaboratooriumide juhendite analüüsimisel nenditi, et loomulik oleks, kui laboratoorsete tööde läbiviimiseks vajalikud füüsika eksperimendimeetodid oleksid eelnevalt käsitletud üldfüüsika kursuses. Kahjuks ilmneb viimasel ajal üldfüüsika üleliidulise programmi liigse matematiseerimise tendents, mistõttu see läheneb teoreetilise füüsika programmi.e. Kuid füüsiku hariduse esimese kontsentrina peaks üldfüüsika kursus, nagu näitab tema nimetuski, olema baas, millele rajaneb üliõpilase edaspidine tegevus nii eksperimendi kui teooria valdkonnas. Sellest lähtudes tulid konverentsist osavõtjad üksmeelsele seisukohale, et järgmisel Balti liiduvabariikide kõrgkoolide füüsikaõppejõudude teaduslik-metoodilisel seminaril tuleb tõstatada üldfüüsika programmi läbivaatamise küsimus.

JÜRI LEMBRA

5. ja 6. mail peeti Haapsalu Kultuurimajas ENSV TA keemia probleemikomisjoni ja ENSV TA orgaanilise peensünteesi programmkomisjoni ühine istung. Päevakorras olid keemiaalaste uurimistööde koordineerimise probleemid meie vabariigis ning ülevaade orgaanilise peensünteesi programmkomisjoni tööst. Teine päev oli pühendatud teaduslike ettekannete ärakuulamisele. Meilt osales nõupidamisel kuus keemikut.

Ei puudunud ka huvitav kultuuriprogramm.

Tekst ja foto T. ILOMETS

Fotol: keemikud A. Laikmaa majamuuseumi trepil Taeblas.

Foorumimuljeid

Teatavasti toimus 25.—28. aprillini Moskvas Kremli Kongresside Palees ÜLKNÜ XVIII kongress, kus Eesti NSV 25-liikmelise esinduse koosseisus delegeeris ka meie Ülle Lepp. Vaatamata laiale kõlapinnale keskajakirjanduses on teema küllap samuti asjakohane tudengilehe veergudel, aitamaks infojanusel üliõpilasel osa saada üleliidulise komsomolielu areenil asetleidnud suursündmusest.

Pärast teisipäevast komsomolikomitee istungit oli Ülle meelsasti nõus nähtust-kuuldust veel kord pajatama, kuigi tal samal päeval oli olnud palju energiat nõudev filosoofia eksam. Rõõmus nägu reetis, et raske eksam läks korda. «Nüüd on, jah, jalad juba kindlalt maas. Kui pärast Moskvas-käiku jälle pisikesse Tartusse tulin, ei jõudnud esiti küll õppimise peale mõelda. Andis ikka välja puhata.»

Nüüd siis kongressist, millest osaline nii asjalikult kõneles, et jutu kokkuvõtmiseks tuli varmalt täiskirjutatud märkmikulehti tükk aega tunnistada.

«Eesti NSV delegatsioon sai kokku juba 21. aprillil Tallinnas. 22. aprillil töötasime ühiselt laupäevakul Tallinna linnaha'i ehitusel ja tänu sellele üritusele vist saigi meie delegatsioonist nii üksmeelne ja lõbus pere.

Moskvasse jõudsime 23. aprillil, kus meid äärmiselt soojalt võtsid vastu šefid, Üleliidulise Raadio ja Televisiooni Komitee esindajad. Seffidega meil vedas nagu elukohagagi — ööbisime nimelt hotellis «Rossija». Delegaadid olid majutatud üldse kaheksasse hotelli.

Kongress oli ikka pingeline küll. Valmistasin end selleks ette ka, aga et päevad nii tihedaks kujunevad, poleks osanud arvata. Töö algas iga päev kell 10, enne olid meil veel teised tegemised kavas. Esimesel päeval käisime näiteks hommikul V. I. Lenini töökabinetis, teisel päeval oli delegatsiooni fotografeerimine jne.

Peab ütlema, et üliõpilasprobleemidest kongressil ülearu ei kõneldud. 4981-st delegaadist esindasid üliõpilasi, keskõppeasutusi ja üldhariduslikke koole ainult 404 inimest.

Üliõpilasküsimusi arutati peamiselt päev enne kongressi toimunud vastuvõtul NSV Liidu Kõrgema ja Keskerihariduse Ministeeriumis, kus sõna võtsid neli üliõpilaste esindajat. Seal oli tunda, et inimesed on tõesti südamega asja juures, see oli meeldivalt vahetu kohtumine. Kui oleks aega olnud, oleksin vahest isegi oma mõtteid välja pakkunud. Arutelust tulenes, et meie põhitegevus on ikkagi õppimine, sest muret tekitab suur väljalangevuse protsent kõrgkoolides. Üleliidulises ulatuses lõpetab ülikooli 75% sisseastunuist.

Kongressil meeldis mulle see, et enamik sõnavõtte olid sisukad, s. t. neis oli nii kriitikat kui kiidusõnu. Eriliselt jäid meelde ÜDNF-i ja RÜL-i presidentide esinemised, kus kajastus ÜLKNÜ kaalukas osa rahvusvahelises noorsooliikumises. Üldse võis kongressil tõeliselt tunnetada o m a o s a, oma vastutust nii NSV Liidu kui ka maailma mastaabis.

Suure emotsionaalsusega kõitis Tšiili progressiivse noorsoo esindaja Gladys Marin. Kuigi kõne oli hispaaniakeelne, ei tekkinud translatsioonivajadust, kõik tundus arusaadav.

Vaheaegadel maandasid pinget arvukad isetegevuskollektiivid. Oli välja pandud komsomoliatribuutika näitus. Kultuuriprogramm oli samuti tihe. Mei'e näidati ära kõik Moskva poliitilised vaatamisväärsused. Et varem olen Moskvas küllalt palju liikunud, oskan nüüd objekte väärtustada. Käisime V. I. Lenini Keskmuuseumis, Ajaloomuuseumis, kus oli välja pandud näitus «60 aastat ÜLKNÜ-d».

Kustumatu mulje jättis 24. aprillil peetud spordipidu. Minu jaoks oli suurim elamus iluuisutamine. Rodnina—Zaitsevi kunst teleri vahenduseta oli võrratu.

Elevust tekitas loterii, kui selgus, et meie baleriin Inge Arro oli võitnud ühe peaauhindadest — jalgpalli. Võidu andis Ingele üle Lev Jašin ise. Inge naeris, et nüüd hakkab ta vahendiga kavu esitama.

25. ja 26. aprilli õhtul toimusid kontserdid. Eriti meeldis mulle pioneeride esinemine, mis oli vaba rambipalavikust ja lapselikult siiras. Pioneerid kinkisid meile ka omavalmistatud meeneid. Sain üliarmsa elevandikese.

28. aprillil viisime lilli Tundmatu Sõduri hauale. Viimasel päeval käisime ka ekskursioonil Moskva telekeskuses. Võis ainult kahetseda, et see käik jäi viimasele päevale. Olime juba nii väsinud, et tahes-tahtmata kõike haarata ei suutnud.

Kongress jättis ikka võimsa mulje küll. Erinevad delegatsioonid sõbrunesid üllatavalt kiiresti. Ei maksa arvata, et suures saalis väga ametlik õhkkond valitses. Delegatsioonid tervitasid üksteist, saadeti kirju neile, kellega taheti tuttavaks saada jne.»

Kirja pani
KÄRT TÖNISSON

Olümpiaehitusele!

Olümpiaehitusele!

6. mai jääb tähtsa päevana ülikooli ja kogu Tartu linna ajalukku. Miks? Seepärast, et tol päeval käis Tartu esimene tööbrigaad ehitamas Tallinna olümpiakompleksi. Tore, et algatus tuli kehakultuuriteaduskonna tudengite poolt, sest neile on ju olümpiaehituste õigeaegne valmimine kõige südamelähedasem.

Teaduskonna komsomolisekretär Henn Vallimäe: «Tööpäev läks korda. 23 üliõpilase kogutööaeg ulatus üle 150 tunni. Tegime põhiliselt abitöid — koristasime, ladusime telliseid, osa poisse kaevas kraavi, tasandasime ehituspaneele. Kõikjal valitses asjalik töömeeleolu.»

III kursuse üliõpilane, meistersportlane Tarmo Palm: «Loodame, et meie algatus on üleskutseks kõigile üliõpilastele, ja mitte ainult meie kõrgkoolist!»

JUHAN SOOTSI tekst,
HENN VALLIMÄE fotod

Nelja peatusega lavaturnee

Juhtus nii, et peaaegu ühel ajal aprilli lõpus asusid lõunateele kaks kõrgema kategooria üliõpilaskoori Tartust: TAM ja kammerkoor. Neist esimene linnutiivul (tegelikult oma TU-134-ga) mošeede maale Usbeki NSV-sse, teine sirutas varbaid, sõites lumisest Tartust lumeta Vilniuse poole. Kammerlauljatele oli see esimene kaugvälisreis seitsme lauluaasta jooksul. Veel sügisel räägiti koguni Ungari-sõidust, mis aga kolleegide liignõudmiste pärast pidamata jäi...

Niisiis Leedumaa pealinn. Üliõpilaslinnaku külaliskorpus. Kaheinimesetuba. Puhkad lonkimisväsimust, kogutud eestlasele liigkevadises, üllatavalt Tartu-hõngulises vanalinnas. Õhtul on kontsert. Kuuriliku (võrreldes meie aulaga) kultuuripalee akustikavaeguse kompenseerib vastuvõtjate-jaunistlaste (üllkooli segakoor «Jaunyste») kaasaelamisrõõm. See viimane jõuab haripunkti alles hilisõhtusel koosviibimisel-laulmisel-tantsimisel. Tulevikku silmas pidades (ees seisab üliõpilaslaulupidu Vilniuses) õpetame tantsukultuurse rahva esindajatena (jaunistlase suust) võõrusta atele oma ringtantse. Ühislaulugi ei sega keelebarjäärid — terve edasise tee laulsid sinimütsid Tartust leedukate õpetatud käolugu, eesti keeles muidugi.

Kooriraamatusse uute sõprade autogrammid ja Kaunasesse.

Peavarju annab Polütehnilise Instituudi äsjavalminud ühiselamu.

Ciurlionis, kuradid ja muidugi sõpruslinna mairongkäik. Kontsert muusikakooli pooltühjas saalis: leedukad ei osanud meid reklaamida (vaid esinemispaigas rippus üks paljudest varem väljasaadetud müürilehtedest). Erilised tänusõnad tuleb aga öelda Schuberti «Messi» solistidele teenelisele kunstnikule Ivo Kausele, Õiela Verrevile ja Tõnu Bachmannile ning dirigent Endel Nõgesele.

Aga suvine Kiiev ootab. Maiõine kiirrong viib reisi(l)lauljad ära. Maale, kus tulbid sadade kaupa lilleklumpides, kiusates värvifilmi (mitte)omajat. Ja ega siis üksnes tulbid: on pühade lõpp ning kangelaslinn Kiiev tuledesäras. Hoolima'a kahest päevasest kontserdist uitadroitad veel uneajastki Kreštšatikul, lubad endale kõhu jäätist täis süüa ja käitud nagu ikka üks tavaline kodust pääsenud turist.

Ühelegi Kiievi-kontserdile pole aga varasemast vastet leida: Rahvamajandussaavutuste Näituse välilaval (nelja mikrofoni taga!) lõõdi senine publikurekord. Pealtkuulnud räägivad, et fortekohtades olnud tükati kuuldagi... Poole tunni pärast laulsime juba kõlakojas — kiievlased suviti kontserte mujal suurt ei kuulagi. Mõlema esinemise järel saime aukirja. Elamuste elamuse tegime aga endile ise: palusime luba laulda Sofia katedraali kooripealsel, varustatuna eelnevalt teadmisega, et seina sees olevad kannud kordumatu akustika andma peavad. Nii oligi, sest laulda oli imekerge: imeka'a lausa kiskus su «kuldkõrist» pehmeimad-kauneimad toonid esile. Iga häälerühm oli nagu peopealne «inglikoor», täiuslik-lähedane, ootamatusevõlust pisut ehmunudki... Seda elavam oli pärastine vas'astikune vaimustuse avaldamine. Kuid kõige rohkem kiideti siiski bassirühma nende «elu parima laulmise» pärast. Aga freskode uudistajad jäid veel tükiks ajaks teise kanti vaatama ja aru pidama: kahju, et Ukrainas kirikus laulmise kommet pole.

Ka Kiievi-aeg hakkas lõppema. Jõuti veel Kiievi merel (s. t. veehoidlal) lüüsi läbides käia, kiiruga Petšerski katakombid läbi joosta ning õhtul kas ooperisse, jääballetile, sõpruskontserdile või lihtsalt linna peale minna.

Finale

Tagasisõiduks on arvestatud kümme tundi: 2.40 Riiga sõiduks (lennukil «AN-24»), neli tundi «Tšaikale», ülejäänud aeg reserviks. Aga... kui pole lennuilma, lükatakse teadagi lennuaeg edasi. Tund, kaks, kaks pool... Kammerkoor kohvrikuhja otsas. Kellel leht, kellel näputöö, EPA poiss Peep loeb Turgenevit. Meie lennuk! Juba lennates arvestatakse aega: Riias peaks jääma pool tundi. Peab jõudma! Jääbki, aga aerodroomimäärused näevad ette, et (kiirustav) reisija ei pea mitte mõnikümmend meetrit oma kohvri(kes)t väljapääsuni viima. Pagas saabub, kui on jäänud kümme minutit. Uued läbirääkimised. Liinibussi juht ei taha 2—3 peatust vahele jättes otse jaama sõita. Mida teeb kammerlaulja süda? Põksub. Jaamas ei näe me isegi saba, rongi oma nimelt. Nüüd on aega. Kahju sest mahajäämisest vähemalt allakirjutanul ei olnud, sest Bergmanni «Maasikavälu» Vene Draamateatris paelus kõvasti. Reedehommikune jaamaperroon võttis äralauldud häältega reisiseltsilised vastu. Päeval võis mõnda juba (üli)koolis näha, tublid nagu me oleme!

MATI MÄÄRITS

LÄBI SAI!

(Algus eelmises numbris.)

Kogu konkursi kõige kunstiküpsem kava oli näitetrupilt «Logos». Esitati instseneering H. Laipaiga jutustuse «Häitsmetund» ainetel. Paljud olid selle kummalise armastuslooga juba «Kesköömosaiigi» kaudu tuttavaks saanud. Seda huvitavam oli jälgida «Logose» mängitut. Suudeti edasi anda eesti rahvajuttude kõhedavõitu müstikat, selle imeliku armastuse ootamatusi ja igapäevasusi. Väikesed tehnilised viperused ei tuhmistanud noorte näitlejate nauditavat mängu.

Füüsikaosakond (VI—VII). Füüsikud olid algusest peale eesmärgiks seadnud rahvast veidi naerutada. Ja miks ka mitte. Seitse noormeest esitas umbes pooletunnise kava, mis koosnes lühistseenidest. Ümberjutustatuna ei mõju nad enam kindlasti nii löövalt kui naturaalsel kujul. Kes konkursil käisid, võivad kinnitada, et füüsikute kava oli vaimukas ja tudenglik. Selle eest ka eriauhind.

Keemiaosakond (III—IV). Keemikute diskoklubi ansamblilt «Vagabund» muusikalis-sõnaline kompositsioon «Kõiksugu Ikarosed». Muusika oli kirjutanud Viktor Siilats, tekstina oli kasutatud Roger McGough'i luuleteost, mis kogu kavale nime andis, ja H. Runneli luuletust «Lõpp». Kõigepealt peatub

(Järg 4. lk.)

dixi

Mõtteid Pirogovi man

Raivo Palmaru

Juba mitmendat nädalat peab kevad võitlust e'uõiguse eest. Päike, mis aeg-ajalt pilvenurga tagant välja vaatama pääseb, pigistab puudest ja põõsastest välja lehehakatisi. Niisamasugune imelik mõju on kevadpäi kesel ka diplomitööde lehtedele. Mida soojemini päike paistma hakkab, seda vilkamalt sulepeade ja diplomandide väsinud peade mõjul saab tavalisest kirjapaberist, mõtetest ja taotlustest tulvil diplomitööde lehekülgi. Üha sagedamini aga ajab seesama kevadpäike diplomandist «grafomaani» umbsest toast välja hingama lähenevat suve ja ümberringi pulbitsevat elu. Eemale tolmust ja tindist. Siis võib kahvatunäolist ja mõtlikku diplomandiisandat näha Toomel ja Pirogovi monumendi all. Pirogovi all. Missugune suurepärane koht keset elu ja ometi nii varjuline. Istet võtta Pirogovi jalgade ees, puhata ja ringi vaadata. Mis imelik metamorfoos. Pälsoni tänavalt pärineva tudengi silmadele võib Tartu keskosa tunduda siit äkki kahe dimensiooniga linnana. Üks neist mõõtudest on tarkus, teine inimlik nõrkus, piiriks Ülikooli tänav. Minerva poolel on Toomemägi, ülikooli hooned — inimliku tarkuse arendamiseks ammugi püsti aetud ning täis tarkuse elfe. Siinsamas tarkusetempli, peahoone ees haigutab inimliku nõrkuse kurk — V. Kingissepa tänava ots, millest sisse vaadates võib sagedasti näha kaasvõitlejate summa «pühapaikade» ees, kust aeg-ajalt on kuulda bakhantide motetti. Seda tänavat mööda pääseb ka sõpruslinnanimelisse asutusse, kuhu tudengi stipp kaob nagu kits mülkasse.

Kui sageli on diplomandki oma stuudiumi jooksul sellesse miasmi sattunud, suus Terentiuse kõige kuulsamad sõnad[1]. Ablepsia. Linna kahemõõtmelisus on tegelikult inimeste sees. See on inimeste duaalsus. Seesama, mis Immanuel Kanti tõi mõttele, et inimese tahe on piiratud meelelisusega, toimub konflikt ihade vahel, millega kaasneb võitlus. Sageli jääb see võitlus meil tähele panemata. Ent just niisugune võitlus elajaga endas on inimese suurim võitlus, võitlus mis teebki inimese inimeseks. «Mis jaburad mõtted,» püüab diplomand end neist vabastada ning tähelepanu mööduvatele juhtida. Vilkas inimmassis, mis raekoja tagant möödub, jääb silm peatuma tudengitest paarikesel, kellest seilab mööda reklaamkotte, portfelle, «diplomaate», spordikotte jne. tirivaid õppureid. Pupillide järgmine hüpe fikseerib muretu joodiku, kes ruttajatele jalgu jäädes rõõmsalt vastuvoolu trügib, rumalõnnis naeratus näol.

Jah, inimene on tulnud maailma kannatama, kannatama ja võitlema. Kogu elu on passioon. Muidugi eksisteerib ka lõbujanu, aga kergemeelse lõbu eest saame alati karistada. Napsivõtmine lõpeb pohmelusega, selle ravimine deliiriumiga. Kergemeelne armastus on aga kellegi valu, kellegi kannatus. Paljulgi kergesti saadul on sellessinatses maailmas hingehind. Kõige eest tuleb võidelda, kannatada. Ka hariduse eest. Tagasi Kanti juurde tulles leiame, et õnnelik saab olla inimene, kes on väärt õnnelik olema.

Meenub ärev õhin, millega esimesel kursusel sai hakatud ülikoolielust osa võtma. Mitmed ringid, klubid, teater, õhtud ülikooli klubis tantsu rabeldes. Vilgas, kuid tihtigi viljatu askeldamine. Mida kursus edasi, seda rohkem õpid jõudu hoidma, hindama ja ainult ühes suunas rakendama. Varem või hiljem toimub nn. lapseparadiisist väljaajamine, hüvastijätt seniste taotlustega. Noor inimene hakkab märkama asjade tõelist hinda. Kahjuks peavad paljudki õnne hinda liialt kalliks. Ilmselt jääb neil tõeline inimlik õnn nägemata. Teised sukelduvad oma erialasse ja sageli ka filosoofiasse, tehes eesmärgiks vaimse enesetäiendamise, armastuse ja ilu, võitlevad selle eest.

Ilmselt oli Aristotelesel õigus, kui ta leidis, et õnn on hüve teostamine. Õnnelik saab olla vaid pidevalt tegutsedes, hüve teostades, ja seda nii iseenda kui ka kõigi teiste jaoks. Alus hüve teostusele on pandud selles kuue sambaga hoones, mis Pirogovi alt pingilt päikese säras nii uhkelt kätte paistab. Kahe kuu pärast aulast alla tulles lahkume me sümboolselt, aga ka tegelikult temast. Olgu meil jõudu siin alustatut jätkata!

[1] Homo sum, humani nil a me a'ienum puto — olen inimene, midagi inimlikku ei pea ma endale võõraks.

olnust

Kunstide õpetamisest Tartu ülikoolis

LEO LEESMENT

Nagu mujalgi vanades ülikoolides, nii olid ka Tartu ülikoolis ametis mitte ainult teaduste õppejõud-professorid, vaid noorsoo igakülgseks arendamiseks ka kõiksugu «kunstide» õpetajad-meistrid. Nii on teada, et juba 1558. a. oli Jena ülikooli koosseisus Tüüringis vehklemise meister. Andmed näitavad, et 1699. a., kui meie ülikool Tartust Pärnusse evakueerus, sõitis ametisolev vehklemismeister (*Fächtmästare*) kaasa. Tantsumeister (*Dantzmästare*) ega keelteõpetaja (*Sprakmästare*) Pärnusse ei saabunud, nad polnud ka palgal.

1820. a. põhikirja järgi oli Tartu ülikoolile ette nähtud üliõpilaste «füüsilise arendamise» jaoks maneež, kus võis õppida ratsutamist. Seda juhtis «tallmeister», kes ülikooli kulul pidi pidama vähemalt kaheksa ratsahobust. 1821. a. ehitati uus kivist maneež nüüdse võimla kohale fassaadiga praeguse Võimla tänava poole. Eelarves selleks ülikoolile ettenähtud summad kustutati 1860. aastate algul. Taheti kaotada ka ratsasõidu õpetaja koht ja maneeži rahaline ülalpidamine soovitati anda Liivimaa rüütelkonnale.

Ülikooli **joonistuskooli** kohta (1809—1893) on mitmel pool pikemalt juba kirjutatud.

1803. a. põhikirja järgi oli ülikoolile ette nähtud suplemis- ja ujumisasutus, kuid teoks sai see alles 1820. aastate algul. Emajõe paremale kaldale, praeguse Kreutzwaldi ausamba ja Mitšurini tänava vahelisele lõigule püstitati puust supelhoone. Enne seda asus seal ülikooli puuhoov. Ülikooli valitsus määras ametisse ujula valvuri, kelle hoole alla anti päästepaat. Suplemine oli üliõpilastele ja õppejõududele tasuta, kõrvalistele isikutele aga ainult ujumisõpetaja loal ja vastava tasu eest.

Üliõpilastel oli võimalus õppida ka **vehklemist, tantsimist, muusikat.** Tollal räägiti, et vehklemise aluseks on vaprus, osavus, jõud, kindel silm, painduvad kehaliikmed, külmaverelisus. Vehklemiskunsti õpiti üüritud ruumides. Nii kirjutab prof. J. Petuhhov oma ulatuslikus teoses Tartu ülikooli aja'oo kohta. 1857. a. ehitati nüüdsele Vanemuise tänavale teatrihoone vastu väike puumaja, kus vehklemisriistu hoiti.

Need, kes tundsid suuremat huvi muusika, eriti muusikaliste harjutuste vastu, leidsid selleks võimaluse muusikaringides, mille juhtideks olid sageli ülikooli muusikaõpetajad. Vajaduse korral võtsid neist osa ka muusikaharrastajad väljastpoolt suurkooli. Ringe kutsuti ülikoolivalitsuse poolt pidustustele ja aktustele esinema.

Ülikoolis võis saada ka õpetust **«mehhaanilistes töödes»,** mida juhtis (küll kaugeltki mitte pidevalt ega kavakindlalt) ülikooli «Mechanicus».

Ülikooli 1865. aasta koosseisus oli ratsasõidu- ja vehklemisõpetaja aastapalk 450 rubla, ujumisõpetajal 200, tantsuõpetajal 100 rubla. Kuid juba 1867. a. oli tantsuõpetaja palk kustutatud ülikooli eelarvest ja määratud võimlemisharjutuste õpetajale. 1878. a. vähendati ujumisõpetaja palka 100 rubla peale, ülejäänud 100 rubla aga ennistati tantsuõpetajale.

Otsusega 2. detsembrist 1891 kaotati tantsu-, ujumis-, ratsasõidu- ja vehklemisõpetaja ametikohad. Maneež töötas kuni likvideerimiseni 1896. a. eraettevõttena. Supel- ja ujumisasutuse õpetaja koht kadus 1862. a., kuid ülikoolivalitsus määras ka hiljem veel ajutisi abirahasid selle kestmiseks ja toetuseks. Vehklemine lähenes aja jooksul võimlemisele ning 1902. a. sai viimane ülikoolis ainsaks ja ühiseks õpetuseks ühe õpetajaga.

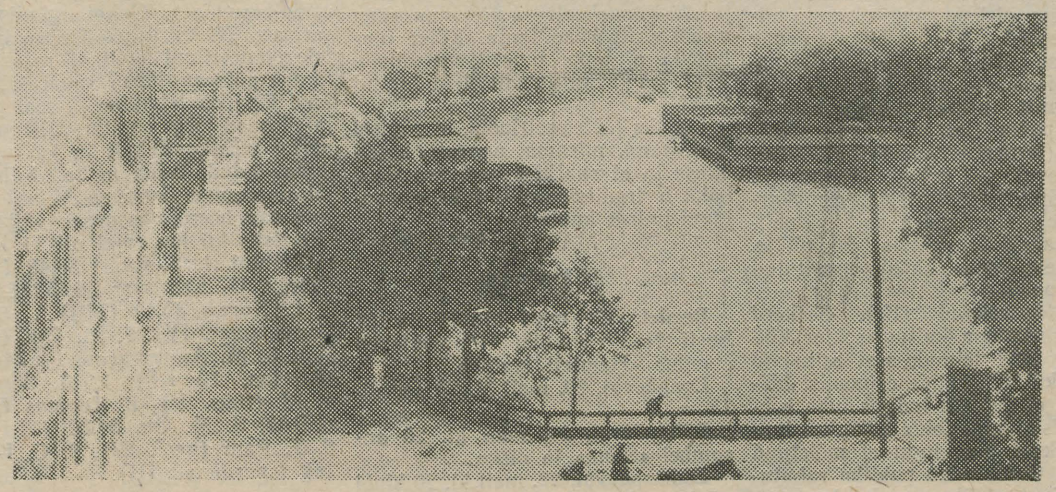

Suplemisasutused Tartus 19. sajandil. Kalda tänav ja Emajõgi.

Ääremärkusi Jaapani kõrgkoolist

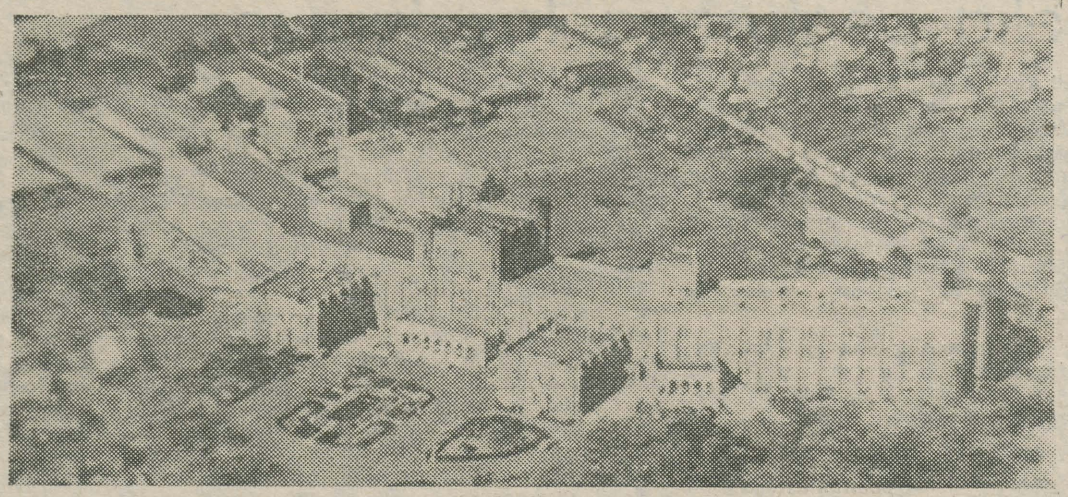

Tokio ülikooli meditsiiniteaduste instituut.

Mul oli võimalus tutvuda Jaapani nelja ülikooli ja ühe tehnoloogiainstituudi mõnede laboratooriumidega ning neist tahakski alljärgnevas rääkida.

Jaapani ülikoolid ja tehnoloogiainstituudid tuletavad oma struktuurilt ja õppetöö poolest meelde Ameerika ja Inglise kõrgkoole. Üks vanimaid on saja-aastane Tokio ülikool. Nagu teistelgi ülikoolidel, on ka selle hooned laiali mitmes piirkonnas, kusjuures hoonetekomplekside vaheline kaugus ulatub 10—20 kilomeetrini. See ei häiri aga kedagi ja ka praegu käib ülikoolide laiendamine ja uute ehitamine sama moodi edasi. Osaka ülikoolil on näiteks vähemalt kolm eraldi asuvat hoonetekompleksi, Sendai ülikoolil kaks, Tokio ülikoolil viis.

✻ Ülikoolis on kõige madalamaks astmeks üldhariduslik osakond, kus kõik õpivad esimese kahe aasta jooksul enam-vähem ühtse plaani ja programmi järgi. Seejärel järgneb kaks, arstidel 3—4 aastat spetsialiseerumist ja ongi lõpetatud ülikooli esimene, nn. kraadita üliõpilaste kool. Niisuguse hariduse saavad kuni 30% Jaapani noortest. Nende palk ülikooli lõpetamise järel on tunduvalt madalam keskmise kvalifiteeritud töölise palgast. Õppeaja kestel ei saa esimese (kraadita) ega ka teise astme (kraadiga üliõpilaste kool) üliõpilane stipendiumi ega palka. Õppemaks on 150—200 rubla aastas. Vahendeid elamiseks tuleb laenata või siis toetuda vanemate abile.

Teise astme (kraadiga üliõpilaste) kool on mingis mõttes meie aspirantuuri analoog. Esimese astme kooli lõpetaja võib saada bakalaureuse (Gakushi) kraadi. Teises astmes võib kahe aasta jooksul saada magistri- (Shushi) või umbes viie aasta jooksul doktori- (Hakushi) kraadi. Nende kraadide taotlejaid on tunduvalt vähem kui esimese astme kooli üliõpilasi. Mina puutusin kokku peamiselt teise astme kooli üliõpilastega. Nad on tihedalt seotud uurimistööga ning nende uurimis- ja õppetöö on ka territoriaalselt eraldatud esimese astme kooli omast. Enamikus töötavad need üliõpilased teaduskondade juures olevates uurimisinstituutides juba vahetult kindla professori juhtimisel. Need professorid ei võta osa esimese astme kooli õppetööst ja tegelevad ainult teadusliku töö ning oma 4—6 uurimisüliõpilase õpetamise ja kasvatamisega. Niisuguste üliõpilaste töö on väga pingeline. Neis füüsika- ja tehnoloogialaboratooriumides, kus ma käisin, töötati kuus päeva nädalas varahommikust kuni 8—9-ni õhtul. Kogu laboratooriumis ettetulev töö (klaasipuhumine, aparaatide montaaž ja ehitamine, katseobjektid ja nende uurimiseks ettevalmistamine) tehti ise. Tehnilisi abitöötajaid oli vaid üksikuid ja needki olid üliõpilastele ainult konsultantideks.

Nii kestab nende noormeeste elu umbes 28.—29. eluaastani. Üliõpilased on kõik vallalised. Üldse abielluvad jaapanlased suhteliselt hilja ning perekonnad on niisama lastevaesed kui meilgi. Naisüliõpilasi oli väga vähe. Insenertehniliste ja täppisteaduste õppijate hulgas ma neid ei kohanud. Tõsi küll, nägin Sendai ülikoolis üht füüsikust naisprofessorit.

✻ Jaapani ülikoolid on väga laia profiiliga. Ülikooli teaduskondade hulgas on sageli põllumajanduse ja veterinaaria teaduskonnad, insenertehnilised teaduskonnad. Neis õpib palju teiste Aasia maade noori. Ka Jaapani noored üliõpilased siirduvad sageli õppima Euroopa ja Ameerika ülikoolidesse. Teadusele pühendunud noored doktorid töötavad aga pärast kraadi saamist Ameerika või Inglismaa kõrgkoolides või uurimislaboratooriumides. Nende inglise keel on päris korrektne. Halvasti valdavad võõrkeeli aga kõrgkooli esimese astme tudengid, kuid ka nendega saab mõtteid vahetada.

Füüsikat ja füüsikale lähedasi aineid õpetatakse insenertehnilistes teaduskondades, eriti elektri- ja elektroonikainseneride teaduskondades. Füüsika, matemaatika, keemia, geoloogia ja bioloogia õpetamine on koondatud ühte teaduskonda (nagu see oli aastat 15 tagasi ka meil) ja seda teaduskonda nimetatakse teaduste fakulteediks. Sinna, samuti ka insenertehnilistesse teaduskondadesse on koondatud väga rikkalik ja nüüdisaegne aparatuur.

✻ Töökoha muretsemine pärast kõrgkooli lõpetamist on iga noore enda asi. Ainult üks professor ütles tegelevat ka oma doktorantidele töökoha otsimisega. Selle vaeva kompenseeris noorte suur huvi tema laboratooriumi ja tööde vastu ning järelikult suurem võimalus andekaid ja võimekaid noori kaastöötajaid valida.

Paljud tehased ja ettevõtted korraldasid esimese astme viimase kursuse üliõpilastele spetsiaalseid konkursseksameid ja valisid spetsialiste alles nende eksamite põhjal. Ülikooli astumiseks tuleb sooritada 5—7 eksamit, esimese astme lõpetamiseks samuti 4—6 eksamit. Ülikooli teise astme lõpetamiseks on vaja kirjutada dissertatsioon ja see mingi ülikooli juures kaitsta. Dissertatsioon on sageli kirjutatud inglise keeles. Kaitsmine on küllalt keeruline ja aeganõudev protseduur. Oma sisult ja mahult vastab Jaapani doktoriväitekiri meie kandidaadiväitekirjale. Mingeid palgaeeliseid teaduslik kraad ei anna. Kuid kraadiga spetsialiste võetakse eelistatult tööle kõrgema palgaga kohale.

✻ Jaapanlaste üliõpilasrahutused möödusid rahulikumalt kui mujal. Üliõpilaskonnas on aga ka praegu mitmesuguse orientatsiooniga rühmitusi, nende hulgas ka anarhistlike ja terroristlike vaadetega noori. Diskussioonid toimuvad praegu peamiselt üliõpilaste omavahelisel tasemel, aga võivad minna ka veriste kaklusteni. Lehtedes teatati möödunud aasta lõpul näiteks kahe üliõpilase tapmisest mauistlikult meelestatud tudengite grupi poolt. Kraadiga üliõpilaste kooli õppuritel aga pole enam aega niisuguste asjadega tegelda. Nemad teevad tõsist ja vastutusrikast tööd.

KARL-SAMUEL REBANE,
eksperimentaalfüüsika kateedri juhataja

Kursusejuhendaja OSVALD LEPPIK võitleb

Vaatasin oma kursusejuhendaja tööplaani ja leidsin, et nõrgim lõik selles on kasvatustöö ühiselamus. Asusin selle taseme tõstmise eest otsustavasse võitlusse. Edu on olnud tohutu, loodan, et see leiab peatselt ka väärikat äramärkimist.

Algul oli pisut harjumatu õhtul tütarlaste tuppa minna. Mõnikord oli seal noormehi ees. Külalisi. Sain aga mõnusa jutuga peagi piinlikkusest üle ja tavaliselt nooremate närvid ei pidanud vastu. Nad lahkusid, aga mina jäin. Ah millest ma vestlen? Kõigest. Alustan lühiülevaatega ajalehtedest, käsitlen noorsooliikumist välismaal, siis libisen üle moodidele, sealt kulinaariale. Olen võrdselt tugev kõigil aladel, sest ilma tõhusa ettevalmistuseta ma vestlema ei lähe. Olen oma kursuse neidudele antikvariaadist ostnud «Burdasid», võileibade raamatu, «Sinu laps» ja teisi käsiraamatuid. Abi on sageli olnud päris konkreetne. Näiteks tahtis Malle hakata kartulijahust sousti tegema, ütlesin kohe, et see ei kõlba. Maie tahtis auku oma sukkpükstes (nõnda vist kutsutakse ülalt kokkukasvanud sukki) üleääre kinni ajada, tegin selle väikese töö ristpistes ära ja asi sai korda. Väga kasulik oli koostöö Hellega, kellega koos kordasime ladina keelt. Oli, sinder, endalgi hakanud juba ununema. Nõnda arendab seesugune kasvatustöö ühiselamus mitte ainult üliõpilasi, karastades neid karmiks eluvõitluseks, vaid ka kursusejuhendajat ennast. Muidugi, teatud raskusi ju on — aeg jääb napiks, kodus ei saa üldse enam olla ja loenguil kipub niihästi mul kui ka tüdrukutel uni peale. Aga raskused ju selleks ongi, et neid ületada.

Ühel õhtul aga olid kõik tütarlaste toad nagu kokkuräägitult lukus. Imelik! Olin sunnitud lahkuma.

Ühiselamu välisukse juures piirasid mind sisse tundmatud noormehed, jopikraed üles tõstetud. Üks neist astus mulle ohtlikult lähedale ja ütles:

«Kui sa, vana tõhk, siin veel igal õhtul ringi kooserdad siis...» ja pani ilusa valge rusika mulle nina alla.

Aga vaevalt see mind peatada suudab. Täna lähen jälle: Mare on täielik käpard, ei saa kuidagi kardinaid akna ette.

O. Lepik

LÄBI SAI!

(Algus 3. lk.)

pilk välisel, ja vaatemängulist oli keemikute esinemises rohkesti. Peale püroefektide ka oskuslikult paigutatud valgustus, ansambli liikmete kostüümid, maskid. Oma sõjavastast kompositsiooni alustati sõjamasinate müra meenutava muusikaga. Kasutati juba varem linti mängitud kohti paralleelselt lava-improvisatsiooniga.

Peale M. Tarmaku alustatud laulu jäi kõik edaspidi lauldu saalis istujale peaaegu arusaamatuks. Kahju. Kuigi muusika oli primaarne, andnuks nii tugev tekst kavale palju juurde.

Sellise programmiga esinemine on taidluskonkurssidel ainulaadne. Žürii hindas kõrgelt hoolega tehtud tööd ja andis «Vagabundile» ka eripreemia originaalseima esinemise eest.

Matemaatikateaduskond (V). Matemaatikud jutustasid meile armastusest läbi aegade. Või õigem oleks öelda, et lugesid saamatult maha. Olid ju kõik tantsude juurde mõeldud repliigid armastuse ajaloo tutvustamiseks. Välja kukkus aga nii, et parem oleksid nad olemata olnud, sest A.-A. Toominga tantsude tegemise entusiasm oleks matemaatikuid ikka vee peal hoidnud: idamaa tants (armastus Idamaades), mulgi polka (talurahva armastus), tango (armastus XX saj. alguses), tänapäeval — görlid, Belfast jt. Kava lõpus konsultatsioon esmakursuslastele suudlemise asjus. Publiku heakskiidu pälvis koomiline, tantsutehniliselt hästi esitatud mulgi polka.

Arstiteaduskond (IV). Seekord oli teaduskonna kultuurisektor küll kõvasti tööd teinud, sest esinejaid oli kokku 59. Arstide esinemist häiris see, et publiku hulgas juba rohkesti diskofänne leida võis, kes luulepõimikust jms. lugu ei mõistnud pidada. Osalt tuleb publiku rahutuse põhjust otsida aga ka lavapoolelt. Nii tohutult venitada ja tühja lava näidata pole sünnis. Spordimeedikute neljast tütarlapsest koosnev agitbrigaad esitas kompositsiooni «Minu revolutsioon». Seejärel A. Gaidari nukunäidendi «Sõjasaladus» ja V. Majakovski «Lutika» instseneering. Kolm suurt ja pingelist jälgimist nõudvat asja hakkasid tasapisi üksteist sööma, kuigi üksikult võttes mõjusid hästi. Arstidel oli tegu valgustusega ning vahepeal tuli siluett-teatrit jälgida.

Parim esinemine arstide kavas oli V. Paljaku koostatud ja loetud põimik «Aastaajad» A. Suumani luulest. Hästi valitud luuletused ja meeldiv esitus olid jällegi kättesaadavad vaid eespool istujaile, sest saalis hakati juba väsima. Et arstiteaduskond on paljurahvuseline, kuulis sel õhtul läti-, leedu-, ukraina-, tadžiki-, gruusia- ja venekeelset laulu. Enamik kahjuks küll igaõhtuse ühiselamulaulu tasemel. Lauljatest jäid rohkem kõrva ja meelde kvartett (gruusia laulud) ja omapärase kitarrimängumaneeriga tadžiki noormees Ahmed Umarov. Iluvõimlejatelt oli kava «Mustlane» ja 20-liikmeliselt arstiteaduskonna meeskoorilt kaks laulu. Kõike üles lugeda ei jõua, ilmselt veendusite isegi, et kvantiteedilt lõid arstid kõiki.

Lõpuks jääb veel loota, et sügisel taidlusega niisama agaralt tegeldakse ja et saalitäis pealtvaatajaid hakkab traditsiooniliselt selle konkursi juurde kuuluma.

MARICA ALAKÜLA

Klubis

Reedel, 19. mail kl. 19 ja 21 Eesti NSV Riikliku Noorsooteatri etendus «Hamleti laulud».

Laupäeval, 20. mail kl. 20 spordi-*show*.

Pühapäeval, 21. mail kl. 20 ansambel «Suuk» ja disko.

Esmaspäeval, 22. mail kl. 20 klubi nõukogu koosolek.

Koondvõistkonna kandidaadid

TÕSTMINE (2.—4. juunil Tallinnas). Viktor Bušlajev (spordimed. III), Viktor Aleksejev (spordimed. I), Boriss Janovski (spordimed. I), Aleksander Tammert (KKT IV), Vahur Vares (KKT III).

SPORTVÕIMLEMINE (22.—25. juunil Tallinnas).

Aivar Kuusik (ravi III), Jaanus Pärtlas (füüsika II), Andres Lindvere (KKT II), Avo Rattasepp (KKT I).

KERGEJÕUSTIK (25.—27. juunil Tartus, teatejooksud 27. mail Tallinnas).

Priit Ligi (ajaloo II), Ülle Järvoja (farm. IV), Eero Vasar (ravi III), Sergei Arefjev (spordimed. VI), Kaidu Meitern (spordimed. VI), Mark Kuznetski (spordimed. III), Aleksandr Pavlov (spordimed. III), Aija Broca (spordimed. II), Nadežda Ignatjeva (spordimed. II), Saulius Lukošius (spordimed. II), Jelena Suhhanova (spordimed. I), Maie Kalle (biol.-geogr. IV), Maret Kalle (biol.-geogr. IV), Jaak Palumets (biol.-geogr. II), Jürgen Ligi (biol.-geogr. I), Kaja Orav (filoloogia IV), Kai Kiisler (filoloogia I), Tiina Lelov (keemia IV), Vello Akel, Irma Heinmets, Toomas Klaup, Mare Mikiver, Gennadi Organov, Roland Rahnu, Rein Raspel, Toivo Rikberg, Peeter Romanenkov, Märt Sinivee, Aleksander Tammert (kõik KKT IV), Aivar Haan, Jevgeni Jessin, Hannes Kaljujärv, Ille Kukk, Jaak Liivandi, Urmas Must, Tiiu Päid, Toomas Rosenberg, Mati Tolmov, Kersti Toode, Villem Savvi, Maire Vakk (kõik KKT III), Gennadi Bezrodnov, Ivar Hanvere, Enn Kerge, Olga Kostap, Peeter Kukk, Riho Meri, Irja Nikolaieva, Heino Sildala, Irina Stehhina (kõik KKT II), Neinar Seli (KKT I), Koidula Jakobson (majanduse III), Andres Marga (majanduse III), Viktor Lääts (matem. IV), Tiiu Uibo (matem. II), Toomas Lepikult (matem. I), Kaia Rannap (matem. I), Siiri Schmidt (õiguse I).

JALGPALL (eelvõistl. juunis-juulis, finaalvõistlused 17.—20. aug. Pärnus).

Vassili Lašek (ravi IV), Vassili Roiko (ravi II), Virgis Brilis (spordimed. V), Konstantin Lazaridi (spordimed. V), Eglis Straus (spordimed. V), Mihhail Horošuhha (spordimed. IV), Leon Zahharjan (spordimed. IV), Juri Kolesnikov (spordimed. III), Aleksei Malii (spordimed. III), Aleksandr Puškarjov (spordimed. III), Ahmed Umarov (spordimed. III), Anatoli Kogan (spordimed. II), Vitali Kogan (spordimed. II), Ibrahim Muhtšin (spordimed. I), Valeri Zlatin (KKT III), Tarmo Kajandi (KKT II), Andres Ulp (majanduse V), Aivar Kallam (majanduse I).

Spordiklubi

Selgusid üliõpilasmeistrid

Eelmisel pühapäeval toimusid Eesti kõrgkoolide meistrivõistlused orienteerumises. Onkoloogiadispanseri arst N. Viirsalu oli Elva lähistele planeerinud huvitava raja. Distantsi põhiosa lubas suurt kiirust, kuid lõpp oli tehniline ja seal pidid jalad pead järgi ootama. Ülikool oli parim võistkondlikult ja ka individuaalvõidud tulid meile. Kahjuks jäi nooremate kursuste orienteerujate osa heas esinemises väikseks.

Naiste 4,6 km rajal oli 11 kontrollpunkti. 1. S. Käärt 35,48 (KKT IV), 2. Ü. Annusver 36,45 (EPA), 3. L. Korem 39,49 (TPI) ... 6. A. Gross (mat. IV), 7. M. Oja (ajal. IV), 8. M. Annus (ravi I). Mehed (8,5 km, 16 KP) 1. A. Samson 47,13 (füüs. V), 2. Toomas 51,12 (EPA), 3. M. Ots 54,32 (TPI) ... 8. T. Pani (geol. IV), 9. G. Kekštag (spordimed. III).

AGO SAMOSON

Rühm-võimlemine

Maipühade eel pidasid kõrgkoolid maha hooaja viimase võistluse rühmvõimlemises.

TRÜ I võistkond (treener L. Jaanson) tuli 35,65 punktiga teiseks TPedI (36,55 p., L. Leius) järel. Kolmas oli EPA 32,55 p. (E. Varendi), neljas TPI, viies ERKI, kuues TPedI II, seitsmes TRÜ II (R. Linkberg) ja kaheksas TRÜ III (H. Siiak). TRÜ I võistkonnas olid Rutt Aguraiuja, Sirje Allik, Helle Keek, Marju Martma, Laine Nuka ja Tiiu Tikk. Samas toimunud sõpruskohtumise «Kalevit» esindanud TRÜ spordiklubi ja Helsingi «Kotka» (TUL) vahel võitis 18,2 punktiga vastaste 17,6 vastu meie naiskond.

MAIRE VAHE

Venia legendi

25. mail kell 14.15 toimub füüsikahoones Tähe 4 aud. 415 eksperimentaalfüüsika kateedri dots. kt. Ando Otsa loeng «Tsinksulfiidi värvidefektide mikrostruktuurist».

Prof. VELLO PAST,
füüsika-keemiateaduskonna dekaan

Dots. kt. Jaan Lellepi loeng «Mõningaid katastroofide teooria aspekte» toimub 29. mail kell 16.15 Vanemuise tän. 46, ruum 131.

Prof. ÜLO LUMISTE,
matemaatikateaduskonna dekaan

Külas oli Vello Vare

12. mail kohtuti vanas kohvikus ENSV Tsiviilkaitse Staabi ülema, Nõukogude Liidu 49. sõjateaduste doktori kindralmajor Vello Varega. Kuulajateks olid ülikooli õigusteaduskonna kolme esimese kursuse üliõpilased. Küsimuste ring hõlmas selle sajandi sõjasündmusi, kindrali enda elukäiku ning tegevust, kaasaja sündmusi ja nende tagamaid. Tudengid kasutasid aktiivselt erakordset võimalust oma teadmiste täiendamiseks ja uudishimu rahuldamiseks.

ANDRES ARRAK

Tänu ilmub ka venekeelne ajaleht.

TOIMETAJA kt. V. SOOTAK

«Тарту Рийклик Юликоол» («Тартуский государственный университет») Орган парткома, ректората, комитета ЛКСМ и профкома Тартуского государственного университета, г. Тарту Эстонская ССР.
Hans Heidemanni nim. trükikoja trükk, Tartu, Ülikooli 17/19. III Üksiknumbri hind 2 kop. Tell. nr. 2348. MB-03941.

Kontrolleksemplar

AR Fr. R. Kreutzwaldi nim. ENSV Riiklik Raamatukogu

KÕIGI MAADE PROLETAARLASED, ÜHINEGE!

tartu riiklik ülikool

EKP TRÜ komitee, TRÜ rektoraadi, ELKNÜ TRÜ komitee ja TRÜ ametiühingukomitee häälekandja

Nr. 17 Reedel, 26. mail 1978 XXX aastakäik

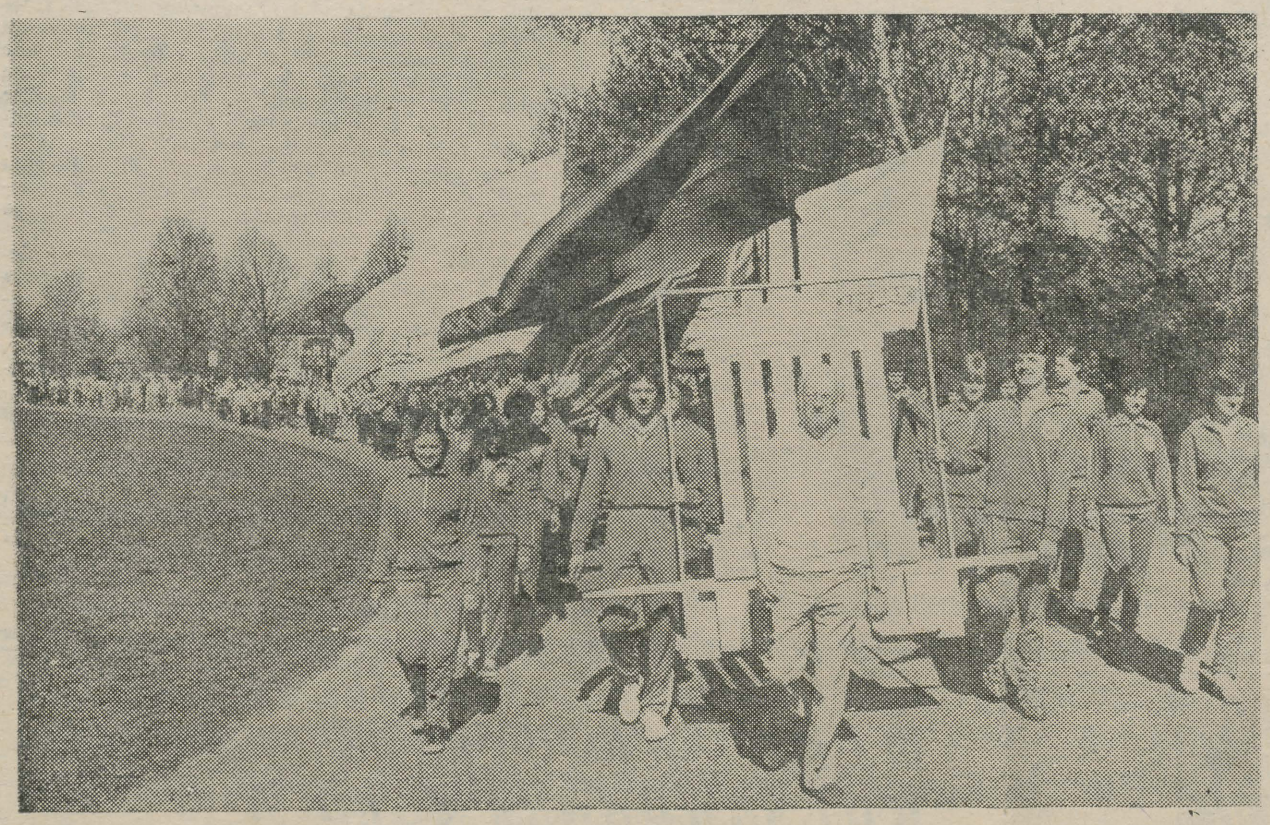

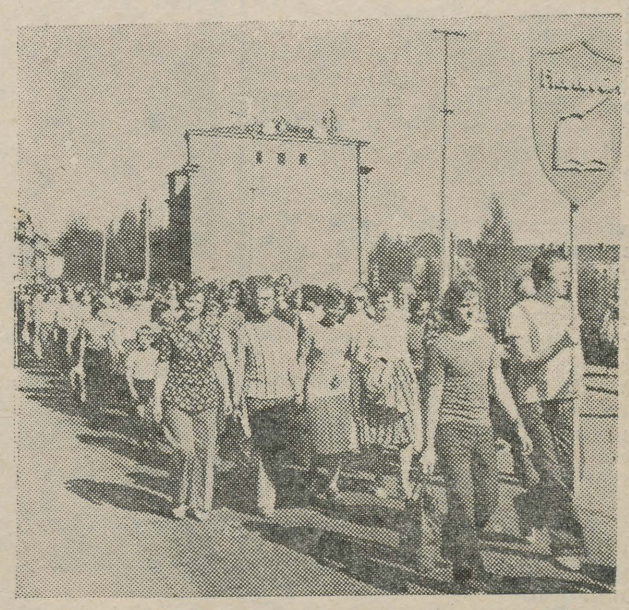

Nii me tuleme. Kirev kolonn otsaga juba Tamme staadioni ovaalile jõudmas. Spordipidu hakatama. Peoperemees Uno Sahva kõige ees väge juhatamas, lipukandjad-pillimängijad kannul ja siis me ise. Tervelt kahe ja poole tuhandekesi. Või kes seda täpselt teabki. Ühe kõrvaltuudistaja tähenduse järgi sai esimeste raudteesilla alt läbi jõudes kolonni saba alles Riia mäel akadeemiast mööda. Nõnda algasime. Ees veel ... Aga sellest sõna ja pildi vahendusel juba 4. lk.

Eduard SAKI fotod

Võistlesid sanitaarsalgad

28. aprillil kilehallis toimunud sanitaarsalkade võistlustest võtsid osa kõik 14 salka. Kontrolliti praktilise tegutsemise ja kannatanu abistamise oskust tuumakahjustuse ja keemilise saastumise kolletes. Pingeline konkurents jätkus elustamise oskuse, individuaalsete kaitsevahendite kasutamise, rivilise ettevalmistuse ning teoreetiliste teadmiste kontrollimisega. Kohtunike kolleegium märkis ära üldiselt head ettevalmistatust.

Parimaks osutus majandusteaduskonna sanitaarsalk nr. 7 (komandör E. Pajo, juhendav arst D. Kuldeva). Teise koha saavutas füüsika-keemiateaduskond (salk nr. 4, komandör E. Kask, juhendav arst K. Kull). Kolmanda koha hõivas bioloogia-geograafiateaduskond (salk nr. 3, komandör M. Võrk, juhendav arst I. Seffer).

Peakohtunik J. Seeder osutas liiga suurele erinevusele esimestele ja viimastele kohtadele tulnud võistkondade vahel. Kui võitnud salgad said vastavalt 79,85 ja 100 karistuspunkti, siis viimastele kohtadele jäänud salgad nr. 10 (matemaatikatead., komandör K. Kolk) ja nr. 2 (filoloogiatead., komandör V. Tarve) said neid 211 ja 213. Selline suur erinevus pole tingitud mitte võistlustest, vaid viimaste sanitaarsalkade tagasihoidlikust praktilisest ja teoreetilisest ettevalmistusest (õppusi alustati neis rühmades planeeritust tunduvalt hiljem).

18. mail esindas majandusteaduskonna sanitaarsalk nr. 7 TRÜ-d ülelinnalistel võistlustel.

KALJU PAJU

Teoreetilise bioloogia kevadkool

Kolm aastat tagasi võidupüha eel kogunes rühm bioloogiaüliõpilasi Rutjale, Põhja-Eesti kaunisse paika, et läbi viia teoreetilise bioloogia I kevadkool. Eesmärgiks oli sundimatus õhkkonnas koos mõne õppejõu ja uurimisinstituudi teadlasega arutleda bioloogia teatava valdkonna teoreetilisi probleeme, kriitiliselt analüüsida erinevaid hüpoteese, leida nende tugevaid ja nõrku kohti ning proovida oma jõudu uute teoreetiliste seisukohtade formuleerimisel ja mudelsüsteemide konstrueerimisel. Selle üritusega pandi alus elujõulisele traditsioonile.

Tänavu 6.—9. maini toimus Viljandi rajoonis Tipul, ülikooli bioloogide praktikabaasis juba teoreetilise bioloogia IV kevadkool, seekord teemal «Teooria ja spekulatsioonid molekulaarbioloogias». Kooli organiseerisid ÜTÜ molekulaarbioloogia ja molekulaargeneetika ning teoreetilise bioloogia ring koos ELUS-i teoreetilise bioloogia sektsiooniga. Osavõtjate arv ulatus ligi 60-ni. Esindatud olid kõik molekulaarbioloogilise uurimise töörühmad Eestis, nii et seda üritust võiks võtta isegi Eesti molekulaarbioloogide I konverentsina. Teadlastega ühises arutlusringis istusid üliõpilased ja oli keskkooliõpilasigi. Käsitleti kromosoomide molekulaarstruktuuri, molekulaarse äratundmise ja interaktsiooni, valgusünteesi ja ensümaatilise katalüüsi mehhanismi, geeniaktiivsuse regulatsiooni, morfogeneesi, molekulaarse evolutsiooni jm. probleeme. Puhkeõhtul vaieldi tõsiselt ilu ja moraali üle teaduses.

Kõnesolev kevadkool on üliõpilaste hulgas märksa populaarsem kui ÜTÜ traditsioonilised töövormid ning stimuleerib silmatorkavalt nende teaduslikku ja organisatoorset aktiivsust. Kohalolnud teadlased imetlesid ürituse mastaapi ja korralduse ladusust ning hindasid kõrgelt selle teaduslikku taset. Kevadkooli traditsiooni jätkamist peeti erakordselt vajalikuks.

MART VIIKMAA,
geneetika ja tsütoloogia kateedri vanemõpetaja

Hei, suvemalevlane!

Vastavalt komsomolikomitee algatusele ning väljakujunenud traditsioonile võtavad kõik I kursuse üliõpilased osa suvemaleva tööst, mida tehakse deviisi all «Iga TRÜ üliõpilane on ka Tartu linna kodanik».

1978. a. suvemalev töötab kahes vahetuses: I vahetus on tööl 10. juulist kuni 18. augustini (6 nädalat), II vahetus 1. augustist kuni 25. augustini (4 nädalat). Tänavuaastased objektid on Tartu ehitustrust, TRÜ ehitusjaoskond, õlletehas, konservitehas, plastmasstoodete katsetehas, «Kooperaatori» Tartu filiaal, kommunaalmajanduse kombinaat, Tartu REV, Kääriku (Valga KEK), Elva sovhoos, Tartu metsamajand, mööblikombinaat, TRÜ botaanikaaed, TRÜ vastuvõtukomisjon, TRÜ raamatupidamine.

Peagi lõpeb rühmade komplekteerimine. Nimekirjad on välja pandud peahoones teadete tahvlil. Mõistagi tuleb ette mõningaid muudatusi nimekirjades. Sellepärast on palve, et kõik jälgiksid reklaami. Suvemaleva staabi vastuvõtuajad on märgitud teadete tahvlil. Pretensioonidega üliõpilasi ootame veel maikuu viimaste päevadeni. Juuni alguseks on rühmade lõplikud nimekirjad kinnitatud. Et keegi ei jääks malevast eemale, palume ühendust võtta nii suvemaleva staabiga kui ka oma rühma komandöriga, kui juba rühmas oled. See kergendab vastastikust tööd.

Töösuvi on toredaks sisseelamiseks üliõpilasellu, ettevalmistuseks tulevastele EÜE-suvedele.

Peatset kohtumist suvemalev-78 avapeol!

OLAF LUKK,
TRÜ suvemaleva komissar

Suvemaleva avapidu

on 27. mail kl. 20 noortemajas «Sõprus». Tantsuks TRÜ kohviku ansambel. Disko.

Komsomolikroonika

✻ ELKNÜ TRÜ komitee koosolekul 23. mail kõneles sekretär Kalle Liiv ELKNÜ Tartu Linnakomitee III pleenumist, kus arutati linna kommunistlike noorte ülesandeid johtudes sm. L. I. Brežnevi kõnest ÜLKNÜ XVIII kongressil.

✻ Seoses ülikooli lõpetamisega vabastati EÜE sektori juhataja kohustustest Mart Raik.

✻ ELKNÜ TRÜ komitee sekretäri asetäitjaks ideoloogilise töö alal kinnitati Madis Kallion.

✻ Räägiti suvemalevast: komplekteerimine edeneb hästi.

✻ ELKNÜ KK ja ELKNÜ Tartu LK aukirju taotleti ülikooli lõpetavatele komsomoliaktivistidele.

✻ Arutati õigusteaduskonna III kursuse üliõpilase Rein Langi ebaväärikat käitumist ja karistati teda valju noomitusega, mis kantakse arvestuskaardile.

Lõppes veel üks tõlkevõistlus

Tänavusele, järjekorras kaheksandale TRÜ tõlkevõistlusele saabus vahendusi inglise, saksa, soome, vene, rootsi, leedu, jaapani ja hiina keelest. Tööde koguhulk (18) oli viimaste aastate suurim ja ka tase rõõmustavalt hea.

Žürii (koosseisus A. Valmet, U. Lehtsalu, A. Kaalep, P. Torop, J. Talvet, konsultantidena P. Nurmekund, M. Loodus, M. Sirkel, I. Mullamaa) andis tõlgetele järgmise hinnangu:

I auhind — JUTA RÜNK, inglise fil. I k. (tõlge inglise keelest: M. Sparki novell «Oleks te näinud seda kaost»).

I auhind — ÜLLE MASING, saksa fil. III k. (tõlge saksa keelest: E. T. A. Hoffmanni novell «Rüütel Gluck»).

II auhind — MATI SOO, kaugõppe inglise fil. IV k. (tõlge inglise keelest: S. Jacksoni novell «Loterii»).

III auhind — LYA OLL, inglise fil. III k. (tõlge inglise keelest: J. Weidmani novell «Lahkumine»).

III auhind — EEVI KÄRDLA, eesti fil. III k. (tõlge soome keelest: T. Pekkase novell «Kuldmünt»).

Ergutusauhinnad

— EEVA VIIRA, saksa fil. IV k. (K. Tucholsky novell «Kunst valesti reisida»).

— MALLE ORG, inglise fil. IV k. (A. Christie jutustus «Õnnetus»).

— PILLE AAV, saksa fil. II k. (K. Siesicka novell «Tüdruk päikesevarju all»).

— ANU UUSTALU, eesti fil. III k. (V. Huovise lühijutud).

— EDAKAI SIMMERMANN, eesti fil. III k. (E. Kilpi luuletused).

— VIRVE RAAG, eesti fil. IV k. (T. Danielssoni «Muinasjutt suurest sõnade limiteerimisest»).

— BIRUTE ŽELVITE, eesti fil. III k. (R. Lankauskase novell «Üksinda avamerel»).

— ENN VELDI, inglise fil. V k. (tõlked jaapani ja hiina keelest).

«Loomingu» Raamatukogu» eripreemia parima vahenduse eest nõukogude rahvaste kirjandusest saab BIRUTE ŽELVITE.

ÕNNITLEME!

Tõlkevõistluse lõpetamine ja autasustamine toimub teisipäeval 30. mail kl. 18 peahoone audit. 127. Oodatud on kõik tõlkimishuvilised.

Žürii
TRÜ komsomolikomitee
Ajaleht «TRÜ»

TRÜ nõukogu

Aprillikuu koosolekul 28. kuupäeval kuulati ära eriõpetuse kateedri juhataja kt. polkovnik J. Malikovi ülevaade üliõpilaste sõjalise kasvatuse olukorrast käesoleval õppeaastal. Seniste ülesannete täitmisega on hästi hakkama saadud, sisaldas see ju ka uutele õppeplaanidele üleminekut. Edukalt õpitakse arsti-, füüsika-keemia-, majandus-, matemaatika- ja õigusteaduskonnas. Kolme esimesena nimetatud teaduskonna üliõpilaste osavõtt eriõpetusest on igati korralik, samuti ei olnud pretensioone bioloogia-geograafiateaduskonnale. J. Malikov mainis aga, et palju puudumisi on kehakultuurlastel, filoloogidel ja ajaloolastel, samuti matemaatikute IV kursusel ja juristide III ja IV kursusel. Alati ei peeta kinni käskkirjast, mis ei luba eriõpetuse päeval korraldada mingeid muid, sõjalist õpetust segavaid üritusi. Puudulik on seni veel kateedri majanduslik baas.

Ettevalmistusest uute üliõpilaste vastuvõtuks kõneles vastuvõtukomisjoni tänavune sekretär dots. A. Jents. Teaduskondades on kindlaks määratud vastuvõtueksamite ja ainekomisjonide liikmed, samuti tehniline personal. Koos organisatsiooniliste küsimuste lahendamisega hakati hoolt kandma ka propaganda eest. On trükitud vastavad teatmikud, müürilehed. Teaduskonnad on korraldanud abiturientidele lahtiste uste päevi, on külastatud koole, läbi viidud olümpiaade jm. Majandus-, ajaloo-, õigus-, matemaatika- ja arstiteaduskond on mõningal määral tegelnud ka töölisnoortega. Omamoodi reklaamiks on kõik ajakirjanduses ülikoolist ilmuvad kirjutised. Ajakirjanduse abi oleks aga vaja veelgi laialdasemalt kasutada. Mõnevõrra tagasihoidlikumaks on jäänud raadio ja televisiooni osa ülikooli tutvustamisel. Tänavu võetakse TRÜ-sse vastu 1480 üliõpilast 24 erialale. Üle pika aja saab jälle õppida ka prantsuse keelt (8). Kaugõppeprorektor V. Haamer kõneles mittestatsionaarsete eriharude komplekteerimisest. Avalduste vähesuse tõttu tuleks kaaluda vastuvõttu veel mõnedele vene õppekeelega erialadele.

Töökaitse ja ohutustehnika olukorrast arstiteaduskonnas kõneles prof. E. Vasar ning füüsika-keemiateaduskonnas prof. V. Past. Kaasaruande esitas ohutustehnika insener A. Punnar. Mainitud teaduskondades on olukord paranenud. Kõik töötajad on nõuetekohaselt instrueeritud ning käivad perioodiliselt arstlikul kontrollil. Puudulikult toimub väljaõpe aga ohtlikel töödel. Pole ka kõiki kohapealseid töökaitsealaseid juhendeid. Tunda annab varustuse lünklikkus: ei jätku pehme kiirguse dosimeetreid, eririietust, kaitsevahendeid jm.

Kõikide arutuse all olevate küsimuste kohta võeti vastu üksikasjalikud otsused. Töökaitse ja ohutustehnika olukorra parandamiseks peab jälgima, et ei alustataks tööd uutes ja rekonstrueeritud laboratooriumides enne, kui seda on kontrollinud vastav töökaitse komisjon. Tuleb tellida eririietust ja kaitsevahendeid vastavalt normidele, hoida tuleohtlikke ja mürkaineid vastavalt eeskirjadele, mõõta valgustust ja maandustakistust seda vajavates ruumides jne.

Koosolekul hääletati professori teadusliku kutse taotlemise poolt bioloogiadoktor P. Kõrgele ja dotsendi teadusliku kutse taotlemise poolt J. Kaitsale, A. Susile, J. Vainule, A. Isotammele, K. Velskrile.

VARJE SOOTAK

Ohutustehnika järeleksam toimub 29. mail keemia ringauditooriumis

— neile, kes on eksamil läbi kukkunud või
— kes pole veel eksamit sooritanud;
— kõigile suvemaleva liikmetele, kaasa arvatud ka mitteehitusrühmade liikmed.

Need üliõpilased, kes eksamit ei soorita, malevasse EI PÄASE!

Õppetehnika ja -metoodika teenistus

1973. a. sügisel ühendati rektori käskkirjaga ülikooli õppetehnika kasutamisega seotud struktuursed osad ühtseks õppetehnika ja -metoodika teenistuseks.[1] Teenistus, mille juhatajaks on selle asutamisest peale Toivo Madise, seob omavahel õppetehnika osakonna, tele-kino-fotolaboratooriumi ja metoodikakabineti. Kuigi igal osakonnal on omad funktsioonid ja taotlused, on lõppeesmärk ometi üks — õppeprotsessi teenindamine, selle näitlikustamine ja abistamine.

«Sisuliselt peaks tehnikaosakonna töö hõlmama kogu ülikooli,» ütleb osakonna juhataja Voldemar Kiis, mees, kes ülikoolis töötanud rohkem kui 25 aastat. Õppetehnika osakonna ülesanneteks on üldkasutatavate õppevahendite valmistamine, täiustamine, remontimine ja laenutamine, samuti õppetehnika teenistuse hoolduses olevate stuudiote ja laboratooriumide tehniliste seadmete täiustamine ja remontimine. Ühtekokku vajavad hoolt 87 kinoprojektorit, üle 300 diaprojektori ja magnetofoni ning hulk teisi tehnilisi vahendeid. Olgu öeldud, et töögruppi, kes kogu seda tehnilist aparatuuri hooldab, kuulub vaid 7 inimest. Kui 1960-ndatel aastatel oli ülikoolil umbes 80 «Leti» tüüpi diaprojektorit, siis tänaseks on nende arv kasvanud nelja-, magnetofonide osas koguni kümnekordseks. Vaatamata sellele ei ole õppetehniline baas TRÜ-s siiski küllaldane ega ajakohane. Põhiprobleem on tehnifitseerimiseks kohaste õpperuumide vähesus. Ruumipuuduse tõttu on

Dots. Johannes Tammeorg demonstreerib ravimtaimi valgustahvlil.

tänaseni sisustamata tehniliste vahendite kabinet ja üles panemata näitlike töövahendite ekspositsioon. Õppetehnika osakonna ülesannete hulka kuulub ka auditooriumidesse uute seadmete paigaldamine ja nende korrashoid, samuti majandusküsimused. V. Kiisi unistuseks on tegelda unikaalse aparatuuriga, aga paraku peab pahatihti valmistama hoopis mööblit, tahvleid ja kardinapuid auditooriumidele, paigaldama projektoriekraane jne. Osakonna otsese hoolduse all ja teenindada on helistuudio, 2 lingvafonikabinetti, foneetika õppelaboratoorium ja paljundusbüroo.

Helistuudios, mis põrandapinna suuruse järgi on stuudio ainult nime poolest, toimuvad stuudiotunnid ajakirjandusüliõpilastele ja õppematerjalide lindistamine võõrfiloloogidele. Siin monteeritakse ja paljundatakse saatemuusikat võimlejatele ning hoitakse korras fonoteeki, kus on salvestatud kõik tähtsamad üleülikoolilised sündmused. Viimasel ajal on töökoormus veelgi suurenenud: linti tuleb võtta ka kõikide väitekirjade kaitsmised. Ka ülikooli aula helitehnilisi seadmeid hoiab korras tehnikaosakonna töögrupp.

Õppetehnika osakonna meistrimeeste ehitatud on õppekompleks võõrkeelte ja tehniliste õppevahendite õpetamiseks. Õppekompleksi kuuluvad õppefoneetika laboratoorium inglise ja saksa filoloogia üliõpilastele iseseisvaks tööks fonomaterjalidega ja lingvafonikabinetid ЯЛ-24М ja ЛК-70. Esimene kabinet on täiustatud kohtmagnetofonidega, kinofilmide ja diapositiivide demonsteerimisaparatuuriga pimendamata ruumide jaoks jne. Samas kabinetis toimub ka võõrfiloloogide erialane õppetöö: siin saab efektiivseks keeleõpetuseks maksimaalselt kasutada audiovisuaalseid vahendeid. Portatiivse kabineti ЛК-70 baasil tehakse sünkroontõlkeid ning õpetatakse võõrfiloloogidele tehnilisi õppevahendeid. Tehniliste vahendite kabinetis on võimalik tutvuda mitut tüüpi diaprojektorite, kinoprojektorite, optilise tahvli, magnetofonide ja muu õppetehnikaga. Kabineti baasil õpetatakse tehnilisi vahendeid defektoloogia ja võõrfiloloogia osakondade üliõpilastele. Siinse õppetehnikaga on tutvumas käinud ka tulevased ajaloolased ja matemaatikud.

Paljundusbüroo sai bürooks alles 1976. aastal, kui lisaks varem olemas olnud inglise päritoluga paljundusaparaadile «Rank Xerox 660» saadi NSV Liidus valmistatud aparaat «Rotatsioon-elektrograaf». Viimase suuruse tõttu oli tarvis ehitada ka praegune uus tööruum. Kahele paljundusaparaadile lisandus peagi kolmas — jaapani «Canon», mis töötab küll kõige kiiremini, kuid oma kapriissuse ja töökindlusetuse tõttu ka kõige harvemini. Hoolt ja osavat kätt nõuavad kõik 3 kallihinnalist aparaati. Mõlemat jätkub küllaga Ülo Kaasikul, tänu kellele tänaseks on saadud õppematerjale tõmmistena paljundada üle 4 000 000 eksemplari.

[1] **Mõni aeg tagasi «Edasi» toimetuse vestlusringis, kus arutluse all olid nüüdisõpetuses kasutatavad riist- ja tarkvara (senini tehnilise õppevahendi ja informatsiooni-infokandja nime all tuntud) probleemid, tehti ettepanek asendada seni käibel olnud termin *teenistus* selleks kohasema *talitusega*.**

MAIRE ÜTT

(Järgneb.)

Sisu ei muutu. Kui muudaks vormi?

«... ja kolmas, mis polegi pärisreklaam, vaid hoopis suitsetamiskeelu silt sigaretiautomaadi kõrval.»
(A. Alliksaar «Ootesaalis»)

Käed karmanis, tossav sigaret suunurgas, seisab tudeng peahoone kella all. Tuleb tuttav ette, mis? Ja samal ajal tunneb see noormees kindlasti uhkust oma kõrge staatuse üle — ta on ju üliõpilane, pealegi Euroopa ühes tuntumas ülikoolis. Niisamasuguse hingeköditava uhkusega astub ta iga päev kuue samba vahelt peahoonesse. Pilk kellale: loengu alguseni on jäänud veel kümme minutit. «Teeme tobi või?» küsib ta sõbralt.

Stopp! Kuhu on nüüd siis jäänud see uhkus, kuhu kadus austus meie tarkusekantsi vastu? Kui suitsupilvesse, siis pole sõnal 'austus' küll mõtet — haihtub liiga kiiresti.

Ei söanda kedagi hakata veenma *á la*: jätke suitsetamine maha, nikotiin on väga paha jne. jne. Selle harjumuse kahjulikkusest on räägitud aastakümneid, räägitakse tulevikuski. Kõigest hoolimata kasvab suitsumeeste (ja -naiste) arv iga aastaga.

Kuidas aga meeldiks teile peahoone kella kohal rippuv loosung «Tubakas massidesse!»?

Niisiis, küsimus pole suitsetamises endas, vaid kohas, kus suitsetatakse.

Kahjuks näib, nagu taandaks mõnigi peahoone esimese korruse, selle maja kõige käidavama osa läbisõiduhoovi tasemele. Vaevalt keegi üritab aulas või auditooriumis sigaretti näkku torgata — ega me mõned teab-kes ole, ikkagi tudengid! Kuid kas koridorid ei kuulu siis ülikooli juurde?

Kui keegi arvab, et eesmärgiks on ehitada peahoonest Potjomkini küla turistidele, siis ta eksib. Ühegi külastaja silmis ei kaota ülikool mõne suitsumehe pärast kraadigi oma väärikusest.

Ainus «ametlik» suitsetamise koht (ja väga ebasobiv koht) on kolmandal korrusel «seminarka» ees (vt. «TRÜ» nr. 15, 10. mail 1978). Paljukurdetud «gaasikambri» tekitavad seal peamiselt raamatukogus õppijad. Esimeselt korruselt ei viitsi tudeng oma «vaevatud» keha kolmandale vedada, lihtsam on samas tikk põlema krapsata...

Kas suitsetamine on keelatud? **Aga keelatud ju ongi**, selgesõnalised sildid on üleval mitmes kohas. Kuid siltide alla, justkui tahaks neid parodeerida, kogunevad tudengid loengute vaheaegadel suitsutunde pidama. Sellega on harjutud ja koniurnidki on keelusiltide all kindla paiga leidnud. Maas vedelevad suitsuotsad annavad aga tunnistust mõne kohaliku Salnikovi äpardunud «vabavisetest»...

On proovitud administratiivsete vahenditega, üks käskkirigi knopkatati peahoone «loetavaimale seinalehele» — ei aita, sest iga keeld toob kaasa alateadvusliku soovi sellest üle astuda. Käskkirjade arvu suurendamine pole samuti mingi lahendus, see valab vaid õli tulle, pealegi oleme me kõik ju kultuursed inimesed!

«Head» suitsetamise kohta pole peahoones veel leitud, ja ega niipea vist leitagi.

Vanas «Eesti entsüklopeedias» seisab: «Suitsetamine, teatavate, enamasti narkootiliste ainete põlemisest tekkiva suitsu suhu ja kopsudesse tõmbamine mõnutunde rahuldamiseks.» Peab siis just peahoone olema tolle mõnutunde tekkimiseks ainus ja vajalik paik?

Ajutise (s. t. kevadise-varasügisese) lahendusena võib kõne alla tulla peahoone hoovipealne: kui sinna veel istepinke lisada (ja pidevalt nende korrasoleku eest hoolitseda), peaksid praegu nii kirglikult ülikoolihoone õhku mürgitavad suitsumehed ilusasti ära mahtuma ka sellele maalapikesele.

Niisiis jääb vaid üle tagasihoidlik lootus, et vähemalt lugupidamine tarkusekantsist tolle (vastupandamatu?) nikotiininälja üles kaalub ja *alma mater*'i eesruumid puhtana hoiab. Kui prooviks — on see siis nii raske?

TIIT MATSULEVITS

Lutsi Härmä Piitre järglasi

Vitebski kubermangu Ljutsini (Ludza) linnast 24 versta lõuna pool asus Germi falvark, siinsete eestlaste keeles Härmä mõiza. *Möödunud sajandi esimesel poolel elas siin suurtalu vabade eestlaste järglane Härmä Piitre. 1848. aastal sündis Piitre peres poeg Jaan. Tollal elas samas mõisas vigase jalaga kõrges vanaduses näitsik Roozja, kes mõistis tohutu palju «maalaule». Kuni 15. eluaastani jättis andekas Jaan Härmä Roozja lauludest hea hulgakese mällu. Isalt hakkas Jaan õppima kandlemängu.*

Siis tuli Jaani rõõmsale noorusajale kurb lõpp: 1863. aastal võttis Härmä Piitre osa poolakate rahutustest tsaarivõimu vastu ja ühes teiste Härmä meestega langes julma karistuse ohvriks. Kõik eestlased aeti Germi falvarkist ja Mõtsaküläst välja. Noor Härmä Jaan leidis ulualust eesti külas, mille ametlikuks nimeks oli Suurõ' Tsäpsi' (Большие Цяпши), mida aga kohalikud eestlased nimetavad tänapäevani Jaanikülaks. Suurlaulja Härmä Roozja kolis esialgu Kirbuküllä. Pole teada, kuhu ta hiljem rändas.

1873. aastal naitus Härmä Jaan Jakima Kazjo (Kazimir Jakimenko) õe Annõga Kirbuküläst. Nende esimene laps Teklä sündis 1874. a. Ann kinkis Jaanile kuus poega ja viis tütart. Need ei toonud aga varandust. Jaan pidi jalgsi rännates otsima pälvingut *(teenistust) isegi Poltaava kubermangus.*

Kord sõitis Ann teise pojaga, keda tunti kõikjal Pikä Jaani nime all, kirikusse patalõ *(pihile). Kiriku juures varastati Härmä Jaani tore hobune ära. Trahviks pidi Pikk Jaan võõrsil vahetpidamata kolm aastat* pälvingu pääl burlakuh *rasket tööd tegema ja koguma isale hobuseraha.*

PAULOPRIIT VOOLAINE
(Järgneb.)

Laulu- ja kandlemees Jaan Herma.

KRAPP

Kajar Pruul

Õhtusselaul

kui vaibub möll
all tänaval
ja taastab kauge taeva palang
end vastasmaja klaasidel
on kuulda kuidas keegi valab
vett ringi lillevaasides
ja veider küll
too hõrk idüll
on välja ilmutatud ajast
ja muudest alajaotustest
ja valgeid valgeid käsi sajab
ükshaaval rohtu laotusest
mind haarab hirm
mind halvab hirm
on rohi roheline
on rohi mitterohi

Järjepanu

veidi olen teinud pattu
natukene kirjutanud
jooksen tuulde lumesattu
iga õhtu järjepanu

tunnistades käigult teisi
põgenikke omist mõtteist
rauku lapsi mehi naisi
õnnelikke omas mõttes

tahaks küsida kas nemad
samuti ei talund surnuid
klaasid klaasid tühjenevad
täna ma ei küsi kurbus

koit saab tuled võbelema
koban taskust külma vaske
toitu sooja paneb ema
olla hea kas see on raske

Kajar Pruul

Aruanne

juba tükemat aega sõidab keegi lohakalt riietatud noormees kindlal ajal N linna raudteejaama punkt väljub bussist just enne õiget peatust ja jalutab oma kindlale kohale sõiduplaani ees punkt erilist tähelepanu näib tema närvilisis silmis võtvat reisimine kusagile kaugele koolon Ksse koma Li või koguni Mi punkt seejärel longib ta korduvalt kassade eest mööda koma vahel seisatades koma justkui mõtleks koma kas ei või jaa punkt

MA ARVAN ET MÖÖDA JA MUL ON ÕIGUS JA NATUKE KAHJU

ma panen tähele ta iga sammu ja valvan koma et ta ei võtaks ette midagi ohtlikku ümarsulud algavad näiteks ei sõidaks kusagile tõesti ümarsulud lõpevad punkt

MA JÄLGIN TEDA HÄSTI LÄHEDALT JUBA TÜKEMAT AEGA

Raimu Hanson

Kõik pole kokku unenägu

On lilled, linnud, loomad vanad tuttavad —
ma nende hulgast olen ikka otsind end,
kuid väga harva leidnud, rohkem kaotanud.

Nüüd meelitab mind linn, sest seal on Inimest.
Kui on, siis mõnikord me nurgal kohtume,
et juttu ajada (või vahetada muljeid),
noh, teate — elust, ilust, ebailust kah,
kuid et meil pole kommet p a l j u salata,
siis enamasti lihtsalt vaikime
ja jäätist sööme, sigarette suitsetame,
silmad sulgeme, kui kuskilt tuleb öö
ja magame, ja unes näeme, et

on lilled, linnud, loomad igavesti minu sõbrad,
sinu sõbrad, meie kõigi sõbrad
ja loodus räägib lõppematut juttu.
Kuid tavaliselt unenägu katkeb siis,
just siis, kui jõuab kätte Seletus,

sest kojamehed pühitsevad tänavaid
ja naabrinaine tilistab budilnikut,
ning meie ärkame ja unistena küsime:

KAS AJAVOOS ON OLEMAS SEE HETK,
KUS MEIE UNENÄGU MUUTUB PÄRIS PIDEVAKS?

Raimu Hanson

Mida teen

Kaduvik on ühel pool,
igavik on teisel.
Mina kardan
esimesse eksimist —

see mu suurim hirm.
Mu suurim soov on:
saaksin olla rohkem
virvendusest,
saaksin kesta kauem
üksikhetkedest.

Mida teen?
Ma defineerin e n n a s t.
Eluaeg.
Ü h t definitsiooni.

Eve Kivipõld

Sõi!jale

Kusagil peetakse pidusid.
Minus neid enam ei peeta.
Minul on kulunud pidurid.
Võin ennast kergesti reeta.

Kaugele-kaugele kihutan.
Tagasi enam ei tule.
Kaua mind taga ei tihuta —
keegi ei vaja mu tuge.

Varsti mu sõidud on lõppenud.
Käin lihtsalt alla või uppi.
Need, kes mind ikka on lappinud,
tõttavad endale appi.

Vaino Vahingu jutud

V. Vahingu juttudest ei saa rääkida kui tervikust. Need peab jagama vähemalt kahte ossa: esimesed ilmusid kogus «Kaemus» 1972. a. ja teised kogus «Näitleja» 1976. a. Jaotust tingib teoste üldine taseme erinevus, mis väljendub nii mõttehaardes ja sügavuses kui ka tehnilises meisterlikkuses. Selline piiritlus aga ei tohiks olla liiga range, sest «Kaemuse» parimad palad võiksid niisama hästi kuuluda ka «Näitlejasse», samal ajal kui viimase mõningad jutud, näit. «Retsensioon» või «Pžebotš» on laadilt lähedasemad pigem «Kaemusele».

Vahingu kohta on kirjutatud, et ta tavatseb oma kangelaste käitumise psühholoogilisi ajendeid varjutada. Oma varasemates juttudes esitab ta kogu sündmuse tihti raporti vormis, see jääb ühe pisijuhtumi kirjelduseks, aga niivõrd napiks ja n.-ö. möödaminnes mainivaks, et mõjub narrina ja paneb narridena nägema ka jutus näidatud inimesi. Jutus «Raport» viib mees piimapudeleid taarapunkti, kus aga ühte pudelit ei taheta vastu võtta, sest ta on liiga puhas, piimaranti pole näha, ja müüja ütleb selle olevat varastatud klaasivabrikust. Kuigi olukord laheneb, on pudeleid viinud mees sügavalt solvunud ja tal kaob isu kinno minna (kusjuures solvumust otseselt ei mainita). Jutus «Ordinaator» ütleb Karl Kruuk enne nääriõhtut naisele, et läheb kolleegidega peole, tegelikult aga ostab pudeli õlut ja sammub öösel piki Petseri maanteed Luunja sillani ja tagasi ning tunneb end koju jõudes rahuldatuna. Lugu tuleb ilmsiks ja põhjustab sügava hukkamõistu nii töökaaslaste kui ka perekonna poolt.

Heino Puhvel küsib: miks tunneb Vahing huvi haiglaste tegelaste vastu? Kas aga tegelikult ongi neis kahes juhtumis midagi haiglast? Kui ongi, siis ei väljenda nad individuaalseid patoloogilisi hälbeid, vaid kuna Vahingu inimesed on üldiselt ülitundlikud, registreerivad neid pigem suhetes meie ümber. Vahing näitab ära sellise tegutsemise ajendid, mis aga kõrgemalt tasandilt vaadatuna on niivõrd tühised, et tundub võõrastav näha neid konflikti põhjustajana.

JAAN UNDUSK,
eesti fil. I k.

(Järgneb)

Imre Siil

Käisin kunstinäitusel

Hämmastavalt hall ilm püsib juba oma nädal aega. Ikka samasugune ühetaoline taevas, niiske sügisudu, ümbrus mähitud rusuvasse vaikimisse. Huvitav, kaua seda veel jätkub? Toas on kogu päeva üsna pime, minu silmad kannatavad ka lõuna ajal ainult lambitule valgel lugeda. Aga soe on, väga soe ühe kauge novembri kohta. Hoian oma tubade aknaid üha pärani, terve öö ja vahel lisaks päeva, ent mingit külma ma ei tunne, mitte mingisugust kõhedusvärinat. Ma ei arva, et oleksin nõnda haige, kaotanud temperatuuritunde. Välistermomeeter läks kahjuks juba aasta tagasi puruks ja mul pole meelde tulnud uut muretseda.

Üsna sarnane sügis praegusele pidas oma valitsust umbes kuu aega tagasi, kui ma üle tüki aja Tartust Tallinna sõitsin, et mitmesuguseid ametkondi külastada ja sõprade juures või armsates kohvikutes tass kohvi ära juua. Tookord oli muidugi ehtne pidusügis, kollaste ja punaste lehtedega, kirev varasügis, ent märgatavalt jahedam, lausa külm. Olin riietatud sügispalitusse, mis on piisavalt soe, kuid ma ei tundnud end sugugi hubaselt tänavatel hulkudes. Osalt sooja saamiseks, teiselt poolt ka uudishimulikust kunstihuvist aetuna astusin Võidu väljakule jõudes sisse kunstihoonesse, andsin mantli riidehoius ära ja kõmpisin trepist üles näitusesaalidesse.

Ma ei ole just päris hirmus kunstivõhik, kuid olen ehk liiga ära hellitatud ning kuna paar meie sügis- ja kevadnäitust minusse kesise mulje on jätnud, siis olen hakanud pisut eemaletõukava eelarvamusega niisugustesse väljapanekutesse suhtuma. Aga igatahes olin ma nüüd lõpuks kohal ja võisin oma arvamusse uut selgust tuua.

Mida ma nägin?

Vanameister oli maha saanud kenakesti kaasaegse pildiga rohelisest koos ajamärkidega, noor maalikunstnik, kellel olen huvitusega juba mõnda aega silma peal hoidnud, pidas end sedapuhku üsna ülbelt üleval ja andis paar hollandi minevikukoolilaadset täissöögipilti. Karikaturistlik skulptor oli käinud linnuvabrikus modelli otsimas ja graafikud solistasid edasi oma sogases ja valulikus tänapäevas. Üks ilus muusika leidus tagumises akvarelliruumis, Chopini meelde tuletav sügisepilt, ning minu tähelepanu köitis veel akvarelliseeria mingist amorfsest keskkonnast koos sealsete elanikega. Kõndisin siis niimoodi ja vahtisin neid töösid, kuni sattusin igavledes haigutama ning peatusin tagasaali akna juures. Ilma kindla kavatsuseta heitsin pilgu välja.

Mida ma silmasin?

Oli hoov, kõrgete majadega ümbritsetud linnahoov, hoovipind peaaegu täieliselt asfalteeritud. Hoovi keskel nägin puud, ilusat puud kenasti vormi pöetud võraga, puud aastates umbes kakskümmend. Puud haaras ümber ümarik murupl'ats, pandud tänavakividega äärest — otsekui saar keset asfaldimerd. Ning selle üksildase linnapuu all seisis väike poiss. Lapse kõrval kükitas must kass. Laps seisis, liikus siis pisut ning hakkas seisatades tammuma jalalt jalale.

Piserdas juba peenikest uduvihma. Puu hoidis oma kollakaid lehti veel küljes. Ma mõtlesin, kas sel puul üldse rohelisi lehti olnud ongi, nagu pole rohuliblel pimedas keldris oma värvi.

Laps seisis puu all ja tammus jalalt jalale. Varsti toppis ta käed taskusse, tõmbas varrukaga üle näo ning hakkas nutma. Kass vaatas üles poisi poole. Poiss vaatas üles vaikivate, kümnete aknasilmade poole. Taevasse poiss ei vaadanud, sest taevas oli niisugune, et teda ei saanud eraldada majade hallusest.

Laps nuttis.

Ilmus keegi vanaldane proua, nägi oma kassi, krabas selle sülle, kõnetas poisikest. Keeras nurga tagant välja ratsionaalne inseneri-noormees, heas ülikonnas, korrekt. Sõitis hoovi auto, millest väljusid mees ja naine. Terve seltskondlik grupike kogunes puu alla.

Ent poisike nuttis ega vastanud ilmsesti kellegi küsimustele. Ilm oli külm ja tuuline, taevas oli hall ja piserdas vihma. Vanaproua kiskus hõlmu koomale, kõneles seni, kuni jahedus ta ära ajas. Insenerinoormees näitas näpuga küsivalt akende poole, mis kolmest küljest ükskõikselt vahtisid, väristas kõhedalt õlgu, läks. Mees ja naine tirisid poissi autosse, panid teda istuma roo'i taha ja olid kõigiti armsad, kuid varsti pidid nemadki ära sõitma.

Poiss vaatas ringi, nägi halle maju ümberringi, sammus puu alla tagasi. Nurga tagant tekkis nähtavale endine kass ja istus puu alla. Poiss jättis nutmise järele, kass nihkus poisile lähemale. Võib-olla nihkus ka poiss kassile lähemale. Võ.b-olla mõlemad teineteisele.

Nad jäidki sedasi sinna, kui ma akna juurest ära tulin. Ma pean tunnistama, et ma ei leidnud eneses kohast soovi minna alla hoovi ja küsida poisilt ning kassilt, miks nad puu juures passivad ning kus nende kodu on. Või kas on nad eksinud ja tunnevad ehk külma. Läksin läbi näitusesaalide, vaatasin maaliakendesse ja minu urbaniseerunud ajus vilkus väsinud mõtteähm — mis kurat küll need noored emad jätavad oma hästiriietatud jonnakaid lapsi nagu mingite sentimentaalitsevate etteheidete kehastusi hallidele hoovidele tühjade akende alla. Sest ajad ju lähevad ja lastele tuleb nende kohad samade akende taga nagunii kord kätte näidata.

Sõnum

Kauaoodatud sõnumitooja on kohale jõudnud. 10. mail toimus filmi **«Linnutee tuuled»** *esilinastus «Vanemuise» kontserdisaalis. Mitu head aastat lahutab seda päevast, mil samas paigas esilinastus «Veelinnurahvas», mille otseseks jätkuks on äsjavalminud «Linnutee tuuled». Tegijad: käsikiri ja režii Lennart Meri, peaoperaator Rein Maran, helirežissöör Enn Säde, operaator Enn Putnik, helilooja-konsultant Veljo Tormis, peakonsultant akadeemik Paul Ariste. Film valmis kolme stuudio — «Tallinnfilmi», Oy Mainos TV Helsinki ja RTV Ungari koostööna.*

Sõnum esivanemate pühalt maalt. Maa oli neile tõesti püha, ei tohtinud tema peale muidu astuda kui palja jalu või pehme jalavarjuga, muidu võis maa haiget saada.

Sõnum Linnuteelt — esivanemate hingede pühalt maalt. Vaid tuul saab tänapäeval sealt sõnumitoojaks olla.

Sõnum kõige põhjapoolsemalt hõimurahvalt — saamidelt. Kõneleb Virmalistemaa poeg: «Iga rahvas, iga hõim on võrdväärne, olgu ta vaene või rikas, olgu suur või väike. Vaene pole siin õige sõna, sest pole vaest kultuuri. Kui nii ütleme, näitab see vaid meie endi piiratust ja pimedust. Kõiki kultuure on vaja säilitada ja hoida ühevääriselt, luua kontakte nende vahel, et nad rikastuksid, kuid hoida neid lahustumast üksteises. Vaid nii säilib see, mida me nimetame Maailmaks, sest maailma rikkus johtub paljude maailmade rikkusest temas. Ja nii säilib inimene nagu ta on — oma rikkuses ja mitmekesisuses, nii säilime meie.»

Vinguv tuul keerutab lund lõpututel Lapimaa väljadel, kuid sõna jääb kestma, olles saatjaks kogu filmile, veel üheksale veelinnurahvale. On palju rahvaid, hõime, kellest vaid tuul teab jutustada. Mäletame «Veelinnurahva» viimset kamassi, kes emakeelt vaid oma jumalaga või iseendaga kahekesi olles kõnelda võis. Väljasurnud talud, terved küladki kõnelevad kurba keelt ka mujal, mitte ainult Eestimaal (eriti Kesk-Eestis!).

Kas koos sellega sureb ka vaimsus ja meel, mille kandjaiks maad ja koda pühaks pidav rahvas?

Sõnum kaugelt Nganassaanimaalt — puhta koja tseremoonia. Mees, keda näeme arbumas, on seitsmendat põlve šamaan, seega väga suur šamaan, oma rahva juht. Oli ju kunagi igal rahval, igal hõimul oma tark, kes on tänaseks peaaegu hävinenud.

Soomlaste rehepeksukoot ja vepslaste käsikivi on asjad, mida kõik oleme näinud, kui mitte mujal, siis muuseumis. Arvatavasti on see ainus õnnestunud juhus terves maailmas filmida šamaani.

Sõnumi Vadjamaalt toob Oudekki Figurova — viimane suur vadja rahvalaulik, kes praeguseks juba lahkunud.

Kerge paat oli see, mis oli igapäevane töö- ja sõiduvahend, abiks küttimisel ja kalapüügil. Mansid andsid paadi kuju ka oma pühale kandlele, mille müüjat tabas esivanemate needus.

Eestimaa pukktuulik — ja ongi ring täis, kuhu kuuluvad peale eespool mainitute veel ersamordvalased, ungarlased ja setud.

Neid kilomeetreid, mis käidi maha tundras, Siberis, madjarite maal ja mujal, ei oska keegi täpselt kokku arvata. Kokku võib arvata vaid filmitud meetrid, mida on täpselt 14 500, mis teeb üheksa tundi. Filmist ülejäänud materjal saadeti lepingu alusel Soome.

Aitäh tegijatele! Palju tänu ka arutelul kõnelnud Lennart Merele, akad. Paul Aristele, Jaan Toomingale ja Ain Kaalepile, kes pärast filmi esilinastust asjast huvitatuile selgitusi jagasid.

AUNE NUIAMÄE

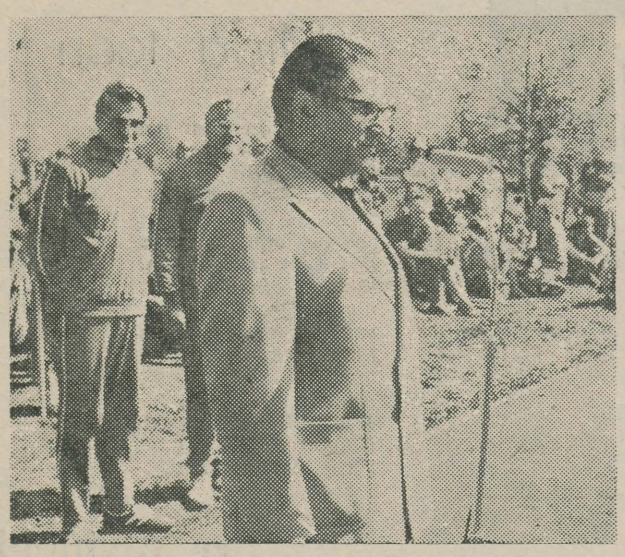

MATKASAMMUL NÕKKU

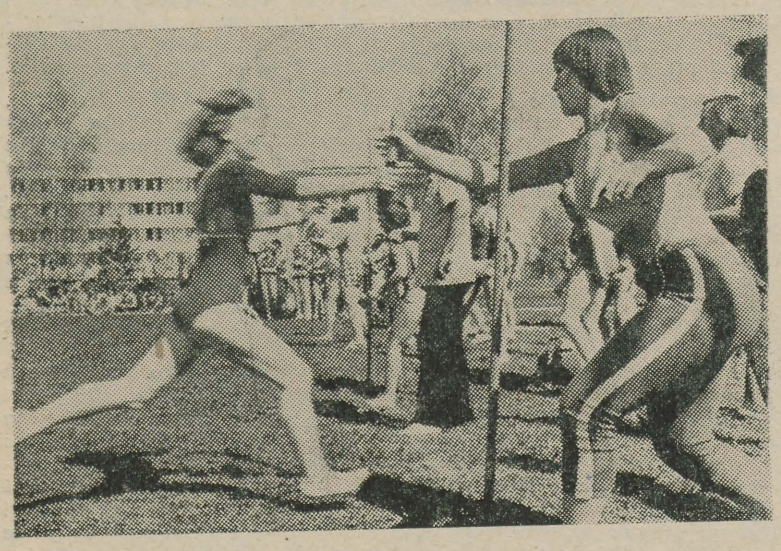

Kuidas kõik alguse sai, kas mõnest võidetud pinksimängust, kingitud reketist või millestki muust, ei tea öelda. Teada on, et kui kümme aastat tagasi treener A. Lätt I keskkoolis lauatennise treeningule nimesid kirja pani, oli üks, keda asi huvitama hakkas, ka Elmo Kivits.

Miks siiski just lauatennis? Ja veel ajal, mil oli väga popp näidata end staadionirajal või korvpallisaalis ning mõelda, kas sinust tuleb ikka Rein Aun või Priit Tomson.

Sellisele rumalavõitu küsimusele ei oska Elmo midagi täpsemalt kosta. Lauatennis lihtsalt hakkas meeldima ja kõik.

Tollal käisid treeningud Magasini tänava ahtakeses võimlas. Ruumi oli napivõitu ja, mis peaasi, mängida sai vähe. Paljudele niimoodi ei meeldinud ja nad läksid. Jäid need, kellele see mäng tõesti südame külge kasvanud. Need jääjad hakkasid ajapikku Eesti lauatennises ilma kujundama. Mis sest, et saal väike oli. Seda suuremad tulid teod: Rein Lindmäest sai täiskasvanute Eesti meister, noorte meistrivõistlusi aga puhastasid medaleist Tiimann, Masik ja Kivits.

Nüüd, kümme aastat hiljem harjutavad tulevased ping-pongi ässad 16. kutsekeskkooli saalis. Ruumi on lahedalt, aga huvi lauatennise vastu on noorte hulgas jahtuma hakanud. Vanale kaardiväele on toekat vahetust vaid mõnest üksikust.

Treeninguviljad saavad küpseks aegamööda. Elmole anti esimene autasu noorte meistrivõistlustelt nelja aasta pärast: kolmas koht paarismängus. Sest ajast saadik pole aastat, mil Elmo esivõistlustel auhinnast ilma oleks jäänud.

Päris tõus, jõudmine tippude hulka, käis kuidagi äkki. Järsku tuli täiskasvanuil edetabelis ruumi teha alles noorteklassi kuuluvale Kivitsale.

Elmo ise on edu lihtsalt seletanud. 1974. a. sai treenima hakatud koos Rein Lindmäega. Et temaga mängides ennast ületada ja tehnikat täiustada tuli, pole vist tarvis lisada. Marjaks kulusid ka Reinu näpunäited.

Aga vist suuremad «süüdlased» läbimurdes olid ikkagi treenerid. Kadunud A. Lätt oli mees, kelle abiga esimesed sammud lauatennises selgeks said. Nüüd treenib Elmo paljukordse NSV Liidu meistri Evelin Lestali käe all. Et treening hästi

Kümme aastat hiljem

sujuks ning sellest täiskasvu oleks, peab õpetaja ja õpilase koostöö ning üksteisemõistmine ladus olema. Kui treener tähendab sportlasele vaid treeningtunde, kuivi nõuandeid, võistluskalendreid, ei siis edu tule. Elmo ise ütleb, et treeneritega on tõesti vedanud. Need on inimesed, kellele võib loota, kes sind on mõistnud ja keda ise mõistad.

1976. a. Eesti lauatennise esivõistlustel oli kuidagi eriline maitse. Kõigepealt see, et Tartu lauatennisistid said lõpuks ometi suurema saali. Sündis ka viimaste aastate Eesti suurim lauatenniseüllatus. 18-aastane koolipoiss Elmo Kivits sai finaalis jagu NSV Liidu koondise kandidaadist Rein Lindmäest ja tuli Eesti NSV meistriks. Tiitlimatš oli parasjagu ühepoolne. Rein teadis hästi Elmo tegelikke võimeid. Praktiiž aga kaotust ei lubanud. Eks seetõttu närv üles ütleski.

Toosama aasta pidi otsustama, mis edasi saab. Ees ootas keskkooli lõpetamine. Et Elmo ka õppimisega pahuksis pole, seda tõendab jõudmine kehakultuuriteaduskonna II kursusele. «Raske on küll trenni ja õppimist kokku sobitada, aga läbi on saadud.» Sõnu kinnitavad teod. Möödunud aastal Leningradi rahvusvaheliselt turniirilt naasis Elmo meistersportlase märgiga.

Vahepeal tuli korraks vaikne hooaeg. Reket justkui ei istunud peos nii mugavalt kui varem. Tulid kaotused. Tervis vedas alt: õlalihaste venitus. Seetõttu hakkasid tasahilju loobumismõtted pähe kippuma.

Et aga usk endasse taastunud on, näitavad selle aasta Eesti meistrivõistluste hõbedased autasud, tubli esinemine Liidu karikavõistluste tsooniturniiril ja hiljutine võit Balti matšil Rein Lindmäe üle.

Vist peamine, mida see kümme aastat ping-pongiga õpetanud, on mitte alla anda.

RAIVO LOTT

Elmo KIVITS ja Ülle HÜVA

Tuusikud

1978. a. suveks on TRÜ-le saabunud sanatooriumi- ja puhkekodutuusikuid:

Sotši «Zarja»	— 5. 07.—28. 07. — närvisüsteemih.	— 57.— rbl.
Tsaltubo «Imereti»	7. 07.—26. 07. — ,,	— 42.— ,,
Baram-Ali	2. 08.—18. 09. — neeruh.	— 72.— ,,
Jurmala «J. Fabriciuss»	23. 07.—15. 08. — seedeelunditeh.	— 33.— ,,
Baldone	8. 08.—31. 08. — liigesteh.	— 33.— ,,
Valmiera «Litši»	18. 08.—10. 09. — seedeelunditeh.	— 33.— ,,
Liepaja	8. 07.— 31. 07. — liigesteh.	— 33.— ,,
Kemeri «Tšaika»	7. 09.—30. 09. — seedeelunditeh.	— 33.— ,,
Jurmala «Baltija»	30. 08.—22. 09. — seedeelunditeh.	— 60.— ,,
Jurmala «J. Fabriciuss»	7. 09.—30. 09. — südame-vereringeh.	— 33.— ,,
Repino	12. 07.—4. 08. — südame-vereingeh.	— 45.— ,,
Repino	6. 08.—29. 08 — ,,	— 45.— ,,
«Severnaja Rivera»	4. 08.—27. 08. — südame-vereingeh.	— 55.50 ,,
«Severnaja Rivera»	4. 08.—27. 08. — südame-vereingeh.	— 55.50 ,,
Sestoretski kuurort	17. 08.—9. 09. — seedeelunditeh.	— 40.50 ,,
Sestoretski kuurort	15. 08.—7. 09. — südame-vereringeh.	— 48.— ,,
Sestoretski kuurort	15. 08.—7. 09. — südame-vereringeh.	— 48.— ,,
Sestoretski kuurort	11. 09.—4. 10. — südame-vereringeh.	— 48.— ,,
Valgevene «Liotsõ»	27. 07.—19. 08. — südame-vereingeh.	— 48.— ,,
,, «Narots»	1. 08.—24. 08. — südame-vereingeh.	— 48.— ,,
Jurmala «Cina»	4. 07.—27. 07. — südame-vereringeh.	— 33.— ,,
,, ,,	28. 09.—21. 10. — südame-vereingeh.	— 33.— ,,
«Estonia»	10. 07.—2. 08. — liigesteh.	— 34.50 ,,
,,	10. 09.—3. 10. — närvisüsteemih.	— 34.50 ,,
,,	6. 09.—29. 09. — liigesteh.	— 34.50 ,,
Pärnu «Rahu»	5. 07.—28. 07. — seedeelunditeh.	— 34.50 ,,
,, ,,	16. 09.—9. 10. — ,,	— 34.50 ,,
,, ,,	29. 09.—22. 10 — ,,	— 48.— ,,
Pärnu «Sõprus»	6. 09.—29. 09. — südame-vereringeh.	— 34.50 ,,
Haapsalu «Laine»	21. 07.—13. 08. — liigesteh.	— 31.50 ,,
,, ,,	14. 08.—6. 09. — ,,	— 31.50 ,,

Pansionaadid:

Sotši «Adler»	3. 07.—26. 07	39.— rbl. 2 tuusikut
«Tsirulisi»	11. 09.—22. 09.	12.— ,, 2 ,,
Jurmala «Selga»	26. 09.—7.10.	12.— ,, 2 ,,
Jurmala «Pribaltika»	29. 07.—9. 08.	48.— ,, (ema ja laps).

Puhkekodud:

Laulasmaa	28. 07.— 8. 08.	2 tuusikut
,,	29. 07.— 9. 08.	2 ,,
,,	9. 08.—20. 08.	2 ,,
,,	21. 08.— 1. 09.	2 ,,
	3. 09.—14. 09.	2 ,,
Võsu	3. 07.—14. 07.	3 ,,
,,	4. 07.—15. 07.	1 ,,
,,	16. 07.—27. 07.	3 ,,
,,	17. 07.—28. 07.	1 ,,
,,	29. 07.— 9. 08.	3 ,,
,,	10. 08.—21. 08.	2 ,,
,,	11. 08.—22. 08.	6 ,,
,,	22. 08.— 2. 09.	2 ,,
,,	5. 09.—16. 09.	2 ,,
,,	19. 09.—30. 09.	2 ,,
,,	20. 09.— 1. 10.	2 ,,
Võsu (telk)	1. 07.—12. 07.	4 ,,
,, ,,	27. 07.— 7. 08.	4 ,,
,, ,,	10. 08.—21. 08.	4 ,,
Pühajärve	22. 08.— 2. 09.	4 ,,
,,	3. 09.—14. 09.	2 ,,
,,	4. 09.—15. 09.	2 ,,
,,	15. 09.—26. 09.	4 ,,
,,	27. 09.— 8. 10.	3 ,,
,,	28. 09.— 9. 10.	1 ,,
Pühajärve	18. 07.—29. 07. (ema ja laps)	1 ,,

Avaldused esitada ametiühingukomiteele 1. juuniks.

PILDIREALE LISAKS

● **Võõrustajate poolt oli peole hoogu andmas Nõo keskkooli direktor Kalju Aigro.**

● **Masskavade pilkuhaarav ühtsus, rahvatantsijate ja rühmvõimlejate värvikirevad kostüümid ja jälle kord naisõppejõudude vaimustav stiilsus. Kokku neli ja poolsada liikumisrõõmu pakkujat.**

● **Juurde! Juurde! Lausa iseenesest lisad ergutuskoorile omagi hääle. Käib ju teatevõistlus.**

● **Uudne ja võimas oli kihutamine suusarolleritel.**

See oli Nõos. Aga sinna mindi matkates. Mõni isegi joostes. Viitteist kilomeetrit ei pidanud 17 mehe hulgas paljuks kuus vaprat neidugi. Parimad, Ivi Kree ja Ilme Aljaste jäid kiireimast meesvõistlejast (Paul Vaardist) maha vaid veerandtunni. Aga kohapeal mängiti veel korv-, võrk- ja rahvastepalli (võitjatordid said arstiteaduskonna meeskond ning majandus- ja arstiteaduskonna naiskonnad), täideti VTK norme.

Nüüd veel tagasi esilehekülje juurde. Silm sedapuhku ei peta. See pikk matkarivi on tõesti filoloogide oma. Ja ei tuldud ainult vaatamakuulama. Tehti ise ka. Nii hästi (nagu lõpuks selgus), et kokkuvõttes ainult meedikud ettepoole pääsesid, seljataha aga matemaatika-, majandus-, füüsika-keemia-, ajaloo- ja õigusteaduskond jäid.

Õhtul aitasid Joel Steinfeld ja «Vitamiin» sellest, mis veel alles, tantsupõrandal lahti saada. Et puhanud ja päikesesoojast laetuna julgelt arvestusnädalaile ja SESSILE endale vastu astuda.

Eduard SAKI fotod

PRIIT JÕGI

Üliõpilaste käsitööde näitus

on avatud kodunduse kabinetis 29. maist kuni 2. juunini kl. 12—18 Tiigi t. 78, ruumis 108.

Klubis

toimuvad **26., 27. ja 28. mail hooaja viimased peod,** sisustajaks keemikute diskoklubi. Kavas diskomaraton, filmide demonstreerimine popgruppidest, soovikontsert, mälumäng, ansamblite «Vagabund» ja «Suuk» esinemine. Tere tulemast!

NB!

Järgmine ajaleht ilmub 9. juunil.

TOIMETAJA kt. V. SOOTAK

«Тарту Рийклик Юликоол» («Тартуский государственный университет») Орган парткома, ректората, комитета ЛКСМ и профкома Тартуского государственного университета, г. Тарту Эстонская ССР.
Hans Heidemanni nim. trükikoja trükk, Tartu, Ülikooli 17/19. III Üksiknumbri hind 2 kop. Tell. nr. 2503. MB-03974.

Kontrolleksemplar

AR Fr. R. Kreutzwaldi nim. ENSV Riiklik Raamatukogu

KÕIGI MAADE PROLETAARLASED, ÜHINEGE!

TRÜ

tartu riiklik ülikool

EKP TRÜ komitee, TRÜ rektoraadi, ELKNÜ TRÜ komitee ja TRÜ ametiühingukomitee häälekandja

Nr. 18 Reedel, 9. juunil 1978 XXX aastakäik

Professor FEODOR KLEMENTI 75. sünniaastapäev

12. juunil on meie ülikooli endise rektori, ülemaailmselt tunnustatud luminestsentsiuurija Feodor Klementi 75. sünniaastapäev. Ta sündis Peterburis Putilovi tehase töölise perekonnas. Meie ülikooli rektoriks tuli ta 1951. a. suvel Leningradi ülikooli luminestsentsilaboratoorjumi juhataja kohalt. F. Klement töötas rektorina kauem kui ükski tema eelkäija. Tema osa sõjajärgse Nõukogude Eesti ülikooli ülesehitamisel, selle teadusliku ja pedagoogilise potentsiaali arendamisel on raske üle hinnata. Näitena võiks mainida, et viiekümnendate aastate alguses ilmus TRÜ kõikidelt õppejõududelt kokku 12—13 teaduslikku artiklit aastas — arv, millega nüüd saab hakkama enamik kateedreid üksinda. Rektor pidas esmaseks ülesandeks kõrge kvalifikatsiooniga teadlaste kaadri ettevalmistamist.

Kuigi F. Klement oli väga kiindunud oma erialasse, füüsikasse, ei seadnud ta seda teadust teistega võrreldes ettepoole ega kasutanud ülikooli juhi võimu sellele eeliste loomiseks. Küll aga olid tema isiklik teaduslik tegevus aspirantide ja füüsika kateedri õppejõudude juhendamisel ning tema luminestsentsiuurimiste vahetu jätkumine Tartus aluseks Tartu luminestsentsiuurijate kollektiivi ja koos sellega ka füüsika kateedrite õppejõudude teadusliku kvalifikatsiooni kiirele kasvule. Kogu selle teadusliku töö ja teaduse juhi organisatsioonilise töö tulemusena on Tartu tänapäeval üleilmselt tunnustatud tahke keha mitmetahulise uurimise keskus.

Tagantjärele tark olles võib allakirjutanu ütelda, et tema esimesed teadmised F. Klementist pärinevad sõja-aastaist, kui meie pere tuli Tartusse F. Klementi emapoolse tädi Ida Poomi korterisse. Oli juttu ühest umbes 9-aastaselt enne I maailmasõda Eestis viibinud Poomide sugulasest, kes olevat tähtis mees Nõukogudemaal.

Saatuse tahtel sai F. Klementist umbes paarteist aastat hiljem, 1955. a. minu juhendaja. Kui ma kord poolhaigena varem kokkulepitud ajal Toomel asuvasse laboratooriumisse läksin, kus teatud nädalapäevadel F. Klement luminestsentsi sektori juhatajana töötas, kuid samal ajal ema temale telefoneeris minu haigusest, saime mõlemad pragada — üks sõnakuulmatu poja üleskasvatamise, teine sõnakuulmatuse pärast. Olime F. Klementiga peaaegu ühepikkused. Kord tegime aula uksel kindlaks, et tema on siiski sentimeetrit poolteist minust lühem, nii umbes 195 sm pikk. Et me ka ühesugusest materjalist, algul siniseid, hiljem halle palituid kandsime, siis juhtus kord, et olin laborist väljumas juhendaja palituga. Minu enesetunne tõusis tublisti, kui peahoone poolpimedas rektoraadipoolses koridoris paljud hallipäised professorid mind aupaklikult teretasid. Juhtus mitu koda, et ka akad. H. Haberman mind tänaval teretas. Püüdsin sellistel juhtudel, et oma juhendajast mitte halba muljet jätta, varakult, aga mõnikord ka ennetavalt vastu teretada. Kord juhtus ka vastupidi: minu pinginaaber tehnikumist, siis veel mitte professor, oli F. Klementit jaamas õlale patsutanud.

F. Klement oli oma juhendatavate vastu nõudlik, vahel ka terav, isegi kuri, kuid alati hoolitsev ja tuge pakkuv, vähemalt niikaua, kuni ta veendunud oli, et hoolealune tahab ja natuke ka suudab tööd teha. Enda osa jättis ta tagaplaanile. Mina pääsesin kord suuri vaevu tema pahameele käest, mille põhjustasid mõnede artiklite lõpu tavalised tänusõnad juhendajale. Kahjuks tuli mul ka dissertatsiooni tiitelleht ilma juhendaja nimeta jätta.

Kirjutistes F. Klementist on rõhutatud tema oskust kujundada ülikooli teaduslik-pedagoogilist kaadrit ustavana kommunismiüritusele. Minu veendumuse kohaselt kaadri kasvatamisel leninismi õpetuse vaimus ei laskunud ta paljasõnalisse agitatsiooni ega valinud kaadrit ka formaalsete tunnuste järgi. Julgen kinnitada, et F. Klementile ei meeldinud kaastöötajad, kes ei söandanud tema omadest erinevaid seisukohti lõpuni kaitsta, päris sallimatu oli ta aga pugejalikkuse vastu. Pärit paljulapselisest perest (tal oli 6 venda ja õde), oli tal nähtavasti intuitiivne inimesetundmise oskus, mida süvendasid juba nooruses omandatud kogemused juhtival tööl haridus- ja parteiharidussüsteemis revolutsioonijärgsel ajal Leningradi lähedal ning hilisem teaduslik-pedagoogiline ja vastutusrikas ühiskondlik töö Leningradi ülikoolis.

Allakirjutanule on söövinud F. Klement mällu kui oma vastutuse tunnetamiselt, isiklike nõudmiste tagasihoidlikkuselt, põhimõtete järjekindluselt ning oma sisemusest väljakiirgava suure soojuse poolest tõeline bolševik, see tähendab tõeline inimene.

UNO NÕMM

Psühholoogid kaitsesid diplomitöid

Maikuu kolm viimast päeva olid psühholoogiaosakonnas pinevad ja kiired. 32 tudengit kaitses diplomitöid. Kaugõppijaid oli sellel aastal vähe, kõigest kaksteist. Sellele vaatamata esinesid nad üsnagi edukalt.

Üldiselt võib tulemustega rahule jääda: 12 viit, 19 nelja ja kõigest 1 kolm. Teemade ring oli lai — nii tööstuspsühholoogia, sotsiaalpsühholoogia kui ka meditsiinipsühholoogia valdkonnast.

Kateedrijuhataja dotsent Uno Siimann jääb käesoleva aasta diplomitöödega rahule. «Esile võiks tõsta statsionaarsest osakonnast Inna Kanguri tööd teemal «Orgaanilise ajukahjustusega haigete eksperimentaal-psühholoogilises uuringus ilmnevatest integraalsetest seosest» (juhendaja K. Jatsa) ja Jüri Rosenfeldi tööd «О связи полушарной специализации по речи с различными индикаторами латеральности». (juhendaja J. Valsiner). Kindlasti tuleks ära märkida ka tublimaid kaugõppijaid Ilmar Tagelit, töö teema «Tartu Riiklik Ülikool Eesti nõukogude psühholoogia edasiarendamise ja õpetamise keskusena aastatel 1944—1956» (juhendaja A. Lunge), Lidia Lindlat töö teema «Влияние индивидуальных качеств инструктора на стиль и результаты работы ученика» (juhendaja M. Kotik) ja Maie Mänglit, töö teema «Lastekodu ja lasteaia laste vaimseid võimeid võrdlev uurimus» (juhendaja A. Lunge).

Need tööd hinnati kõrgeima hindega ning nad pakuvad huvi nii teoreetiliselt kui ka praktiliselt.

Loomulikult esines ka väikesi puudusi. Tööd valmisid vastavalt varem koostatud graafikutele. Aruandeid diplomitööde valmimise kohta kuulati süstemaatiliselt kateedri koosolekutel ja teaduslikel seminaridel. Vaatamata sellele tekkis mõnel diplomandil raskusi töö lõplikul viimistlemisel, mistõttu oli juhuslikult tekkinud vormistamisvigu.»

Esimene etapp kõrgkooli lõpetamisel on seljataga. Ees on veel kolm riigieksamit, psühholoogidel marksistlik-leninlikust filosoofiast, psühholoogiast ja teaduslikust kommunismist. Siis aga tööle!

Sel aastal olid tööpakkumised eriti mitmekesised. Uusi spetsialiste ootavad vabariigi tööstusettevõtted, kolhoosid, haiglad ja koolid. Ka TRÜ pere täieneb tuleval aastal kahe psühholoogiga.

Psühholoogiaosakonna pidulik lõpuaktus toimub 28. juunil kell 11 aulas. Seniks head põrumist!

KERTU TATAR

Tsiviilkaitse

Kompleksõppus läks hästi

20.—22. aprillini toimus tsiviilkaitse kompleksõppus, millele eelnes ulatuslik ettevalmistus. Õppustest võttis kokku osa üle 3600 inimese ülikoolist, kolmest külanõukogust, neljast üldhariduskoolist, kahest kultuurimajast ja teistest linnavälise tsooni väiksematest objektidest. Vaatamata sellele, et niisugune objektiõppus peeti ülikooli liikmetele esmakordselt, täideti ettenähtud ülesanded hästi. Kogu isikuline koosseis suhtus üritusse täie tõsidusega. Õppustel omandati väärt kogemusi ülikooli evakueerimise juhtimiseks, isikkoosseisu kaitse organiseerimiseks, ülikooli ja linnavälise tsooni objektide juhtide praktiliseks koostööks. Määrati evakueeritud isikkoosseisu kaitserežiim keerulistes radioaktiivse saastumise tingimustes.

Filoloogia-, matemaatika-, õigus-, kehakultuuri- ja füüsika-keemiateaduskonna tööd hinnati hindega «väga hea»; ajalco- ja bioloogia-geograafiateaduskonda ning teadusraamatukogu «heaga» ja arstiteaduskonda «rahuldavaga».

Suure töö tegid ettevalmistuste ajal ära ülikooli partei-, komsomoli- ja ametiühinguorganisatsioon.

Tervikuna sai ülikooli kompleksõppus ENSV Kõrg- ja Keskerihariduse Ministeeriumilt hea hinde. Ministeerium avaldas hea ettevalmistuse ja õppuste eduka kulgemise eest tänu prorektor U. Palmile, parteikomitee sekretärile A. Kirisele, tsiviilkaitse staabi ülemale A. Dovidenkole, dekaanidele A. Virule ja H. Kingsile, sektorijuhataja M. Ansole ja komandant K. Eermele.

Rektori käskkirjaga avaldati tänu õppeosakonna juhatajale M. Salundile, II osakonna ülemale L. Kupermanile, vaneminsener R. Rebasele, õppejõud V. Kotovile, programmeerija H. Otsale, autojuht E. Kaigile, prorektor V. Haamerile, prorektori asetäitjale A. Lüüsile, tsiviilkaitse vanemõpetajale P. Fomenkole, dekaanidele A. Künnapile, Ü. Lumistele, V. Pastile, vanemõpetajatele H. Sepale, G. Liivile, vaneminsener T. Sõõrdile, assistent P. Peetsile, dotsentidele H. Hansonile, R. Nõvandile, Ü. Vanaasemele, L. Eringsonile, E. Türile, vaneminsener L. Matisenile, varustusosakonna juhatajale T. Kleimannile, plaaniosakonna juhatajale O. Andlale, tsiviilkaitse insenerile I. Tarakanovale, garaaži juhataja J. Puidakule, vanemtöödejuhataja jaoskonna meistrile I. Kompusele, prodekaan J. Lokole, peamehaanik E. Kõrgemäele, vaneminsener K. Taljale, õppetehnika osakonna juhatajale V. Kiisile, inseneridele H. Näksile, P. Vesikule, kabinetijuhataja S. Niklusele, osakonnajuhataja P. Eelmale, nooremteadur A. Pihlale, insener M. Toomele.

ANATOLI DOVIDENKO,
TRÜ tsiviilkaitse staabi ülem

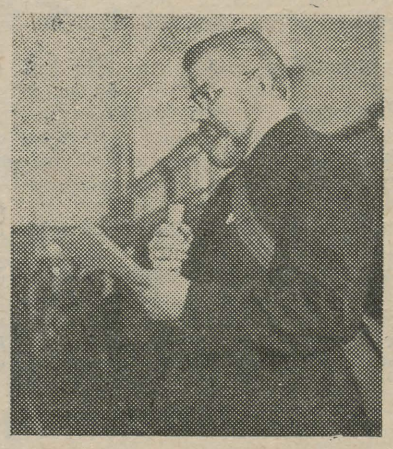

✲ Teaduskonna evakueerimise ülesande teeb õppustel teatavaks tsiviilkaitse ülem, kehakultuuriteaduskonna dekaan A. Viru.

Eduard SAKI foto

Ministri käskkiri

ENSV haridusminister avaldab tänu aktiivse töö eest 1978. a. keskkooliõpilaste emakeeleolümpiaadi ettevalmistamisel ja läbiviimisel järgmistele organiseerimiskomisjoni liikmetele: pedagoogikakand. dots. kt. Toom Õunapuule, filoloogiadr. prof. Huno Rätsepale, pedagoogikakand. v.-õpet., Maia Rõigasele, v.-õpet. Valve Kingisepale, vanemlaborant Ragna Jõesaarele ja filoloogiadr. prof. Karl Murule.

Rektori käskkiri

Üleliidulise olümpiaadi «Üliõpilane ja teaduslik-tehniline progress» ülikoolisisese vooru organiseerimise eest said rektori käskkirjaga kiita õppejõud Sergei Issakov, Mati Abel, Leiki Loone, Johannes Raudsepp, Kalju Kudu, Eduard Tamm, Aksel Haav, Osvald Seeman, Ellen Uuspõld, Ants Järv, Jaak Peebo, Jaak Uustalu, Tiiu Mikenberg, Lilia Otsmaa, Pavel Sigalov, Pavel Reifman, Tooni Kasesalu, Helge Kubo, Oleg Mutt, Heino Liiv, Henni Kallak, Atko Viru, Inge Unt, Heino Türnpu, Helgi Muoni, Aleksander Pae, Antidea Metsa, Juhan Tuldava.

A. H. Tammsaarele pühendatud emakeeleolümpiaadi eeskujuliku läbiviimise eest avaldab rektor kiitust komisjoni esimehele dots. Toom Õunapuule ja liikmetele v.-õpet. Maia Rõigasele ja Valve Kingisepale.

*

Kauaaegse eeskujuliku töö eest ning seoses 70. sünnipäevaga avaldati kiitust uksehoidja Olga SERMATILE, 50. sünnipäeva puhul vene keele kateedri vanemõpetajale Anastassia SELEZNJOVALE.

Tunnustus

Leedu NSV Teaduste Akadeemia Füüsikainstituudi asedirektorilt, korrespondentliikmelt B. Styralt saabus kiri rektorile, milles antakse hea hinnang üldfüüsika kateedri vanemõpetaja Jaan SALMI seni tehtud tööle lepinguliste uurimistööde täitmisel. Töö sisuks on olnud õhu koostisosakeste, aeroioonide mõõteriistade väljatöötamine.

Tänu

Kiievi RÜ romaani-germaani filoloogia teaduskond avaldab tänu meie üliõpilasele KAILI LUHALE väga sisuka ettekande eest Kiievi RÜ üliõpilaste 35. teaduskonverentsil.

Komsomolituusikud

TRÜ komsomolikomiteele on eraldatud 5 tuusikut Narva-Jõesuu rahvusvahelisse noorsoolaagrisse «Noorus» 5.—22. augustini 1978. a. Soovijaid palutakse pöörduda arvestussektori juhataja poole, tel. 667.

Õppetehnika ja -metoodika teenistus

(Algus eelmises lehes)

(Kui inglise paljundusaparaat teeb tõmmiseid ainult trükitud lehepoognaist, siis vene ja jaapani masinad teevad seda ka otse raamatuist.). Paljundustööga tegeleb ka 2 operaatorit. Ü. Kaasikul tuleb aga leida veel aega kogu 255-abonemendilise ülikoolisisese telefonikeskjaama korrashoidmiseks.

Keemiahoones paiknev tele-kino-fotolaboratoorium töötab praegusel kujul alates 1960-ndate aastate lõpust. Labori põhiülesandeks on õppeja teaduslikuks tööks vajalikud filmi- ja fototööd. See tähendab õppeaasta jooksul valmivat 4 õppefilmi, 67 000 mikrofilmikaadrit, 3200 värvilist ja 4000 mustvalget diakaadrit. Peale selle korraldab laboratoorium filmiseansse selleks kohandatud auditooriumides ning õpetab välja filmidemonstraatoreid. Ülikooli filmoteegis on 450 õppefilmi. «Töö meie laboratooriumis on eksperimentaalse iseloomuga,» räägib juhataja Eduard Sakk, «ning alati ei saa täpselt järgida plaane ja reegleid. Ka pole meil kindlapiirilist tööjaotust: töö laboratooriumis nõuab igaühe universaalsust.»

Mitmete erialade üliõpilased kasutavad laborit tutvumaks foto- ja kinoasjandusega, labori kompetentsi kuulub ülikooli reklaam ja jooksev fotokroonika, fotonäituste korraldamine raamatukogudes ja koostöö ajalehega. Ja ikkagi on see vaid lühike loetelu kõigist töödest-tegemistest, millest viimaseks ulatuslikumaks oli ülikooli 175. aastapäeva näituse ekspositsiooni koostamine ja väljapanek.

Möödunud aasta novembris Tallinnas toimunud Balti liiduvabariikide, Valgevene NSV ja Kaliningradi oblasti kõrgkoolide tehniliste õppevahendite teaduslik-metoodilisel konverentsil jäid põhiliste puudustena kõlama komplekssselt sisustatud õpperuumide ja metoodiliste vahendite vähesus, samuti õppejõudude vähene ettevalmistatus tehniliste vahendite kasutamiseks.

TRÜ-s korraldatakse seminare ja kursusi õppejõududele ja abiõppepersonalile tehniliste vahendite kasutamise õpetamiseks. See töö lasub Elga Tamme, metoodikakabineti pärisperenaise õlgadel. Niisugused, 1974. a. alguse saanud kursused on nüüdseks lõpetanud 65 inimest.

Õppevahendite — nii riist- kui tarkvara kasutamine aitab üliõpilast õppeprotsessis, tõstab vaimse töö tõhusust. «Riist- ja tarkvara laialdane rakendamine õppeprotsessis nõuab õppetöö teistsugust korraldamist,» ütleb teenistuse juhataja T. Madise. «Selle juures on võimalik tugineda kõrgkooli pedagoogika alaste uurimistööde tulemustele. TRÜ kõrgkooli uurimise laboratoorium on prof. A. Koobi juhendamisel lühikese ajaga selles osas suurt tööd teinud. Uurimistööde tulemusena peaks selguma kõrgkooli jaoks optimaalne tehniliste vahendite kasutamise süsteem.»

MAIRE ÜTT

Kuhu edasi, Tooming?

Ü. Tonts kirjutab «Sirbi...» artiklis, et J. Toominga «Tõe ja õiguse» lavastuses pole «peaosalist ega tegelaste jagunemist pea- ja kõrvalosalisteks.» Tõsi, minagi ei väidaks seda, ütleksin niimoodi, et lavastuses on keskne tegelane. Mu meelest on see selgelt Indreku lugu; «matsi ja vurle» elukeskkond, Vargamäe ja linn — see kõik peegeldub läbi Indreku silmade.

Tuleb tunnustada Toominga julgust (mu meelest liigset enesekindlust), kes, võtnud Indreku ossa E. Hermaküla, riskeerib oma Tontsi meelest «maailmanägemise uudsuse» (vist midagi prohvetiomast?) ilmnemata jäämisega. Tontsigi on see häirinud: «Selles tähenduses (lavastajapoolse ülesande täitmise) võiks R. Loo antipoodiks nimetada E. Hermaküla, kes kujundab Indreku rolli liigagi «vabalt», kohati küll meeldejäävalt, paiguti aga juba häirivalt suures sõltumatuses lavastuse stiilist ja Tammsaarestki.» Võtnud kord oponendi osa, olgem järjekindlad. Tontsi meelest on lavastuses kõige tammsaarelikumalt tõlgitsetud inimest. Mu meelest Tammsaare inimest laval küll pole, inimest on üldse vähe, enam on märke, abstraktsioone, ideekandjaid. Kui lavastuses midagi avastasin, siis halvaks üllatuseks endale, et Tammsaare kangelased aina kõnelevad. Siiski usun, et siin on rohkem Toomingat. Võiks ju leppida, et Köögertal-kapitalist, kes tööst ei elatu jne., suuga jahvatab (ühiskonnakriitika!), aga siis jutlustab Pearu ja siis Andres ja siis seletab õunapuu all Krõõt eelräägitu üle. Aga mina mõtlesin, et Vargamäel tehti ka tööd, et mehed olid seal karused ja naised surid varakult ja õnne ikka ei olnud.

Aga võib-olla on nii isegi hea; ütlesin ju, et see on Indreku lugu? Selle kandi pealt vaadatuna on instseneering väga tugev, aegade ja tegevuspaikade segunemine annab täiesti uue süvapsühholoogilise kvaliteedi, midagi transtsendentset viirastub Hermaküla hingepiinades, otsekontaktides teiste aegadega Hermaküla ja Elviste 1. pildis, groteskistseenis: nende mäng ei jäta külmaks — nagu mingid fataalsed, võõrandunud jõud võimutsevad inimese üle, pole tõde ega tõetust, ainult mööda tuiskav elu. Kas tõesti? Aga midagi meis tuikab, siin kusagil vasakul pool rinnas — süda, meie südametunnistus, milleta elada ei saa. Südametunnistusega inimene — see on Hermaküla teema, siiüme jääb inimesele ka mängides — läbi möödunud talve elas Hermaküla selle teadmisega ja see talletus P. Kollomi Beckmannis, Hermaküla enda Leninis, Grujas ja Indrekus.

Niisiis Tammsaare inimest laval pole, ja ometi on milleski väga tugev lavastus? Aga kust me teame, missugune on see tammsaarelik inimene, igaühel meist on ju oma elu, ka teatris, mis sünnib «siin ja praegu», ja seda tuleb elada. Mu meelest lavastuse vastuolulisus tulebki sellest, et ühelt poolt on laval inimesed, kes rolli «inimvaimu elu» (Stanislavski) luues tõesti inimesteks jäävad (Hermaküla, Elviste, Ander) ja teiselt poolt nöörist tõmmatavad marionetid (Loo, Adlas). Lavastajakontseptsioon, võib-olla, aga ikkagi. Kahju on Eelmäe Andresest, kes jäänud märgiks, tõsi küll, nii tugevate rollide märgiks, nagu on Joonatan ja Jürka, ent ikka liikuvaks märgiks, kelle funktsiooniks on tõdede illustreerimine, aga mitte elu ise. Teatrikeeles tähendab see stampi. Veel üks õiendamine. Huvitav, millal on R. Neimar öelnud: «R. Loo on kütkestav, jälgitav Karin?» Vähemasti «Tõe ja õiguse» kunstinõukogus neid sõnu (nagu mitmeid teisigi) küll ei lausutud, ehkki 31. mai «Edasi» meid selles veenda püüab.

Indreku hingepuntra lugu meenutab mulle väga midagi muud, meenutab A. Tarkovski filme. Niisamasuguseist kollisioonidest läbipõimunud on ju sugestiivne autobiograafia «Peegel», niisamasuguseid algväär-

(Järg 4. lk.)

Ehitusuudised

Suvel tuleb kõvasti pingutada

Küllap kõigil on veel meeles näotu plankaed ülikooli kohvikupoolse tiiva ümber, mis alles suurjuubeliks maha võeti. Nüüdki on sagedasti ehitusmehi nähtud siin-seal peahoone läheduses kõpitsemas, äsja pandi eestrepile uued kenad plaadid ja lähemal ajal saavad korda ka kaks «taskut» kahel pool paraadust. Need pisitööd tähistavad suure ehitussuve algust vanas ülikoolis. Kavatsetavad tööd on väga mahukad. Kapitaalehitus peab üsna pikki samme võtma, et aasta algul kavatsetule ligilähedalegi jõuda. Mis konkreetselt plaanis?

Enamiku tööde tähtaeg on 1. september. Suurimad probleemid on seotud just vasaku tiivaga, kus kindlustustööd lõpetatud. Füüsikud on oma seadmetega juba Tähe tänavale uude majja üle kolinud, vanadesse ruumidesse saavad koha ajaloolased-filoloogid. Füüsikud jätsid endist maha küllalt päratu olukorra ning selle korrastamisega saab tükk vaeva näha. Remontida tuleb 25 ruumi, väga palju on teha nn. teisejärgulisi töid. Praegu on kohati jõutud juba maalritöödeni, juulikuus tahetakse suvemalevlaste toetusel otsad kokku tõmmata. Kuid sellega peahoone restauratsioon ei piirdu. Hoopis uue palge saavad keldriruumid. Vara muidugi öelda, mis ja kuidas seal all kõik korraldatakse, kuid igatahes toredad puhkeruumid tulevad ülikoolil küll, ka kaminasaal ei puudu.

Ehitus suvel on vaieldamatult seotud suvemalevaga. Tartusse jääjad paigutatakse laiali üle kogu linna peaaegu kõigile ülikooli objektidele. Üheks kõige mahukamaks ja töökiiremaks paigaks on botaanikaaed, mis 12.—17. juulini peab oma juubelit. Aia korrastamine, üldviimistlus ning kõnniteeplaatide paigaldamine 200 m² pinnale peaks esmakursuslastele sobiv töö olema. Kuid nagu öeldud, kiirusel pole siin mitte viimane tähtsus.

Teadusraamatukogu ehituse progresseerumisega lisandub uus mure: kuhu panna kogu raamatukogu tehnika, mööbel, sisseseaded kuni hoone siseviimistluse täieliku lõpetamiseni? Varsti saame selleks otstarbeks kaarhalli, mis paigutatakse Riia tänavale, aga «õhulossi» paigaldamine nõuab teatud eeltöid, mille juures on samuti võimalik suvemaleva abi kasutada. Nooruse tänaval rajatavad uued kateedriruumid kohandatakse fuajeede arvel mitmete vaheseinte abil. Jälle tööd kui palju! Küllap paljudele uudisena viiakse ülikooli arstipunkt üle Leningradi maanteel number 4 asuvasse majja. Sinna toimetatakse kõige ajakohasem sisseseade, arstipunkt saab juurde mitmeid nägusaid ja avaraid ruume. Uus koht on ka sobivam oma asukoha poolest. Leningradi mnt. arstipunkt peab uksed avama juba selle aasta lõpuks.

Ka teadusraamatukogu ehitus jätkub täie hooga. Tõsi, plaanide täitmisega saavad ehitusmehed veel ränka vaeva näha, sest 1. juuni seisuga oli jooksva aasta ülesannetest täidetud napp kuuendik. Praegu käivad ehitusel põhiliselt sisetööd, kannatamatult ootavad kõik, ehitustöölisest kõrgeima vastutajani, vajalike materjalide saabumist. 10. juulist peale võib seal ehitusplatsil, mis nüüd on juba üsna laiaks paisunud, näha täiendavalt iga päev 50—60 suvemalevlast. See tööjõud peaks eriti hästi mõjuma platsi välisilmele ning heakorrale.

Oma juttu alustasime peahoone vasaku tiiva kindlustustööde lõpetamisest. Kindlasti huvitab viimaste kursuste tudengeid, kas nende lõpupilti hakkab jälle rikkuma kõrge plank, seekord paremas tiivas. Parema tiiva kindlustustööd on tõepoolest kavas, kuid mitte lähemail aastail. Seni pole mõõteriistad õnneks rahutust tekitavat vajumist registreerinud.

Igatahes peab ehitusmeestele ja suvemalevlastele soovima head tööindu ning sügiseks ehtsaid rakkudes töömehekäsi. Suvi tuleb neil ülimalt kibe.

Selle jutu rääkis meile ülikooli halduasprorektori asetäitja ehituse alal KALJU SOOSALU. Tema jutul käis

AARNE RANNAMÄE

Vaino Vahingu jutud

(Algus eelmises lehes)

Mis puutub ordinaator Karl Kruuki, kes perekonda pettis, siis selles loos avaldub teinegi tendents, mis Vahingu juttudes esialgu võõrastust esile kutsub. Nimelt see, et ta kujutab inimesi sageli mitte nii, nagu nad reaalses elus käituvad, vaid nii, nagu nad seda tahaksid antud momendil teha, kusjuures iseloomulik on reaalse juhtumi ja kujutluse segunemine. Ei öelda, et mis oleks, kui nii juhtuks, vaid just see, mis võiks juhtuda, juhtubki. Puudub selge piir reaalse ja võimaliku vahel, kusjuures nimelt võimalik on inimesele seesmiselt loomuomasem. Selline esitusviis on iseloomulik tsüklile «Tundmatusse linna» (näit. «Ralli», «Manöövrid», «Hommik»), aga ka varasematele juttudele «Federation Proceedings», «Etüüd», «Kaemus» jt. Inimesed on neil puhkudel suuremal-vähemal määral vabastatud kitsendavatest normidest, saavad nähtavaks varjatud tungid ja nende teostumise tagajärjed. Seda võiks nimetada vabastatud loomulikkuseks, aga paradoksaalne on, kui ebaloomulikult ta mõjub. Sealjuures ei tohi aga mingil juhul unustada, et autor annab tegelastele vabadusi, mis peaaegu kunagi või üldse mitte pole vastuolus mingi kõrgema moraaliga või mis on sellega isegi suuremas kooskõlas kui reaalsus. See punkt on segadust tekitav, sest jätab küsimuse, kumb viis on õigem, lahtiseks.

Seoses Karl Kruugi kodust lahkumisega on olemas veel üks tähelepanek: lahkumist, põgenemist ja äraminekut esineb Vahingu juttudes üldse palju. Pärt Lias nimetab seda armastuse otsimiseks.

Huvitav oleks võrrelda Vahingu lühijuttude viimaseid lauseid näiteks Tšehhovi omadega. Torkab silma mõningane sarnasus. Tšehhov: «Söödi siiski päris hea isuga.»

«Vedur vilistab ja pahvib auru, loojuv päike paneb aknaeesriided punetama.»

«Otšumelov, löönud sineli hõlmad kokku, jätkab oma teekonda üle turuplatsi.»

«Ahju ümber kõnnib Vjun ja liputab hända.»

Vahing: «Nad läksid koju, kuid ikkagi oli jälk.»

«Tulin koju ja lugesin edasi Albert Käbi romaani «Kana».»

«Ustest trügis välja inimesi nagu kontserdilt ja ka meie noor sõber astus sama tundega rõdult alla.»

«Kohe tuli ka rong ja me sõitsime Tartusse tagasi.»

Nii Vahingu kui ka Tšehhovi puhul võis täheldada sarnasust lõpetamatuses, selles, et ei püüta üldistada mõne kokkuvõtva lausega.

Kuid arendame võrdlust edasi: kui Tšehhov oma novellidega taotleb lugeja teatud suhtumist loetusse, naeru või kaastunnet, siis Vahingu puhul lausa õõnestab kindla taotluse puudumine, lugeja ei leia pidepunkte, millele toetuda (teiste sõnadega: Vahingu lõpetamatus on arenenud äärmuseni, kunsti ja elu piirini). Kui Tšehhovi kangelased ennast oma elava käitumisega ise väljendavad, siis Vahingu kangelased on kinnised, me ei saagi nende puhul rääkida meeleolude vaheldumisest. Valitseb troostitus, mis liitub kõigega. Kui Tšehhov nimetas talendi tunnuseks mahakriipsutamise oskust, siis Vahing on jõudnud lausa nappuse konstrueerimiseni. Vahingu kangelased on õrnemad kui Tšehhovil, kriisini viivad põhjused on imepisikesed. Emot-

(Järg 4. lk.)

Lutsi Härmä Piitre järglasi

(Algus eelmises numbris.)

1893. a. suvel ilmus Jaaniküllä Oskar Kallas. Härmä Jaan laulis talle 15 eesti regilaulu. O. Kallas kirjutab oma teoses «Lutsi maarahvas» lk. 76: «Kõige tuumakamad laulud sain Jaaniküläst Jaan Herma'lt». O. Kallas märgib 16 laulu, ent Jaan Herma ütles allakirjutanule 1925. aastal, et üks nendest, laul «Ehted kadunud» (nr. 108) ei ole tema poolt ette kantud. O. Kalda kohta kõneles Jaan Herma: «Jälehele (jäledalt) ol' ar opat. Kuningaga käve üteh škoolah. Joudzõ vooril kõ ar kirta? (jõudis ühe korraga kõik ära kirjutada), mia ma lauli.»

15. juulil 1921. a. pani allakirjutanu Jaan Hermalt paberile seitse regilaulu. Need laulud andsin sügisel prof. Walter Andersonile, kes rahvaluuleseminaris võrdles «Kolme vaest» trükitud eesti rahvalauludega. Lutsi variant osutus setu omadele kõige lähedasemaks.

1925. ja 1926. a. võtsin Jaan Herma laule fonograafisse. Laulja imestas, et toruga aparaat ei jätnud isegi kõhatamist välja. Kahjuks hävisid need fonograafirullid sõja ajal Emakeele Seltsi ruumides praeguse 21. Juuni tänava ja Mitšurini tänava nurgal.

Härmäde vanaaegset kannelt ei õnnestunud mul saada. Küll aga sain möödunud sajandi alguse kandle lutsi «maamehelt» Anton Bul'-Zagorskilt (sünd. 1858. a.) Mägize (Barisi) külast Nirza vallast. Saatsin Antoni vanaisa Kazjo kandle 1925. a. lõpul Eesti Rahva Muuseumile. Õnneks on see kannel (kokele) Tartus Etnograafiamuuseumis alles.

Peale muistsete regilaulude panin Härmä Jaanilt kirja ka muinasjutte ja muud rahvaluulet. Jaan Herma suri 1932. a. aprillis ja maeti 4 km tema kodukülast Raipole (Rääbä) kalmistule.

Praegu oskab Jaan Herma laulude riismeid tema tütre Teklä tütar Antonina Nikonov (sünd. 1896. a.). Jaanikülä lähedalt Malzupi külast pärit filoloog Antons Breidaks viis A. Nikonovi 1972. a. ja 1973. a. Ludza kultuurimajja eesti regilaule demonstreerima. Neid laule ka helilindistati. Lutsi eesti murrakut on ka A. Nikonovilt uurinud Paul Ariste, Eduard Vääri, Hella Keem, Salme Nigol jt. Paul Ariste heliplaadistas 1936. aastal Tallinnas A. Nikonovi isa Meikul Jarošenko lutsi murrakut. Tollal õppis Tallinnas Antonina Nikonovi poeg Jeesp (sünd. 1923. a.). Etnograafid Aleksei Peterson ja Eevi Astel olid A. Nikonovi jutul 1973. a. augusti lõpul ning tõid kaasa A. Nikonovi käsitööesemeid. Allakirjutanu on A. Nikonovilt mitmel korral rahvaluulet kirja pannud.

Antonina õpetab 4-aastasele pojapoja tütrele Annale «maakeelt» ja oma vanaisa regilaule. Ta tahab, et Härmäde ja Lossmanide lutsi maakeel «lännü-üs ussõ (ei läheks välja)».

Ludza linnas elab majandusteadlasest tütre Veronika juures Härmä Jaani noorim poeg Jeesp Germov (sünd. 1897. a.). Ta käib veel tulise õhinaga Ludza järvel kalu püüdmas ja õpetab püügikunsti teistelegi. Noores eas oli Jeesp suur pillimees, Härmäde muusikaande on ta pärandanud tütre lastele, kes käivad muusikakoolis. Inara lõpetab varsti keskkooli ja mõtleb konservatooriumile.

Jeesp Germovilt helilindistas dotsent Aino Valmet 1971. aasta juunis head lutsi murrakut. Sellest helilindistamisest võtsid osa filoloogid Valve Kingisepp, Maeve Leivo, Tõnu Seilenthal, Jaak Simm, Tiiu Ojanurme, Helju Rajando jt.

Härmäde suguvõsas on veel nii mõnigi huvitav ja tähtis isik, kelle elukäigu ning eelkäijate väljaselgitamiseks tahab allakirjutanu koguda andmeid nende sugulastelt ja arhiividest.

PAOLOPRIIT VOOLAINE

Pio Baroja

Meedium

Pio Baroja on üks kõige nimekamaid ja viljakamaid hispaania kirjanikke. Prosaist. Elas aastail 1872—1956, rahvuselt bask, hariduselt meedik. Ta on kirjutanud enam kui 80 romaani (nende seas 8 triloogiat), lühijutte, esseid. Lüüriline, tugeva stiilitundega autor, teosed sageli kantud üksindusmeeleoluudest. Ta on üks «1898. a. generatsiooni» esindajaid.

Ma olen vagane inimene, närviline küll, väga närviline, aga mitte hull — seda kinnitavad ka arstid, kes mind läbi on vaadanud. Olen juurelnud mille kõige üle, kõiges põhjani tunginud ja mu elu on täis ärevust. Miks ometi? Ma pole siiani sellest aru saanud.

Ammusest ajast olen ma olnud suur magaja, ma magan ilma unenägudeta, vähe sellest — ärgates ei suuda ma meenutada, oli see uni või mitte, kuigi pidi ju olema. Ma ei oska öelda, miks ma arvan, et pidi. Loodan, et ma praegu seda jutustades, ikka ärkvel olen, nii või teisiti — ma magan palju, selge märk sellest, et ma hull ei ole.

Mu aju püsib lakkamatus vibreerimises ja mu hinge silmad ei teegi muud, kui on aina ametis mõne tundmatu, halli asja uurimisega, mille pulss langeb kokku mu aju arterite rütmiga.

Minu aju ei mõtle, sellest hoolimata, et on pingul, võiks mõelda, aga ei mõtle ... Ah! Te naerate, te kahtlete mu sõnades? Noh, olgu. Arvasite õigesti. On üks nägemus, mis võbeleb mu hinges. Ma jutustan teile sellest.

Lapsepõlv on ilus, eks ole ju? Minu jaoks kõige jubedam aeg elus. Lapseeas oli mul sõber, Román Hudson; ta isa oli inglane, ema hispaanlanna.

Tutvusin temaga koolis. Ta oli hea laps, jah, tõesti hea laps, väga armas, väga kena; mina olin äkiline ja seltsimatu.

Sellest erinevusest hoolimata saime sõpradeks ja käisime alati koos. Ta oli korralik õpilane, mina isemeelne ja lohakas, kuid et tema alati oli hea poiss, tohtis ta mind enda poole kutsuda ja mulle oma margikogu näidata.

Roman elas suures majas kitsal tänaval Barcade väljaku lähedal. Ühes naabruses asuvas majas oli just aset leidnud kuritegu, millest Valencias tollal palju räägiti. Ma pole öelnud, et olen üles kasvanud Valencias. Maja oli kurb, väga kurb, temas oli kogu see kurbus, mis iganes võib olla ühes majas tohutu juurviljaaiaga tagaküljel, seinad täis valgeid ja tumelillasid ronikellukesi.

Mängisin oma sõbraga umbekasvanud aias ja avaral kivitahveldisega terrassil, millel kõrgus tohutute agaavipottide müür.

Ühel päeval tuli meil pähe katusele ronida, et siis mööda katuseid liikudes jõuda mõrvamajani, mis meid meelitas oma salapäraga. Üles jõudnud, kuulsime alt tüdrukuhäält: Romani ema soovivat meid näha.

Ronisime alla ja astusime suurde nukrasse saali. Rõdu ääres istusid mu sõbra ema ja õde. Ema luges; tütar tikkis. Ma ei tea, miks, kuid sel hetkel ma kartsin neid.

Tõsisel toonil noomis ema meid meie kavatsuse pärast, ja samas järgnesid küsimused, lõputu hulk küsimusi minu kodu ja kooliasjade kohta. Kuni ema kõneles, tütarlaps naeris, aga see oli nii isemoodi naer, nii isemoodi ...

«On tarvis õppida,» ütles ema lõpetuseks.

Lahkusime toast, ma läksin koju ja õhtu otsa ma muud ei saanudki kui mõelda neist kahest naisest.

Sellest ajast peale vältisin Romani kodu. Ühel päeval nägin ema ja tütart kirikust väljumas, mõlemad kandsid leina; nad vaatasid koos minu poole, mind läbistas külmavärin selle pilgu ees.

Kui kooliaasta lõppes ja me Romaniga enam ei kohtunud, rahunesin. Ühel päeval aga kutsuti mind tema poole: mu sõber oli haigeks jäänud. Ma läksin ja leidsin ta voodist. Nuttes, tumedal sosinal ütles ta mulle, et ta oma õde vihkab. Ometigi hoolitses õde — tema nimi oli Angeles — venna eest püüdlikult, lahkesti, näol üha seesama imelik, nii imelik naeratus.

Kord kui ma võtsin kinni Romani käest, moondus ta nägu valust.

«Mis sul on?» küsisin ma.

Ta näitas mulle tohutut sinist plekki, mis ümbritses ta käsivart nagu võru.

Ja lisas summutatud häälel:

«See on mu õde.»

«Tema! ...»

«Sa ei tea, missugune jõud tal on: ta pigistab palja käega klaasi puruks. Ja mis veel imelikum: ta võib asju ühest kohast teise tõsta ilma neid puudutamata.»

Mõne päeva pärast, ise hirmust tõmmeldes, rääkis ta mulle, et kella kaheteistkümne paiku öösel, juba umbes nädal aega, heliseb neil uksekell, kuid kui uks lahti teha, pole mitte kedagi.

Tegime Romaniga hulga katseid. Me kihutasime võidu ukse juurde ..., helistatakse ..., avame ..., ei kedagi. Jätsime ukse praokile, et oleks võimalik avada silmapilk ...; helistatakse ..., ei kedagi.

Lõpuks võtsime uksekella signaalnupu hoopis ära, aga kelluke muudkui helises ja helises ... hirmust halvatuna vaatasime teineteisele otsa.

«See on mu õde. Minu õde,» ütles Román.

Selles veendunud, otsisime amuletti kõikjalt, sokutasime ta tuppa hobuseraua, pentagrammi, ja kõikvõimalikke kolmenurgelisi sedelikesi maagilise sõnaga «Abrakadabra».

Asjata, kõik asjata. Esemed põgenesid oma kohtadelt, seintel joonistusid vormitud, kontuurideta varjud.

Romani kurnatus süvenes, ja et ta meelt lahutada, ostis ema talle uhke fotoaparaadi. Päevad otsa uitasime üheskoos ja igal pool oli meil kaasas fotoaparaat.

Ühel päeval leidis Romani ema, et mina võiksin neist kolmest üheskoos pildi teha, et saata see sugulastele Inglismaale. Koos Romaniga seadsime katusele puldanist päikesevarju ja selle all võtsid kohad sisse ema ja kaks last. Teravustasin, ja juhuks, kui ei peaks tulema välja, tegin kaks võtet. Sööstsime Romaniga neid ilmutama. Plaadid olid õnnestunud, ainult mu sõbra õe pea asemel oli must laik.

Jätsime plaadid kuivama, järgmisel päeval asetasime need pressi alla ja päikese kätte, et saada positiive.

Angeles, Romani õde, tuli koos meiega palkonile. Meie Romaniga silmitsesime esimest võtet ja ei saanud sõna suust: tütarlapse pea kohal paistis valge naisevari Angelese näojoontega. Teisel võttel paistis sama vari, aga teises asendis, kummargil tüdruku pea kohal, justkui talle midagi kõrva sosistades. Kangestusime hirmuhalvatuses. Angeles vaatas samuti fotot, aga naeris, tema naeris. See oli nii jube.

Ma lahkusin palkonilt, pagesin komistades ja kukkudes trepist alla ja tänavale jõudes pistsin jooksu, jälitatud äsjasest mälestusest. Koju jõudnud, vaatasin peeglisse. Ta oli seal, peegli hõbesügavuses, ta naeris, aina naeris.

Kes ütleb, et ma hull olen? Mõelge ise! Hullud ei maga, aga mina ju magan ... Ah! Teie arvasite, et ma ehk seda ei tea? Hullud ei maga, aga mina magan. Magan sellest ajast peale, kui ilma sündisin. Ja pole veel kordagi üles ärganud.

Hispaania keelest tõlkinud ASTA PÕLDMÄE

Octavio Paz

Kehanägemus

Octavio Paz on Mehhiko kirjanik, sündinud 1914. aastal. Ta on tegutsenud ajakirjanikuna ja diplomaadina (Mehhiko suursaadikuna Indias). On avaldanud nii luulet, proosat kui ka esseistikat, luule mõjutatud prantsuse sürrealismist ja india filosoofiast. Üks nimekamaid Ladina-Ameerika kaasaegseid poeete.

Varjud avanevad taas ja ilmub su keha:
su juuste sügav sügis, vetepild päikeses,
su suu ja metslashammaste valge rivi leekide vangis,
su nahk kui õrnkuldne leib, sinu silmad kui põletatud suhkur,
paigad, kus peatub aeg,
orud, tuttavad üksi minu huultele,
kuuvalguse kitsastee kulgemas rindade vahelt kurguni,
kukla tardunud kosk,
kõhu kõrge platoo
ja puusade lõputud rannad.

Su silmis on tiigripilgu liikumatus
ning hetk hiljem koera niiske alandlikkus.

Aina elab su juustes mesilasi.

Su selg voolab rahulikult mu silme all
nagu jõeselg tulekahju valgel.

Uinuvad vood kulutavad ööl kui päeval su savisitket pihta
ja su kaldaid, mõõtmatuid nagu kuukõrbed,
tuul puhub läbi mu huulte ja ta pikk oie katab kehade öö kahe halli
tiivaga
nagu kotka vari rabaüksinduse.

Su varbaküüned, tehtud suve selgest veest.
Sinu jalge vahel varjub uinuv sügavik,
abajas, kus taltub öö meri, ratsu mustast merevahust,
koobas mäejalal peitmas aardeid.
ahjusuus, küpsetamas armulaualeiba,
naeratavad huuled, poolavali, kohutavad,
valguse ja varju pulm, nähtav ja salatud
(siin ootab liha oma ülestõusmist ja igavest elu).

Vere kodumaa
ainus maa, mida tunnen ja mis tunneb mind,
ainus kodumaa, millesse usun,
ainus uks lõpmatusse.

Tõlkevõistlus 1978

Ülikooli äsja lõppenud tõlkevõistlus, mille tulemused said teatavaks eelmises ajalehenumbris, oli veel üks kinnitus sellest, et tõlkimishuvide ja -eeldustega noori leidub ja et olukord järelkasvuga ei ole ehk sugugi nii lootusetu nagu mõnikord on räägitud. Kui jõuame veel selleni, et kogenud juhendaja hoole all hakkab lõpuks tööle ülikooli tõlkekabinet, peaksid väljavaated tõlkimistraditsiooni alalhoidmiseks Eestis tublisti paranema.

Töid saabus võistlusele seekord üsna arvukalt, rohkem kui varasematel aastatel. Võib-olla on selles teeneid Ott Ojamaal, kes sügisel toimunud kohtumisel arvukaile ülikooli tõlkehuvilistele oma kogemusi jagas. Võib-olla on kuuldused tõlkekabineti peatsest avamisest tõlkima innustanud.

Suurim hulk töid oli inglise keelest — 6, neist 2 luuletõlget (meenutagem, et mullu oli ingliskeelne kirjandus hoopis esindamata). Kõik neli proosatõlget said žüriilt hea hinnangu. Esimese auhinna vääriliseks tunnistati **I kursuse üliõpilase Juta Rüngi tõlge M. Sparki novellist «Oleks te näinud seda kaost»**, mis jättis eesti keeles kõigiti ladusa mulje, üksikuid pisemaid ebatäpsusi välja arvates. Sparki mitte eriti lihtne stiil oli siin hästi edasi antud, ning tõlkija oli ridamisi leidnud sobivaid eestikeelseid vasteid inglise fraseologismidele. Et Juta Rünk on alles oma loomingutee alguses, võime temale asetada suuri lootusi. Rõõmustas ka see, et üks parimate tõlgete seast kuulus kaugõppeüliõpilasele (seni on nende osa tõlkevõistlusel olnud väike). **Mati Soo (kaugõppe inglise fil. IV k.) vahenduses S. Jacksoni novellist «Loterii» (II auhind)** oli suurim väärtus kõnekeele heal edasiandmisel. Mõnes kohas ehk oli tõlge liiga vaba ja mitte kõik ei olnud tähenduslikult täpne, kuid kogupildis näitas Mati Soo end lootustandva tõlkijana. **J. Weidmani novell «Lahkumine»** oli keelelt mõnevõrra lihtsam kui eelmised teosed. **Lya Olli (inglise fil. III k.)** vahendust sellest **(III auhind)** loeti kandekaks, kohanduste vabadusaste oli sobiv — kuigi üksikuis kohtades tõlkija oli lasknud end tekstist ehk liigagi kaasa haarata. Inglise keelest tehtud tõlgetest sai ergutuspreemia veel **A. Christie jutustus «Õnnetus» (tõlkinud Malle Org).** Parandust vajavaid tekstiosi oli siin ehk kokku rohkem, aga needki tundusid olevat pigem kogemuse- kui eeldusepuudusest tingitud. Luule tõlkimine teise keelde, nagu teada, on alati kõige problemaatilisem. Mõlemas tõlkes inglise keelest **(Yeats, Sandburg)** leiti olulisi puudusi. Sandburgi eestinduses oli tõsiseid sisulisi eksimusi, tähenduse väära edasiandmist. Tõlked Yeatsi luulest olid ebaühtlased (kohati oli nagu püütud jälgida riimilist struktuuri, kohati mitte), kuid nende tegija võiks oma katsetusi jätkata, seda enam, et inglise luule on eesti keeles seni esindatud ülipuudulikult.

Saksa keelest oli eestindatud 4 tööd. Üksmeelselt pidas žürii neist parimaks **Ülle Masingu (saksa fil. III k.) vahendust E. T. A. Hoffmanni novellist «Rüütel Gluck»**, mis sai ühe kahest esimesest auhinnast. Valitud oli kirjanduslikult arvestatav pala, mis oma ulatusega (12 lehekülge masinakirjas) suutis näidata tõlkija võimeid. Eestindus oli üldiselt hea sõnavalikuga ja ladus. Väheseid ebateheiteid võis teha mõningasele originaalteksti liiga lähedasele jälgimisele ning mõnele sõnavastele. Vahe eelneva ja teiste saksa keelest lähtunud tõlgete vahel oli märgatav. Ergutusauhinna pälvis neist **Eeva Viira eestindatud K. Tucholsky «Kunst valesti reisida».** Positiivselt hinnati seda, et algteksti iroonia tuleb tõlkes esile. Kohati oli aga eestikeelses sõnastuses ebaloomulikkust, ebatäpsusi ja mõningaid vigugi. Teise ergutuspreemia sai **Pille Aav,** kes oli valinud tõlkimiseks **K. Siesicka jutustuse «Tüdruk päikesevarju all».** Kahjuks ei paku pala erilist huvi sisuliselt ja algkeele sõnastuski on võrdlemisi hall. Seda olemasolevat oli katsutud üsna püüdlikult eestindada, eriti kõnekeele repliikide edasiandmisel. Leidus aga ka niisugust, kus algkeele konstruktsioon paistis läbi või eestikeelne lause oli raskesti arusaadav. Ilmselt on tõlkijal kogemusi veel napivõitu. Tunnustust ei leidnud seekord saksa keelest tõlgitud **D. Kleine «Mõrv järveäärses majas».** See esialgu mitte just paljutõotava kriminaalromaani algus ei moodusta lugeja jaoks terviklikku katkendit ega paku ka keele poolest tõlkimiseks tänuväärset materjali. Suurim etteheide tõlkijale oli paigutine liigne kinniolemine algkeele tekstis. Leidus ebatäpsusi ja vähemal määral ka vigu. Selleks et tõlkijaks saada, peaks praeguse tõlke tegija erilist tähelepanu pöörama eesti keele väljendusvõimaluste tundmaõppimisele.

JUTA RÜNK

Eestindusi soome keelest oli 3. Neist **III auhinna vääriliseks tunnistati T. Pekkaneni novelli «Kuldmünt» eestindus Eevi Kärdlalt.** Pala üldlaadi oli tabatud. Sõnalised vasted olid valdavalt vastuvõetavad. Nende kõrvale oli aga pudenenud ebatäpsusi, esines mõningaid vahelejätmisi ja konarust eestikeelses väljenduses. Ergutusauhinna pälvis **Anu Uustalu, kahe V. Huovineni pala tõlkija.** Mõlemas oli soomekeelne tekst üsna asjalikult edasi antud. Paaril juhul oli tulnud eesti olustikus olematuile reaalidele sõnalist väljendust nuputada. Oli aga ka seda, millega eestikeelses sõnastuses nõustuda ei saa, või otseseid vigu. Mõlemate soome proosa vahendajate puhul näib, et on olnud raskusi niisuguste palade leidmisega, mis trükis ilmumisel äratuksid tingimata lugejate huvi. Teiseks on mõlemal juhul algkeele — lähedase sugulaskeele — sõnastus veel tõlkes paiguti tuntav. Ergutuspreemiaga tunnustati samuti **Edakai Simmermanni eestindusi E. Kilpi luuletustest.** Valik peaks pakkuma meie lugejale huvi. Žürii leidis, et vabavärsiliste luuletuste põhitooni oli tabatud, üksikkujundite edasiandmisel oli rida õnnestumisi. Paiguti oli tõlkija aga algkeele lihtsad kujundid muutnud keerukamaks või andnud edasi ebatäpselt. Teatavasti ei tarvitse ju vabavärsi puhul tingimata kinni pidada algkeele silpide arvust, mis eesti keeles muidugi kipub vähemaks jääma. Võistlusele saabunud luuletõlgete seas olid aga kõnealused värsid ühed parimad.

ÜLLE MASING

Leedu keelest oli nagu mullugi 2 vahendust, üks neist, **R. Lankauskase novell «Üksinda avamerel», pälvis ergutuspreemia. Birute Želvite,** kes rõõmustavalt paistis silma juba eelmisel tõlkevõistlusel ja kel on kahtlemata eeldusi tõlkimiseks, oli seekord viimistluseks siiski vähem aega leidnud. Nagu märkis retsensent M. Loodus, oli tähenduslikke eksimusi küll vähe, kuid algupärandi atmosfäär ei jõudnud päriselt tõlkesse. Tõlkija eesti keel võinuks olla rikkam ja selle kasutus läbimõeldum.

T. Danielssoni novell «Muinasjutt suurest sõnade limiteerimisest», ainus tõlge rootsi keelest (kahju, et ainus!), oli eesti keeles üldiselt ladus, vaid kohatiste algkonstruktsioonis kinniolemistega. Siiski tundus, et originaali traditsioonilise muinasjutu stiili oli liiga vabalt tõlgendatud ning leidus ka sisulisi eksimusi — seega algkeele tundmine jättis tõlkijal veel soovida.

Nagu näitas vabariikliku tõlkevõistluse värske kogemus, on vene keele oskajaid Eestis küll hulganisti, häid tõlkijaid vene keelest aga hoopiski vähe. Sama kehtib ka meie võistluse kohta. Taas oli tõlge vene keelest üks nõrgemaid. Sisu vääritimõistmist ei olnud, kuid eesti keel — originaalis liigse kinniolemise tõttu — kõlas väga kunstlikult. Kuidas küll ühendada neid kahte — võõrkeele ja emakeele tundmist? Näib olevat ilmselge, et mõnevõrra tuleks tänapäeva eesti keelt õpetada ka vene ja võõrfiloloogia osakonnas. Need inimesed, kes neis osakondades lõpetavad, ei lähe ju enamasti tööle välismaale või vennasvabariikidesse, vaid jäävad siia. Selleks aga, et siin haridusprotsessis ja filoloogilises kultuuris täisväärtuslikult osaleda, on emakeele hea tundmine hädavajalik.

Hea meel on, et selgi korral oli tõlgete seas neid, mis on välja kasvanud tööst TRÜ orientalistikakabinetis. **Enn Veldi (inglise fil. V k.) tõlked jaapani ja hiina keelest** olid P. Nurmekunna hinnangul korrektsed, kahju ainult, et tõlkija midagi suuremat polnud käsile võtnud. Praeguste nappide tõlgete juures jäi ka mulje põgusaks.

(Järg 4. lk.)

Kehakultuuriteaduskond

Vilistlaste kokkutulek

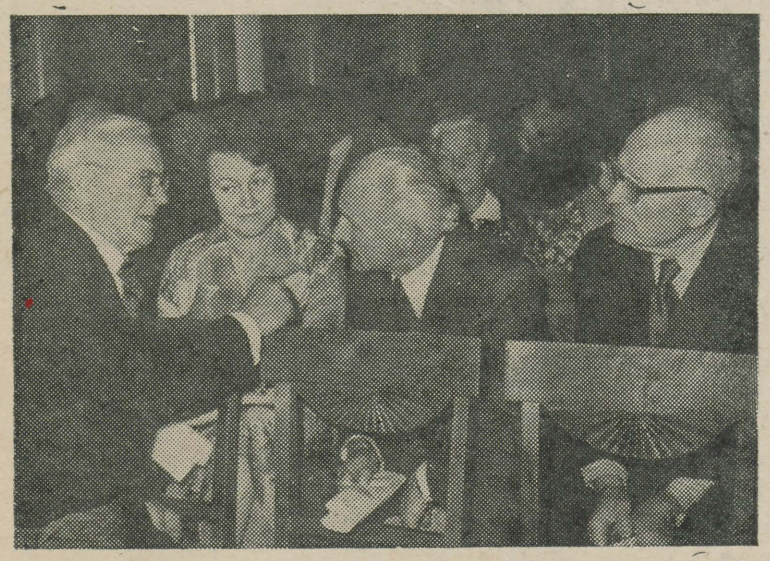

● Vestlushoos on 1928. a. õppejõuna alustanud Eesti NSV teeneline sporditegelane Aleksander Kalamees (vasakul), võimlemise kateedri õppejõud Liidia Uustal (1940. a. lennust), Artur Palgi (1931. a. lennust) ja Eesti NSV teeneline õpetaja Endel Arand (1931. a. lennust).

● Ettekannete ajal. Jüri LAANE fotod

Kehakultuuriteaduskonna asutamisest möödub tänavu 50 aastat. Juubeliüritused algasid 26. mail vilistlaste kokkutulekuga. Rohkem kui 1100 vilistlasest kogunes aulasse 431. Pärast rektori avasõna esinesid ettekannetega Eesti NSV Kehakultuuri- ja Spordikomitee esimehe esimene asetäitja K. Arusoo, dekaan A. Viru, Eesti NSV teeneline treener K. Valgus, Eesti NSV teeneline õpetaja H. Pukk ja Eesti NSV teeneline sporditegelane V. Kivi.

Seejärel jätkus kokkutulek erialade kaupa kateedrites. Suurt rühma vilistlasi autasustati teaduskonna tänukirjaga.

Lõkkeõhtust Käärikul võttis osa üle 350 vilistlase. Kuulati isetegevusprogrammi ja lasti kõlada laagrilauludel. Varavalgeni mängis ansambel «Fix», keda juhatas vilistlane Väino Land.

Laupäeval jätkusid üritused kursuste kokkutulekutega.

VLADIMIR RIIVES

23. mail varises manalasse üldfüüsika kateedri professor füüsika-matemaatikadoktor Vladimir Riives.

V. Riives sündis 28. oktoobril 1916. a. Tartus raudteelase perekonnas. Alghariduse omandas ta 1924—1935 H. Treffneri gümnaasiumis, Tartu Ülikooli matemaatika-loodusteaduskonna matemaatika-osakonnas õppis 1935—1940, lõpetades kiitusega astronoomia erialal.

V. Riives oli 1938—1941 Tähetorni ja 1944—1947 TRÜ astronoomia kateedri assistent. Aastail 1947—1960 töötas ta teadurina ja hiljem sektorijuhatajana ENSV TA Füüsika ja Astronoomia Instituudis. 1950. a. kaitses ta füüsika-matemaatika kandidaadi väitekirja teemal «Gaaside eraldumine komeedi tuumast».

1960. a. pöördus V. Riives tagasi TRÜ teenistusse, jätkates teaduslikku tööd. Ta kaitses 1968. doktoriväitekirja teemal «Komeetide fotomeetriline uurimine.» Professori kutse anti V. Riivesele 1972. a. Aastast 1975 oli ta TRÜ üldfüüsika kateedri professor.

Tema tööstaaž ülikoolis ulatus 27 aastani. Tal oli suuri teeneid noorte astronoomide, samuti füüsikapedagoogide ettevalmistamisel. V. Riives luges üldastronoomiat, taevamehaanikat jt. astronoomiakursusi, juhendas üldfüüsika ja astronoomia praktikume, kursuse- ja diplomitöid.

Teaduslikus töös keskendus kadunu juba varakult astrofüüsika tähtsale harule — komeetide füüsikale. Ta töötas 1946. aastal välja komeetide matemaatilise mudeli ja rakendas seda vaatlusandmete töötlemisel, jõudis originaalsetele järeldustele komeedi tuuma ja gaasilise kesta ehituse kohta. Oma uut originaalset komeetide fotograafilise fotomeetria meetodit rakendas ta vaatlusel Tartus. Need tööd tõstsid V. Riivese komeetide füüsika uurijate esiritta ja töid talle laialdase tunnustuse NSV Liidus ja välismaal. Tema teaduslike tööde koguarv on 38.

Alates 1952. a. oli V. Riives Rahvusvahelise Astronoomia Uniooni liige, samuti NSV Liidu Teaduste Akadeemia Astronoomia Nõukogu liige komeetide füüsika alal.

Kadunu oli alates 1963. a. NLKP liige, Tartu Linnanõukogu 1957—1961 koosseisu saadik, TRÜ parteikomitee liige, TRÜ füüsikaosakonna parteibüroo sekretär, TRÜ Nõukogu liige, teaduskonna metoodilise ja konkursikomisjoni esimees.

Kaotus on suur astronoomide perele, Tartu Riiklikule Ülikoolile, üldfüüsika kateedrile ja meie noortele ülikooli füüsikaosakonnas ja keskkoolides.

Vladimir Riivesest jääb püsima mälestus kui tublist pedagoogist, algatusvõimelisest teadlasest ja heast kolleegist.

Kolleegide nimel
PAUL PRÜLLER

Tõlkevõistlus 1978

(Algus 3. lk.)

Tõlgete puuduste poolt kokkuvõtvalt üle vaadates näib, et peamised vajakajäämised on järgmised: 1) ei osata alati leida sobivat pala tõlkimiseks, 2) tundmatu keelendi puhul haaratakse sõnaraamatust esimene vaste, kaalumata, kuidas see sobib konteksti, 3) lastakse end mõjustada algkeele sõnastusest, 4) ei osata leida küllaldaselt eesti keele loomulikku väljendusviisi. Nagu varasematel aastatel ja isegi rohkem kui tavaliselt oli heatasemelisi töid. Huvi tõlkimise vastu ülikoolis ei ole raugenud, vaid suurenenud. Lootkem, et koik need, kes esiletõstmist väärisid, oma tegevust jätkavad, edasi tõigivad, ja võimalikult palju, sest esimesed tingimused ilukirjanduse heaks tõlkimiseks on praktika ja kogemus.

Lõpuks veel tõlkevõistluse viljade edasisest saatusest. Ülalnimetatud tõlgete hulgas on mitugi vaieldamatu kirjandusliku väärtusega teost (on alati rõõmustav, kui tõlkija ei piirdu üksnes oma tegevuse lingvistilise kül ega, vaid ilmutades sügavamat kirjanduslikku huvi, leiab tõlkimiseks teose, mis võiks rikastada meie kirjanduskultuuri). Väiksema viimistluse järel on tõlkevõistluse parimad tööd alati osutunud avalduskõpseks. Paradokslikult on üha raskemaks muutunud aga nende avaldamine. «Noorus», kus varem ilmusid meie konkursi esikohatööd, tõlgete ja üliõpilaste tõlkeloomingu vastu enam huvi ei tunne. «Loomingu» avaldamisruum on alati olnud äärmiselt piiratud. Seetõttu on viimaste aastate headest ja kunstiväärtuslikest tõlgetest mitugi trükis seni ilmumata. Sellest on väga kahju. Vajadus tõlkekirjanduse ajakirja järele vabariigis (näiteks kvartaliväljaandena) tundub olevat selge. Ilma selleta on raske ette kujutada tõlkimistegevuse sihipärast suunamist ning tõlkijate uue põlvkonna kasvatamist.

AINO VALMET,
JÜRI TALVET

TÕLKEVÕISTLUS 1979

kuulutatakse välja alates tänasest, 9. juunist 1978. a.

Tõlgime eesti keelde maailma mis tahes keelest ilukirjandust. Proosatekstide (novellid, esseed või terviklikud katkendid romaanist) pikkus võib olla 5—10 masinakirjalehekülge (2 intervalliga), luuletusi tuleb võistlusele esitada vähemalt kaks ning ühelt ja samalt autorilt. Tööd ei tohi olla eesti keeles trükis varem avaldatud. Esitada tuleb nii originaal kui tõlge kolmes eksemplaris. Premeerimiseks on ette nähtud 200 rubla, mille žürii võib tööde tasemest ja hulgast lähtudes välja jagada täies suuruses või osaliselt. Eripreemia on parimale vahendusele NSV Liidu rahvaste kirjandusest.

Osa võivad võtta kõik, kes võistluse väljakuulutamise hetkel või alates järgmisest õppeaastast on TRÜ statsionaarsed või mittestatsionaarsed üliõpilased. Tööd tuleb varustada märgusõnaga ja pealkirjaga «Tõlkevõistlus 1979», lisada suletud ümbrikus tõlkija nimi, teaduskond, kursus ja elukoht ning toimetada hiljemalt 10. veebruariks 1979 ajalehe «TRÜ» toimetusse.

Žürii, ELKNÜ TRÜ komitee, ajaleht «TRÜ»

Selleks aastaks kõik

Sessi lähenemist meenutab ka kirevuse kaotanud teadetetahvel peahoones. Seda enam püüdis pilku žurnalistikaringi liikmeid selle aasta viimasele kokkusaamisele kutsuv suur ja särav kuulutus, mis edukalt konkureeris kehalist karastust eeldavast klubilisest massiüritusest teatava pannooga. Niipalju «pläkatitest», aga 23. mai õhtul istus tulevane žurnalistide kaader «Sophokleses» ja võttis tehtut kokku.

Õhtu peamine sisustaja oli psühholoogia sektsioon, kus P. Vihalemma käe all innukalt tegeldakse isiksuse uurimisega. Eelneva testimise põhjal saime nüüd teada, mida kujutab endast nn. keskmine žurnalistikaüliõpilane. Korraldati ka mitu tajukatset fotodega. Selgus tõsiasi, et inimese iseloomustamisel lähtume kahjuks liiga tihti stereotüüpidest, teadvuses kinnistunud eelarvamustest, laseme end kergesti eksiteele viia.

Sotsioloogia sektsiooni juhendaja M. Lauristin visandas «Tõe ja õiguse» lavastuse vastuvõtu esialgse pildi. Sügisel ootab ees tõsine uurimistöö.

Esimese aasta tegemisi resümeerides leiti, et meeldejäävaim oli pressikonverents E. Anupõlluga. Ettepanekuid tuli küllaga. Enam oleks vaja ringis analüüsida žurnalistikaüliõpilastelt ilmunud artikleid jne. Loodetavasti täitub suur osa plaanidest nüüd juba järgmisel õppeaastal.

KÄRT TÖNISSON

Vaino Vahingu...

(Algus 2. lk.)

sionaalsuse ja meelelise kujundi allakäik on varasemates juttudes niivõrd ilmne, et sellele võib järgneda vaid tõus (mida Vahingu hilisem looming kinnitabki).

Ilmselt ei küüni Vahingu varasemad jutud hilisemate tööde («Sina, «Näitleja», «Tundmatusse linna») tasemele ja jäävad suures osas etüüdideks ning skitsideks. Kuid nendes arendas Vahing välja oma meetodi, mis esialgu jäi liiga puhtalt meetodiks, aga mis «Sinas» on juba vahendiks saanud ja kirjaniku uuele kvaliteeditasandile tõstnud.

«Sina». Sellest jutustusest võiks ammutada nii mõndagi Vahingu mõistmiseks. Siin ei segata enam ära kujutluslikku ja reaalsust, nende vahel on piirjoon. Teos on minajutustus, pihtimuslik jutustus, mis juba ise välistab konstruktiivsuse ja järsu lakoonilisuse, mida kohtasime varem. Stiil on vahetu, voolav ja süvenev. Nagu varasemates jutustustes, ei kipu Vahing ka siin üldistama, kuid ta avaldab arvamust, ei jää kommenteerijaks. «Sinas» nagu oleksid kirja pandud kõik need varasemate juttude vahelejättelised kohad ja tühimikud, Vahing kui inimene ja kirjanik muutub lähedasemaks.

Vahingul on üks omadus, mida H. Runnel nimetab totaalsuseks. Vahing on totaalne inimene, s. t. tema eraelu, tema nõrkused ja pahed on toodud lugejate ette. Suurema usutavuse saavutamiseks on ta isegi maininud enda nime ja teoseid, juhtumisi, mille põhjal on need kirja pandud, sündmusi eluloost, nii et meil ei jääks mingit kahtlust, et minategelaseks on just nimelt Vaino Vahing. Kui selline otsekohesus ongi algul harjumatu, sest autorit võidakse kahtlustada ekshibitsionismis, siis edasi lugedes see tunne kaob, mida silmakirjalik siirus siiruse pärast pole võimeline saavutama. Põhjuseks on see, et eraelu (pikantsed) üksikasjad pole lükatud esiplaanile.

Objektiivne ajaline järgnevus on Vahingul ühendatud subjektiivse ajaga, s. t. muljete ja assotsiatsioonide reaga. Assotsiatsioonid kasvavad sujuvalt üksteisest välja, toimub jagunemine peenteks niidistikeks, millel on ometi oma kindel põhijoon, mis ei valgu laiali ebaolulistesse detailidesse. Sellist liikumist võib hästi sümboliseerida labürint (on ka «Näitleja» kaaneillustratsiooniks), mille käike mööda ekslevad muljed ja mõtted, millest nad aga ka ei välju. Säärasele subjektiivsele ajale on iseloomulik mitmesuguste meelekujundite erksus (puudus varasemates juttudes) ja hüviorbiidist väljajääva ignoreerimine.

Olen kindel, et Vaino Vahingu parimatel töödel on kestev väärtus, sest nende lugemisel valdab sama süvenemise tunne, mis on iseloomulik heale kirjandusele. Ta on kirjanik, kelle antud meetodil ja kogemustel on tulevikku.

JAAN UNDUSK

Kuhu edasi...

(Algus 2. lk.)

tusi — Maa, elu — sisendab «Solaris», niisamasugust eluusku — «tavalise inimese — massi hulgast — säravad silmad, mis vaatavad otse sinule» ja «tummade inimpõlvede toetavad õlad minevikust» — annab «Andrei Rubljov». «Tõe ja õiguse» segipaisatud liinid, retro- ja introspektiivsed vaated, korraks fikseeritud objektiiv — «suured plaanid» ja jälle edasi tõtlevad «kaadrid», autori eneseväljendus — kujundite kaskaadid, mu meelest ilmneb just selles lavastuses erilise selgusega Toominga «filmilik mõtlemine». Lava on talle kitsas, tema «nägijahoiak» ei hooli, et teater sünnib ikka ja alati ainult inimese läbi, tema näitlejad muutuvad abstraktsioonideks, ta tahab haarata kogu materiaalset ja mateeriatagust, üheaegselt on tal laval luule ja räme tõelus — selle kõige pärast tundub mulle, et pealkirjas seatud küsimus on enam kui autori pelk enesereklaam.

Niisiis uue ja võib-olla «oma» äratundmine? Ka selles võib näha lavastuse väärtust. See ja Toominga vaieldamatu andekus mulle «Tões ja õiguses» enim tähendaski, sest Toominga eetilisi tõekspidamisi, mida ta didaktiku visadusega lavastusest lavastusse sisendab, ma ei jaga.

Etenduse «roosa» lõpp sümboliseerib nagu igavikulise tõe (põlvkondade järjepidevus, mälu) äratundmist, mis annab jõudu elamiseks, aga maises elurингis on selline põlvkondade lähikontakt üksnes hetkeks muidu valitsevas verevaikuses. Nende hetkede eelistamine muu elu ees (kas see siis polegi elu?) tundub mulle ebaõiglasena, ei lunasta nad ju muud elu, ei vaigista südametunnistust — elu, mis on rohkem võitlus kui mediteerimine, jääb.

TÕNU KARRO

Võlglased

Õpperaamatukogu lugemissaali ei ole raamatuid tagasi toonud A. Abon, V. Davõdenko, E. Grünvek, V. Joosep, K. Jäger, M. Kahru, I. Kalde, E. Kalitševa, M. Karpova, T. Kivestik, J. Kolesnikov, K. Koort, A. Koškarjov, K. Kurašvili, N. Kurdgelia, K. Kvartshava, H. Kõiv, R. Laus, A. Liik, S. Liil, A. Malinovski, M. Matkova, M. Miggur, D. Nutzubidze, K. Orav, J. Ott, E. Pajula, V. Polianski, R. Roosve, L. Savoskina, M. Sild, Ü. Talviste, E. Tamm, P. Tammetalu, M. Tihane, R. Tootmaa, E. Tuvikene, M. Vakk, L. Valgus, R. Vollmann.

Lõpuaktused

Õigust.	21. juunil	kl. 12
Bioloogia-geograafiat.	22. juunil	kl. 1[illegible]
Majandust.	23. juunil	kl. 1[illegible]
Kehakultuurit.	27. juunil	kl. 1[illegible]
Ajaloot.	28. juunil	kl. 11
Matemaatikat.	28. juunil	kl. 1[illegible]
Arstit.	29. juunil	kl. 1[illegible]
Füüsika-keemiat.	30. juunil	kl. 11
Filoloogiat.	1. juulil	kl. 11

NB!

Järgmine ajaleht ilmub 23. juunil, semestri viimane lehenumer (lõpetajatele) 30. juunil.

TOIMETAJA V. SOOTAK

«Tarty Riiklik Ülikool» («Тартуский государственный университет»). Орган парткома, ректората, комитета ЛКСМ и профкома Тартуского государственного университета, г. Тарту Эстонская ССР.
Hans Heidemanni nim. trükikoja trükk, Tartu, Ülikooli 17/19. III Üksiknumbri hind 2 kop. Tell. nr. 2726. MB-04964.

Uut teatmekirjandust Toomel

Аллен К. У. Астрофизические величины. M., 1977. 446 lk. 17T — 57.

Бурлянд В. А. Грибанов Ю. И. Радиолюбительские конструкции. M., 1977. 215 lk. 24Bi — 172.

Воропаев Н. Д. Англо-русский словарь по квантовой электронике и голографии. M., 1977. 504 lk. 18S — 32.

Карапата А. П. Диагностический справочник терапевта. Киев, 1976. 222 lk. 22T — 178.

Либман В. А. Американская литература в русских переводах и критике. Библиография 1776—1975. M., 1977. 451 lk. 12Bi — 203.

Немецко-русский словарь по полиграфии и издательскому делу. M., 1977. 448 lk. 8S — 17.

Севрюков В. Н. Чешские научно-технические сокращения. M., 1977. 175 lk. S — 19.

Фирсов З. П. Плавание. Справочник. M., 1976. 383 lk. 25T — 38.

Хоккей. Справочник. M., 1977. 312 lk. 25T — 37.

Kontrolleksemplar

AR Fr. R. Kreutzwaldi nim. ENSV Riiklik Raamatukogu

KÕIGI MAADE PROLETAARLASED, ÜHINEGE!

tartu riiklik ülikool

EKP TRÜ komitee, TRÜ rektoraadi, ELKNÜ TRÜ komitee ja TRÜ ametiühingukomitee häälekandja

Nr. 19 Reedel, 23. juunil 1978 XXX aastakäik

12. juunil avati Feodor Klementi hauamonument

Akadeemik.

Füüsik.

Sotsialistliku töö kangelane.

Rektor.

Rektor 19 aastat. Nõukoguliku kõrgkooli väljakujunemise ajal. Ajal, mil eriti oskuslikult tuli paigutada vana kaadrit, kujundada välja uut. Ettenägelikult tabada momendiülesandeid. Nii ettenägelikult ja viljakalt, et aastal 1978 jõudis Tartu Riiklik Ülikool Nõukogude Liidu juhtivate ülikoolide hulka.

Õppejõud, kolleeg, kes oma sügava intellekti ja inimlikkusega avaldas suurt mõju. Oskas kritiseerida ja samal ajal lugu pidada. Andis isalikku eeskuju. Tema kõikemõistva naeratuse on hästi tabanud kunstnik Stanislav Netšvolodov, hauamonumendi autor.

Nii kõnelesid Raadi kalmistul meie kauaaegse rektori kalmul tänane rektor professor Arnold Koop, kõrg- ja keskerihariduse minister Ilmar Nuut, linna parteikomitee sekretär Johannes Lott, EPA rektor dots. Nikolai Kozlov, eksperimentaalfüüsika kateedri juhataja professor Karl-Samuel Rebane ja teised. Kohal olid rektori lapsed ja teised omaksed. Ülikooli endised ja praegused laulumehed Tartu Akadeemilisest Meeskoorist Richard Ritsingu juhatusel kandsid ette «Gaudeamuse» ja professor Feodor Klementi lemmiklaulu «Kuldrannake».

Jüri LAANE fotod

Tänapäeva paremaks mõistmiseks

Uued mõtted, uued ideed on tõeliselt tugevad ainult siis, kui nad oma juurtega ulatuvad pikaajalistesse praktika kogemustesse ja ammutavad sealt oma jõudu. Seepärast lähtutakse NLKP ajaloo õppimisel ja õpetamisel seostest, mis on ajaloo üksikute etappide vahel, ja põhjustest, miks konkretiseeruvad ühel või teisel perioodil erinevad ülesanded ja faktorid.

NLKP XXIV ja XXV kongress moodustavad kommunistliku ühiskonna ehitamise ülesannete tervikliku kompleksi, mille lahendamine eeldab kõigi olemasolevate jõudude maksimaalset arvestamist ja kasutamist. NLKP XXIV kongressi aruandekõnes esitas L. Brežnev meetmete hulgas käsitluselt ja ulatuselt uut moodi ka töökollektiivide osa, nähes selles tähtsat tegevusvälja võitluseks nõukogude inimeste tööalase ja ühiskondliku aktiivsuse suurendamise eest, kus kujunevad töötajate uued sotsialistlikud omadused ning sõpruse ja seltsimeheliku üksteise abistamise suhted.

Töökollektiivide eredast osast arenenud sotsialistlikus ühiskonnas kõneleb uus nõukogude konstitutsioon, kus töökollektiivide ulatuslikud ülesanded ja tegevussfäär on konkreetselt määratletud.

Et kaasaegne töökollektiivide tähelepanuorbiiti lülitamise mõte ei tekkinud ootamatult, üleöö, näitavad hiljuti avaldatud L. Brežnevi memuaarteosed «Väike maa» ja «Taassünd». Korduvalt, variatsioonides, jõuliselt ja suure südamesoojusega tõstetakse «Väikeses maas» esile oma väeosa, oma polgu või roodu idee. Kui rasked ei oleks ka lahingud, on «oma üksus» ikkagi see, mis annab seletamatut jõudu, julgust, kindlust ning aitab sepistada võitu. Mida keerukam on olukord, mida ulatuslikumad ja vastutusrikkamad on ülesanded, seda enam hakkab ettevõtmiste edukuse kaalukeelt mõjutama jõudude kompleks, mis peitub «oma roodus», «oma polgus», «oma diviisis» — ühesõnaga «oma kollektiivis».

Kollektiivi kujunemisest, nagu näitab «Taassünd», olenes edu «Zaporožstali» ehitusplatsil, kollektiivi kujundamist teenisid mitmesugused organisatsioonilised abinõud — olgu see siis töö avalikkus või tegevus kaadri kasvatamisel.

Ka nendest kogemustest alustas oma sündi töökollektiivi eriliste jõudude idee, et avalduda partei XXIV kongressil ja jõuda esmakordselt ka uue ühiskonna ehitamise tähtsa dokumendi — nõukogude konstitutsiooni veergudele. «Väike maa» ja «Taassünd» aitavad veenvalt ja emotsionaalselt näidata, kuidas on tänapäev ühendatud mineviku praktiliste kogemuste varamuga, aitavad paremini tunnetada tänaste napisõnaliste formuleeringute sügavat sisu, ajaloolist kujunemist ning elulisust.

JOHANNES KALITS

Sessioonikaja

Sel ajal, kui toimetuses eksamilugu valmis, kõndis all peahoone fuajees ringi äärmiselt pidulikus riietuses, imepäraste nägudega noori inimesi. Juba ilmus teisigi, vanemaid, lilled käes. Need, kelle pärast aulatäis rahvast kokku oli tulnud, olid selle aasta esimesed lõpetajad — juristid.

Tänavuste juristidiplomi omanike kohta lausus teaduskonna prodekaan Inge-Maret Orgo, et tubli rahvas oli. «Riigieksamid läksid hästi, eriti päevastel üliõpilastel. Kaugõppes oli kolmele komistuskiviks eriala eksam.» Kiitusega lõpetasid statsionaarsete hulgast Jüri Vissak, Uno Veering, Heiki Pisuke, Kaie Raag, Viive Kärp ja Erika Aus. Teiste hulgast tõstis prodekaan esile veel Märt Raski, kes oli kursusevanem. Niipalju diplomandidest.

Õigusteaduskonna teistel kursustel kestab sessioon 8. juunist 5. juulini. Enamasti on sooritatud juba 2—3 eksamit. Sessioon kulgeb tavapäraselt, eriliste üllatusteta. Kõige raskem sessioon on see II kursusele. Miks? Eksameid on palju, ained ulatuslikud ja rasked: dialektiline materialism, nõukogude tsiviilõiguse üldosa, kriminaalõiguse üldosa, tööõigus jt. Läbikukkumisi on olnud dialektilise materialismi eksamil.

III kursusel tuleb pärast eksameid tutvumispraktika. Minnakse prokuratuuri, kohtusse, täitevkomiteedesse ja majandusorganisatsioonidesse.

Eile lõpetasid bioloogid-geograafid. Kiitusega diplomi said geoloogid Peep Männik ja Väino Tolk, geograaf Kalev Lust ja bioloogid Änne Kahru, Mati Kahru, Tiina Klaus, Raivo Mänd, Kalev Rattiste, Toomas Saat ja Maere Vapper.

Täna on aula majandusteaduskonna lõpetajate päralt. Ja siis kuni 27. juunini on pikem vaheaeg. Kahjuks ei jõua lõpetajate erileht alati kõikide asjaosalisteni. Mis parata. Esimeste ja viimaste lõpetajate vahe on liiga pikk. Sel ajal, kui esimestel diplomid käes, ei ole veel kõigil eksamid tehtud. Olgu siinkohal öeldud, et seda viimast lehenumbrit saab hiljem ka toimetusest, kui kellelgi selleks soovi on.

Viimased kursused lahkuvad, asemele laekuvad peagi sisseastumisavaldused uutelt üliõpilaskandidaatidelt.

Eksamisõel jahvatab veel edasi.

VARJE SOOTAK

Rektori käskkiri

Rektor avaldas kiitust Lahemaa rahvuspargis toimunud V noorte teadlaste kooli organiseerijatele prof. kt. Endel VAREPILE, dots. kt. Ivar AROLDILE, vanemteadur Jüri JAGOMÄELE, vanemlaborant Ilja KALALE ja stažöör Jüri ROOSAARELE; spordipäeva eduka korraldamise eest dots. Uno SAHVALE, vanemõpetajatele Liidia UUSTALILE, Kaarel ZILMERILE, Ehta VIRULE ja Milvi VISNAPUULE ning instruktor Silvia LEEDILE; kehakultuuriteaduskonna 50. aastapäevale pühendatud vilistlaste kokkutuleku eeskujuliku läbiviimise eest dots. Evald MÄEPALULE ja vanemõpetajatele Valter LENGILE, Heino TIDRIKSAARELE, Linda JAANSONILE ja spordibaaside juhatajale Enn UIGALE.

Eeskujuliku töö eest 20 aasta jooksul avaldati kiitust teadusraamatukogu köitjale Veera SILLASOOLE.

Rektor õnnitles

50. sünnipäeva puhul hospitaalsisehaiguste kateedri dots. Koit ESTERIT ning meditsiini kesklaboratooriumi vanemtehnik Herbert SAARMAT, tänas juubilare eeskujuliku töö eest ning soovis edu edaspidiseks.

Tänu

Tartus toimusid kehalise kasvatuse õppejõudude kvalifikatsiooni tõstmise teaduskonna juures kursused Balti liiduvabariikide kõrgkoolidele. Osavõtjad märgivad kursuste ladusat korraldust ja kõrgetasemelist õppetööd, milles oli suuri teeneid dekaan dots. Arnold Vaiksaarel ja metoodik Helga Tohvril. Tänatakse prof. A. Viru, T. Karu, P. Kõrget, dots. H. Valgmaad, S. Oja, E. Kudu, vanemõpetaja L. Jaansoni jt. Toimetusele saadetud tänukirjale on alla kirjutanud D. Bogdanov ja Z. Bogdanova Permi RÜ-st, O. Skvortsova Vilniuse RÜ-st, E. Barkauskene Kaunase Medi'siiniinstituudist, S. Bazanova TPI-st.

EKP TRÜ komitees

12. juuni istungil andis 1977/78. õppeaasta poliitharidusvõrgu tööst ülevaate ideoloogiasektori liige vanemõpetaja K. Jaanson.

Marksismi-leninismi ülikooli I kursuse lõpetas kevadel 85 ja II kursuse 76 inimest. Käsil on viimase lennu komplekteerimine nendest, kes esmakordselt marksismi-leninismi ülikooli tööst osa võtavad. Esialgsete andmete järgi peaks osavõtjaid olema ligi 90. Seejärel vajab programm ümbertöötamist, et uut ringi alustada.

Ülikoolis töötas õppeaasta jooksul 31 teoreetilist seminari 818 osavõtjaga ja 19 poliitringi 470 osavõtjaga. Kuulajad peaksid kohal käima agaramalt. Mõningaks probleemiks on poliitharidusvõrgu töös olnud senini temaatika. Kohati kalduti liigselt erialasse. Propagandistideks peaksid olema aga ainult kommunistid.

Loengulise propaganda olukorrast kõneles ühingu «Teadus» ülikooli organisatsiooni esimees dots. kt. M. Saarma. Praegu tegutseb 19 sektsiooni ligikaudu 450 liikmega. 1977. a. jooksul esineti 3059 korda. See arv oleks arvatavasti suuremgi, sest kõiki esinemisi pole alati kirja pandud. Senisest rohkem peaks ülikoolis üliõpilaslektoreid olema, praegu on neid 70 ringis. Sõnavõttudes arvati, et rohkem tuleks ette valmistada lektoreid, kes kõneleksid sotsialistliku elulaadi, kommunistliku moraali ja teistel niisugustel teemadel.

19. juuni istungil anti soovitus NLKP liikmeks astumiseks arstiteaduskonna VI kursuse üliõpilasele Tamara Vorobjovale ning liikmekandidaadiks astumiseks filoloogiateaduskonna V kursuse üliõpilasele Tiina Toomasele ja arstiteaduskonna IV kursuse üliõpilasele Oleg Sevtšukile.

Algab EÜE töösuvi

1. ETTEVALMISTAVATE RÜHMADE TEELESAATMINE ...
   ... toimub Tartu regiooni rühmadele 25. juunil Tartus. Malevlaste registreerimine algab kell 10 TRÜ peahoone fuajees. Kell 11 algab koosolek keemia ringauditooriumis. Malevlased sõidavad rühmadesse kell 12. Kõigil rühmakomandöridel ja -komissaridel osavõtt kohustuslik.
   ... ja kõigile ülejäänud rühmadele Tallinnas TPI peahoones algusega kell 10.
2. AKTIIVSE TÖÖPERIOODI PIDULIK AVAMINE ...
   ... toimub kogu malevale 1. juulil Tallinnas. Malevlased kogunevad kella 9.30 alates Maarjamäe Memoriaalkompleksi parkimisplatsile. Kell 10.30 rivistutakse Saare teele (Kose tee ja Lepa tänava vahelisele lõigule. Kell 12 sõidavad malevlased rühmadesse.
3. EÜE VORMIDE KÄTTESAAMINE ...
   ... toimub regiooniti. Tartu regiooni rühmad saavad vormid kätte Tartus orienteerivalt 24. juunil. Terve rühma vormid antakse iga rühma komandöri kätte vastavalt esitatud vormide tellimisnimekirjale. Täpsemat informatsiooni saab hiljem.

Atribuutikakonkurss

Vastavalt EÜE-78 Tartu regiooni atribuutikakonkursi juhendile (vt. «Tartu Riiklik Ülikool», 10. veebr. 1978. a.) otsustas žürii jaotada preemiad järgmiselt:

üks I preemia (30 rbl.) — Andres Ader;

kolm II preemiat (à 20 rbl.) — Kalvi Voolaid, Mare Visberg ja Vilvi Vainomaa;

kaks III preemiat (à 10 rbl. — Kadri ja Tõnis Tarbe, Tõnu Laigu.

Žürii tänab kõiki konkursist osavõtjaid.

TRÜ nõukogu

maikuu koosoleku juhatas sisse rektor prof. A. Koop. Ta kommenteeris hiljutist uudist, TRÜ arvamist NSV Liidu juhtivate kõrgkoolide hulka. Partei ja valitsuse niisugune otsus soodustab igati ülikooli teadustööd ning suurendab õppetöö kvaliteeti. Sisuliselt muudab see ülikoolis tehtava teadustöö võrdseks uurimisinstituutides tehtavaga. Suureneb õppejõudude ja abipersonali koosseis, avatakse uusi harulaboreid, soovitatakse luua teadusliku uurimistöö osakond.

Teadusprorektor prof. H. Metsa ja parteikomitee sekretär dots. A. Kiris tutvustasid ülikooli 1976.—1980. a. sotsiaalse arengu plaani täitmist.

Saavutatu poolt iseloomustab päevase osakonna õppeedukuse paranemine, vastuvõtuplaanide 100%-line täitmine. ÜTÜ tööst võtab osa üle 90% üliõpilastest. Pidevalt on suurenenud üliõpilaste osavõtt probleemlaborite ja lepingulistest uurimistöödest. Teadusliku töö temaatika on rohkem kontsentreerunud, suurenenud kompleksuurimuste ning koordineeritud teemade arv. Viisaastaku jooksul on paranenud ka ülikooli materiaal-tehniline baas: valmisid Nooruse ja Tähe t. õppehooned, matemaatikud kolisid Vanemuise t. majja, valmis sai elektroluminestsentsi ja pooljuhtide laboratooriumi juurdeehitus. Praegu on projekteerimisel füüsikakorpuse teine järk, ehitatakse Teadusraamatukogu uut hoonet.

Märkimisväärne on olnud NLKP XXV kongressi otsuste täitmiseks tehtav ideelis-poliitiline kasvatustöö. Korrigeeriti ülikooli kasvatustöö pisiplaane. Sihikindlam ja plaanipärasem peaks aga ideelis-poliitiline kasvatustöö olema ühiselamuis, mõnedel kursustel ja õpperühmades. Vähenema peaks üliõpilaste väljalangevus ning tõusma nooremate kursuste õppeedukus.

Vastuvõetud otsuses märgiti, et sotsiaalse arengu plaani täitmine kulgeb üldjoontes edukalt.

Aprillis peetud tsiviilkaitse kompleksõppustest tegi ülevaate TRÜ tsiviilkaitse staabi ülem A. Dovidenko. Samas anti edukalt osalenuile kätte aukirjad.

Pedagoogilise praktika ülikoolipoolsest juhendamisest kõneles pedagoogikakateedri juhataja prof. kt. I. Unt.

Dots. V. Tohver arvas, et kateedri senine kontrolliv, registreeriv ja nõuandev hoiak peaks muutuma rohkem organiseerivaks ja kooskõlastavaks. Samuti peaks kateedrirahvas ise käima praktikakohti otsimas.

Filoloogiateaduskonna sisekontrolli tulemustest kõneles dots. V. Krinal. Peale positiivsete momentide juhtis ta tähelepanu järgmistele puudustele: mitmes kateedris on õppejõudude kvalifikatsioon tunduvalt madalam teaduskonna keskmisest tasemest (võõrkeelte kateedris moodustavad kraadiga õppejõud vaid 11% õppejõudude koosseisust, vene keele metoodika õpetamise kateedris 33%, saksa filoloogia kateedris 22% jne.). Seda ei ole alati arvestatud aspirantuuri plaani koostamisel. Kokkuvõttes rõhutas dots. V. Krinal, et võrreldes viimaste aastatega on filoloogiateaduskonna töö siiski tunduvalt paranenud.

Vastuvõetud otsuses kohustatakse dekaani sisse viima kõikides kateedrites ja ainetes tööprogrammid, tõstma nõudlikkust individuaaltööplaanide koostamise ja täitmise suhtes jne.

Paiguti on veel väga erinev **sotsialistliku võistluse** alapunktide erikaal, mis nähtus ametiühingukomitee esimehe H. Kaburi, prof. V. Pasti jt. sõnavõttudest. Juhend vajab ühtlustamist.

Vilniuse ülikooli 400. juubeli ettevalmistusi kaemas

Nõukogude Liidu üks vanimaid ülikoole, TRÜ sõprusülikool V. Kapsukase nim. Vilniuse Riiklik Ülikool valmistub juba mitmendat aastat 1979. aastal toimuvaks juubeliks. Et ka Tartu ülikooli suurjuubel enam mägede taga pole, saadeti sõprade kogemustega tutvuma allakirjutanu ja ajalooteaduskonna dekaan dots. Allan Liim.

Vilniuse ülikooli ajaloo muuseumis töötavad direktor ja kolm teadustöötajat alates 1972. aastast, kuigi esimene ekspositsioon avatakse alles seoses ülikooli 400. tähtpäevaga. Muuseumi töötajad tegelevad ekspositsiooni ettevalmistamise, varade arvelevõtmise, eksponaatide restaureerimise jm. Möödunud aastal kasutati selleks 60 tuhat rubla. Tulevase ekspositsiooni aluseks saab juubelinäitus, mille plaaniga on võimalik tutvuda TRÜ ajaloo komisjonis. Arvame, et meie ülikooli ajaloo muuseumi saab rajada alles siis, kui on olemas koosseisulised töötajad, ruumid ekspositsiooni ettevalmistamiseks ja koostatud lähteülesanded Toome raamatukogu ümberehitamiseks.

VRÜ 400. juubeli ettevalmistustöödes on kõige olulisem osa **näitustel.** Juubelinäitus on seotud ülikooli ajaloo muuseumi avamisega Püha Jaani kirikus ülikooli territooriumil. See saab ülikooli külastajatele, üliõpilastele, õppejõududele kõige käepärasemaks väljapanekuks. Vastutusrikkaim näitus avatakse 2. aprillil 1979 NSV Liidu Rahvamajanduse Saavutuste Näitusel, mida eksponeeritakse septembrini. Organisatsiooniliselt tegeleb selle ettevalmistamisega TUS, sisuliselt kogu ülikooli kollektiiv eesotsas teadusraamatukogu direktori J. Tornauga. Näitusega ühel ajal korraldatakse üritusi üleliidulises ühingus «Teadus», Moskva sõprusrajoonis Tšerjomuškis jne. Kolmas ulatuslik näitus toimub 45 NSV Liidu kultuurikeskuses, välisriikides põhiliselt fotonäitusena. Kogu Leedu NSV jaoks valmistatakse neli rändnäitust, koolid ja kultuuriasutused teevad vastavad näitused ise ülikooli juhendamisel ja abil. Näitusi korraldavad ka teadusasutused ja loomingulised liidud, samuti kavatsetakse materjale välja panna sõpruskõrgkoolides Poolas, Ungaris, Saksa DV-s, Tšehhoslovakkias, Läti RÜ-s, TRÜ-s.

Kas ülikool tegeleb ainult hiigelnäituste organiseerimisega, pealegi üksi? Ministrite Nõukogu otsusega on VRÜ 400. juubeliaastapäeva näitused antud vabariikliku näituste komitee organiseerida, mis ei välista muidugi ülikooli enda suurt tööd. Selle kõigega ei tulda toime ühe-kahe aastaga, alustati juba neli aastat tagasi.

Juubelikomisjonid töötavad kolmandat aastat. Kõige olulisemaks juubelikomisjoniks peavad vilniuslased valitsuskomisjoni eesotsas Leedumaa Kommunistliku Partei Keskkomitee ideoloogiasekretäriga. Selle koosseisu kuuluvad veel Keskkomitee tööstussektor, LKP Vilniuse Linnakomitee I sekretär, LNSV Ministrite Nõukogu esimehe asetäitja, plaanikomisjoni esimees, ministrid jt. Valitsuskomisjoni esimehe asetäitja on Vilniuse RÜ rektor prof. J. Kubilius. Kolme aasta jooksul on see komisjon lahendanud kõik olulise tähtsusega küsimused, sealhulgas ka finantseerimise. Ülikooli juubelikomisjoni juhib rektor, alakomisjone põhiliselt prorektorid. On loodud kunstinõukogu vabariigi tuntuimate esindajatega ülikooli rektori juhtimisel ja veel ülikooli kahe esindaja osavõtul. Kõige olulisem on poliitmassilise ja ideoloogilise propaganda sektsioon, mida juhivad väljaspool ülikooli toimuvatel üritustel teadusprorektor dots. J. Grigonis, ülikoolisiseste ürituste osas õppeprorektor. Juubeliväljaannete sektsiooni juhib rektor, veel on ülikoolil täievoliline esindaja filmide, trükiväljaannete, ajakirjandus- ja raadiopropaganda alal. Rektori asetäitjaks nendes küsimustes on ajaloolane. Juubelisuveniiride sektsiooni juhib kaubandusteaduskonna dekaan (medal valmistatakse Monetnõi Dvoris, juubeliembleemiga ümbrikud, postmargid NSVL Sideministeeriumi kaudu, märgid on käibel osalt juba praegugi, embleemid, juubelitemplid jne.). Majandussektsiooni juhib ülikooli majandusnõukogu haldusprorektori eesistumisel. Informatsioonisektsiooni juhib žurnalistikakateedri juhataja. Ülikooli juubelikomisjoni sektsioonides osalevad ka valitsuskomisjoni vastava ala esindajad. Loomulikult on külaliste vastuvõtu, puhkeürituste, üliõpilasürituste jms. konkreetse töö sektsioonid. Ei ole aga professorite mälestuse jäädvustamise sektsiooni, sest eranditult kõik ülikooli niisugused ettepanekud teeb teoks Kultuuriministeerium ilma erilise komisjonita. Vajaduse korral annab oma soovituse kunstinõukogu.

VRÜ juubeli tähistamisest väljaspool ülikooli andis ülevaate teadusprorektor dots. J. Grigonis. Üritused on tegelikult juba alanud. Viimase kolme aasta jooksul ei ole toimunud Leedu NSV-s ühtegi rahvusvahelist, üleliidulist ega liiduvabariigi teaduslikku üritust, kus ülikooli rektor, prorektorid või professorid ei oleks esitanud ettekannet oma ülikoolist. Sõprussidemetes olevates sotsialismimaade ja NSV Liidu kõrgkoolides toimuvad ülikooli juubeli päevad taidlejate ja delegatsioonidega. Kõikides Leedu NSV linnades ja rajoonides on ühingu «Teadus» organiseerimisel juubelile pühendatud teaduse päevad, mis on toimunud juba 22 rajoonis.

Külalisi kutsutakse kõikidest NSV Liidu ülikoolidest, mõnedest instituutidest jne. Umbes 200 külalist on oodata välismaalt, sealhulgas ka tunnustatumad emigrantidest teadlased. Välismaa nimekatele teadlastele on planeeritud anda *doctor honoris causa* aunimetus. Küllakutsed välismaa ülikoolidele ja üksikisikutele koos programmiga saadetakse aasta enne üritusi.

Juubeliüritused on sisuliselt alanud tervel Leedumaal. Tõusujoones jätkuvad need sügiseni. Septembris toimuvad pidulikud üritused nädala kestel, neist kolm päeva on seotud mitmesuguste pidulike avamistega: juubelinäitus ja muuseum, ülikoolilinnakus korpused ja mälestussammas jne.; rektorite kohtumine, juubeliaktus ooperi- ja balletiteatris ning 7000 inimest mahutavas spordihallis, ülelinnalise suurüritusena korraldab komsomol üliõpilaskarnevali, toimuvad mitmesugused konkursid, ülevaatused, festivalid jne., samuti peetakse rahvusvaheline regatt «Ülikool 400» jne., valitsuse vastuvõtt nimekatele teadlastele jne. Kõik juubeliaastal ülikooli lõpetanud saavad diplomile eritempli.

Meie järeldus: ülikooli juubel on jõudnud mitte ainult iga üliõpilaseni ja ülikooli õppejõuni, vaid ka iga Leedu NSV kodanikuni, isegi üle Leedu NSV ja Nõukogude Liidu piiride. Juba mitmel aastal on kõikide ajakirjade üks teemasid viinud ülikooli juurde, käesoleval aastal aga ei ole enam ajakirjanumbrit, kus ülikoolist juttu poleks.

Juubelitrükistest on raske isegi täielikku ülevaadet saada. Oluline on see, et VRÜ teadusliku ajaloo kaks esimest köidet («Vilniaus Universitets istorija 1579—1803» ja «Vilniaus Universitets istorija 1803—1940») on ilmunud 20 000-lises tiraažis, kumbki 25 trp. III köite käsikiri oli enam-vähem trükivalmis. Teadusraamatukogu väljaandena ilmub kirjastuse kaudu bibliograafia ülikooli ajaloo kohta, ülikooli ajaloo dokumentide publikatsioonide I köide, taskuväljaanded nimekate isikute autograafidest, haruldastest raamatutest jms. Vene ja inglise keeles ilmub 1979. a. sügisel ülikooli ajalugu ja mitmes keeles ülikooli album, lisaks suurel hulgal suveniirväljaandeid.

Aratagu need muljed ja kirjapanekud ka meie ülikoolis uusi mõtteid seoses ülikooli läheneva juubeliga. Käes on ülim aeg.

MILVI REINFELT,
TRÜ ajaloo komisjoni sekretär

Tsiviilkaitse

Tsiviilkaitse staap pöörab suurt tähelepanu ülikooli evakueerimise küsimustele ning koostööle evakuatsiooni kohalike organitega. Aprillis toimunud kompleksõppusel pühendati sellele palju hoolt. Fotol näeme rektori ajutist kohusetäitjat U. Palmi, kes koos ENSV KKEH ministri asetäitja H. Peremehega kuulab ära külanõukogu esimehe E. Tsirmuse ettekande ülikooli isikkoosseisu vastuvõtmisest ja majutamisest.

Eduard SAKI foto

Uusi trükiseid

O. Karma, T. Paas. Lineaarne planeerimine. III. (Transpordiülesanne). Tartu 1978, 66 lk., 800 eks., 10 kop.

Patoloogilise füsioloogia õppetabelid. Tartu 1978, 124 lk., 1500 eks., 15 kop.

J. Pikk. Põllumajandusliku tootmise ökonoomika II. (Loomakasvatus). Teine väljaanne. Tartu 1978, 66 lk., 500 eks., 15 kop.

K. Soonets. Tõenäosusteooria ja matemaatiline statistika I. (Majandusteaduskonna üliõpilastele). Neljas, parandatud trükk. Tartu 1978, 80 lk., 500 eks., 15 kop.

T. Mikenberg. Übungen zur Hauslektüre. Heft. I, Tartu 1978, 38 lk., 250 eks.,

P. Alvre. Soome sõnakonstruktsioone ja väljendeid 3. Tartu 1978, 108 lk., 700 eks., 20 kop.

P. Ariste. Foneetilise transkriptsiooni ja gooti kirja harjutusi. Tartu 1978, 22 lk., 500 eks., 5 kop.

O. Karma, T. Paas. Lineaarne planeerimine I. (Põhimõisted). Tartu 1978, 66 lk., 800 eks., 10 kop.

O. Karma, T. Paas. Lineaarne planeerimine II. (Simpleksmeetod). Tartu 1978, 62 lk., 800 eks., 10 kop.

TRÜ KIRJASTUS- JA TRÜKIOSAKONNA VÄLJAANDEL ILMUS 1978. A. APRILLIS

Tartu Riikliku Ülikooli toimetised. Vihik 453. Üld- ja rakenduslingvistika probleeme. Linguistica X. Tartu 1978, 160 lk., 500 eks., 1 rbl. 40 kop.

P. Alvre. Soome sõnakonstruktsioone ja väljendeid 2. Tartu 1978, 104 lk., 700 eks., 20 kop.

Ученые записки Тартуского государственного университета. Вып. 451. Вопросы планирования, экономики и управления. Труды по экономическим наукам XXVI. Тарту 1978, 154 с., 400 экз. 1 руб. 40 коп.

Ученые записки Тартуского государственного университета. Вып. 455. Финно-угорские народы и восток. Труды по востоковедению IV. Тарту 1978, 144 с., 700 экз., 1 руб. 20 коп.

Общая патологическая анатомия. Вспомогательные материалы к лекционному курсу. Тарту 1978, 78 с., 600 экз., 15 коп.

К.-С. Ребане. Теоретические основы вакуумной техники. Тарту 1978, 80 с., 400 экз., 15 коп.

Вопросы ухода за ландшафтом и природоохранительного просвещения в Эстонской ССР. Сборник исследований по охране природы IV. Tartu 1978, 52 lk., 900 eks., 60 kop.

Tartu Riikliku Ülikooli toimetised. Vihik 456. Uurali keelte grammatiline ehitus.. Fenno-ugristica 5. Tartu 1978, 166 lk., 800 eks., 1 rbl. 50 kop.

Exercises for Correspondence Students. Second Year. Part I. Tartu 1978, 70 lk., 500 eks., 15 kop.

K. Gross. Günekoloogilise läbivaatuse uuringu metoodika. II trükk. Tartu 1978, 68 lk., 500 eks., 15 kop.

Haigete põetamise alused. Õppemetoodiline juhend arstiteaduskonna nooremate kursuste üliõpilastele ja meditsiiniõdedele. Kolmas trükk. Tartu 1978, 38 lk., 2000 eks., 10 kop.

Ü. Kaasik. Kombinatoorika. Tartu 1978, 96 lk., 400 eks., 15 kop.

P. Kard. Relatiivsusteooria algkursus. Tartu 1978, 116 lk., 600 eks., 20 kop.

L. Tuulmets. Analüütilise geomeetria praktikum I. Teine trükk. Tartu 1978, 122 lk., 1000 eks., 25 kop.

Pilk Eino Leino eluteele

Kummaline südametunnistus, mida nad nimetavad jumala-hääleks inimeses! Teeme me mistahes vana ülekohut või vana vägivalda ja ta on tälesti vaikne ja rahul, ohverdame me aga end või oma lähedasi millelegi uuele ja ta tormitseb kui ookean enne maailmalõppu.

E. Leino, 1925.

Heinakuu kuuendal päeval täitub sada aastat soome kaasaegse luule keskseima esindaja Eino Leino sünnist.* Tulevase luuletaja koolitee viis Kajaani, Oulu ja Hämeenlinna kaudu Helsingi ülikooli, kuhu Leino immatrikuleeriti 1895. aastal. Peagi liitus ta «Päivälehti» ringkonnaga, töötas lühemat või pikemat aega mitmete perioodiliste väljaannete kirjandusliku arvustajana, aastail 1898—1899 toimetas koos vanema venna Kasimiriga kultuuriajakirja «Nykyaika». Aastail 1908—1909 tegi Eino Leino pikema välisreisi (Rootsi, Saksamaa, Itaalia), 1921. aasta kevadel viibis kümmekond päeva Eestis. Eesti kirjandusega olid tal esimesed kokkupuuted olnud veel gümnaasiumipõlves. Korratud eluviisid, vääritimõistmisest tulenev depressioon, ebaõnnestumised abielusuhetes murdsid kirjaniku vastupanuvõime ja 1926. aasta näärikuu kümnendal päeval saabus maise matka lõpp Tuusulas, mitte kaugel kohast, kus veidi enam kui pool sajandit varem oli lakanud tuksumast Aleksis Kivi süda.**

Eino Leino esimene luulekogu ilmus 1896. aastal: noore üliõpilase «Maaliskuun laulut» (Märtsilaulud) sisaldab kooliaastate katsetusi. Samal aastal nägi trükivalgust «Kalevalast» inspireeritud «Tarina suuresta tammesta» (Lugu suurest tammest). Esimeseks märgiks kirjanduslikust täiseast, oma tee leidmisest on kogu «Kangastuksia» (Kangastused, 1902), mis on võtmeks Leino hilisemasse luuleloomingusse, legendide ja ballaadide maailma.

Järgmisel aastal nägi trükivalgust «Helkavirsiä» (Helkalaulud), kaasaegse soome luule silmapaistvaimaid saavutusi («Helkalaulude» teine vihik ilmus 1916. aastal, kolmandast, Eesti-aineliseks kavandatud «Helkalaulude» valimikust said trükivalmis vaid paar ballaadi). Helkalaulud jagunevad ballaadideks ja legendideks. Esimeste kangelasteks on mehised, endas nagu mingit traagilist optimismi kandvad Kouta, Ylermi, Ukri jt., legendid on seevastu selge eetilise suunitlusega: neis ülistatakse südamepuhtust, kannatlikkust, truudust ja alandlikkust.

Rahvapärimused on inspireerinud luulesarja «Simo Hurtta» I—II (1904—1919), mida ühendavaks tegelaseks on vastuoluline nimikangelane, Karjala foogt.

Eino Leino kirjutas ka kaasajateemalisi luuletusi, lembe- ja loodusluulet, mis on koondatud kümmekonnasse kogusse [«Talviyö» (Talveöö 1905), «Halla» (Hallad, 1908) jt.]. Kirjaniku sulest pärineb ka lühinäidendeid, mis on ilmunud pealkirja all «Naamioita» (Maskid I—VI, 1905—11). Leino näidenditest on tähelepanuväärsemad antiigiaineline «Alkibiades» ning ajalooline triloogia «Lalli», «Maunu Tavast» ja «Tuomas piispa» (Piiskop Tuomas). Nagu Eino Leino luules nii domineerib ka tema näidendites lüüriline element, kangelased on esitatud romantiliste, oma tegudes emotsioonidest ja intuitsioonist lähtuvate isiksustena.

Prosaistina (jutustus «Päivä Helsingissä» (Päev Helsingis, 1905), romaan «Seikkailijatar» (Seikleja, 1913) jt) on Leino seevastu pigem realist kui romantik, aktiivselt kaasamõtlev ja ajastu probleeme mõistev vaatleja.

Kirjaniku viimasel loomeperioodil nägid trükivalgust Aino Kalda poolt inspireeritud romantiline luulepõimik «Juhana Herttuan ja Catharina Jagellonican lauluja» (Hertsog Juhana ja Catharina Jagellonica laulud, 1919), antiigiaineline luulekogu «Bellerophon» (1919), Soome kodusõja ainelist luulet sisaldav «Vanha pappi» (Vana õpetaja, 1921). Samasse perioodi kuulub ka lapsepõlvemälestusi vahendav «Elämäni kuvakirja» (Minu elu pildiraamat, 1925).

Oma loominguga oli Eino Leino sillaks soome vanema ja uuema, XIX ja XX sajandi luule vahel, sillaks, mida mööda «Kalevala» runod, Runebergi ja Topeliuse loomingi, rikastatuna Eino Leino fantaasia ja luuletajameisterlikkusega, lõid põhja soome hilisemale luulele.

Leino osa soome kirjanduses XX sajandi algul võime võrrelda Gustav Suitsu osaga tolle perioodi eesti kirjanduses: küllap oli viimane paralleel ka põhiliseks eelduseks kirjanike aastaid kestnud sõprusele, vastastikusele mõjule.

* ÜTÜ eesti kirjanduse ja rahvaluule ringis tähistati Leino juubelit 12. mail. Ettekanded olid üliõpilastelt I. Mihkelsilt ja A. Uustalult.

** Leino suhetest eesti kirjandusega, samuti mainitud Tartu-reisist vt. ajaleht «Edasi» 18. 12. 1977, nr. 296.

TOIVO KULDSEPP

Eino Leino ja Gustav Suits 1922. aastal.

Jüri Roosaare

MÄNGUD MÄNGUDEGA

*

«Tädi Elli, aga miks minu emme Malle endale võttis?» küsis väike Malle lasteaiakasvatajalt.

Kasvataja ohkas ja vaikis murelikult. Kuidas selgitadagi harakahilpudes ringikakerdavale vallasema viieaastasele tütrele (pealegi veel nii põhjatumustade silmadega tüdrukule) keerulise maailma lihtsaid asju.

Kimbatusest päästis teda Pille (väga elav laps):

«Aga mina olen issil ja emmil sellepärast, et nad saaksid minuga mängida!»

*

See mäng on telefonimäng. Võluv võimalus sosistada äsjakuuldu oma naabri kõrva, naljakas näide kuulujuttude tekkest, laisalt lõbus ja üleolevalt lapselik nagu teisedki täiskasvanute mängud, mida sageli ka lapsed mängivad.

Selgi korral, kui suusaseltskond suure väsinud hobuserauana Seljametsa matkamaja kaminasaalis hilisõhtuselt mõttesse jäi, pani Endel kitarri käest ja arvas, et mängitagu parem telefoni. Naerva heakskiiduga lubati esimesena helistada Madisel, äärmisel keskuidas-istujate spontaanses reas.

Madis mõtles väheke, rüüpas õlut, pühkis vuntsi, muigas ja sosistas siis Annikale kõrva:

«Ma armastan sind!»

Annika noogutas mõistvalt ning rääkis seejärel midagi Andrese pikkade juuksekahlude vahele.

Sõnad olid saadetud, nüüd võis Madis mõnuga jälgida, kuidas uudised liiguvad. Madis võis näha, kuidas Kalju kõrva puhastas, otsekui sattunuks sinna midagi musta ja kleepuvat; ta märkas Helju punastamist ja tabas valenoodid Pireti itsitustes. Madis võis niikaua õlut juua, kui ka Mart seda tegi ja Vollilt kuuldut mõtlikult seedis, ta võis isegi Signe pilku püüda, enne veel kui teade sinnani jõudis, nagu oleks telepaatia teinekord ometi võimalik.

Aga ükskord said telefonitraadid otsa ning seal lõpus oli Aita ja Madis jäi huviga ootama, mida see Aita siis ütleb. Aita paistis halbu uudiseid kuulvat, seda oli ta näost näha, kuigi kõrvu ei kõrvetanud nõgesed, vaid ainult Tiiu ütles midagi.

«Mina sind ka!» purskas Aita ja läks mängust välja.

*

See mäng sobib nii noorele kui vanale, pakub lusti, vaheldust ning ajaviidet igaühele, kes vaid on leidnud endas pealehakkamist proovida. Mängijatepaar alustab laua taga esialgu ettevaatlikult, kobavalt, soojendavalt, teineteist ja oma hetke vormi tundma õppivalt. (Huvitavaimaks võimaluseks on segapaarismäng, kus osaleb kaks paari. Mehelik jõud vaheldub siin naiseliku nõtkusega ning inspiratsioonileegis tekkiv koostöö ja kombinatsioonivõimaluste kogu tulevärk ilmneb kõige kujukamalt.)

Sellest mängust võib mõnu tunda, ta võib haarata, köita, sundida olema õrn seal, kus tahaks kasutada jõudu, või virutama seal, kus oodatakse vaid paitust. Ta võib sundida hüppama, kargama, andma endast kõik, et leida ennast, tunda võidurõõmu ja rahuldust.

Muidugi, päris esimesel katsel ei tule mängust endast veel midagi välja. Kulub aega, kuni kaob kobavus kätest, nad hakkavad sõna kuulama, tekib teineteisemõistmine ning mängureeglid muutuvad omaseks. Esimene rõõm on lihtsalt rõõm mängust, eneseteadvustunne, kui juba välja hakkab tulema; alles hiljem avaneb kogu võimaluste tohutu sügavik ja ilmub nähtavale tõeline võlu. Lihtsat ja sirgjoonelist vastust osatakse nüüd juba muuta riukalikuks ja kariderohkeks. Õpitakse selgeks nõelavad lähitorked ning süütute silmadega tehtud pettelöögid. Üha tähtsamaks muutub võitlus initsiatiivi pärast ja vastase plaanide äraaimamine, et teda üle kavaldada, et läbi näha ta mäng ja lüüa esimesena. Lõksud, meelitamine — tule, ründa, ning haneks püütud partneri rahulik hävitamine temast nagu muuseas mööda mängides. Närvid, väline ja sisemine rahu ...

Loomulikult on selleski väikeses mängus oma suured meistrid, virtuoosid, kelle ületamine on lootusetult raske, kes ei mängi, et elu vaheldusrikkamaks muuta, vaid kellele mäng ongi elu. Parimaid neist vaadatakse, tundes suures mängus kaasaelamise rõõmu ja põnevuse meeltlahutavat mõnu teadmises, et see on ju vaid mäng.

See mäng on lauatennis.

*

«Kas kõik on kohal?» küsis peainsener. «Siis võime alustada.»

Peitusemängijad võtsid ringi ning brigadir Andressoo luges:

«Üki, kaki, kolmi, nommi, vanamees hüppas üle tünni ...» Kõige enne sai «süüst lahti» sm. Kask, siis sm. Oluste. Oluste pakkus Kasele suitsu ja Kask kurtis Olustele oma kaelaradikuliiti. Ringis tekkis sel ajal väike segadus, sest peainsener oli nipsutanud kirsikivi ametiühingu esimehele pahema silma alla ning ametiühingu esimees oli küsinud, et kas peainsener tappa tahab saada, aga enne kui peainsener jõudis teda jalaga lüüa, ähvardas ametiühingu esimees sülitada peainseneri uhiuue pintsaku revääri le, nii et esialgu oli tasakaal jalule seatud.

Hoidjaks jäi töökaitsešeff Juhan Uutmaa, 37 aastat vana, abielus ja moraalselt laitmatu. Ta seisis, silmad kinni, näoga vastu direktori kabineti ust ja alustas sel ajal kui teised laiali jooksid, viie tosina loendamist, viitsimata isegi piiluda, sest alatise mängu tõttu vaevalt keegi uusi peidupaiku leiaks. (Näiteks teadsid kõik, et Valdek Ao kükitab harilikult oma kirjutuslaua all, ähkides nagu saunalaval. Ka ei jõudnud ta enam joosta, kuid sellegipoolest ei kiirustatud tema «kinni»-löömisega, sest ta hakkas nutma ja ütles, et tema enam ei mängi. Siis oli juba ette teada, et Valdeku naine kaebab peainseneri emale, et Endel kiusab Valdekut ning Valdek ei saanud enam tööle tulla, aga kui Valdekut õue ei lastud, polnud ka tema «Volgat», millega sõita.)

«...viiskümmend-üheksa-kuuskümmend!» lõpetas Uutmaa ja märkas kohe brigadir Arguse beeže kingi stendi taga. «Vana lollakas,» mõtles ohutustehnik. «Aga teda ma küll esimesena «kinni» ei tukita.» (Argusele ütlesid paljud nendest kättpidi tere.) «Peaks hoopis ametiühingut otsima, sest Boris Bernhardovitši peiduurkad võivad endalegi edaspidi ära kuluda.» Ta suundus varustusosakonda, kuid ei leidnud kedagi.

«Tuki-tuki, mina vaba!» kostis direktori ukse juurest algul sm. Ao astmaatiline hääl ja samas ka Arguse lõbus bass.

Telefoni teel sai Uutmaa küll Andressoo lõpuks kätte, aga too ütles ülbelt, et temal on «tsurr» ja tema läheb pissile. See keskeriharidusega Andressoo oli üks igavene lõhverdis, aga töökaitse hammas tema peale ei hakanud.

Kaks brigadiri tabas Uutmaa siiski. Kõigepealt Oluste, kes töötas tsehhis. Paras talle! Ja selle punapäise naistenoolija — koristajamutt andis ta välja, et ärgu siis toppigu oma suitsukontsi aknalaudade vahele.

Ametiühingu esimeest ei leitudki. Et lõuna hakkas juba kätte jõudma, hüüti talle: «Priileib!» Hüüti isegi: «Me kaebame direle ära, kui sa välja ei tule!» Kuid ametiühing oli juba läinud. Kask nokkis nördinult nina ja joonistas seinale suure lõusta koletukõvera ninaga. Sm. Oluste kraapis taskunoaga sinna kõrvale: «PORKA ON LOLL». Ometi pakkus see vähe rahuldust.

Õhtupoolikul mängiti tujutult, ainsaks lohutuseks vaid see, et kui saabub kvartali lõpp — ning kaugel ta's enam on! —, et siis tuleb ka direktor peitust mängima. Aga direktorile annab vanaema kommi kaasa ja Ets pole ometi kade poiss.

olnust

Esimesest juuraprofessorist Tartu Ülikoolis 19. sajandi algul

LEO LEESMENT

Omapärane oli olukord õigusteaduskonnas Tartu ülikooli taasavamisel möödunud sajandi algusaastail. Ainus õigusteaduskonna professor (ka dekaan) oli Johan Ludwig Müthel, mitmekesine jurist. Et tal oli huvi ja andi ka majanduslikuks tegevuseks, siis tõmmati teda kaasa ülikooli majanduse sisseseadmisel. Teaduslikuks uurimistööks ja publitseerimiseks jäi tal seetõttu vaevalt aega.

Kui Müthel kümneaastase ametlemise järel ootamatult lesena suri, olles 48 aastat vana, oli tema kaheteistkümnest lapsest elus seitse. See oli 1812. a. maikuul. Pärast seda jäi õigusteaduskonnas järele 4 õppejõudu. Võrdluseks olgu mainitud, et sellal oli Tartu ülikooli arstiteaduskonnas 6, usuteaduskonnas 4, filosoofiateaduskonnas 14 õppejõudu. Kuulusid ju viimasesse kõik ülejäänud teadused, nagu botaanika, keeleteadus jne.

Müthel oli sündinud 20. veebruaril 1764. aastal Liivimaal maapastori pojana ja oli oma juriidilise hariduse saanud peamiselt Halle ja Göttingeni ülikoolides. Tegutses seejärel Riias kohtuteenistuses mitmetel ametikohtadel. Tartu ülikoolis oli Mütheli armastatud erialaks kohalik Liivimaa õigus, kuid õppejõudude puudumisel tuli tal õpetada ka mitmeid teisi juriidilisi aineid. Tal ei olnud mahti midagi trükis avaldada. Alles 1827. a. jõudis Tartu ülikooli professor *dr. iur.* F. G. Bunge trükis välja anda Mütheli saksakeelse manuskripti pealkirjaga «Liivimaa kriminaalõigusõpetuse käsiraamat (esimene osa)». Bunge varustas oskuslikult selle teose oma täiendavate märkmetega ning selgitustega, sest aeg ja õiguslikud, legislatiivsed uuendused olid vahepeal kaugele edasi arenenud. Teos on seepärast rikkalikult varustatud täpsete ja kasulike allmärkustega kriminaalõiguse allikatest ja literatuurist. Mütheli käsikirjaline pärand asub TRÜ Teadusraamatukogu manuskriptide hulgas.

Et tollal veel fotokunsti ei tuntud, siis Müthelist ülesvõtet ei ole.

KOMISSAR

Ta tuli ohutustehnika eksamile hingeldades. Viimaseid lehekülgi ei jõudnudki enam läbi vaadata, enne kukkus kell. Ruumist tõusid teda tervitama mitmed käed.

Viiele küsimusele viis korralikku vastust anda oli naljaasi. Õppimine ja kogemused, mis saadud eelmisel aastal Kuremaa rühmas komissarina, maksavad ka midagi.

Pärast eksamit istusime vaiksesse nurgakesse vestlema. Miks nüüd jälle komissar? Margus mõtleb veidi ja küsib vastu: «Aga miks sa ise jälle malevasse lähed?»

Säh sulle! Ega ole endalgi kerge vastata. Aga siis jätkab ta juba tõsiselt: «Malev on ikka ainuõige tudengisuve veetmise koht. Maa ja päike ja... Seal saab tunda rõõmu tööst, sellest, et su abi vajatakse, näed valmimas midagi omaenese kätetööna.» (Tõsi, Margusele on töö ikka olnud tähtsaim. Eks tõenda seda ka eelmise aasta aukiri. Lohakad inimesed olevat talle lausa ebameeldivad. Tagasihoidlik ja viisakas on ta ikka ja alati olnud.) Aga veel? «Veel? Malev lubab olla terve suve koos sõpradega, õppida suhtlemist teistega ja arendada kollektiivsustunnet. Tühjad sõnad?» Oh ei! Tean, et temale pole need tühjad sõnad, vaid konkreetsed mõisted, teod. Et ta seltsiv on ja et temaga sõprus kauaks püsima jääb, eks tõenda seda kirjadki, mis tihti Tartu—Tallinna vahet käivad. Pealinn on nimelt mitmete eelmise aasta rühmakaaslaste õpingukoht. Seal on Margus ikka oodatud külaline. Ja kollektiivsustunne? Selle puudumises ei saa teda küll keegi süüdistada. Kes temaga koos olnud, teab, kuidas ta mõne muheda naljaga või lõbusa teoga kõiki ühiseks pereks liita võib. Kollektiiv on talle palju enam kui tühi sõnakõlks. See on jõud.

Jutt katkeb hetkeks. Laseme mööda minna ühel üleliia lärmakal seltskonnal. Margus kohmetub, vaatab vilksti minu poole ja vastab siis ühe poisi tervitusele sellest seltskonnast. Näen, et tal on piinlik. Teen, nagu ei märkaks seda. Margus jätkab aga ise. «Küllalt raske on neid mõista. Kas tõesti nende jaoks maailmas midagi huvitavamat pole. Nagu ilma alkoholita ei saakski enam rõõmus olla.» Aga sa ise? «Tõsi, seltskonnas lihtsalt peab võtma paar pitsi. Muidu ei loeta sind mehekski. Ja kuumal suvepäeval ühest õllest ka ära ei ütle. Aga mitte rohkem. Inimene peab ikka olema inimene ja jääma selleks.»

Et mitte enam seda teemat puudutada, viin jutu mujale. Su eelmise aasta rühm? «Tore. Raske muidugi oli, sest ise ja ka enamik teisi olime esimest aastat EÜE-s. Õnneks suhtuti vigadesse mõistvalt, teised aitasid. Ka majand oli meie vastu heatahtlik. Abistas igati. Ja palka saime tublisti.» Viimase lause ütleb ta nagu muuseas. Mõõdetakse ju sageli üksteise malevasuve ikka teenitud rubladega. Margusele pole aga raha olnud kunagi kõige olulisem.

Ja selle aasta rühm? «Tõotab meeldiv tulla. Komandör on energiline ja tubli, juba ammu on kõik plaanid peetud. Ka meistriga oleme mitu korda nõu pidanud. Ja ega teistelegi rühma liikmetele me plaanid teadmata ole. Juba mitu korda oleme kõik koos olnud. Malevapäevad polnud meile enam mingi tutvumisõhtu.»

Vargsi vaatab Margus kella. Seda lihtsalt pean tähele panema. Ta peab täna veel tuubikumi minema, et homseks kontrolltööks kõik läbi korrata. Õppetöösse on ta alati tõsiselt suhtunud. Arstiamet pole ju naljaasi. Ja ega Margus sellega piirduda tahagi, tema mõtted püüdlevad kaugemale. Teadusega tahaks tegelda. Paar referaati on juba kuulajad hästi vastu võtnud. Ning õhtul tuleb veel trenni minna, ujulasse. «Liblikas» on talle sõprade seast raske vastast leida. Ja siis ootab teda veel...

Ta tõuseb ja läheb. Selles kõnnakus pole kõhklust. On hea, kui teatakse, mida tahetakse. Ja Margus teab seda. MARGUS LEPNER, selle aasta Rõngu rühma komissar.

MATI LEPNA,
TPI üliõpilane

AJU-RÜNNAK

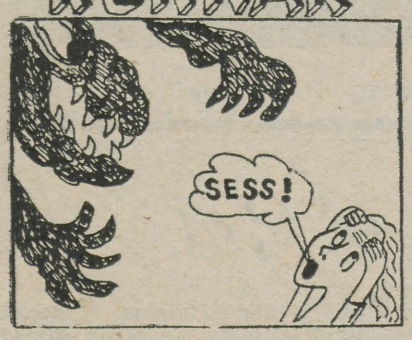

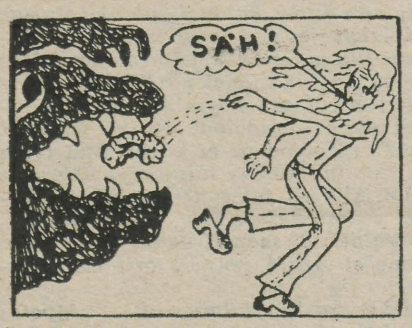

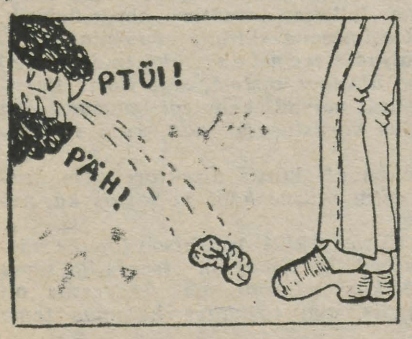

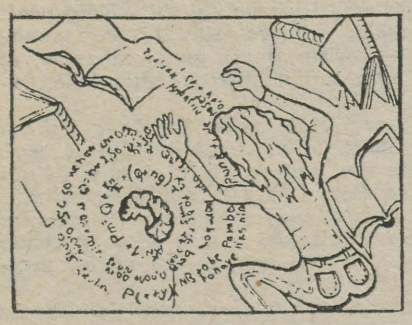

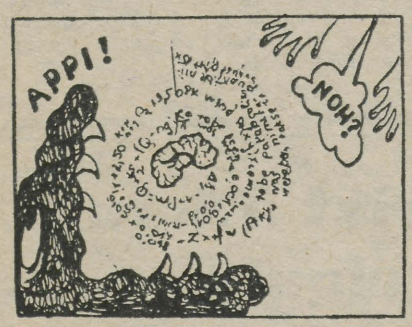

Avalik kiri

Kellele? Ei tea, aga saadan selle ülikooli lehte.

18. mail sõitsime Tartusse mängima luuleetendust «Hamleti laulud». Seal loetakse Rummo, Kaplinski, Runneli, Alliksaare, Suumani, Kaalepi, Siia, Alveri ja teiste luulet, mis enamasti on kirjutatud kuuekümnendate aastate lõpul. Olen ise selle kokku pannud ja lavale seadnud, kuid ärme siin hakkame rääkima teostuse üldprintsiipidest, nende puudustest ja voorustest — olgu selle arutluse koht kuskil mujal ja ärgu see pärinegu minu suust-sulest.

Tahan öelda hoopis seda, et vanast heast harjumusest lähtudes jätsime piletite müügi ja kuulutamise ülikooli teha. Meie pedagoog Juta Olesk käis küll omal algatusel vahetult enne Tartus ja veendus, et meie pileteid pole levitatud ja ka linnas pole väljas kuulutusi. Ta püüdis teha kõik, mis teha saab, kuid ilmselt oli juba hilja.

Meil oli plaanis kahe päeva jooksul neli etendust. Esimesel etendusel oli 12 inimest, teisel 24. Ütlesin näitlejatele, et kui nad tahavad, siis võime etendused ära jätta. Näitlejad arvasid, et nad mängivad siiski. Ja nad tegid seda niisuguse tundega, sellise vaprusega, mida ma ei julgenud neilt oodata. Kümnele inimesele andsid nad kogu oma hingejõu. Tühjas saalis — vaid üks rida inimesi — kõlasid eriti imelikult niisugused luuletused ja read nagu «Meri tõmbus endasse. On mõõn.» või «Kas oskame hoida ühte kui heitunud mesilaspere?» Oletame, et Rummo ja Kaalep ja Alver on moest läinud. See võib tõesti nii olla, muud seletust ma ei leia. Hea küll, aeg otsustab, kas see luule on vaid ajaluule, või sisaldab ta jäävamaid momente.

Kuid hoopis rohkem kui luulearmastuse puudus häiris mind üks teine asi.

Lumivalge, õhtupäikeses hiilgava õppehoone vastas püsib ikka veel vana klubivare. Sinna sisened nagu mahajäetud tondilossi. Kümme aastat tagasi kriiksus saali põrand, kriiksub ka nüüd, kümme aastat tagasi kräuksusid kõik uksehinged, kräuksuvad ka nüüd. Prožektorid on enamasti läbi põlenud või ühendamata. Lava on kujundatud arlekiini ja eesriidega, mis meenutab viiekümnendate aastate provintsikoolisaali. Laval on paar klaverivrakki, mõned katkised toolid, rauakoli, üks baaripukk. Mõtlesime: kui juba, siis juba! Ei viinud me lavalt midagi ära, ajasime kõik laval leiduva lihtsalt lavale kokku, ka kõik, mis lava kõrval leidus: õllepudelid, konid, räbalad, kaabud, püksid. (Mängupinna pesime küll ise puhtaks.). Laial tänaval on etendus mõjunud kuidagi steriilselt, nüüd tungis elu ise sisse. Retro!! Kahju, et keegi vaatama ei tulnud...

Esimese etenduse ajal laulis naabruses lastekoor. Piirsituatsioon, milles näitlejad viibisid, sai veel suurema võimenduse. Kui teise etenduse ajal hakkas mängima puhkpilliorkester, olin ma sunnitud kolm korda vabandust paluma, et ega meie süüdi ole, et meid kutsuti siia Alliksaart ja Alverit lugema. Veidi torisedes lõpetas orkester oma esinemise, millest olen neile südamest tänulik.

Kümme esimese etenduse vaatajat käis kohe ära Riia mäel ja ostis meile lilli. Kasutan juhust neid siinkohal tänada, sest näitleja müüb tõesti oma elu, liha ja verd.

Pretensioonitu masendusega

MATI UNT

Õppeaasta lõppenud, raamatud raamatukokku!

Nagu eelmiste õppeaastate kogemused näitavad, ei täida kõik lugejad seda kohustust. Selliseid üliõpilasi, kel veel 1976/77. õppeaastast kirjandus tagasi toomata, on 160! Raamatute tagastamisega viivitamine võib põhjustada nende kaotsimineku. Kaotatud raamatu väljamaksmine ei meeldi aga kellelegi. Üliõpilastele tähendab see sekeldusi ja rahakoti kergendamist, raamatukogu jääb ilma väärtuslikest raamatutest. Sageli öeldakse, et andsin raamatu kellelegi, aga kellele, ei mäleta. Siit moraal, ärge usaldage oma mälu, ka haritud mälu veab vahel alt. Raamatukogu jääb lootma, et enne suvepuhkust saadakse üle lohakusest ja raamatud tuuakse tagasi.

KALJO LEPIK

Lõpu-aktused

Majandust.	23. juunil	kl. 14
Kehakultuurit.	27. juunil	kl. 14
Ajaloot.	28. juunil	kl. 11
Matemaatikat.	28. juunil	kl. 15
Arstit.	29. juunil	kl. 11
Füüsika-keemiat.	30. juunil	kl. 11
Filoloogiat.	1. juulil	kl. 11

Silja LATTEMAE joonistus.

Leitud rahakott

Teadusraamatukokku unustatud k. a. märtsis rahakott. Küsida abonemendist.

BIBLIOTHECA UNIVERSITATIS MDCCCII TARTUENSIS

Uut teatmekirjandust Toomel

Англо-русский словарь по химии и технологии полимеров. М., 1977. 536 lk. 24 S-201.

Англо-русский экономический словарь. М., 1977. 728 lk. 5 S-45.

Казаченок Т. Г. Фармацевтический словарь. Латинско-русский. Русско-латинский. Минск, 1977. 464 lk. 22 S-65.

Ценообразование в народном хозяйстве СССР. Указатель литературы 1965—1972. М., 1977. 5 Bi-163.
Ч. I. 336 lk. 2009 nim.
Ч. II. 247 lk. 3187 nim.

Творчество молодых. Справочник. М., 1977. 278 lk. 13 T-46.

Яворский Б. М., Детлаф А. А. Справочник по физике. М., 1977. 942 lk.

A. Mleczko illustratsioon ajakirjast «Szpilki»

Kursusejuhendaja KALJO LEPIK võitleb

Diskod on väga popid. Seepärast on ülimalt vajalik võidelda nende taseme järsu ning igakülgse tõstmise eest. Alustasin seda võitlust sel teel, et organiseerisin oma kursusel täiesti iseseisva diskoõhtu.

Diskoriks panin Reinu. Ta on selleks ülimalt sobiv: muusikast pole tal õrna aimugi, peale selle on tal kõva kuulmine ning kui ta suu lahti teeb, räägib kole kõvasti, kuid väga ladusalt. Ainult peaaegu et alati rumalasti. Seda aga just diskorile vaja ongi, sest temalt nõutakse huumorit.

Nõndaks.

Pidasime siis oma diskoõhtu ära. Väga hästi läks korda, võiks öelda, isegi vapustav.

Kõigepealt võttis sissejuhatavalt sõna diskor. Ta rääkis oma kõva häälega mikrofoni uutest muusikavooludest, popvooludest, üritas ümiseda mõnd meloodiakatkendit, mis tekitas üleüldist elevust ja kontsentreeris osavõtjate huvi. Oma kõne lõpetas ta ühe tuntud väejuhi mõtteavaldusega: «Музыка тем хороша, что она громка.»

Siis läks lõbustuseks lahti. Ruum oli väike, aga võimendus ülivõimas. Juba pärast esimest lugu läksid kolm neidu näost valgeks ning lahkusid. Praegu on nad sinisel lehel, diagnoos: kerge ajupõrutus. Aga see oli alles algus. Teise tantsuloo ajal hakati hoiduma rohkem seinte lähedale, et äkilised helilained tantsijaid pikali ei paiskaks.

Vaheajal rääkis diskor ladusalt kolm habemega anekdooti aluspükstes külapoistest, kes ehal käisid. Oh mis seal kõik juhtus! Naera puruks! Nii kenad lood, et räägi või 1878. aastal külakõrtsis uuesti ära.

See oli nagu sissejuhatuseks õhtu teisele osale, kus olid rahvalikud palad tuntud ansamblite lindistuses. Tuju aiva tõusis. Ainuke vahejuhtum oli see, et Matil läks reieluus mõra uuesti lahti, mille ta oli saanud kolmeaastasena liivakastis kukkudes. Ta viidi kiirabiga ära. Teised jätkasid seda ülevamas meeleolus.

Aga kui tuli see laul, kus «tuul puhub purjesse» ja kogu orkester teeb hirmus valjusti põmm! oli helilaine nii tugev, et kõik kukkusid. Kes pikali, kes istuli, kes põlvili, sest füüsikaseadused on objektiivsed. Nad toimivad sõltumata meie tahtest. Selle võimsa finaaliga õhtu lõppeski. Kõrvakuulmine tuli kõigil tagasi, minul kaasa arvatud. Kellel kolmandal, kellel neljandal päeval, nõnda et praegu võivad kõik juba eksamitele tulla.

Uue diskoõhtu teeme pärast eksameid. Tihedamini ei või, saate isegi aru, kuigi on tore üritus.

O. Lepik

NB!

16. juunil ilmus venekeelne «ТГУ». Semestri viimane ajaleht (lõpetajate erinumber) ilmub järgmisel reedel.

TOIMETAJA V. SOOTAK

«Тарту Рийклик Юликоол» («Тартуский государственный университет») Орган парткома, ректората, комитета ЛКСМ и профкома Тартуского государственного университета, г. Тарту Эстонская ССР.
Hans Heidemanni nim. trükikoja trükk, Tartu, Ülikooli 17/19. III Üksiknumbri hind 2 kop. Tell. nr. 3012. MB-05001.

Silja LÄTTEMÄE joonistus

Lõpuhetkil

Siin ta on... õite ja soovide keskel. Diplom, millest ärakirju tegema hakatakse, mis annab aluse märkida teatud lahtrisse sõna «kõrgem», mille järgi oled keemiaõpetaja või jurist või... Diplom jääb siiski vaid üheks kõvakaaneliseks dokumendiks. Pea leiab ta alalise koha kusagil sahtlis või karbis. Ja rohkem vist tema enda peale ei mõelda. Sest jäävad aastad, mis esmakursuslasest diplomandi tegid. Jäävad hetked, millest siin, praegu hoopis üks uus elujärk alguse saab. Algab verivärske spetsialisti omandatu jagamine tulevasele, kahekümne esimese sajandi spetsialistile. Algab õppimine töötada, õppimine õpetada.

LENNUKUST JA TAHET, SÜÜVIMIST JA LOOMET TEILE, 1978. AASTA LÕPETAJAD!

Jüri LAANE foto

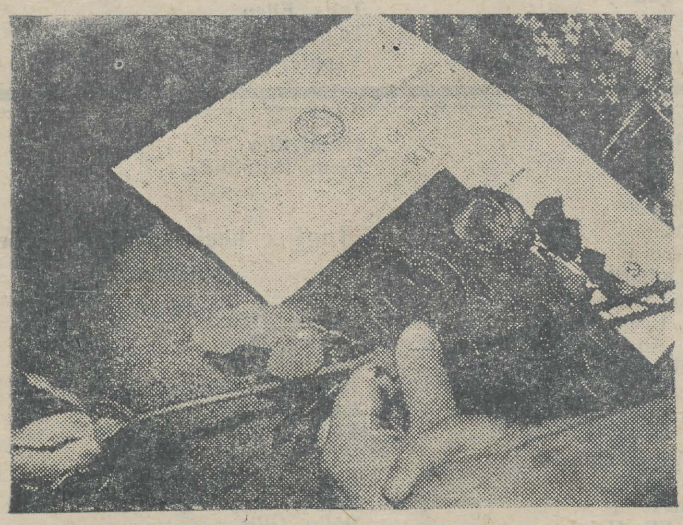

Arsti-teaduskond

Raviosakond

Aarne, Mare
Bogdanova, Elene
Breiberg, Helve
Dalton, Lydia
Eik, Ellu
Grigorjeva, Marika
Haavel, Hannes
Hunt, Anne
Ilves, Alari — kiitusega
Jaakson, Aive
Jakobson, Hiie
Kaarlõpp, Valdo

(Järg 2. lk.)

Statsionaarselt lõpetajad

Ajaloo-osakond

Eesmaa, Andra
Kagadze, Leena
Kaus, Urmas
Kivirüüt, Niina
Kraut, Ants
Laidinen, Nelli
Laul, Mare
Laur, Mati
Lei, Inge
Murre, Sirje
Murre, Urmas
Mäesalu, Ain
Olonen, Svetlana
Palmaru, Raivo — kiitusega
Rasva, Mare
Rikas, Külli
Sibul, Malle
Siir, Tiia
Sõgel, Helve
Tarmisto, Tiina
Tomingas, Heli
Toompere, Mare
Toompere, Rait
Täpsi, Tiiu
Porgasaar, Esta
Uustalu, Kalev
Vassenin, Aleksander

Psühholoogiaosakond

Abroi, Ats
Aluoja, Anu — kiitusega
Aedma, Kalev
Kangur, Inna
Knoll, Maia
Kohtla, Jaak
Kütt, Els
Laene, Malle
Leht, Vilma
Lepik, Riina
Luks, Tiiu
Metsis, Lea
Lapp, Anne — kiitusega
Pai, Olavi
Putk, Vello
Rossi, Anu
Rosenfeld, Jüri — kiitusega
Savisaar, Kaire
Tallo, Annika
Tamm, Tiia
Truber, Katrin

Ajaloo-teaduskond

Defektoloogiaosakond

Erm, Liilia
Kaljula, Marju
Kissa, Marika
Laurson, Margit
Meema, Maire
Nilgo, Ruth
Parv, Kaie
Plado, Kaja
Raidla, Rosemaria
Siir, Indrek
Talv, Tiina
Tammik, Reet
Ulp, Lea
Urgas, Eve
Vahi, Sirje
Vaik, Rut
Vosman, Ilme

Mittestatsionaarselt lõpetajad

Ajaloo-osakond

Aare, Jaan
Abram, Ülo
Aiaots, Heli
Aus, Toivo
Bõstrova, Aniita
Ibrus, Aarne
Jänese, Tiit
Künnapu, Liivi
Laht, Reet
Leius, Ene
Lembinen, Inge
Nermann, Robert
Normak, Linda
Nurk, Rein
Nõmberg, Ebe
Nõmm, Leo
Oitmaa, Vilma
Paljak, Malle
Rajari, Eduard
Rammi, Lea
Randsberg, Raul
Ritsbek, Heigo
Rohi, Mare
Sinijärv, Aili
Suuder, Olev
Tammur, Kadri
Valdna, Lembi
Valter, Hannes — kiitusega
Vester, Aili
Väinsalu, Koit
Ümarik, Agnes
Ümarik, Jüri

Psühholoogiaosakond

Angerjas, Maie
Killar, Ermo
Lindla, Lydia
Looper, Lembi
Moon, Endla
Mäesalu, Raimo
Mängel, Maie
Põld, Joel-Siimo
Ratassepp, Enn
Sirg, Tiiu
Zink, Heli
Tagel, Ilmar

Defektoloogiaosakond

Davõdova, Virve-Vaike
Hanschmidt, Hene
Kaar, Maie
Kavald, Riina
Keskpaik, Rein
Kipper, Milvi
Kraan, Evi
Kreek, Anne
Kuldsepp, Made
Lints, Silve
Makkar, Meida
Malm, Malle
Mällo, Leili
Nigesen, Külli
Palo, Erika
Püttsepp, Linda
Sunts, Krista
Zõbin, Helve
Tamm, Helena
Tomson, Aino
Turban, Valmi
Tõnspoeg, Tiina
Vitismann, Madli

KÕIGI MAADE PROLETAARLASED, ÜHINEGE!

tartu riiklik ülikool

TRÜ

EKP TRÜ komitee, TRÜ rektoraadi, ELKNÜ TRÜ komitee ja TRÜ ametiühingukomitee häälekandja

Nr. 20 Reedel, 30. juunil 1978 XXX aastakäik

Kontrolleksemplar

AR Fr. R. Kreutzwaldi nim. ENSV Riiklik Raamatukogu

Arsti-teaduskond

(Algus 1. lk.)

Kaarlõpp, Veronika
Kabel, Vaike
Kaeli, Merike
Kandimaa, Juta
Kangro, Külliki — kiitusega
Kaukes, Tiina
Kermes, Riina
Kihva, Tiiu
Kivimäe, Siiri
Klaus, Hiie
Krass, Urmas
Kull, Kristjan
Kõiv, Reet
Kõlli, Üllar
Laan, Pille
Laks, Alar
Leemets, Toivo
Lehker, Ene
Lember, Ülo
Lipp, Liina
Luht, Hendrik
Lõhmus, Aleksander
Maidla, Tiia
Mandre, Kai
Mandre, Madis
Maripuu, Malle
Metsmägi, Aavo
Mölder, Urmas
Mähar, Anne
Männik, Riina
Nittim, Silvia
Nurmiste, Andres
Paris, Tiiu
Parv, Mart
Piik, Merle
Piik, Peeter
Poome, Margot
Pullisaar, Peeter
Purde, Elle
Puusild, Ants
Pärna, Sirje
Rajasaar, Evi-Virve
Randmaa, Ivar
Reinmaa, Ilmi
Ruusalu, Rain
Ruusalu, Viivi
Rüütel, Kersti
Sallaste, Eva
Saluvere, Jaan
Sarv, Katrin — kiitusega
Sild, Milvi
Schotter, Leo
Sokolova, Sirje
Solovjov, Viktor
Soltanovitš, Dorit
Sova, Helle
Sulbi, Ago
Sumendu, Juhan
Stüff, Esti
Sääsk, Ragnar
Tagen, Tõnis
Tali, Eha
Talts, Malle
Tamm, Evi
Teder, Malle
Teng, Maret
Tikk, Toomas
Tisler, Toomas
Turu, Riina
Vaga, Ruth
Vaher, Reet
Vahi, Ene
Vaidlo, Tiia
Valdek, Katrin
Valgemäe, Tiiu
Valgus, Ly
Varbola, Baldur
Vibur, Eva
Viilu, Reet
Volmer, Andrus

Raviosakond

(vene õppekeelega)

Alabina, Natalja
Avališvili, Grigori
Baraš, Klavdia — kiitusega
Borštševa, Larissa
Džodzenidze, Leon
Dubakina, Ljubov
Feofilova, Ljudmila
Gerassenko, Marina
Ižnina, Olga
Ižnin, Mihhail — kiitusega
Lavrova, Julia
Mattiisen, Georgi
Mitskevitš, Valentina
Mogilever, Elena
Olšanetski, Aleksandr
Oskolkova, Sofia — kiitusega
Petenko, Josip
Põdra, Niina
Saksa, Aili
Seneš, Elizaveta
Serjogina, Maria
Sidorenko, Svetlana
Stepanov, Valeri
Šlõk, Tatjana — kiitusega
Sor, Igor
Zonis, Lilia
Vorobjova, Tamara — kiitusega

Spordimeditsiini osakond

Arefjev, Sergei
Dumbliauskaite, Violeta
Džaparidze, Leri
Gavrilenko, Ljudmila
Zinajeva, Jelena
Goldštein, Mihhail
Jaroslavtseva, Maria
Krivošejev, Vitali
Kuzmin, Aleksandr
Kuzmina, Ljudmila
Laivo, Ruth
Levinsoniene, Anastassia
Linnamäe, Vello
Marculane, Anda
Meitern, Kaidu
Mednikova, Sigita
Mednikov, Vladimir
Ojaveer, Aleksander
Padoms, Raitis
Reinas, Oleg
Seimar, Ain — kiitusega
Sirel, Ehte
Stukolkin, Juri
Stukolkina, Nelli
Šutka, Svetlana
Tatar, Ivo

Pediaatriaosakond

Aas, Reet
Ebber, Irja — kiitusega
Hiiemets, Hilja
Kivimäe, Kaja
Klaas, Mare
Kudrjašova, Tamara
Kullat, Marta
Lillemägi, Elve
Linderman, Aili
Luigemaa, Maie
Lõoke, Linda
Rannala, Epp
Rooväli, Ene
Ruut, Marje
Rägo, Tiina
Saar, Sirje — kiitusega
Sild, Külli
Sõrmus, Maimu
Tammpere, Anneli — kiitusega
Tani, Juta
Toomik, Aino
Traat, Katrin
Valdre, Ruth
Voolaid, Ilia-Ulvi

Stomatoloogiaosakond

Adams, Sirje
Ader, Kaie
Arro, Maire
Blumbergs, Reeni
Hoffmann, Valli
Kalde, Kai
Kalju, Aini
Karu, Linda
Kask, Marika
Koppas, Marju
Lapp, Helve
Liivat, Ludmilla
Männik, Anne
Männik, Georg
Müürsepp, Peeter
Ollo, Erika
Pennar, Helgi
Pärnla, Malle
Rohumägi, Aivi
Rosman, Saima
Saag, Epp
Soots, Heli
Vasar, Ruth

Farmaatsiaosakond

Eesmaa, Anne
Filippova, Lea — kiitusega
Gusev, Mare
Hallimäe, Eve
Hoop, Külli
Jõe, Eve
Kangur, Tiina
Kaselà, Ene
Kiisk, Maie
Kukumägi, Ilme
Kõiv, Maire
Leiner, Merike
Lillemäe, Viivi
Lindmaa, Ülle
Mäemets, Mare
Pärn, Maret
Pärna, Maie
Rahnu, Reet
Raidla, Elvi
Ritsbek, Signe
Roosiväli, Maret
Rääbus, Helo
Soomre, Tiiu
Sõrmus, Maren
Tooming, Silvi
Vester, Helgi
Viia, Vaike
Vilu, Krista
Väät, Marju
Võsu, Sirje

Bioloogia-geograafia-teaduskond

Geoloogiaosakond

Eskel, Ürjo
Grünberg, Rein
Murumaa, Anne
Murumaa, Jaan
Männik, Peep — kiitusega
Ong, Heldur
Tolk, Väino — kiitusega
Täht, Krista

Geograafiaosakond

(pedagoogid)

Gull, Toivo
Ilves, Liina
Jasinski, Tiina
Kahest, Pärje
Karpa, Kaie
Keskpaik, Liivi
Kosk, Meeli-Loite
Kõo, Ene
Lauri, Annereet
Maadla, Reet
Müürsepp, Riina
Nurk, Maimu
Nurmsalu, Hilje
Parts, Mare
Reima, Rita
Rünk, Kai
Tiho, Merike
Uibo, Tiiu
Veeber, Mare
Öismaa, Tõnu

(teoreetikud)

Epler, Karin
Johanson, Helve
Keskpaik, Aado
Kõdar, Juhan
Kübar, Ene-Jekaterine
Lust, Kalev — kiitusega
Maadla, Madis
Miller, Tõnu
Mällo, Riho
Nurmsalu, Heiki
Peikolainen, Irja-Eila
Piik, Helle
Puusepp, Mati
Puusepp, Taimi
Põdra, Rein
Sarv, Heno
Toots, Tiiu

Bioloogiaosakond

(pedagoogid)

Aher, Georg
Aher, Sirje
Habicht, Ene
Hansson, Hanno
Jaanre, Viigi
Kask, Aili
Karakatš, Maie
Kekkonen, Mare
Liive, Enn
Lillemaa, Ena
Loog, Mare
Mihkelson, Merike
Nisamedtinova, Mai
Olli, Mai
Ong, Aime
Otsus, Riina
Sarapuu, Ülle
Sauemägi, Eve
Sutrop, Mae
Talpsep, Ene
Tobro, Oliver
Vahter, Inge
Valdmaa, Ly
Voodla, Tiiu

(teoreetikud)

Kahru, Anne — kiitusega
Kahru, Mati — kiitusega
Kiirats, Olavi
Klaus, Tiina — kiitusega
Kuusmaa, Lea
Laarin, Peeter
Lepik, Malle
Lill, Evi
Lust, Anu
Madisson, Malle
Mäemets, Helle
Mänd, Marika
Mänd, Raivo — kiitusega
Paal, Jaanus
Pärnik, Urve
Rattiste, Kalev — kiitusega
Reier, Ülle
Saar, Maarika
Saat, Toomas — kiitusega
Sliner, Aksel
Talts, Ellen
Tolpinets, Maia
Vapper, Maere — kiitusega

Filoloogia-teaduskond

Statsionaarselt lõpetajad

Eesti keele ja kirjanduse osakond

Aab, Eha
Aunap, Helle
Grünberg, Urve
Heinla, Külli
Heinla, Liivi
Heinsoo, Heinike
Härmatis, Ene
Kadastik, Mart
Kross, Kristiina — kiitusega
Kukk, Kalli
Laan, Reet
Leping, Ruth
Luik, Mare
Lillipuu, Mati
Maanso, Sven
Miftjahetdinov, Ramia
Nilbe, Sirje
Past, Aune
Pent, Sirle
Petermann, Anu
Popandopulo, Eha
Poolak, Triinu
Prits, Marika
Riikoja, Kai — kiitusega
Sepp, Arvi
Taevere, Mart
Tamm, Katrin
Tiks, Mihkel
Tomband, Reet
Toomas, Tiina
Toomla, Ireen
Tähve, Auli
Oispuu, Jaan
Valdmann, Merle
Viil, Tiina
Villemson, Katrin

Vene keele ja kirjanduse osakond

Avent, Tiiu
Bištakova, Tatjana
Brehhova, Galina
Duhhon, Jelena
Julova, Antonina
Jõgi, Maie
Jäger, Anne
Kanošina, Maria
Korolkova, Jelena — kiitusega
Kramarenko, Larissa
Ljasina, Tamara
Lutsep, Natalja
Matvejeva, Ursula
Nikonenko, Natalja
Paatsi, Enno
Pins, Ellen
Põldvee, Ülle
Rüütli, Malle
Sidjakova, Tatjana
Smirnova, Maris
Solom, Sirje
Sukku, Aino
Tamm, Leili — kiitusega
Täker, Senta
Vadi, Marika
Varjonõševa, Tatjana
Vassiljeva, Tatjana
Viilipus, Ele
Viilipus, Silvi
Voronetski, Vadim

Inglise keele ja kirjanduse osakond

Aaver, Ants
Airik, Ene
Anderson, Inga
Feldbach, Inna — kiitusega
German, Luule
Jõgi, Jane
Kergandberg, Heli
Kuusksalu, Imbi
Künka, Kaja
Laagus, Heli
Lamp, Tiia
Lillipuu, Rein
Luik, Milvi
Mihkels, Maie
Nõmmsalu, Anu
Oja, Ama
Roht, Mai
Saluveer, Evi — kiitusega
Sild, Ingrid
Soosaar, Reet
Taul, Urmas
Torn, Tiina — kiitusega
Veldi, Enn

Saksa keele ja kirjanduse osakond

Arold, Anne — kiitusega
Estrik, Siiri
Jahilo, Linda
Kalda, Mare
Liimets, Reet — kiitusega
Priimägi, Sirje
Roosme, Maili
Sank, Ruve
Tolk, Anne
Tulk, Kadri
Trei, Sirje — kiitusega
Viileberg, Sirje
Vuus, Margit
Võrno, Ülle — kiitusega

Mittestatsionaarselt lõpetajad

Eesti keele ja kirjanduse osakond

Dolgoševa, Milvi
Igasta, Iira
Kass, Merike
Kärner, Kaja
Levkoi, Õnne
Liiv, Hille
Lillik, Aino
Lints, Georg
Mägi, Ludmilla
Mälksoo, Silvia
Naaber, Grete
Onoper, Annemaria
Prei, Tõnu
Raa, Age
Raudam, Kersti
Reinde, Urmi
Seim, Aime-Lehte
Sert, Urve
Urn, Merle
Veigel, Elle-Heivi
Veske, Maimu
Ülem, Ella
Ülem, Rozalinda

Vene keele ja kirjanduse osakond

Allik, Karin
Brehhov, Vladimir
Illarionova, Ljudmila
Korsunskaja, Alla
Kuldsepp, Lea
Lobareva, Liidia
Lond, Maie
Madison, Andrei
Maneškina, Liidia
Martõnov, Anatoli
Michelson, Lea
Muhina, Ljudmila
Otrjaskina, Tamara
Sarnik, Helle
Sprivulis, Dzintars
Stepanova, Renata
Zabeida, Inna
Zentšenkova, Marina
Zmeikova, Olga
Vaino, Voldemar

Inglise keele ja kirjanduse osakond

Altšuler, Ilana
Hinnov, Mari
Jaanimägi, Ilmo
Järs, Sirje
Kaljo, Riina
Kigaste, Maie
Meerits, Reet
Paadam, Katrin
Pesti, Marje
Põllu, Ülle
Rannamets, Karin
Soon, Sirje
Stein, Lea
Suits, Mart
Zaharov, Arseni
Talisoo, Karmen
Tomson, Iivi
Toomassen, Laine
Vare, Ebe

Saksa keele ja kirjanduse osakond

Ellert, Lea
Hendrikson, Urve
Järvi, Maiga
Kliimann, Kaie
Käärik, Ülle
Lumi, Lea
Mälton, Eevi
Petersell, Ene
Rebane, Anne
Roodvee, Haide
Taimre, Tiina
Teider, Alma

Füüsika-keemia-teaduskond

Füüsikaosakond

(kvalifikatsioon: füüsik, füüsikaõpetaja)

Anupõld, Tiit
Danziger, Neeme
Haav, Andres — kiitusega
Kikas, Eve — kiitusega
Koit, Enn
Kukk, Peeter
Laanemets, Arvi
Mark, Helja
Muru, Kalev
Naidenkov, Igor (kvalifikatsioon: füüsik)
Pill, Kalev
Põldvere, Juhan (kvalifikatsioon: füüsik)
Ratassepp, Rein
Sammel, Aavo
Samoson, Ago
Tarro, Henn
Tenjes, Peeter

(Järg 4. lk.)

O

Inimese teeb suureks või väikeseks tema tahe.

F. Schiller

O

Me peame omandama ja õppima kõigilt: niihästi neilt, kes olid enne meid, kui ka kaasaegsetelt. Isegi suurim geenius ei jõuaks kaugele, kui ta püüaks võlgneda kõike ainult iseenda seesmisele minale.

J. W. Goethe

MEIE

O

Rahulolematus iseendaga on aruka elu kõige vajalikumaks tingimuseks. Ainult see rahulolematus ergutab meid tööle enese kallal.

L. Tolstoi

O

Tuleb alati elada millessegi armunult, mis on kättesaamatu. Inimese muudab kasvult pikemaks see, mis kisub teda ülespoole.

M. Gorki

O

Mineviku vahel, kus on meie mälestused, ja tuleviku vahel, kus on meie lootused, on olevik, kus on meie kohustused.

J. Lacordaire

O

Pole olemas midagi hirmsamat kui õpetaja, kes ei tea rohkem kui õpilased peavad äärmisel juhul teadma. Kes tahab õpetada teisi, võib küll sageli oma teadmiste paremiku maha vaikida, kuid ta ei tohi olla poolikute teadmistega.

J. W. Goethe

Jüri LAANE fotod

Füüsika-keemia-teaduskond

(Algus 2. lk.)

Tenno, Lembit
Vanatalu, Kalju
Örd, Teet

Füüsikaosakond
(kvalifikatsioon: füüsik, füüsikaõpetaja — vene õppekeelega)

Beger, Aleksander
Bichele, Irina — kiitusega
Bragina, Ludmilla — kiitusega
Dmitrijev, Vladimir
Gasselbach, Natalja
Jurtšikova, Tatjana
Krõlov, Igor
Levina, Tatjana
Linask, Larissa
Nekrassov, Juri
Peet, Nadežda
Peet, Viktor
Rätte, Viktor
Sadovoi, Sergei
Valdman, Svetlana
Voitovitš, Jelena

Keemiaosakond
(kvalifikatsioon: keemik)

Abiline, Aino
Laasik, Tiit
Lang, Mart
Linntam, Alo
Mikk, Eda
Nõmm, Vaimi
Past, Urmas — kiitusega
Putkin, Henno
Schmidt, Malle
Siilats, Viktor
Speek, Mart
Tarmak, Mart
Urbel, Anne
Vaher, Merike
Vene, Jaak

(kvalifikatsioon: keemik, keemiaõpetaja)

Lätt, Inge
Raat, Koidu
Rüütel, Arvo

(kvalifikatsioon: keemik, keemia-füüsikaõpetaja)

Aija, Andres
Jõgi, Aarne
Järvsoo, Leili
Kadaja, Lumme
Kolk, Tõnis
Mändla, Einard
Männiste, Vello
Peterson, Elmar
Rebane, Liivia
Simson, Anu
Tarro, Evi
Virki, Urve

Kehakultuuri-teaduskond

Statsionaarselt lõpetajad

Aasma, Tiit
Akel, Vello
Allik, Sirje
Angerjärv, Teet
Edel, Eva
Heinmets, Irma
Hunt, Ilme
Ilumaa, Vahur
Jürisson, Humu
Kesselman, Ilmar
Klaup, Toomas
Laeks, Urmas
Lindmäe, Rein
Malmberg, Jaan
Meltser, Valeri
Metsmaa, Aime
Mikiver, Mare
Müürsepp, Aare
Ott, Jaak
Pihlak, Siiri
Porkveli, Tiit
Raspel, Rein
Raudsepp, Silvi
Rikberg, Toivo
Romanenkov, Ülle
Romanenkov, Peeter
Saar, Urmas
Salong, Sulev
Salum, Tiit
Sepp, Evi
Sinivee, Märt
Rahnu, Roland
Thomson, Kaivo
Tutt, Ants
Tõemäe, Lembit
Valner, Olavi
Vigla, Aare
Vigla, Liivia
Vist, Eve
Värk, Maie
Värk, Mare
Võssotšina, Angilina

Mittestatsionaarselt lõpetajad

Hein, Artur
Jaal, Helgi
Järve, Malle
Kasmel, Tiiu
Lembit, Mihkel
Lill, Mati
Nelis, Marite
Ruzitš, Nadežda
Süldre, Jüri
Tammela, Ülle
Smorodina, Ludmilla

Majandus-teaduskond

Statsionaarselt lõpetajad

Kaubandusliku raamatupidamise eriala

Abner, Toomas
Alvela, Ants
Hallemaa, Heiki
Heinaste, Ene
Kulp, Ülle
Kadak, Sirje
Kangro, Andres
Karpova, Mare
Koorits, Mati
Kull, Luule
Kõiv, Oko
Mäe, Evi
Pajo, Sirje
Pelt, Sille
Reiman, Karin
Saarne, Eve
Salla, Maie
Treve, Kersti
Tänav, Eve
Vallask, Enn
Mändmets, Astrit — kiitusega

Kaubandusökonoomika eriala

Agan, Astra
Eelmets, Ervin
Hansi, Mare
Heinmann, Heve
Heinväli, Reet
Heldna, Irene
Häelme, Mariann
Kobin, Eve — kiitusega
Kongo, Liidia
Kressa, Eva
Kruusmägi, Feliks
Kullus, Aare
Lepa, Virve
Liivamägi, Tiiu
Niinepuu, Heli
Oherde, Raivo
Roosve, Helve
Sõtšov, Aleksander
Sõtšov, Anu
Särev, Ene
Tammemäe, Heidi
Tammisaar, Aime
Teern, Helle

Rahanduse ja krediidi eriala

Ansmann, Jaan
Arhipov, Viktor — kiitusega
Hiob, Maie
Karotam, Arvi
Kruuse, Jaan
Lepik, Toivo
Muuga, Mark
Nilgo, Hannes
Peekman, Ene
Prisk, Tiiu
Raudjärv, Rita
Reva, Sirje
Roosimaa, Urmas
Russak, Vello
Rüütel, Maie
Sild, Mart
Tint, Lembit
Toomsalu, Tiia — kiitusega
Turi, Riina
Uibo, Sirje
Ulp, Andres
Uustal, Ulle
Vikat, Urve

Rahanduse ja krediidi eriala (vene õppekeelega)

Antipina, Natalja
Aslamova, Olga
Bespalaja, Marina
Jelbakijeva, Svetlana
Ivanova, Irina
Ivanova, Nadežda — kiitusega
Komar, Svetlana
Fedortšak, Natalja
Mihhaltšenko, Ljudmilla — kiitusega
Monahhova, Jevgenia
Mõssin, Aleksander
Ostrovskaja, Tamara
Pavlova, Raissa
Peterson, Vladimir
Piskarjova, Irja
Podgornaja, Nadežda — kiitusega
Santašova, Marina
Uzjumskaja, Ljudmilla
Tšabanenko, Ljubov
Šibanova, Ljubov
Šušpannikova, Tatjana
Antonjuk, Irina — kiitusega

Majandusküberneetika eriala

Aulik, Ivo
Blank, Tõnis
Kalm, Maret
Klettenberg, Andres
Lahe, Kalle
Metsaots, Ülo
Novek, Ilmar
Novek, Lehte
Nurmsoo, Helda
Raik, Mart
Rand, Jaan
Roosimaa, Ülle
Siinmaa, Ritva
Terno, Ingrid
Tinits, Margus
Trasanov, Viktoria
Valle, Peeter
Valmra, Erkki
Villig, Tiit

Mittestatsionaarselt lõpetajad

Kaubandusökonoomika eriala

Juhanson, Merle
Kasepuu, Aino
Kiive, Enn
Kokk, Marje
Kuusemäe, Ly
Kõrbe, Krista
Käärik, Harri
Lazarenko, Ülle
Lõivukene, Eve
Meringo, Sirje
Mikkal, Ene
Moorits, Rein
Mustkikkas, Vaike
Muttik, Mari-Liis
Mölder, Krista
Mölder, Maido
Nõmmik, Peeter
Paulson, Evi
Pukk, Astrid
Pullisaar, Inna
Samblik, Viive
Soots, Katrin
Sternfeld, Heiti
Tensing, Meeri
Terras, Marina
Uusjärv, Liidia
Vallner, Tatjana
Viigipuu, Ago
Väli, Maivi

Rahanduse ja krediidi eriala

Fink, Eve-Reet
Kompus, Evi
Loor, Lembe
Maiste, Anne
Martšenko, Ljudmila
Meier, Liidia
Petsi, Eva
Raudsepp, Natalja
Sokk, Küllike
Stolbova, Lülia
Tobro, Ane

Kaubatundmise eriala

Maisroos, Ivi
Sonn, Mart

Matemaatika-teaduskond

Rakendusmatemaatika eriala

(kvalifikatsioon: matemaatik)

Altement, Mihhail
Bassarab, Katerina
Fleiderviš, Mihhail
Ingo, Jaan
Järv, Madis
Kase, Lembe
Kivaste, Jaan
Knjazihhin, Juri — kiitusega
Korberg, Olga
Korsunski, Oleg
Lissenko, Ksenia
Markušina, Margarita
Maršak, Aleksander — kiitusega
Maršak, Jelena
Merilo, Maaja — kiitusega
Orehhov, Leonid
Orehhova, Irina
Pedoson, Enno
Pedoson, Merle
Petrova, Anna — kiitusega
Rasva, Ain
Saar, Ellu — kiitusega
Simm, Eve
Zagradskaja, Svetlana — kiitusega
Talpsepp, Endel
Talur, Illo
Terep, Nadežda
Toom, Mai
Toom, Olev

Matemaatika eriala

(kvalifikatsioon: matemaatik)

Bogdanov, Oleg
Bogdanova, Ulvi
Ello, Peeter
Hämarik, Uno — kiitusega
Jullis, Heli
Jullis, Toivo
Leht, Raivo
Mustkivi, Peeter
Oja, Tõnu
Olenev, Gennadi — kiitusega
Rohumäe, Tõnu
Roosmaa, Tiit
Tšemarin, Maire

(kvalifikatsioon: matemaatik, matemaatikaõpetaja)

Harkmann, Mare
Jürgenson, Sirje
Kallaste, Eve
Kuhi, Eha
Kundla, Liivi
Kundla, Väino
Laupa, Viive
Loos, Külli
Luik, Kersti
Luuk, Silva
Manglus, Maire
Martis, Anne
Martis, Ülo
Merilo, Anu
Mägi, Tatjana
Mändmets, Niina
Paltšikov, Valeri
Reiljan, Aime
Reinson, Jaan
Reitalu, Toivo
Riivits, Evi
Riivi s, Rein
Saarsoo, Hannes
Sepp, Viire
Siimon, Marina
Sõtšova, Ester
Tamm, Reet
Valk, Peeter
Valdmets, Edda
Vassiljeva, Enela

Mittestatsionaarselt lõpetajad

Rakendusmatemaatika eriala
(kvalifikatsioon: matemaatik)

Kask, Epp

Õigus-teaduskond

Statsionaarselt lõpetajad

Altuhova, Virve
Aus, Erika — kiitusega
Biin, Leino
Dalton, Agate
Gorkin, Andres
Harutši, Endla
Isakar, Raivo
Jaeger, Margit
Järv, Sirje
Kannike, Sulev
Kelder, Toomas
Kilg, Ruti
Kottisse, Inge
Kärp, Viive — kiitusega
Kurs, Teet
Kõla, Helgi
Liin, Urve
Llis, Eha
Lind, Hallar
Lust, Juhan
Majevski, Anatoli
Martinson, Eva
Meikas, Katrin
Meremaa, Kaidi
Mängel, Marje
Napa, Rein
Paabo, Harri
Pahkla, Peeter
Pedassaar, Kristel
Peegel, Are
Pikma, Jaak
Pikma, Jüri
Pikma, Loretta
Pisuke, Heiki — kiitusega
Puhvel, Toomas
Pärmann, Karin
Raag, Kaie — kiitusega
Rask, Mari
Rask, Märt
Reinsalu, Laida
Reinsalu, Matti
Saavo, Karl
Salmann, Harri
Selmar, Imbi
Selge, Ilmar
Sepper, Peeter
Stalmeister, Kadi
Sõerd, Meelis
Uustalu, Ann
Veering, Leili
Veering, Uno — kiitusega
Viilup, Rita
Vissak, Jüri — kiitusega
Vutt, Aime-Kersti
Vään, Riina

Mittestatsionaarselt lõpetajad

Abašin, Aleksander
Allert, Merle
Amos, Kai
Andest, Kuldar
Arrak, Rita
Broi, Jevgeni
Fisunov, Sergei
Gektor, Albert
Heinsaar, Mirjam
Ilves, Eduard
Jaaz, Tamara
Kabi, Riina
Kevato, Rudolf
Koemets, Osvald
Kolesnik, Juri
Kose, Enn
Kosina, Aleksander
Kukk, Maia
Kullerkupp, Juta
Kutser, Jaan
Kuuse, Mati
Küttis, Mari
Leis, Marina
Lill, Silvi
Lindpere, Aili
Looga, Silvia
Mihelson, Gennadi
Mikiver, Inga
Mäeots, Maive
Neidre, Sirje
Näripea, Vaike
Otsus, Olev
Parik, Heldur-Enno
Pärtma, Pille
Reimo, Cato
Rähni, Raul
Rõžov, Nikolai
Sabrodin, Ravo-Aleksander
Saidla, Helle
Soomeri, Peedu
Suvinõmm, Tiiu
Tempel, Endla
Toomet, Aili
Valk, Silvia
Veetamm, Helle
Vilu, Aleksander
Voit, Raivo
Volokitin, Diana
Üle, Leo

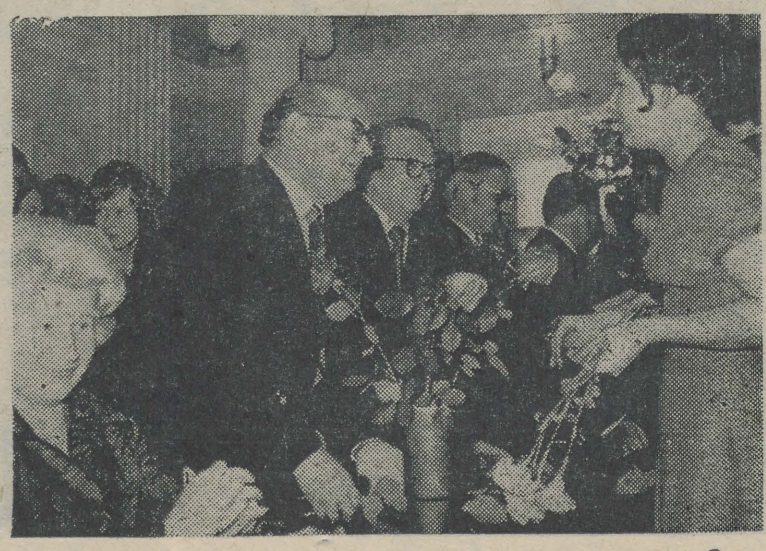

NB!

Täna ilmub ka venekeelne «ТГУ».

TOIMETAJA V. SOOTAK

«Tartu Riiklik Ülikool» («Тартуский государственный университет»). Орган парткома, ректората, комитета ЛКСМ и профкома Тартуского государственного университета, г. Тарту, Эстонская ССР.
Hans Heidemanni nim. trükikoja trükk, Tartu, Ülikooli 17/19. III Oksiknumber, hind 2 kop. Tell. nr. 3093. MB-05014.

Kontrolleksemplar

AR Fr. R. Kreutzwaldi nim. ENSV Riiklik Raamatukogu

KÕIGI MAADE PROLETAARLASED, ÜHINEGE!

tartu riiklik ülikool

TRÜ

EKP TRÜ komitee, TRÜ rektoraadi, ELKNÜ TRÜ komitee ja TRÜ ametiühingukomitee häälekandja

Nr. 21 Reedel, 1. septembril 1978 XXX aastakäik

Uue õppeaasta lävel

INTERVJUU REKTOR PROFESSOR ARNOLD KOOBIGA

Kuidas iseloomustaksite lühidalt möödunud õppeaastat?

«See oli mitmes mõttes erakorraline aasta, juubelite aasta: tähistasime Suure Sotsialistliku Oktoobrirevolutsiooni 60. aastapäeva, ülikooli taasavamise 175. aastapäeva. Neile järgnesid paari allasutuse juubelid, nagu näiteks teadusraamatukogul ja botaanikaaial. Oktoobris möödub 175 aastat klassikalise muinasteaduse muuseumi asutamisest. Kõigile neile pidulikele sündmustele eelnesid aga NLKP XXV kongressi otsused, mis kogu meie tegevusele tööprogrammi andsid. Ülikooli taasavamise juubeliks tegime oma tööst kokkuvõtted, oma hinnangu meie tööle andsid ka partei ja valitsus, autasustades paljusid TRÜ kollektiivi liikmeid.

Et me oma ülesannetega edukalt toime oleme tulnud, sellest annab tunnistust ka NLKP Keskkomitee ja Ministrite Nõukogu 6. mai määrus teadusliku uurimistöö efektiivsuse tõstmisest kõrgemates õppeasutustes. Läinud õppeaastal loodi ülikooli ajaloos esimene teadusliku uurimise instituut — üldise ja molekulaarpatoloogia teadusliku uurimise instituut arstiteaduskonna teadusasutuste baasil. Seegi kõneleb tähelepanuväärsest saavutusest ja tunnustusest ülikooli teadusele. Loodi ka üks uus harulaboratoorium — keemilise peensünteesi laboratoorium. Nende näol on ülikooli teadus väärtuslikku lisa saanud.

Tänaseni on TRÜ-s moodustatud 13 erialanõukogu (4 doktori- ja 9 kandidaadikraadi kaitsmiseks). Möödunud õppeaasta kestel kaitsti nendes 47 väitekirja.

Märkimisväärsetest tulemustest kõnelevad ka **teadusliku uurimistöö** kokkuvõtted. Ülikoolil on praegu väga suur teaduslik potentsiaal: meil töötab 101 teaduste doktorit, kohakaasluse alusel juurde lisatuna veel 10, 415 teaduste kandidaati, 84 professorit, 230 dotsenti jne. Ainuüksi sel aastal kinnitati professori kutse 12-le TRÜ õppejõule. Kasvanud on lepingute maht. See ületab praegu 2,2 miljonit rubla. Meie teadustöö tulemused võiksid veelgi paremad olla, sihid edasiminekuks selles valdkonnas annab ka uus määrus. Üliõpilastest võttis teaduslikust tööst osa 91 protsenti. 1977. aasta tõi ülikooli jällegi ühe, seekord kolmanda NSV Liidu Teaduste Akadeemia kuldmedali ÜTÜ võistlustööle. Selle sai ajalooteaduskonna lõpetanu, praegune ENSV Teaduste Akadeemia Ajaloo Instituudi nooremteadur Urmas Sõgel.

Selle aasta 27. juuli «Pravda» juhtkirjast võisime lugeda:

«NLKP XXV kongressil märgiti, et viisaastaku tähtsaim ülesanne on kiirendada teaduslik-tehnilist protsessi. Selleks annab olulise panuse ka kõrgkool. Niisugused kõrgemad õppeasutused, nagu näiteks Moskva, Kiievi, Novosibirski ja Tartu ülikool ning Moskva Baumani-nim. Kõrgem Tehnikakool teevad efektiivset uurimistööd teaduse fundamentaalprobleemide lahendamisel ning uue tehnika loomisel.»

Õppeedukuse tase on viimastel aastatel ühtlustunud. Teaduskondades, kus see eriti madal on olnud, hakkab olukord samuti paranema. Oleme püsima jäänud 90 protsendi piiresse.

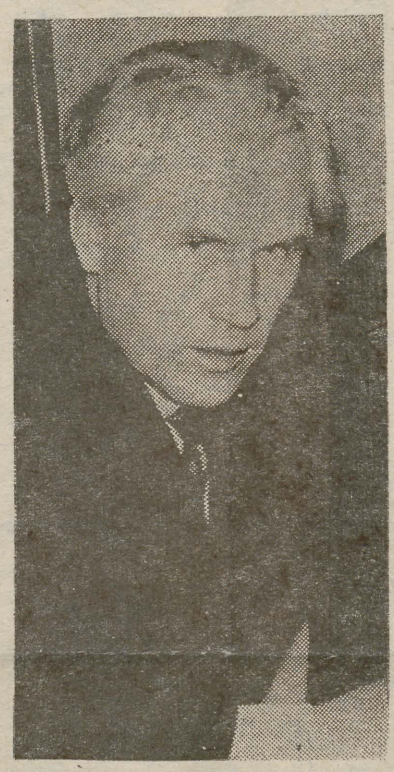

Teatud raskusi on ülikoolil olnud **materiaal-tehnilise programmi** täitmisel. Kuid võime juba öelda, et mõnevõrra paranemas on teadusraamatukogu uue hoone ehitamine.

Olulise tähtsusega möödunud õppeaasta algul oli füüsikakorpuse I järgu käikuandmine. Selleks õppeaastaks tulevad kapitaalremondist füüsikute endised ruumid, mida hakkavad kasutama filoloogia- ja ajalooteaduskond.

Nende tähelepanuväärsete sündmuste põhjal võib rahuldustundega öelda, et õppeaasta oli tulemusrikas.»

Eelmise õppeaasta lõpust kuulub Tartu Riiklik Ülikool Nõukogude Liidu juhtivate kõrgkoolide hulka. Mida olulist see endaga kaasa toob?

«Meie maa juhtivate kõrgkoolide hulka kuulub nüüd 70 kõrgemat õppeasutust, nende hulgas ka 20 ülikooli. Olgu mainitud, et üldse on NSV Liidus üle 860 kõrgkooli ja 65 ülikooli.

Eespool nimetatud NLKP Keskkomitee ja Ministrite Nõukogu ühine määrus näeb ette ära kasutada kõrgkoolide suurt teaduslikku potentsiaali, kaasa tõmmata kõrgkooliteadlasi rahvamajandusliku tähtsusega ülesannete lahendamisele. Töötab ju 40 protsenti teadustöötajaid kõrgemates õppeasutustes.

TRÜ arvamine juhtivate kõrgkoolide hulka toob kaasa ulatusliku materiaal-tehnilise baasi väljaehitamise, suurema finantseerimise, riikliku tähtsusega tellimuste andmise. Saab suurendada õppejõudude ja abipersonali koosseisu, vähendada professorite ja uurijate õppekoormust, et neil oleks võimalik rohkem teaduslikule uurimistööle pühenduda. Juriidiliselt on juhtiv kõrgkool võrdsustatud uurimisinstituutidega.

Nende abinõude elluviimine aitab tagada õppe- ja teadustöö ühtsuse, samuti õppeprotsessi kompleksse viimise kaasaegsele tasemele. Tänapäeval ei omandata kõrgkoolis mitte üksnes lõplikult lahendatud küsimusi, valmis teadmisi. Noor spetsialist tuleb ette valmistada pidevaks õppimiseks, enesetäiendamiseks ka pärast kõrgkooliõpingute lõpetamist.»

Kätte on jõudnud järjekordse õppeaasta esimene päev, esmakordne 1120 üliõpilasele. Millisena tahaksite neid näha, mida soovite neile?

«Algava õppeaasta puhul tervitan kõiki õppejõude ja üliõpilasi, eriti muidugi esmakursuslasi, kes alles astuvad üle suurkooli lävе.

Tartu ülikoolis on õppinud maailmakuulsad teadlased, siin õpetavad praegugi oma eriala tuntuimad spetsialistid. Soovin, et 1978. aastal ülikooliõpinguid alustanud oleksid oma *alma mater*'i väärilised nii õppe- kui ühiskonnatöös. Eesmärgiks peab aga üliõpilane seadma kõigepealt professionaalsuse omandamise. See algab juba eriala valikust, selle sobivusest, armastusest oma eriala vastu. Teoreetilistele teadmistele peab lisanduma oskus neid praktikasse viia. Kuid laitmatu professionaalsus ei tee veel nüüdisaja spetsialistiks. Peab olema samal ajal ka kõpse maailmavaatega isiksus. Kõigeks selleks tuleb esmakursuslasel kätte saada õige töörütm juba esimestel päevadel, seades oma ajakava nii, et ka mitmepalgelise tudengielu kujundamiseks mahti jääb.

Jõudu ja edu nii õppimiseks kui õpetamiseks!»

Vastused pani kirja
VARJE SOOTAK

JÕUDU TÖÖLE!

ILMAR ANVELDI kujundus

ALGAB!

Alma mater on taas noor — käes on septembrikuu. Ülikool on välja valinud paljude soovijate hulgast üle tuhande kõige tublima noore inimese, kelle järgnevate aastate ülesandeks on õppimine. See on äärmiselt raske töö, kuid neil, kes on selle tee valinud, ei ole õigust enam taganeda.

Ülikooli komsomoliorganisatsiooni tegevusrohke argipäev on oma ajaloo traditsioonide vääriline. Ei olnud komsomolikomitees vaikust ka möödunud suvekuudel. Alles paar päeva tagasi kuulutati Ulila suveaias lõppenuks EÜE Tartu regiooni tööperiood, ülikooli uues kohvikus tehti kokkuvõtteid 400 suvemalevlase tublist tööst. Ent ees ootavad uued ja uued tööd ning teod!

Algavasse semestrisse läheb ülikooli komsomoliorganisatsioon peomeeleolus — saabumas on Leninliku Komsomoli 60. aastapäev. Sellele suursündmusele meie poliitilise noorsoo-organisatsiooni elus peab väärilisi töötulemustega vastu minema iga kursuse ja teaduskonna komsomoliorganisatsioon!

Meie esmane tööülesanne on õppimine. Sealjuures mitte üksnes teadmiste omandamine, vaid ka oma tulevaseks kutsetööks vajalike vilumuste, harjumuste ja eetiliste tõekspidamiste teadlik kujundamine. Tegemist on väga keeruka ja mitmetahulise, sotsiaalselt olulise protsessiga. Selle nähtuse tahud, ideoloogilised, organisatsioonilised, kultuurilised jpm., nõuavad igalt komsomoliorganisatsioonilt, igalt kommunistlikult noorelt sügavat mõistmist, läbitunnetamist ja tõsist tööd keeruka süsteemi arukaks ja targaks suunamiseks.

... Ülikooli sammaste vahelt tuleb peahoonesse pidev inimvool, kes ärevusega oma esimest kõrgkooliaastat alustama, kes vastu oma viiekümnendale või enamalegi semestrile. Esmakursuslasele tundub täna kõik veel lootusetult kaugena, seda meeldivam on aga imetleda diplomandide enesekindlust. Tähendab, on siiski miski, mis keskmiselt viie aastaga noort inimest muudab. See on see miski, mis teeb Tööpunalipu ordeniga Tartu Riiklikust Ülikoolist ühe auväärsema, lugupeetuma ja tuntuma kõrgkooli kogu meie maal.

Ülikooli komsomolikomitee nimel soovin kõigile edukat õppeaastat ja aktiivset kaasalöömist komsomolielus!

KALLE LIIV,
ELKNÜ TRÜ komitee
sekretär

Suviseid käskkirju

Rektor õnnitles ja avaldas tänu hoolsa töö eest 75. sünnipäeval patoloogilise anatoomia ja kohtuarsteaduse kateedri vanempreparaatorile AMANDA LAASILE, 70. sünnipäeval arstiteaduskonna vanempreparaatorile ELFRIEDE AMBOLE, riidehoidja SALME NIGOLILE, kauaaegsele töötajale OLGA SERMATILE, 60. sünnipäeval ühiselamu laohoidjale ILSE VALDMAALE ning 50. sünnipäeval otorinolarüngoloogia ja oftalmoloogia kateedri dotsendile ARVED JENTSILE ja puusepp ALEKSANDER OTSALE.

Ehitajate päeva puhul said TRÜ aukirja eeskujuliku töö eest tisler HANNES PEETSO, krohvija SELMA VOLK, puusepad ADOLF JUURSOO, ANTS KREEK, VIKTOR SOKK, NIKOLAI LUSTI, sepp KARL MÄRTSON, müürsepp NIKOLAI SPASSOV, maalrid AINO MÄE, JEVGENIA ORLOVA, ÕIE VANAMB, ILME SIMENSON ning suvemalevlaste töö hea organiseerimise eest HUGO KELDER.

Pikaaegse eeskujuliku töö eest ning seoses pensionile minemisega sai TRÜ aukirja insener ARMILDE LEPIN.

Füüsikaprofessor Karl-Samuel Rebane 50

Aega mõõdetakse sündmustega. Objektiivseks ajamõõduks on häirimatu perioodilisusega ühetaoliselt korduvad sündmused — kellapendli täissamm või Päikese lähisseisang Regulusega (α Leo) Lõvi tähtkujus. Inimese eneseteostamine on kordumatute sündmuste rida. Näib, et on otstarbekas (professori tavaütlus) seda jälgida mõnes dünaamilisemas ajaskaalas. Tuleks proovida...

1928. 23. juulil sünnib Abja-Peraküla kehviktalupidaja Karl Rebase peres poeg, kes saab nimeks samuti Karl. Ajakirjas «Philosophical Magazine» ilmub O. Lossevi artikkel voolu mõjul helenduvast karborundist — kiirgavate pooljuhtkristallide esmauurimus.

1941. Karl lõpetab Mõisaküla algkooli. N. Riehl avaldab monograafia luminestsentsi füüsikast ja tehnilistest rakendustest.

1948. Abja keskkooli hõbemedaliga lõpetanu on jõudnud TRÜ füüsikaosakonna teisele kursusele. J. Bardeen ja W. Brattain leiutavad transistori — esimese tehismaailma revolutsioneerinud pooljuhtstruktuuri.

1952—1955. TRÜ kiitusega lõpetanud noormees läbib edukalt aspirantuuri ja kaitseb meie luminestsentsinestori Feodor Klementi juhendamisel valminud kandidaadiväitekirja. Firma «Westinghouse» alustab uut tüüpi elektroluminestsentsvalgustite evitamist.

1958. Eesti NSV TA Füüsika ja Astronoomia Instituudi vanemteadurile K.-S. Rebasele antakse koos F. Klementi ja teiste kolleegidega Nõukogude Eesti preemia luminestsentsiuurimuste tsükli eest.

1960. K.-S. Rebane asub juhatama TRÜ eksperimentaalfüüsika kateedrit. Rajatakse elektroluminestsentsi ja pooljuhtide probleemlaboratoorium, mille teaduslikuks juhendajaks saab K.-S. Rebane. T. Maiman leiutab laseri, mis töötab luminestseeruval rubiinkristallil.

1969. Dotsent K.-S. Rebane osaleb järjekordsel rahvusvahelisel luminestsentsikonverentsil, mis sedapuhku toimub Delaware'is (USA). Ž. Alfjorov ja I. Hayashi uurisid laserefekti pooljuhtheterostruktuuridel.

1972. K.-S. Rebane kaitseb doktoritööd. Tema juhendamisel alustatakse TRÜ-s kiirgavate pooljuhtheterostruktuuride uurimist.

1978. Professor K.-S. Rebane, laskmata end häirida juubelisaginast (lisaks isiklikule ka kateedri 20. aastapäev), valmistab vabariikliku heterostruktuuride uurimisprogrammi ühe juhendajana ulatuslikke ettepanekuid üleliidulise elektroluminestsentsisektsiooni koordineerimisistungiks...

Nõnda, et juubilar on mehi esimesest sõjajärgsest teadlaspõlvkonnast, kes alustas üsna algusest. See on harukordne võimalus ja erakordne vastutus. On vaja võimet pidevalt uueneda. Viljakal teadlaseteel laureaaditiitlini jõudnuna alustas Karl-Samuel Rebane tööd kõrgkoolis. Tunnustatud õppejõuna, üleliiduliselt taganõutavate õpivahendite («Luminestsents» I—III, 1965—1969), mitmete erikursuste esmaevitajana kavandab professor uurimistsükli uudses valdkonnas — heterostruktuuride füüsikas. Miljonärina (seni täidetud rahvamajandustelliimuste mahu järgi) on ta kaugel mõttest rantjeeseisusele (elatuda juba kogutud teaduskapitali protsentidest), vaid taotleb visalt fundamentaaluuringute süvendamist.

Arvud, arvud... Nimetame veel üht — 130. See sobib ühtviisi vahendamaks nii prof. Rebase teadustööde hulka momendiseisul kui ka tema poolt avaldatud populaarteaduslike ja publitsistlike, teadusajalugu ja ühiskonnaprobleeme käsitlevate ajakirjandusartiklite arvu. *Tõhusaid teeneid on professoril ka ülikooli ajalehe sisu rikastamisel.* (Toimetuse sõrendus. Omalt poolt soovime sisukat koostööjätku!)

Näha arvude taga inimest... Üle 70-liikmelise kollektiivi juht oskab ka seda. Mitte teadusüliinimese ilmumise ootamine ega argitoimekate *homo faber*'ite fabritseerimine, vaid printsipiaalsete ühiskonnaliikmete kasvatamine, kodanikutunde süvendamine olgu kesksel kohal! Puhtverbaalsest veenmisest ei piisa, toimib aktiivse kodaniku, ühiskonnategelase, kommunisti — teaduskonna, ülikooli, linna parteiaktivisti eeskuju. Tõepoolest, professor Rebase juhendamisel teadusliku kraadi saavutanud noorteadlased on kõik aktiivsed teaduses, ühiskonna- ja organisaatoritöös, mitmed ise kateedreid juhatama jõudnud.

Kokkuvõtet ei tule. Aeg pole selleks sobiv. Professor Karl-Samuel Rebane alustab täna koos õpilaste ja kolleegidega uut õppeaastat. Õpetaja ja teadlase ettevõtmistes on alati seda, mida tuleb alata päris-päris algusest. Soovime edu!

ELMAR TALVISTE

BOTAANIKAAED 175

Kolm juubelipäeva juulikuus (13.—15. juuli) olid vanale botaanikaaiale kõige palavamad, eel- ja ka järeltöid jätkus aga hoopis pikemaks ajaks. Möödunud semestri ühes viimases lehes kirjutasime, et aia korrastamiseks on appi saadetud suvemalev. Ehkki malevlased tegid seal tublisti tööd, jäi nende kätepaaridest suures kiirustamises väheseks. Praktikalt kutsuti abiks geoloogiaosakonna tudengid ja nende tööd kiitis botaanikaaia direktor Hiie Kimmel eriti. Õigeks ajaks sai värskenduse kogu aed, pandi uued pingid, toimus mõningate taimeliikide süstematiseerimine ja etiketeerimine. Ühesõnaga, kõik oli valmis juubelit väärikalt vastu võtma. Pidustustele saabus külalisi 23 botaanikaaiast ja 40 muust asutusest. Esindatud oli 10 liiduvabariiki 209 osavõtjaga. Et kokkutulemine esinduslik oli, näitab ka geograafiline haare. Kaugemad külalised tulid Dušanbest ja Kaukaasia liiduvabariikidest. Teadmata põhjusel ei jõudnud kohale kauge Vladivostoki esindajad ja kaugemat paika pole enam põhjust otsidagi. Juubeli hakatuseks peeti ülikooli aulas konverents, kus avasõnad ütles rektor prof. A. Koop, ettekannetega esinesid NSV Liidu Botaanikaaedade Nõukogu sekretär V. Bolõtševtsev (ettekanne NSV Liidu botaanikaaedade ülesannetest), Läti NSV TA Botaanikaaia direktor V. Ozolinš, TRÜ botaanikaaia direktor H. Kimmel ja prof. H. Trass. Samal päeval avati botaanikaaias mälestustahvel kuulsatele teadlastele, kes kõik on olnud siin tegevad kas direktorite või abidirektoritena (vt. pilte). Mälestustahvlil seisab üheksa nime: direktorid F. Bucholtz ja M. Willkomm, direktoriabid N. Busch, B. Hryniewiecki, J. Klinge, K. J. Maximowicz, F. Schmidt (hilisem kuulus geoloog). E. C. Trautvetter (pärastine Peterburi botaanikaaia direktor) ja A. Fomin. Kavas oli avada ka professor T. Lippmaa, botaanikaaia kauaaegse direktori (1930—1943) mälestussammas, kuid kahjuks ei jõutud seda valmis. Nüüd on skulptor Olav Mänd oma taiese viimistluse lõpetanud ja peagi asetatakse ajutise mälestuskivi asemele botaaniku skulptuur.

14. juuli oli kavandatud ettekannete päevaks. Nende arv oli aga sedavõrd suur (80 ümber), et osa oli välja pandud lugemiseks G. F. Parroti nimelises auditooriumis. Neid arutati läbirääkimiste korras.

TRÜ botaanikaaia direktor Hiie Kimmel: «Juubelipidustused möödusid üle ootuste edukalt. Kõigepealt oli suur mure aia õigeaegse juubelikorda seadmisega. Sellega tulid üliõpilased väga toredasti toime. Ka kolm päeva üritusi läksid kõik kavatsuste kohaselt. Lõpetuseks oli ette nähtud väike ekskursioon meie vabariiki saabunud külalistele mööda Lõuna-Eestit. Alustasime Taevaskojast ja Suurest Munamäest, näitasime külalistele enamtuntud paiku Haanja maastikust ning tulime siis Võru kaudu tagasi. Kõik paistsid rahule jäävat.»

Nüüd jääb meie botaanikaaed uut, märksa tähtsamat juubelit ootama. Selleks ajaks peaks aga tartlasi ja nende külalisi ootama sootuks uus puhke- ja teadusetegemise paik.

AARNE RANNAMÄE

VELLO KALDMA fotod

25. augustil 1944 sai Tartu vabaks

Missugusena nägid 29. augustil välja ülikooli hooned, sellest kirjutab möödunud aastal ilmunud raamatus «Meenutusi» Anatoli Mitt:

«Nüüd kähku üle Toome ülikooli poole. Uus anatoomikum oli terve, Toome varemed ja ülikooli pearaamatukogu püsti, ülikooli kliinikudki alles. Paremat kätt paistis tähetorn, nagu oodates rahulikumaid aegu, et saaks jälle teleskoobi tähtedele suunata.

Peahoone. Seal ta seisab, meie rahva uhkus, sõjamürinas uinunud vaimuhiiglane, meie kultuuri ja teaduse häll. Mustendavad aknaavad. Kuus mürsukildudest haavatud sammast valvamas sissekäiku.

Mööda graniitpaneele lähenesin peahoonele ülikooli söökla poolt. Hoone näis olevat välja surnud. Otsustasin sisse astuda. Tegin astmeid mööda sammu, teise ... olin juba alma mater'i *lävel, kui järsku kostis sammaste tagant vali hääl: «Croû! Куда прёшь?»*

Ühe samba tagant astus välja jässakas sõdur, automaat käes, ja lisas sootuks sõbralikumalt: «Глядь!» ning osutas peaga kõrvale. Peahoone uksel rippus vineertahvel väga lakoonilise, kuid arusaadava tekstiga: «Заминировано.» Ka mujal oli selliseid hoiatussilte näha. Tekkis mulje, nagu võiks see kõik iga hetk taeva poole lennata. Tänasin sõdurit ja katsusin, et kaugemale sain.»

3. oktoobri hommikul määras tolleaegne ülikooli rektor Hans Kruus Anatoli Miti ülikooli majandusjuhatajaks, mõni aeg hiljem tuli tegutseda varustusprorektorina. Alles järgmise aasta mais sai A. Mitt oma erialasele tööle asuda. Praegu töötab dots. A. Mitt aeroionisatsiooni ja elektroaerosoolide laboratooriumis.

REEDEST REEDENI

Ja kohe päris täpselt reedest reedeni. Ilmus ju semestri viimane lehenumber reedel, 30. juunil, filoloogide lõpupäeval. Nemad olid ka viimased diplomisaajad. Kokku lõpetas sel aastal 825 statsionaarset ja 244 kaugõppeüliõpilast. 1120 astub täna nende asemele. Need on ülikooli selle suve tähtarvud. Kuid arvud jäävad arvudeks. Iga arvu taga on konkreetne üliõpilane. Üliõpilane, kes arvust esileküündivam peab olema. Neid, kes oma jälje ülikooliellu jätsid, oli lõpetajate hulgas kümneid ja kümneid. Mõned neist: Raivo Palmaru, Hallar Lind, Mart Raik, Mart Kadastik, Ruve Šank, Toivo Leemets ja paljud teised.

Lõpuaktuste aegu hakkas oma nägu saama teistegi suvekava: suvemalev, ehitusmalev, praktika, reisid. Mitu TRÜ taidluskollektiivi võttis osa Vilniuses peetud VII üliõpilaslaulupeost. Sellele eelnes nn. harjutuslaager, üliõpilaskontsert Tähtveres. Laulupeojuttu saab lugeda järgmisest numbrist. Ka Kuuba festivali muljete vahendamine seisab toimetusel ees. Tiiu Tiisler õigusteaduskonna IV kursuselt ja Urmas Roosimaa, kes kevadel majandusteaduskonna lõpetas, olid need, kes andsid suvel põhjuse endist kirjutada lasta nii «Edasis» kui «Noorte Hääles». Osa võtta ülemaailmsest noorsoo ja üliõpilasfestivalist on ju küllaltki haruldane.

2. augustil hakkasid linnalehes ilmuma professor Johannes Kalitsa kirjapanekud TRÜ komsomoli ajaloost. Kahju vaid, et see suvekuule langes. Küllap oleks seda olnud huvitav lugeda paljudel üliõpilastel.

Juba seepärast vajaks TRÜ komsomoli ajalugu eraldi kaante vahel ilmumist. «Edasis» on aga peagi senisele järge oodata.

Koos üliõpilase suvepuhkusega saab otsa ka enamiku õppejõudude oma. Puhkus puhkuseks, kui tarvis, siis ei saa oma igapäevatööst, teaduse tegemisest, suvekuudelgi lahti. Keemikud käisid juulis Dresdenis Euroopa biokeemiaseltside föderatsiooni 12. kongressil, füüsikud saabusid äsja Tallinnast, kus lõppes AMPERE XX kongress. Ega siin toimetuses veel kõike, mis suvel tehti ja kus käidi, teatagi. Olulisematest sündmustest saab lugeja asjaosaliste kaudu teada veel järgmisteski numbrites. Senisest suuremat tähelepanu püüame aga eelolevale anda, muidugi mõista saab seda teha vaid lugeja, teadja enda abiga. On ju nädalalehel kahjuks see häda, mis juhtunust tihtipeale tagantjärele teatab. Kaastööd teha soovijail palume läbi lugeda ja meelde jätta toimetuse soovid 4. leheküljel.

Ja nüüd aktusele. See algab kell 10 aulas.

SUVEMALEV-78 LÕPETAS

ÜLDIST

Nädal tagasi lõpetasid viimased ja nüüd võib öelda, et seekordne suvemaleva tööperiood on otsa saanud. Töötati kahes vahetuses: I vahetus 10. juulist 18. augustini (14 rühma), II vahetus 1.—25. augustini (3 rühma). EÜE ajagraafiku järgi töötasid 4 rühma Tartu Ehitustrustis teadusraamatukogu uue hoone ehitusel.

Mida tehti? Peale ülikooli objektide olid mitmed rühmad ametis ka linna asutustes ja ettevõtetes. Nii tehti rahalises arvestuses kõige rohkem (26,7 tuhande rubla eest) tööd Tartu Mööblikombinaadis. Suuremate summadega oli tegu ka ETKVL-i tootmiskoondise «Kooperaator» Tartu filiaalis (14,6 tuhat rubla) ja Tartu Plastmasstoodete Katsetehases (18,7 tuhat rubla). Veel olid tudengid tööl Tartu Metsamajandis metsakultuure hooldamas, õlletehases ja konservitehases. Tartu Kommunaalettevõtete Kombinaadi juhid ütlesid, et malevlaste tööhoog Kassitoome haljastusel oli nii suur, et nakatas teisigi. Mis aga saab sellest objektist nüüd, olevat raske öelda. Ju siis malevlasi väga vajati.

Viie rühma jagu tudengeid töötas Tartu ehitusjaoskonas. Maalritöid tehti Pälsoni ühiselamutes ja mitmel pool mujal. Kui sisenete täna «Sophoklese» kohvikusse, heitke pilk vastselt valgetele seintele ja lagedele. Siin olid ametis Pille Pärnapuu, Inge Mägi, Sirje Õunapuu ja Vilja Saar TRÜ II rühmast. Samad inimesed andsid ka ülikooli söökla köögile ja söögisaalile värske väljanägemise. Vana kohviku sanitaarremondiga said kenasti hakkama Eve Rohumaa ja Külli Nõu. Malevlaste tublisid käsi jätkus veel mujalegi.

SIIS KUI AOVALGUS KAOB

Et EÜE-s tööd tehakse, on teada. Et EÜE-s veel palju muud ära tehakse, on samuti teada. Suvemalev kui suure EÜE üks osa ei jää pärismalevast kuidagi maha. 22.—23. juulil peeti Pikasillal suvemaleva kokkutulek. Kaks toredat päeva olid sisustatud taidluse, mälumängu ja spordiga. Aega jäi veel muudekski toimetusteks. Isetegemise rõõmust said osa 10 rühma ja küllalt pingelise konkursi järel tunnistati parimaks Elva rühma taidluskava. Järgnesid «Kooperaator», vastuvõtukomisjon ja mööblikombinaat. Ka lõõvaim laul oli mööblikombinaadi rühmal. Mõni nädal hiljem peeti TRÜ klubis maha taidluschtu. Seekord andsid tooni II vahetuse malevlased. Teistest paremini esinesid konservitehas ja TRÜ ehitusjaoskonna IV rühm. Tähelepanuta ei jäänud ka keemikute rühm, kelle korraldatud efektid jätsid kava teises pooles lava suitsupilve. Publikus tekitas kõige rohkem elevust TRÜ IV rühma kava teemal «Ega töömehele ikka märjuke sobi». Tõsiselt tehtud programm, milles ei puudunud isegi «rahvalikud» tantsud, pani igaühe vähemalt muigama.

Kel kätt pliiatsi ja pintsli hoidmiseks või huvi fotograafia vastu, need said oma oskusi näidata plakatite ja fotode konkursil. Pärast mitmekordset ülekaemist tunnistati: parim poliitiline plakat konservitehase rühmal, parim malevateemaline TRÜ II rühmal. Üksikfotode parim kuulus ehitustrusti II rühmale ja parim fotokompositsioon TRÜ IV-le.

Kuue nädalaga jõuti veel muudki. Osa võeti jalgpallimatšist ja hoogtööpäevakuist. Elva rühm sai hakkama isegi sellega, et käis täielikult oma vahenditega Tallinnas olümpiakorpust ehitamas. Kel tahtmist oli, sai suve enda jaoks igati huvitavaks teha.

KATUSELT KAEDES

Katusel tõrva laiali ajades või ruberoidirulli veeretades tulid pähe kõiksugu mõtted. Milleks üldse suvemalev? Kas selleks, et teha tööd, või hoopis selleks, et panna tudeng juba varakult punktide pärast rabama? Tundub aga, et seda oskust on enamikul juba niigi. Suvemaleva punktisüsteem lubas iga ürituse eest 10 punkti. Asutusepoolne kiitus tubli töö eest lisas 50 punkti. Algselt ehk hästi mõeldud süsteem, aga ... Esimesel nädalal laabus kõik normaalselt, edasi muutusid nädalased punktisummad järjest. Kes algul tagasihoidlikult tahapoole jäid, leidsid, et neilgi on võimalik mingil moel ette jõuda, ja nii pingutati, kahjuks vist siiski vaid paberil. Ma ei taha öelda, et rühmades tööd ei tehtud, tehti, aga kuidas on võimalik planeerida ja edukalt läbi viia 25 üritust päevas? Malev pole mitte masinsüsteem. Tegemist on siiski inimestega. Tudengitega juttu tehes pidasid nad loomulikuks ja normaalseks kuni kolme üritust päevas. Paljud on tulnud praktikalt, neil on seljataga juba pingeline tööperiood. Mõnel õhtul tahetakse siiski ka omaette olla, lugeda, tegelda lemmikharrastusega. Aga punktid, koht tabelis? Selge, et staabi omapoolne kontroll rühmade üle jäi vahel nõrgaks, tegelikult ju nii palju täisväärtuslikke üritusi vaevalt et läbi viidi. Kuidas aga pididki kolm staabiliiget jõudma silma peal hoida 21 rühmal, kui enamik malevaperioodist kulus staabil «kadunud hingede» otsimiseks ja suvemaleva üldürituste ettevalmistamiseks. Aga malevlased ise? Kuhu kadus nende südametunnistus?

Ei õigustanud end päriselt ka väljakuulutatud kiituste süsteem, sest mille eest kiideti — ikka hea töö eest. On ju täiesti loomulik, et tööd tuleb hästi teha ja enamasti tehtigi. Minna selle eest asutuse juhtidelt kiitust küsima siiski vist ei sobi. Ometi nii tehti. Keegi ju ei keela tükki paberit ja pisikest kirjutusvaeva, aga vahest on parem, kui hinnang töö kohta antakse siiski alles tööaja lõpul.

Möödalaskmisi esineb ikka. Aga järgmisel korral on ju võimalik paremini teha, mõtlesin, kui pärast viimast ruberoidirulli panekut katuselt alla ronisin.

TUBLIMAD

Kui lõpuks tabelisse kogunenud punktid kokku võeti, selgusidki «Suvemalev-78» sotsialistliku võistluse võitjad. **Kolmeks parimaks tunnistati «Kooperaator», mööblikombinaat ja Elva sovhoosi rühm.** Kõik ülejäänud rühmad mõistis staap julgelt IV koha vääriliseks.

LÕPUINTERVJUU

Vahetult enne II vahetuse lõpetamist vestlesin staabiliikmetega. **Märt Puusalu, Olaf Lukk ja Margus Tammekivi** ütlesid, et kõige rohkem oli peavalu nende tudengite pärast, kes vabatahtlikult polnud nõus suvemalevas töötama. Tähendab, ülikool pakub hariduse ja mitmeid soodustusi, aga üliõpilane midagi vastu pakkuda ei taha. Selliste inimestega tuli staabil paraku terve suvi tegelda. Igati tuttavaks said kõikvõimalikud tõendid. Osa muidugi tõepõhjaga ja tõsised, aga teine osa küllalt kahtlase väärtusega. Omajagu tegemist oli asutustega. Kui üliõpilane tuleb tööle, tahab ta ka pisut teenida. Osa lepingupartnereid tahtis malevlastega üsna kergelt läbi saada. Kui isegi ülikooli ehitusjaoskond suutis maksta tublimatele 180 rubla, siis mõnel asutusel oli raske tasuda koguni 100 rubla. Tööd ometi tehti. Miitmel pool jättis soovida suhtumine malevlastesse. Halvast küljest näitas end seekord näiteks Kääriku spordibaas. Tublimad lepingupartnerid olid Tartu Mööblikombinaat, tootmiskoondise «Kooperaator» Tartu filiaal, kommunaalettevõtete kombinaat jmt. Nendes asutustes olid ka suuremad palgad.

Tore oli see, et tänavu tuli tööperioodi lõppedes rohkem kiitusi kui pahandusi. Väga tublilt tegid tööd kõik, kes suvemalevas kaasa lõid.

Mis tunne on nüüd, kui malev on lõppenud?

Olaf: Tühi tunne, midagi ees enam ei paista. Ühtlasi ka kerge.

Märt: Tööperiood on küll läbi, aga meie jaoks jätkub sekeldusi, kokkuvõtete tegemist veel mõneks ajaks.

Margus: Tore aeg oli, toredad malevlased olid. Kõike annab paremini teha, võib-olla juba tuleval aastal.

Staap soovib kõigile suvemalevlastele sama töötublidust ka õppimises!

GEORG PELISAAR

○ Suvemaleva fotovõistlusel kandis see pilt allkirja «Taevatrepp saab lammutet». Ollakse Vanemuise 46 suure ringi kohal vana lagunenud kivikatust lahti võtmas. Vägagi tuli kiirustada, sest uue katuse panijad püsisid lausa kannul. Nüüd ei pääse enam ükski paduvihm auditooriumi lage määndama või kogunisti konspektidele tilkuma.

○ Nemad ja veel kolm tüdrukut viimistlesid, värvisid, korrastasid ruume õppehoones Nooruse tänaval. Filoloogikutsumusest end põrmugi segada laskmata õppisid tüdrukud selgeks mitu maalrinippi.

IMRE SIIL

„Kes on kes?“ sai vastuse

Tänaseks peaks selge olema, milline näeb välja esmakursuslane-78. Ometi ei tõmba vastuvõtukomisjoni vastutav sekretär dots. Arved Jents ning tema asetäitja dots. Kalju Kudu tänavuaastasele arvepidamisele veel rasvast joont alla. Kõigepealt ei luba seda kaugõppe üliõpilaskandidaadid (plaan on neid vastu võtta 360), kellel proovisess alles algamas, peale nende pole selged ka kaheksa kehakultuuriteaduskonna purjetamise osakonnas tudeerima asujat. Purjetamist saab ülikoolis õppida esimest aastat ja osakonna avamisel on selge eesmärk: olümpiaregatt Tallinnas poleks ilma meie meesteta enam õige regatt. Seekordse hilinemise vastuvõtueksameile tingis aga äsja lõppenud XXX Balti regatt, mis mehed kõige palavamal õppimisajal merele jättis.

Ka prantsuse keelt ei pea nüüdsest väljapoole meie vabariiki õppima minema. Ent lünka, mille jättis selle keele õppimisvõimaluste puudumine, annab täita veel aastakümneid. Vahepeal on huvigi langenud. Konkurss prantsuse keele ja kirjanduse osakonna kaheksale vakantsele kohale oli üks väiksemaid (1,3). Üldse on sel aastal vastuvõtt ülikooli suurim läbi aegade: tänasest võivad ennast 1120 noort TRÜ üliõpilasteks pidada. Sooviavaldusi selleks aukõrgenduseks laekus vastuvõtukomisjonile umbkaudu kaks korda enam — 2058. Sellele lisandus veel 110 pretendenti ettevalmistusosakonnast. Suur oli sel aastal nn. eksperimendi sooritanute hulk (280).

Milliseid erialasid eelistati? Täpne arvepidamine näitab, et erilisi kõikumisi viimaste aastatega võrreldes pole toimunud. Ikka ja jälle ei pea kandidaatide vähesuse üle pead vaevama filoloogia-, ajaloo-, arsti- ja õigusteaduskond. Peaaegu võrdne on tung nimetatud teaduskondade kõigisse osakondadesse. Avalduste vastuvõtu algusest võis tähele panna kaubandusökonoomika ning ajaloo erialade suurt populaarsust. Poolteise kuuga saavutati rekordkonkurss: vastavalt 4,2 ja 4,0 pretendenti ühele kohale. Pisut jäid maha ravi- (vene õppekeelega — 3,8) ning psühholoogiaosakond (3,4). Enam-vähem võrdselt järgnesid bioloogia, inglise keel ja kirjandus, saksa keel ja kirjandus, defektoloogia, õigusteadus — kõigis umbes kolm soovijat kohale.

Traditsiooniline on samuti nende erialade loetelu, kus konkurss üldse puudus või oli minimaalne. Tõsi, vahed meelisaladega polnud tänavu nii suured. Kui keemia ning rahanduse ja krediidi osakond tulid täpselt ots otsaga kokku (avalduste arv võrdus vastuvõtuplaaniga), siis järelkonkurss tuleb paratamatult välja kuulutada kolmel erialal: füüsika (eesti õppekeelega — 0,8), kaubanduslik raamatupidamine (0,7) ja matemaatika (0,6).

Kalju Kudu on läbi suve tegelnud nende noortega, kes meie vabariigis meelisala leidnud pole, soovides nüüd õppima asuda mitmetesse teistesse meie maa kõrgkoolidesse. Linnadest on soositumad Moskva ja Leningrad, vaid üks keskkoolilõpetaja õpib nüüdsest Valgevene Riiklikus Ülikoolis (biokeemia erialal). Plaanikohase 41 koha täitmisega on seni üsna palju raskusi olnud, olgugi et algatus on olnud noortepoolne.

Rootsi keel, kinematograafia ökonoomika ja filosoofia on enam konkurssi leidnud alad. Eraldi märkimist väärib rootsi keel, mida tänasest õpib Leningradi Riiklikus Ülikoolis 11 eesti noort. Filosoofiaski polnud konkurss vähem tihe — kahele kohale (üks Moskva, teine Leningradi RÜ-s) pretendeeris 8 noort. Seevastu raskusi oli mitmete kehakultuuri erialade kohtade täitmisega. Igatahes koht õppimiseks oli kõigiti soliidne — P. Lesgafti nimeline Leningradi Kehakultuuriinstituut. Üks Mahhatškala noormees oleks vist küll õnnelik olnud, kui TRÜ saanuks teda õppima suunata väljapoole meie vabariiki, noormehe huvialaks oli mäesuusatamine. Pidi olema hiigelsuur soov, et nii kaugelt meile kohale tulla. Kõige kaugemaks paigaks võib aga lugeda Sahhalini saart. Sealgi tuntakse-teatakse Tartu ülikooli, pealegi nii põhjalikult, et siia õppima tulla. Kalju Kudu rõhutas korduvalt, et meie noortel on võimalus õppida mis tahes erialal kogu Nõukogude Liidus, vaid sooviavaldamise peab vastavale ministeeriumile esitama vähemalt aasta enne õppeaja algust. Tahtmist peaks aga sel juhul jätkuma lõpuni, et kätte võidetud kohta hiljem kergemeelselt minna ei lastaks.

Vastuvõtukomisjoni sekretäri töö pole kergete hulgast, närvipinget jätkub sageli öötundideks. Kes aga sellest aru ei taha saada, on üliõpilaskandidaatide mammad-papad. Iga eksami järel eraldi ja pärast kokkuvõtete tegemist lausa karjakaupa kulutavad nad uksi ja närve. Asjatult muidugi. Niisamasugune lugu on nende võsudega. Massipsühhoosi korras kirjutatakse ankeeti pärisnime asemel hüüdnimi, näiteks Margarita asemel Rita polevat mingi haruldus. Keskkoolidki võiksid hoolikamalt küpsustunnistusi täita, vähemalt sel tasemel, et eesti- ja venekeelne osa täpselt kokku langeks. Sellised pisiasjad ei saa üldjuhtudel suuremaks takistuseks sisseastumisel, kuid on ju üsna tülikas näiteks Sahhalinile sõita tühist trükiviga selgeks seletama.

Tänasest jäävad vastuvõtukomisjoni uksed avatuks veel kaheks nädalaks, siis võib rahuliku südamega arvepidamise sulgeda ja nentida — vastutusrikas töö on sedapuhku tehtud. AARNE RANNAMÄE

See foto käib ikka veel suvemaleva juurde. Pildil peab puhkehetke Kääriku rühm. RAIVO KIISI foto

Lutsi Bulside kolk

Kagu-Läti Ludza linnast 13 kilomeetrit ida pool on Cibla asula (varem Eversmuiža, Karnicka). Siit 10 kilomeetrit kagu pool on Ozupina (vanasti ka Uzupins) asula, mille kõrval on Greči küla (siinsete eestlaste suus Greki küla). Praegu on selles külas 24 elamut 60 elanikuga. Eestlasteks loetakse neist 38, perekonnanime Buls või Bulis kannab neist 30 inimest. Greki külast lõuna pool on Barisi, Borisi (maakeeles Mägize) küla, kus on 14 eestlaste elamut 27 elanikuga. Suuremal osal neist on perekonnanimi Buls. Kui 1907. aastal küla tükeldati kruntideks, langes dokumentidel osa perekonna-, ees- ja isanimesid kokku. Seepärast said kolm Buli (Буль) endale uueks nimeks Zagorski, Grabovski ja Pun. Viimast nime kannab praegu üle 90 aasta vana Antons Puns, kelle isa hüüti Punga Andre pojaks Tepuks. 85 aastat tagasi sai folklorist Oskar Kallas Punga Anõlt kümme eesti regilaulu.

Mägize külast ida pool on lätistunud eesti küla Punculi. Siin oli sajandi algul 26 eesti elamut 170 elanikuga, kellel kõigil oli perekonnanimi Bul. Siis aga tekkisid Buli asemele Mutul, Fomin, Kurnik jt. Praegu leidub siin Bulide järglasi kolmes majas.

Läti ajaloolase B. Brežgo järgi oli aastail 1770—1829 märgitud Пунцули Булли (18 elamut) ja Пункули Гречи (17 elamut).

Punculi külast põhja pool on Sčastlivi küla, maakeeles Tatiküla (tatt = seen). Siin on 4 eesti elamut ja 6 Bulsi nimega inimest.

Tatikülast ida pool on Abricki (maakeeles Tunduri) küla, kus neljas majas elab 5 Bulsi-nimelist inimest.

1841. aastal kuulusid need 5 eesti küla (peaaegu 700 elanikuga) veel krahv Borgi (Borchi) Janovoli mõisa alla, mille nimetused olid varem B. Brežgo järgi Rudka, Nabol, Kreniovo, G. Manteuffeli järgi ka Ramlen. 1772. aastal läks see mõis kroonu kätte, Borgid jäid mõisa rentnikeks ja ostsid hiljem Janovoli ära. Pärast 1841. aasta talupoegade ülestõusu, kus peaosa etendasid eestlased, müüsid Borgid Janovoli mõisa kroonule. Talupojad, nende seas ka «чухны-упрямой, но энергичный народ», jätkasid mõisas teoorjust.

1854. aastal sai iga peremees kroonu poolt nii suure maaosa, et pere võis ära elada. Nõnda sai Greki küla 18 maaosa. Ent perede kasvades hakati neid maaosasid tükeldama ja möödunud sajandi lõpuks oli Greki külas juba 21 talu rohkem kui 200 elanikuga. Mägize külast rändas 1925. aastal Brasiiliasse kaks meest. Kord-korralt valgus Bulside külast inimesi Läti linnadesse. Küllaltki palju on neid Riias. Abricki külast pärinev Anatolis Buls oli pärast Suurt Isamaasõda Läti ülikoolis marksismi-leninismi kateedri õppejõud. Greki külast pärit Napoleons-Cezars Buls on Rezeknes keskkooliõpetaja. Tema vanaisa, kes kirjutas oma nime Salimon Bul, oli allakirjutanule 1921. ja 1925. aastal keelejuhiks. Salimoni õde Ruzja (sündinud 1850. aasta paiku) laulis 1925. aastal fonograafi mitu eesti regilaulu.

Bulside kolk on Cibla külanõukogus Istalsna sovhoosis.

Ludzast 18 kilomeetrit põhja pool on Merdzene (end. Mihhailova, Mikalova) asula, mille lähedale jääb 10 lätistunud eesti küla. Juba saja aasta eest olid siia tulnud kõne all olevast viiest eesti külast mõned Bulid. Nende järglastest on Merdzene muusikaõpetaja Jāzeps Buls.

(Järgneb)

PAULOPRIIT VOOLAINE

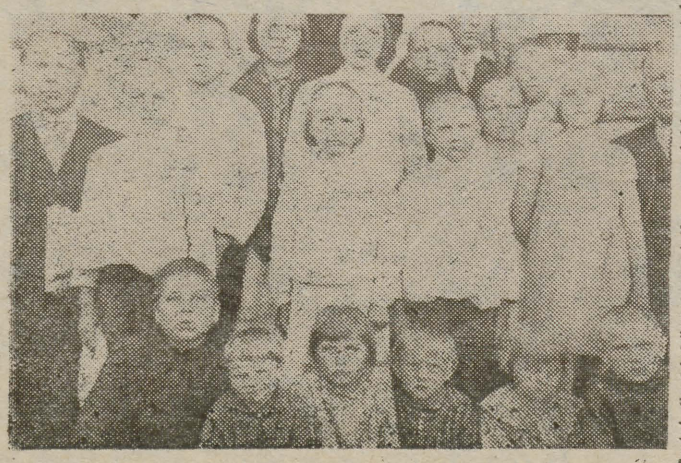

Lutsi Greki küla lapsed, kes soovisid 1931. aastal astuda eesti kooli. Paremalt teine Samuel Sommer, teine Bronislava Bule (praegu B. Kaul, töötab Suure-Jaani metsamajandis, 58-aastane), tagumises reas teine Vasio Kalle, vasakult esimene Paulopriit Voolaine.

TINA-RIDADEKS

Kui igav. Mina oleksin sellest palju paremini kirjutanud.

Miks sa seda siis ei teinud? Nii ja ainult nii peab eneselt pärima žurnalistikatudeng. Mitte ainult arvama. On ju tema see, kelle kujundada suuremalt osalt ülikooli ajaleht, sest nüüd on ajakirjaniku ameti poole püüdlejaid ülikoolis juba kolm kursust, lisaks veel mõned eesti filoloogia IV ja V kursuselt. Põhjust oodata ilmekaid ja sisurikkaid kirjutisi seega on. Ei suuda aga nemad ajalehte üksi täis kirjutada, seda enam, et teistest erialadest ja elukutsetest veel vähe aimu. Ja nii juhtubki vahel, et oma ala inimene suudab teinekord palju loetavamalt kirjutada kui päris ajakirjanik ise. Kinnituseks nimed, mis meie ajakirjandusest hästi meelde peaksid olema jäänud — Hillar Palamets, Hans Trass, Jaan Eilart, Heiti Kadastik jpt.

Nii et mõte paberile, paber toimetusse, et sellest tinaread sünniksid.

● Seepärast tuletab toimetus meelde esmalt **ajakirjandusüliõpilastele**, kes oma juba talvel-kevadel lubatud kaastööga pole siia veel jõudnud: ootame neid koos looga septembri esimese nädala jooksul. Või vähemalt seletusi andma. Kui aeg täis ja pole ei lugu ega selle tegijat, tuleb teema teistele anda.

● **Kõiki neid, kes sooviksid meie lehele kaastööd teha (peale žurnalistikatudengite), ootab toimetus teisepäeval, 5. septembril kell 18 peahoone III korrusel (vasak tiib) ruumis 302.** Ja ütleme kohe ära, et kõige rohkem ootame neid, kes reaalalasid esindavad. Kui nimetatud aeg ei sobi, võib endast märku anda mõnel muul ajal.

Samal päeval pool tundi hiljem, s. t. **kell 18.30 ootame toimetusse aga kõiki neid, kes soovivad meile pilte teha või joonistada.** Mõned pildid võiks ka kaasa tuua.

Kolmapäeval kell 18 jäävad uksed lahti kõigile neile, kes ilukirjandusega tegelevad. Samuti palume kaasa võtta omaloomingut.

Veel teadmiseks. **Kõige suuremaks paheks on seni olnud kaastööde hilinemine. Meil peavad jooksva lehe materjalid kohal olema kõige hiljem teisipäeval. Kellel aga kavatsus kirjutada, see peaks sellest varem meile teada andma. Kolmapäeval võtame nüüd vastu alnult teateid ja lugusid teisipäeval toimunust. Fotosid saab tuua kuni teisipäeva kella 10-ni.**

Julget pealehakkamist!

TOIMETUS

NB! Kaastööd peavad olema kirjutatud selgesti loetava käekirjaga. Anonüümsed lood avaldamisele ei tule. Seepärast olgu igal lool oma täielik nimi (soovi korral ka varjunimi), osakond, kursus ja Tarta aadress.

Lugupeetud esmakursuslane!

ELKNÜ TRÜ komitee palub kõiki esmakursuslasi tulla end kohe komsomoliarvele võtma. Neid, kes on eelnevast õppeasutusest või töökohast komsomoliarvelt maha võtmata, palume samuti tulla TRÜ komsomolikomitee arvestussektorisse: peahoone II korrus, tuba 208, igal tööpäeval kell 9—18, laupäeval, 2. septembril kell 9—16.

Komsomolikomitee koosolek on teisipäeval, 5. septembril kell 18 komsomolikomitees.

ELKNÜ TRÜ komitee

Tumeroheline kapuuts

ootab kevadest saadik toimetuses omanikku.

TOIMETAJA V. SOOTAK

«Тарту Рийклик Юликоол» («Тартуский государственный университет») Орган парткома, ректората, комитета ЛКСМ и профкома Тартуского государственного университета, г. Тарту Эстонская ССР.
Hans Heidemanni nim. trükikoja trükk. Tartu, Ülikooli 17/19. III. Üksiknumbri hind 2 kop. Tell. nr. 3886. MB-07253.

AR
Fr. R. Kreutzwaldi nim. ENSV Riiklik Raamatukogu

KÕIGI MAADE PROLETAARLASED, ÜHINEGE!

tartu riiklik ülikool

EKP TRÜ komitee, TRÜ rektoraadi, ELKNÜ TRÜ komitee ja TRÜ ametiühingukomitee häälekandja

Nr. 22 Reedel, 8. septembril 1978 XXX aastakäik

Kevadsessiooni mõningaid aspekte

1977/78. õppeaasta on saanud minevikuks. Selle tulemused nii õppekui ka kasvatustöös vajavad veel põhjalikku analüüsi, et parem osa kaasa võtta alanud tööaastasse ning halvast õigeid järeldusi teha.

Aruanded, mida iga sessiooni järel koostatakse, on teadupoolest numbreid täis tabelid, mille juurde kuulub ka sõnaline ülevaade. On kuulda olnud arvamust, et numbritega ei saa adekvaatselt kirjeldada õppeprotsessi, eriti halvasti kajastavat õppetöö tulemusi protsendid. Kuid siiski! Võrrelgem viimaste aastate tulemusi numbriliste näitajate kaudu. Ülikooli keskmine õppeedukus oli 1973/74. õ.-a. 85,9%, 1974/75. õ.-a. 86,6%, 1975/76. õ.-a. 88,0%, 1976/77. õ.-a. 88,4% ja 1977/78. õ.-a. 88,3%. Kokkuvõtlikult märkides on see suhtarv (kõik eksamid sessioonis sooritanud ja eksamikohuslaste suhe) suurenenud. Tõsi küll, läinud kevadsessioonil edasiminekut polnud, kuid viie aasta tendentsi silmas pidades võib seda eripära pidada mööduvaks.

Kvaliteedi näitajana on õppeprotsessi iseloomustama pakutud nende üliõpilaste osatähtsus, kelle tulemused on head või väga head. Sama perioodi kohta saame järgmised näitajad: 1973/74. õ.-a. — 45,7%, järgnesid 48,6%, 49,0%, 46,7% ja 46,5%. Antud osas on meie saavutused teiste kõrgkoolidega võrreldes paremad (vabariigi keskmine 41,8%). Negatiivne, nn. praaginäitaja võiks olla akadeemilist võlgnevust (eriti läbikukkumised, põhjuseta mitteilmumised) omavate üliõpilaste arv eksamisessiooni lõppedes.

Seega: 1973/74 — 13,1%, järgnevatel aastatel 12,7%, 11,1%, 11,0% ja 10,8%. Üliõpilase stuudiumi katkemine ehk väljalangevus on samuti näitaja, millest mööda minna ei saa. Omal soovil lahkujad ja teised enam-vähem objektiivsed tüüpsituatsioonid moodustavad keskmiselt ühe neljandiku väljalangevusest üldse. Järelikult on kolmveerand lahkujatest sunnitud leppima tekkinud situatsiooniga ning ülikooliga hüvasti jätma tavaliselt ebaedukuse tõttu.

1973/74 lahkus 291 üliõpilast (6,6% — suhtarvud on siin täienduses vajalikud, sest üliõpilaste koguarv on 4430-lt 1. oktoobril 1973 kasvanud 5178-ni septembriks 1978. a.); järgnevatel aastatel 269 (5,9%), 219 (4,6%), 254 (5,2%), 209 (4,1%). Olukorra paranemine saab veel selgemaks, kui vaadata kümme aastat tagasi, kus nimetatud arvud ületasid 10 ja enam protsendi piiri.

Kõiki meid rõõmustab, et stuudiumi suudab õigeaegselt lõpetada enam üliõpilasi kui kunagi varem. Rahule ei saa jääda sellega, et ebaedukus katkestab õpingud (paljudel lõplikult, sest taastatakse vaid neljandiku piires väljalangejatest) poolteisesajal üliõpilasel. Teaduskondadevahelist võrdlust tabelis toodavate näitajate alusel peetakse mõnikord mittemõistlikuks, sest nii erinevad erialad ei andvat üldse võrreldavaid tulemusi! Sellise mõtteviisi pooldajatele võib tuua elementaarse näite, kus 10—15-protsendiline õppeedukuse erinevus näitab,

(Järg 4. lk)

REEDEST REEDENI

Taas oleme kätte saamas oma argirütmi. Need, kes õppima tulnud, need, kes õpetama tulnud. Oma ilme on sellegipoolest igal aastal. Palju oleme ajalehes juttu teinud ülikooli saavutustest, tagajärjekatest tulemustest. Seda suuremad ja sügavamad ülesanded on ees. Nendest meie ees seisvatest ülesannetest kõneles rektor prof. Arnold Koop ka **õppeaasta esimesel nõukogu koosolekul 31. augustil.** Lähemalt anname sellest ülevaate järgmises numbris.

Augustikuusse (4.—11.) jäi ka **õppejõudude ja teenistujate komsomolialgorganisatsiooni aktiivsemate liikmete preemiasõit.** Käidi Kiievis, Minskis ja Vilniuses. Eesmärgiks võeti tutvuda mitmete kõrgkoolidega ning tuntuimate kultuuri- ja arhitektuurimälestistega. 16-liikmelist gruppi juhtis komsomolikomitee asesekretär Aili Pikat. Tema juhtida on ka laupäeval, 2. septembril Krimmimaa linnadesse **preemiaekskursioonile teele läinud tublimate suvemalevlaste rühm.**

Tartu, Valga, Põlva, Jõgeva, Võru ja Rakvere rajooni majanditesse sõitsid samal päeval kõikide teaduskondade teiste kursuste üliõpilased. Põllumajandust on aidatud igal aastal. Igaüks meist näeb oma silmaga, mida tänavune sügis nõuab. Nagu õppeosakonna juhataja Mati Salundi kolmapäeval ütles, lähevad kolhoosidesse-sovhoosidesse vajaduse korral appi teisedki üliõpilased, vahest viimased kursused välja arvatud. Üle jõu käiv see ju poleks, kui laupäeval-pühapäeval terve kursus selle ette võtaks. Maale appiminejate arv on praeguseks 570 piires. Koristatakse põhku, võetakse kartuleid, kitkutakse lina.

Esialgsete andmete järgi on teada, et näiteks Munamäe sovhoosi läinud 40 bioloogi-geograafi esimesed maatööpäevad algasid hoogsalt. Majandites ja ka linnaobjektidel ollakse kuu lõpuni. Tartus töötatakse ülikooli ehitusjaoskonnas, arhiivis, muinasteaduse muuseumis, raamatupidamises, kaadriosakonnas, botaanikaaias, Toome raamatukogus ja muidugi raamatukogu uue hoone ehitusel. Seal tehakse põhiliselt abitöid, kuid üliõpilaste panna olevat ka võrdlemisi olulise tähtsusega kaabel.

Sellest, et **teadusraamatukogu ehitus peaks ülelinnaliseks löökehituseks saama,** on varem ajakirjanduses kirjutatud. Ka «TRÜ-s» 11. novembril 1977 («Ühe käega mehed»», autor Veiko Paalma). Võttis aega, mis võttis, aga komsomoli löökobjekt ta nüüd on. Lähemalt sellest on «Edasist» lugeda olnud. Siin pole mõtet enam kõike korrata. Edaspidi püüame lugejat kursis hoida ehituse käiguga.

Tööd on alustanud mitmed ringid, või õigemini jätkanud. **Interklubi esimesel õhtul** kuulati Tiiu Tiislerilt muljeid Kuuba ülemaailmselt noorsoo- ja üliõpilasfestivalilt.

Komsomolikomitees peetakse plaane ÜLKNÜ 60. aastapäeva sisustamiseks. Enne tuleb aga kokku oma, TRÜ komsomoli ajaloo teine konverents. Juba 4. oktoobril. 18. septembrist 25. oktoobrini kestab aga kursustel, osakondades ja teaduskondades komsomoli aruande- ja valimisperiood.

VARJE SOOTAK

Komsomolikroonika

Komsomolikomitee esimesel istungil 5. septembril tervitas sekretär Kalle Liiv komsomolikomitee liikmeid ja nende kaudu kogu ülikooli komsomoliaktiivi algava õppeaasta ja Leninliku Komsomoli saabuva 60. aastapäeva puhul.

Sekretäri mittekoosseisuliseks asetäitjaks organisatsioonilise töö alal valiti õigusteaduskonna diplomand Valev Plato, komsomolikontrolli komisjoni esimeheks filosoofiaaspirant Igor Gräzin, EÜE sektori juhatajaks keemia III kursuse üliõpilane Indrek Ilomets.

Arutati aruande- ja valimisperioodi korraldamist ülikoolis, võeti vastu asjakohane otsus. Kinnitati sügissemestri tööplaan ning ürituste plaan ÜLKNÜ 60. aastapäeva tähistamiseks.

Ministri käskkiri

Kauaaegse kohusetundliku töö eest autasustati ENSV KKEH Ministeeriumi aukirjaga 75. sünnipäeval patoloogilise anatoomia ja kohtuarstiteaduse kateedri vanempreparaator AMANDA LAASI ja 50. sünnipäeval komandant HILJA REIMANNI.

SELLEST ESIMESEST PÄEVAST

arvan esmakursuslasele enim mällu jäävat aulamiljööd. Temaga, säravalge ja erisugust pidulikkust sisaldavaga astud sa sammu mitumitu aastat. Tema on see, kus tunnistatakse su ülikoolipõlv lõppenuks. Alguse ja lõpu vahet täidab ikka tema, aula: pidupäevade aktused, suurkonverentsid, muusikaõhtud. Siis kui konspekt on kõrvale pandud. Sest et konspektid ja õpikud, loengud ja seminarid, praktikumid ja labor lihtsalt peavad olema. Aulasse võid ju ka tulemata jätta. On need siis aga tudengiaastad?

SELLEL ESIMESEL PÄEVAL

kuulsid ehk siinsamas aulas esimest korda sõna «õppeprorektor». Tänaseks on su igapäevasõnavarasse hulk võõrakõlalisi väljendeid juurde lisandunud: dekaan, prodekaan, auditoorium, kollokvium... Pöördugem tagasi esimesena mainitud sõna juurde. Õppeprorektor professor Uno Palm loodab teilt eelkõige eeskujulikku õppimist. Rektor NSVL Pedagoogika Teaduste Akadeemia korrespondentliige professor Arnold Koop peatus oma päevakohases kõnes haridusel läbi aegade, tänapäeva suurkooliharidusel. Sellel, et tudeng peab alati meeles pidama, milleks ta ülikooli tulnud on, kelleks ta saada tahab. Sihikindlust ja töökust, vaimsust ja optimismi soovisid veel partei linnakomitee sekretär, TRÜ vilistlane Jaak Kaarma, haridusministri asetäitja Kalju Rink, ülikooli parteikomitee sekretär Advig Kiris, õigusteaduskonna IV kursuse üliõpilane Tiiu Tiisler. Esmakursuslaste nimel kõnelesid Siiri Part ajalooteaduskonnast ja Larissa Tsarenko arstiteaduskonnast. 177 parimale nende hulgast anti üliõpilaspiletid kätte sealsamas, aulas.

«SEDA ESIMEST PÄEVA

meenutame kaua. Kõik oli nii huvitav. Väga meeldis meeskoori laul. On see tõsi, et nad ka ladina keeles laulavad?» Nii arvasid-räägisid Elviira Kammonen ja Niina Lõpko, tänased vene filoloogia I kursuse üliõpilased.

Mõlemad tüdrukud on õppinud ka muusikakoolis: Elviira akordioni, Niina klaverit. Esimeste kursuste taidluskonkursi kaks kaasalööjat peaks seega juba teada olema. Neist kahest esmakursuslasest veel niipalju, et mõlemad said ülikooli eksperimendiga ja kumbagi ei heiduta see, et viiendal kursusel neid arvatavasti õpetajaks suunatakse. Vene keele õpetaja ametit nad just õppima tulidki.

SEE ESIMENE PÄEV

ei lõppenud veel aulas. Pärast avaaktust algasid teaduskonnaaktused. Juba siis seisid peahoone ees telebussid. Õhtupoolsest vihmasajust hoolimata jõudis 1. septembri Tartu Hagi Šeini vahendusel tervele Eestimaale. Jälle laulis meeskoor, mängis ka «Vanemuise» kammerorkester. Kõnelesid komsomolisekretärid ja vastsed üliõpilased. Peahoone ees, aula all.

KAIA PAJU

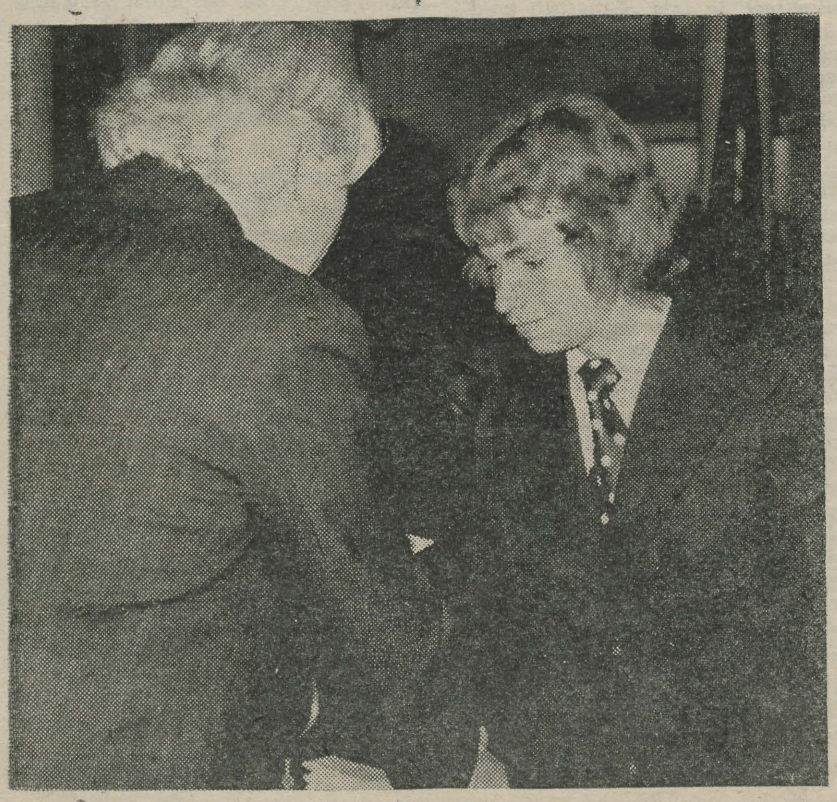

JÜRI LAANE fotod

Juubilar on kunstiteadlane Tiina Nurk

Ta on veerandsada aastat töötanud edukalt kunstipõllul. Pärast ülikooli lõpetamist 1952. aastal asus Tiina Nurk tööle Tartu Kunstimuuseumi, kus töötas algul vanemteadurina, hiljem teadusliku sekretärina. Innuka uurimistöö tulemusena ilmus 1959. aastal rohkete uudsete faktidega monograafia «Amandus Adamson 1855—1929.» Tiina Nurk paistis kunstimuuseumis silma ka sisukate näituste organiseerijana ning korrektsete kataloogide koostajana (P. Liivaku, K. Mäe, E. Tiido, A. Vabbe, K. Põllu). Graafikatehnika spetsialistina oli ta hinnatud lektor, 1962. aastal ilmus rahvaülikoolis õppijaile raamat «Graafikatehnikad». 1968. aastal kaitses Tiina Nurk edukalt väitekirja, põhjalik ja sisutihe uurimus «Kõrgem kunstikool «Pallas» 1919—1940» tõi talle kunstiteaduse kandidaadi kraadi.

1972. aastal tuli Tiina Nurk tööle Tartu ülikooli raamatukogusse ja asus teaduslikult läbi töötama meie kunstikogu. Tema hoole all on graafikakogu silmapaistvalt kasvanud ja täienenud uute leidudega. Järjekindla töö tulemusena on ilmunud raamatukogu kunstiväärtusi tutvustavad kataloogid inglise, madalmaade, flaami ja hollandi ning itaalia vanagraafika kohta. Lugejalauale veel jõudmata on prantsuse ja saksa gravüüride kataloogid. Ühtlasi jätkab Tiina Nurk eesti kunstiga seotud küsimuste uurimist, on ilmunud mitmeid artikleid Stieglitzi kunstitööstuskoolist, Tartu ülikooli joonistuskoolist jm.

Tiina Nurk on andnud paeluvat lugemisvara nii tõsiteadlastele kui ka asjahuvilistele. Teaduslikke ja populaarteaduslikke artikleid on ta sulest ilmunud üle 130. Ent ta on ka tunnustatud ja sagedane esineja konverentsidel, Tartu Kunstimuuseumi kujutava kunsti kursustel, rahvaülikooli kuulajaile, raamatukogutöötajaile jt. kollektiividele. Vilunud spetsialistina on Tiina Nurk sageli üliõpilaste kursuse- ja diplomitööde juhendajaks, retsensendiks ja praktikajuhendajaks. Ta on ühingu «Teadus» aktiivne liige ja 1965. aastast alates kuulub Eesti NSV Kunstnike Liitu. Palju õnne Tiina Nurgale edaspidistes töödes ja tegemistes!

Töökaaslased ülikooli raamatukogust

Veinart Põkk 70

30. augustil 1908. aastal sündis Tartumaal Kambja vallas meie juubilar Veinart Põkk, arstiteaduskonna operatiivkirurgia, topograafilise anatoomia ja ortopeedia kateedri dotsent, meie vabariigi silmapaistvamaid ortopeede.

Tartu reaalkooli lõpetamise järel 1929. aastal ja pärast kohustusliku sõjaväeteenistuse läbitegemist järgnesid õpinguaastad ülikooli arstiteaduskonnas aastatel 1930—1936. Juubilar lõpetas ülikooli arsti kutsega *cum laude*. Alates 1936. aasta maist on Veinart Põkk seotud pedagoogilise tööga operatiivkirurgia, topograafilise anatoomia ja ortopeedia erialadel, algul nooremassistendina, siis vanemassistendina ja alates 1946. aastast dotsendina. Suur õppekoormus ja alates 1944. aastast kuni 1954. aastani kateedri juhataja kohused ei takistanud juubilaril kaitsta 1950. aastal edukalt kandidaadidissertatsiooni teemal «Võrdlev eksperimentaalne uurimus luumurdude paranemisest välise ja sisemise fiksatsiooni (üdiõõne naelastuse) ravimeetodite rakendamisest». Järgnevad aastad täis pingelist pedagoogilist ja teadustööd, mida kinnitavad üle 60 teadusliku artikli ortopeedia ja traumatoloogia erialadel üleliidulistes ja vabariiklikes ajakirjades, üliõpilaste võistlustööde juhendamine, aktiivne teaduse populariseerimine artiklite ning loengute näol. Saavutatut on tunnustanud Eesti NSV Ülemnõukogu Presiidium, ENSV Kõrgema ja Keskerihariduse Ministeerium, EKP Tartu Linnakomitee ja Tartu rahvasaadikute nõukogu, TRÜ rektor oma aukirjadega ning kiitustega.

Juubilari tunneb hästi kogu meie vabariigi meditsiinipere. On ta ju üle nelja aastakümne olnud meie kõikide kasvataja ja õpetaja. Tema korrektsus, täpsus, esteetilisus ja nõudlikkus mitte üksnes õpetatavais ainetes peaks olema eeskujuks kogu arstkonnale. Ortopeedia eriala peaspetsialistina ENSV-s on ta olnud tihedalt seotud Tartu Proteesitöösstusega, juhendades aastaid sealset tööd ja haigete rehabilitatsioonimüsimusi.

Kõrvuti saavutustega arstiteaduses ei saa alahinnata Veinart Põki tegevust looduskaitseaktivistina ja loodusteadlasena eelkõige Ahja jõgikonnas.

Nii praegune kui ka tulevane arstkond soovib veel palju aastaid oma õpetajana ja kasvatajana näha Veinart Põkki!

Kolleegide nimel
KALJU TAMMERA

Hillar Uibo 60

On põhjust avaldada foto mehest, kes tavaliselt fotografeerib teisi. Sellega on ta tegelnud poisieast peale ja nüüd on ta jõudnud auväärsesse ikka. Just fototööd on selleks tugevaks küljeks, milles Hillar Uibo on saavutanud meisterlikkuse, see on temale niihästi tööks kui ka hobiks. Töid on muidugi teisigi: masinkiri, raamatukogu korrashoidmine, kartonaažitööd, majanduslik asjaajamine — neid kõiki on Hillar Uibo teinud hoolikalt ja kohusetundlikult.

Hillar Uibo sündis 11. augustil 1918. aastal Tartus töölise perekonnas, Tartus omandas ta ka keskhariduse ja bürooametniku eriteadmised. TRÜ-s on tööaastaid kogunenud 28. Algul töötas ta eriõpetuse kateedris preparaatorina, hiljem laborandina, 1961. aastast üldfüüsika kateedris vanemlaborandina, viimasel ajal aeroionisatsiooni ja elektroaerosoolide laboratooriumi ning üldfüüsika kateedri lepingulistel töödel vaneminsenerina. Hea töö eest on talle avaldatud tänu ja kiitust rektori käskkirjadega ning teda on autasustatud V. I. Lenini 100. sünniaastapäeva mälestusmedaliga. Töökaaslased soovivad juubilarile head tervist ja jaksu edaspidiseks!

Üldpraktikumi juhataja
HELGI OKS,
vanemõpetaja
JAAN SALM

150 aastat Lev Tolstoi sünnist

Jasnaja Poljana elamus

Alustan hoopis teisalt. Albert Paris Gütersloh on nimelt pealkirjastanud ühe oma novelli «Austria-elamuseks» (e. k. 1972). Novell ise on hetke visioon, ühe suveõhtu, looduse ja vaheluhtumi kirjeldus, mille ideegi jääb otsesõnu vahest tajumatuks, mis aga siiski resoneerub lugejas tervikelamuseks. Et ma oma suvist reisigi Jasnajasse võiksin visandada novellina, millel ei puudu oma puänt, elamuste tihendatus, napp, kuid dünaamiline süžee, siis tekkis mul ka soov siin oma muljetekimpu ülikoolilehe lugejaga jagada püüdes parafraseerida Gütersloh'd.

Mulle näib, et kui ma nüüd uuesti peaksin süüvima Tolstoi kirjutatusse, olgu see «Sõda ja rahu», «Anna Karenina», «Hadži Murat», «Pärast balli», «Holstomer» või kümned teised jutustused ja romaanid, mis kogutuna ja tumerohelisesse kalinguri köidetuna ootavad raamaturiiulil, avaneks ta mulle hoopis teisiti. Ta teoste tegelased, sündmustik, dramaatika muutuks mu jaoks reaalselt eksisteerivaks, mida ma ei saanuks alati öelda oma senise lugemiskogemuse põhjal. Ta filosoofia, mõttemaailm, suhtumused ja taotlused mõtestuvad kahtlemata paremini nüüd, olles viibinud neis paigus, kus see maailmakirjanduse koloss kord sündis, elas ja suri. Nii tihedalt on Tolstoi seotud oma keskkonnaga nii geograafilises kui (rahvus)psühholoogilises tähenduses. Nagu vist iga suur kirjanik. Ühes oma 1858. aastal kirjutatud kirjas tunnistab ta, et ilma Jasnaja Poljanata ei suudaks ta ette kujutada Venemaad ega oma suhtumist temasse. Küllap siitsamast Jasnaja Poljanast lähtub ka Tolstoi saatnud vene hinge ja looduse suurima jäädvustaja kuulsus. «Kõige helgemaks rõõmuks» on ta nimetanud rõõmu, mida pakkus talle kodukoha loodus ja millega ta panteistlikku ühtsust on tundnud, parimaks sõbraks, «keda ei kaota surmani, ja kui suredki, ikka lähed temasse». Tõesti, ma mõistan nüüd ka, miks Kõrvemaa on Tammsaare kummardajate Mekaks (muuseas, Jasnaja Poljanasse voorib tuhandete meie maa inimeste hulgas ka sadu Tolstoi piiritaguseid jumaldajaid) ja miks mõne kirjanikuga seotud paigad muutuvad mütoloogilisteks, miks nende eluloolised tõigad kantakse rahva suus üle tegelastele ja miks nii sageli tegelastega juhtunu omistatakse autorile. See on autori ja ta loodud maailma ning sellest lugejana osasaaja kummaline ühtsus — uus tegelikkus, mille sünd sõltub kirjaniku-looja suurusest ja mis õnnestub vaid vähestel. Nüüd vahest mõistan ka seda, miks Leenu Siimisker mõni aeg tagasi kirjandusmuuseumis Tammsaare näitust kavandades tahtis ilmtingimata, et Tammsaare hiigelportree pandaks vastamisi fotoga Kõrvemaa panoraamist. Me ei avastaks ju «Tõde ja õigust», kui me ei teaks, kus seda otsiti, me ei mõistaks «Sõda ja rahu», kui me ei kujutaks ette, kus see sündis. Nõnda võin siis juba etteruttavalt välja öelda oma kutsena kostva veendumuse: tõeline osasaamine Tolstoist tähendab ärakäimist ka Jasnaja Poljanas.

Millest ta algab? Võimalik, et juba Borodinost, mille kloostri võõrastemajas 1867. aastal Tolstoi peatus, et Borodino väljal oma epopöa ainestikku tegelikkuses üle vaadata. Võimalik, et teistestki Kesk-Venemaa kirjanduslikest paikadest, kus ta käinud või millega ta seotud olnud (Spasskoje-Lutovinovo, Melihhovo). Või ehk neist massiivsetest väravatest, mis juhatavad prišpektile — sissesõidu alleele —, mida Tolstoi nii sageli oma teostes, päevikuis ja kirjades kirjeldab ning meenutab?

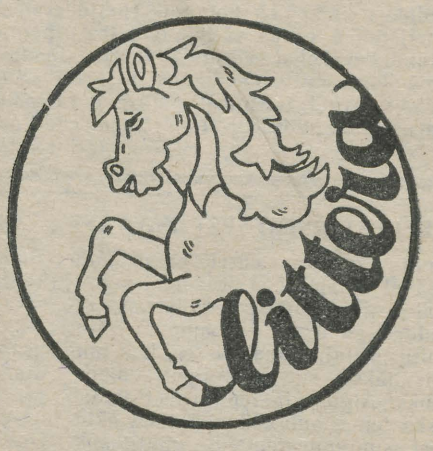

Või Tolstoi kabinetist, sellest üllatavalt väikesest kirjutuslauast ja toolist, või teisal nurgas asuvast «sarvilisest» toolist ja ümmargusest lauast selle ees, või sellel asuvast raamatust, Dostojevski «Vendadest Karamazovitest», mida Tolstoi 28. oktoobril 1910. a. luges, viimastel tundidel enne igavest lahkumist Jasnaja Poljanast? Või hoopis ta enda poolt kättenäidatud üksildasest hauaplatsist? Või neist aasadest, metsalagendikest, laugetest kõrgustikest, mis mõisa ümbritsevad? Või Venemaa «rauast südamest», Tuulast, või Jasnajast kiviviske kaugusel asetsevates ja selle looduslikule ilule oma keemiasuitsudega liiga tegevast verinoorest Štšokinost? Või kogunisti tervest Kesk-Venemaast, mille ikka veel leidmisvõimalik patriarhaalne hingus muutub iseäranis selgesti tajutavaks Jasnaja Poljanas?

Kust ta algab? Eks sõltu see rändaja tundlikkusest, kus ta paneb punkti ja sõnab: siit algab Jasnaja Poljana. Aga ükskõik, kus ta ka seda ei teeks, olles kord juba Jasnajasse jõudnud, viib ta selle oma hinges kaasa.

REIN VEIDEMANN

KRAPP

Eve Kivipõld

Rand

Adrused, meresed marud.
Hammaste k.be
maitse ja soolased, mõrud
silmad täis kive.

Nugadeks lõikheina lehed,
paneme vastu,
kuigi me haavad ja lõhed
purskavad vahtu.

Kuigi me kannad ei kanna,
oleme elus
liivasel, klibusel rannal.
Rand on me alus.

Imre Siil

Eestimaa suvi
nagu ta oli
vihm sadand maha
õhust läind iha
Lebanud mullal
õisi ja lõhnu
sirelist kastanist
loomingast lõhmust

Kajar Pruul

Su salasoov

me kohvikute umb ja igapäev
me valged küüned segi punastega
ja haljad verelibled igas käes
on suits ju kõik ja ega kõik ei sega

me läve ette laisalt lirgub loik
all linnas juba naerab tulvavesi
sa tõused lauast hetkeks vaibub soik
sa nõnda narrilt peksad kokku käsi

Kirjandusvõistlus

TRÜ komsomolikomitee ja ÜTÜ eesti kirjanduse ja rahvaluule ring kuulutasid 21. aprillil välja kirjandusvõistluse. Töid võib esitada kõigis žanreis, nii ilukirjandust kui ka kirjanduskriitikat.

Tähtaeg 15. oktoober 1978 (arvesse tulevad ka selle kuupäeva postitempliga saadetised).

Märksõnaga varustatud tööd saata või tuua ajalehe «TRÜ» toimetusse (202 400 Tartu, Ülikooli 18—302). Kinnises ümbrikus lisada oma nimi, aadress, teaduskond, osakond ja kursus.

Jõudu tööle!

Uus juhtum kuusega

Imre Siil

Keskkooli lõpetamisega tuli Kulno nii hästi toime, et talle personaalne kutse haridusosakonna vastuvõtust osa võtta anti. Vastuvõtt toimus rannaäärse esinduskohviku aias ja Kulno jõudis osaleda ka sümboolse aastakuuse istutamisel esinduskohviku taha.

Vahepeal oli hulk aega mööda läinud. Kulno oli töötanud aastakese, kaks aastat armees teeninud ja üritas nüüd, pärast puhkust ja tsiviilellu naasmist oma elu korraldama hakata. Miski aga ei laabunud. Tuju oli sant, asju purunes tal käte vahel.

Juhuslikult sattus Kulno esinduskohviku lähedale ja otsustas muuseas ka kuuske vaatama minna. Ta sisenes aeda ning leidis kuuskede asupaiga kohe kätte. Lisaks varasematele ja tema aastakäigu kuusele oli nüüd veel mitmeid juurde istutatud. Kulno vaatas puukesi ja sedastas, et tema kuusk oli kui just mitte päris ära kuivanud, siis vähemalt üsna kuivamise äärel, üksnes paar kahvaturohelist oksatutti viitasid veel elumählade liikumisele. Seevastu varasemate ja hilisemate aastate kuused kasvasid vahelduva, kuid siiski paraja jõukusega.

Kulno ei hakanud veel üldistama.

Järgmisel nädalal käis ta koos pruudiga esinduskohvikus ja otsustas taas kord kuuskede juurest läbi minna. Ta seletas ka pruudile loo ära. Kogu kuuseaed võinuks pea unustusse vajuda, kui pruut paari päeva pärast ootamatult Kulnost lahku poleks lõõnud. Siis hakkaski Kulno üldistama: kogu meie aastakäigu sümbol, kesise, kuivava, nõtruva aastakäigu märk. Ta meenutas oma kooliklassi: viletsas oleskelus oimlev kamp, hall, veniv seltskond, mittemillestki huvituv, õpetajaskonna ja muu koolirahva pilkealune. Praegu ei käinud Kulno peaaegu mitte ühegagi oma endistest klassikaaslastest läbi.

Edasi asus Kulno iseenese juurde, nägi taas ebaõnnestunud instituudikatseid, võrdlemisi närust ja madalapalgalist töökohta, jätkuvaid ebaõnnestumisi elu korraldamisel ning ikka edasi. Õnnetu aastakäigu sümbol.

Kulno loobus sel õhtul midagi tegemast ja jalutas detektiivlikult ülestõstetud kraega mööda rannaäärt. Samas sähvatas tal kurikaval idee: asi päästa, saatust parandada.

Öösel koju jõudnud, tuhnis ta veel oma väikeses eraarhiivis. Siin sattus talle näppu foto haridusosakonna vastuvõtult ja teiste hulgas kahest seal kaasosalenud poisist, niisamasugustest edukatest lõpetajatest nagu Kulnogi. Ta laotas oma arhiivi laiali, et aadresse leida, sest nagu talle nüüd meelde tuli, olid nad paar kuud peale vastuvõttu isegi kirju vahetanud. Nad kolmekesi olid kuidagi hästi sobinud, omavahel sõbrunenud.

Järgmisel päeval Kulno helistas ühele poistest, Andresele, kuid sealt kodust, kuhu tal number oli, soovitati tõõ juurde otsima minna, teatati ka otsitava tööpaiga aadress. Kulno raseeris end, pani viisakalt riidesse ning läks trammi peale.

Andres oli jõudnud juba töölt lahkuda ja koju sõita. Kulnole näis, et asutuses peeti Andresest lugu, Kulnole vastati viisakalt ja respektiga. See suurendas Kulno kartust, vähendas võimalust kaasosalist värvata.

Nüüd sõitis Kulno Andrese poole koju ja leidiski teise lõpuks eest. Nad selgitasid oma tutvuse ning tõmbusid seejärel korteri tagaruumi. Kulno rääkis lookese ära, tegi ka ettepaneku: kuusk ümber istutada.

Vastu ootusi jäi Andres, jutustuse ja Kulno arvamused ära kuulanud, jalamaid nõusse. Ta soovitas isegi võimalust uue, elujõulise kuuse hankimiseks ja oli valmis kasvõi samal öösel asja ära tegema.

Hiljem vajus ta kuidagi mõttesse ja kõneles Kulnole lühidalt, kuidas tal elu mitmes suhtes ebaõnnestunud on, kuidas ta, vaevalt abiellunud, suurivaevu suudab lahutust vältida ning ämma ja äiaga suheldes enamvähem rahulikku närvi säilitada. Töökohal on viimane nõökamine, kuigi, tõsi, palk pole just halb. Ent sovilakooperatiivi astumisel oli talle jalapealt ära öeldud ja autosappa ei sattunud ta ka mitte kõige sobivamal ajal, aga oma masinat on hädasti tarvis jne. jne.

Kulno süvendas seepeale veelgi omi üldistusi ning viimaseks takistuseks ettevõtmise alustamisele oli üksnes kolmanda kaaslase, Igori puudumine. Igor elas maal.

Nad sõitsid Andrese ämma autoga. Igor tõõtas traktoriparandajana ja nad leidsid ta töökojast õliste nartsude keskelt. Edukas lõpeta,a, nõökasid nad Igorit.

Igor, kuulanud luguloo ära, mõtles pisut ja arvas, et ta oleks nõus, kui saaks vana kuuse kohviku tagant ka ära tuua ja hiljem üles turgutada. Ta uskus seda isegi oma koduaias teostatavaks.

Viimane ettepanek tundus väga mõistlik nii Kulnole kui Andresele ja lõpuks lepitigi kokku ülesturgutatud kuusk hiljem võimaluse korral tagasi istutada. Igor kahtles küll viimases, sest kuused üldiselt väga halvasti igasuguseid istutamisi üle elavat. Ja lõppude lõpuks, leiti, pole ju sugugi tähtis, kus originaalkuusk kasvab — Igori koduaias või esinduskohviku taga.

Nad sõitsid otsemaid linna tagasi, Igor kaasas, ning kauplesid Andrese soovitatud kohast, puukoolist, ühe sobiva suurusega värske kuuse välja, selgitades oma vajadust puukooli aednikule ebamääraselt.

Kuusk kotis, jäi üle ainult ööd oodata. Labidad pandi valmis ja mindi seniks, kuni pimedaks läheb, Kulno poole istuma.

Igor rääkis oma elust, instituudist, kust ta ära oli tulnud, peale kolmandat kursust leidnud märksa südamelähedasema olevat traktoreid parandada. Oled sa siis rahul, küsisid Kulno ja Andres, mispeale Igor jaatas. Aga kuusk, küsisid teised. Teie pärast, ütles Igor, teie pärast.

Kulno haaras Igoril kõrist ja kähistas: valetad. Igor püüdis neelatada, kuid ei saanud. Lase ta lahti, karjus Andres. Igor oli näost punaseks tõmbunud. Milleks, ütles Igor, kui Kulno oma käed eemale oli tõmmanud. Oleme sõbrad. Teie pärast.

Kulno muutus morniks. Andrese rahustamiskatsed ei aidanud. Andres tõstis konjaki lagedale. Kui nad pudelile otsa peale olid teinud, teatas Kulno, et tema pärast võib see kuusk jalapealt ära murduda, tema istutamistotrusest osa ei võta. Ise tegid ettepaneku, salvas Andres. Ise, ise, osatas Kulno ja vahtis veidralt Igorile otsa. Igor ei öelnud midagi, vahtis aknasse. Pimenes.

Andres vaatas kella. Paras aeg.

Nad tõusid. Kulno urises midagi, kuid tuli siiski kaasa. Koos sõideti sinna kohviku juurde ning roniti üle aia. Igor kaevas kuuse välja ja istutas uue asemele. Andres ning Kulno passisid ümbrust. Vana kuusk sai kokkuleppe kohaselt Igorile.

Pole viga, enesetunne tõuseb, pidi Kulno tunnistama, kui nad tagasi sõitsid. Igor üksnes naeris, aga Andres patsutas Kulnole õlale. Eks näe ebausku, ütles ta.

Igor viibis sel öösel Kulno juures ja sõitis alles järgmisel päeval tagasi. Kodus istutas ta vana kuuse maha ning sai niikaugele, et paari kuu pärast puukesel juba eluvaim sees oli.

Kulnost ja Andresest polnud midagi kuulda. Kuradile, ütles Igor ning sõitis ühel päeval mingi aimuse mõjul linna uut kuuske vaatama. Ta sammus läbi kohvikuaia kuuskede juurde ja jäi rabatuna seisma. Kuusk oli kuivanud. Seda ma arvasin, pomises Igor, hea, et õige ära sai toodud. Siis hakkas tal järsku kiire. Võttis takso ja lasi juhil end Kulno poole kihutada.

Kulno toa uks oli kinni, kuigi päike juba päris hilisõhtupoolikule kippus. Igor astus trepist alla ja põrkas trepikoja hämaruses kellegagi kokku. Kulno, hüüdis Igor. Kulno vedas kuuske uksest sisse. Käisid vaatamas, ütles ta üle õla, nägid ka. Igor noogutas. Juba kolmas, ütles Kulno, muudkui istutan.

Usud sa tõesti, küsis Igor kahvatudes. Kas sina siis ei usu või, küsis Kulno vastu. Igor trügis kuuse ja uksepiida vahelt välja.

Ta sammus telefoniputka juurde ja valis Andrese numbri.

Läheb mis mühiseb, ütles Andres. Naine on nii vaguraks muutunud ja autojärjekorra sain ka. Kõik läheb ülesmäge. Usu veel ebausku või ära usu.

Kulno on läbi, ütles Igor kuivetanud sui.

Jama, hõikas Andres. Kuidas kuusega on? Igor vaikis. Noh, ärritus Andres.

Kus sa oled, küsis ta siis. Igor vastas. Viie minuti pärast, hüüdis Andres ja viskas toru hargile.

Igor ootas. Andres saabus peagi meeletu kihutamisega. Sõideti kohviku juurde. Vaevalt masina seisma saanud, tormas Andres kuuskede poole. Igor vaatas eemalt, kuidas mees seisma jäi, siis aeglaselt ümber pöördus ja tagasi tuli, temast möödus ning autosse istus. Enne, kui Igor end liigahtadagi jõudis, pühkis masin kohalt minema. Kuhu?

Arvatavasti end puruks sõitma.

Lutsi Bulside kolk

(Algus eelmises lehes)

1925. aasta lõpul viibis Mägize ja Greki külas folklorist Elmar Päss. Samal ajal tuli allakirjutanule abiks Mägize külas nääripuud korraldama Helmest pärit Riia eesti algkooli õpetaja Karl Tomp. 1926. aasta jaanuaris sõitsid Greki külla Riia Eesti Hariduse ja Abiandmise Seltsi juhatuse liikmed Markus ja Tinnof. 1926. aasta mais levitas Bulside kolgas buda usku vend Vahindra. 1931. aasta mais ilmusid siia setu rahvaluule kogujad V. Kalle ja S. Sommer. Samal ajal viibisid siin Valga õpetajad Karlina Rosenstock ja Kitsnik. 1931. aasta sügisel külastas Greki küla läti ja eesti rahvaluule koguja Allina Verlis Valgast. 1936. aasta juunis sõitis Tallinnast koos lutsi õpetajaga Pylda (Põlda) Jaanikülla Neeme Ruus (sotsiaalkindlustuse minister 1940—1941) ja külastas ka Bulside kolka. 1937. aasta algul korraldas ta neljas suuremas eesti külas nääripuu, muude külade hulgas ka Mägize ja Greki Bulside seas. 1936. aasta suvel rakendas Paul Ariste Jaanikülas murdetööle August Sanga, kes hiljem külastas ka Bulside eesti keelesaart. Samal ajal viibis Greki külas Riia eesti algkooli juhataja Jaan Verendel koos haridustegelaste Engelbrechti ja Rosenstrauchiga. Veidi hiljem tegi siin Villem Ernits edukalt alkoholismivastast propagandat. 1938. aasta algul korraldasid Mägize ja Greki küla Bulsidele nääripuu Valga kultuuritegelased Julius Kõomägi ja Johannes Kasak.

12 aastat ei nähtud Lutsi eesti külas uurijaid. 1951. aastal viibisid Greki külas dialektoloogid H. Keem ja S. Nigol. 1964. aasta suvel uurisid Bulside kolka Riia etnograafid. Läti etnograafid viibisid Lutsi eestlaste juures ka 1973. aasta augustis. Samal ajal olid siin ka Tartu etnograafid eesotsas Aleksei Petersoni ja Eevi Asteliga. Bulside kolgas korjati materjali Greki, Tatija Mägize külas. Siinsete Bulside järglastega Merdsenes kohtusid Tartu etnograafid 1975. aasta augusti lõpul. Siis võttis ekspeditsioonist osa ka Endla Jaagosild.

PAULOPRIIT VOOLAINE

Ikka teatrimängust

Eestimaal on kolm näiteseltskonda, kes mulle väga palju tähendavad: Hermaküla ühes Tepandi, Orlova ja stuudiolastega; Peterson koos Luige ja Eelmaaga; Mikiver võib olla veidi spekulatiivselt kõrvuti seatud Viidingu, Ulfsaki ja Klenskajaga.

Ehk muudab nimistu kõnekamaks teadmine aegruumi teisest veerest — teadmine Barbast, Ronconist, Bread and Puppetist, Livingust, Chaikinist. Nõnda kokkupanduna aimub neist nimedest juba mingit tõde. Võib-olla on see tõde maailma muutumatust tuumast, milleni üksi tõsiselt kaasa mängides võime jõuda.

Kui teater on sinu jaoks omandanud elu mõõtmed, siis hakkad äkki tundma igatsust tõelise mängu järele selle sõna hesselikus ehk alliksaarelikus tähenduses. Tegelikult võib mängija olla nii pajats kui prohvet, eetika seisneb vahest vaid selles, et mängus, milles tehakse alati pattu, süütuks jääda. Need on väga keerulised asjad ja kui siin üldse võrdlusest abi on, siis olgu 60. aastail kultuuri kandnud mehed. Kui Paul-Eeriku ja Taevaskodade eraku Kaplinski süütus näikse üha süvenevat (võib vist nii väljendada?), siis Mati Unt on mu meelest selle kaotanud. Peame olema enam kui õhustik, milles elame.

Vist võiksin nõustuda iidse india teatritraditsiooniga, mille järgi teatrimängudes paljastub elu olemus, joonistuvad elu struktuurid. Võib-olla ongi teatrimängus tähtsaim ruumitunne, küllap sellepärast Brook oma raamatut ruumist alustaski, igatahes on meie elu determineeritus sõltuv eelkõige ruumist, milles asume. Kohtumised, millest elumäng hargneb, toimuvad ju samuti ruumis. Teater, mis on tegelikult samuti ruumisolek, näitab meile iseenese läbi teisigi elustruktuure. Olen Grotowskiga nõus, kui ta jõudis publiku põlise vaatajafunktsioonl äratundmiseni. Et näha, peab olema nägija. Sellepärast on mul tunne, et mängida on mõtet üksnes mängust teadlikuna. Tihti on teatrimajades elu võrdpiltide pähe pakutavaid mänge piinlik vaadata, sest neis püütakse täie naiivsusega teeselda võimatutki — pattu, mis on ilus ja kohutav just oma reaalsuses, mis ainult reaalselt ongi. Eelöeldust tuleneb mängu tõsidus, sest keegi saab selles ikka väga haiget.

Näitleja roll siin ilmas on kõige vastutusrikkam — ise iluhaige hingega jagada teistele mängu ülgust. Mängima, mis on nagu suudelda valgust, õpivad kunagi kõik. Mängule juhivad meid ka Hegel, Dostojevski ja Camus. Dostojevski Kirillovis viirastub mulle inimene, kellesarnaseks peame saama. Saama läbi mängu. Mu meelest kannavad eesti teatris selletaolist vaimsust just Hermakülast, Mikiverist ja Petersonist juhitud näitlejad. Ent küllap on neid rohkemgi, kasvõi lavakunstikateedris, mille mõnda tudengit selle suvega veelgi enam armastama õppisin.

TONU KARRO

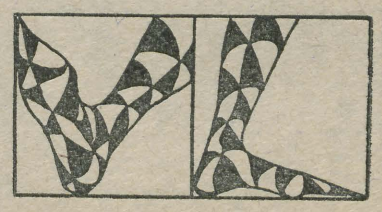

Kevadsessiooni mõningaid aspekte

(Algus 1. lk.)

et ühes teaduskonnas jõuab vastav osa üliõpilasi edasi rahuldavalt, teises mitte. Niisugusel võrdlusel on seega sügav sisu. Poleemika käib ka tasapinnal «kas rahuldav arst on ikka arst» jne. Samuti võib küsida, mida annab rahvamajandusele ebaedukas füüsik või matemaatik.

	Eksamisooritajad	ainult «5»	ka «4»	ka «3»	viidud üle võlgnevusega	arvestusvõlglasi
Ajaloot.	88,8	10,0	43,7	34,1	11,6	3,1
Arstit.	88,5	9,1	34,8	41,8	10,3	1,9
Bioloogia-geograafiat.	91,4	9,7	34,0	44,6	7,1	1,1
Filoloogiat.	89,9	6,7	37,8	44,3	9,3	4,0
Füüsika-keemiat.	78,1	9,8	20,2	44,9	20,7	1,1
Kehakultuurit.	95,0	13,0	55,9	26,1	2,5	2,5
Majandust.	82,9	13,7	45,3	32,7	6 6	2,0
Matemaatikat.	80,6	12,2	28,4	38,5	19,7	1,3
Õigust.	92,1	12,4	40,7	39,0	7,0	—
TRÜ	88,3	10,1	36,4	39,9	10.0	2,0

Hinnetest saame ülevaate järgmiselt. 17 654 hinnet (keskmiselt 4—5 üliõpilase kohta) kokku, nendest 6036 (34,2%) «väga häid», 7375 (41,8%) «häid», 3629 (20,5%) «rahuldavaid» ja 614 (3,5%) «mitterahuldavaid». Arvestades varem toodud kvaliteedinäitajaid ning võrreldes neid hinnetega, selgub, et üksikute «rahuldavate» saamine muidu heade tulemuste kõrval on päris tavaline nähtus, kuna kolmveerand hinnetest on «head» ja «väga head», aga 40% üliõpilastest sai ka «rahuldavaid». Ühe «mitterahuldavaga» üliõpilasi on siiski vähem kui mitmega, seega on ebaedukus ühes aines vähem tuntud nähtus kui olukord, kus üliõpilane saab kaks või enam «mitterahuldavat».

Vabariigi teiste kõrgkoolidega võrreldes on meil oma tulemusi õppe- ja kasvatustöös tarvis parandada. Vabariigi keskmine 91,4% on ikkagi enam kui 88,3%. Siinkohal võib meelde tuletada, et talvisel sessioonil meil saavutatud 91,0% räägib ise enda eest. Ülikooli «traditsiooniks» ongi olukord, et kevadine eksamisessioon läheb kehvemalt. Selline olukord ei iseloomusta aga mitte kõiki kõrgkoole koduvabariigis. Oppeedukus on kõrgeim kunstiinstituudis — 96,7%. TPI — 92,7% näitab, et meiega arvuliselt lähedane õppeasutus võib ka enam saavutada. TPedI-l on õppeedukus 91,4%, konservatooriumil 87,8% ja EPA-s 92,1%.

Jääb vaid soovida, et Tartu Riikliku Ülikooli üliõpilased tunneksid end *alma mater*'i täisväärtuslike liikmetena, et rahuldavad tulemused kedagi ei rahuldaks.

MATI SALUNDI,
õppeosakonna juhataja

„Sovremennaja Võssaja Škola"

Vastavalt sotsialistlike riikide kõrgharidusministrite konverentsi otsusele antakse Poolas 1973. aastast välja rahvusvahelist venekeelset ajakirja «Sovremennaja Võssaja Škola», mille numbrid tõlgitakse ka hispaania keelde.

Ajakirjas avaldatakse sotsialismiriikide teaduslik-metoodilisi artikleid mitmesugustest kõrghariduse probleemidest; ta on kutsutud kaasa aitama õppeprotsessi paremale korraldamisele, üliõpilaste kommunistlikule kasvatamisele; selles publitseeritakse rahvusvaheliste konverentside, nõupidamiste ja sümpoosionide materjale.

Väljaanne ei ole tunnustatud mitte ainult Nõukogude Liidu ja teiste sotsialismimaade teadlaste keskel, ta on pälvinud vastukaja ka kodanlikes riikides.

Ajakiri «Sovremennaja Võssaja Škola» ilmub 4 korda aastas, tellimishind aastaks on 8 rubla.

Ootame uusi lugejaid

Ülikooli allasutustest on ülikooli raamatukogu kõige külastatavam, eriti õppeaasta alguses. Teadusraamatukogu kojulaenutusse (Toomemägi, avatud esmaspäevast reedeni kl. 10—20, laupäeval kl. 10—15) tulevad esmakursuslased end lugejaks vormistama. Selleks on tarvis esitada üliõpilaspilet ja foto (3×4 cm). Lugejapilet annab õiguse kasutada kõiki teenindamispunkte. Õpperaamatute eksemplare on teadusraamatukogus vähe. Suuremal arvul on õppekirjandust õpperaamatukogu kojulaenutuses (Tiigi 78, avatud nagu teadusraamatukogu kojulaenutus). Kirjanduse kasutamiseks kohapeal on lugemissaalid (avatud esmaspäevast reedeni kl. 8—22, laupäeval 8—20, pühapäeval kl. 10—17). Kõige enam käivad üliõpilased õpperaamatukogu lugemissaalis (V. Kingissepa 15-a, avatud nagu teadusraamatukogu lugemissaalidki). Seda teeninduspunkti tunnevad üliõpilased rohkem tuubikumina. Ühiselamus Leningradi mnt. 27 asub õpperaamatukogu lugemissaali filiaal. Lugejaid teenindavad ka erialaraamatukogud. NLKP ajaloo, filosoofia ja poliitilise ökonoomia õppijaile on abiks ühiskonnateaduste raamatukogu (Ülikooli t. 16). Ajaloo- ja filoloogiateaduskonda teenindab peahoones asuv raamatukogu. Samuti on käepärast erialaraamatukogud keemikutele, füüsikutele ja ökonomistidele.

Lugejate õigused ja kohustused on kirja pandud vastavates eeskirjades, millega on võimalik tutvuda lugejaks vormistamisel. Raamatukogu kasutamise korda selgitab ka «Lugeja meelespea».

Raamatukogu tahaks näha kõiki esmakursuslasi sagedaste lugejatena ja soovib selleks innukust!

KALJO LEPIK

KIITUST

suvemaleva «Kooperaatori» rühmale avaldab oma käskkirjas ETKVL tootmiskoondise «Kooperaator» Tartu filiaali direktor. Märgiti, et rühm töötas väga aktiivselt ja distsiplineeritult, kusjuures puudujäägid tööoskuses korvati täielikult hea töötahte ja noorusliku entusiasmiga.

Aukirja ja mälestuseseme said malevlased ENN SULTS, MERIKE TIGANE, AIVAR IVAŠTŠENKO, PIRET JÕGI, ANDRUS KREIS, ÜARMEN RUUS, LIILIA KARULAAS, LIINA KIPPING, KADRI POOLAK, KARIN RAID.

Tõlkekabineti avamine

Alates käesolevast õppeaastast hakkab ülikoolis tegutsema tõlkekabinet. Kabinetti juhendab **Ain Kaalep.** Eesmärgiks on kaasa aidata ilukirjanduse tõlkijate noore kaadri ettevalmistamisele. Avakoosolek toimub kolmapäeval, 13. septembril k. 18 peahoone aud. 139. Oodatakse kõiki üliõpilasi, keda huvitab tõlkimine ja sellega seotud probleemid.

Näiteringi

kokkutulek on esmaspäeval, 11. septembril k. 20 klubis.

Kodunduse kabinetis

algajate ja edasijõudnute registreerimine 11.—16. sept. kl. 12—15 Tiigi 78/80 ruum 208.

ÜLIÕPILASTE LAULU PIDU

Üliõpilaskoori astutakse mitmeti: kas lihtsalt tullakse või lastakse end enne tulemist sõbra, tuttava või ajalehe poolt mõjutada. Sel esmaspäeval sisenesid paarkümmend naisterahvast viisakalt, kuid siiski murruna peahoone alakorruse auditooriumisse, kus kammerkoori tenorid ja bassid pahaaimamatult oma proovi pidasid. Dots. H. Palametsa suusõnaline reklaam oli lausa imet teinud ning mõjunud kohe kolmele aldile ning ülejäänud sopranitele, mitte ühelegi meesterahvale ...

Üliõpilaskoorist lahkuti sel aastal kodust kaugel: videvikku kiskuval juuliõhtusel Vilniuse lauluväljakul. Pärast suure peo lõppu. Silm ei seletanud enam «Gaudeamus VII», üliõpilaslaulupeo embleemi kõrgel lavakaarel, kuid metsa vahelt vilkus ikka veel rahvariides siluette: teistest eemal jättis riituse sarnaselt hüvasti ülikooli naiskoor. Kurb oli ka kammerkooril, sest siingi lahkusid sõbrad ning head tuttavad, koolitatud häältest rääkimata. Kui hanereas üliõpilaskodu poole sammuti, ei saanudki lõbusast ühislaulust asja. Päris koduteel tuletati veel kord meelde kogu lauluvara — aega ju oli ja magamata öö ei lugenud. Tartu jaamatrepil lauldi oma kooriga viimane «Gaudeamus» ja lasti tänavale volksata salamõte — eks mõne aja pärast juhtumisi näe...

11 aastat tagasi olin alles algkoolilaps, kui Tartusse tuli suur pidu. Mäletan sellest värvimütsides tädide-onude rongkäiku ning laulmist kõikjal, tänavatel ja parkides. Kassitoomel kinkis üks onu mulle tõrvikugi. Selle äravõtmine jäi poisile rohkem meelde kui suur kooslaulmine Tähtvere laval ...

Vilniusse, oma esimesele ja kes teab ehk viimaselegi üliõpilaslaulupeole sõitsin sellestsamast äravõetud tõrvikust süttinud lapseliku lootusega suurest üliõpilaste peost. Peost, mida oleks terve Vilniuse linn täis. Tundsin vanainimeselikku kadedusiki, ja seda noorte koorikaaslaste vastu, kellel kindlam võimalus järgmisest, Riia suurpeost osa võtta.

Aeg on edasi läinud: enam ei sõida tudeng laululinna puhtaks pestud kaubavagunis, ei ela koolisaalis ega söö katlasuppi. Ciurlionise tänava ühiselamusse mahtusid täpselt meie vabariigi lauljadtantsijad, kolme-neljakesi ühes toas, Antakalniši üliõpilaslinnakusse linna teises servas leedukad. Kus muu laulurahvas ennast mugavasti tundis, ei teagi. Aadressid olid küll teatmikus kirjas, kuid peaaegu terve nädala sadas vihma ja riided vajasid kuivatamist-pesemist ... Pealegi oli laisaeau ka päris tore pidada.

Kodus oldi siiski vaid suure vihma ajal. Muidu ikka lauldi. Pikad päevad. Dirigentidel ja nende käeaustel tuli päris higi valada (esimestel päevadel võis päikestki võtta, nagu pildil paistab), sest laulupeolaulud polnud ehk nii selged kui ga koori kontserdirepertuaar. Põnev oli alluda NSV Liidu rahvakunstniku V. Sokolovi dirigeerimiskunstile. P. Tšaikovski «Kuldne pilvekene ööbis» tundus paari harjutamiskorraga vähemalt lauljatele esinemisküps. Meie laulujuhtidest V. Uibopuust, A. Üleojast, A. Söödist ning A. Ritsingust olime õppinud juba varem lugu pidama. Laulupausidel jäi kõrva nii mõnigi leedu või läti laul, mida ühiselamus edasi ümiseti. Sõprade käest hangiti nootegi.

Meelde jääb kolmas nädalapäev, mil kammerkoor ja naiskoor koos Leningradi ülikooli segakooriga (Sandleri koor) katedraalis oma lauluga senikogematut akustikat proovisid. Kontsert oli külalistelemuusikanimestele.

Neljapäev oli vihmapüha. Kes otsis linnast vihmavarju või kilet enda varjamiseks märja eest, kes võttis ette ju uraamatu või puhkas kõhutäit välja. A. Sööt, vihmavari pea kohal, organiseeris õue peal ühislaulmist. Kes tuli rõdule, kes tegi aknalaual noka lahti, aga koorilaul sellest sai. Õhtul tüdineti paigalistumisest niivõrd, et pilsas tippkate diskobussil staad oni äärde veereda ja muusikat väljastama hakata, kui kogu eestlastest peorahvas end otseses mõttes nagu kala vees tundis. Taevast tuli aiva lisa, kuid hoogu ei peatanud enam miski: tudengid olid oma üliõpilaslaulupeovaimu leidnud ning moodustasid selle abil küll kette ja ringe ning lihtsalt puntraid. Tore oli! Järgmisel päeval, peaproovil, oli laulujõud küll vaiksem, kuid seeeest jälle varjundirikkam.

Õhtul liikusime Lenini ausamba juurest Mäe parki avama ÜLKNÜ 60. aastapäevale pühendatud laulupidu ja kuulama-vaatama leedukate kontserti. Oli märg ja tantsijad libastusid. Kes ennast tantsuvõimetuks kukkus, lonkas lava taha, et teised jätkata saaksid ... Lisaks laulupeotulele põlesid kõrgel mäerinnakul puude ladvus väikesed lõkked. Teleskooptõstukite korvides ...

Laupäev oli tantsupäev. Ligi pooled pealtvaatajatest «Žalgirise» staadionil olime meie, üliõpilased (päevane kontsert jäi ära). Tantsumurult tulevale silmarõõmule andsime eneste poolt tublisti lisa: lehvitasime kaelarättide ja kõige kättejuhtuvaga, lõime rütmi kaasa. Staadion oli ju suur ja tantsijate lust ei paistnud muidu välja, kui ise kaasa ei aidanud. Lõpus tulime murulegi, suurde tantsuringi. Peolust tuleb ikka endal teha.

Ja oligi käes laulupeoõhtu. Rongkäiku ei olnud ja kogunesime varakult lava alla. Laulmissoov ja laulupeomeeleolu olid aga kindlalt olemas. Laulud eesti, läti, leedu ja vene keeles ootasid. Käsikäes läksime lavale, niisamasugusele kui Tallinnas. Hümnid, laulud kodumaast ja rahvaste sõprusest. Võimsalt kõlas meie vana tuttav laulupeokantaat, lätlastelt R. Paulsi «Minu kodumaale» ning V. Bagdonase «Leedumaa» teadagi leedukalt. Võimsad olid «Gaudeamus» ning R. Kulli «Kodumaa». Laululeek põles heledalt ning pidu ei tahtnud kuidagi lõppeda. Lavale jõudsid rahvatantsijadki. Ikka ja jälle võeti viis üles: eestlaste, lätlaste, leedukate ja paljude külaliste poolt. Lavalt lahkudes koondusime suurde ringi ja laulsime edasi, dirigent A. Üleoja lauljate kätel. See oli paljudele (eel)viimane kooslaulmine oma kooriga.

Suure rõõmupeo lõpp peab paratamatult veidi kurb olema, sest alles mitme aasta pärast tulevad küll samad koorid, kuid vähesed Vilniuse peolised järgmisele laulupeole Riiga. Leidma oma laulupeo tuld.

MATI MÄÄRITS

JÜRI VISNAPUU fotod

Vabandame

Eelmisse lehte sattus autoripoolne eksitav viga. Rootsi keelt õpib tänasest Leningradi RÜ-s vaid üks noor, konkurss seevastu oli tavatult soliidne: ühele kohale pretenteeris 11 kandidaati (vt. «Kes on kes?» sai vastuse).

TOIMETAJA V. SOOTAK

«Тарту Рийклик Юликоол» («Тартуский государственный университет») Орган парткома, ректората, комитета ЛКСМ и профкома Тартуского государственного университета, г. Тарту Эстонская ССР.
Hans Heidemanni nim. trükikoja trükk. Tartu, Ülikooli 17/19. III. Üksiknumbri hind 2 kop. Tell. nr. 4033. MB-05811.

AR
Nr. R. Kreutzwaldi
nim. ENSV Riiklik
Raamatukogu

KÕIGI MAADE PROLETAARLASED, ÜHINEGE!

tartu riiklik ülikool

TRÜ

EKP TRÜ komitee, TRÜ rektoraadi, ELKNÜ TRÜ komitee ja TRÜ ametiühingukomitee häälekandja

Nr. 23 Reedel, 15. septembril 1978 XXX aastakäik

SUURE MERESÕITJA JUUBEL

Fabian Gottlieb (venepäraselt Faddei Faddejevitš) Bellingshausen, silmapaistev vene meresõitja, Antarktise avastaja, sündis 20. septembril 1778 Saaremaal Lahetaguse mõisas. Lapsepõlveaastad veetis ta Lahetagusel, Kuressaares ja Vaabina mõisas. Aastail 1789—1797 õppis Kroonlinnas Mereväe Kadetikorpuses, mille lõpetamise järel sai mitšmani aukraadi ja saadeti tegevteenistusse Balti mere laevastikku Tallinnas.

Aastail 1803—1806 võttis F. G. Bellingshausen noore ohvitserina osa A. J. Krusensterni juhtimisel toimunud ümbermaailmasõidust laevadel «Nadežda» ja «Neeva». F. G. Bellingshausen tegi ekspeditsioonil geograafilisi, astronoomilisi ja hüdrograafilisi vaatlusi ning paistis silma põhjalike teadmiste ja oskustega kartograafias.

Aastail 1806—1819 jätkas F. G. Bellingshausen kaptenleitnandina teenistust mereväes. Ta oli komandör mi mel Balti mere laevastiku sõjalaeval ning võttis 1809. aastal osa lahingust Suursaare piirkonnas. Hiljem juhatas ta mõnda aega hüdrograafilisi uurimistöid Mustal merel.

1819. aastal määrati kapteniks ülendatud F. G. Bellingshausen esimese Vene lõuna-polaarekspeditsiooni juhiks. Ekspeditsioon toimus aastail 1819—1821 laevadel «Vostok» ja «Mirnõi»; viimase komandör oli M. P. Lazarev. Ekspeditsioon ületas kuuel korral lõunapolaarjoone ning jõudis 28. jaanuaril 1820 Antarktise ranniku vahetusse lähedusse. Seda daatumit loetakse Antarktise avastamise kuupäevaks. 21. jaanuaril 1821 avastati Peeter I saar, 28. jaanuaril aga Aleksander I maa. Uuriti ja kaardistati veel Lõuna-Georgia saart ja Lõuna-Shetlandi saarestikku ning avastati rida väikesi saari Vaikse ookeani troopilises osas. Ekspeditsiooni tulemused avaldas F. G. Bellingshausen 1831. aastal kaheköitelise teosena koos atlasega.

Kuni 1825. aastani oli F. G. Bellingshausen seotud ekspeditsiooni materjalide teadusliku läbitöötamisega, seejärel aga jätkas taas teenistust mereväes. 1826. aastal ülendati ta kontradmiraliks, 1830. aastal aga viitseandmiraliks. Laevastikujuhina täitis ta vastutusrikkaid ülesandeid Vahemerel, Mustal merel ja Balti merel. Aastail 1833—1838 oli ta Tallinnas paikneva Balti mere laevastiku 2. eskaadri ülem.

1839. aastal määrati F. G. Bellingshausen (aastast 1843 admiral) Kroonlinna komandandiks ning sõjasadama ülemaks. Korduvalt täitis ta ka Balti mere laevastiku ülemjuhataja ülesandeid. Tegevteenistusse jäi ta kuni oma elutee lõpuni.

Admiral F. G. Bellingshausen oli Vene Geograafia Seltsi üks asutajaliikmeid.

F. G. Bellingshausen suri Kroonlinnas 25. jaanuaril 1852. Suure meresõitja nime kannab meri Antarktikas ning rida teisi geograafilisi objekte. Kroonlinnas on F. G. Bellingshausenile püstitatud mälestussammas. Tema sünnikohta Lahetagusel märgistab mälestuskivi.

Fabian Gottlieb Bellingshausen

(20. IX 1778 — 25. I 1852)

F. G. Bellingshauseni 200. sünniaastapäevale pühendatud pidulik koosolek toimub aulas 19. septembril kell 16. Teaduslikule osale järgneb Tartu Akadeemilise Meeskoori kontsert.

Rektori käskkiri

50 aastat tagasi hakati ülikoolis ette valmistama kõrgema haridusega kehakultuurlasi. TRÜ aukirja eduka kehakultuuritegevuse edendamise eest said AUGUST TÄHNAS, HEINO LAIDRE, GENNADI JAGOMÄGI, ELMAR VASAR, ELISE KÄER-KINGISSEPP, HELGA KURM, MEETA MURD, JAAN SOONTAK, MEINHARD PUKK, EINIKE NAARITS, JELIZAVETA RANNA, HELGA SILDMÄE, TEET SEENE, KATRIN TOMSON, LIIDIA UUSTAL, ETHEL KUDU, JOHANNES LAIDVERE, ALEKSANDER KALAMEES, FELIKS PARRE, JOHN PÕLDSAM, ENN UIGA, TOOMAS KARU ja NORA KUTTI.

*

Tervishoiutöötajate päeva puhul avaldas rektor kiitust saavutuste eest meditsiini- ja farmaatsiakaadri kasvatamisel professor ARNOLD JANNUSELE, professori kt. SELMA TEESALULE, professor-konsultandile ELMAR SIIRDELE, dotsentidele ARNE LEPALE, HARRY TIHASELE, VÄINO MANDELILE, EUGEN TALLMEISTRILE, dotsendi kt. KARL KULLILE ja assistentidele TOIVO HINDRIKUSELE, JOEL AASAVILE, TIIT HAVIKULE, RISTE RIDALALE, HEIDI MAAROOSILE, HELLE LEESIKULE, EDVITAR LEIBURILE ja ARNO AADAMSOOLE.

EKP TRÜ komitees

Esmaspäeval, 11. septembri istungil tutvustas parteikomitee sekretär dots. Advig Kiris NLKP Keskkomitee juulipleenumi materjale ning kõneles lähemalt TRÜ parteiorganisatsiooni ülesannetest juulipleenumi otsuste täitmisel.

Ülikoolil on pleenumi otsuste täitmiseks kolm viisi: mõnede erialade spetsialistide ettevalmistamine põllumajandusele (näit. juristid, psühholoogid, majandusteadlased), mitmesugused lepingulised tööd ning majandite abistamine sügistöödel. Orgaanilise keemia kateeder, meditsiini kesklaboratoorium, arvutuskeskus jt. ülikooli allasutused teevad põllumajandusele lepingulisi töid kokku 375 000 rubla eest. Informatsiooni sovhooside-kolhooside abistamisest andis õppeosakonna juhataja Mati Salundi. Lisaks kuu aega koristustöödel olevale ligi 570-le II kursuse üliõpilasele oli viimasel laupäeval ja pühapäeval abiks muudegi kursuste üliõpilasi.

Arutusel olnud küsimuse kohta võeti vastu otsus.

Kinnitati EKP TRÜ komitee ja TRÜ rahvakontrolligrupi sügissemestri tööplaanid.

Komsomolikroonika

12. septembril toimunud komsomolikomitee istungit juhatas asesekretär M. Pent.

Arutati aruande- ja valimisperioodi ettevalmistust teaduskondades. Rahule ei saa jääda esmakursuslaste arvelevõtmisega. Esile tõsteti õigusteaduskonda, kus esmakursuslaste arvelevõtmine on lõpetatud.

Lahendati kaadriküsimusi. Komsomolikomitee vabastas õppesektori juhataja ametikohalt filoloogiateaduskonna V kursuse üliõpilase Ester Sanki, tänas teda tehtud töö eest ja soovis edukat ülikooli lõpetamist. Õppesektori juhatajaks kinnitati Sergei Nazarenko, arstiteaduskonna V kursuse üliõpilane, V. I. Lenini nim. stipendiumi saaja. Intertöö sektori juhatajaks kinnitati õigusteaduskonna IV kursuse üliõpilane Tiiu Tiisler.

Arutati EÜE Järvere rühma komandöri Margus Hansoni (majandusteaduskonna III kursuse üliõpilane) personaalküsimust. Komitee karistas teda noomitusega üliõpilasele ebaväärika käitumise eest.

Venia legendi

Palun välja kuulutada suusaspordi kateedri dotsendi kt. Arne KIVISTIKU avalik loeng teemal «Maastiku kasutamine spordis». Loeng toimub 28. septembril kell 14.15 V. Kingissepa 19, aud. 302.

ATKO VIRU,
kehakultuuriteaduskonna dekaan

Rahandusspetsialistid tegid kokkuvõtteid ja seadsid uusi sihte

Majandusteaduskonnas oli 9. ja 10. septembril palju elevust — toimus rahanduse ja krediidi eriharu lõpetanute I ulatuslikum kokkutulek tähistamaks rahanduse õppetooli asutamise 175. aastapäeva ning praeguse rahanduse ja krediidi kateedri 20. sünnipäeva (asutati 1. septembril 1958).

Eriharu kujundati TRÜ juures praegusel kujul 1954. aastal, esimesed lõpetanud anti 1959. aastal. Selle aja jooksul on ellu astunud kakskümmend lendu 996 spetsialistiga, neist 488 statsionaarsest ja 508 kaugõppeosakonnast. Kokkutulekust võttis osa 184 lõpetanut. Viiendik registreerituist jäi saabumata, sest tänavune keeruline majandusaasta nõuab juhtide kohalolekut ka nädalavahetustel.

Päevakorras oli arupidamine senistest töödest ja tegemistest ning tulevastest ettevõtmistest. Esinesid vastavate erialade juhid, õppejõud ja lõpetanud. Plenaaristungil, mis toimus Tartus Nooruse tänava õppehoones, rääkis rahandustöötajate töösaavutustest ja eelseisvatest ülesannetest Eesti NSV rahandusminister Albert Norak. Ettekanne andis põhjaliku analüüsi ka lõpetanute seniste töötulemuste ja vajakajäämiste kohta. Enamikku lõpetanuid peeti kvaliteedimärgi vääriliseks.

Tervitused teaduskonna nimel koos aktuaalsete päevaprobleemide hinnanguga ütles edasi dekaan dots. Valner Krinal. Põhiettekande eriala arengust, saavutustest ja muredest tegi allakirjutanu. Lõpetanud avaldasid elavalt oma mõtteid vestlusringides, mis peeti Sangaste lossis.

Läbitud aastate jooksul on olnud palju rõõmustavat. TRÜ rahanduse ja krediidi eriharu lõpetanud moodustavad 13% vabariigi kõrgharidusega majandusteadlastest, olles teiste erialade kõrval üks suuremaid. Senistest lõpetanutest töötab 23% rahandussüsteemis, 11% panganduses, 50% rahvamajanduse ökonoomikateenistuse teistes lülides (valdavalt tööstuses), 16% on teadus-, õppe- jmt. asutustes.

Kõige suuremat heameelt valmistab lõpetanute silmatorkav ametialane kasv: rahandussüsteemis üle 50% tippjuhtidest ning valdav enamik keskjuhtivast koosseisust, hulgaliselt ökonoomikateenistuse tippjuhte tööstuses, ehituses jm. Arvukalt töötab lõpetanuid teaduse, majandushariduse, massiteabeteenistuse jms. valdkondades.

Rõõmustav on ka see, et edasiminek praktikas, teaduse vallas ja pedagoogilisel tööl on olnud väga ühtlane nii statsionaarselt kui ka kaugõppe teel lõpetanutel. Huvitav on seejuures märkida, et kaugõpe on andnud rohkem tippjuhte keskasutustesse, statsionaarne osakond aga esmastesse majandusüksustesse.

Tulevikuspetsialisti ettevalmistamise huvides peeti vajalikuks teha mõningaid ümberkorraldusi raamatupidamise, majandusanalüüsi, riigieelarve, andmetöötluse, võõrkeelte jmt. ainete õpetamisel. Vaeti ka vastuolusid, mis tulenevad uute, praegu veel suurel määral tuleviku huvisid silmaspidavate õppeainete tagasihoidlikust profileerimisest. Palju mõlemapoolselt kasulikku räägiti kõrgkooli ja lõpetanute sidemete tihendamise konkreetsetest teedest. Suuremate kokkutulekute optimaalseks intervalliks arvati 5 aastat.

Iga kokkutulekust osavõtnu viis endaga kaasa mälestusmedali Tartust kui ülikoolilinnast ja vimpli, mis meenutaks möödunut ning kutsuks siia alati tagasi, et jagada oma rõõme ja muresid peatselt 950-aastaseks saava linna ja asutamise 350. aastapäeva tähistava ALMA MATER'iga.

Majandusteaduskond

Prof. RAIMUND HAGELBERG,
rahanduse ja krediidi kateedri
juhataja

ÜTÜ 30

Täna ilmuma hakkav uus rubriik tahab tutvustada ülikooli ÜTÜ 30-aastast tegevust, mida tähistatakse oktoobris piduliku koosoleku ja ulatusliku näitusega. Rubriigi avavad jalooteaduskonna ja filoloogiateaduskonna üliõpilasteadust käsitlevad lood.

KINDLATE TRADITSIOONIDEGA UUT OTSIDES

Ajalooteaduskond

Ajalooteaduskonnas töötab praegu neli ÜTÜ ringi: ajaloo-, psühholoogia-, defektoloogia- ja orientalistikaring. Oma vanuse, ajaloo, suunitluse ja saavutuste poolest erinevad nad üksteisest õige suuresti. Kaks esimest neist on vanemad kui 1973. aastal ajaloo-keeleteaduskonna poolitamisega loodud teaduskond ise, vanemad kui peatselt oma 30. aastapäeva tähistav TRÜ ÜTÜ. Defektoloogiaring loodi alles neli aastat tagasi. Orientalistikakabineti ümber koondunud Idamaade kultuurist, ajaloost ja keeltest huvituvad üliõpilased vormistati iseseisva ÜTÜ ringina vähem kui poole aasta eest. Tegelikult on see ring küll eksisteerinud peaaegu terve aastakümne, sellest suurema osa ajalooringi sektsioonina. Orientalistikaringis lööb ajaloolaste ja psühholoogide kõrval kaasa ka mitme teise teaduskonna üliõpilasi ja asjahuvilisi väljastpooltki. Ringil on laialdased sidemed teiste liiduvabariikide orientalistidega.

Kõige väljapaistvamad on siiski kahe vanema ringi, eriti ajaloolaste senised töötulemused. Selle väite kinnituseks osutagem vaid faktile, et üliõpilasteaduri kõrgeima tunnustuse — NSVL Teaduste Akadeemia medali on üldse pälvinud kolm TRÜ üliõpilast. Kaks neist on ajaloolased — Andrus Pork ja Urmas Sõgel. Tõsi, esimesena mainitu, ajalooteaduskonna ÜTÜ nõukogu esimene esimees, sai selle küll mitte ajaloolasena, vaid filosoofina.

Järgnevalt aga veidi lähemalt kahe vanema ja teenekama ringi tööst.

HERBERT LIGI,
ajalooteaduskonna ÜTÜ juhendaja
aastast 1971

✱

Mööndunud aastakümned ÜTÜ tegevusest on igal edukalt töötaval ringil välja joonistanud oma palgejooned, loonud teatud vaimse atmosfääri, mis köidab selle liikmeid ja on aluseks sinna kuuluvate inimeste ühisele tegevusele. ÜTÜ AJALOORINGILE on möödunud aastakümned olnud oma traditsioonide kujunemise periood, aga ka aeg täis otsinguid töösuundades ja vormides.

Ringi algaegadel oli peamine töövorm üldkoosolek. Tööplaane kokku seades oleme ka nüüd need esiplaanile pannud, kuigi ettekandekoosolekud on vaid üheks töövormiks paljude seas. Üldkoosolekute temaatikas on tulnud arvestada asjaolu, et ajalooring on laia profiiliga ring, mis peab midagi pakkuma kõigile osakonna paljudes suundades spetsialiseeruvatele tudengitele. Kõige minevamateks on seetõttu osutunud need ettekanded, milles kitsa eriala üksikküsimuse taga peegelduvad ajalooteaduse suured probleemid. Oleme korraldanud ka rohkesti diskussioone ja aruteluisid, aeg-ajalt kohtumisi väljaspool ülikooli töötavate ajalooteadlastega jne., kuid jäänud ka kindlale arvamusele, et kesksel kohal peab olema üliõpilase teaduslik ettekanne.

Ringi teadustöö ülevaatuseks on ikka olnud ÜTÜ iga-aastane konverents. Oleme leidnud selleks osakonna jaoks optimaalse aja ja püüdnud saavutada, et meie pikaajalist traditsiooni arvestades ka teisi üritusi kavandaksime. Konverentsi ettekannete planeerimisel oleme seadnud esiplaanile sisulise uudsuse, viimasel ajal esitanud senisest suuremaid nõudeid ka ettekande vormile, rõhutades oskust esitada oma uurimistulemusi lühidalt ja kuulajaid köitvalt. Konverents on ka töövorm, mille puhul oleme rõhku pannud sidemetele teiste ülikoolidega. Külalisettekanded Moskvast, Riiast, Vilniusest, Minskist, Tbilisist jm. ning meie üliõpilaste esinemised Baltikumist, Kesk-Aasia ja Taga-Kaukaasiani on võimaldanud mõõtu võtta teadustöö tasemes ja leida uusi ideid, aga ka süvendada kontakte eri rahvustest üliõpilaste vahel.

Lisaks suurele iga-aastasele konverentsile peame ka vaiksemaid, mis enamasti on pühendatud mõnele tähtpäevale. Kordaläinute hulgas on mitmed ühiskonverentsid kateedritega, kus kuulatakse ettekandeid nii õppejõududelt kui ka üliõpilastelt.

ÜTÜ ajalooringi oma nao kujundamisel on eriline osa olnud teaduslikel ekskursioonidel. Ainuüksi 1962. aastast alates on neid toimunud tublisti üle 40. Meie ekskursioon ei ole lõbusõit (kuigi see pole ka puritaanlikult sünge), vaid tõsine teaduslik ettevõtmine. Igal kevadel võidupüha paiku toimuvaks nn. suureks ekskursiooniks algavad ettevalmistused juba sugissemestril. Osalt bussi mikrofoni kaudu, osalt vahetult ajaloolistes paikades esitatakse 20—30 ettekannet (enamik teaduslikud, noorematelt kursustelt referatiivsed). Väga oluliseks on osutunud nende ekskursioonide mõju koolikskursioonidele. Tulevased ajalooõpetajad omandavad kogemusi, kuidas muuta õpilasekskursioone sisukaks, huvitavaks ja kasulikuks. Raskemini ligipääsetavatesse paikadesse on meid viinud talvised suusarajad ja sügisesed matkateed.

Uudseks suunaks on olnud ühisüritused ringi vilistlastega. Juba mitmel sügisel oleme korraldanud kokkutuleku mõne vilistlase töökoha baasil, et kõrvuti ettekannete kuulamise, arutelu ja ekskursiooniga saada konkreetset kujutlust ka peatselt ees ootavast töökohast.

Ringi kogu tegevusest pildi saamiseks tuleks kõnelda veel meie lektorite esinemisest koolides ja käitistes (igal aastal mitukümmend loengut), võistlustöödest üliõpilastööde konkurssidel, juhatusest ja aktiivist, koostööst ÜTÜ-ga ja paljust muust. Loomulikult toob edasirühkiv elu ka lahendamist ootavaid probleeme. Pärast pikka tööpäeva on vahel tüütu koguneda uuesti auditooriumi (kui mõni neist üldse vaba on). Oleks vaja ruumi, kus tõsistest teadusasjadest võiks rääkida ka kohvitassi juures. Üliõpilasuurimuste tõusev tase nõuaks avaramaid trükivõimalusi. Üha raskem on korraldada ekskursioone, kui ei taheta leppida selle piskuga, mida «pika rubla» eest pakub ekskursioonibüroo. Kõige olulisem on aga ringis valitsev hea vaim, mis kindlatele traditsioonidele toetudes otsib uut.

HELMUT PIIRIMÄE,
ÜTÜ ajalooringi juhendaja
aastail 1962—1970 ja
1972—1978

✱

ÜTÜ PSÜHHOLOOGIARING tegutseb loogika ja psühholoogia kateedri juures 1947. aastast alates. Paljudest endistest ringi liikmetest on saanud kateedri õppejõud ja teadustöötajad, näiteks A. Lunge, U. Siimann, K. Toim, J. Allik, J. Valsiner, T. Bachmann jt.

Psühholoogiaringi tööst võttis 1977/78. õ.-a. osa umbes 30 üliõpilast. Ringi juhendavaks õppejõuks on J. Valsiner. Tegelikult on selle tööga vähemal või rohkemal määral seotud kõik kateedri õppejõud ja üliõpilased.

ÜTÜ ringi liikmed osalevad kateedri teaduslikus plaanilises uurimistöös. Peale selle on tegeldud vastavalt üliõpilaste huvidele lapse-, meditsiini-, tööstus-, neuro-, üld- ja sotsiaalpsühholoogia probleemidega.

ÜTÜ ring hoiab end kursis ka teiste liiduvabariikide üliõpilaste teadustööga. Külas on käidud Moskva, Tbilisi, Kiievi jt. linnade tudengitel. Maikuus toimunud ÜTÜ psühholoogiaringi konverentsil esinesid ettekannetega 12 Moskvast, Leningradist, Vilniusest ja Kaasanist tulnud külalist. Traditsiooniks on kujunenud iga-aastane ÜTÜ kevadkool Vellaveres, kus ringi liikmed räägivad oma uurimistulemustest. ÜTÜ liikmed võtavad osa ka loogika ja psühholoogia kateedri teaduslikest ekspeditsioonidest. Eelmisel aastal käidi Kirgiisias, kus uuriti inimeste taju ja mõtlemist. Sama probleemi uuriti sel aastal Lääne-Siberis hantide juures. Sel suvel võeti osa veel Nõukogude Liidu Teaduste Akadeemia Psühholoogiainstituudi teaduslikust ekspeditsioonist Karjalasse.

JAAN VALSINER,
ÜTÜ psühholoogiaringi
juhendaja

Teeme teadust

Tähekombinatsioon ÜTÜ pole tudengile enam ammu võõras, kui see tudeng just esmakursuslane ei juhtu olema. Paljud on Üliõpilaste Teaduslikus Ühingus ka ise kaasa löönud.

Küllap tuleb tarkus aastatega, nagu on tavatsenud öelda meist palju vanemad inimesed, aga et seda targemaks saamist kiirendada võib, on enam kui kindel. Eks ole siiski ka ülikoolis nii, et iga aine õppimine pole just alati pärikarva ning süda kisub ikka mingi meelisala poole. Sellega tegelemiseks näpatakse aega kord siit, kord sealt, kuid kel tõsine tahtmine teaduse tegemisega just ülikoolis pihta hakata — õige koht! —, see oskab kindlasti ka ajamuredest üle saada.

Peahoones ÜTÜ stendi uudistades vangutab uustulnuk pead: tunnustust jagatakse vist ainult vanemate kursuste tudengitele... Teaduse tegemine pole naljaasi. Niisama pole see ka päevade ja nädalate mäng: täna otsustasin, et homme hakkan pihta, kaugel need loorberipärjadki... Õiget alustamise aega pole kuskil täpselt määratletud, kuid arukas oleks siingi talitada vana tarkussõna järgi: mida varem, seda parem! Selleks et oma sõna teaduses kaasa rääkida, tuleb ju kõigepealt tundma õppida algtõdesid, tutvuda eelkäijate töödega. Alles põhjaliku eeltöö järel saab asuda suuremá uurimistöö kallale, olgu see siis individuaalne või kollektiivne.

Kuidas aga leida kohe alguses oma õige koht ÜTÜ-s? Arvan, et neid, kes siiani ÜTÜ tööst kõrvale jäänud, aitab ühingu arvukate ringide seas veidi orienteeruda käesolev lühiülevaade.

ÜTÜ-ST FILOLOOGIATEADUSKONNAS

Filoloogidele tuleb ringide loetelu tuttav ette: tõepoolest, analoogia teaduskonnas õpitavate erialadega on olemas. Kuid see peaks olema positiivne nähtus, sest nii saavad oma teadmisi soovitavas sügavuses arendada eelkõige vastava eriala õppijad. Ometi ei tähenda see vetot teiste teaduskondade tudengitele ja muidugi ka filoloogidest teiste erialade omandajaile.

ÜTÜ töö filoloogiateaduskonnas ei tähenda keeleoskuse õppimist a-b-st peale (keeleoskuse süvendamist ja sõnavara täiendamist muuhulgas aga kindlasti). Nii et näiteks saksa keele ringi minnes ei tohiks keegi seda võtta kui fakultatiivkursust algajaile, kes püüdlikult pähe õpivad õpiku esimesi lauseid: «Was ist das?»

EESTI KIRJANDUSE JA RAHVALUULE RING

Nii nagu ringi nimetus on kaheosaline, toimub ka selle töö kahes plaanis. Kirjanduse ja rahvaluule uurimisega tegeldakse küll eraldi, kuid ettekandekoosolekud, mis on ringi tavalisim töövorm, on mõeldud kuulamiseks ja oma sõna sekka ütlemiseks kõigile soovijaile, kes just antud teemast huvitatud on. Sellisel koosolekul esitatakse nii oma uurimistöid kui ka refereeringuid uudisteostest või artiklitest.

Et kirjandus ja teater on omavahel väga tihedalt seotud, tegelevad kirjanduse uurijad ka teatriprobleemidega. Huvitavaks traditsiooniliseks ürituseks on ringil kujunenud teatrisümpoosion, millest on alati osa võtnud mitmed külalisesinejad. Nii on kohtutud Keele ja Kirjanduse Instituudi, Eesti Raadio töötajatega, Kirjanike Liidu, rahvamuusikaansambli «Hellero» liikmetega.

Rahvaluule uurijad püüavad uurimistöö kõrval elustada seda rahvaloomingu liiki nii enda kui teiste jaoks. Tihti esitavad ringi liikmed koosolekutelgi rahvalaule.

Kergem on mõista kirjanduse olemust, tema teket ja arenemist, kui tead, millistes oludes see toimus. Muidugi ei saa taastada vanu aegu, kuid ringi poolt korraldatud ekskursioonid Mihhailovskojesse, Setumaale, Fr. Tuglase muuseumi Tallinnas on kirjandusloo mõistmisele kaasa aidanud.

Iga-aastasel ringi konverentsil käsitletakse ka selliseid teemasid, mis on seotud esinejate kursuse- või diplomitöödega. Kuulajad ei jää samuti passiivseks: ettekannetele järgnev diskussiooniosa kujuneb vahel päris tuliseks mõtete ja arvamuste vahetamiseks.

EESTI KEELE RING

Selle ringi tööst on kuulutuste kaudu teada saanud kindlasti väga paljud. Ainuüksi nende põhjal võib teha järelduse, et aastatega on ringi töö saanud kindla suuna ja tugeva aluspõhja.

Külakosti keele alalt on pakkumas käinud Keele ja Kirjanduse Instituudi ja Emakeele Seltsi rahvas, TRÜ-s õppivad filoloogiaaspirandid. Harva puudub slavist Villem Ernits, kes omapoolsete märkuste ja täiendustega sageli väitlust tekitab. Paljud endised ringi liikmed ja kunagised aktiivsed kaasalööjad on praegu juba teadusliku kraadiga lugupeetud õppejõud, näiteks A. Valmet, H. Rätsep jt., noorematest T. Seilenthal ja R. Kasik. Võib loota, et ka praegused ja tulevased eesti keele ringis osalejad saavad nii kaugele jõudes oma esimese tuleproovina meenutada ettekandeid selle ringi koosolekuil.

Teemadering on lai. Ettekanded koosolekuil puudutavad ka kõiki teisi soome-ugri keeli. Huvipakkuvad on olnud paremate ja probleemirikkamate kursusetööde baasil valminud ettekanded, näiteks vadja kingsepatöö terminoloogiast, soome tänapäeva kõnekeelest, tööd dialektoloogia alalt. Üsna kõrgele teaduslikule tasemele on ulatunud eelkõige eesti keelt puudutavad tööd.

Populaarteaduslikumas osas on kõneldud ebakeeleteadusest, on analüüsitud keskooliõpilaste argood, meie kaubandusvõrgus tehtavaid keelevigu.

Ring on olnud vahendajaks üliõpilase ja raskesti kättesaadava, kuid huvitava keeleteadusliku uudisteose vahel. Populaarsed on olnud kohtumised prof. P. Aristega, V. Pälli ja V. Saagega.

(Järgneb)

VALLI VOOR

Filoloogiateaduskond

TRÜ nõukogu

31. augustil toimunud koosoleku teemaks olid ülikooli ülesanded algaval õppeaastal. Nendest kõneles lähemalt rektor prof. Arnold Koop. Ajaleht käsitles neid küsimusi 1. septembri numbris (vt. «Uue õppeaasta lävel»), seepärast peatume vaid neil tulemustel ja ülesannetel, millest varem pole juttu olnud.

Kõigepealt tutvustas rektor nõukogu uut liiget polkovnik Endel Hirvlaant, kes töötab eriõpetuse kateedri juhatajana.

✲ Ülikool kuulub nüüd meie maa juhtivate ülikoolide hulka. See seab TRÜ kollektiivile ulatuslikke ülesandeid, toob kaasa muudatusi struktuuris. Arstiteaduskonnas moodustati esimene ülikooli uurimisinstituut. Rektor märkis, et terves Nõukogude Liidus töötab kõrgkoolide juures vaid 54 uurimisinstituuti, suurem osa neist Moskva, Leningradi ja Ukraina kõrgkoolides. TRÜ esimesele instituudile taotletakse esimest järku. Lisaks 13 olemasolevale erialanõukogule moodustatakse ülikoolis arvatavasti veel kaks: vene keele ja vene kirjanduse erialanõukogu. Nende kahe kateedri teadlaste tulemusrikas uurimistöö võimaldab seda igati.

Üha enam kontsentreerub ülikoolis tehtava teadustöö temaatika: võrreldes 1976. aastaga on teemade arv vähenenud 50 võrra. Väheneb ka lepingute arv, samal ajal kui nende keskmine maksumus kasvab. Sel aastal on lepingute arv kasvanud 4,7 protsendi võrra, lepingute arv vähenenud 14,3 protsendi võrra. Ühe lepingu keskmine maksumus on suurenenud 18 000 rublalt 20 000 rublani. Tänavu sõlmitud kümne lepingu keskmine maksumus on 58 000 rubla. Need arvud kõnelevad teadustöö õigest suunast. Tunduvalt on viimastel aastatel suurenenud teaduslik-pedagoogiline kaader. Õppimises tõstis rektor esile filoloogе, kelle õppeedukus jõudis talvisel sessioonil esimest korda 93,5 protsendini. See viis nad teaduskondade hulgas neljandale kohale. Eelmiste sessioonidega võrreldes on õppeedukuse tase ühtlustunud. Soodsalt mõjub õppeedukusele mõistagi uute paremate ruumide juurdesaamine. Füüsikakorpus anti käiku hoonega «väga hea». See Tartu Ehitustrusti ehitatud hoone tuli sotsialistlikus võistluses koguni esikohale. Samade meeste teha on ka teadusraamatukogu uus hoone. Kolimine uude majja peaks algama juba järgmisel aastal, kuigi hoone lastakse käiku osade kaupa. Füüsikutelt vabanenud ruumid lähevad filoloogide käsutusse: 5 auditooriumi, üks kabinet, üks ruum dekanaadile ja üks eesti keele kateedrile. Majandusteaduskond saab 6 auditooriumi. Ajakohastesse ruumidesse kolib üle ka ülikooli arstipunkt — Leningradi mnt. 2 majja. Tublilt on töötanud ülikooli oma ehitusjaoskond. Jooksva ja kapitaalremondi plaane on hästi täidetud. Remonditud on einelauad, kohvikud, sööklad. Praegu on käsil katlamajade kordategemine.

✲ Tänapäeva kõrgkooli teadus- ja õppetöö nõuavad uut moodi juhtimist. Rektor rõhutas vana tööstiili ja meetodite ümberhindamise vajadust, positiivse kaasatoomist. Juhtimine ei pea haarama mitte ainult rektoraati, parteikomiteed, dekanaate. See peab kulgema igas allasutuses, iga üksikisiku poolt. Ükski süsteem ei funktsioneeri eeskujulikult kohaliku initsiatiivi ja vastutustundeta.

Olulisi puudujääke on vaatamata saavutustele veel üliõpilaste kasvatusprotsessis. Ometi on teaduskondades olemas kasvatustöö prodekaanid. Tähtsusetu ei ole siinjuures õppejõu isiklik eeskuju. Kuidas loodab õppejõud oma loengule üliõpilasi, kui ta ise pidevalt hilineb või loengud tema pärast koguni ära jäävad? Nõudlikkust tuleb suurendada kõigepealt iseenese vastu. Alles siis saame seda teistelt nõuda. Senini on valulapseks olnud klubi ja ühiselamud. Need on aga kohad, kus üliõpilane ise saab ja peab puhtust ning korda pidama, teistelt seda nõudma. Kontrollreididega üksi olukord ei parane.

«Ei ole probleeme, mida ei saa lahendada. On vaid kergemini ja raskemini lahendatavaid, aga nad on kõik reaalsuse piirides. Kõik oleneb sellest, kuidas me ise käed külge lööme.»

150 aastat Lev Tolstoi sünnist

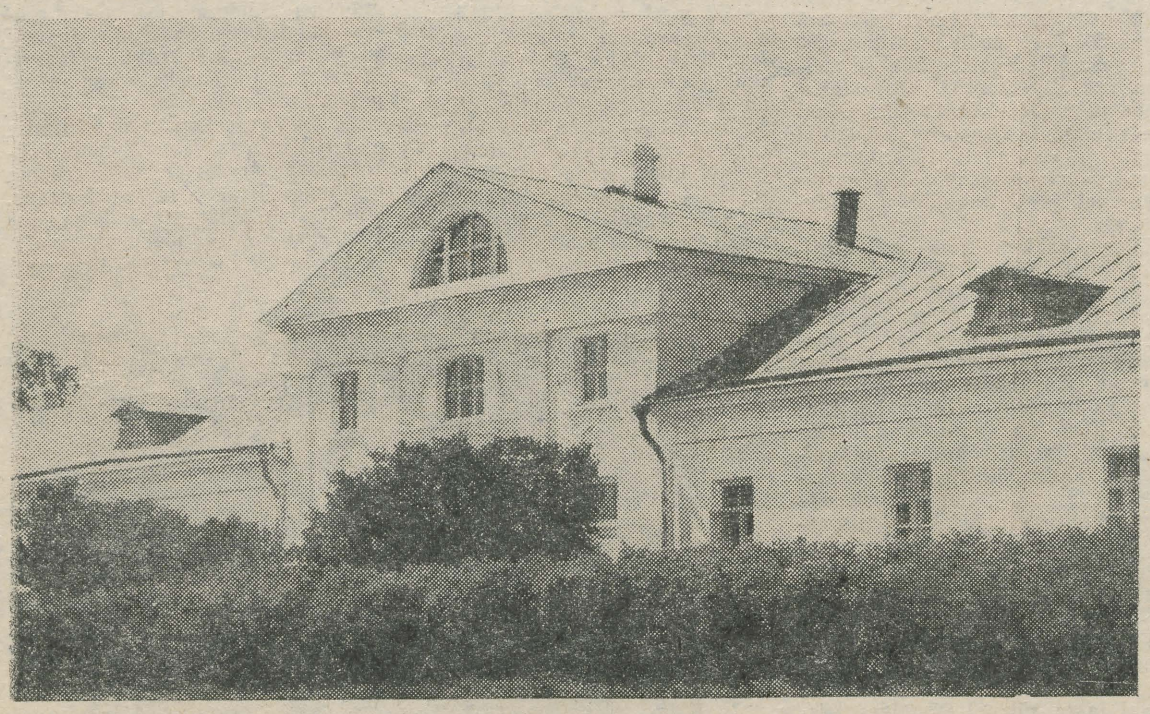

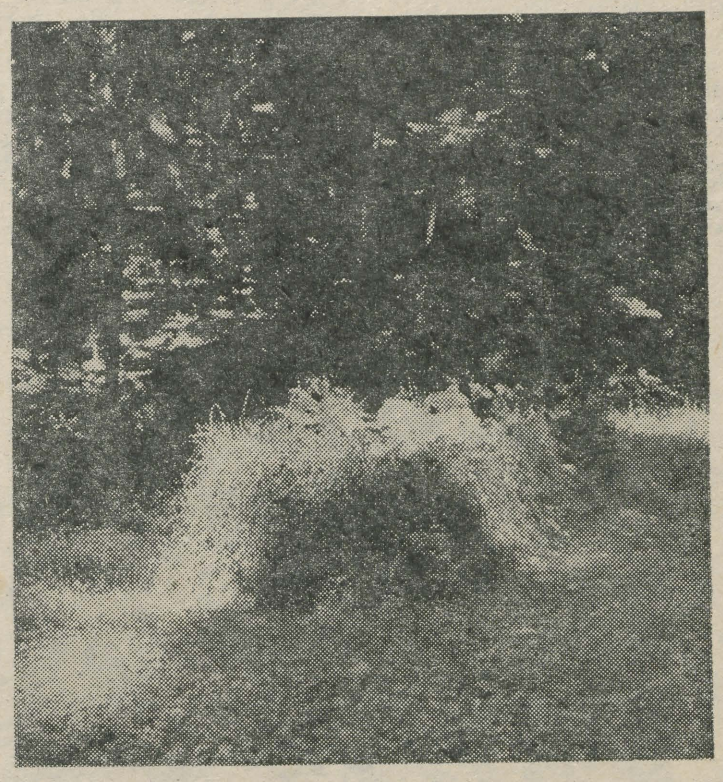

Lev Tolstoi tähtpäeva jätkuks avaldame täna kaks fotot Jasnaja Poljanast ning mõned mõtteterad. Rein Veidemanni fotodel on nn. Volkonski maja ja klassiku viimne puhkepaik.

✻

Haridus, mis ei põhine kõlbelisel elul, pole kunagi olnud ega saagi olla haridus, vaid ainult vaimupimedus ja kõlvatus.

✻

Kasvatus ja haridus on lahutamatud. Pole võimalik kasvatada, edasi andmata teadmisi, kuid iga teadmine mõjub kasvatuslikult.

✻

Kirjutada tuleb ainult siis, kui tunned endas küpsevat täiesti uut, tähtsat sisu, mis on selge enesele, kuid arusaamatu inimestele ja kui vajadus seda avaldada ei anna rahu.

✻

Hea raamat on nagu vestlus targa inimesega.

✻

Kriitika on ainult siis viljakas, kui ta hukkamõistmisel vihjab sellele, mis peaks olema halvaks tunnistatu asemel.

6 511 500 rubla

26. augustil lõpetasid EÜE-78 põhirühmad oma töö. Esmakordselt maleva viimaste aastate ajaloos muutusid ametlikuks eelnenud aastatel inkognito töötanud järelrühmad, seda halbade ilmade tõttu, mis ei lasknud täita augusti lõpuks EÜE ehitus- ja montaažitööde mahtu — 6,5 milj. rbl. TRÜ-st jäi järelrühmadesse tööle umbes 200 üliõpilast. Täna lõpetasid ka järelrühmad, välja arvatud II kursuse tudengid, kes viibivad kolhoosides-sovhoosides põllutöödel oktoobri alguseni. 12. septembril toimus neil hoogtööpäev, mille teenistus kanti solidaarsusfondi.

Sel aastal oli malevas uus juhtimissüsteem. Varasema 7—9 piirkonna asemel tegutses nüüd Eestis maaehitusel 3 regiooni (neljandaks oli Tallinna interregioon).

Tartu regioonis töötas 34 rühma kuue ja poole saja malevlasega. Rühmades organiseeriti mitmeid huvitavaid üritusi. Kassinurme rühm (komandör Rein Liivoja, õigust. V k.) töötas ühe päeva Tallinna olümpiaobjektidel. Nursi rühm (komandör Tiit Toomiste, majandust. IV k.) korraldas Võru vabastamise 34. aastapäevale pühendatud Rõuge—Võru tähejooksu. Peaaegu kõik regiooni rühmad osalesid liikumistes «Minu kodumaa NSVL» ja «Komsomolilt maakoolile». Kõigis rühmades viidi läbi kolm hoogtööpäeva.

Esimese töökuu lõpus toimus Karksi-Nuias EÜE-78 Tartu regiooni kokkutulek. Kaks sel suvel nii haruldast päikesepaistelist päeva kasutati isetegevuseks ja spordivõistlusteks, laulukonkursiks ja meeldejäävaks jalgrattakrossiks. Nende kahe päeva jooksul selgitati regiooni parimad rühmad, kes pääsesid augusti algul toimunud maleva kokkutulekule Põlvas. Toimus ju maleva kokkutulek EÜE ajaloos esimest korda ainult parimatele rühmadele. Seda eksperimenti võib lugeda ilmselt kordaläinuks, sest malevlaste arvates oli käesoleva aasta kokkutulek viimaste aastate parim. Siia võib veel lisada, et Tartu regioonil õnnestus tulises võistluses teiste regioonidega, eriti Väinamere regiooniga, tulla üldkokkuvõttes kokkutuleku võitjaks.

Tubli töö ja aktiivse osavõtu eest malevaelust autasustati paljusid Tartu regiooni malevlasi EÜE hõbemärgiga. Selle said Peep Joonas, Jüri Reinson, Kuno Liblik, Irma Välja, Ivika Kelder, Siim Sillamaa, Reet Lahe, Tarmo Kaevand, Ants Lõhmus, Riho Nittim, Arvi Rehandi ja Tõnu Ligi. Maleva kuldmärgiga autasustamiseks esitati Andres Ader, Rein Liivoja, Tõnu Tamm, Ivo Aulik, Tiit Toomiste, Indrek Miidla, Tiit Karri ja Urmas Heinsoo. ELKNÜ Keskkomitee aukirja saamiseks esitati neli malevlast. Oktoobri lõpus toimub EÜE-78 pidulik lõpetamine, kus antakse need autasud kätte ja peetakse ka ülemalevaline konverents.

Regioonide staapidel on praegu kiired päevad. Septembrikuu viimastel päevadel kaitstakse Tallinnas suvise töö aruandeid.

Ja nüüd tähelepanu:

✻ 4. OKTOOBRIL KELL 19 TOIMUB TARTUS KEEMIAHOONE RINGAUDITOORIUMIS TRÜ NELJAS EÜE KONVERENTS. Oma mõtteid EÜE kohta võivad tulla avaldama kõik endised ja tulevased malevlased.

✻ Enn Kasak, Peep Joonas, Meelis Milder, Ann Mikkov, Irma Välja, Tanja Siitin, Urmas Sukles, Indrek Miidla, Rein Liivoja, Heiki Mägi! EÜE sektor tuleb kokku 27. septembril kell 19 ELKNÜ TRÜ komitees. Teie kohalolek on vajalik.

Kõigile malevlastele jõudu õppetööks ja head pealehakkamist EÜE-79 ettevalmistamisel.

INDREK ILOMETS,
EÜE sektori juhataja

EÜE-78 Tartu regiooni kokkutuleku organiseerijad.

Ahja rühma meister, hõbemärgi omanik Kaarel Kabin juhib oma rühma tööd.

Teatrihooaja esimene kohtumine

Tavakohane hooajaeelne «Vanemuise» teatrit ja tema uut repertuaari tutvustav üritus möödus taas rohke osavõtu ning kaasaelamisega. Teatri suur saal pole juba aastaid paras paik teatrihuviliste äramahutamiseks konverentsi kokkutuleku paigana. Püstiseisjatele vastu tulles on mindud üha konkreetsemaks ja teisipäeva järel võib öelda, et ka pealiskaudsemaks. Sedapuhku kandis vastamise põhiraskust teatri peanäitejuht NSVL rahvakunstnik Kaarel Ird üksinda. See tingis muidugi teatud ühekülgsuse, sest paljud kokkutulnud ihkasid oma küsimusi esitada nimelt noortele lavastajatele — Evald Hermakülale ja Jaan Toomingale. Nende seekordne eemalejäämine kurvastas.

Kaarel Ird nimetas algavat hooaega vaikseks. Läinud aasta teatritegemine küündis kaugele väljapoole vabariigi piire. Hooajal 1978/79 on teatrirahvas rohkem kodus, mistõttu pööratakse enam tähelepanu publiku nõudmistele-vajadustele. Vaikseks ei tõota aga repertuaar kujuneda sisuliselt. Mis eriti rõõmustav nooremale, sealhulgas ka ülikoolirahvale, on noorsoonäidendite rohkus. Probleemirikkaimast (noorte ja vanade suhete uued aspektid) tuleks nimetada A. Arbuzovi teost «Julmad mängud». Tulekul on samuti I. Urbeli lavastatav lastetükk «Lumekuninganna». Plaani on võetud seekord palju klassikaliste autorite klassikalisi teoseid: A. Tšehhovi «Onu Vanja», N. Gogoli «Vii», operettidest I. Kalmani «Silva» ning P. Tšaikovski ballett «Pähklipureja. U. Väljaotsa käe all valmib W. A. Mozarti «Don Giovanni». Ja veel kaks valmimisel etendust, mis eelülesandmise järgi mitte ilma tähelepanuta ei jää. Need on J. Toominga ja E. Hermaküla järjekordsed lavatööd «Himaalaja legend» ja Brechti «Mees on mees» ning «Elektra, mu arm». Seoses Ülo Vilimaa India-reisiga on oodata ka temalt midagi huvitavat pärast naasmist.

Etendustesse on juba lülitatud need kuus noort, kes alles kevadel lõpetasid konservatooriumi laulu või lavakunsti erialal. Nende esimesi ülesastumisi on võimalus näha õige pea. Noorte lavajõudude tulek oli igatahes hädavajalik, sest hooaja algus kurvastab teatrirahvast nii mitmegi lahkumisega, millest kõige korvamatum tundub tenor Ivo Kuuse üleminek RAT «Estoniasse».

Teisipäevane teatrikülastajate konverents paneb igal juhul huviga ootama meie vabariigi esiteatri uut hooaega.

AARNE RANNAMÄE

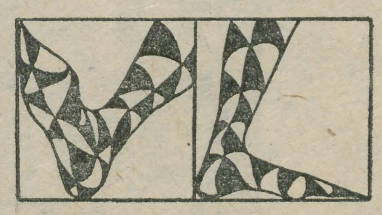

EÕM — suvi nagu sekund

Suvi sulas üheks sekundiks. Järele jäi hunnik mälestusi ja kogemusi nagu tuhka pärast põlemist. Energiat ja närve kulus mitu puuda. Energiast ei ole kahju, närvidest küll, sest neid läheb pedagoogina töötades veel vaja. Samuti on tarvis pedagoogikogemusi, mida Eesti Õpilasmaleva rühmakomandörid rikkalikult tahes-tahtmata said.

Allakirjutanu oli üks kahest Tartu piirkonna «Avangardi» rühma komandörist. Teine oli Anne Uri, mõlemad eesti filoloogia IV kursuselt. Suvel malevas ja nüüd pärast malevat oleme sellest «pöörasest» suvest palju rääkinud. Suvel rääkisime üsna kriitiliselt, justkui kartes, et head rääkides sõnaksime rühma ära. Praegu oleme meenutanud oma rühma hea sõnaga, mis on ka õige, sest kuidas saanuks halb rühm piirkonna kokkutulekul teiseks ja sotsialistlikus võistluses esimeseks tulla. Ju ikka pidid «Avangardi» rühma liikmed tublid ja toredad olema. Aga vähemalt siinkohal ei taha ma memuaare avaldada. Püüan kirjutada, mis on EÕM ja mis osa selles on (üliõpilas)komandöril.

EESTI ÕPILASMALEV

Oma sünnist peale on malev koolinoortele aktiivsuse ja omaalgatuse kooliks olnud. Kunagine Eesti Õpilasmaleva komandör Toomas Tromp on maleva eesmärkide kohta öelnud järgmist: «Õpilasmaleva tegevuses võib eristada kaht tihedalt seotud eesmärki: ühelt poolt praktilise tööga kaasa aidata meie põllu- ja metsameeste ette seatud viisaastakuülesannete lahendamisele, teiselt poolt elujõulise noorte kollektiivi kaudu kasvatada tööarmastust, arendada noortes sotsiaalset vastutustunnet ja ühiskondlikku aktiivsust.»

Tõesti, vaid malevas saab koolinoor tunda tõelise töö raskust ja rõõmu. Samuti on õige tsitaadi teine pool: enamikus rühmades tekib malevlastel soov olla koos rühmakaaslastega, muretseda oma rühma muresid, korraldada oma elu i s e, koos vastu võtta nii õnne kui ebaõnne. EÕM on vaheaste, kus töökasvatuse ja aktiivsusele ergutamise abil keskkoolinoor saab karastust ja kogemusi. See on vaheaste edaspidiseks, astumiseks iseseisvasse ellu. Sellel vaheastmel aitavad õpilasi komandörid, kellest paljud on üliõpilased.

KOMANDÖRID

Priit Jõgi (žurn. III k.) oli Sakla rühma komandör. EÕM-i parimate rühmade kokkutulekul Järveotsal oli temal ja ta rühmal võrreldes teistega suvest suurem tagavara entusiasmi alles hoitud. Kokkutuleku teisel päeval enne isetegevuskonkurssi ütles ta rühmale: «Vaadake esinemise ajal minu poole. Kui näete mind nutmas, siis esinete nii nagu peab . . .»

Arvan, et EÕM-i rühma edukus sõltub suuresti komandörist (umbes 50%), teine pool sõltub rühma liikmetest ja baasmajandist. Vaid komandör võib rühmast teha üksmeelse kollektiivi. Kuid komandör olla ei ole kerge.

Komandör peab malevlaste ja enda vahele looma distantsi, mis laseb tal olla «vanem sõber». Komandör peab malevlaste rõõmudele ja muredele kaasa elama. Ta peab olema õiglaselt nõudlik ja küllalt range. Kui komandör kardab kritiseerida, siis pole ta õige juht. Komandör ei tohi näidata kõhklust. Komandör peab olema taktitundeline, ta peab avalikult tunnistama oma vigu, peab olema hea vestluskaaslane, hea diplomaat jpm. Need lausedei ole võetud sotsiaalpsühholoogia õpikust — kõike seda olen ise kogenud. Kas rühma juhtimine on töö või kunst, seda ma täpselt ei tea. Seda tean kindlalt: kui komandör kaotab malevlaste silmis autoriteedi, siis võib rühmalt oodata ainult halba.

Kas EÕM-i rühmakomandör võrreldes EÜE rühmakomandöriga olla on raskem või kergem? Kindlasti raskem. Kas EÕM-i rühmakomandöri suvi võrreldes EÜE rühmakomandöri suvega on huvitavam või igavam? Kindlasti huvitavam! Mine ja proovi järgmisel suvel sinagi! Avastad endas palju huvitavat. Kui sul on vaja sooritada pedagoogiline praktika, siis mine pioneerilaagri asemel EÕM-i. Seal tuleb sul pedagoogilisi probleeme lahendada rohkem kui laagris. Pealegi ei taandu su pedagoogiline praktika laagrilõlemaga jagelemiseks, nagu mõnel pool on juhtunud.

. . . Isetegevuskonkursil esinemise ajal EÕM-i parimate rühmade kokkutulekul Järveotsal Sakla rühma komandör Priit Jõgi t õesti nuttis. Tema rühm tuli Eesti Õpilasmaleva 12. töösuve kokkutuleku võitjaks.

RAIMU HANSON

Ülikool orienteeruma!

Septembris nelja aasta eest toimusid Käärikul teaduskondadevahelised orienteerumisvõistlused. Iga teaduskonna eest võistlesid dekaan ja partorg, rektoraati esindasid rektor ja partorg. Rajal oli 15 kontrollpunkti, valikuks aega üks tund. Rektor A. Koop läbis selle ajaga 13 KP-d ning tõusis koos vanushüvitusega esikohta jagama. Pärast võistlust jätkus ametinõupidamine. Esimeseks küsimuseks oli: «Millal on järgmised orienteerumisvõistlused?»

Järgmine TRÜ töötajate individuaal-võistkondlik orienteerumine toimub **pühapäeval, 24. septembril Taevaskojas.** Rong läheb Tartust kell 10.16. Kirjapanek Saesaare klubis lõpeb kell 12. Finišis pakutakse teed ja võib saunas käia.

Tagasi saab rongidega kell 19.38 ja 20.54.

Osa võtma kutsutakse kõiki TRÜ töötajaid.

Valikorienteerumiseks on maastikul 12—15 kontrollpunkti, aega 1 tund. Tulemuse saab juba ühe KP läbimisega. KP-d on kantud viievärvilisele kaardile.

Individuaaltulemused selguvad kogutud punktide põhjal. Iga KP läbimine annab mehele 4, naisele 6 arvestuspunkti, iga kontrollajast ülelläinud minut ühe miinuspunkti. Vanuse eest saavad lisapunkte üle 30-aastased naised ja üle 35-aastased mehed, iga vanusepiiri ületava täisaasta eest saadakse 1 punkt.

Kateedrite, laboratooriumide jt. samaväärsete allüksuste paremuse selgitamisel lähevad arvesse kahe edukama startija punktid. Allüksuse juhataja startimine annab 2 lisapunkti.

Teaduskondade jt. samaväärsete allüksuste arvesse lähevad kahe edukama kateedri (jmt.) kogutud punktid. Dekaani, prodekaani ja ametiühingubüroo esimehe startimine annab à 3 lisapunkti.

TRÜ SPARTAKIAAD ORIENTEERUMISES

toimub neljapäeval, 28. septembril Tallinna maantee ääres Rähnil. Eribussid viivad starti igal täistunnil kell 10—18 Kingissepa t. 19 võimla eest .

TINGIMUSED. Osa võtma kutsutakse kõiki üliõpilasi ja ülikooli töötajaid. Võistkonnaarvestus toimub teaduskondade vahel. Iga osavõtja toob 1 punkti, 25 paremat lisapunkte kohtade järgi.

Alaks on valikorienteerumine. Rajal 15 kontrollpunkti, aega 1 tund.

* * *

Ülikooli orienteerumisrühma kutsutakse uusi üliõpilasi, kellel on vähemalt II spordijärk ning aega ja võimalusi vähemalt kolm korda nädalas harjutada. Ootame neid kaarditundi, mis toimub kolmapäeviti kell 20 Kingissepa t. 19 aud. 307.

ARNE KIVISTIK

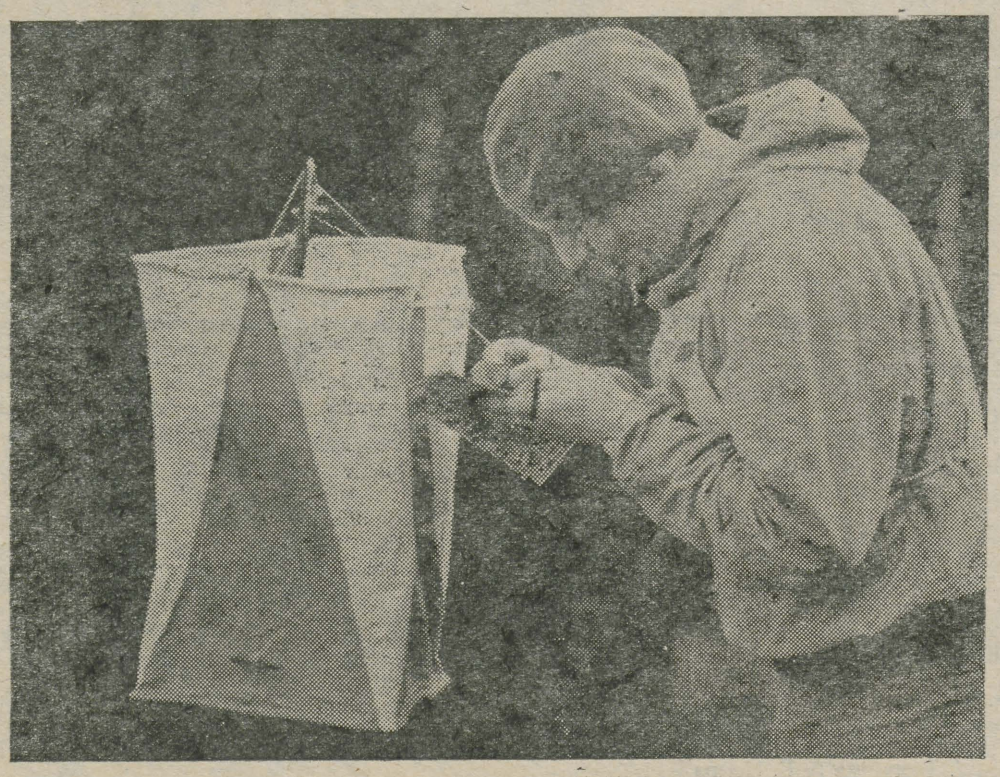

Spordiaasta on alanud

Kõrgkooli spordiaasta sissejuhatuseks oli TRÜ spordiklubi aktiivi nõupidamine. Esindajaid tuli kaheksast teaduskonnast, puudusid vaid bioloogid-geograafid. Alustuseks oli juttu rahvaspordist. Dots. Uno Sahva rääkis, mis rahvasportlastel plaanis, ning andis ülevaate juhendist. See möödunudaastasega võrreldes suurt muutunud pole, vähenenud on talispordialade osa. Kinnitati sügissemestri spordiürituste plaan.

Tähelepanuks spordiorganisaatoritele! Teaduskonnad võivad kasutada saali. Asjast lähemalt kuulda ning registreerida saab kateedris.

Sportmängude kateedri vanemõpetaja Valter Lenk tegi kokkuvõtte möödunud spartakiaadist. Vaadati läbi ka spartakiaadi juhend ning otsustati see põhiosas muutmata jätta. Sellel aastal on samuti kavas 14 ala, rõhk jääb ikka massilisusele. Hea näide on võtta möödunud spartakiaadist, kus õppejõud tänu rohkele osavõtule kokkuvõttes kõrgele kohale jõudsid. Sellest järeldub, et spartakiaadil saadab edu teaduskonda, kus organiseerimistöö hästi laabub. Kokkuvõte tehti TRÜ spordikonkursist, mille arvestuses spordiklubi liikmete arv, osavõtt ülikooli ja teaduskonna üritustest ja TRÜ spartakiaad. Võitis õigusteaduskond, teiseks tuli bioloogia-geograafia-, kolmandaks matemaatikateaduskond. Veel kord tunnistus sellest, et ülikooli sporditöös maksab eelkõige massilisus.

Dots. Arnold Vaiksaar käsitles organisatsioonilist tööd. Hiljemalt 5. oktoobriks peab selles osas kord majas olema: esmakursuslastel spordiorganisaatorid valitud, ülejäänutel vajaduse korral ümbervalimised tehtud. 1. novembriks peaksid kõik esmakursuslased TRÜ spordiklubi liikmed olema. Teaduskondadel tuleb spordiaastaks koostada plaanid. Prodekaanidele on palve, et sporditööd arvestataks ka ühiskondlik-poliitilise praktika atesteerimisel.

Tänavune TRÜ spartakiaad algab 28. septembril orienteerumisega. 6. ja 7. oktoobril on kavas VTK mitmevõistlus, võrkpallurid mängivad oktoobri keskel.

RAIVO LOTT

Naiskoor kutsub

Möödunud tegevusaasta oli TRÜ naiskoorile sündmusrohke. Kontserdid kodulinnas Tartus, Haapsalus, Vigalas ja Märjamaal, pikk põnev laulureis Siberisse, laulupäevad Intsikurmus ja Viljandis ning tudengikooride, -orkestrite, -tantsuansamblite suurpidu Vilniuses jäävad eredamatena meelde. Nääri- ja vastlapeod koos Tartu Akadeemilise Meeskooriga, laululaagrid, kohvi- ja teeõhtud — kõik see on juba traditsiooniline, ent ometi igal aastal millegi poolest uus ja haarav. Eriti sellepärast, et uued tegijad asja juures.

Naistudeng! Tule, lõõ kaasa! Dirigendid Vaike Uibopuu, Ene Ahven ja Kadri Leppoja ning kogu koor ootavad septembrikuu jooksul neid, kel kõige eespool loetletu kõrval ka laulmise vastu huvi. **Proovid toimuvad teisipäeviti ja neljapäeviti kell 18.05 aulas või ph. 139. Kohtumiseni!**

TRIINU POOLAK

KLUBIS

Laupäeval, 16. septembril kl. 21 puhkeõhtu EÜE-78 välisrühmade liikmeilt (memuaarid, disko).

Filmiklubi

liikmete registreerimine ja vastuvõtmine toimub kolmapäeval, 20. septembril ja neljapäeval, 21. septembril kl. 18.30—20 ph. aud. 127. Kaasa võtta 6 rubla ja kaks pilti 3×4.

TOIMETAJA V. SOOTAK

«Тарту Рийклик Юликоол» («Тартуский государственный университет») Орган парткома, ректората, комитета ЛКСМ и профкома Тартуского государственного университета, г. Тарту Эстонская ССР.

Hans Heidemanni nim. trükikoja trükk. Tartu, Ülikooli 17 19. III. Ok ikr. ambri hind 2 kop. Tell. nr. 4107. MB-05819.

Fr. R. Kreutzwaldi nim. ENSV Riiklik Raamatukogu

KÕIGI MAADE PROLETAARLASED, ÜHINEGE!

tartu riiklik ülikool

EKP TRÜ komitee, TRÜ rektoraadi, ELKNÜ TRÜ komitee ja TRÜ ametiühingukomitee häälekandja

Nr. 24 Reedel, 22. septembril 1978 XXX aastakäik

POOL SAJANDIT TAGASIVAATEPEEGLIS

Ajaga on imelikud lood. Sinna, sekundite ja minutite tagasivaatepeeglisse pilku heites tundub läbitu imelühikese hetkena, tunnid ja päevad taanduvad, sõelale sadestub vaid see, mille väärtus oma aiapiirist üle ulatub. See karm valik laseb nii mõndagi lootusetult unustusse vajuda. Hetki, mis momendil määravaina tunduvad, võib aja kohus eimillekski tunnistada. Aga sellise taandamiste ja unustamiste summa annab teravate kontuuridega minevikupildi, milles kristallselged piirjooned oma aega, tõsi küll, juba hetke väärtuses, edasi kannavad.

Viitkümmend aastat säärasest aja lõpmatusest üles otsida ning sellest juttu teha tunduks naeruväärsena, kui ei oskaks hinnata tehtu väärtust, edaspidist mõju järgnevaile hetkedele aja voolus. Seepärast saab ka see pool sajandit, mille sisse mahuvad ülikooli kehakultuuriteaduskonna sünd, noorus- ja küpsusaastad, aja palge ees väärilise hinde.

Viiskümmend aastat on taastunud hetkena. 1928 ja 15. september tähistavad aastat ja päeva, mil Tartu ülikooli arstiteaduskonna juures avati kehakultuuri instituut. Alustanuid oli siis 46. Algusraskused ja võib-olla ka algatuse sobimatus ajaga andsid 15 aasta jooksul (1928—1942) vaid kaks lendu. Lõpetajaid arvati kokku 63.

17. november 1944 kuulutas TRÜ kehakultuuriteaduskonna uuestisündi. Tolle algusperioodi raskused sünnitasid pigem trotsi ja tahet ajast üle olla. Tol aastal võttis ülikool vastu 50 tundengit. 1945. aastal oli kehalise kasvatuse instituudis, mis samal aastal kehakultuuriteaduskonnaks ümber nimetati, juba 102 üliõpilast, 6 kateedrit ja 21 õppejõudu.

Ent ainult arvud ja nendega seostatud faktid ei ütle veel pooltki seda, mis oli. Algusaastatel, mil Tartu ahervaremetes, tuli õppehooned ja spordiehitised peaaegu omal jõul üles ehitada. Aeg nõudis julgust ja pealehakkamist ning seda jätkus, ega muidu poleks ju saadudki.

Need 50 aastat aja voolust on lahutamatult seotud eesti spordiga. Sõjajärgsest 31 lennust on diplomi saanud 1225 üliõpilast. 65 vilistlasel on teenelise aunimetus. Valter Kalam, Evald Kree, Fred Kudu, Ilmar Kullam on NSV Liidu teenelised treenerid, Heino Lipp, Maret-Mai Višnjova ja Ilmar Kullam on NSV Liidu teenelised meistersportlased.

Et teaduskonna lõpetanud ka muudel elualadel tunnustatud on, seda näitavad 46 vilistlase teaduslikud kraadid.

Hetkena möödunud poolele sajandile saab anda hinnangu ja see sõltub jäljest, mille see 50 aastat töid-tegemisi on jätnud.

RAIVO LOTT

Reedel oli aulas kehakultuuriteaduskonna 50. aastapäevale pühendatud aktus. Avasõnad ütles rektor Arnold Koop, seejärel anti sõna prodekaan Valter Lengile, kes peatus läbikäidud poolel sajandil. Õnnitlusi laususid KKEH ministri asetäitja Heimar Peremees, spordikomitee esimees Juhan Unger, spordiühingute «Kalev», «Dünamo» ja «Jõud» esindajad. Aukirja Fred Kudule annab üle Juhan Unger.

JÜRI LAANE foto

ÜLKNÜ 60

Komsomoli juubelile pühendatud mälumäng

«Komsomol, ülikool ja tänapäev» peetakse kõigi teaduskondade 5-liikmeliste võistkondade vahel. Eelvoor toimub 15., poolfinaal 22. ja finaal 29. oktoobril — Leninliku Komsomoli sünnipäeval. Küsimusi esitatakse eelvoorus 3×6, poolfinaalis 3×7 ja finaalis 3×8 mälumängu pealkirjas toodud ainevaldkondades.

Mängu eelvoorust võtab osa 10 võistkonda. Kuuest poolfinaali pääsenust selgitatakse kolm finalisti ja pannakse paika lõplik järjestus. Parimaid võistkondi premeeritakse turismi- ja puhketuusikutega NSV Liidu piires.

Võistlejate nimekirjad palutakse tuua ELKNÜ TRÜ komiteesse asesekretäri M. Kallioni kätte hiljemalt 3. oktoobriks.

Loodame, et kõik teaduskonnad saadavad oma esinduse meie poliitilise noorsoo-organisatsiooni juubeliüritusele.

Jõudu ja jaksu teadmiste ja info kogumiseks ning talletamiseks.

Organiseerimiskomitee

Komsomolikroonika

✻ 19. septembril toimus komsomolikomitee istung, kus arutati organisatsioonilisi küsimusi. Seoses tööleasumisega EKP Keskkomitee välissidemete osakonnas vabastati ELKNÜ TRÜ komitee sekretäri kohustustest Kalle Liiv. Külalistena viibisid koosolekul ELKNÜ Tartu Linnakomitee esimene sekretär Andres Raa, EKP TRÜ komitee sekretäri asetäitja Lembit Kiik ja teadusprorektor Herbert Metsa. A. Raa andis ülikoolile üle ELKNÜ Keskkomitee rändvimpli, mis saadi heade tulemuste eest kõrgkoolidevahelises sotsialistlikus võistluses.

K. Liivi tänati tehtud suure töö eest ülikooli komsomolielu arendamisel. Väljapaistvat komsomolitegevust hinnati ELKNÜ Tartu Linnakomitee aukirjaga, TRÜ rektoraadi ja EKP TRÜ komitee aukirjaga, samuti mälestusesemetega.

✻ ÜLKNÜ-sse võeti Urmas Moggom (kehak. IV k.).

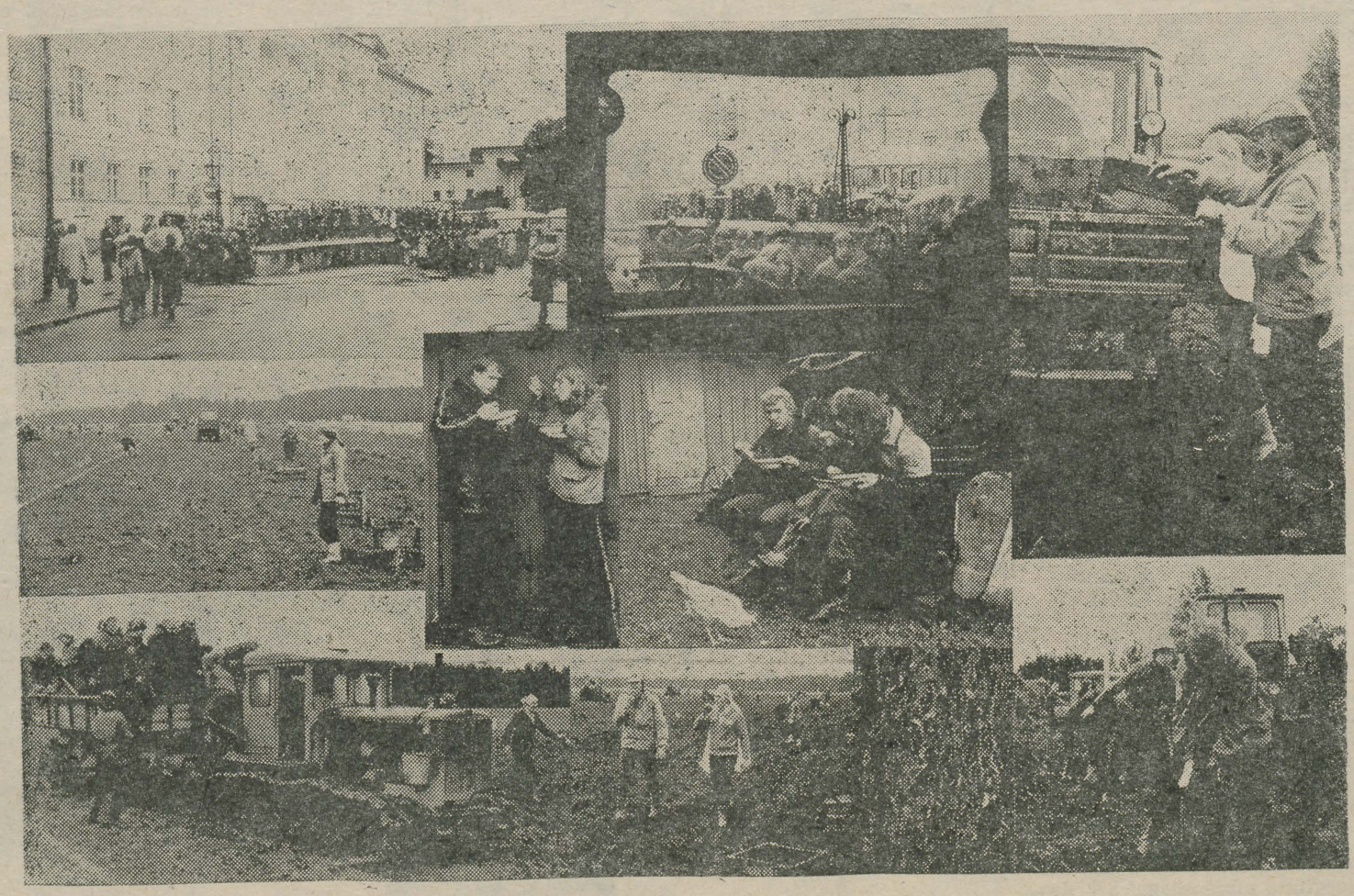

Need pildid siin on teinud matemaatikateaduskonna III kursuse üliõpilane ÜLAR LOOLAID läinud laupäeval Vara sovhoosis. Nädalavahetusel olid väljas kõik teaduskonna kolmandad kursused. Tänaseks on sovhoose-kolhoose abistama läinud peale II kursuste, kes juba kuu algusest saadik majandeis, ka suurem osa ülejäänud kursusi.

Rektor õnnitles

70. sünnipäeva puhul üldfüüsika kateedri dotsenti HERMAN MÜRKI ja operatiivkirurgia, topograafilise anatoomia ja ortopeedia kateedri dotsenti VEINART PÕKKI, 60. sünnipäeva puhul aeroionisatsiooni ja elektroaerosoolide laboratooriumi vaneminseneri HILLAR UIBOT ja lukksepp-sanitaartehnikut JOHANNES KIVI ning 50. sünnipäeva puhul teadusliku kommunismi kateedri dotsenti MEETA MURDI, võimlemise kateedri laboranti HELGA UIBOT, füüsilise geograafia kateedri vanemlaboranti ILJA KALA, füüsilise geograafia kateedri dotsenti AGU KONGOT, eksperimentaalfüüsika õppelaboratooriumi meistrit REGINA NEUMANNI ja anorgaanilise keemia kateedri vanemteadurit ALEKSEI MAŠIRINIT. Rektor tänab juubilare hoolsa töö eest ning soovib edukat jätku.

Tänu

Rektor tänab eeskujuliku töö eest ja seoses 25 aasta tööjuubeliga TRÜ-s geoloogia kateedri dotsenti ASTA ORASPÕLDU, avaldab tänu professor ELMAR VASARALE kauaaegse prodekaani kohuse täitmise eest ning seoses pensionile minemisega loogika ja psühholoogia kateedri dotsendile ANDRES PÄRLILE. Anorgaanilise keemia kateedri kolloidkeemia labori rekonstrueerimise eest tänab rektor HUGO JENTSONI, HARRY KRUSENBERGI, HEINO PAAROPIT ja EVALD TAMME.

ÜTÜ 30

Üliõpilaste teadustöö käik on jõudnud meieni kroonikate nappuse, kuid võistlustööde külluse ning kasvandike teenekusena.

Selle tegevuse lätted on 1805. aastas, mil Leonhard Girgensohn avaldas oma ladinakeelse auhinnatöö soojuse tekkimisest loomorganismides. Auhinnatööde kirjutamine jäi peamiseks ja vahel ainsaks üliõpilaste teadustöö vormiks kuni ÜTÜ asutamiseni, haarates vaid ahtakest osa Tartu tudengkonnast. Selle tegevuse intensiivsus ning tase sõltus enamasti kateedrijuhatajate perspektiivitundest. Ajalugu kipub aga kiirelt vananema ning suurem osa tänaseni säilinust puudutab sõjajärgset tegevust.

On teada, et 8. juunil 1945. aastal võeti TRÜ Ajutises Nõukogus vastu üliõpilaste auhinnatööde korraldamise juhend. 1946. aastal valmis 10 üliõpilaste auhinnatööd (neist 4 arstiteaduslikku: autorid E. Vagane, H. Pihl, S. Sibul, H. Sild).

1945/46. õppeaastal tegutses ülikoolis 12 üliõpilaste teaduslikku ringi, 1946/47. — 19. Elujõulisemad olid patoloogilise anatoomia ja teaduskonnakirurgia ring.

TRÜ Üliõpilaste Teaduslik Ühing loodi 20. veebruaril 1948 õpetatud nõukogu otsusega. Samal päeval moodustati 11-liikmeline organiseerimiskomitee, kuhu kuulusid esimehena H. Kadastik, vastutava sekretärina A. Lenzner, K. Aru (kõik kolm arstiteaduskonna üliõpilased), E. Prink, M. Lõhmus, V. Soosaar, H. Oiglane, L. Juhans, H. Sarv, Ü. Kaldre, A. Siive. Õpetatud nõukogu esindajaks selle komitee juures oli õigusteaduskonna dekaan dots. E. Talvik. 21. veebruaril 1948 toimus üliõpilasmajas üliõpilasaktiivi koosolek, kus selgitati ÜTÜ olemust ning kuulutati välja vastuvõtt ühingusse. Semestri lõpuks oli 42 ringi rohkem kui 400 üliõpilasega. Tänu organiseerimiskomitee vilkale tegevusele peeti 3.—9. maini 1948 I TRÜ ÜTÜ konverents. 1948. aastal valmis 29 auhinnatööd (neist 6 arstiteaduslikku). Suvel korraldas ÜTÜ nõukogu ametiühingu kaasabil 11 üliõpilasekskursiooni. Käidi nii koduvabariigis kui ka kaugemal (Leningradis, Moskvas). Seega oli 1948. aasta sügiseks loodud uus elujõuline üliõpilasühing.

✲ **ÜTÜ delegatsioon eesotsas nõukogu esimehe Jüri Terasega 1949. aastal ekskursioonil Leningradis.**

3. novembril 1948 valiti ÜTÜ üldkoosolekul 15-liikmeline TRÜ ÜTÜ nõukogu ja 5-liikmeline revisjonikomisjon. Esimeseks esimeheks sai arstiteaduskonna üliõpilane Heiti Kadastik. ÜTÜ oli kõiki juriidilise isiku õigusi omav organisatsioon, kes pidi vastavalt eelarvele end ise majandama. 16. novembril 1948 ilmunud NSVL kõrgema hariduse ministri käskkirja nr. 1626 järgi kaotas ÜTÜ juriidilise isiku õigused ning tema majandusmured jäid kateedrite kanda. Sama käskkirja alusel saadeti laiali ÜTÜ revisjonikomisjon. Oma struktuurilt on ÜTÜ jäänud sellest ajast põhiliselt muutumatuks.

Arstiteaduskonna ÜTÜ nõukogu valiti 1948. aasta märtsis. Nõukogu esimeheks sai J. Teras, aseesimeheks Ü. Valvere, vastutavaks sekretäriks T. Ždanko. Esimesed ringid olid patoloogilise anatoomia, teaduskonnakirurgia, teaduskonna sisehaiguste, farmakoloogia, füsioloogia, mikrobioloogia, patofüsioloogia ja hügieeni ring. Märtsi lõpul tegutses juba 13 ringi.

I TRÜ ÜTÜ teadusliku konverentsi meditsiinisektsioon töötas 5. ja 7. mail 1948. aastal Uue Anatoomikumi ringauditooriumis. Sektsiooni tööd juhendas dots. K. Kõrge. Ettekandeid oli 6 (S. Koppel, A. Chevalier, J. Keering, H. Pihl, S. Lagastik, A. Lenzner). Konverentside traditsioon on püsinud tänaseni.

Kuni 1950. aastani kirjutati auhinnatöid avalikult väljakuulutatud teemadel. Need esitati märksõnade all ja neid hindas retsensioonikomisjon. Pärast 1950. aastat võib töid esitada ka teistel teemadel.

J. Terase järel on arstiteaduskonna ÜTÜ nõukogu esimeesteks olnud järgmised üliõpilased ja õppejõud: T. Ždanko (1950), B. Rubinštein (1951), E. Väärt (1952), H. Hanson (1953), H. Kahn (1954), R. Vaik (1955), O. Maimets (1956), L. Tähepõld (1957), E. Türi (1958), M. Mägi (1959), M. Sikk (1960—1961), A. Kallikorm (1962—1963), T. Velgre (1964—1965). A. Lipping (1966—1967), L. Mehilane (1968), M. Tiivel (1969—1972), P. Dmitriev (1973), T. Kanarik (1974), A. Mehik (1975), E. Vasar (alates 1976. a.). Nõukogu on alati olnud tihedas koostöös juhendavate õppejõududega. Algaastail olid juhendajateks dots. K. Kõrge ja dots. V. Savi. Seejärel juhendas nõukogu üle kümne aasta dots. E. Raudam, alates 1963. aastast jätkas juhendamist dots. K. Põder. 1975. aastal võttis prof. K. Põdra töörühma üle dots. E. Türi.

Andes hinnangut senisele tegevusele, võib tõdeda, et ÜTÜ toime meditsiini arengusse avaldub lõplikul kujul kasvandike tegevuses. Olgu siinkohal nimetatud mõned ÜTÜ aktivistidest sirgunud meditsiinidoktorid: L. Allikmets, Ü. Arend, K. Gross, A. Lenzner, R. Looga, L. Päi, V. Rätsep, V. Salupere, E. Sepp, J. Teras, L. Tähepõld, E. Tünder, E. Vasar jt. Tudengitest on saanud juhendajad. Areng jätkub.

SERGEI NAZARENKO,
ravi V k.

Arsti-teaduskond

Viimastel aastatel on ÜTÜ tähendus senisest veelgi suurem olnud, kui arvestada neid nõudeid, mida on püstitanud uute arstide põlvkonna kasvatamisele meie partei ja valitsus ning püstitab iga päev elu ise.

Praegu töötab meie teaduskonnas 24 ÜTÜ ringi, järelikult ei sõltu teaduskonna ÜTÜ tegevus üksikute üliõpilaste panusest, vaid tudengite sihipärasest kollektiivsest tegevusest. Võrreldes ainuüksi kolme viimase aasta tulemusi, näeme märgatavaid nihkeid. 1976. aasta üliõpilaskonverentsil tehti 159 ettekannet, möödunud aastal oli see arv juba 196. Sel kevadel ÜTÜ 30. aastapäevale pühendatud konverentsist võttis osa peaaegu 1000 üliõpilast ja õppejõudu ning ettekandeid oli 248. Konverentsi ja võistlustööde materjalide põhjal on ilmunud 2 kogumikku ning kolmas on trükkimisküps. Võistlustööde arv kasvas teaduskonnas vaadeldaval perioodil 106-st 143-ni, kusjuures uurimuslike tööde osas oli juurdekasv 60-st 77-ni. Veel 10—15 aastat tagasi oli päris loomulik, et teaduskonna üliõpilased kirjutasid õppeaasta jooksul 15—20 võistlustööd. Viimastel aastatel on kasvanud ka üliõpilastööde kvaliteet, vabariiklikult konverentsilt saime möödunud aastal 14 autasu. Kahel viimasel aastal on üleliidulistelt konkurssidelt saadud 1 medal ja 5 diplomit. Eriti hea taseme poolest on silma paistnud A. Arro, M. Gusi ja T. Asseri võistlustööd.

Heaks traditsiooniks on ringidevaheliste ürituste korraldamine väga erinevates vormides, näiteks ekskursioonidena, ringi kuuluvate kuuenda kursuse üliõpilaste ärasaatmise õhtutena jne. Eriti on selles osas silma paistnud psühhiaatria-, neuroloogia-, teaduskonnakirurgia, farmakoloogia- jt. ringid. ÜTÜ nõukogu eestvedamisel on toimunud kolm teaduskonnasisest üritust, mik neist pole jäänud «näpuharjutuseks».

Meie teaduskonna ÜTÜ ringid võtavad aktiivselt osa keskkooliõpilaste noorte meedikute ringi juhendamisest. Kahjuks ei ole seniní sellealast statistikat tehtud, kuid ilmselt tuleb niisugune tegevus kasuks ka kutsesuunitlusele, paraneb noorte üliõpilaste adapteerumine kõrgkooliga ja lülitutakse varem ka ÜTÜ tegevusse.

EERO VASAR,
arstiteaduskonna ÜTÜ nõukogu
esimees,
ravi VI k.

SISSEVAADE AJALUKKU

VIIMASED AASTAD

NEUROLOOGIARING

kuulub arstiteaduskonna ÜTÜ vanimate ja traditsioonikamate hulka. Sel õppeaastal kogunevad nii praegused liikmed kui ka vilistlaspere tähistamaks ringi 30. aastapäeva. **Ringi põhijuhendajaks on kogu aeg olnud professor Ernst Raudam, asutajad ja esimesed vanemad H. Tulmin ja H. Saar töötavad Tartu Kliinilise Haigla neuroloogiaosakonnas arstidena, sama haigla peaarst L. Karu kirjutas koos A. Arrakuga neuroloogiaringi liikmena võistlustöö, mida hinnati üleliidulisel konkursil medaliga. Tartu Linna Polikliiniku neuroloogiaosakonna juhataja R. Põllumaa oli esimene, kelle neuroloogiaringis valminud võistlustöö tõi arstiteaduskonnale üliõpilastööde üleliidulise konkursi medali.**

Neist näidetest selgub, et neuroloogiaringi praegune koosseis tegutseb ringi tegevust mõistvas ja toetavas miljöös, mis paneb neile kohustuse väärikalt jätkata tööd vabariigi neuroloogide taimelavana. Seda on praegused ringi liikmed ka suutnud. Tänavu valmis 6 võistlustööd, ringivanemale Toomas Asserile oli tänavune töö juba teine. Peaaegu kõik tööd suunati edasi kas üleliidulisele või vabariiklikule konkursile.

Üliõpilaste uurimistööd on alati seotud kateedri ja kliiniku aktuaalsete probleemidega, mistõttu enadidel vanemate kolleegide «sellidena». Tõsi küll, viimastel aastatel on see traditsioon muutunud õppeplaanide ja üliõpilaste vaba aja nappuse tõttu nõrgemaks. Kuid just need üliõpilased, kes seda traditsiooni jätkavad, on olnud aktiivsemad uurimistöös ja ürituste korraldamisel. Peale tavaliste regulaarsete koosolekute (referaatide ja haige demonstratsiooniga) tähistab ring oma aastapäeva igal aastal pidulikult kohvilauas, kevaditi saadab pidulikult ära lõpetajaid, andes neile neuroloogi haamri. Juubeliaastapäevade puhul on toimunud teaduskonverentsid, kus ettekannetega esinevad nii ringi praegused liikmed kui ka vilistlased. On loodud sõprussidemed Riia ja Kaunase meditsiiniinstituutide sõsarringidega.

Dotsent MATT MÄGI,
arstiteaduskonna ÜTÜ nõukogu
esimees 1959. aastal

(Järgneb)

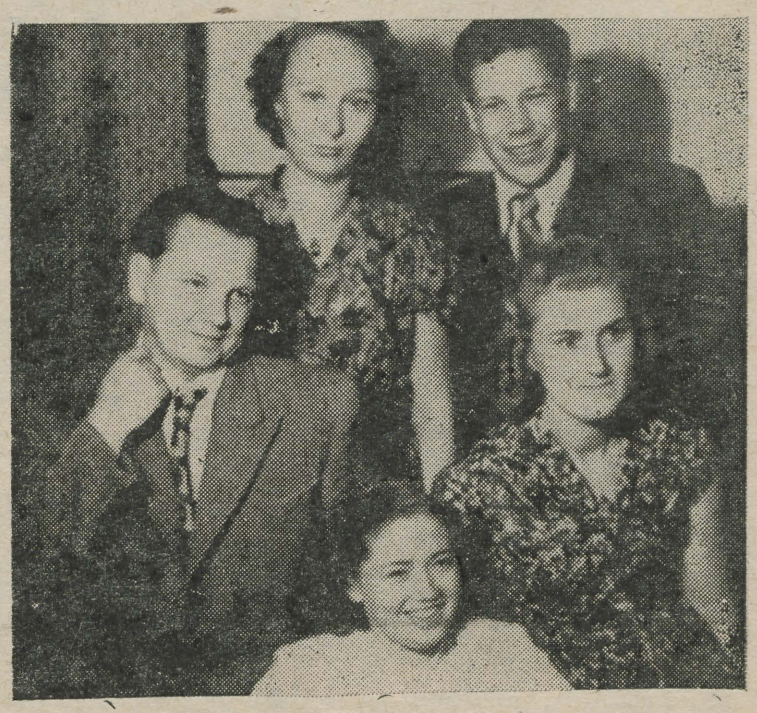

✲ **Lõpetajad, neuroloogiaringi liikmed 1954. aasta kevadel koos dots. Ernst Raudamiga.**

TEEME TEADUST

(Algus eelmises lehes)

VENE KIRJANDUSE RING

töötab vene kirjanduse kateedri juures. Et juhendajad on sellest kateedrist, siis on ringi tegevus kateedri spetsiifikale vastav. Ringis arutamisel olnud probleemid on tihti jõudnud väljapoole vene kirjanduse piire. Lahendust on otsitud hoopis kaugelt, mindud ka kultuuriajaloo sügavustesse.

Töö temaatika kujundamisel on arvestatud üliõpilaste huve ja ettepanekuid. Tulemused, mis jõuavad ettekannete, dispuutide, arutelude ja seminaride kaudu kõigi ringi liikmete pilgu alt läbi käia ja saavad kaasa nende täiendused ja parandused, pole laita.

1977. aastal sai ring juurde täiendavad sektsioonid: metodoloogia ja semasioloogia.

Omanäolisteks on kujunenud iga-aastased kevadised teaduskonverentsid. Lisaks ringi liikmete esinemistele on konverentsidel sõna sekka öelnud ka külalised Leningradi ja Moskva RÜ-st, Voronežist, Donetskist jm.

SAKSA KEELE RING

Teadustöö kõrval pööratakse siin erilist tähelepanu keeleoskuse süvendamisele. Erinevalt inglise keele ringist uuritakse ka saksa keelt rääkivate maade ajalugu, tutvutakse geograafia, majandusliku ja poliitilise olukorra ning kultuuriga.

Peetakse huvipakkuvaid vestlusi, õhtuid. Kõige aktiivsemad on olnud neid korraldama V kursuse üliõpilased, kes räägivad vahetuid muljeid keelepraktikast Saksa DV-s.

VENE KEELE RING

Kõige väiksemaarvulisem ring, kuid just siin näib paistvat võimalus tegelda kitsama teemaderingiga. Ja seda põhjalikumalt.

Töövormid on analoogilised eespool toodud ringide omadega. Vaadeldakse vastava ala kirjutisi, uurimusi, teaduslikke töid. Palju tõlgitakse materjale referaatide jaoks võõrkeeltest (inglise, saksa, rootsi jt.). Keeleprobleemid on arutusel ringi konverentsidel. Kogemusi vahetatakse kolleegidega Leningradist, Moskvast, Voronežist jm.

INGLISE KEELE RING

Selle ringi kohta võiks öelda — staažikas. Ligi kolm aastakümmet on siin esimesi samme teel teadusse astunud inglise keele osakonna tudengid.

Et siin pole keele ja kirjanduse ringi eraldi, siis püütakse nii ühe kui teise valdkonna probleeme käsitleda erinevatel koosolekutel. See võimaldab käsitletavaisse küsimustesse enam süveneda.

Paremini on töötanud kirjandussektsioon. Esinema on kutsutud teiste kõrgkoolide õppejõude (prof. J. Kovaljov ja prof. N. Diakonova Leningradi RÜ-st, dots. T. Zalītē ja R. Ābeltina Läti RÜ-st jt.), kelle loengud on alati huvitavad olnud. Ringi liikmed on esinenud ka väljaspool meie ülikooli.

ŽURNALISTIKARING

Üle pika aja puhuti ringile uuesti hing sisse eelmisel õppeaastal, sest erialana hakati žurnalistikat alates I kursusest õpetama alles 1976. aastal.

Töö toimub neljas eri sektsioonis. **Ajakirjanduse ajalugu** uurivad tudengid prof. J. Peegli käe all. **Psühholoogiasektsioon**, mis tegutseb dots. kt. P. Vihalemma juhendamisel, õpib muuhulgas tundma psühholoogilisi teste (ja nende abil iseennast). **Sotsioloogiasektsioonis** on nõu- ja suunaandjaks dots. kt. M. Lauristin. Õpitakse tundma auditooriumi uurimist, tutvutakse sotsioloogiliste uurimustega. Sektsioonis käsitletakse ka kirjanduse ja kunsti probleeme — sotsioloogilisest aspektist. Televisiooniauditooriumi uurimist juhendab H. Sein.

Filoloogia-teaduskond

Operatiivse ajakirjanduse analüüsi teeb koos tudengitega vanemõpetaja M. Kubo. Maailma sündmustega kursis olla — see on ju ajakirjaniku töös vajalik ja möödapääsmatu.

Üldkoosolekuid korraldavad kordamööda kõik sektsioonid. See on osalt nagu aruanne sektsiooni tööst, kuid sektsioonidel on ka kogu ringi jaoks alati varuks mõni üllatus huvitava katse või uurimistöös leitud seiga näol. Üldkoosolekute päevakorda kuulub ka ülevaade žurnalistikaringi liikmete loomingust, ülesastumistest ajakirjanduses. Tavaliselt kujuneb see üpris põhjalikuks analüüsiks, mis annab ainet nii aruteluks kui kritikaks. Põnevad on ka «käkerdajate» etteastumised.

Kui teistel ringidel ei ole kindlat liikmeskonda, siis igal žurnalistikaringi liikmel on kindlad kohustused ja ülesanded. Kuidas saada selle ringi liikmeks, kui ei õpita just ajakirjandust? Oma sügavat huvi žurnalistika vastu tuleb kõigepealt kinnitada. Mõne sektsiooni tööst peab pidevalt osa võtma ja esinema koosolekul ettekandega. Alles seejärel otsustatakse, kas liikmekandidaat võib end lugeda ringi võrdõiguslikuks liikmeks või mitte.

UUS TÖÖAASTA ON ALANUD

Õppeaasta algusega saavad tööhoo uuesti sisse ka filoloogiateaduskonnas tegutsevad ÜTÜ ringid. Ehk tuleb alanud üliõpilasteadusaasta tõhusam kui eelmine? See on minu, see on sinu, see on meie teha!

VALLI VOOR

Arnold Kreis 80

Histoloogiakateedri «raudvara» Arnold Kreis tähistas järjekordset juubelit, seekord 80. sünnipäeva. Pikaajalise (alates 1940. aastast TRÜ-s) ja kohusetruu töö eest pälvis väsimatu töömees Eesti NSV Kõrgema ja Keskerihariduse Ministeeriumi, samuti TRÜ ametiühingukomitee (juubilar on ametiühingu laekurina töötanud sõjaaegsetest aastatest alates siiani) aukirja, arstiteaduskonna dekanaadi ja ühiskondlike organisatsioonide esindajate õnnitlused. Tervis on A. Kreisil hea, töötahe samuti. Kirgliku jahimehena väidab: «Ei viitsi enam metsa minna, las lähevad nooremad. Aga vahest ikki, kuda sa muidu saad!»

Neljapäeva pärastlõunal viibis Arnold Kreis töökaaslaste ja lähemate tuttavatega kohviku piljardisaalis, heietati mõtteid möödunust (kadunud professor Aunapi aegadest) ja muust. Tublile töömehele sooviti jätkuvat energiat ja tugevat tervist veel pikaks ajaks.

ÜLO HUSSAR

Arved Jents 50

19. augustil möödus 50 aastat dotsent Arved Jentsi sünnist ja 25 aastat töötamisest otorinolarüngoloogia kateedris ning Tartu Kliinilise Haigla kõrva-nina-kurguosakonnas.

Arved Jents sündis Paide linnas teenistuja perekonnas. Pärast Paide Keskkooli lõpetamist astus ta 1947. aastal TRÜ arstiteaduskonda, mille lõpetas aastal 1953. Määramiskomisjon suunas A. Jentsi tööle TRÜ otorinolarüngoloogia kateedrisse, kus ta on töötanud vanemlaborandina, assistendina ja 1973. aastast dotsendi kt-na, 1976. aastal anti A. Jentsile dotsendi kutse. 1967. aastal kaitses ta Tartus kandidaadiväitekirja teemal «Eksperimentaalseid ja kliinilisi vaatlusi aerosoolide ja elektroaerosoolide toime kohta». 1967. aastast kuulub A. Jents NLKP ridadesse. A. Jentsi sulest on ilmunud trükis ligi 70 teaduslikku artiklit ja õppe-metoodilist tööd. Uurimistöös on tema huviobjektiks inhalatsioonravi küsimused, tihe on koostöö TRÜ füüsikutega (J. Reinet, P. Prüller, L. Visnapuu jt.). Koos farmatseutidega on ta uurinud ja elektroaerosoolravis kasutusele võtnud kummeli eeterlikke õlisid sisaldava solubilisaadi vees. Seda kasutatakse laialdaselt ülemiste hingamisteede põletike ravis. Peale aerosoolravi on A. Jents tegelnud ka oma eriala teiste aktuaalsete probleemidega.

A. Jents on esinenud teaduslike ettekannetega üleliidulistel, vabariikidevahelistel ja kohalikel konverentsidel. Tema uurimistöö resultaate on trükitud mitme rahvusvahelise kongressi materjalides (Viinis 1973. ja 1977. aastal Varssavis aerosoolidealasel rahvusvahelisel kongressil jt.).

A. Jents on korduvalt täiendanud oma erialaseid teadmisi ja pedagoogilisi oskusi Moskvas. Ta on juhendanud ka üliõpilaste teaduslikku tööd ÜTÜ otorinolarüngoloogia ringis.

A. Jents on aktiivselt osalenud ühiskondlikus töös. Ta on töötanud agitaatorina, olnud kohalike nõukogude valimisjaoskonna komisjoni esimees, Punase Risti Seltsi TRÜ komitee esimees, ametiühingu rühmaorganisaator, TRÜ ametiühingukomitee liige, TRÜ korterikomisjoni sekretär, arstiteaduskonna parteibüroo sekretäri asetäitja rahvakontrolli ja organisatsioonilis-metoodilise töö alal ja arstiteaduskonna parteigrupi organisaator. Käesoleval aastal oli dots. A. Jents uute üliõpilaste vastuvõtukomisjoni vastutav sekretär.

Igapäevases töös on A. Jents tagasihoidlik, tasakaalukas ja kohusetundlik ning lugupeetud patsientide, kolleegide ja üliõpilaste poolt.

Soovime juubilarile head tervist, raugematut indu ja häid kordaminekuid õppe- ja teaduslikus ning arstitöös.

SALME SIBUL

175 AASTAT MAAKEELT ÜLIKOOLIS

24. septembril täitub 175 aastat päevast, kui Aleksander I kirjutas alla ülikooli põhikirjale, mille alusel loodi Tartu ülikoolis eesti ja soome keele lektoraat.

Tegelikult hakati õpetama siiski ainult eesti keelt, soome keel pidi veel kaua oma aega ootama. See oli oluline sündmus meie ülikooli ajaloos, mõjukas tegur eesti keele teadusliku uurimise ajaloos, märkimist vääriv selk eesti kultuuriloos üldse. Ühtlasi sai eesti keel sellest momendist esimeseks soome-ugri keeleks, mida õpetati ametlikult ka ülikoolis. Teoks oli saanud kavatsus, mille juured küünivad enam kui kaks saiandit kaugemasse minevikku. Nimelt õpetati eesti keelt jesuiitide asutatud tõlkide seminaris 1585. aastal. Samal aastal loodi katoliku kolleegium. Siin õppinud rootslastele, poolakatele, leedulastele, eestlastele ja teistele oli eesti keel kohustuslik õppeaine. Gustav Adolfi käskkirias, millega 1632. aastal loodi *Academia Gustaviana*, märgiti samuti kohaliku keele õpetamise vajadust. Eesti keele tegeliku õpetamiseni ametlikus korras siiski ei jõutud.

Nii näib olevat täpne lugeda päevaks, mil maakeel tungis meie ülikooli seinte vahele, 24. septembrit 1803. Esimese eesti keele lektorina asus ülikoolis sel aastal ametisse Friedrich David Lenz, hariduselt pastor. Lektori ülesanne oli praktilise eesti keele õpetamine usuteaduskonnas õppivatele muulastele. Grammatika seletamise, tõlke- ja jutustamisharjutustega õpetus piirduski. Lenz oli lõunaeesti kirjakeele pooldaja ja ainult seda ka õpetas. Põhiliselt sama teed käisid Lenzi esimesed järglased Georg Philipp August Roth (lektor 1810—1817) ja Ludvig Wilhelm Moritz (1817—1822). Olles ise tartu kirjakeele säilitamise eest võitlejad, õpetasid nad siiski paralleelselt ka põhjaeesti kirjakeelt.

Uut, sisuliselt kõrgetasemelist etappi eesti keele lektoraadi töös esindavad kolm järgmist lektorit. Need olid Johan Samuel Friedrich Boubrig (1826—1837), Dietrich Heinrich Jürgenson (1837—1841) ja Friedrich Robert Faehlmann (1842—1850). Kõik nad ilmutasid tõsist teaduslikku huvi eesti keele vastu, avaldasid sel alal töid, võtsid osa võitlusest ühtse rahvuskeele kujundamise eest ja muist progressiivseist rahvuslikest üritusist.

Langusperioodiks on peetud Carl Mickwitzi lektoritegevust (1851—1874). Eesti kultuurilukku on ta jälgi jätnud peamiselt oma tsensoriametiga, mis tõi kibestumisi tolleaegsetele kultuuritegelastele, nende seas F. R. Kreutzwaldile. Seda silmapaistvama sammu edasi, eriti teaduslike saavutustega keeleuurimises, tegi 1874—1886 lektorina töötanud Mihkel Veske. Tema oli esimene keeleteaduse doktori kraadiga mees sellel ametikohal ja vastav oli ka tema loengute temaatiline haare: peale eesti keele grammatika käsitles ta läänemeresoome keelte võrdlevat grammatikat, germaani, balti ja slaavi laene, soome keele grammatikat jm. Tema teaduslikud tööd olid alusepanijad eesti keeleteadusele ja on paljus tänapäevani tõsiselt arvestatavad.

M. Veske järglane Karl August Hermann (lektor 1889—1908) oli samuti keeleteaduse doktor ja tema grammatikaõpikute järgi otsustades oma aja kohta tõenäoliselt tugev õppejõud, kuigi teadlasena ületasid huvialad tihti tema võimete piirid, mis tõi kaasa päris suuri eksimusi. Tema tööd jätkas Jaan Jõgever, kelle huvid ei olnud nii laiahaardelised. Ta piirdus peamiselt eesti keele grammatika, eesti kirjanduse ja soome-ugri keeleteaduse õpetamisega. Tema lõpetabki eesti keele õpetamise esimese ajajärgu, mil see töö oli tervenisti ühe lektori teha.

1919. aastal loodi ülikoolis eesti keele professuur (vastab üldjoontes tänapäeva kateedrile), millega pandi alus ulatuslikuks teaduslikuks tööks õppetöö kõrval. Aasta hiljem asutati Tartu ülikooli juurde Akadeemiline Emakeele Selts. Koos kateedri õppejõudude ja üliõpilastega süveneti murdematerjalide ja muu keeleteadusele väärtusliku ainestiku kogumisse ning teaduslikku läbitöötamisse. Esimese professorina asus tööle senine lektor Jaan Jõgever, kes töötas sellel ametikohal oma surmani 1924. aastal. Samast 1919. aastast asus lektorina tööle Johannes Voldemar Veski. 1925. aastal sai professoriks Andrus Saareste ja aasta hiljem tuli teise lektorina ametisse Johannes Aavik, kes töötas sellel kohal 1933. aastani.

Nõukogude võimu kehtestamise järel kinnitas rahvakomissaride nõukogu 9. novembril 1940 ülikooli uue põhimääruse, mille alusel organisatsiooniliseks põhiüksuseks sai kateeder. Eesti keele kateedri juhatajaks määrati 26. detsembril 1940 prof. A. Saareste. 1941. aasta kevadsemestril asusid dotsentidena tööle J. V. Veski ja P. Ariste. Põhiliselt niisuguses koosseisus töötas kateeder Saksa okupatsioonini.

Pärast Nõukogude vägede Tartusse jõudmist 1944. aasta sügisel asuti uuesti ülikoolis tööd korraldama. Kodumaalt oli lahkunud prof. A. Saareste, samuti sugulaskeelte professorid. Loodi ühine eesti keele ja soome-ugri keelte kateeder, mille esialgu moodustasid prof. P. Ariste ja dotsendid J. V. Veski ning A. Kask. Peagi lisandus neile vanemõpetajana P. Palmeos ja abipersonal. 1946/47. õppeaastast hakkasid soome-ugri keelte kateeder ja eesti keele kateeder jälle tegutsema omaette üksustena. Eesti keele kateeder töötas esialgu A. Kase, hiljem J. V. Veski juhatusel viimase pensionile minekuni 1956. aastal. Järgnevad 20 aastat juhtis kateedri tööd prof. A. Kask, pärast seda asus sellele kohale prof. H. Rätsep. Tänaseks on kateedrist kujunenud 19 õppejõu, 4 laborandi ja 7 aspirandiga töökollektiiv, kes koos soome-ugri keelte kateedriga tähistab eesti keele ülikooli õppeainete hulka jõudmise 175. aastapäeva.

JAAK PEEBO

Tutvustavat filoloogiateaduskonna eelseisvast teaduslikust konverentsist

Regivärsi kadumisega käesoleva sajandi alguseks sai otsa ka üks olulisi faktoreid paari aastatuhande pikkuses perioodis eesti rahva vaimse kultuuri ajaloost, jättes järelpõlvedele erakordselt väärtusliku pärandi kasutada ja uurida. Jah — regivärss oli seostunud rahva elu kõigi alade ja kõigi ajajärkudega, ülesanne seda huvitavam, aga raskem.

TRÜ filoloogiateaduskond korraldabki kõrgkoolidevahelise teadusliku konverentsi regivärsi teemal, kus selle paljutahulise ja huvi pakkunud küsimuse mõningaid aspekte analüüsitakse. Kahe päeva jooksul tulevad arutusele järgmised teemad. Kõigepealt on kõne all laulikud kui traditsiooni kandjad ja isikud, kellest lähtub teksti püsimine ja muutused. Ettekannetega esinevad Kirjandusmuuseumi töötajad filoloogiakandidaat O. Kõiva ja osakonnajuhataja E. Liiv ning üliõpilane H. Kriskamägi. Siiani veel vähe töödeldud, aga tekstiväljaande ettevalmistusjärgus peamurdmist tekitanud tüpologiseerimise printsiipide küsimusest kõneleb prof. E. Laugaste. Regivärsi stiil ja struktuur on KKI teaduri H. Kokamäe, prof. J. Peegli ja vanemlaborandi P. Hagu ning vanemõpetaja U. Kolgi selgitada. Ühe lauluala (Laiuse) iseloomustamiseks võtab sõna aspirant K. Salve. Rahvamuusika uurimise uusimaist suundadest kõneleb filoloogiakandidaat I. Rüütel, ühe omapärase regivärsside rühma — karjaselaulude — meloodiate tüpoloogiale on pühendatud KKI nooremteaduri A. Zirgu ettekanne. Regivärsside kasutamist rahvaloomingus analüüsib prof. K. Muru, regiviisidest meie heliloojate loomingu alusena teeneline kunstitegelane R. Ritsing. Viimase teemaga seostub ka kontsert rahvaviisidest aulas, millest osavõtt on vaba. Rahvausundi mõistet selgitab filosoofiakandidaat Ü. Matjuse ettekanne, vadja rahvalaulude epenteesi käsitleb prof. P. Ariste.

Konverentsiks valmib vastavasisuline näitus TRÜ Teaduslikus Raamatukogus, kus esitatakse rohkesti näiteid ka üliõpilaste töödest 1945—1978 nii uurimisel kui ka rahvaluule kogumisel. Korraldajad ootavad rohket osavõttu kõigist üritustest.

EDUARD LAUGASTE

Olnust. Inkunaablitest

LEO LEESMENT

Esimesi trükitud raamatuid, mis on ilmunud kuni aastani 1500 (kaasa arvatud), nimetatakse ladinapäraselt inkunaabliteks — hällitrükisteks. Et meieni on neid säilinud ainult ligi 40 000 erinevat tiitlit, siis peetakse kõiki neid haruldasteks raamatuteks — rariteetideks. Meie sajandi algul arvati veel, et inkunaableid on alles umbes 20 000. Pikaajalised kestvad uurimised on näidanud, et see arv on tegelikult kahekordne.

Kahjuks pole kõik hällitrükised, mida säilitatakse küll hoolsalt ja ettevaatlikult, defektideta. Mõnel puuduvad üksikud lehed, või mis veel kurvem, just need lehed, kus peaksid leiduma andmed teose väljaandmise, autorite ja aja kohta. Köidete lehed on teinekord nummerdamata. Et määrata inkunaabli tõelisust, tuleb vahel teha väsimatut, põhjalikku tööd.

Teadusraamatukogudes ja kultuuriasutustes on inkunaablid eriarvele võetud ja täpselt kirjeldatud. Raamatukogunduse ajaloo seisukohalt on see oluline ja huvitav. Hällitrükiste formaat võib olla väga erinev, tavaliselt on need suured, mõned neist koguni nii silmapaistvalt suured, et näivad meile päris imelikuna. Inkunaablid on enamasti ladinakeelsed. Teadlased on püüdnud pikema aja vältel koostada kõikide maailmas leiduvate inkunaablite trükitud üldkatalooge.

Ülikooli teadusraamatukogus leidub 47 inkunaablit, mida tähelepandava hoolsusega säilitatakse. Siinsete hällitrükiste seas on paljud teoloogilise iseloomuga. On ka skolastilisi, filosoofilisi, juriidilisi, matemaatilisi ja meditsiinilisi teoseid. Tartu ülikooli raamatukogus võib näha mahukat väljaannet vanakreeka filosoofi Aristotelese teostest, mis ilmus trükis Veneetsias 1496. aastal. Rooma imperaatori Justinianuse roomaõiguslikud pandektid on trükkinud tuntud trükkal Antonius Koberg Nürnbergis 1482. aastal. «Prantsusmaa, Inglismaa ja teiste maade kroonika» ilmus Pariisis 1495. aastal. Ligi 300-leheküljeline Savonarola polemiseeriv teos fooliosuuruses ilmus Veneetsias 1497. aastal. See itaalia haritud munk, poeet ja alati polemiseeriv ning moraliseeriv reformaator poodi ja põletati ketserina 23. mail 1498. aastal. Lõpuks mainigem laialt tuntud vana ajaarvamise lõpul elanud Rooma kuulsat poeeti Horatiust ehk täieliku nimega Quintus Horatius Flaccus. Tema Tartus olev teos on välja antud Strassburgis 1498. aastal ja on illustreeritud meeldivate puulõigetega.

Kes tunneb huvi, võib neid ja teisigi inkunaableid näha ülikooli raamatukogu haruldaste raamatute ja käsikirjade osakonnas.

Tõlkevõistlus 1979

kuulutati välja alates 9. juunist 1978. aastast.

Tõlgime eesti keelde maailma mis tahes keelest ilukirjandust. Proosatekstide (novellid, esseed või terviklikud katkendid romaanist) pikkus võib olla 5—10 masinakirjalehekülge (2 intervalliga), luuletusi tuleb võistlusele esitada vähemalt kaks ning ühelt ja samalt autorilt. Tööd ei tohi olla eesti keeles trükis varem avaldatud. Esitada tuleb nii originaal kui tõlge kolmes eksemplaris. Premeerimiseks on ette nähtud 200 rubla, mille žürii võib tööde tasemest ja hulgast lähtudes välja jagada täies suuruses või osaliselt. Eripreemia on parimale vahendusele NSV Liidu rahvaste kirjandusest.

Osa võivad võtta kõik, kes võistluse väljakuulutamise hetkel olid või alates käesolevast õppeaastast on TRÜ statsionaarsed või mittestatsionaarsed üliõpilased. Tööd tuleb varustada märgusõnaga ja pealkirjaga «Tõlkevõistlus 1979», lisada suletud ümbrikus tõlkija nimi, teaduskond, kursus ja elukoht ning toimetada hiljemalt 10. veebruariks 1979 ajalehe «TRÜ» toimetusse.

Žürii, ELKNÜ TRÜ komitee, ajaleht «TRÜ»

Kirjandusvõistlus

TRÜ komsomolikomitee ja ÜTÜ eesti kirjanduse ja rahvaluule ring kuulutasid 21. aprillil välja kirjandusvõistluse. Töid võib esitada kõigis žanreis, nii ilukirjandust kui ka kirjanduskriitikat.

Tähtaeg 15. oktoober 1978 (arvesse tulevad ka selle kuupäeva postitempliga saadetised).

Märksõnaga varustatud tööd saata või tuua ajalehe «TRÜ» toimetusse (202 400 Tartu, Ülikooli 18—302). Kinnises ümbrikus lisada oma nimi, aadress, teaduskond, osakond ja kursus.

Jõudu tööle!

Teater, hoia alt!

Igaühel meist on mingil määral arenenud kriitiline meel. Et need kriitilise meelega inimesed organiseeritumad oleksid, seda ongi kutsutud tegema ENSV Teatriühingu noorte kriitikute seminar. Teisipäeval koguneski «Vanemuisesse» algajaid teatrikriitikuid. MIS? KUIDAS? MIKS? Seda küsime nüüd ENSV Teatriühingu esimehe asetäitjalt REET NEIMARILT.

Mis on sellise seminari loomise põhjuseks?

«Praeguseks on välja kujunenud olukord, kus meie teatrikriitika pilt on kesine — aktiivselt kirjutavaid kriitikuid on napilt. Et vähegi kindlustada nende juurdekasvu, seda just organisatsioonilises mõttes, otsustati luua kriitikaseminar.

Viimasel ajal on paljud noored teatrikriitiliste arutlustega välja tulnud üsna juhuslikult. Seminari ülesandeks ehk olekski neid koondada. Oleme organiseerinud mitmeid teatrikirjandite võistlusi, kuid pärast neid pole me suutnud võitjaid edasi töötama panna. Seminar proovib seda teha.

Kriitikat kirjutama me noort inimest õpetada ei saa. Selleks peab midagi kaasa sündinud olema. Suunata aga võime. Ja suunata mitte niivõrd kirjutamist, kui just teatrinägemist. Meie eesmärk polegi kõikidest seminaristidest teatrikriitikute, vaid eelkõige teatrilähedaste inimeste kasvatamine.»

Miks just Tartus?

«Tartu kasuks langes otsus eelkõige ülikooli tõttu. Sellepärast, et TRÜ-s õpitakse pliiatsi-paberi tarvitamist (selle kõige loomingulisemas mõttes) nõudvaid erialasid. Ja nagu ma ütlesin, mitte ainult rangelt kriitikuteks, vaid ka toimetustesse on vaja inimesi, kes sügavamalt teatrit tunnevad. Filoloogid tulevaste õpetajatena peaksid koolides teatriõpetust jagama. Eriti oleme aga rõõmsad teiste erialade inimeste osavõtu puhul, sest nad võivad teatrit näha hoopis uutest vaatevinklitest.»

Missuguseks kujuneb töö seminaris?

«Seminaril pole kindlat struktuuri. Võib öelda, et see on elavate inimeste elavate kontaktide elav ühisus. Kõik oleneb osavõtjate aktiivsusest ja tegutsemistahtest. Kui rääkida tegutsemisvormidest, siis esimesel kohal on arutelu (nii kirjalike tööde üle, mida seminarist osavõtjad hakkavad kirjutama, kui ka teatrietendustest). Vastavalt vajadusele korraldame ka loenguid ja kohtumisi-vaidlusi. Täpsemalt kujuneb kõik välja töö käigus.»

Kes on seminari juhendajad?

«Esialgu on meid kaks: ENSV Teatriühingu kriitikasektsiooni esimees Lilian Vellerand ja mina. Hiljem loodame seminari ka teisi esinejaid (Jaak Allik, Mihkel Mutt jt.).»

Kui mõni noor inimene veel oma kutsumuses kindel ei olnud, kas ta võib ka hiljem seminari tulla?

«Tagasi ei saada, kui see huvi muidugi tõsine ja järjekindel paistab olevat. Kuid siis tuleks kaasa võtta mõne teatrietenduse retsensioon või mõne teatriprobleemi arutlus.»

VAHUR H. KALMRE

Laulan eelkõige sõnade pärast

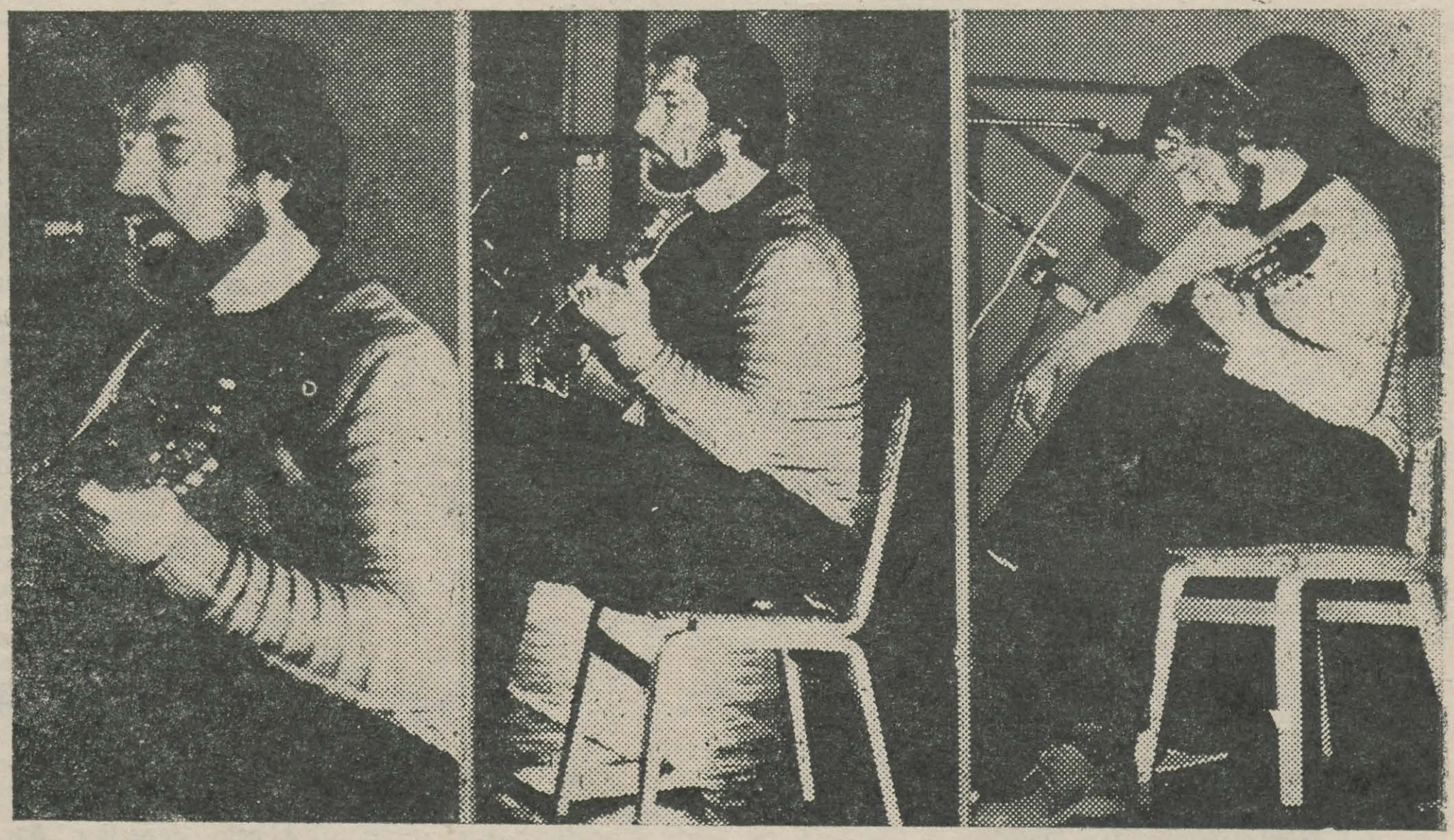

✻ ÜLAR LOOLAIU fotod.

Eestimaal on teada vähemalt neli noort meest, kes on täitnud õhtu oma või teiste laule lauldes. Kõik need neli töötavad teatrites: Tõnu Tepandi «Vanemuises», Andres Ots ja Lauri Nebel Noorsooteatris, Priit Pedajas Nukuteatris. Viimane neist laulis eelmise neljapäeva õhtul klubis. Tema lühiankeeti kuuluvad järgmised andmed: lõpetanud 1976. aastal Konservatooriumi lavakunstikateedri näitleja-lavastajana. Praegu töötab Nukuteatri muusikaala juhatajana. Järgnev intervjuu leidis aset klubis pärast kontserti ja ei pretenteeri analüüsima Priit Pedaja laule ega laulmist, ka mitte kitarrimängu, pigem täiendama kuulamiselamust.

*

Miks Te laulate?

Mulle meeldib laulda, rohkem ei oska ma selle peale midagi öelda.

Millal alustasite?

Ammu. Täpselt ei mäletagi. Olen laulnud ka poistekooris. Ansamblis mitte, küll aga seal pilli mänginud.

Kelle laule Te esitate?

Suurem osa on enda loodud. On mõned Pete Seegerilt, Peep Ilmetilt, laulan rahvalaule.

Olete kasutanud mitmeid Marie Underi ja Jaan Kaplinski tekste. Mis on Teile nende luules ühist?

Eelkõige see, et nad mõlemad on väga head luuletajad. See seobki neid minu jaoks. Meeldib nende mõlema sügavus, kuigi Underi luule on intiimsem, tal on palju värsse armastusest. Kaplinski meeldib oma filosoofilise mõtteluulega.

Täna laulsite Ernst Enno sõnadele loodud laulu «Nüüd õitsvad kodus valged ristikheinad». Olete veel tema tekste kasutanud?

«Kolm eite». Meeldivad veel Runneli luuletused. Kindlasti tahan kasutada ka Talviku, Adsoni ja Kangro luulet, noorematest hindan Doris Karevat.

Keda hindate muusikamaailmas?

Kuulan väga hea meelega Bob Dylanit ja Leonhard Cohenit. Kitarrimängu hakkasin õppima Joan Baezilt, tema on mulle eeskujuks.

On Teil plaadi- või lindikogu?

Väike plaadikogu on. Rohkem on plaate Bob Dylanilt, on ka Paul Simoni sooloplaat. Ega mul neid palju ole. Olen saanud veel vanaiirikeelseid laule, šoti ballaade, indiaani rahvamuusikat. Magnetofon on juba tükk aega rikkis.

Kas Te laulate näiteks Kikerpuu või Oidi laule?

Ei. Neil on teine stiil. Laulan eelkõige sõnade pärast. Sõnad peavad mulle midagi ütlema.

On mõned esinemised teistest rohkem meelde jäänud?

On küll. Mõned kontserdid eelmise aasta kevadel Kiek in de Kökis, kontsert ülikooli aulas. Nende sissetulekud läksid Rahufondi. Tore oli esineda Leningradi Teatriinstituudi rahvale.

Kuidas täna läks?

Ei ole viga. See oli esimene esinemine pärast suvist vaheaega.

Missugune publik Teid kuulama tuleb?

Ikka noored. Aga mind on kuulanud nii lapsed kui raugad. Suurem osa on siiski üliõpilasi. Pean oma muusikategemises kõige tähtsamaks tekste, see eeldab ka niisugust mõistvat publikut, nagu seda on tudengid.

Kas Tallinna ja Tartu tudengi vahel on vahe?

Kindlasti on. Kuid seda on raske märgata, iga saalitäis on ju erinev. Tartus meeldib mulle aga eriti laulda.

Millal jälle siia tulete?

Ilmselt mitte enne oktoobri lõppu. Siis korraldab «Vanemuine» nelja mehe kontserdid koos.

Intervjuu võttis VARJE SOOTAK

Tõlkekabinet alustab tööd

13. septembril toimus TRÜ tõlkekabineti organiseerimiskoosolek, kus selgusid esialgsed andmed tõlkeseminarist osa võtta soovivate üliõpilaste kohta. Neid andmeid aluseks võttes näis kõige otstarbekam jaotada üliõpilased kahte töörühma vastavalt sellele, milline kahest põhilisest võõrkeelest — inglise või saksa — on neile tuttavam. See tähendaks seda, et suur osa tõlkimisharjutustest toimuks neist keelist. Sealjuures võiksid kõigist teistest keeltest tõlkimist harjutada soovijad loomulikult harjutustöid teha oma meeliskeeltest. Nende vaatlus ja analüüs rikastaks ühtlasi inglise ja saksa keele huvilisi, samuti oleks inglise või saksa keelest tehtud tõlgete käsitlemine õpetlik teistelegi. Tõlketeooria ja -praktika põhiprobleemid on ju ühised kõigile keeltele. Aegajalt saaks korraldada ka eraldi seminariüritusi näiteks vene, soome ja prantsuse keele harrastajaile.

Tõlkeseminarirühmad alustavad tööd 3. oktoobril (saksa k.) ja 5. oktoobril (inglise k.) kl. 18 keeltemaja III korrusel auditooriumis 309.

AIN KAALEP

Näitering kutsub

Taas alustab oma tööd TRÜ klubi näitering, sedapuhku kolmandat aastat. Käesolev kirjutis püüabki tutvustada esmakursuslastele, aga ka vanemate kursuste tudengitele näiteringi tööd.

Ringi juhendab Reet Mändmets ning praegu on selles liikmeid üheksa. Kui ring esimest korda kokku tuli, oli asjast huvitatuid kahekümne ringis. Sõelale jäid need, kellele teatritegemisrõõm tõesti südamelähedane. Liikmeteks on ka need, kellel kunstnikukätt või sulejooksu.

Esimesel aastal tehti põhiliselt stuudiotööd, olid ka pantomiimitunnid, otsiti seda õiget, mis annaks tegemisrõõmu tegijaile ja saamisrõõmu vaatajaile, tehti algust luuleteatriga. Möödunud aasta oktoobris astusime vaatajate ette kolmeosalise luulekompositsiooniga «Aruanne». Autorid olid Doris Kareva, Eve Kivipõld, Kajar Pruul. Kolm nii sisult kui stiililt väga erinevat pilti leidsid publiku sooja vastuvõtu. Kätt prooviti ka lastelavastuse kallal. Selleks oli «Vintsel-vantsel-vembuvärsid» (kohandus E. Niidu «Vintsel-vantsel vanaemast»), kus tudengid muu kõrval ise ka laule viisistasid ja neid ette kandsid. Täiskasvanuile kohandatud kujul kanti see ette ka TRÜ klubi nõukogu nääripeol. Praegu on pooleli Imre Siili autoriõhtu.

Millised on tulevikuplaanid ning mismoodi näiteringi liikmeks on võimalik saada, saab teada **teisipäeval, 26. septembril kl. 21 klubi II korrusel.** Oodatakse kõiki, kellel asja vastu tõsine huvi ja armastus. Eriti oodatud on aga noormehed.

ELA VOOD

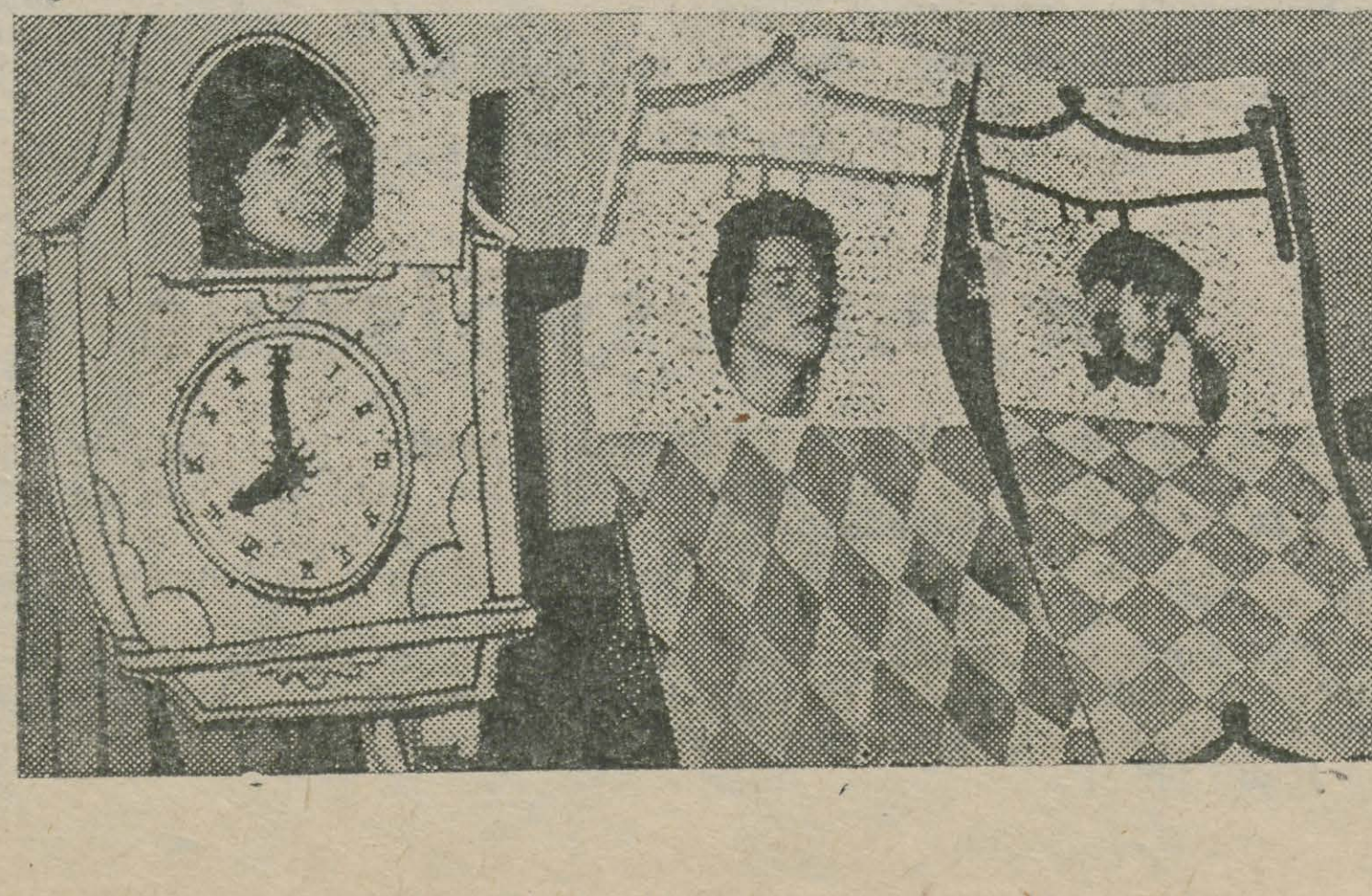

Uusi trükiseid

TRÜ KIRJASTUS- JA TRÜKIOSAKONNA VÄLJAANDEL ILMUS 1978. AASTA JUUNIS, JUULIS ja AUGUSTIS

Tartu Riikliku Ülikooli toimetised. Vihik 445. Majanduspoliitika ja ideoloogiatöö küsimusi. Töid NLKP ajaloo alalt. Tartu 1978, 172 lk., 350 eks., 1 rbl. 50 kop.

Tartu Riikliku Ülikooli toimetised. Vihik 450. Вопросы олигофренопедагогики. Труды по дефектологии I. Tartu 1978, 128 lk., 400 eks., 1 rbl.

Tartu Riikliku Ülikooli toimetised. Vihik 460. Eesti keele sõnavara probleeme. Töid eesti filoloogia alalt V. Tartu 1978, 106 lk., 500 eks., 85 kop.

Tartu Riikliku Ülikooli toimetised. Vihik 464. Homogeensete ruumide ja kihtkondade alammuutkonnad. Matemaatika- ja mehhaanika-alaseid töid XXII. Tartu 1978, 158 lk., 400 eks., 1 rbl. 20 kop.

Tartu Riikliku Ülikooli toimetised. Vihik 466. Heterosiirded. Elektroluminestsentsi-alased tööd VII. Tartu 1978, 186 lk., 800 eks., 1 rbl. 40 kop.

Althochdeutsche Texte mit Wörterverzeichnis, Erläuterungen und Übungen von Koidu Uustalu. Tartu 1978, 100 lk., 250 eks., 20 kop.

Deutsche Konversation von G. Raadi M. Nemsizweridse und V. Tamm. Tartu 1978. 30 lk. 500 eks., 5 kop.

Eripsühholoogia praktikumi juhend defektoloogiaosakonna üliõpilastele. Tartu, 1978, 42 lk., 500 eks., 5 kop.

Fonokardiograafia. Metoodiline juhend. Koostanud Inge Liiv. Tartu 1978, 36 lk., 1000 eks., 10 kop.

E. Jürimäe. Kompleksmuutuja funktsioonide teooria II. (Analüütilised funktsioonid). Kolmas, ümbertöötatud ja parandatud trükk. Tartu 1978, 76 lk., 500 eks., 15 kop.

Jaan Konks. Aasia ja Aafrika maade uueskaeg I. Teine trükk. Tartu 1978, 76 lk., 400 eks., 15 kop.

Jaan Konks. Aasia ja Aafrika maade uusaeg II. Teine trükk. Tartu 1978, 78 lk.. 400 eks., 10 kop.

V. Krinal. Majanduslike õpetuste ajalugu II. Tartu 1978, 84 lk., 300 eks., 15 kop.

Übungen zur Hauslektüre. Heft I. T. Mikenberg. Tartu 1978, 38 lk., 250 eks., 10 kop.

Mittelhochdeutsche Texte mit Wörterverzeichnis, Erläuterungen und Übungen von Koidu Uustalu. Tartu 1978 102 lk., 350 eks., 15 kop.

T. Möls. Matemaatika bioloogidele I. Tartu, 1978, 74 lk., 400 eks., 15 kop.

Märkmeid füsioloogiast. Metoodiline abivahend arstiteaduskonna III kursuse üliõpilastele. Tartu 1978, 74 lk., 1500 eks., 15 kop.

Übungen zur Stilistik der deutschen Sprache. Mari-Ann Palm. Tartu 1978, 102 lk., 450 eks., 20 kop.

K. Parvel. Kaubandusraamatupidamine VI. Kaubandusettevõtete ja -organisatsioonide aruandlus. Tartu 1978, 50 lk., 400 eks., 10 kop.

Operatsioonisüsteemist DOS arvutile EC-102. Programme kõigile. Tartu 1978 88 lk., 500 eks., 15 kop.

Programmeerimiskeele PL/I põhimõisteid. Koostanud J. Kaasik, Ü. Kaasik. Tartu 1978, 86 lk., 500 eks., 10 kop.

Ravikehakultuur sisehaiguste puhul Tartu 1978, 80 lk., 500 eks., 5 kop.

A short student's guide to english literature X. Exercises in literary quotations and allusions. Koostanud A. Luigas. Tartu 1978, 92 lk., 500 eks., 15 kop.

Spordipsühholoogia parktikumide juhend I. Teine, parandatud trükk. Tartu 1978, 58 lk., 500 eks., 10 kop.

Statistika üldteooria. Programm, metoodiline juhend ja kontrolltööde ülesanded majanduserialade II kursuse mittestatsionaarsetele üliõpilastele. Koostanud S. Aron ja J. Vainu. Tartu 1978, 52 lk., 250 eks., 10 kop.

Teoreetilise mehaanika ülesannete kogu. I. Vainikko, K. Soonets, E. Saks. Tartu 1978. 60 lk., 500 eks., 10 kop.

Three short stories with exercises. A. Jõgi. Tartu 1978, 114 lk., 400 eks., 20 kop.

Texts for senior students of economic cybernetics. Compiled by Eda Tammelo. Tartu. 1978, 84 lk., 300 eks., 15 kop.

Toidukaupade analüüsi praktikum IV. Tartu 1978, 100 lk., 500 eks., 20 kop.

Tartu Riikliku Ülikooli keemiaosakond. Sissejuhatus erialasse I. Tartu 1978, 600 eks., 70 lk., 15 kop.

Õppematerjale väliskirjandusest. Klassikaline hispaania luule. 98 lk., 500 eks., 20 kop.

Organic reactivity. English edition of Реакционная способность органических соединений. Vol. XV. Issue I (53). May 1978. Tartu 1978, 142 lk., 400 eks., 1 rbl. 10 kop.

Реакционная способность органических соединений. Том XV. Вып. 1(53). Май 1978. Tartu 1978, 148 lk., 400 eks., 1 rbl. 10 kop.

Тексты и задания для студентов филологического факультета, Tartu 1978, 98 lk., 500 eks., 20 kop.

Miks, Sa, mees, üksi laulad?

Tartu Akadeemiline Meeskoor ootab Sind septembri- ja terve oktoobrikuugi oma proovile. Kokku saame EPA peahoones igal esmaspäeva, oktoobrist alates ka igal neljapäeva õhtul kl. 19. Noori mehi on vaja kõigisse häälerühmadesse, seäranis ootame madala häälega lauljaid. Seda, et peale laulu koolis ka muud kaasategemist väärivat sünnib, pole Sulle vist vaja öeldagi.

TAM

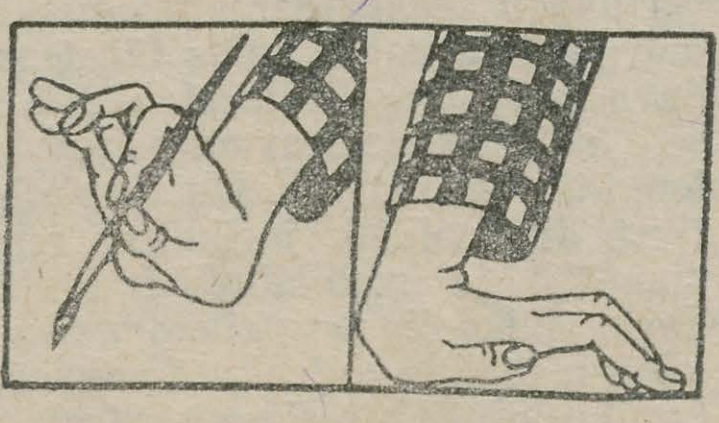

Kunstikabinet

registreerib algajaid ja edasijõudnuid iga päev kl. 14—17 ph. ruum 13 (keldris).

Venia legendi

Reedel, 29. septembril kl. 9.15 toimub Ülikooli 18-a aud. 212 inglise filoloogia kateedri dotsendi kt. Aino Jõe avalik loeng teemal «On Lexical Valency (Collocability) in Language» dotsendi teadusliku kutse taotlemiseks.

Professor AGO KÜNNAP, filoloogiateaduskonna dekaan

Psühhiaatriaringi

koosolek toimub 28. septembril kl. 18 psühhoneuroloogiahaigla auditooriumis. Päevakorras: neurooside ravi (A. Noppel III k.) ja haige demonstratsioon (V. Vasar VI k.).

Ringi juhatus

Tööpakkumine

Ülikool vajab kütjaid. Informatsiooni saab O. Mägilt V. Kingissepa t. 18, ruum 101.

TRÜ klubis

Reedel, 22. septembril kl. 21 ansambel «F I X».

Laupäeval, 23. septembril kl. 21 sügispidu (kaastegevad klubi näitering, laste peotantsuring jt. Tantsuks mängib «FIX»).

Pühapäeval, 24. septembril kl. 21 ansambel «F I X».

Uues kohvikus

Esmaspäeval, 25. septembril kl. 19 «Õhtu Eino Baskiniga».

TOIMETAJA V. SOOTAK

«Тарту Рийклик Юликоол» («Тартуский государственный университет») Орган парткома, ректората, комитета ЛКСМ и профкома Тартуского государственного университета, г. Тарту Эстонская ССР.
Hans Heidemanni nim. trükikoja trükk. Tartu, Ülikooli 17.19. III. Oksikn. ambel hind 2 kop. Tell. nr. 4197. MB-05826.

Fr. R. Kreutzwaldi nim. ENSV Riiklik Raamatukogu
AR

KÕIGI MAADE PROLETAARLASED, ÜHINEGE!

TRÜ

tartu riiklik ülikool

EKP TRÜ komitee, TRÜ rektoraadi, ELKNÜ TRÜ komitee ja TRÜ ametiühingukomitee häälekandja

Nr. 25 | Reedel, 6. oktoobril 1978 | XXX aastakäik

★★★★★★★★★★★★★★★★★★

7. oktoobril on NSV Liidu konstitutsiooni päev

Homme möödub üks aasta päevast, mil NSV Liidu Ülemnõukogu IX koosseisu VII istungjärk võttis vastu ja kuulutas välja NSV Liidu III põhiseaduse, mida on õigustatult hakatud nimetama arenenud sotsialistliku ühiskonna elu seaduseks, tema manifestiks.

Uue konstitutsiooni vajadus kasvas välja Nõukogudemaa kiirest arengust 1936. aasta konstitutsiooni vastuvõtmisest möödunud aastate jooksul. Seda arengut iseloomustasid kujukalt konstitutsioonikomisjoni esimehe, NLKP Keskkomitee peasekretäri, NSV Liidu Ülemnõukogu Presiidiumi esimehe sm. L. Brežnevi ettekandes NSV Liidu Ülemnõukogu istungjärgul 4. oktoobril 1977. aastal tooDud arvud, mis väärivad siinjuures meenutamist. Selle ühiskondliku koguprodukti tootmiseks, mis toodeti kogu 1936. aastal, kulus 1977. aastal vähem kui kuu. Töö fondivarustatus materiaalse tootmise harudes on kasvanud vahepeal 14-kordseks, töö energiavarustatus tööstuses peaaegu 8-kordseks ja põllumajanduses rohkem kui 15-kordseks. Kõrg- ja keskharidus (täielik või mittetäielik) oli 40 aastat tagasi vähem kui kaheksal protsendil töölistel, praegu omab seda 73,2 protsenti töölistest. Kõrg- ja keskharidusega spetsialistide arv on selle aja jooksul kasvanud tööstuses 34-kordseks ja põllumajanduses 47-kordseks. 1936. aastal anti meil ekspluatatsiooni 14,9 miljonit ruutmeetrit elumajade üldpinda, 1977. aastal üle 110 miljoni ruutmeetri. 1936. aasta väljamaksed ja soodustused ühiskondlikest fondidest moodustasid elaniku kohta 21 rubla, 1977. aastal aga 382 rubla.

Need arvud annavad ilmeka kujutluse sellest, milline tohutu vahemaa on läbitud sotsialismi arengu teel alates tema algstaadiumist, kuid arvulised näitajad ei suuda edasi anda ühiskonna kogu arengut. Käsitletava ajavahemiku jooksul on sotsialism saavutanud NSV Liidus täieliku ja lõpliku võidu, on üles ehitatud arenenud sotsialistlik ühiskond. Meie riikluse kommunistlikuks omavalitsuseks järkjärgulise ümberkasvamise protsessis on proletariaadi diktatuuri riik asendunud üldrahvaliku riigiga. Üha suuremat osa etendab kogu meie ühiskonna juhtiva ja suunava jõuna Nõukogude Liidu Kommunistlik Partei, kelle juhtimisel toimub sotsialistliku demokraatia pidev süvendamine ja laiendamine. Järjest olulisemat mõju riigi ja ühiskonna asjade arutamisel ja lahendamisel, tootmise ja sotsiaalse arengu planeerimisel ning muudes ettevõtete ja asutuste tegevusega seotud küsimustes avaldavad töökollektiivid.

Kõiki neid meie ühiskonna majanduslikus aluses ja tema pealisehituses toimunud muutusi kajastab 1977. aasta põhiseadus, mis vastavalt arenenud sotsialistliku ühiskonna nõuetele ja vajadustele kinnistab NSV Liidu ühiskonnakorra ja poliitika alused, määrab kindlaks kodanike õigused, vabadused ja kohustused, sotsialistliku üldrahvaliku riigi korraldusprintsiibid ja eesmärgid.

Kogu nõukogude rahvas võttis uue konstitutsiooni vastu suure vaimustusega. Väljendab ju see kogu meie rahva huve, temas kajastub kogu rahva riiklik tahe. Uus konstitutsioon sai kogu nõukogude rahva kollektiivseks loominguks: konstitutsiooniprojekti peaaegu neli kuud kestnud üldrahvalikust arutamisest võttis osa üle saja neljakümne miljoni inimese, seda arutati ligi poolteisel miljonil koosolekul, arutamisest võttis osa kogu meie partei, kõik nõukogud, tehti ümmarguselt nelisada tuhat ettepanekut formuleeringute täpsustamiseks, parandamiseks ja täiendamiseks. Seetõttu rõhutas L. Brežnev konstitutsiooniprojekti arutamise tulemusi kokku võttes, et kogu nõukogude rahvas on saanud oma riigi põhiseaduse tõeliseks loojaks.

NSV Liidu konstitutsiooni päevale läheb meie *alma mater*'i kollektiiv vastu heade töötulemustega. Eelmisel õppeaastal näitas õppeedukus jätkuvat tõusutendentsi, kusjuures eriti rõõmustab selle ühtlustumine teaduskondades ja stabiliseerumine. Vähenes üliõpilaste väljalangevus. Väga headele ja headele hinnetele õppijate osa üliõpilaste üldkontingendist on ülikoolis vabariigi kõrgkoolide hulgas kõrgeim.

Eelmise õppeaasta lõpul sai rahvamajandus ülikoolilt 1069 kõrgema haridusega spetsialisti (neist 825 lõpetas statsionaarselt ja 244 kaugõppes). 68 lõpetajat pälvisid diplomi kiitusega.

Igati plaanipäraselt toimus uute üliõpilaste vastuvõtt, mille tulemusena oma konstitutsioonilist õigust haridusele asus TRÜ-s realiseerima 1481 esmakursuslast (1121 statsionaarses ja 360 kaugõppeosakonnas). Seega alustas uut õppeaastat meie ülikoolis 5178 statsionaarset ja 2120 kaugüliõpilast.

Uusi edusamme on teinud meie teaduslik uurimistöö, milles veelgi paremaid tulemusi saavutama kohustab ülikooli arvamine NSV Liidu juhtivate kõrgkoolide hulka. Ülikooli teadusliku allasutusena alustab esmakordselt tegevust teadusliku uurimise instituut — üld- ja molekulaarpatoloogia instituut, mis asutati arstiteaduskonna probleemlaboratooriumide baasil ja mille loomine peab lõppkokkuvõttes kaasa aitama meditsiinialase teadusliku uurimistöö efektiivsuse tõstmisele.

Suure vastutustunde ja õige arusaamisega oma kohustustest ühiskonna ja rahva ees on meie üliõpilased ja töötajad olnud abiks maarahvale saagi koristamisel, aidates sellega omalt poolt jõudumööda kaasa NLKP Keskkomitee 1978. aasta juulipleenumi otsuses püstitatud ülesannete täitmisele.

Nõukogude Liidu uue konstitutsiooni sätetes väljendatud kõrged eesmärgid kohustavad igaüht meist oma igapäevases töös, oma argipäevaste tööülesannete või ühiskondlike kohustuste täitmisel andma oma võimete maksimumi. See on meie vääriliseks panuseks kommunistliku ühiskonna aluste rajamisel, mille põhisuunad määrab ära arenenud sotsialistliku ühiskonna põhiseadus — NSV Liidu konstitutsioon.

ADVIG KIRIS,
EKP TRÜ komitee sekretär

REEDEST REEDENI

Kui see ajaleht ilmumispäeval nende vähesteni jõuab, kes ülikoolis, jääb ülejäänud kõrgkoolirahva tagasisaabumiseni rohkem kui nädal. Kuipalju mitmest tuhandest tudengist kolhoosidele-sovhoosidele abi oli ja veel on, kui suur on tonnides, tundides ja rublades mõõdetav kasu, seda praegu veel täpselt ei tea. Kindlalt võib väita: abi ja kasu oli (on) tohutu. Ja alles pärast lõputuid kartulivagusid saab üliõpilane ütelda: «Ma ei ole priileivasööja, toidul on ka minu töö magus maitse juures.»

Töö on see, mille järgi inimest sageli hinnatakse ja tunnustatakse. Jah, see on töö, mille põhjal sellel sügisel kolhoosnik kas kiidab või laidab tektikandjaid. Õnneks ja loomulikult on üliõpilased siiani kartulivõtmise eest rohkem kiita kui laita saanud. Noomimistest on kõige teravamalt meeles pühapäevahommikuses põllumeeste saates öeldu, kus juttu oli «Emajõe» kolhoosis töötavatest II kursuse matemaatikutest — siinkohal reporter eksis, sest tegemist oli II kursuse füüsikutega —, kes korralikult tööd ei tahtnud teha. Reporter tõstatas küsimuse: miks ei ole ülikooli komsomolikomitee küllaldaselt kartulivõtjaid kasvatanud.

Rääkisin kartuliteemadel ELKNÜ TRÜ komitee sekretäri asetäitja Mercedes Pendiga. Tema arvas, et harjumus tööd teha kujuneb inimeses välja kogu ta teadliku elu vältel. Kodu ja kool peaksid andma austuse töö vastu. Ja kui nüüd keegi ülikoolis ei taha tööd teha, siis on viga selle inimese kasvatuses. Komsomolikomitee ei taha ja ei saagi üliõpilaste kasvatusest mööda minna. Kuid arvestatakse üliõpilaste teadlikkusega: komsomol ei ole lapsehoidja, suunata ja organiseerida saab aga küll.

Nii toimuski enne põllutöödele minekut komsomolikomitee koosolek ja üleülikoolilise koristustööde staabi laiendatud koosolek, kuhu olid kutsutud kõikide teaduskondade komsomolisekretärid. Nende kaudu pidi iga kommunistliku nooreni jõudma momendi loosung «Keegi ärgu virisegu! Teeme tööd!» Hiljem teatati ELKNÜ Keskkomitee ja EÜE keskstaabi ühisest otsusest, mille kohaselt iga töögrupp kohustus tegema hoogtööpäevaku. Summad kantakse üle rahufondi. M. Pent on käinud kontrollimas majandeis töötavate üliõpilaste tööd. Töömeeleolu on hea, ka olmetingimused enamikus majandites normaalsed. Senise informatsiooni põhjal tuleb kiita õigusteaduskonna V kursust (Võru rajooni Kirovi-nim. kolhoos) ja bioloogе-geograafe (Elva sovhoos). Küllap tuleks kiita ka teisi.

Kui bioloogidele-geograafidele ei loe ilmad midagi — välipraktika on neid treeninud —, siis filoloogidega on vastupidi. Kõige suurem haigusjuhtude arv on just siin. Ei tohiks aga unustada, et just selles teaduskonnas on kõige vähem noormehi. Palju siis nõtke naisterahvas vihmale ja külmale ilmale suudabki vastu panna!

Vigadest tuleb rääkida. See viib elu edasi. Kuid pühapäeva hommikul raadiost kuuldu kõrval tasuks mõelda sellelegi, et tuhandeist on vaid mõni üksik, kes töötada ei viitsi ja ei taha ja ei ole harjunud. Vaatamata põrgulikult raskele sügisele aitab mitme tuhandene tudengiparv kartuli talve eest varju panna. Ja vähe on halisejaid. Ja reedest reedeni on veel paljudel käed mullased.

Plussid ja miinused liidetakse kokku pärast kõikide kursuste kolhoosist naasmist.

RAIMU HANSON

*

Kõik eelmises lehes kuulutatud üritused jäid ära. Nüüd teeb otsa lahti tuleval nädalal meie klassikalise muinasteaduse muuseum, kes tähistab oma 175. tegevusaastat (vt. 3. lk.). Ja ega vahepeal ülikooliski nii vaikne ole olnud, kui paistab.

Majandusgeograafidel käisid külas kolleegid Saksa DV TA Geograafiainstituudist, kellega neid koostöösidemed seovad. Leipzigis asuvast Noorsoouurimise Keskinstituudist külastas ülikooli dr. K. Starke. Ta juhib Leipzigis üliõpilasprobleemide uurimist.

Need kaks fotot teadustavad partei ja valitsuse järjekordsest hinnangust tublile tööle. 70. sünnipäeval autasustati pikaaegse viljaka teadusliku ja pedagoogilise töö ning aktiivse ühiskonna töö eest üldkirurgia kateedri professorit, Eesti NSV teenelist arsti **Ants Rullit** ENSV Ülemnõukogu Presiidiumi aukirjaga. Juubilar pälvis aukirja ka linna partei- ja täitevkomiteest. Sama aukiri anti seoses 50. sünnipäevaga sisuka teaduslik-pedagoogilise ja ühiskonna töö eest loogika ja psühholoogia kateedri dotsendile Aino Lungele. Teine mees pildil, senine kaugõppeprorektor, kelle ametinimetus on nüüd õppeprorektor (NB! ülikoolis töötab kaks õppeprorektorit) **Valter Haamer** kannab teenete eest noorte õpetamisel ja kommunistlikul kasvatamisel ENSV teenelise õpetaja aunimetust.

Komsomolikomiteesse kogunesid eile õhtupoolikul kõikide II kursuste komsomoliaktivistid (pärast kuuajast maatööd jätkus II kursustel esmaspäevast taas oma põhitöö). Räägiti tehtud põllutöödest ja saabuvast konstitutsiooni päevast, tööplaanide tegemisest ja komsomolidistsipliinist. Tuletati meelde, et kõik liikmemaksud peaksid laekuma täpselt selleks ettenähtud aegadel.

VARJE SOOTAK

Autasustamisi

* ANTS RULLI

* VALTER HAAMER

Ministri käskkiri

ENSV KKEH minister autasustas keemiaosakonna üliõpilast ALAR KÜLMA tubli töö eest EÕM-78 Tartu rajooni töö- ja puhkelaagri komandörina.

Rektori käskkiri

Seoses hea tööga üliõpilaste vastuvõtukomisjonis avaldab rektor kiitust dotsent ARVED JENTSILE, õppeosakonna vanemmetoodikule MEELI REINVELTILE, majandusküberneetika ja statistika kateedri vanemlaborandile NIINA SUVELE, majandusgeograafia kateedri vanemlaborandile TIIU ROOTSLASELE, kriminaalõiguse ja -protsessi kateedri laborandile MARGE MARTSONILE ning anorgaanilise keemia kateedri vanemtehnikule SIRJE ROHTLALE.

Rektor õnnitles

60. sünnipäeva puhul aeroionisatsiooni ja elektroaerosoolide labori vaneminseneri ALEKSANDER KIRMI ja 50. sünnipäeva puhul füüsilise geograafia kateedri vanemlaboranti VALLI KOORITSAT. Rektor avaldab juubilaridele tänu eeskujuliku töö eest ning soovib indu ja edukust edaspidiseks.

Tänu

Rektor tänab rahanduse ja krediidi kateedri juhatajat prof. RAIMUND HAGELBERGI ja vanemõpetajat HELI RUUSSAART rahanduse ja krediidi eriala lõpetajate kokkutuleku väga hea organiseerimise eest ja vanempeparaator LEA TRIKKANTIT 25-aastase kohusetundliku töö eest TRÜ Teadusraamatukogus.

VIIMASED AASTAD

✣ Psühhiaatriaringi liige, II kursuse üliõpilane Lembit Allikmets ÜTÜ X konverentsil 1956. aastal.

(Järg eelmises lehes ilmunule.)

PSÜHHIAATRIARING

on oma asutamisest peale 1950. a. püüdnud arendada psühhiaatriahuvilistes kliinilist mõtlemist ja huvi teadustöö vastu. Ringi asutamise initsiaatoritest (H. Kadastik ja K. Aru) ja ka enamikust hilisematest ringivanematest on saanud tunnustatud spetsialistid-psühhiaatrid (M. Värk, A. Haug, V. Jänes jt.). Kunagised aktiivsemad teadustöö viljelejad on tänased lugupeetud õppejõud ülikoolis (L. Allikmets, M. Saarma jt.).

Nüüd, mil ringi juhatab juba 20. vanem, on olemas kindel kodukord ja töövormid. Töökoosolekud teadusliku ettekande ja haigusjuhu demonstratsiooniga toimuvad vähemalt kaks korda kuus. Hea maine on üliõpilaskonnas saanud ringidevahelised koosolekud, kus arutatakse mitme eriala piiril seisvaid probleeme. Töökoosolekute suur külastatavus ka teiste teaduskondade üliõpilaste poolt räägib ettekannete temaatika aktuaalsusest.

Viimastel aastatel on ringis 25—30 üliõpilast, kes kõik osalevad teaduslikus uurimistöös. Uurimistööde temaatika on olnud mitmekesine ja tihedalt seotud kateedri, probleemlaboratooriumi ja baashaigla uurimistööde temaatikaga. Nii on loomeksperimendis püütud selgitada psühhofarmakonide toimet ja psüühiliste häirete tekkemehhanisme.

Edukamateks võistlustööde autoriteks on V. Sergejev viie tööga, M. Saarma nelja tööga, L. Allikmets ja A. Michelson kumbki kolme tööga. L. Mehilase kaks võistlustööd (üks kaasautorluses M. Lintsiga) on üleliidulisel üliõpilastööde konkursil autasustatud medaliga.

Senini on psühhiaatriaringi üliõpilased pidanud üle 400 teadusliku ettekande, teinud üle 50 uurimusliku ja ligi 40 referatiivset võistlustööd. See tähendab, et ring on andnud rohkem kui 100-le oma liikmeskonnast teadusliku töö materjali kogumise ja vormistamise oskuse, enam kui 600 üliõpilasele teadusliku ettekande koostamise ning esitamise kogemused.

Me ei ole seadnud eesmärgiks kõikidest liikmetest kasvatada psühhiaatreid, küll aga on viimaste aastate rõhuv enamik noori psühhiaatreid võrsunud psühhiaatriaringist.

ÜTÜ on kujunemas omamoodi fakultatiivkursuseks, kust iga üliõpilane vastavalt oma võimetele saab esialgsed kogemused teadustööks ja treenib oskust näha patsienti kõigi tema inimlike hädadega.

LEMBIT MEHILANE,
arstiteaduskonna ÜTÜ esimees
1968. aastal

TEADUSKONNAKIRURGIA RING

Teaduskonnakirurgia ring on teaduskonnas üks vanemaid. Selle loomise mõte sai alguse niinimetatud «kliiniku päevadest», mil arstid ja kirurgiast huvitatud üliõpilased kogunesid kateedrijuhataja prof. A. Linkbergi kabinetti, et arutada päevakohaseid probleeme. Ühest sellisest koosviibimisest kujuneski 1946. aasta sügisel ringi asutamiskoosolek.

Ringi töö temaatika on 32 tegevusaasta jooksul haaranud kõige mitmekesisemaid küsimusi, alates apendektoomiast ja lõpetades südame pärgarterite plastiliste operatsioonidega. Meie vilistlastest on võrsunud üle 20 meditsiinikandidaadi ja 10 meditsiinidoktorit: E. Tünder, K. Põder, U. Sibul, V. Rätsep, H. Tikko, E. Sepp, M. Purde, J. Männiste, L. Roostar, T. Sulling.

Teaduskonnakirurgia ringi töösuunad ühtivad põhiliselt kateedri teadusliku uurimissuundadega, millest esikohal on veresoonte haiguste diagnoosimine ja ravi. Veresoontekirurgia kui iseseisev kirurgia eriharu meie vabariigis ongi õieti välja kujunenud meie ringi kasvandike entusiastliku tegevuse tulemusena. Viimasel aastakümnel on eriti aktuaalseks muutunud südame isheemiatõve operatiivne ravi ning selles osas on palju ära teinud ka Tartu kirurgid. Meditsiinidoktor T. Sullingu poolt juhatatav veresoontekirurgia probleemlaboratoorium, mis avati teaduskonnakirurgia kateedri juures 1. novembril 1969, on andnud ka üliõpilastele soodsad võimalused teadustöö tegemiseks. Nefroloogiast huvitatud üliõpilased töötavad tehisneeru keskuse ning meditsiini kesklaboratooriumi nefroloogia sektori juures, mis tegelevad ägeda ja kroonilise neerupuudulikkuse diagnoosimise ja ravi küsimustega.

Lastekirurgia sektsioon alustas aktiivset tegevust 1966. aastal dots. U. Reino juhendamisel. Põhilisteks uurimissuundadeks on neerude anomaalia diagnostika ja operatiivne ravi lastel, samuti mädase kirurgia küsimused (sepsis, peritoniit, osteomüeliit). Tihe koostöö on lastekirurgia sektsioonil pediaatria ringiga.

Üldkirurgia valdkonnas tegeldakse sapiteede kirurgiliste haigustega (juhendaja assist. D. Kuldeva), ägeda pankreatiidi ja ileuse ning mao ja [illegible] sõrmiksoole haavandtõve kirurgilise ravi küsimustega.

Juba aastaid on teaduskonnakirurgia ring kuulunud arstiteaduskonna ÜTÜ parimate hulka. Ajavahemikus 1946—1978 on ring esitanud üle 100 võistlustöö, neist 65 on pälvinud ülikoolisisesel konkursil esimese auhinna. Vabariiklikule üliõpilastööde konkursile on pääsenud kokku 29 uurimust, neist on esimese preemia saanud 11, teise preemia 8 ja kolmanda 10 tööd. Üleliidulisest konkursist on meie ringi liikmed osa võtnud 9 tööga. Edukamateks on olnud 1974. aastal H. Pagi, L. Pärn ja I. Lohk, kellele kuulus medal «Parima üliõpilase teadustöö eest.»

Möödunud õppeaasta lõpuks oli teaduskonnakirurgia ringis 31 liiget, kes esitasid kevadise ÜTÜ konverentsi raames 32 ettekannet. Paremate autoriteks olid üliõpilased A. Arro, K. Kägo, T. Meren, R. Labotkin, I. Kolts ja M. Viigimaa. Traditsiooniliste ringisiseste koosolekute kõrval on toimunud ka ühiskoosolekuid Kirurgide Seltsi ja pediaatria ning sisehaiguste ringiga.

Teaduskonnakirurgia ringil on tema eksisteerimisperioodi vältel kujunenud välja rida traditsioone. Nii tähistame me alates 1961. aastast iga viie aasta järel ringi aastapäeva piduliku konverentsiga, millele järgneb kohtumine vilistlastega. 1976. aastal, mil meie ring jõudis auväärsesse neljandasse aastakümnesse, osales juubelikonverentsil ka ENSV tervishoiuminister prof. V. Rätsep, kes on meie ringi vilistlane.

1964. aastal said alguse iga-aastased pidulikud koosviibimised sügis- ja kevadsemestril koos ÜTÜ veteranide, õppejõudude ja kliiniku kollektiiviga. Seal antakse aktiivsetele ringi liikmetele ülikooli lõpetamisel üle hõbeskalpell, mis veel paljude aastate järel meenutab esimesi samme teaduserajal *alma mater*'is. Nendele ringi vilistlastele, kellele on omistatud meditsiinidoktori kraad, antakse üle kullatud teraga skalpell, professoriks saamise korral aga kuldne.

Alanud õppeaastalt soovib ringi juhatus tublit täiendust uute ringi liikmetega ning vanadelt senisest veelgi aktiivsemat kaasalöömist.

Ringivanem
ANTS PAAPSTEL,
V k.

FARMAKOLOOGIARING

on arstiteaduskonnas üks nooremaid ÜTÜ ringe, professor Lembit Allikmetsa juhendamise all sihikindlalt tegev alles viiendat aastat. Aga hakatuseks teadusharust endast.

Farmakoloogia võib tinglikult jaotada eksperimentaalseks ja kliiniliseks, viimasega tegelevad kõik klinitsistid. Kui varem oli nii, et põhiliselt empiiriliselt saadud andmeid teoretiseeriti, siis nüüd on teooria kogemusest ette jõudnud, käies siiski samal ajal seaduspäraselt praktikaga käsikäes. Kaasajal on meditsiinis üks kiiremini arenevaid valdkondi psühhofarmakoloogia. Selle haru teadurid uurivad ja töötavad välja inimese psüühikat mõjutavaid aineid ning muidugi uuritakse ka ajupiirkondi, millesse psüühikat mõjustavad ained toimivad. Tähtis on teada, kuidas nad mõjuvad, ja leida nende uuritavate ainete hulgast sellised, mis oleksid efektiivsemad psüühiliste haiguste ravis, kuid mõjustaksid inimese psüühikat ka teistes selleks vajalikes situatsioonides.

Just psühhofarmakoloogilised probleemid on praegu ringi peamiseks huviobjektiks. Siin uuritakse:

1. Neuroleptikumide toimemehhanisme. Neuroleptikumid on ained, mis mõjuvad pidurdavalt ajuprotsessidele. Neid kasutatakse mitmesuguste psühhooside raviks psühhiaatria kliinikus ning nad on ka anestesioloogide poolt hinnatud preparaadid.

2. Trankvilisaatorite toimemehhanisme ja uut tüüpi trankvilisaatoreid, mis on gamma-aminovõihappe derivaadid. Trankvilisaatorid on laialdast kasutamist leidnud meditsiinipraktikas oma rahustava toime tõttu.

3. Mediaatoorsete süsteemide vastastikust toimet. Mediaator on aine, mis kannab närviimpulsi ühelt närvirakult teisele või efektoorse organi rakkudele.

Põhiline on eksperimentaalne uurimismeetod. Töös rakendatav metoodika on igati ajakohane: aju elektriline stimulatsioon, ainete otsene manustamine ajustruktuuridesse, elektroentsefalograafia jne.

Eelnevalt rittaloetud erialatermin ei peaks tusa tõstma, sest jutt käib tulevastest arstidest (teadlastest). Öeldakse ju ka, et kirjutajal olla käsi tindine ja kaevajal jalg mullane.

Et ring on teadusalal mõjusat tööd teinud, seda tõendavad 5 medalit üleliidulistelt konkurssidelt. Medalitunnustuse said Lembit Mehilase, Mart Lintsi, Aleksandr Žarkovski ja Sirje Marki tööd. Nüüdseks on autorid õpingud lõpetanud. Lähim möödanik on vaid diplomeid toonud. See annab aluse arvata, et üleliidulisel tasemel on konkurents tihedamaks muutunud.

Ringi liikmed on olnud farmakoloogia kateedri teadlaste publitseeritud materjalide kaasautoreiks ning on viimasel ajal osa võtnud ka kateedri plaaniliste ning lepinguliste tööde täitmisest. Vaatamata sellele, et farmakoloogia on arstiteaduskonna õppeplaanis III kursusel, on võimalik ringis kaasa lüüa ka varem. Lisaks teadustöö oskustele saab siit head eelteadmised õppeainest, mille tundmine igale tulevasele arstile hädavajalik. Traditsiooniks on kujunemas, et liikmeks võib end lugeda pärast ettekannet mingil kas soovitatud või siis enda valitud teemal.

Ringi koosolekuid peetakse koos Eesti Farmakoloogide Seltsi ja kateedri koosolekutega. Ühel nädalal on ettekanded ringi poolt, teisel nädalal kateedri töötajatelt.

Sellel semestril toimuvad koosolekud neljapäeviti kell 17. Kellel huvi asja vastu, saab täpsemat informatsiooni farmakoloogia kateedrist.

Farmakoloogiaringiga käis tutvumas
MEELIS LOKK,
žurnalistika II k.

Arsti-teaduskond

VIIS PÕHIPROBLEEMI 25 ÕPPEAASTAST

Spetsialistide ettevalmistamisega kaubandusökonoomika ning rahanduse ja krediidi erialal alustati TRÜ-s 1. septembril 1954. aastal. Praegu, 25. õppeaastal töötavad lisaks vanadele ÜTÜ erialaringidele (kaubandusökonoomika ja rahandusring) veel kaks uut — majanduskiberneetika ja raamatupidamise ringid. ÜTÜ tööd juhendasid tolleaegsetes ringides prof. K.-F. Sauks ja prof. R. Hagelberg. Järgnevalt nende meenutusi möödunust ja arvamusi tänapäeva ÜTÜ tööst.

Mis on muutunud üliõpilasteaduse uurimisobjektis 25 õppeaasta jooksul?

Prof. R. H.: Üliõpilasteaduse ja kateedri uurimissuunad on enam kooskõlas. Üliõpilasteadurid aitavad üha rohkem kaasa kateedri uurimisteemade probleemide lahendamisele. Ka uurimisobjekt on muutunud konkreetsemaks, uurimismeetodid ja kasutatav tehnika on täiustunud, mistõttu paljude uuringute tulemused on soovitatud praktikasse juurutada.

Prof. K.-F. Sauks: ÜTÜ tööd tegid tol ajal põhiliselt entusiastid, kes leidsid ise endale teema. Seega piiritles uurimisobjekti rohkem uurija ise. Tänu juhendaja abile saime väga tugevaid töid, mida saatsime mitmetele konkurssidele. Praeguses informatsioonitulvas on üliõpilasteaduril raskem orienteeruda ja ta vajab enam juhendaja abi, kas või uurimisobjekti esialgsel piiritlemisel.

Mis iseloomus ab üliõpilasteadurit?

Prof. R. H.: Et uurimisobjekt oli vabalt valitud, said tolle aja üliõpilased ka rohkem iseseisvalt hakkama. Näit. V. Aron (praegune rahandusministeeriumi valitsusejuhataja) uuris üliõpilaste eelarvet (isiklikku rahalist büdžetti). Suurt iseseisvust on üles näidanud ka praegused TRÜ lõpetanud, kes on üleliiduliselt üliõpilastööde konkurssidelt võitnud medali (rahanduserialalt K. Kanepi) ja diplomid (rahanduserialalt N. Denissova, N. Jurtšikova, majanduskiberneetikud V. Tamm, J. Reiljan, S. Krause, T. Sildmäe).

Kõiki üliõpilasteadureid ei saa siiski mõõta ühe mõõdupuuga. Ühed teevad teadust sisemise kutsumuse, teised mitmesuguste stiimulite, kolmandad ÕUT-i plaanidest tulenevate nõuete pärast. Kõige perspektiivikamad on need, kes juhinduvad kutsumusest.

Prof. K.-F. Sauks: Praegu esitab iga ring oma töö tulemused maksimumnäitajates. Nende näitajate taha mahub nii edukaid kui ka päris keskpäraseid üliõpilasteadureid. Kuid eks meie töö eripära seisnebki selles, et jõuda iga üliõpilaseni ja anda endast võimalikult palju. Vastavalt võimetele tuleb leida üliõpilasteaduritele ka teemad. Huvipakkuvaid teemasid on alati olnud ja on ka praegu.

Mis iseloomustab üliõpilasteadurite juhendajaid?

Prof. R. H.: Praegu muidugi kõrgem kvalifikatsioon. Majandusteaduskonnas on kõigist õppejõududest teaduslik kraad 43,2 protsendil. See on teaduslik potentsiaal, millega uurimistööd on jõudnud nii üleliidulisele kui ka rahvusvahelisele tasandile. Peale selle on juhendaja oma ala suur spetsialist. Varem, kui teemade ring oli laiem, tuli tegelda ka endale vähem koduste teemade juhendamisega.

Tahaks rõhutada, et juhendaja roll seisku ikkagi eelkõige sisulistes

✣ Prof. Raimund Hagelbergi esinemine ÜTÜ ringides on alati olnud oodatud sündmuseks 25 õppeaasta jooksul.

nõuannetes. Tagantsundija funktsioon toob kahju loomingulisele töönsesuhtumisele. Viimane on noore teadlase kujunemisel peamine.

Prof. K.-F. Sauks: Tolleaegsetest edukatest üliõpilastööde juhendajatest on saanud väga edukad väitekirjade juhendajad ja aktiivsed teadurid (näiteks akadeemik A. Köörna, prof. V. Türk, teadusprorektor prof. H. Metsa jt.). Eraldi tuleks peatuda prof. U. Mereste tööl meie teaduskonnas aastail 1954—1964. Tänu tema eestvedamisele kujunes meil tolleaegsetest ÜTÜ aktivistidest tugevakoosseisuline statistika-õppejõudude koosseis (dots. A. Isotamm, dots. J. Vainu jt.). Prof. U. Mereste isiklik eeskuju, töövõime ja suhtlemisoskus tõmbasid üliõpilasi kaasa teadustöösse. Hästi laabub töö siis, kui üliõpilasteadur näeb oma juhendajas vanemat, suurte kogemustega kolleegi ja sõpra. Administreerimine siin asjale kasuks ei tule.

Milline on ÜTÜ osa teaduslik-pedagoogilise kaadri järelkasvu kindlustamisel?

Prof. R. H.: Praegused õppejõud-teadurid olid kõik omal ajal ÜTÜ aktivistid. Rahandusringis esinesid sageli praegused dots. A. Susi, dots. J. Pikk, vanemõpetajad M. Sõrg, H. Ruussaar jt. Ring ei sulgu meiega. Meie ÜTÜ ringidest on saanud järelkasvu teised õppe- ja teadusasutused nagu TPI (dots. A. Tammeraid, dots. Ü. Rooma), Teaduste Akadeemia Majanduse Instituut (sektorijuhataja O. Lugus, vanemteadur L. Kubjas), Majandusmatemaatika Keskinstituut (majanduskandidaadid R. Malmsaar, A. Kallisaar) jmt.

Prof. K.-F. Sauks: ÜTÜ ringid on koht, kus tänane üliõpilane saab näidata oma huvi ja kalduvust teadustööks. Just ÜTÜ töö kaudu näitasid end tublidena praegused dotsendid P. Viires, A. Siimon, M. Miljan jt., keda tol ajal kutsuti tööle või aspirantuuri. Mitmetest ÜTÜ ringi ettekannetest on välja kasvanud kursuse- ja diplomitööd ning koguni väitekirjad (A. Siimon, J. Anderson jt.).

Milline nägi välja tsükkel «teadusuuring — praktika» siis ja praegu?

Prof. R. H.: Päris alguses toimusid elavad arutelud ringide koosolekutel, abi praktikale oli tagasihoidlik. Nüüd on abi praktikale tunduvalt suurenenud, sest enamik töid tehakse praktikast tulevate soovituste kohaselt ning suunatakse samasse ka juurutamiseks. Diskussioonikoosolekuid on vähem ning nad on vähem elavad. Oma osa on siin enam spetsialiseeritud töödel, kus teised saavad vähem kaasa rääkida.

Prof. K.-F. Sauks: Iga neljas diplomitöö (mille seisukohti on arutatud juba varem ÜTÜ tööna ringides) suunatakse meil igal aastal praktikasse juurutamiseks. See näitab, et meie üliõpilasuuringutel on suur praktiline väärtus. Head tööd on eriti kaugüliõpilastel ja nende uurimistulemused jõuavad kiiremini praktikasse, sest sageli on nad uurinud oma tööalaga seotud probleeme. Nii on see praegu. Muidugi, paarkümmend aastat tagasi olukord nii hea ei olnud, kuid laialdast huvi pakkusid ka tol ajal lahendatud probleemid (tööviljakusest, tööaja kasutamisest jt.). Praegu on ÜTÜ tööde publitseerimisvõimalused head (antakse välja ÜTÜ tööde kogumikke TRÜ rotaprindil), kuid paarkümmend aastat tagasi avaldasid üliõpilased oma uurimistulemusi väga agaralt ajakirjanduses. Nüüd selletaolisi kirjutisi ajalehes konkreetse ökonoomika valdkonnast üliõpilastelt peaaegu enam ei näegi.

Jutuajamise kirja pannud
dots. VAMBOLA RAUDSEPP,
majandusteaduskonna
teadusprodekaan

KILDE

Uurimistemaatikaks on olnud viimase 15 aasta jooksul «Majandusanalüüsi ja planeerimise metoodika». Selle põhiprobleemi uurimisega on hõlmatud kõik teaduskonna 5 kateedrit ja 4 ÜTÜ ringi, ligikaudu 80% õppejõududest ning kõik teadurid.

Teaduslikud sidemed on teaduskonna ÜTÜ-l 40 NSV Liidu kõrgkooliga, peale selle nelja välisriigi kõrgkooliga.

Aktiivsemad **ÜTÜ ringide töö suunajad** on olnud prof. R. Hagelberg, prof. K.-F. Sauks, prof. H. Müür, dots. K. Parvel, dots. P. Viires, dots. Ü. Kauer, dots. E. Ulst, dots. H. Pauts, dots. M. Miljan, v.-õp. V. Järve jt. (Järg 4. lk.)

Majandus-teaduskond

Sellel lähiminevikust pärit pildil näeme äsjast komsomolisekretäri Kalle Liivi ja komsomoli linnakomitee esimest sekretäri Andres Raad (paremal). Antakse üle ELKNÜ Tartu Linnakomitee tänukiri nr. 1.
JÜRI LAANE foto

EKP TRÜ komitees

✻ 25. septembri istungil kuulati komsomolikomitee asesekretäri Mercedes Penti informatsiooni suvemaleva ja ehitusmaleva tööst. TRÜ on oma ülesanded EÜE ees täitnud: ettevalmistusperioodil komplekteeriti malevasse 700 üliõpilast, neist funktsionääre 38 rühmale, samuti kõikide rühmade arstid. Korraldati kaadriõppusi, kevadised EÜE päevad, võeti osa seminarlaagrist Viljandis jne. Tartu regiooni (komandör Ü. Langel, komissar M. Pent) kureerida olid Lõuna-Eesti rajoonid. Kapitaalehitustöid tehti 1,9 miljoni rubla eest. Sotsialistlik kohustus jäi sel aastal napilt täitmata. Põhjuseks peale halbade ilmade oli ka mõnel pool soovida jätnud organiseerimistöö. EÜE sektoril tuli komplekteerida ka Gagarini, Kamtšatka, Ungari (2) ja Poola rühmad. Ülemalevalisel kokkutulekul saavutas Tartu rajoon esikoha. Tublit tööd tegid samuti suvemaleva kaks vahetust.

✻ Istungil kinnitati ajalehe «TRÜ» sügissemestri tööplaan.

TRÜ AUKIRI ÕPPETEHNIKA OSAKONNA JUHATAJALE VOLDEMAR KIISILE

Tartu Riikliku Ülikooli rektoraat ja ühiskondlikud organisatsioonid ning kogu ülikooli kollektiiv õnnitlevad Teid 60. sünnipäeval ja avaldavad Teile kui eeskujulikule töömehele ning oma erialal tunnustatud spetsialistile sügavat lugupidamist.

Alates 1951. aastast töötate ülikoolis, see on nagu Teie noorpõlve unistuse kaudne täitumine kõrgkooli osas. Teie tulite siia mitte õppima, vaid õpetama. Hinnatavad on Teie teadmised ja imeteldavad oskused elektroonika alal. Teie teeneks on ülikoolis tõlkevõimendusseadmete rajamine, uute telefoniliinide ehitamine ja olemasolevate korrashoid, ülikooli suursündmuste helisalvestamine ja palju muud. Teie olete mitmete keeruliste aparaatide leiutaja ja kaasleiutaja. Olete ülikooli õppeprotsessi tehnifitseerimise alustoeks.

Eeskuju andev on Teie abivalmidus ka ülikooli baaskoolidele nende õppeprotsessi tehnifitseerimisel. Vaatamata suurele töökoormusele olete aastaid osalenud aktiivselt juhtivas ühiskondlikus tegevuses. Teotahtelise inimesena olete pälvinud meie tänu ja austuse.

Soovime Teile tugevat tervist, raugematut indu ning energiat edaspidiseks edukaks tegevuseks meie *alma mater*'i ja tema kasvandike hüvanguks.

* * *

ENSV KKEH Ministeerium autasustas Voldemar Kiisi aukirjaga.

Klassikalise muinasteaduse muuseumi juubeliürituste kava

Neljapäeval, 11. oktoobril

kl. 11 aktus aulas;

kl. 19 prof. K. Morgensterni mälestuse austamine muuseumis;

kl. 20 ansambli «Hortus Musicus» kontsert aulas.

Reedel, 13. oktoobril

kl. 10 kartseri ekspositsiooni avamine peahoones;

kl. 12 muuseumi käsitlevate filmide näitamine.

▼

Kes siis on meie ülikooli ühe kauaima paiga juubelil külalisteks? Eelkõige muidugi kogu alma mater*'i pere, ent kutsutud on esinda ad nii linna kui ka vabariigi keskasutustest. Saabuvad külalised Ermitaažist, kellega muuseumil tihedad ja asjalikud sidemed juba 66 aastat, Tretjakovi galeriist, Puškinimi. muuseumist Moskvast, NSV Liidu Kõrgemate Koolide Muuseumide Teaduslik-Tehnilisest Nõukogust, humanitaarkallakuga ülikoolide muuseumidest üle terve Liidu (Moskva ja Harkovi ülikoolide juures on vastavad kateedrid), Leningradi Kunstnike Liidust ja mujalt.*

Meie ülikooli muuseum on Nõukogudemaa kõrgkoolides ainulaadne ja vanim. Midagi samalaadset on Leningradi Kunstiakadeemias ja Puškini-nim. muuseumis. Kunagi loodi ta ülikooli kunstimuuseumina. Tegelikult on muuseumi kogu märksa arvukam, kui hetkel eksponeeritud (välja on pandud umbes 400 teost), sinna kuulub peale skulptuuride ja graafika ka maale, mööblit ja palju muud (kokku umbes 30 000 eset). Kuid on lootust, et muuseum saab ruume juurde.

Juubelipidustuste raames avatakse muuseumi filiaalina endine üliõpilaskooli kartser. Seal on täielikult taastatud üks ruum kunagise sisustusega ja restaureeritud kartseripäevi istunud tudengite joonistused seintel. Teises ruumis on näha endisaegseid fotosid ja materjale kartseri kohta. Kartseri staatuut pole veel täpselt määratletud, kuid ilmselt jäävad teatud nädalapäevad ülikoolirahvale külastamiseks, ülejäänud aga mujalt Tartusse sõitnud turistidele.

Juubelipidustustel näidatakse ka filme muuseumist. Peaaegu kõik meie kodumaa filmistuudiod on siin filminud, kes õppe-, kes dokumentaal- või muid filme. Programmis moodustavad eraldi osa ka telefilmid.

Klassikalise muinasteaduse muuseumi juhataja
ÕIE UTTERIGA
ajas juttu
MART RIIKOJA

Täisikka jõudmise aegu

Nooruk saab täisealiseks umbes kahekümne eluaasta jooksul. Kui palju läheb aga aastaid, et üks asutus või allasutus täisealiseks saab? Oleme harjunud inimlike mõõdupuudega ja seepärast võiksime sellest sügisest peale lugeda ka eksperimentaalfüüsika kateedrit täisealiseks. Mõni aeg tagasi kogunes kateedri ja selle juures töötava elektroluminestsentsi ja pooljuhtide laboratooriumi pere ühisele pidulikule koosolekule, kus tuletati meelde mõõdunut ja arutati perspektiive.

Kateeder alustas tööd 1958. aasta sügisel praeguse ENSV TA presidendi K. Rebase juhtimisel. Paar aastat hiljem kateedri juhataja vahetus, kuigi juhataja nimi jäi praktiliselt endiseks. Samal aastal loodi kateedri juurde ka elektroluminestsentsi ja pooljuhtide probleemlaboratoorium.

Uue õppeallüksuse loomise eesmärgiks oli füüsikute ettevalmistuse parandamine, eksperimentaalse töö intensiivistamine osakonnas ning õppejõudude kvalifikatsiooni tõstmine.

Kateedri juures on eriala omandanud peaaegu pooled sõjajärgselst füüsikaosakonna lõpetanuist. Õppetöös on kateeder tuginenud olulisel määral teaduslikule tööle ja suunanud üliõpilasi julgelt iseseisvale uurimistööle koos õppejõudude ning vabariigi mitmesuguste asutuste teadurite ja praktikutega. Rakendatud õppetöö vormid olid juba kateedri loomisest peale mõneti analoogilised praegu palju reklaamitud Moskva Inseneerifüüsika Instituudi meetoditega. Selle tulemusena kohanesid üliõpilased kiiresti oma töökohtadel. Tihe koostöö kursusetööde, eripraktikumide, diplomitööeelse praktika ja diplomitööde käigus mitmesuguste füüsikuid tarbivate asutustega tagas kateedri eduka tegevuse. Selline meetod noorte spetsialistide ettevalmistamisel on ka tulevikus kateedri töö aluseks.

Oluliseks panuseks on kateedri õppejõudude intensiivne õppemetoodiline ja teaduslik-metoodiline töö. Rea aastate jooksul on publitseeritud palju metoodilisi uurimusi ning üle poolesaja õppevahendi. Teaduse ja tehnika arenedes muutub regulaarselt loengukursuste nomenklatuur. Nii näiteks hakati seoses laserite loomisega kohe lugema ka vastavat erikursust. Julgelt kasutatakse õppetöös kaasaegset arvutustehnikat.

Kateedri õppe-teadusliku kaadri tuumikuks on tema veteranid dotsendid A. Pae, L. Uibo, L. Tuvikene, A. Haav, U. Nõmm. Kõik nad on oma teadusliku kraadi ja kutse saanud kateedris töötades. Nooremad õppejõud, kellel kõigil on teaduslik kraad ja kutse, on meie oma kasvandikud. Kahjuks paljud kateedris teadusliku kraadini kasvanud noored on pidanud õnne otsima teistes asutustes ja kateedrites. Neid mehinaisi on kaugelt üle tosina. Nemadki on praegu hinnatud teadlased ja pedagoogid.

Kateedri töös on kujunenud terve rida teaduslikke suundi. Uue materiaalse baasi ja sisu on saanud ülikooli traditsiooniline suund: röntgenstruktuuranalüüs. Elektroluminestsentsi uurimistest kasvas välja tugev elektroluminestsentsi ja pooljuhtide laboratoorium, mille töö sai tänavu kõrge hinnangu kvalifitseeritud kontrollkomisjonilt. Elektromeetria suund kujunes O. Saksa juhtimisel iseseisvaks laboratooriumiks. Intensiivselt ja kõrgel teaduslikul ning eksperimentaalsel tasemel areneb radiospektromeetria. Väga tihedad sidemed praktikutega on mehhanokeemia uurijatel.

Kateedri ning elektroluminestsentsi ja pooljuhtide laboratooriumi kollektiiv on publitseerinud sadu artikleid nii kodu- kui välismaistes väljaannetes. Teaduslikel komandeeringutel on sõlmitud sidemeid õpetlastega kogu maailmast. On ehitatud enam kui miljoni rubla eest unikaalset teaduslikku aparatuuri. Meie kollektiivi poole pöördutakse sageli arvamuse saamiseks nii väitekirjade kui ka teiste tööde kohta. Kateedri õppejõud moodustavad ülikooli optika eriala kaitsmise nõukogu tuumiku.

Teadustööl pole aga piire. Veel on palju võimalusi materiaalse baasi ja teaduslike sidemete tugevdamiseks. See on järgnevate aastate töö.

Kateedri liikmed on ka aktiivsed ühiskondliku ja kasvatustöö tegijad. Meie hulgas on staažikaid poliitringide juhendajaid. Füüsikaosakonda esindavad TRÜ parteikomitees juba palju aastaid eksperimentaalfüüsika kateedri kommunistid. Enamik õppejõude on olnud juba 10—15 aastat kursusejuhendajad. Füüsika-keemiateaduskonna mõlemad prodekaanid on meie kasvandikud. Oleme andnud soovituse paljudele noortele NLKP liikmeks astumiseks. Aktiivse ühiskondlik-poliitilise tööta pole noortest võimalik häid spetsialiste kasvatada.

Ülaltoodu põhjal võime öelda, et kateeder sai täisealiseks ka oma töö ja tegude, mitte ainult aastate poolest. Ees seisab küpsemise ja meheikka jõudmise aeg. Kogu kollektiiv püüab anda oma parima, et need oleksid veelgi resultatiivsemad kui eelnenud aastad.

KARL-SAMUEL REBANE,
eksperimentaalfüüsika kateedri
juhataja

Pontšikupäevad

«Näe, vahetundki loengute vahele tehtud!» rõõmustab rebane ja ajab koonu suure kella poole püsti — tema käsutuses on 15 minutit! Sçe on aeg, millest sööklas piisab, et mõõta silmadega järjekorra pikkust, see on aeg, millest kohvikus piisab, et heita läbi luugi armunud pilk särisevale omletile ja lõpuks, — vilgas nagu ta on, see esmakursuslane — sellest ajast piisab, et kõhtu kinnitada. Viimaseks on sobivaim paik loomulikult «Sophokles»: järjekord läheb ruttu, raha kulub vähe, madalad võlvitud laed loovad õdusa ja rahuliku meeleolu pealekauba.

Sööklas käib üliõpilane söömas, kohvikus kohvi joomas, «Sophoklesesse» lihtsalt einetamas. «See ongi tavaline einelaud,» ütleb «Sophoklese» juhataja EEVI NEOSTUS, kes on oma ametit pidanud 10 aastat ja nende aastatega jõudnud harjuda nii ülikooli, üliõpilaste kui ka selle tööga. «Juhatamisest üksi jääb väheseks, teha tuleb kõike: müüa, laudu pühkida, ruumegi koristada. Praegu, õppeaasta alguses, toimub õhtuti «Sophokleses» mitut sorti üritusi: tutvumis- ja kohtumisõhtuid, rebaseks löömisi jms., mis kõik nõuavad ka ühe meie töötaja kohalolemist. Viis töötajat meil üldse on. Ühte müüjat ja koristajat oleks hädasti juurde tarvis,» räägib oma muredest E. Neostus ja... naeratab. Aastatega on tulnud seegi harjumus — olla naeratav ja meeldiv.

«Sophoklesel» nagu teistelgi autoriteetsetel asutustel on oma tipptunnid ehk (siin) lihtsalt «pontšikutunnid». Need on väikeste vaheaegadega kella 8.30—12.30, mil ülikooli pontšikumeister Aino Toru jõuab iga päev valmis teha 2000 pontšikut, seda üliõpilaste poolt nõnda nõutavat kaupa. Iga «Sophoklese» külastaja söövat korraga keskmiselt neli pontšikut, harva ka 10.

Kakskteist aastat tagasi oli päevakorral küsimus, kas teha keldris asuvast kolikambrist einelaud või panna välja ülikooli ajalugu tutvustav ekspositsioon. Viimast pole ruumi puudusel tehtud tänaseni, «Sophokles» aga ootab külastajaid viiel päeval nädalas — esmaspäevast reedeni.

MAIRE ÜTT

ENDEL HANG

22. X 1930 — 1. X 1978

Ootamatult lahkus meie hulgast füüsilise geograafia kateedri vanemõpetaja Endel Hang, kauaaegne lugupeetud õppejõud ja hea kolleeg. Kaotasime tubli akadeemilise õpetaja, kellel on geograafiaosakonna arendamisel püsivad teened.

Endel Hang lõpetas meie *alma mater*'i geograafiaosakonna 1954. aastal füüsilise geograafia alal. Sellest ajast peale töötas ta assistendina ja vanemõpetajana geograafia (hiljem füüsilise geograafia) kateedris. Õppejõuna kuulus Endel Hang geograafiaosakonna alustugede hulka, kelleta osakonna tööd nagu ei oskakski ette kujutada. Ta luges paljude aastate vältel ulatuslikke loengukursusi, juhendas välipraktikat ning geograafilisi ekskursioone. E. Hangu põhidistsipliinideks olid geomorfoloogia ning NSV Liidu füüsiline geograafia, kuid tal on tulnud õpetada ka geodeesiat, rakendusgeomorfoloogiat, sooteadust, paleogeograafiat ja Eesti NSV paleogeograafiat. Tema käe all on valminud kümned geomorfoloogilise suunaga kursuse-, diplomi- ja võistlustööd; paljudest neist on hiljem välja kasvanud kandidaadiväitekirjad. Endel Hangu tundsime hea lektorina ning nõudliku ja väga põhjaliku õppejõuna, keda osakonna lõpetanud alati hea sõnaga meelde tuletavad. E. Hang oskas üliõpilasi kaasa tõmmata uurimistööle looduses, kus ta noori mitte ainult ei suunanud ja juhendanud, vaid enamikul juhtudel ka otseselt abistas. E. Hang oli aastaid ÜTÜ geograafiaringi juhendaja ning tal on suured teened üliõpilaste teadusliku uurimistöö organiseerimisel.

Endel Hangu teaduslik töö oli suunatud Eesti NSV reljeefivormide ning nende kujunemise uurimisele. Ta on avaldanud sisukaid töid Eesti jõeorgude morfoloogia ja geneesi, samuti Lõuna-Eesti kõrgustike reljeefivormide ning maastikulise struktuuri kohta. Ta on kirjutanud ENE-le enamiku NSV Liidu füüsilise geograafia alaseid artikleid ning on olnud initsiaatoriks ja aktiivseks osavõtjaks kõrgkooli geograafiaõpikute tõlkimisel ees.i keelde. Endel Hang oli Eesti Looduseuurijate Seltsi looduskaitsesektsiooni ning Eesti Geograafia Seltsi Tartu osakonna esimees. Ta töötas kaasa mitmes erialakomisjonis ning võttis osa paljude teaduslike ürituste organiseerimisest.

Endel Hang oli mehi, kes kunagi ei keelanud oma kaasabi seal, kus seda vaja läks. Ta täitis oma ülesandeid suure kohusetunde ning põhjalikkusega, jättes enda, oma vajadused ja mured alati tagaplaanile. Sellega, samuti oma töökuse ja sirgjoonelisusega pälvis ta kaastöötajate ning rohkete õpilaste sügava lugupidamise.

Endel Hangu tööle akadeemilise õpetajana on kõrgeks hinnanguks see, et paljud tema õpilased jätkavad tänutundes tema tööd sünnimaa reljeefi ja selle kujunemise uurimisel. Teda mäletavad sügavas austuses kolleegid ja õpilased, kogu meie geograafide pere.

RAHVASPORT UUEL ÕPPEAASTAL

Uus õppeaasta toob mõndagi uut meie rahvaspordi liikumisse. Kõike seda arutaski hiljuti TRÜ rahvaspordi komisjon ja leidis, et õppejõududele-teenistujatele, kes aktiivset liikumist kõige enam vajaksid, tuleks leida uusi ja paremaid võimalusi rahvaspordiga tegelemiseks. Pakuti välja uus süsteem liikumisvaeguse likvideerimiseks ja ühiskondliku aktiivi kaasatõmbamiseks. Otsustati, et teaduskonnad hakkavad järjekorras korraldama TERVISE PÜHAPÄEVAKUID.

Korraldaja teaduskond kaalub läbi oma võimalused, koondab aktiivi ja koostab tervistavate ürituste kava. Kava koostamisel tuleb arvestada, et tegevus oleks kõigile jõukohane (vanemaealised, keskealised, noored ja lapsed), uudne, huvitav ja mitmekesine. Kava ise koos osavõtukutsega kõigile teistele teaduskondadele avaldada TRÜ ajalehes või afišširdel, märkides ära ürituste toimumise kohad.

Teaduskonnale, kes koostab kõige huvitavama kava ja võtab pühapäevakutest osa kõige massilisemalt, antakse kevadel üle TRÜ rahvaspordi komisjoni rändauhind.

Ürituse korraldamiseks pakub lahket kaasabi kehalise kasvatuse ja spordi kateeder, rakendades oma šeffe, muretsedes ja laenutades vajaminevaid ruume või inventari.

Nüüd aga sellest, millises järjekorras ja millal toimuvad tervise pühapäevad.

22. okt.	— õigust.	24. dets.	— arstit.
12. nov.	— ühiskonnatead. kateedrid	14. jaan.	— füüsika-keemiat.
		18. märts	— ajaloot.
26. nov.	— majandust.	1. apr.	— filoloogiat.
10. dets.	— matemaatikat.	15. apr.	— bioloogia-geograafiat.

Jaanuarist märtsini on pühapäevakutel vahe, sest igal pühapäeval väljub Tartust suusabuss Käärikule ja seetõttu on loodud võimalus suusatamiseks ja vahetu kontakti leidmiseks loodusega. Et aga ei tekiks olukorda, kus suusabuss sõidab pooltühjalt Käärikule, siis tuleks ka siin kasutada teaduskondade abi väljasõidu organiseerimisel. Nii jaotati suusabussi šeflus teaduskondade vahel järgmiselt:

21. jaan.	— administratiivos.	18. veebr.	— matemaatikat.
28. jaan.	— bioloogia-geograafiat.	25. veebr.	— arstit.
4. veebr.	— filoloogiat.	4. märts	— füüsika-keemiat.
11. veebr.	— majandust.	11. märts	— õigust.

Jääb loota, et kõik teaduskonnad suhtuvad ülalkirjeldatud uuendustesse heatahtlikult, arusaavalt ning teevad kõik selleks, et tervise pühapäevakud oleksid huvitavad, sisukad, osavõturohked ning annaksid tervist ja lusti järgmise nädala töötsükliks.

Lisaks eelöeldule ilmub eelmiste aastate eeskujul ka järjekordne rahvaspordi kalender. Kõik soovid ja ettepanekud selle koostamiseks palume saata kehalise kasvatuse ja spordi kateedrisse.

UNO SAHVA,
TRÜ rahvaspordi komisjoni esimees

Kolm nädalat võõras korteris

1.

ESIMENE PÄEV

Veel olen Tartus ja panen asju kotti. Võtan küll kaasa vaid hädapärase, ometi muutub suur reisikott liiga kõhukaks. Lisaks mahule suureneb koti kaal iga sissepandava esemega geomeetrilises progressioonis. Lootusetu ohkega tuleb midagi välja praakida. Sellest hoolimata jääb käe otsa piisavalt raskust, mis tuletab meelde kõike eelseisvat.

Lõpuks istun bussis. Tegelikult on juba aeg öelda, kuhu nii suure pambu ja veel suurema uudishimu ning põnevusega minek on. Ikka «praksi». Praktikapaika valisid süda ja mõistus talvel palju päevi ning jäid lõpuks peatuma Valgale. Miks? Sellepärast et see linn oli senini õpipoisile tundmatu. Tundmatuse võlu meelitas. Lisaks pole maailma ühe «suurema» saareriigi senine põliselanik Valgamaaga vahetu kogemuse kaudu veel tuttav. Välja tuleb arvata vaid pioneeripõlves tehtud ekskursioon. Just teadliku avastamisrõõmu pärast vaatab üks tudeng nüüd esmaavastamise innuga kuppelmaastikku ja leiab, et siinne ümbrus tundub palju avaram olevat kui tasandikumaastik.

Bussisistuja paneb omaette imeks, et väikesel Eestimaal võib ringi sõita ja vaimustuda kohalikust «eksootikast». Äkki saab selgeks, et tegelikult on ka võõral maal palju asju niisamamoodi kui kodus. Ainult siin me nende võlu ei märka — liiga igapäevane. Veel mõned minutid logistamist mööda äärelinna tänavaid ja selleks korraks on sõit lõppenud.

Pakid hoiule ning ruttu liikuma. Palavus on kohutav. Mis küll saab, kui siin iga päev peaks kuumuse poolest põrgu eeskoda meenutama? Merd lähedal pole, muidu tuleks sealt vähegi jahedamat õhku.

«Vabandage! Kus asub Valga lehe toimetus? ——— Ahah. Kurss on niisiis õige.» Ei kulugi palju aega, kui seisan vana punastest tellistest majamüraka ees. Seinal silt «Ajalehe «Kommunist» toimetus».

«Kas tulete kuulutust tooma?» on esimene küsimus, millega võtab sisseastuja vastu noor mees, kellega koridoris kokku satume.

«Ei, tulin praktikale.»

«Läheme siis toimetaja juurde.» Siin on mind juba oodatud:

«Öömaja on?»

«Ei.»

«Tuttavaid?»

«Ka mitte.»

«Kuidas nii?! Aga meile saadeti paber, kus on selge sõnaga kirjas, et PRAKTIKANT ÖÖMAJA EI VAJA. Me pole öömaja pärast muretki tundnud. Aga küll me selle asja ära korraldame. Nii kaua võiks linnaga tutvust teha.»

Lähen siis linna vaatama. Endal pole küll veel peavarju, kuid seeeest kindel usk, et kõik laheneb. Tunni aja jooksul suutis toimetaja mulle leida nii peavarju kui ajutised leivavanemad.

«Meil tuba tühi, lapsed maal,» võttis jutuotsa üles Taimi Käos, kui õhtul tema poole sammusime.

Ja ei olnudki tarvis elada praktika ajal toimetuses, kuigi just selleks panid õppejõud eelnevalt meie keha ja vaimu valmis. Võib-olla läks selle tõttu midagi praktika romantikast kaotsi, kuid ei kahetse.

LINN

Ulualune olemas, on huvitav heita pilk ka kaugemale. Pärast tööd käisin tihtipeale linnaga tutvust tegemas. Esimesi päevi võõras paigas viibides saad temast (nii igatahes tundub mulle) kõige objektiivsema pildi. Hiljem harjud ja hakkad nii mõnelegi puudusele või algul häirivale nähtusele läbi sõrmede vaatama. Linn muutus üllatavalt ruttu koduseks. Meeldis, et Valga on nii väike; kõrgematelt kohtadelt paistis linna piir alati ära; et siin on üsna palju rohelust, et pruugib vaid jõe äärde luhale minna, kui on tunne, et oled maal. Väike, vaikne, roheline ja kodune. Õhtul tõuseb Pedeli jõe poolt udu ja mähib äärelinna majad õrna vinesse.

EESMÄRK: TUTVUMISNUUSUTUS

Kirjade järgi seisab ees tutvumispraktika. Kolme nädalaga peab saama ülevaate toimetuse tööst. Praktika miinimumprogramm ütleb, et ise tuleb kirjutada vähemalt neli lugu, redigeerida (s. t. siluda avaldamiskõlblikuks) neli pikemat kirjutist kaastöölistelt, lugeda kahe numbri korrektuuri (s. t. otsida enne lehe lõplikku trükkimist kõik vead välja), teha kahe numbri makett (s. t. paigutada ja kujundada vastavalt oma maitsele, tähtsusele ja vajadusele kogu antud lehes ilmuv materjal), olla lehe küljendamise juures (s. t. vaadata oma silmaga, kuidas tinaradadest saavad paberil trükiread). Lisaks võtta osa kogu toimetuse tööst.

(Järgneb)

REET RIHVK

(Algus 2. lk.)

KILDE

Üliõpilasteadureid ja nende juhendajaid iseloomustavad järgmised arvud. Praeguse seisuga on teaduskonnas 612 statsionaarset ja 308 mittestatsionaarset üliõpilast, neid juhendab meie teaduskonnast 44 õppejõudu. Viimastest 43,2% omab teadusliikku kraadi, 34,1% teadusliikku kutset. Nende hulgas on 4 professorit ja 3 teaduse doktorit.

Üliõpilastööde tulemusi, mis on läbi arutatud ÜTÜ ringides, tutvustavad väljaspool ülikooli ligikaudu 50 aktiivset üliõpilaslektorit. Iga neljas konkreetse ettevõttega seotud uurimus suunatakse praktikasse kasutamiseks.

ÖÜT ja ÜTÜ ringide töö on lahutamatud. 1975. aastast ÖÜT-i raames loetav kursus «Teadusliku töö alused» annab üliõpilasteadureile komplekssе ülevaate uurimisprotsessist ning selle juhtimisest. Sellel kursusel on olnud oma positiivne mõju võistlustööde sisukamaks muutumisel.

Ülelidulistelt konkurssidelt on viimase 10 aasta jooksul saadud 1 medal ja 5 diplomit. Medali võitnud rahandusharu üliõpilase Kersti Kanepi töö teema oli seotud rahanduse juhtimise automatiseerimisega. Selle teema alal on rahanduse ja krediidi kateeder NSV Liidu kõrghariduse süsteemis koordineerivaks keskuseks.

Üliõpilasteaduse juhtimine muutub üha komplitseeritumaks, põhiprobleemiks on teemade koordineerimine, teaduslike sidemete korraldamine ning õppetöö teenindamine ja rahvamajanduse abistamine teadustöö kaudu. Teaduskonna ÜTÜ nõukogu tööd juhib praegu rahanduseriala IV kursuse üliõpilane J. Krinal, seda suunab teadur J. Karu.

KÄÄRIKU KAPP

Täpselt kümme aastat tagasi ilmus «Edasi» veergudel lakooniline teade: «Kääriku spordibaasis selgitati «Kääriku kapa» võitjad. Külalistena tegid kaasa Kaunase Polütehnilise Instituudi tennisistid. Naistest on parim L. KIPPER (TRÜ), meestest R. LJUBARTAS (KPI). Üldarvestuses kuulus võit TRÜ-le».

Vahepeal on tollasest tennisevõistlusest igati austavate traditsioonidega turniir saanud ja Kääriku kapp ise on rännanud nii Leningradi, Tallinna kui Kaunasesse.

Nelja kõrgkooli vaheline turniir sai alguse 1974. aastast ning siis olid eestvedajaiks juba Leningradi tennisemängijad. Leningradi Tehnoloogia Instituudi tenniseentusiastid panid välja ka karika kõrgkoolidevahelise võistluse võitjale.

Turniirist võtavad osa nelja kõrgema õppeasutuse — Tallinna Polütehnilise Instituudi, Leningradi Tehnoloogia Instituudi, Leningradi Riikliku Ülikooli ja Tartu Riikliku Ülikooli võistkonnad. Turniiri I etapp oli septembrikuus Käärikul, märtsis tuleb Tallinnas ja aprillis Leningradis.

14.—17. septembrini toimunud võistlustel Käärikul sai ülekaaluka võidu LTI, teise koha TRÜ, kolmanda LRÜ, neljandaks jäi TPI. Võib-olla mõjutas tulemusi ka väike ebavõrdsus tingimuste suhtes, sest äsjalõppenud võistlus oli eriline nii ajas kui ruumis: juubeliturniir peeti siseväljakul, sealne kiire põrge aga nõuab kohanemist. Omaette juubeliks oli ta ka ühele «Kääriku kapa» organiseerijale, Karl Lillipuule: sel aastal oli ta Käärikul peakohtunikuks kümnendat korda.

Naistest oli parim meistersportlane M. Kuznetsova (LTI), kes poolfinaalis alistas A. Saluzina (LRÜ) 6:3, 6:1 ja finaalis S. Tamarjani (LTI) 6:2, 6:2. Tabelisse teisena paigutatud Stšebolevat (LRÜ), kes samuti meistritiitlit kannab, sundis jalanikastus mängima väga ettevaatlikult ning 3.—4. koha mängust hoopis loobuma.

Meestest jõudsid poolfinaali Ü. Vatsk (TPI), V. Murõškin (LTI), V. Lillipuu (TRÜ) ja S. Kožuhhar (LTI). Põnevad ja tasavägised olid mõlemad finaali pürgijate mängud. Meeste esikäsi Vatsk lugeski tõeliseks finaaliks just mängu Murõškiniga, kes taibuka mängu ja tundliku käega oli vääriliseks vastaseks ja 3.—4. koha mängus alistas ülekaalukalt TRÜ esireketi Valev Lillipuu. Finaalmäng ise kujunes erinevalt oodatust sootuks ühepoolseks ning Vatskile ei valmistanud Kožuhhari võitmine raskusi.

Uuesti kohtuti juba mitte enam tenniseväljakuil, vaid seal, kus võistluspalavikku asendas kuum saunaleil ja jahutajaks oli kaotuse asemel järvevesi.

Tennisetraditsioone Tartul jätkub. Üks tavalisemaid teemasid on kahjuks talviste treeninguvõimaluste puudumine. Sellest oleks vahest asjalikum juttu teha TRÜ spordiklubi konverentsil.

KAI LEPIK

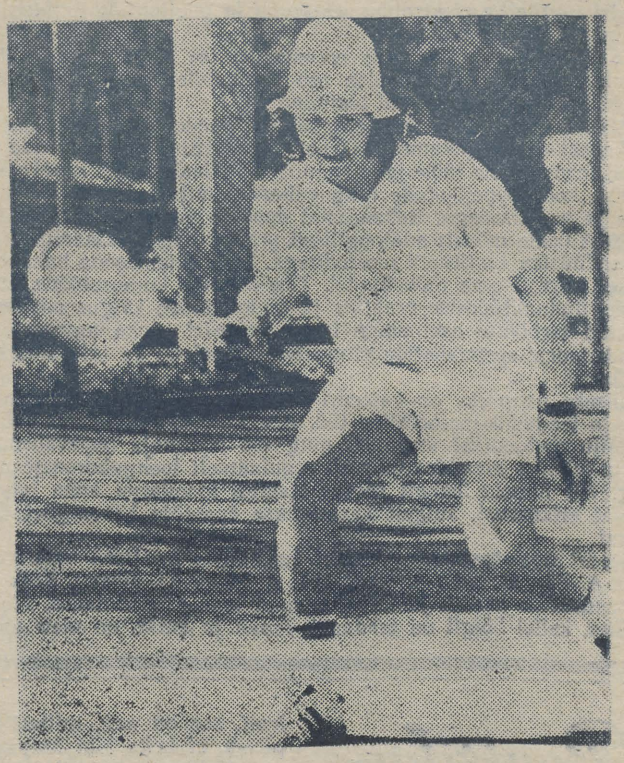

Pallingutõrjel on ülikooli esireket Valev Lillipuu.

TOIMETAJA V. SOOTAK

«Тарту Рийкли Юликоол» («Тартуский государственный университет») Орган парткома, ректората, комитета ЛКСМ и профкома Тартуского государственного университета, г. Тарту Эстонская ССР.

Hans Heidemanni nim. trükikoja trükk. Tartu, Ülikooli 17/19. III. Üksiknumbri hind 2 kop. Tell. nr. 4402. MB-05840.

AR
Raamatukogu

KÕIGI MAADE PROLETAARLASED, ÜHINEGE!

tartu riiklik ülikool

TRÜ

EKP TRÜ komitee, TRÜ rektoraadi, ELKNÜ TRÜ komitee ja TRÜ ametiühingukomitee häälekandja

Nr. 26 Reedel, 13. oktoobril 1978 XXX aastakäik

ÜLKNÜ 60

Ligi neli aastakümmet tagasi

1940. aasta oktoober on oluline lõik TRÜ komsomoliorganisatsiooni ajaloos. 4. oktoobril 1940 alustas tegevust ülikooli kommunistlike noorte organisatsioon. Seda päeva on ülikooli komsomolikomitee otsustanud tähistada üliõpilaste teadusliku konverentsiga, kus esitatakse ettekandeid ülikooli komsomoliorganisatsiooni ajaloost. Esimene konverents toimuski möödunud aasta 4. oktoobril.

Organisatsiooni tegevuse esimesest aastast on säilinud väga vähe materjali. Need on koguni vastukäiva sisuga. Tõe jaluleseadmine on raske, sest 1941. aastal alanud sõja tõttu hävisid 1940/41. õppeaasta materjalid. Tolleaegsel ajakirjandusel oli valgustamiseks palju tähtsamaid küsimusi kui ülikooli komsomoliorganisatsiooni tegevus ja seepärast on ajalehtede veergudele jõudnud vaid napid read. Neidki ilmus üsna harva. Meil ei olnud täpselt teada isegi esimese nõukogude aasta ülikooli komsomolijuhid.

Aktiivsemad üliõpilaskomnoored alustasid tegevust ammu enne algorganisatsiooni loomist. 1940. aasta suvel võtsid nad agaralt osa Tartu kommunistlike noorte tegevusest. Esimeste hulgas olid Irina Karoles-Martin, Leonid Nesterov jt. Aktiivsed noored jäid kõigile meelde ja nii märgivad linna tollased komsomoliaktivistid (M. Sverdlov, E.-L. Mikkelsaar jt.), et Irina Karoles oli ülikooli komsomoliorganisatsiooni sekretär. See seisukoht läks ka kirjandusse («Ülesmäge», Tartu 1958; «Tartu komsomol», Tallinn 1970).

Toetudes olemasolevatele mälestustele ja trükis avaldatud seisukohtadele, märkiski ülikooli komsomolikomitee oma esimese sekretärina Irina Karolest. Kohtumistel komsomoli 50. aastapäeva puhul 1968. aastal Tartus meenutas Irina Karoles paljusid detaile Tartu komsomolielu ajaloost. Ülikooli komsomoliorganisatsiooni juhtimise kohta ütles ta, et siin olevat küll tegemist eksitusega. Seda aga ei pandud tollal lihtsalt tähele.

Käesoleval juubeliaastal intensiivistus ka ülikooli komsomoli ajaloo uurimine. Uuriti allikaid, küsitleti tolleaegseid aktiviste. Andmetest selgub, et 1940. aasta 4. oktoobril valiti sekretäriks TRÜ farmaatsiaosakonna IV kursuse üliõpilane Zoja Grossfeldt. Seoses tema eelseisva ülikooli lõpetamisega asus sekretärikohuseid täitma Igor Kononov. 1941. aasta märtsist seati ülikoolis sisse vabastatud sekretäri ametikoht, mida asus täitma Edgar Maksa. Viimane fakt leiab kinnitust ka arhiivimaterjalides.

Meenutades komsomoliorganisatsiooni tegevust ligi neli aastakümmet tagasi, märkis Z. Grossfeldt eeskätt elavaid ja arvamusterohkeid koosolekuid, kuhu sageli kogunes ka mittekommunistlikke noori. Taheti rohkem teada saada. Palju tööd tehti teadmiste iseseisvaks omandamiseks. J. Kononovile meenusid eelkõige aktiivsed tegevuspäevad 1940/41. õppeaastast NSV Liidu Ülemnõukogu valimistel ning töökogemuste hankimine sidemete loomise teel NSV Liidu teiste kõrgkoolidega. Tuli ju Igor ise esimesele kursusele kommunistliku noorena F. Krulli tehasest. Esimese kursuse üliõpilased moodustasid organisatsiooni enamiku. «Meie peamine stiimul oli siiras tahe kogu jõuga kaasa lüüa uue korra kindlustamisele,» sõnas Igor Kononov vestluses selle aasta kevadsuvel. Tänavu südasuvel vahetasime mõtteid 1940.—1941. aasta komsomolitööst ka Irina Karoles-Martiniga. Muu hulgas palus omaaegne silmapaistev Tartu komsomoliaktivist veel kord: «Tehke ometi parandus ülikooli komsomolisekretäride nimistus.» Reastame siis 1940/41. õppeaasta komsomolisekretärid ülikoolis selliselt: Zoja Grossfeldt, Igor Kononov, Edgar Maksa.

JOHANNES KALITS

EKP TRÜ komitees

arutati 9. oktoobril NLKP Keskkomitee ja NSV Liidu Ministrite Nõukogu ühist kirja kütuse ja elektrienergia kokkuhoiu tugevdamise kohta. Istungil tehtud ettepanekute põhjal koostatakse abinõude plaan, mis aitab säästa nii kütust kui elektrit.

Komsomolikomitee asesekretär Aili Pikat kõneles komsomoliorganisatsiooni ettevalmistustest ÜLKNÜ 60. aastapäevaks. Seoses majandite abistamisega lükati TRÜ komsomoli ajaloo II konverents 4. oktoobrilt edasi 18. oktoobrile. Klubis pannakse üles fotonäitus «TRÜ komsomol läbi aegade». Aulas esineb komsomoli juubelile pühendatud kavaga «Ellerheina» kammerkoor. Tänavused aruande- ja valimiskoosolekud peetakse kahes osas, ühtlasi viiakse läbi ka üleliiduline koosolek «Oleme partei üritusele ustavad». Ülikooli kommunistlikud noored võtavad osa 25. oktoobril toimuvast ELKNÜ Tartu Linnakomitee pidulikust pleenumist, samuti 27. oktoobril peetavast aktusest «Vanemuise» kontserdisaalis. Vabariigi parimate kommunistlike noorte pildistamisele sõidab ELKNÜ TRÜ komitee asesekretär M. Pent. 4.—8. novembrini toimub ülikoolis diskokavade konkurss-festival, millest võtavad osa ka teiste liiduvabariikide kõrgkoolide esindajad. 17.—19. novembrini peetavad rahvusvahelise üliõpilaspäeva üritused on samuti pühendatud meie komsomoli suurtähtpäevale.

KROONIKA

AIN OTSTAVEL

töötab 18. septembrist k. a. ülikooli halduprorektorina. Ta on sündinud 2. detsembril 1942. aastal Paide rajoonis Jäneda asunduses. 1960. aastal lõpetas Tapa keskkooli, 1965. aastal EPA veterinaariateaduskonna insener-tehnoloogina ihasaaduste tehnoloogia alal. Järgnes teenistus Nõukogude armees. 1967—1969 töötas A. Otstavel EPA liha- ja piimatehnoloogia kateedri vanemõpetajana. 1969—1972 oli ta Tartu Lihakombinaadi asedirektor tootmisalal, 1972. aastast direktor.

NLKP ridadesse kuulub A. Otstavel 1971. aastast. Ta on EKP Tartu Rajoonikomitee liige. 1966. aastast on A. Otstavel üleliidulise kategooria korvpallikohtunik. Alates möödunud aastast on ta Tartu linna korvpallisektsiooni presiidiumi esimees.

*

Olete halduprorektori ametis olnud juba peaaegu kuu. Missugune oli esimene töö, missugused olid esimesed muljed?

Kõigepealt tuli väed üle vaadata. Ülikoolil on vist Tartus kõige suurem majapidamine. Hooneid on palju, pealegi asuvad need mööda linna laiali. Üks esimesi töid oli ka põllumeeste abistamise korraldamine. Jõgeva rajooni kuraatorina võin öelda, et majandijuhid, kellel endil töö hästi korraldatud, on ka üliõpilastega rahule jäänud.

Esimesed muljed ülikoolist on head, inimesed toredad. Tahan loota, et ka meie koostöö laabub ning ühiselt palju teha suudame.

Uus silm näeb puudusi teravamalt. Missugused majandusküsimused kiiret lahendamist vajavad?

Probleem nr. 1 on praegu veel soe vesi ja kütmine. Talv tuleb peale ja ruumid peavad soojad olema. Mitmel pool jooksevad katused läbi. Järgmisel suvel tuleb need käsile võtta.

Ülikooli ehitusmeestel puudub normaalne tootmisbaas, ruumikitsikus on garaažil. Tuleval aastal peab valmima uue tootmisbaasi ja garaaži tehniline projekt. Koht on teada — Tähe tänava lõpus Ropka keskkatlamaja kõrvale.

Olete käinud ühiselamuis. Paraku ei saa praeguse korraga rahule jääda. Mis seda parandada aitaks?

Mind üllatas tublisti, et tänapäeva üliõpilane ei oska oma hüvesid kasutada. Lõhutakse uksi, aknaid, vahtkustuteid. Lõhutakse rohkem, kui me parandada suudame. Eriti halva mulje jättis mulle Leningradi mnt. 27 kaheksas ja üheksas korrus. Kes lõhub? Keegi pole midagi näinud ega kuulnud. Küllap lõhkus keegi väljastpoolt tulnu, arvatakse. Kõik algab juba valvest. Praegu ei ole üliõpilastel üldse kombeks külalisi vastavasse raamatusse sisse märkida. Kui üldvalvest ei piisa, peaks sisse seadma koguni korrusevalve. Uutes ühiselamutes oleks ka sektsioonides vaja korrapidamise graafikut. Praegu on olukord niisugune, et korralageduse eest üldkasutatavates ruumides ei vastuta keegi.

Sellest jutust võib jääda niisugune mulje, et ühiselamuis on kord täiesti käest ära. Nii hull olukord muidugi ei ole. On üliõpilasi, kes teavad, mida valves olija tegema

(Järg 4. lk.)

Ämber, too pang siia ehk veel üks kartulilugu

Tuttav teklikandja tuleb Toomel vastu.

«Miks sa kolhoosis ei ole?»

«Mul on tõend,» kostetakse vastu. «Aga sina?»

«Ma pisut põdur. Tulin just arstipunktist, kus ....»

Pole põhjust eriti pead murda, taipamaks jutujooksu loogilist jätku. Nii me seal seisime, kirusime ilma, kuni möödus keegi eriti uuriva pilguga meeskodanik. Too oli õppejõud. Korraga torkas meile mõlemale meelde, et meiegi ajutisel tööpostil ootavad suured teod...

Tõelised hiidteod seadsid end tudengitest tegijaid ootama juba septembri keskpaiku. Neil oli kartuli kuju ja pori nägu. Ja me läksimegi nendega rinda pistma. Kõik, kes vähegi kaela kandsid. Mindi üle vabariigi. Läksid nii mäed kui muhamedid, välja arvatud Muhamed Mägi (vt. «NH Eesti Üliõpilaste Ehitusmalevas» nr. 13, 6. okt. k. a.). Tuli minna, sest sügisel ilmaga kokkuleppele ei jõutud. Ning ega tibusid lugemata saa jätta.

Eks seda juttu võib veeretada nii ja teistpidi. Tänavune sügis pole kitsi olnud ka lehemeestele inspiratsiooni pakkuma. Teavet koristustööde käigust tuleb lausa rubriikide kaupa ja see on ka loomulik.

Ülikool saatis abilisi üle Kesk- ja Lõuna-Eesti. Jõgeva kandis madistavad maaga eesti filoloogia ja žurnalistika üliõpilased. Viimastest on ka juba trükisõnas juttu olnud. Et elul Vaimastveres pole viga midagi, toidetakse eeskujulikult, magamiskoht sööklaga ühes majas, soe ahi pealekauba. Väljas värske õhk, mis veregi värskeks tegevat. Tööd tehakse kõigi mõtete ja meeltega. Millega muidu seletada, et pärast mõnepäevast põllul rassimist üks esmakursuslane teisele nõudvalt hõikas: «Ämber, too pang siia!»

Põllul on aga nõnda, et käsitsi noppides pühid higi ja manad traktoristi maapõhja, ent häda sulle, kui kombaini peale minnes seitsmenda undruku ahjule jätad! Elavjõu märkimisväärset kadu pole seni siiski ette tulnud. Töötraumadest niipalju, et allakirjutanu lõikas endale köögitoimkonnas noaga sõrme. Siinkohal pole paha teada anda, et ka noormehed kordamööda köögis abiks käivad. Töökasvatus.

«Mis te õhtul teete?» küsib külaline.

«Oleme väsinud,» kostetakse. Seda võib küll öelda kätt südamele panematagi. Päevane tamp teeb oma töö. Eks sellepärast nn. diskoõhtud, lokaalsed küll, oodatud avarat kandepinda esialgu ei leidnud. Siiski otsis üks lihtsameelne esmakursuslane (aga kes teab!) kord hilisõhtulgi veel mõtiskluste kabineti päästvat ust... See otsija vist ei leidnud. Võta näpust! Ja veel kuulukse arglikke hääli avaldustega, et koolis olevat päris õdus käia.

Katsumuste aeg tuleb ära katsuda, sest tegelikult on ikka päris hea tunne, kui oled ennast leiva nimel natukenegi vaevanud. Seda tunnet ei hooma mudaste kartulivisside järel roomates, sorisevat taevast needes ja sadat häda kaevates. See tunne tuleb pärast. Tuleb kindlasti.

KÄRT TÖNISSON

Need ei ole eesti filoloogia ega žurnalistikatudengid, keliest kartuliloos jutt. Hoopis tulevased juristid. Algul korjati kartuleid Võru rajooni «Võidu» sovhoosis, pärast hakati iga päev tööl käima Sootaga sovhoosis.

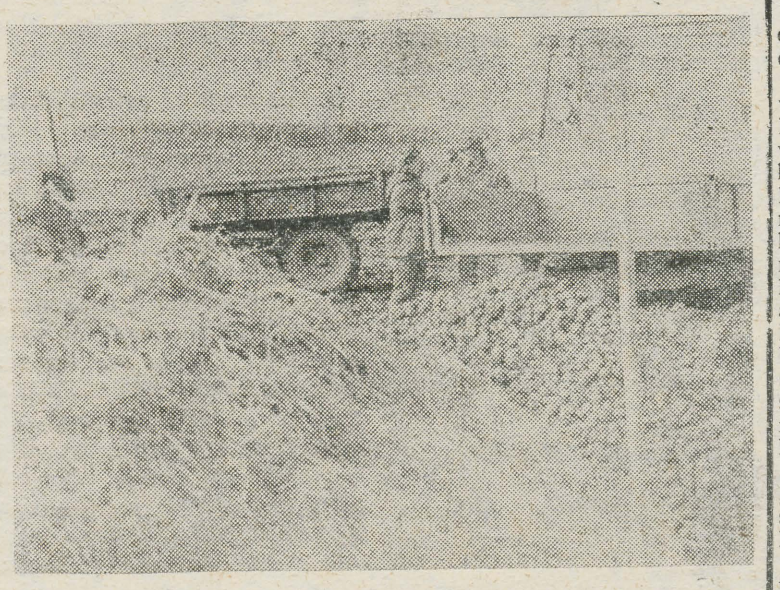

Esmaspäeval seisab III kursuse juhendaja dots. Inge Orgo juba auditooriumis üliõpilaste ees loengut pidades. Sootagal nagu mujalgi saab kartul võetud ja tudengid võivad taas õppetööle asuda.

INDREK LEHISE fotod

ÜTÜ 30

30 ja enamgi aastat tagasi toimunud sündmustest kirjutades on riskantne toetuda ainult mälule. Et asjasse selgust saada, sirvisin läbi üld- ja eksperimentaalfüüsika kateedri koosolekute protokollid ja aruanded.

Ringi moodustamise kavast kanti ette kateedri koosolekul juba 22. detsembril 1945. Nähtavasti kavadest kaugemale ei jõutud, sest aasta hiljem võis protokollist jällegi lugeda, et kavas on ring tööle rakendada järgmisel aastal. Tööst osa võtta soovijaid olevat 8 üliõpilast. Siiski alustas füüsikaring 3. aprillil 1947. aastal tööd 15 osavõtjaga. Esialgseks temaatikaks oli õhuelektri uurimine ja allikavee radioaktiivsus. Ringi esimeheks sai praegune ENSV TA Füüsika Instituudi direktor H. Õiglane. 14. veebruaril 1948 valiti ringi uus juhtkond. Esimeheks jäi endiselt H. Õiglane, sekretäriks valiti käesolevate ridade kirjutaja. Teadusliku töö organisaatoriks sai J. Einastö, praegune ENSV TA Astronoomia ja Atmosfäärifüüsika Instituudi teadur, füüsika-matemaatikadoktor. Mõlemad viimati nimetatud olid tollal esimese kursuse üliõpilased. Ringil oli aga selleks ajaks juba 35 liiget ja nende arv kasvas kiiresti: 1. detsembriks 1948 oli neid juba 56. Töötas 8 eri rühma. Rühmade töö aruandeid kuulati kateedri koosolekutel.

FÜÜSIKARINGI ALGUSEST

Ringi töö kõige populaarsemaks vormiks olid referaatkoosolekud. Neid peeti ülikooli peahoone praeguses 232. auditooriumis, mis oli kuulajaid alati tulvil. Koosolekud kestsid kuni kaks tundi ja diskussioon lõppes alles kell 9—10 õhtul. Meenub referaat reaktiivlennukitest, mille esitas üks tollane I keskkooli abiturient. Referaatidega esinesid ka õppejõud. Nii näiteks tegi kateedrijuhataja dots. A. Mitt ülevaate vene füüsikutest. Kuulajate hulgas oli palju õppejõude. Käesolevate ridade kirjutaja esines referaadiga radioaktiivsusest. Meenuvad toredad õhtud ülikooli raamatukogus, kus sai loetud mitmesuguseid raamatuid selle referaadi koostamiseks. Kasutatud kirjanduse nimistus seisid aga peamiselt saksakeelsed raamatud!

Ring tegeles ka mitmesuguste eksperimentaalsete uurimustega. Korrastati aparatuuri eksperimentaalseks tööks. Nii näiteks korrastas H. Toomel elektromeetri raskete loonide loendamiseks. See töö kanti ette ka ÜTÜ konverentsil 1949. aasta aprillis.

Intensiivselt ja regulaarselt tegutses vee radioaktiivsuse mõõtmise rühm. Uuriti praeguse Tartu ujula plaažil oleva allika vee radioaktiivsust pikema aja vältel. Selleks ammutati allikast iga päev umbes 0,7 l vett, toodi see peahoonesse ja mõõdeti suhteliselt lihtsate vahenditega (elektromeetriga) vees oleva radioaktiivse gaasi radooni lagunemisest põhjustatud elektromeetri hälbe vähenemist. Mõõtmisi alustas 14. mail 1947 ringi juhatuse liige E. Pihl, käesolevate ridade kirjutaja jätkas tööd 1947. aasta sügisest kuni 26. aprillini 1948. Töö kokkuvõtted esitati ÜTÜ II konverentsil. Enamiku uurimistööde juhendajaks oli tollane kateedrijuhataja A. Mitt, vaid teoreetilisi töid juhendasid teised õppejõud. Füüsikaringi temaatikasse kuulusid tollal ka teemad astronoomia valdkonnast. Ringi juhatuse liige J. Einasto oli juba tollal tuntud astronoomia patrioot.

Oma tegevuse algaastatel organiseeris füüsikaringi juhatus ringi jaoks ka oma raamatukogu. Esialgu tegeles raamatukoguga ringi sekretär. Hiljem selle töö maht kasvas niivõrd, et oli vaja juba eraldi inimest selleks tööks. Juba 1. detsembril 1948 oli ringil 180-köiteline hästi komplekteeritud raamatukogu. Hiljem kasvas see raamatukogu enam kui 1000-köiteliseks.

Ringi koosolekutest tunduvalt pidulikumad olid ÜTÜ konverentside istungid. 232. auditooriumis kaeti katsete demonstreerimise laud pidulikku rohelise linaga. Laual olid lilled. Kohal olid õppejõud, ootusärevuses esinejad, arvukas kuulajaskond. Nii on see meelde jäänud ÜTÜ konverentsist 1949. aasta aprillis, nii oli see ka ÜTÜ konverentsil 1952. a., kus esineti juba luminestsentsi käsitleva ettekandega.

Väärib märkimist, et tollane ÜTÜ temaatika füüsikaosakonna üliõpilastele oli tunduvalt nõrgemini seotud õppetööga kui praegu. Võib-olla oli see ka põhjuseks, miks paljud tolleaegsed ringi tööd jõudsid harva referaadi tasemest kõrgemale.

KARL-SAMUEL REBANE,
eksperimentaalfüüsika
kateedri juhataja

● (Keemiaosakonna ÜTÜ ajalugu ilmub järgmises numbris.)

Füüsika-keemia-teaduskond

KES JÄÄB, KES UNUNEB

(NIMESID LÄBI KOLME AASTAKÜMNE)

Alljärgnev ei pretendeeri õigusteaduskonna ÜTÜ ajaloo terviklikule analüüsimisele. Suulistele mälestustele ja arhiivimaterjalidele toetudes püüame meenutada mõningaid nimesid õigusteaduskonna üliõpilasteadurite ja nende õpetajate hulgast.

TRÜ Üliõpilaste Teadusliku Ühingu loomiseks 20. veebruaril 1948. aastal õpetatud nõukogu otsusega moodustatud 11-liikmelisse organiseerimiskomiteesse kuulus ka õigusteaduskonna ÜTÜ nõukogu esimees Juhan Kaldre. Õpetatud nõukogu esindajaks selle komitee juures sai dotsent Edgar Talvik. Kuid juba enne ÜTÜ loomist tegutses ülikoolis ligi paarkümmend teaduslikku ringi, mille tegevust koordineeris akadeemiline komisjon. Õigusteaduskonnas loodi 1946. aastal riigi ja õiguse teooria ring (juhendaja dotsent Johannes Mäll) ning riigiõiguse ring (juhendaja dotsent Edgar Talvik). Töö toimus ringides peamiselt ettekannete ja vaidlusõhtute vormis. Koguneti keeltemajja, kus need kateedrid tollal asusid. Osavõtjate meenutuste kohaselt alustati tööd tavaliselt kella 18 paiku, vaidlused lõppesid tihti alles südaööl. Professor Vilma Kelder meenutab, et 1947. aastal osales ta I kursuse üliõpilasena riigi ja õiguse teooria ringi töös. Ettekandjad olid peamiselt vanemate kursuste üliõpilased, nooremad rohkem kuulajateks, kuid auditoorium olnud alati rahvast tulvil.

TRÜ ÜTÜ I konverentsil 3.—9. maini 1948. aastal töötas 11 sektsiooni, nende hulgas ka juristide oma. Selle juhendaja oli dotsent (praegu professor) Ilmar Rebane. Sektsiooni tööd juhatas Juhan Kaldre. Oldi peahoone auditooriumis nr. 3 (praegu 102). Ettekandeid kuulati kahel päeval. 4. mail kõnelesid IV kursuse üliõpilased Arnold Saviauk («Demokraatliku tsentralismi printsiibist nõukogude halduses») ja Liidia Taar («Kohus ja õigusemõistmine»). Juhendajad olid vastavalt dots. Johannes Mäll ja dots. Ilmar Rebane. Järgmisel päeval esinesid II kursuse üliõpilane Vilma Kelder («Tsiviil- ja kriminaalõiguse õiguskasvatuse piiritlusküsimus») ning IV kursuse üliõpilane Voldemar Tenno («Prokuröri osavõtt tsiviilprotsessist»). Juhendasid vastavalt dots. Ilmar Rebane ja prof. E. Ilus ning vanemõpetaja R. Jaska. Mõlemal päeval kestis ettekannete arutelu hilisõhtuni.

1949. aasta aprillis kuulutati välja võistlustööde konkurss järgmistel teemadel: «Abielulahutus Nõukogude perekonnaõiguses», «Poola Rahvavabariigi kujunemine, tema ühiskondlik ja riiklik korraldus» ning «Bulgaaria Rahvavabariigi kujunemine, tema ühiskondlik ja riiklik korraldus».

Neil aastail võeti ka suund üliõpilaste teaduslike tööde temaatika sidumiseks kateedrite teadusliku tööga.

1953. aastal tegutses õigusteaduskonnas 4 üliõpilaste teaduslikku ringi. Nii on see jäänud ka järgnevateks aastakümneteks (vahemärkusena olgu öeldud, et praegu on päevakorras kriminoloogia ringi loomine, õigemini praktiliselt tegutseva ringi vormistamine kriminoloogia laboratooriumi juurde). Hakkavad kujunema sektsioonid, kelle töö on tänaseni seotud kindlate õppejõudude-eestvedajatega (dotsent Johannes Mäll — tööõigus, prof. Abner Uustal — rahvusvaheline õigus jne.). Parimate töödena tollest aastast võib nimetada Johannes Loti «NSV Liidu võitlus Ühinenud Rahvaste Organisatsioonis relvastuse vähendamise eest» ning Heino Siiguri «Sotsialistliku seaduslikkuse tagamisest töötajate vallandamisel tööle kõlbmatuse tõttu», Valner Krinali «Kodanlik kriminaalõigus reaktsiooni ja agressiooni teenistuses» ning Vambola Põdra töö «Vastuolude süvenemine kapitalistlike riikide vahel».

1966. aastal võtsid kriminaalõiguse ja -protsessi ringi liikmed osa alaealiste retsidiivse kuritegevuse põhjuste uurimisest, juhendaja oli aspirant Hengo Kings.

1967. aastal oli ÜTÜ ringide liikmeid 103, neist 8 kaugõppijat. Kaugõppe VI kursuse üliõpilase P. Teesalu töö «Töötajate ühiskondlikud organisatsioonid ja nende õiguslik seisund NSV Liidus» saavutas vabariiklikul konkursil I preemia.

1969. aastal tegutses edukalt riigi ja õiguse teooria ring vanemõpetaja E. Truuvälja juhendamisel. Parimad üliõpilasteadurid teaduskonnas olid M. Kuldkepp, R. Tutk, T. Killak, R. Saarma, D. Visnapuu, E. Bekker, J. Sootak, E. Rahumaa jt. Jätkati sisukamate tööde avaldamist «Edasis». Aastakümneid on esmakursuslasi toonud teaduse juurde dotsent Jüri Jegorov.

Ei ole veel õnnestunud välja selgitada kõiki teaduskonna ÜTÜ nõukogu esimehi. Viimaste aastate esimeestest tuleb nimetada Ants Noormäge, Kalle Liivi, Madis Kägu ja Toomas Keldrit. Tollal juhendasid ÜTÜ-d teaduskonnas prof. Abner Uustal ja dots. Heinrich Schneider. Aga see on peaaegu juba tänapäev...

Paljud nimed ei vaja ka tänasele lugejale tutvustamist. Vilma Keldrit, Johannes Mälli, Ilmar Rebast, Abner Uustalt tuntakse kaugel väljaspool ülikooli. On ka neid, kelle nimi vilksatab ÜTÜ arhiivimaterjalides, satub sealt uurija märkmikku ning ajalehegi veergudele, kuid kes ometi tänapäeva ei küüni. Küllap on see paratamatu, ehkki omajagu kurb. Siiski on ka ÜTÜ kõigile midagi andnud ja vaevalt seda nii vähe on. Ainult aeg sõelub pikkamööda välja selle, mida ta vajalikuks peab — ja see on jäämas. Öeldakse, et ajaloo uurija teeb ajalugu, ta taastab ja interpreteerib ajaloosündmusi. Seepärast sõltub meie ÜTÜ ajalugu mitte ainult nendest, kes aastakümneid tagasi tegevad olid, vaid ka tänapäevasest uurijast. Kuid ärgu tähendagu juubel ainult loosungilisi hõngulisi artikleid, vaid ka vestlust Mnemosynega — keda ta meenutab, keda mitte.

Paljude töö on juba tehtud. Jenny Ananjevat, Helmut Kadarit, Olev Püssat, Elmar Raali pole enam meiega, oma õpilaste töödes jäävad nad kestma.

Tänapäeva õigusteaduskonna ÜTÜ-s on teadustöösse haaratud juba enamik üliõpilasi. Põhilised töövormid ringide tegevuse kõrval on endiselt konverentsid ja võistlustööde konkursid. Konverentse on peetud kokku 34, neist osa ka erakorralisi. Viimane taoline (23. novembril 1977. aastal) tähistas NSV Liidu uue konstitutsiooni vastuvõtmist. Meie ÜTÜ konverentsidel on esinenud üliõpilasi Moskvast, Leningradist, Taškendist, Jerevanist, Tbilisest, Lvovist, Kaasanist, Alma-Atast jm., on ka ise palju käidud.

Viimasel ÜTÜ konverentsil kuulati viies sektsioonis 42 ettekannet, võistlustööde konkursile esitati 65 tööd. Arvud pole väikese teaduskonna kohta halvad, üha rohkem tuleb aga hakata pöörama tähelepanu kvaliteedile, töö sisukusele. Üheks perspektiivikamaks suunaks tuleb lugeda probleemgruppide loomist. Seal on aga tõepoolest vaja õppejõupoolset initsiatiivi (erinevalt mõnest muust tööst, kus see on lausa kurjast, sest ÜTÜ on siiski üliõpilaste organisatsioon ning eeldab üliõpilaste enda pealehakkamist). Kõige viljakamalt töötavad probleemgrupid kujunevad õppejõudude-entusiastide ümber ning asja mõnda aega vedanud õppejõud võib peagi nentida, et üliõpilaste loiduse ja huvipuuduse üle tal kurta ei tule. Ühe viimase aja edukamana võib siin nimetada vanemõpetaja Lembit Saarnitsa juhendamisel tegutsevat juhtimisteaduse sektsiooni. Viimasel ÜTÜ konverentsil toimus selle istung koos teaduskonna komsomoliaktiiviga — arutati büroo sektori juhatajate ametijuhendeid ning koosoleku korraldamisega seonduvaid probleeme.

Õigus-teaduskond

Oleme hakanud edukalt konkureerima ka ülelidulises ulatuses.

1976. aastal sai Silvia Truumani võistlustöö «Kassatsiooniastme kohtu volitused Nõukogude tsiviilprotsessis» medali (juhendaja dots. Edgar Salumaa) ning Jaak Oja töö 1977. aastal «Administratiivvastutus looduskaitse eeskirjade rikkumise eest» diplomi (juhendaja prof. Vilma Kelder).

Paljud üliõpilastööd puudutavad õigusasutuste probleeme. Ka õigusasutused ise on huvitatud nende tegevust käsitlevatest teadusuuringutest. Praegu on olemas kaks sellist konkurssi, mis toimuvad praktikaasutuste preemiatele. Justiitsministeerium on korraldanud konkursi populaarsete õigusalaste loengutekstide ning õiguskasvatuse teoreetilisi probleeme käsitlevate tööde saamiseks, Advokaatide Kolleegium aga konkursi advokaaditööd puudutavate uurimuste stimuleerimiseks. Niisuguste konkursside kasu on kahtlemata mõlemapoolne.

Ka üliõpilasteadus käib ajaga kaasas. Oleme hakanud kasutama matemaatilisi meetodeid, avastanud raali.

Küllap järgmistel ÜTÜ juubelitel saab pikkamööda selgeks, kes tänastest ÜTÜ-lastest on jäänud oma aja konverentsiprogrammide ja teesidekogumike kaante vahele, kes on 10, 20, 30 aasta jooksul ajaloosõelal püsinud.

PEETER JÄRVELAID
ANDRES HALLMÄGI
JAAN SOOTAK

OLEV PÜSSA
(1918—1967)

JENNY ANANJEVA
(1910—1976)

ELMAR RAAL
(1927—1970)

HELMUT KADARI
(1903—1976)

175
MUSEUM ARTIUM
UNIVERSITATIS
TARTUENSIS

ANTIIKKUNST EI VANANE

Saada seitsekümmend viis aastat tagasi asutati Tartu ülikooli juurde kunstimuuseum. Muuseumi asutamise idee ja algatus tuli klassikaline filoloogia professorilt K. Morgensternilt. Ta oli äsja Saksamaalt tulnud ja seetõttu hästi kursis Euroopa kunstieluga. 19. sajandi hakul olid kaotanud oma tähtsuse vürstide kunsti- ja rariteetide kabinetid. Kõikjal hakati asutama avalikke muuseume. Paljude Saksamaa ülikoolide juurde loodi kas antiikarheoloogia või kunstimuuseumid. Sellest arengusuunast ei jäänud kõrvale ka Tartu.

Kohe pärast ülikooli taasavamist Tartus alustati ettevalmistusi kunstimuuseumide kogude komplekteerimiseks. Esmakordselt nimetati kunstimuuseumi ülikooli nõukogu protokollis 7. aprillil 1803. aastal seoses muuseumile 8000-rublase algkapitali määramisega. Tegelikuks muuseumi sünnipäevaks peeti siiski 2. septembrit 1803. aastal, mil ilmus trükist Tartu ülikooli põhikiri. Sellega kinnitati kunstimuuseumi loomine, haldamine ja eelarve. Niisuguse muuseumi loomist tingis humanitaarteaduste (eriti antiigi) suur osatähtsus tolleaegses haridussüsteemis. Praktilises õppetöös vajati näitlikku õppematerjali ja seda võisid pakkuda ainult muuseumifondid.

Muuseumi ülesanded määratles prof. K. Morgenstern, märkides, et on tarvis osta kõiki kunstiteoseid, mis on kasulikud õppetöös, tuleb koguda kõike seda, mis on silmapaistev, ilus, mingil moel tähtis või iseloomustav. Silmas peeti nii kunstiajaloo kui ka esteetika loengute illustreerimist ning seetõttu ei piirdutud ainult antiigiga. Üldkultuuriliseks arenguks oli vaja üliõpilastele tutvustada kogu kunstimaailma.

● L. Richter, Civitella maastik. 1831. Itaalia pliiats.

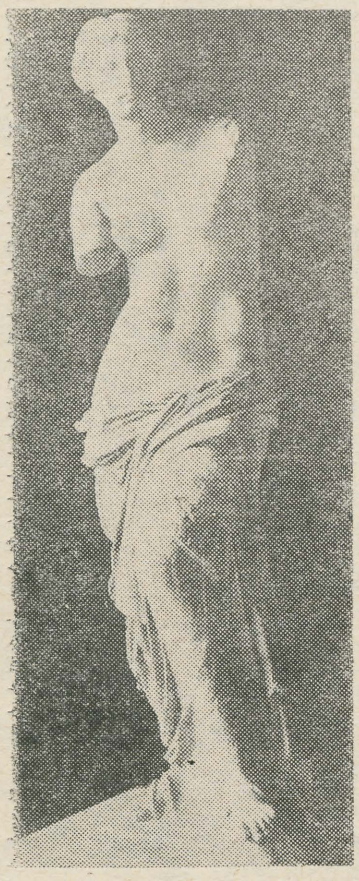

● **Antiikkunsti ilu on imetletud aastasadu, kuid ta on ikka nooreks jäänud. Samavõrra kui ta vaimustas eelnevaid põlvkondi, köidab ta ka meie meeli.**

Kas sajandi esimesel poolel ülikooli muuseum laiemale publikule kättesaadav oli, selle kohta puuduvad andmed. Võib oletada, et külastajaile ära ei öeldud, sest 1862. aastal otsustas ülikooli administratsioon avada ametlikult muuseumi ka mitteakadeemilisele publikule. Eksponaatidega tutvumiseks määrati kindlad kellaajad, külastajate juhtimiseks võeti tööle muuseumi assistent. Kui suur oli külastajate arv, selle kohta andmeid ei ole. Teame, et progressiivne noorsugu ja linna haritlaskond võtsid ülikooli nõukogu selle otsuse vastu suure vaimustusega.

Esimesed muuseumi külalisraamatud on teada 1927. aastast. Neist nähtub, et aasta keskmine külastajate arv on püsinud 500—1000 piirides. Aastatega on see pidevalt kasvanud (1940 — 562 külastajat, 1950 — 823, 1960 — 2882, 1970 — 10214, 1978 aastal 1. oktoobrini 40263 külastajat.

Võrreldes teiste Tartu muuseumidega on klassikalise muinasteaduse muuseumi külastajaskond kõige mitmepalgelisem. Neist tähtsaima, kuigi mitte arvukaima grupi moodustavad üliõpilased. Edasi järgneks loetelus vabariigi elanikkond ja turistid Nõukogudemaa kõikidest nurkadest. Ka väliskülalisi on olnud kõigist ilmakaartest. Nende puhul on lihtsam loetleda riike, kust pole külastajaid olnud. Kõik need inimesed, olgu turistid või ametisõidul viibinud, viivad muuseumi kaudu Tartu ülikooli nime ja muljed temast oma kodukohtadesse.

Mõned killukesed muuseumi külalisraamatust.

Ja ometi antiikkunst ei vanane. Ta hämmastab meid ka praegu oma ilu, harmoonia ja jõuga.

Moskva.

Muuseum on imekaunis. Olgu tänatud Morgenstern. Kaunistagu ilu alati meie elu!

Riia.

Ärgem nähkem mitte ainult koopiate muuseumi, vaid möödunud sajandi algusele tüüpilist muuseumi. Aga praegu on XX sajandi II pool... Kui pole muid võimalusi, siis tuleks anda muuseumile mõni kirikki ja ka ekspositsiooni tuleks täiendada uute koopiatega. Kuld on ainult veidi tuhmunud. Tarvis on teda puhastada.

Moskva.

Suurt rahuldust pakkus meile, 43. kahekordse punalipulise Tartu diviisi veteranidele, selle ilusa ülikooli muuseumi külastamine.

Tänu kõigile, kes kogusid ja pieteeditundega säilitavad neid hindamatuid inimtsivilisatsiooni väärtusi (vaatamata sellele, et koopiatena).

Tartu hitlerlastest vabastamise 30. aastapäeval.
Diviisi veteranid.

Milline suurepärane imede kogu, kahju, et see imepärane muuseum on piiratud vähesest pindalast.

Me saime sügava rahulduse tutvumisest teostega, millele ei ole määratud kunagi surra.

Tbilisi.

Tänapäeva kiirustunne kaob, kui veidikenegi jätkub aega siin ringi vaadata.

Tallinn.

Muuseumi praegused varad on jaotatud põhifondiks, mis jaguneb 7 alaliigiks, ja abikogudeks. Lisandub veel raamatukogu ja arhiiv.

Põhifondi kuulub ligi 30 000 eksponaati. Neist on alalises ekspositsioonis veidi üle 400, peamiselt kipskoopiad kreeka skulptuurist. Ülejäänud varasid, põhiliselt graafikat ja joonistusi (neid on muuseumis kokku ligi 6000), tutvustatakse ühes väikeses ajutiste näituste saalis.

Praegu on eksponeeritud valik 18. ja 19. sajandi alguse saksa joonistustest.

Joonistus on kunstiliikidest intiimseim, kuid jälgib ikkagi ajastu üldpõhimõtteid. Maalikunstnike kõrval töötasid 18. sajandist alates kunstnikud-joonistajad, kes tegid joonistusi graveerijatele, kullasseppadele või suveniirjoonistusi. Saksa kunstnikest kuulusid sellesse kategooriasse Fr. Horny, Fr. Nerly, J. A. Dietsch, T. Wocher ja A. Dies, kelle töid võibki praegu näitusel näha.

Vürstlikes kunstiakadeemiates koolitati õukonnakunstnikke, kuhu sageli sattus ka alamast seisusest õpilasi, sest kõrgem klass luges kunstilist loomingut alandavaks. Eriti andekatele võimaldati mõnikord pärast akadeemia lõpetamist reis Itaaliasse. Nii alustas loominguteed B. Rode, kes oma joonistustes ja gravüürides lähtus vahetult loodusest.

18. sajandi teise poolde langeb ka G. L. Eckhardti lühike loominguline elu. Ta portreed ja maastikud äratasid kodulinnas Hamburgis suurt tähelepanu.

18. sajandi teisel poolel Prantsusmaal tekkinud klassitsistlik kunstisuund levis ka Saksamaale, kuid kaotas oma võitleva revolutsioonilisuse. Sellele loomelaadile on kõige lähedasem A. Diesi töö.

Müncheni meister G. v. Dillis on realistlikum ja looduslähedasem, teda peetakse 18. sajandi saksa kunstis looduse kujutamise tõeliseks avastajaks.

19. sajandi algul killustatud Saksamaal arenesid täppisteadused ja filosoofia, muusika, kirjandus, kuid kujutava kunsti osa jäi väga tagasihoidlikuks. Valitsev klassitsism mandus peagi arengut takistavaks akademismiks. Selle kõrval tekkis uus suund — romantism.

1810. aastast alates Rooma koondunud nn. romantikute rühm (hiljem nimetatud natsareenlasteks) püüdis oma loomingus eemalduda vihatud kaasajast ja luua religioosset monumentaalkunsti keskaja vaimus.

Selle rühma kunstnikest on näitusel joonistused J. Schnorr v. Carolsfeldilt, J. Veitilt ja Fr. Hornylt. Viimasel ajal on eriti uuritud Horny loomingut. Ta oli silmapaistev oma andekuse ja värvi ning vormi otsingute poolest. Tema varane surm oli suureks kaotuseks saksa kunstile.

Hilisromantikuist on esindatud L. Richter 2 joonistusega, mida iseloomustab teatud tundelüürika. Teosed on väärtuslikuks täienduseks kunstniku senituntud loomingule.

Peahoone pööningul asus viis kartseriruumi, kus üliõpilased kandsid karistust korrarikkumiste eest. Karistuse suuruse määras ülikooli oma kohus, milleks tal oli vastav õigus kergemate süütegude korral. Karistusmäärad olid ära toodud ülikooli põhikirjas.

Paljud üliõpilased on jäädvustanud oma arestis viibimise kartseri seintele, lagedele, ustele, akendele ja mööblile nii monogrammide, luuletuste kui ka tervete joonistuste seeriatena mitmesugustes tehnikates.

Vastavatest arhiivimaterjalidest on seni läbi uuritud kartseriraamatud aastaist 1875—1892, millest selgub, et kartseri kasutamine on olnud küllalt elav: keskmiselt 120 korda aastas 1 päevast kuni 3—4 nädalani.

Rangema režiimi kohaselt said süüdlased karistuse kandmise esimesel ja viimasel kolmel päeval toiduks ainult vett ja leiba.

Et kartseris istumise ajal oli küllalt aega tehtud vempude üle järelemõtlemiseks, aga ka uute väljamõtlemiseks, siis veedeti sageli aega «kunstiloominguga» tegeldes. Kasutades käepärast olevaid vahendeid — küünalt ja sulenuga, värvipliiatseid ja tušše, ilustati seinu mitmesuguste joonistustega, muidugi igaüks oma võimete kohaselt. Seetõttu olid kõikide kartserite seinad kaetud joonistustega.

Kahjuks hävisid peahoone tulekahju ajal viiest kartserist kaks täielikult ja kolm osaliselt. Taastamisel säilitati kõige vähem kannatanu.

1977. aastal võttis muuseum kartseri oma hoole alla ja hakkas organiseerima selle restaureerimist. Töö valmistas suuri raskusi, sest tulekahju tahm oli katnud kartseri seinad. Tänu Ermitaaži tublidele restauraatoritele õnnestus suurem osa joonistusi uuesti päevavalgele tuua.

Mille eest ja kui palju üliõpilased kartseris istusid, võime lugeda kartseriraamatust:

öörahu rikkumine	2 päeva
kaupmehe petmine	3 nädalat
juhtum tööliste majas	3 nädalat
loata ärasõit Tartust	3—6 päeva
omavolliline kartserist lahkumine	3—9 päeva
raamatukogu raamatute mittetagastamine	2 päeva
üleannetus teatris	1—8 päeva
võõra ekipaaži kasutamine	3 päeva
sutsetamine ülikooli hoones	2—3 päeva
daami solvamine	4 päeva
duell	3 nädalat
Toomemäel ratsutamine	5 päeva
huligaansus	2 päeva kuni 2 nädalat
laskmine linna piirides	3 päeva kuni 4 nädalat

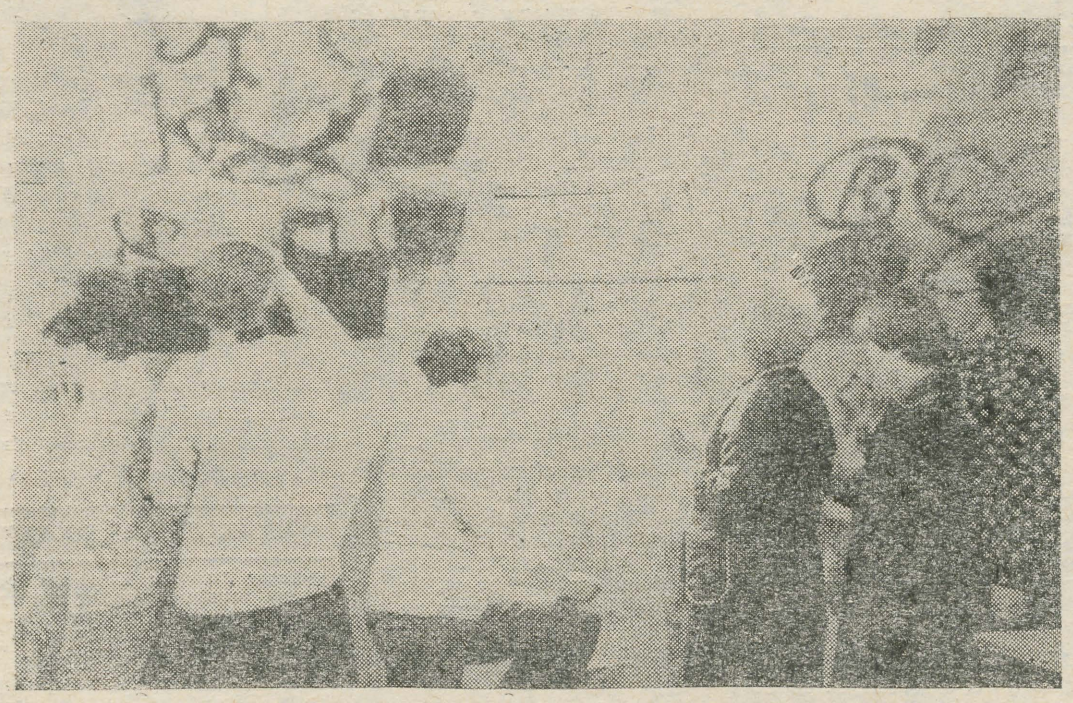

● Ermitaaži restauraatorite käe all muutuvad kartseri tuhmunud joonistused taas nähtavaks. TULLIO ILOMETSA foto

Rektori käskkiri

Klassikalise muinasteaduse muuseumi 175. aastapäeva puhul avaldab rektor tänu kõigile, kes osalenud varade kogumisel, säilitamisel ja hooldamisel. TRÜ aukirja said sel puhul õppejõud MÄRT TÄNAVA ja LALLA GROSS, TUS-i vaneminsener ÜLO SAAG ja masinakirjutaja AINO LEESIK. Mälestusesemega (gravüür) autasustati rektor ARNOLD KOOPI, teadusprorektor HERBERT METSAT, õppejõude RICHARD KLEISI ja TULLIO ILOMETSA ning muuseumi juhataja ÕIE UTTERIT, samuti endist muuseumi töötajat NIINA RAIDI.

TRÜ aukiri anti veel 14-le restaureerimises osalenule, mälestusese 14-le vabariigi juhtivale töötajale.

EILE

Muuseumi suurtähtpäeva aktuse avas rektor prof. Arnold Koop. Muuseumi minevikust ja tänapäevast kõneles juhataja Õie Utter. Järgnesid tervituskõned külalistelt ja mälestusesemete üleandmine.

Õhtul austati muuseumi rajajat prof. K. Morgensterni ja kuulati «Hortus Musicuse» kontserti.

Akadeemiliste võlgnevuste likvideerimisest

«Üliõpilased, kes said kevadisel eksamisessioonil mitte enam kui kaks mitterahuldavat hinnet, võidakse rektori loal üle viia järgmisele kursusele kohustusega likvideerida võlgnevus esimese kuu jooksul uue semestri algusest alates. Üliõpilased, kes määratud ajaks akadeemilise võlgnevuse likvideerisid, loetakse antud kursuse üliõpilasteks.» (Eksamite ja arvestuste põhimäärus, p. 29.) Põhimäärus on kinnitatud NSVL kõrg- ja keskerihariduse ministri käskkirjaga nr. 313 11. juunist 1978. aastal. Ülikoolis rakendatakse nimetatud käskkirja vastavat punkti järgmiselt: üks võlgnevus tuleb likvideerida 10 ja kaks võlgnevust 20 päeva jooksul uue semestri algusest alates (võlgnevuse all mõeldakse siin eksamivõlga). Arvestusvõlad tuleb korda teha eksamivõla likvideerimise aja sees või graafiku järgi.

Kui võlgnevused tekkisid mõjuva põhjuse tõttu (tervislik seisund, perekondlik olukord, kestev komandeering, loodusõnnetused), määrab dekaan võlgnevuse likvideerimiseks individuaalgraafiku, arvestades põhjuste iseloomu. Stipendiumi makstakse sel juhul kuni võlgnevuste likvideerimiseni, s. t. sessioonitulemuste selgumiseni. See üliõpilane, kes stipendiumi ei saanud, ei saa seda ka võlgnevuste likvideerimise ajal, sõltumata võla tekkimise iseloomust.

Mittemõjuvatel põhjustel tekkinud võla puhul (mitterahuldav eksamihinne; põhjuseta mitteilmumine on sama mis mitterahuldav hinne) katkestatakse stipendiumi maksmine pärast sessiooni ning seda ei maksta kogu järgneva semestri jooksul sõltumata võlgnevuste likvideerimise tulemustest. Kui on mõlemat laadi võlgnevusi, otsustatakse küsimus individuaalselt.

Üsna levinud on situatsioon, kus üliõpilane esitab pärast ebaõnnestumist arstitõendi, millega võib küll põhjendada mitteilmumist järgmisele eksamile (kui see mahub tõendis märgitud ajavahemikku), kuid mis kuidagi ei tee olematuks juba väljapandud mitterahuldavat. Nii üliõpilane kui ka õppejõud peab arvestama, et eksamiprotokolli märgitud mitterahuldava hinde puhul ei saa kuidagi olla tegemist võla tekkimisega mõjuval põhjusel. Kui on olemas arstitõend, ei ole eksami «proovimine» lubatud ning niisugusel juhul saadav hinne on täisväärtuslik.

Kui võlgnevus ei ole ettenähtud ajaks likvideeritud ning üliõpilasel puudub selleks mõjuv põhjus, eksmatrikuleeritakse ta sellelt kursuselt, kus tekkisid võlad, mitte aga kursuselt, millele ta oli tingimisi üle viidud. Igal aastal katkeb niiviisi stuudium enam kui sajal üliõpilasel.

Probleeme on tekitanud ka akadeemilise puhkuse vormistamine vahetult eksamisessiooni eel, ajal või järel. Vastava AKK otsuse põhjal saab puhkust anda üliõpilasele, kellel pole õppetöös mahajäämust (tegemata jäänud kontrolltööd, arvestusvõlad jne.). Akadeemilised võlgnevused tuleb enne puhkuse vormistamist likvideerida, või kui kaheldakse edasiõppimise otstarbekuses, siis lahkuda kõrgkoolist. Tagantjärele esitatud arstitõend ega AKK otsus ei luba puhkuse vormistamist. Tõsiasi, et õppetööst puudumisi ja võlgnevusi ei saa hiljem olematuks teha, pole selge veel mõnelegi üliõpilasele (vahel koguni nende vanematele). Kas või üks päev hiljem esitatud tõendit või õiendit (kui viimasest ei ole eelnevalt teaduskonda teatatud) ei võeta enam vastu ega vaadata läbi. Niisugust juhtumit peetakse põhjendamata puudumiseks ja üliõpilast karistatakse üldkehtiva korra järgi. Eriti palju on niisuguseid juhtumeid uue semestri alguses: õppetööl üliõpilast pole, mingit teadet tema kohta pole saabunud. Kui ta lõpuks välja ilmub, esitab ta arstitõendi (tavaliselt oldi haige või oli põhjuseks perekondlik olukord). Kui üliõpilane ei ole õppetööle ilmunud ega endast teatanud, eksmatrikuleeritakse ta õppetööle mitteilmumise või distsipliini jämeda rikkumise pärast. Paaril viimasel õppeaastal on niisuguseid juhtumeid olnud.

Kui üliõpilane jääb haigeks võlgnevuste likvideerimise ajal või ei jõua võlgnevustega hakkama saada mõnel muul põhjusel, määrab dekaan talle uue tähtaja.

Võlgnevused on tõsiseks häireks uuel semestril: ei käida kõigil loenguil, pole aega kaasa teha kontrolltöid jne. Niisamuti nagu ei vabasta igasügisene põllutööde tegemine õppeplaani täitmast, ei vabasta õppetööst ka võlgnevuste likvideerimine. Selle poolest ei erine ka tänavune sügis. Võlgnevuste likvideerimine kestab praegu veel neil II kursuste üliõpilastel, kes olid linnas tööl vähemalt 20. septembrini (kuigi oleksid pidanud selleks ajaks eksamid ära tegema). Ülejäänud kursuste üliõpilastel peavad võlad tasa tehtud olema kuni 25. oktoobrini. See on viimane tähtaeg.

MATI SALUNDI,
õppeosakonna juhataja

Mida võiksime teada kindlustusest

TRÜ ametiühingukomitees arutati vabatahtliku kindlustuse olukorda ülikoolis, millest ülevaate andis Riikliku Kindlustuse Tartu Linna Inspektuuri juhataja R. Kink. Isikukindlustuse alal on olukord väga halb: kui selle kindlustusliigiga on kogu Tartu linnas haaratud üle 50% töötajatest, siis TRÜ-s vaid 23%. Seda, et meie töötajad ei kasuta riikliku kindlustuse poolt pakutavaid ülimalt soodsaid võimalusi oma ja perekonnaliikmete heaolu tagamiseks, võib seletada vaid vähese selgitustööga ja ka sellega, et viimastel aastatel on TRÜ kollektiivi teenindavad agendid väga sageli vahetunud. Olukorra parandamiseks otsustati ametiühingurühmades välja selgitada täpne olukord ja avaldada ajalehes kindlustust selgitav artikkel. Artikkel on ülikooli teenindavalt kindlustusagendilt E. Oralt, keda võib leida iga päev kl. 9—12 tel. 33-759 ja igal palgapäeva teisel päeval (s. o. 6. ja 21.) kassas kl. 12—14.

* * *

Nõukogude Liidus tegeleb riiklik kindlustus kahe kindlustusvormiga — isikukindlustuse ja varakindlustusega, mis omakorda jagunevad veel alaliikideks.

Isikukindlustus hõlmab sega-elukindlustuse, lastekindlustuse, pulmakindlustuse ja õnnetusjuhtumite kindlustuse. Varakindlustuse hulka kuuluvad koduse vara, mootorsõidukite ja hoonete vabatahtlik kindlustus.

Anname allpool veidi selgitust kõigi nende kindlustusliikide kohta. Eriti peaks ülikooli töötajaile huvi pakkuma isikukindlustus, sest sellest on informatsioon õige napp olnud. Mille muuga seletada fakti, et sega-elukindlustuse, laste- ja pulmakindlustusega on seotud ainult 23% TRÜ töötajaist? See protsent on väikseim kogu Tartu linnas.

Isikukindlustus.

1. Sega-elukindlustuse lepinguid sõlmitakse 16—65 aasta vanuste NSVL kodanikega 5, 10, 15 või 20 aastaks, kuid mitte kauemaks kui 70-aastaseks saamiseni. Kindlustussumma alammääraks on 100 rubla. Kindlustuslepingu võib sõlmida 100, 200, 300, 400, 500 või 1000 rublale. Et ühel isikul võib olla piiramata hulgal sega-elukindlustuse lepinguid, on võimalik seda summat suurendada mitmete lepingute sõlmimisega. Sega-elukindlustuse lepingu sõlmimise päevast alates maksab kindlustuse võtja kindlustusmakse kuni kindlustuse tähtaja lõpuni. Kindlustuse võtja soovil peetakse kindlustusmaks kinni kuu töötasust. Kindlustusmaksu suurus oleneb kindlustuse võtja vanusest ja kindlustussummast. Näiteks 16—29-aastane isik maksab 500-rublase kindlustussumma korral, kui leping on tehtud 5 aastaks, 8.85 rbl. kuus, 30—37-aastane — 8.90 rbl., 38—42-aastane — 8.95 rbl. jne. Isikukindlustuse võtjal on õigus tasuda kindlustusmaks ühekordselt kogu kindlustusaja eest. Näiteks 5-aastase kindlustuse puhul on kindlustusmaks 95.50 rbl. igalt 100 rublalt.

Kindlustuslepingu järgi on riikliku kindlustuse inspektuur kohustatud kindlustusjuhtumi saabumisel maksma kindlustuse võtjale või tema poolt määratud isikule (isikutele) välja kindlustussumma.

(Järgneb)

Kolm nädalat võõras korteris

2.

NEIST, KELLEGA LEHTE TEEME

Rajoonilehe toimetuses töötab 15 inimest. Peale ajakirjanike endi veel autojuht, korrektor, raamatupidajad ja koristajatädi.

Olemasolevate kogemuste põhjal julgen väita, et rajooniajalehtede toimetused on väga hubased, inimesed lahked, siirad, abivalmid ja rõõmsameelsed. Erandiks pole valgalasedki. Kõigist eraldi kirjutada ei jõua, aga kirjutamata ei saa jätta mulle enim muljet ja mõju avaldanutest.

Kõige rohkem õppisin tundma oma võõrustajaid. Taimi Käos on põllumajandusajakirjanik ja Heino Käos põhiametilt autojuht, kuid ka fotograaf ja kirjamees. Algul oli isegi imelik mõelda kui endastmõistetavalt Heino ja Taimi võtsid mind oma perre. Suhtlemine toimus põhimõttel: mis on meie, on praegu ka sinu jagu. Taimi andis korterivõtme ja ainus manitsus oli: välja minnes uks ikka lukku keerata. Ma ei ole ise elus kibestunud ega usaldust inimeste vastu kaotanud. Ilmseli aga ümbritseb meid siiski nii palju umbusku, et imestame, kui siirust ja usaldust võõraste vastu üles näidatakse. Olen pärast praktikat sageli mõelnud, kas ma ise oleksin julgenud puruvõõra inimesega samuti käituda. Varem ehk ei oleks, nüüd kindlasti. Õhtuti istusime koos, rüüpasime kohvi ja ajasime juttu. Taimi ja Heino on inimesed, kelle tundlikku hinge pole linnaelu rutt kalestanud. Neist õhkus palju lihtsust ja loomulikkust.

Esimene mulje Taimist oli risti vastupidine edaspidisele. Toimetaja tutvustas mind sportliku välimusega naisele, kes paistis väga range, ametlik ja nõudlik. Lähemal tutvumisel lõi kohatise range tõsiduse tagant läbi päris Taimi, kelle sportlik loomus avaldub kogu ta ellusuhtumise hoogsuses; kes armastab «krutskeid» teha, et lõbusam oleks; kes on hea käega kalamees, fotograaf ning osav autojuht (armastab kihutada nii, et abikaasa peab teda vahel tagasi hoidma); kes ei löö risti ette millegi puhul; kes teeb hea meelega sporti ja tõmbab teisigi kaasa. Sõnaga, ta on toimetuses üks aktiivsusampullike. «Kui oled põllumajandusajakirjanik, pead juttu ajades olema niisama lihtne kui su vestluskaaslane. Et saavutada suuremat lähedust, tuleb tunda ka masinaid. Kui mõni mehhanisaator räägib masina riketest ja sa oskad ka asjatundliku sõna kaasa öelda, oled ta silmis «tehtud mees». Ega ma siis nii põhjalikult kõike tunne, aga sagedamini esinevad rikked ja tarvilikud varuosad tean ikka ära. Need teadmised tulevad tööga.

Tahaksin palju rohkem lugeda, aga ei jõua. Loen aeglaselt, sest naudin meeldinud kujundeid, loen neid kohe mitu korda üle. Eriti meeldinud mõtted kirjutan välja. Mul on selleks eraldi märkmik ja selleta ei saa ma töötada. Mõnikord annab kirjutisele suuna moto või lihtsalt toeka ütlemise mõni lause sellest kogutud «kullavarast». Iga nädal lappan märkmiku läbi. Ma ei saa enne lugu paberile panna, kui ta hakkab mul silme ees elama. Siis näen täpselt, mida keegi ütleb, kuhu ta liigub.

Veel lõikan lehtedest lugusid välja. Eriti head ja vajalikud on rubriigid «Lugejaga vestleb» ja «Nelja silma juttu». Neis on sageli huvitavaid mõtteid ja ütlemisi. Põllumajanduslugudes saab kasutada V. Zelnini ilmakommentaare ning vanarahva tähelepanekuid. Olen tasapisi neidki kogunud.

Mõnikord on lugu tarvis järgmiseks päevaks, aga paberile ei taha midagi tulla. Sulepeast imetud lugu pole kellelegi tarvis. Olen katsunud ikka südamega kirjutada.»

Taimile oli omamoodi vastandiks praktika juhendaja Kalju Jullis, vastutav sekretär ja lehe keelelist külge korraldav mees. Peamine joon temas oli lausa pedantsuseni ulatuv täpsus, millele lisandusid asjalikkus ning ametlikkuski. Seda suurem oli mu rõõm, kui kord bussis sõites avanes mulle juhendaja hoopis mitmepalgelise inimesena. Rääkisime sellest, kuidas sõda käis üle ta kodukandi ja mida ta sellal läbi elas. Pärisin veel «kõige-kõige-stiilis» juhtumisi ajakirjanikuametis ja meil oli väga meeldiv sõita.

Ajakirjanikutöö nõuab täpsust, sellepärast tuleb Kalju Jullise nõudlikkust enda ning oma töökaaslaste suhtes õigustada. Toimetuses on mees igatahes täpsuse etaloniks, kui ta kontrollib kirjutiste sisulist külge. Suur lugemus, avar silmaring ja põhjalikkus aitavad nii mõnegi vääratuse ära hoida.

Kalju Jullis annab Valga lehele ka keelelise näo. Ta on inimene, kelle kohta võib väita, et ta on lausa armunud eesti keele grammatikasse ja tunneb seda põhjalikult.

Ta suutis mulle kolme nädalaga palju õpetada: lisaks ametisaladustele ka nõudlikkust ning täpsust enda ning tulevase töö vastu.

Kolmas visand tuleb Otepää korrespondendist Aili Miksist. Aili on seda tüüpi inimene, kellega tutvudes ei saa tekkida mingit kohmetust. Temasugused on päikeseinimesed. Nakatava naeru, mitte-eestlasliku temperamendi ja koduse lihtsusega tõmbab ta sind kaasa. Jutukera pääseb veerema: «Kuidas ta küll kõike jõuab?» küsisin endalt sageli. Lisaks põhitööle kuulub Aili Miks Otepää Rahvateatri kunstinõukogusse, aitab sisustada mitmesuguseid õhtuid, kui vaja, kirjutab ise stsenaariume. Ta on osaline kõigis Otepää kultuurimaja ja linna tähtsamates tegemistes. Aili kodu on nagu staap, kuhu jooksevad kokku paljude inimeste teed. Alles klaaris ta telefoni teel mingeid asju, juba räägib mõne mureliku tuttavaga jne. Aili naljatas, et vahel ei saa kirjutamiseks üldse aega — jookse ringi nagu orav rattas. Et siiski põhitööga toime tulla, koostab ta igaks nädalaks plaani, mis ei ole sugugi väike. Üldse tundus ta olevat toimetuses üks tarmukamaid ja laiema haardega kirjutajaid. Võluv on Aili Miksi kirjutiste isikupärane ja kohati lausa ilukirjanduslik stiil.

(Järgneb)

REET RIHVK

Kroonika

(Algus 1. lk.)

peab, ja seda ka teevad. Samuti on väga meeldivalt sisustatud ja puhtaid hubaseid tube.

Mis on uuemat ülikooli ehitusasjus?

Põhiküsimuseks on ja jääb kuni valmimiseni raamatukogu ehitus. Püüame seda käiku anda etappide kaupa. Järgmise aasta lõpus peaksid valmima raamatuhoidlad.

Eespool mainitud ehitus- ja remondibaasi ja garaaži ning lao projektdokumentatsiooni ettevalmistamine on praegu käsil. Järgmiste aastate plaanides on arstiteaduskonna kompleksi projekteerimine ja väljaehitus Ravila tänavasse, samuti füüsikakorpuse II järk (auditooriumide hoone). Kääriku siseujula projekt on valmis.

VARJE SOOTAK

Klubis

Laupäeval, 14. oktoobril kl. 21 DISKO.

Pühapäeval, 15. oktoobril kl. 21 PUHKEÕHTU (EÜE Kamtšatka rühma töösuvi). DISKO.

Kirjandusvõistlus

Kirjandusvõistluse tähtaeg on edasi lükatud 15. oktoobrilt 15. novembrini.

Arstiteaduskonna päev

algab täna kell 15 aulas. Akadeemilise loengu «Aju insult — tähtis sotsiaal-meditsiiniline probleem» peab prof. E. Raudam. Ülevaate arstiteaduskonnast 1978/79. õppeaastal teeb arstide täiendamise ja spetsialiseerimise teaduskonna dekaan prof. A.-E. Kaasik.

Tähelepanu, idahuviline!

Oktoobris alustab oma teist tööaastat ÜTÜ orientalistikaring, mis tegutseb orientalistikakabineti ja mitmete ajalooteaduskonna õppejõudude asjatundlikul juhendamisel.

Ringis tegeldakse India, Tiibeti, Jaapani, Hiina, Araabia, Aafrika ja Okeaania ning Kolumbuse-eelse Ameerika rahvaste ajaloo, kultuuri ja filoloogiaga. Põhiliseks töövormiks on ettekandekoosolek, millest osavõtt on kõigile vaba. Lisaks sellele on lähemal ajal kavas suurüritusena Kaug-Ida rahvaste õhtu (jälgige reklaami!), õhtud idamaise muusika, slaidide ja teelauaga, samuti vaidlusõhtud üldinimlike probleemide üle.

Eelmisel õppeaastal külastas ringi 23 üritust kokku 1003 inimest. Töös osalevad aktiivselt ringi liikmed kõikidest teaduskondadest, kaugõppijad, vilistlased ja asjahuvilised mujaltki. Tihedad on sidemed teiste NSV Liidu ülikoolide orientalistikateaduskondadega.

Uusi liikmeid võetakse vastu sooviavalduse põhjal, mis tuleb esitada ringi esimehele.

Kabinetis jätkub alates oktoobri keskpaigast ka idakeelte õpetamine.

Lähemat informatsiooni saab orientalistikakabinetist (keemiahoone II korrus, tuba 224), ringi esimehelt Harri Intsilt (Pälsoni 23-201) või kuraatorilt Tarmo Kulmarilt filosoofiakateedrist.

HARMO KUNTS

Kunstikabinet

töötab (ph. aud. 13) teisipäeval, kolmapäeval ja neljapäeval kl. 17 (joonistamine, akvarell, graafika jm.).

NB!

ELKNÜ TRÜ komitee istung on teisipäeval, 17. oktoobril kl. 18 komitees.

EÜE-78

✲ **EÜE sektor tuleb kokku teisipäeval, 17. oktoobril kl. 20 komsomolikomitees.**

✲ **TRÜ EÜE IV KONVERENTS TOIMUB KOLMAPÄEVAL, 18. OKTOOBRIL KELL 19 AULAS. Ootame endiste ja tulevaste malevlaste aktiivset osavõttu.**

✲ **ELKNÜ Keskkomitee ja ministeeriumide aukirjadega autasustamiseks esitatud malevlasi oodatakse Tallinnas reedel, 20. oktoobril. Bussid väljuvad peahoone eest kell 7.30.**

✲ **EÜE-78 pidulik lõpetamine toimub Tartus laupäeval, 21. oktoobril (aktiivi koosolek on kell 14 keemia ringauditooriumis, ball kell 19 «Vanemuise» kontserdisaalis).**

Mälumäng

Seoses põllumajandustöödel abistamisega peetakse ÜLKNÜ 60. aastapäevale pühendatud mälumängu «Komsomol, ülikool ja tänapäev» eelvoor ja poolfinaal 22. oktoobril.

Võistkondade registreerimine toimub teisipäeval, 17. oktoobril kell 18 komsomolikomitees. Täpsemalt saab teada teaduskonna komsomolibüroo sekretärilt.

Organiseerimiskomitee

Tartu üliõpilaste looduskaitseringi avamatk toimub pühapäeval, 15. oktoobril Taevaskotta. Osta pilet kell 10.16 väljuvale Petseri rongile Taevaskoja peatuseni ja võta võileib ning sõber kaasa.

Ringi juhatus

Vabandame

TRÜ Teadusraamatukogu vanemredaktor Lea Trikkanti ees, kellele eelmises ajalehes (vt. 1. lk. «Tänu») ekslikult vale ametinimetus oli juhtunud.

TOIMETAJA V. SOOTAK

«Тарту Рийклик Юликоол» («Тартуский государственный университет») Орган парткома, ректората, комитета ЛКСМ и профкома Тартуского государственного университета, г. Тарту Эстонская ССР.
Hans Heidemanni nim. trükikoja trükk. Tartu, Ülikooli 17/19. III. Üksiknumbri hind 2 kop. Tell. nr. 4533. MB-05846.

AR
Fr. R. Kreutzwaldi nim. ENSV Riiklik Raamatukogu
Kontrolleksemplar

KÕIGI MAADE PROLETAARLASED, ÜHINEGE!

tartu riiklik üllkool

EKP TRÜ komitee, TRÜ rektoraadi, ELKNÜ TRÜ komitee ja TRÜ ametiühingukomitee häälekandja

Nr. 27 Reedel, 20. oktoobril 1978 XXX aastakäik

REEDEST REEDENI

Nädala algul oldi pisut imestunud, pisut pahasedki, kui tavakohase hommiku- või lõunakohvi jaoks kannatust varuda tuli. Näiteks teisipäeva hommikul ulatus «Sophokleses» järjekord enne kella kümmet peeglini välja. Kohviku ja söökla riidehoius tekkis ennenägematu mantlite-joppide tulv. Sealsamas teisel korrusel läks enne omajagu aega, et ka istekoht leida. Rääkimata juba peahoonest ja teistest õppehoonetest, kus sel sügisel nii rahvavaene on olnud. Mis siis lahti? Ei midagi erilist. Lihtsalt kõik on jälle koos: ülikooli pere on oma kohustuse maarahva ees täitnud ja õppetöö võis esmaspäevast taas alata. Enne kui olnut ja tulevat tutvustame, tahaksime veel kord meie söögimajandust puudutada. Vana kohviku rõdusaal on kella 12—14-ni ikka õppejõudude ja töötajate lõunaeinepaik olnud. Praegu on pisut imelik, kui õppejõud seisab uksel ning paljude laudade ümber istuvad tudengid või vahel on kohad koguni kottidega hõivatud. Treppidel peetakse aga suitsutundi. Vahetevahel on rõdusaali ees ka vastav märge üleval olnud, aga see võiks niigi meeles seista.

Läinud nädalal pidasime **klassikalise muinasteaduse muuseumi tähtpäeva.** Muuseumirahvale oli see paljude tuttavate ja sõpradega kohtumine, mitmete pakiliste asjade kordasaamine, siinjuures eelkõige kartseri ekspositsiooni avamine, millest juuresolev piltki kõneleb. Lähedasemaks, tuntumaks sai neil päevil muuseum ise ka ülikooli inimestele. Keemia ringauditooriumis võis näha dokumentaalfilme «Kevade tulek» ja «Tõde». Viimast teati-tunti küll vähevõitu. «Tallinnfilmist» oli veel mitu ringvaadet, kus muuseumi pilk heidetud. Kroonikat võiks teistegi sündmuste puhul arhiiviriiuleist välja tuua.

Nädalavahetusel alustas oma tegevust jälle **looduskaitsering.** Traditsioonilisest avamatkast Taevaskotta võttis osa viiekümne üliõpilase ringis, paarkümmend neist tegi ringiga tutvust esmakordselt.

Esimesel ülesvõttel näivad kaks meest millestki rõõmu tundvat. Ütleme ära, et on ka põhjust. Eesti NSV tervishoiuminister prof. Väino Rätsep ning ülikooli arstide, stomatoloogide ja farmatseutide täiendamise ja spetsialiseerimise teaduskonna dekaan prof. Ain-Elmar Kaasik ning muidugi teisedki asjaosalised võivad kolmanda **arstiteaduskonna päeva** kordaläinuks lugeda. Ega need kaks meest kogu aeg presiidiumilaua taga ka istunud. Tervishoiuminister oli siia saabunud ava- ja tervitussõnu ütlema, prof. Ain-Elmar Kaasiku hooleks jäi ettekanne teaduskonna arengust ning tulevikuväljavaadetest. Tema ettekandest jäi meelde üks arv: arstiteaduskonna õppejõududest on 60,5% dotsendi või professori kutsega. Ja neile justkui kingituseks alustatakse juba 1980. aastal teoreetiliste ainete kateedrite korpuse ehitusega. Seekordne akadeemiline loeng peeti teemal «Insult — tähtis sotsiaal-meditsiiniline probleem», esinejaks prof. Ernst Raudam.

Dots. Salme Sibul teatas toimetusele **Üleliidulise Antibiootikumide Teadusliku Uurimise Instituudi prof. S. Eidelsteini esinemisest** otorinolarüngoloogia kateedri kutsel 28. ja 29. septembril. Esimese loengu teemaks oli «Antibiootikumide ratsionaalne kasutamine» ja teine — «Aerosoolravi», näidati ka filme. Esmakordselt oli võimalik filmi vahendusel näha ripsepiteeli liikumist ninas ja nina kõrvalkoobastes. Loenguid kuulasid internid, täienduskursuslased, arstiteaduskonna õppejõud ja arstid Tartu tervishoiuasutustest.

10. oktoobril peeti TPI-s **diskussioon «Töö kui inimlik väärtus, selle minevik, olevik ja tulevik» Ameerika Ühendriikide ja Nõukogude Liidu noorte ühiskonnateadlaste vahel.** Meie vabariiki esindasid TRÜ-st filosoofiakateedri vanemõpetaja Andrus Pork, poliitilise ökonoomia kateedri vanemõpetaja Enn Hansberg ja filosoofiaaspirant Igor Gräzin. Diskussioonist osavõtjate vahel toimus huvipakkuv mõttevahetus.

Kolmapäeval, 18. oktoobril sai teoks **TRÜ komsomoliajaloo II konverents.** Selle materjalid ilmuvad järgmises lehes. Järgmises lehes võite lugeda ka EÜE IV konverentsist, mis samuti kolmapäeval aset leidis.

VARJE SOOTAK, AARNE RANNAMÄE

Piltidel: Ain-Elmar Kaasik ja Väino Rätsep arstiteaduskonna päeval. Need, kes kartserit taastasid, kes sõnaga, kes käega.

Nimeliste stipendiumide saajad

V. I. Lenini nim. stipendium
Sergei Nazarenko (arstit. V k.)
Eero Vasar (arstit. VI k.)
Riina Leinbock (füüsika-keemiat. V k.)
Madis Kallion (õigust. V k.)
Priidu Beier (ajaloot. III k.)
Tiina Ksenofontova (bioloogia-geograafiat. IV k.)
Merike Petersen (matemaatikat. IV k.)

J. Lauristini nim. stipendium
Ülle Kuusksalu (ajaloot. IV k.)

D. Uljanovi nim. stipendium
Ursula Rääts (arstit. V k.)

N. Burdenko nim. stipendium
Andrus Arro (arstit. VI k.)

H. Pöögelmanni nim. stipendium
Irina Avramets (filoloogiat. V k.)

J. Anveldi nim. stipendium
Andres Lipstok (majandust. IV k.)

G. Lurichi nim. stipendium
Vahur Ööpik (kehakultuurit. IV k.)

W. Struve nim. stipendium
Tatjana Mikuševa (matemaatikat. V k.)

K. Marxi nim. stipendium
Birute Želvite (filoloogiat. IV k.)
Helgi Rõuk (majandust. IV k.)

J. Smuuli nim. stipendium
Karin Peep (ajaloot. II k.)

K. E. Baeri nim. stipendium
Katrin Andra (bioloogia-geograafiat. V k.)

Fr. Tuglase nim. stipendium
Vilve Seiler (filoloogiat. IV k.)

E. Lenzi nim. stipendium
Arvo Kikas (füüsika-keemiat. III k.)

J. Varese nim. stipendium
Kaire Vaimel (kehakultuurit. IV k.)

V. Kingissepa nim. stipedium
Jüri Raidla (õigust. IV k.)

Tähelepanu!

Vastavalt üle-eelmises lehes teadaantule toimub esimene ülikooli õppejõudude ja teenistujate sportlik pühapäevak vähegi ilusa ilma korral sel pühapäeval KEK-i tervisespordi rajal (Riia tänava lõpus) kell 11. Kes soovivad päeva alustada väikese jalutuskäiguga, kogunevad kella 10.15 Tähtvere pargi algusesse, et sealt jalutada terviserajale. Kohapeal tutvume rajaga, mängime rahvastepalli, osavusmänge. Pakume kuuma teed. Huvitatud võivad pärast kasutada Gagarini tänava võimlat. Vihmase ilma puhul on üritus võimlas. Osavõtjaile ergutused. Olete oodatud kogu perega.

Õigusteaduskond

Lehekülgi ülikooli komsomoli ajaloost

«Sajandivahetuse revolutsioonilised meeleolud», «Revolutsioonikeerises», «Põranda all», «Legaalses organisatsioonis», «Viimasel sõja-aastal», «Huvialaringid ja töökasvatus», «Esimesed aruande- ja valimiskoosolekud», «Hool õpiedukuse eest», «Ülesanded avarduvad», «Ikka organiseerimisraskused», «Kiire edasiminek». Nende pealkirjade all tõid augustikuu «Edasi» numbrid 176—188 ära *alma mater*'i üliõpilaskonna eesrindlikuma osa tegevuse alates 1907. aastast. Täna (vt. ka eelmist «TRÜ-d») ja veel mitu numbrit järgnema jääv lühiülevaade TRÜ komsomoli ajaloost on linnalehes ilmunu sisuline jätk.

JOHANNES KALITS

Sõjajärgsete aastate raskused, otsingud organisatsioonilise töö parandamiseks, terava klassivõitluse kajastumine ideelis-poliitilises kasvatustöös, üliõpilasteaduse arendamine ja teised komsomolitöö valdkonnad olid ülikooli komsomoliorganisatsiooni ideeliselt karastanud ning rikastanud uute organisatsioonilise töö võtete ja vormidega.

1951. aasta 14. oktoobril oli ülikooli komsomoliorganisatsiooni aruande- ja valimiskoosolek. See oli ühtlasi viimane aruande- ja valimiskoosolek, sest järgmisest aastast peale valis ülikooli komsomolikomitee koosseisu juba ülikooli komsomolikonverents. Komitee esimesel koosolekul valiti ülikooli komsomolikomitee sekretäriks V. Väljas, sekretäri asetäitjaks A. Blumfeldt. Ülejäänud komitee liikmed kinnitati komitee sektorite juurde.

Uue komitee suunaks kujunes ideelis-poliitilise kasvatustöö tugevdamine. Selleks andis häid võimalusi aktiivne osavõtt ülikooli 150. juubeliaasta ettevalmistustest ja läbiviimisest, mida komsomolikomitee ei vaadelnud kui üritust omaette, vaid kui vormi ideoloogiatöö parandamiseks. Juba 1951. aastal alustasid teaduskonnad sotsialistlikku võistlust, mitmete teaduskondade lahtised komsomolikoosolekud olid pühendatud võetud kohustuste täitmisele. 4. aprillil 1952 arutas komitee näiteks ÜTÜ VI konverentsi korraldamist. Seda tehti V konverentsi tulemuste kriitilise analüüsi kaudu.

Juubeliga oli seotud ka lektorigrupi töö. Juba 1951. aastal oli ülikooli komsomolikomitee osutanud tähelepanu lektorigrupi töö parandamisele, lektoriks kinnitati ainult ülikooli komitee otsusega. Juubeliaastal kinnitati lektoriteks sellised hiljem laialdaselt tuntud lektorid nagu I. Larin, V. Krinal, L. Kaaramaa jt.

Juubeliaastaks võetud kohustused puudutasid loomulikult ka õppetööd. Seetõttu võtsid kursuste komsomoliorganisatsioonid ja komsomoligrupid õppimisasjad tõsisemalt käsile, arutasid neid regulaarselt, võitlesid õppedistsipliini rikkumise vastu jne. Tulemuste kohta kirjutas V. Väljas, et 252 üliõpilast sooritas eksamid ainult väga headele hinnetele. 18. veebruaril 1952 korraldati komsomoli- ja ametiühinguaktiivi ühine koosolek, kus ettekandega esinesid V. Väljas ja A. Blumfeldt. Vastuvõetud otsuses rõhutati süstemaatilise iseseisva töö arendamist, samuti õppedistsipliini rikkujate suhtes hukkamõistva ühiskondliku arvamuse kujundamist. Erilist tähelepanu osutati ühiskonnateaduste seminaridele ja vene keele ringidele. Uudse üritusena otsustati korraldada metoodilised konverentsid teemal «Teaduslik stiil töös».

Rohkesti tähelepanu osutas ülikooli komsomolikomitee taidlusele. Peamiseks pidas komitee seejuures kahe põhiküsimuse lahendamist: esiteks — kommunistlike noorte arvulise osatähtsuse ning sellega ka nende mõjujõu suurendamine suuremates taidluskollektiivides; teiseks — repertuaari valik. Klubitöö tasemest annab teatud pildi komitee koosolek 28. märtsist 1952, kus kuulati klubi juhataja M. Kuke aruannet. Klubisse oli koondunud 630 taidlejat. Suuremad kollektiivid olid naiskoor (133 liiget) ja meeskoor (130 liiget). Võeti mõndagi huvitavat ette. Nii kohtus U. Väljaotsa juhendatav näitering Mäksa näiteringiga, klubis hakati korraldama viktoriine. Teaduskondade puhkeõhtutel tutvustati TRÜ ajalugu. Taidlusrühmad planeerisid harjutuste kõrval mitmeid vestlusi. Komiteel soovitati rohkem tegelda vene rahvusest üliõpilastega, rikastada repertuaari, korraldada temaatilisi õhtuid.

Klubitöö suunamise kõrval ei unustatud ka teaduskonna komsomoliorganisatsioone. Nii arutati komitee koosolekul ka nende taidlustaset, samuti kuulati suuremate kollektiivide aruandeid.

Juubelipäevadel märgiti tunnustavalt TRÜ komsomoliorganisatsiooni osa üliõpilasnoorsoo kasvatamisel. Komsomolikomitee sekretär V. Väljas ning sekretäri asetäitja A. Blumfeldt said ENSV Ülemnõukogu Presiidiumi aukirja, ülikooli juhtkonna tänu pälvisid paljud kommunistlikud noored.

ÜLKNÜ 60

Juubeliaasta ürituste kõrval pidas komsomolikomitee silmas organisatsiooni tugevdamist ja ridade kasvu. Ülikooli parteiorganisatsiooni üldkoosolekul 1952. aasta veebruaris märgiti, et mõnedes teaduskondades komsomoli read ei kasva ja et komsomoli on vaja abistada. Kuigi kasvukiirus jäi maha eelmise aasta omast, suurenes algorganisatsioonides kommunistlike noorte arv 1952. aastal 112 võrra.

(Järgneb)

TRÜ nõukogu

✻ 6. oktoobri koosoleku algul tänati hoolsa töö eest kahte tuntud meest. Pikka aega ülikoolis töötanud (viimati halduse prorektorina) Ülo Saagi peeti meeles mälestusesemega. Tervislikel põhjustel siirdus ta ülikoolis teisele tööle. Õnne ja edu sooviti õppetehnika osakonna 60-aastaseks saanud juhatajale Voldemar Kiisile, kellele anti üle TRÜ ja ENSV KKEH Ministeeriumi aukirjad.

✻ Pikimaks ja põhjalikemaks päevakorrapunktiks kujunes läinud õppeaasta **õppe- ja kasvatustöö** tulemuste analüüs õppeprorektoritelt Uno Palmilt ja Valter Haamerilt.

Võrreldes eelmise õppeaasta vastavate sessioonidega paranes õppeedukus talvesessioonil 0,9% (91%), kevadise sessiooni tulemused jäid peaaegu samaks (88,3%). Vähenes eksamitele põhjuseta mitteilmunute arv, väljalangejate arv, paranes I kursuste õppeedukus, suurenes ainult viitele õppijate hulk. Päevase osakonna lõpetas 825 noort spetsialisti, mis moodustab 83,2% omal ajal ülikooli vastuvõetuist. See on vastuvõetutega võrreldes suurim lõpetajate protsent ülikooli ajaloos.

Teaduskonniti paranes õppeedukus majandus-, õigus-, bioloogia-geograafia- ja kehakultuuriteaduskonnas. Ajaloo-, arsti- ja füüsika-keemiateaduskonnas toimus märgatav langus. Samale tasemele jäid filoloogid. Prof. U. Palm juhtis tähelepanu füüsika-keemiateaduskonna (80,8%) ja matemaatikateaduskonna (82,4%) lubamatult madalale õppeedukusele. Kevadsessioonil oli kõigé halvem õppeedukus füüsika (73,4%) ja vene õppekeelega rakendusmatemaatika (73,6%) erialal.

Kaugõppes lõpetas kevadel 244 inimest, see on 22,8% lõpetajate üldarvust, seni ühtlasi ka suurim. Senisest paremini tuldi toime ka arvestuste ja eksamite sooritamisega — 40,2%. V. Haamer pidas vajalikuks jõuda vähemalt 45%-ni. Ka kaugõppes on õppeedukuse tase ühtlustuma hakanud. Praegu jäävad teistest maha veel filoloogid. Halvenenud on vaid õigusteaduskonna tulemused.

Sõnavõtjad peatusid II ja IH kursuste probleemidel. Dots. J. Tammeorg: «Farmaatsia II kursust õpetavad füüsikud-keemikud. Meie puutume nendega kokku alles järgmistel kursustel. Iga aine õppejõud peaks huvi tundma, miks tema loengutelt puudutakse, miks halbu hindeid saadakse. Mis sellest, et need teise teaduskonna üliõpilased on.» Dots. V. Krinal pidas II kursuste õppeplaane liiga tihedaks ja raskeks. Õppetöö tulemustele mõjub ka sügisene kolhoosikuu. Seepärast võiks majanditesse saata I kursused. Ühises töös kujuneb ka kollektiiv paremini. Prof. J. Saarma toetas eelkõnelejat, pidades silmas üliõpilaste vaimset tervist: suvekuud mööduvad esmakursuslasel keskkooli lõpueksameid ja ülikooli sisseastumiseksameid tehes. Prof. J. Rebane arvas, et dialektilise materialismi kursusel peaks kahe semestri vahel ka arvestus olema. Praegu lõpeb see aine kevadel eksamiga. U. Palm rõhutas sõnavõtjaile vastates, et kateeder peab vastutama kogu oma töö eest, ka teiste teaduskondade üliõpilastele peetavate loengute ja seminaride eest. Kolhoosi on viimastel aastatel saadetud tõepoolest esmajoones vaid II kursused vastavalt sellekohasele üleliidulisele käskkirjale. Kui ülikoolis peetakse vajalikuks majandeid abistama panna I kursused, arutatakse küsimust parteikomitees ning esitatakse vastav taotlus.

Õppe- ja kasvatustöö kohta võeti vastu üksikasjalik otsus.

✻ **Uute üliõpilaste vastuvõtu tulemustest** kõneles vastuvõtukomisjoni sekretär dots. Arved Jents. Koos teistesse kõrgkoolidesse suunatavatega saabus ülikooli 2228 avaldust, neist 437 kaugõppesse. Eksamitele ei lubatud neist 14 inimest negatiivse iseloomustuse või puudulikult vormistatud dokumentide tõttu. Keskmiseks eksamihindeks kujunes 3,9. Eksperimendiga võeti vastu 243 üliõpilast ehk 54% eksperimendist osavõtjaid. Vastuvõtuplaanid kokkuvõttes ületati, kuigi mõnede erialade kohad jäid täitmata. Õppeprorektor U. Palm soovitas matemaatika ja füüsika-keemiateaduskonna õppejõududel veel kord põhjalikult läbi mõelda mõnede erialade propageerimine, sest vajadus vastavate spetsialistide järele Eestis igatahes on.

✻ **Kõrgemalseisvate ametkondade otsuste, ülikooli nõukogu otsuste ja rektori käskkirjade täitmise organiseerimisest ja kontrollimisest** kõneles TUS-i vaneminsener Ülo Saag. Ametkonnad on saanud ülikoolist enamasti vastuse. Kantseleis on saabuvate dokumentide kohta oma kontrollkaart ning nende täitmist kontrollitakse. Ülikooli otsuste üle erikontrolli sisse seatud pole, samuti nende otsuste täitmise kohta, kus pole nõutud ettekandmist kõrgemalseisvatele organitele. Vastuvõetud otsuses peetakse vajalikuks ka mainitud dokumentide üle kontrolli sisseseadmist ja muid abinõusid.

✻ **TRÜ konkursikomisjoni liikmeteks** valiti professorid R. Looga, I. Volkov, H. Trass, R. Hagelberg ja K.-S. Rebane.

✻ Hääletati filosoofiadoktor R. Blum-Russakule professori kutse taotlemise poolt ja meditsiinidoktor Ö. Reintamile vanemteaduri kutse taotlemise poolt. Konkursi korras valiti hospitaalkirurgia kateedri professori 0,25 kohale meditsiinidoktor. Š. Gulordava ning operatiivkirurgia, topograafilise anatoomia ja ortopeedia kateedri professori 0,25 kohale meditsiinidoktor U. Sibul.

✻ Kinnitati ka TRÜ nõukogu koosolekute tööplaan käesoleva õppeaasta I semestriks.

VARJE SOOTAK

Komsomolikroonika

17. oktoobril ELKNÜ TRÜ komitees:

✻ TRÜ komsomoliorganisatsiooni tööplaani 1978/79. õppeaastaks tutvustas Aili Pikat.

✻ Leninliku Komsomoli 60. aastapäevale pühendatud kavas olevatest üritustest kõneles Madis Kallion.

✻ Arvestuse kontrollist ja liikmemaksude laekumisest rääkis Valev Plato.

✻ EKP TRÜ komitee sekretär Advig Kiris tegi ettepaneku valida ELKNÜ TRÜ komitee sekretäri vastutavale kohale õigusteaduskonna diplomandi Madis Kallioni. Uus sekretär asus oma ülesandeid täitma.

✻ Aili Pikat kõneles kultuuritöö edasisest korraldusest ülikoolis. Endise kultuurisektori, TRÜ klubi nõukogu ja ametiühingu kultuurisektori asemel moodustatakse üks organ, kultuurinõukogu, mille üks osa hakkab tegelema klubiküsimustega, teine kohvikutega, kolmas ühiselamutega.

Esmakursuslaste taidluskonkurss

Sügissemestril katsuvad jõudu esimesed kursused, kevadel on kavas teaduskondadevaheline ülevaatus.

Esmakursuslaste kursusesisesed kavaseadmised ja etteastumised alaku juba täna. Novembri lõpus ootab teid üleülikooliline žürii klubisse esinema ja teaduskonda esindama.

Piire ja kitsendusi žanri valikul ei ole. Võib esitada luulepõimikuid, omaloomingulisi lavatükke, soolo- ja ansamblilaule jne. Eriti teretulnud on igat liiki pillimehed, liikumisrühmad, tantsijad. Kava võib koosneda terviklikust programmist või ka üksiknumbritest või mõlemast korraga.

Kursuste kultuurivolinikel palume kava esitada ülikooli kultuurikomisjonile kirjalikult, s. t. olgu märgitud pala, autor, esitaja(d), umbkaudne kestus.

Kui midagi selguseta jäi, pöörduge abi saamiseks organiseerimiskomitee või klubi juhatuse poole.

Tarmukat pealehakkamist! Võitjaid ootavad auhinnad.

Mida võiksime teada kindlustusest

(Algus eelmises lehes)

Kindlustusjuhtumite hulka kuuluvad kindlustuskestuse lõppemine, kindlustusvõtja töövõime täielik või osaline kaotus trauma, juhusliku ägedaloomulise mürgistuse, puukentsefaliidi või poliomüeliiti haigestumise tagajärjel ja kindlustuse võtja surm.

Kindlustushüvitust makstakse kindlustuse võtjale ühekordselt mitmesuguste traumade (luumurrud, põrutused, lihaste või kõõluste rebestused, lahtised haavad jne.) puhul. Hüvituse suurus oleneb trauma iseloomust, mille määrab kindlaks arstlik komisjon. Traumade puhul väljamakstud kindlustushüvitust ei arvata maha kindlustussummast selle väljamaksmisel kindlustuse võtjale või tema pärijatele.

Kui kindlustusmakse tasutakse B-tariifi järgi (eespool toodud näited olid B-tariifi järgi, makse on võimalik tasuda ka A-tariifi järgi, mis on veidi madalam), siis loetakse õnnetusjuhtumite puhul kindlustussumma kahekordseks.

2. Lastekindlustuslepinguid sõlmitakse lapsevanematega ja lapse sugulastega, samuti ka lapsendajatega. Iga kindlustuse võtja võib sõlmida ühe lapse kasuks kas ühe või mitu kindlustuslepingut. Kindlustussumma ühelt kindlustuslepingult määratakse kindlaks kas 300, 500 või 1000 rublale. Kindlustussumma makstakse lapsele välja kindlustuslepingu lõppemisel. Ka lapsekindlustuse puhul maksavad riikliku kindlustuse inspektuurid kindlustushüvitust traumade puhul. Lastekindlustuse lepinguid sõlmitakse lastele sündimisest kuni 15,5-aastaseks saamiseni. Mida noorema lapse kasuks sõlmida kindlustusleping, seda väiksem on igakuine kindlustusmaks. Näiteks lapse puhul, kelle vanus on kuni 1,5 aastat, tuleb 500-rublase kindlustussumma puhul kuus maksta 2.31 rbl. 1000 rbl. puhul 4,61 rbl., 10-aastase lapse puhul on kuumaksud vastavalt 5.37 ja 10.72 rbl.

Lastekindlustuse puhul võib kindlustusmaksu tasuda ka ühekordselt kogu kindlustusaja eest.

Lastekindlustuse leping on nii lapsevanematele kui lapse sugulastele soodne võimalus oma lapse tuleviku materiaalseks kindlustamiseks.

3. Pulmakindlustuse lepinguid sõlmitakse 2 kuni 15 aasta vanuste laste kasuks kindlustuse võtjatega, kes on vähemalt 20-aastased, kuid mitte kauemaks kui nende saamiseni lepingu lõppedes 70-aastaseks.

Isikule, kelle kasuks kindlustusleping on sõlmitud, makstakse kindlustussumma välja pärast kindlustuskestuse möödumist, kuid mitte enne tema registreeritud abiellu astumise päeva. Kui see isik ei ole kuni 25-aastaseks saamiseni abiellunud, makstakse talle kindlustussumma välja ühes 14%-lise lisandiga. Kui isik, kelle kasuks kindlustusleping on sõlmitud, abiellub 18 ja 25 eluaasta vahel, makstakse kindlustussumma samuti välja protsendilise lisandiga (2% iga täisaasta eest, mis on möödunud kindlustuskestuse lõpust).

Kindlustussumma alammääraks on 300 rbl. Kindlustussumma makstakse välja olenemata sellest, kas kindlustusmaksud olid täielikult tasutud või oli nende tasumine katkenud seoses kindlustuse võtja surmaga kindlustuslepingu kehtimise ajal.

Laps, kelle kasuks pulmakindlustuse leping on sõlmitud, loetakse kindlustatuks ka püsiva terviserikke puhul, mis on tekkinud õnnetusjuhtumi tagajärjel saadud traumast, puukentsefaliiti või poliomüeliiti haigestumisest.

4. Õnnetusjuhtumite kindlustuse lepinguid sõlmitakse 16- kuni 70-aastaste isikutega 1—5 aastaks. Seda kindlustuslepingut uuendatakse igal aastal. Teenistujatel tuleb 1000-rublase kindlustussumma puhul maksta 2.50 rbl. kord aastas.

Teiseks kindlustusvormiks on vabatahtlik **varakindlustus.** Siia kuuluvad koduse vara, mootorsõidukite ja hoonete kindlustus.

Varakindlustus sõlmitakse selle hävimise või vigastuste puhuks tulekahju või plahvatuse, kõikvõimalike loodusõnnetuste, veevarustuse või kanalisatsioonivõrgu avariide tõttu. Vara kindlustatakse samuti varguse puhuks, sõidukeid lisaks eelnevale ka avariide puhuks.

Vara vabatahtliku kindlustuse lepinguid sõlmitakse üheks aastaks, kindlustusmaks tasutakse kindlustuslepingu sõlmimisel ja järgnevatel aastatel selle uuendamisel.

Koduse vara kindlustustariifid kivimajades on 1 rubla 1000-rublase kindlustussumma eest aastas, puumajades vastavalt 2.50 rubla. Ka suvilates olevat vara saab kindlustada. Puithoonetes on 100 rbl. eest kindlustusmaks 4 rbl., kivist ehitistes 1 rbl. aastas.

Peale muu vara vajavad ka hooned kindlustamist, sest praegu kehtivad hoonete kohustusliku kindlustuse tariifid on kehtestatud 1945. a. ja seetõttu moodustab hoonete kohustuslik kindlustus käesoleval ajal vaid 40% nende tegelikust hinnast.

Teenistujate komsomoliorganisatsioonist ja tema ees seisvatest ülesannetest

Ülikoolis kuulub sellesse komsomoliorganisatsiooni 260 inimest. Organisatsioon on seega rohkearvuline ning võiks eeldada, et seal toimuv töö on mitmekesine. Tegelikkuses see päris nii ei ole. Jagunemine 21 gruppi raskendab tunduvalt ühiste ürituste läbiviimist. Sellele vaatamata võimaldaksid grupid eraldi (5—30 inimest) nii mõnegi heatasemelise ja sisuliselt asjaliku ürituse läbiviimist.

Ei saa öelda, et grupid üldse ei tööta. Paljudes on koostatud tööplaanid, dokumentatsioon säilitatud, asjakohaselt vormistatud. Näitena võib tuua Kingissepa tn. 18 (grupporg Ly Pattak), Mitšurini tn. 40 (Ester Schnur), meditsiini kesklabor (Raivo Uibo), Nooruse tn. 9 (Ene Krinal). On ka neid komsomoligruppe, kus töö praktiliselt ei toimu, kus isegi põhikirjalisi elementaarseid nõudmisi ignoneeritakse. Liikmemaksu tasumisega ei saada korda majja kapitaalehituse osakonnas, osaliselt Vanemuise tn. 46, Ülikooli tn. 16, Kingissepa tn. 19, Tähe tn. 4, biokeemia teenistujate komsomoligrupis. Komsomolibüroo pöördus vastavate parteiorganisatsioonide poole palvega kaasa aidata. Ent kahjuks jäi see ainult ühekordseks ettevõtmiseks, mistõttu praeguseks olukord suurt paranenud ei ole.

Komsomoli 60. aastapäeva tähistab ka teenistujate komsomoliorganisatsioon. Eelkõige tuleb oktoobris-novembris kõigil tasuda liikmemaksu võlad, korrastada dokumentatsioon, läbi arutada üritused eelolevaks õppeaastaks. Büroo asus 11. oktoobri koosolekul seisukohale, et sihilikult mittemaksjad ei väärі kuuluvust ÜLKNÜ ridadesse, ning teeb kuu lõpus kokkuvõtte, mille alusel neid, kes ei ole reageerinud otsestele meeldetuletustele, kutsutakse aru andma büroole ning esitatakse karistamiseks ELKNÜ TRÜ komiteele. Ärgu toodu mõjugu ähvardusena, vaid pigem tekkinud olukorra ühe lahendusvariandina.

Teenistujate komsomoliorganisatsiooni üldkoosoleku peame oktoobri lõpus, millest igale kommunistlikule noorele ka teatame. Osa võtma peab sellest igaüks.

Teenistujate komsomolibüroo nimel
MATI SALUNDI

non-fookus

„Electric Light Orchestra"

ELO muusikast rääkides on sageli kasutatud väljendit «klassikaline *rock*». Ansambli juhi Jeff Lynne arvamust mööda see päris täpselt nii ei ole:

«Minu arvates ei saa muusikat kindlapiiriliselt käsitleda, piire ületatakse küllaltki tihti. Mina isiklikult ei tunne eriti hästi klassikalist muusikat. Suurima elamuse on mulle pakkunud ansambel *The Beatles*.»

Praegu 29-aastane Jeff alustas oma muusikalist tegevust ansamblis *Nightriders*, mis hiljem muutus pool-*underground* ansambliks nimega *Idle Race*. 1971. aastal liitus Jeff ansambliga *Move*, mis tegutses siis triona (lisaks Jeffile veel Roy Wood ja Bev Bevan). Ise väidab Jeff, et ansambli vahetuse põhjuseks olid juba tol ajal peas mõlkunud plaanid ELO loomisest. ELO ideeliseks isaks sai aga Roy Wood, kes tugines orkestraalsele *rock*muusikale, mille ilminguid oli tunda juba biitlite lauludes «Strawberry Fields forever» ja «I am the Walrus».

Siiski võttis ideede küpsemine mõnevõrra aega ja esimene kauamängiv heliplaat (LP) ilmus alles 1972. aastal. LP ilmumisega oli seotud ka väike arusaamatus. Nimelt käskis plaadifirma (*Jet*) direktor sekretäril välja uurida ansambli mänedžerilt plaadi nime. Seda teinud, jättis sekretär direktori lauale sedeli, kus ta andis teada, et helistas, aga ei saanud vastust («no answer»). Suur oli ELO üllatus, kui välja ilmus sellenimeline LP.

LANGE BEETHOVEN!

Roy Woodi lahkumisega ansamblist (1972) jäi ELO arendamine Lynne ja Bevani õlgadele. Neile lisandus hiljem ka klahvpillide mängija Richard Tandy. Bev Bevani meelest alustas ansambel oma tõelist tegutsemist alles teise plaadi (ELO II) ilmumisega. Teisel LP-l nägi ilmavalgust ka klassika ja *rock*'i süntees «Roll over Beethoven» (Chuck Berry).

«Oli täiesti loomulik, et Beethoveni poolt alustatu pidi jõudma «Roll over Beethoven»-ini . . .,» ütles Bev Bevan, «aga keegi polnud sellega veel jõudu katsunud ja nii ei jäänud muud üle kui meil see korda saata.»

Siiski pidi Bevan tunnistama ka raskusi, mis sellise uudse asjaga kaasas käivad. «Ka meie,» ütles Bevan, «polnud proovinudki ühendada tšellot ja viiulit *rock*muusikaga ja algul endalegi vastiku kõlaga tundunud muusika sai alles pikkade katsetuste järel õige kõla.»

«ELDORADO»

Ansambli kolmas kauamängiv plaat ei toonud muusikamaailma midagi uut, mida nentisid ka ansambli liikmed ise (välja arvatud ehk ainult üks enam-vähem korralik pala «Showdown»). Ja alles neljanda kauamängivaga («Eldorado») saavutas ELO oma plaanidele vastava õigsuse ja kindluse.

«Eldorado» oli kaks korda parem kõigist varasematest plaatidest,» ütles Jeff Lynne, «esimest korda kasutasime orkestrit, varem olime helisalvestanud keelpille ülestikku üha uuesti ja uuesti».

«Eldoradolt» saab eriti esile tõsta kaks pala: «Can't get it out of my head» ja «Boy blues». Sellest LP-st alates kujunes ka välja ansambli koosseis: Jeff Lynne (laul ja kitarr), Bev Bevan (trummid), Richard Tandy (klahvpillid), Kelly Croucut (keelpillid ja bass), Mik Kaminski (viiul), Melvyn Gale ja Hugh McDowell (tšello). Nii Kaminski kui ka McDowell esitavad laval sageli popmuusikale nii harjumatute pillide suurepäraseid soolosid.

EDU SALADUS

Bev Bevani meelest on üks edu saladusi ansambli praegune koosseis. Läks küllalt kaua aega, enne kui see koosseis kokku sai. Vähem tähtis pole ka popmaailmas nii haruldane harmoonia ansambli ning plaadifirma («Jet») ja teiste organisaatorite vahel.

Suurt kõmu on tekitanud ELO kontsertide ajal kasutatud laserikiir. Pärast

(Järg 4. lk.)

Looduskaitsering Lapimaal

Augustikuu viienda päeva hommikul alustasid Tartu ülikooli looduskaitsering ja Looduskaitse Selts ühist kümnepäevast bussiekskursiooni Lapimaale. Ekspeditsiooni juhendasid Looduskaitse Seltsi aseesimees, looduskaitseringi teaduslik juhendaja Jaan Eilart ning TPI õppejõud Enn Loigu. Peaeesmärgiks oli tutvuda Lapi looduskaitsealaga.

Läbi Karjala ANSV ja Koola poolsaare tundrate käisime Kivatši looduskaitsealal, nägime endise Hirvase kose kanjonit, silmasime Karjala tuntumat jõge Süvärit ja viibisime Äänisjärve kaldal asuvas Petroskois, kus nädal aega enne meie sealviibimist oli tähistatud linna 250. aastapäeva. Tutvusime ka soome rahvuseeposega «Kalevala» seotud paikadega (Sampo mägi ja Aunus). Pärast kahepäevast sõitu jõudsime õhtu eel Kivatši (Kivatsu) looduskaitsealale, mis on senini ainus Karjalas. Tuntuim koht kaitsealal on Kivatši kosk, mis paikneb Suna (Sunu) jõe suudmest 30 kilomeetrit ülesvoolu. Kose moodustavad neli järjestikust astangut, mis annavad kaskaadile 10,7-meetrise languse. Varem olevat olnud kose müha kuulda viie kilomeetri kaugusele, kuid ka praegu on see küllaltki tugev. Kose lähedal viibides ei ole kaaslase juttugi kuulda.

Tee viib kümneid kilomeetreid sirgjoones läbi taiga, teeb väikese käänaku ja jälle võib ees näha silmapiirini ulatuvat maanteelinti. Sageli mustendavad maantee ääres kuivanud puutüved ja maapind on sõestunud. Siin on kunagi mõllanud tulekahju. Selline vaatepilt võib laiuda sadadel ja isegi tuhandetel hektaritel ning säilida kümneid aastaid. Kliima karmuse ja muldade iseärasuse tõttu on siin uuel elul raske tärgata. Põhimõtteliselt oleks võimalik tulekahju kustutada, aga sellega kaasnevad kulutused ei tasuks ennast ära. Seetõttu sõidab tulekahjust haaratud rajoonist üle helikopter või lennuk, mille abiga tehakse kindlaks tule leviku suurus ja suund. Tavaliselt paneb tulele piiri loodus ise.

Neljanda päeva õhtu eel jõudsime Lapi looduskaitseala piirimaile. Meid juhatati liivasele metsa'agendikule, kuhu püstitasime paarkümmend telki.

Järgmisel päeval kohtusime kaitseala juhtkonnaga. Bioloogiadoktor Oleg Izmailovitš Semjonov-Tjan-Sanski tutvustas kaitseala ajalugu ja ülesandeid ning siinseid teaduslikke uurimissuundi. Lapi looduskaitse sai alguse 17. jaanuaril 1930. aastal. 1951. aastal seoses kaitsealade arvu vähendamisega Lapi kaitseala likvideeriti, kuid 1957. aastal taastati.

Loodud kaitseala peamiseks ülesandeks sai loomulikult kohaliku looduse, sealhulgas metsiku põhjapõdra kaitsmine. Aegade jooksul on metsikute põhjapõtrade arvukus Murmanski oblastis suuresti kõikunud. Maksimumi saavutas see 1967. aastal, kuid juba 1974. aastal vähenes arvukus rohkem kui kaks korda ja seda «tänu» intensiivsele küttimisele ning toidubaasi kadumisele. Seepärast on metsik põhjapõder rännanud uutele aladele ning Lapi kaitsealale on teda jäänud minimaalselt. Ühel retkel Tsuuna tundrusse silmasime umbes kahe kilomeetri kaugusel mäenõ'val hallikat lükuvat täppi, mis läbi binokli vaadatuna osutus suursuguseks põhjapõdraks. Küllap oli see siinsete alade viimane metsik põhjapõder (nii arvasid vähemalt õnnelikud nägijad ise).

Toredad loomakesed olid kollase kõhualusega ja tumeda seljaga norra lemmingud, kes küll esimesel kohtumisel jätsid väga sõjaka mulje. Seda aastat peeti lemmingute aastaks.

Harjumatu oli korraliku pimeda öö puudumine. Öösel istusime tundide kaupa lõkke ääres, käisime ümberkaudsetes mägedes või ootasime mõnel mäetipul päikesetõusu. Igaõiseks külaliseks oli laagriplatsi ligidal elutsev võõtkakk, kes aegajalt lendas lähedal asuva männi latva ja pahandas seal lõkke ääres istujate üle.

Kõike kuuldut ja nähtut ei oska kahjuks paberile panna. Kellel tekkis Lapimaa vastu pisut huvi, tulgu teisipäeval, 24. oktoobril Vanemuise tn. 46 aud. 327, kus slaidide abiga meenutame suvist ekskursiooni.

ALDO VAAN,
bioloogia IV k.

Bioloogiadoktor Oleg Semjonov-Tjan-Šanski, Koola poolsaare parimaid tundjaid.

ALDO VAANI foto

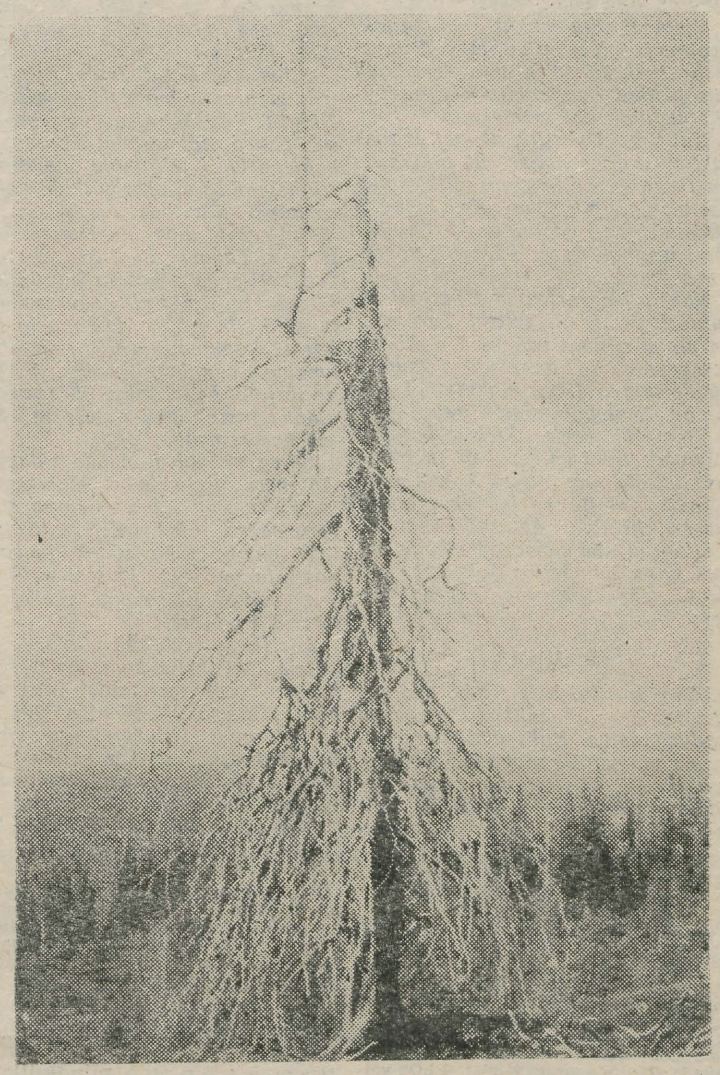

Lapimaa kliima iseärasuste tõttu võib kõikjal näha seisvaid kuivanud puid.

JUHAN KÕDARI foto

Tammsaare kaitseks

Õigupoolest ei tahaks praegu Tammsaare nime suhu võtta ega kirja pannagi. Niivõrd hellaks ja õrnaks on selle kulutanud möödunud suurjuubel. Kui ainult ei oleks seda kollase sitsiga ületõmmatud seina filoloogiaüliõpilaste ühiselamu puhketoas ning seda, mis sinna külge riputatud on...

Ma ei tea, kas tolle juubeliväljapaneku autoriks on kiretu kohusetäitja või kontrollide kartuses värisev pugeja. Kirjandust tundev, mõistev ja armastav inimene see igatahes küll ei ole.

Keset seina laiutavad ilmatu suured, püüdlikult, aga üsna oskamatult valgest paberist väljanüsitud numbrid 1878—1940. *Ilmselt on need aastaarvud väljapaneku koostaja arvates võtmeks Tammsaare mõistmisel ja hindamisel. Ülejäänud osa seinast on täidetud maalilise segadusega, mis koosneb kolmekümne ühest meile kõikvõimalikest õppevahenditest, ajalehtedest, ajakirjadest, muuseumidest ja vaatlusalusega samalaadsetelt stendidelt tuttavatest fotodest. Fotode allkirjades valitseb veelgi lootusetum segadus. Näiteks esinevad pildiallkirjadena kõrvuti Tammsaare-Lõunatalu ja Eespere. Ühel fotol võime näha kirjaniku vanemaid Ann ja Peeter Hansenit, teise all aga ilutseb kiri* Krõõda kirst. *Rääkimata juba seesugustest tavalistest vääratustest nagu* Vargamäe jõgi, Vargamäe heinamaa *või* Ait Vargamäel.

Oleks too segapuder puhketoa seinal kaunilt kujundatud, saaks vaataja sealt vähemalt esteetilise elamusegi. Seesugusena aga, nagu ta on, mõjub ta pigem mõnituse kui auavaldusena.

Üleüldse on mulle siiani häguseks jäänud taoliste väljapanekute mõte. Neis on kõike ja ühtaegu mitte midagi. Ma tean, et on inimesi, kellele on ääretult tähtis, missugune nägi välja ühe või teise kirjandusteose kangelase prototüüp, kus täpselt toimus üks või teine episood kirjandusteosest. Neid teadmisi on neile vaja selleks, et siis näpuga raamatust järge ajada ja vaadata, kas kirjanik ikka kujutas kõike õigesti või ei. Seesugune on harimatu inimese ettekujutus realismist. Kirjandust tundev inimene ootab realistilt kohaliku tähtsusega elutõe asemel suurt üldistavat kunstitõde, mille saavutamiseks peab kirjanik tegelikkusest võetud karaktereid ning olusid töötlema, vormima, muutma nad oma mõtete, ideede kandjateks. Sest muidu poleks ta kirjanik, vaid kuiv ja kiretu kroonikakirjutaja.

Lõpetada tahaksin meie varalahkunud teatrimehe Jaan Sauli sõnadega: «Mida rohkem uurida suurmehi, seda rohkem näeme, kuidas kõik suured tõed on oma olemuselt häbematult lihtsad, aga kui ääretult keeruline on see tee nende tõdedeni. Ja kas pole paljude hädaprohvetite surm just selles, et nad teavad tõe olemasolust, aga ei tea ta olemusest ja tahavad ta juurde minna joonlauaga ja kukeaabitsaga.»

RIINA MAASING

„Regivärss"

21. ja 22. oktoobril peetakse ülikoolis kõrgkoolidevaheline teaduslik konverents teemal «Regivärss».

Avamisel kl. 11 aulas kõnelevad filosoofiakandidaat Ü. Matjus rahvausundi mõistest ja seostest rahvaluule liikidega ja prof. P. Ariste epenteesist vadja rahvalauludes. «Ilulaulu» esitab ENSV teeneline kunstnik M. Koidu. Üritus jätkub kell 14 aud. 139 koosolekuga. Pühapäeval algab koosolek samas kell 10 ja jätkub kell 15. Lõpetamisel kell 17.30 teeb kokkuvõtte kahe päeva tööst prof. E. Laugaste ning lõpusõnad ütleb prof. A. Künnap. Samal õhtul kell 19 on aulas võimalik kuulata kontserti H. Elleri nim. Tartu Muusikakooli õpilastelt.

Ülikooli ajalugu

Väikemehed *Academia Gustavo-Carolina* teenistuses

LEO LEESMENT

Akadeemia tänav Pärnus meenutab seal 17.—18. sajandi vahetusel töötanud ülikooli. Ülikooli kahjuks napilt säilinud arhivaalid annavad meile siiski nii mõndagi huvitavat. Osa materjale asub TRÜ teadusraamatukogu käsikirjade osakonnas. Sellest on uurijad üht-teist olulisemat dešifreerinud ja trükis avaldanud.

Kirjeldataval ajal rahvuse küsimus nomenklatuuris arvesse ei tulnud. Kui raamatupidamises oli vaja märkida isikuid, siis tähistati peale nime kõige rohkem veel päritolu, esijoones küll valitsevatel seisustel ja intelligentsil (Ingermannus — Ingerimaalt, Holmensis — Stokholmist, von Rostock — Rostockist, Livonus — Liivimaalt, Esthonus — Eestimaalt jne.).

Nagu mujal nii ka Tartu ülikooli ajaloos on olnud möödapääsematu vajadus igal ajastul kasutada teenijaid. Polnud ju mõeldav mingi asutuse, ettevõtte olemasolu ilma nendeta. Et nad suurte vahedega seisuslikkuse ajal kuulusid alamatesse klassidesse, siis nende personaalsuse tähistamisele suurt rõhku ei pandud. Nii näeme dokumentidest ja arhivaalidest järgmist.

Akadeemia õppetööks vajalikke raamatuid hangiti esijoones Riiast (vähem ka Upsalast), ostes neid raamatukauplustest või ka surnud õpetlaste raamatute oksjonilt. Tähtsat osa mängis G. M. Nõller, Riia trükkal ja raamatulevitaja. Tal oli Akadeemias töötamise aastail ka Pärnus osakond.

1707. aastal saanud Recko (Räägu) Thomas (Toomas) Pärnus Academia kassast korra 30 ööri ja teine kord ühe taalri ostetud raamatute veo eest hobustega Riiast Pärnu. Meenutame, et tee Pärnust Riiga kulges tollal ja veel kaua edaspidi Surju, Kilingi-Nõmme, Ruhja (Rujiena), Volmari (Valmiera), Võnnu (Cesise) kaudu. Riia (Liivi) lahe äärset teed ei saanud kasutada liivaluidete pärast.

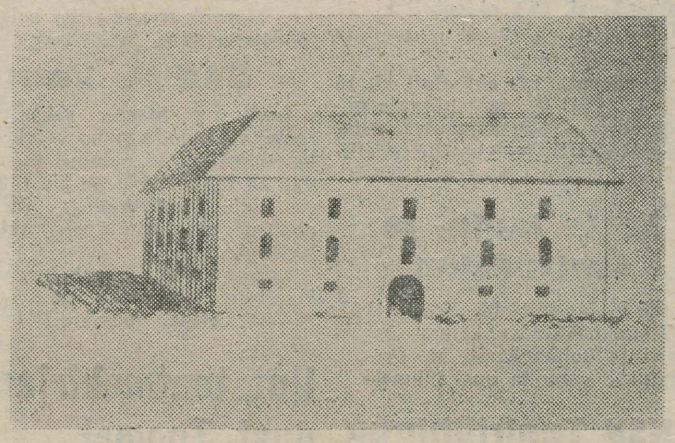

Ülikooli peahoone Pärnus 18. sajandi algul

Rägo (Räägu) küla asub Sauga jõe vasakul kaldal Pärnu linna lähedal ning sobib hästi nimetatud voorimehe elukohaks ja isiku identifitseerimiseks.

Academia kvestori (s. t. majandusjuhataja) arvepidamisest selgub, et 1710. aasta paiku on puuseppmeister Baltzarile Akadeemia raamatukogus tehtud töö eest makstud tasu.

Akadeemia akende klaasijaks oli Friedrichs. See näitab ühtlasi, et tollal veel nii vähe levinud klaas on Pärnus kasutamist leidnud. Raamatuköitjale Hoffmannile oli makstud 49 taalrit 12 ööri.

Võib julgelt arvata, et need isikud on olnud tõenäoliselt eesti rahvusest, kuigi see päris kindel pole.

Kolm nädalat võõras korteris

3.

VIHM TEEB «TOREDAID» ASJU

6. juuli. On täna alles ilm! Taevast kallab lausa valget vett. Selline sadu ei kesta kaua (kas vihmgi väsib?). Katuselt jookseb sorinal vett. Rasked ja jämedad piisad langevad aegluubis maa poole. Mõned rilvavad alumiste korruste aknalaudu, purunevad kildudeks ja juba kihutab alla veetilgakeste kimp.

Vihm ei jäta aknal uudistajatki kastmata. Veepisarad jäävad juustesse hetkeks seisatuma, veerevad siis justkui hoogu võttes juustepiirile ja libisevad minema.

Kui hea, et mu toa aknast avaneb just niisugune vaade. Ei tüdi seda imetlemast. Iga kord on ta isemoodi veetlev ja ligitõmbav. Kas küllases päikesesäras, pooluinunud õhtuhämaruses, hõbedases udus või soliisevas vihmas.

Viiekordse vastasmaja varjust sirutub taevasse kirikutorn. Ta ümber on platsi võtnud vanemad plekk-katusega majad. Kaugemad on suurte puude alla end ära mahutanud eramajad. Seal küngastel lõpebki linn.

Vihm jäi järele. Plekist katused läigivad. Alalised asukad tuvid on seal uuesti oma vanad kohad sisse võtnud. Kui linnud mööda vihmast märga helkivat katust kõnnivad, tundub, et nad libisevad mööda katust nagu liumäel ja kohe-kohe kukuvad alla. Naljakas ja ärev ühtaegu.

9. JUULI

Täna on kalurite päev. Valgas aga igatahes kohaliku tähtsusega loodusõnnetus. Kaks ööd-päeva sadanud vihm tõi endaga üle 100 mm vett. Pedeli jõgi ei mahu enam endistesse piiridesse ja ajab üle kallaste. Jõeäärsetest majadest kannavad elanikud kilruga asju välja. Pisikestele puusildadele ei julge autoga sõita: mine tea, on seal veel lauad all.

Veskijärve vesi Lätimaal on kerkinud meetri jagu. Nüüd tormab vesi üle teetammi. Vool uhtus ära tammiäärse maja kaks nurka. See käis kõik väga ruttu. Alles oli ühest seinast vaid mõned tellised välja uuristatud, veerand tundi hiljem on majanurga asemel auk. Abitult seisab augu ääres (esialgu veel toas) laud, ümberringi veel teisigi asju.

Et suurvett veidigi ära juhtida, kaevasid lätlased abikraavi. Siin me siis praegu seisame ja vaatame looduse jõudu.

Vihm teeb «toredaid» asju! Nii võivad arvata mõnedki uudistajad. Kuigi (loodus)õnnetust ei soovi keegi, pakub inimestele ebatavaliste vaatepiltide jälgimine naudingut. Uudistajaid igatahes jätkub. Tullakse jalgsi ja autodega.

Kolinal tormab üle teetammi vetevoog. Tammi kindlustajad tassivad kottidega piirdeaia juurde liiva. Lügub ringi pikkades säärsaabastes mehi. Neile näikse kogu asja tõsidusest hoolimata vees solistamine omamoodi mõnugi pakkuvat. Üks veetõrjuja, kellel laine üle saapa on löönud, astub puu najale ja kergitab koera moodi jalga.

Silma hakkab veel üks külmakindel mees, kes solistab külmas vees halli taeva all jaheda ilmaga a'nult supelpükste väel. Alles päästis ta lahti paati. Juba sõuab ta parvel paate tammi poole ja seab neid küljetsi voogu tõkestama. Kohale on tulnud ka kraana.

Mis tunne võib küll olla selle maja elanikel, kelle kodu ümber käib hullunud voogude tants? Maja ümber on kuurid. Needki on jõgi ümber piiranud. Tillukesel saarel sebivad kuked-kanad, kes ei tea, mida teha. Aga juba hakatakse neidki kuivale kandma.

Mis siis nüüd juhtus, et elektriraadid nii ähvardavalt kõikuma lõid? Suur puu langes vee ohvriks. Hetke pärast saab ta kaaslaseks telefonipost. Nüüd läheb tõkestajatel raskemaks, sest vesi pääseb teetammi uuristama ja võib endale uue teegi murda.

Vahepeal on voolu tugevus justkui nõrgenenud. Enam ei paista midagi ülipõnevat. Sõidame ära.

Järgmisel hommikul naeratab arglikult päike nagu lepitust otsivalt. Veel on kõrvus õhtuse kohina kaja ja vaikus mõjub imelikult rahutukstegevalt. Linnas liigub kuuldus, et Veskijärve vesi murdiski teetammi läbi. Kogu vesi pääses vabalt Eestimaa poole jooksma ja lõhkus ära Valga peamise silla. Läheme vaatama.

Veskijärve vesi on tublisti alanenud. Nüüd pääseb igale poole ligidale.

LÕPETUSEKS

Kell lõi viis. Panin punkti oma viimasele loole. Praktika ongi läbi. Juba?! Kahju! Nii omaseks sai siin kõik. Kord, kui olin paar päeva toimetusest ära, tormasin tagasi jõudes kaks astet võttes trepist üles, suur rõõm südames, et jälle siin olen.

Lisaks sellele, mida nõudis praktikajuhend, said täidetud ka omad soovid. Sain näha Valgamaad. Meeldis siinne loodus. Sain näha Eesti ja Läti elu põimumist.

Jälle on bussiakna taga viljaväljad. Kõrred kõiguvad majesteetlikus rahus. Tugevat vilja on rõõm vaadata. Kus aga tuul on arutult kõrtes tantsinud ja lõpus käitunud nagu jonniv laps, kes viskab mänguasjad maha ja trambib nende otsas, hakkab valus. Ise tahaksin olla nagu see viljakõrs, kes suudab ükskõik kui tugevast tuulest hoolimata sirgelt püsti jääda, ning endale tugeva seemneid täis pea kasvatada.

REET RIHVK

„Electric..."

(Algus 2. lk.)

Los Angeleses toimunud kontserti võeti politseisse üle 500 telefonikõne — väideti olevat nähtud lendavat taldrikut! Oma kontsertidel kasutab ansambel ka vanade laulude uuendamist ELO vaimus. Viiuli ja tšello harmoonilises koostöös saavutavad need laulud hoopis uue kõla (näiteks Jerry Lee Lewise omaaegne laul «Great balls of fire»). ELO laulude põhiliseks autoriks on Jeff Ise. Uus kauamängiv «A new world record» sisaldab mõningaid Jeffi originaalseid ideid: telefoniefektid laulus «Telephone line», Londoni ooperilauljatari osalemine laulus «Rockaria». Koos uute lauludega leiab tunnustamist ka ansambli *Move* laul «Do-ya» ELO versioonina.

Praegune ELO on jõudnud Roy Woodi ettekujutuseni orkestraalsest *rock*'ist. ELO on mitmekülgne, mõjus ja leidlik ansambel, kes oma ideid viib ellu küllaltki efektiivselt. Seda tõendab ilmekalt ansambli neljas kuldplaat «A New World Record», kus lisaks kitarrisoolodele on kasutusel ka viiuli- ja tšellosoolod.

«OUT OF THE BLUE»

ELO viimane kaksik-LP on teda püstitatud eesmärgile — klassikalise muusika ja popmuusika sünteesile — järjest lähemale viinud. Praegusele ELO-le on võrdlemisi raske leida võrdlusmaterjali, kerge sugulus võib ehk olla biitlite lauludega. Pehme meloodia on üks neid ühendavatest faktoritest.

VAHUR H. KALMRE

Suve lõppemise aegu...

... müttavad peas äraspidi mõtted ja hinge tilgub isemoodi nukrust. See on aeg, mis pole veel küps kas-mäletad-heietusteks ja kaunimatest kaunimate hetkede hellaks rullikeeramiseks. Päikese-akud on küll tühjaks saanud, aga suveõhtute romantiline sudu pole veel haihtuda jõudnud. Kuidas on parem suvele jutti alla vedada? Tead ise, kas teed seda värisevi käsi jõmisevas ajaviitekohas või iseendaga silmitsi — nagunii on ta läinud. Nõnda kui päevitus, mis iga päevaga üha enam aimatavaks muutub.

Esimese septembri õhtul, kui järjekordne vihmahoog kõiki juba tümaks vemmeldanud, oli taevaäär nii põletavpunane, et ei saanud silmi ära. Rattad neelasid asfalti, nagu Aeg neelab suvesid, ja ilm nuttis. Sel päeval avas alma mater taas oma rüpe ja tuletas meelde, et on aeg suvele iseloomulik pisike ohutu mõttevaakum asendada igati sündsate ja asiste argimuredega. Et on aeg jälle asuda soliidsust nõutama ja tudengitoimetusi toimetama.

Sõitsin seda teed ka möödunud ja ülemöödunud aastal. Varsti saab ring jälle täis ning mets kahel teepoolel sirutab end veelgi ...

Suve lõpul jäävad teed lagedaks. Ikka assotsieerub suvi, see sagrine aastaaeg mulle soojust õhkava maanteekummiga, mida mõõtes su eksistents sind vaimustusega täidab. Kus inimlik täitmatus kihutab aiva uutele ja uutele jahimaadele — ka siis, kui pärituult pole.

Nüüd on ta ikka ümber. Reisisuvi, muidu ilus suvi, malevasuvi. See märjavõitu suvi. Võib-olla jõudis mõnigi just sel suvel äratundmisele, et jõuku lülituda ei tähenda isikliku lülisamba kõhetumist ja et malevaelu on tükike elu kontsentraati, mingi kvintessents. Võib-olla ...

Suvi libises käest nagu millimallikas, mille juulipäikeselises lahesopis pihku püüdsime. Või nagu lembehetk. Las ta leekida — tuleb uus ja ehk paremgi. Aga igaühele oma väike legend saab temast ometi.

KÄRT TÕNISSON

Kas teenitult või mitte?

VASTUSEKS MATI UNDI AVALIKULE KIRJALE, mis avaldati selle aasta 23. juuni «TRÜ-s» ja milles kirja autor pretensioonitu masendusega on pannud kirja oma mõtteid ENSV Riikliku Noorsooteatri järjekordsest külaskäigust ülikooli, õigemini ülikooli klubisse. Leian, et vaatamata otsese adressaadi puudumisele kuulub kolm neljandikku Mati Undi kirja rasketest sõnadest klubile.

Mul ei ole plaanis retsenseerida etendust ega argumenteerida üliõpilaskonna luulearmastuse ümber. Püüaksin vaid vastata kirjas leidurvatele otsesematele, klubi kohta käivatele vihjetele.

Selle aasta aprillikuus pöördus Noorsooteatri administraator meie poole palvega nelja etenduse (luuleetendus peamiselt Rummo, Kaplinski, Runneli, Alliksaare, Suumani, Kaalepi, Siia ja Alveri kuuekümnendate aastate lõpuperioodi luulest pealkirjaga «Hamleti laulud») mahamängimiseks 18. ja 19. mail klubis.

Pärast maipühi saabusid posti teel klubisse kuulutused ja piletiraamatud.

Klubi kunstnik tegi kuulutused ja 6. mail oli reklaam väljas kõigis ülikooli hoonetes ning EPA-s, teatamaks teatrietendustest klubis ja pääsmete eelmüügist alates 8. maist tööpäeviti kell 17—20 klubi kantseleis ja üks tund enne etenduste algust klubi kassas. Vastavasisuline kuulutus ilmus ka TRÜ ajalehes. Luuleetenduse lavastaja märgib oma kirjas pahameelega, et linnas ei olnud kuulutusi väljas. Aga sinna polnud meil kavas neid riputadagi, sest TRÜ klubi eesmärgiks on teenindada ainult üliõpilasi ja ülikooli töötajaid ning antud kontingendi informeerimiseks piisab ja on alati piisanud ülikoolisisesest reklaamist.

Pääsmete levitamisel jagasime neist osa klubi nõukogu liikmetele, kes suutsid müüa vaid mõned piletid (ei tahaks väita, et nendepoolse passiivsuse tagajärjel). Kedagi ei saa ju vägisi teatrisse tuua.

Kui kolm päeva enne etenduste algust saabus Tartusse teatri pedagoog ja veendus, et piletite müük üliõpilaskonna hulgas on kasin, avaldas ta soovi etenduste reklaamimiseks Tartu keskkoolides, millega me ka nõusse jäime. Hiljem veendusime, et seegi samm ei aidanud klubi saali publikut tuua.

Oma pretensioonide juures võiks avaliku kirja autor arvestada ka seda, et piletite müümise, (kuigi ostjaid oli vähe, asus kassapidaja ettenähtud ajal alati oma tööpostil) piletikontrolöri töö, riietehoidmise, saali korrastamise ja ettevalmistamise eest etenduseks kandis hoolt klubi (mitte tasu eest teatrilt, nagu see tavaliselt teatripoolsete piletite puhul kombeks on) tasuta.

Mis puutub Mati Undi sõnadesse vana klubivare kohta, siis selle peale ei oska enam midagi öelda.

Ajast aega on selle küsimuse ümber palju sõditud, aga paraku on Tartu arvuka üliõpilaskonna käsutuses peale EPA väikese üliõpilasmaja ikka seesama vana «tondiloss», mille remont palvetele, käskudele ja korraldustele vaatamata ei saa kunagi täielikult valmis ning sellega ka maja esteetiliselt kauniks ja puhtaks.

Klubi juhtkond võib klubi remontimist ainult paluda, sest aga tööde tegemine ei seisa paraku meie võimuses. Lohutuseks on vaid see, et meil on siiski oma maja, mis mõnel teisel vabariigi kõrgkooli klubil hoopiski puudub.

Laval asuvaid pianiinosid oleks veel vara arvestatavate muusikariistade nimistust vrakkide kilda kanda ja lava laeprožektorid, saalis olevad ja statiividel asuvad prožektorid, kokku kakskümmend kolm tükki, on täiesti töökorras ja rahuldavad klubi nõudmised valgustuse osas peaaegu täielikult. Kui etendused nõudsid täiuslikumat valgustussüsteemi, siis pidanuks teater ise sellele mõtlema. (Enne etendusi on isetegevuslikud näiteringidki läkitanud oma valgustusmeistrid kohapealsete oludega tutvuma, et vajaduse korral puuduvat täiendada.)

Mis puutub lava eesriietesse ja üldse riidematerjali, millega oleks võimalik lava kaasaja nõuetele vastavaks muuta, siis seda on meil võimalik hankida ainult ülikooli laost. Kaua ei leidnud me sealt sobivat materjali, aga tänaseks on suurem osa vajalikku riiet käes ja loodetavasti aasta lõpuks võime lavaga rahule jääda.

Avaliku kirja autori poolt lavalt ja lava kõrvalt leitud «varanduse» (mida etendusel kasutati lavakujundusena) iseloomustamist alustagem õllepudelitest ja suitsukonidest.

Enne etenduse algust jäi lava kõrvalruum teatrirahva käsutusse, kus rahuldati suitsetamisvajadust ning ei öeldud ära ka karastusjookide maitsmisest. Oleksin ehk liialt ülekohtune, kui püüaksin väita, et lavakujunduseks kasutatud suitsukonid olid ainult teatrirahva omad, sest klubiruume koristatakse hommikupoolikul, rahvast käib klubist läbi aga pidevalt terve päeva jooksul ja nii võib mõnigi lohakatest kätest visatud koni jääda vedelema prügikasti kõrvale või peidetuna toolide alla. Taara oleks pidanud teatrirahvas küll ise kokku koguma ja kaasa võtma, sest see sai ainult neile kuuluda.

Nn. rauakoli all mõistame meie metallkuubikuid, mis kuuluvad lavamehhanismide juurde ja teenivad siiamaani oma ülesannet lavakardinate ja prožektorite kõrguse muutmisel. «Rãbalad», kaabud ja püksid rippusid lava kõrvalruumi nagis ja on praegugi vajalikud klubi näiteringi kostüümidena.

Vahejuhtumi kohta kahe isetegevusringiga, mis etendusi segasid, avaldan kahetsust, sest mingil määral peitub siin tõtt.

Lastering alustas oma lauluharjutusi teisel korrusel isoleeritud ruumis kell 18 ja lõpetas kell 19, segades sellega võib-olla näitlejate kontsentreerumist, aga mitte etendust. Puhkpilliorkester kogunes klubisse kell 20 ja vastavalt kokkuleppele dirigendiga pidi programmis olema laoruumi ja pillide korrastamine, millega ka alustati. Kui saalis oli etenduse vaheaeg, prooviti siiski pillipuhumist, mis lõpetati mõni minut enne etenduse algust kell 21.

Tunnen kahetsust selle üle, et vaatamata jõupingutustele ei suudetud neljapäevaseid isetegevusringide proove ära jätta. Klubi juures töötas sel ajal veerandsada isetegevusringi ning igal proovigraafikus ettenähtud tunnikesel oli omajagu hinda, seda eriti kahe eelmainitud isetegevusringi puhul. Lastering valmistus paari päeva pärast toimuvaks traditsiooniliseks üleülikooliliseks laste kevadpeoks, puhkpilliorkester õppis aga pingsalt suure hilinemisega saabunud üliõpilaslaulupeo «Gaudeamus VII» reptertuaari, millega juulikuu alguspäevadel tuli üles astuda Vilniuse laululaval.

HEINO VARIKU,
TRÜ klubi juhataja

Noorsoolaulude konkurss

ELKNÜ TRÜ komitee ja ülikooli klubi kuulutavad välja IV noorsoolaulude konkursi, mis toimub 16. novembril kl. 20 klubis. Konkurss on pühendatud ÜLKNÜ 60. aastapäevale. Oodatud on algupärased, eriti üliõpilas- ja malevalaulud. Esikohale tulnuile tasuta ekskursioon NSV Liidu piires, II ja III koha võitjaid ootavad tasuta tuusikud vabariigi puhkelaagritesse. Eripreemia antakse silmapaistnud poliitilise laulu esitajale, kes esindab ka ülikooli poliitiliste laulude festivalil väljaspool vabariiki.

Osavõtuks registreerida komsomolikomitees või klubis. Kaasa võtta laulutekstid.

Külalistena tulevad esinema EPA parimad lauljad.

Organiseerimiskomitee

Klubis

Laupäeval, 21. oktoobril kl. 21 DISKO.

Pühapäeval, 22. oktoobril kl. 21 SÜGISPIDU (tantsuks mängib «FIX»).

Pühapäeval, 22. oktoobril kl. 15 ja 17 ÜLKNÜ 60. aastapäevale pühendatud teaduskondadevahelise MÄLUMÄNGU eelvoor ja poolfinaal.

Laste laulu- ja tantsurühm

alustab klubis tööd 25. oktoobril kl. 18. Koos hakatakse käima esmaspäeviti ja kolmapäeviti kl. 18—19. Oodatakse vanu ja uusi liikmeid.

ENSV Teatriühingu

noorte kriitikute seminari kirjalike tööde esitamise tähtaega on pikendatud 1. novembrini.

Psühhiaatriaringi

koosolek toimub 26. oktoobril kl. 18 psühhoneuroloogiahaigla auditooriumis. Päevakorras neurooside ravi (A. Noppel, III k.) ja haige demonstreerimine (V. Vasar, VI k.).

Giidide kool

Inglise, prantsuse, saksa, soome rootsi või mõnda muud võõrkeelt oskavaid ülipilasi ootame kolmapäeval, 25. oktoobril kl. 18 ph. 139. Seoses olümpiamängudega on eriti oodatud prantsuse keelt valdavad tudengid.

Informatsiooni saab komsomolikomiteest teisipäeval, 24. skp. kell 14—17. Tiina Toomaselt ja Raili Viksilt.

Uut teatmekirjandust Toomel

Baier, G., Faber, E., Hollmann, E. Kunst-Reisefürer Deutsche Demokratische Republik. Leipzig, 1977. 370 lk. 27 (Sa D)-8.

Biographien bedeutender Biologen. Berlin, 1977. 384 lk. 21 Bio-5.

Eichler, W. Parasitologisch-insektizidkundliches Wörterbuch. Jena, 1977. 525 lk. 22 S-66.

Hofmann, H. P. Beat-Lexicon. Berlin, 1977. 176 lk. 13 Bio-23.

Reynolds, M. M. A Guide to Theses and Dissertations. Detroit, 1975. 599 lk. Bi 6-17.

Sadoul, G. Dictionary of Film Makers. Los-Angeles, 1972. 288 lk. 13 Bio-24.

Sommerfeldt, K.-E., Schreiber, H. Wörterbuch zur Valenz und Distribution deutscher Adjektive. Leipzig, 1977. 435 lk. S sa-71.

Vinterberg, H., Bodelsen, C. A. Dansk-engelsk ordbog. 1. Copenhagen, 1976. 918 lk. S ta-ing 1.

Who's who in Australia. XXIInd Edition. Melbourne, 1977. 1151 lk. Bio-22.

Ökonomisches Wörterbuch. Aussenwirtschaft. Berlin, 1976. 619 lk. 5 S-35.

Uusi trükiseid

TRÜ KIRJASTUS- JA TRÜKIOSAKONNA VÄLJAANDEL ILMUS 1978. A. SEPTEMBRIS

Tartu Riikliku Ülikooli toimetised. Vihik 447. Kuritegevusvastase võitluse küsimusi. Õigusteaduslikke töid XXIII. Tartu 1978, 116 lk., 500 eks., 1 rbl. 30 kop.

Tartu Riikliku Ülikooli toimetised. Vihik. 462 Эндокринные механизмы регуляции приспособления к физическому напряжению. Эндокринные механизмы регуляции приспособления организма к мышечной деятельности VIII. Tartu 1978, 112 lk., 500 eks., 95 kop.

Füüsika õpetamise metoodika küsimusi kõrgkoolis. Abiks õppejõule IV. Tartu 1978, 44 lk., 200 eks., 10 kop.

Kirurgia mittearstiteaduskonna üliõpilastele. Metoodiline juhend. Tartu 1978. 1000 eks., 26 lk., 5 kop.

A. Koorits. Praktilisi töid kolloidkeemias. Tartu 1978, 100 lk., 600 eks., 15 kop.

Närvisusteemi kliiniline uurimine I. Tundlikkus ja motoorika. Tartu 1978. 108 lk., 1000 eks., 20 kop.

J. Riiv. Sisehaiguste diagnostika alused IV osa. Südame ja veresoonkonna füüsikaline uurimine. Tartu 1978, 90 lk., 1000 eks., 15 kop.

TOIMETAJA V. SOOTAK

«Тарту Рийклик Юликоол» («Тартуский государственный университет») Орган парткома, ректората, комитета ЛКСМ и профкома Тартуского государственного университета, г. Тарту Эстонская ССР.
Hans Heidemanni nim. trükikoja trükk. Tartu, Ülikooli 17/19. III. Üksiknumbri hind 2 kop. Tell. nr. 4629. MB-05854

ÜLKNÜ 60

Noor olla on kevadet südames kanda. Kommunistlik noor olla on ideedekevade rahutust oma veres tunda, on selle kutse järgi Lenini ja partei tõeni jõuda, mille nimeks on kommunism. Läbi aegade oleme sellepärast noored.

Põlegu edaspidigi teie südames puhas patriotismituli. Elagu õilis isiklik vastutustunne oma ülesannete täitmise eest, kõige eest, mis toimub meie maal.

Olgem koos õnnelikud ühisel suurel pidupäeval, mis kinnitab meie 60-aastast revolutsioonilist noorust.

ELKNÜ Keskkomitee

29. OKTOOBRIL MÖÖDUB 60 AASTAT KOMMUNISTLIKU NOORSOOÜHINGU SÜNNIST. ✲ JUUBELIMATERJALE LOE KA 3. LK.

Kroonika

MADIS KALLION, ELKNÜ TRÜ KOMITEE SEKRETÄR

M. Kallion on sündinud 1956. aastal, lõpetanud kuldmedaliga Võru 1. Keskkooli 1974. aastal. Praegu õpib õigusteaduskonna V kursusel. Keskkoolipäevil oli M. Kallion komsomolikomitee sekretär, esimesel kõrgkooliaastal kursusevanem, III—IV kursusel teaduskonna komsomolibüroo sekretär. Sellest aastast on ta ELKNÜ Tartu Linnakomitee ja ELKNÜ Keskkomitee büroo liige. Vabariikliku üliõpilasnõukogu esimees. Tänavu kevadest valiti komsomolikomitee sekretäri asetäitjaks algul organisatsioonilise töö alal, pärast ideoloogiatöö alal.

17. oktoobrist on Madis Kallion ELKNÜ TRÜ komitee sekretär.

«Sügisesed põllutööd näitasid kujukalt meie üliõpilaskonna suhtumist töösse, vastutustunnet ja enesedistsipliini. Näitasid seda, et suudame eriolukorras oma ülesannetega toime tulla, aga ka seda, millest meil puudu jääb. Puudujääkide hulka arvan kuuluvat vähest nõudlikkust ja vastutustunnet, mida kõrgkoolis saab inimlikult, printsipiaalselt lähenedes suunata ja kasvatada ka komsomoliorganisatsioon.»

Parempoolsel fotol võistlustules bioloogid-geograafid (vasakul) ja juristid.

Finaalini on veel üks päev

✲ PÜHENDATUD KOMSOMOLI 60. AASTAPÄEVALE

Eelmine pühapäev ei toonud mitte ainult esimest lund. Juba päevi tagasi viitasid kirevad kuulutused 22. oktoobril TRÜ klubis toimuvale mälumängule. Küsimused olid põhiliselt komsomolivallast, kuid ka TRÜ minevik pääses küsimusteringi. Kell 15 kõlas gong kaheksale võistkonnale. Eelvoorust langes välja kaks võistkonda, ülejäänud jätkasid võistlust finaali pääsemiseks. Poolfinaal kujunes tugevaks rebimiseks majandusteaduskonna ja bioloogia-geograafiateaduskonna võistkondade vahel kolmanda koha pärast. Lõpptulemusena läks kolmas koht nende vahel jagamisele.

Võrdlemisi raskeks osutus küsimus «Kus asus ülikooli botaanikaaed 175 aastat tagasi?», millele vastas õigesti ainult bioloogia-geograafiateaduskond. Kes soovib teada saada, mis on selle küsimuse vastuseks, otsigu üles mõni osaleja. Vastuse võib sel juhul saada ka küsimusele «Kuhu kuulus organisatsiooniliselt kodanliku Eesti ajal EKNÜ?» Keda huvitab finaalmäng, võib pühapäeval kell 19 klubisse vaatama tulla. Võistlustulle astuvad majandus-, bioloogia-geograafia-, ja õigusteaduskond ning keemiaosakond.

JÜRI PÜSS

Lehekülgi ülikooli komsomoli ajaloost

JOHANNES KALITS

(Algus eelmises lehes)

1952. aasta oktoobris, kui peeti komsomoliorganisatsiooni I konverents, oli ülikoolis kommunistlikke noori 912 (ligikaudu 41% üliõpilaskonnast). Konverents võis rahuldustundega nentida, et komsomolitöö põhisuundades on aset leidnud edasiminek. Märgiti, et «kasvatustöö on muutunud sisukamaks. Tugevnenud on võitlus kodanlise natsionalistliku ideoloogia vastu. Tõusnud on kommunistlike noorte autoriteet üliõpilaskonnas, nende avangardne osa õppetöös. On mitmekesistunud organisatsiooni töövormid . . .»

I konverents oli 18. ja 19. oktoobril. 19. oktoobril valiti komsomolikomitee sekretäriks V. Väljas, sekretäri asetäitjaks G. Rekker.

See komiteekoosseis on ülikooli sõjajärgsete aastate vältel olnud kõige raskemas olukorras. Sekretäriks valitud V. Väljas läks juba samal aastal ELKNÜ Tartu Oblastikomitee esimese sekretäri kohale. 1952. aasta detsembris pani komitee sekretäri kohustused ajutiselt G. Rekkerile. 1953. aasta märtsis kutsuti organisatsiooniliste küsimuste lahendamiseks kokku üldkoosolek. Koosolek vabastas komitee liikme ülesannetest V. Väljase ja V. Krinali seoses teiste ülesannete täitmisega. Samal koosolekul valiti komitee koosseisu täiendavalt A. Käärik ja N. Moosberg. Komitee koosolekul valiti sekretäriks A. Käärik, G. Rekker asus jällegi asetäitja kohale. Sekretäride vahetamisest tingitud puudujääke püüdis korvata ülikooli parteiorganisatsioon, kes sel perioodil osutas komsomolitööle ulatuslikku tähelepanu ja abi. Seda soodustas ka asjaolu, et ülikooli parteibüroo tegevust juhtis endine ELKNÜ Keskkomitee sekretär V. Arhangelski.

Ülikooli parteikoosolek, arutades EKP Tartu Linnakomitee VI pleenumi otsuse täitmist, kuulas parteibüroo sekretäri V. Arhangelski ettekannet «Komsomoli parteilisest juhtimisest». Järgnes arvukalt sõnavõtte. Märgiti, et rektoraadi liikmed pole esinenud komsomoli ees, et õppejõud ei kasvata üliõpilasi kül-

VAINO VÄLJAS

laldaselt. Ka parteibüroole heideti ette vähest abi. Komsomoli kohta öeldi, et ta hindab koosolekuid ega osuta tähelepanu igapäevase mõju tugevdamisele.

Ka parteialgorganisatsiooni aruande- ja valimiskoosolekul oli kõne all komsomoli abistamine.

Komsomoliorganisatsiooni I konverentsi otsus tõstis esikohale õppetöö. Otsuses öeldi: «Iga üliõpilase ideoloogilise palge hindamisel lähtuda eelkõige suhtumisest õppetöösse.» Seejuures peeti eriliselt silmas ühiskonnateaduste õppimist. Konverentsi hinnangu kohaselt vaadeldi iga ühiskonnateaduste loengult või seminarist puudumist kui ÜLKNÜ põhikirja rikkumist. Sellise lähenemise aluseks oli ÜLKNÜ Keskkomitee IX pleenumi otsus, kus mõisteti hukka formaalne suhtumine õppetöösse, üliõpilaste ülekoormamine ühiskondlike ülesannetega, poliitkasvatustöö ühekülgsus. Peeti oluliseks parandada spetsialistide ettevalmistamist. Erilist tähelepanu osutas pleenum esimeste kursuste üliõpilastele.

20. aprillil arutati I konverentsi otsuste täitmist. Ettekande tegi komitee sekretär A. Käärik. Koosolekust võttis osa ELKNÜ Tartu Oblastikomitee esimene sekretär V. Väljas. Selgi korral peeti kõige tähtsamaks õppetöö kindlustamist. Vaeti meetmeid õppesektori tegevuse intensiivistamiseks. Teataval määral põhjustas seda ka 1953. aasta kevadise eksamisessiooni tulemus.

Sidepidamisest lõpetanutega räägiti mitmesugustel foorumitel. Praktilised tulemused jäid ikkagi organiseerimisjärku. Traditsioonile organiseerida lõpetanute kokkutulekuid pani aluse NSV Liidu ajaloo kateedri juhataja H. Moosberg, kelle initsiatiivil ja komsomoli toetusel sai teoks ajaloo-osakonna lõpetanute esimene kokkutulek.

Ka ÜTÜ tööd peeti eelkõige silmas spetsialistide parema ettevalmistamise aspektist. Et ÜTÜ tegevus oli muutunud ülikooli tegevuse lahutamatuks osaks ning olid välja kujunenud omad töötraditsioonid, pööras komitee ÜTÜ tegevusele vähe tähelepanu.

Ideelis-poliitilises kasvatustöös oli juba välja kujunenud vormiks poliitinformatsioonid.

Poliitinformatsioonidega tegelesid rohkem parteiorganisatsioon ja dekanaat, üliõpilaslektorite tegevuse eest lasus aga kogu vastutus komsomolikomiteel. 29. novembril 1952 vabastas komitee lektorite grupi juhataja kohalt H. Metsa seoses tema valimisega komitee liikmeks. Uueks juhatajaks kinnitati A. Paltser.

Et uuel õppeaastal loengulist

AINO KÄÄRIK

tööd paremini planeerida, võeti lektorite grupi töö arutamine komitees septembrikuus tööplaani. Informatsiooni töö planeerimisest kuulatigi 19. septembril 1953. Arutlus paisus laiemaks. Märgiti, et 22-liikmeline grupp ei suuda kõiki ülikooli vajadusi rahuldada. Endiselt oli raske leida kvalifitseeritud juhendajaid.

Ka ühiselamutes hakati rohkem tegema ideoloogiakasvatustööd. 27. veebruaril arutas komitee ühiselamutes tehtavat tööd tervikuna. J. Lotil, kes juhtis vastava sektori tööd, oli aja jooksul välja kujunenud kindel tööstiil ühiselamu aktiivi juhtimisel. Sektori kontroll oli süstemaatiline. Kuigi parimad töökogemused olid teada kogu aktiivil, ei arenenud tegevus ühiselamutes kõikjal ühtlaselt. Kui näiteks Kastani 12 ja Näituse 7 ühiselamus korraldati loenguid, kummaski ühiselamus ilmus igal kuul seinaleht, täideti korralikult sotsialistliku võistluse graafikuid ning peeti toavanemate koosolekuid, siis mõnevõrra halvem oli olukord Tiigi tänava ühiselamus. Tööd raskendas ülemajutus. 1952/53. õppeaastal oli ülikoolil neli ühiselamut 712 kohaga, neis elas aga 1132 üliõpilast. Olukorrä pidi lahendama Vanemuise tänavale ehitatav ühiselamu, mille valmimisaeg oli 1953. aasta lõpul.

I ja II konverentsi vaheajal osutati suurt tähelepanu organisatsiooni edasisele tugevnemisele. I konverentsist peale oli sekretäril kaks asetäitjat, üks organisatsioonilise, teine poliitmassilise töö alal. Komitee ja algorganisatsioonide vahelise sideme tugevdamise ja parema juhtimise kõrval seisis nüüd uus ülesanne — kindlustada vastavad sidemed ka algorganisatsioonide ja gruppide vahel, sest komsomoligruppe oli juba 91. Organisatsioonilise töö tugevdamisel oli tähelepanuväärne komitee püstitatud eesmärk — muuta küsimuste hea ettevalmistamisega iga komitee koosolek ühtlasi ka komsomoli aktiivi kooliks.

Endiselt aktuaalseks jäi komsomoli ridade kasv. Kahe konverentsi vaheajal võeti vastu 22 uut liiget. II konverentsiks oli kommunistlike noorte arv ülikoolis 1195.

(Järgneb)

KÕIGI MAADE PROLETAARLASED, ÜHINEGE!

tartu riiklik ülikool

TRÜ

EKP TRÜ komitee, TRÜ rektoraadi, ELKNÜ TRÜ komitee ja TRÜ ametiühingukomitee häälekandja

Nr. 28 Reedel, 27. oktoobril 1978 XXX aastakäik

AR ... nim. ENSV RAHVA Raamatul

ÜTÜ 30

KEEMIAOSAKONNA TÖÖST

1947. aasta sügisel alustas Tartu ülikool jällegi üliõpilaste vastuvõttu keemia erialale. 1948. aasta aprillis moodustati keemiaosakonna I kursuse üliõpilastest keemiaring, mille teaduslikeks juhendajateks said dots. N. Rägo ja vanemõpetaja L. Suit. Esialgu oli ringis vaid 13 üliõpilast, kuid juba järgmisel aastal ületas liikmete arv 30. Algaastatel kuulus keemiaringi ka üksikuid farmaatsia eriala üliõpilasi. Ring korraldas regulaarselt referaatkoosolekuid ning organiseeris praktilisi töid laboratooriumis õppetööst vabal ajal. Üliõpilased valmistasid luminofoore ja defitsiitseid reaktiive. Valmistati ette ja demonstreeriti keskkoolide õpilastele huvitavaid katseid keemiast.

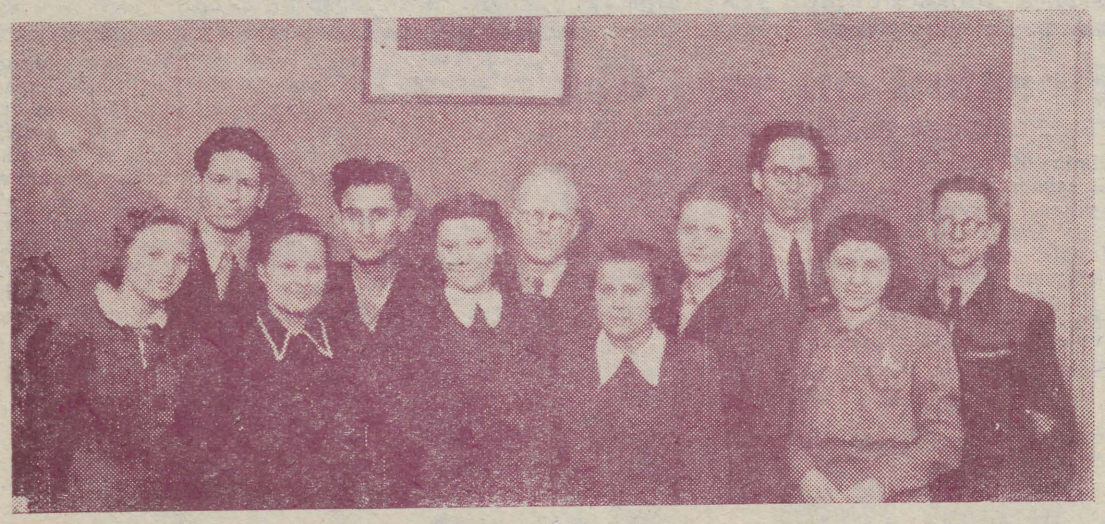

ÜTÜ VII konverentsi keemiasektsiooni tööst osavõtjaid 1953. aasta aprillis. Paremalt esimene V. Palm, kolmas A. Liiva, neljas E. Pedak, kuues V. Past.

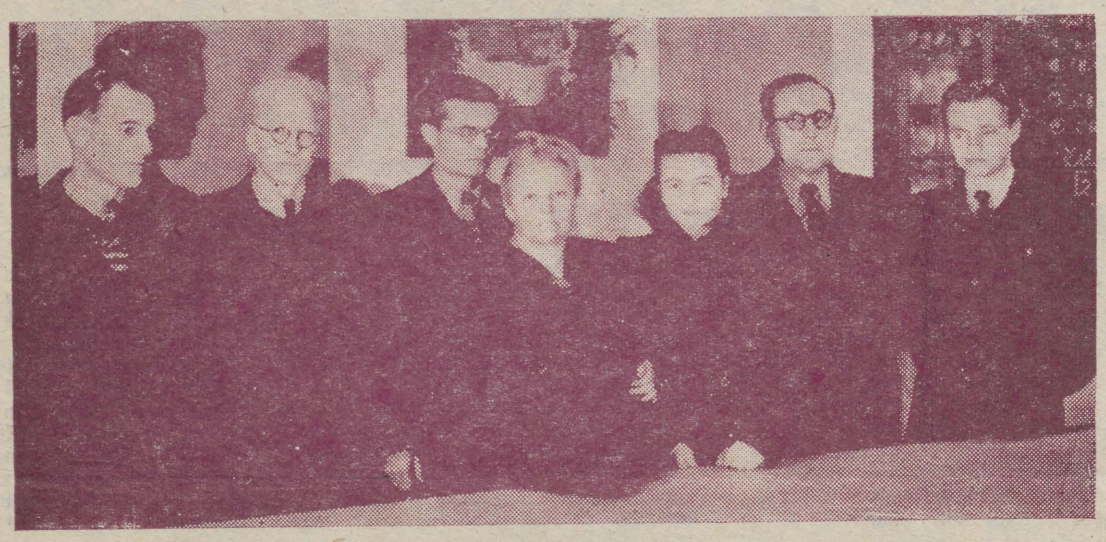

1950. aastal valmis keemiaosakonna uus õppehoone, millest tingituna avardusid ka üliõpilaste teadusliku töö võimalused. Keemiaring sai uue hoone IV korrusel omaette ruumi (hiljem tuli sellest ülikoolis valitseva ruumikitsikuse tõttu küll loobuda). Üliõpilased jagunesid kateedrite järgi töörühmadeks, millest 1953. aastal kujunesid välja eri ringid. Anorgaanilise keemia kateedri juures töötas üldise keemia ring, mida alates 1957. aastast hakati nimetama füüsikalise keemia ringiks. Orgaanilise keemia kateedri juurde loodi orgaanilise keemia ring ja analüütilise keemia kateedri juurde analüütilise keemia ring. Kõik kolm ringi töötavad ka praegu.

Aastail 1955—1960 kujunesid välja teaduse arengu seisukohalt perspektiivsed uurimistöö suunad keemiaosakonna kateedrites. Ka üliõpilasringe hakati enam suunama oluliste teaduslike küsimuste lahendamisele. Õppeplaanidesse võeti sisse kohustuslikud kursusetööd, see tõstis üliõpilaste huvi uurimistöö vastu. Selle tulemusena muutus ringide tegevus edukamaks, mis algul avaldus tehtud tööde teadusliku taseme tõusus ja 1960-ndate aastate algusest ka tööde arvu suurenemises. Sel ajal kujunesid välja praegugi viljeldavad üliõpilaste teadusliku töö põhisuunad: elektrilise kaksikelektroodiprotsesside kineetika uurimine, vahetusadsorptsiooni uurimine ja kasutamine, orgaaniliste reaktsioonide kineetika, orgaaniliste ühendite reaktsioonivõime ja keskkonna efektide uurimine, orgaaniline süntees ja looduslike ühendite analüüs, luminofooride süntees ja uurimine, mikroelementide määramine.

1965. aastal lõpetasid ülikooli esimesed individuaalõppeplaani alusel õppinud keemia pedagoogid. Orgaanilise keemia erialal valmistati individuaalplaani järgi ette ka üksikuid biokeemia eriteadlasi. Seetõttu lisandus üliõpilaste teadusliku töö temaatikasse keemia õpetamise metoodika ja biokeemia aktuaalsete probleemide uurimine. Nende suundade baasil loodi 1966. aastal füüsikalise biokeemia ring ja 1970. aastal keemia õpetamise metoodika ring.

Füüsika-keemia-teaduskond

Keemia õpetamise metoodika ringis on edukalt käsitletud didaktika aktuaalseid küsimusi. Selle ringi juures töötavad ka I—II kursuse üliõpilased demonstratsioonkatsete ja populaarteaduslike referaatide ettevalmistamisel keskkooliõpilastele.

Üheks üliõpilaste teadusliku töö edukust peegeldavaks ürituseks ülikoolis on Üliõpilaste Teadusliku Ühingu konverentsid. Ajavahemikus 1948—1978 on toimunud 33 TRÜ ÜTÜ konverentsi. Alates 1949. aastast on ÜTÜ konverentsidest alati aktiivselt osa võtnud ka keemiaosakonna üliõpilased. Esimene keemiaosakonna ÜTÜ konverents toimus 4. aprillil 1949 peahoone vanas keemiaauditooriumis (praegune audit. 128). Esimesteks esinejaiks olid T. Ilomets ja V. Past. Konverentsidel on ühtekokku esinenud ligikaudu 300 üliõpilast. Ootuspäraselt on kõige rohkem esinejaid V kursuselt. Huvitav on aga märkida, et ÜTÜ konverentsidel on ettekannete autorite seas esmakursuslasi mõnevõrra rohkem kui II kursuse üliõpilasi.

Tihtipeale on TRÜ ÜTÜ konverentside keemiasektsiooni töös osalenud külalised teistest kõrgkoolidest. Kõige rohkem külalisettekandeid (13) oli 1974. aastal toimunud konverentsil.

Kõige tüsedamad üliõpilastööd vormistatakse ning esitatakse võistlustöödena üliõpilastööde konkurssidele. Kuni 1960. aastani oli võistlustöid keemiaosakonnas vähe (kokku 3). Edasi võistlustööde arv järkjärgult suurenes ja ulatub praegu 15—20-ni aastas. Ajavahemikus 1972—1976 on vabariikliku konkursikomisjoni poolt auhinnatud 39 TRÜ keemiaosakonna üliõpilase teaduslikku tööd. Üleliidulisel konkursil on meie üliõpilased seni saanud ühe medali.

Professor VELLO PAST

Keemiaringi juhendajaid 1953. aasta lõpul. Vasakult: R. Tani, V. Past, L. Suit, N. Rägo, A. Madisson, H. Sossi, T. Ilomets.

JOHANNES RAUDSEPA fotod

MATEMAATIKARINGI AJALOOST

Käesolev artikkel põhineb ringi koosolekute protokollidel ja asjaosaliste meenutustel. Eriti huvitavaid üksikasju kuulsin biofüüsika ja elektrofüsioloogia laboratooriumi juhatajalt H. Eplerilt.

Matemaatikaringi asutamiskoosolek toimus 11. oktoobril 1948. Kohal oli 13 üliõpilast ja 5 õppejõudu. Valiti ringi juhatus: IV kursuse üliõpilane Maret Tamm (temast sai ringi vanem), II kursuse üliõpilane Jaak Hion (vanema abi) ja I kursuse üliõpilane Ivar Kull (sekretär); juhendama hakkas matemaatilise analüüsi kateedri tolleaegne vanemõpetaja Harald Keres. Juhatus töötas välja kodukorra, mis võeti vastu ühel esimestest koosolekutest. Kodukorras on öeldud muu hulgas järgmist.

ÜTÜ matemaatikaring on vabatahtlik üliõpilaste organisatsioon, mille eesmärgiks on üliõpilasi abistada: 1) matemaatiliste teaduste probleemidest laialdasema ülevaate omandamisel ja neisse põhjalikumal süvenemisel; 2) teaduslike küsimuste püstitamisel ja nende iseseisval lahendamisel; 3) huvi äratamisel teadusliku kirjanduse sagedamaks kasutamiseks; 4) oskuse arendamisel teaduslikke küsimusi selgelt ja ülevaatlikult ette kanda; 5) õppemetoodiliste küsimuste käsitlemisel ja selgitamisel; 6) matemaatiliste teaduste saavutuste populariseerimisel laialdaste masside ja üliõpilaste seas. Oma eesmärgi saavutamiseks organiseerib ÜTÜ matemaatikaring referaat- ja töökoosolekuid, korraldab võistlusi, juhib töörühmade kollektiivset ja ringi liikmete individuaalset tööd. Matemaatikaringi liikmeks võivad olla edukad üliõpilased.

Tegelikult osalesid ringi koosolekutel laialdaselt ka õppejõud. Koosolekute registreerimislehtedelt võib välja lugeda prof. J. Sarve, prof. H. Jaaksoni, H. Kerese, G. Kangro jt. nimesid. Erilise soojusega meenutavad tollase ringi liikmed prof. J. Sarve, kes hoolimata oma kõrgest east säilitas lõpuni erksa vaimu ja huvi üliõpilaste päevaprobleemide vastu.

Kõige ulatuslikumaks töövormiks said referaatkoosolekud. Peatugem põgusalt esimesel koosolekul. See toimus 23. novembril 1948, esines II kursuse üliõpilane Ülo Lumiste teemal «Täielik nelinurk ja ringjoone polaarsed omadused». Koosoleku protokollist: *Sõnavõttudes prof. J. Sarv rõhutas selle ettekande joonistе ökonoomsust ja leidis, et enne ettekandmist on vaja ettekanne läbi arutada kitsamas ringkonnas või mõne õppejõu poolt. Ka leidis ta, et ettekanne võttis väga palju aega. Üliõpilane L. Raudsaar aga mainis, et kuigi ettekanne võttis palju aega, sai asi kõigile selgeks.* Aktiivsemateks ettekandjateks olid veel üliõpilased Ü. Kaasik, A. Tümanok, I. Kull, M. Tamm, J. Hion, P. Nuuma, L. Võhandu, L. Tiit, P. Müürsepp, H. Remmel, I. Petersen jt.

Esinesid ka õppejõud. Nii oli 1949. aasta 22. oktoobri töökoosolekul prof. H. Jaaksonilt ettekanne «Paul Kardi valemi tõestus». Koosoleku protokollis on fikseeritud kogu arutluskäik. Jutt oli P. Kardi poolt leitud kombinatoorika valemist, mille lihtsama tõestuse prof. H. Jaakson esitas. Samal koosolekul esitas aspirant P. Kard ühe üldisema valemi tõestuse. Ühel teisel koosolekul rääkis prof. J. Sarv sümboolikast matemaatikas. Sageli esines dots. G. Kangro.

Käsitleti ka filosoofilisi probleeme, mis tõmbas kaasa laiema kuulajaskonna. Näitena võib tuua üliõpilase Ivar Kulli ettekande «Matemaatika parteilisusest», mis esitati algul ringi koosolekul, seejärel ÜTÜ teadusliku konverentsi plenaaristungil 26. märtsil 1950. Vaatluse all oli küsimus, kuidas suhtuda matemaatikute-idealistide töödesse. Tekkis elav arutelu, sõna võtsid K.-S. Rebane, P. Kard, G. Rägo, G. Kangro, V. Ernits jt. Ettekandja oli seadnud muu hulgas küsimärgi alla, kas intuitsionistliku koolkonna resultaatides on üldse midagi kasutuskõlblikku ja lubatavat. Sellega seoses esitas V. Ernits järgmise küsimuse. O l e t a g e m, et kurat on olemas ja mõtleb midagi välja, mis võib osutuda meile kasulikuks, kas me võime tema leiutisi kasutada. Järgnenud ägedas diskussioonis püüti ateist V. Ernitsale selgeks teha, et kuradit pole olemas. Nagu nähtub protokollist, kestis I. Kulli ettekanne 1 tund, arutelu aga 1 tund 15 minutit.

Prooviti jõudu ka kollektiivses uurimistöös. H. Kerese ettepanekul võeti tööplaani integraalvõrrandite uurimine, määrati sellega tegelev üliõpilaste rühm. Tõsi küll, nagu nähtub edaspidistest aruannetest, see töövorm ei toonud oodatud tulemusi. Organiseeriti seminar vektoralgebrast.

Korraldati ülesannete lahendamise võistlusi üliõpilastele. Esimesele lahendusvõistlusele laekus 2 tööd, kuigi lahendajaid oli märksa rohkem. Ringi juhatus otsustas anda auhinna Numeruse varjunime all esinenud üliõpilasele. Ümbriku avamisel selgus, et see oli Ivar Petersen.

Ringi oluliseks algatuseks oli täppisteaduste olümpiaad Tartu abiturientidele 1949. aastal. Omal käel paljundati ülesannete tekstid, saadeti keskkoolidesse laiali, kontrolliti laekunud kirjalikke lahendusi ja määrati võitjad. Järgnevatel aastatel ühines selle üritusega haridusministeerium, ülesanded saadeti vabariigi kõikidesse koolidesse.

1949. aastal alustati ringi raamatukogu komplekteerimist. Algkapital saadi õppejõududelt, kes kõik annetasid suurema või väiksema summa.

Aktiivselt osaleti ÜTÜ konverentsidel. 1952. aastal anti koos füüsikute ja keemikutega välja masinkirjas paljundatud teaduslike tööde kogumik 6 eksemplaris. See unikaalne kogumik sisaldas umbes 200 lehekülge üliõpilastöid, matemaatikute poolt olid autoriteks Ü. Lumiste, I. Petersen, A. Tümanok.

Peatugem ka võistlustöödel ÜTÜ algaastail. Matemaatika, astronoomia ja mehaanika alalt laekus neid esialgu üsna vähe. Esimesteks võitjateks olid üliõpilased Ülo Lepik (1948), Jaan Einasto (1949), Harald Epler (1950). Oli välja kujunenud traditsioon, et kateedrid esitasid 1. maiks järjekordsed auhinnatööde teemad, mis pandi teadete tahvlile. Ühtlasi kuulutati välja eelmise konkursi võitjad. Üliõpilane valis talle meelepärasema teema. Osa teemasid aga ei leidnud käsitlemist ja võisid järgmisel aastal korduda. Palju aastaid seisis tahvlil teema «Vektorarvutuse mõnu ja ebamõnu geomeetria mitmesugustes harudes», kuid keegi ei söandanud neid mõnusid ja ebamõnusid vaagida. Võistlustööd kirjutati varjunime all, ilma juhendamiseta; kui mõni töö sai kriitika osaliseks ja jäi auhinnast ilma, põletati ära kinnine ümbrik andmetega autori kohta. Veel oli range nõue, et võistlustööna ei võinud esitada diplomi- või kursusetööd. Alates 1951. aastast võis üliõpilane valida võistlustöö teema täiesti suvaliselt, 1955. aastal aga tunnistati ebaotstarbekohaseks nõue, et võistlustöö ei tohi kattuda üliõpilase kohustusliku teadusliku tööga. Ka mindi peagi üle üliõpilaste individuaaljuhendamisele, mistõttu loobuti saladuskattest töö autori ümber.

Matemaatika-teaduskond

1949. aastal oli matemaatikaringil 15 tegevliiget: J. Hion, Ü. Kaasik, I. Kull, N. Lehis (Veske), Ü. Lumiste, M. Nikolajev (Seeru), P. Nuuma, I. Petersen, H. Remmel (Kull), T. Sander (Sõrmus), M. Tamm, L. Tiit (Einasto), A. Tümanok, L. Võhandu, L. Kull; järgmisel aastal lisandusid H. Epler, L. Kivistik, P. Müürsepp, L. Roots, E. Tamme S. Ulm, H. Vallner, H. Espenberg jt., kokku oli juba 40 liiget; peale selle osalesid ringi koosolekutel O. Prinits, füüsikud ja astronoomid K.-S. Rebane, H. Raudsaar, J. Einasto, J. Ross jt. Kas ei ole tähelepanuväärne, et kõiki mainituid tunneme tänapäeval kui nimekaid teadlasi ja pedagooge?

Aasta-aastalt matemaatikaring kasvas: näiteks 1955. aastal oli 134 liiget (praktiliselt kogu matemaatika osakond) ja rida töörühmi.

Pärast M. Tamme on ringi vanemaks olnud Ü. Lumiste (1950), H. Espenberg (1951), E. Tamme (1952), S. Baron (1953), E. Tiit (1954), U. Malkov (1955) jne., õppejõududest on juhendanud H. Keres (1948), J. Gabovitš (1949), G. Kangro (1950—1951), Ü. Lumiste (1952), Ü. Kaasik (1953—1956) jt.

Tänapäeval jaguneb matemaatikaring sektsioonideks kuue kateedri juures, ühiselt korraldatakse 1—2 konverentsi aastas.

GENNADI VAINIKKO,
arvutusmatemaatika kateedri juhataja

Žurnalistikaring alustas

Teisipäeval, 24. oktoobril tuli avakoosolekuks kokku ÜTÜ žurnalistikaring.

Ringi esimees, žurnalistika II kursuse üliõpilane Tiit Matsulevitš iseloomustas lühidalt eelmise õppeaasta ettevõtmisi ning tutvustas nelja ringis tegutsevat sektsiooni (sotsioloogia, psühholoogia, ajakirjanduse operatiivse analüüsi ja ajakirjanduse ajaloo sektsioon), et viimastest uut liiget leiaksid tee huvipakkuvate küsimusteni.

Järgnes ringi 1978/79. õ.-a. tööplaani koostamine ja uue juhatuse valimine. Tehti kindlaks ajakirjanduskonkursi tingimused.

Koosoleku teises osas kuulati ringi juhendaja dotsent Marju Lauristini muljeid 9. rahvusvaheliselt sotsioloogiakonverentsilt Rootsis.

ÜLKNÜ 60 ÜLKNÜ 60 ÜLKNÜ 60

TRÜ komsomoli ajaloo konverents

✻ PÜHENDATUD KOMSOMOLI 60. AASTAPÄEVALE

4. oktoobril, kui tudengid olid abiks põllumeestel, sai TRÜ komsomoliorganisatsioon 38-aastaseks.

Küpse ea nooruslikuks äramärkimiseks toimus 18. oktoobril TRÜ komsomoli ajaloo II konverents, mille tööst võttis külalistena osa ka ülikooli endisi komsomolisekretäre: Loomakasvatuse ja Veterinaaria Teadusliku Uurimise Instituudi sektorijuhataja Jaan Parts, meditsiinidoktor Õie Reintam, NLKP ajaloo kateedri juhataja professor Johannes Kalits ja teadusliku kommunismi kateedri vanemõpetaja Märt Kubo.

Avasõnad ütles ja konverentsi juhatas ELKNÜ TRÜ komitee sekretär Madis Kallion. Asetati lillekorv nende õppejõudude, üliõpilaste ja teenistujate mälestustahvli juurde, kes Suurest Isamaasõjast tagasi ei tulnud. Langenuid austati leinaseisakuga.

Jaan Parts rääkis oma tervituskõnes esimestest sõjajärgsetest aastatest ülikoolis. Sel raskel ajal oli komsomoliorganisatsioon väikesearvuline, kuid tema ridadesse kuulunud hakkajad noored moodustasid üliõpilaskonna tuumiku.

Märkmeid ülikooli komsomolielust 1940.—1941. aastal tegi Johannes Kalits (fotol). Nende aastate kohta on arhiivis materjale napilt. Ei ole kerge isegi esimesi sekretäre kindlaks teha. Toetuda tuleb üksnes tolleaegsete aktivistide suusõnalistele meenutustele. Johannes Kalits seadis ülikooli komsomolikomiteele ja ajalehe toimetusele ülesandeks endise aktiivi mälestuste kogumise ja avaldamise trükisõnas.

JÜRI LAANE foto

Ajalooteaduskonna vilistlase Malle Puolakaineni diplomitöö oli koostatud ajavahemikust 1960—1965. Neil aastail pandi alus õppekomisjonidele, ateistide, rahvaste sõpruse, diskussiooni- ja pressiklubile, rahvusvaheliste suhete ringile, komsomoliprožektorile jne. Oli otsimiste ja katsetamiste aeg. Esialgu kõik kavatsetu praktikas hästi ei õnnestunudki, kuid mida suuremaks kasvas aastaarv, seda märgatavamaks muutus edasiminek.

Taastamistöödest EÜE-ni ehk kus, millal ja kuidas sai alguse üliõpilaste suvine ehitustegevus — selline oli teema, mida käsitles õigusteaduskonna II kursuse üliõpilane Tiit Maidre.

Triinu Vernik, samuti õigusteaduskonna II kursuselt, vaatles ELKNÜ TRÜ komitee tegevust 1968.—1970. aastal. Sel perioodil saavutati omavalitsus. Üliõpilased hakkasid aktiivselt tegelema toetuste, eksmatrikuleerimise, stipendiumide ja majutamise probleemidega. Algatusvõimest puudu ei tulnud. Omavalitsus vajab põhjalikumat läbimõtlemist ka ülikooli komsomolielu tänasel päeval. Nii arvati konverentsil.

Õigusteaduskonna IV kursuse üliõpilase Raivo Vare ettekanne ametijuhenditest ja nende praktilisest ellurakendamisest näitas, et edusamme on tehtud kõrgkooli komsomolitöö teaduslike aluste väljatöötamisel.

Lõpetuseks palus sõna külaline Õie Reintam, kes tegi ettepanekuid, kuidas edaspidi hõlbustada niisuguste konverentside läbiviimist.

KÜLLI MUNA

Diskokavade konkurss-festival

✻ PÜHENDATUD KOMSOMOLI 60. AASTAPÄEVALE

4.—8. novembrini toimub TRÜ-s diskokavade konkurss-festival.

Peale oma diskorite ootame osalejaid vabariigi teistest kõrgkoolidest kui ka hoopis kaugemalt. Seepärast ongi diskorite üritusel nii pikk nimi — mõned diskorid oma kavadega ei võistle, kuid esinevad siiski, tutvustamaks oma kodukandi diskotraditsioone. On ju diskod muutunud üheks populaarsemaks vaba aja veetmise vormiks nii meil kui mujal, nii et on jõudnud välja kujuneda väikesed traditsioonidki.

Diskokavade konkurss-festival koosneb kahest osast. Esiteks peavad osavõtjad esitama tervikliku sisuga kava, mille pikkus on 30—40 minutit. Teiseks tuleb osavõtjatel valmistuda 3—4 tundi kestvaks vabakavaks. Soovitavaks peeti tantsudiskot, kuid on lubatud ka mõnele ansamblile pühendatud kuulamisõhtu vms. Mõlemaid kavasid hinnatakse eraldi — kohustuslikke kavasid kuulab ainult žürii (päevasel ajal), vabakavasid esitatakse õhtuti kolmes kohas: TRÜ klubis, noortemajas «Sõprus» ja TRÜ uues kohvikus. Vabakavade hindamisel on oma sõna öelda ka publikul. Kumbagi kava hinnatakse eraldi, kuid üldvõitjate selgitamisel lähevad arvesse mõlemad kavad. 7. novembril võib klubis laureaatide diskomaratonil näha-kuulda paremaid. 8. november jääb külalistele puhkamiseks ning meie ülikooliga tutvumiseks.

Tudeng! Kui sa tahad diskokavade konkurss-festivalist aktiivselt osa võtta, siis jälgi pidevalt reklaami. 4. novembri õhtul, kui kõik külalised on saabunud ja esinemisjärjekorrad (samuti vabakavade esitamise kohad) selgunud, võid kõike täpsemalt oma ühiselamu teadetetahvlilt või peahoonest lugeda. Pääsmeid õhtutele saab oma teaduskonna komsomolisekretäridelt või ELKNÜ TRÜ komiteest.

AILI PIKAT,
ELKNÜ TRÜ komitee asesekretär

Ajakirjanduskonkurss

✻ PÜHENDATUD KOMSOMOLI 60. AASTAPÄEVALE

Algab ÜTÜ žurnalistikaringi aastakonkurss, mis hõlmab ajavahemikus 1. september 1977—31. august 1978 perioodikas, raadios, televisioonis avaldatud materjale.

Tööde esitamise viimane tähtaeg on 11. november 1978. Konkursi tööd varustada märgusõnaga «Ajakirjanduskonkurss» ja tuua eesti keele kateedrisse, soovitav väljalõigetena perioodikast või trükituna (väljalõike puudumine, raadio-telesaate puhul). Viimasel juhul olgu näidatud ka allikas, kus materjal on ilmunud.

Iga ajakirjanduseriala üliõpilane on kohustatud konkursist osa võtma vähemalt ühe tööga. Ühe inimese poolt esitatud tööde maksimaalarv on viis.

Kõik 11. novembriks laekunud materjalid vaatab läbi ja hindab 7-liikmeline žürii, mille esimees on prof. Juhan Peegel. Žüriisse kuuluvad veel üliõpilaskomsomoli, tegevajakirjanike ja õppejõudude esindajad.

Žüriigi vaagib töid vastavalt teoreetilisele jaotusele. Konkursile esitatu peab mahtuma ühte allpool nimetatud alalõiku:

1. Üliõpilasteema.
2. Majandus (majandusküsimused ka kõige laiemas tähenduses).
3. Kultuur (ka sotsiaalne keskkond, publitsistika, eetilised probleemid jne.).
4. Raadio- ja telesaated.

Iga teema ulatuses antakse välja:
üks esimene koht — rahaline preemia;
kaks teist kohta — esemelised autasud;
kolm kolmandat kohta — esemelised autasud.

Žüriil on õigus anda ka eriauhindu žanriliselt, stiililiselt jne. parimatele lugudele.

Konkursi tulemused tehakse teatavaks novembri lõpus. Auhinnatud töödega on hiljem võimalik tutvuda tulevase žurnalistikakateedri ruumides.

ŽR juhatus

Komsomoliaktivisti ABC

Leninlik arvestus

Leninlikust arvestusest tehakse kokkuvõtteid igal aastal. Tänavu toimub see uut moodi.

Arvestus viiakse läbi paralleelselt ÜPP arvestusega. Ülikoolis on moodustatud leninliku arvestuse komisjon, mis töötab tihedas koostöös ÜPP komisjonidega. Leninliku arvestuse komisjonid abistavad komsomoliaktiivi arvestuse organiseerimisel, läbiviimisel ja atesteerimisel.

Atesteerimise tähtajaks on oktoobripühad, viimaseks päevaks 15. november. Et selle lühikese ajaga kõiki atesteerida, on vaja kursuste komsomolibüroode eeltööd. Komsomolibüroodel tuleb tutvuda igaühe isiklike kohustuste täitmisega.

Leninliku arvestuse atesteerimine toimub kohe pärast ÜPP komisjoni töö lõppemist. ÜPP moodustab ju ühe osa leninlikust arvestusest. Komisjoni liikmed tutvuvad isiklike kompleksplaanidega ja vestlevad iga kommunistliku noorega tema kohustustest ja nende täitmisest.

Tänavuse atesteerimise omapäraks on ka see, et **arvestus toimub diferentseeritult.** Hindamise kriteeriumid on järgmised.

«Väga heaga» hinnatakse üliõpilast, kes on sooritanud ÜPP «väga heale», on täitnud hästi kõik obligatoorsed kohustused, peale selle ka täiendavaid kohustusi ning kellel pole rektori, dekaani ja ühiskondlike organisatsioonide karistusi.

«Heaga» hinnatakse üliõpilast, kes on täitnud hästi kõik tarvilikud kohustused, kellel on ÜPP arvestatud ja kellel pole samuti rektori ega ühiskondlike organisatsioonide karistusi.

«Rahuldavaga» hinnatakse üliõpilast, kes on täitnud kõik nõutavad kohustused rahuldavalt ja kellel on ÜPP arvestatud.

«Mitterahuldava» saab üliõpilane, kellel on ühiskondlikud kohustused täitmata ja ÜPP arvestamata.

Komisjonil on õigus määrata täiendav atesteerimine või tunnistada töö «mitterahuldavaks». Kui üliõpilane ei soorita ÜPP arvestust, toob see kaasa leninliku arvestuse mittesooritamise (välja arvatud tippsportlased ja väikelaste emad).

Atesteerimise tulemused tuleb läbi arutada komsomolikoosolekutel igas algorganisatsioonis. Soovitav on ühendada see ka uute isiklike kompleksplaanide vastuvõtuga.

Lõpuks tuleb rõhutada, et kõik isiklike kompleksplaanide vastuvõtjad peaksid silmas ÜLKNÜ Keskkomitee büroo otsuses leninlikust arvestusest väljendatud mõtet: «Kompleksplaan koostatakse rangelt individuaalses korras. Ta püstitab reaalsed, kuid keerukad ja vastutusrikkad ülesanded, mille täitmine nõuab igalt kommunistlikult noorelt tema kehalise ja vaimse jõu täit pingutust.»

NÄIDIS

Leninlikust arvestusest «NLKP XXV kongressi otsused ellu» osavõtja ISIKLIK KOMPLEKSPLAAN «Õpime kommunismi, ehitame kommunismi».

(Perekonna-, ees- ja isanimi)

19____ a. sündinud Parteilisus _____

ÜLKNÜ liige _____ aastast

TRÜ _____ teaduskond _____ osakond

_____ kursus

I. Ideelis-poliitilise taseme tõstmine.

1. Iseseisev V. I. Lenini tööde, partei-, komsomoli- ja valitsuse dokumentide ja tegevuse tundmaõppimine.
2. Osavõtt leninlikest õppetundidest.
3. Osavõtt laupäevakutest, pühapäevakutest, kolhooside ja sovhooside abistamisest.
4. Osavõtt ühiskondlik-poliitiliste ringide tööst (RSR, interklubi, «Patrioot» jt.).
5. Õppimine ühiskondlike erialade teaduskonnas (ÜET-s).
6. Osavõtt üleliidulisest ühiskonnateaduste, komsomoliajaloo ja rahvusvahelise noorsooliikumise alasest konkursist.
7. Osavõtt matkadest revolutsiooni-, lahingu- ja töökuulsuse paikadesse.
8. Osavõtt ekspeditsioonist «Minu kodumaa — NSVL».

II. Erialase ettevalmistuse taseme tõstmine.

1. Õpiedukuse tõstmine, teadmiste kvaliteedi parandamine.
   A. Üldainetes, erialaainetes.
   I semester, II semester.
   B. Ühiskonnateadustes.
2. Osavõtt õppetööst. Puudumiste viimine miinimumini.
3. Osavõtt ÜTÜ ringide tööst, ÜTÜ konverentsidest.
4. Osavõtt üleliidulisest konkursist «Üliõpilane ja teaduslik-tehniline progress».
5. Osavõtt ühiskonnateaduste konkurssidest.
6. Tegelemine tehnilise omaloominguga.

III. Esteetiline ja kõlbeline kasvatus, tegelemine kehakultuuri ja spordiga.

1. Osalemine kunstilises isetegevuses ja loominguliste kollektiivide töös.
2. Osalemine kunsti- ja teatrialastes klubides (teatri- ja filmiklubi, kunstikabinet).
3. Tutvumine kunsti ja kirjanduse klassikute töödega, ajalooliste ja kultuuriväärtustega.
4. Teatri ja kontsertide külastamine.
5. Osalemine spordisektsioonides, VTK normide täitmine.
6. Tegutsemine doonorina.

IV. Osavõtt ühiskondlikust tööst (ÜPP).

Plaan on koostatud «...» ..... 197... a.

Allkiri .....

Plaan on kinnitatud kursuse komsomolikoosolekul «...» ..... 197... a.

Kursuse komsomolisekretär ..... (allkiri)

Märkus: tähistatud kohustused on kohustuslikud kõigile, lisaks sellele üks kohustus kolmandast alajaotusest.

ELKNÜ TRÜ komitee

Komsomolikroonika

✻ NLKP liikmeks astumiseks sai soovituse Kõit Makke (ravi II k.). NLKP liikmekandidaadiks soovitati Jaan Krinal (rahanduse ja krediidi eriala IV k.) ja Ülle Lepp (majanduskübern. IV k.).

✻ Leninlikust arvestusest kõneles ideoloogiasektori juhataja Andrus Lauren. Leninlik arvestus tuleb kursustel läbi viia koos ühiskondlik-poliitilise praktika atesteerimisega. ÜPP arvestuse tähtaeg on 15. november. Hindamisel arvestatakse ÜPP hinnet. Esmakordselt on ka leninlik arvestus hindeline.

RSR-i 15. aastapäeva tähistamiseks toimub 24. novembril IV RSR-i teoreetiline konverents.

ÜLKNÜ 60 ÜLKNÜ 60 ÜLKNÜ 60

Mis ma ikka kodus istun

Minu arvates on kahte sorti vanu inimesi. Ühed, kes on põdurad, ja teised, kelle kohta öeldakse «nooruslik». Viimaste hulka loeme kõhklemata ülikooli valvuritädi Anni Tammini. Vaadake seda fotot ja öelge, kas inimene pildil võis 15. oktoobril pidada oma 80. sünnipäevapidu? Õigel arvul aastaid pilt ei ütle.

Anni-tädi on nii särtsu täis, et lausa kadesta. See sisemine energia on leidnud avaldumisvõimaluse laulus. Ta laulab linna kultuurimaja tööveteranide naiskooris «Eha» ja Tartu Kaubastu ansamblis «Velika».

«Isetegevuse ja laulu-tantsuga on kõik need aastad möödunud. Mõnikord ütlen endale, et on juba aeg kõrvale jääda, aga ei saa. Mitte ei taha veel oma vanust tunnistada!» räägib juubilar ise.

Ülikooliga on Anni Tammin seotud juba üle paarikümne aasta. Vahepeal kasvatas vaheldumisi tööga ka tütre- ja pojalapsed üles. Neid on üheksa.

«Koju jääda küll ei taha. Mis ma seal teen? Siin on ikka inimesed ümber, on seltsi ja mul on omad ülesanded. Üksinda hakkab igav. Ega lugeda või niisama olla kogu aeg jõua.»

Mida arvab aga tädi Anni tudengitest?

«Muidu toredad inimesed, aga hajameelsed. Kipuvad oma asju unustama ja ei märka enda järelt tulesid kustutada.

Käin ikka noomimas, kui mõned noored alumisel korrusel suitsetavad. Tihti ei kustuta nad konisid ära. Pärast aga tossab jälle mõni prügikast.»

Anni-tädi juttu kuulates kadus aeg kärmelt nagu ohe. Selle põhjal, mida ta endast ja oma suhtumistest pajatas, võib öelda, et meie valvuritädi on karakteriga naine, kes ei jäta midagi välja ütlemata, kes ajab taga õiglust ja on igasuguse pugemise vastu. Niisugustel inimestel on oma õiglase meele tõttu elus rohkem sekeldusi kui kohaneda püüdjatel. Anni-tädi on senini elu-võitlusest kibestumata ja ikka kilbiga välja tulnud.

Tudengid õnnitlevad tagantjärele oma nooruslikku ja rõõmsameelset valvuritädi. Soovime, et ta oleks veel aastaid oma töölaua tagant rõivistus meie tulekuid-minekuid lahke pilguga saatmas.

REET RIHVK

Hoolsa töö eest sai Anni Tammin ENSV KKEH Ministeeriumi aukirja. Jõudu ja tugevat tervist soovis oma käskkirjas juubeli puhul ka rektor.

Professor Herbert Ligi 50 ja 25

Sammud, mis Sa ise oled jätnud Ajaraamatusse. Talupoja sammud, mis Sa oled sõnastanud Ajaraamatust ...

... sündisid 25. oktoobril 1928 Saaremaal,

... lõpetasid 1947. aastal kuldmedaliga Kingissepa keskkooli,

... said 1953 *cum laude* diplomeeritud ajaloolaseks TRÜ-s,

... alustasid siis, 25 aastat tagasi, esmakordselt õppejõu teed,

... 1958 kaitsesid kandidaadidissertatsiooni «Eesti talurahva olukord ja klassivõitlus Liivi sõja algul (1558—1561)»,

... tõusid 1961 vanemteaduriks ENSV Teaduste Akadeemia Ajaloo Instituudis,

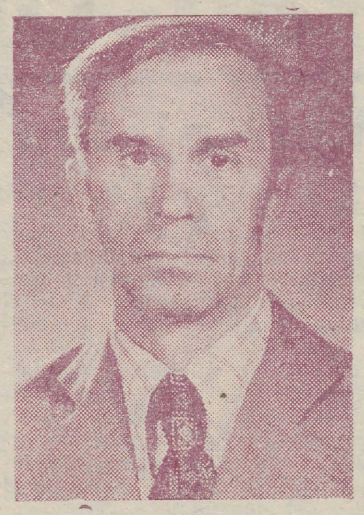

... promoveerusid 1968 ajaloodoktoriks tööga «Talupoegade koormised Eestis XIII sajandist XIX sajandi alguseni»,

... tulid 1970 tagasi TRÜ-sse,

... oled 1972. aastast professor

... ja juhatad üldajaloo kateedrit 1973. aastast.

Mõned tähtmed senisest elutööst. Üksikud sammud. Ainult osa kõige tähtsamaist. Teadlase ja õppejõu varju jääb siin inimene ja perekonnaisa — elus see nii pole. Sammud, mis kõnekad iseenda eest. Teod, mis jätkuvad niisama raugematu hooga. Selleks käepigistus niisama tugev kui Sinu enda oma, lühidalt — kõige tugevam.

Kolleegid

Dotsent Erich Kukk 50

See on üldtuntud tõde, et kõrgmägedes elavad ja töötavad inimesed säilitavad kaua nooruslikkuse. Et aga Eesti «kõrgmägedest» — Haanjamaalt pärit taimesüstemaatika ja geobotaanika kateedri dotsent Erich Kukk hakkab 26. oktoobril 50. sünnipäeva tähistama, tuli isegi tema rohkearvulistele sõpradele ja õpilastele üllatusena.

Noorusliku ja energilise juubilari sünnikodu õuelt paistab Kivestmägi, rehe tagant on näha Suur Munamägi. Kas mitte sealt polegi alguse saanud tema armastus mägede vastu. On ta ju üks väheseid Eesti biolooge, keda teaduslik huvi on Pamiiris 5800 m kõrguseni viinud.

Ekspeditsioonidel NSVL kõige erinevamatesse piirkondadesse, ikka mägistele aladele, mitme töösuve vältel Mongoolia RV-s on E. Kukk kogunud väga suure teadusliku materjali. Selle läbitöötamine on teinud temast laia silmaringiga algoloogi (vetikateadlase), kelle juurde sõidetakse konsultatsioonile, määranguid kontrollima või muidu head nõu saama. Külalisi käib nii NSV Liidust kui ka välismaalt. E. Kuke õpilased on enamik sõjajärgse Eesti algoloogidest. 53 teaduslikku ja 40 populaarteaduslikku tööd sinivetikate bioloogia, taksonoomia, ökoloogia ja geograafia alalt on tuntud, tsiteeritavad NSV Liidus ja välismaal. Tema juhendamisel koostatud vetikate ikonoteek (üle saja tuhande joonisega) on suurim NSV Liidus ja ei jää alla maailma parimatele.

Südamelähedased keskkonnakaitse probleemid on E. Kuke viinud Soome—Rootsi—NSVL ühisele ekspeditsioonile Läänemere saastatust uurima. Rida aastaid on ta tegelnud reovete puhastamise ja veekogude eutrofeerumise uurimisega.

Teadustöö kõrval on juubilaril jäänud aega laulu- ja spordiharrastuseks. 1950. aastast laulab ta Tartu Akadeemilises Meeskooris, aastatel 1953—1956 (aspirandina) oli koori juhatuse esimees. Samal ajal on ta aktiivne jalgrattur, suusataja, lauatennisist. Hea tahtmine ja optimism on E. Kukke saatnud kõigis tema senistes töödes ja tegemistes. Suusatamine on siiski meelisalaks jäänud. Ega niisuguseid mehi palju olegi, kes kõik Kääriku maratonmatkad on kaasa teinud ja ikka esimeste seas reipalt ja värskelt finišeerinud.

Ei imestakski, kui Erich Kukk poole sajandi pärast pooljooksujalu Baltimaade kõrgeimale tipule rühib.

Seda soovimegi!

Kolleegide ja õpilaste nimel
AVO ROOSMA

Uut uuel spartakiaadiaastal

Alguseks meenutus möödunud spordiaastast lehelugejateni veel mittejõudnud teaduskondadevahelise spartakiaadi lõpptulemuste näol.

1.	KKT II kursus	— 124 p.
2.	Õppejõud-teenistujad	— 117 p.
3.	KKT I kursus	— 114 p.
4.	Biol.-geogr. teadusk.	— 106 p.
5.	Õigusteadusk.	— 105 p.
6.	Matemaatikateadusk.	— 104 p.
7.	Majandusteadusk.	— 102 p.
8.	Arstiteadusk.	— 100 p.
9.	KKT IV kursus	— 83,5 p.
10.	KKT III kursus	— 76 p.
11.	Füüsika-keemiateadusk.	— 64,5 p.
12.	Spordimed. osakond	— 64 p.
13.	Ajalooteadusk.	— 56 p.
14.	Filoloogiateadusk.	— 43 p.

Teenitud võit väga kollektiivselt esinenud KKT II kursuselt. Järgimist vääriv on õppejõudude-teenistujate kõrge teine koht ja nagu tabelist näha, käis äge võistlus muudegi kohtade pärast (neljandat ja kuuendat kohta lahutas vaid kuus punkti!). Traditsioonilist arenguruumi näikse ka sel aastal jätkuvat ajaloo- ja filoloogiateaduskonnal.

Nüüd lähemalt uuest spartakiaadist. Poolteisekuune kolhoosidesovhoosides olek lõi segamini ka spordikalendri. Objektiivsetel põhjustel (külm ilm, vara pimedaks) lükkuvad kevadele suunistusvõistlused. Hoopis pidamata jääb aga paraku VTK suvine mitmevõistlus. Kevadel läheb sellevõrra raskemaks (tervelt kümme ala). Olukorda parandav mõne ala (laskmine, lauatennis või male) ületoomine sügiseks on praegu ka kaalumisel. Kaks ala saavad siiski sügissemestril peetud. Juba 1. novembriks oodatakse teaduskondade võrkpalli nais- ja meeskondade nimekirju — ülesandmine ja loosimine toimub kehakultuurimajas ruumis 302 kell 18. Järge on ootamas ka ujumisvõistlused.

Muudatus tehti spartakiaadi punktiarvestussüsteemis. Et stimuleerida osavõtu massilisust ja anda puhtsportlikus mõttes paratamatult väiksema potentsiaaliga teaduskondadele võimalus senisest edukamalt võistelda tugevamate KKT kursustega, on punktide jagunemine suurtel massialadel järgmine: I koht — 26 p., II koht — 24, III koht — 23 ... 20. koht — 6 p., 21. — 40. koht — 5 p., 41.—60. koht — 3 p., alates 61. kohast 1 punkt. Senise punktisüsteemiga võrreldes (alates 26. kohast tõi iga võistleja oma teaduskonnale vaid ühe punkti) on see kahtlemata samm edasi. Suurendati ka arvesse minevate alade arvu. Möödunudaastase 14-st 10 asemel läheb nüüd kirja 13 alast 12. Kas spartakiaadivõistlus ka pingeliseks ja tasavägiseks kujuneb — uus süsteem seda aga eeldab, oleneb nüüd juba osalejaist endist.

PRIIT JOGI

EKP TRÜ komitees

23. oktoobri istungil tegi ettekande ühiskondlike erialade omandamisest ülikoolis selle teaduskonna (ÜET) dekaan dots. kt. Siina Lepik. Teaduskond alustas sügisel 17. tegevusaastat 1884 üliõpilasega. Praegu on võimalik omandada 22 ühiskondlikku eriala. Töötab 11-liikmeline ÜET nõukogu. Aktiivselt toimub õppetöö kõnekoolis ühiskonnateaduste kateedrite vahendusel, komsomoli- ja ametiühinguaktiivi koolides. Rahuldavat töövormi pole seni leitud kõnekooli kõrgemale astmele. Suur väljalangevus on looduskaitse-, rahvatantsu-, matka- ja kodunduse instruktorite, samuti spordikohtunike erialadel. Töö süvendamist ja laiendamist takistab ka klubiruumide nappus. Sihikindlam ja plaanipärasem peaks olema partei- ja komsomoliorganisatsioonide töö üliõpilaste suunamisel ÜET-sse.

Eraldi päevakorrapunktina käsitleti üliõpilaste sise- ja välispoliitilise informatsiooni korraldamist.

Poliitharidusvõrgu töölerakendamisest sel õppeaastal rääkis komitee ideoloogiasektori liige vanemõpetaja Kaido Jaanson. Käsitleti ka üliõpilaste sise- ja välispoliitilise informatsiooni korraldamist. Teaduskonniti ja kursuste kaupa on üliõpilaste informeeritus väga erinev. Kõik partei- ja komsomolibürood pole senini sellele töölõigule vajalikku tähelepanu osutanud. Väheseks on jäänud RSR-i osa. Vastuvõetud otsuses kohustatakse parteibüroosid üksikasjalikult analüüsima poliitinformatsioonide korraldamist ja sisulist taset.

Parteidistsipliin ja kommunistide aktiivsus oli vaatluse all filoloogiateaduskonnas ja füüsikaosakonnas.

NLKP liikmeks võeti vastu teadusliku kommunismi kateedri õppejõud Endel Kuusik.

Sügismatkale!

Komsomoli 60. aastapäevale pühendatud sügismatkale on sul võimalus minna pühapäeval, 29. oktoobril.

Tule kell 10 Tähtvere parki, kus tuleb täita matkakaart ning kus saad teada matka marsruudi. Matkadistantsi pikkuseks on 15 km. Kui sul on sõpru, kutsu nemadki kaasa, sest iga osavõtja toob teaduskonnale punkti massispordi arvestusse. Tule kindlasti, sest võibolla just sinu puudumise tõttu sinu teaduskond ei võida!

Oodatud on ka ülikooli iga töötaja!

ELVI PRII,
matka peakohtunik

Helisalong

27. oktoobril kell 18.30 avab TRÜ vanas kohvikus oma ukse HELISALONG. Sedapuhku on muusika mõeldud ainult kuulamiseks. Pakume erinevalt tantsudiskoteekidest raskemasisulist (intellektuaalset) *rock*-muusikat.

Õhtuid püüame sisustada nii, et saaksime anda täieliku ülevaate kuulatavast ansamblist ja tema loomingust. Kaks esimest õhtut on pühendatud maailma ühe väljapaistvama kitarristi Carlos Santana loomingule. Avaõhtul kuulame Santana loomingu algperioodi kuuluvaid heliplaate «Santana I», «Abraxas», «Santana III» ning koostöös Mahavishnu John McLaughliniga ilmunud LP-d «Love, Devotion & Surrender».

Tuntumatest ansamblitest tulevad kuulamisele «Camel», «Pink Floyd», E, L & P, «Genesis», «Jethro Tull», samuti Stevie Wonder, Jeff Beck, Jimi Hendrix, Frank Zappa jt. Helisalong on avatud igal teisipäeval ja reedel. Pääsmeid saab TRÜ komsomolikomiteest iga päev kella 14—15 ja samuti pool tundi enne õhtu algust kohapeal.

VALEV LILLIPUU
OLEV ULP

TRÜ klubis

Reedel, 27. oktoobril kell 21 esineb ansambel «Kuldne Trio». Pühapäeval, 29. oktoobril kell 19 ÜLKNÜ 60. aastapäevale pühendatud mälumängu «Ülikool, komsomol, tänapäev» finaal. Disko.

Näitering

ootab uusi liikmeid teisipäeval, 31. oktoobril kell 20 klubis II korrusel.

Uues kohvikus

Kolmapäeval, 1. novembril kell 19 õhtu EINO BASKINIGA. Kehtivad septembris ostetud pääsmed.

NB!

Lugeja ootab täna lubatud EÜE konverentsi lugu. Ruumipuuduse pärast ilmub see järgmises lehes.

Tänast ajalehte aitasid kujundada ajakirjanduserharu I kursuse üliõpilased Aita Ilves, Meelike Sepp, Maire Ott, Anatoli Aksjonov ja Enno Tammer.

Ministri käskkiri

Klassikalise muinasteaduse muuseumi 175. aastapäeva puhul autasustasid eduka uurimis- ja organisatsioonilise töö eest ENSV Kultuuriministeerium ja ENSV KKEH Ministeerium muuseumi juhatajat ÕIE UTTERIT oma aukirjadega.

EÜE 15. aastapäeva puhul autasustati ENSV KKEH Ministeeriumi aukirjaga tubli töö eest 1978. aasta suvel EÜE Tartu regiooni komissari asetäitjat, keemiaosakonna III kursuse üliõpilast INDREK ILOMETSA ja EÜE-78 peaarsti, Tartu Kliinilise Haigla arsti, TRÜ viimast HELE EVERAUSI.

Rektori käskkiri

Rektor avaldab kiitust füüsilise geograafia kateedri dotsendile LEV VASSILJEVILE eduka esinemise eest üleliidulisel õppe-metoodilisel konverentsil Harkovis, ravimtaimede labori abitöölisele ALICE PÄRLINILE kauaaegse hoolsa töö eest ning õigusteaduskonna IV ja V kursuse üliõpilastele ja õppejõududele ALBERT PALTSERILE ja LEMBIT SAARNITSALE tubli töö eest Võru rajooni Kirovi-nim. kolhoosis.

Esineb H. Runnel

ÜTÜ eesti kirjanduse ja rahvaluule ringis esmaspäeval, 30. oktoobril kell 18 ph. 244 esineb Hando Runnel teemal «Kirjandus ja eetika».

Võrkpall

Meeste üldrühma tunnid toimuvad alates 29. oktoobrist esmaspäeviti ja kolmapäeviti IV keskkoolis kell 20.

Läti keelt

õppida soovijail tulla kolmapäeval, 1. novembril kl. 16 soome-ugri keelte kateedrisse (ph. 126).

MÄRA VEINBERGA

TOIMETAJA V. SOOTAK

«Тарту Рийклик Юликоол» («Тартуский государственный университет») Орган парткома, ректората, комитета ЛКСМ и профкома Тартуского государственного университета, г. Тарту Эстонская ССР.
Hans Heidemanni nim. trükikoja trükk. Tartu, Ülikooli 17/19. III. Üksiknumbri hind 2 kop. Tell. nr. 4757. MB-05860.

OKTOOBRITERVITUS KÕIGILE!

REKTORI KÄSKKIRI

Avaldan kiitust eeskujuliku töö ja ühiskondlike ülesannete täitmise eest Suure Sotsialistliku Oktoobrirevolutsiooni 61. aastapäeva puhul järgmistele TRÜ töötajatele ja üliõpilastele:

I. Asetada foto autahvlile

Ajalooteaduskonnast vanemõpetaja Jaan HUIK, üliõpilane Helgi TÕNISMAA.

Arstiteaduskonnast professor Udo TARVE, professor Kuno KÖRGE, dotsent Märt SAARMA, assistent Aleksander ZARKOVSKI, vanemlaborant Aasa RAUDSEPP, vaneminsenerid Helga TIBBIN, Katrin KODUVERE, üliõpilane Toomas ASSER.

Bioloogia-geograafiateaduskonnast dotsent Leo-Peeter KULLUS, dotsent Ruth LING, üliõpilane Martin ZOBEL.

Filoloogiateaduskonnast õpetaja Rutt VESKIMEISTER, vanemlaborandid Tiiu OJANURME, Ilmar ANVELT, üliõpilane Marje KIIS.

Füüsika-keemiateaduskonnast dotsendid Jüri LEMBRA, Agu-Tõnis TALVIK, Eduard TAMM, vanemteadur Ilmar KOPPEL, insener Toomas MÜÜRSEPP.

Kehakultuuriteaduskonnast vanemõpetaja Liidia UUSTAL, üliõpilane Ille KUKK.

Majandusteaduskonnast laboratooriumijuhataja Elmar HALJASTE, dotsent Vambola RAUDSEPP, aspirant Tiiu PAAS, üliõpilane Ülle LEPP.

Matemaatikateaduskonnast kateedrijuhataja professor Ülo LUMISTE, assistent Arved PEDAS, üliõpilane Merike PETERSEN.

Majandusosakonnast tööline Albert VAINOLA, koristaja Berta REIER.

Teadusraamatukogust vanemredaktor Lea TRIKKANT.

Teadusliku uurimistöö sektorist vanemteadur Lille PUNG, sektorijuhataja Jaan REINET.

Vanemtöödejuhataja jaoskonnast sepp Karl MÄRTSON.

Õigusteaduskonnast dotsent Heldur SAARSOO, üliõpilane Tiiu TIISLER.

Ühiskonnateaduste kateedritest dotsent Ivan LARIN.

II. Avaldan kiitust

Ajalooteaduskonnast dotsentidele Kaido JAANSONILE, Kalju TOIMILE; aspirant Ants REINMAALE; insener Toomas NÄRIPÄLE; vanemlaborant Sirje ASULE; üliõpilastele Arvo LAMBILE, Ruth METSALLIKULE, Ülle KUUSKSALULE, Sirje MULDMALE, Heiki MÄGILE, Tõnis SAREALILE.

Arstiteaduskonnast professor Elmar KARULE; dotsentidele Ilse SEFFERILE, Ülo LEPALE; vanemõpetaja Kalev ULBILE; assistentidele Mare LINNULE, Tiiu TORPATSILE, Helle LEESIKULE, Mai VÄLJAOTSALE; vanemteaduritele Agu TAMMELE, Endel PEETSILE, Väino SINISALULE; nooremteaduritele Helbe NUTILE, Ello PAESALULE; vanemlaborantidele Maia SCHMIDTILE, Ene JUHKAMILE, Sirje KIVILE, Eve REILJANILE, Tiina NÕMMELE; laborantidele Endla MALMILE, Auli ÕUELE, Evi SILMALE; preparaator Leontine TEESALULE, vanempreparaator Ella VÄÄRSILE; vaneminsener Valve SUVILE; insener Juste BOROVKOVALE, Raissa SORILE; üliõpilastele Anneli KÖÖRNALE, Anneli ORAVASELE, Silvestris ZEBELDSILE, Ennö KASELE, Margus VIIGIMAALE, Galina SAHNOVITSKILE, Eugenius MARTUSJAVICIUSELE, Veronika TJUMENTSEVALE, Urve LEEDILE, Hille MIKITALE, Maarika KIUDORFILE, Gea RENNELILE, Lea PAEOJALE, Ivan MELNITSUKILE, Urmas SIIGURILE, Aire VALLILE, Katrin PÕHJALALE, Lilia JAKMANILE, Marina SUNGALOVSKAJALE, Aleksander ISTSENKOLE, Kai TENNISBERGILE, Aime HAAVALE, Helve PÄPPELILE, Vassili LOSEKILE, Juri BORODINILE, Ruuta EHATAMMELE, Liili NAPPILE, Eva ZUBKOLE, Heli PALLOLE, Anne EERMELE, Oleg SEVTSUKILE.

Bioloogia-geograafiateaduskonnast dotsentidele Jüri KÄRNERILE, Jüri RISTKOKILE; vanemteadur Eva HEINARULE; nooremteadur Ille PALMILE; laborantidele Ester SCHNURILE, Ebe MALINILE; üliõpilastele Ülle ROHKELE, Reet MATTELE, Aldo VAANILE, Andres HALLISTELE, Rait ROOSVELE, Peeter MARKSOOLE.

Filoloogiateaduskonnast professor Eduard LAUGASTELE; dotsentidele Helle HEITERILE, Marju LAURISTINILE, Asta LUIGASELE; vanemõpetajatele Amanda KRIIDILE, Mari-Ann PALMILE, Helgi PULGALE, Ester RAHILE, Valentina TARVELE, Peeter TOROPILE; õpetaja Mall TURKILE; üliõpilastele Margit HALLMÄELE, Doris KAREVALE, Mari KARMILE, Ursula MÄNDMAALE, Mati MÄÄRITSALE, Maiga PAJUMETSALE, Maarika TUSTILE, Eva USSISOOLE.

Füüsika-keemiateaduskonnast dotsentidele Heino KOKALE, Heldur KEISILE; vanemteaduritele Eive PUNGALE, Mihkel KERIKMÄELE, Arno RATASELE; laboratooriumijuhataja ajatele Reinhold MATISENILE, Toomas RODIMALE; vaneminneridele Viljar PIHLILE, Aleksei ZAHHAROVILE, Peeter PARISELE, Aarne PRUKSILE; aspirantidele Viktor SEEMANILE, Mart VÄÄRTNÕULE; vanemlaborantidele Tiiu EHRLICHILE, Tõnu LEHTOLE, Ivi VETKALE; insener Koit LEPPIKULE; üliõpilastele: Maie NETSAJEVALE, Anne KUUSKSALULE, Kalle KEPLERILE, Indrek PEILILE, Peeter KOPPASELE, Arvo KÄÄRDILE, Sergei JEGOROVILE, Lev KOFMANILE, Juhan KOLGILE, Lydia PARISELE, Jüri JÄRVETILE.

Kehakultuuriteaduskonnast õpetaja Mati ALAVERILE; laborantidele Tiina LUKILE, Vaike KURELE; preparaator Karl NURSILE; üliõpilastele: Gennadi ORGANOVILE, Ain NIINESTELE, Gennadi BEZRODNOVILE, Riina KAASIKULE, Neinar SELILE.

Majandusosakonnast koristajatele Leida MICHELSONILE, Ene RETPAPILE, Liidia RAUBALE, Anna MÄRSILE, Maria TRANŠIROVALE, Alma UNDILE; majahoidja Vladimir ŠEVTSENKOLE; valvuritele Heino REEMETILE, Endla MUSTALE, Mee'a JUURIKULE, valveülem Valve MAHLAPUULE.

Majandusteaduskonnast dotsentidele Mait MILJANILE, Ivar-Jüri SIIMONILE, vanemlaborantidele Hilja NAMMILE, Kaja RIESENILE; insener Juta FREIBERGILE; preparaator Elvi MANDRELE; üliõpilastele: Andres LIPSTOKILE, Helgi RÕUGULE, Mati NÕMMISTELE, Gražina KREIVENAITELE, Imbi OTSALE, Tiina LEPIKULE, Olga ZUBKOVALE, Lilja TERENTJEVALE.

Matemaatikateaduskonnast dotsent Evi MITILE; vanemõpetaja Enno-Olavi SAKSALE, Mare KOIDULE; vanempreparaator Helmi TERALE; osakonnajuhataja Peeter EELMALE; vaneminseneridele Arvo KRUUSELE; Tõnis KELDRILE; üliõpilastele: Marika TELGMAALE, Liljan PUUSTILE, Kersti OJAMAALE.

Teadusraamatukogust redaktor Ludmilla KOKINILE; vanemraamatukoguhoidja Maret VANAMBILE; vanembibliograaf Anne KÜTILE; sektorijuhataja Tiiu SADELE; vanemredaktor Niina VOROBJOVALE; pearaamatukoguhoidja Elsa LOORITSALE.

Teadusliku uurimistöö sektorist eduka lepingulise uurimistöö juhendamise eest: kateedrijuhatajatele professoritele Ülo HALDNALE, Akivo LENZNERILE; dotsentidele Mihhail KOTIKULE, Lembit PUNGALE; professor Udo TARVELE.

Klassikalise muinasteaduse muuseumist nooremrestauraator Anne REBASELE.

Vanemtöödejuhataja jaoskonnast meister Raivo KANGUSELE; sanitaartehnik DMITRI ŽUKOVILE; puusepp Jüri TÕRULE.

Õigusteaduskonnast metoodik Tiina TENNOSAARELE; üliõpilastele: Maret AHELIKULE, Margus TAMMEKIVILE, Heli RAJASALULE, Andres ARRAKULE, Harri SOOMETSALE.

Ühiskonnateaduste kateedritest dotsentidele Lembit RAIDILE, Lembit KIIGELE, Aleksander BLUMFELDILE; professor Rem BLUMILE; vanemõpetajatele Jaan KIVIMÄELE, Olev RAJULE, Märt KUBOLE; vanemteadur Mart SIIMANNILE; aspirant Igor GRÄZINILE.

Eriõpetuse kateedrist vanemõpetaja polkovnik Pjotr LJAVINSKOVILE; vanemõpetaja alampolkovnik Boriss KOROLKOVILE; vanemõpetaja major Ivan SKURATOVSKILE; vanemõpetaja major Kristof MOROZILE; õppemeistritele Andrei VASSILTSENKOLE, Aleksei KORNILOVILE, Vladimir GAVRILINILE, autojuht Anatoli HEIKONENILE; üliõpilastele: Valeri TIMOFEJEVILE ja Leonid ROITMANILE.

Rektor ARNOLD KOOP

EKP TRÜ organisatsiooni III konverents ARUANDEST

Kolmapäeval, 1. novembril toimunud EKP TRÜ organisatsiooni III konverentsil viibisid külalistena EKP Keskkomitee osakonnajuhataja E. Gretškina, meie kõrg- ja keskerihariduse minister I. Nuut ja EKP Tartu Linnakomitee sekretär J. Kaarma. Aruande viimase kolme aasta tööst esitas parteikomitee sekretär dots. A. Kiris, mille täna ka lühendatult avaldame. Aruandele järgnenud läbirääkimistel võtsid sõna delegaadid ja külalised J. Rebane, U. Palm, L. Eringson, V. Kelder, M. Pent, A. Vaiksaar, A. Metsa, M. Reinfelt, L. Päi, L. Kiik, V. Haamer, A. Koop, I. Nuut ning E. Gretškina. Sõnavõtud ilmuvad järgmises ajaleheS.

Parteikomitee töö tunnistati aruandeperioodil rahuldavaks. Vastuvõetud otsuses on edasise töö põhisuunad ja ülesanded.

Konverentsil valiti 50 delegaati EKP Tartu linnaorganisatsiooni 24. konverentsile ja uus 21-liikmeline parteikomitee. Äsja valitud komiteesse kuuluvad E. Hansberg, E. Hirvlaane, J. Huik, H. Kabur, J. Kalits, M. Kallion, H. Kallak, L. Kiik, A. Kiris, A. Koop, I. Koppel, S. Lannes, A. Lenzner, A. Metsa, H. Müür, A. Ots, A. Paju, A. Paltser, E.-M. Tiit, E. Türi ja A. Vaiksaar. Parteikomitee sekretäriks valiti taas A. Kiris.

Eelmisest konverentsist möödunud kolme aasta jooksul on toimunud meie maal mitu eriti tähtsat sündmust, millest ülikooli parteikomitee on oma igapäevases töös parteiorganisatsiooni juhtimisel ja kogu kollektiivi parteilisel suunamisel lähtunud ja juhindunud. Oma ülesanded seadsid meie ette NLKP XXV ja EKP XVII kongress, uus konstitutsioon, NLKP Keskkomitee 1977. aasta mai- ja detsembripleenum ning 1978. aasta juulipleenum jt. sündmused. Nende ülesannete täitmisel on ülikooli parteikomitee lähtunud töö sihipärasuse ja plaanipärasuse ning pidevuse nõudest, arvestades samal ajal kõrgkooli funktsioonide spetsiifikat, kollektiivi mitmepalgelisust ja allüksuste erilmelisust.

Aruandeperioodile langes ka ülikooli taasavamise 175. aastapäev, mil ülikooli autasustati vabariigi kõrgeima autasuga, ENSV Ülemnõukogu Presiidiumi aukirjaga, ning hinnati paljude tublit tööd. TRÜ arvamine meie maa juhtivate kõrgkoolide hulka tänavu kevadel soodustab õppeprotsessi paranemist ja loob soodsaid võimalusi teaduse arenguks. Tunnustus kohustab rakendama kõik meie jõud õppe-, teadus- ja kasvatustöö edasiseks parandamiseks. 697 õppejõu ja 206 teaduriga kaadri (1. oktoobri k. a. andmed; neist doktorikraadi või professori kutse enam kui 100-l ja kandidaadikraad või dotsendi kutse ligi 450-l töötajal) maksimaalne kasutamine sõltub kaadri õigest palgutamisest, selle reservi kasutamisest. Parteikomitee on iga aasta algul läbi vaadanud ja arutanud teaduskondade kaadri

(Järg 3. lk.)

KÕIGI MAADE PROLETAARLASED, ÜHINEGE!

tartu riiklik ülikool

EKP TRÜ komitee, TRÜ rektoraadi, ELKNÜ TRÜ komitee ja TRÜ ametiühingukomitee häälekandja

Nr. 29 Reedel, 3. novembril 1978 XXX aastakäik

Kontrolleksemplar

AR Nõukogude Sotsialistlike Vabariikide Liidu Riiklik Raamatukogu

ÜTÜ 30

JUHENDAV ÕPPEJÕUD

PROF. KT. P. KÕRGE

ÜTÜ on loodud selleks, et üliõpilased saaksid organiseeritult teha teaduslikku tööd, õpiksid probleeme teaduslikult lahendama ja annaksid enda hulgast parimad järelkasvuks teadlastele. Loomulikult iseloomustavad ÜTÜ 30-aastast tegevust kõige paremini arvud, kuid lubatagu siinkohal lühidalt peatuda nendel tegevustel, mis on minu arvates viimase 10—15 aasta jooksul toonud kehakultuuriteaduskonna üliõpilasi ÜTÜ-sse ja sealtkaudu teadusse või vastupidi — jätnud nii mõnegi andeka inimese võimed avamata.

Kuuekümnendate aastate alguses olid teaduskonnas välja kujunenud juba teatud kindlad uurimissuunad. Nagu ikka, on uurimissuuna areng ja populaarsus suuresti sõltuv inimestest, kes tööd juhivad. 60-ndate aastate keskel oli teaduskonnas suurima autoriteedi saamine, mis ühendas kõik uurimissuunad, spordifüsioloogia ja biokeemia (prof. I. Sibul ja dots. A. Viru) ning spordipsühholoogia (dots. S. Oja). Hiljem liitus nende suundadega ka biomehhaanika (dots. A. Vain). Teaduslikuks tööks soodsa atmosfääri tekkele aitas suuresti kaasa ka probleemlaboratooriumi loomine, mis ühendas kõik uurimissuunad andes metoodilise baasi. Kuigi üliõpilane ei ole võimeline otsustama teadusliku töö sisu ja taseme üle, tunnetab ta hästi ümbritseva atmosfääri olemust. Mugav ja hästi sisustatud laboratoorium, tore töögrupp ja huvitav probleem — sellise ideaalse kombinatsiooni korral tundub, et leidub hulgaliselt üliõpilasi, kes tahaksid üha rohkem õhtupoolikuid laboratooriumis veeta. Hädaon aga selles, et sageli tuleb töötada ka mugavusi arvestamata ning paraku ei luba teadmiste tase kohe tähtsamate probleemidega tegelda. Kehakultuuriteaduskonna spetsiifika on veel seotud treeningutega, mis võtavad oma aja ja mille taga on lootused võita igat marki medaleid. On ilmne, et selline kahe isanda teenimine, ei saa kesta kaua, sest ka edukas teaduslik uurimistöö nõuab täielikku sisseelamist probleemisse.

Arvan, et just esimeste leidmiste ja avastamisrõõmudeni jõudmine on teguriks, mis määrab paljuski edasise tegevuse edukuse. Siit saadav impulss viib kursusetöö diplomining auhinnatööni ja huvi jätkumisel annab aluse kaalukamatele uurimustele. Kuid igal üksikul juhul on selle loomingulise impulsini jõudmine sõltuv eelkõige üliõpilase tahtest ja visadusest.

TEADUSKONNA ÜTÜ ESIMENE JUHENDAJA DOTS. J. LAIDVERE

ÜTÜ organiseeriti ülikoolis 1948. aastal. Tegelikult algas üliõpilaste teaduslik tegevus kohe pärast ülikooli taasavamist 1944. aastal. 21. juunil 1945 esitas ka kehakultuuriteaduskond rektorile kehakultuuri-üliõpilaste auhinnatööde temaatika.

MÕTTEID JA MEENUTUSI

Soovitavateks teemadeks olid «Kehakultuur kutsetöö ühekülgsuse vältijana» ja «Kehakultuur ja eluead». 1946. aastal lisati neile teemad «Naise ja mehe kehalise kasvatuse erinevusi» ning «Igakülgse kehalise ettevalmistuse tähtsus kõrgete sporditagajärgede saavutamisel». Esimeseks auhinnasaajaks oli praegune EPA kehalise kasvatuse kateedri dotsent Aksel Tiik. Tema käsitles kehakultuuri osa kutsetöö ühekülgsuse vältimisel.

Peatselt hakkas tööle 7 ringi: kergejõustiku, sportmängude, võimlemise, suusatamise, raskejõustiku, kehalise kasvatuse teooria ja kehakultuuri ajaloo ring. Korraldati vaidluskoosolekuid ja referaatõhtuid. Meeldejäävad olid temaatilised õhtud «Suitsetamine ja sportlikud võimed» ja «VTK kompleks nõukogude kehalise kasvatuse alusena».

Üliõpilased, kes said kateedrites teatud ettevalmistuse ja kogemusi, hakkasid alates 1946. aastast esinema ÜTÜ teaduslikel konverentsidel.

Ettekanded andsid üliõpilastele esinemisoskust ja julgust, süvendasid teadmisi, tõstsid huvi kehakultuuri teooria küsimuste vastu, mille vili hakkas ilmnema hilisematel aastatel nende juures, kellest said teaduskonna õppejõud.

Algperioodist väärib eriti mainimist 1947. aastal valminud IV kursuse üliõpilase Aksel Tiigi töö «Võimlemise arenemine Eestis» (juhendaja dots. J. Laidvere). Töö sai I auhinna ja rahalise preemia. Sellest tööst kasvas hiljem välja samateemaline dissertatsioon.

DEKAAN PROF. A. VIRU:

Väljapaistev oli ka samal aastal IV kursuse üliõpilase Olav Karikoski töö «Igakülgse kehalise ettevalmistuse tähtsus kõrgete sportlike tagajärgede saavutamisel». Töö sai II auhinna ja rahalise preemia.

1946—1956 valmis ÜTÜ kehakultuuriosakonnas ligi 30 auhinnatööd.

Esimene õpinguaasta ülikoolis tõi mind ÜTÜ sportmängude ringi. Esimene ülesanne — anda vabariigi korvpallurite meistrivõistluste analüüs — tundus mulle huvitavana. Püüdsin selleks võimalikult palju fakte koguda ja neid reastada. Referaat kiideti heaks. Ajastu nõudis tollal, et iga ring pidi midagi tegema, mis oleks seotud I. Pavlovi õpetusega. See ülesanne langes minule. Pöördusin oma füsioloogialektori O. Imeliku poole. Juba esimesel kohtumisel suutis ta mulle selgeks teha, et tark pole mitte lõpmatult korrata seda, mis on ammu selgeks tehtud, ja ka siis mitte, kui selgeks tegija on olnud selline vaimusuurus nagu akadeemik I. Pavlov. Pigem juba ise katsuda midagi uurida, selgitada.

Prof. E. Käer-Kingisepa käe all algaski minu «invasioon» füsioloogiasse, algasid uuringud südametegevuse tööpuhuste muutuste dünaamikast. Tulid konverentsiettekanded (ka väljaspool meie vabariiki), tulid auhinnatööd, tuli esimene publikatsioon üliõpilastööde kogumikus. Süvenemine antud ainevaldkonda tundus olevat niivõrd tõhus, et üliõpilasaastatele järgnes aspirantuur samas füsioloogia kateedris, sama juhendaja käe all.

Üliõpilaspõlveaegsest ÜTÜ-st meenuvad mitte ainult füsioloogilised eksperimendid, vaid ka väärtuslikud kogemused, mida sain teaduskonna ÜTÜ tegevust juhtides ning osaledes ülikooli ÜTÜ nõukogus. Noore dotsendi J. Tammaru juhtimisel töötanud «suure nõukogu» koosolekud kandsid vaidlusõhtute iseloomu, kus tavatseti «vaimu teritada» ja kust oli alati palju kasulikku kõrva taha panna.

Praegu ÜTÜ tegevust vaagides arvan, et edu pandiks pole miski muu kui õige taseme leidmine kontaktis juhendajaga. Sablooni siin ei tohi olla. Mida võimekam on tudeng, seda enam tuleb talle anda võimalust oma vaimu rakendada. Neil juhtudel on sageli ranged ettekirjutused kurjast. Kuid samas tuleb hoolikalt jälgida, et töö «vaim» ei tõuseks tegelikust reaalsusest liiga kõrgele, et «vaim» ei hävitaks tahet. Teistel juhtudel on aga võimalik just täpsete ettekirjutuste abil tuua tudeng teaduse juurde. Üks näib aga olevat kindel: tudeng ei tule ÜTÜ-sse mitte selleks, et mängida teaduse tegemist, vaid selleks, et teadustöös osaleda. Kuid siit ka suur probleem juhendaja töös: kuidas saavutada väljaõpe teadustöö tegemiseks nii, et see oleks ühtlasi tegelik panus teadusse, kasvõi tibatillukegi.

SPORTMÄNGUDE KATEEDRI VANEMÕPETAJA V. TRUUMA

II ja III kursuse üliõpilasena kuulusin üleülikoolilisse ÜTÜ nõukogusse, mille tookordseks esimeheks oli V. Koslov. Tol ajal kuulus minu mälu järgi sinna palju praegu tuntud teadlasi, nagu K. Siilivask, V. Krinal, U. Siimann jt.

III kursusel esitasime koostöös kursusekaaslase Sepaga 18.—25. märtsil 1951. aastal toimunud TRÜ ÜTÜ IV konverentsil oma töö «Spordivigastuste vältimine sportlikel harjutustel». Juhendajaks oli tolleaegsest kehakultuuri ajaloo ja teooria kateedrist vanemõpetaja A. Kalamees. Hiljem andis ülikooli nõukogu meie tööle II auhinna, töö avaldati lühendatult ajakirjas «Kehakultuur». Sama aasta detsembrikuus järgnes selle ettekandmine kehakultuuriinstituutide üliõpilaste esimesel teaduslikul konverentsil Moskvas.

RASKEJÕUSTIKU JA VEESPORDI KATEEDRI VANEMÕPETAJA H. LAIDRE

ÜTÜ veespordiringi tööst hakkasin osa võtma 1949. aastal II kursuse üliõpilasena. Järgmisel aastal valiti mind ringi esimeheks. Töökoosolekutel esinesid peamiselt vanemate kursuste üliõpilased. Käsitleti ujumise ajaloo, ujumise ja vettehüpete tehnika õpetamise ja treeningumetoodika probleeme. Ringi aktiivseteks toetajateks olid kateedrijuhataja dots. E. Mõtlik ja vanemõpetaja U. Tõnnus.

Nendel aastatel esines linna ainukeses siseujulas (asus Emajõe sauna juures) pahatihti vääratusi sanitaarhügieeninormide suhtes. Seepärast valisin uurimistöö teemaks «Tartu siseujula mikrokliima ja selle omaduste dünaamika». Juhendajana andis abistava käe hügieenikateedri dotsent meditsiinikandidaat M. Uibo. Meeldivaks üllatuseks oli 1952. aastal I auhinna saamine.

SPORDIPSÜHHOLOOGIA RINGI JUHENDAJA DOTS. S. OJA

Millal tekkis ja hakkas kujunema ÜTÜ spordipsühholoogia ring, seda on raske täpselt öelda. 1958/59. õppeaastast pühendas end igal aastal 1—2 üliõpilast spordi psühholoogiliste aspektide uurimisele. 1966 67. õppeaastal kujunes spordipsühholoogia ring iseseisvaks 15—20 liikmega ringiks (mõnel aastal isegi üle 30 liikme).

Esimestel aastatel oli põhiline tähelepanu suunatud üliõpilaste aktiviseerimisele ja huvi tõstmisele mitte niivõrd spordi psühholoogiliste probleemide suhtes, kuivõrd just teadusliku uurimistöö vastu.

Kõige populaarsemateks vormideks olid referaatkoosolekud ja temaatilised vaidlusõhtud sõimteemade ümber. Esimestel aastatel tuli sageli ettekannetega esineda ka ringi juhendaval õppejõul (peamiselt huvi suurendamise eesmärgil). Samuti on esinenud ringi koosolekutel ringi endised liikmed ja mitmed Nõukogude Liidu juhtivad spordipsühholoogid. Suure populaarsuse võitsid ühiselt läbivilidud uuringute ühisarutelud. Suuremat huvi pakkunud probleemideks on olnud sportlaste emotsionaalsed seisundid ja nende regu'eerimine, sportliku tegevuse mõju isiksuse psüühilistele funktsioonidele, psühholoogiline ettevalmistus jms.

Sportlased on harjunud tiheda konkurentsi ja võistlusega. See kippus oma mõju avaldama ka spordipsühholoogia ringi töö'e. Aastatel (eriti 1969—1972), mil ringis tegutsesid väga aktiivsed tudengid, kujunes omavaheline konkurents suureks stimuleerivaks jõuks.

Spordipsühholoogia ringist on kasvanud mitmeid teaduste kandidaate ja aspirante (M. Raiend-Tõnts, T. Sikkut, T. Siigur jt.).

Paljude aastate kogemused näitavad, et ÜTÜ on küll üliõpilaste organisatsioon, kuid väga palju sõltub juhendavast õppejõust, tema innustamisvõimest, aktiivsusest.

Kehakultuuriteaduskond

BOTAANIKARINGI ALGUSAASTAIST

Niipalju kui mäletan, on botaanikaring ülikoolis üks vanemaid, loodud juba 1947. aasta sügisel (veidi enne botaanikuid lõid oma ringi zooloogid).

Ringi asutamine ise toimus kuidagi lihtsalt ja sundimatult. Septembri lõpus 1947 kutsus tolleaegne taimesüstemaatika ja geobotaanika kateedri juhataja prof. A. Vaga enda juurde kolm äsja ülikooli astunud bioloogiatudengit (Erast Parmasto, Väino Lastingu ja allakirjutanu) ning sõnas oma rahulikul napil moel: «Nõnda, botaanikahuvilisi üliõpilasi on nüüd päris mitu, on vist aeg ka vastav ring asutada.» Asutasime. Esimeseks ringi juhatajaks sai Erast Parmasto (praegune ENSV TA korrespondentliige, keemia-, geoloogia- ja bioloogiateaduste osakonna akadeemiksekretär).

Esialgu peamiselt referaatettekannetega sisustatud koosolekud (need toimusid regulaarselt 2 korda kuus) muutusid varsti ägedateks diskussiooniklubideks, arutati suuri ja isegi riskantseid probleeme (meenutame, et siis ägas nõukogude bioloogia rühma dogmaatikute surve all). Ringi liikmeskond kasvas niivõrd, et mõne aasta pärast tuli luua ringi sektsioonid (neid töötas kuni kuus). Ilma igasuguste juhenditeta direktiivorganitelt tuldi ka mõttele organiseerida ringidevahelisi suurüritusi. Nii toimuski tulemusrikas üliõpilaste kompleksne Koiva-ekspeditsioon.

1948. aasta maikuus toimus ÜTÜ I konverents. Praegu, lehitsedes konverentsi koltuvat programmi ja ühe ettekande («Asustusalade mõjust samblike vegetatsioonile») ruudulistele vihikulehekülgedele kirjutatud teksti, mõtlen imestades — kust ammutasime me selle aktiivsuse ja ehk veidi häbematugi julguse? Leian kolm allikat: sõjakoledused (sõja lõpust oli 3 aastat) läbielanud noorte tegutsemistarve, ääretu panoraamina avanenud eneseteostuse võimalused; meie tollaste õpetajate diskreetne suunav tegevus, mis kunagi ei muutunud käskimiseks või kättpidiveoks; välise vaesuse ja sisemiste taotluste rikkuse kontrast, mis ülendas niivõrd teist, et esimese ilmingud ei avaldanud meile mingit mõju — meid ei takerdanud kahekümnene intrituba või puuduvad peopüksid.

Nüüd juba üle kolmekümne aasta tegutsenud ÜTÜ botaanikaring on ellu saatnud 237 spetsialisti. Nende hulgas on 3 bioloogiadoktorit, 27 bioloogiakandidaati. Mitmed ringi vilistlased töötavad vastutusrikastel ametkohtadel teadusasutustes (E. Parmasto — akadeemiksekretär, K. Kalamees — Eesti Loodusuurijate Seltsi esimees, J. Martin — Tallinna Botaanikaaia direktor jt.) ja koolides. Ring on üle elanud tõusu- ja mõõnaperioode. Jääb vaid loota, et ringi neljas aastakümme toob kaasa uue suure tõusu.

HANS TRASS,
botaanikaringi vilistlane

TÄNASEST ÜTÜ-ST

Kuigi bioloogia-geograafiateaduskonnas toimus eelmisel kevadel juba XXXII ÜTÜ aastakonverents, tähistame sel aastal teaduskonna ÜTÜ kui organisatsiooni 30. aastapäeva.

Juubelite puhul on ikka kombeks meenutada möödunut. Seda tao'evadki kirjutised endiste ÜTÜ aktivistide, nüüdsete tudengite teadustöö juhendajate ENSV TA korrespondentliikme prof. H. Trassi ja dots. V. Tohveri sulest. Ent mitte ainult. Iga juubeli ajal tekib palju soove ja ka võimalusi välja öelda asjakohaseid mõtteid, kiitvaid ja kriitilisi.

Praegu töötab bioloogia-geograafiateaduskonna 7 kateedri juures 8 ÜTÜ ringi kokku enam kui kahe ja poole saja liikmega. Need on: botaanikaring (esimees Tiiu Kull, juhendav õppejõud prof. H. Trass), biokeemiaring (R. Kõiver, v.-õp. E. Padu), zooloogiaring (V. Eenmaa, dots. H. Remm), geoloogia ring (V. Palginõmm, prof. A. Rõõmusoks). Geneetikaringi juures (J. Sõber, v.-õp. M. Viikmaa) töötavad ka molekulaarbioloogia ja teoreetilise bioloogia ringid, geograafiaring (R. Roosve, dots. kt. H. Mardiste) on jagatud füüsilise ja majandusgeograafia sektsiooniks. 1977/78. õppeaastal oli teaduskonna ÜTÜ töö juhendajaks dots. A. Heinaru, sellest sügisest v.-õp. E. Padu.

Endiselt on au sees töökoosolekud (eelmisel õppeaastal peeti neid kokku 53, esitati 92 ettekannet), et aga bioloogid-geograafid on väga liikuv rahvas, lisanduvad neile üha sagedamini väljasõidukoosolekud, temaatilised päevad, talve- ja kevadkoolid. Hästi organiseeritud ja huvitavate väljasõitudega paistavad silma botaanikud, paljudele on tuntud teoreetilise bioloogia ringi talve- ja kevadkoolid. Möödunud kevadel sai teoks molekulaarbioloogia ja teoreetilise bioloogia ühine kevadkool Kõpus. Paistab, et sellised erinevate ringide ühisüritused on väga perspektiivikad ja isegi vajalikud, aidates väljuda oma ala kitsast ringist, juurelda bioloogia üldiste probleemide kallal, tutvustada laiemalt oma töid ja tegemisi.

Tööaastasse mahuvad veel ringide temaatilised konverentsid, ühisõhtud vilistlastega ja mitmesuguste tähtpäevade tähistamine.

Iga-aastased kevadkonverentsid on saanud tõsisteks tööpäevadeks, kus võetakse kokku aasta jooksul tehtu ja võrreldakse seda külaliste saavutustega. Selle aasta 79 ettekandest oli 15 külalistelt Jerevanist, Vilniusest, Kaunasest, Voronežist, Rostovist, Kasahhi RÜ-st ja EPA-st. Meie tudengid käisid eelmisel aastal esinemas Leningradis, Alma-Atas ja Tbilisis. Paljude üliõpilaste uurimused esitatakse kevadel võistlustöödena (sel aastal saatsime ülikoolisisesele konkursile 37 võistlustööd). Üks kolmest TRÜ-le kuuluvast NSVL TA kuldmedalist, mis antakse parimatest parimatele võistlustöödele, kuulub meie teaduskonna vilistlasele, Füüsikainstituudi vanemteadurile Mart Saarmale, kelle poolt juhendatavad tudengid on nüüdseks juba mitmete sellealaste diplomite omanikud.

Hea ja huvitav on töötada selliste hingega asja juures olevate inimestega, nagu seda on meie ÜTÜ liikmed. Kui vaid meie (ühiskondlikel alustel!) töötavatel ÜTÜ aktivistidel oleks veidigi rohkem võimalusi välja pääseda tööplaanide, protokollide, aruannete ja aktide rägistikust!

TOIVO MAIMETS,
bioloogia-geograafiateaduskonna ÜTÜ nõukogu esimees

Bioloogia-geograafiateaduskond

Quo vadis, ÜTÜ?

(1952 ... 1957. aasta veterani märkusi)

ÜTÜ-t seisab ees juubel. Tahad või ei taha, veterani mõtted lähevad minevikku. Stiil muidugi on teada: «Mis nüüd, aga vaat, kui meie alles ...» Stopp! Seda püüame vältida! Ent ikkagi, midagi on teisiti. Võtkem kas või käesoleva pisikirjutise sünnilugu: see sai alguse kolleegi, õppejõu, teaduskonna ÜTÜ kuraatori ettepanekust. Siis meenub, et ÜTÜ, see on ju Üliõpilaste Teaduslik Ühing. Miks siis kaastööd kogub ning üldse aktiivsuse tätteks on õppejõud? Kus on üliõpilased, need tõelised ÜTÜ-lased? Ah jah, tõsi küll, diplomandid on koolipraktikal, nooremad just äsja tulid maarahva töid-toimetamisi tegemast. Kuid ometi — käisime tolleaegsestes kolhoosides (ja millised nad siis olid!) sügistöödel meiegi (1952. aasta sügis ei olnud palju parem tänavusest), oma ÜTÜ-asjad ajasime joonde aga ise, ilma õppejõude organiseeriva ja tagantkihutava käeta. Ma olen kaugel väitest, et meieaegse ÜTÜ elus loidust ja sellest tulenevaid raskusi üldse ei olnud, olen kaugel kinnitamast, et siis elu muudkui kees ja pulbitses, aga üks on kindel: oli meie tegevust vähe või palju, see kõik oli siiski algusest lõpuni meie enda tegevus. Õppejõud muidugi olid olemas, olid mei'gi oma kuraatorid nii tolleaegses matemaatika-loodusteaduskonnas kui ka sellel ringil, kuhu kuulus allakirjutanu — taimefüsioloogia ringi ametlikuks kuraatoriks oli eesti keelt mittemõistev vanemõpetaja L. Kazanovitš. Teda me oma ringi ettekande- või vaidluskoosolekuil ei näinud vist kordagi, igatahes aga mitte selle kolme aasta jooksul, millal allakirjutanu oli ringi esimees (1953 ... 1956). Ainus õppejõud, kes koosolekuile tuli (kutsed saatsime küll kõigile kateedri õppejõududele) oli tolleaegne kateedrijuhataja A. Perk. Võib-olla oli meie õnn selles, et ÜTÜ teaduskonnanõukogu eesotsas seisid hästi aktiivsed ja võimekad üliõpilased D. Kaljo (praegu TA Geoloogia Instituudi direktor) ja K. Kirt (Elva koduloomuuseumi direktor). Nad korra'dasid regulaarselt nõukogu koosolekuid (ei mäleta, et neist õppejõud oleksid osa võtnud), kuhu olid kutsutud ka ringide esimehed.

Niisiis: olulisim eristus'oon toonase ja praeguse ÜTÜ vahel näib allakirjutanule seisnevat selles, et toonane oli tõesti üliõpilaste tegevusväli, tänane aga on sageli instrument õppejõudude käes, mis toimib sedavõrd, kuivõrd kuraator aktiivsust avaldab ja üliõpilasi organiseerib. Jah, täna on küll bioloogia-geograafiateaduskonnas olemas üks ring, mille tegevus organiseerimis'aadilt meenutab toonaseid, teaduslikult tasemelt seisab seejuures tunduvalt kõrgemalgi kui ükski «meieaegne» bioloogiaring — see on teoreetilise bioloogia grupp, kuid ... selle te-

(Järg 3. lk.)

EKP TRÜ organisatsiooni III konverents

(Algus 1. lk.)

liikumise plaanid. Praegu on rektoraadi liikmed ja kõik dekaanid kommunistid, kateedrijuhatajaist on üle 80 protsendi kommunistid.

Oleme saavutanud õppejõudude teadusliku kvalifikatsiooni kiire tõusu, kuid ei ole suutnud saavutada nende parteilisuse nii kiiret kasvu. Õppejõudude-kommunistide üldarvu kasvu juures 3 aasta vältel (321-lt 355-le) on kommunistide osakaal jäänud samaks (51%). Õppejõudude parteilisus ei ole erinevates teaduskondades kaugeltki ühesugune. Märgatavalt madalam on see matemaatikateaduskonnas, mõnevõrra ka filoloogiateaduskonnas. Õppejõudude parteilisuse tõstmine on saavutatav vaid kaadri süstemaatilise ja pikaajalise kasvatamise ja valiku tulemusena, eelkõige aga võimekate üliõpilaste kasvatamisega. Filoloogiateaduskonna 9 aspirandist on aga praegu näiteks vaid üks kommunist. Aspirandid on ju õppejõudude järelkasv, kes täna-homme hakkavad omakorda tegelema üliõpilaste kasvatamisega. Tuleb lahti saada väärast mentaliteedist valida aspirantuurikandidaate vaid teadusliku töö alusel, tegemata aspirantuurikandidaadiga ideoloogilist, parteilist kasvatustööd. Selleks peab parteikomitee tõhustama kontrolli õppejõudude poolt tehtava kasvatustöö üle ja seda senisest rohkem arvestama õppejõudude ümbervalimisel ning teaduslike kutsete taotlemisel.

ÕPPETÖÖST

Eelmise õppeaasta õppeedukus oli 89,3%, talvisel sessioonil 91,0%, kevadel aga 83,3%. Vaatamata sellele, et see näit on järkjärgulise tõusu tulemus, on see vabariigis üks madalamaid. Nagu märkis üle-eelmisel TRÜ nõukogu istungil õppeprorektor prof. U. Palm, oli vabariigis meist madalam õppeedukus ainult Tallinna Riiklikus Konservatooriumis (87,9%), samal ajal kui TPI-s oli see 92,7 ja EPA-s 92,1%. Nende tulemustega ei saa rahul olla. Praegu ületame teisi vabariigi kõrgkoole ja ka vabariigi keskmisi näite üliõpilaste teadmiste kvaliteedi poolest, s. t. hinnetele «väga hea» ja «hea» õppivate üliõpilaste arvult.

Liiga palju on neid üliõpilasi, kes said mitterahuldava hinde või ei tulnud eksamile, samuti arvestus- ja eksamivõlglasi. Teaduskondade parteibüroodel tuleb põhjalikult analüüsida õppetöö tulemusi, selle dünaamikat, leida abinõud kitsaskohtade kõrvaldamiseks. Eriti peavad seda tegema füüsika-keemia- ja matemaatikateaduskonna kommunistid. Väga madal õppeedukus ja suur väljalangevus on vene õppekeelega rakendusmatemaatika kolmel kursusel. Dekanaatidel tuleb luua koos partei- ja komsomoliorganisatsiooniga efektiivne kontrollisüsteem õppedistsipliini ja jooksvate töötulemuste üle. Praegu ei tehta süstemaatilist tööd ka mahajäämatega. Õppetöö edukust ei taga mitte ainult pidev parteiline hool, vaid iseenesest mõistagi ka õppeprotsessi metoodika täiustamine, pedagoogiliste teadmiste ja oskuste süvendamine jpm.

ÜLIKOOLI MATERIAALNE BAAS

Aruandeperioodi jooksul on jätkunud ülikooli materiaalse baasi väljaehitamise perspektiivplaani täitmine. Uue hoone sai majandusteaduskond, valmis füüsikakorpuse I järk, mille tõttu mõnede allüksuste õppe- ja teadustöö tingimused muutusid mõnevõrra lahedamaks. Toimub teadusliku raamatukogu ehitamine. Kuid ülikooli rektoraadis ja parteikomitees tekitab tõsist rahutust käimasoleva ehitustöö lootusetu mahajäämus plaanist ja järgmiste objektide projekteerimise ja ehitamise edasilükkumise reaalne oht. Meie materiaalse baasi praegune olukord hakkab üha tõsisemalt takistama normaalset õppetöö kulgu ning ei võimalda ka teaduslikus töös meie rahvamajandusele ja ühiskonnale seda efekti, mida NSV Liidu ühe juhtiva kõrgkooli kõrge teaduslik potentsiaal peaks ja võiks võimaldada. Ehitustööde madala tempo peamiseks põhjuseks on Tartu nõrgad ehitusvõimsused, aga ka puudused materiaaltehnilises varustamises. Uus parteikomitee peab koos rektoraadiga veel kord tõsiselt tõstatama ülikooli väljaehitamise kiirendamise küsimuse EKP Keskkomitee ja ENSV Ministrite Nõukogu ees, et tagada TRÜ väljaehitamise plaanikohane kulg.

IDEELIS-POLIITILINE KASVATUSTÖÖ

Aruandeperioodil toimunud ajaloolise tähtsusega ühiskondlik-poliitiliste sündmuste materjalide tundmaõppimist on organiseeritud parteiharidusvõrgu kõigis lülides ja töökollektiivides. On korraldatud lahtisi koosolekuid, arutelusid, konkursse, nende materjalidega tutvutakse marksismi-leninismi ülikoolis ja teoreetilis-filosoofilistel seminaridel.

Ideoloogilise kasvatustöö efektiivsus ei ole saavutatav plaanipärasuseta ja kindlalt läbimõeldud süsteemita. See on saavutatav kasvatustöö kompleksplaanidega. Seniste kompleksplaanide korrigeerimine toimus mõnevõrra aeglaselt. Tänavu kevadel saabus NSVL KKEH Ministeeriumist näidisplaan, kus on arvesse võetud paljude kõrgkoolide järgimist väärivad kogemused. Selle plaani alusel väljatöötatud TRÜ kompleksplaan peaks jõudma teaduskondadesse lähemail päevil. Et vanad plaanid ei vasta enam nõuetele, saab uus näidisplaan aluseks hoopis sisukama ja kaasaegsema plaani väljatöötamisele.

Ideoloogilise kasvatustöö korraldamisel on parteikomitee lähtunud põhimõttest, et spetsialisti ettevalmistamine kõrgkoolis on paljutahuline protsess, milles peavad orgaaniliselt liituma üliõpilastele sügavate ja hästi kinnistunud erialaste teadmiste, kommunistlike ideelis-poliitiliste veendumuste ning teadustöö oskuste andmine. Protsess hõlmab nii õppetöös tehtavat kasvatustööd kui ka õppetöövälist mõjustamist. Põhirõhk aineõpetuse kaudu teostatavas ideelis-poliitilises kasvatustöös langeb paratamatult ühiskonnateadustele, sest teaduskondades õpitavate erialadistsipliinide osa selles kasvatustöös on väga erinev. Ühiskonnateaduste õpetamine aga toimub kõikidele üliõpilastele praeguste õppeplaanide kohaselt kogu stuudiumi vältel, alates esimesest kursusest ja lõpetades viimasega. Ühiskonnateaduste õppimisel marksistlik-leninliku teooria sügav ja põhjalik omandamine kujuneb samaaegselt kommunistliku maailmavaate omandamise oluliseks komponendiks.

Väljaspool õppetööd toimuv üliõpilaste ideelis-poliitiline kasvatus peab endast kujutama teatud kindlat süsteemi, mille põhiraamistik on antud iga teaduskonna kasvatustöö kompleksplaanis ja mis konkretiseerituna kajastub kursuste (rühmade) tööplaanides. Enamasti nii see toimubki. Peamine raskuspunkt langeb õpperühmale ja kursusele. Selle töö analüüs on näidanud, et korraldatakse huvitavaid ja sisukaid üritusi, mille kasvatuslik efekt on suur (viktoriinid, loengud, kohtumised, vestlusringid, informatsioonid). Selliste ürituste toimumine, nende sisu ja kasvatuslik efekt sõltuvad eelkõige korraldajaist, s. o. vastava komsomoliorgani leidlikkusest ja kohusetundest, kursuse-(rühma)juhendaja aktiivsusest ja komsomoli parteilise juhtimise kvaliteedist.

Ideelis-poliitilise kasvatustöö lahutamatuks komponendiks on internatsionalistlik ja sõjalis-patrioutiline kasvatus.

Internatsionalismi kasvatamiseks on meie üliõpilaskonna hulgas läbi viidud mitmeid õnnestunud ja oma ülesannet hästi täitvaid üritusi. Regulaarseks on saanud rahvaste sõpruse päevad, mille raames toimub kohtumisi vennasvabariikide ja vennalike sotsialismimaade kõrgkoolide üliõpilastega, teoreetilisi seminare, mitmesuguseid kultuuriüritusi, kus tutvustatakse vennasrahvaste saavutusi, kultuuripärandit ja traditsioone. Nende päevade mitmesugustest üritustest võtab osa 6000—8000 üliõpilast, toimuvad pressikonverentsid, teoreetilised konverentsid, miitingud, poliitiliste laulude konkursid jms.

Sellel toimetuse arhiivist pärineval fotol jagab parteikomitee sekretär A. Kiris värskeid muljeid EKP XVII kongressilt.

Üheks parimaks internatsionalistliku kasvatustöö vormiks on erinevatest rahvustest üliõpilaste kontaktid igapäevases ühises praktilises tegevuses. Ülikooli tegelikkus pakub selleks häid võimalusi, sest meil õpib 23 rahvusest üliõpilasi. Viimasel ajal on oluliselt tihenenud vene ja eesti õppekeelega osakondade üliõpilaste kontaktid. Korraldatakse ühiseid puhkeõhtuid, kursuse- ja teaduskonnaüritusi, ühine on tegevus ÜTÜ raames. Kuid sellealaseid kontakte ei saa veel pidada küllaldaseks. Internatsionalistlikku kasvatustööd tuleb veelgi süvendada, kasutades selleks täielikumalt ära kõik eesti ja vene õppekeelega õpperühmade ja osakondade ühise tegevuse võimalused komsomoliorganisatsiooni töös, puhkeajal, ÜTÜ-s ja mujal. Rohkem vene õppekeelega osakondade üliõpilasi tuleb kaasa haarata EÜE tegevusega.

Teatavaks takistuseks ühiste ürituste läbiviimisel erineva õppekeelega rühmade vahel on keelebarjäär. Selle maksimaalseks vähendamiseks peab selliste ühisürituste puhul põhjalikult läbi mõtlema tõlkimise korraldamise, et oleks täidetud kakskeelsuse nõue. Sellele peavad parteiorganisatsioonid osutama senisest enam tähelepanu, vastasel juhul muutuvad sellised ühisüritused mitte erinevatest rahvustest üliõpilaste liitumise, vaid nende eraldumise üritusteks.

Suurt tööd on tehtud vene keele oskuse parandamiseks eesti õppekeelega rühmades. Kuid meie keskkoolide lõpetajad peaksid tulema kõrgkooli sellise vene keele oskusega, et siin võiks piirduda vaid selle täiustamisega erialases kirjanduses ja teadustöös, mitte aga keele õpetamisega.

Internatsionalistliku ja sõjalis-patrioutilise kasvatustöö mõjuvuse seisukohalt on oluline, et üliõpilased ise rohkem vahetult kohtuksid teiste vennasrahvaste esindajatega, vahetult tutvuksid nende tootmistöö ja kultuurielu saavutustega, ise näeksid teiste rahvaste ja oma isade kangelasliku mineviku mälestisi, nende ühise võitluse ja töökangelaslikkuse paiku. Seda eesmärki teenib matkaklubi «Patrioot» retkede süsteem.

Viljakalt on tegutsenud interklubi. Tema poolt on ära tehtud oluline töö erinevatest rahvustest üliõpilaste lähendamisel, glidide ettevalmistamisel eri maade ja rahvaste tutvustamiseks, sõprussidemete arendamisel teiste kõrgkoolidega sõsarklubide vahendusel. Klubi on korraldanud huvitavaid seminare, erinevate maade rahvaste saavutustele pühendatud õhtuid, teistest rahvustest üliõpilaste tutvustamist ülikooli ajalehes jpm.

Heaks internatsionalistliku kasvatuse kooliks on ka üliõpilaste osavõtt EÜE välis- ja NSV Liidu rühmadest, kus meie tudengid töötavad õlg õla kõrval teiste liiduvabariikide või sotsialistlike vennasmaade noortega, tutvudes samal ajal nende kultuuriga, nende probleemidega ja võttes neilt üle noorsootöö kogemusi.

Kõiki neid organisatsioonilisi vorme tihedamaks suhtlemiseks eri rahvuste vahel, samuti sidemeid ÜTÜ kaudu peab igati toetama ja laiendama, suurendades nende efektiivsust senisest laiema informeerimisega, vastastikuste kontaktide kirjeldamise ja populariseerimisega ajalehes, külla tulnud üliõpilaste ja meie noorte kohtumiste korraldamise teel jne. Traditsioonilised sidemed naaberkõrgkoolidega on välja kujunenud mitmel meie teaduskonnal (majandus-, filoloogia-, arsti-, õigusteaduskond). Kuid selliste suhete laiendamine on paraku geograafiliselt piiratud, mistõttu põhiosa neist on seotud praegu Läti NSV-ga, millest tulenevalt nende kasutegur kasvatustöös ei ole eriti suur.

Põhiraskust üliõpilaste töökasvatuses kannab nende töötamine Eesti Üliõpilaste Ehitusmalevas. EÜE-s veedab üliõpilane ühiskondlikult kasulikul tööl oma suvepuhkuse, seal peab toimuma mitte ainult tema füüsiline karastumine, vaid ka tema ideoloogiliste vaadete küpsemine ja kõlbeline areng. Malevasuve nimetamine «kolmandaks semestriks» näitab juba ise selle perioodi tähtsust tulevase spetsialisti kujunemisel.

Heaks töökasvatuse kooliks on viimastel aastatel kujunenud ka töötamine ülikooli ehitusobjektidel, s. o. füüsikakorpuse ja teadusraamatukogu ehitusel, kus üliõpilased ja õppejõud on ehitusorganisatsioonide abistamiseks ja seega ka nimetatud objektidel ehituse kiirendamiseks ära teinud suure töö.

Kuid töökasvatust ei ole õige vaadelda ainult füüsilise töö oskuste ja harjumuste andmisena. Eelkõige on see tõsise suhtumise kasvatamine oma igapäevasesse erialasesse töösse, selle töö oskuste ja harjumuste kasvatamine, nende muutumine tulevasele spetsialistile vajaduseks.

Kui ideelis-poliitilise ja töökasvatuse teostamiseks on välja kujunenud oma kindlad organisatsioonilised vormid, mille efektiivsust parteiorganisatsioonid peavad pidevalt tõstma, võttes kasutusele uusi, mõjuvamaid vorme, siis kõlbelise kasvatuse teostamiseks selliseid organisatsioonilisi vorme ei ole. Noore kõlbelisi tõekspidamisi kujundab kogu ümbritsev tegelikkus, kogu elulaad. Nad väljenduvad inimese käitumises, tema ellu- ja töössesuhtumises. Seetõttu peame oma kasvatustöö kõikide külgede juures senisest enam silmas pidama kõlbelisi aspekte ja kommunistliku moraali põhimõtteid.

Neid asjaolusid arvestades vajab parandamist kasvatustöö ühiselamutes. Ülikooli parteikomitee on aruandeperioodil pööranud sellele palju tähelepanu, kuid nähtavat murrangut ühiselamutes valitsevasse olukorda ei ole ta suutnud tuua. Tõsist muret tekitab mõnede üliõpilaste hoolimatu suhtumine ühiselamu sisekorraeeskirjadesse.

Teaduskondade parteiorganisatsioonid koos dekanaatide ja komsomoliorganisatsioonidega peavad rakendama ühiselamutes kõiki nende käsutuses olevaid kasvatusvahendeid.

Üliõpilastega tehtavas kasvatustöö protsessis peab etendama väga olulist osa ülikooli ajaleht.

EKP Keskkomitee pleenumi otsuse «Ajakirjanduse, televisiooni ja raadio osa suurendamisest töötajate ideelis-poliitilisel kasvatamisel» täitmise käigus paranes märgatavalt ajalehe töö, tõusis avaldatava materjali ideelis-poliitiline tase.

Ajalehe töö arutamisel TRÜ parteikomitees mais k. a. märkis komitee, et ajaleht on TRÜ kollektiivi kommunistlikul kasvatamisel ära teinud palju märkimisväärset, eestikeelse ajalehe materjalid on olnud vajalikul ideelis-poliitilisel ja professionaalsel tasemel. Vähe on aga kirjutisi teaduskondade ja kursuste elust, harva esinevad ajaleheveergudel EKP TRÜ komitee ja ELKNÜ TRÜ komitee liikmed; harva on kriitilisi materjale. Toimetus pole suutnud luua ajalehe ümber laialdast aktiivi mittefiloloogiliste erialade üliõpilastest, õppejõudude esinemised ajaleheveergudel on olnud juhuslikud.

Olulisi puudusi oli töös ajalehe venekeelse väljaandega, mis oli sisuliselt eraldunud iseseisvaks lehеks. Väljaanne oli ühekülgselt kultuuri- ja kirjandusalane, lünklik oli selle planeerimine. Need puudused venekeelse väljaande töös märkis ära ka EKP Keskkomitee sekretariaat 16. oktoobril k. a., arutades kõrgkoolide ajalehtede tööd.

EKP TRÜ komitee ühendas ajalehe «TRÜ» venekeelse väljaande toimetuse «TRÜ» omaga, allutas nad ühtsele tööplaanile ja kavandas rea abinõusid nimetatud puuduste kõrvaldamiseks.

«TRÜ» on teiste kõrgkoolide ajalehtedega võrreldes soodsamas olukorras, sest ülikoolis on noor energiline ajakirjanike kaadri reserv – žurnalistikaüliõpilaste näol, on staažikaid ja tunnustatud ajakirjandusteoreetikuid, on olemas filoloogiateaduskond, kõrge kvalifikatsiooniga ühiskonnateaduste kateedrid. Kui kõige selle juures meie ajaleht ei ole teiste kõrgkoolidega võrreldes näidisajaleht, siis võib selles etteheiteid teha TRÜ parteikomiteele, kes pole suutnud neid suurepäraseid võimalusi kasutada, ja teaduskondade parteibüroodele, kes ei osuta omapoolset abi ajalehes laia ja töötahtelise kirjasaatjate aktiivi väljakujundamisel ja õppejõudude kaasatõmbamisel.

*

Pikemalt peatus EKP TRÜ komitee sekretär A. Kiris veel komsomoliorganisatsiooni parteilisel suunamisel, ametiühingu tegevusel ja teistel ülikoolis tehtavatel kasvatustöö lõikudel.

Parteisisesel tööl peatudes märkis ettekandja, et parteiorganisatsiooni struktuur on jäänud peaaegu muutusteta. Taasühendati vaid rektoraadi ja majandusosakonna parteiorganisatsioonid. Seega on TRÜ-s 14 parteiorganisatsiooni 41 parteigrupiga.

OKTOOBRIAKTUS

algab esmaspäeval, 6. novembril kell 13 aulas. Rongkäigule koguneme 7. novembril kell 11.45 Akadeemia tänavale.

Quo vadis...

(Algus 2. lk.)

gevust juhivad ja organiseerivad entusiastlikud vilistlased, seega — kui mitte õppejõud, siis ikkagi mitte ka otse üliõpilased. Mis on siis parem — kas ehk pisut madalama tasemega, kuid omaenda aktiivsuse väljendus, või siis keskmisi eemalehirmutav tasemekõrgus («Ei miña seal julge sõna võtta!»), kuid teiste organiseerimisel? Kuidas on parem uiumisoskust omandada: kas ujugusest peale vees sumades või basseini ääres meisterujujaid jälgides?

Oma osa etendab nüüdse keskmise üliõpilase passiivsuses ka kogu kasvatussüsteem, mis juba keskkoolist alates, isegi algkoolist peale läheb välja vaimsele h o o l d u s e l e.

Näide ülikoolist. Üliõpilane ei saa diplomitööga maha, aru aga annavad kateeder ja teaduskond, üliõpilaselt endalt ei küsi keegi, miks ta looderdas! Miski siin maailmas ei ole absoluutne, absoluutne ei ole ka ükski pedagoogiline süsteem, ometi võiks juba algkoolist alates, ammugi siis ülikoolis, pisut arvestada Austria pedagoogi ja psühholoogi Alfred Adleri põhidevliisi: «Inimest ei tule niivõrd kasvatada, kuivõrd kasvada lasta!» Äraseletatult tähendab see, et isegi lõppresultaadi nimel ei tule inimese eest ära teha seda, mille tegemine talle endale kasulik on.

Seega siis: praegune ÜTÜ võib õigusega esile tõsta oma tippe, üleliidulisi medaleid jm. (meie aja toimus esmakordselt midagi üliõpilastööde üleliidulise konkursi taolist Kõrgema Hariduse Ministeeriumi juures alles 1956), talle tuleb aga soovida üliõpilaste suuremat omaalgatust. Uiumaõppimise kaks viisi tuleb ühendada, ning — veel kord — võib-olla avaneb üliõpilaste teadusalase organiseerimise tulevik just nimetatud teoreetilise bioloogia grupi anaoogiais, milles oleks ühendatud noorte vilistlaste kõrgetasemeline juhtimine ja altpoolne üliõpilaskonna aktiivsus.

Mis puutub konkreetselt toonasesse taimefüsioloogia ringisse, siis tõepoolest toimusid meil regulaarselt iga kuu üsna eiava osavõtuga ettekandekoosolekud (kui auditooriumis oli alla poole ringi liikmeist, pidasime eelrekaami halvasti korraldatuks). Kevadistel konverentsidel oli nii mõnigi kord raskusi osavõtjate mahutamisega.

Kokkuvõtvalt ütleks allakirjutanu: ÜTÜ tegevuses on viimase 20...25 aastaga toimunud tunduvaid stiilimuutusi. Praegune ÜTÜ elab nähtavasti läbi teatavat ülemineku perioodi, kus kõik pole veel oma kohale astunud. Pealkirja quo vadis? ei tarvitse aga olla mingi pessimismiavaldus, pigem on see uudishimulik küsimus, mis huvitab ülemineku oodatavaist tulemustest. Võimalused on suured, arenemine ja muutumine aga peavadki toimuma.

Dots. VELLO TOHVER

Salme Laar 50

Aspirandiks iga mees ei saa, ei mahu. Aspirant peab olema ju kõige parem: õppe- ja teadustöös tubli, ühiskonnaaktiivne muidugi. Ja kui kateeder kolmanda kursuse üliõpilasele aspirantuuris õppimise võimalust ei paku, tuleb tal endas viga otsida. Sest kui sa oma teadushuvi millegagi välja ei näita, ÜTÜ-s vaid kuidagi kaasa lööd ja ühiskonnatöös ka passiivne oled — kes sulle seda aspirandipõlve ikka pakub! Ja kolme diplomijärgse aastaga jõuab vaid see mäele, see tähendab kandidaadikraadini, kellel juba ülikooli ajal teadustöö tegemise tahtmine suur ja teadmisedki vastavalt sellele väikesed pole. Vaid siis jõuab tänane üliõpilane peahoone rektoraadi tiiba, 221. ruumi, kus dokumendid ja ta ise Salme Laari hoole alla satuvad.

Salme Laar on aspirantuuriosakonna juhataja ja seisab hea, et aspirant või doktorant ihaldatud teadustööaja kraadini ikka välja jõuaks. Ega see ikka päris nii ole, et kohe kolmandal kursusel kõik tulevased aspirandid selged on, ehkki nii peaks. Põhiline paigalepanemine algab siis, kui üliõpilasel diplom juba käeulatuses. Võib ka nii olla, et varem aspirandiks tahtnu ja lubatu viimastel päevadel ümber mõtleb, mõnikord sõnakesklausumata. Siis on Salme Laaril jälle tegemist, sest ükski koht ei tohi tühjaks jääda ning kõhklejatki saab ümber pöörata. Siin tulevad hädasti kasuks Salme Laari pedagoogi- ja propagandistikogemused, sest mõlemat ametit, teist küll ühiskondlikku, on ta pidanud juba mitmendat aastakümmet. Juristina ta 1952. aastal ülikooli lõpetas, aga sõjajärgselt vajati hädasti ühiskonnateaduste õppejõude ning Salme Laar asus pärast õppejõudude ettevalmistuskursuste lõpetamist (Leningradi ülikooli juures) õpetama poliitökonoomiat ja teaduslikku kommunismi, algul EPA-s, hiljem ülikoolis. Seminare juhendab ta tänaselgi päeval. Peaaegu 20 aastat on Salme Laar osalenud partei linnakomitee metoodikanõukogus, neist 12 aastat esimehena, ka paljud ühiskondlikud ametid ülikoolis on talle tunnustust toonud. Tähtsamatest olgu nimetatud administratiivmajandusala töötajate parteiorganisatsiooni sekretär ja ametiühingukomitee esimees.

Salme Laar: «Olen parteilisi ülesandeid ikka ausalt püüdnud täita. Ka noored peavad ühiskondliku töö endale südameasjaks võtma.»

Kõigil tänastel üliõpilastel on aga aspirandipõli seljakotis ja võimalus praeguse aspirantuuriosakonna juhatajaga tuttavaks saada, sest 24. oktoobril sai Salme Laar alles 50-aastaseks.

Õnnitleme!

MATI MÄÄRITS

✠

Tööülesannete kauaaegse kohusetundliku täitmise, ak tiivse ühiskondliku tegevuse eest ning seoses 50. sünnipäevaga autasustas KKEH minister aspirantuuriosakonna juhatajat Salme Laari ministeeriumi aukirjaga.

EDUARD SAKI foto

Harald Epler 50

9. novembril 1928 sündis Tartus pangaametniku perekonnas poeg, kes tänaseni kannab Haraldi nime. Aastal 1946 lõpetas ta Tartu I keskkooli ning 1951 TRÜ matemaatika erialal, kuigi vahepealne raske haigus röövis osa tema tervisest. Ei suutnud see aga röövida tema vaimuerksust, matemaatilist andekust, tublit töötahet ning kõiki nakatavat huumorimeelt.

Pärast ülikooli lõpetamist töötas H. Epler õppejõuna aasta TRÜ teoreetilise mehaanika kateedris ning seejärel viis aastat EPA kõrgema matemaatika kateedris.

Peatse juubilari kõige pikem ja olulisem tööperiood on seotud meie biofüüsika ja elektrofüsioloogia laboratooriumiga, kus ta algul töötas teadurina ning alates 1967. aastast juhatajana.

H. Epleri nõudlikkus enda ja kaastöötajate vastu, töökus ning energilisus materiaal-tehnilise baasi rajamisel ja tugevdamisel on kaasa aidanud, et labor on võitnud hea teaduskeskuse maine. 1977. aastal anti II üleliidulise vererõhu mõõtmise alase konverentsi korraldamine biofüüsika laborile.

Konverentsi organiseerimise pearaskus langes H. Eplerile. Vereringe uurimisega seotud tööde aluseks on juubilari poolt loodud vereringe matemaatiline mudel, mille täiustamine ja täpsustamine jätkub. H. Epleri juhtimisel töötav labor on

hea näide füsioloogide, inseneride ja matemaatikute koostööst. Laboris konstrueeritud ja ehitatud seadmed on toonud medaleid mitmelt kodumaiselt näituselt ja neid on eksponeeritud kuuel rahvusvahelisel näitusel (Ismir, Zagreb, Grenoble jm.).

Märkimisväärne on H. Epleri tegevus meie ülikooli nimekate matemaatikaprofessorite J. Sarve ja G. Rägo teadusliku pärandi uurimisel, korrastamisel ja nende tööde trükki toimetamisel.

Väga olulisel kohal H. Epleri tegevuses on seisnud alati ühiskondlik töö, mis üliõpilaspõlves ja pärast lõpetamist viis teda komsomoli ja ÜTÜ juhtivatesse organitesse. Viimasel ajal on see olnud seotud eeskätt parteiorganisatsiooni kaudu tööga rahvakontrolli- ja rahvamaleva organites. Juba mitu aas at on ta matemaatikateaduskonna parteibüroo liige ja ülikooli rahvamaleva komandör.

Kolleegid ja sõbrad peavad juubilarist lugu kui heast nõuandjast, erudeeritud ja teravmeelsest vestluskaaslasest, kelle huumor aitab üle saada nii mõnestki murest. H. Epleri kiindumus raamatusse on loonud isikliku raamatukogu, mida on tulnud kasutada (ja ka kadestada) üpris mitme eriala spetsialistidel. Vähem või ehk hoopiski mitte on seni leidnud kasutamist tema laiahaardelised (ja ka humoristlikud) tähelepanekud, mälestused ja faktid nii meie ülikooli kui ka kogu Eesti kultuuriloo sõjajärgse perioodi kohta.

Mõeldes 50. sünnipäevast ei oskaks me seda siduda oma olemuselt nii noore mehega kui Harald Epler. Kui ta aga ise oli sellele mõelnud, siis leidnud, et võib-olla tõesti 50, sest sel suvel olevat ta juba kolmandat korda vanaisaks saanud.

Jätkuvat energiat ja töölusti soovivad sõbrad ja kolleegid

biofüüsika laborist ning
matemaatikateaduskonnast

ÜTÜ juubelikomisjonis

TRÜ Üliõpilaste Teaduslik Ühing on saanud 30-aastaseks. Nende aastate jooksul on tehtud küllaltki palju üliõpilasteaduse arendamiseks, propageerimiseks ja organiseerimiseks. Meenutades viimaste aastate head esinemist üleliidulistel üliõpilastööde konkurssidel, Eesti üliõpilasteaduse tunnustavat äramärkimist mitmetel üleliidulistel foorumitel, on põhjust rahuldustundega tagasi vaadata möödunud aastakümnetele.

ÜTÜ juubeliaasta tähistamiseks on planeeritud mitmeid üritusi. Möödunudkevadine ÜTÜ konverents, kus 520 meie üliõpilast ja 98 külalist esinesid teaduslike ettekannetega 46 sektsioonis rohkem kui 2100 kuulajale, oli pühendatud TRÜ ÜTÜ 30. aastapäevale. Kevadel moodustas rektor oma käskkirjaga organiseerimiskomitee ÜTÜ 30. aastapäeva tähistamiseks. Kevadist pingelist õppeperioodi silmas pidades otsustati juubelipidustused jätta sügiseks. Et ka selle semestri algus oli ülikoolis väga töörohke, saabub juubeliürituste kõrgpunkt alles 17. novembril. Juba kevadest alates uurivad kõik ringid ja teaduskonnad oma ÜTÜ ajalugu. Praeguseks on kõikides teaduskondades läbi viidud ÜTÜ ajaloo konverentsid. Parimad ettekanded esitatakse aastapäevale pühendatud TRÜ üliõpilaskonverentsil, mis algab ülikooli aulas 17. novembril kell 10. Kell 14 algab samas pidulik koosolek, kuhu on oodata paljusid endisi ÜTÜ aktiviste, samuti külalisi teistest Eesti kõrgkoolidest. Teadusraamatukogu lugemissaalis Leningradi mnt. 25 korraldatakse näitus TRÜ ÜTÜ ajaloost, kus esinevad väljapanekutega kõik teaduskonnad ja TRÜ ÜTÜ nõukogu. Näitus avatakse 17. novembril kell 17 ja seda saab vaadata veel järgmisel nädalalgi. 17. novembri õhtul istuvad ÜTÜ endised ja praegused aktivistid ning külalised ühises kohvilauas, kus on hea võimalus arutada, missugusel ajal oli ÜTÜ kõige tugevam ja missuguseid võimalusi on veel üliõpilasteaduse arendamiseks.

Ootame kõiki üliõpilasteadureid ja nende juhendajaid 17. novembril ülikooli aulasse oma organisatsiooni aastapäeva tähistama.

REET KASIK,
juubelikomisjoni liige

KONVERENTSI PROGRAMM

1. Konverentsi avamine
2. Nõukogude põhiseaduste ajaloost
   Peeter Järvelaid (õigustead. III k.)
3. ÜTÜ ajalooringi ajaloost
   Andra Eesmaa (ajalootead. 1978. a. diplomand)
4. ÜTÜ eesti keele ringi ajaloost
   Siiri Toomik (eesti fil. V k.)
5. Rahandusdistsipliinide uurimisest ÜTÜ-s
   Andres Lipstok (majandustead. IV k.)
6. Üliõpilaste teadustöö ajaloost TRÜ arstiteaduskonnas
   Sergei Nazarenko (arstitead. V k.)
7. TRÜ ÜTÜ välissidemetest
   Anu Uuspõld (ajalootead. IV k.)

EÜE-78 LÕPETAS

21. oktoobril tõmmati lõplikult joon alla EÜE-78 töösuvele. RAT «Vanemulse» konserdisaalis toimunud ballil andis maleva komandör Toomas Mendelson parimatele malevlastele kätte EÜE kuldmärgid ning kuulutas välja esikohtadele tulnud rühmad.

Ballile eelnenud päevadel arutati mitmel korral tõsiseid probleeme, mis maleva ette on kerkinud.

18. oktoobri õhtul toimus TRÜ IV EÜE konverents 58 osavõtjaga. Tervitussõnad ütles ELKNÜ TRÜ komitee asesekretär Mercedes Pent.

Kamtšatka rühma töösuvest kõneles rühma liige Triinu Vernik. Tema julge ja avameelne jutt andis põhjust elavaks arutluseks.

Polli interrühma komandöri Urmas Pasti ettekanne puudutas välisrühmade vastuvõtmist. Ta soovitas paigutada välismaa üliõpilased eraldi rühmadena maale, kus olmeküsimused on kergemini lahendatavad, kuigi mõningal määral võib raskuseks kujuneda välismaalastele jõukohase töö leidmine.

Sõnavõtjate hulgas oli ka Villem Ernits, kes tundis muret laguneva ajaloo- ja arhitektuurimälestiste saatuse pärast ning tegi ettepaneku moodustada järgmisel suvel mõned restaureerimisrühmad.

Tartu regiooni asekomissari Mart Raigi sõnavõtt oli pühendatud sotsialistlikule võistlusele. Ta väitis, et liiga vähe tutvustatakse malevlastele suvel võistluse käiku. Malevalehest selgub iga nädal ainult kümme paremat rühma, ja seda üksnes ehitustöödes, kuid ülevaade tuleks anda ka ideelis-poliitilise töö kohta. Ajalehe ««Noorte Hääl» Eesti Üliõpilaste Ehitusmalevas» veergudel pole viimase viie aasta jooksul peaaegu üldse vahetatud mõtteid sotsialistliku võistluse üle. Mart Raik tegi ka ettepaneku kasutada järgmistel töösuvedel rohkem TRÜ ja teiste kõrgkoolide mitteehituslike erialade üliõpilasi rühmade meistritena.

TRÜ suvemalevaga seotud probleeme valgustas komadör Märt Puusalu.

Tartu regiooni komissar M. Pent tuli välja mõttega moodustada korilusrühmi, mille liikmed koguksid ravimtaimi, vanarauda, makulatuuri jm.

Konverentsi lõpul andis räägitule omapoolse hinnangu maleva komissar Andres Eesmaa. Ta avaldas arvamust, et EÜE ei olnud ehk küps Kamtšatka rühma organiseerimiseks. Mis puutub välismaa üliõpilastesse, siis pidas ta otstarbekamaks interlaagreid Tallinnas. EÜE praegusi võimalusi arvestades ei pidanud kõneleja võimalikuks lähemail aastail restaureerimisrühmade moodustamist. Võib-olla abistab ses suhtes suvemalev. Kahel viimasel aastal kasutusel olnud ideelis-poliitilise kasvatustöö alase sotsialistliku võistluse juhendi täiendamiseks ootab keskstaap kõikidelt uusi asjalikke ettepanekuid.

20. oktoobril käis neliküminend TRÜ üliõpilast-ehitusmalevlast Tallinnas, kus oldi vastuvõtul ELKNÜ Keskkomitees, ENSV Ehitusministeeriumis ja Vabariiklikus Koondises EKE. Ka seal olid kõne all möödunud töösuve probleemid.

21. oktoobril korraldas EÜE Keskstaap keemiahoone ringauditooriumis maleva aktiivi koosoleku, millest võtsid osa nii Tallinna kui ka Tartu ehitusmalevlased ja aukülalistena mitmed malevaveteranid. Sõna võtsid EÜE-78 komandör Toomas Mendelson, Tallinna regiooni komandör Sulev Lääne, TRÜ aspirant Igor Gräzin, Põhja regiooni asekomissar Andres Paling, Tartu regiooni asekomissar Mart Raik, ELKNÜ Paide Rajoonikomitee teine sekretär Vello Talviste ja ELKNÜ Keskkomite sekretär Donald Visnapuu. Põhilisteks teemadeks olid interregiooni probleemid, maleva kokkutulekute läbiviimine, EÜE-73 juhtimisstruktuur.

Võib loota, et toimunud aruteludest on kasu nii keskstaabile kui ka tulevastele regiooni staapidele EÜE-79 töösuve organiseerimisel.

INDREK ILOMETS,
AUNE PAST

TÄHELEPANU! Kõiki üliõpilasi, kes soovivad töötada EÜE-79 rühmafunktsionääridena, palutakse end kirja panna teaduskonna EÜE sektori juhataja juures või ELKNÜ TRÜ komitees.

Ta algab.
Uus, kena ja lõbus asi.
Dõsine võistlus samuti.
Ettepanek, et kõik osa võtaksid.
Normiks kuni 2 lehekülge.
Kõigile paramatele preemiad.
Ilmutatakse kõik kopsakad lood.
Honoreeritakse kah.
Uus asi algab kohe.
Uus asi lõpeb selle aasta
viimase kuu viimasel päeval.
Mis valmis, kohe toimetusse!
Ootame ka asjakohaseid joonistusi.
Reibast ja rohket pealehakkamist!

Kui nüüd ridade esimesed tähed ülalt alla kokku loed, saad teada, mida TUHUU tähendab. See on meie satiiri- ja huumorivõistluse nimetus. Muu selgus juba eelnevast (muide, preemiad on tõepoolest olemas: üks I koha eest — 25 rbl., kaks II koha eest — á 15 rbl. ja kolm III koha eest — á 10 rbl. ning kolm ergutusauhinda — á 5 rbl.). Nõnda siis: kirjutage võistlustööle TUHUU, pange peale märgusõna (seesama kirjutage ka ümbrikule, kus sees õige nimi ja teaduskond) ning laske toimetuse postkasti.

Klubis

PUHKPILLIORKESTER
ootab uusi mängijaid. Proovid esmaspäeval ja neljapäeval kell 19.30 klubis.

NOORSOOLAULUDE KONKURSS
ELKNÜ TRÜ komitee ja ülikooli klubi kuulutavad välja IV noorsoolaulude konkursi, mis toimub 16. novembril kl. 20 klubis. Oodatud on algupärased, eriti üliõpilas- ja malevalaulud. Võitjatele on ette nähtud väärilised auhinnad. Osavõtuks registreerida komsomolikomitees või klubis hiljemalt 14. novembriks. Registreerimisel esitada ettekantavate laulude tekstid.

ESMAKURSUSLASTE TAIDLUSKONKURSS
Teaduskondadevahelise taidlusülevaatuse teine voor toimub klubis 24., 25. ja 26. novembril. Kursuste kultuurivolinikel palume esinemiskavad tuua klubisse hiljemalt 22. novembriks.

Konkursi juhend ilmus ajalehes 20. oktoobril.

3. novembril kl. 20 vahendab Jaan Eilart muljeid Rahvusvahelise Looduskaitse Liidu XIV Peaassamblee tööst Vanemuise 46, aud. 327.

Õppetöö

toimub ülikoolis ka pühapäeval ja esmaspäeval. Pühapäevale on üle viidud neljapäevased loengud. Neljapäev, 9. november jääb vabaks.

Tööpakkumine

Ülikool vajab kütjaid. Teateid saab TRÜ majandusosakonnast V. Kingissepa t. 18.

Võiglased

Õpperaamatukogu lugemissaali (Kingissepa 15-a) raamatuvõiglased on: A. Abon, M. Alaküla, A. Altosaar, V. Davõdenko, Ü. Jüriska, M. Kahru, M. Kakuberi, E. Kalitševa, Ü. Kannisto, J. Kolesnikov, E. Kool, A. Koškarjov, O. Kruglova, K. Kurašvili, N. Kurdkelia, K. Kvartshava, H. Kõiv, U. Levin, A. Liik, R. Matto, H. Mändsaar, A. Neemelaid, I. Olle, K. Otsing, K. Orav, K. Ploom, P. Tammetalu, P. Tehver, T. Tšerkašina, T. Turkina, T. Seljug, H. Vambola ja K. Vollmann.

NB!

Järgmine ajaleht ilmub 17. novembril.

TOIMETAJA V. SOOTAK

«Тарту Рийклик Юликоол» («Тартуский государственный университет») Орган парткома, ректората, комитета ЛКСМ и профкома Тартуского государственного университета, г. Тарту Эстонская ССР
Hans Heidemanni nim. trükikoja trükk. Tartu, Ülikooli 17.19. III. Üksiknumbri hind 2 kop. Tellim. nr. 4873. MB-05868.

Kontrolleksemplar

AR Fr. R. Kreutzwaldi nim. ENSV Riiklik Raamatukogu

KÕIGI MAADE PROLETAARLASED, ÜHINEGE!

TRÜ

tartu riiklik ülikool

EKP TRÜ komitee, TRÜ rektoraadi, ELKNÜ TRÜ komitee ja TRÜ ametiühingukomitee häälekandja

Nr. 30 Reedel, 17. novembril 1978 XXX aastakäik

REEDEST REEDENI

Kui kalendrisse vaatad, siis näed, et aastat 1978 on järele jäänud veel vaid poolteist kuud. Vana ring saab täis ja teeb ühel päeval järsku ruumi teisele.

Ülikoolielu puudutavaid sündmusi ja suursündmusi oli sel aastal palju, juubelitest rääkimata. Kõige ootamatum oli ehk raskest sügisest tingitud põllutöödel kaasalöömine. Selles lehenumbris on **kartulihooaega** meenutamas terve 3. lehekülg.

Avaldame 27. oktoobril nõukogu koosolekul Mati Salundi tehtud lõppkokkuvõtte sügistöödest. Mitmest ülikoolile seni lahendamatust probleemist kõneles prof. Vilma Kelder (üliõpilaste töötasu suur erinevus, suhtumine üliõpilasesse kui odavasse tööjõusse jne.). Mõni päev hiljem võisime «Edasist» lugeda EPA professori Leida Lepajõe mõtteid üliõpilase tööst ja selle tasust.

Paljud üritused olid pühendatud meie **komsomoliorganisatsiooni 60. aastapäevale.** Juubeli tähistamisel autasustati Eesti NSV Ülemnõukogu Presiidiumi aukirjaga **TRÜ komsomoliorganisatsiooni** viljaka töö eest kommunistlike noorte ja noorte mobiliseerimisel 10. viisaastaku ülesannete täitmiseks ja dots. kt. **Paul Kenkmanni** ning üliõpilast **Sulev Läänet** eduka töö ja aktiivse tegevuse eest noorte kommunistlikul kasvatamisel.

ELKNÜ Keskkomitee 1978. aasta teadus- ja tehnikapreemia laureaadiks sai poliitilise ökonoomia kateedri vanemõpetaja **Vello Peedimaa** monograafia eest «Sotsialistlik võistlus, materiaalne stimuleerimine, toodangu kvaliteet». Kirjanduse ja kunsti preemia anti **TRÜ Akadeemilisele Naiskoorile** 1977.—1978. aasta kontserttegevuse eest.

Tänavune **oktoobriaktus** peeti esmaspäeval, 6. novembril. Päevakohaseks kõneks sai sõna dotsent Lembit Raid. Ülikooli kollektiivi tervitasid EKP Tartu Linnakomitee esimene sekretär Johannes Lott ja ENSV TA asepresident, ühingu «Teadus» esimees Viktor Maamägi. Pikaajalise eduka loengutegevuse ja noorte kasvatamise eest andis V. Maamägi rektor A. Koobile üle üleliidulise ühingu «Teadus» kõrgeima autasu — S. Vavilovi nim. medali.

17. novembril tähistatakse ÜTÜ juubelit. Kell 10 algab aulas üliõpilaskonverents, kell 14 pidulik koosolek. Samal päeval avatakse teadusraamatukogu lugemissaalis Leningradi mnt. 25 näitus TRÜ ÜTÜ ajaloost.

Neljapäeval alustati **rahvusvahelise üliõpilaspäeva üritustega.** Peeti noorsoo- ja poliitiliste laulude festival. Täna kell 17 oodatakse kõiki aulasse aktusele (meie naiskoorile antakse üle ELKNÜ Keskkomitee preemia). Laupäeval kell 21 esineb T. Velmeti trio. «Apelsini» kontsert on seekord J. Arderi haigestumise tõttu kahe nädala võrra edasi lükatud.

Kõiki neid juubeleid, üritusi, sündmusi, mis ülikoolis toimunud, on püüdnud jäädvustada see leht, mida praegu käes hoiad ja mida reedeti pikisilmi ootad. Ootad hoolimata sellest, et mõni harv lehenumber ei ole täiesti Sinu maitsele vastav. Ootad nagu sõpra või tüdrukut, kes on kuhugi nädalaks kadunud ja kelle kohta Sa tead, et ta kindlasti tuleb. Oled temaga koos olnud pikki aastaid ja võib-olla ei ole Sa temalt küsinudki (nagu heade sõpradega ikka juhtub) tema vanust.

On veel üks juubel. **Meie ajalehe esimene number ilmus esmaspäeval, 22. novembril 1948.** «Tahate teada, mis on sündinud sõjajärgsetel aastatel Tartu Riiklikus Ülikoolis? Minge raamatukokku ja lapake lehekaustu, mille kaante vahele on köidetud meie lähiminevik, nähtud ja kirja pandud enamikus asjaarmastaja silmade ja sulega. Mõnikord saamatult, ühekülgselt, kuivalt, samas ilustavalt ja ilutsevalt, kõigi amatöörajakirjanike puuduste-voorustega. Kuid kokkuvõttes siiski asjalikult, sest kirjutati ju enda elust, oma ülikooli probleemidest, mille sees elati ja mida läbi ja lõhki tunti.» Nii kirjutas viis aastat tagasi Hillar Palamets, NSVL ajaloo kateedri dotsent, ajalehe «TRÜ» tolleaegne vastutav toimetaja, kui ajaleht sai 25-aastaseks.

Aastatest saab ajalugu.

RAIMU HANSON

Rektori käskkiri

Seoses TRÜ ÜTÜ 30. aastapäevaga said üliõpilaste teadusliku töö juhendamise ja ÜTÜ töö organiseerimise eest ülikooli aukirja Rem BLUM-RUSSAK, Ivan VOLKOV, Ervin KIVIMÄGI, Lembit MEHILANE, Henn-Peet KINGISEPP, Uno LEISNER, Helle KAARMA, Herbert LIGI, Peeter TULVISTE, Ain HEINARU, Andres PIIRSOO, Huno RÄTSEP, Paula PALMEOS, Jaak PÕLDMÄE, Igor ČERNOV, Marju LAURISTIN, Karl-Samuel REBANE, Lembit PUNG, Vello PAST, Viktor PALM, Tullio ILOMETS, Aarne TÕLDSEPP, Silvia OJA, Alfred PISUKE, Karl-Feliks SAUKS, Heiki MÜÜR, Elvi ULST, Vambola RAUDSEPP, Gennadi VAINIKKO, Heino TÜRNPU, Enn TAMME, Abner UUSTAL, Johannes MÄLL ja Inge-Maret ORGO ning üliõpilased, ÜTÜ aktivistid Andrus ARRO, Toomas ASSER, Eero VASAR, Toomas PÜVI, Aleksander PULVER, Toivo MAIMETS, Katrin ANDRA, Oleg KOSTANDI, Raini SILLAOTS, Aarne KASIKOV, Arvo KÄÄRD, Jaan KRINAL, Doris VÄRM, Aare MALLING, Andrus LAUREN ja Peeter JÄRVELAID.

Kiituse pälvisid õppejõud Rein VIHALEMM, Siina LEPIK, Enn HANSBERG, Jüri SAARMA, Ernst RAUDAM, Kuno KÕRGE, Kaljo PÕDER, Sulev VAHTRE, Jaan VALSINER, Asta ORASPÕLD, Endel HANG, Antidea METSA, Ann PIKVER, Urve LEHTSALU, Virve LIIV, Ruth LIAS, Jaan SALM, Jaak JÄRV, Jaan PÄRNAT, Ants NURMEKIVI, Peeter VIIRES, Herman PAUTS, Kalju PARVEL, Ülo LEPIK, Mati KILP, Olaf PRINITS, Jüri JEGOROV, Endel LAASIK ja Jaan SOOTAK ning üliõpilased Ants PAAPSTEL, Sergei NAZARENKO, Mihhail GUS, Oleg ŠEVTŠUK, Priit RAUDKIVI, Katrin HAUK, Tago SARAPUU, Tõnu PANI, Dmitri TŠISKARAŠVILI, Krista POOLAKENE, Mari KARM, Siiri TOONIK, Erik SUURMAA, Andres RAUKAS, Jüri JÄRVET, Mati NÕMMISTE, Juhan KIVIRÄHK, Tiina TELLING, Tiia PENJAM, Elge ÕUNAPUU, Anu GROSS, Jüri PÕLD, Ira EITS, Andres HALLMÄGI, Tiit MEREN ja Margus VIIGIMAA.

Tervitame kõiki endisi ja tänaseid ÜTÜ-lasi!

EKP TRÜ organisatsiooni III konverents

SÕNAVÕTTUDEST

(Aruanne ilmus eelmises lehes.)

Eriala õpetamine, ühiskondlik-poliitiliste teadmiste ja aktiivsuse kasvatamine, teadustöö, ülikooli materiaalne baas. Need ja mitte ainult need on küsimused, millest ikka ülikooli parteikonverentsidel kõneldud on. Sedapuhku III konverentsil arutatust.

Õppetöö saavutustest ja vajakajäämistest viimastel semestritel on ajalehes kirjutanud nii õppeprorektor professor U. Palm kui õppeosakonna juhataja M. Salundi. Lisaks aruandes esitatule kõnelesid õppetööprobleemidest õppeprorektorid U. Palm ja V. Haamer, filosoofiakateedri juhataja professor J. Rebane, vene keele metoodika kateedri juhataja dotsent A. Metsa jt.

Nenditi üliõpilaste huvi suurenemist ühiskonnaainete vastu, paljud võtavad edukalt osa mitmesugustest konkurssidest, aktuaalsed teemad on leidnud referaadi vormi. Samal ajal võiksid referaadid olla veelgi sisukamad (J. Rebane). Ühiskondlik-poliitilisi õppeaineid osatakse hästi, sellest head hindedki. Kahjuks on mõne õppejõu poolt hinnatud teadmised pidevalt teistest halvemad (U. Palm).

Sügissemester lõpeb peagi. Suur osa õppeainetest tuleb üliõpilastel tänavu iseseisvalt omandada. Päris iseseisvaks läbivõtmiseks on materjal siiski liiga ulatuslik. Õppeprorektor rõhutas, et õppejõud peaksid püüdma neid osasid ülevaatlikult käsitleda.

Kontrollida süstemaatiliselt õppe- ja töödistsipliini, karistada selle rikkujaid, välja selgitada mahajäämuse põhjused. Need on ühed õppetöö parandamise reservid, mida peavad silmas pidama ka teaduskondade parteibürood.

Kasvatustöö puudujäägid torkavad eriti silma ühiselamutes. Seal avaldub üliõpilaste tegelik kasvatus, nende tegelik elulaad (rektor professor A. Koop). Tavaliselt ei küsi valvesolijad sisenejailt lubasid. Nii pääsevad ühiselamusse needki, kel sinna asja pole. Lõhutakse mööblit, ei hoita korras üldkasutatavaid ruume. Ometi on suurem osa tänastest üliõpilastest homsed õpetajad, arstid, tootmisjuhid, kes peavad korda teistelt nõudma. Raske on selles töölõigus korda majja saada, kui peetakse lugu võltsseltsimehelikkusest. Õigusteaduskonna parteibüroo sekretär professor V. Kelder rääkis distsipliini ja vastutustunde kasvatamisest. Keskkooli nõuded erinevad suuresti kõrgkooli omadest. Esmakursuslane tunneb ennast ülikoolis vabalt, sest iga päev õppima ei pea, õppejõud pole õpetaja, kes iga puudumist pärib. Siit tekib soodne pinnas edaspidisteks distsipliinirikkumisteks. Seda enam, kui teaduskondadeski on erinevad nõudmised (näiteks puudujate sissekandmine päevikusse). Printsipiaalsuse kasvatamine nõuab erakordset pingutust ka parteiorganisatsioonilt. Komsomoli parteiline juhtimine peab ulatuma komsomoligruppideni.

Edasiarendamist vajavad üliõpilaste omavalitsuse printsiibid.

Ülikooli komsomoliorganisatsiooni töö sekretär Kalle Liivi juhtimisel sai ÜLKNÜ 60. sünnipäeval ENSV Ülemnõukogu Presiidiumi aukirja. Tunnustuseni jõuti mõistagi kommunistide abiga, kes on pidevalt kommunistlikke noori suunanud ja juhtinud (komsomolikomitee asesekretär M. Pent).

Kokkuvõtte ühiskondlik-poliitilise praktika nelja-aastasest tööst tegi parteikomitee sekretäri asetäitja ideoloogiatöö alal dotsent L. Kiik. ÜPP atesteerimist on täiustatud, kuid teha tuleb seda veelgi, samuti seostada paremini leninliku arvestusega. Juhtub sedagi, et sageli hinnatakse lähemalt analüüsimata ainult «heade» või «väga heade» hinnetega.

Tänased esimese kursuse üliõpilased hakkavad tööle 1982., 1983. aastal. Et tulevikuperspektiive silmas pidada, peab praegune õppebaas kaasaegne olema, peab teadma, missugune see mõne aasta pärast on (prof. L. Päi). Ehitusprobleemidest kõneles A. Koop. Raamatukogu ehitatakse, hoidlad lähevad käiku järgmisel aastal, hoone tervikuna 1980. aastal. Raskemas olukorras on aga botaanikaaed. Selle uusi hooneid pole veel ehitama hakatud. Ülikooli väljaehitamine ei ole aga ainuüksi ülikooli enda asi. Sellest sõltub linna elu, tema kultuur ja teadus. Saabumas on ülikooli 350. aastapäev. Ülikooli ajaloo talletamisest sõna ja esemete kaudu rääkis ajalookomisjoni sekretär M. Reinfelt. Ekspositsiooni esimesed ruumid on olemas, uuest aastast asub tööle ka üks töötaja.

Sporditööks pole ülikoolis piisavalt ruume ja vahendeid, eriti kannatab selle all tippsport (parteikomitee liige dotsent A. Vaiksaar). Arusaamatusi põhjustas TRÜ võistkonna lõppjärjestuse määramine X spartakiaadil.

Viimased soodustused kaugõppijaile tehti 1959. aastal. Seepärast jääb selles õppevormis haridust omandada soovijaid väheks (V. Haamer).

Ettevõtete ja asutuste juhid, samuti hariduküsimustega tegelejad on need, kes peaksid kõrgkoolidesse mittestatsionaarselt õppijaid suunama. Praegu töötab ülikoolis 42 õppejõudu, kes ise on kaugõppeteel õppinud. Prorektor V. Haamer pidas vajalikuks rõhutada ka teaduskondade suhtumist sellesse õppevormi. Madal õppeedukus on näiteks filoloogidel. Õppeedukuse parandamiseks saavad üht-teist ära teha ka õppejõud ise.

Parteigrupiorganisaatoritele tuleks korraldada ülikoolis seminarnõupidamisi, vaja oleks ühiseid arupidamisi EPA kolleegidega (dotsent L. Eringson).

Suurendada vastutust ja nõudlikkust. Nii üliõpilase kui õppejõu suhtes. Õpetada ja kasvatada perspektiivitundega. Need olid seisukohad, mis konverentsil kõlama jäid.

Sõnavõtuga esinesid konverentsi külalised EKP Keskkomitee teaduse ja õppeasutuste osakonna juhataja E. Gretškina ja meie kõrg- ja keskerihariduse minister I. Nuut.

VARJE SOOTAK

Komsomolikroonika

31. oktoobril TRÜ komsomolikomitees:

✲ soovituse NLKP liikmeks astumiseks sai Valeri Timofejev (füüsika IV k.);

✲ NLKP liikmekandidaadiks soovitati Sirje Muldma (defektoloogia III k.) ja Aleksander Pulver (psühholoogia IV k.);

✲ ÜLKNÜ-sse astus Jevgeni Jessin (kehakultuuri IV k.);

✲ diskokavade konkurss-festivalist kõneles Raul Vatsar;

✲ ülikooli juhtivas komsomolikaadris on toimunud järgmised muudatused: arstiteaduskonnas valiti uueks komsomolisekretäriks Oleg Ševtšuk (spordimeditsiini V k.), kehakultuuriteaduskonnas Angelina Võssotšina (võimlemise kateedri õpetaja), ajalooteaduskonnas Sirje Muldma ja bioloogia-geograafiateaduskonnas Varri Väli (geograafia II k.).

✲ Leninliku Komsomoli 60. aastapäeva tähistamisest Moskvas kõneles sellest osavõtnud ELKNÜ TRÜ komitee sekretär Madis Kallion.

14. novembril TRÜ komsomolikomitees:

✲ NLKP liikmekandidaadiks astumiseks said soovituse Raivo Vare (õigust. IV k.) ja Toomas Sildmäe (kaubandusökonoomika III k.);

✲ ÜLKNÜ liikmeks võeti Anne Aben (arstit. V k.), Rebina Rooneem (ravi I k.), Mati Eivak (ravi I k.), Vahur Kuperjanov (ravi I k.) ja Ülle Roodvee (bioloogia II k.);

✲ õppe- ja teadustöö sektori juhataja asetäitjaks tööks keskkooliõpilastega valiti Hett Raidmets (ravi II k.);

✲ rahvusvahelise üliõpilaspäeva tähistamise kavast rääkis Aili Pikat;

✲ keemiaosakonna komsomolisekretäriks kinnitati Alar Külm.

Lugupeetud ajaloodoktor professor Hilda Moosberg

Tartu Riikliku Ülikooli rektoraat, ühiskondlikud organisatsioonid ja ajalooteaduskond õnnitlevad Teid kogu südamest Teie 75. sünnipäeva puhul ja soovivad palju tervist ning jõudu laiahaardelises teaduslikus ning ühiskondlikus tegevuses.

Ülikooli kollektiiv hindab kõrgelt Teie panust nõukoguliku Tartu Riikliku Ülikooli, eelkõige aga ajaloo-osakonna kujundamisel, uue kaadri kasvatamisel ning teadusliku töö organiseerimisel. Ülikooli parteiorganisatsiooni kõige staažikama liikmena olete alati aidanud kaasa meie parteitöö sisukamaks muutmisele, andes edasi ja jagades noortega oma rikkalikke elukogemusi ning mälestusi kangelaslikest revolutsiooni ning sotsialismi ülesehitamise aegadest. Jätkugu Teie viljakas töö ning tihe kontakt meie ülikooli ühiskondliku eluga ka edaspidi.

Rektoraat,
EKP TRÜ komitee,
ajalooteaduskond

ANDRES PÄRL 75

10. novembril sai 75-aastaseks loogika ja psühholoogia kateedri staažikaim õppejõud dotsent Andres Pärl. Andres Pärli viljakas õppejõuja teadlasetöö on tihedasti seotud loogika õpetamisega ülikooli mitmete erialade üliõpilastele ning samuti TRÜ ühe noorima osakonna — psühholoogiaosakonna avamisega 10 aastat tagasi.

Võib julgesti väita, et Andres Pärl on aastakümnete vältel olnud see mees, kes vabariigi õpetajatele, juristidele ja psühholoogidele on andnud esimesed teadmised klassikalisest loogikast. Aastaid on ta suure entusiasmiga täitnud loogikaõppejõu ülesandeid, kandnud omal õlul suurt loengukoormust nii päevase osakonna kui kaugõppe üliõpilaste harimisel.

Andres Pärl on täitnud aastate jooksul väga paljusid ühiskondlikke ülesandeid, ta on olnud pikka aega loogika ja psühholoogia kateedri juhataja, täitnud dekaani kohuseid. Tema nimega on tihedasti seotud psühholoogiaosakonna avamine meie ülikoolis.

Juubilari nooruslikkus on olnud paljudele tema nooremate kolleegidelegi kadestatav. Kui talv on olnud piisavalt lumerohke, võib dotsent Pärli ikka leida suusatamas, kevaditi ja sügiseti armastab ta autoga ringi liikudes nautida loodust. Oma suvemajas Otepääl saab ta toime ka kõige keerukamate töödega, mis on heaks vahelduseks õppejõu suurele ja sageli väsitavale loengukoormusele. Andres Pärl on alati olnud lähedane noortele, kutsunud pidevalt tudengeid talvel endaga koos suusatama. Ja kui viimased pole mingil põhjusel suutnud end organiseerida sellist kutset vastu võtma, pole sugugi lõplikult selge, kes on oma hingelt nooruslikum — kas hallipäine ja aastates õppejõud või äsja koolipingist tulnud üliõpilased, kes on varmad oma laiskust mitmesuguste põhjenduste taha peitma.

Inimestega suhtlemisel on juubilaril alati olnud soov oma kaasvestlejat mõista, olgu see siis tudeng või professor. Teda huvitavad alati tänapäeva noorte põhilised probleemid, mida ta oskab vaagida elukogenud mehe tasakaalukal moel.

75 — on seda vähe või palju? Sageli peetakse sellist juubelit juba vana inimese tähtpäevaks. Andres Pärli kohta seda küll väita ei saa. Ja kuigi juubilar on tänavu sügisest alates pensionär, saab tema nooruslik hing nüüd veelgi vabamalt tegelda kõigega mis huvitav. Praegu on A. Pärli poolt kunagi juhitud loogika ja psühholoogia kateedris suurem osa selliseid inimesi, kes on olnud algul A. Pärli õpilased, hiljem tema kolleegid. Kogu kateedri poolt soovime juubilarile palju õnne tema elu järjekordse verstaposti juures ning jõudu kõigis mõtetes ja tegudes.

Kolleegid
loogika ja psühholoogia kateedrist

ARTEMI VAPRA 60

A. Vapra sündis 28. oktoobril 1918 Harjumaal Sauel raudteelase pojana. Alghariduse sai ta Tapal, keskhariduse Tallinna Poeglaste Reaalgümnaasiumis. 1938. aastal astus ta Tartu ülikooli arstiteaduskonda, mille lõpetas 1944. aastal.

Üliõpilasena töötas A. Vapra 1941. aasta suvel Tallinnas Evakohospitalis arsti kohustetäitjana ning aastail 1943—1944 Tartu linna polikliinikus terapeudina. Alates 1944. aastast, pärast ülikooli lõpetamist, on A. Vapra töötanud hospitaalsisehaiguste kateedris assistendina, vanemõpetajana ja 1971. aastast dotsendina.

Kolmekümne nelja aasta vältel on dotsent A. Vapra tööpäevi täitnud loengud, seminarid, praktikumid ülikoolis, ettekanded arstide täienduskursustel, teaduslik uurimistöö ja arstide ning üliõpilaste juhendamine. Lisaks sellele populaarteaduslikud loengud, töö röntgenikabinetis, haigepalatis, polikliinikus konsultandina jne.

A. Vapra teaduslik uurimistöö on põhiliselt olnud pulmonoloogia. Ta on tegelnud ka uniravi, ateroskleroosi diagnoosimise ja ravi ning antibakteriaalse ravi probleemidega, samuti neerude anomaaliate ja rasvtõve ravi küsimustega. Eriti põhjalikult on A. Vapra uurinud ägedaid ja kroonilisi kopsupõletikke, nende kliinikat ja ravi ning vereplasma valkude muutusi hingamiselundite haiguste korral.

1963. aastal kaitses A. Vapra kandidaadiväitekirja «Krupoosse pneumoonia kliinilise kulu iseärasustest antibakteriaalsete preparaatidega ravimisel».

Praegu tegeleb juubilar eeskätt reumatoartriidi leviku, selle kliinilise vormide, dispanseerimise efektiivsuse, invaliidsuse ning letaalsuse uurimisega Tartu linnas ja rajoonis.

A. Vapra on esinenud ettekannetega rahvusvahelistel, üleliidulistel, liiduvabariikidevahelistel ning vabariiklikel konverentsidel, eriti tuntuks on ta saanud oma gerontoloogiliste ja geriaatriliste uurimistöödega. Ta on selle ala üks esimesi ja peamisi viljelejaid Eesti NSV-s.

Juubilar on avaldanud trükis üle 100 teadusliku ja üle 40 populaarteadusliku artikli. Populaarteaduslik brošüür «Enneaegne vananemine» (kaasautor H. Jänes) on pälvinud üleliidulise II preemia. A. Vapra on ka brošüüri «Liigesehaigused ja nendest hoidumine» autor.

A. Vapra on aktiivselt osa võtnud ühiskondlikust tööst. Praegu on ta Tartu Terapeutide Seltsi, ENSV Terapeutide Seltsi ja Üleliidulise Gerontoloogia ja Geriaatria Seltsi juhatuse liige. Innukalt võtab juubilar osa tsiviilkaitsetööst ühe formeeringu ülemana.

Alates 1961. aastast kuulub A. Vapra NLKP ridadesse. Ta on lõpetanud kaks korda marksismi-leninismi ülikooli.

A. Vapra on samuti agar isetegevuslane. Tema baritonaalne tenor on kõlanud paljudes Eesti NSV linnades ja rajoonides. Sportlasena harrastab eriti ujumist ja sõudmist.

Soovime juubilarile jätkuvat jõudu ja tugevat tervist edaspidises töös ja elus.

Kolleegid

Maadlemine kütmisprobleemiga

Ühel hommikul «tervitas» mind kütmata auditoorium, radiaatorid vaevalt leiged. Pärast loengu esimest poolt olid enamikul meist sõrmed kohmetunud. Toodi riidehoiust mantlid. Neli tundi (kaks loengut) samas ruumis ei mõjunud tervisele hästi: järgmisel päeval kannatas suurem osa nohu ja köha all.

Ülikoolil on 25 katlamaja 44 katlaga, ahiküttega hooneid 6 (150 ahju). Teenindavat personali peaks olema 94 inimest: keskküttekütjaid 77 (neist 15 aasta ringi), ahjukütjaid 17. Aastas kulub kütet järgmiselt: antratsiiti 2500 t, küttepuid 1800 m³, briketti 450 t, vedelkütust 727 t. Nende arvude järgi peaksid kõik auditooriumid soojad olema. Ent ometi on kütmine ülikooli juhtkonnale tõsiseks pähkliks.

Halduse prorektori asetäitja Osvald Mägi: «Katlamajade ja kütesüsteemide korrashoiuga on suuri raskusi. Kevadel tehakse küll ülevaatus ja märgitakse ära puudused, kuid tööjõu vähesuse ning tööde rohkuse tõttu jääb osa töid ikka tegemata. Kütteperioodi alustatakse osaliselt remontimata katlamajades. Ka küttesüsteemide läbipesemine jääb enamasti tegemata. Tundub, et katlamajade remont ja ekspluateerimine ei ole kõrgkoolile jõukohane. Sellega peaks tegelema eri organisatsioon, näiteks katlamajade direktsioon. Kütjate kaadri komplekteerimisega alustame septembris. Ei ole kerge leida peaaegu kaheksatkümmend inimest, sest TRÜ-s on kütjatel madalaimad palgad linnas. Seepärast oleme sunnitud tööle võtma igaühe, kes uksest sisse astub. Praegu on puudu veel kolmandik vajalikust kaadrist. Kütjate madal kvalifikatsioon omakorda põhjustab katlamajades avariisid. On palgapäevadejärgseid joomapäevi ja muidki distsipliinirikkumisi. Et paljud asuvad kütjana tööle esmakordselt ja neil ei ole vastavat kutsetunnistust, korraldab ülikool kursused. Lõpetanutest tulevad aga vähesed järgmisel aastal jälle meile tööle. Nii kordub see aastast aastasse.

Omajagu muret on küttega. Raske on kogu eraldatud fondi kätte saada. Sügisel on eriti raske briketti hankida. Kahe kuu antratsiidist jõudis väike osa kohale kolmapäeval. Vedelkütusega töötavates katlamajades (Vanemuise 46) kimbutab kütte suur veesisaldus.

Ruumide soojapidavust saab tõsta akende, rõduuste ning uste tihendamisega. Seda peaksid tegema ruumi kasutajad ise. Eriti vajalikuks pean sellist tööd ühiselamutubades, sest seal on keelatud kasutada ruumi kütmiseks elektrilisi soojendusriistu.

Lisaks kõigele tuleb meil aasta jooksul säästa vähemalt 4% küttematerjali.»

Maadlusmatš kütmisprobleemidega jätkub. Küsimust — kes keda — ei saa nii hõlpsasti lahendada. Oma jõududega siin ilmselt toime ei tulda. Muidugi ei saa ka ainult lootma jääda abile väljastpoolt. Ent normaalsed õppe- ja töötingimused olenevad katlamajade korrashoiust, personali kvalifikatsioonist ja distsipliinist ning kütuse olemasolust ja kvaliteedist.

HELVE KUIV

NLKP XXIV ja XXV kongressil formuleeriti kommunistliku ühiskonna ehitamise terviklik kompleks, mille tähistamiseks tuleb ära kasutada kõik olemasolevad jõud.

Oma panuse nende ülesannete täitmiseks kaubanduses andis TRÜ kaubanduse laboratooriumi ja majandusteaduskonna poolt 20.—21. oktoobril korraldatud vabariiklik teaduskonverents «Majandusliku analüüsi ja planeerimise meetodite täiustamine kaubanduses».

Konverentsi ettevalmistamisest ja tööst võtsid osa peale eespool mainitud korraldajate Eesti NSV Kaubandusministeerium, ETKVL, teadurid Kiievi Kaubandus- ja Majandusinstituudist, V. Kapsukase nim. ülikoolist, P. Stučka nim. ülikoolist, Lvovi Kaubandus- ja Majandusinstituudist ja Moskva Kooperatiivkaubanduse Instituudist.

Konverentsi tööst võtsid osa ka praktikud Eesti NSV Kaubandusministeeriumist ja ETKVL-ist ning neile alluvaist organisatsioonidest-ettevõtetest, teaduslikest uurimisasutustest, samuti suurel hulgal majandusteaduskonna üliõpilasi. Paljud neist üliõpilastest osalevad õppevälise teadusliku uurimistööga kaubanduse laboratooriumi lepinguliste töödes.

Konverentsi avas teadusprorektor prof. Herbert Metsa. Tervitusi ütlesid Eesti NSV Kaubandusministeeriumi Plaani-Finantsvalitsuse juhataja J. Madisson ja Vilniuse RÜ teadussektori juhataja A. Trapulionis, kes andis kaubanduse laboratooriumile üle oma sektori ja kaubandus-ökonoomika organiseerimise teadusliku uurimise laboratooriumi õnnesoovid ja tunnustuse meie laboratooriumi tööle. Need olid asetatud Vilniuse ülikooli 400. aasta juubeliks tehtud nahksete kaante vahele.

Konverentsi ettekandeid esitati plenaaristungil ja hiljem kahes sektsioonis. Ettekannete temaatika oli üsna mitmekesine, ettekanded kõrgetasemelised. Lõpuks tehti plenaaristungil kokkuvõtteid ja anti soovitusi edasiseks tööks. Olulisemad olid järgmised soovitused:

1) Balti vabariikide ülikoolide rektoraatidel luua koordineeriv nõukogu, et populariseerida teadusliku uurimistöö tulemusi ja täiustada õppeprotsessi;

2) TRÜ kaubanduse laboratooriumil jätkata uurimistöid, pöörates suuremat tähelepanu põhifondide ja töövõu efektiivsema kasutamise ning kaubanduse teeninduskultuuri tõstmise probleemidele ning süvendada matemaatiliste meetodite kasutamist uurimistöödes;

3) tugevdada sidet ja koostööd Kiievi Kaubandusökonoomika Instituudiga, Vilniuse V. Kapsukase nim. Riikliku Ülikooliga, Läti P. Stučka nim. Riikliku Ülikooliga. Selleks korraldada taolisi konverentse regulaarselt ja tihedamalt;

4) Eesti NSV Kaubandusministeeriumil kasutada laboratooriumi teadlasi konsultantidena kaubanduses esinevate kitsaskohtade lahendamiseks.

Koverentsi külalised said kingitusena TRÜ suveniirmedali ja konverentsi teesid.

Pärast konverentsi istuti külalistega õhtulauas, vaadati Tartu ajaloolisi paiku ja ehitusi.

Oma suurte organiseerimiskogemustega lõi kõik eeldused konverentsi heaks korraldamiseks TRÜ kaubanduse laboratooriumi teaduslik juhendaja, majandusteaduskonna dekaan dots. V. Krinal.

TRÜ kaubanduse laboratooriumi juhataja
ELMAR HALJASTE

Majandusteaduslik konverents

Pildil: tervituseks anti sõna Vilniuse V. Kapsukase nim. RÜ teadussektori juhatajale A. Trapulionisele.

Loomisel TRÜ matkaklubi

Sportlikku pinget ja emotsionaalset naudingut on paljudele meist pakkunud matkamine. Siiani on seda viljelnud peamiselt bioloogia-geograafiateaduskonna tudengid, kelle eestvedamisel loodi matkaklubi «Patrioot». Tudengite marsruudid on kulgenud enamasti talviti mööda lumiseid suusaradu ja mägiseid kaljuteid. Üldlevinud matkarajoonideks on saanud Koola, Lõuna-Uraal, Kaukasus. Alustati lihtsamast ja peagi jõuti matkaradadele, mis nõudsid üliõpilastelt head füüsilist ettevalmistust ja kõrgeid moraalseid tõekspidamisi (üksinda kaugele ju ei lähe!). Hakkajamad on jõudnud juba Ida- ja Lääne-Sajaanidesse, Altaisse, Kuznetski-Alatausse.

Sisukad muljed talvevaheaegadel ja suvel käidud paigust ergutavad paljusid tudengeid ja õppejõude. Senine matkade organiseerimise vorm on jäänud kitsaks, seda enam, et mägi- ja suusamatkajate kõrval on arendanud aktiivset tegevust ka veematkajad. Kehalise kasvatuse ja spordi kateeder ei ole saanud matkagruppidele alati õigeaegselt varustust hankida ja «tänu» gruppide rohkusele on nii mõnigi kord puudunud täielik ülevaade olukorrast matkahooajal. **22. novembril kell 20 toimub keemia ringauditooriumis TRÜ MATKAKLUBI asutamise koosolek. Oodatud on kõik tudengid ja õppejõud, kellel on huvi matkamise vastu. Algteadmiste puudumine pole takistuseks, õppejõududele ei tohiks selleks ka vanus olla.**

PEEP PIIRSALU

Veematkajad

Veematkasektsioon on kehalise kasvatuse ja spordi kateedri juures tegutsenud juba peaaegu aasta. Kateedrijuhataja dots. Ü. Sahva ja veematkajate asjaliku koostööna on kujunenud tarvilik materiaalne baas (13 matkasüsta jm.). Tänu veematkakoolile on aktiivi ümber koondunud hakkaja kollektiiv. Ligi 40 kuulajat, kelle hulgas peale meie üliõpilaste leidus ka vilistlasi ja EPA tudengeid, omandasid kevadtalvel iganädalastel õppustel teoreetilisi algteadmisi ning õppisid praktilistel õppustel tundma süstade ehitust ja hooldamist. Kahepäevases treeninglaagris aprillikuisel Ahja jõel õpiti süsta juhtimist. Matkakooli kroonis I raskuskategooria õppematk Salatsi jõel, kuhu instruktorite käe all jõudis ligi 30 aktiivsemat kuulajat. Omandatud kogemusi oli tarvis suvistel matkaradadel. Õpingu- või töökaaslasi kaasa võttes käidi süstadel või kummipaatidel nii paaripäevastel puhkepäevamatkadel kui ka juba sportlikeks matkadeks loetavatel I—II raskuskategooria marsruutidel Eesti ja Läti jõgedel, Novgorodi oblastis ja Karjalas. Ei matkanud mitte üksi tudengid, vaid ka ülikooli töötajad.

Sellel suvel jäid nende laeks süstaretked Koola poolsaarel kesköödpäikese all, kus IV raskuskategooria matka juhtis ajalooteaduskonna õppejõud T. Rosenberg ning III raskuskategooria matka A. Kütt teadusraamatukogust. Tublisid eestvedajaid, kes viisid endaga matkarajale kaasa töökaaslasi, leidub mitmes ülikooli allasutuses. Kokku käis ülikooli veematkajaid sel aastal väljas 18 gruppi I—IV raskuskategooriaga ning 8 gruppi puhkepäevamatkadel. Ligi 50 üliõpilast, 30 töötajat ja kümmekond vilistlast jätsid kokku enam kui 500 matkapäevaga süstadel seljataha üle 13 000 kilomeetri.

Tänu ülikooli matkajatele oli tänavune hooaeg rekordiline kogu Tartu veematkajate perele — ainuüksi raskuskategooria matkadel käis 25 matkagruppi 131 osavõtjaga. Et üliõpilased annavad näo Tartu matkaspordile, siis oli igati seadusepärane, et 12. novembril toimunud Tartu II kaugmatkajuhtide kokkutulekul olid arutusel põhiliselt üliõpilasmatkamise probleemid.

Eeloleval hooajal on kavas rohkem rõhku panna matkajate tehnilisele ettevalmistamisele ja võistlemisele. Plaanis on katsetada meil uudset süstapurjetamist. Et matkasporti peab ja saab harrastada nii tipptasemel kui ka massispordina, siis jätkab oma tööd matkakool — sel aastal II kursusena instruktoriprogrammi järgi, sest hästi organiseeritud ja massiline matkaliikumine on mõeldav vaid kogenud ja oskuslikule kaadrile tuginedes. Kuigi meie tegevust raskendab mõneti see, et tudengitest aktiiv on tartlasteks enamasti lühikest aega, on teiselt poolt ühiskondliku kaadri kasvatamine kogu vabariigi jaoks kõrgkooli üks otseseid ülesandeid.

TIIT ROSENBERG,
matkainstruktor

Taidluskonkurss

Esmakursuslaste taidluskonkursi esinemisjärjekord:

reedel, 24. novembril (kl. 19) ajalooteaduskond, arstiteaduskond, bioloogia-geograafiateaduskond, filoloogiateaduskond, füüsikaosakond;

laupäeval, 25. novembril (kl. 18) keemiaosakond, kehakultuuriteaduskond, majandusteaduskond;

pühapäeval, 26. novembril (kl. 18) matemaatikateaduskond, õigusteaduskond.

Kõikide pretensioonidega esinemisjärjekorra suhtes, samuti soovidega proove teha palume pöörduda TRÜ klubisse.

«ÖÖMUUSIKAT»

teeb 21. novembril kell 21 TRÜ aulas kammerkoor «Ellerhein».

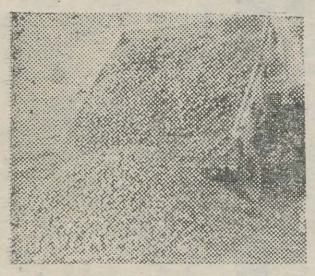

SÜGIS 1978

Kokkuvõtlikult põllutöödest

Erandlike ilmade tõttu pikenesid selle sügise põllutööd ülikoolirahval 15. oktoobrini. Seepärast ei toimunud kahe nädala jooksul õppetööd, ainult viies kursus oli osaliselt praktikal.

Töö kartuli- ja linapõldudel algas 4. septembril, kui 600 II kursuse üliõpilast sõitis Valga, Põlva, Tartu ja Jõgeva rajooni 27 majandisse ning grupp õigusteaduskonna üliõpilasi Rakvere rajooni Vinni näidissovhoosi.

Juba esimese töönädala lõpuks selgus, et põllumehe oma ramm ei käi töödest üle. Nii abistasidki nädalavahetustel esimeste ja kolmandate kursuste üliõpilased Tartu ja Põlva rajooni majandeid. Deviisi all «Iga üliõpilane vähemalt kaks puhkepäeva põllul!» tehti 9.—10. ja 16.—17. septembril 1900 tööpäeva.

21.—22. septembril suunati peaaegu kogu ülikooli pere majanditesse. 3000 üliõpilast, teenistujat ja töötajat asus tööle lisaks eespool mainitutele veel Võru ja Viljandi rajooni. Paremaks sidepidamiseks rajoonide ja majanditega (viimaste arv 120) määrati igasse piirkonda kuraator, kelle kaudu informatsioon edastati. Tartu töötajate ja õpilaste ning üliõpilaste suunamist koordineeris linna staap eesotsas Tartu Linna RSN Täitevkomitee aseesimehe R. Dontsoviga. Igal reedel peeti operatiivkoosolek, kus tehti kokkuvõte nädala töötulemustest, toodi kohe välja puudused ning anti asutuste ja ettevõtete juhatajatele konkreetsed ülesanded järgmiseks nädalaks. Ülikooli töö kohta negatiivseid arvamusi polnud, küll aga märgiti üliõpilasi ära ajakirjanduses ja mitte alati positiivselt. Paaril korral oli ajakirjanduses tegemist kontrollimata informatsiooniga. Mõnelgi puhul oli aga märkustel tõepõhi taga.

Põllumajanduse abistamise organiseerimisstaabile ülikoolis laekunud informatsiooni alusel kokkuvõtteid tehes tuleb rõhutada, et tööd tehti normaalselt. Majanditelt, õppejõududelt-kuraatoritelt ja üliõpilastelt saabunud informatsiooni alusel saab üsna tervikliku ülevaate enamikust aspektidest. Majandid märgivad oma kirjades (tõsi küll, paljud ei võtnud vaevakski ülikooli juhtkonda kirjalikult informeerida) üliõpilaste suurt abi, kuid teevad ka kriitilisi märkusi. Nii märgib Põlva rajooni Ruusa sovhoos, et «arstiteaduskonna üliõpilased eesotsas dotsent Endel Türiga tegid ära suure töö hindega «väga hea».» Õppejõud oli olnud nii oma käitumise kui ka tööga kogu grupile eeskujuks. Põllul töötati ka konstitutsiooni päeval. Üldiselt oli majandite juhtkondadega kontakt hea ning töö kulges ladusalt. Kirjades on aga ka hinnanguid «töö hinne «rahuldav»», «töötati rahuldavalt», «töödistsipliin rahuldav» (Vastseliina sovhoos, Vara sovhoos, kolhoos «Oktoobri Lipp»). On aga ka täiesti negatiivseid iseloomustusi. Nii kirjutatakse Puka sovhoosist: «Majand jäi rahanduse ja krediidi eriala III kursuse üliõpilastega täiesti rahule, kuid tõsiselt jättis soovida sama osakonna II kursuse (vene õppekeelega) suhtumine töösse.»

Hellenurme kolhoosis tegid majandusteaduskonna IV kursuse üliõpilased 80 tööpäeva (644 töötundi) ning töötasid hästi. Majand tänab tehtu eest. Sovhoos «Kommunist» märgib: «Põhiline osa üliõpilastest sai aru käesoleva aasta erakorralisusest ning tegi tööd korralikult. Üldine hinnang tööle «rahuldav».» Nii hinnati ajalooteaduskonna II kursuse üliõpilaste tööd. Nimetatud majand ei teinud kõike, et töö kulgeks tempokalt, soovida jättis suhtumine üliõpilastesse.

Tsiteerimata kõiki kirju võib kokkuvõtlikult märkida, et kõrvuti hea ja tubli töö tegijatega oli rida üliõpilasi, kelle töödistsipliin ja suhtumine ei tee ülikoolile au. Psühholoogia eriala esmakursuslane Peep Poopuu peksis traktoristi (Puhja sovhoos), sest too sõitnud põllul tema kilekotist üle. Üliõpilast on karistatud valju noomitusega. Inetult käitus grupp kehakultuuriteaduskonna üliõpilasi, kes sõitis tööle peahoone eest, aga juba keskväljakul peatati autobuss ning osa lahkus, ülejäänud läksid ära enne põllule jõudmist. Kommentaarid on vist liigsed.

Alati ei tulnud oma ülesannetega toime ka majandid. Tööjõudu ei kasutatud ära täielikult, tõsiselt jättis soovida suhtumine, ei loodud normaalseid olmetingimusi jne. Soe vesi puudus kogu tööperioodi vältel «Kalevi» kolhoosis, Tõrva sovhoosis, Valga sovhoosis, Ljahhovi-nim. kolhoosis. Voodipesu ei vahetatud Sassi-nim. sovhoosis, ainult suppi pakuti kogu aeg Härma-nim. kolhoosis. Tööle viidi lahtise veoautoga, kus polnud pinkegi, Saverna kolhoosis; vihmase ilma puhul ei organiseeritud mingit tööd «Avangardi» kolhoosis. Väike oli töötasu ka paremat põldudel (päevas 2—3 rubla) «Kommunisti» sovhoosis, keskmiseks päeva/töötasuks oli 2 rubla 56 kopikat Puka sovhoosis, kusjuures kõigi majandite keskmine moodustas 5 rubla ning parimates maksti 120—150 rubla töökuu eest. Osa majandeid andis tasuta toidu ning hoolitses igati oma abiliste eest. Mõni majand hindas abi kui täiesti muidu antud tööjõudu. Kõike eeltoodut arvestades tekitas see kibestumusi ja nördimust nii üliõpilastes kui õppejõududes ning ülikooli juhtkonnas. Informatsioon nendest faktidest on edasi antud vastavatele ametkondadele.

Ootamatult suureks paisus septembri lõpul tööde ümberorganiseerimise ajal arstitõendiga üliõpilaste arv. Näiteks 27. septembril oli arstiteaduskonnas 340, filoloogiateaduskonnas 153, ajalooteaduskonnas 71 tõendiga üliõpilast. Need arvud ei vähenenud, pigem vastupidi, sageli haigestus ka neid üliõpilasi, kes põllul töötasid. Tõsiseks probleemiks olid need üliõpilased, kelle kohta dekanaadid märkisid «andmed puuduvad» (näiteks arstiteaduskonnas 89, filoloogiateaduskonnas 35, ajalooteaduskonnas 14 jne., kokku oli 27. septembril neid 245). Omajagu segadust tekitas ka EÜE Keskstaabi liig hiline informatsioon töösuve osalisest pikendamisest.

Raske on välja tuua, kes töötas kõige paremini, kelle osas puudujäägid suuremad. Informatsiooni ei ole igalt poolt võrdsel tasemel, andmed on mõneti erinevad. Pingeritta seadmine polegi hädavajalik, sest töö, mis tehti, iseloomustab nagunii igaüht. Aastate vältel on kujunenud nii, et teaduskonnad saadavad oma üliõpilasi samadesse rajoonidesse: arstid Põlvasse, ajaloolased Valka, filoloogid Jõgevale, juristid Rakvceresse ja Valka, matemaatikud, füüsikud-keemikud Tartusse jne. Otsene side majanditega luuakse siiski alles augustikuu viimastel päevadel, sest varem ei saa planeerimisega valmis põllumajandusvalitsusedki.

Üldse töötati umbes 70 000 inimtööpäeva, neist 60 000 kartulipõllul, ülejäänud õunte korjamisel ja mujal. Kui eksperimendi korras võtta keskmiseks päevanormiks viis vakka kartuleid inimese kohta (olemasolevail andmeil 2—25), siis koguti 15 000 000 kg mugulaid, mis annaks Tartu-suurusele linnale (100 000 elanikku) peaaegu 3 aasta normi!

Lõpetuseks tahan mainida EKP Tartu Linna-, Tartu Rajooni-, Valga Rajooni-, Põlva Rajooni-, Võru Rajoonikomitee ning RSN täitevkomiteede au- ja tänukirju.

Ülikooli põllutööde abistamise staap tänab kõiki dekaane, prodekaane, ühiskondlike organisatsioonide aktiviste, õppejõude ja teenistujaid ning üliõpilasi, kelle abiga tänavune saak kokku sai.

MATI SALUNDI,
õppeosakonna juhataja

Võrtsjärve ääres

Füüsikaosakonna I kursuse esimene rühm saadeti Võrtsjärve lähedusse abistamaks Lenini-nimelist näidissovhoosi. Kahekümne päeva jooksul tuli abstraktsete asjade asemel tegelda millegi hoopis käegakatsutavamaga. Kõik said selle vajalikkusest aru ja tegid tööd korralikult, ikka meie igapäevase leivakõrvase (s. t. kartuli) nimel.

Kuidas töö, nõnda ka palk. See tuli keskmiselt 100 rubla. Kui juurde lisada, et elukohaks oli järveäärne suvila kamina ja hädapärase lauatenniselauaga, viimasel nädalal koguni televiisoriga, on rahulolu raske varjata. Rahule jäi ka sovhoosi juhtkond. Seda ütles meile peaagronoom Ülo Läänemets, kui ta saatis meid Tartusse tagasi põhitööle.

JAAN SALM,
vanemõpetaja

Läbi tuule, vee ja kartulivagude said 1978. aasta «rebastest» kuue sambaga koolitare õpilased. *Per aspera ad astra!*

Ruts

Kaugel mustade songitud vagude taga paistsid Võrumaa ümarad mäed. Ruts arvas, et see on juba Lätimaa. Mulle oli see üsna ükskõik, aga see meeldis mulle, et Ruts nii arvas. Tore oli kohata vallatut mõttesädet seal, keset ääretut kartulimaad, kus on vaid muld, kartulid ja pealetükkiv traktor selja taga. Lausa erutav oli see mõte, et kaugel silmapiiril on juba Lätimaa. Tõeliselt ilusaks tegi selle mõtte aga Rutsi lapsehääl, mis oleks nagu öelnud: «Ma olen lugenud, et seal on Lätimaa.»

Ega see rootoriga masin hingetõmbamiseks aega annagi: tuleb ja loobib põllu jälle kartulit täis. Kui on suur kartul, saab korvi ruttu täis ja vaka ka, aga vahel on kartulid nagu jõhvikad ja maa on neist valge. Ohtuks on selg kohe päris haige. Saksa rippriistadega masin on aeglasem, võtab kaks vagu korraga lahti ja paneb kartulid ilusti üksteise kõrvale maha. Nii saab küremini üles korjata ja siis jääb meil aega ka selga puhata. Ma laotan oma «telogreika» maha, et saaksime seal istuda ja selga kasti najale toetada. Hea on niimoodi istuda ja mõelda: «Näe, meil ka hing sees.»

Ruts on meie kõige väiksem tüdruk. Ma kutsun teda vahel «pisikeseks», aga see talle ei meeldi, sest nii rääkivat vaid uulitsapoisid. Kui ma aga tema käest midagi küsin: «Eks ju, pisike?», siis vastab ta alati: «Ähäh, on ju.»

Kartulit on Rutsiga hea korjata, sest vaatamata sellele, et ta väike on, on ta väga nobe. Kui ma temale seda ütlen, kiidab tema mind ka. Kahekesi jõuame oma maa rutem ära korjata, siis on meil jälle hea olla.

Kord käisime kokatädi juures talgutel. Kahe tunniga saime niisama palju kartulit, kui kahe päevaga kolhoosi põllu pealt. Ilus suur kartul oli.

Kui meid bussiga koju sõidutati, laulsime kogu tee. Mina istusin Rutsi kõrval ja mul oli lõbus tuju. Võtsin ühe käega Rutsil ümbert kinni ja surusin teda enda vastu. Tema ütles, et see olla ebaviisakas.

*

Luunjas oli tõeliselt ilus kartul. Maa oli küll märg, aga kartulit oli palju. Kaks rootoriga traktorit pandi käima, nii et tööpäev kujunes päris karmiks. Brigadir oli aga mõistlik mees ja tegi selgeks, et peab pingutama. Ja ega linnameeski nuriseda saanud — õhtuks sain viis rutsi.

*

Kohvikus pidasin küll üliviisakat distantsi, kuid sellele vaatamata õnnestus mul Rutsi suust kuulda, et Kulnoga on tal meeldiv käia, Matiga tore vestelda, Peetrist saab tema aru, Teo mõistab teda... teised nimed olid mulle võõrad. Minuga olevat hea olla. Ma arvasin vastu, et mul oleks tõepoolest hea olla, kui tema Novgorodis oleks, aga kõrvu jäi hele lapsehääl: «Ma olen lugenud, et seal on Lätimaa.»

DIN SKOL

Raamatukogutööl

Tänavune erakordne sügis tõi ka ülikooli raamatukogusse erakordselt suure abiväe: ajavahemikus 4. septembrist 13. oktoobrini oli tööl ühtekokku 144 üliõpilast, kes ühel või teisel põhjusel ei saanud abiks olla põllutöödel. See ei olnud n.-ö. püsiv kaader. Mõni üliõpilane töötas siin ainult päeva või paar, üksikud kogu eelnimetatud aja, enamik kahe nädala ringis. Seetõttu oli raamatukogurahval küllalt tegu üliõpilaste operatiivse töölerakendamisega. Kuid toime tuldi. Ja ära tehti hulk tööd. Tudengid puhastasid, korrastasid ja paigutasid ümber raamatufonde, võtsid osa kataloogi-, bibliograafia- ja infotööst ning tegid mitmeid abitöid. Tänuväärt on võõrfiloloogide töö inglise ja saksakeelsete raamatukogunduslike artiklite tõlkimisel eesti keelde.

Asjaliku töössesuhtumise ja tubli töö eest tänab raamatukogu eriti järgmisi üliõpilasi: Reet Laanistot, Ülle Jaaksoni ja Inga Lõhmust ajalooteaduskonnast, Mare Jõemetsa ja Ruth Aguraiujat bioloogia-geograafiateaduskonnast, Hannes Voolmat, Silva Pastakut, Margit Oja, Mae Vapperit, Lya Olli ja Irma Kirpu filoloogiateaduskonnast, Ester Kaidrot ja Ilme Liblikat füüsika-keemiateaduskonnast, Maie Kallamit, Tiia Tammesalu ja Kaja Orrot majandusteaduskonnast ning Ethel Amjärve, Liidia Noolt, Eve Tolki, Kalev Zimmermanni, Elmar Seppa ja Elle Kauri õigusteaduskonnast.

URVE TÕNNOV

Vagude vahel ukerdades ja mugulaid otsides igatsesid loenguid, seminare, raamatuid. Võib-olla alles põllul hoomasid põllumehe töö ränkraskust. Siiski pidasid vastu.

ÜLAR LOOLAIU fotod

INFOMIIN

Erinevalt viktoriinidest, kus kõigile küsimustele tuleb vastata peast, toimub TRÜ Teadusraamatukogu lugemissaalis Toomel 24. novembril kell 16 informiin, kus võisteldakse informatsiooni otsimise osavuses. Infoallikateks, mida võistlejatel on vaja tunda, on TRÜ TR kataloogid, üldised teatmeteosed ja bibliograafianimestikud ning TRÜ bibliograafia aastaraamatud, samuti tuleb osata leida vajalik artikkel Lenini kogutud teostest. Kõiki neid allikaid tutvustatakse I kursusel sissejuhatuses erialasse, ja kes on õppustel käinud, võivad julgesti osavõtuks registreeruda. Selleks tuleb moodustada kolmeliikmelised võistkonnad teaduskonna, kursuse või rühma esindajatest, soovi korral ka segavõistkonnad. Võistkonnad registreerida TRÜ TR bibliograafiaosakonnas Toomel 23. novembriks (kuni k. 17-ni) või telefonil 341-21/678. Erandjuhul saab registreeruda ka enne võistluse algust.

Võitjatele on auhinnaks komandeeringud mõnele ÜTÜ konverentsile NSVL Euroopa-osas omal valikul, teistele aga raamatud.

Sisseelamiseks võistlusesse ja eeltreeninguks on kasulik osa võtta nn. suure ringi võistlusest, vastates alljärgnevatele küsimustele. Vastused esitada 22. novembriks k. 12 Toome raamatukogu lugemissaali. Suure ringi võitjaid ootavad samad auhinnad mis võistkondigi. Autasustamine toimub võistkondade võistlusel.

Lisaks kirjalikele küsimustele tuleb võistkondade informiinil vastata ka peast, valides antud 4 vastusevariandist arvatava õige, ja esineda paariminutilise ettekandega antud teemal ülikooli või raamatukogu ajaloost või tänapäevast.

Võistlus on toimunud juba 1966. aastast alates igal sügisel ja leidnud endale palju sõpru. Loodame ka seekord näha nii endisi osavõtjaid kui ka uusi võistkondi esmakursuslaste hulgast.

LAINE KILK,
bibliograafiaosakonna
juhataja

Suure ringi küsimused

1. Millal toimus «Must sõda» ja kus?
2. Kes võitis 1968. aasta XIX olümpiamängudel mitmevõistluse naiste sportvõimlemises?
3. Kui lai on Saadjärv?
4. Kes kirjutas 1973. aasta alguses artikli Katrin Karismast ja kus see avaldati?
5. Milline Vladislav Vancura romaan ilmus eesti keeles 1975. aastal?
6. Mida tähendab venekeelne lühend ЯИПИ?
7. Millises töös mainib Lenin V. Majakovski luuletust «Istungite palavik»?
8. Mitu teaduste doktorit oli TRÜ matemaatikateaduskonnas 1977. aasta ja kes nad on?
9. Kuuekümnendate aastate lõpus käsitles üks üliõpilasülikooli majandustead lastest oma artiklis moe ja kasumi küsimusi. Leidke see artikkel!
10. Millal ja kus on sündinud Poola kardinal Wojtyla ning millise kõrgema õppeasutuse ta on lõpetanud?

NB! Iga küsimuse puhul ärge unustage märkimast ka täpset allikat, kust vastuse leidsite.

Kuulati IMRE SIILI

24. oktoobril kuulati NAK-is Imre Siili sooloõhtut. Küllap oli autori nimi «Krapist» ning «Edasi» ja «TRÜ» kirjandusvõistluste auhinnatööde alt mitmetele tuttav. Üllatas, et kuuldepilt ta lüürilisest kujundist rikkale proosale nii palju juurde andis. See lubab mõndagi oodata ka klubi näiteringi töös olevalt Siili-mängult.

Tunnisest kavast mõjusid teravamini kaks sel aastal valminud juttu, mis järgnenud arutelul ka enam väitlust põhjustasid. Ehk jääb ennatlikuks püüda trükis arvustada seal seni avaldamata asju, kuid mulle tundub, et neis («Mingist imest» ja «Nature morte») võib tabada teatavat murdekohta autori loomingus. Endiselt iseloomustab jutte välise pinge täielik eiramine, inimeste vahel juhtuva looritatus. Lause on endiselt raske; täis visuaalsust, paiguti impressionistlikku kirjeldust, kus loetelu rühmiti toonitatakse üht või teist meeleoluvarjundit. Sisekõne sisuks on enamasti («Miks?», «Mingist imest») lüüriline meenutus (oma läbiviiduse totaalsuses toob see meelde, kummaline küll, «Tõe ja õiguse» lavastusprintsiibi).

«Nature morte's» saavutab mälestus-mäletamine peaaegu iseseisva tegelase õigused. Kuid seal on juba tagasivaateid ja tajundeid mitte üksnes sisekõnes, vaid dialoogiski. Siin on teose toimumishetk venitatud pikaks kollaseks sarvesaiataignaks. Kui varem nägi Siil inimest läbi asjade-esemete-värvuste, siis nüüd näeb ta inimesi kõnelemas sellest, kuidas nad vaatavad asju-esemeid-värve ja alles selle kaudu neid endid. «Nature morte» rõhutatud venivus sisendab puändiootust, kus senised seosed tõstetakse uuele astmele, lugeja ‚seataks «konkreetse kuid suure» küsimuse ette. Seda ei juhtu. Samasse unisusse loodud loodus sumbubki. Ja nii on, arvan, ka suure vaikeluga.

KAJAR PRUUL

Viis päeva muusikat

«Meie diskorid istuvad nähtamatus kohas, publik näeb vaid programmi, ütles Taškendi TKI diskoklubi president D. Mirzaulukova.
E. Veldemanni foto

4.—8. novembrini toimus diskokavade konkurss-festival, mis oli pühendatud ÜLKNÜ 60. aastapäevale.

ELKNÜ TRÜ komitee asesekretär Aili Pikat: *«Diskobuum kestab meil vabariigis juba kesketläbi viis aastat ja selle ajaga on disko endale loonud juba oma stambid. On vaja korraldada üritusi, kus diskorid saaksid üksteist võrrelda ja üksteisega võistelda. Ausalt öeldes, ega me eriti palju ei teagi naaberkõrgkoolide diskoelust. Need olidki eeldused selle konkurss-festivali korraldamiseks. Et see festival oli esimene omataoliste hulgas, olid ka probleemid uuepoolsed (esimene vasikas aia taha siiski ei läinud). Olime rahul, et kutsututest saabusid pooled. Kurb oli ainult see, et meie lähimad naabrid TPI ja TPedI ei tulnud festivalist osa võtma. Loodetavasti on nad järgmisel aastal agaramad.»*

Diskokavade konkurss-festival koosnes kahest osast. Esiteks tuli esitada tervikliku sisuga kohustuslik kava (kestusega 30—40 minutit). Teiseks oli osavõtjatel vaja valmistuda 3—4 tundi kestvaks vabakavaks (soovitav tantsudisko, kuid võis olla ka mõnele ansamblile pühendatud kuulamisõhtu vms.).

TRÜ diskorite klubi president Raul Vatsar: *«Iga asja saab venitada lõpmatuseni ja limiteerimata aeg oleks olnud vesi üleotsa-tegemise veskile. 30—40 minutit on aga just niisugune aeg, mis nõuab diskorilt kava kindlat läbimõtlemist ja iga asja omale kohale panemist. Loomulikult panime rohkem rõhku kohustusliku kava hindamisele.»*

4. novembri õhtutundidel toimunud pressikonverentsil selgus, et külalisi oli saabunud Kaliningradist, Šiauliaist, Taškendist ja Odessast. Kiievist olid kohale jõudnud vaatlejad (nii nad ennast nimetasid). Eesti kõrgkoolide rohket diskoriperet esindasid ainult kaks paari (TRÜ-st ja EPA-st). Kõikide hilinemiste, loobumiste, äraütlemiste ja lausa vaikimiste kiuste said diskohelid siiski oma hääled sisse ja võlusid (või panid ka pead vangutama) nii žüriid kui ka tantsupublikut TRÜ klubis ja uues kohvikus. Kohustuslikud programmid, mis esitati kinnisele auditooriumile, seadsid silm silma vastu diskori(d) ja žürii, kuhu kuulusid MARGUS LUKK Tallinna Kunstilise Isetegevuse Majast, TRÜ klubi juhataja HEINO VARIKU ja AILI PIKAT ning RAUL VATSAR.

VÕITJAD

Diskokavade konkurss-festivali laureaatideks tunnistati ALEKSANDER VINIBERG ja Jaak UNGERSON EPA-st (peaauhind), KALININGRADI KMII DISKOKLUBI, VALEV LILLIPUU ja OLEV ULP TRÜ-st, Šiauliai «Quadro». Edasi märgiti ära Taškendi TKI diskoklubi kohustuslikku kava ja Odessa Toiduainetetööstuse Instituudi tantsudiskot.

(Järgneb)

VAHUR H. KALMRE

Pühapäev tervisele

Järjekordne tervisepühapäevak toimub 26. novembril kell 10.30 Nooruse tn. 9. Tegevust jätkub kõigile õppejõududele-teenistujatele ja nende perekonnaliikmetele nii vabas õhus kui saalis.

Majandusteaduskonna spordinõukogu

Venia legendi

Vene keele metoodika kateedri dots. kt. Tooni Kasesalu *venia legendi* loeng teemal «Monoloogkõne oskuste kujunemine» toimub 28. novembril kell 12—14 peahoone aud. 228.

**Prof. AGO KÜNNAP,
filoloogiateaduskonna
dekaan**

Esmaspäeval, 20. novembril kell 16.15 esineb peahoone aud. 228 dotsendikutse saamiseks riigi ja õiguse ajaloo kateedri dotsendi kt. Advig Kiris avaliku loenguga «Õigusliku reguleerimise mehhanismi teooria küsimusi.»

**Dots. HENGO KINGS,
õigusteaduskonna dekaan**

Kriitikaseminar

Noorte kriitikute järjekordne õppus toimub 21. ja 22. novembril kell 19 «Vanemuises».

Kas Sina oled oma parimad naljad juba paberile pannud. Satiiri- ja huumorivõistlus «TUHUU!» (vt. eelmisest lehest) ja suured auhinnad ootavad.

ENERGIASÜST

«Mürtsub trumm ja pillid hüüavad, «Kuldne Trio» alustab...» laulsid Mihkel, Mati ja Jüri. (Loe ka 1977. aasta «Noorust» nr. 7, kui tahad neist natuke rohkem teada.) Kavas olid mitmete rahvaste rahvalikud ja rahvalaulud.

Lavalt tuli siiras tahtmine veiderdada. Seda eesmärki teenisid riietus (põlvpüksid, eri värvi sukad, pikk hõlst, läikivad «kurikad») ja maneerid (ülisügavad tundelised kummardused, tegutsemine vastavalt esitatu sisule). Enamiku laulude sisuks aga oligi tundeline õhkamine. See võimaldas teksti hästi «välja mängida».

Sentimentaalmuusika rõhutatult tundeline esitus lubab arvata, et trio liikmed pilavad seda tüüpi muusika kultust.

«Kuldne Trio» jääb meelde kui grupp, kes esitab sentimentaalset ja rahvalikku muusikat tänapäevaste lisanditega. Oma dünaamilises esinemises pakuvad kolm meest lisaks lauludele nii palju teatraalset tegevust, et kogu kontsert muutub suureks näitemänguks. Seda kõike on aga tehtud mõõdutundega. Kordagi ei tundunud esitatu sisutühja ja mõttetu komejandina.

«Kuldse Trio» pakutu langes vastuvõtlikku pinda. Saalis istujad läksid esinejatega kaasa. Lõpuks plaksutasid kuulajad mitu lisapalagi välja.

Kes 27. oktoobri õhtul klubis ei olnud, jäi ilma elamusest, mis laadis osasaanuid energiasüstiga.

REET RIHVK

Maadlus

Juba kümnendat korda selgitati möödunud nädalavahetusel EPA võimlas Georg Hackenschmidti mälestusvõistluste parimad klassikalises maadluses. Neljal võistluspäeval käis jõudu mõõtmas ligi 160 matimeest üheksast liiduvabariigist ja nende seas ka kümmekond TRÜ maadlejat. Võistluste korraldus oli ladus nagu üleliidulisele turniirile kohane. Igati hästi esinesid selles suurkonkurentsis ka TRÜ üliõpilased.

Kõige parema individuaalse koha võitis meie maadlejaist KKT II k. üliõpilane Jaan Kannes II kergekeskkaalus, kus võistlust alustas 28 sportlast. Maadelnud 8 ringi, saavutas Jaan 5 võitu oma vastaste üle ja lõpetas oma esimese üleliidulise suurproovi auhinnalise III kohaga. Võidetud koht on väga tubliks saavutuseks noormehele, kes tunneb ennast kindlalt ka vabamaadluses, ja lubab oodata temalt edaspidigi häid tulemusi maadlusmatil. Samas kehakaalus võisties meilt veel 2 noormeest KKT II kursuselt — Benno Kannela tuli tugevas konkurentsis 9. kohale ja Arvo Pattak 13. kohale. A. Pattak saavutas seejuures väga hinnatava võidu Moskva meistersportlase A. Demjohhini üle. Kõrgemale kohale tulla ei võimaldanud tal 4. ringis saadud tõsine vigastus.

TRÜ maadlejatest paremuselt teisele kohale tuli KKT I k. üliõpilane Urho Juronen, kes 3 võiduga meistersportlase kandidaatide üle sai 4. koha ja täitis ka ise ühtlasi NSV Liidu meistersportlase kandidaadi nõuded. Samaga sai hakkama ka G. Lurichi nimelise stipendiumi saaja Vahur Ööpik (KKT IV k.), kes II keskkaalus võitis tubli 5. koha. Konkurentsitult võitis selles kehakaalus individuaalprogrammi alusel KKT I kursusel õppiv 1978. aasta NSV Liidu meister klassikalises maadluses Avo Talpas, kes saabus alles hiljuti esikohaga rahvusvaheliselt turniirilt Türgis.

Koha esikümnes said oma kehakaaludes veel P. Laasik (spm. II k.) ja H. Kalvi (KKT III k.). Kui esimesena märgitu 7. kohta võib pidada tema jaoks tagasihoidlikuks, siis H. Kalvi 9. koht 27 võistleja hulgas on noormehe viimase aja parim sportlik saavutus.

Samaaegselt G. Hackenschmidti mälestusvõistlustega toimusid Tallinnas Eesti NSV 1978. aasta meistrivõistlused džuudos, kus TRÜ üliõpilased saavutasid kaks Eesti NSV meistritiitlit. Järjekordse meistrinimetuse võitis Aavo Põhjala (KKT IV k.) kehakaalus kuni 86 kg ja esmakordselt jõudis nii kaugele tema kursusekaaslane Margus Käärik kehakaalus kuni 71 kg. Auhinnalise II koha saavutas meie tatamimeestest Urmas Moggom (KKT IV k.) ja III koha võitsid Ando Pehme (KKT III k.) ning Andres Põhjala (KKT II k.). Veljo Ipits (maj. IJ k.) jäi oma kehakaalus jagama 5.—6. kohta.

**TÕNU SIKKUT,
raskejõustiku ja veespordi kateedri
õpetaja**

Ujumine

Teaduskondadevahelise spartakiaadi ujumisvõistlused peetakse Tähtvere ujulas järgmiselt.

Üliõpilastele: 4. dets. kell 19.15 kõik teaduskonnad. Kavas: 100 m rinnuli, 100 m vabalt. 5. dets. kell 18.45 kõik teaduskonnad. Kavas 100 m selili, 4×50 m vabalt teateujumine.

Õppejõududele-teenistujatele: 6. dets. kell 19.15 füüsika-keemia, filoloogia, matemaatika, biol.-geogr. teaduskond ja ühiskonnateaduste kateedrid. 7. dets. kell 18.45 arstitead., KKT, õigustead., ajaloo- ja majandustead. ning kõik TRÜ allasutused.

Võistkonnad võivad välja panna piiramatult mõlemast soost individuaalvõistlejaid ja teateujumise võistkondi. Iga osavõtja võib startida kõigil kavas olevatel aladel ja teateujumises.

Ujulasse pääseb 20 minutit enne võistluste algust sellekohase arstiloa ettenäitamisel. Oma osavõtusoovi esitab iga võistleja ise vahetult enne võistluste algust vastava raja vanemkohtunikule. Soojendusujumine algab iga päev 15 min. enne võistluste algust.

**HEINO LAIDRE,
raskejõustiku ja veespordi
kateedri vanemõpetaja**

Kultuurinõukogu

Teaduskondade komsomolibüroode kultuuritöö tegijad! Kultuurinõukogu esimene koosolek on esmaspäeval, 20. novembril kell 20 klubis.

„Lutikas" ja „Kaspar"

Tartu linnas on Kalevi tänav, seal noortemaja «Sõprus», kus nooruse vaim oma esimesi võrseid kasvatab. «Sõpruse» räästa all kogub jõudu teatristuudio (endise üliõpilastrupi baasil). Trupp püüab lavale tuua *show*-etendust Majakovski «Lutika» ja Handke «Kaspari» ainetel. Etendust lavastab T. Luts. Ta on tõsiselt huvitatud teatristuudio uutest liikmetest. Tulevasi kaasvõistlejaid ootame läbirääkimistele esmaspäeval, 20. novembril kell 18 noortemajas «Sõprus».

TOIMETAJA V. SOOTAK

«Tartu Riiklik Ülikool» («Тартуский государственный университет») Orgen parткома, ректората, комитета ЛКСМ и профкома Тартуского государственного университета, г. Тарту Эстонская ССР
Hans Heidemanni nim. trükikoja trükk. Tartu, Ülikooli 17 19. III. Üksiknumbri hind 2 kop. Tellim. nr. 5042. MB-05881.

30 AASTAT SEDA AJALEHTE

Kõigi maade proletaarlased, ühinege!

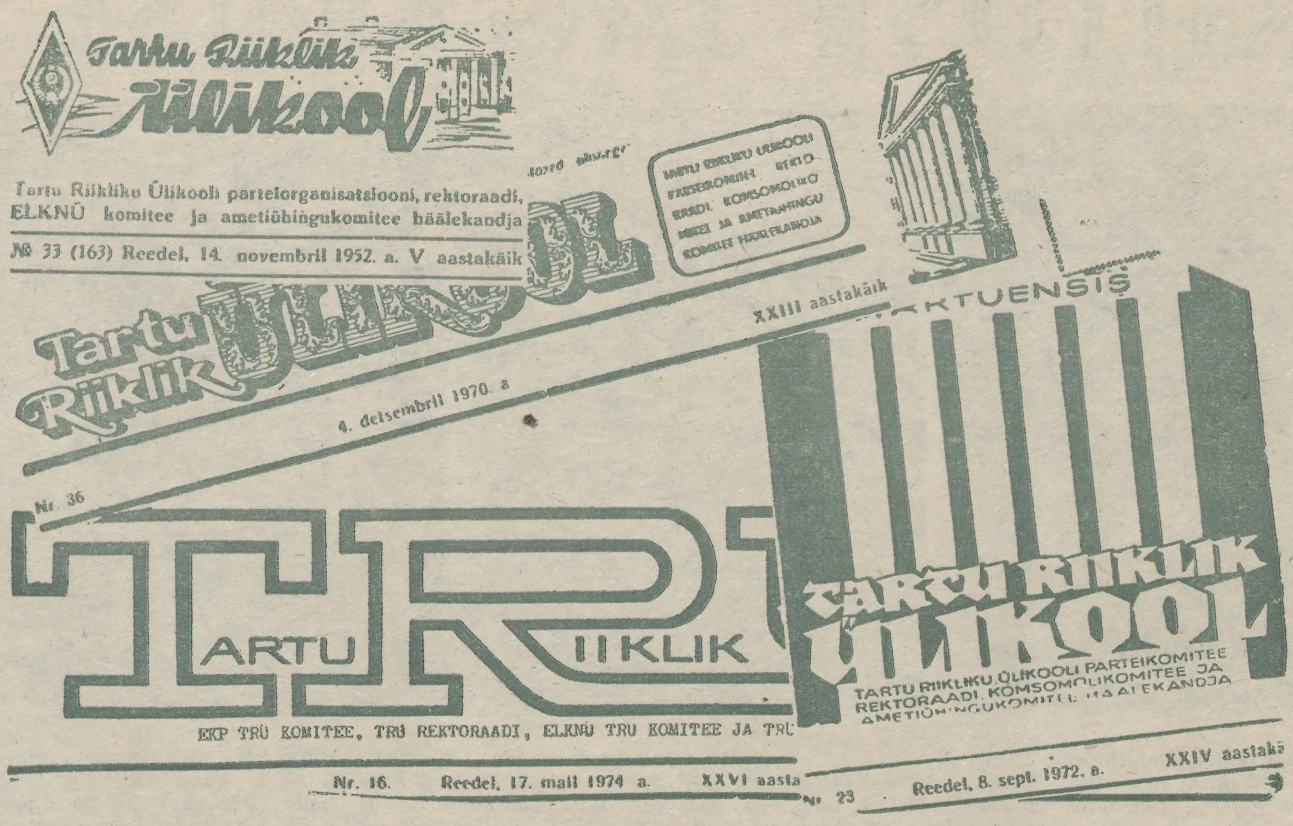

«Viigem TRÜ eesrindlikumate nõukogude ülikoolide hulka.» Nii alustas oma tervitust ajalehe «TRÜ» esimeses numbris 22. novembril 1948. aastal EK(b)P Keskkomitee sekretär N. Karotamm.

Alljärgnevalt toome ära väljavõtte EK(b)P Tartu Linna Komitee sekretäri E. Brandti tervitusest «Tähelepanuvääriv sündmus».

«Eestimaa Kommunistliku (bolševike) Partei Tartu Linna Komitee saadab TRÜ häälekandjale tema esimese numbri ilmumise puhul bolševistliku tervituse.

Kuna ülikoolil on kogu tema enam kui 300-aastase ajaloo vältel puudunud oma ajaleht, siis viimase ilmumahakkamine nõukogude võimu tingimustes on kahtlematult tähelepanuvääriv, suure poliitilise ja kultuurilise tähtsusega sündmus.

EK(b)P Tartu Linna Komitee soovib, et ülikooli häälekandja looks oma esimesest numbrist peale tiheda sideme üliõpilaste ja õppejõududega ning tugevdaks seda pidevalt, et ta võitleks energiliselt nõukogude eesrindliku teaduse arengu, üliõpilaste kõrge õppeedukuse eest, kogu ülikooli kollektiivi kasvatamise eest nõukogude patriotismi vaimus . . .

EK(b)P Tartu Linna Komitee nimel avaldan kindlat veendumust, et ajaleht «Tartu Riiklik Ülikool» tuleb toime nende ülesannetega, mis partei ja valitsus asetavad meie ajakirjanduse ette ajajärgul, mil kõik teed viivad kommunismile».

Kolmapäevane tööhommik algas telefonihelinaga. Jõudu ja jaksu soovis halduspro rektor A. Otstavel. Ikkagi lehe juubelipäev — 22. november. Ja samas saime kohe ka mõned ettepanekud, kuidas võiks ühiselamute olukorda lehes kajastada, kuidas majandusosakond selles osas abistada saab. Nii et kolmapäev oli toimetuserahvale üks tavaline tõsine tööpäev, tõsi küll, sisseastujaid ja helistamisi oli enam. Täname kõiki abilisi, neid, kes hea sõna ja uudisega meid aeg-ajalt toetavad, neid, keda lugeja nimepidi tunneb leheveergudelt. On aga hulk lugejale päris täpselt teadmata abimehi, kelleta toimetus üksipäini hakkama ei saaks.

Ühiskondlikus korras harivad kirjatükkide keelt eesti keele kateedri õppejõud dotsent Ellen Uuspõld, vanemõpetaja Asta Veski ja dotsent Reet Kasik. On toimetusepoolne töö tehtud, lähevad materjalid H. Heidemanni nim. trükikoja tsinkograafide, ladujate, küljendajate, korrektorite ja trükkijate kätte. Suur tänu vastutulelikkuse eest, sest juhtub sedagi, et mõni lugu veel neljapäeva hommikul ladumisele jõuab (kui juba küljendamine käib) või mõni foto pärast teisi klišeerimist vajab. Oleme trükikojalt alati abi leidnud. Alles siis, kui ülikooli garaaži autojuhid lehepakid peahoone ette on sõidutanud, on jälle üks ajalehenumber lõplikult valmis. Toimetuse mõneliikmeline pere tänab kolleegiumiliikmeid professor Juhan Peeglit, dotsent Jüri Anti, Tullio Ilometsa ja Eugen Tallmeistrit nõu ja abi eest. Asjatundlikke soovitusi ja praktilist abi oleme alati saanud komsomoli- ja parteikomiteelt. Toimetuse sooviks on, et koostöö oma ajalehe lugejaga veelgi tihedam oleks.

*

Ma tahtsin nimelt, et lugeja ka mõtleks selle üle, mida ta loeb, mitte aga ei libistaks silmadega üle, võttes lihtsalt teadmiseks või unustades sealsamas. Tahtsin, et ajaleht aitaks tal oma ajas selgust tuua.

*

Tunnustust väärivad need, kelle loomus ja ind on võimaldanud neil tõusta tõeliste sule r ü ü t l i t e seisusesse, kujuneda ajas kaasamõtlejaiks ja -kõnelejaiks.

*

Iseloomulik, et mida rohkem me vahetame ideaali kõiksusliku mõõdu täna ja praegu vaja minevate reeglite ja normide vastu, mida utoopilisemateks peame ütlemisi «nii võiks olla», «nii tahaks», mida sagedamini unustame end argiseikade rutiini, õigustades seda mingi «asjadele realistliku lähenemise» sildiga, seda rahulolevamad oleme sellega, mida me loeme ja millest kirjutame.

REIN VEIDEMANN

*

Uskumatu on see küll, et sellest juba kolm aastakümmet möödas on. Ometigi on see nõnda — allakirjutanu oli siis veel teise kursuse eesti filoloog ja ise algaja ajakirjanik «Postimehe» toimetuses, kui ilmus esimene pisuke neljaleheküljeline «Tartu Riiklik Ülikool». Mäletan, kuidas tollane juuraüliõpilane Olaf Utt, lehe tegelik toimetaja, tollal tihtipeale ülikooli koridori kaudu trükikotta lippas, värske revisjonitõmmis käes, prill tähtsalt läikimas. Ei ole neid aastaid lugenud, millal selle lehega ise hiljem seotud olen olnud. Puuda soola olen jõudnud küll koos hilisemate toimetajate ning sekretäridega koos ära süüa. Ning kui palju praegusi nimekaid lehemehi on siin, just selle pisikese lehe man esmakordselt erutavat trükimustalõhna hinganud, maketti pusinud, trükikojas käinud, lehti postivalmis pakkinud, ise kaastööd teinud. Sest see leht on meie žurnalistikaüliõpilastele olnud ka õppeleheks. Sügav kummardus selle eest!

Reedeti on peahoone ukse juures alati saginat ja elevust, ka tellimustest pole puudu. See näitab, et sellelsamal pisikesel lehel on teenitud populaarsust. Tahaks, et see sagin oleks veelgi suurem, see tähendab, et leht oleks veelgi sisukam. Toimetusel on alati häid plaane ja ideid, aga nende teo stegemine on ikkagi eelkõige meie eneste kätes ja peas. Palju rohkem oleks meil kaastööd vaja teaduskondadest — üliõpilastelt, õppejõududelt, teenistujatelt. On vaja informatsiooni, on vaja kõnelda probleemidest. Kriitikat on vähe, nalja on haruharva.

Nõnda siis — õnnitleme ja täname juubilari, aga sea'samas käärime käised uuteks töödeks, et tulevane leht saaks palju parem. Ajalehetööl pole ju lõppu, on ainult üks pidev edasiminek nagu elul eneselgi. Tulge vaid kaasa!

JUHAN PEEGEL

*

Ühiskondlikel alustel ilmuva ülikooli ajalehe tegemine nõudis palju ja andis palju — nõudis aega ja närvikulu, aga õpetas samal ajal tundma ilma ja inimesi, suurkooli ja siin toimuvat hoopis laiemini, kui seda nägid üksnes oma kateedri või teaduskonna kellatornist. Õpetas tundma sõnakaid mehi, kelle sõna taga oli ka tegu, aga ka selliseid, kelle lubadused jooksid üksteise järel tühja. Õpetas hindama aega, ja seda mitte ainult tundide vaid ka minutitega mõõtes. Sest kui materjalid pidid tunni pärast olema trükikojas, esikülje maketis aga haigutas paraja suurusega auk, kuhu planeeritud kirjatükk oli mingil põhjusel saabumata jäänud, siis tuli paarikümne minutiga leida sobilik teema, see vormida kirjutuseks, las'a masinal ümber lüüa ja veel kirjasoojana Kastani tänavale saata.

Aga huvitav oli see aeg. Huvitav oli näha, kuidas käsikirjad muutusid tinasteks veergudeks, veerud raudse raami vahel leheküljeks, kuidas küljendaja lausa artisti osavusega kõrvaldas naaskli abil ülemäärased sõnad ja lausejupid, kuidas keelelised toimetajad otsisid innukalt keele- ja trükivigu ja kuidas nad teinekord ei jõudnud ära imestada, kuidas mõni lausa silmatorkav aps oli ometi kõigist kontrollidest mööda lipsanud ja lehte pääsenud. Kummalisel kombel kippusid vead läbi minema just pealkirjades — ju olid need siis sedavõrd silmatorkavalt kuiundatud, et viga ei osanud enam tähele panna.

Vastutaval toimetajal kulus ühele ajalehenumbrile — alates materjali planeerimisest ja lõpetades valmis lehe lugemisega — keskelt läbi 10 täit töötundi. Aga aastas ilmus meie lehte 40 numbrit, seega igati soliidne ühiskondliku töö koormis. Tänu töö vaheldusrikkusele ja pidevale suhtlemisele inimestega huvitav ja paljugi andev koormus.

Nii et kokkuvõttes — tore aeg oli . . . nagu minevik ikka, kui seda piisava distantsi tagant vaatad.

HILLAR PALAMETS

Ülikooli peahoonesse ja lehetoimetuse ruumi on ikka nii tuttavlik ja kodune sisse astuda. Fuajees ja valvurikapis on veel endisest ajast tuttavad tädid, toimetuse trepp ja ruum ikka veel omased.

Toimetusetoas polegi nagu midagi olulist muutunud. Endiselt on seintel mõjukad ja ilmekad RÜL-i plakatid. Ühte kätt seminarka rohelised raamatukapid, teist toimetuse omad. Akna all laua peal läinudreedese lehe patakas, mille tudengid peavad panderollideks pakkima ja ära saatma. Toimetajalaua kattepaberi värvi ja sorti ei saa tänagi aimata — sellel on lademes kaastööd, maketisedelid, lehekülgede maketid, pahmakas pilte ja trükikoja saatelehed. Kõik on nii valusalt tuttav . . . On kolmapäev ja kell saab kaks. Varsti peaksid tulema käsikirju lugema Ellen Uuspõld ja Reet Kasik. Kella all vist tõmbab suitsu Juhan Peegel. Tol ajal, 1965—1971, oli küll nii. Teadmine, et maestro Peegel on majas, rahustas ja andis kindlustunde. Igasuguse mure ja küsimise puhul sai temalt toetava sõna, loomuliku ja lihtsa väljapääsu. Veel tänagi «aitäh» talle selle eest.

Minu ajal kandsid uudiseid ja probleemmõtteid toimetusse kokku . . . Nagunii ei jõua ja ei tea enam kõiki täpselt üles lugeda. Aga niipalju tagantjärele siiski — kõik, kes tulid, oli tõesti tublid, et nädadast nädalasse ja aastast aastasse — kuni ülikooli lõpetamiseni, püüdsid o m a jõudu mööda igas lehetoimetuse töös, sõnumeid ja artikleid kirjutades, fotoaparaadiga ringi käies ja tüütut tehnilist tööd tehes abiks olla. Tolleaegne pooleteistliikmeline toimetus vajas tõhusat toetust hädasti.

Mis tekitas üliõpilasperes elevust neil aegadel? KVN, uudismaal käimine, üliõpilaspäevad, valdlused *homo faber*'ist ja loengute poolt ning vastu, komsomolikonverentsid ja aktiivilaagrid, omaloomingu-veerud ja «Visarid»... Peaaegu igas lehes olid kindlalt sees ÜET, ÜTÜ, RSR-i ja RSK teated ja sõnumid.

Täna toimetab ja talitab siin ruumis Varje Sootak oma abilistega. Kõik minu läbielamused selles pisikeses toimetusetoas lubavad öelda, et töö selle ajalehega, suhtlemine suure ja mitmekihilise ülikooliperega karastab ja elukoolitab. ENE PUUSEMP

(Järg 2. lk.)

Nr. 31 Reedel, 24. novembril 1978 XXXI aastakäik

AR Fr. R. Kreutzwaldi nim. ENSV Riiklik Raamatukogu

KIITUSE JAGAMISE JÄLIL

«Kuhu kiirustad?» uurin minekule kibelevalt ülikoolikaaslaselt, arsiteaduskonna II kursuse tudengilt Lea Paeojalt.

«Jälle sa unustad, et käin ju naiskooris. Teist aastat juba! Aga täna lähen esinema. Tule vaatama!»

Läksingi.

Sellest aktusest TRÜ aulas oli eelmisel reedel tulnud osa saama suur hulk noori inimesi. Toredaks kingituseks pidupäeva rahvusvahelise üliõpilaspäeva puhul oli neile ja teistelegi tudengitele TRÜ komsomoliorganisatsioonile osaks saanud tunnustus: Eesti NSV Ülemnõukogu Presiidiumi aukiri. Selle andis Madis Kallionile üle ELKNÜ Keskkomitee esimene sekretär Indrek Toome (vt. vasakpoolset fotot).

TRÜ Akadeemiline Naiskoor oli kahe viimase aasta kontserttegevusega teeninud ELKNÜ Keskkomitee kirjandus- ja kunstipreemia laureaadi nimetuse. Tänuks tunnustuse eest kõlas naiskoorilt mitmehäälne «Me täname, täname, tänamel», sellele järgnes veel valik laule koori repertuaarist.

Nii saingi kiituse jagamisele jaole. Aga ega seda muidu jagata, rõõmsalt õhetavad näod aktusesaalis kõnelesi ka väärilisest tööst.

MATI METSMA
JÜRI LAANE fotod

30 aastat seda ajalehte

(Algus 1. lk.)

Mul ei ole palju öelda. Kui ma lõpetasin töö ülikooli ajalehe toimetuses, sulas aeg jälle tagasi üheks pangaks, mille kulumine on nähtamatu, kuid seda ähvardavam. Toimetusetööl oli asi selgem, märgid märgatavamad. See, millest eile veel oli mõtet kõnelda, ei väärinud seda täna enam — hetk oli möödas. Kui teised lehed varisevad korra aastas, siis aja lehed lausa iga päev ja nende va'ges siilus on selgesti näha seda leivanoa välgatust, mis meile väljamõõdetud jaost me oma silme all lõikab tänagi ühe viilu.

Me olime head sõbrad, meie, lehetegijad, ja tööpäeva hommik alati võimaluste tund. Me käisime oma avastuskäike tundmatute ja tuttavate käekirjade tihnikuis, pöörasime kalendrilehti ja ütlesime üksteisele: kolmapäev läks, kahju kolmapäevast, veebruar läks, kahju veebruarist, nii ilus veebruar. See aeg on nüüd ajaloos ehk kadunud päevade muuseumis. Ma ei taha siin nimetada ühtki nime, see kutsuks nimetama kümneid teisi, kes lähedased. Neist inimestest liigub veel vaevalt mõni üksik toimetuse seinte vahel, midagi head aga jääb sinna alatiseks. Mäletan nendest päevadest hea ja kerge meelega üht: päevast päeva oli võimalus vestluse või käskkirja kaudu tõdeda — igal sammul on neid, kes suudavad sinust enam, kelle valm lendab kõrgemini, kelle süda on puhtam. Kes on alati võimelised astuma endiste asemele. Ja minust sai endine.

Need olid väga õnnelikud aastad.

ASTA PÕLDMÄE

*

Töötasin meie ajalehe juures kirjandusliku kaastöölisena 1971. aasta sügisest 1973. aasta sügiseni. Vastutav toimetaja oli siis Hillar Palamets, toimetaja Asta Põldmäe. Koos tähistasime Oktoobrirevolutsiooni 55. aastapäeva, NSVL 50. aastapäeva ja lõpuks ka meie lehe enda 25. juubelit. Valmne õhkkond toimetuses oli stimuleeriv ja kaastööliste hulgas oli hulganisti andekaid inimesi — Mihkel Mutt, Martti Preem, Rein Veidemann, Rein Sander, Epp Tonka, Jüri Roosaare, Mart Ummelas, et nimetada vaid üksikuid. Püüdsime teha oma tööd loominguliselt, anda lehele välimuselt esteetiline jume ning sisus olla enam kui kroonulik kroonika, mitte ainult peegeldada, vaid ka avardada tudengkonna vaimu. Mõnikord see õnnestus (A. Põldmäe pealkirjastatud «Krabi»-leheküig, kirjanikevilistlaste leheküljed, kommentaarid rahvusvahelistele sündmustele ja noorsooliikumisele, mõnedki head tõlked esmaklassilisest kirjandusest). Kuid muidugi on ülikoolielu mitmetahuline, ja kõiki külgi peegeltasakaalus hoida, et keegi ei nuriseks, vaevalt et kunagi korda läks.

Mida toimetustöö mulle endale andis? Eeskätt kirjutamisvilumust, oskust kirjutada mitmes stiilis ja laadis (ülikooli majandusasjust kultuuriteemalise esseistikani) ja veel — heameelt sellest, et inimeste seas, kellega toimetuses tutvusin, oli nii palju neid, kes südamega võitlevad õigete asjade eest.

JÜRI TALVET

*

See on ülikoolilehele vist üpris iseloomulik, et poole kohaga korrespondent ja terve kohaga üliõpilane Raimu Hanson käis ka sel teisipäeval palavikulisena ringi — kõik head ja halvad artiklid pidid juba ammu ladumisel olema, ent ometi olid asjad jälle nii kaugel, et puudusid need kõige vajalikumad. Õnneks või õnnetuseks jäi Raimu Hansoni teele ette allakirjutanu, vabandas küll, et käsi on haige jne., aga usin korrespondent lükkas talle lausa häbematult paberi nina ette, ütles, et ülikoolileht saab kolmekümneaastaseks ja et endise korrespondendi õilis kohus on praegusel hetkel sulg kätte võtta. Mis edasi saab, see on siin kirjas.

Kõhklesin kahe võimaluse vahel: kas kirjutada teemal «Ülikoolileht — osa minu elust» või «Mina — osa ülikoolilehest?» Tagumine variant oleks kahtlemata meelitavam, kuid Raimu Hanson — viisaka inimesena ei öelnud ta otse välja — niheles: esimene lähenemisviis huvitavat lugejat rohkem. Mina ei tea täpselt, mis lugejat huvitab ja kas teda miski üldse huvitab, ütlen vaid niiviisi: poolteist aastat tööd ülikoolilehe toimetuses oli minu elu kõige põnevam aeg. (Tõsi küll, põnevaim olnuks see aeg ka siis, kui ma tuppa nr. 302 poleks kordagi sattunud.) Ülikoolilehe toimetus oli minu esimene töökoht ja paistab, et selleks jääb ta mu elu lõpuni. Olen selle üle uhke, nagu iga teine või kolmas minu asemel.

Lehte tegime tollase toimetaja, nüüd Kreutzwaldi-nimelise kirjandusmuuseumi teadussekretäri Rein Veidemanni juhtimise all. «All» ei ole muidugi eriti sobiv sõna, sest keegi meist ei olnud allasurutud. Ma ei oska öelda midagi head varasema ega halba hilisema lehe kohta, «meie» lehepäevade kohta võin aga kinnitada: kirjutasime, toimetasime ja organiseerisime hingega, nii suur kui väike meie hing ka polnud. Et mõte jõuaks alati õigeks ajaks trükikirja, pidin aeg-ajalt loengutestki loobuma — nõndaviisi sattusin ise dekanaadi musta nimekirja. Küllap on selles nimekirjas üht või teist otsapidi seisnud enam-vähem kõik ülikoolilehe tudengitest korrespondendid. Kõik nad on siinses toimetuses õppinud kirjutama muu hulgas ka ülitarku ja segaseid artikleid, lahastama kirjasaatjate nihestunud lauseid, tundma, kes on kes ja kus on mis. Kõik me oleme vähem või rohkem kordi eksinud. Näidet ei tule otsida kaugelt ega kaua. Kolmanda kursuse tudengina külastasin Läti Riiklikku Ülikooli, kirjutasin loo ning andsin selle koos fotodega käiku, s. t. avaldamiseks. Ent õnnetul kombel olin Rilas ühe tähtsa ametimehe pähe juttu ajanud hoopis teisega, pooltähtsaga. Ja nii ilmus mele ajalehes tolle teise mehe pilt ja jutt tähtsa mehe nimega, kusjuures see kahe kõrgkooli koostööd õhutav erileht jõudis ka Riiga... Peaaegu alati, kui nüüd näen professor Juhan Peeglit, meenuvad tema sõnad: «Iga fakti peab kontrollima!» (Kontrollitud andmeil ütles seda tõepoolest Juhan Peegel.)

Sääraseid valusaid kogemusi sain ülikoolilehest. Hea, et ma sain neid varakult, et ei tärganud arvamuseraasugi iseenda eksimatusest. Parem karta kui kahetseda. (Ise arvan ma siiski teisiti: parem üks kord kahetseda kui eluaeg karta.)

Kui sel tähtpäeval rääkida nüüd jälle endast, siis krlipsutaksin alla või märgiksin lihtsalt ära, et ülikoolilehe toimetus ei jäänud minu viimaseks töökohaks. Ehkki suunamiskomisjon hoolitses selle eest, et mulje ülikoolist ei jääks ülearu meeldiv, jõudsin pärast mitmeid keerdkäike sinna, kuhu ma jõudma pidin: ülikooli peahoonest teisele poole teed. Vaatan nüüd «Edasi» kaminasaali aknast välja ega mõtle enam «Per aspera ad astra» või «Mens sana in corpore sano». Eesti keeles on ka palju ilusaid sõnu ja ega ladina keele taha oma rumalust kuigi kaua saa varjata. (Aga *alma mater*'i lehte see väike targatsemine ehk isegi sobib.) Minu nüüdne tööolukord on selline, et esimese töökoha puhas õhk on saanud unistuseks: väike tööruum, kuhu me Ivi Drikkiti ja Gunnar Kuldverega kenasti ära mahume, on alatasa suitsuvinene. Ülikoolilehe toimetuses ei suitsetatud kunagi. Nii palju kaeban ma siis oma tänaste kolleegide peale.

Et juubel on ikkagi ülikooli ajalehel, olgu lõpuks kirja pandud ka mõned päevakohasemad read. Mida arvata juubilarist? Arvan seda, et meie sünnipäevalaps näeb mitte alati välja tugeva ja reipa, 30-aastase lehena; vahel on tema ilme justkui 10-, vahel 75-aastase oma. Võib-olla elab ta veel lapsepõlve mängudes ja mälestustes, võib-olla vanaduse kartustes. Oleks hästi tore, kui ta oleks sagedamini tema ise, ülikooli 30-aastane ajaleht. Muud ei arva ma midagi.

MART KADASTIK

Juubelid anatoomia kateedris

ENDLA KIIS

Läinud teisipäeval oli anatoomiakateedri perel hea meel õnnitleda ja avaldada piduliku tähtpäeva puhul lugupidamist oma tublile ja heale töökaaslasele Endla Kiisile. Ligi 25 aastat järjest on töökohustused toonud teda igal hommikul üles Toomele, suurte ja varjuliste puude keskel asuvasse majja, Vanasse Anatoomikumi.

Kateedri laborandina on ta ikka olnud hoolas ja tähelepanelik oma väikese töökollektiivi asjaajamist korraldaja ja korrashoidja, tööperes kõigile vajalik ja soovitud abiline. Mitmel suvel on ta olnud tõhus ja usaldusväärne tööjõud arstiteaduskonna vastuvõtukomisjonis. Et Endla Kiis on kõigiti meeldiv ja tähelepanelik kaaslane, nakatav ja laululembene seltskonnainimene, siis on teda peetud sobilikuks ametiühingutööle. Palju aastaid on ta olnud ametiühingu rühmaorganisaator, praegu tegutseb arstiteaduskonna ametiühingubüroo sekretärina.

Endla Kiisi igapäeva- ja ühiskonnatöö on pälvinud tunnustust ülikooli rektori, tervishoiuministri ja ametiühingu vabariikliku keskнõukogu aukirjaga. Ülikooli tööpere kauaaegse liikmena on ta väärinud ka tööveterani medali.

ARNE LEPP

Tuleval teisipäeval on anatoomia kateedris tähelepanu keskmes jällegi üks juubelit tähistav kolleeg, seekord Arne Lepp, suure staažiga kogenud pedagoog, dotsent.

Need, kes teavad ja tunnevad teda juba Mulgimaa päevilt, Viljandi keskkoolist, meenutavad, et Arne Lepp olnud tubli õppija ja muusikahuviline noormees, mänginud klassiorkestris klaverit.

Huvi inimese vastu tõi ta Tartusse, ülikooli arstiteaduskonda. Pärast TRÜ arstiteaduskonna lõpetamist 1953. aastal jäeti A. Lepp anatoomia kateedrisse assistendiks. Nii et 23 aastat elust on kulgenud tööliidus meie *alma mater*'i ja anatoomia kateedriga. Aastail 1959—1962 oli Arne Lepp Moskva I Meditsiiniinstituudi aspirant. Oma põhjalikkuse tõttu on ta kutsutud kaasautoriks mitmeile meditsiiniväljaannetele. Aspirantuuriaastail koostas ja toimetas ta koos Moskva I Meditsiiniinstituudi professori G. Satjukovaga T. Donathi raamatule «Erläiterndes anatomisches Wörterbuch» seletussõnastiku venekeelse väljaande. A. Lepp on «Inimese anatoomia» («Valgus», 1974) üks autoreid ja vastutav toimetaja.

Õppetööd teeb ta suure huviga, on mitme õppevahendi ja suure hulga originaalsete õppetabelite ja -skeemide autor. Tunamullu täiendas ta end Leningradi Pediaatria Instituudis.

Peale anatoomiaterminoloogia on teadustöös tema meelisteemaks kopsude ehituse ja ta soonte arhitektoonika küsimused, kus inimese kopsude ehituse mõistmisse selguse toomiseks on kasutanud küllalt vaeva nõudvat, ent efektiivseks osutunud võrdlev-anatoomilist meetodit. Pulmonoloogia alal on A. Lepalt ilmunud üle 20 artikli. Ta on süvenenud ka maksa veresoonte probleemidesse. Mitmed tema uurimistulemused on lahendanud paljusid vaidlusküsimusi.

Dotsent A. Lepp on uurimistegevusse haaranud kaasa ka üliõpilasi, olles aastaid anatoomiaringi juhendaja. Tõsiselt ja täpselt on dotsent A. Lepp täitnud ka mitmesuguseid ühiskondlikke ülesandeid (rühma- ja kursusejuhendaja, ametiühingubüroo liige, rahvakontrolli-, arstiteaduskonna metoodika- ja ajalookomisjoni liige jm.)

Mitmesuguste huvide ja hobide tõttu, nagu kirjandus, muusika ja malesport, on dotsent A. Lepp meeldiv ja haarav vestluskaaslane.

Kui küsida dotsent Arne Lepalt, millist muusikapala ta juubelitervituseks sooviks, siis arvatavasti saaks vastuseks: Tšaikovski VI sümfoonia.

Kolleegid.

Doris Kareva

Keegi

Talle paradiis unes ei ilmu
ega kangastu kuradeid
ta loob mängeldes uusi maailmu
ja vaevata valitseb neid

sest tema kes naerab on vaba
ja ülev on iga ta poos
ta käib omaenese rada
ka kõndides teistega koos

ja kuulab mis kõneleb lume
krudin ta sammude all
ta ärkvelolek on une
sädelev üks kristall

Kas on kirjad tulnud?

Kas on kirjad toodud?
Kas on kirju üldse saadetud?

Palju inimesi ilmas üles poodud.
Palju hullematki pealt on vaadatud.
Aastatäied alandust ja hirmu.

Kas on sellest kõigest kirjutatud?

Mina ootan armastusekirju.
Vahel harva mõte muule satub.
Aga ega see ei olnud vabandus.

Ma ei tahtnud üldse vabandada.
Kirjas seisab: kirjutamisvabadus.
Kas võib kõiki kirju avaldada?

Eve Kivipõld

Vihm

Ma murendasin muret mängumurul
ja olematut patsi plettisin.
Tuul tõusis, puhus ära murepuru.
Ja sadas, sadas. Mina vettisin.

Ma kapukad ja kleit said läbimärjaks.
Mu üle jooksid plisapärliread.
Tuul muutis värskeks kassitapupärja,
mis ehtis minu salgumaripead.

Ka päike soovis vihmavees end pesta.
Ta mulle pihku pistis terekäe.
Ma võtsin talle muinasjuttu vesta.
Ja vikerkaaresild viis üle mäe.

Raimu Hanson

Hoog ja lõpp

purpurplahvatus
purpurplahvatus
püre purustav
purpurplahvatus
vesi maaks
maa veeks
mäed tolmu
tolm tormi
tormi tormi

Tulekeeled, Linnutee ja vaikus —
vaba langemine tühja igavikku,
kus kusagil umbalas avalik
saladus
vikervärvides veikleb;
ARMASTUS ALGAB ALATI
HÄSTI.
ARMASTUSE MÕTE ON HEA.
KA LÕPP ON HEA,
SEE LÕPP ON HIRMUS.

Kaks ülast — armunud, ja laps, kes armastus

Kaks ülast leidis laps ilmsüütut,
va'get ülast
õlde puhkemas
sääl kasesalus.

Kaks ülast leidis Kevad lapse peos
ilmsüütus,
õrnas...
Igavesti muutumatus?

Jääks Suurest Sügisestki
puutumatuks
need ülased
ja igatsus
ja laps!

Kajar Pruul

Pärg

rõõsad räitsakad
plekklehtedel
tipivad ruttamata
päevade küsimus
kee või kett
tohiks anda rahu

August

päevakoer pulstub ja variseb
nüüd varakult voodi
Aleksander Grin ja Cesar Vallejo
tagakambri akna all
püüavad lutelda tasem
kumb teab rohkem
selliste juustega neide
ei luisata
enam

Üks peab olema ikka

Üks peab maailmas olema ikka,
kes teeb sinu silmile rõõmu.
Üks peab maailmas olema ikka,
kes korjab su pisaraist sõõmu.

Üks peab maailmas olema ikka,
kes naeratab sinule silma.
Üks peab maailmas olema ikka,
täna ja ilmast ilma.

„Krapp"

«ehk tudengite eneseväljendus. Hakkab nüüdsest ilmuma, kui ka Sina oma väljendused nii pildis kui sõnas II kursuse eesti filoloogi G. Lintsi vahendusel «krapile» usaldad.» Niisugune selgitus ilmus «TRÜ»-s 29. detsembril 1971. Tänane leht tõi endaga kaasa 19. säärase pealkirjaga loomingulehekülje, ja selle koostajaks oli Imre Siil (eesti fil. II k.). Esimese «Krapi» autoreid oli kuus — koos kujundaja Peeter Lukatsiga Leelo Tungal, Katre Ligi, Aivo Lõhmus, S. Rein (ehk Rein Sander) ja Rein Veidemann. Oma «eneseväljendusi» on 7 aastaga avaldanud ligi 50 autorit. Pilte on joonistanud mitu kunstnikku, peale eespool nimetatu veel Peeter Nõges, Ilmar Anvelt jt.

Nagu näha, ei ole «Krapil» juubelit, aga ta juubeldab siiski — koos 30-aastase «TRÜ»-ga. Seda enam et kirjanduse ja kunsti lehekülgi on ilmunud lehe algaastaist peale. Jälje oma loomingust on siia jätnud L. Hainsalu, T. Lehtmets, vennad Tuulikud, R. Rimmel, A. Ehin, P.-E. Rummo, A. Kaalep, H.-K. Hellat, L. Seppel, K. Kurg, A. Siig, H. Muller, M. Unt, J. Kaplinski, A. Jaaksoo, A. Põldmäe, A. Paikre, I. Luhaäär, H. Runnel, A. Alliksaar, J. Viiding jpt. Lisaks sellele on loomingulehekülgedel pakutud mitmete rahvaste vaimuvara, mida kuskilt mujalt lugeda ei saagi.

Arvan, et lugejad on kõige selle järele janutanud ja ka viimase 7 aasta jooksul «Krapi» kui krapi igakordset helamist oodanud.

(ÜKS SENTIMENT)

Sel aastal ei olnud jälle korralikku lund maha sadanud, siin-seal lebasid vaid määrdunud laigud.

Ma polnud sugugi nukker, kui seisin tee ääres ja ootasin juhuslikku autot, suured hanged kahel pool asfalti, asfaldi värvi ja veidi heledamad. Keegi ei sõitnud, peale üksiku «Ziguli» ei ilmunud kedagi tunni a'a jooksul; ja kuigi ma peatasin, võisin vaid hoomata pikkade juustega tüdrukut uue auto tagaistmel ema ja isa kuklajuukseid vahtimas mossis suuga. Oleks hea olnud sõita koos selle tüdrukuga ema-isa selja taga, aga nad ei peatanud masinat, ei vaadanudki üldse, kuigi ma ei nutnud ega naernud veel. Tuul oli külm ja lõi mu mantlihõlmad laiali, et näha minu pruune pükse pruuni kampsuniga, lumimäärdunud värvi.

Siis ei tulnud enam tund aega ühtegi autot ja ma vaatasin ainult tühja teed, mis kaks kilomeetrit eemal enne metsa käänaku tegi ja kuskile ära kadus — polnud ma ju sinnapoole sõitnud ega sealt tulnud. Minu tulekutee läks siit mäest üles.

Peale tühja tundi võtsin ma prillid eest, et vaadata uduselt maailma — selgusest väsinud silmad —, kuid oli veel halvem, sest kõik läks sompus taeva moodi ilma maa ja silmapiirita. Sellepärast ei näinudki ma autot, panin ainult mürina

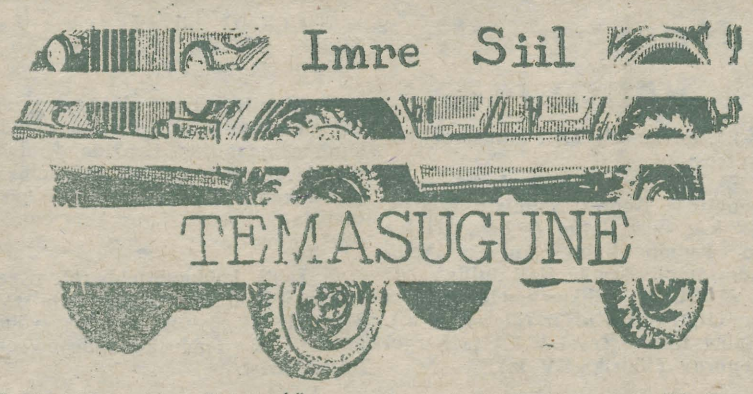

järgi prillid pähe, tõstsin käe.

Mul oli hea meel, kui nad peatasid «Willise», ehkki kakskümmend sammu eemal, kaks meest esilistmel. Ütlesin tere ja ronisin tahapoole, istusin kõvale pingile, panin jala roostesele karbile ning sõitsin.

Kõik plärises, aga oli soe ja veinilõhnane, juht oli paksuvõitu korralik mees, jõnksutas vahetevahel rooliga, tegi nalja ja ajas peenikese kõvasti naerma, pärast turtsuma-kõhima-läkastama-aevastama, too otsis portfellist pudelit, aga oli juba enne tühjaks joonud.

Küsis minult kella, ise heasüdamlikult muigvel, paks võttis gaasi maha, ütles, et ei saa kiiremini sõita — kardaan vibreerib ja paneb terve krempli võdisema, lõhub asfaldi ära ning tekitab praod talirukki põllule hullemini kui lumeta aja pakane. Agronoom oli, kolhoosi auto — sõitis ametiasjus vallatlema, noor mees, hea teenistus, korralikult riides. Kella mul polnud, sai nalja, kui mööda ütlesin, ise veel tõsise näoga nagu nunnakloostri munk, lausus paks, kahvatute pruntis huultega. Neil leidus küll kell. — ma olin kolmveerand tundi mööda öelnud — ehtne naljahammas tundus peenike, vilavate silmade ja mustade kulmudega kõrend, ei tea kui pikk, jalad ainult krõnksus kitsas orvas juhtmerägastiku juures.

Kust tuled, elumees, rääkis ta. Mul polnud midagi öelda, tegin ka nalja, ütlesin kaugelt, kuid siiski lähedalt, paks hirnus, teine muigas ja vastas terve Eino Leino luulekogumikuga: «Conceptio artis», sealtsamast «Leerituledest», «Oderma ja Kaderma», «Hümn», «Toone näitsiku laul» — kõik peast. Ma olen ka lugenud, aga ei jää meelde kohe, pole viitsimist olnud pähe taguda, kuigi oleks vaja.

Juba kolmkümmend kilomeetrit sai läbi, kuni vilavate silmadega luuletusi luges, pärast tahtis veel midagi öelda, aga paks lubas auto kinni pidada ja lund teeservalt pähe määrida luuletuste asemel, mida sajandat korda loeb, igavene persekäinud filoloog, hirnus paks, lasi siis end matsiks sõimata ja nõudis minult kohtumõistmist, aga hakkas ise üht lugu algajast. agronoomist kõnelema, kui olid olnud esimesel kursusel elu parimais aastais. Peenike toppis kõrvad kinni ning otsustas kõval häälel autost sõidu pealt välja hüpata. Siis jäid nad mõlemad vait ja lasid mul paar anekdooti rääkida — miks abielus naisi on rohkem kui abielus mehi ja lollakast rivisoldatist, kes peale õppust kaptenilt küsib: rasskažite pažaluisia, po kakomu printsipu povidlo v konfetõ vkladõvajut. Agronoom oli esimest anekdooti kuulnud, aga hirnus ikkagi kaasa, sest mul olevat hea näitlejatalent ja sugestiivne esituslaad, millega soovitas lavakunsti õppima minna. Pikk oli vait jäänud, aga kui lumelõrtsi sadama hakkas ja paks kojamehed-aknaklaasipuhastajad tööle pani, hakkas naerma, nii et habemetutt lõua otsas võnkus ja teine jälle gaasi maha pidi võtma debiilik ütlemaks. Peale seda surus pedaali põhja — tahtis masina ära lammutada — lõpuspurt enne linna jõudmist. Mõlemad rääkisid midagi kõvasti karjudes, aga taha polnud kuulda.

Linnas sõitis paks palju aeglasemalt ning ma rääkisin neile koolimuljeid, igasuguseid lugusid tuttavatest, mis aga meelde tulid; pool luuletasin juurde, pool rääkisin oma tegude nimel nagu alati. «Estonia» juures pidasime masina kinni.

Ma olin nüüd hea tuju saanud, võisin lõbusalt külla minna, toredast autosõidust rääkida. Pikk ei viitsinud oma tooli kergitada, pidin kitsast vahest läbi ronima, tõmbasin kingapaela mingi orgi otsas puruks — paks naeris jälle ja mina ka — eluröömsad poisid.

Tuhat tänu laususin niisama viisakusest. Vilavate silmadega vaatas mulle otsa ja sügas siis end.

«Minusugune,» ütles ta.

Tõmbas ukse kinni ning nad sõitsid ära. Määrdunud jälgi jäi maha, lumi ikka samasugune.

1974—1978

VIIS PÄEVA MUUSIKAT

(Algus eelmises lehes)

Esimesena võistlustulle läinud Aleksandr Tkatšov ja Vladimir Jelissejev Kaliningradi Kõrgemast Mereinseneride Instituudist pühendasid oma kava Eduard Sõrmusele.

Raul Vatsar: *Kava oli tervik'ik ja tihe. Eriti imponeeris, et oli leitud teema, mis igati sobis a'a ja kohaga (E. Sõrmus on õppinud ka Tartu ülikoolis). Hoolimata sellest, et disko ei ole loeng, sai selle kava kaudu ka üht-teist teada. Häiris aga plakatlikkus: võis aimata et programm oli koostatud spetsiaalselt žürii tarvis. Ka diskori liigne sõltuvus paberitekstist vähendas emotsionaalsust.»*

EPA diskorite Aleksander Vimbergi* ja Jaan Ungersoni kava kandis pealkirja «Kui me ei usuks inimesse?»

R. Vatsar: *«Disko on meil saavutanud juba mingi taseme, kuid kahjuks on ta sellele tasemele juba pikemaks ajaks pidama jäänud. Tuleb otsida uusi teid ja võimalusi, et anda inimestele rohkem emots'onaalseid laenguid, et panna neid rohkem mõtlema. Kõike seda o'i a'mata (vähe, aga siiski) EPA diskorite kavas. Ja see on edasiminek.»*

* Toimetus vabandab eelmisse lehte sattunud nimevea pärast.

Taškendi Kergetööstuse Instituudi diskoklubi esines programmiga «Võitlev kitarr», mis oli pühendatud Victor Jara mälestusele.

R. Vatsar: *«See oli tüüpiline näide diskost, kus ajanappuse või liialt kerge suhtumise tõttu ei pöörata hästi valitud teemale küllalt tähelepanu. Diskos on teretulnud kõik tehnilised võtted (slaidid, värvimuusika, valgusefektid jms.), mis aitavad avada teemat. Siiski on vaja see kõik kuidagi seostada ja mitte üle pakkuda. Ja ikka põrkame tehnikaga töötamise nõrga taseme vastu.»*

TRÜ diskorid Valev Liilipuu ja Olev Ulp tõstatasid küsimuse «Kas meile on vaja *rock*-muusikat?» ja püüdsid oma programmiga ka sellele vastata.

R. Vatsar: *«Kava oli hea (eriti problemaatikalt), kuid tundus, et see ei sobinud festivali tingimustesse. Ettenähtud aeg oli liialt lühike, et kõiki mõtteid välja öelda. Kava oli selle tõttu liialt kokkusurutud ja ei andnud ka lõplikku vastust tõstatatud küsimusele. Loodame, et see kava kord täiendatuna siiski kuulajani jõuab. Teema on seda väärt.»*

Šiauliai Pedagoogilise Instituudi diskoklubi «Quadro» (juht Romas Volodka) esines programmiga «Minu kodulinn — nooruse ja kuulsuse linn».

R. Vatsar: *«See kava oleks toredasti sobinud tantsudiskole eelnevaks tutvustamisprogrammiks. Kava tervikuna oli midagi tantsudisko ja probleemkava vahepealset. Kavale pani tlusa punkti Leedu estraadimuusika tutvustus.»*

KÜLALISED ENDAST JA MEIST

Romas Volodka (Šiauliai «Quadro»): *«Mul on au olla Leedu esimene diskor. Olen diskoga tegelnud juba ligi viis aastat, osalenud ka mitmel diskofestivalil (viimastena Kaliningradis ja Ivano-Frankovskis), kust liisaks kogemustele on tulnud ka laureaaditiitel. Meie diskoklubi on koostanud palju ja mitmekülgseid programme. Kõige tähtsamaks peame, et oma diskokavadesse tuua midagi rahvuslikku, midagi Leedust, Leedu muusikaelust, sest laiemalt teatakse sellest küllaltki vähe.»*

Kas on erinevusi Leedu ja Eesti diskorite vahel?

(Järg 4. lk.)

Naisvõimlemisest rütmoplastikani

ANNELIIS MOSS: 30. novembril kell 20 on klubis kohtumisõhtu rütmoplastikarühmaga (programm, küsimused-vastused). Rühma juhendaja Reet Kudu lõpetas ülikooli 1972. aastal žurnalistidiplomiga. Asustati üliõpilastrupina, kuid erinevalt enamikust ülikooli ajal tekkinud rühmitustest ei õpetanud see oma olemasolu, vaid vahetas koos juhendajaga tegutsemispaika. Miks Tallinnas jätkati?

REET KUDU: *Vastust pole, sest muusikasse puutuv välistab üldni asjaliku ja täpse nagu luulegi. Andres Ehin küsib näiteks: «mida juua mida juua/ et teravalt tunda valguse ainulaadsust/ mitme hommiku ja õhtu ainulaadset olemust/ piirjooni ja pu'd mis ei kordu/ kas juua õhku mis tulvil lehtede lõhna/ loomade lõhna lindude lõhna/ kallata kõrvadesse õhku/ ämbrite viisi toobrite viisi õhku/ kas juua õhku mis on täis puhta/ sinetava lume lõhna kauguste lõhna/ oranži õhupalli lõhna/». Me vastame iseendile: ojaa, joogem kõike seda ja joogem muusikat, kus kõik see koos. Laskem helidel voolata läbi sõrmede, käte, läbi hinge, et tabada ja sulgeda endasse vormitut esemetut helimaailma. Kes ise muusikat oma liigutustes tundnud, sellele poleks ehk sõnaseletusi vaja, sest sõna on siin mannetu.*

Paraku on muusikat ja liikumiskunstki miimesugust ning Genfi konservatooriumi professori E. Jaques-Dalcroze'i mõtted sa andlatguse muusikakasvatusest kõlavad üpris tänapäevase t. Dalcroze tunnetab muusikarütmis kehalist rütmi ja tema mee'est peaks muusikakasvatus liituma keha'se kasvatusega. Hügieenilises ja sportlikus võimlemises kasutatav muusika ei suutvat aga kulgivõrd muusikatunnetust are'dada, sest muusikat kasutatakse seal üpris pealiskaudselt. Niisama vähe pakkuvat tavaline muusikaõppus keha'e, sest liiguvad vaid sõrmed. Dalcroze kinnitab, et enne klaverisõrmitsemist peaks lapse'e õpetama muusikat, see tähendab maitset ja tunnetust. Muidu are'datakse vaid papagoi'id ja ahve mitte muusikuid ja inimesi. Professori meelest on muusika'ne kuulmine ee kõige hinge võime, sest leiduvat suurepäraselt koolitatud kõrvaga muusikuid, kes ometi muusikale sisemiselt kaasa ei ela ja seda lärelikult ei armasta. Sama ali kannatavat tantsumõistmine gi, sest mitte kõik kõrge t haritud inimese'i ei pruugi tõeliselt muusika'ist tantsu vastu võtta ja seda hoo'mata oma enesekindlaist otsustustest. Mõned balletispetsialistid suutvat seda aga veelgi vähem, sest nende maitse on rikutud sensatsiooni'istest tantsutrikkidest, kus liikumine vaid mee'elahutus. Samas arvab Dalcroze, et inimene, kes heast muusikast siirast naudingut tunneb, ei peaks seejärast punastama, kui ta pillimängu ei valda. Olulisim olevat tunne, hingeliigutus. Eks tõesti paljud meistki pole klaveriõppuse l'bi muusikale karvavõrdki lähemale jõudnud, mõni ehk jõudnud hoopis kestva vastumeelsuseni.

A. M.: *Nii et rütmoplastikarühma idee on Dalcroze'ilt?*

R. K.: *Oh ei, kaugel sellest. Kõigepealt oli tegu, see tähendab rühma esinemised. Biitmuusika vahetasid varsti välja Mozart, Beethoven, Bach, Prokofjev, Pärt. Aga et tõsise muusika kasutamine tekitas väga vastakaid arvamusi, tugevnes soov leida mõttekaaslasi. Olgu publiku hulgast või maailmakuulsuste seast, kes oma ideid muusikast ja tantsust kirja pannud. Dalcroze on üks neist. Ja tema arvamus, et muusikatunnetust arendab vaid hea muusika kuulamine, sellises muusikas liikumine, on julgustanud tõsiste helitöödega jätkama. Peale Dalcroze'i on küllalt teisigi nimesid, kes katsetama innustanud, ja selle ra alguses on loomulikult Isadora Duncan, kellest küll balletisuurus George Balanchine arvas, et too paks ameeriklanna pole eales tantsida osanud. Ja kasvõi meie Tuglas ja Semper on kirjutanud jälle üht-teist eitavat balletist ja ülistavat Duncanist. Nii et arvamusi on igal a al olnud mitmesuguseid ja kuulsuste tsiteerimisest ehk sedapuhku aitab, sest neilt leiab vaid mõtetele kinnitust, teha tuleb ikkagi ise ja omamoodi.*

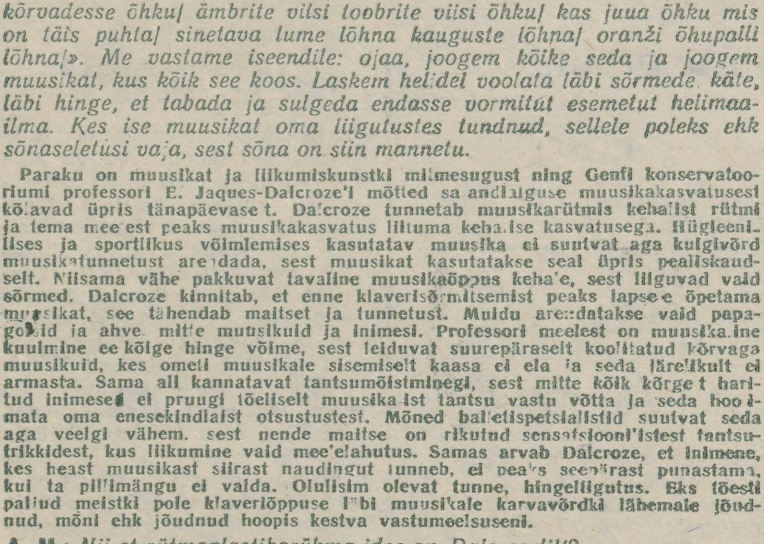

● «Olulisim olevat tunne, hingeliigutus.»
VIKTOR MENDUNENI foto

A. M.: *Need olid siis kaudsed mõttekaaslased. Aga otseselt?*

R. K.: *Peaaegu rütmoplastikarühma sünnist peale oleme seotud lauljа Reet Valgmaaga, kes esitab oma laule praeguseski programmis. Palju võlgneb rühm Peeter Einastole, kes pakkunud aina head ja huvitavat kuulata. Temalt on välja valitud Imants Kalninši rocksümfooniagi, mis Tartu üliõpilastele väga meeldis ja on samavõrd haaranud Tallinna rühma, nii et sümfoonia III ja IV osa tulevad 30. novembril uuendatud kujul taasesitusele. Ja muidugi ei saa mööda TRÜ naisvõimlemise osakonnast. Kuigi nüüdsetel esinemisõhtutel tavakohase võimlemise alnuaestajad pettuvad, oli alge seal. Kuuekümnendate aastate lõpul koondati nimelt osakonna parimad võimlejad valikrühma, et sõita esinema Helsingi Rahvusteatrisse Soome iga-aastasele võimlemispäevale. Valikrühmi on nüüd mitu ja nende etteasted tä'astel ülikooliballidel juba harjumuspäraselt menukad. Rütmoplastikaõhtute vastuvõtureeglid vormusid aga ajapikku ümber. Neid reegleid ei saa ette kirjutada, neid võib kas omaks võtta või mitte. Mulle endale meeldivaim on see, et mu ema, kes ometi põline naisvõimleja, on minuga kaasa tulnud. Eks kaasatulijaid on küll teisigi. Kohe alguspäevadel näiteks Tiina Mägi, kes tegi rühmast telefilmi «Kolm, neli ja...» Tol ajal esindas rühm veel naisvõimlemise osakonda ja tollastest kompositsioonidest ehk ainult Arvo Pärdi muusikale tehtu ennustas praegust sümfooniate kasutamist.*

A. M.: *Missugust muusikat võib õhtul kuulda peale Imants Kalninši* rocksümfoonia?

R. K.: *Õhtut alustame Arvo Pärdi «Modusega», mille on linti mängi nud ansambel «Hortus Musicus». Siis tuleb Imants Kalniņš ja õhtu teises pooles kõlab Olivier Messiaeni orelimuusika. Oheksast meditatsioonist orelile on kasutatud seitset. Minu meelest seostub Messiaeni muusikaga suurepäraselt Andres Ehini luule. Kasvõi need Ehini luulered: «Ma laman rikkas rohus,/ mul õndsalt kumiseb pea./ Kauged hääled toovad mulle toitu,/ nagu sipelgad tõid kulda/ ühele muistsele kuningale.» Aga kõigi jaoks ei pruugi need muidugi kokku minna ja võib-olla Ehini enda jaokski mitte.*

VIIS PÄEVA MUUSIKAT

(Algus 3. lk.)

R. Volodka: *«Ma ei taha muidugi esile tõsta Leedu diskoreid, aga mulle tundub, et eestlased peaksid rohkem vaeva nägema (!). Meie tahame diskode kaudu rohkem teadmisi jagada, muidu muutub disko olemasolu küsitavaks. Püüame oma programmid üles ehitada nii, et see sunniks kuula'at ainult meie mõtteid jälgima. Ja loomulikult ei tohi kuula'al-vaata'al igav olla.*

Kas mõte, et diskor peab kuulajale rusikahoobi kõhtu andma ja samas talle peeglit näitama, on õige?

R. Vatsar: *«Põhimõtteliselt küll. Diskor peab hoidma saali raudselt oma käes ja seda valitsema. Publik aga seevastu peab aitama diskorit. Publik tunduski mulle liialt külmavõitu, näis, et ta elas rohkem sissepoole kui väljapoole.»*

Dildora Mirzaulukova (Taškendi diskoklubi president): *«Esimene diskoteek loodi Taškendis neli aastat tagasi, kuid suurema ulatuse sai diskoteek kahe-kolme aasta eest. Meie instituudi diskoklubi aga eksisteerib alles poolteist aastat. Peale meie on Taškendis veel kaks diskoklubi ning meil on loodud ühtne diskokeskus (2—3 inimest igast klubist), kus ühiseid probleeme arutatakse.»*

Kas saite enda jaoks ka midagi uut sellelt festivalilt?

D. Mirzaulukova: *«Uus ja omamoodi üllatav oli Eesti diskorite esinemine. Meie programmid on koostatud nii, et publik näeb ainult kava, diskor(id) istuvad. Neid publik kas ei näe või kui näeb, siis neil ei peatu publiku pilk. Teil aga on kõik vastupidi. Teie diskoritel oli väga vaba lavaline esinemine (tantsudiskodel) ning ka kohustuslikes programmkavades lisandus muusikale ja sõnale m ä n g.»*

VAHUR H. KALMRE

Ajalooteaduskonna ametiühingukonverents

peeti oktoobri lõpul. Aruande eelmisel õppeaastal tehtust esitas büroo esimehe asetäitja kultuuri- ja ideoloogiatöö alal Tiiu Aunapuu.

Lähemalt kultuuritöö vallast. Üle mitme aasta sai teoks ajaloo- ja filoloogiateaduskonna ühine kevadpidu uues kohvikus. Elavamalt võtsid üliõpilased osa isetegevusest. Esile võib tõsta ajaloolasi ja psühholooge. Üliõpilasüritused (tudengiks löömised, nääriõhtud jt.) olid sisustatud taidlusega.

Tagasihoidlikumaks jäi kaasalöömine spordis. Tundub, et vajaka on jäänud teaduskonna spordinõukogu entusiasmist. Siiski tuleks esile tõsta NSV Liidu ajaloo kateedri õppejõudu Tiit Rosenbergi, kelle algatusel kutsuti kokku teaduskonna spordinõukogu ja kursuste spordiorganisaatorite koosolek, kuigi osavõtjate vähesuse tõttu ei andnud ka see märgatavaid tulemusi. Paremaid tagajärgi võib loota ainult siis, kui võetakse innukamalt osa massialadest (jooksukross, matk). Mõned aastad tagasi tuli teaduskonna võrkpallinaiskond ülikooli meistriks, aga läinud õppeaastal anti loobumisvõit. Ujumisvõimalust kutsekooli ujulas kasutasid paljud õppejõud ja laborandid.

Päevakorral on ka olmeprobleemid. Läinud aastal oli meie teaduskonnas 5 töötajat, kes kehtivate eeskirjade järgi kuuluvad korterisoovijate I etappi. Peale nende on 7 töötajat korterisoovijate II etapi nimekirjas. Eraldati aga ajalooteaduskonnale üks korter, mille sai A. Luuk. Teiste olukorda pole saadud parandada, sest rohkem elamispinda lihtsalt pole. Tihedad olid sidemed ühiselamu nõukoguga, mille eesotsas on A. Sarap.

Sel aastal õnnestus Käärikul korraldada puhkelaager ühiselamu tubadevahelise võistluse võitjatele ja ühiselamu aktivistidele.

Väärikalt on esinetud sotsialistlikus võistluses. TRÜ teaduskondadevahelises üliõpilaste õppetöö- ja olmealases võistluses tuli ajalooteaduskond 5. kohale. Teaduskonna kateedrite vahelise võistluse võitis loogika ja psühholoogia kateeder. Õppejõududest olid parimad prof. H. Piirimäe, dots. H. Palamets ja dots. V. Vääranen. Vastaval üleülikoolilisel võistlusel sai teaduskond II koha, loogika ja psühholoogia kateeder samuti II koha.

Murettekitavaks probleemiks oli liikmemaksude õigeaegne laekumine.

Revisjonikomisjoni aruande kandis ette L. Eringson.

Üksmeelselt tunnistati organisatsiooni töö 1977/78. õppeaastal rahuldavaks.

Uude büroosse valiti 7 liiget, revisjonikomisjon hakkab tuleval aastal tegutsema 3-liikmelisena.

Probleeme jätkub ametiühingutöös alati. Neid hakatakse lahendama büroo esimehe T. Aunapuu ja esimehe asetäitja A. Reinmaa eestvedamisel. Jõudu tööle!

KERTU TATAR

Täna kell 15

avatakse TRÜ arvutuskeskuses Liivi 2 aud. 104 ENSV TA korrespondentliikme ENSV teenelise teadlase prof. Gunnar Kangro 65. sünniaastapäevale pühendatud konverents «Algebra ja funktsionaalanalüüsi meetodid operaatorite perede uurimisel». Laupäeval kell 10 algab töö järgmistes sektsioonides: funktsiooniteooria (Vanemuise 46—137), arvutusmeetodid (Liivi 2—104) ja algebra (Vanemuise 46—136). Peale meie vabariigi teadlaste on ettekandeid tuntud matemaatikutelt Moskvast, Sverdlovskist, Habarovskist, Kišinjovist jm.

Pühapäeval 26. novembril kell 11 avatakse Raadi kalmistul prof. G. Kangro kalmul mälestuskivi, mille on kujundanud skulptor A. Rimm.

Organiseerimiskomitee

Komsomolikroonika

21. novembril TRÜ komsomolikomitees:

✲ NLKP-sse astumiseks said soovituse Andres Salmistu (kehak. IV k.), Ivar Valge (kehak. III k.) ja Kulmanni-nim. kutsekeskkooli komsomolisekretär Heli Jullis.

✲ NLKP liikmekandidaatideks soovitati Ago Kutsar (õigust. V k.), Sulev Haldre (ravi V k.) ja Sergei Jegorov (füüsika IV k.).

✲ ÜLKNÜ liikmeks võeti Eve Sildnik (füüsika IV k.) ja Katrin Paeväli (õigust. I k.).

✲ Kinnitati majandusteaduskonna komsomolibüroo otsus avaldada suuline noomitus Gražina Kreivenaitele (majandust. III k.) komsomolidokumentide lohaka hoidmise eest ja väljastada uus komsomolipilet.

✲ Tehti kokkuvõtteid rahvusvahelise üliõpilaspäeva tähistamisest. Märgiti, et üritusi toimus vähe, puudu jäi teaduskondadepoolsest initsiatiivist.

Uut teatmekirjandust Toomel

Agricola, C., Agricola, E. Wörter und Gegenwörter. Antonyme der deutschen Sprache. Leipzig, 1977. 280 lk. S sa-73.

Aul, J. Zooloogia võõrsõnade leksikon. Tallinn, 1978. 192 lk. 21 T — 83.

Leksikoni on valitud oskussõnu kõigi zooloogiliste distsipliinide, samuti meditsiini valdkonnast. Leksikon on mõeldud laiale tarvitajaskonnale — bioloogidele, arstidele, zootehnikutele, veterinaaridele, bioloogiaõpetajatele jt.

Beyer, H. Handbuch der Mikroskopie. Berlin, 1977. 495 lk. 18 T — 30.

Käsiraamatu teine, rikka'ikult illustreeritud väljaanne annab ülevaate mikroskoopia arengust läbi aegade.

Prancés, F. A. Cervantes. Dissionario manual lengua espanola. La Habana, s. a. 932 lk. S his — 2.

Grosses Fremdwörterbuch. Leipzig. 1977. 824 lk. S sa-72.

Lexikon der Mathematik. Leipzig. 624 lk. 17 T — 58.

Lexikon fremdsprachiger Schriftsteller. Band I. A — G. Leipzig, 1977. 652 lk. 12 Bio-107.

Matemaatika oskussõnastik. Tallinn, 1978. 199 lk. 17 S — 31.

Eesti-vene-inglise-saksakeelne sõnastik esitab umbes 4500 matemaatikaalast terminit.

Nõukogude Eesti raamat 1966—1970. Koondnimestik. Tallinn, 1978. 750 lk. Bi (ee) — 3.

Klubis

Teaduskondadevaheline esmakursuslaste taidluskonkurss.

Reedel, 24. novembril kell 18 filoloogiat., ajaloot., arstit., bioloogia-geograafia- ja füüsika-keemiateaduskond.

Laupäeval, 25. novembril kell 19 kehakultuurit. ja majandusteaduskond. DISKO.

Pühapäeval, 26. novembril kell 19 matemaatika- ja õigusteaduskond. DISKO.

SOTSIOLOOGIAKONGRESSILT

Esmaspäeval, 27. novembril jagavad ühiskonnateaduste majas aud. 212 muljeid IX ülemaailmselt sotsioloogiakongressilt Upsalas prof. H. Metsa, dotsendid P. Kenkmann, E. Tiit, M. Lauristin ja ENSV TA sotsioloogiaosakonna juhataja M. Titma.

Oodatud kõik asjahuvilised!

ÜTÜ psühhiaatriaringi

koosolek toimub 30. novembril kell 18 psühhoneuroloogiahaigla auditooriumis. Päevakorras: kliinilised skaalad psühhiaatrias (E. Leesment, III k.) ja haige demonstratsioon (T. Tandre, V k.).

Ringi juhatus

Orienteerumishuvilised!

Nõukogude Liidu vanima iseseisva orienteerumissektsiooni aastakoosolek toimub kolmapäeval, 29. novembril kell 20 Kingissepa 19 võimlas ruumis 302. Autasustatakse parimaid, valitakse sektsiooni uus juhatus, arutatakse varustuse jaotamise ja edasise tegevuse plaane.

Huvilistel on võimalik osa võtta TRÜ lahtistest võistlustest suundorienteerumise radade planeerimises. Jõuprooviks kasutatakse Kääriku värvikaarti. Informatsiooni ning materjali saamiseks pöörduda suusaspordi kateedrisse (Kingissepa 19, II korrus). Planeeritud rajad tuleb esitada konkursile 26. detsembriks samasse paika. Tulemused avaldatakse järgmise aasta märtsi lõpuks.

VANA KOHVIKU RÕDUSAALIS

Esmaspäeval, 27. novembril kell 19 kohvikklubiõhtu «Kas tunned huvi?» Avaõhtul külas kosmeetik ja juuksur. Pääsmed klubi kantseleis reedel kell 15—18.

ÜTÜ neuroloogiaringi

koosolek toimub neljapäeval, 30. novembril kell 18 neuroloogiakliiniku auditooriumis.

Päevakorras: ajuinsuldi ägeda staadiumi tabeldiagnostikast (T. Tiimus 6. k.), haige demonstratsioon (K. Brems 5. k.).

Leitud

naiste käekell. Küsida Vanemuise 46 riidehoiust.

NB!

Kõiki neid, kes on toimetusest toimetuse teadmata või teadmisel kasutada võtnud ajalehe «TRÜ» mõne aastakäigukomplekti, palutakse need kohe tagasi tuua.

TOIMETAJA V. SOOTAK

«Тарту Рийклик Юликоол» («Тартуский государственный университет») Орган парткома, ректората, комитета ЛКСМ и профкома Тартуского государственного университета, г. Тарту Эстонская ССР

Hans Heidemanni nim. trükikoja trükk. Tartu, Ülikooli 17 19. III. Oksiknumbrid hind 2 kop. Tellim. nr. 5191. MB-05890.

Kontrolleksemplar

AR Fr. R. Kreutzwaldi nim. ENSV Riiklik Raamatukogu

KÕIGI MAADE PROLETAARLASED, ÜHINEGE!

tartu riiklik ülikool

TRÜ

EKP TRÜ komitee, TRÜ rektoraadi, ELKNÜ TRÜ komitee ja TRÜ ametiühingukomitee häälekandja

Nr. 32 Reedel, 1. detsembril 1978 XXXI aastakäik

60 AASTAT EESTI TÖÖRAHVA KOMMUUNI SÜNNIST

PILGUGA TULEVIKKU

29. novembril möödus 60 aastat suveräänse sotsialistliku riigi — Eesti Töörahva Kommuuni sünnist. Kommuuni kogu eksisteerimise vältel kestis sõda. Iga sammutäis kommuuni maad tuli relvaga kätte võita ja seda kaitsta. Seepärast on eriti hinnatav kommuuni tegevus loova ülesehitustöö valdkondades. Üllatavalt palju jõuti lühikese ajaga korda saata sotsialistliku ühiskonna piirjoonte kujundamisel. Napid kogemused ei võimaldanud kõike alati teha õigesti. Kuid ühte võib kindlalt väita — olgu tegu majanduslike või sotsiaalpoliitiliste ümberkujundustega — alati tehti kõike tulevikku ning iga kommuuni kodaniku huve arvestades ja silmas pidades.

Kommuuni juhtorganid pöörasid palju tähelepanu kultuuri ja hariduse küsimustele. 5. detsembril ilmunud ETK Nõukogu teadaandes rõhutati materiaalsete ja kultuuriväärtuste hoolika säilitamise vajadust. «Need varad, mida meie vaprad seltsimehed punaseväelased nüüd oma verega töörahvale võidavad, on tuhandeaastase töörahva kultuuri töövili, mille kaotus, rikkumine, purustamine ja laialikandmine meid säherdusse kitsikusse seab, millest me ainult suure ja pikaldase ülesehitava töö läbi suudaksime välja pääseda,» märgiti teadaandes. Samas kavandati mõisahoonete edasise kasutamise võimalusi: «Meie mahutame oma lapsed endistesse herrasmajadesse kooli, seame neile sinna armsad sõbralikud ühiseluruumid, söögi-, lugemis- ja töötoad sisse, paneme täiskasvanutele toime näitlikud põllumeestekursused, teaduslikud ettelugemised, kohalikud muuseumid, kunstinäitused jne.»

Kõige laialdasemalt organiseeriti kultuurivarade kaitset Tartus, kus oli palju peremeheta jäänud raamatu- ja kunstikogusid. ETK Nõukogu volitustel töötas Tartus kommuuni kunsti- ja kultuuriajalooliste kogude hoidja ning korraldajana kunstnik J. Koort.

Kommuuni tähelepanu alt ei jäänud kõrvale ka hariduse, sealhulgas kõrgema hariduse korraldamise probleemid. 14. märtsil 1919 otsustas ETK Nõukogu Petrogradis avada Eesti Töörahva Ülikooli, mis pidi olema «Kõrgem Kommuuna teadusliku töö ja õpetuse asutus». Ülikool pidi koosnema kahest osast — polütehnikumist ja pedagoogiumist. Praktiliselt hakkas tööle siiski vaid pedagoogiumi osakond. 1920. aastal reorganiseeriti see õppeasutus Eesti Pedagoogiliseks Instituudiks ja 1925. aastal Eesti Pedagoogiliseks Tehnikumiks. 1936. aastaks oli selle seinte vahel ette valmistatud NSV Liidus töötavate eesti õppekeelega koolide jaoks juba 200 pedagoogi.

Revolutsiooniliikumise tõusulainel tekkinud nõukogude võim Eestis ei suutnud kauaks püsima jääda. Liiga tugevaks osutusid kontrrevolutsiooni jõud. Mälestus kommuunist, tema mehistest võitlejatest, kommuuni õppetunnid, jäljed tehtud tööst on aga elanud eredalt läbi kuue aastakümne.

JÜRI ANT

EKP TRÜ komitees

27. novembri istungil andis **TRÜ metoodikanõukogu tööst** ülevaate selle esimees õppeprorektor prof. U. Palm. Nõukogu juhib ja koordineerib kogu ülikoolis tehtavat metoodikatööd. Tööplaanid koostatakse iga viisaastaku algul, neisse lülitatakse ka vahepeal esilekerkivad aktuaalsed küsimused. Ühe põhiprobleemina tegeldi õppeprotsessi tehnifitseerimisega, praegu on käsil üliõpilaste iseseisva töö individualiseerimise (õppekirjanduse normeerimine) küsimused. Nõukogu töövormideks on regionaalsed, vabariiklikud, üleliidulised ja teaduskondades toimuvad konverentsid. Tehakse ettevalmistusi jaanuaris peetavaks üleülikooliliseks konverentsiks «Õppekirjanduse osatähtsus üliõpilase iseseisvas töös». Peale konverentside peetakse töökoosolekuid igal semestril, samuti toimuvad metoodikanõukogu büroo koosolekud. Nõukogu tööplaani on võetud ka pedagoogide ettevalmistamise arutamine.

Komsomolikomitee kasvatustöö korraldusest ühiselamuis kõneles komsomolikomitee sekretär M. Kallion. Möödunud õppeaastal kaotati komsomolikomitees olmesektor, ühiselamuküsimustega hakkas tegelema ideoloogiasektor. Korraldati mitu reidi, arutati nähtut. Reorganiseerimine ei toonud paraku kaasa olukorra paranemist. Olmesektor tuleb taastada. Komsomolikomitee peab hakkama uuesti kinnitama ka ühiselamunõukogude esimehi nagu varem. Sõnavõtjad E. Hirvlaane, L. Klik, E. Türi, H. Kabur, J. Huik jt. nentisid, et praegu ei ole ühiselamuis tunda komsomoli juhtivat kätt. Peale administratsiooni ei vastuta otseselt keegi ühiselamuis toimuva eest. Reidide tulemused tuleb vastavasse raamatusse kanda, karistada korrarikkujaid ja funktsionääre, kes oma ülesandeid täitnud pole. Peeti vajalikuks palgalise valve sisseseadmist kogu ööpäevaks.

Matemaatikateaduskonna õppe- ja kasvatustöö olukorda tutvustas parteibüroo sekretär dotsent K. Soonets. Rohkem on pööratud tähelepanu õppedistsipliini kontrollile, on koostatud «akendeta» tunniplaanid. Sõnavõtjad tõid eeskujuks matemaatikute näitagitatsiooni Vanemuise tn. 46 õppehoones. Vähe on arutatud õppetöö tulemusi kursustel ja rühmades. Paljudel üliõpilastel puudub pideva töö harjumus. Remonti vajavad mitmed ruumid, on vaja kaasaegselt tehnifitseeritud õpperuume. Parteikomitee sekretär A. Kiris märkis, et nõrgaks on jäänud partei- ja komsomoliorganisatsiooni koostöö, vähe on üliõpilaskommuniste.

Arutusel olnud küsimuste kohta võeti vastu otsused.

Parteikomitee arutas **ajalehe parteilise juhtimise küsimust,** silmas pidades artiklit «Kõrgkooli ajaleht ja parteikomitee» ajakirja «Eesti Kommunist» novembrikuu numbris. Ajalehe «TRÜ» töö parandamiseks on kavandamisel vastav abinõude plaan.

Istungil võeti NLKP liikmekandidaatideks ajalooteaduskonna üliõpilased Sirje Muldma ja Aleksander Pulver, õigusteaduskonnast Ago Kutsar ja Raivo Vare, kehakultuuriteaduskonnast Paavo Russak, füüsikaosakonnast Sergei Jegorov ning majandusteaduskonnast Toomas Sildmäe. NLKP liikmeks kinnitati Andres Salmistu ja Ivar Valge kehakultuuriteaduskonnast, Valeri Timofejev füüsikaosakonnast ja kevadel matemaatikateaduskonna lõpetanud Heli Jullis.

Komsomolikroonika

✲ NLKP liikmeks astumiseks said soovituse Ants Lõhmus (spordimed. V k.) ja Mart Kull (ravi IV k.).

✲ NLKP liikmekandidaadiks soovitati Katrin Lendok (eesti fil. V k.).

✲ ÜLKNÜ-sse astus Ulvi Merilo (farm. I k.).

✲ Esmakursuslaste taidluskonkursist kõneles A. Salmistu.

✲ Õppesektori tööst keskkooliõpilastega rääkisid S. Nazarenko ja H. Raidmets.

✲ Teaduskonna komsomolibüroo tööst kursuste komsomoliaktiiviga kõnelesid matemaatikateaduskonna komsomolisekretär S. Päivil ja bioloogia-geograafiateaduskonna sekretär V. Väli. Soovitati korraldada teaduskondade komsomoliaktiivi seminarlaagreid.

✲ Olümpiagiidide ettevalmistamisest rääkis R. Viks.

Tudengiteaduse tähtpäev

Ülikooli sisse saanud, pakutakse sulle nii palju huvitavat, et raske on valida, kuhu lülituda. Teiste seas kutsub ka ÜTÜ. Esmakursuslane seisab algul vaata et lõhkise küna ees: missuguses ÜTÜ ringis või sektsioonis siis lõpuks kaasa lüüa? Valitud eriala on esialgu rohkem kui tuttav, pole esimese kursuse tudengil ka veel seda oma probleemi, millele ÜTÜ-s lahendust püüda leiab. Siiski on lõpuks valik tehtud ja käsi üliõpilasteadusele antud. Siit tee algabki. Nii on ülikoolis juba 30 aastat üliõpilasteadust ÜTÜ organisatsiooni all tehtud.

Ülemöödunud reedel tähistasime seda juubelit. Kell kümme algas aulas **üliõpilaskonverents.** Avasõnad lausus teadusprorektor Herbert Metsa. Ta tõi sõnavõtus välja ÜTÜ peamised ülesanded: hoida õppeprotsess tänapäeva teaduse tasemel, tõmmata üliõpilasi kaasa teadusse, tugevdada kõrgkoolidevahelisi teadussidemeid.

Avaettekande pidas õigusteaduskonna üliõpilane Peeter Järvelaid, kes kõneles Nõukogude põhiseaduste ajaloost. Seejärel räägiti ÜTÜ ajaloost. Andra Eesmaa ja Siiri Toomik tutvustasid vastavalt ÜTÜ ajaloo- ja ÜTÜ eesti keele ringi. Rahandusdistsipliinide uurimisest TRÜ-s pidas ettekande Andrus Lipstok. Sergei Nazarenko pajatas slaidide abil teadustöö arengust arstiteaduskonnas. TRÜ ÜTÜ välissidemeid tutvustas Anu Uuspõld.

Et ülikooli ajaleht on ÜTÜ ringide ajalugu juba tutvustanud, siis vaid mõned väljavõtted ettekannetest.

ÜTÜ eesti keele ringi ajaloost (teadaolevail andmeil ülikoolis vanim ring omataoliste seas). Alus pandi 1945. aastal.

○ 1951. aastani kaksikalluvus: Emakeele Seltsile andis ring aru kalendriaasta, ÜTÜ-le õppeaasta järgi.

○ Algusaastail pidi ringi liikmeks astuda soovija tegema läbi katseaja ja esinema ettekandega.

○ 1960. aastatel algas intensiivne uurimistöö soome-ugri keelte alal. Toimusid soome-ugri õhtute sarjad.

○ Ring on alati sekkunud aktuaalsetesse keeleprobleemidesse, uurinud keeletarvitust üliõpilaste hulgas. Käiakse ekspeditsioonidel ja murderetkedel. Kogutud materjal on teaduslikult väga väärtuslik.

Lühikokkuvõte ka meditsiinitudengite teadustegevusest.

○ Arstiteaduskonna ÜTÜ eellugu ulatub 19. sajandi algusesse.

○ Vanimad ringid on farmaatsia-, kirurgia-, ja patoloogilise anatoomia ring.

(Järg 2. lk.)

Lehekülgi ülikooli komsomoli ajaloost

ÜLKNÜ 60

JOHANNES KALITS
(Algus «TRÜ-s» nr. 27 ja 28)

TRÜ II komsomolikonverents tuli kokku 31. oktoobril ja 1. novembril 1953. Aruande esitas komitee sekretär A. Käärik. Konverentsist võttis osa ELKNÜ Tartu Linnakomitee esimene sekretär V. Väljas. Konverents oli kriitikarohke, tehti isegi ettepanek tunnustada töö mitterahuldavaks. Küllap põhjustas seda asjaolu, et võeti mõõtu eelneva komitee tegevuse järgi. Komitee tööd mõjutas sekretäri mitmekordne vahetus. Edu saavutasid põhiliselt need sektorid, kelle juhid olid juba varem komitee töös kogemusi saanud aktivistid (J. Lott, D. Pirson jt.).

Uueks sekretäriks valiti B. Hiire, sekretäri asetäitjaks organisatsioonilise töö alal L. Šišov, ideoloogiatöö alal T. Loit.

Eelmise komitee töövõlg ning eelseisvad uued ülesanded kujundasid II konverentsi otsuse. Esikohale jäi endiselt õppetöö. Marksismi-leninismi omandamisel oli töövormide osatähtsuse hindamisel toimunud möningane nihe. Kui varem olid esiplaanil seminarid, siis nüüd rõhutati vajadust sügavamalt tundma õppida algallikaid. Endiselt aktuaalseks jäi töö esmakursuslastega.

Poliitilises kasvatustöös oli olulisel kohal internatsionalismi ja rahvaste sõpruse kasvatamine. Peeti vajalikuks tugevdada kontakte eesti ja vene rahvusest üliõpilaste vahel. Arvati, et ka ajaleht võiks ositi ilmuda vene keeles. Möödunud aruandlusperioodil ilmunud 20 seinalehte peeti väheseks.

Konkretiseerus komsomoli parteiline juhtimine. 1953. aasta detsembris arutas parteibüroo komsomolisekretäri B. Hiire aruannet seoses õppetööga.

1954. aasta aprillis kuulati parteibürool komsomolisekretäri asetäitja T. Loidi aruannet poliitkasvatusliku töö olukorrast. Arutlus läks aga üle päevakorras ettenähtud piiride ning haaras nii organisatsioonilist kui ka õppetööd. Parteibüroo asus seisukohale, et igas akadeemilises grupis oleks ka oma komsomoligrupp.

Parteiorganisatsiooni aruande- ja valimiskoosolek andis hinnangu ka komsomoliorganisatsiooni juhtimisele. Kuigi komsomolitööle oli suunatud 10 kommunisti, ei andnud töö paranemine oodatud tulemusi. Parteikomitee sekretäriks valiti J. Kalits, kes ise viis aastat tagasi oli olnud ülikooli komsomolisekretär. Temale olid ülikooli komsomolitöö nii tugevad kui ka nõrgad küljed hästi tuttavad.

TRÜ komsomoliorganisatsioon püüdis II konverentsi otsuste elluviimisel kinni pidada konverentsi poolt antud suunast, kuid õppetöö parandamiseks kavandatu jäi organisatsiooniliselt vähe kindlustatuks. Komitee koosolekutel arutati tunduvalt enam ideoloogilise kasvatustöö küsimusi. Rohkem kandusid õppetöö küsimused algorganisatsioonide üritustesse. Nii korraldati matemaatika-loodusteaduskonnas sisukas koosolek «Geograafide ettevalmistamisest osakonnas», kus kommunistlikud noored tegid rohkesti asjalikke ettepanekuid õppetöö korraldamiseks. Küsimused õppedistsipliinist, ühiskonnateaduste õpetamisest, vene keele õppimise taseme parandamisest — kõigi nendega tegeldi komsomoligruppides. Võrreldes eelneva aastaga tõusis ainult väga headele hinnetele õppinud üliõpilaste arv. Selliseid üliõpilasi oli 1954. aastal 156. Ideelis-poliitilise kasvatustöö suunamisel üliõpilaste seas võiks eelkõige mainida osavõttu NLKP 1953. aasta septembripleenumi tutvustamiseks läbiviidud üritusi. Kui 1954. aasta märtsis tehti esialgseid kokkuvõtteid, oli lektorite grupp pidanud 70 loengut septembripleenumi materjalide kohta. Õigusteaduskonnas organiseeriti vastav temaatiline konverents. 1954. aasta esimesel poolel esitati üle kahesaja loengu. 1954. aasta sügiseks kuulus lektorite gruppi 51 lektorit.

Ideoloogilise kasvatustöö pideva vormina väljakujunenud poliitvestlused (poliitinformatsioonid) säilitasid oma organisatsiooni — vestlesid õppejõud, osavõtu kindlustasid komsomoliorganisatsioonid. Kui koomeel arutati ideoloogilise kasvatustöö küsimusi, siis enamikul juhtudel puudutati ka poliitvestlusi. Nii näiteks 5. märtsil 1954 toimunud komitee koosolekul arutati ideoloogilise kasvatustöö küsimusi geoloogia IV kursusel.

Taidlusolümpiaadide paremaks õnnestumiseks aitas kaasa komsomolikomiteepoolne olümpiaadi juhendi kinnitamine. 1954. aastal ühendati taidlusolümpiaadi ettevalmistamise kontroll klubi juhataja tegevusaruande kuulamisega komiteel 22. märtsil 1954. Olümpiaadi organiseerimise eest vastutas K. Luts. Et ülikoolil vastavad ruumid puudusid, siis pidi näidendite ülevaatus toimuma «Vanemuises», taidlusprogrammiga õhtud ametiühingute kultuurihoones. Teistest suurematest kultuuriüritustest oli organiseerimisvastutus komsomolikomiteel lõpetajate aktuste osas. 1954. aastal alustas komsomolikomitee vahendusel ilmumist satiirileht «Poks».

Organisatsioonilises töös hakati komsomoli juhtiva osa kindlustamiseks kaadrit veelgi laialdasemalt kinnitama komitee istungeil. Nii kinnitati komsomolikomitee poolt ametisse ühiselamuvanemad, ajalehe «Tartu Riiklik Ülikool» komsomolielu osakonna juhatajaks E. Maasik. Komsomoliridade kasvu kindlustamiseks kuulati osakondade ja teaduskondade büroode aruandeid tööst mittekommunistlike noortega. Kuigi ülikoolis vastuvõtt eelneva aastaga võrreldes kahanes, suurenes kommunistlike noorte arv sisseastunute hulgas. Kommunistlikke noori oli 1954. aasta oktoobris 1541. Erilise tähelepanu objektiks kujunesid 1954. aastal komsomoligrupid. Kasvas ju nende arv 1953. aastaga võrreldes 50 võrra. 1954. aasta oktoobriks oli gruppe 139. Esinedes 1953. aasta detsembris ELKNÜ Tartu linna VII konverentsil oli ülikooli komsomolisekretär B. Hiire peamisena ülikoolis rõhutanud just komsomoligruppide tööd. Ka ülikooli komsomoliorganisatsiooni III konverentsil oli gruppide töö üheks keskseks küsimuseks.

(Järgneb.)

Ministri käskkiri

ENSV KKEH Ministeeriumi aukirja said eeskujuliku töö eest seoses 60. sünnipäevaga dotsent Artemi VAPRA, vaneminsener Johannes LAIDNA ja vanempreparaator Endla KIIS; 50. sünnipäeva puhul professor Herbert LIGI ning dotsendid Arne LEPP, Erich KUKK ja Anton KIVIK.

VII üleliidulisel ühiskonnateaduste alasel üliõpilastööde konkursil laureaatideks tulnud üliõpilaste tööde eduka juhendamise eest anti aukiri professor R. BLUM-RUSSAKULE ja vanemõpetaja Ljudmila JATSALE.

Põllumajandustööde eduka organiseerimise eest autasustati aukirjaga dotsente Jaan PIKKA ja Endel TÜRIT, assistente Nadežda IVANOVAT ja Jüri LINKBERGI ning õppeosakonna juhatajat Mati SALUNDIT.

Oktoobrirevolutsiooni 61. aastapäeva puhul avaldati kiitust eduka töö ja aktiivse ühiskondliku tegevuse eest vanemõpetajaile Olev SAKSALE ja Osvald ALLIKASELE, riidehoidja Elfriede RATTUSELE, metoodik Anu SAARELE, insener Väino VASELE ja valvur Alma KALLASELE.

Aktiivse osavõtu eest rahvusvahelise sümpoosioni ettevalmistamisel avaldati kiitust vene keele metoodika kateedri vanemõpetajale Heli PAKILE.

Kauaaegse kohusetundliku töö eest avaldati tänu ravimtaimede labori töölisele Alice PÄRLINILE.

Rektor õnnitles

60. sünnipäeval vanemõpetaja Heino TIDRIKSAART, vanempreparaator Endla KIISI ja müürsepp Endel TERNAT ning 50. sünnipäeval professor Herbert LIGI ja dotsent Anton KIVIKUT.

Rektori käskkiri

Seoses pensionile jäämisega tänati eeskujuliku töö eest ning sooviti tugevat tervist Leonhard KÄNGRULE ja Anna SELEZNJOVALE.

Autojuht Edgar LEPIKULE avaldati kiitust eeskujuliku õppeedukuse eest kaugõppekeskkoolis.

Kehakultuuriteaduskonna 50. aastapäevale pühendatud ürituste eduka läbiviimise eest said käskkirjaga kiita Atko VIRU, Valter LENK, Jaan LOKO, Evald MÄEPALU, Helmut VALGMAA, Linda JAANSON, Heino TIDRIKSAAR ja Enn UIGA.

Arstiteaduskonna päeva eduka organiseerimise eest avaldas rektor kiitust õppejõududele AKIVO LENZNERILE, AILI PAJULE, EDVITAR LEIBURILE, VIRVE KASELE, KARL KULLILE, vanemlaborantidele SILVIA MÄNNISTELE ja LUULE PHILIPSILE, vanempreparaator FELIKS VALGELE, vanemteadur AAVO MIKELSAARELE, vaneminsener MARET LAASPERELE, preparaator SILVI POSKALE ning üliõpilastele MIHHAIL GUSILE, TIIT MERENILE, TÕNIS VARDJALE, LIA HANSONILE, ANTS KIVISELJALE, RAIT LABOTKINILE, LAURI GUSTAVSONILE ja MARE TETSMANILE.

Venia legendi

Eripedagoogika kateedri dotsendi kt. Karl KÄRLEPI venia legendi loeng «Kirjutamis- ja lugemisoskuse kujundamise lingvistilis-psühholoogilised alused» toimub 5. detsembril kell 12.15 Tiigi 78 aud. 204.

ALLAN LIIM,
ajalooteaduskonna dekaan

Pedagoogika ja metoodika kateedri dots. kt. Kalju SAKSA *venia legendi* loeng teemal «Õpetajate kvalifikatsiooni tõstmine» toimub 8. detsembril kell 8—10 peahoone aud. 2.

ARVED LUTS,
ajalooteaduskonna dekaani kt.

Jaapani õhtu

korraldab teisipäeval, 5. detsembril kell 19.30 ÜTÜ orientalistikaring keemiahoone ringauditooriumis.

Kavas on ettekanded Jaapani ajaloost ja kultuurist (teatrist, näidatakse dokumentaalfilmi, esitatakse katkendeid Jaapani teatritekstidest, kuulatakse muusikat).

Osavõtt vaba.

Viies, üleliiduline

21.—23. novembril toimus Tallinnas hotelli «Viru» konverentsisaalis järjekordne, arvult juba viies **elektrokeemia-alane sümpoosion «Elektriline kaksikkiht ja adsorptsioon tahketel elektroodidel».** Nii selle kui ka varasema nelja samateemalise sümpoosioni organiseerijad olid TRÜ elektrokeemia laboratoorium ja anorgaanilise keemia kateeder.

Sümpoosioni avas Eesti NSV kõrg- ja keskerihariduse minister I. Nuut. Pikema sissejuhatava ettekandega esines Moskva RÜ elektrokeemia kateedri juhataja professor B. Damaskin. Tartu elektrokeemikute ettekannetest pälvis kõige suuremat huvi prof. U. Palmi ulatuslik ülevaade tema juhtimisel tehtud uurimustest elektrilise kaksikkihi ja adsorptsiooninähtuste kohta vismuti monokristall-elektroodi erinevatel tahkudel. See on üks esimesi sellelaadseid põhjalikke uurimusi maailmas. Ühtekokku oli sümpoosionist osavõtjaid 120 ringis. Saabunud olid Nõukogude Liidu tuntuimad elektrokeemikud Moskvast, Leningradist, Kiievist, Novosibirskist, Alma-Atast, Riiast, Vladivostokist, Kaasanist ja teistest meie maa suurematest teaduskeskustest.

Seekordset sümpoosioni võib lugeda juba juubelisümpoosioniks. Möödus ju tänavu kümme aastat esimesest Tartu elektrokeemikute korraldatud sümpoosionist Käärikul, millest oli arvukalt osavõtjaid ka väljastpoolt meie vabariiki. Esimese sümpoosioni edukus andis hoogu ja enesekindlust ka järgmiste kokkutulekute organiseerimiseks 1970. aastal Käärikul, 1972. aastal Tõrvas, 1975. aastal uuesti Käärikul ja nüüd Tallinnas. Viimased kaks neist olid juba ametlikult üleliidulised.

Tartu elektrokeemikute korraldatud sümpoosionid on muutunud üleliiduliselt hinnatavateks kui olulisemaid teoreetilisi elektrokeemia alaseid kokkutulekuid NSV Liidus . On ju neil arutatud alati kõige aktuaalsemaid, fundamentaalsemaid elektrokeemia küsimusi elektrilise kaksikkihi, adsorptsiooni ja elektroodprotsesside kineetika valdkonnas. Osavõtjate hulgas on olnud enamik selle ala väljapaistvaimaid spetsialiste üle Nõukogude Liidu. Niisuguste kõrgetasemeliste üleliidulise tähtsusega sümpoosionide korraldamine on suureks auks ja tunnustuseks Tartu elektrokeemikute teaduslikele saavutustele. Siinkohal sobib meenutada hiljuti surnud NSV Liidu väljapaistvaima elektrokeemiku akadeemik A. Frumkini sõnu neljandal sümpoosionil: Tartu on kujunenud fundamentaalsete elektrokeemia-alaste uuringute üheks arvestatavaimaks keskuseks Nõukogude Liidus.

Faaside piirpinnal tekkiva elektrilise kaksikkihi ehituse ja adsorptsiooniprotsesside üksikasjalisem tundmaõppimine võimaldab lahendada rea elektrokeemia olulisi rakenduslikke probleeme. Kõige tähtsamatest tuleks vahest nimetada metallide korrosioonikaitse tõhustamist (huvipakkuva vahemärkusena võiks siia lisada, et praegu hävib iga aastaga korrosiooni tõttu üks viiendik kogu maailma musta metalli, s. o. raua, malmi ja terase toodangust) ja keemiliste vooluallikate, nende seas nn. kütuselementide omaduste parandamist ja võimsuse suurendamist. Elektrokeemia fundamentaalprobleemide lahendamine annab võtme ka niisuguste praktilise tähtsusega suundade arendamiseks nagu mitmesuguste orgaaniliste ainete elektrosüntees, elektrokeemiliste gaasianalüsaatorite väljatöötamine (seda valdkonda on oluliselt arendatud Tartu ülikoolis), heterogeense katalüüsi paljud rakendusalad jm.

Sümpoosionil tehtud kokkuvõttes rõhutati fundamentaaluuringute suurt teoreetilist ja praktilist tähtsust ning otsustati korraldada järgmine sümpoosion 1981. aastal.

LEMBI TAMM

*

Sümpoosioni eduka korraldamise eest avaldati ENSV KKEH Ministeeriumi käskkirjaga tänu U. PALMILE ja V. PASTILE ning rektori käskkirjaga R. PULLERITSULE, H. KEISILE, J. TAMMELE, T. TENNOLE, T. ERLICHILE, K. BERGMANNILE, E.-M. KASELE, J. EHRLICHILE, L. TAMMELE, M. SALVELE, M. MOLDAULE, A. ALUMAALE, T. SILGULE, A. TÜÜRILE, K. ANNILE, T. PÜTTSEPALE, P. VARESELE, E. JÜRIADOLE, A. NAGELILE, N. PALTUSSOVALE, M. VÄÄRTNÕULE, U. PASTILE.

Tudengiteaduse tähtpäev

(Algus 1. lk.)

O Praegu töötab 24 ringi. Ringide tegevus ongi töö põhialus. Töövormideks töökoosolekud, ringidevahelised sümpoosionid, väljasõidud, populaarteaduslik tegevus ja eriala propageerimine abiturientidele.

O Olulisel kohal on olnud ühe ringi piiridest ülekasvanud üritused. ÜTÜ algaastail pandi erilist rõhku seesuguste ettevõtmiste populaarteaduslikule küljele.

O Viimase 15 aasta jooksul on meedikutele ikka tulnud mõni üleliidulise konkursi laureaadi medal.

Olulisem ÜTÜ sidemeist vennasvabariikide kõrgkoolidega.

O Vahemik 1949—1953 oli sidemete loomise aeg teiste kõrgkoolidega. Siis vahetati kirja teel kogemusi ÜTÜ töö mitmete lõikude organiseerimise vallas. Suuremad probleemid on peagi lahendatud ja väiksematega tullakse ise toime.

O Esimesed külalised olid ÜTÜ III konverentsil 1949. aastal Petrozavodski ülikoolist.

O 1955. aastast toimuvad Balti liiduvabariikide ja Valgevene üliõpilaste ühised teaduskonverentsid.

Andmed on liiga lünklikud, et anda ülevaadet kõikide ringide sidemeist. Siit kerkib küsimus ja probleem: kas me ei pööra liiga vähe tähelepanu ÜTÜ ajaloo jäädvustamisele? Kuid ÜTÜ ajalugu ülikooli ajaloo ühe osana on seda väärt.

Pärast lõunat algas aulas **aktus.** Põhiettekande pidas ülikooli ÜTÜ nõukogu aseesimees vanemõpetaja Vello Peedimaa. Ta tutvustas kogu ülikooli ÜTÜ ajalugu ja saavutusi ning soovis, et ÜTÜ säde meis tugevneks. Praegu tegutseb ligi 80 ringis üle 90 protsendi tudengeist. See näitab, et ÜTÜ on igati tugev ja arvestatav organisatsioon.

Sõna sai TRÜ ÜTÜ nõukogu esimene esimees Heiti Kadastik. Ettekandes tõi ta välja esimese tööaasta iseärasused:

1) kogu organiseerimistöö ringide asutamisel ja juhendajate värbamisel oli tudengite teha; 2) algul astuti ringidesse konjunktuuriarvestustega (eriti neisse, kus ained oli eksamit oodata) ja ringe vahetati seetõttu palju; 3) arstiteaduskonna ringidesse kuulujad (eriti kliiniliste distsipliinide ringide liikmed) pidasid endale kohustuseks praktikat kliinikus. H. Kadastik toonitas, et tänapäevalgi peaks praktikale enam tähelepanu jätkuma.

Algul olid ka ÜTÜ esimehed tudengid. Edasi on kogu aeg eesotsas olnud õppejõud. H. Kadastik leidis, et juhtimine võiks ka tänapäeval rohkem üliõpilaste käes olla. Praegu on ülikoolis üks palgaline töötaja, kes tegeleb ainult ÜTÜ-ga. Tudeng ei tule selle töömahuga toime, eriti kui arvestada üliõpilaste niigi suurt koormust. Rohkem initsiatiivi võiksid üliõpilased siiski üles näidata, seda just ringides ja teaduskondade tasemel.

Aktusele tulid tervitusi tooma ka TPI, TPedI ja TRK esindajad.

Hardi Roosve KKEH ministeeriumist andis üle aukirjad endistele ja praegustele ÜTÜ aktivistidele. Loeti ette ka rektori käskkiri tublimate äramärkimise kohta.

Ohtupoolikul avati «tagumise torni» lugemissaalis **näitus** ÜTÜ ajaloost, mis oli lahti eelmise nädala lõpuni.

Endised ja praegused aktiivsemad «ütülased» istusid õhtul kohvilauas.

Alles juubeliettekanded andsid pildi ÜTÜ-st kui tervikust kogu ülikoolis. Kui vaid iga kümnes tudeng ei löö üliõpilasteaduses kaasa, siis on tegijatele paslikud H. Kadastiku sõnad: «Kõik ei saa minna teadusse, aga peavad oskama võtta sellest endale kasulikku.»

REET RIHVK

Tsiviilkaitse

Füüsika-keemiateaduskonna luuregrupp M. ANSO (pildil) juhtimisel (T. ÜIBO, J. MAASEPP, J. HÄMMALOV, P. RITSLAID, P. TOOMIK, L. KROMONOV, V. SOR, M. ROOS, A. TENSON, V. PIHL, R. HIOB, H. HARJU, A. KIISK, M. STEINBERG, A. PRUKS ja M. LOMP) on viimasel kolmel aastal saavutanud objektide luureformeeringute vahel ülelinnalistel võistlustel ainult esikohti. 1976. ja 1977. aastal oldi esimesed ka vabariiklikus arvestuses. Selline edu saavutatakse ainult tänu suurele tööle.

ANATOLI DOVIDENKO,
TRÜ tsiviilkaitse staabi ülem

Jüri LAANE foto

Oma ühiselamu, oma kodu

- **Kolm kirjeldust**
- **Kunagi oli siin puhtus ja kord**
- **«Mina vaadaku, nemad näitavad.»**
- **Mida arvab ühiselamuelust üliõpilane ise?**

● «... ühiselamusse pääseb sisse ükskõik kes ükskõik mis ajal... õppetubades pole valgustust, toolid ja lauad lagunevad. Ükski kolmest televiisorist ei tööta. Duširuum on suletud...»

See on väljavõte Tiigi tn. 14 ühiselamu matemaatikaüliõpilase anonüümsena saadetud kirjast ajalehele «Molodjož Estonii», mis avaldati sama ajalehe 222. numbris 16. novembril erikorrespondent I. Kisseljova kirjutises. Et kirjas abi paluti, võttis ajakirjanik (kuigi saadeti anonüümkiri!) ette käigu mõõda ühiselamut matemaatikaüliõpilaste saatel, küsitles komandanti, haldusprorektorit, füüsika-matemaatikateaduskonna prodekaani, ühiselamunõukogu esimeest. Ta toob lõpuks võrdluseks Leningradi mnt. 89 arstide ühiselamut ja selle elanikke.

«Kööki peetakse köögiks üksnes seepärast, et selles pliidid on... V korruse puhkeruumis, kus peaksid olema tugitool, pingpongi- ja malelauad, seisid vaid roostetanud raudvoodi ja igivana kirjutuslaud. Istuda polnud kuhugi...» kirjeldab ajakirjanik lisaks üliõpilasele.

«Graafik II korruse köögi seinal näitab, et 20.—26. novembrini pidid kööki koristama 209. toa elanikud. Gaasipliidi kirjeldamiseks ei leia ma kuidagi vajalikke sõnu. Ühesõnaga, ma ei ole kunagi nii kõrbenud ja räpast pliiti näinud. Ilmselt pole seda koristanud juba eelmisedki toad. Sugugi paremad ei näinud välja ka III korruse köögi pliidid. Korrapidamise graafikud rippusid küll igas köögis, kuid mis kasu neist on, kui ei tehta märget koristamise kohta?»

Niisugusena nägi sellele loole allakirjutanu Tiigi tn. 14 ühiselamu kaht kööki sel esmaspäeval. I, IV ja V korruse pliidid seevastu näitasid hoolika perenaise kätt. Siinkohal olgu mainitud needki toad, kes neid korras olid hoidnud (118, 410 ja 512). Puhkeruumide ja õppetubade kohta pole lausuda samuti nagu eespool nimetatuilgi midagi head. Praegu igatahes õppida neis ei saa, sest pole, kus istuda ega kirjutada. Puhketoa moodi paistab pisut vaid I korruse ruum, kus on kardinad ees, suur toalill, paar tugitooli.

● Kuuekümnendate aastate teisel poolel, mil ise samas ühiselamus elasin, paistis see maja silma puhtuse ja range korra poolest. Ülikooliaastail tuli elada ka Kukulinna pioneerilaagris, Vanas Tiigis, Pälsoni 14 jm. Kusagil ei tundunud aga nii hubane kui just selles majas. Tagaselja peljati ja kiruti kõva sõnaga komandanti. Aga hakkama saime. Ma ei tea, missugune on praegu selles majas komandandi ja üliõpilaste vahekord. Inimesed on erinevad, erinevad on üliõpilased kümme aastat tagasi ja nüüd. Selge on aga see, et komandandil on õigus oma üürnikke korrale kutsuda ja üliõpilased peavad tema korraldusi täitma. Mis sellest, et võib-olla samal ajal ei tööta dušš, koridoris on lambid läbi põlenud jne. Sellele arvamusele leidub kindlasti sääraseid vastuseid nagu näiteks: «Tehke ühiselamus enne kõik korda, tooge siia kena mööbel jne., küll ma siis elada oskan.»

● Probleemi juured peituvad minu arvates hoopis kaugemal kui ühiselamus endas. Ülikooli astub kodus ja koolis kasvatuse saanud noor inimene. Ta tuleb enamasti mugavast kodust (selles on moodne mööbel, värviteler, stereomagnetofon). Paljudel peredel on auto, suvila, maamaja. Selles kõiges pole ju iseenesest midagi halba. Halb on hoopis see, et neid hüvesid on hakatud pidama mingiks etaloniks (vrd. džiinid!). Nende asjade muretsemisest, ehitamisest (pro: hankimisest) pole see noor inimene ise paraku alati osa võtnud. Ja kui ta satub nüüd ühiselamu inetute seinte vahele? Kui tema tuba osutub enne tema tulekut räpasuse musternäidiseks? Vist vähestel tekib soov midagi ette võtta. Sageli on takistuseks seegi, et varem ise majandusmuredest eemal oldud. Mis teha? Üks võimalus on ainult oma õigustele toetuda. Teine võimalus — ise käed külge panna ja korda looma hakata.

● «Ühiselamu külastamise ajal ei kõneldud minuga üldse sellest, kuidas tudengid ise saaksid puudusi kõrvaldada. Mina vaadaku, nemad näitavad. Kuidagi ebamugav oli, nagu oleks perenaine näidanud oma köögi räpaseid saladusi. Ometigi on kõiges selles perenaine ise süüdi,» mõtiskles ajakirjanik vabariikliku noortelehe toimetusest.

● Kus on väljapääs? Haldusprorektor, kasvatustöö prodekaanid, komsomoli- ja ametiühingukomitee liikmed korraldavad reide, fikseerivad puudusi. Ülikoolis ei möödu vist ühtki suuremat koosolekut, kus ühiselamud kõne all poleks. Näiteks möödunud reedel nõukogu koosolekul: «Olen näinud tubasid, kus arstid magavad voodis, saapad jalas, maas vedelevad hallitanud toidujäätmed» (haldusprorektor A. Otstavel); samal reedel noorte kommunistide õppusel: «Kuidas ühiselamus elatakse, sõltub suuresti ka kursuste ja teaduskondade komsomolibüroodest. Praegu komsomoliaktiiv ühiselamuprobleemidega aga suurt ei tegele» (parteikomitee sekretär A. Kiris). Esmaspäeval kõneles komsomolikomitee sekretär Madis Kallion EKP TRÜ komitee istungil komsomolikomitee kasvatustööst ühiselamus (loe «EKP TRÜ komitees»). Teisipäeval arutati sama küsimust ELKNÜ Keskkomitee bürool.

Täna ei tee ajaleht ühtki ettepanekut ühiselamuelu parandamiseks. Ootame neid üliõpilastelt endilt: Tiigi tn. 14 ühiselamu nõukogult, matemaatikateaduskonna komsomolibüroolt, kõigilt neilt, kes oma kodu eest hoolt kandma peavad.

VARJE SOOTAK

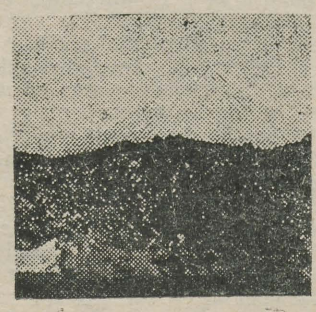

Kamtšatkast

Täna kell 19 räägivad Ülo Mander ja Arvo Raudsepp Vanemuise tn. 46. aud. 327 looduskaitseprobleemidest NSV Liidu Kaug-Ida regioonis ning laskumisest Kljutševskaja Sopka vulkaani (pildil) tegutsevasse kraatrisse 1978. aasta augustis.

Ette astusid esmakursuslased

Ajakirjanikel oli ülevaatuseks valminud näitemääng Lumivalgekesemuinasjutu ja P. Weissi «Juurdluse» ainetel (autorid M. Ütt ja V. Kalmre). Tegelasteks olid: 7 Lumivalgekest, kes kehastasid ka eetilisi ideid — headus, vabadus, vendlus jt.; kurjuse ja vägivalla sümbol — võõrasema; ja põialpoiss, kelle läbi näitemängu pealisidee paljastus.

Kas ka ideaalid kuuluvad muinasjutuilma, ja kui ei, siis mis seondab neid tõelise eluga — neile küsimustele püütigi lavastuses vastust leida. Seda võis vaadelda kui põialpoisis Inimese ärkamise lugu. Niikaua kuni inimene pole asunud võitlema oma ideaalide eest, on nad haprad ja kaitsetud, jääb püsima taoliste inimsusevastaste kuritegude oht, mida kirjeldasid Auschwitzi-põrgu tunnistajad. Laiemalt võis etenduses näha ka oma ajakirjanikumissiooni mõtestamispüüdu — inimestes vastutus- ja osadustunde äratamist kõige maailmas toimuva vastu. Lavastust iseloomustas väljendusvahendite nappus ja mõtteselgus, mõjus oli muusikaline kujundus ja valgusrežii.

Arstide kompositsioon «Mäng» oli koostatud Leci ja Laingi tekstide põhjal. Kui ajakirjanike osavale lavastusele võis ette heita esituse mõningast kiretust, siis siin oli mängijate suhe toimuvasse vahetum, läbituntum. Nähtut võiks defineerida kui totaalset mulinat, mõttemüra, mis, kummaline küll, hästi seondub Hermaküla «Pimedate»-mänguga. Olen varem kirjutanud «Pimedatest» kui «vaikivale põlvkonnale» (R. Ruutsoo) iseloomulikust etendusest, niisamasugust süüdimatust elu ees õhkus arstide «Mängustki». Muidugi kui uskuda, et elu on enam kui pelk iseenesesse sisenemine ja väljumine. Tundub, et meile on tegude filosoofia üldse võõras, kui tegeleme, siis rohkem ootamisega («Mina ootan armastusekirju» D. Kareva) või iseenesega. Meie ideaalid on me eneste mõõtu, ehkki meile nii väga meeldib, et näiteks J. Tooming neid igavikulistena püüab näidata. Tähelepanekuna, et mõlema lavastuse kujunduses kasutati üsna palju «Genesise» muusikat.

Keemikud esitasid 389 sekundi vältel rea hüperrealistlikke tegevusi, stseene tudengite ühiselust — pesemine, vaibakloppimine, kartulikoorimine, viiulimäng, magamine jne. — «koduselt nukralt ja intiimselt südamlikult» nagu nad ise väljendasid. Idee teostati kavalehel märgitud laadist kinni pidades.

Prantsuse filoloogide esinemine andis puhtinimlikult tunda, millest me sellega, et ülikoolis vahepeal romanistikat ei õpetatud, vahepeal ilma jäime: sisemine veetlus, vaistlik koketeerimisoskus ja säravad sõstrasilmad ilmestasid prantsuse filoloogia neidude lihtsaid rahvalauluesitusi.

Žurnalistid, kes teaduskonnal esimeseks tulla aitasid.
Evald VELDEMANNI foto

Kadrilaule ja -kombestikku elustasid **inglise filoloogid.** Värvikad rõivad, elus kass laval ja muhe kadriisa Hillar Ümar tõid saali lustaka karnevalimeeleolu. Teadjamad räägivad, et samal õhtul filoloogiateaduskonna ühiselamus peetud kadrikarnevalil jätkus seda pärast südaöödki.

Maailm on peegel, milles näeme iseennast. Suhet meie ja maailma vahel vaadeldi **õigusteaduskonna** lavastuses. Ühel pool sõjafaktid, teisel pool argipäev — diskod, alkohol, äritsemine — ja kokku kurb tõdemus — kõik on süüdi. Teostuselt oli etteaste rabe ja vähegi positiivsema programmi puudumine pani arvama, et pilk, millega esinejad maailma näevad, oleks nagu üsna tuhmunud.

Keset lava seisis prügikast, selles paberilehed, millel Üdi-Viidingu luuletused. **Ajaloo** esmakursuslased lugesid need püüdlikult ette ja ütlesid, et nii õpivad nad luulet tundma. Paraku on luulekunst nii võimas, et talub suuremaidki totrusi, pigem mõjus ajaloolaste esinemine enesepilkena.

Mis edasi sai, oli hoopis ebatudenglik: viimaste aastate tugevaimale algusele (filoloogid, arstid, keemikud) järgnenu oli samavõrra nigel. Õigemini — järge polnudki. **On siis bioloogid-geograafid, füüsikud, matemaatikud, kehakultuuri- ja majandusteaduskonna esmakursuslased nii varaväsinud, et mingit ütlemisvaeva hingel ega tegemiskihku ihus pakitsemas ei tunne? Igal juhul on see kiviks ka nimetatud teaduskondades kultuuritöö eest vastutavate seltsimeeste kapsaaeda.**

* * *

Esmakursuslaste taidluskonkursi paremad: filoloogiateaduskond (komsomolibüroo kultuurisektorit juhib Eda Strandberg), arstiteaduskond, keemiaosakond, õigusteaduskond ja ajalooteaduskond.

TÕNU KARRO

Üks ring sügisesel taustal

«...nii palju kevadeid
ja inimesi
kaob aja sees
muuseas, niisama,
ja ime on, et äkki pead
neist laulma, luuletama.»

H. Runnel

Mis siis jääb, kui kaovad kõik, nii kevaded kui inimesed? Jääb põlvkondade järjepidevus. On ikka ja alati olemas igivanad ja verinoored, vanad ja noored, keskealised. Neil kõigil on omad vaatamised, omad mõtlemised, omad ütlemised. Sestap on tavaline ühe põlve mõõdaelamine teisest. Aeg ja ruum on neid erinevalt vorminud ja sisustanud. Tihtipeale kohtame küll kaasatundmist, ent see on kaugel arusaamisest, ei asenda seda. Arusaamine on haruldane eakaaslastegi, liiati siis veel eri põlvkondade vahel. Seda tõsisem väärtus on vana ja noore inimese niisugune kohtumine, kus mõlemad leiavad, et neil on teineteisele õelda midagi olulist, vastastikku mõistetavat.

Paraku loob sellist sidet elust enam kunstimaailm, mille vahendusel on võimalus (mitte kohustus ega paratamatus) kontakteeruda teiste aegade ja inimestega (ka sel juhul, kui tegemist on kümne- või vähemgi aastase vahega). Olen enda'e niiviisi leidnud Peet Vallaku. Mõne aasta eest sattusin teda esimest korda lugema. Südamest tõusis leek. Lugesin põhjalikumalt, tundsin huvi taustsüsteemi vastu. Nüüd tunnen, et olen jõudnud usalduslikku vahekorrani. Sellega koos on kasvanud ka materjali hulk, mida veel oleks või tuleks vaadata.

Jaanilaupäeval mõõdus Vallaku sünnist kaheksakümmend viis aastat (surn. 1959). A. H. Tammsaare, Aino Kalda, Artur Kapi ja Konrad Mäe 100 kõrval on see tähtsusetum. Üldse on arvud inimesega võrreldes kohatud. Siiski oli ootuspäratu Vallaku mitteleidmine «Sirbi ja Vasara» tähtpäevakalendrist. Järele vaadates ei leidnud ka suhteliselt laia profiiliga rahvakalendri käesoleva aasta väljaandeist. Nüüd polnud enam miskit imestada. Õigem ongi vähem imestada ja järele mõelda.

Äkki Vallakut ei loeta, ei tuntagi tema vastu huvi? Kerge oleks seda õelda, kõik asjad saaksid korraga paika. Ja ometi olen juhtunud kokku puutuma paljude inimestega, kellele Vallaku nime nimetamisel meenub midagi loetust. Neid inimesi on olnud põhiliselt kolme seltsi. Ühed kinnitavad erudeeritud ilmel: «Oo jaa! «Maanaine», koolilugemikust...» Tõepoolest on praeguses koolilugemikus ja keskkooli kirjandusõpikus see olemas, ka Vallakust endast on viimases mõni sõna. Seda polegi nii vähe, kui arvestada, et pärast sõda tehti alles 1954. aastal, uue neljaosalise kirjandusõpiku arutelul märkus, et oleks nagu võinud nimetada ka mõnd vähemtähtsat kirjanikku, nagu Peep Vallak (just nii oli õeldud — Peep pro Peet) jt.

Teised on näinud (või lugenud) «Epp Pillarpardi Punjaba potitehast». Kaarin Raidi lavastuse (Mati Undi dramatiseeringus) originaalsus, samuti menu tõendavad muuhulgas, et Vallak on säilitanud aktuaalsuse. Seda kinnitavad tema loodud meeleolukad, terviklikud, samas liikumisruumiga tegelaskujud. Nende kokkumäng on usutavalt õnnestunud, nagu loodud draamaks. Vallak oli hea inimesetund'a ja peen psühholoog, mitte filosoofiline kirjanik. Siinkohal meenub üks 1950. aasta «Looming», kus on ära trükitud sellal raske haiguse tõttu loomisvõime kaotanud kirjaniku enesekriitika. Põhiliste puudustena on esile toodud masside ja klassivõitluse puudumine tema töödes. Järele mõeldes tundub, et selles just Vallaku kui novellikirjaniku isikupärane väärtus seisnebki. Ta toob selgelt esile üksikud karakterid, kes on sageli elu vaeslapsed. Annab neile riided selga, asetab nad suhetesse kaaslaste ja maailmaga. Et tugejat aktiviseerida, ei seleta ta kõike ära.

Viimasest on enam-vähem aru saanud kolmandat seltsi lugejad. Need on sellised, kes on lugenud tema viimast novellivalimikku «Tuuled ümber maja», harvem mõnd teist. Sellised, kes endale omaseks lugenud tema 20-ndate aastate süngusest võikuseni ulatuvad, ängistavad novellid. Sellised, kes armastavad tema hilisemaid, nukra huumoriga realistlikke jutustusi, kellele «Lambavarga Näpsi lorijutud» on isegi lemmikraamatuks.

Kokku sai ring, mis koosneb reast inimpunktidest. See ring pole seest tühi, ta sisaldab mitmekordselt rohkem punkte, kui ringjoonele mahubki. On võimalik, et ringjoone magnetjõud nad oma kõige tihedamasse ühendusse, Linnutee südamesse tõmbab. Ja samasse võivad sattuda ka punktid, mis väljaspool ringi kosmilistes avarustes hõljuvad. On veel hulk muid suuremaid ja väiksemaid ringe, aga neile jääb lõikumisvõimalus.

ENN LILLEMETS

Folklorist Oskar Kallas 110

Käesoleva aasta suvel mõõdus 85 aastat sellest, kui O. Kallas (sünd. 25. oktoobril 1868) jõudis esimese kohaliku uurijana Helsingist Peterburi ja Vitebski kaudu Kagu-Läti Ljutsini (Ludza) linna piirkonna eestlaste juurde. Oma uurimise tulemusena avaldas ta 1894. aastal «Suomi»-nimelises aastaraamatus töö «Lutsi maarahvas» ja 1900. aastal Õpetatud Eesti Seltsi toimetuste 20. andes töö «Kaheksakümmend Lutsi maarahva muinasjuttu». Need teosed on soome-ugri, läti, vene, valgevene ja poola rahvaluule, keeleteaduse, etnograafia ja ajaloo uurijale küllaltki tähtsad.

Allakirjutanu tutvus lutsi eestlastega esmakordselt 1921. aasta juuli keskel («Postimees» 10. august 1921, nr. 178). Augusti algul sõitsin Helsingisse O. Kalda jutule. Kõnelesin talle, et 28 aasta jooksul on manalasse varisenud suurem osa 29 lutsilasest, kes nende tähtsale uurijale andsid regilaule, muinasjutte ja muud rahvaluulet. O. Kallas tähendas seepeale piltlikult, et ta võttis siiski maitsva piima pealt koore ära. O. Kalda ajast (1893) oli elus veel laulik Jaan Herma (vt. ajaleht «TRÜ» nr. 17, 1978 ja nr. 18, 1978). Lutsi kreisi Raipole roomakatoliku koguduse poolakeelses sünnimeetrikas on Härmäde sugu-võsa nimeks märgitud «Herm» (1835), venekeelses 1850. aastal aga «Гермъ», kusjuures lauliku Härmä Jaani nimi on märgitud Иванъ Гермъ, Петра и Кристины Чермовъ сынъ (sünd. 10. novembril 1850). O. Kalda lauljate seas oli ka 44-aastane Agata Jakimenko (vt. «TRÜ» nr. 6, 1978), keda O. Kallas oma teoses ei märgi, sest Agata oli liiga tagasihoidlik. Nüüd andsin O. Kaldale Agata ja Jaani *tehrüze* (tervised) edasi, mis lutsilaste «maajumala poiga» palavalt liigutas.

Kui kõnelesin O. Kaldale, et minu uurimist takistasid paar puupäist politseinikku, kurtis tsaariaegne uurija, et üks puupäine *ksendz* (katoliku preester) ei lasknud teda tutvuda kiriku arhiiviga. Teistesse arhiividesse ei olnud tal aega minna. Ta soovis, et minul oleks arhiividega enam õnne. Ses suhtes märgin, et mõnevõrra andmeid lutsi eestlaste kohta olen saanud hiljuti Läti NSV Riiklikust Ajaloo Keskarhiivist. Kahjuks puuduvad seal näiteks meetrikad enne 1835. aastat. Tsaariajal saatis Lutsi linnas asuv dekaan (vanem vaimulik) üheksa kiriku kohta käivaid andmeid Mogiljovi rooma-katoliku vaimulikule konsistooriumile. Alates 1796. aastast kuulus Lutsi kreis Valgevene, 1802. aastast Vitebski kubermangu. Seepärast leidub lutsi eestlaste ajaloosse puutuvat materjali küllaltki Valgevene NSV Riiklikus Ajaloo Keskarhiivis Minskis. Tahaksin sinna sõita täitmaks esimese suure lutsi eestlaste uurija soovi.

Mul oli O. Kaldaga juttu ka eesti keele õpetamisest mõnes lutsi koolis ja lutsi noorte Eestisse toomisest. Viimane soov läks mul täide. O. Kallas oli üpris rõõmus, kohates Tallinnas oma külalistena lutsi noori, kes Eestis õppisid. Neid hakkas haridustegelasena hooldama Neeme Ruus, folklorist Ingrid Rüütli isa. Nende lutsi õpilaste seas oli ka lutsi Kirbukülä lauliku Härmä Vindzõ poja Jaani poeg, endine kaubandustöötaja pensionär Piiter German, kellel on praegu Riia rannas oma kaunis kodu. Et eesti keelt mitte unustada, loeb ta eesti ajakirjandust ja raamatuid. Piitre muusikaandeline poeg Puudis kavatseb astuda Tallinna konservatooriumi.

Suure rahvaviiside koguja O. Kalda kultuuritöö kestab ja areneb edasi.

PAULOPRIIT VOOLAINE

Sellel 1936. aastal tehtud pildil istub Oskar Kallas esireas keskel, vasakul Saamuel Sommer, paremal Elmar Päss. Seisavad kaks lutsi poissi eesti koolist Tallinnas ja lutsi tütarlaps Räpina aiandustehnikumist.

Repliik

Põhjust enesega rahul olla pole

Kaks nädalat tagasi toimus aulas pidulik sündmus. ENSV Ülemnõukogu Presiidiumi liige, ELKNÜ Keskkomitee esimene sekretär Indrek Toome andis ülikooli komsomoliorganisatsioonile üle ENSV Ülemnõukogu Presiidiumi aukirja. Teiseks autasustatuks oli TRÜ Akadeemiline Naiskoor, kes pälvis ELKNÜ Keskkomitee kirjandus- ja kunstipreemia laureaadi nimetuse. Piinlikuks muutis aktuse see, et meie küllaltki väikeses aulas oli kohtadest täidetud umbes üks kuuendik. Seetõttu oli imelik kuulata sõnavõtte meie komsomoliorganisatsiooni tublist ja tulemusrohkest tööst. Kindlasti pole osavõtt sellistest üritustest ainuke kriteerium kommunistlike noorte aktiivsuse hindamisel, küll aga näitab ta meile kätte ühe nõrga külje. Kas tõesti kommunistlikud noored arvasid, et esinejail pole neile midagi öelda? Ja ikka on meil veel probleemiks ka osavõtt komsomolikoosolekutest.

Kahjuks oleme selliste asjadega harjunud ja minagi poleks seda lugu kirjutanud, kui eelmisest ülikoolilehest poleks silma hakanud artikkel, millest võis lugeda, et mainitud aktusest oli tulnud osa saama suur hulk rõõmsalt õhetavate nägudega noori inimesi (vt. «TRÜ» nr. 31, 1978 «Kiituse jagamise jälil»). Ehk on autor aktuse segi a'anud samal päeval toimunud tantsuõhtuga EPA võimlas, kus tõepoolest oli koos suur hulk õhetavate nägudega noori inimesi? Ilmselt pole siin tegemist eksitusega, me lihtsalt oleme harjunud endale lubama selliseid «ebatäpsusi». Ometi on ju selge, et ikka veel eksisteerivate üksikute puuduste mahavaikimisega me nendest ei vabane. Nii külvame endisse vaid rahulolu, meil on aga põhjust paljugagi endas veel mitte rahul olla.

TIIT KULLERKUPP

„Mis need „Kukerpillid“ paremad on!“

Kui kõik esinejad noorsoo- ja poliitiliste laulude konkursil 16. novembril klubis *olid lauludega õnnelikult maha saanud, läks žürii parimate väljaselgitamiseks nõu pidama. Mis meelde jäi?*

Tiit Aunaste (keemia III k.) näitas järjekordselt head kitarrimänguoskust. Laulude viis nagu ikka temalt endalt, tekstid juba traditsioonina J. Viidingult. Kuulajaid hämmastas Anatoli Aksjonovi (žurn. I k.) julgus, kui ta pärast viis minutit kestnud manipulatsiooni mikrofonidega kolm laulu ikkagi ära laulis. Kui ta rohkem harjutaks ja pealtvaatajatega harjuks, võiks temalt järgnevatel konkurssidel igati korralikku esinemist oodata. Sinne Naruskberg (psühhol. III k.) laulis G. Podelski «Olge tasa!» ja G. O'Sullivani «Jälle üksi» ning saatis ennast teistest erinevalt mitte kitarril, vaid klaveril. Sinne hääle meeldiv kõla ja vaba esinemine meeldis rahvale. Trio Sulev Haldre, Kalle Jents ja Aivar Nattus suutsid kolmest laulust vaid ühe oma arvataval kvaliteeditasemel esitada. Ehk jäi konkursiks ettevalmistus kesiseks (mitte ainult neil)? Heino Junolainen (õigust. II k.) laulis endatehtud laule. Südamlikult suutis ta kõlama panna laulu «Isale» (sõnad O. Preem). Meeldivat kahehäälset laulu pakkus kaks duetti. Siiri ja Toivo Maimets (eesti fil. IV k. ja biol. IV k.) esinesid G. Suitsu, H. Talviku ja M. Vallisoo luuletustele tehtud lauludega. Žürii arvamus: «Nii täpselt pole nad eelmistel laulukonkurssidel laulnud.» Kiitma peab ka seda, et nemad olid ühed vähestest, kes laulule kaasaelamist välja näitasid. Veidi ebaõnnestus Heli Raadiku ja Reet Kängsepa (matem. III k.) esinemine — hääletämbrite liigne teravus ja eksimine teises laulus ei lasknud neil parimat saavutada —, kuid väljaspool koduseinu on nad ülikooli esindama igati tasemel. Valdo Randpere (õigust. II k.) on oma laulude interpreteerimiseks saanud eeskuju U. Alenderilt, aga see eeskuju on oskuslikult ära kasutatud — meeldis žüriile ja kuulajatele. Jüri Krustok (füüsika III k.) jäi meelde hea kitarrikäsitsuse ja J. Jõerüüdi tekstile tehtud lauluga «Üht ja teist on olnud». Parimast parim oli konkursil majandusteaduskonna keelpillikvartett «Enormous» (Urmas Soots, Alar Soots, Margus Hanson, Rein Kinkar). Nemadki esinesid surmtõsiselt, kuid tõsiste nägude taga oli naer, mis lugudest välja paistis. Vaimukaim oli vahest «Muusika M. Gorki poeemile «Tormilind»», mis kuulajate hulgas tormilist ovatsiooni põhjustas. Nõuti ka autorit lavale — hääl saalist: «Maksim välja!» Žürii küsis üllatunult: «Mis need «Kukerpillid» paremad on?!»

«Enormous» mängis end esimeste sekka.

Evald VELDEMANNI foto

Lõpuks teatati otsus. Esikoha said Valdo Randpere ja «Enormous», teise Jüri Krustok ning Siiri ja Toivo Maimets, kolmanda Heli Raadik ja Reet Kängsep, Sulev Haldre, Kalle Jents ja Aivar Nattus ning Heino Junolainen. Eripreemia parima poliitilise laulu eest anti Sinne Naruskbergile.

Konkursil esinesid kuus solisti, kaks duetti, üks trio ja üks keelpillikvartett; 17 esinejast vaid neli uustulnukat, 26 lugu ja laulu, kuulajaid saalitäis. Eelmiste konkurssidega võrreldes on esituste tase küll tõusnud, kuid põhilised vead on samaks jäänud. Lauldakse laulule sügavama kaasaelamiseta, justkui lootes, et kuulajaile piisab lauluteksti kuulmisest. Elurõõmu, espriid ja tudenglikkust on nii vähe, et kui keegi juhtubki midagi vaimukamat laulma, siis vaatad seda kui fenomeni. Kas lähebki täide Mihkel Muti apokalüptiline ennustus 1976. aasta maikuus («TRÜ» nr. 20) pärast «Kuup ja Kera» viimset etteastet: «Tõesti, tõesti, kui nüüd veel viis aastat möödub, kes siis retrot paneb? Jaa, siis on kõik retrota.» Või päästab meid sellest «Enormous»? Või esmakursuslaste taidlemine?

RAIMU HANSON

Disko areneb

Mis on disko, mida ta meile pakub ja kas teda vaja on (ja kui, siis missugusena), sellest on kirjutatud disko sünnist saadik.

Alljärgnevalt on esitatud mõtteid, mis allakirjutanul tekkisid TRÜ diskofestivali kuulates-vaadates.

EPA diskor Aleksander Vimberg vastas küsimusele «Kas diskoritel on muresid?»: «Meie muredest on nii palju räägitud, et öeldakse: mis sest ikka enam rääkida». Kõneleme siiski, sest nendes muredes on seda, mis ehk kogu disko alussambaks (või vähemalt üheks neist on. Lugeja arvas juba ära, see on t e h n i k a, mis siiani lahendamata probleemiks on jäänud.

Festivali ajal rääkisin Šiauliai diskoklubi «Quadro» juhi Romas Volodkaga ja esitasin ka talle küsimuse olevast või olematust tehnikast. Ja tema vastus kõlas nii: «Meie diskoklubil pole tehnikaga m i n g i t probleemi, ja kui me korraldame festivali, võivad külalisesinejad meile sõita piltlikult öeldes käed taskus (!), kui neil mingit spetsiifilist aparaati tarvis ei lähe.» Meil see nii veel ei ole, kuid seetõttu ei jää muidugi pidamata ükski tantsudisko, ei jäänud pidamata ka festival. Müts maha nende ees, kes olemasoleva tehnikaga diskot teevad. Aga see pole väljapääs.

Ma ei ole tehnikaküsimustes küll nii kompetentne, aga arvan, et spetsiaalselt diskoks kohandatud (ja juba läbiproovitud ning sisse-töötatud) aparatuuriga töötades on tulemused paremad kui kiiruga kokkuklopsitud aparatuuri puhul. Kõik h e a d komponendid ei anna veel h e a d tervikut. Aleksander Vimberg ütles, et selle festivali pärast ei olnud nad kolm päeva korralikult koolis käinud. Palju nad sellest ajast tehnika otsimise ja mängima panemise peale kulutasid, ei tahtnudki küsida. Nemad aga elavad Tartus ja neil kui tegevdiskoritel on tehnika ehk juba (!) kokku otsitud, ning seda EPA klubist TRÜ klubisse tuua pole eriti raske. Mida aga öelda Kaliningradist, Odessast või ükskõik kust saabunu kohta? Natuke piinlik oli, kui Odessa diskoritele niivõrd kokkuklopsitud tehnika anti, et nad oma tantsuprogrammi uues kohvikus enne käima ei saanud, kui pidid rahva hulgast meistrimehi paluma.

Kuid disko ei koosne ainult tehnikast ja ka probleemid ei piirdu vaid sellega. Kas viis aastat on lühike või pikk aeg kaotamaks disko järelt küsimärki? Ei defineeri ju diskot ENE täienduskõide ega ka vastilmunud «Võõrsõnade leksikon».

Ivar Sinimets nimetab «Nooruses» disko rolliks kultuurse ajaviite pakkumist. Et disko ei ole enam ainult ajaviide, on selge. Oma olemuselt hakkab ta juba lähenema muusikalisele teatrile. Diskoga on lahutamatult seotud muusika ja sõna. Arenedes on ta endaga liitnud ka valguse ja pildi, on hakanud liitma ka m ä n g u.

Diskod jagunevad tavaliselt kahte liiki: tantsu- ja kuulamisdiskod. Tantsudiskod on tavaliselt vähem probleeme tekitanud ja kui on, siis rohkem taseme ja teostuse poolest. Meie tantsudiskodel on tekkinud omapärane liitvorm — seda võiks nimetada d i s k o r - t e a d u s t a j a k s. Diskor paneb plaadi mängima, ütleb ansambli ja laulu nime ja heal juhul veel paar sõna. See aga on lihtsustamine ja kujuneb stambiks. Diskor peab rahva läbi töötama, nii et rahvas oleks k r o g i (Lauri Nebel «Nooruses»), kuid ta ei pea seda tegema mitte ainult muusikaga à la «rock dlja nog», vaid ka sõnaga.

Seevastu kuulamisdiskol on palju variante. Festivali põhjal võib neid üles lugeda mitmeid: poliitilisi võitlejaid tutvustav Taškendi ja Kaliningradi disko, Siauliai kodulinnalik otse — paremat kätt — otse-disko, TRÜ ja EPA diskorite probleemkavad. Kui lisada veel ansambleid ja stiile tutvustavad kavad ja jätta lisamata veel paljud võimalused — kas see ongi kuulamisdisko? Ütleme siiski nii, et disko on ühe (või mitme) mehe (või naise) s h o w («Võõrsõnade leksikon»: show — muusikat sisaldav meelelahutuskava). Ja tsiteerides Ivar Sinimetsa («Noorus» nr. 29, 1978, lk. 27): «Andkem diskorile vabadus tema ainevallas — muusikas, kunstide põimimises, abistagem teda psühholoogias ja tehnilistes küsimustes. Vastutasuks aga nõuame temalt kunstilist tervikut. Kuidas ta selle saavutab, see on juba tema kui looja saladus», ütleme, et oleks aeg jätta küsimus «Mis on disko?» Selle asemel tuleks tõstatada küsimus disko edasiarenemisest, uutest teedest ja sihtidest diskoelus.

VAHUR H. KALMRE

Spordiklubi 18. konverents

sai teoks 22. novembril ülikooli aulas. Kuulati ära spordiklubi juhatuse, rahvaspordinõukogu ja revisjonikomisjoni aruanded. Halduseprorektor Ain Otstavel andis autasud ülikooli parimatele sportlastele — spartakiaadi medalivõitjatele ja neid ettevalmistanud treeneritele. Nägusad vimplid said MM-võistluste «pronks» Reet Palm, suvespartakiaadilt 5 medalit toonud Gennadi Kinko ja Mihkel Joosep, treenerid Ilmar Kullam, Valter Lenk jpt.

Kehakultuuriteaduskonna dekaan Atko Viru pani tõsiselt südamele, et need, kes ülikooli sportlastena tulevad, ka sportlasteks jääksid. Reet Palm kutsus õppursportlasi üles mitte kartma ühendada õppimist tippspordiga. Komsomoliorganisatsiooni sisulisest osast massispordi edendamisel rääkis spordiklubi juhataja Ivar Valge. Treenerite vähesus ja spordiklubi ruumikitsikus tegi muret raskejõustiku- ja veespordi kateedri juhatajale Jaan Lokole ja kergejõustiku kateedri juhatajale Alfred Pisukesele. Ülikooli parteikomitee sekretär Advig Kiris nägi peamist edasiminekuteed teotahtelise aktiivi leidmises ja rakendamises eeskätt mittekehakultuuriteaduskondades. Ülikooli sportlaste tublid saavutused tegid rõõmu ka linna kehakultuuri- ja spordikomitee esimehele Vello Kivile ja VSÜ «Kalevi» aseesimehele R.-V. Ojaverele. Halduseprorektor tutvustas kohalolijaile ülikooli oma lasketiiru ja 8 miljonit rubla maksma mineva spordikompleksi ehitamise plaane ning nägi seniste baaside ebaküllaldase arvu peapõhjust vajalike ehitusvõimsuste puudumises.

Endise juhatuse töö hinnati «heaks».

Tasavägiselt, üllatustega

peeti novembrikuu kahe nädalavahetusega ära ülikooli tänavuste võrkpallimeistrivõistluste alagrupimängud. Kuuest alagrupist üritas finaalipääsu 13 nais- ja 14 meeskonda. Esindatud olid kõik teaduskonnad, lisaks eraldi spordimeditsiini osakonna ja õppejõudude võistkonnad.

Naiskondade I alagrupist said ettearvatult edasi vastavalt 3 ja 2 koondislasega esindatud majandus- ja filoloogiateaduskond (omavahel 2:0). II alagrupis oli parim spordimeditsiini osakonna naiskond. Samuti favoriidiks peetud arstid ei saanud aga otsustavaks mänguks KKT I kursusega võistkonda kokku ja nii pääsesid üllatuslikult edasi kehakultuuritudengid. Sürpriisita ei saadud läbi ka III alagrupis. Kindlalt võitnud bioloogide-geograafide järel sai finaali õppejõudude vastu lootusetust seisust võidu väljamänginud KKT III kursuse naiskond.

Meeskondade mängud olid eriti tasavägised I ja II alagrupis. Kindlalt mängisid kõik oma vastased üle õppejõud. Teise finaalikoha andis kolme võistkonna vaheline «surnud ring» ühe vähemkaotatud geimiga tänavu esmakordselt esindatud matemaatikutele. Kõrvale jäid favoriidid õigusteaduskonnast ja spordimeditsiini osakonnast. II alagrupis tuli aga edasipääsejate selgitamiseks hakata lugema isegi geimipunkte. Teistest parem oli see suhe KKT IV ja III kursuse meeskonnal. Möödunud aasta «hõbedale», arstiteaduskonnale, lõppes turniir alagrupimängudega. III alagrupis ei olnud edasisaamisega raskusi füüsika-keemia- ja bioloogia-geograafiateaduskonna meeskondadel. Omavahelise printsipiaalse kohtumise võitsid esimesena nimetatud pärast dramaatiliselt kulgenud lõpugeimi (17:15) 2:1.

Kas suudab keegi eelmisel aastal võitnud majandusteaduskonna naiskonnale ja õppejõudude meeskonnale vastu seista, selgub juba hommeõlehomme. Ja et asi vaatamist väärt, jätab allakirjutanu selgi nädalavahetusel koju sõitmata. Mängud algavad Kingissepa tänava võimlas laupäeval kell 12 ja pühapäeval kell 10.

PRIIT JÕGI

Läbi raba

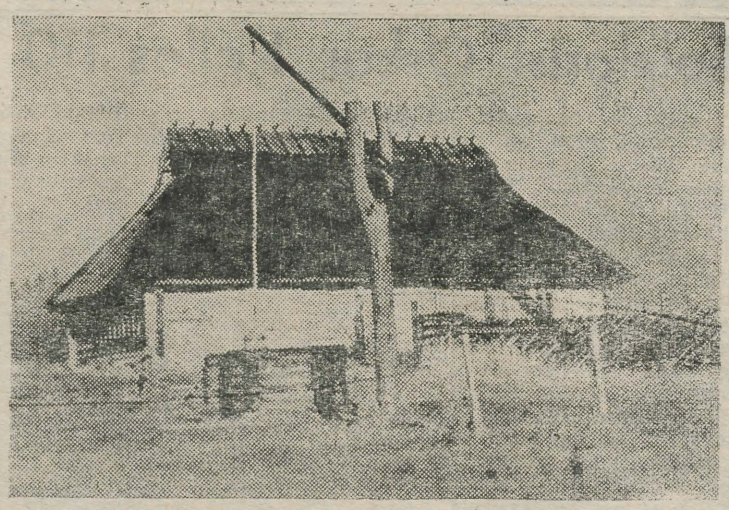

Ühel sügishommikul kogunes ligi 50 noort loodusehuvilist TRÜ-st ja EPA-st «Vanemuise» suure maja ette, et sõita A. H. Tammsaare sünnikodusse. Uued väljapanekud pakkusid suurt huvi nii esmakordselt neis paigus viibijaile kui teistelegi. Korda olid seatud vanad taluhooned ja saunikute eluasemed, muuseumis sai näha huvitavaid eksponaate.

Väljasõidu üheks huvitavamaks osaks oli matk looduse õpperajal. Pidime jõudma Järva-Madisele, kuhu juba kirjaniku eluajal oli püstitatud ausammas. Vaatasime tamme ja tülikraavi, mis vaatamata sellesuvistele suurtele sadudele oli kaunis veevaene. Päeva suurimaks katsumuseks sai matk läbi Kodru raba, mis polnud üldsegi veevaene. Vaid vähestel õnnestus läbida raba kuiva jalaga.

Külmast rabaveest ja märgadest jalgadest ei lasknud end keegi häirida, see pigem tõstis tuju. Peatustel kuulsime mõndagi huvitavat rabadest ja nende taimestikust. Näiteks ei tundu poolteisemeetrine rabamänd esimesel pilgul sugugi ligi sada aastat vana olevat. Üks ilusamaid vaateid avanes soo keskelt — üle madalate mändide paistis päikeses sätendav valge kirikutorn.

Jõudnud lõpuks rabast kindlale maale, tegime peatuse, et tühjendada kummikud veest ja väänata sokid kuivemaks.

Kui koduteele asusime, läksid ka luiged. Teiselt poolt tuli lumi.

ÜLAR LOOLAIU foto

Sõprus

algab mitmel moel. RAT «Vanemuise» ja TRÜ arstiteaduskonna kommunistlike noorte sõprus algas kohtumisõhtust, mis toimus Leningradi mnt. 25 sööklas.

Üritus teenis mitut eesmärki. Sõprussidemete loomise kõrval vahetati kogemusi komsomolitöös. Teatri komsomolisekretär Marek Nepomnjaštši puudutas huvitavaid probleeme seoses kultuuriürituste organiseerimisega. Aktuaalsust lisasid sellele kohtumisõhtu ettevalmistamisel kogetud raskused. Eriti palju oli kõrva taha panna selle organiseerijatel ravi I kursuselt. Huvi pakkus viktoriin, mis lõppes sõbraliku viigiga. Üliõpilased said teada, et «Vanemuine» on ainuke omalaadne kombinaatteater Nõukogude Liidus. Küsimuse arstiteaduse märgi asukohast teklil lahendasid vanemuislased originaalselt: keskel.

Tudengid said küllakutse teatrisse sama laadi sõprusõhtule. Järgnes traditsiooniline disko.

JAANUS KALJUSTO,
arstiteaduskonna I k.

Klubis

Pühapäeval, 3. detsembril kell 21 tantsuõhtu (klubi orkester).

ESTRAADILIIKUMISRÜHM alustab tööd 4. detsembril kl. 16 klubi saalis. Ootame noormehi ja neide.

The English Club

invites everybody interested to its evening in the «Sophokles» on Wednesday, Dec. 6 at 6 p. m. T. V. Loko will be speaking about England and her studies in Cambridge.

TOIMETAJA V. SOOTAK

«Тарту Рийклик Юликоол» («Тартуский государственный университет») Орган парткома, ректората, комитета ЛКСМ и профкома Тартуского государственного университета, г. Тарту Эстонская ССР
Hans Heidemanni nim. trükikoja trükk. Tartu, Ülikooli 17 19. III. Üksiknumbri hind 2 kop. Tellim. nr. 5322. MB-05897.

NB!

Toimetus ootab 15. detsembrini häid ettepanekuid uute rubriikide kohta. Teretulnud on kõik soovitused, mis ajalehe sisukamaks ja huvitavamaks teeksid.

AR Fr. R. Kreutzwaldi nim. ENSV Riiklik Raamatukogu

KÕIGI MAADE PROLETAARLASED, ÜHINEGE!

tartu riiklik ülikool

TRÜ

EKP TRÜ komitee, TRÜ rektoraadi, ELKNÜ TRÜ komitee ja TRÜ ametiühingukomitee häälekandja

Nr. 33 Reedel, 8. detsembril 1978 XXXI aastakäik

Komsomolikroonika

5. detsembril TRÜ komsomolikomitees:

● ÜLKNÜ-sse astus Ain Vares (ravi II k.).

● Taaselustatud olmesektorit hakkab juhatama Riivo Kotkas (ravi III k.).

● Õppe- ja teadustöö sektori juhataja asetäitjaks tööks õppetöö eesrindlastega valiti Katrin Kaarma (ravi II k.).

● Kultuurielust puudutati kahte küsimust. Esiteks võeti arutuse alla esmakursuslaste ball ja selle algusosa ebaõnnestumise põhjused. Teiseks arutati veel kord ELKNÜ TRÜ komitee ja TRÜ ametiühingukomitee ühist otsust 23. märtsist 1978 ülikooli kultuurielu juhtimise kohta. Teema põhjustas elava väitluse, kus sõna võtsid I. Gräzin, A. Pikat, T. Leemets jt. Esmakursuslaste ballist loe 4. lk.

● Arutati Veera Lani (spordimed. IV k.) personaalküsimust. Kinnitati arstiteaduskonna komsomolibüroo otsus — üliõpilasele ebaväärika käitumise eest karistada Veera Lani noomitusega koos arvestuskaardile kandmisega.

Rektori käskkiri

Aktiivse ja kohusetundliku töö eest põllumajanduse abistamisel said rektori käskkirjaga kiita halduprorektor Ain Otstavel, ametiühingukomitee esimees Helve Kabur, komsomolikomitee asesekretär Mercedes Pent, TUS-i juhataja Tõnu Kollo, eriõpetuse kateedri ülem Endel Hirvlaane, filosoofiakateedri juhataja Jaan Rebane, NLKP ajaloo kateedrist Hans Dsiss, Vilve Kalits, Lembit Kiik, Ervin Kivimaa, Igor Sorokin, Nikolai Ševtšuk, Tähe Kolk, Rafik Grigorjan, Veera Ant, Marge Martson ja Leili Mõldre; filosoofiakateedrist Ülo Matjus, Rein Vihalemm, Helgi Sillaste, Jüri Tammaru, Mare Nõmmik, Viktor Sieben ja Valdar Parve; poliitilise ökonoomia kateedrist Ivan Larin, Jaan Kivimägi ja Eve Tomson; teadusliku kommunismi kateedrist Ivan Volkov, Aleksander Blumfeldt, Märt Kubo, Endel Kuusik, Rein Toomla, Laidi Laiverik, Ljudmila Jatsa, Meeta Mäesepp ja Koit Jatsa; teadusraamatukogust Kandle Rekand, Sirje Kliimask, Riina Somson, Liilia Külv, Mari Tamm, Maimu Timofejeva ja Mare Ilus; keemilise kineetika ja katalüüsi labori, biofüüsika ja elektrofüsioloogia labori ning filoloogiateaduskonna võõrkeelte kateedri kollektiiv; filoloogiateaduskonnast Ester Rahi, Enn Veldi, Ilmar Anvelt, Lea Matiesen; füüsika-keemiateaduskonnast Helvi Vahemets, Mihkel Pärnoja, Henn Kuus, Vello Past ja Valeri Vassiltšenko; majandusteaduskonnast Heli Ruussaar, Evi Kolk ja Valner Krinal; kehakultuuriteaduskonnast Jaan Loko ja Osvald Allikas; arstiteaduskonnast Udo Tarve, Ülo Arend, Jüri Saarma, Tiiu Torpats, Valve Saarma, Kaljo Põder, Jaak Maaroos, Tiina Prükk, Ivar Vaasa ja Raja Poolakainen; TUS-ist Ester Zimmermann, Lilie Pung, Valve Soome, Udo Sõõru, Tõnu Hiiemäe, Rein-Toomas Sütt, Sirje Mark, Aarne Pruks, Aare Lutsar, Kersti Vahkal, Neonilla Hiiemäe, Ülle Kiik, Mai Kinsigo ja Aime Kuus; õigusteaduskonnast Herbert Lindmäe, Kalle Nigola, Edgar Salumaa, Albert Paltser, Lembit Saarnits ja Heldur Saarsoo; bioloogia-geograafiateaduskonnast Hans Remm, Udo Pragi, Riho Mootse, Aadu Loog ja Leo-Peeter Kullus; ajalooteaduskonnast Aadu Must; matemaatikateaduskonnast Ants Tauts, Jüri Afanasjev, Gennadi Olenev ja Vello Altleis.

Autasustamisi

Kauaaegse teadusliku ja pedagoogilise ning aktiivse ühiskondliku tegevuse eest sai 50. sünnipäeva puhul EKP Tartu Linnakomitee ja Tartu Linna RSN Täitevkomitee aukirja biofüüsika ja elektrofüsioloogia labori juhataja Harald EPLER.

Üliõpilasteaduse saavutusi

Nagu iga aasta detsembri alguseks, on ka tänavu tehtud kokkuvõtted üliõpilaste teaduslike tööde konkurssidest nii oma vabariigis kui ka üle Nõukogude Liidu. Laureaate õnnitletakse ja preemiad ning diplomid antakse kätte Tallinna Pedagoogilise Instituudi aulas reedel, 15. detsembril kell 13. Autasustamisele oodatakse kõiki laureaate. Lähemat informatsiooni võib saada TRÜ ÜTÜ nõukogust. Meie ülikoolist tõsteti esile järgmised üliõpilasteadurid.

Üleliidulisel humanitaar-, loodus- ja täppisteaduste alasel konkursil autasustati medaliga Villu Tamulit ajalooteaduskonnast ja Arne Rannikmäed füüsika-keemiateaduskonnast. Diplomi said üleliidulisel konkursil Toomas Asser, Sofia Oskolkova, Eero Vasar, Veiko Vasar arstiteaduskonnast, Anu Hartikainen matemaatikateaduskonnast ja Tõnis Sildmäe majandusteaduskonnast.

Üleliidulisel ühiskonnateaduste-alasel konkursil autasustati II järgu diplomiga Sulev Kannikest õigusteaduskonnast ja aukirjaga Ljudmila Braginat füüsika-keemiateaduskonnast.

Vabariikliku humanitaar-, loodus- ja täppisteaduste alase konkursi tulemused

I järgu diplom, rahaline preemia ja rinnamärk: Toomas Asser, Aadu Liivat, Rein Lumiste, Eero Vasar, Mihhail Gus, Andrus Arro, Aleksander Adojan arstiteaduskonnast, Mati Laur, Mare Laul, Jüri Rosenfeldt ajalooteaduskonnast, Mati Kahru bioloogia-geograafiateaduskonnast, Neeme Danziger, Viktor Peet, Alo Linntam füüsika-keemiateaduskonnast, Viktor Arhipov, Peeter Valle majandusteaduskonnast, Aleksander Maršak, Ellu Saar matemaatikateaduskonnast, Kuldar Andest, Tamara Jaaz, Peeter Pahkla, Juri Kolesnik õigusteaduskonnast.

I järgu diplom ja rinnamärk: Lembit Rägo, Andrus Arro, Agu Kõrgvee, Hiie Klaus, Arvo Rosental, Vladimir Neklessa, Sofia Oskolkova, Olev Toomla, Ülle Lehtis, Indiira Šaripova arstiteaduskonnast, Sirje Murre, Maie Angerjas, Anne Lapp, Hene Hanschmidt, Kaie Parv, Ruth Vaik ajalooteaduskonnast, Ülle Reier, Ellen Talts, Ürjo Eskel bioloogia-geograafiateaduskonnast, Jelena Korolkova, Jane Jõgi, Enn Veldi, Kai Riikoja, Georg Lints, Auli Tähve filoloogiateaduskonnast, Ljudmila Bragina, Andres Haav, Mart Tarmak, Mart Speek füüsika-keemiateaduskonnast, Enn Kiive, Heidi Tammemäe, Tiit Villig, Eve Tänav majandusteaduskonnast, Juri Knjazihhin, Viive Laupa matemaatikateaduskonnast, Mart Rask, Viive Kärp õigusteaduskonnast, Angelina Võsotšina kehakultuuriteaduskonnast, Ehte Sirel, Ruth Laivo, Violetta Dumliauskaite arstiteaduskonnast.

I järgu diplom ja nooremate kursuste rinnamärk: Margus Viigimaa, Zinaida Serahnova arstiteaduskonnast, Toivo Maimets bioloogia-geograafiateaduskonnast.

II järgu diplom ja nooremate kursuste rinnamärk: Sille Veskis, Riina Rämson, Katrin Uduvee, Siiri Alliksoo, Erika Keskküla, Urve Kirotar arstiteaduskonnast, Priit Ligi, Ulvi Raidla ajalooteaduskonnast, Vadim Rudnev, Mart Altsoo, Tiit Kessel filoloogiateaduskonnast, Kalev Tarkpea füüsika-keemiateaduskonnast, Klaudia Makarevitš, Vilja Saar majandusteaduskonnast, Mai Sild matemaatikateaduskonnast, Mare Savi, Harry Ots, Uko Tipp õigusteaduskonnast, Vahur Ööpik kehakultuuriteaduskonnast.

Vabariikliku ühiskonnateaduste alase konkursi tulemused

I preemia: Ljudmila Bragina füüsika-keemiateaduskonnast.

II preemia: Ethel Ahlberg, Külli Iisop, Jaan Peiel, Anne Tali õigusteaduskonnast, Valentina Iltšenko majandusteaduskonnast, Kalle Hansen füüsika-keemiateaduskonnast, Tiina Sookand, Vilve Värk õigusteaduskonnast, Aleksandr Dvorkin füüsika-keemiateaduskonnast, Galina Konšina filoloogiateaduskonnast, Tiina Ksenofontova bioloogia-geograafiateaduskonnast, Juri Rosenfeldt ajalooteaduskonnast, Valeri Timofejev füüsika-keemiateaduskonnast, Lembit Toomasson majandusteaduskonnast.

III preemia: Marika Jürioja, Anne Paida, Enel Pelt, Jaan Peiel, Anne Simson, Ülle Raag õigusteaduskonnast, Ülle Lepp majandusteaduskonnast, Ants Aher, Raivo Jaanisoo füüsika-keemiateaduskonnast, Svetlana Zagratskaja matemaatikateaduskonnast.

Diplom: Reet Reiman matemaatikateaduskonnast, Lia Kaasik, Virge Palgi, Enn Tõugjas majandusteaduskonnast, Ene Laumets füüsika-keemiateaduskonnast, Kalev Aedma ajalooteaduskonnast.

Esimese rektori kalmul

Novembrikuu viimastel päevadel käis grupp ülikooli õppejõude eesotsas teadusprorektor professor Herbert Metsaga Leningradis Smolenski kalmistul Tartu ülikooli esimese rektori Georg Friedrich Parroti haual. Kalmule asetati leinakimp. G. F. Parroti hauasammas restaureeriti tema 125. surma-aastapäeva eel möödunud aastal. Esimese rektori viimne puhkepaik on praegu hoolsalt korrastatud.

Ülikooli delegatsiooni kuulusid peale teadusprorektor H. Metsa veel professorid J. Rebane ja L. Stolovitš ning TRÜ ajalookomisjoni sekretär M. Reinfelt. G. F. Parroti mälestuse austamisest võttis osa ka Leningradi RÜ õppeprorektor professor L. Zeleznjov.

Õppejõud ja teenistujad!

Kes on käinud ja tutvunud uudismaade romantikaga, registreerigu ennast EKP TRÜ komitees kuni 12. detsembrini. Kokkutulek ja mõttevahetus toimub 14. detsembril kell 18 TRÜ vanas kohvikus.

Organiseerimiskomitee

Lehekülgi ülikooli komsomoli ajaloost

ÜLKNÜ 60

JOHANNES KALITS

(vt. «TRÜ» nr. 27, 28, 32)

III konverents, mis toimus 30.—31. oktoobrini, oli eelmistest mõnevõrra pidulikum, sest sellest võtsid osa külalised Korea Rahvademokraatlikust Vabariigist ja Rumeenia Sotsialistlikust Vabariigist. Konverents oli ettepanekuterohke: räägiti komsomoligruppidest, ÜTÜ abistamisest, staadionitöödest, parandamist vajavast šeflustööst, sidemete tugevdamisest parteiorganisatsiooniga, lõpetanutega koostöö laiendamisest ja paljudest teistest aktuaalsetest küsimustest.

Uus komitee valis sekretäriks B. Hiire, asetäitjateks L. Šišovi ja T. Reinvaldi. Kohe asuti realiseerima konverentsi juhtnööre organisatsioonilise töö tugevdamisest. Kui seni oli organiseerimistöö sektori koosseisus kaks komitee liiget, siis pärast III konverentsi asus tööle juba neli inimest.

Ka III konverentsil valitud sekretär ei töötanud oma volituste lõpuni. 1955. aasta kevadel viidi B. Hiire üle ELKNÜ Keskkomiteesse, sügisel asus ülikooli komsomoliorganisatsiooni juhtima O. Kuuli.

Pärast III konverentsi tugevnes veelgi parteiorganisatsiooni abi. 1955. aasta jaanuaris võttis ülikooli parteibüroo vastu abinõude plaani komsomolitöö parandamiseks. 1. märtsil kuulas parteiorganisatsiooni üldkoosolek B. Hiire ettekannet «Tööst noorte hulgas». Üldkoosolekust võttis osa ka V. Väljas. Otsustati nõuda parteiorganisatsioonidelt koosolekute läbiviimist, kus koos komsomoliaktiiviga arutataks komsomolitöö parandamise võimalusi. Parteibürood kohustati kuulama pidevalt parteialgorganisatsioonide sekretäride informatsiooni komsomoli juhtimisest. Kuulatigi majandus-, ajaloo-keele-, kehakultuuriteaduskonna jt. informatsiooni. Parteiorganisatsiooni aruande- ja valimiskoosoleku otsuses 1955. aasta kevadel märgiti, et «ei tohi piirduda komsomoli aruannete kuulamisega, vaid jälgida, et vastuvõetud otsused ellu rakendataks, õpetada komsomoli tegema organisatsioonilist tööd, abistada neid igapäevases tegevuses. Kui parteikomitee uus koosseis jaotas tööülesandeid, ei kinnitatud komsomoli juurde konkreetset komitee liiget, vaid sellega pidi tegelema kogu komitee tervikuna. 18. oktoobril kuulati lahtisel parteikoosolekul O. Kuuli ettekanne «Komsomoliorganisatsiooni ülesannetest kommunistliku moraali kasvatamisel.» Parteiorganisatsiooni tähelepanu kasv komsomoliorganisatsiooni suhtes ei tulenenud komsomoli vähesest tegevusest, vaid sellest, et komsomolisekretärid B. Hiire, eriti aga O. Kuuli hindasid kõrgelt koostööd parteiorganisatsiooniga ning nägid selles komsomolitöös püstitatud eesmärkide saavutamise üht olulist tegurit.

Kevadsemestril püüdis komsomolikomitee seniste traditsiooniliste töövormide kõrval leida ka uusi võtteid. Nii otsustati koos pedagoogika kateedriga organiseerida M. Kalinini raamatu «Kommunistlikust kasvatusest» kollektiivseid arutlusi. Lahtistel koosolekutel arutati spetsialistide ettevalmistamist loogika-, psühholoogia- ja bibliograafiaosakonnas. Suuremat tähelepanu osutati ka töökasvatusele. Komitee istung 25. märtsist kuulutas ülikooli staadioni kommunistlike noorte ja noorte ehituseks. Iga üliõpilase kohta arvestati 10 tundi tööd õppeaastas. Organiseerimistöö võttis endale komsomol. See kohustus arutati läbi algorganisatsioonides. Seati sisse vastavad ehituse arvestuskaardid.

Sügisel korraldas komsomoli initsiatiivil ajaleht «TRÜ» omapärase luulevõistluse. Avaldati luuletused ning lugejate hindamistalong.

Massiüritustest peeti sügisel õppeaasta algusele pühendatud noorsoopidustused. Suurt tähelepanu äratas tõrvikutega rongkäik ja järgnenud miiting Toomeorus. Kuigi niisuguse ürituse oli ülikooli komsomol organiseerinud juba 1946. ja 1947. aastal, õhtul vastu 1. maid, mõjus see pärast kümneaastast vaheaega teisel ajal ja teise sisuga ometi täiesti uuena.

1955/56. õppeaasta oli teatavaks murrangupunktiks, kus senine õppejõud-poliitinformaator hakkas muutuma kursuse juhendajaks (hooldajaks). Poliitinformaatori üheks peaülesandeks hakati lugema kursuse komsomoliorganisatsiooni abistamist.

Rohkesti tähelepanu osutati organisatsioonilisele tööle. 1955. aasta algul tegeldi sellega ühekülgselt. Otsuseid võeti vastu hulganisti, kängu jäi aga nende täitmise kontroll. Varitses oht, et hakkab välja kujunema bürokraatlik juhtimisstiil. Pärast seda, kui kujuneva olukorra negatiivsetele külgedele juhtisid tähelepanu komsomoli kõrgemalseisvad organid ja ülikooli parteiorganisatsioon, rakendas komsomoliorganisatsioon meetmeid tööstiili muutmiseks.

Erilise tähelepanu all oli komsomoligrupp. Selle tähtsust kriipsutati alla ka ajakirjanduses. 4. märtsil kirjutati «TRÜ» juhtkirjas «Komsomoli grupiorganisaator», et organisaator olgu õppetöö eesrindlane ning ühiskondliku tegevuse aktivist, kes kujundab grupi ühtseks kollektiiviks. Komsomoligruppidele oli määratud ka teine juhtkiri «Olla alati üliõpilaste avangardis», kus eriti märgiti komsomoligrupi osa esimesel kursusel. Gruppide osatähtsust rõhutati ka komsomoliorganisatsiooni IV konverentsile pühendatud juhtkirjas.

Vajadusest töötada rohkem gruppidega kõneles komsomoli ridade kasv. III ja IV konverentsi vaheajal võeti vastu ainult 36 noort. Ebaühtlaseks jäi ka komsomolijõudude jaotus teaduskonniti.

(Järgneb.)

ENNE EKSMATRIKULEERIMIST

See kole sõna „eksmatt“

Kui ajalehes hakkab ilmuma uus rubriik, mis liiatigi veel nii «toredat» nime kannab, võib lugejal tekkida küsimus: milleks seda vaja on? **Möödunud, 1977/78. õppeaastal eksmatrikuleeriti Tartu Riiklikus Ülikoolis 209 üliõpilast.**

Iseenesest ei paku arv midagi uut, sest kahesaja ümber on see püsinud juba päris mitu aastat. Põhjusedki, miks igal õppeaastal on sunnitud õpingud katkestama umbes 4% TRÜ tudengkonnast, paistavad olevat üsna püsivais proportsioonides. Võimsalt «juhib» põhjusena **edasijõudmatus** — alati üle 50% (1977/78. õ.-a. — 110 inimest). Omal soovil lahkujaid on ühe viiendiku ümber (1977/78. õ.-a. — 43 inimest). Teisedki põhjused, küll väiksema «esindajate» arvuga, on mustas tabelis siiski pidevalt kirjas: õppedistsipliini rikkumine, väärtu käitumine, riigieksamite mittesooritamine, tervis jt.

Populaarsel ja paljuloetaval käskkirjade stendil on teade eksmatrikuleerimise kohta... Sellelt võib lugeda, kes ja millisest teaduskonnast välja visati, võib lugeda ka lakooniliselt sõnastatud põhjust (mis kahjuks asja konkreetset käiku ja tagapõhja ei valgusta). Ühelt käskkirjalt seda nõuda ei saagi, selgitamine jäägu ikka nende hooleks, kes asja vastu huvi tunnevad. Aga oleks ju tõesti huvitav teada: mis eelneb eksmatrikuleerimisele? Milliseid teid pidi jõuab eksmatileht peahoone seinale? Mida tähendab mittemidagiütlev «alus: prodekaani esildis õppeprorektori ja ühiskondlike organisatsioonide esindajate pealdistega»?

Kes kaitseb tudengit? Kas kaitsmine on alati asjakohane? Kas seda on üldse vaja? Ja kas alati suudetakse olla objektiivsed?

Kui inimene on lõpetanud keskkooli ja saanud sisse ülikooli, siis peaks ta üldjuhul olema suuteline ka siin haridust omandama. Pole saladus, et koolis (korralikult) õppimine nõuab rohkem järjepidevust ja suuremaid pingutusi kui enda läbivedamine ülikoolis. Kurjad keeled aga teavad kõnelda, et ega iga keskkooli «3» veel rahuldavaid teadmisi tähenda ning et üldisele keskharidusele ülemineku hoos on ka «viis» pisut dieeti pidanud... Milline õnneloos on üks sissesaamine, eks seda tea meist enamik juba omast käest!

Edasijõudmatus — on seda siis võimatu vältida?

(Juhuslik) sissesaamine, «loorberipärjapäevad», pohmelusehommikud, see magus sõna «vabadus», tegemata kontrolltööd, õiendamata arvestused, puudutud tunnid, käegalöömise meeleolud, ja siis see kole sõna «eksmatt»...

Mitteviitsimine, tahtejõuetus, sekeldamine pisiasjadega, «kes mind ikka puutub»-illusioonid — need on üsna tavalised nähtused. Kuid dekanaati peab eksmatimõttele ajendama ikkagi konkreetne fakt!

Tahame vaadata tõele näkku — eksmatrikuleerimisi võiks õigupoolest hoopis rohkem olla! Loodame mitte paberite, vaid inimeste endi kaudu saada selgust asjades, millest eestlase tagasihoidlikkus tavaliselt rääkida pelgab. Meie eesmärgiks pole lugeda moraali, vaid hoiatada ja selgitada. Mis aga saaks veel paremini hoiatada kui otse elust võetud juhtumid?

Jällelugemiseni!

TIIT MATSULEVITS

Kaasani FMI ja TRÜ teadussidemed

○ **Üldiseloomustuseks.** Kaasani Finantsmajanduse Instituut loodi 1931. aastal. Praegu on selles 4 teaduskonda, üliõpilaste arvult ja õppehoone välimuselt võiks teda võrrelda meie EPA-ga. Instituudis töötab 10 teaduste doktorit ja professorit (tuntumad neist on Ljando, Ivaškevitš, Blinov, Usmanov jt.).

○ **Uurimisteema** on nii TRÜ rahanduse ja krediidi kateedril kui ka Kaasani FMI rahanduse kateedril ühine: rahanduse juhtimise automatiseerimine. Sellealane järjekordne koordineerimisnõupidamine toimuski 23.—25. novembril meie koostööpartnerite juures. Ühine uurimistöö kestab 1980. aastani. Praegu lahendatakse raalidel üksikuid rahandusülesandeid. Kaasanis tehakse seda ministeeriumide tasandil, meil ettevõtete ja koondiste tasandil.

○ **Õppeprotsessi** teenistusse rakendatakse Kaasani FMI-s üha rohkem teadust, suurt tähelepanu pööratakse programmõppele ja kabinettide tehnifitseerimisele. Instituudis töötab leidlikke entusiaste, kelle kätetööna on valminud näiteks elektriline tabloo ettevõtte tulude ja kulude bilansi kujutamiseks ja programmõppeks sisustatud kabinet. Selles on 20 minuti jooksul võimalik anda hinnang 30—40 üliõpilase teadmistele mingi teema ulatuses. Loetelu jätkamata lisame, et nende päevade jooksul, mil viibisime Kaasani FMI-s, ei toimunud seal ühtegi loengut, kus poleks kasutatud tehnilisi vahendeid.

○ Kaasani **üliõpilased** on sageli viibinud meie ÜTÜ konverentsidel. Tatarimaa tudengid on väga töökad, teaduselembesed ja korrektsed. Kohusetundlikult võetakse osa uue õppehoone ehitamisest. (1981. aastat tähistab instituut 50. aastapäeva ja seda tahetakse teha juba uues hooneš). Antakse välja oma üliõpilaslehte «Ekonomist», kus tutvustatakse ulatuslikult kõike uut teistes NSV Liidu kõrgkoolides. Kolme päeva jooksul ei õnnestunud meil näha instituudi ruumides ühtegi suitsetavat tüdrukut! Ka poistest suitsetavad vähesed. Ja veel. Ühiselamu valves olnud üliõpilased nõudsid väga täpselt sisekorraeeskirjade täitmist. Ega arusaamatusi palju ette tulegi, sest kõik üliõpilased austavad sisseseatud korda.

○ **Ühised perspektiivid õppe- ja teadustöö** arendamise kohta kahe kõrgkooli kateedrite vahel on kindlaks määratud koostöölepingus. Kuigi Kaasani FMI-l on suured teadustraditsioonid (ta loodi Kaasani V. I. Uljanov-Lenini nim. RÜ baasil), on veel palju teha, et jõuda nüüdisaja tasemele. TRÜ kui teema koordineeriva keskuse kohustuseks on uurimistöö tulemuste publitseerimine, sellega oleme tänu kirjastusosakonnale ja selle juhatajale M. Raismale hästi toime tulnud. Ka koostööpartnerid kavandavad kõrgkoolidevahelist kogumikku, kus avaldatakse meiegi õppejõudude ja teadurite töid. 1979. aasta mais on ees veel üleliiduline teaduskonverents, mille korraldab TRÜ. Rahanduse juhtimise automatiseerimist käsitletakse eraldi sektsioonis. Siis näeme nii Kaasani FMI kui ka teiste õppe- ja teadusasutuste kolleege jälle Tartus.

VAMBOLA RAUDSEPP

Informiini tulemused teada

Siin see võidukas 7. võistkond ongi: J. Kivirähk, V. Järvepõld, K. Keevend (majandusküberneetika IV k.).

Seekordseks informiiniks, mis toimus 24. novembril Teadusraamatukogus, registreerus seitse võistkonda. Aktiivsemad olid majandusteaduskond, kust olid esindatud III (T. Sarv, T. Sildmäe ja V. Kahro) ja IV kursus (K. Keevend, J. Kivirähk, V. Järvepõld) ning füüsika-keemiateaduskond, kust võistlesid füüsika II (A. Ihermann, T. Liivamägi, I. Peil) ja keemia II kursus (R. Sillard, A. Pedak koos majandusküberneetikute hulgast värvatud T. Petersoniga). Esimesi kursusi esindas ainult arstiteaduskond (raviosakonna üliõpilased T. Kuddu, T. Erik ja J. Kaljusto). Vaatamata kogemuste puudumisele pakuti tõsist konkurentsi vanemate kursuste esindajatele. Õigusteaduskonna III kursus oli moodustanud kõrgkoolidevahelise võistkonna, kutsudes osa võtma ka EPA esindaja (A. Lauren, P. Järvelaid ning V. Järvelaid EPA veterinaaria I kursuselt). Kaasa lõi ka veteranide võistkond, kuhu kuulusid õigusteaduskonna 1976. aastal lõpetanud ja Paidest kohalesõitnud M.-K. Tammeveski ning mittestatsionaarselt ajaloo VI kursusel õppiv T. Kõresaar, kes oli osa võtnud juba esimesest informiinist 1966. aastal. Veteranide võistkonna kolmandaks liikmeks oli ainsa naissoo esindajana Ü. Masing saksa filoloogia IV kursuselt.

Esimese ja teise vooru järel asusid juhtima majandusküberneetika IV, keemia II ja õigusteaduskonna III kursus ning veteranide võistkond. Viimased püsisid kuni viimase vooruni teistest ees, improviseerimisel tuli aga **esikohale majandusküberneetika IV kursus**, kes jõudis ka üldvõitjaks. Improviseerimisel paistis silma veel ravi I kursus oma napi, kuid tabava sõnaga ja majandusteaduskonna III kursus humoristliku etteastega. **Üldjärjestuses tuli teiseks veteranide võistkond, kolmandat ja neljandat kohta jagasid keemia II ja õigusteaduskonna III kursus.**

Suure ringi vastuseid laekus 11, neist üks kollektiivne (maj. IV k.). Õigesti lahendasid ülesanded A. Pedak, R. Sillard, T. Sarv, I. Peil, T. Erik ja M. Aabram. Allikate täpse märkimise ja tööde korrektse vormistamisega paistsid silma A. Pedaku ja R. Sillardi vastused, kes võrdselt jagasid esikohta ja teenisid ära komandeeringu. Kõige kiiremaks vastajaks oli M.-K. Tammeveski, kes vilistlasena tegi kaasa väljaspool võistlust.

Võistlus näitas, et osavõtjatel on ülevaade TRÜ TR teatmefondist ja piisavalt oskusi selle kasutamiseks. Teatmeteoste kasutamisel ei minda aga alati kõige ratsionaalsemat teed, ei otsita abi registrist, mis aitaks vastuse leida tunduvalt kiiremini. Soovida jättis ka vastuste vormistamine. Kiirustada tuleb küll vastuse otsimisel, mitte aga selle kirjapanemisel.

Võistluste korraldajate nimel avaldan lootust, et seekordne, arvult 13. informiin osavõtjatele meeldis ja et kohtume jälle 1979. aasta sügisel.

LAINE KILK,
bibliograafiaosakonna juhataja

Barev dzes Jerevan!*

13.—16. novembrini korraldas Jerevani RÜ oma 41. ÜTÜ konverentsi. See oli pühendatud Ida-Armeenia Venemaaga ühendamise 150. aastapäevale. Meie Jerevanis viibimise ajaks ei olnud linn veel pidurüüd maha võtnud.

Jerevani RÜ on asutatud 1920. aastal. Ülikoolis on 13 teaduskonda rohkem kui 11 000 üliõpilasega. Armeenia pealinnas on võimalik veel õppida paljudes instituudis, pedagoogilises instituudis, konservatooriumis, meditsiiniinstituudis jm. Kokku on Armeenias kõrgõppeasutusi 13 ja neis õppis 1975/76. õppeaastal 54 100 üliõpilast. Tartu sõpruslinnas Leninakanis ja Kirovokanis asuvad Jerevani PI filiaalid ja pedagoogilised instituudid.

Kõrghariduse kohta veel niipalju, et 10 000 elaniku kohta tuli Armeenias 1975. aastal kõrgkoolide lõpetanuid 35 ja üliõpilasi 1975/76. õppeaastal 191. Meie vabariigi vastavad andmed: 21 ja 161 (NSV Liit. Teatmik. Tln. 1978, lk. 175.)

Enamik Jerevani kõrgkoolide üliõpilasi elab kahes üliõpilaslinnakus. **ÜTÜ konverentsid** peetakse alati novembris. Tänavusele konverentsile oli saabunud külalisi Leningradist, Ašhabadist, Sverdlovskist, Kišinjovist, Harkovist, Odessast, Riiast ja Tartust. Konverentsi kohta andis meile lahkelt teavet Üliõpilaste Teadusliku Uurimistöö Nõukogu (NIRS) kuraator Rusana Mikaeljan. Temalt saime teada, et konverentsil töötas 32 sektsiooni, võrreldes eelmise aastaga oli lisaks neli sektsiooni, kokku kanti ette 537 üliõpilasuurimust. Igas sektsioonis töötab konverentsi ajal konkursikomisjon, kes esitab paremad tööd vabariiklikule konkursile ja autasustab 1.—3. astme diplomiga.

Parimate üliõpilastööde avaldamiseks on bülletaan «Üliõpilaste teaduslikud tööd», viimane neist kannab järjekorranumbrit 18.

Üliõpilaste teadusliku töö juhtimine toimub üliõpilaste teadusliku uurimistöö nõukogu kaudu, mille esimeheks on ülikooli rektor (tema äraolekul teadusprorektor). Temale alluvad nõukogu sekretär, kaks kuraatorit ja ülikooli ÜTÜ esimees, kes on palgalised töötajad. Nõukogu koosseisu kuuluvad teaduskondade ÜTÜ esimehed ja teaduslikud juhendajad. Peale 13 teaduskonna ÜTÜ nõukogu on 7 nõukogu moodustatud ka üleülikooliliste kateedrite juurde.

Konverentsi külalisi ootas tihe kultuuriprogramm. Osalt rikkus seda Jerevani tabanud suur lumesadu, mis olevat novembris väga haruldane. Kaks aastat tagasi olnud samal ajal +25 °C. Seetõttu mõjus säärane lumesadu segavalt võõrustajatele, veel rohkem liiklusele.

Meile korraldati ekskursioon Etšmiadzini, kus asub Etšmiadzini katedraal, Ripsime, Gajane jt. kirikud. Vaatasime ka Zvartnotsi kiriku varemeid (ehitatud 661. aastal, oma aja üks ehitusimesid), külastasime Armeenia Maaligaleriid ja nägime filmi Armeenia ajaloost «Mhitar Sparapet». Film linastus Jerevani suurimas kinos «Rossija», kus ainult üks kolmest saalist, suurim, mahutab ligi 1000 vaatajat. Filmi näidati juba mitmendat nädalat, kuid pileteid oli ikka veel raske saada. Tervete perekondadena seisti mitu tundi järjekorras, teadmata, kas saab pileteid või mitte.

Oli võimalus tutvuda Jerevaniga, tema üliõpilastega, olgugi et põgusalt. Paljuski mõistame nüüd üksteist paremini. Armeenlased ütlesid, et tutvumine Jerevaniga ei tähenda veel tutvumist Armeeniaga. Loodame, et ehk õnnestub see mõni teine kord.

Meelde jääb soe vastuvõtt. Ei ole vist armeenlast, kes ei teaks midagi Tartu ülikoolist, et siin õppis Hatšatur Abovjan. Armeenlased on tänulikud, et meie ülikoolis on Abovjani-nimeline auditoorium ja linnas tänav, et meie rahvaste sõpruse märgiks on Tartus nüüd isegi mälestusmärk.

Jerevani ülikooli konverentsil käisid õigusteaduskonna III kursuse üliõpilane Andres Arrak ja allakirjutanu.

PEETER JÄRVELAID,
õigusteaduskonna ÜTÜ nõukogu aseesimees

* barev dzes — tere (armeenia keeles)

Ühiskonverentsil Kaunases

Eesti, Läti, Leedu ja Valgevene NSV meditsiinikõrgkoolide ÜTÜ 20. ühiskonverents toimus 23.—24. novembril Kaunases. Töötas 20 sektsiooni, peeti 2 plenaaristungit. Konverentsiks valmis 212 ettekannet umbes 400 autorilt. Tööde kokkuvõtted avaldati kogumikus «Актуальные вопросы теоретической и клинической медицины». Konverentsil osales lisaks 21 delegatsioonile Nõukogudemaalt külalisi Białystoki meditsiiniakadeemiast (Poola RV).

Ülikooli esindas 19-liikmeline üliõpilasdelegatsioon J. Linkbergi juhtimisel. Tartlaste tööd märgiti ära kui huvipakkuvad, perspektiivikad ning paljuski uudsed. Tugevamatena tõsteti esile K. Kägo ja T. Mereni töö müokardi infarkti põdenud haigete aortokoronaarse šunteerimise võimalustest, A. Paapsteli töö vasema pärgarteri peaharu stenoosi operatiivsest ravist, S. Nazarenko ja A. Krupski töö maksa veresoontest mõningate patoloogiliste protsesside puhul, T. Asseri töö peaaju koorealuste tuumade termokoagulatsioonkollete morfoloogilisest uurimisest loomkatses, A. Helbergi töö jäseme gangreeniga haigete autovenoossest šunteerimisest. Konverentsil käsitletud uuematest diagnostikameetoditest soovitati senisest enam kasutada tümpanomeetriat, millest pidas ettekande K. Haamer.

Peale teadusprogrammi pälvis meie tähelepanu veel mõndagi õpetlikku. Siinkohal olgu nimetatud Kaunase üliõpilaste teadusalased välissuhted. Need on osatud korraldada nii, et tavakohase kultuuri- ja spordiprogrammi taustal vahetatakse Białystoki meditsiiniakadeemiaga pidevalt konverentsidelegatsioone ja menetluspraktika gruppe. Kaunase Meditsiiniinstituudi apteegimuuseum demonstreeris meile, mida võib saavutada tudengliku entusiasmiga.

Mis puutub Kaunase tudengkonna huvisse konverentsi vastu, siis ei erine see kahjuks oluliselt Tartu teklikandjate suhtumisest analoogsetesse suurüritustesse.

Kõnealusele teadussündmusele tagasi vaadates võib öelda, et ta oli meile kasulik ja kogemusterikas. Ühtlasi tõdesime, et konverentsi õnnestumiseks oli palju ära teinud ka meie teaduskonna ÜTÜ nõukogu. Järgmine ühiskonverents toimub 1979. aasta sügisel Vilniuses.

SERGEI NAZARENKO

Venia legendi

14. detsembril kell 14.15 Vanemuise tn. 46 aud. 137 esineb matemaatilise statistika ja programmeerimise kateedri dotsendi kt. T. MÖLS loenguga teemal «Juhuslikkuse modelleerimine».

ÜLO LUMISTE,
matemaatikateaduskonna dekaan

EÕM!

Üks progressiivsemaid ja kasulikumaid suvepuhkuse (eriti pedagoogilise praktika) veetmise vorme on töö EÕM-i rühmakomandörina. Asjast huvitatuil palutakse kontakti võtta keemiaosakonna III kursuse üliõpilase ALAR KÜLMAGA.

„Vanemuise“ lähiminevikust ja tulevikust

12. detsembril kell 19 «Sophokleses» kohtume vestlusringis teatri peaadministraatori TIIT LILLEORUGA ning noorte draamanäitlejatega. Eriti oodatud on kursuste teatrivolinikud.

Pääsmeid saab ELKNÜ TRÜ komiteest ja Pälsoni 14 tuba 424.

Noortemajas „Sõprus“

Reedel, 8. detsembril kell 20 SUUR DISKO*SHOW* üliõpilastele.

Kaasa löövad vabariigi tuntud lauliad. tantsijad ja estraadikunstnikud.

Piletid (1 rbl.) müügil kassas 1 tund enne algust. Üliõpilaspilet kaasa võtta!

KOLMEST INTERKLUBIST

Kes mürsikueas paras maiasmokk olnud, peab tudengipõlves enamasti tõdema, et suur osa sellest maiustajast on kommipaberite kogumise aega maha jäänud. Kui aga kogu kommitegemise protsess otsast lõpuni oma silmaga üle kaeda, sööd kompvekki hoopis teadjama näoga. Küllap arvas nii ka bussitäis TRÜ interklubi rahvast, kes 23. novembril Tallinnas kondiitritoodete vabrikus «Kalev» suud magusaks tegi.

Õhtul sai esmakordselt teoks kolme kõrgkooli — TPI, TRK ja TRÜ interklubide kohtumisõhtu.

TPI interklubi president Urmas Ehvert, elektroautomaatika teaduskonna raadiotehnika eriala III kursuse tudeng, on eelmise semestri kevadest alates TPI 9-aastase interklubi juhtkonna eesotsas. Urmase käest kuulsime, et sel semestril on toimunud kuus üritust. Kõigepealt peeti töökoosolek, kus pandi paika semestri kava. Esimesena sai teoks traditsiooniline reklaamiõhtu, mis mõeldud rohkem liikmekandidaadiks astunuile. Siin saab uustulnuk täpsemalt teada, mida interklubi endast kujutab, samuti reklaamitakse eelseisvaid üritusi. Kõige muljeterikkamateks üritusteks pidas Urmas Havanna-õhtut, kus majandusteaduskonna III kursuse üliõpilane Pille-Triin Valgemäe tõi kuulajateni hetki kaugest ja kordumatust reisist; samuti EÜE interõhtut, kus vaadati tagasi Tšehhoslovakkias ja Ungaris veedetud malevapäevadele.

Tähelepanu väärivad TPI interklubi igal sügisel, talvel ja kevadel toimuvad seminarlaagrid. Seal vaetakse tehtud töö plusse ja miinuseid ning tehakse ettepanekuid edaspidiseks. Laagris saavad täisõiguslikeks interklubi liikmeteks ka aastase proovi läbiteinud liikmekandidaadid.

Paljud interklubi liikmed on lõpetanud «Sputniku» giidide kooli ning tegelevad iseseisvalt turismigruppidega. Unarusse pole jäetud ka uute giidide väljaõpet. Sellega tegeleb üks klubi liikmetest. Kuid ainult näpuga kaarti mööda jälge ajades linna tundma ei õpi, seepärast korraldatakse detsembris klubisisese üritusena tutvumine Tallinna vanalinnaga.

Kui vestlesime klubi presidendiga, seisis veel ees novembri viimane üritus — kohtumine TPI rahvusvaheliste suhete ringiga.

Oktoober oli TPI interklubile töörohke: võeti vastu turismigrupp Norrast, veidi hiljem grupp Ameerika Ühendriikidest. Novembris olid tšehhid malevalepingut sõlmimas, detsembris pidi tulema Moskvas õppivate SDV noorte delegatsioon.

Interklubi korraldada on ka hulk kõrgkooli üritusi. V. I. Lenini sünninädalal ootavad korraldamist rahvaste sõpruse päevad. Ka lahtiste uste päevad viib läbi interklubi.

TPI interklubi töömaht on suur, üritused toimuvad võimaluse korral igal neljapäeval. Tehtu nakatab teisigi: eeskujust sai hoogu **Tallinna Riikliku Konservatooriumi interklubi, mille tööd juhivad V kursuse pianistid Jüri Vetemaa (president) ning Ivo Valdma (asepresident).**

Konservatooriumi interklubil on see eelis ja omapära, et ta võib kõikjal välja minna muusikalise külakostiga. Nii esineti «Sputniku» interklubi koosseisus ka 1976. aasta suvel. Sealt tuligi tahtmine luua niisugune klubi ka oma kõrgkoolis. Töörütmi sai uus klubi sisse 1977. aastal. Tugevnesid sidemed TPI interklubiga.

Esimesel oma klubi õhtul pajatati reisimuljeid. Laulukateedri juhataja L. Issakova kõneles Malaisiast ja Singapurist, muusikapedagoogika V kursuse tudeng Mari Mälgi Indiast. Huvitava õhtu sisustas Eri Klas, kes oli mõnda aega Jaapanis dirigendikätt proovinud.

Kevadel võttis TRK interklubi osa Balti vabariikide interklubide konverentsist Kaunases, kus eesmärgiks oli organiseerida ühine staap ja koostada põhikiri. Suvi oli interklubi muusikutele töörohke, esineti üle 60 korra «Sputniku» turismigruppidele.

Selle õppeaasta esimene üritus oli kolme interklubi kohtumisõhtu korraldamine. Tulemas on EÜE interrühmade õhtud — osavõtt TPI interklubi aastapäevabanketist Glehni lossis, kuhu oli kutsutud ka TRÜ interklubi. Kevadel on tallinlastel küllakutset oodata TRÜ klubikaaslaste poolt.

Alma mater'i **10-aastane interklubi** alustas kolmandat aastat tööd president Airi Põdra käe all. Tiiu Tiisleri Havanna-muljed, Airi Põdra Kuuba-õhtu ja Inglismaa kultuuri õhtu on värvikaks stardiks uude tööaastasse. Oktoobris võeti vastu Ungari delegatsioon, detsembris tuleb kohtumine TRÜ RSR-ga.

Mis toob inimesi interklubisse? Küllap tahtmine tundma õppida teisi maid ja rahvaid, nakatuda võõrast temperamendist, osa saada müstilistest kommetest. Interklubide eesmärgiks pole mitte ainult sidemed välismaalastega, vaid ka suhted vennasvabariikide kõrgkoolidega. Nii arvas ka konservatooriumi interklubi asepresident Ivo Valdma.

JAANA PADRIK

Loomingufilosoofiast ja teatrist

Inimene tahab olla kõikainus, inimene tahab olla vaba. See tähendab ikka olla nagu veepiisk, milles peegeldub ookean. Üksiku ja üldise, olemise ja olemuse sünteesiks on looming. Kirjanik tahab olla raamat, inimene tahab olla looja. See on vajadus, mis paneb meid tegutsema. Kuivõrd on inimese loomistarve paratamatu, sedavõrd on inimene vaba. Lõpuks vabastab inimese keel, keele kaudu tunnetame, väljendame ja kujundame oma olemist, keele läbi saame teadlikuks oma olemusest. Pottsepatöö keeleks on savi, kirjanduse keeleks on sõna, muusika keeleks on heli, kunsti keeleks on valgus (värv), teatri keeleks on mäng. Keeles väljendub rütm, teatav struktureerimislaad, mille vasteks inimteadvuses on tahe.

Olles eksistentsi põhieesmärgiks, on looming alati ka vahendiks, mis uurib, kuidas olemine — inimene, tema suhted, teda ümbritsev — avaneb keeles, kuidas jõuda kooskõlani inimtahte ja maailma vahel — lõpuks, mil määral on inimene vaba. Nende küsimustega tegeleb loomingufilosoofia. Pole oluline, et näiteks Rein Veidemann tunneb ennast intiimselt kokku kuuluvat kirjandusega — tema mõtted ei jäta külmaks inimest, kes püüab tunnetada oma missiooni ükskõik millisel vaimutegevuse alal (vt. «Sirp ja Vasar» nr. 45). Ehkki allakirjutanu usub inimvaimu tõeteadvustumisse läbi mängu ja püüab selle ilmaletuleku juures abiks olla, tunnistab ta omaks R. Veidemanni eetika. Oma teatriprotsessis osalemise mõtet ja õigustust näen tegutsemises mängufilosoofina. See tegevus «eeldab IDEED, uue genereerimist ja kaitsmist, eeldab näha temas vahendit, mis aitab meil üle saada mõtlemise ühemõõtmelisusest.» (R. Veidemann).

Mängufilosoofia objektiks on mäng, mille olemus kõige ilmekamalt avaneb teatrimängudes. Seepärast on võimalik vastuseid mängufilosoofia ees seisvaile küsimustele formuleerida läbi konkreetsete teatrimängude. Mu meelest on olevas teatris lahendamist nõudvaks põhivastuoluks vastuolu konventsionaalse, silmakirjaliku, pelgalt tekstist kujundeid produtseeriva teatrilaadi ja teksti loogilist rida põrmustava, näitlejate kohtumistest (nagu kohtumised, millest elumängki hargneb) lavaruumis uut mängukontiinumit sünnitava, mängul ja tegevusel kui protsessil, millel omaväärtus, põhineva teatrilaadi vahel. See on tegelikult püüdlemine teatri pärisomaks olevate väljendusvahendite, teatrikeele poole. Uues teatris — nimetagem seda keskkonna- (environmentaal-) teatriks —, ei kivistu mängu struktuur kunagi mingi traditsioonilise eetikana, vaid jääb, ekkki näitlejate viimaste teatraalsete žestidega lavalt hajudes, etendusest avatuna lavaruumi. See on teater, mis sünnib konkreetses aegruumis «siin ja praegu», mille mõju aga säilib «seal ja alati».

Teatrilaadidest johtuvalt võib vastandada ka neis mängijaid. Vanas teatris lahendavad näitlejad inimelu tähtsamaid probleeme täiuslikult vallatava petmiskunsti keeles. Mulle tundub aga, et ebapuhaste vahendite abil eesmärgile püüeldes ei märka me, kuis eesmärk ise väärastub ja lahendus saab ikka ainult poolik.

(Järg 4. lk.)

dixi

TIIT MATSULEVITS,
ajakirjanduse II k.

(Esimest aastat meenutades ja järgmistele mõeldes)

Mul oli uhke saba...

See oli sünge öö, kui ma Pälsonisse saabusin. Kuigi kell näitas alles uue päeva kolmandat tundi, magas «ühikas» juba õndsat filoloogiund. «Imelik,» mõtlesin ärevusega, «miski nagu ei klapi.» Aga juba vajus nurga tagant välja lõbus seltskond ja kõige kuraasikam nende hulgast hüüdis: «Kuule, rebane, toeta kolmekaga, taksoviinast jääb puudu, stipipäeval maksan ära!» Küsitud raha mul polnud, nii jäigi neil see viimane (?) käik taksoparki tegemata...

Kas on praegu enam mõtet rääkida tudengite vaesusest? Astuge mis tahes õhtul ükskõik millisesse Tartu restorani, ja ma vean kihla, et üliõpilasi kohtate igal pool. Aga kus seda aega ikka veeta, kui diskod juba tüütavaks on muutunud, kui «vanadus» enam tantsida ei lase, kui suitsunud kopsud sporditulemused algkooli tasemele viivad, kui tee raamatukokku ammu unustatud on, kui kodust rahakaardiga selline summa tuli, mille väljateenimiseks mõni inimene terve kuu töötama peab? **Meie üldise hüveolu ajastul kipub sõnapaar «tudeng ja vaesus» üha rohkem vaimu ja mõistuse konteksti sobima...** *On see vaimukriis? Üldine ideaalipuudus? Tahtepuudus? Või hoopis võimete puudus?*

Täis õnne ja lootusi astub eilne abiturient sisse suurkooli uksest. Vasakul ja paremal kirendavad kuulutused — tulge, tulge ainult! Ja juba hakkab esmakursuslase pea pööritama, ta tunneb end nagu Alice imedemaal.

Õige pea aga selgub, et kõikjale ei jõua, et igal pool polegi nii huvitav ja hea, et on siiski väga palju neid liiste, mis ainult oma kingseppa nõuavad...

Kõrgkoolis on loendamatu hulk kohti, kus tudeng võib ühiskondlikku aktiivsust üles näidata, veel enam, ülikoolis on mustmiljon kõikvõimalikku ühiskondlikku ametit ja ametikest. Ja oi-oi-oi kui tore on olla aktiivne! Sa tunned, et oled keskpunktis, käid uhkelt ringi, salapärased paberid peos. Kasu kõigile, kasu iseendale?!

Vaid üks tibatilluke «aga» ei anna selles üldises aktiivsuse sipelgapesas rahu: arvan, et kui kõikidel plaanides ja aruannetes ilutsevail andmetel ka tegelik SISU oleks, kui kõik ametimehed oma ülesandeid nii täidaksid, nagu nad seda hiljem kirjas paista lasevad, siis peaksid ka probleemid ja probleemikesed, mis praegu meid valusasti kõrvetavad, juba ammu häihtunud olema. Kui aga aktivist kõiki plaanitud töid tõesti sisuliselt tegema hakkaks, ei jääks tal aega magamiseks, õppimisest rääkimata. Paradoks? Või matusekell sisutule plaanimismaaniale?

Paberil me suudame kõike ilusasti laabuma panna, muudkui loe ja imesta, just nagu «Horoskoobi» lööklaul kõlaks kõrvus. Kirjas paistab meie tudeng nii aktiivne nagu naatriumitükk veeklaasis. Teame juba keskkoolist, et paber kannatab kõike, hariduse kasvades oskame seda järjest osavamalt määrida. Kuhu jääb sisu? Selle puudumist me paremal meelel eitame, vajaduse korral demagoogiatki appi võttes, halvemal juhul vabandame end välja suure koormatusega. Ööpäevas on vaid 24 tundi ning ega ikka tungrauaga maakera paigast nihutada saa!

Keskkoolis on tänast tudengit palju poputatud, ta on elus juba mõndagi näinud, ent ülikoolis kogeb ta midagi hoopis uut, siin peab ta oskama enda eest seista ja endale kaitsekihti luua. Kui ta seda ei suuda, kaob pind jalge alt. Arenenud ajastu «arenenud» inimsuhted ei anna enam armu tundelistele ja «teistmoodi» inimestele. Pole vaja varjata, et kõrgkooli tuleb järjest enam neid, kelle suurimaks sooviks on teha karjääri, tuntuks saada, kõrge (ja tasuv) koht kätte võita. Hea auahnuse ja teotahte vastu pole kellelgi midagi, ent kui isikliku kasusaamise eesmärk hakkab pühendama abinõusid, kui selle eesmärgi nimel kasutatakse julmalt teiste inimeste headust, kui asju ei otsusta enam inimese vaimne kultuur ega isiksuse tõeline tuum, vaid tema pugemisoskus ning «käsi peseb kätt-» ja «tutvuse kaudu»-põhimõtted, siis ei saa rääkida enam kasulikust aktiivsusest, vaid künismi tükkivast halvast mõistuspärasusest. Olgu inimesel kui kõrge positsioon tahes, tundku ta pisiasjadeni oma eriala A-d ja O-d — ta ei saa üal INIMESEKS, kui ta ei arenda oma emotsionaalset kultuuri. ei pea vaimseid väärtusi rikkuseks.

Inimese väärtuse peaksid määrama vaimsus ja sisemine intellekt, mitte aga tutvusringkond. Kümmekond aastat tagasi hindasid noored omasuguseid ikka kõigepealt pea, siis alles jalgade järgi, nüüd vaadatakse rohkem alt üles — tere tulemast džiinide võluriiki! (Mis siin veel seletada, kui juba vabariigi populaarne noorteajakiri oma tagakaanele nii uhke värvipildi trükib, et enam aru ei saa, on see tõesti popansambli tutvustamine või hoopis džiinide reklaam?) Asjad ja tutvused on saanud nüüdisaegse elu sümboleiks. Ning kahjuks on need sümbolid üha rohkem ka kuue samba all kohti võitnud.

Pole ime, et suures kõrgkoolikonkurentsis, kus ühiskondliku elu ideaaliks muutub kokteil «a self-made man» mõjuka tutvusringkonnaga», laguneb paljude keskkooli pop-poiste ja aktivistide teotahe-enesekindlus nagu «Kommunaari» kingad pärast vihma.

Paradoksaalne: tuhanded noored pürivad ükskõik mis hinna eest ülikooli, vähemalt kahe kuu vältel näib see nende elu ainsamaks unistuseks olevat. Kui aga «jumalik tudengiseisus» kord käes on, sükeldutakse «vabasse ellu» ega peeta enesetäiendamist enam otstarbekaks. Mõnele «kaasvõitlejale» võib ülikooli sissesaamine niivõrd joovastavalt mõjuda, et alles eksmatileht oma sõjaväelist «повёмʼi» kuulutades neid maa peale tagasi tuua suudab.

Ülikooliaeg kestab vaid mõned aastad. Selle aja sees selekteeritakse siit välja paljud: keda laiskuse, keda joomise, keda ei tea veel mille pärast. Mis saab neist edasi, seda me ei tea. Hoopis «huvitavam» on, et ülikooli lõpetavad (ja sageli eeskujulikult) ka sellised, kellele kõrgharidus vaid väikekodanliku piiratuse ja lühinägeliku kasuhimu maskeeringuks jääb, kes üldgi mõistma ega mõtlema ei õpi. Neid aga kahjuks on. Pole parata, sent võimaldavad hariduse hindamise kriteeriumid kõrgkooli lõpetada mitte ainult inimestel, kellele HARIDUS eelkõige iseseisva mõtlemise võimet ning elu mõistmise oskust tähendab, vaid ka tähenärijail ja tuupureil, karjeristidel ja «tuulelippudel».

Tudengiaeg — see on aeg, mille lõpuks vist kõige selgemini tajutakse oma andekust ja andetust, võimekust ja võimetust, oma koh'a elu hierarhias. See aeg võib lüüa haava kogu eluks või ülendada, vähemalt hingeliselt. Määrav on aga, et praegusest studiosus'est ku'uneks selline inimene, kellele KÕRGHARIDUS tähendab kõike seda, mis jääb alles pärast õpitu ning matriklisse märgitu ununemist.

Mõelgem veel kord Alice'ile: kas ei tasuks — vähemalt esialgu — elada tema naabruses?

olnust

Õigusteaduse stuudiumist ülikooli algperioodil

LEO LEESMENT

Õigusteaduskonna õppe- ja teadustegevust mõjutasid 17. sajandi algaastail valgustusajastu tõekspidamised. Rootsis olid suure poolehoiu võitnud hollandi õpetlase Hugo Grotiuse teesid. Ta oli silmapaistev jurist ning diplomaat, aastail 1634—1644 Rootsi kuningriigi saadik Pariisis (haruldane juhtum, kus võõra riigi kodanik esindab teist riiki). Loodusõigusliku koolkonna rajajana (*ius naturale*) tekitasid tema vaated suurt vastukaja. Vastandiks seadis ta positiivse (s. o. kehtiva) õiguse. Grotiusel oli ülikoolides tollal enneolematu mõju, aga samuti ka mujal haritlaste keskel. Niisamasugune autoriteet oli ka tuntud Chr. Thomasiusel, Grotiusest kolmveerand sajandit nooremal saksa valgustusfilosoofil, juristil ning loodusõiguse teooria arendajal.

Õpetamine ülikoolis oli põimitud Rootsi patriotismiga, mis baltisakslaste silmis oli poolehoiuvaene ja loid. Nad vaatasid seda virilail silmil. Detailseid õppekavasid ega programme tänapäeva mõttes Rootsi ülikoolis vist polnud. Mõnikord viiksatab küll jutt vajadusest trükitud üleülikooliliste loengukavade järele. Olid Rootsi kuninga ja teiste kõrgemate riigivõimuorganite üldsõnalised direktiivid. Õppejõud pidid õpetama oma teaduse jüngreid selliselt, et loengud, täpsemalt ettelugemised (vaba kõnestiili tollal ei kasutatud) jääksid hästi meelde üliõpilastele, kellest pidid ükskord saama iseseisvad, vilunud juristid, esijoones kohtunikud.

Raamatuid oli napilt; tuli hoolikalt tähele panna kõike, mis loengutel ette kanti. Ettelugemised pidid olema professorite poolt sõnasõnalt kirjalikult üles tähendatud, ja nii täpselt, et viimaste äraolekul võis neid mõni eeskujulik asetäitja ette lugeda. Suur tähtsus oli ka elokventsil ja retoorikal. Jõudis üliõpilane — *scholaris* (*studiosus* on hilisem termin) — pärast mõneaastast stuudiumi õigusteaduskonnas otsusele, et valdab aineid ja on kõigis stuudiumi ülesseatud nõudeis juba enam-vähem kodus, palus ta luba eksamile asuda, et lõpetada teaduskond ning saada vastav kraad: *examen rigorosum et disputatio gradualis.*

Tollal jagunes õppetöö Tartus nagu mujalgi ühelt poolt tasuta avalikeks loenguteks (*lectio*) ja kitsamale ringile ettenähtud vaieldavate, keerulisemate probleemide ja kaasuste lahendamiseks, nn. erakolleegideks (*privatim*).

Kui talviti ruumid ülikoolis liig külmad olid, peeti õppetööd teinekord professori juures kodus. Peale selle peeti kord nädalas disputatsioone, s. t. arutlusi.

Lähtudes Rootsi kuningriigi struktuurist ja ideoloogiast, pidi jurist ühelt poolt süvenema juura alustesse, s. t. Rooma õigusesse ning teiselt poolt hästi teadma oma riigi, s. t. Rootsis kehtivaid seadusi — *ius Svecanum.* Sellist teoreetilist mõistet nagu Balti õigus polnud tollal veel välja kujunenud.

Üks esimesi Rooma ja Rootsi õiguste professoreid oli Tartus Henricus Hein — *u. j. d.*, see tähendab *utriusque juris doctor* — mõlema õiguse doktor.

Ülikooli teisel tegutsemisperioodil alates 1690. aastast oli esimesi juuraprofessoreid Carl Lund (kuni 1695. aastani). Pärnu perioodist tõstame esile silmapaistvalt tubli professori Samuel Auseéni.

(Järgneb)

Kuidas ma esmakursuslaste ballil käisin

Kas teie juba teate, et reedel, 1. detsembril toimus meie ball? Mina sain sellest teada kaks päeva enne reedet tuttava käest, kes omakorda seda uudist tuttavalt kuulnud oli. Et ma vanematelt kolleegidelt eelmiste ballide kohta nii mõndagi kiitvat olin kuulnud, tärkas soov sel õhtul midagi väga ehttudenglikku näha ja teha. Oli ju korraldajaks TRÜ komsomolikomitee, kus vanemate kursuste tudengid oma organisaatorivõimeid, aktiivsust ja originaalsust näidata võivad. Oma agu elevust tekitas seegi, et meie, esimese kursuse žurnalistid, oma taidluskavaga esinema pidime. Meeldiv, kui õhtu korraldamisse oma panuse anda saad.

Reede õhtul oli noortemajas «Sõprus» rõõmus ootusärevus. Veel veidi ja juba ütlesidki peo perenaine Meelike Saarna ja peremees Ain Saarna avasõnad, järgnes ootuspärane — sõnavõtt, paar rahvatantsu, laulud, mudilaste esinemine. Kõik see jättis kuidagi kokkuklopsituse tunde, nagu oleks eeskava ainult selleks, et MIDAGI peab ju ometi olema. Omaette oli iga esinemine huvitav, kuid seostumata tervikuks ei haaranud nad publikut.

Peo perenaine ja peremees olid pandud nii teadustajate kui ka organiseerijate ossa. Kerge neil just ei olnud, nagu polnud kerge ka esimese kursuse žurnalistidel, kes teadmatuse tõttu kaks tundi kostüümides esinemisjärjekorda ootasid ja lõpuks hoopis esinemata jäid. Põhjus? Ansambel oli pillid lavale üles seadnud ja esinemiseks polnud lihtsalt ruumi. Seegi paneb arvama, et organiseerijatel endil kavast väga ebamäärane ettekujutus oli.

Järgnenud tants parandas küllap vist paljude tuju, sest ansambli «FIX» muusika järgi on lausa lust tantsida.

Ometi jäi südamesse okas: on siis selle aasta esimesed kursused tõesti viletsamad, et nende jaoks polegi midagi tõsisemat organiseerida vaja, või hoopis ülehinnati nende võimeid, lootes, et küllap kõik ise tuleb. Kaldun arvama, et ball oli tehtud lihtsalt traditsiooni pärast, mõtlemata sellele, et küsimuse võivad tekitada traditsiooni väärtus üldse, tema edasised perspektiivid.

Kus on väljapääs? Ei saa ju järgmisel aastal jälle ehk'ide peale välja minna. Vähemalt ei taha nende peale välja minna selle aasta esmaskursuslased...

Nii siis läksingi koju, kotis kasutamata jäänud kostüümid ja peas imelik mõte, et oleks vist parem olnud, kui tuttav selle balliuudisega üldse tulnud poleks...

TIINA KUSLAP,
žurnalistika I k.

Ja ball komsomolikomitee pilgu läbi

Sügisel üleülikooliliste ürituste perspektiivplaani koostades jäi esmakursuslaste balli ajaks 20. oktoober, paraku tuli see edasi lükata 1. detsembrile. On ju aastate jooksul traditsiooniks saanud esmakursuslaste balli peaeesmärk tutvustada ülikooli kõige noorematele meie taidluskollektiive — mine tea, ehk saab noor inimene just sellelt ballilt esimese mõtte ise kaasa lüüa. Seda enam tuli taidlejatele harjutusaega anda.

Iga üritus algab sobiva koha valikuga. Teist aastat järjest on selleks olnud noortemaja «Sõprus». Tõsi küll, «Vanemuise» kontserdisaal on märksa esinduslikum, kuid ... Et kontserdisaali fuajees pärast remonti enam ei tantsita, saalist toolide lahtikruvimine aga väga töömahukas ja aeganõudev on, siis saab nüüdsest kontserdisaali ballide jaoks üürida ainult nädal enne ja nädal pärast suurt linnaballi. Kuid ka noortemaja «Sõprus» on pärast remonti värske näo saanud. Nii langes valik seekord (ja langeb ilmselt ka tulevikus) noortemaja kasuks.

Tuleb hoolitseda ka reklaami eest. Neljapäeva õhtul Leningradi mnt. 27 ühiselamus minu otsiv pilk tuttavat lillega kuulutust enam ei leidnud. Kellele seda nii väga vaja läks? Või kellele see ei meeldinud?

1. detsembril kell 19 noortemajas «Sõprus». Kõlama peaks ürituse algust teadustav signatuur. Kohal on 14(!) esmakursuslast. 15 minutit hiljem on publikut juba mõnevõrra rohkem, kuid alustamisest ei saa veel juttugi olla. Ja nii kõlasidki õhtu algussõnad kell 19.45. Rikutud oli meeleolu nii publikul, esinejatel kui ka organiseerijatel. Kuid see ei jäänud ainsaks tõrvatilgaks meepotti. TRÜ kammerkoori esinemisjärjekord jõudis kätte 20.30. Tänuks kaunite laulude eest nägid lauljad edasi-tagasi sõeluvaid külalisi, kes omavahel juttu vestsid, naersid. Milles oli viga? Lauljates, lauludes, laulude esitamises küll mitte.

Ansambel «FIX» seadis oma pillid-võimendused lavale kohe pärast väikest kontserti, et valmis olla avavalsiks. Esinemisjärge ootasid veel I kursuse žurnalistid ja majandusteaduskonna keelpillikvartett. Vahetult enne eesriide avamist teatasid noored žurnalistid, et nemad siiski ei esine, sest vajalik valgustriip jääb täpselt sinna, kus seisid trummid. Kas paluda või sundida? Mis see enam aitabki? Kahjuks ei ole noortemajas veel pöördlava, et kõikidele kollektiividele tehniliselt laitmatut esinemiskohta pakkuda. Seda enam rõõmustas meelt majandusteaduskonna poiste pillimäng. Aitäh teile!

Kogu õhtul andis end tunda peoliste imelik ärevus. Peagi selgus selle põhjus — kohvikus müüdi ainult kohvi, aga alkohoolseid jooke mitte. Organisaatoritelt tuldi ärevalt pärima, millal siis ometi ka alkohol letile tõstetakse. Et seda hetke ei tulnudki, hakkas paukuma noortemaja välisuks. Kell 22 tuli uks hoopis lukku keerata, sest päriselt äraminejaid oli vähe, saalisolijate silmad särasid ja palged õhetasid mitte ainult tantsust.

Ehkki lõpuks õhtu kuidagi lõppeda ei tahtnud, jäid meelde-mõttesse mitmedki küsimused. Kas tõesti enam ei saa ühtegi üritust ilma alkoholita läbi viia? Kas noortes inimestes on koolipidude mentaliteet (eeskava pole niikuinii mõtet vaadata, lähen parem tantsuks kohale) nii tugevasti juurdunud, et sellest lahti ei saadagi? Kas tõesti on üliõpilastes kadunud elementaarne distsipliini- ja vastutustunne, i s e-olemise rõõm, järele on jäänud vaid mõnulev ootus teiste poolt valmis tehtu nautimiseks? Küll oleks hea, kui ma eksin ja need mõtted olid vaid reede õhtu kibeduse väljenduseks.

AILI PIKAT,
ELKNÜ TRÜ komitee asesekretär

Mõnda antropofaagidest

Isegi haritud antropofaagid ei saa filantroopidest aru, sest antropofaagid ei suuda inimest armastamata jätta. Juba varases nooruses mõtlevad nad inimkonnale rohkem kui inimkond endale. Neil on selleks põhjust. Antropofaagide lemmiklaul on «Elu, armastan sind».

Sageli on antropofaagid kurvad ja tunnevad puudust inimestest. Nende tutvusringkond on väike ja muutub järjest väiksemaks. Võib-olla hambaharjade pärast, sest need kuluvad antropofaagidel ülimalt kiiresti ja siis nad laenavad hambaharju, aga neid ei taheta laenutada. Võib-olla sellepärast, et antropofaagid on tüütud — vaid einestanud antropofaagiga on meeldiv vestelda.

Antropofaagiat on võimalik õppida. Esimese kursuse antropofaagiaüliõpilastel on esimesel sessioonil järgmised eksamid: sissejuhatus antropofaagiasse, antropofaagia ajalugu, dialektiline kannibalism ja gastronoomiline kasvatus. Nende kiituseks peab märkima, et ükski neist ei puudu praktikumidest.

Aga juba vanasõna ütleb, anna antropofaagile sõrm, tema võtab terve käe. Sellepärast on antropofaagide käitumist vaja hoolega tundma õppida ja nende eest võimaluse korral hoiduda. Siiski ei tarvitse väga karta, sest isiklikult mina ei ole veel ühtki antropofaagi näinud. Kuid parem hoida kui oiata.

AGAATON SÕRMIK

23 päeva on jäänud «TUHUU!» (ehk tudengihuumori võistlus) lõpuni. Kas sinu kaastöö on juba toimetuses?

Üllatusi jätkus lõpuni

Esimesed punktid ülikooli aastaringse spartakiaadi tabelisse kanti möödunud nädalavahetusel lõppenud võrkpallivõistluste põhjal.

Naiskondade mängudes kummutati nelja viimase mänguga kõik tehtud prognoosid. Majandusüliõpilastel polnud ka pärast üllatuskaotust väga innukalt mänginud bioloogidele-geograafidele veel kõik kadunud. Esikohale tulekuks pidid nad vaid võitma eelnevalt filoloogidele ja bioloogidele-geograafidele kaotanud spordimeedikuid. Võitu aga ei saadud. Vastased loovutasid tujutult mänginud favoriitidele kahe geimi peale kokku vaid 11 punkti ja lõpetasid turniiri majandusteaduskonna naiskonna ees kolmandana. Võitja otsustati aga viimases kohtumises. Filoloogid läksid ette 6:0, kuid siis jätkus endist hoogu vaid Irma Kirpul ja geim kaotati 10:15. Ees oldi ka teises geimis, jäädi aga lõpu eel hoopis 11:13 taha. Bioloogia-geograafiateaduskonna naiskonda lahutas võidust vaid 2 punkti! Neid punkte aga Ingrid Jorro tugevad servid ja Irma Kirpu tubli rünnak vastastele ei lubanud. Geimivõit filoloogidele 15:13. Otsustavas geimis bioloogidel-geograafidel enam jõudu ei jätkunud (kolmas mäng järjest) ja suurüllatus oli sündinud. Eelmise aasta spartakiaadil viimaseks jäänud **filoloogiateaduskond** alustas uut spartakiaadiaastat alavõiduga. Ülikooli meistri märgid said turniiri parimaks tunnistatud **Irma Kirpu** (ingl. III k.), **Ingrid Jorro** (eesti fil. II k.), **Carmen Piir** (eesti fil. II k.), **Kaja Milder** (prantsuse fil. I k.), **Anu Tampere** (ingl. IV k.) ja **Valli Voor** (žurn. II k.).

Viiendaks jäeti KKT III kursuse naiskond, sama teaduskonna I kursus aga objektiivsetel põhjustel (võistkonna liikmed seotud teiste võistlustega) kahjuks finaalturniiriks võistkonda kokku ei saanud. Järgmised kolm kohta (7.—9.) jagasid omavahel arstiteaduskonna, õppejõudude ja KKT II kursuse naiskond. Ülejäänud võistkonnad jätsid alagrupimängud pooleli ja spartakiaaditabelisse oma teaduskonnale punkte ei too.

Meeskonnad said läbi ühegi loobumiseta. Suhteliselt lihtsalt tuli **õppejõududele** turniirivõit ka sel aastal. Võitjate kogemustele, äärmiselt kooskõlastatud tegevusele ja väga tugevale pallingule polnud noorematel peale liigse aukartuse midagi vastu seada. Vastastele ei antud geimigi. Kõige lähemal olid geimivõidule KKT IV kursuse (mõlemas geimis) ja bioloogia-geograafiateaduskonna meeskonnad. Tugevad ja täpsed servid otsustasid aga kõikides geimides asja lõpuks õppejõudude kasuks. Võitjad mängisid koosseisus õppeprorektor **Uno Palm**, parteikomitee sekretär **Advig Kiris**, poliitökonoomia kateedri vanemõpetaja **Vello Peedimaa**, raskejõustiku ja veespordi kateedri juhataja **Jaan Loko**, spordifüsioloogia kateedri dotsent **Jaan Pärnat**, eksperimentaalfüüsika kateedri vanemteadur **Ants Tiirik**, keemiaaspirant **Ülo Langel** ja sportmängude kateedri õppejõud **Urmas Saar**.

Teiseks tulnud füüsikutele-keemikutele panid südilt vastu nii bioloogid-geograafid kui ka KKT III kursuse tudengid (mõlemad kaotasid 1:2). Kolmandaks platseerunud KKT IV kursust aga võideti kindlalt 2:0. Neljas koht algul väga tugevalt esinenud bioloogidele-geograafidele, viies nendele omase hingestatusega mänginud KKT III kursusele. Alagrupimängudes üllatanud matemaatikud ei suutnud aga oma koosseisult võrdlemisi tugevat meeskonda kuidagi ühtemoodi mõtlema ja tegutsema panna. Viimases kohtumises bioloogide-geograafidega oli neil pärast võidetud avageimi võimalus isegi neljandaks tulla. Mäng aga siiski kaotati ja jäädi kuuendaks. 7.—9. kohta jagasid alagruppides kolmandaks tulnud õigus-, majandus- ja arstiteaduskonna meeskonnad. 10.—12. kohale jäid spordimeditsiini osakonna ning kehakultuuriteaduskonna I ja II kursuse meeskonnad. Viimasele kahele kohale aga vanad rivaalid filoloogia- ja ajalooteaduskonnast.

Veel spartakiaadist. Ujumas on ära käinud enamik teaduskondi. Ujumata on vaid KKT III kursus, kes teeb oma võla tasa järgmisel nädalal. Siis selguvad ka lõplikud tulemused.

PRIIT JÕGI

Loomingufilosoofiast...

(Algus 3. lk.)

Keskkonnateatri põhimõtteks on totaalne mäng, mis haarab näitleja tervikuna, tegevuse laadist johtuvalt avaneb näitleja hingelaad, psüühika. Ses mõttes on mäng alati läbimurre, iseeneseni jõudmine. Keskkonnateater püüab lõhkuda lava-saali vahelisi piire, taastada teatrimängu algset süütust, mis väljendus Dionysose riituses: jumalad on tulnud maa peale ja pühadus vürtsitatud rämedusega...

Teater on praktiline asi ja see pärast on kõige rängemaks vastu väiteks keskkonnateatrile see, e tema põhimõtted ei oma veel kül lalt tõeproovi teatripraktikas. See pärast ei saa keskkonnateatris nä ha praegu enamat kui üht võima likku teatri arengusuunda, mis ag loomingufilosoofiliselt vaadelde on vägagi reaalne.

TÕNU KARRO

MAB

Tavaliselt oleme harjunud seda tähekombinatsiooni lugema vastupidises järjestuses. Antud juhul on tegemist **UNESCO rahvusvahelise programmiga «Inimene ja biosfäär» («Man and Biosphere» — MAB).**

23. novembril toimus Tallinnas programmi Eesti komitee I pleenum. Avaettekandes tutvustas komitee esimees prof. H. Trass programmi sisu ja ülesandeid. Pleenum pidas põhiülesandeks biosfääri ressursside ratsionaalset kasutamist, inimese ja looduskeskkonna vaheliste suhete optimeerimist.

Järgnes vabariikliku programmi arutamine ja vastuvõtmine. Erilist tähelepanu pöörati organisatsioonilistele küsimustele. Oluline osa on programmist täita ka TRÜ-l. Nimelt kuuluvad vabariiklikku komiteesse TRÜ professorid H. Trass, V. Masing, A. Viru, H. Ligi, dots. H. Ling ja dots. kt. J. Toom.

Ees seisab vabariigi teadusasutuse uurimistöö koordineerimine programmi MAB raames.

JAAN TOOM

Infoosakond teatab

Teadusraamatukogu väljaandena ilmub iga kuu infobülletään «Raamatukogusse saabunud väliskirjandus», kus registreeritakse välismaal ilmunud võõrkeelne kirjandus. Siin on kõik raamatud ja teadusasutuste perioodiliste väljaannete numbrid, mis sisaldavad üksikuurimuse, s. o. dissertatsiooni, monograafia jne. Kirjandus on esitatud teadusalade kaupa. Lugeja leiab kõige uuema oma erialalt vastavast rubriigist. Iga nimetus on varustatud raamatukogu kohaviidaga. Kataloogid asuvad Toomel, võõrkeelne kirjandus ja osa võõrkeelsest perioodikast on ruumikitsikuse tõttu paigutatud Tiigi tn. 78 filiaali, kus asub ka õpperaamatukogu abonement. Bülletäänis märgitud kohaviidaga võib saada raamatu või ajakirja kataloogе kasutamata.

Raamatukogusse tellitud ja vahetuse teel saadud ajakirjad, jätkväljaanded, kaasa arvatud ümbertrükid on registreeritud väljaandes «Raamatukogusse saabunud välisperioodika», (ilmub 1963. aastast alates). Iga nimetuse puhul on näidatud, millised köited ja numbrid saabusid antud aastal. Lugeja leiab sealt ka kohaviida.

Perioodika kohaviitadega kirjandust saab kasutada Toome raamatukogu lugemissaalis. Tiigi tn. filiaalist tuuakse ajakirju 2 korda nädalas (esmaspäeviti ja neljapäeviti) Toome lugemissaali. Erandjuhtudel, kui on vaja tutvuda ajakirja paljude numbritega mitmesugustest aastakäikudest, saab neid kasutada kohapeal, s. o. Tiigi tn. 78.

Väliskirjanduse infobülletääne jagatakse infoosakonnast kõikidele kateedritele. Lugeja leiab selle raamatukogu igast teeninduspunktist.

ELLI BITTER,
vanemredaktor

Tööpakkumine

Peahoonesse vajatakse 0,5 kohaga keskküttekütjat (tingimused soodsad, töö öösiti). Pöörduda peahoone komandandi poole (ruum 103).

Tervisepühapäevak

Õppejõududele ja teenistujatele toimub 10. detsembril kell 10.30 kergejõustikuhallis. Osavõtjad saavad jõudu proovida Cooperi testis. Loodame rohket osavõttu.

Matemaatikateaduskond

Klubis

Pühapäeval, 10. detsembril kl. 21 disko.

Teisipäeval, 12. detsembril kl. 20 II korruse saalis loeng «Esteetika nüüdisprobleeme» (S. Lepik).

Uues kohvikus

Neljapäeval, 14. detsembril kl. 19 kohvikklubiõhtu Olav Ehala ja Ivo Linnaga.

Hea lugeja! Kuhu on jäänud sinu ettepanekud ajalehe sisustamisel? Ootame neid järgmise reedeni.

TOIMETAJA V. SOOTAK

«Тарту Рийклик Юликоол» («Тартуский государственный университет») Орган парткома, ректората, комитета ЛКСМ и профкома Тартуского государственного университета, г. Тарту Эстонская ССР
Hans Heidemanni nim. trükikoja trükk. Tartu, Ülikooli 17/19. III. Üksiknumbri hind 2 kop. Tellim. nr. 5429. MB-09738.

AR Fr. R. Kreutzwaldi nim. ENSV riiklik Raamatukogu

KÕIGI MAADE PROLETAARLASED, ÜHINEGE!

tartu riiklik ülikool TRÜ

EKP TRÜ komitee, TRÜ rektoraadi, ELKNÜ TRÜ komitee ja TRÜ ametiühingukomitee häälekandja

Nr. 34 Reedel, 15. detsembril 1978 XXXI aastakäik

EKP TRÜ komitees

11. detsembri istungi päevakord algas ülevaatega EKP Tartu Linnakomitee VI pleenumi otsuse «EKP TRÜ komitee tööst üliõpilaste kommunistlikul kasvatamisel» täitmisest. Ettekandja parteikomitee sekretäri asetäitja ideoloogiatöö alal L. Kiik märkis, et õnnestunult kulges meie maa 60. aastapäeva tähistamine möödunud aastal. Üritused seostati ülikooli taasavamise 175. tähtpäevaga. Palju aitasid selles kaasa ühiskonnateaduste kateedrid. Praeguses tegevuses lähtutakse NLKP XXV kongressi otsustest. Õppe- ja kasvatustöö on pidevalt tähelepanu all, veelgi suurendamist vajab komsomoliorganisatsiooni osatähtsus. Õppedistsipliini kontrollitakse, alati ei pöörata aga vajalikku tähelepanu kontrolli tulemustele. Ülikoolis on välja töötatud kasvatustöö kompleksplaan. Suurendada tuleks kasvatustööprodekaanide ja kursusejuhendajate tööd väljaspool õppetööd. Tõhusalt rakendatakse ÜPP-d. Kõlbelises kasvatuses on olulisemaks probleemiks praegu ühiselamuelu. Probleem on üles tõstetud, sellega tegeldakse nii teaduskondades kui ühiskondlikes organisatsioonides. Üliõpilaste loomingulise tegevuse näiteks tõi ettekandja kirjandus- ja tõlkevõistluse, ajalehes ilmuva omaloomingulehekülje «Krapi», kunstikabineti jm. Side loomingulise noorsooga peaks tihedam olema.

H. Kabur mainis oma sõnavõtus, et sotsialistlikus võistluses on lisandunud uus vorm — kõrgkoolidevaheline võistlus. Teaduskondadesisene võistlus küll käib, kuid üleülikooliliselt pole parimaid välja selgitatud. Tuleks kehtestada võistluse üldised alused, lähtudes teaduskondade spetsiifikast.

Detsembri algul alustati üleliidulise rahvaloenduse kaadri väljaõpetamist. Informatsiooni sellest andis linna I loendusosakonna juhataja majandusteaduskonna vanemõpetaja V. Tamm. Ülikooli töötajaist võtab sellest osa üle 90 inimese. Kahjuks ei olnud esimese vooru õppustel kõik kohal. Ülikooli iga allasutus peab hoolt kandma selle eest, et ettenähtud loendajate arv täidetud oleks. Põhiloendus leiab aset 17.—24. jaanuarini, loendajad on selle tööga hõivatud 12.—31. jaanuarini.

Istungil kinnitati õigusrikkumiste profülaktika komisjoni koosseis.

Eelmisel istungil, 4. detsembril võeti NLKP liikmekandidaatideks arstiteaduskonna üliõpilane Sulev Haldre ja filoloogiateaduskonna üliõpilane Katrin Lendok.

Komsomolikroonika asemel

12. detsembril TRÜ komsomolikomitee koosolekul esitati teist korda ettepanek muuta ülikooli kultuuriorganite struktuuri. Õigeima lahenduse leidmise raskust näitas tekkinud vaidlus. Tõsi, põhiliselt uute nimetuste üle.

Otsustamine lükati edasi komsomoliaktiivi koosolekuni 21. detsembril, kus ideed kaaluks juba üliõpilaskonna arvukam esindus. Et mõtted liikuma pääseksid ja õigel kohal välja öeldaks, lühike selgitus asja tuumast. Nimelt on siiani (koos)eksisteerinud ja üksteise võidu kultuuri ühisnimetajaga üritusi organiseerinud (või organiseerimata jätnud) kolmik: sektorid komsomoli- ja ametiühingukomitee juures ning TRÜ klubi. Üks paljudest vigadest, mis on end tunda andnud eriti suurürituste aegu, on töö koordineerimatus.

Uue idee järgi organiseeriks kultuuritööd ja aitaks üliõpilastel vaba aega sisustada uue nimega koondorganisatsioon, mida juhataks nõukogu, kus esindajad inter-, filmi-, teatri ja diskoklubist, komsomoli operatiivrühma (KOR-i) juht ning üliõpilased, kes seisavad hea ürituste eest aulas ja kohvikutes. Loomulikult kuuluks nõukogusse ka info- ja reklaamitalitus.

Nõukogu koosolekul oleks võrdne sõnajõud nõukogu esimehel (praegune komitee kultuurisektori juhataja Andres Salmistu), TRÜ klubi juhatajal (Heino Variku) ja komsomolikomitee asesekretäril kultuuri alal (Aili Pikat).

Et tegeldakse suhteliselt erinevate töölõikudega, ei tohiks juhtimis-

(Järg 2. lk.)

Lehekülgi ülikooli komsomoli ajaloost

ÜLKNÜ 60

JOHANNES KALITS
(vt. «TRÜ» nr. 27, 28, 32, 33)

Ülikooli komsomolitöö saavutusi ja kitsaskohti vaeti IV konverentsil 8.—9. oktoobril 1955. aastal. Selle tööst võtsid osa ELKNÜ Keskkomitee esimene sekretär V. Väljas, EKP Tartu Linnakomitee sekretär E. Kivimaa, ELKNÜ Tartu Linnakomitee esimene sekretär K. Pantelejeva (Hallik) jt. Komsomolidelegaadid leidsid, et edaspidi peaks rohkem tähelepanu osutama võitlusele üliõpilaste poliitilise teadlikkuse tõstmise ja kommunistliku moraali kasvatamise eest. Õppetöös muutus ülesannete ring sisulisemaks: mitte ainult õppimine headele hinnetele, vaid armastuse kasvatamine eriala vastu. Sellega pidi tegelema kogu komsomoliaktiiv. Uueks kohustuseks võeti miilitsakoostöö brigaadide organiseerimine.

Nende ülesannete täitmiseks valis konverents uue komitee, kes oma esimesel koosolekul jagas ülesanded järgmiselt: sekretär — O. Kuuli, sekretäri asetäitja propaganda- ja agitatsioonitöö alal — L. Riisenberg (Pärn), organisatsioonilise töö alal Ü. Haldna. Selle kollektiivi tegevusest olenes eelseisvaks aastaks 1710 kommunistliku noore töö, kes 1955. aasta oktoobris moodustasid üliõpilaskonnast 60%.

O. Kuuli näol oli tegemist suure organisatsioonilise fantaasia ja hea perspektiivitunnetusega komsomolitöötajaga, kes oskas huvitavaid üritusi leida, planeerida ja organisatsiooniliselt kindlustada. Seetõttu oli IV konverentsi järgne komsomolielu ülikoolis rikas mitmesuguste uute komsomolitöö vormide poolest. Et parteiorganisatsiooni abi ei kujuneks üldsõnaliseks, töötati ühiselt välja plaan, mis kinnitati parteibürool. Kord kuus nähti ette kuulata bürool parteialgorganisatsiooni sekretäri komsomoli juhtimise ja abistamise küsimuses, paluda partei linnakomiteed organiseerida vastav algorganisatsioonide sekretäride seminar jne.

1956. aasta talvisel õppevaheajal sõitis grupp ülikooli komsomoliaktiviste Leningradi kõrgematesse õppeasutustesse. Iga aktivist teadis juba varem, millisesse õppeasutusse ta läheb ja missuguse töölõiguga ta seal tutvub. Teati ka seda, et pärast tagasitulekut tuleb esineda informatsiooniga komitee istungil ning näidata, milliseid huvitavaid kogemusi saame üle võtta. 12. märtsil arutaski komsomolikomitee laiendatud istung Leningradi kõrgkoolide komsomolikogemuste rakendamist TRÜ-s. A. Metsa rääkis töökasvatuslikest üritustest, sidemeist töölisnoortega, tööst ehitusobjektidel; A. Raukas organisatsioonilisest distsipliinist, komsomolipatrullidest, kehakultuurialasest gruppide ülevaatusest; T. Orav — Leningradi RÜ kultuuritööst, huvitavatest üritustest klubis; H. Kään lõpetajate pidulikust ärasaatmisest jne.

Hakati osakondade komsomoliorganisatsioone kinnitama koolide šeffideks, looma komsomolipatrulle jne. Ka õppetöös otsiti uusi lahendusi. Oma ettepanekud tegid algorganisatsioonid tunniplaanide suhtes. Tarbetud «aknad» vähenesid, õppeainete paigutus tunniplaanis muutus ratsionaalsemaks. Komsomolikomitee arutas ka õppeplaane. Kuigi muudatuste tegemine kuulus ülikooli nõukogu kompetentsi, olid üliõpilastepoolsed ettepanekud teretulnud. See aktiviseeris tunduvalt komsomoliorganisatsioonide koosolekuid. Ülikooli parteiorganisatsiooni aruande- ja valimiskoosolekul märgiti, et «komsomol on hakanud tegelema rohkem õppetööküsimustega ja tegema ettepanekuid õppetöö parandamiseks». Tugevnes ka ühiskondlik kontroll õppeprotsessi normaalse kulgemise üle. Komsomoli aktiivsuse tõusu näitas samuti õppeprorektori I. Sildmäe arvamus, et komsomol hakkavat juba üle võtma õppeosakonna funktsioone.

1956. aasta suvi läks ülikooli komsomoliorganisatsiooni ajalukku esimese uudismaa-aastana. Vastuseks ÜLKNÜ Keskkomitee üleskutsele kommunistlikele noortele, kogu nõukogude noorsoole «Abistagem uusasunikke saagi koristamisel» alustas ülikooli komsomolikomitee uudismaalaste grupi komplekteerimist. 5. juulil kuulas parteibüroo komsomoli informatsiooni ettevalmistustest. Kavandatud üritused ning ettevalmistuste käik kiideti heaks. 120-liikmelisest grupist olid suurem osa füüsikud, geograafid ja vene filoloogid. «Palju oli tol korral arutlusi ja vaidlusi üliõpilaste keskel,» kirjutas O. Kuuli. «Ei olnud ju keegi varem Kasahstani steppides käinud ega kujutlenud ka meie komsomoliaktiiv õieti ette eluja töötingimusi uudismaadel.» Üliõpilasgruppi juhtis O. Kuuli, staapi kuulusid veel H. Gross, J. Jurassov, H. Kään, T. Sokolova ja H. Teras. Töötati Akmolinski oblastis Moskva sovhoosis. Erinevad olid erialad: kombaineri abi, traktorist, autojuht, põhukoguja, viljakuivataja ja puhastaja, heinavedaja, silotegija, kaevumeister, müürsepp, krohvija, maaler, transporditööline, viljalaadija, veevedaja, lüpsja-karjatalitaja, arvestaja, meditsiiniõde, kokk jne. Hakkama saadi hästi. Ülikooli noormeeste poolt H. Grossi juhtimisel 1956. aastal Moskva sovhoosi IV brigaadis ehitatud originaalse konstruktsiooniga šalašše sõideti vaatama isegi naaberrajoonidest. Ka üliõpilaste eneste jaoks oli uudismaa saanud elukooliks, kasvatuse kooliks.

1956. aasta õnnestumiste hulka tuleks lugeda ka I üliõpilaslaulupidu Tartus. Selle organiseerimise idee kasvas välja ülikooli kooride paljudest sõpruskohtumistest väljaspool vabariiki. Ürituse hingeks oli üliõpilaskooride dirigent, Eesti NSV teeneline kunstitegelane R. Ritsing, laulupeo organiseerimisega seotud küsimusi arutas oma istungil ka komsomolikomitee. Laulupeost võtsid osa seitsme vennasrahva kollektiivid.

1956. aastal alustas komsomolikomitee ettevalmistusi Moskva festivaliks. Vastavat komisjoni juhatas O. Kuuli. Kuulutati välja mitu konkurssi, mille võitjatele loodeti osavõtuõigust festivalist. Üheks selliseks oli võistlus parima komsomoligrupi nimele.

Viies ellu Leningradi kõrgkoolide kogemusi pandi alus veel ühele traditsioonile. Seni oli lõpetajatele korraldatud üks üleülikooliline aktus, kus anti diplom ainult kiitusega lõpetanuile. Komsomolikomitee pidas vajalikuks aktuste läbiviimist teaduskonniti, kusjuures diplomi saaksid pidulikult kõik lõpetajad. Kevadel alustatigi teaduskondlike aktuste korraldamist.

(Järgneb)

Arstiteaduskond ja ajaleht

8. detsembril leidis ülikooli vanas kohvikus aset arstiteaduskonna komsomoliaktiivi ja ajalehe «TRÜ» toimetuse kohtumine, kus osalesid ka žurnalistikaüliõpilased. TRÜ komsomolikomiteed esindas M. Pent.

Esmalt tutvustati näidismaterjali varal toimetuse igapäevast tööd. Arstiteaduskonna elu pole praeguses lehes küllaldaselt kajastatud, rahule võib jääda vaid teaduskonna ÜTÜ tegevuse valgustamisega. Põhjuseks arvati mitte vähest kirjutamisoskust, küll aga pealehakkamise nappust. «Kui takistuseks märgitakse *ma ei oska kirjutada*, siis on ilmselt tegemist valehäbiga» (M. Pent).

Järgnevas arutelus selgus, et tulevastel meedikutel jagub probleeme kuhjaga. Samuti on selle arvuka teaduskonna siseelus mõndagi huvitavat, mis kahtlemata mitte üksnes erialaga ei piirdu ja seetõttu teistelegi jagamist vääriks.

Teaduskonna komsomolisekretär Oleg Ševtšuk ja vene õppekeelega raviosakonna sekretär Vladimir Neklessa toonitasid venekeelse ajalehe vajalikkust.

Laiemalt kõneldi meie üliõpilaste sotsiaalsest aktiivsusest-passiivsusest, arutati omavalitsuse probleeme. Elustamist vajab teaduskondi tutvustav rubriik «Visiitkaart». Toimetuse rahvalt kuuldi, et veel sel semestril astub selle rubriigiga välja õigusteaduskond. Järgmise semestri «Visiitkaardi» avavad arstid.

Õhtu julgustas ja tõukas tegudele. Kohtumine andis lootust, et ärksat vaimu jätkub ka toimetuse ja arstiteaduskonna edasises koostöös. Arstiteaduskonda esindas peale üliõpilaste ühiskondlik prodekaan dotsent V. Kask, toimetustöötajaid ka kolleegiumi liige dotsent Jüri Ant.

**KÄRT TÖNISSONI tekst,
ARMEN TOROSJANI fotod**

Ühel pool lauda arstiteaduskond (O. Ševtšuk, V. Kask, V. Neklessa, A. Lõhmus, J. Kaljusto), teisel pool ajakirjandustudengid (T. Matsulevitš, P. Jõgi, K. Tõnisson, K. Lepik, kolleegiumist J. Ant).

Pedagoogika-kateedri peres on juubel

Täna, 15. detsembril saab esimene eesti pedagoogika naisdoktor ja professor, pedagoogikakateedri juhataja INGE UNT 50-aastaseks.

Inge Undi senine elukäik võib olla tõsise teadlase eesmärgikindluse ja keskendatuse musternäidiseks. Edukas õppimine TRÜ loogika-psühholoogia osakonnas ja osalemine üliõpilasteaduses vastavas erialaringis, aspirantuur pedagoogikakateedri juures ja selle lõpetamine valmis dissertatsiooniga, paarteist aastat teaduslik-pedagoogilist tööd TPedI-s ja TRÜ-s vanemõpetajana ja dotsendina, seejärel doktorantuur ning doktoritöö esitamine ja kaitsmine, aastal 1978 professorikutse saamine. Õppetöö kõrval on ta jõudnud publitseerida rea artikleid ja 3 iseseisvat monograafiat. Oma uurimustega õppetöö individualiseerimise alal üldhariduskoolis on ta võitnud üleliiduliselt tähelepanu. Vaevalt oleks selline orgaaniline areng saanud toimuda ilma range enesepiiramise ja kontsentratsioonita.

Seejuures ei ole I. Unt kaugeltki mitte kuiv, kitsa huvideringiga kabinetiteadur. Tal on ikka jätkunud aega oma perekonnale, vastutavate parteiliste ja ühiskondlike ülesannete täitmiseks (Tallinna Mererajooni rahvasaadikute nõukogus, Nõukogude Naiste Komitees, Ühiskondlikus Pedagoogika Uurimisinstituudis, lastevanemate rahvaülikooli nõukogus, TRÜ metoodikanõukogus jm.), reisimiseks ja osalemiseks sõprade ringi meelelahutuslikes üritustes.

Prof. Inge Undi niihästi aastatega mõõdetav kui ka elustiilis väljenduv suhteline noorus ja reipus, ent samal ajal rikkalikud uurija- ja õppejõukogemused lubavad temalt edaspidigi loota väärtuslikku panust meie pedagoogikateadusse ja kõrgharidusega õpetajate ettevalmistamisse.

Kolleegid
pedagoogikakateedrist

ELKNÜ TRÜ komitee õppesektoris

6. detsembril oli järjekordselt koos komsomolikomitee õppesektor, mida sellest sügisest juhatab Sergei Nazarenko.

Käsitleti olukorda, mis on kujunenud teistel-kolmandatel kursustel: just nende kursuste õpiedukus on viimastel aastatel madalaim olnud.

Mahajäämuse põhjuseks peeti mõningate raskemate eksamiainete kuhjumist ühele sessioonile, aga samuti viletsat õpidistsipliini. Teisel kursusel tuntakse end mõnevõrra «vabamana» kui esimesel. Kolmandal ei ole paraku veel mitte alati jõudnud kujuneda vastutus tulevase erialatöö ees. Ja kui veel puudub oskus või tahtmine töötada, ongi kurvad tagajärjed käes. Mahajäämuse põhjuste seas on oma koht ka sotsialistliku võistluse kohatisel tühikäigul. Õpirühmasisese mentaliteedi kujunemisel etendab suurt osa (komsomoli)funktsionääride eeskuju. Tuleb jälgida, et mõnede üliõpilaste üliaktiivsus ühiskonnatöös ei muutuks passiivsuseks õppetöös — on sedagi ette tulnud. Märgiti, et minnalaskmismeeleolu ja nn. moonakamentaliteedi ärahoidmisel on teaduskondade ja kursuste õppesektorite tööpõllul veel lahmakas kündmata maad. Kursuste õppesektorite sihipärasema tegevuse tulemusena laieneks kogu õppesektori kandepind tunduvalt. Teaduskondade komsomolibürood peaksid arutama distsipliinirikkujate personaalküsimusi ning hoogsamalt esile tõstma tublimaid õppureid. Pandi ette, et nooremate kursustel võiks sessiooni nigelalt sooritanud saata võimete selgitamiseks kutsesuunitluskabinetti. Seal peaks olema võimalik selgitada, kes andetuse, kes laiskuse küüsi jäänud. Kursuse tasemel on liigne luksus lasta eraldi (ja vahel ka üksteisest mööda) tegutseda komsomolil, ametiühingul ja administratsioonil. Kursuse õppesektori juhataja ülesandeks on kõigi nendega tõhusa koostöö arendamine.

Et ära hoida tühja vormilisust, otsustati hakata senisest enam jälgima ja suunama õppesektori tööd üksikutel kursustel. Kursuste õppesektoritelt oodatakse ranget ja tõsist suhtumist distsipliinirikkujatesse-mahajääjatesse, loobumist omamehelikkusest, silma tuleb peal hoida ka rühmapäevikutel.

Niisiis, eriline tähelepanu teistele-kolmandatele kursustele, aga ka muid ärgu unustatagu!

MARJU VINI

Komsomolikroonika asemel

(Algus 1. lk.)

probleemi tekkida. Arvestades TRÜ komsomolikomitee suurust ja potentsiaalset jõudu, lasuks põhiline vastutus asesekretäril.

Nõukogu koosolekud toimuksid kord nädalas, vastavalt vajadusele kutsutaks kokku aktiiv, kuhu kuuluksid eelkõige teaduskondade esindajad.

Nagu öeldud, ei ole väljapakutud struktuur midagi lõplikku ega paigalepandut. Üliõpilaskonna arvamused peaksid aga aitama seda teha. Nii saaksime jõu ka suurürituste tarvis. Näiteks üliõpilaspäevade läbiviimiseks ja TRÜ rahvaste sõprusе päevade massiürituste korraldamiseks.

Teine probleem, mida komitee koosolekul arutati, puudutas EÜE Gagarini rühma. Seda eesti üliõpilaskonna esindusrühma Gagarini interlaagris kureerib ülikool. Interlaagri 26 rühma möödunudsuvise töö kokkuvõtetes toodi korduvalt negatiivse näitena meie rühma. Tähelepanu pälvis kooseisu muutumine. 40 asemel kohalesõitnud 37 üliõpilasehitajast lahkus tööperioodil mitmesugustel põhjustel 14. Selgitusi andis rühmakomissar Tanja Siitin. Selgus, et paljude puuduste põhjused peitusid esindusrühma komplekteerimises ja ettevalmistuses. TRÜ komitee asesekretär EÜE alal Mercedes Pent tegi ettepanekuid 1979. aasta rühma paremaks ettevalmistamiseks. Ta soovitas kasutada klubide esindajaid, näiteks interklubi giide või diskoklubi diskoreid. Otsustati suurendada rühma materiaalset baasi, suhtuda suurema vastutustundega juhtkonna ning tuumiku komplekteerimisse. Tõsisemalt peab suhtuma ka interlaagri tutvustamisesse ja reklaamisse.

Arstiteaduskonna ÜTÜ ringide ühiskoosolek

Teisipäeval, 19. detsembril kl. 17 toimub Uue Anatoomikumi auditooriumis (O. Lutsu 2) arstiteaduskonna ÜTÜ ringide ühiskoosolek «Meditsiinialased Nobeli preemia laureaadid 1977». Päevakorras: Nobeli preemia ajaloost (O. Vasar, ravi II k.), aktuaalseid probleeme tänapäeva molekulaarbioloogias (I. Toots, biol. IV k.), hüpotalaamilised polüpeptiidsed hormoonid ja kesknärvisüsteem (L. Rägo, ravi VI k.).

Arstiteaduskonna ÜTÜ nõukogu

Tunniplaanist meil ja mujal

Tunniplaani koostamine uueks semestriks on käimas. Seetõttu on aeg tutvustada vastavaid põhinõudeid teistelegi peale koostajate.

Kõrvuti õppeplaanide ja programmidega on tunniplaan dokument, mis reguleerib õppetööd. Tunniplaanile esitatavad põhinõuded on fikseeritud mitmes dokumendis. Nimetagem siinkohal näiteks «Kõrgkooli põhimäärust», kus on kirjas kõik õppetöö põhivormid: loengud, praktikumid, seminarid, laboratoorsed tööd, kursuse- ja diplomitööd, õppe- ja menetluspraktika jne. Tunniplaanile esitatakse järgmised põhinõuded.

1. **Täpne vastavus õppeplaanile, kusjuures ei ole lubatud õppetööd läbi viia koondatult lühikesele ajavahemikule.**
2. **Peab olema tagatud õppetöö pidevus päevas ning ühtlane jaotuvus nädalas.**
3. **Ained tuleb paigutada tunniplaani selliselt, et oleks tagatud nende õige asetus ja iseseisva töö ühtlane jaotuvus päevade kaupa. Ühel päeval peavad vahelduma õppetöö vormid ja õppeained.**
4. **Õppeainete paigutamisel päevade kaupa on vaja arvestada nii metoodilisi kui ka ainest tulenevaid nõudmisi.**
5. **Loengud tuleb panna eelkõige tööpäeva esimestele tundidele, mitte planeerides kolmetunniseid loenguid. Praktilised tööd jäävad tööpäeva teise poolde.**
6. **Täiendavaid vaheaegu, v. a. lõuna, mitte planeerida.**
7. **Akadeemilise tunni pikkuseks olgu 45—50 min., vaheaeg 10—15 min. Erinevate õppeainete arv ühel tööpäeval ei tohi ületada kolme.**

Eeltoodud nõuded on fikseeritud NSVL KKEHM instruktiivkirjas D-5 10. jaan. 1950 «Tunniplaanide ratsionaliseerimisest kõrgemas koolis».

Õppeprotsessi edasiseks täiustamiseks toimus aastatel 1972—1974 uute õppeplaanide kinnitamine. Nende lõplik ellurakendamine toimub sel õppeaastal. Instruktiivkirjas 26. aprillist 1974 on fikseeritud uutele õppeplaanidele ülemineku põhinõuded, muuhulgas on veel kord ära toodud nädala piirkoormused, mis noorematel kursustel tohivad ulatuda kuni 36 tunnini ja lõpukursustel 30 tunnini (sealhulgas ka fakultatiivne õppetöö).

Tegelikkuses toimub õppeprotsessi organiseerimine vastavalt riiklike tüüpplaanide alusel väljatöötatud tööplaanidele. Viimaste väljatöötamisel on kõrgkoolil küll teatav autonoomia, kuid siiski ei tohi ületada tüüpplaani nõudeid. Muudatusi tuleb sisse viia peaasjalikult vene keele (võõrkeele ümberpaigutamine), tsiviilkaitse ja sõjalise õpetuse osas.

Meie vabariigi kõrgkoolides koostatakse plaanid ühe semestri jaoks nn. tüüpnädala alusel. Koostamise põhimõtted erinevates kõrgkoolides oluliselt ei erine. Tavaliselt koostatakse tunniplaan järgmiselt. Käimasoleva semestri keskpaiku asutakse järgmise semestri tunniplaani koostama. Alustatakse üleülikooliliste kateedrite (sõjalise kateeder, kehalise kasvatuse ja spordi kateeder, ühiskonnateaduste kateedrid, pedagoogika kateeder) ainetest. Kui tunniplaani see osa on koostatud, toimub teaduskondade tunniplaanikoostajate nõupidamine, kus tutvustatakse põhinõudeid, märgitakse ära muudatused õppepinna osas jne. Samas teatatakse ka juba üleõppeasutuselise tunniplaani olemasolu osa ning teaduskonnad asuvad oma plaane koostama. Õppeosakonnad reguleerivad ka auditooriumide kasutamist teaduskondade poolt. Enam kui üks kuu enne uue semestri algust laekuvad teaduskondade dekaanide ja metoodika nõukogu esimeeste allkirjadega kinnitatud tunniplaanid õppeosakonda. Pärast läbivaatamist ja lõplikku kontrolli asetatakse tunniplaani üks eksemplar teaduskonna vitriini ning kantakse kõik teaduskonnad õppeasutuse nn. suurde tunniplaani. Erinevalt meie vabariigi teistest kõrgkoolidest on TPI õppeosakond juba 1977/78. õ.-a. kevadsemestrist alates asunud tunniplaani tsentraalselt koostama, s. o. I—III kursuste plaan valmib algusest lõpuni õppeosakonnas.

MATI SALUNDI

(Järgneb)

Vestlusringis vanemuislastega

Teisipäeval kohtuti «Sophokleses» «Vanemuise» peaadministraatori Tiit Lilleoruga ja noorte draamanäitlejatega.

Ohtu avasõnad ütles ülikooli teatriklubi president Katrin Saks. Vanemuislaste argielust, teatri repertuaarist ja lavastamisprobleemidest rääkis T. Lilleorg.

Aivar Tommingas meenutas õpinguid lavakunstikateedris. Koos Tiia Porssi ja Silvi Pukiga arutleti noorte näitlejate töövõimalusi Tartus, räägiti näitleja kutse-eetikast.

Tudengeid huvitas repertuaari koostamine, näitleja ja rolli valik, uuslavastused. Vanemuislased tundsid huvi üliõpilaste teatrikülastatavuse vastu.

Kohtumisõhtu peaosavõtjaiks olid esimese kolme kursuse teatrivolinikud.

SILVIA SIBRITS

Venia legendi

Matemaatika õpetamise metoodika kateedri dots. kt. Evi Miti *venia legendi* loeng teemal «Koolimatemaatika ülesannete keerukuse ja raskuse määramisest» toimub 21. detsembril kell 14.15 Vanemuise 46, aud. 335.

ÜLO LUMISTE,
matemaatikateaduskonna dekaan

OLGEM REALISTID

On inimesi, kes tundmata olukordade tegelikku komplitseeritust aina kritiseerivad ja virisevad. See asi peaks olema nii ja teine asi hoopis naa. Meil keemiahooneski on niisuguseid tarkpäid, kelle arvates keskkütteruum võinuks juba ammu olla energia kokkuhoiu ja katlakütjate tervise huvides soojapidavaks tehtud. Ruumi välismaailmast eraldavat ühekordset vineerseina olevat vaja asendada millegi tõhusamaga ja uus katel tulevat katta soojusisolatsioonikihiga. Tööde käigus purustatud töökoja aken tulnuks varakult remontida, et külm sisse ei pääseks ja radiaatoreid lõhki ei ajaks. Et neid töid oleks võinud juba septembris-oktoobris ära teha.

Muidugi oleks võinud teoreetiliselt võttes. Kes sellele vastu vaidleks. Ei tohi aga unustada, et ehitus- ja remonditöödel on meil oma spetsiifika, millest võhik, s. t. mitteehitaja, vähe taipab. Iga asi käib siin plaanikohaselt, läbimõeldult, oma kindlate tehnoloogiliste reeglite ja sisemise loogika kohaselt. Peame arvestama, et meie käsutuses pole piiramatuid ehitus- ega remondivõimsusi ega rahalisi ressursse. Seetõttu mõeldakse siin iga asi põhjalikult läbi ja iga kopikas läheb täpselt sinna, kuhu vaja. Arvestatakse kohalikke võimalusi ja huve, püsitakse tegelikkuse pinnal.

Usaldagem meie vastava ala spetsialiste. Nemad näevad selgemini, mida saab ja mida ei saa. Missugused tööd kellele lõpule viia ja kus alustatu pooleli või venima jätta. Mis on ülikoolis tähtis ja mis mitte. Ülikool on suur ja igaüks tahab midagi, ütlevad ehitajad. Ja väga õigesti ütlevad.

Meie ajastu teaduslik-tehnilise revolutsiooni saavutuste ning olevate ja tulevate suurte ettevõtmiste foonil on ülaltoodud ehituslikremondilised võhiku silmadele paistvad näilisused lihtsalt täpe. Olgem ka siinrealistid, seltsimehed keemikud-reaalteadlased.

TULLIO ILOMETS,
keemiaosakonna
rahvakontrolligrupi esimees

MÕTTEGA KASVATAMINE

Arvatavasti on iga inimene hingelt veidi filosoof, tuleb vaid äratada temas peituv huvi maailmavaateliste probleemide vastu, mida juba vanaaja filosoofid nimetasid «neetuteks» ja «igavesteks».

Juba 12 aastat tegutseb TRÜ filosoofiakateedri juures filosoofiaring, tavaline üliõpilasring, kuid siiski mitte päris harilik. Kõik ülikooli huvialaringid sarnanevad ühes suhtes: nende ülesanne on tutvustada tudengit teadustööga oma erialal. See on suureks abiks iseseisva loomingulise töö vajaduse ja harjumuse loomisel, tulevase spetsialisti tänapäeva teaduse probleemistikku sisseviimisel, tema kaasatõmbamisel teadustöös sisalduvatesse suhetesse jne. Filosoofiaring aga ei orienteeri oma liikmeid mitte ainult professionaalsele filosoofitööle.

18. oktoobril 1966 toimus TRÜ filosoofiakateedri vastas asuvas auditooriumis uue üliõpilasringi esimene koosolek. Filosoofiaringi organisaatoriteks ja tuumikuks said tolleaegse III kursuse füüsikud ja matemaatikud, kes kuulasid dotsent (praegu professor) R. Blumi ajaloolise materialismi loenguid. Täna tegutsevad paljud neist aktiivselt teaduses, rohkem kui pooled on kaitsnud väitekirja, nii et tookordsed 1966. aasta esimesed üliõpilastest «tarkusearmastajad» polnud kaugeltki edutud oma erialal. Maailmavaateliste probleemide juurde tulid nad mitte erialadistsipliinidest mööda minnes, vaid nende kaudu, omades juba küllalt kõrget mõtlemiskultuuri. Aga Rem Naumovitši kirglikud, probleemi- ja informatsioonirohked loengud aitasid äratada teadlikku huvi filosoofia vastu. Oma eksisteerimise aja jooksul on ringi koosseis mitu korda uuenenud, kuid kvalitatiivselt jäänud ikka samaks. Ringi koosolekuile tulid ja tulevad mitmesugused inimesed, alalisteks liikmeteks on järjekindlalt muutunud ikka need, kellele huvi filosoofia vastu ei ole moeasjaks, vaid omaenda sisemise kultuuri arendamise vajadus. Seetõttu on ringi liikmete seas palju mitmesuguste üliõpilaskonkursside ja -olümpiaadide võitjaid ning õppetöö eesrindlasi.

Huvi sotsiaalsete küsimuste vastu määras ringi tegevuse põhisuunad. Eeskätt tähendab see marksistliku filosoofia olulisemate aspektide sügavuti uurimist ja teisalt kaasaja aktuaalsete probleemide (nagu ökoloogia jt.) analüüsimist marksismi-leninismi positsioonidelt. Peale selle pühendatakse mitmeid koosolekuid kaasaja teadusprobleemidega tutvumisele, esinema kutsutakse teadlasi, ülikooli õppejõude ja teisi spetsialiste.

Ringi tööprintsiibid ja -vormid kujunesid iseenesest, need määras üldine huvi filosoofiaprobleemide vastu. Ringi tegevust juhib igal aastal valitav 3—5-liikmeline büroo. Teadusjuhendaja on filosoofiadoktor R. Blum. Teda aitavad ringi vilistlasliikmed N. Palm, V. Mürk, J. Tšertin, J. Golikov. Kaks viimati nimetatut on juba ise filosoofiaõppejõud. Ringis käib nii TRÜ kui ka EPA üliõpilasi. Selle liikmeks võib saada iga üliõpilane. Nõutav on ühe alalise ringiliikme soovitus (alaliseks liikmeks loetakse üliõpilast, kes on esinenud iseseisva ettekandega), teiseks tuleb valida teema ja teha ettekanne — see on kohustuslik põhitingimus. Meie põhimõte on: igaühe kaasalöömine on kõigi aktiivsuse aluseks.

Üldiselt juhindutakse teemade valikul oma huvidest. Kui huvi pole veel välja kujunenud, tuleb appi teadusjuhendaja. Peamine on siiski iseseisev töö: kirjanduse tundmaõppimine, oma seisukohtade väljatöötamine. Küsimuste valdkond, mida on ringi eksisteerimise jooksul koosolekuil arutatud, on väga lai.

Koosoleku töö reglement on lihtne: ettekanne kuulatakse ära, järgneb arutelu. Koos käiakse harilikult kaks korda kuus. Esineja peab eelnevalt tutvustama ringi liikmeile oma ettekande teese ja soovitama kirjandust, millega tuleks varem tutvuda. See on vajalik selleks, et arutelu kujuneks sisukaks ja kompetentseks. Ringi olemasolu jooksul on toimunud 116 koosolekut, igaühel neist on osalenud 20—25 inimest.

Ringi liikmeskonna püsivus, osavõtjate aktiivsus ja raugematu huvi filosoofia- ja sotsioloogiaprobleemide vastu loovad head eeldused edukaks tegutsemiseks ka edaspidi.

JEVGENI GOLIKOV

Saaremaalt Baikalini, Koola poolsaarelt Karakumini

Suvi on bioloogia-geograafiateaduskonnas välitööde ja praktikaaeg, mil üliõpilased saavad oma erialal vajalikke praktilise töö oskusi, õppejõud aga koguvad materjali teadustööks.

1. juunil sõitsid välja **geoloogid**. Esimene kursus asus Mahtra mail uurima topograafilise kaardi koostamise saladusi. Teine kursus õppis algul geoloogilist kaardistamist Paide rajoonis ja puurimistöid Põhja-Eestis. Kolmandal kursusel möödus suvi Aasia südames Tuva ANSV-s, neljandal aga, silmas pidades diplomitöö teemat ja tulevast töökohta, koduvabariigi geoloogiaasutustes.

Geograafide esimesel kursusel oli ulatuslikum topograafipraktika dots. L. Vassiljevi juhendamisel. Nagu eelmistelgi aastatel, nii andis see ka tänavu kasutamist leidva tulemuse — valmis A. H. Tammsaare Muuseumi ümbruse plaan. Suve jooksul sai selgeks ka meteoroloogiliste ja hüdroloogiliste vaatluste tegemine. Teine kursus õppis muld- ja taimkatte kaardistamist ning pinnavormide ja majandusgeograafilise väliuurimise põhilisi meetodeid.

Kahel esimesel suvel ollakse praktikal kas kogu kursusega või paari rühmana, alates kolmandast töötatakse aga üksinda või väikeste gruppidena. Vastavalt kitsamale spetsialiseerumisele oldi ENSV TA instituutides, Riiklikus Plaanikomitees, projekteerimisasutustes, rajoonide plaaniosakondades, turismi- ja ekskursiooninõukogus jm.

Osa tudengeid õppis ametit väljaspool Eesti piire. Kõige kaugemale on harilikult jõudnud hüdrometeoroloogid. Nii veetis käesoleva aasta algul kolm kuud NSV Liidu TA lipulaeval «Akademik Kurtšatov» sel kevadel kiitusega lõpetanud Kalev Lust. Ekspeditsioon uuris Atlandi ookeani nn. Bermuda kolmnurgas, vaheldust tõid sissesõidud Jamaikale, Bermudale ja USA-sse. Seekord oli neli hüdroloogi Baikalil ning kolm meteoroloogi ja üks biogeograaf NSVL TA Botaanikainstituudi ekspeditsioonil polaarjoone taga Taimõri rahvusringkonnas.

Erialase töö oskuste omandamise kõrval on suvel ette nähtud **üldgeograafilise silmaringi laiendamine õppeekskursioonidel.** Hakkab ju um-

(Järg 4. lk.)

Mitte ainult murdepraktika...

Saame teada, et meie murdepraktika kohaks kujuneb Märjamaa. Meie ülesandeks on jäädvustada kohaliku vanema põlvkonna murdekeelt. Kogutud materjal jääb kateedri arhiivi teaduslikuks uurimiseks. See nõue pole vähene. 1926. a. käis Märjamaal marret kogumas Arnold Kask, praegune eesti keele kateedri professor. On hilisemaidki käijaid. Täiesti puuduvad aga sellelt alalt meie arhiivis helilindid.

Talvisest murdekursusest teame, et tänapäeval on Põhja-Eestis murdeerinevused hääbumas. Järjekindlat kohalikku keeletava kohtab vaid üksikute vanainimeste kõnes. Kas leiame sobivaid inimesi? Meil, eesti filoloogia kuuel tudengil, on kaasas paras jagu uudishimu, natuke kartust, kenake hunnik puhtaid vihikuid, kaks makki ja ka juhendaja.

6. juuli.

Kui astume Haimre kooli väravas bussist välja, peame vihmavarjud kohe lahti lööma.

«Viska sealt punasest kohvrist mu kummikud!»

Päris põhjatuid lompe vältides tassime lõpuks oma elamise bussist koolimajja. Häda sellele, kelle kummikus auk on. On märjavõitu ja külmavõitu. Meid on vastu võtmas kooli direktor Evald Urvast. Kui ta ise küll teaks, missuguse pöörde ta meie tujju tõi. Klassituba on koduselt soe, uhiuued täpilised tassid laual ja lumivalged püürid patjadel. Seda pole sugugi vähe. Kui oleme ühe klassiruumi elu- ja teise söögitoaks korraldanud, võime alustada esimest töökoosolekut. Jällegi on meil abimeheks sm. Urvast, kes saabub koos raamatuvirnaga. Kohalike kodu-uurijate teatmematerjalide ja kaartide kaudu tutvume põliselanike eluoluga, saame teada, kui palju on vanema põlve elanikke ümbruskonnas ja kuidas jõuda nende juurde. Järgmiseks päevaks võime kohe planeerida küladesse mineku, jääb ära vaev otsida vanu inimesi külanõukogu dokumentidest.

Kui homne ülesanne on teada, võib päeva pidada lõpetatuks. Jääme ootama esimest tööpäeva. Südames kripeldab aga mitu küsimust.

Kuidas suhtub meisse külarahvas?

Kas eided-taadid avavad meie jaoks oma jutusoone?

Ja kas see, kes on nõus rääkima, sobib ka kohe keelejuhiks?

Kas me jõuame kuuldu ka üles märkida? (Ega inimene pole makk, mida saab tagasi kerida, nagu oli-me talvel koolis harjutamisel teinud.)

Kas meie kõrv suudab eraldada neid murdelisi iseärasusi, mida me dialektoloogiakursusest, millest arvestuski tehtud, teame siin olevat?

7. juuli.

«Ah et keelest olete meite kantis uvitud. Ei meitel ole murret ühti, minge senna Tartu poole, sial kuulete...»

Umbes taoline jutt arenes peaaegu iga memme-taadi juures, kellega püüdsime rääkida. Laskmata end sellest ehmatada, lülitasime maki sisse. Õhtul linte üle kuulates leidsime, et ei pea murret tingimata Lõuna-Eestist otsima.

Meile, kes me rohkem põhja ja lõuna poolt pärit oleme, hakkas kõrva eriti lääne-eestiline sõnaalgulise konsonantühendi puudumine: laas *'klaas'*, liister *'kliister'*, raab *'kraav'*, loomipuud *'ploomipuud'*, *samuti astmeüldistumise juhtumid:* varvas: varvad, kurv:kurvad, tiiv:tiivad.

Harjumatult kõlas ka vahevokaali puudumine tr-, pr- *ja* pl-*ühenditega sõnade nimetavas (*põtr:põdra, sõpr: sõbra, atr:adra, putr:pudru). v *muutumine* b-*ks on antud murdeala üks iseloomulikke häälikumuutusi:* kõba kibi, sauna laba, kebadine taebas.

Teatud teemadel vesteldes kuulsime meile täiesti võõraid sõnugi: ehtima *'võõrduma'*, kammukas *'sõnakuulmatu (laps)'*.

Neile kohe silmahakkavatele murdejoontele lisandus iga päevaga uusi ning tööd oli kaheks nädalaks rohkem, kui oskasime ette aimata.

Juhtub sekka selliseidki kordi, kus ebaõnn kipub tuju rikkuma. Sammume juba paar kilomeetrit kleepuvas poris. Teame, et seal metsatuka taga on ladusa jutuga peremees, kes võib pajatada nii lubja põletamisest kui hobuse õpetamisest. Jõuame pärale: uks on lukus ja meid tõrjub värava poole klähviv koeranäss. Või astume juhatamise järgi kauge küla viimasesse otsa: üksik vanainimene tunneb kindlasti murret. Leiame eide üles, kuid kuuleme samas sadat põhjust, miks tema meile pajatada ei saa.

Oli ka kurbnaljakaid lugusid. Maril, mõisaaegse kivimaja haigete jalgadega elanikul, on vanapärane ütlemisviis ja hea tahe juttu vesta. Magnetofonisse suhtub Mari sõbralikult, poleks sellegi vastu, kui tema hääl tuleks raadiovõrgust külaelanike kõrvu. Läheme siis tuppa, et lindistada. Seal selgub aga, et toas on küll elekter, aga kontakti ei ole. Milleks see, kui majas on korralik sõetriikraud!

Alati polnud kerge saja aasta piiril olevate vanainimestega ühist keelt leida: armastavad ju nemad ennekõike rääkida oma lapsepõlvest, oma lastest, oma hädadest ja haigustest. Kuulasime need jutud ära, aga korduvalt ei saa ju samal teemal vestelda. Püüdsime juttu suunata meile huvi pakkuvale jaanitulele või seebikeetmisele või pesupesemisele. Oh, kui kannatlik pidi olema, et saada enam-vähem terviklikku lugu kasvõi leivategemisest.

Teiselt poolt aga oli memmedel ka niisugust juttu, millest tingimata taheti rääkida:

«Jah, sellest tahaks ka rääkida. Telgede pial sai neid nisamati kujutud, siis jälle korrudadi ära ja just kui suurt rätikud sai tehtud, siis korrudadi lõngad ää. Siis mõõdeti viil lõng ära ja pandi niipailu lõnga ülesse. Rätikud olid ikka niisuksed ruudulesed, valge ja alli ruudulesed olid.»»

No sellisel juhul oli tarvis kõik mis võimalik tööle rakendada: käsi kirjutamiseks, makk lindistamiseks, kõrvad kuulamiseks, suu ja silmad nendele kordamööda abiks.

11. juuli.

Kaie ja Kaire suurest leiust jutustavad päevikuleheküljed järgnevat.

Häppame mättalt mättale, kivilt kivile, otsides jalale kuivemat kohta. Teada see tänavune suvi, pealegi kui palka, kus me viibime, veel Märjamaaks hüütakse. Ei või ju midagi paremat tahta üksildaselt metsateelt, mida ääristavad ahervaremed, küünilobudikud, metsistunud marjapõõsad — vaid mälestus kunagisest suurest Kõrtsuotsa külast.

Kuid jõuavad lõpule meiegi katsumused vankriratastest segipõõratud teel. Eemalt hakkab paistma maani vajunud tarekatus, sammaldunud aed ja kased õuel.

Jõuame Mardi tallu. Peremees on väraval lahkelt vastas ja juba sellest paistab, et ajanappuse pärast meid siit talust minema ei tõrjuta. Tarrekutset ei lase me korrata. Kambrist leiame lahkest taadist veel lahkema eide, kes ütleb, et tema on «nisuke arakakütt, et kõuekesega väljas ei käi».

Pakutakse istet ja juba veereb jutt maast ja ilmast, vanaaegsest elust ja sekka tänapäeva muredest.

Tahtmatult jääb silm ka ümbrusele kauemaks peatuma: niisugust eluruumi näeb linnalaps võib-olla ainult kord elus. Põrand on paeplaatidest, kapid-riiulid samuti hästi vanad, lahtisest vaheuksest paistab aga terve muuseum: suur reheahi, parred ja... ega kõigile nähtustele oska meievanune enam nimegi anda.

(Järgneb)

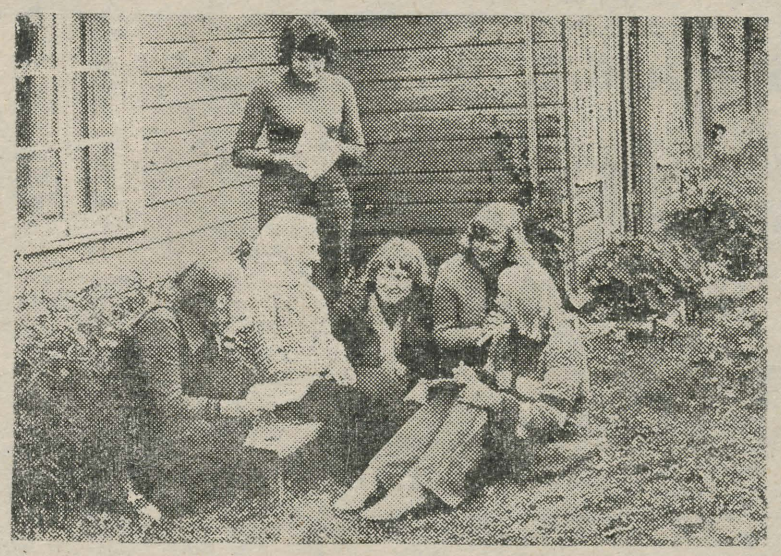

Jutustab Liiva Liisu.

AINO VALMETI foto

Miks

?

Kesksemates lehtedes paeluvad ikka pilku teatud-tuntud pealkirjad «Seda ei juhtu iga päev», «01-02-03-04»..., mille alt alati midagi põnevat ja päevakajalist lugeda saab ning mis ai-ai-taktis pead vangutama sunnivad. Kaua's meiegi häbelikult oma telgitaguseid varjame. Nende ees, kes siiani tagajärjetuit kahtlasel teel laiemat tuntust ära teenida on üritanud, läheb väravaid lahti päris ridamisi. Ent ei saa neist läbi minna vähemalt jalgu mustaks tegemata.

Tiigi 14 ühiselamu komandandi ettekandest halduisprorektorile: «Viimasel ajal on üliõpilastel kombeks elektrit välja lülitada jalaga. Moodus on uudne, kuid halbade tagajärgedega. Lülitid on purunenud ja seinad ümber lüliti mustad. Selle aasta veebruaris tehti maja elektri osas korda, ei jäetud ühtegi ruumi vahele. Tänaseks on lõhutud lülitite ja armatuuride seis üldkasutatavates ruumides järgmine...» (Järgneb loetelu).

Seega — ülikooli õppe- ja haldusosakond koos ajalehe «TRÜ» toimetusega hakkavad nüüd rubriigis «Miks?» avaldama pahategijate ja -tegude omalaadi kroonikat, kuhu mahuvad üliõpilaste korrarikkumised ja teisedki hälbed nii ülikooli akadeemiliste seinte vahel kui ka väljaspool: ühiselamutes, klubides, kohvikutes jm. Kommenteeritakse rektori karistuskäskkirju. Rubriigi eesmärk on avardada kujutlust sellest, millega osa TRÜ tudengeid täidab oma jõudeajalaevukest; käendada neid, kes «elumere lainetel» piraatlust harrastama kipuvad ja kes lihtsalt koolis ei käi.

Kujundid kujunditeks, aga asi on küllalt tõsine. Vahelejääjatele olgu teadmiseks: teist korda neid enam vahele ei jäeta — selle eest hoolitsevad õppe- ja haldusosakond nüüd juba koos lehetoimetusega.

Märkimist väärib veel, et lehte on kavas hakata saatma patustanute vanematele, et noodki võiksid täpsustada oma ettekujutust teklit kandvast võsukesest.

Sissejuhatuseks piisab. Lindi lõikame läbi järgmises lehes. Siit moraal: vaadakem ette, enne kui valguse kustutame!

KÄRT TÖNISSON

Repliik

Muruplatsid peahoone ees

on ikka pilku püüdnud: kevadel oma vararohelisega, sügisel hilisrohelisega. Juunis lõpuaktuste aegu ei hoolita suurt murulappidest, pärast lahkujaid jäävad sinna lilleõied ja jalajäljed. Peatugem hetkeks praegugi ja silmitsegem peahoone kohvikupoolset otsa. Murunurka on triikinud autorattad, üks jalgradagi on sinna ära mahtunud. On siis lugupeetud alma mater*'i töötajail ja külalistel tõesti liiklusviisakus (või kuidas seda nimetada?) Eesti esimese ökoloogiakonverentsi päevil(!) nii kahanenud, et lihtsalt murule sõidetakse? Kas kevadel seal enam midagi tärkab?*

Igapäevane möödakäija

Ülnust

Õigusteaduse stuudiumist ülikooli algperioodil

LEO LEESMENT

(Algus eelmises numbris.)

Professor Samuel Auseén oli pärit Göteborgist. Esialgu tegutses ta praktilise juristina Rootsis. 1701. aastal kinnitas kuningas ta professori ametisse, viibides ise sõjaga seoses Laiusel.

Professor Olaus Hermelin (end. nimega Nils Månsson), sündinud 1658. aastal, oli nooremas eas Rootsis põhiliselt poeetika ja ladina kõnekunsti professor. Siirdunud 1695. aastal Tartusse, oli ta seal õigusteaduskonna professor Rooma ja Rootsi õiguste alal. Peatselt mobiliseeriti ta Põhjasõtta, kus teenis Rootsi vägede juhtivas staabis. Poltaava all jäi ta venelaste kätte vangi ja elas selle järel valve all pagulasena Venemaal. Hermelini surma-aasta on teadmata. 1712. aastal oli ta aga veel elus.

Tartu rootsi ülikooli töötamise ajast on säilinud peale muu kenake hulk trükitud väitekirju ja teisi teaduslikke materjale. Dissertatsioonidest paistavad silma Rooma tsiviilõiguse kasuistlikud teemad ja küsimused, mis tol ajal olid aktuaalsed, näit. *pignus* — pandiõigusest, abikaasade varaühisusest jne. Tähelepanu väärib trükitud pidulik kõne 16. maist 1641. aastal: «Svea-gooti tsiviilõigusest, mida hüütakse maaõiguseks», s. t. Rootsis kehtiv maaõigus.

Alles 17. sajandi algul jõuti Rootsis niikaugele, et esimene kord kodifitseeriti lõplikult kohalike erinevustega kehtivat partikulaarset õigust, kus suurt rolli mängis tavaõigus. Nii ilmusid trükis 1608. aastal üldine Maaseadus — *Landslag* ja 1618. aastal Linnaseadus — *Stadslag*. 1618. aastal alanud Kolmekümneaastase sõja ajal sattusid koos Rootsi vägedega ka juristid laia maailma. Nad viibisid Rootsi ekspansionistlikul ajastul ka Saksa-Rooma riigi territooriumil, saades nii suurema kontakti teistsuguste valitsemisviiside ja õiguseluga. Juristid õppisid palju juurde dogmaatilist ja süstemaatilist jurisprudentsi. Selle tulemusena ilmusid Rootsis täiendavad ajakohased seadused ja teised õigusaktid (*stadga, placat, förodning, instruction, reglement* jne.). Neid oli ka tsiviilõiguse ja kriminaalõiguse valdkonnas.

Teistelt aladelt ilmus 1686. aastal Rootsis ulatuslik luteri usu kirikuseadus, mis kehtestati ka Vana-Liivimaal. Sellega seati esmakordselt sisse ametlikud kirikuraamatud. Hakati nõudma ka perioodilist kirjalikku aruandlust kihelkondade tegevuse kohta. Niisiis, vanemad Eesti- ja Liivimaa kirikuraamatud meie arhiivides, kui nad on üldse säilinud, ongi 17. sajandi lõpust.

Tutvumine sellise seadlusandlusega peegeldus selgelt ka ülikooli õppetöös. Loenguid peeti Tartus nagu mujalgi teadusmaailmas ladina keeles. Rootsi seaduste interpreteerimisel kasutati ka rootsi keelt. Et kaugeltki kõik üliõpilased polnud rootsi rahvusest, oli küllalt tegemist rootsi keele mõistmisega. Selgelt paistis välja baltisaksa ja saksa üliõpilaste eitav suhtumine sellisesse õppimisviisi.

Rootsikeelsete seaduste tõlkimisel saksa keelde oli silmapaistvaid teeneid Rootsi kõrgemal kohtutegelasel Johan Enanderil (1660—1732). Ta varustas oskuslikult oma tõlkeid ka tänuväärt kommentaaridega, pidades silmas Eesti- ja Liivimaa õigust. Eriti olgu siinkohal esile toodud tema mahukas töö «Livländische Landesordnungen», s. t. «Õigusaktid Liivimaa jaoks», mille neljas, parandatud trükk ilmus Riias 1705. aastal.

Akadeemia juuraprofessorid olid tihedas seoses ja koostöös Tartus asuva Rootsi Õuekohtuga (*Hovrätt*), mis oli siin kõrgem kohus.

EÜE-79

Et järgnev malevasuvi õnnestuks, on ELKNÜ TRÜ komitee EÜE sektori töö käimas — selgitatakse välja rühmafunktsionääride kandidaate.

Neil üliõpilastel, kes tahavad töötada suvel ehitusmalevas rühmakomandöride, komissaride või meistritena, palume esitada avaldus TRÜ komsomolikomitee malevasektorile hiljemalt 19. detsembriks.

Teaduskonna malevasektorite juhatajatel esitada EÜE sektori koosolekul (19. detsembril kell 20 komsomolikomitees) oma teaduskonna rühmafunktsionääride nimekiri, mis on kooskõlastatud teaduskonna komsomoli, parteibüroo ja dekanaadiga.

EÜE sektor

Saaremaalt...

(Algus 3. lk.)

bes pool **geograafidest** tööle pedagoogidena, ja mis geograafiaõpetaja see on, kes kusagil käinud ei ole. Esimene kursus tutvus Lahemaa rahvuspargi ja Kirde-Eesti tööstusrajooniga, teine kursus Saaremaaga. **Puhkuseks jäänud kaks nädalat kulus viimasel ekskursiooniks Krimmi ja Doonau suudmealale.** See reis oli preemiaks mulluse tubli töö eest Lääne-Siberi ehitustel. Selleks et paremini mõista looduslike tingimuste tsonaalsuse seaduspärasusi, toimus kolmandal kursusel augustis kolmenädalane reis Karjalasse ja Koola poolsaarele, neljandal aga ligi kuuajaline sõit Kesk-Aasiasse, kus viibiti Issõk-Kuli järve ääres, tehti matk Kungei-Alatoo liustikele ja prooviti kõrbekuumust Karakumis.

Veelgi mitmekülgsem oli teaduskonna suurima — **bioloogiaosakonna** — praktikasuvi. Esimeste kursuste botaanikapraktika viidi läbi Halliste jõe ääres Tipus, Taevaskojas, Saaremaal, Matsalu looduskaitsealal, Voorel, Altjas jm., zooloogiapraktika Palmses. Ihtüoloogid tegutsesid Võrtsjärve Limnoloogiajaamas ja mikrobioloogid uurisid Emajõe vett Võrtsjärvest Kastreni. III kursuse õppeeksursioon viis osa tudengeid Taga-Kaukaasiasse, teise osa Kesk-Aasiasse. IV kursuse menetluspraktika möödus suuremal osal üliõpilastest koduvabariigi õppe- ja teadusasutustes, kuid mõnedel ka Moskvas, Novosibirskis ja Leedu NSV-s. Korda läksid bioloogide ühised jõukatsumised spordiradadel «Palmse päevade» raames.

Vanemate kursuste üliõpilaste poolt menetluspraktikal kogutud materjal on aluseks nende kursuse- ja diplomitöödele.

Kõik planeeritud praktikapäevad aga ei läinud alati täie ette — suured sajud ei teinud raskeks ainult põllumehe töö. Ülikool ei suutnud kindlustada transporti kõigile praktikarühmadele, teaduskonna praktikabaasid on mannetud (suurte vihmade ajal nädalate kaupa telgis elamine on romantiline alles nüüd tagantjärele).

Kohe pärast menetluspraktikat läksid bioloogia- ja geograafiadiplomandid kaheks kuuks pedagoogilisele praktikale Tartu linna ja rajooni koolidesse. Oktoobripühadeks said kõik praktikatööd hinde.

HEINO MARDISTE

Muusikaelamust otsides

Just selle eesmärgiga Riiga sõidetigi. Riia Toomkiriku orelikontserdid on meie muusikahuviliste hulgas poolehoidu võitnud. Ei peeta paljuks sõita laupäeval või pühapäeval naabervabariigi pealinna. Kas bussi või rongiga, üksi-kaksi või suurema grupiga — see pole enam oluline. Et tudengid on enamasti reisihimuline ja vaheldust otsiv rahvas, siis sõita soovijate kokkuotsimine pole mingi probleem.

Enne kontserti tehakse aeg parajaks tavaliselt Riia kaubandusliku külje uudistamisega, aga leitakse aega ka vanalinnas ringi vaadata, muuseumides ja loomaaias käia.

Vana Toomkiriku uksed avatakse veerand tundi enne kontserdi algust. Parasjagu sisseelamisaega huvitavasse miljöösse. Pilgud seintele, lakke — näib, et ühe korraga ei suuda silm siiski kõike haarata. On võimalik osta siinsamas tuntud orelikunstniku poolt sissemängitud plaate.

Esimesed orelihelid kaiguvad kiriku iidsete võlvide alla. Hetkeks võpatad ja juba oledki kahekesi muusikaga, hoolimata sellest, et su ümber on palju inimesi.

Mida seekord mängiti ja kes mängis — see polegi nii oluline. Bach on muide iga kontserdi kavas austamaks orelikuningat. Esinenud on peaaegu kõik Nõukogude Liidu tuntuimad orelikunstnikud. Sooja vastuvõtu pälvivad ka koorid.

Pärast kontserti tahaks veel ringi vaadata, kuid kahjuks suletakse külastajate lahkudes kohe uksed ning viimaseid lausa «ergutatakse» uksekohta leidma.

Veel pisut aega Riia vanalinnas jalutada. Iseäralikult kollane tänavavalgustus ja kesklinna kirevad reklaamtuled võluvad omamoodi. Kui tahad, leiad väikese kohviku, kus hilisele tunnile vaatamata veel vabu kohtigi leidub. Tellid tassi kuuma kohvi, ajad sõpradega juttu.

Allakirjutanu julgeb kõigi kaasasolnud II kursuse žurnalistikaüliõpilaste nimel väita, et see sõit mitte tühja ei läinud. Meie igatahes leidsime muusikaelamuse. Kursusekaaslase naljaga pooleks öeldud sõnu: «Kunstijanu on nii suur, et oma vabariigis seda enam ei rahulda,» võib ju tõlgitseda nii või ka teisiti.

HELVE KUIV

Nn. leping

Juura tundengil sai stipp otsa, lisasissetulekuid ja «ema-, isa»-nimelist stippi ka see kuu ei saadetud ja ta läkski hääletama, et koju sõita. Ennäel Saabuski heasüdamlik autojuht ja peatas oma tarbeeseme. Kerinud aknaklaasi alla, hakkas korralik ja heasüdamlik autojuht seletama särasilmsele tudengile, et ta mitte ei taha seadusega vastuollu minna ja tema saatust (muidugi ainult koossõidu ajaks) enese vastutusele võtta, kui seadus selleks pole luba andnud. Endiselt särasilmne tudeng ulatas heasüdamlikule autojuhile varakult kodus valmiskirjutatud paberi, nn. lepingu selle kohta et ..... tarbeeseme valdaja on nõus täiesti võhivõõrast inimest nimega ..... sõidutama ..... punktist kuni .... punktini täiesti omal vabal tahtel ja nimetatud võhivõõral ei ole samuti selle vastu mitte kui midagi. Allkirjad ..... Edasi läheneti koos eesmärgile ilma igasuguste südametunnistuse piinadeta.

Teated:

Vahetada ühiselamukoht (N) TRÜ-s ühiselamukoha (M) vastu EPA-s.

Segaüliõpilasabielu paar Tartust. Peapostkontor. Nõudmiseni.

Müüa pooleli olevaid konspekte. Näha saab iga päev õllesaalis.

Eksmatitu.

Soovin vahetada diskoõhtut elava muusika vastu (võib ka vahekorras 3:1). Kultuurisektor

RUTT GRÜNER

Kursusejuhendaja OSVALD LEPPIK võitleb

Nagu ma juhuslikult olen kuulnud, arvavad väga paljud, et no nüüd on Osvald Leppik kartulikampaania ajal kõige oma kursusega vagude vahele ära uppunud. Seda paraku ei juhtunud. Oi ei. Minu kursus tuli teaduskonnas kohale ja arusaadavalt oli juhendaja parim aukartust äratava vakkade arvuga. Vakkade traktorikärule tõstmisel ületasin pidevalt eliittõstjatele ettenähtud treeningukoormuse. Õnnetuseks aga jätkus pärast põllutööd ka õppetöö, mis põhjalikult rikkus senise häireteta töörütmi. Algul esines uuele eluviisile üleminekul mõningaid kohanemisraskusi. Kuu aega sain ainult käpuli olekus kirjutada, kusjuures valge paberileht minu ees muutus aeg-ajalt mustaks nagu kartulipõld. Et käsi oli harjunud ümarvormidega, siis olin sunnitud pastaka sabapidi kartuli sisse lööma ja niimoodi — kartulit kõvasti peos hoides — kirjutama. Seejuures kippusin sissejuurdunud tingrefleksi tõttu peosolevat kiiresti paberikorvi viskama ja käed krahmasid automaatselt uute ümarvormide järele. Nüüd olen sellest üle saanud ja käesolev lugu on kirja pandud täiesti normaalses olukorras. See, et ma veel unes hõikan mingeid innustusi või kummisaabastes kempsu marsin — see on tühiasi.

Et me sügisel väga palju veega kokku puutusime, siis pole midagi imestada, et sain korralduse: homme kogu kursus ujuma. Mina vett ei karda. Olen elus kord ujunud. Sõjaväes käsutati rood rivisse ja anti käsklus sisse hüpata. Tõmbasin kopsu õhku täis, hüppasin sisse, surusin nina näppude vahele ja marsisin põhja kaudu teisele kaldale, kallasin kirsad tühjaks ning tulin kolmandale kohale. Pärast selgus, et jõgi oli madal, et pea oli kogu aeg väljas ja nina polnudki tarvis kinni suruda.

Seekord tuli ületada hoopis teistsuguseid raskusi. Ega üliõpilased lollikesed ole. Hea küll, lähme ujuma, ütlesid nad, aga mis me selle eest saame? Selle peale ma ei osanud paukselt vastata. Lubasin siis kursusele tordi välja teha. Mulle tehti kohe selgeks, et siin pole lasteaed. Nad on isiksused, kes ennast solvata ei lase. Lubasin siis igale osavõtjale personaalse tordi. Siis selgus, et nad magusat ei söö. Siis lubasin, et muretsen neile preemiatuusikud Karpaatidesse. Niimoodi sain värvata kolm seltsimeest, kes ütlesid, et nad ujuda oskavad.

Määratud ajaks ei ilmunud need kolm aga kohale. Tulid kuus kohusetundlikku tütarlast, kellest ükski ujuda ei osanud. Kandsin nad kätel läbi basseini. Sügavas kohas oli mul teatud raskusi, aga pidasin hinge kinni, hoidsin jalad kõvasti põhjas ja sirutasin käed hästi kõrgele. Kui kõik olid distantsi lõpetanud, tuli kiirabiauto ja viis mind ära.

Kui ma reanimatsioonikeskusest koju olin saabunud, sõin ära kergemeelselt valmisostetud ja nüüd hapuks läinud tordid ning kirjutasin ametiühingule avalduse seitsmele ekskursioonituusikule. Saabunud vastus teatas, et sõita saavad ainult tudengid. Lõpp hea, kõik hea.

O. Leppik

Tähelepanekuid maailmakirjandusest

Kalevala

Nähes Väinämöist agarasti sõudmas küsis talt Lemminkäinen: «Kuhu sõuad Väinämöinen?» «Põhjalasse, ketse tooma,» vastas lauluisa ja sõudis edasi.

Nibelungide laul

Lennukilt vaadates avanes võimas pilt. Rahvast puupüsti täis staadion, kus elati kaasa nii sisemiselt kui ka väliselt, traataed, mis eraldas fanaatikuid lavast, lõpmata arv politseinikke, kes olid hädas fanaatikute rahustamisega ja lõpuks lava...

Lava oli kaetud lilledega ja seal esitasid nibelungid oma laulu.

Odüsseia

Kui Odysseus eksirännakutelt lõpuks koju jõudes arvutut kosilaste hulka nägi, sai ta väga vihaseks.

Ta viskas kõik kosilased välja, ainult ühe jättis enesele teenriks. See üks oli Kurt Vonnegut.

Kalevipoeg

Kuningal oli kolm poega: Kalevipoeg, Sulevipoeg ja Olevipoeg. Suutmata lahendada kuningriigi päranduse küsimust, otsustas ta korraldada võistluse «Mida keegi teha oskab?»

Sulevipoeg kirjutas luuletuse «Esimene suleproov», Olevipoeg ehitas kiriku, mida tuntakse Oleviste kiriku nime all, Kalevipoeg aga... Kalevipoeg kääris käised üles ja viskas kivi üle järve.

Kes sai kuningaks?

Märgusõna «4+2»

Kellele sinu hääl?

Üks aastaring on jälle märkamatult täis saamas. Nagu ikka selgitab aasta lõpus parimaid ülikooli sportlaskond. Eelmisel spordiaastal kuulutati esmakordselt eraldi välja nii populaarseim mees- kui ka naissportlane. Tänavu (nagu mullu lubatud) paneme ritta ka lemmikvõistkonnad. Ja täidame teisegi lubaduse. Parimate tabelisse seadmisel on sel aastal võimalus oma kaalukas sõna öelda kõigil lehelugejail.

ÜLIKOOLI
1978. A.
POPULAARSEIMAD

naissportlased
1. _____
2. _____
3. _____

meessportlased
1. _____
2. _____
3. _____

võistkonnad
1. _____
2. _____
3. _____

Selleks: täida juures asuv talong, kirjutades sellele kolme Sinu meelest populaarseima nais- ja meessportlase ning võistkonna nimed ning lase see hiljemalt 25. detsembriks postkasti pealdisega «aasta parim» (kastid leiad kõigist ühiselamuist, lisaks veel ülikooli peahoonest ja Kingissepa tänava võimlast). Ankeedivastused võib ära saata ka kirja teel ülikooli spordiklubisse (Kingissepa 19).

Et valikut hõlbustada, tuletame lugejale lühidalt meelde ülikooli paremate sportlaste ja võistkondade saavutusi möödunud, 1978. spordiaastal.

Naissportlased

Tatjana Engels (KKT II k.) — Eesti meister iluvõimlemises, **värske** vabariigi karikavõitja.

Maie Kalle (bioloogia-geograafiat. V k.) — Eesti murdmaajooksu meister, suvespartakiaadi edukuselt kolmas punktitooja naissportlaste hulgas.

Marianne Karnesk (KKT III k.) — spartakiaadi «hõbedase» võrkpalliaiskonna esikäsi, vabariigi koondise liige.

Anne Kiudorv (filoloogia IV k.) — filoloogiateaduskonna meistersportlane, Eesti meister teateorienteerumises.

Ille Kukk (KKT IV k.) — suvespartakiaadilt kõige rohkem punkte toonud naissportlane, Eesti rekordiomanik 3000 m jooksus.

Silva Käärt (KKT IV k.) — ülikooli esiorienteeruja, vabariigi meister, I üliõpilaste MM-võistluste kümnes.

Ave Nigul (ajaloot. V k.) — ametiühingute ja maanoorte üleliiduline meister laskmises.

Pille Paal (KKT II k.) — Eesti juunioride ja kolmekordne üliõpilasmeister suusatamises.

Mari Palm (KKT II k.) — suvespartakiaadi edukaim sõudja (kahe esimese ja kahe teise kohaga).

Reet Palm (KKT II k.) — NSV Liidu kolmekordne meister sõudmises, Uus-Meremaal peetud tänavuste MM-võistluste pronks.

Maret Ratt (KKT III k.) — NSV Liidu Rahvaste Talispartakiaadil võistelnud Balti üliõpilasmeister suusatamises.

Mariann Ruuda (KKT III k.) — maanoorte üleliiduste meistrivõistluste pronks suusatamises.

Rita Sartakova (spordimed. V k.) — Eesti meister ja spartakiaadihõbe korvpallis, kõrgliigasse pürgiva korvpallinaiskonna liige, eelmisel küsitlusel populaarseimaks tunnistatud naissportlane.

Evi Urm (majandust. I k.) — kahekordne Eesti meister lauatennises.

Meessportlased

Peep Aaviksoo (KKT IV k.) — Eesti meister korvpallis, «Ehitaja» korvpallimeeskonna liige.

Rašid Abeljanov (KKT II k.) — Eesti meister korvpallis, «Kalevi» korvpallimeeskonna keskmängija, olümpiakandidaat.

Teet Angerjärv (KKT IV k.) — ülikooli paremaid vabamaadlejaid, spartakiaadivõistluste pronks.

Gennadi Bezrodnov (KKT III k.) — Eesti juunioride rekordi omanik 1500 ja 800 m jooksus (3.46,6 ja 1,51,0).

Ado Hein (KKT II k.) — spartakiaadi trekisõidumeister, paremuselt teine punktitooja.

Mihkel Joosep (KKT II k.) — maanoorte üleliiduline meister jalgrattaspordis, suvespartakiaadi suurim punktitooja.

Gennadi Kinko (KKT II k.) — NSV Liidu meistrivõistluste hõbe, spartakiaadil kolm esimest ja kaks teist kohta toonud sõudja.

Fjodor Koltšin (KKT III k.) — NSV Liidu suvine meister kahevõistluses, 1977. a. populaarseimaks tunnistatud meessportlane.

Rein Lindmäe (KKT vilistlane) — kolmekordne Eesti meister lauatennises.

Andres Lindvere (KKT III k.) — meistersportlane sportvõimlemises, spartakiaadi pronks.

Kaidu Meitern (spordimed. vilistlane) — maanoorte üleliiduline meister kümnevõistluses, spartakiaadil edukuselt neljas punktitooja.

Gennadi Organov (KKT IV k.) — Eesti esisprinter, NSV Liidu meistrivõistluste pronks 200 m jooksus, Eesti rekordiomanik 200 ja 400 m jooksus (21,07 ja 47,0).

Matti Paavo (KKT II k.) — NSV Liidu talispartakiaadil võistelnud «Dünamo» sõsarühingute rahvusvahelise spartakiaadi hõbe laskesuusatamises.

Aavo Põhjala (KKT IV k.) — Eesti tänavune džuudomeister.

Andrus Rogenbaum (KKT III k.) — spartakiaadihõbe väravpallis, vabariigi koondise liige.

Alar Seim (KKT I k.) — Eesti rekordiomanik tõstmises.

Tõnu Sirel (KKT III k.) — maanoorte üleliiduline meister suusatamises.

Aavo Talpas (KKT I k.) — üliõpilasena rahvusvaheliste võistluste võitja Türgis ja Poolas.

Võistkonnad

Lauatennisepaar Evi Urm — Rein Lindmäe — Eesti meistrid segapaarismängus.

TRÜ korvpallinaiskond — NSV Liidu karikavõistluste pronks, Eesti meister, spartakiaadihõbe.

Korvpallimeeskond — Eesti meister, spartakiaadihõbe.

Võrkpallinaiskond — II koht spartakiaadil, vabariigi meistrivõistluste neljas.

Väravpallinaiskond — spartakiaadihõbe, vabariigi meistrivõistluste viies.

Väravpallimeeskond — spartakiaadihõbe, II koht ka vabariigi meistrivõistlustel.

NB! Võistlejaid tutvustav nimekiri pole kindlasti ammendav. Seepärast võib tabelisse asetada ka eespool mittenimetatud sportlasi ja võistkondi. Küsitluse korraldajad jäävad ootama täidetud talonge. Parimad kuulutatakse välja aasta viimases lehenumbris.

PRIIT JÕGI

Jaapani õhtu

Teisipäeval, 19. detsembril 19.30 korraldab ÜTÜ orientalistikaring keemiahoone ringauditooriumis 5. detsembriks väljakuulutatud Jaapani õhtu.

Kavas on ettekanded Jaapani ajaloost ja kultuurist (teatrist, dokumentaalfilm, sõnalis-muusikaline kompositsioon RAT «Vanemuise» stuudio osavõtul), kuulatakse muusikat.

Osavõtt vaba.

KLUBIS

Laupäeval, 16. detsembril kl. 21 PUHKEÕHTU (muljeid Nigeeriast), DISKO.

Pühapäeval, 17. detsembril kl. 21 PEOTANTSUDE ÕHTU (demonstratsioonesinemised, poptantsude õppimine, tantsuks mängib «FIX»).

Esmaspäeval, 18. detsembril kl. 18.30 vana kohviku rõdusaalis kohtumine poetess LEHTE HAINSALUGA.

«Tudengihuumori» võistlus käib, viimane tähtaeg on 31. detsember. Sama ajani võib tuua või saata ka ettepanekud uuteks rubriikideks järgmise semestri lehe tarvis.

Raamatuvõlgnikud

Teadusraamatukogu lugemissaali (Kingissepa 15a) raamatuvõlglased on: A. Aben, E. Ahlberg, V. Davõdenko I. Džibkašvili, A. Freimuth, Ü. Hallik, L. Hrapkova, Ü. Jüriska, J. Kadatski, M. Kakuberi, Ü. Kannisto, A. Liik, A. Kirs J. Kolesnikov, O. Kruglova, K. Kurašvili, N. Kurdkelia, K. Kvartshava, H. Kõiv, U. Levin, H. Luga, A. Malinovski, R. Matto, H. Mändsaar, N. Naumova, K. Orav, K. Pitk, H. Povarenkov, H. Raag, J. Ruudi, T. Sepp, A. Zabukas, L. Tael, P. Tammetalu, T. Tšerkašina, A. Vaik.

TOIMETAJA V. SOOTAK

«Тарту Рийклик Юликоол» («Тартуский государственный университет») Орган парткома, ректората, комитета ЛКСМ и профкома Тартуского государственного университета, г. Тарту Эстонская ССР.
Hans Heidemanni nim. trükikoja trükk. Tartu, Ülikooli 17/19. III. Üksiknumbri hind 2 kop. Tellim. nr. 5526. MB-05906.

Kontrolleksemplar

AR Fr. R. Kreutzwaldi nim. ENSV R. Aik Raamatukogu

KÕIGI MAADE PROLETAARLASED, ÜHINEGE!

tru

tartu riiklik ülikool

EKP TRÜ komitee, TRÜ rektoraadi, ELKNÜ TRÜ komitee ja TRÜ ametiühingukomitee häälekandja

Nr. 35 Reedel, 22. detsembril 1978 XXXI aastakäik

Uudismaalased „Uudismaast“

Neljapäeval, 14. detsembril kogunesid ülikooli kohvikusse õppejõud ja teenistujad, endised uudismaalased. Arutati NLKP Keskkomitee peasekretäri L. Brežnevi teost «Uudismaa», mis oma sisu sügavuse ja rikkuse poolest on andnud suure panuse meie maa ühiskondlik-poliitilisesse ja vaimuellu. Vahetati mõtteid ja meenutati oma tööd uudismaadel (L. Eringson, E. Rahi, E. Zimmermann, Ü. Tapfer, T. Smirnova, H. Sillaste jt.). Kõige rohkem olid esindatud 1956. ja 1957. aasta uudismaalased. 1956. aastal oli ülikooliperest uudismaal 121, 1957. aastal 444 inimest.

Uudismaalaste kohtumist jääb meenutama Jüri Laane foto.

Ü P P atesteerimise tulemustest

Järjekordne, neljas üliõpilaste ühiskondlik-poliitilise praktika (ÜPP) atesteerimine on möödas ja ka üleülikoolilised kokkuvõtted tehtud. Enam kui nelja aasta jooksul on välja kujunenud ÜPP terviklik süsteem, kasvab selle osatähtsus tulevastele spetsialistidele vajalike organiseerimis- ja kasvatustööalaste teadmiste ja kogemuste andmisel, ühiskondlikult aktiivse hoiaku kujundamisel nii õppetöö kui õppevälise vormide kaudu. Võib täheldada üliõpilaste huvi kasvu ühiskondliku töö ning ühiskonnateaduslike referaatide koostamise ja nendega esinemise vastu. On suurenenud dekanaatide, teaduskondade partei- ja komsomoliorganisatsioonide tähelepanu üliõpilaste ühiskondlik-poliitilise aktiivsuse vastu. Atesteerimisel on omandatud rohkesti kogemusi, mida on püütud üldistada regulaarselt toimuvatel ÜPP nõukogu istungitel.

On välja kujunenud atesteerimise vorm, kus iga üliõpilane annab komisjoni ees kursuse või õpperühma juuresolekul aru oma ühiskondlik-poliitilisest tegevusest. Mitmel pool eelnes atesteerimisele üliõpilaste ÜPP analüüs komsomolikoosolekutel või aktiivi poolt, mis kergendas oluliselt komisjonide tööd. Kuigi enamik osakondades või kursustel moodustatud komisjone suhtus hindamisse asjaliku nõudlikkusega, ilmnes kohati veel liberaalsust, mille tulemusel mõne ühiskondlik-poliitiliselt vähemaktiivse osakonna või kursuse hinded said põhjendamatult kõrged. Filoloogia- ja majandusteaduskonnas pöörati vähe tähelepanu ühiskonnateadlaste kaasatõmbamisele atesteerimiskomisjonide töösse. Et üheks häirivaks asjaoluks oli ÜPP arvestusraamatute hilinenud täitmine, tuleks ettevalmistusega edaspidi alustada varem. Osa sissekandeid (referaatide ja praktikahinded jne.) on võimalik teha jooksvalt.

Teaduskondade esindajad märkisid oma aruannetes ja ÜPP nõukogul, et atesteerimist kipuvad mõnikord mõjustama ühiskonnateaduslike referaatide hinded, mis enamikus on «head» või «väga head» ja mille arv koos teiste humanitaarteaduslike referaatidega on paisunud väga suureks. On üliõpilasi, kes koostavad õppeaasta jooksul 3—4 humanitaarkallakuga referaati ja ulatusliku kursusetöö. Seepärast peeti vajalikuks tõsta nõudlikkust referaatide hindamisel ja senisest enam hoolitseda nende kvaliteedi parandamise eest. Ühtlasi tuleb jätkata hindamiskriteeriumide täpsustamist. Eriti puudutab see ühiskondlike ülesannete sisulist täitmist, mis peaks olema esimesel kohal iga üliõpilase ühiskondlik-poliitilise aktiivsuse hindamisel. Mõnede teaduskondade (õigusteaduskond) komisjonid arvestasid ka üliõpilaste aktiivsust kaaluka ühiskondlik-poliitilise tähtsusega üritustest osavõtmisel (koristustööd, riiklike tähtpäevade demonstratsioonid, kommunistlikud laupäevakud). Oma põhiolemuses aga said ÜPP nõukogu poolt väljatöötatud kriteeriumid positiivse hinnangu ja aitasid kaasa nõudmiste ühtlustamisele.

Tänavu atesteeriti 3241 II—IV kursuse üliõpilast ja osa V kursuste üliõpilasi. Tulemused olid järgmised: «väga häid» — 44,43%, «häid» — 38,56%, «rahuldavaid» — 15,86%. 37 üliõpilase ühiskondlik-poliitiline aktiivsus hinnati mitterahuldavaks. Ligikaudu niisama palju oli atesteerimisele mitteilmunuid. Nagu ÜPP nõukogul märgiti, tuleks ka nende ÜPP hinnata mitterahuldavaks. Tervikuna aga oli üliõpilaste suhtumine atesteerimisse tõsine, eriti nendes teaduskondades, kus dekanaadid, partei- ja komsomoliorganisatsioonid pidevalt tegelevad ÜPP-ga, kus komisjonid asjalikult ja nõudlikult suhtusid üliõpilaste ÜPP-le hinnangu andmisse.

Valdava osa üliõpilaste ühiskondlik-poliitiline aktiivsus on hea või väga hea. Seda näitab paljude üliõpilaste aktiivne osavõtt ühiskondlikust tööst. Rohkem kui 60%-l üliõpilastest on alalised ühiskondlikud ülesanded. Nende üldarv atesteerimisele kuulunud kursustel ületas 3000. Kaheksa teaduskonna (välja arvatud bioloogia-geograafiateaduskond) kokkuvõtted näitavad, et enam kui 630 ülesannet täideti komsomoliorganisatsiooni liinis, ligi 850 ametiühingu, kultuuritöö valdkonnas, ühiselamute omavalitsuse korraldamisel, üle 430 õppetöö ja üliõpilasteaduse organiseerimisel. Kõik see andis ühiskondliku töö kooli paljudele aktivistidele. Asjaliku, objektiivse hinnangu andmine iga üliõpilase ühiskondlikule tööle komisjonide poolt, kõrgemalseisvate aktivistide ja õppejõudude poolt arvestusraamatutes on oluliseks faktoriks selle kooli efektiivsuse tõstmisel. Et ühiskondlike ülesannete üldarv läheneb atesteeritute üldarvule, ligi 40% aga ei täida ühtki alalist ülesannet, tuleb ka edaspidi pöörata erilist tähelepanu ühiskondlike ülesannete paremale jaotamisele, vältimaks üksikute ülekoormatust.

Ühiskonnateaduslike uurimis- ja referatiivsete tööde koostamine on tihedalt seotud ÜPP kolmanda olulise komponendiga — lektor-propagandisti oskuste ja vilumuste omandamisega. Ühiskonnateaduste seminarides koostatavate referaatide kaudu omandab praktiliselt kogu üliõpilaskond algteadmised, vilumused ühiskondlik-poliitiliste ettekannete koostamiseks-esitamiseks. Valdav enamik jätkas sellesuunalist tööd praktikaperioodil. Möödunud õppeaastal pidasid TRÜ üliõpilased praktika ajal üle 1000 loengu või vestluse. Et oli ka neid, kes ei koostanud loengutekste ega esinenud ja et suhteliselt vähesed saavad ulatuslikumad teadmised loengumeisterlikkuse alustest, on vajalikud täiendavad abinõud lektor-pro-

(Järg 2. lk.)

INTERVJUU PARTEISEKRETÄRIGA

Koostöös kogu ülikooliga

Ülikooli parteiorganisatsioonide tööd tutvustava rubriigiga tegime algust eelmise semestri lõpul. Intervjuu andis õigusteaduskonna tollane parteibüroo sekretär dots. Kalle Nigola. Täna vastab küsimustele ÜHISKONNATEADUSTE KATEEDRITE PARTEIORGANISATSIOONI SEKRETÄR DOTSENT GEORG REKKER.

Milline on parteiorganisatsiooni struktuur?

TRÜ ühiskonnateaduste kateedrite parteiorganisatsiooni kuuluvad NLKP ajaloo, poliitilise ökonoomia, filosoofia, teadusliku kommunismi kateeder ja kommunistliku kasvatuse laboratoorium. Igas allüksuses töötab parteigrupp. Parteiorganisatsioonis on ligi 70 kommunisti, selle juhtimisel töötab kommunistliku kasvatuse laboratooriumi juures komsomoliorganisatsioon.

Millised on ühiskonnateaduste kateedrite parteiorganisatsiooni ülesanded?

Lähtudes NLKP XXV kongressi otsustest on meie ülesandeks üliõpilaste kommunistlik kasvatamine, marksistlik-leninliku teooria õpetamine ja sügavate teadmistega spetsialistide, teadlike kommunismiehitajate ettevalmistamine, mis toimub muidugi koostöös teaduskondadega ja kogu ülikooli kollektiiviga terviklikult. Eriti tähtis on arendada koostööd teaduskondadega. Viimastel aastatel on tugevnenud parteiorganisatsiooni sidemed teaduskondadega ja komsomoliorganisatsiooniga. Pidevalt viiakse läbi ühiseid koosolekuid, kus arutatakse ühiskonnateaduste õpetamist ja kasvatustöö aktuaalseid probleeme. Viimase kahe õppeaasta jooksul on see toimunud viiel korral. Viimati arutati antud küsimust filoloogiateaduskonnas. See on küllaltki efektiivne koostöömoodus, mida hindavad ka teaduskondade parteiorganisatsioonid. Oleks vaja tugevdada vastuvõetud otsuste kontrolli nii meie büroo kui ka teaduskondade poolt. Mitmel korral oleme arutanud kommunistliku kasvatuse probleeme TRÜ komsomolikomiteega. Käesoleva aasta sügisel vahetati mõtteid ülikooli komsomoliajalugu NLKP ajaloo kateeder prof. J. Kalitsa juhtimisel. Suuremaid üritusi on meie parteiorganisatsioon edukalt korraldanud koos nõukoguga.

Missugused funktsioonid on TRÜ ühiskonnateaduste kateedrite parteigruppidel?

Nii nagu kogu parteiorganisatsioon tervikuna, tegelevad ka nemad ideelis-poliitilise, tööalase, kõlbelise ja esteetilise kasvatusega. See aga toimub omal tasandil. Parteigrupid lahendavad kateedri raamidesse kuuluvaid ülesandeid. Siia kuuluvad õppe- ja kasvatustöö küsimused, mida lahendatakse koos teaduskondadega. Kateedrid viivad läbi mitmesuguseid konkursse, viktoriine, arendavad üliõpilaste teaduslikku tööd, et tõsta üliõpilaste teadmisi ühiskonnateadustes, kasvatada kommunistlikku maailmavaadet. Üliõpilaste teaduslik töö on saanud nii vabariikliku kui ka üleliidulise tunnustuse. Õppejõud osalevad aktiivselt ühiskondlik-poliitilises praktikas, võtavad osa ühiskondlike elukutsete teaduskonna tööst, õpetavad üliõpilastele kõneoskust, tegelevad üliõpilaste atesteerimisega jne. Kõik see toimub tihedas koostöös kursuste komsomoliorganisatsioonidega, teaduskondadega terviklikult.

Parteiorganisatsiooni tööpõld on lai. Kommunistid täidavad aktiivselt mitmesuguseid ühiskondlike ülesandeid ülikoolis ja väljaspool. Nad on hinnatud lektorid ja propagandistid, kes annavad teadmisi elanikkonnale, viivad läbi õppetööd marksismi-leninismi ülikoolis jne. Kõik see nõuab pingelist tööd ja iga kommunisti aktiivset ja kohusetundlikku suhtumist oma ülesannete täitmisesse. See nõuab parteiorganisatsioonilt oma töö kvaliteedi pidevat parandamist.

Õnnitleme!

Lugupeetud Li Loit. Õnnitleme Sind juubeli puhul! Soovime Sulle edaspidiseks Sinule omast nooruslikku särtsu, kordaminekuid elus ja töös.

Kolleegid poliitilise ökonoomia kateedrist

*

Kauaaegse viljaka teaduslik-pedagoogilise töö, aktiivse ühiskondliku tegevuse eest ja seoses 50. sünnipäevaga autasustati Li Loiti ENSV KKEH Ministeeriumi aukirjaga.

Ülikooli esindajad

Eile aulas toimunud ülikooli kollektiivi koosolekut juhatas parteikomitee sekretär dots. A. Kiris, kes kõneles 4. märtsil toimuvatest NSV Liidu Ülemnõukogu valimistest. NSV Liidu Ülemnõukogu liidunõukogu valimiste Tartu valimisringkonna nr. 750 ringkonnakomisjoni koosseisu esitati prof. KADRI GROSS. Dotsent ALEKSANDER BLUMFELDT esitati rahvustenõukogu Tartu Tähtvere valimisringkonna nr. 478 ringkonnakomisjoni koosseisu.

ÜPP...

(Algus 1. lk.)

pagandistide ettevalmistamiseks. Edaspidi tuleb sellealasele tööle lisa ka seoses poliitinformaatorite institutsiooni sisseseadmisega vastavalt EKP TRÜ komitee otsusele 23. oktoobrist 1978.

ÜPP sisseviimisega tõusis uuesti päevakorrale ka ühiskondlike erialade teaduskonna tegevus. Kuigi viimasel ajal on märgata ÜET mõningat aktiviseerumist, ühiskondlikke erialasid omandab umbes 500 üliõpilast (giidid, lektorid, looduskaitse instruktorid, spordikohtunikud jne.), ilmnes kokkuvõtete tegemisel, et teaduskondades ei ole sageli küllaldast informatsiooni erialade kohta. Siit ka vajadus parandada ÜET propagandat ja koostööd teaduskondade dekanaatide ning partei- ja komsomolibüroodega.

Tõstatati stiimulite probleeme. Viimaste kursuste lõppatesteerimise sisseviimine, koondhinnangu kajastamine iseloomustuses ja arvestamine pingerea koostamisel, lõpetajate töölesuunamisel mõjus positiivselt ÜPP autoriteedi kasvule. Meeldetuletuseks olgu öeldud, et vabariiklik juhend näeb ette ÜPP arvestamist ka jooksvate iseloomustuste, soovituste, stipendiumi ja stipendiumilisade ning teiste soodustuste andmisel.

Teaduskondades on saanud tavapäraseks arutada läbi ÜPP atesteerimise tulemused ja kavandada abinõud edaspidiseks. Seda praktikat tuleks jätkata. Tähelepanu väärivad ka mitmete kõrgkoolide kogemused vahekokkuvõtete tegemisel II semestri algul. Mõeldav oleks seda teha komsomolikoosolekutel üheaegselt nii leninliku arvestuse kui ka ÜPP osas.

LEMBIT KIIK,
ÜPP nõukogu aseesimees

Venia legendi

Õigusteaduskonna kriminaalõiguse ja -protsessi kateedri dots. kt. H. SAARSOO *venia legendi* loeng teemal «Tõkendi valik ja kohaldamine alaealise suhtes» toimub 22. detsembril kell 8.15 peahoone aud. 102.

HENGO KINGS,
õigusteaduskonna dekaan

Haldusosakond tuletab meelde,

et vastavalt rektori käskkirjale on ühiselamutubades elektriliste küttekehade kasutamine kategooriliselt keelatud. Seoses kütteavariidega võib tuba küttekehaga sooiendada vaid komandandi eriloal. NB! Selleks tuleb aga iga kord eraldi luba küsida.

Ülikooli trükistest

Hiljuti arutas ülikooli nõukogu ülikooli teaduslike väljaannete kirjastamise ja realiseerimise olukorda.

Arutelul selgus, et teaduslike väljaannete kirjastamisel on ülikoolis tehtud ja tehakse ulatuslikku tööd. Üksi 1977. aastal kirjastati teaduslikke väljaandeid — toimetisi ja konverentside materjale — 128 nimetust kokku 892 trpg. 87,8 tuhandes eksemplaris. Suurimaks tunnustuseks ülikooli väljaannetele on nende arvestamine doktoridissertatsioonide kaitsmisel võrdselt üleliiduliste ja vabariiklike kirjastuste väljaannetega. Ülikooli toimetiste vastu tunnevad huvi teadlased, teadusasutused ja raamatukogud nii kodu- kui ka välismaal.

Siiski ei saa rahul olla olukorraga teaduslike väljaannete realiseerimisel. Seda näitab fakt, et kuni 1977. a. (incl.) ilmunud teaduslikke väljaandeid on realiseerimata veel 43,2 tuh. rbl. eest.

Kõige rohkem on realiseerimata filoloogiateaduskonna teaduslikke väljaandeid (9658 rbl.). Suures koguses seisab ka matemaatikateaduskonna (5775 rbl.), füüsika-keemiateaduskonna (4714 rbl.), bioloogia-geograafiateaduskonna (4565 rbl.) jt. teaduskondade ning teadusraamatukogu (4427 rbl.) väljaandeid. Kõige vähem seisab kehakultuuriteaduskonna omi (761 rbl.).

Miks on nii suures koguses teaduslikke väljaandeid realiseerimata? Põhjusi on ilmselt kaks: väljaannete toimetuskolleegiumid ja teaduskondade nõukogud on taotlenud väljaannetele põhjendamatult suuri tiraaže ja tiraažide taotlejad ei ole küllaldast hoolt kandnud ilmunud väljaannete realiseerimise eest.

Et vältida teaduslike väljaannete seismajäämist, on tarvis suhtuda senisest suurema tähelepanu ja vastutustundega tiraažide taotlemisse ja mis kõige tähtsam — hakata tõsiselt tegelema ilmunud väljaannete realiseerimisega. Viimasega peaks tegelema eeskätt väljaannete vastutavad toimetajad, kes tunnevad väljaande sisu kõige põhjalikumalt. Ilmunud väljaandeid tuleks tutvustada eeskätt erialase ajakirjanduse kaudu, kuid kasutamata ei tohiks jätta ka vabariiklikke ajalehti ja ajalehte «Edasi». Lisaks sellele on otstarbekohane informeerida teaduslikke asutusi ilmunud või ilmuvatest teaduslikest väljaannetest vastavate informatsioonilehtede kaudu.

Teaduslike väljaannete toimetuskolleegiumi töö ei tohi lõppeda väljaande ilmumisega, see võib lõppeda alles väljaande realiseerimisega. Dekaan ja TUS aga kontrolligu toimetuskolleegiumide tööd sel alal.

Õppeporrektor
VALTER HAAMER

Tunniplaanist meil ja mujal

(Algus eelmises lehes)

Tunniplaani koostamine on piisavalt mahukas töö. Liiatigi, kui on vähe õpperuume hommikupoolse vahetuse jaoks, kui õppehooned paiknevad mööda linna laiali jne. Etapi viisi koostamisel saab arvestada just neid tegureid. Tsentraalne koostamine tagaks paremini ka metoodiliste nõuete täitmist. Näiteks Minski PI-s tehakse juba 7—8 aastat tunniplaane elektronarvutite abil. Kuigi ulatusliku algmaterjali tõttu on see töö üsna mahukas, saab pärast programmi koostamist kiiresti tunniplaani välja trükkida ning vajaduse korral semestri käigus operatiivselt korrigeerida.

Eesti kõrgkoolide tunniplaane analüüsides nähtub, et tööpäevade koormatus on nädalas ebaühtlane. Igas õppeasutuses on kursusi ja rühmi, kus päevakoormus kõigub isegi üle nelja tunni. Sellise suure kõikumise vajalikkuse üle saab otsustada alles pärast täiendavat üliõpilaste iseseisva töö uurimist. Kümnetunnised tööpäevad panevad küll oma otstarbekuses kahtlema. Õppedistsipliini võib aga alla viia nii ala- kui ülekoormatud päev, eriti tuleb see arvesse laupäeval ja esmaspäeval. Viiepäevast töönädalat ei ole sisse viinud veel ükski kõrgkool. On aga kursusi, kus näiteks üks päev, enamasti laupäev on vabaks jäetud. Seda moodust on kasutatud siiski vaid vanematel kursustel. Üldse on tunniplaanides kõige väiksem tundide arv 4. Nädalakoormuse analüüs kõigist Eesti kõrgkoolidest juhuslikult valitud 20 õpperühma tunniplaani alusel näitas, et olulisi erinevusi ei ole, ühtlasemalt on päevad jaotatud TPedI-s ja EPA-s. Mõnel rühmal algab õppetöö kell 8 ja lõpeb kell 14 (s.o. 6 tööpäeva à 6 t.). Kas niisugune jaotuvus on ideaalne ja kõigile soovitatav, sellele saab vastata lähemalt eriala spetsiifikaga tutvudes. Mõistlikuks tuleb pidada 6—8 tundi auditoorset tööd ja 3—5 tundi iseseisvat tööd. Üldiselt nädalakoormus 36 tundi ei ületa, välja arvatud ERKI, kus on tüüpplaani järgi 48 tundi (arvestada tuleb õppeasutuse iseloomu: väikesed grupid jne.). Kuid mõnedel kursustel ja rühmadel, eriti ülikoolis on nädalakoormus 37—40 ja isegi 42—43 tundi. Põhjusi on mitmesuguseid.

Kehalise kasvatuse (2—4 tundi) koormus 36-tunnilisele teoreetilis-praktilisele õppetööle lisaks ei ole veel mingisugune ülekoormus, küll aga täiendavate loengute planeerimine või vabatahtliku konsultatsiooni muutmine reeglipäraseks, millest osavõttki fikseeritakse jne. Ka sõjalise ettevalmistuse ja tsiviilkaitsealane koormus on tekitanud segadust ja mitte ainult üliõpilastes, vaid ka tunniplaanide koostajates. Pikemalt selgitamata tuleb see tööpäev arvesse vaid 6 auditoorse töötunniga; ülejääk on kas iseseisev töö, poliitmassiline ettevalmistus, poliitinformatsioonid vms. ning seda osa tuleb käsitada kui ettevalmistust järgmiseks sõjalise õpetuse päevaks või kui loomulikku organiseeritud vormis toimuvat iseseisvat õppetööd.

Tunniplaanidele esitatavad põhinõuded ei ole viimase paarikümne aasta jooksul nimetamisväärselt muutunud, mistõttu nende täitmine ja vähemalt teadlik koostamine peaksid olema ammugi sisse juurdunud. Kahjuks esineb rida juhtumeid, kus neidsamu nõudeid teadlikult ignoreeritakse ja seda mitte niivõrd vahetu tunniplaani kokkupanija poolt, kelleks meie praktikas on sageli dekanaadi abipersonal ja kes püüab täita temale antava informatsiooni järgi paljusid erisoove ja nõudeid. Nõudeid ignoreerivad tunniplaani kinnitajad, kes võtavad endale vastutuse mitte formaalselt, vaid sisuliselt ka tunniplaani kvaliteedi ja kõigi eksisteerivate nõuete täidetuse osas.

Alljärgnevalt vaatleme lähemalt tunniplaani koostamist. «Tunniplaanide koostamise praktika ülikoolis ja teaduskondade tunniplaanide analüüs on näidanud, et ei ole küllaldaselt silmas peetud NSVL KKEHM instruktiivkirjaga 10. jaan. 1950. nr. D-5 kehtestatud nõudeid. Selle tõttu esineb tunniplaanides tõsiseid eksimusi pedagoogiliste nõuete vastu ja auditooriumide ebaratsionaalset kasutamist. Kõik see aga avaldab negatiivset mõju üliõpilaste iseseisva töö organiseerimisele ja õppetöö tulemustele.

Et parandada tunniplaanide kvaliteeti, tuleb lähtuda alates 15. novembrist 1967. a. tunniplaanide koostamisel nimetatud instruktiivkirja rakendamisel järgmisest korrast:» (järgneb praeguseni kehtiva tunniplaanide koostamise kord ülikoolis tervikuna). Toodud tsitaat pärineb õppeprorektori kirjast 30. oktoobril 1967. a. teaduskondade dekaanidele ja üleülikooliliste kateedrite juhatajatele. Niisiis enam kui 10 aastat tagasi seati sisse tunniplaanide koostamise kord tagamaks selle paremat korraldust. P. 9 tollal kehtestatud süsteemis: «Muudatuste tegemine tunniplaanides semestri jooksul võib toimuda ainult dekaani ja õppeosakonna juhataja loal». Selle nõude rakendamine on hädavajalik, sest muidu ei saaks rääkida üleülikoolilisest auditooriumide kasutamise plaanist ning selle otstarbekusest. Tegelikult ei ole dispetšeril ka praegustes tingimustes sageli adekvaatset ülevaadet ruumide hõivatusest, sest omavolitsemist siiski esineb.

Tagajärg — õppeosakond ei tea, et ruum on vaba ja teine õpperühm ei saa seda kasutada.

Selleks et tunniplaani ei oleks vaja semestri jooksul muuta, peavad teaduskonna juhid ja metoodikakomisjon plaani projekti hoolikalt läbi arutama.

(Järgneb.)

MATI SALUNDI

„Kontrollige meid tihedamini!“

Seda koosolekut ajendas kokku kutsuma ühiselamu nr. 4 Tiigi tn. 14 kohta avaldatud kriitika ajalehes «Molodjož Estonii» 16. oktoobril. Sama teema kordus ülikooli ajalehes 1. detsembril. Enne nn. suurt koosolekut arutati olukorda matemaatikateaduskonna kursusel. Eelmisel teisipäeval kell 16 sai Vanemuise suur auditoorium rahvast täis. Kohale olid kutsutud nii matemaatika- kui õigusteaduskonna õppejõud, üliõpilased, rektoraadi esindajad, dekaanid, komandandid, ühiselamute nõukogude esimehed jne. Esiridades võtsid istet teistegi teaduskondade esindajad, ülikooli administratsioon, nende taga üliõpilased. Nii istuti. Millegipärast tekkis samalaadne võrdlus ka koosoleku käiguga. Ses mõttes, et esiridades paiknenud püüdsid üliõpilastele selgeks teha, kuidas ühiselamus ei või ja võib elada. Üliõpilased söandasid tagantpoolt vaid abi paluda: «Kontrollige meid tihedamini, siis saame korra majja!» Paraku jäi arutelust tõepoolest (liialduseta) säärane mulje. Taastagem see algusest peale.

Halduasprorektor A. Otstavel. «Olen tutvunud kõikide ühiselamutega, käinud paljudes tubades. Kõige enam torkab silma, et üliõpilased ei tunne või ei tahagi tunda sisekorraeeskirju.» Seepärast tuligi kohapeal olulisemaid punkte refereerida. Näiteks neid, mis valvet puudutavad.

Valves olev üliõpilane peab küsima igalt sisenejalt luba või mõnda muud isikut tõendavat fotoga dokumenti. Ta peab külalised raamatusse sisse kandma, pärast külastusaja lõppemist nõudma lahkumist. Ei ole lubatud valvelauda tühjaks jätta. Koosolekule eelneval neljapäeval tehtud kontroll näitas, et ligi 70 protsenti üliõpilasi ei kandnud luba kaasas, ligi sajal üliõpilasel oli see kadunud või polnud olemaski. Hädad aga valvest, s. t. sissepääsemisest algavadki. Kummaline küll, kuid mööbli lõhkujad ja vahtkustutite lahtilaskjad olevat üliõpilaste kinnitust mööda ikka võõrad, mitte omad inimesed. Ja ega tagantjärele enam kindlaks teegi. Oleks valve nõudlikum, jääksid kindlasti mõnedki pahandused olemata.

«Ühiselamunõukogul, korruste ja toavanemail on aeg tööle hakata nagu kord ja kohus,» märkis halduasprorektor.

Kohale tulnud said ülevaate ka sellest, kui palju mööblit ühiselamuile eraldatakse. Praegu on Tiigi 14 üldkasutatavad ruumid peaaegu tühjad. Niipea kui võimalik muretsetakse sinna vajalik mööbel. Et seda jälle ära ei lõhutaks, tubadesse laiali ei tassitaks, peab keegi konkreetselt ka mööbli eest vastutama. (Möödunud aastal toodud polüesterkattega lauad on kadunud. Kuhu? Tubadesse.)

«Ühiselamus ei jätku piisavalt sooja vett. See on õige. Kahjuks ei sõltu see ülikoolist. Sooja vett pole piisavalt piirkonna teisteski majades, sest sealse katlamaja võimsus on väike. Einelaua jaoks pole toitlustrust seni müüjat leidnud. Ülikool püüab omalt poolt igati kaasa aidata, et need probleemid kiiremini lahenduksid.»

Lõpuks esitas A. Otstavel küsimuse: «Miks peab halduasprorektor tegelema üliõpilaste kasvatusküsimustega?» Lõhutut remontida ja uut mööblit muretseda ei ole kerge. Üliõpilast peaks aga vist siiski midagi õpilasest eristama. Ja selleks ei pea mitte ainult kõrgkooli nimetus olema, vaid midagi enam selles noores inimeses endas, tema pürgimustes. Ühiselamus elama peab ta õppima ise, seda ei pea õpetama ülikool. Vist on nii? Moraal moraaliks, sõnade lugemine ei kasvata ju kedagi, öeldakse. Mis siis lõpuks mõtlema paneb? Olukord on vist tõesti nii kaugel, nagu tunnistas ühiselamunõukogu esimees, IV kursuse matemaatikaüliõpilane Mati Heero, et reide tuleks sagedamini teha. See olevat mõjusam kui nõukogu kontroll. Reide on alati tehtud ja tehakse ka edaspidi, ühiselamunõukogu peab aga samuti oma autoriteedi saavutama. Nii ühiselamunõukogu esimees kui ka komsomolibüroo sekretär, IV kursuse matemaatikaüliõpilane S. Päivil tunnistasid ajalehes ilmunud kriitika õigeks. Artiklit arutati nii nõukogu kui teaduskonna büroo koosolekul. Arvamus: peame olema rangemad, ise korda hoidma ja nõudma. Tehti ettepanekuid: kes on valvekorra pidamata jätnud, võiks näiteks laupäeva õhtul lisa korra valvata, hilisõhtul tuleks kontrollida, kas köök koristatud, kui ei, ajada kasvõi öösel üles ja koristama panna (S. Päivil), köögikoristamist tuleks hindama hakata, kui «2», peaksid ka järgmisel korral köögid puhtaks tegema (M. Heero). Ettepanekud on seda väärt, et neid ellu viima hakata. Selleks peab praegune ühiselamunõukogu ja komsomolibüroo aga palju hakkajam ja nõudlikum olema.

Matemaatikateaduskonna dotsent K. Velsker soovitas igale sisseastujale või vähemalt iga toa elanikele sisekorraeeskirjad anda, aastas korra tuleks suur ühiselamukoosolek kokku kutsuda. Ebamugavaks pidas ta praegust valvekohta, sisse seada oleks vaja korralik väljakutse süsteem. Korraliku mööbliga peaks aga varustama kõigepealt parimad toad.

Õigusteaduskonna dotsent E. Ploom: «Ei ole moes lubade küsimine. Öeldakse, et jah tean teda, ta elab selles ühiselamus.» E. Ploom esitas auditooriumile küsimuse: «Kas te teate, kus elavad Saar, Kaju, Teffer, Meldre?» Ühiselamut kasutavad nad «partisanina». Mööbli suhtes oli õigusteaduskonna kasvatustöö prodekaanil hoopis resoluutsem arvamus: ta soovitas ühiselamusse tuua vana mööblit. Kui need proovile vastu peavad, alles siis on järg uuema käes.

Õppeosakonna juhataja M. Salundi: «Omavalitsus ühiselamus on oma mõju minetanud. Ei rakendata kontrolli tulemusi, puudub printsipiaalsus. Pidev tingiva kõneviisi kasutamine ei vii edasi.»

Matemaatikateaduskonna dekaan prof. Ü. Lumiste tegi kokkuvõtte ajaleheartikli aruteludest kursustel, tutvustas tehtud ettepanekuid. Paraku olid arutelust kõrvale jäänud mitmed kursused. Dekaan rõhutas, et iga korrarikkumise puhul on vaja leida konkreetsed süüdlased, neid karistada. Möödunud aastal näiteks ei teinud ühiselamunõukogu ühtegi karistamisettepanekut.

Kas suur ühiselamukoosolek täitis oma ülesande? Osaliselt. Üliõpilastest ei olnud peale funktsionääride õieti kellelgi midagi öelda, v. a. üks sõnavõtt õigusteaduskonna IV kursuselt. Üliõpilaskonna suhtumist näitas selgesti ka sumina valjus ja käte plaksutamine. Ühiskohtumine sai siiski teoks, olukorra parandamiseks tehti ju mitmeid ettepanekuid. Jääb üle nende järgi tegutsema hakata. Veel tähtsam — kontrolli tulemused teatavaks teha, kiita, karistada. Ühiselamujutt nähtust (loomulikult ka parimate näidetega) jätkub järgmise reidiga. Ja veel. Kolmapäeval selgus, et valvest enam nii lihtsalt mööda ei pääse!

VARJE SOOTAK

Kui asja arutati ühiselt ja ausalt

Teisipäeva õhtul istusid ülikooli komsomolikomitees nõupidamislaua taha ülikooli komsomolijuhid ja ajakirjanduseriala I kursuse üliõpilased. Sekretär Madis Kallion, asesekretärid Aili Pikat, Mercedes Pent ja kultuurisektori juhataja Andres Salmistu komitee esindajatena ning Meelike Saarna, Maire Ütt, Maarja Pärl ning allakirjutanu ajakirjandustudengite poolt arutasid poolteise tunni vältel ühiselt viimastel nädalatel mõlemate poolte (usun, et ka enamiku lehelugejate) meeli ärevil hoidnud ja 8. detsembri «TRÜ»-s teravalt ülestõstetud küsimust, miks ebaõnnestus 1. detsembril toimunud esmakursuslaste ball, eriti selle ürituse esimene pool (eeskava). Asja huvides peab aga esmajärjekorras vastama veel ühele küsimusele, ja nimelt: miks ühise aruteluni alles nüüd jõuti? Ballist on ju möödas tervelt kolm nädalat. Sellele püüdsid ka kõik asjaosalised juba arutluse alguses otsekoheselt vastata. Leiti, et objektiivseid põhjusi asja arutamise edasilükkamiseks polnud. Puudu jäi mõlemapoolsest aktiivsusest asja sisulisel ülesvõtmisel. Jah, ülikooli lehes ilmusid küll mõlema poole arvamusavaldused balli kohta, kuid... nagu lehelugeja isegi märkas, polnud komsomolikomitee nimel esinenud Aili Pikati vastuses ühelegi esmakursuslase Tiina Kuslapi artiklis esitatud balli organiseerijate kohta käivale kriitilisele märkusele vastatud.

Asi tahab selgitamist. Nimelt polnud see Aili Pikati kirjutis (nagu autor ise ka selgitas) üldse vastusena mõeldudki! Miks selline mulje aga lugejale (ja ka allakirjutanule) jäi, jäägu toimetuse südametunnistusele (Aili Pikati loo paigutamine Tiina Kuslapi kirjutise järele ja toimetuse poolt pandud intrigeeriv pealkiri seda igal juhul eeldasid).

Seega vajas mõlemapoolne teineteise kapsaaeda kivide loopimine sisulist ja asjalikku, eelkõige aga vastastikku ausat asja selgeksrääkimist (milleks toimunud ühine arupidamine ka kujunes).

Millest siis kõneldi? Kõigepealt arutati üksikasjalikult läbi Tiina Kuslapi artikkel, komitee esindajad vastasid loos tõstatatud küsimustele. Organiseerijad võtsid õigeks

- **ET ballireklaam ei rahuldanud. Kuulutused pandi üles liiga hilja. Nii saigi võimalikuks olukord «Mina sain sellest teada kaks päeva enne reedet tuttava käest...»**
- **ET hoolimata balli aja edasilükkamisest 1. detsembrile ei suudetud esinejaid, eriti aga eeskava kui tervikut vajalikul tasemel ette valmistada: «Kõik see jättis kuidagi kokkuklopsitud mulje...»**
- **ET kriitika I kursuse žurnalistide kohta — «Kas paluda või sundida? Mis see enam aitabki?» — polnud õige. Esmakursuslased ei saanud oma kavaga esineda, sest selleks lihtsalt puudusid võimalused (laval olid ansambli «FIX» pillid). Esinemata jäämine ja seejärel ebaõige kriitika said võimalikuks seetõttu, et korraldajad polnud kavaga piisavalt kursis ja ei osanud seetõttu arvestada konkreetselt vajaminevaid tingimusi.**

Täpselt niisama kaalukad olid aga ka otseste korraldajate Aili Pikati ja Andres Salmistu argumendid.

- **ET oma ülesanded jätsid täitmata teaduskondade kultuuriorganisaatorid, kes esmakursuslastele balli täpset toimumisaega õigeaegselt ei teatanud (aeg anti neile teada juba 13. novembril). Ülespandud kuulutused pidasid ühiselamute teadetetahvlitel aga vastu vaid päeva (vt. A. Pikati kirjutist).**
- **ET osa esinejaid teatas oma mitteesinemisest (kuigi varem oli lubatud) liiga hilja («Lakstigal» vaid kaks päeva enne esinemist). Üks esineja (Valdo Randpere) jättis aga hoopis tulemata. Nii seati korraldajad väga raske olukorra ette.**
- **ET nõupidamisel, mis toimus enne balli teaduskondade kultuuriorganisaatoritega, ei pakkunud viimased balli paremaks korraldamiseks mitte midagi välja ja nii jäi kava koostamine-läbiviimine Aili Pikati ja Andres Salmistu õlgadele, see polnud kahele inimesele lihtsalt võimetekohane.**

Ühiselt jõuti aga kindlale seisukohale

- **ET on halb «... kui noored ei saa enam ühtegi üritust ilma alkoholita läbi viia.»**
- **ET on inetu, kui «tänuks» kaunite laulude eest nägid lauljad edasi-tagasi sõeluvaid külalisi, kes omavahel juttu vestsid, naersid.**
- **ET paraku on suurel osal tudengitest «... kadunud elementaarne distsipliini- ja vastutustunne, ise-olemise rõõm, järele on jäänud vaid mõnulev ootus teiste poolt valmistehtu nautimiseks.»**

Kõneldi veel paljust, vaieldi tuliselt. Aga saadi ka üksteisest aru, leiti, et edasi minema peab koos. Ja peamist kokku võttes jäid kõigi esinejate suu läbi õelduna kõlama järgmised mõtted. **Tarbijalikkusest, vastutustundetusest ja passiivsusest RÄÄGIME palju. Hoopis vähem oleme selle kaotamiseks TEINUD. Ometi peaksime selle vastu järjepidevalt, kompromissideta võitlema. Niikaua aga, kui vastastikku süüdistusi otsitakse, pole edu loota. Sest vaid ise häbenemata ja ausalt oma vigu tunnistades ning tehtud järelduste jõul tulevikus paremini teha püüdes suudame vastu astuda meie noorsoo (sealhulgas ka üliõpilaste) poolt omaksvõetud võltsväärtustele, väärmentaliteedile. Sotsiaalselt aktiivse eluhoiaku eest ja nimel.**

PRIIT JÖGI

Komsomolikroonika

19. detsembril oli taas koos TRÜ komsomolikomitee.

NLKP liikmeks astumiseks sai soovituse Sergei Nazarenko (ravi V k.). **ÜLKNÜ-sse** võeti Anu Kull (kaubandusökonoomika II k.) ja Lauri Linask (inglise fil. IV k.).

Arutati Kalev Lepikovi (bioloogia-geograafiat. II k.) **personaalküsimust.** Üliõpilasele ebaväärika käitumise eest karistati teda valju noomitusega ilma arvestuskaardile kandmata.

KOR-i tegevusest andis ülevaate komsomolioperatiivrühma komandör Andrus Lulla. Praegu on KOR-is 27 tegevliiget (lisaks kolm kandidaati), kõik õigusteaduskonnast. Sel aastal on korraldatud 4 linnareidi ja 10—11 reidi oma üritustel. Pretensioone, mis viimastel suurematel üritustel (EÜE-päevad, esmakursuslaste ball) KOR-ile on esitatud, põhjendas A. Lulla ülesannete liiga hilise teadasaamisega, eelinformatsiooni puudulikkusega. Samuti elab suur osa KOR-i liikmeid väljaspool Tartut. A. Lulla arvas, et komosomolioperatiivrühm ei peaks olema üksnes õigusteaduskonna privileeg ja tegi ettepaneku suunata KOR teaduskondade ühisrühmaks. A. Lulla pani veel ette rakendada KOR-i ainult üliõpilasüritustel.

Ikka on pinnuks uus kohvik. Uute jõududega saab ehk korra majja.

(Järg 4. lk.)

Julmad mängud

Teatris näitlejad mängivad. Või mängisklevad. Vaataja võtab või ei võta vastu — ikkagi saab ELAMUSI. Sellised on teatrimängu reeglid.

Igal ajastul on olnud omad mängureeglid, mis tuginenud religioonil, ajastu vaimutegevusel, riiklikul korraldusel jne.

Antiik-Kreekas oli teater kultuurikogukonna oluliseks elemendiks kollektiivsete emotsioonide kujundajana, kus näitlejate abil integreeriti jumalate ja inimeste maailm.

Kreeka teater vabastas inimese võõrandumise ja isoleerituse tundest. Nii näitlejad kui vaatajad moodustasid ühise osavõtjate ringi ühes ja samas kollektiivses tegevuses. Vaieldamatu oli koosolemise, koostunnetamise, kooskogemise fakt.

Keskaegsetes müsteeriumides olid näitlejad sisuliselt ühise TOIMINGU juhid, mis peegeldas kogu ühiskondlikku elu, hõlmates inimese olemise peamisi tahke.

Ühinemine maailmaga oli eelkõige ühiskondliku iseloomuga. Niisamasugust iseloomulikku näitlejate-vaatajate ühinemist märkame renessansi commedia dell'arte'is. *Spontaansusel põhinev mäng, publiku vahetu lähedus ja kaasaelamine põhjustasid ühiseid elamusi, meelelahutus kujunes kollektiivseks.*

Kõiki kirjeldatud nähtusi iseloomustab koosolemine, viibimine ühises süsteemis, mida hoiab koos ühine TEADMINE MÜÜDIST.

Siin poebki põue kahtlus viimasel paaril sajandil toimunud teatri allakäiguteest. Tundub, et endisest mõjujõust (kuni katarsiseni) on säilinud jõuetu vanahärra, mingitud näo ja sügavmõttelise hoiakuga, kes püüdlikult uljalt naeratades räägib arusaamatus keeles.

Vaataja istub aga saalis ja saab elamusi. Kel sisaldub see isiklikus kompensatsioonis, kel nn. esteetilises elamuses (ilusad kostüümid, graatsiline liikumine, või!?). Intellektuaalid lahkavad ragistades kujundeid ja sümboleid, mõni ausam («keskmine») vaatab lugu. Huvitava, ilmselt kahjulikuma nähtuse moodustavad «kompensatoorsed ironiseerijad».

Milles on asi? Ajastul, mil segunevad kultuurid, purustatud müüdid ja usundid, on teatril maha raiutud juured. Hea, kui oli, mida raiuda. Kits kärneriks, teater puhvetiks!!

Meie noor teater on välja kasvanud saksa ja vene teatritraditsioonist. Põhiliselt samasse seisu oleme ka jäänud. Ei aita üksikud nn. eksperimendid ega uusi tunnetustasandeid otsivad müstifikatsioonid. Kuskilt on midagi kadunud. See, mis vahel on viirastunud «Külavahelauludes», «Emmeliinas», «Ullikeses». Piinlik oleks end vabandada kultuuri noorusega.

Teatrisubstants? Tema atribuut — rahvalaul? Kindlastil Samas tunnistagem, see on küll reaalne tee, esialgu liiga kitsas, vähese kandepinnaga, et praegusest kultuuri(tuse) ning diskolainest läbi tungida. Grotowski pakub konfrontatsiooni, «järeleproovimist», kus etenduses kohandatakse eelnenud põlvkondade kogemusi meie omadega, kontrollides traditsioonilisi väärtusi. Ilmselt on nn. müüdi probleem ajastu kultuuri küsimus. Siiski elu ja surma küsimus! Paradoksaalsena tundub mitmete keskkonnateatri (uue teatri) põhielementide olemasolu eespool kirjeldatud ajastutel. Leiutame uuesti jalgratast, või on mingi ring täis saanud?

Erirelatiivsusteooria järgi me eksisteerime aegruumis, milles toimuvatest liikumistest, protsessidest peaks loomulikult osa võtma ka teater. Seda enam, et teatrikunst on ainus kunsti liik, kus tegu elusmaterjali omavahelise vahetu suhtlemisega. Niisiis toimub mäng, mängisklemine (teesklemine) SIIN ja PRAEGU, AJAS ja RUUMIS. Grotowski ütleb teatrireaalsuse olevat HETKE, tegevuse, mis toimub näitleja organismis teiste inimeste ees. Publiku silme all on sündinud näitleja muundumine, sündinud «teatrimaagia». Võimatu on lahutada keha ja vaimu ning asendada nende koostöö resultaadid hääle ja keha modulatsioonidega. Olen nõus T. Karroga, kes näeb teatris põhivastuolu konventsionaalse teesklemisteatri ja teatri päriskeele poole püüdleva keskkonnateatri, lisan «maagilise teatri» vahel.

Üks pakub haledaid eluimitatsioone (ei aita ka pseudohingestatud mäng, huvitav materjal) ja pretensioonikaid elutuid kultuurikonserve. Teine püüab luua hetki, kus luuakse millegi uue kogemise võimalust, kus näitlejate KOHTUMINE toimub tegelikult, kus rünnatakse teadvuse mitmeid tasandeid. Kus teatrikeeles muudetakse tajutavaks see, mille edasiandmiseks on jõuetud SÕNA (traditsioonilises käsitluses) ja ideid genereeriv intellekt.

Kohast. Mängimise KOHT on väga imelik. Avatud vaid ühest küljest, eest, varjab teater end hämarusse. Koomiline, kuid tegu on itaalia ooperiteatri klassikalise variandiga. Seda enam, kui tegemist on sisuliselt surnud teatrižanriga, mis loob vaatajaga ületamatu distantsi. Kas peegeldub siin teatri nõrkus, elukaugus või...? Miks mitte shakespearelik avatud lava, mida P. Brook peab tänini oma saavutustega teatrikunsti üheks etaloniks.

Kas ei ole nii, et OMA ELUMÄNGU mängides peame harjumuslikult ebaloomulikku loomulikuks ning ebaloomulikule vaatame kui loomulikule, vajalikule.

TIIT LUTS

Mitte ainult murdepraktika...

(Algus eelmises lehes)

Vanakesed lähenevad mõlemad kaheksakümnendale eluaastale. Selgub, et perenaine on kohalik, siinses tares sündinud, peremees on aga tulnud koduväiks kaugemast kihelkonnast. Meil on vaja vestelda eidega kui kohalikuga ja paistab, et tema ongi jutukam.

Kuuleme palju ravimtaimedest, lapsehoidmisest vanasti, põllutöödest, söögikordadest ja toitudest. Sekka pudeneb mälestuskilde nooruspäevist, lapsepõlvest, isast, kes eluaeg mõisas tööd rüganud. Märkamatult on möödunud õhtupoolik. Kahju on vaid sellest, et kõike huvitavat ei jõudnud kirja panna. Jätame sedakorda nägemiseni ja pöördume minekule kindla plaaniga mitte jätta leitud «kullaauku» ainult enda teada, vaid tuua kuulama-vaatama kogu rühm.

Kui järgmisel korral kõik koos magnetofoniga tagasi tuleme, ei ehmata võõra väljanägemisega masin eite põrmugi, jutt jookseb ka lindile niisama soravalt. Seekord saame teada, kuidas leiba tehti:

«Ta läks ise magusaks ja oli nädali pärast seesama, mis poeleib teisel päeval,» räägib perenaine vaimustusega.

Kuuleme ka üsna uskumatut tõsisõna: Mardi talu paekivist kambripõrand on juba mitu korda ära kulunud ja uuesti pandud. Pererahvas ise ütleb, et maia olla sattunud «keedava koha» peale ('märg, soine koht'). Märjamaad võib tõesti nimetada märjaks maaks!

Lahkume mitme linditäie väärtusliku materjaliga ja saame kaasa eide siira tagasikutse: «Tulge aga jälle, meitel aega on.»

* * *

Meie keelejuhtide hulgas oli lausa hämmastama panevaid vanainimesi. Üks neist on 97-aastane Liiva Liisu. Ta ei öelnud ära sõidust poodi ja tagasi pojapoja mootorrattal, oma heina niitis ta ise. Liiva-ema tutvustas meile ülimalt korras möödunud sajandist pärinevaid taluhooneid ja andis kõige kohta põhjalikke seletusi. Raske oli ette kujutada, et omaaegsel suurel ja lasterikkal perel on olnud nii väike ja habras perenaine. Aga hakkama Liisu oli saanud ja õnnelikki olnud. Külarahvas rääkis, et Liisu noorusaeg oli olnud üsna kibe: mees joonud ja temast olnud suurele lasteperele vähe tuge.

Aga Liisu käest kuulsime:

«Minu mees oli ikke ea inime. Nüid on raskem peale seda, kui mees suri. Lapsed kutsuvad ikke enti juure, aga mis ma senna lähen, mul ju oma elamene.»

Liisult kogusime kõige rohkem ja kõige väärtuslikumat murdeteksti. Tema mäletas vanu pulmakombeid ja muid asju, milliest nooremad polnud kuulnudki.

* * *

Õhtuti võisime kõik oma päevastest käikudest üht-teist huvitavat pajatada. Paar päeva kadestasime salaja Uljet, kellele üks lahke keelejuht lubas ise murdesõnu koguda ja kirja panna. Ulje rõõm oli aga üürike: selgus, et need sõnad olid hoopis Lõuna-Eesti päritolu. Sissekukkumisi oli teisigi. Kui Eha visalt püüdis eidekeselt välja uurida osastavat käänet sõnast atr küsides: «Kuidas ma pean ütlema, kui mul ei ole seda tööriista», sai vastuse: «Ära ütle ühti, tee endale atr, kui sul ei ole.»

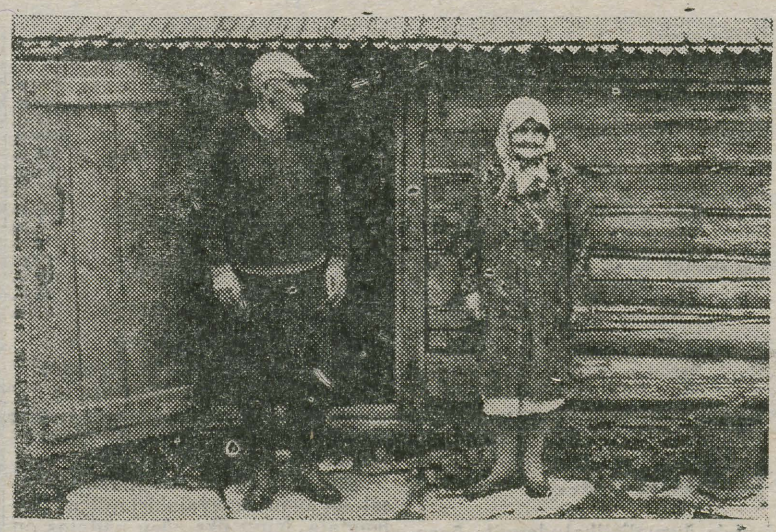

Mardi talu lahke peremees ja veel lahkem perenaine.
AINO VALMETI foto

* * *

Ja viimane väljavõte Eha päevikust.

18. juuli.

Meie töö ongi lõppenud. Kojusõidul ei jäta me ümbruskonna kuulsamaid kohti vaatamata. Niisugune on Varbola linnus. Loodame sealt eest leida arheolooge, pidid nad ju seal töötama. Enam neid aga ei ole. leiame vaid kaevamise jäljed. Maalinn ise on suur, suurim, mida meie näinud olime. Üksnes juba 8 meetri sügavune paekivisse raiutud kaev räägib visast ja osavast ehitajast. Missugused olid need mehed ja naised, kelle jalg siin sellele pinnale astus ja missugune oli nende keeletava?

* * *

Sirvides oma teksti täiskirjutatud vihikuid ja üsna soliidseid helilintide virnu, poeb pähe mõte, et oleme tõesti midagi suutnud koguda. Iseasi on muidugi, missuguse hinnangu annab sellele kõigeiz meie juhendaja dots. Aino Valmet. Seda peab aga küll kinnitama, et esimesele murdepraktikale kulub juhendaja tõesti ära. Samuti eesti keele kateedri töötaja Tiiu Ojanurme, kes oskab lahendada kõiki olmemuresid.

Kaks nädalat Märjamaa lähistel on läinud minevikku. Meile sai tuttavaks sealne keeletava, aga mitte ainult see. Meile said tuttavaks kümned eided-taadid, kümned elusaatused. Meile sai lähedasemaks eelnevate sugupõlvede käidud tee. Me saime tunda inimeste sooja südant, õppisime hindama nende mõistvat suhtumist, sest mõnigi kord jäi nende oma töö ootama, selleks et vestelda meiega Märjamaa murrakus...

Kirjapandu on kokku nopitud Eha Tammo, Kaie Riispere, Ulje Pärensoni, Anita Arsti, Kaire Adamase ja Sirje Viiese praktikapäeviku lehekülgedelt.

Remondimehe mured

On ülikoolis üks niisugune amet — vanemtöödejuhataja jaoskonna juhataja. «Maakeeli on see lihtsalt ehitusjaoskonna juhataja,» ütleb AHTO LIIK, kes ise selle ameti peal ongi. Ehkki ehitusjaoskond, on tema teha kõik ülikooli remonditööd ja kanda sellega seotud mured. Muresid aga on niisama palju kui töid ja rohkemgi. Omajagu süüd on selles ka tudengitel, sest nagu ütleb Ahto Liik:

üliõpilased lõhuvad päris kenasti.

Kui minna ühiselamutesse, siis avaneb seal üsna kurb pilt. Näiteks, on niisugune «mäng»: köögikappidesse ja toaustesse loobitakse nuge. Loomulikult ei pea kapid ja uksed sellisele «mängule» kaua vastu. Sügiseks oli Tiigi tn. 14 ja Pälsoni tn. 23 ühiselamutes paarkümmend ust lihtsalt ära lõhutud, kas siis kirve, kangi, jalaga või kes teab millega veel.

On ruume, kus on otse seinale maalitud ja joonistatud. Päris andekalt kohe, aga miks just sinna? Ettevaatlikum peaks olema ka piltide seinale kleepimisega — liim lööb värvist läbi.

WC-des lõhutakse klosetipotid ja loputuskastid ära. Korterites seisavad need inimestel kümme aastat ja midagi ei juhtu. Ühiselamutes lähevad aga katki, nii et vahetame neid pidevalt.

Paljud üliõpilased on ühiselamutubades teinud remondi

ise,

omal initsiatiivil. Need, kes oskavad, teevad päris korralikult ja muidugi hoiavad ka. Siit järeldub, et üliõpilased võiksid oma ruumid ise remontida. Mõte on hea, aga selle täideviimine takerdub praktiliste raskuste taha. Esiteks pole kõigil oskusi. Teiseks, maalril on ju palju tööriistu: pahtlilabidad, pintslid, liivapaber, tärpentin, oksool, mitut sorti värve, eraldi potikesi jne. Kui nüüd see kõik tudengile anda, siis jäävad värvipärad alles, pintslid kuivavad ära, aga pintslid on suur defitsiit.

Arvasime kunagi ka nii, et õpetame talvel ühe grupi tudengeid välja, nii umbes 30 inimest. Suvel hakkaksid nad siis ise remontima. Otsisime koha, kus saaks kätt harjutada, leidsime inimese, kes oli nõus juhendama, keda aga ei tulnud, olid tudengid.

Kui üliõpilane tahab ise oma toas remonti teha, leiab ta vahendid, ostab värvid (need makstakse välja, kui ta tšeki esitab) ja siis saab remont ka tehtud.

Praegu

alustame komplekssе remondiga Leningradi mnt. tornelamutes. See polegi nii lihtne, sest selliseks remondiks peavad kõik materjalid korraga käes olema. Materjale on lubatud hankida, aga asjal pole mõtet, kui neid ruume pärast ei hoita.

Ühiselamud on muidugi igal aastal remondis, sest ühe aastaga ei jõua neis palju teha — majad on kõik suured ja ruume palju. Peaaegu kõigis ühiselamutes on ka söökla või puhvet. Need vajavad igal aastal täielikku või osalist remonti.

Igal aastal on remondis ka keemiahoone. Järk-järgult ehitatakse seal üks või teine laboratoorium ümber kaasaegsemaks.

Samuti remonditakse igal aastal Vanemuise tn. 46 õppehoonet. Põhjus ikka sama — suur maja, korraga seda ei jõua. Ringauditoorium vajab ammu remonti. See oli juba mõõdunud aastal plaanis. Tookord tulid peale ülikooli juubeliga seotud tööd. Siis panime ta selle aasta plaani, et jõuaks õppetöö alguseks valmis. Mitmed tööd kuhjusid, ja et tööjõudu ei jätkunud, tuli see jälle edasi lükata. Töökäsi läheb auditooriumis palju vaja, tuleb teha ka suured tellingud. Nii et seda ei saa üisapäisa ette võtta. Õppida seal siiski saab, kuigi ta on näotu. Võibolla saame sellel talvevaheajal midagi ära teha.

Auditooriumide lauad... Nii koolides kui ülikoolis on see üks üldine häda — lauad on täis joonistatud ja lõigatud. Lakitud pinnal paistab see eriti silma. Nüüd on need mitmel pool tumedama värviga kaetud — ikka joonistatakse täis.

Peale ülikooli oma majade (neid on üle 80, aastas tehakse remonti umbes 30-s) on ülikooli ehitusjaoskonnal veel hulk muid töid. Ka muusika-, kunsti- ja meditsiinikool on meie remontida.

Tööjõud?

Värbame! Kellel on tuttavaid, see kutsub. Paljud tulevad ise. Töötajate arv kõigub 105—115 vahel. Tartus on töölisi 100 ringis, teised on väljaspool linna, näiteks Käärikul. Aga töökätest üksi on vähe, häda on materjalidega. Sel aastal on eriti suur puudus värvidest. Ehitusvõimsust suurendada ei saa, sest ei ole tootmisbaasi, s. t. eraldi töökodasid. Kõik töökojad on garaažidega ühe õue peal. Hommikul ei mahu siin hästi liikuma, autod ja materjalid on ühe väikese õue peale kokku surutud. See on nagu põlveotsas ehitamine.

Plaanid on tehtud selle arvestusega, et suvel on kasutada

tudengite abi.

Üks häda on siiski: poisse on appitulijate hulgas vähe.

Juulis, augustis ja septembris oli ehitusjaoskonnas tööl iga kuu umbes 70 tudengit. Üliõpilased töötavad peamiselt abitöölistena. Omapead neid remontima panna ei saa, oskusi jääb väheks. Aga on ka hakkajamaid. Need võetakse meie põhitöölisteks, s. t. nad töötavad põhitöölistega samadel alustel.

Septembris polnud tudengite tööl vigagi, aga muusikakoolis töötanud grupp oli küll armetu. Ometi oli osa neist suvemaleva preemiareisiga lõunas käinud. Tähendab, peaksid olema kõvad töömehed, aga ei olnud. Samal ajal oli sel objektil ka väga tublisid.

Olen tudengitega tegelnud 16 aastat. Tudeng töötab küll, kui tahab.

MARIKA TUSTI

„Mis ma selle eest saan?"

(Märkmeid spordielust — eriti filoloogide omast — ja muustki)

Alljärgnevad kahekõned leidsid aset Uues Päntris ehk filoloogide ühiselamus. TRÜ spartakiaadi ujumisvõistlusteni oli jäänud paar päeva...

Mõru dialoog nr. 1. Mina: «Kas sa ujuma tuled?» Tema I: «On see kohustuslik? Ah et ei ole? No mis asja ma siis sinna otsin?»

Mõru dialoog nr. 2. Mina: «Tuled sa ujuma? Teaduskonna au on vaja kaitsta.» Tema II: «Mul ei ole aega, loen kohustuslikku kirjandust. Aga mis mulle ikka tehakse, kui ma ei tule?»

Mõru dialoog nr. 3. Mina: «Tule, palun, ujuma!» Tema III: «Aga mis ma saan, kui tulen?» Mina (nüüd juba 20. aastate komnoorepaatosega): «Kas sina ei rõõmustagi, kui su teaduskond hea koha võidab?» Tema: «Aga mis siis? Mis see minule loeb?»

Aitab ehk dialoogidest. Tegelikult oli neid hulga rohkem, kuid kõikide kirjapanekuks kuluks seitsme lehenumbri ruum ära. Siin tõin näiteks vaid «kirkamad», mis meele eriti hapuks tegid. Palju oli veel neid, kes ütlesid lihtsalt: ma ei oska ujuda, upun ära. (Ent sellisel juhul tekib mul küll kahtlus koolist kaasaantud VTK piletite sisulises ehtsuses.) Teised jälle pugesid kehva tervise taha. Õige kah — ega haige inimene ujuda või. Et aga spordist juba jutt on, siis pean ütlema, et keskmine filoloog istub pigem kolm tundi arstipunkti järjekorras kui veedab tunnikese ujulas. (Kes aga järjekorra Vanemuise tänaval välja kannatab, selle «surmatõve» julgen ma küll kahtluse alla panna.)

Spordiorganisaatoril tuleb pidada lõputu hulk kahekõnesid, veenda, paluda, manguda, lunida, kurjustada, sõimatagi — kõike seda nimetatakse individuaalseks lähenemiseks ühiskondlikus töös! Ta saab kuulda niivõrd palju erisuguseid põhjendusi, et kui need kord omaette raamatuna välja anda, saaks vist päris viisaka anekdootide kogumiku.

Ja teinekord ei usugi sina, vaese sugulase rollis olev spordiorganisaator, oma kõrvu, kui pärast järjekordset koputust toauksele, pärast järjekordset seletamist kuuled vastasvestleja suust sõnu: «Jah, ma tulen, mis seal's ikka.»

Aastatega on filoloog saanud hädisuse, ebasportlikkuse, nõrkuse ja igasuguse kehalise mandumise võrdkujuks. Ja see on siis teaduskond, kus on õppinud ja õpivad praegugi tuntud sportlased, vabariigi meistrivõistluste ja spartakiaadide medalivõitjad. Au nendele filoloogia võrkpallineidudele, kes mitu nädalavahetust võistlemise nimel kojusõidust loobusid ja lõpuks TRÜ 1978/79. õppeaasta spartakiaadi avaalalt kulla tõid! (Samal ajal, kui nende keeleõppijatest sookaaslased kodus seesuguse emantsipatsiooni peale vaid kadedalt muiata ja «mul-on-nii-palju-tegemist»-pseudosildi all aega surnuks lüüa võisid.) Kui ma pärast ujumisvõistlusi Päntrisse naasin, võisin näha seal niisama logelevaid ja lausa molutavaid filolooge, kes ei osanud aimatagi, et käputäis nende «liigikaaslasi» Tähtvere basseinis seitsmesajalise teaduskonna au olid kaitsnud. Ma ei taha siinkohal hoopiski mitte õelda, et kõik peavad tippsportlased olema, kuid inimene, kel kaks kätt otsas ja kaks jalga all, peaks siiski üldreeglina suutma massialadel kaasa teha. Seda, et filoloogid oma seitsmesajalisest seltskonnast kolm tosinat ujuma suutsid saata, ei tule veel mingiks kordaminekuks lugeda (kuigi, tõsi küll, möödunud aasta spartakiaadil olid «logose» armastajad basseinis vaid kolmeliikmelise tiimiga...).

Arvan, et osavõtt ülikooli spartakiaadi massialadest on üks peamisi indikaatoreid, mis toob päevavalgele teaduskonna meie-tunde ühe mütsi all olemise tunde.

Kuid filoloogidel, kelle teaduskonna sooline koosseis matriarhaadi algust kuulutama kipub (100 meesterahva vastu 600 naisterahvast), on see tunne ammugi paksu tolmukorra alla mattunud. Öeldakse, et kus juba kaks naist koos, seal on ikka riid ja vaen majas. Aga mis teha siis, kui neid on 600?

Kas tõesti sunnib inimest aktiivsusele ainult see, mis üksnes tema isiklikku heaolu ja kasusid puudutab? Kui kuulutuselehtedel oleks märge «iga finišeerija saab niipalju rublasid, kuipalju ta oma teaduskonnale punkte toob,» oleks filoloogide ülivõimas spartakiaadivõit garanteeritud!

Ja kõige kiuste loodan ma ikkagi näha seda päeva (mitte ainult oma teaduskonnas, vaid terves ülikoolis), kui enam ei küsita organisaatoritelt: mis ma selle eest saan, vaid endalt: kas ma olen suutnud midagi anda?

TIIT MATSULEVITS

Ülikooli spordiajaloo tulemuslikem

TRÜ 1978. a. spartakiaadi ujumisvõistlused on lõppenud. Kui stardilipud said järjestikku pandud ning koondprotokolliks trükitud, selgus, et see kajastab 537 (206 naiste- ja 331 meeste aladel) tagajärge ning 127 järgutäitjat. Sellist massilist ujumisvõistlustest osavõtjate ja suurt järgutäitjate arvu allakirjutanu TRÜ spordiajaloost ei tea (võib seda kinnitada uujmisspordiga kaasaelatud aastate põhjal alates 1948. aastast).

Muidugi ei olnud antud võistluste organiseerimine ja läbiviimine seoses nõnda arvuka osavõtuga kerge. See nõudis nii TRÜ spordiklubi ujumissektsioonilt, ujumiseriala õppejõududelt kui ka teaduskondade spordiorganisaatoritelt tublisti leidlikkust ja pingutamist.

Et ujumissektsiooni ja -osakonna kasutada on spordiühingule «Dünamo» kuuluvas ujulas õhtutundidel ainult 2 rada, siis oleme alati väga komplitseeritud olukorras üleülikooliliste, eriti aga spartakiaadi ujumisvõistluste läbiviimisega. Arvestades meie kasutuses oleva vee ja aja nappust, pidasime äärmiselt vajalikuks, et KKT kursused stardiksid päevastel, s. o. eriala ja spordimeisterlikkuse tundide kellaaegadel. Kuigi see ei olnud teiste teaduskondade seisukohalt kõige korrektsem lahendus (mittekehakultuurlased pidid ujuma tulema oma vabast, s. o. õppetöö välisest ajast), oli ta meie arvates antud konkreetses situatsioonis siiski kõige optimaalsem.

Kuid arvestades antud võistlustel ilmnenud organisatsioonilisi vajakajäämisi, tuleb järgmisel aastal leida võimalusi, et:

1) kõik teaduskonnad ja KKT kursused võistleksid üheaegselt, s. o. samadel päevadel ja kellaaegadel, õppetööväliselt;

2) enne võistluste algust tutvustataks kõigile spordiorganisaatoritele põhjalikult võistlusjuhendist ja -määrustikust tulenevaid nõudmisi, eriti aga rinnuli- ja seliliujumise tehnika osas.

Järgnevalt võistluste paremates. Individuaalarvestuses võitsid auhinnalised kohad (sulgudes 1977. a. võistlusest osavõtjate arv):

Naised

100 m vabalt — 65 osav. (20). 1. Marika Rattasep, KKT I 1.10,7. 2. Ene Viik, KKT II 1.11.0. 3. Jelena Orlova, sp.med. III 1.12,3.

100 m rinnuli — 45 osav. (30). 1. Laima Augenaite, sp.med. IV 1.30.9. 2. Külliki Amos, b.-g. III 1.31,9. 3. Maret Pars, KKT II 1.32,3.

100 m selili — 40 osav. (22) 1. Marika Rattasep, KKT I 1.18,9. 2. Ene Viik, KKT II 1.21,4. 3. Jelena Orlova, sp.med. III 1.27,5.

4×50 m vabalt teateujumine — 14 naiskonda (8). 1. KKT II k. (K. Braun, M. Pars, V. Lehiste L. Augenaite) 2.23,5. 2. Sp.med. 2.24,8. 3. Matem. 2.42,0.

100 m vabalt — 118 osav. (55). 1. Atis Grundmanis. sp.med. III 58,7. 2. Al-der Zõkov, KKT 1.02,0. 3. Leho Kivima, maj. II 1.02,3.

100 m rinnuli — 63 osav. (29). 1. Gunnar Lambing, maj. III 1.19,3. 2. Indrek Viisak, maj. III 1.19,8. 3. Atis Grundmanis, sp.med. III 1.20,9.

100 m selili — 58 osav. (22). 1. Andrus Arro, arstit. VI 1. 12, 5. 2. Enn Varrik, KKT IV 1.15.4. 3. Leho Kivima, mj. II 1.17,5.

4×50 m vabalt teateujumine — 23 meeskonda (16). 1. Sp.med. I meeskond (J. Borodin, V. Klamba, A. Grundmanis, Šigalov) 1.55,0. 2. Maj. 1.59,7. 3. KKT I k. esindusmeeskond 2.09,7.

Võistkondlik paremusjärjestus

1.	Spordimeditsiinios.	476 p.
2.	Kehakultuurit. II k.	457 p.
3.	Matemaatikat.	355 p.
4.	Majandust.	352 p.
5.	Õppejõud-teenistujad	345 p.
6.	Arstit.	328 p.
7.	Kehakultuurit. I k.	317 p.
8.	Filoloogiat.	265 p.
9.	Kehakultuurit. III k.	226 p.
10.	Õigust.	217 p.
11.	Füüsika-keemiat.	146 p.
12.	Bioloogia-geograafiat.	119 p.
13.—14.	Ajaloot.	55 p.
13.—14.	Kehakultuurit. IV k.	55 p.

HEINO LAIDRE,
TRÜ raskejõustiku ja veespordi kateedri vanemõpetaja

Tuusikud

1979. a. I kvartaliks on saabunud sanatooriumi- ja puhkekodutuusikud:

Odessa «Kujelnik» nr. 2	26. 03.—18. 04	— närvisüsteemih.	— 48.—
Sotši «Zolotoi Kolos»	23. 01.—15. 02.	— südame-vereringeh.	— 30.—
Tshaltubo «Že'eznodorožnik»	28. 02.—19. 03.	„ „	— 29.70
Boržomi «Likani»	8. 03.—31. 03.	— seedeelunditeh.	— 39.50
Jurmala «Baltija»	7. 01.—30. 01.	„	— 60.—
Kemeri «Tšaika»	24. 02.—19. 03.	„	— 33.—
Jurmala «J. Fabricius»	13. 02.— 8. 03.	— südame-vereringeh.	— 33.—
Läti «Liepaja»	27. 02.—22. 03.	— liigestehaigused	— 33.—
Läti «Lici»	24. 02.—19. 03.	— seedeelunditeh.	— 33.—
Pärnu «Estonia»	7. 03.—30. 03.	— liigestehaigused	— 34.50
„ „	28. 01.—20. 02.	— närvisüsteemih.	— 34.50
„ «Rahu»	17. 01.— 9. 02.	— seedeelunditeh.	— 48.—
„ „	7. 01.—30. 01.	— liigestehaigused	— 34.50
„ „	7. 03.—30. 03.	— seedeelunditeh.	— 48.—
„ «Sõprus»	21. 03.—13. 04.	— südame-vereringeh.	— 48.—
Sotši-Hosta (ambl.)	19. 02.—14. 03.	— südame-vereringeh. liigesteh., närvih., günekoloogilised haigused	— 32.10
Železnovodsk (ambl.)	21. 01.—13. 02.	— seedeelunditeh. ja uroloogilised h.	— 36.—
Piatigorsk (ambl.)	3. 02.—26. 02.	— närvisüsteemih.	— 36.—
Sotši «Svetlana»	19. 03.—11. 04.	liigesteh., närvih., günekoloogilised haigused, südame-vereringeh.	— 42.—
Jurmala «Draudziba»	21. 01.—13. 02.	— südame-vereringeh. närvisüsteemih.	— 33.—

Puhkekodudesse:

Pühajärve	28. 01.— 8. 02.	— 22 tuusikut	
„	27. 01.— 7. 02.	— 5 tuusikut	
Laulasmaa	27. 01.— 7. 02.	— 4 tuusikut	
Tsirulisi (Läti)	26. 01.— 6. 02.	— 2 tuusikut	— 13.20
Pitsunda «Kolheti»	21. 01.— 7. 02.	— 2 tuusikut	— 32.10

Soovijail esitada avaldused ametiühingukomiteesse hiljemalt 10. jaanuariks 1979. aastal.

Komsomolikroonika

(Algus 3. lk.)

Olümpiagiidide etteva'mistamisest rääkis Tiina Toomas, kes luges ette ELKNÜ Keskkomitee sekretariaadi otsuse 29. märtsist 1978. a. Jutt oli soome giididest. Neid peab TRÜ ette valmistama 30. Giidide kaadrivaliku eest vastutab komsomolikomitee. Baasiks on Tallinn ja Leningrad. Interrühmade juures töötavad giidid. Korraldatakse konkurss parima giidi nimetusele.

Kaadriküsimused. TRÜ komsomolisekretäri asetäitjaks ideoloogiatöö alal valiti Mercedes Pent (enne asetäitja EÜE alal). Komitee liikmeks ja TRÜ komsomolisekretäri asetäitjaks EÜE alal valiti Mart Raik.

Taliturіaadist kõneles matkaklubi «Patrioot» president Alo Heinsalu.

KLUBIS

Laupäeval, 23. detsembril kl. 23 DISKO.

Pühapäeval, 24. detsembril kl. 21 KLUBI ORKESTRITE KONTSERT ja TANTS.

Neljapäeval, 28. detsembril kl. 21 NÄÄRIÕHTU (rahvakunstiansambli nääriprogramm, tants).

TOIMETAJA V. SOOTAK

«Тарту Рийклик Юликоол» («Тартуский государственный университет»). Орган парткома, ректората, комитета ЛКСМ и профкома Тартуского государственного университета, г. Тарту Эстонская ССР.
Hans Heidemanni nim. trükikoja trükk. Tartu, Ülikooli 17/19. III. Üksiknumbri hind 2 kop. Tellim. nr. 5621. MB-05913.

Ütle, kes on su sõbrad...

Eelmise nädala lõpus said žurnalistikatudengid endale jälle midagi «päris oma». Nüüd on ka meil oma sõprussidemed. Brone Jonaityte ja Eugenijus Bukinas Vilniuse ülikoolist olid need, kes lihtsalt tulid ja need sidemed meiega sõlmisid. Brone on viienda kursuse üliõpilane ja ühtlasi Leedu NSV Ajakirjanike Liidu juures asuva noorte ajakirjanike nõukogu liige. Eugenijus õpib neljandal kursusel ja juhatab Vilniuse ülikooli noorte ajakirjanike sektsiooni.

Eelkõige huvitasid külalisi muidugi meie žurnalistikatudengite õppeplaan, materiaalne baas, õppejõudude ja üliõpilaste žurnalistikaalane teadustöö ning erialased trükised.

Brone ja Eugenijus tutvustasid meile ka veidi Vilniuse ülikooli žurnalistikakateedrit, mis tegutseb juba ligi kolmkümmend aastat. Vastuvõtt erialale on neil suurem, samuti on neil olemas kõik viis kursust. Esimeste kursuste praktikabaasiks on ülikooli ajaleht, vanemad tudengid tegelevad rohkem kateedri oma ajalehe väljaandmisega. Viimane on mõeldud eksperimentide ja tudengite teadustööde äratrükkimiseks.

Igal Vilniuse žurnalistikaüliõpilasel on oma tegevajakirjanikust juhendaja. Ning üks päev nädalas on neil ette nähtud loominguliseks tööks.

Ühe põgusa külaskäiguga ei jõua kumbki pool teisest muidugi täit ülevaadet saada. Käegakatsutavat kasu hakkab koostöö andma alles siis, kui vastastikused külaskäigud traditsiooniliseks saavad ja omavahel teaduslikke materjale vahetama hakatakse. Varsti loodame Vilniusse vastukülaskäigu teha, et näha lähemalt, kes on meie sõbrad ja selle järgi endagi kohta üht-teist teada saada.

RIINA MAASING

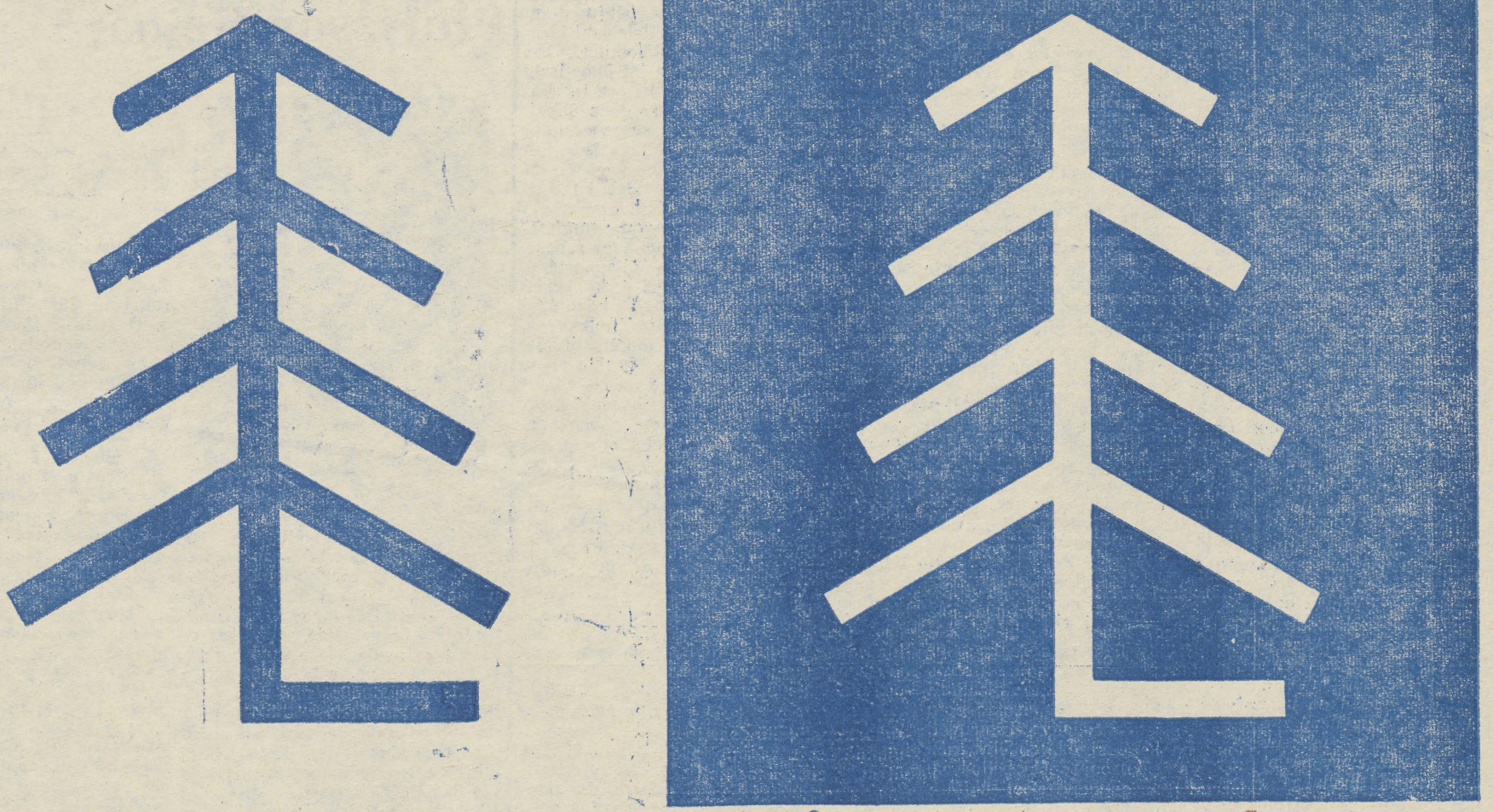

Head uut aastat!

* PEETER NÕGESE joonistus.

Aastalõpuintervjuu rektor professor ARNOLD KOOBIGA

Mida rõõmustavat tõi aasta 1978?

See aasta oli ülikoolile üks edukamaid tema ajaloos üldse. Teatud mõttes kujunes 1978. aasta kokkuvõtete tegemiseks nendest pikaajalistest prognoosidest, millest juttu oli olnud juba hulk aastaid varem: materiaal-tehnilise baasi kujundamine, ülikooli teadusliku potentsiaali arendamine jt. kvalitatiivsed näitajad. Otsustava tähtsusega on ülikooli materiaal-tehnilise baasi väljaarendamine. Selle probleemi lahenduses peitub peamine jõud, mis aitab leevendada vastuolu ülikooli teadusliku potentsiaali, tema kaadri küpsuse, õppemetoodiliste võimaluste ja majanduslike võimaluste vahel. Varustatus kaasaegse aparatuuriga, arvutustehnikaga on jõudnud sellise astmeni, et ta vajab uut kesta, uusi korpusi, ülikooli kui kompleksi väljaehitamist.

Tänavu läks ülikool õppetöös üle põhiliselt esimesse vahetusse. Seoses füüsikakorpuse lisareservide ärakasutamisega paranesid õppetöö tingimused mitmelgi teaduskonnal. Sai võimalikuks teaduskondi kompleksselt paigutada, igaüks n.-ö. oma võimu piiridesse, see oli pikka aega vaid unistus. Mitte ühe varasema aasta jooksul pole me saanud kolme suurt arvutit (nende maksumus on tublisti üle miljoni rubla).

On kasvanud ja tugevnenud ülikooli teaduslik potentsiaal. Selle aasta juulikuu «Pravdas» anti hinnang TRÜ-le kui võimsale teaduslikule ja õppemetoodilisele keskusele ja nimetati ta nelja parema kõrgkooli hulka NSV Liidus. Pole juhuslik, et sel aastal märgiti meie ülikool ära ka NLKP Keskkomitee ja NSV Liidu Ministrite Nõukogu määrusega kinnitatud 70 juhtiva kõrgkooli nimistus. Need kõrgkoolid saavad palju soodustusi, et maksimaalselt ära kasutada oma võimalusi. See tuleneb reaalsest poliitikast koondada ressursid sinna, kus on võimalik sellest ka kasu saada.

Suursündmuseks oli vabariigi esimese kõrgkoolide juures loodud uurimisinstituudi sünd. See on suur tunnustus meie arstiteaduskonna teaduritele. Avanevad võimalused fundamentaalsete teadusharude arendamiseks, seda eriti meditsiini valdkonnas. Edu on saavutanud ka meie värske suund — molekulaarbioloogia uurimisrühm. Toimub järkjärguline õppeprotsessi moderniseerimine. Kasvatustöös on kahtlemata olnud ka möödalaskmisi — suurim valulaps on ühiselamud. Tõsiseks katsekiviks üliõpilaskonnale olid sügisesed koristustööd, mida tehti ääretult rasketes tingimustes. Ülikool andis siin oma panuse ligi 70 tuhande tunni ulatuses. Absoluutses enamikus töötasid tudengid suure entusiasmi ja teadlikkusega.

Kujunesid välja teaduslikud nõukogud, mis annab võimaluse meie ülikoolis 18 erialal kaitsta kandidaadikraadi ja 6 erialal doktorikraadi. Sammu on edasi teinud kirjastustegevus. Ülikooli väljaandeid tunnustatakse, neid arvestatakse kirjastuste väljaannetega võrdsetena ka doktoritöö kaitsmisel. Ülikool sai õiguse välja anda monograafiaid. Hiljuti toimunud linna parteikonverentsil märgiti ära ka ülikooli panus kogu linna elus. TRÜ tähtsust Tartu linnale on raske üle hinnata.

Rõõmustab seegi, et mõlemad tütred on tublid õppimises, vanemast tütrest sai sel aastal ülikooli tudeng.

Mida võetakse tuleval aastal ette raamatukogu ehitusega?

Sellest oli juttu linna parteikonverentsil, mille tööst võttis osa ka EKP Keskkomitee esimene sekretär K. Vaino. Sm. K. Vaino sõitiski päev varem Tartu, selleks et isiklikult tutvuda ülikooliga üldse, tema perspektiividega. Ta vaatas ka meie praeguse hetke tähtsaimat objekti — ülikooli raamatukogu ehitust. Kohal olid samuti ehitusminister ja ehitustrusti juhtkond. K. Vaino märkis, et kõik ülikooli ehitused peavad olema trusti plaanides esimesel kohal. Meie plaaniorganid on arvesse võtnud Tartu linna olukorra tervikuna. Ülikooli ei tohi ega

(Järg 2. lk.)

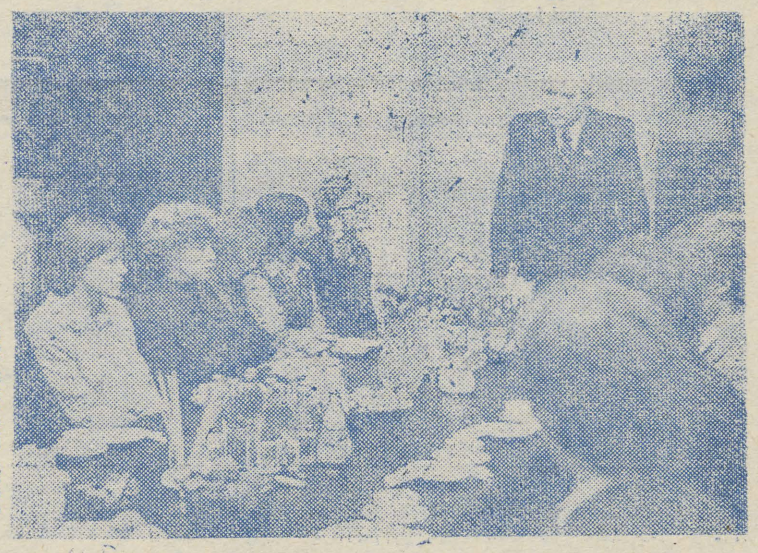

* JÜRI LAANE foto

Kuidas saada sümfooniaorkestriks?

20. detsembri õhtul võttis rektor professor Arnold Koop oma kabinetis vastu nimeliste stipendiumide saajaid. Kohal olid Ülle Kuusksalu (ajaloot. IV k.), Ursula Rääts (arstit. V k.), Andrus Arro (arstit. VI k.), Andres Lipstok (majandust. IV k.), Helgi Rõuk (majandust. IV k.), Karin Peep (ajaloot. II k.), Katrin Andra (biol.-geogr. V k.), Arvo Kikas (füüs.-keemiat. III k.), Jüri Raidla (õigust. IV k.), Madis Kallion (õigust. V k.) ja Sergei Nazarenko (arstit. V k.). Kaks viimati nimetatut esindasid koos Mercedes Pendi, Aili Pikati ja Oleg Ševtšukiga ühtlasi ülikooli komsomolikomiteed. Vastuvõtul oli ka ülikooli parteikomitee sekretär dots. A. Kiris.

Oma avasõnavõtus andis rektor lühiülevaate sellest, mis toimub praegu meie rahvamajanduses.

(Järg 2. lk.)

KÕIGI MAADE PROLETAARLASED, ÜHINEGE!

tartu riiklik ülikool

Edasi

EKP TRÜ komitee, TRÜ rektoraadi, ELKNÜ TRÜ komitee ja TRÜ ametiühingukomitee häälekandja

Nr. 36 Reedel, 29. detsembril 1978 XXXI aastakäik

Kontrolleksemplar

AR Fr. R. Kreutzwaldi nim. ENSV Riiklik Raamatukogu

astalõpuintervjuu...

(Algus 1. lk.)

saagi lahutada linnast kui ühtsest süsteemist. Võeti tarvitusele abinõud, et mitte üle koormata ehitustrusti muude ehitustega, juba järgmise aasta plaanis pole trustil suuremaid tööstusobjekte. Selle tulemusena tekivad soodsamad tingimused ülikooli kõikide objektide ehitamiseks. Loodame, et järgmise aasta plaan 1 300 000 rubla täidetakse edukalt. Kui raamatukoguga on enam-vähem perspektiivid selged (1979 — hoidlad käiku, 1980 — kogu hoone), siis tõsisem on olukord botaanikaaias. Seal seisab ees veel palju tööd, et likvideerida avariiolukord ja võimalikult ruttu ehitada botaanikaaia uus hoone. Olukord on küllalt keeruline, sest vana botaanikaaed tuleb sõna otseses mõttes katta uue kupliga, mis on tehnoloogiliselt väga raskesti teostatav. Praegu on Eesti NSV Ministrite Nõukogu korraldus tehtud, et selle objekti ehituse eest vastutab põhiosas meie ehitustrust, raudkonstruktsioonide eest aga ehituskolonn.

Te olete rektor alates 1970. aastast. Tudeng *anno* 1970 võrreldes tudengiga *anno* 1978?

Nagu 1970. nii ka 1978. aastal tuleb ülikooli meie noorsoo paremik, kõrgema ettevalmistuse saanud ja aktiivsem osa meie noortest. Mis puutub üliõpilaste erialasesse aktiivsusse, siis on ilmne, et olukord muutub üha paremaks. See väljendub kõikides näitajates, mis iseloomustavad õppetöö kvaliteeti. See on ka loogiline: on paranenud üliõpilaste olmetingimused, parem on olukord ka sööklate ja lugemissaalidega, õpperuumid on muutunud ajakohasemaks.

Mis puutub aga üliõpilaste ühiskondlikku aktiivsusse ja üliõpilaste omaalgatusse, siis sellega pole asjad kaugeltki korras. 1970. aastate algul taotleti suure lärmiga omavalitsuse kättevõitmist, omaalgatusele tingimuste loomist. Praegu paistab olukord selline, et omavalitsus ei suuda praktiliselt kasutada temale antud õigusi. Meil on vaja mobiliseerida kogu üliõpilaskond, kogu komsomoli aktiiv selleks, et neid probleeme tõsiselt arutama hakata. Sotsiaalse passiivsuse põhjused on mitmesugused. Mõõdalaskmisi on olnud nii komsomolikomiteel, kes ei aktiviseeri küllaldaselt üliõpilaste initsiatiivi, süüdi on ka see tarbijalik mentaliteet, mis kahjuks üliõpilaste seas kasvab ja suureneb ning mis ei ole kaugeltki lokaalse iseloomuga. Need on kõik väga keerulised asjad ja neile tuleb ka tõsiselt läheneda. Isiklikult arvan, et mul kui rektoril on vaja tingimata kasutada oma nappi aega selleks, et rohkem kohtuda üliõpilastega. Järgmiseks semestriks ongi kokku lepitud vähemalt 3—4 kohtumist üliõpilaste suuremate hulkadega, mitte üksnes komsomoliaktiiviga. Sellise vastastikuse usalduse ja mõistmise miljöös peame asjalikult läbi arutama kõik valusad küsimused, kindlaks määrama n.-ö. tegevusprogrammi. Julgen arvata, et siis on ka paljude küsimuste lahendamine oluliselt kergem.

Scovin omalt poolt kõigile ülikooli õppejõududele, teadustöötajaile, teenistujatele ja üliõpilastele head vana-aasta lõppu ning edukat uue algust!

Küsitles TIIT MATSULEVITS

Professor Heinard Sillastu juubel

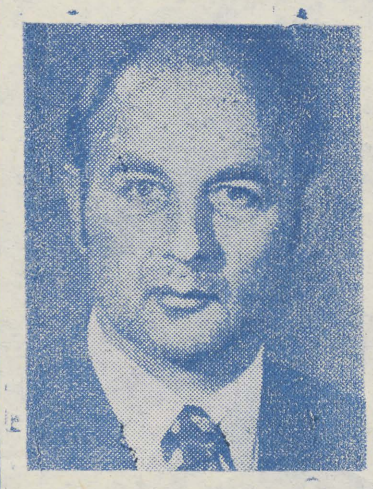

1. jaanuaril 1979 võib oma 50. sünnipäeva tähistada teaduskonnasisehaiguste kateedri professor Heinard Sillastu. Juubilar sündis Tallinnas töölisperekonnas. TRÜ arstiteaduskonda astus ta 1947. aastal, kus tal õpingute kõrval jätkus aega ja huvi ka teaduse ja ühiskondliku töö jaoks. Juba tudengipõlves valis H. Sillastu oma huvialaks ftisiaatria — kopsutuberkuloosi kohta valmis teaduskonnasisehaiguste ringi liikmena I auhinnaga premeeritud võistlustöö. Viimasel kursusel oli H. Sillastu selle ringi vanem.

Pärast arstiteaduskonna lõpetamist 1954. aastal suunati H. Sillastu teaduskonnasisehaiguste kateedri iuurde aspirantuuri. Seal valmis kandidaaditöö, mis käsitles vereseerumi valkude muutusi kopsutuberkuloosihaigeil. Väitekiri kaitsti edukalt 1959. aastal. 1957. aastast töötab juubilar õppejõuna teaduskonnasisehaiguste kateedris, algul assistendina, 1965. aastast dotsendina. Samaaegselt jätkus teadustöö, mis selgitas kilpnäärme hormoonide osa tuberkuloosi patogeneesis. Osa nendest uurimistest valmis Helsingi ülikooli juures, kus H. Sillastu töötas stažöörina 1965/66. a. Nende uurimiste tulemusena valmis doktoridissertatsioon, mille edukaks kaitsmine toimus 1974. aastal, 1978. aastal anti H. Sillastule professori kutse. H. Sillastu on ülikoolis esimene ftisiaatriaprofessor.

Professor H. Sillastu teaduslikke töid tuntakse nii kodu- kui ka välismaal. Ta on korduvalt esinenud rahvusvahelistel ftisiaatrite kongressidel USA-s, Jaapanis, Mehhikos, Belgias ja mujal. Tema 105 trükitud tööst on märkimisväärne osa ilmunud üleliidulistes ja välismaade väljaannetes, millele aitab kaasa ka tema hea võõrkeelte oskus.

Teadusliku ja õppetöö kõrval on H. Sillastu täitnud mitmeid vastutusrikkaid ühiskondlikke ja organisatoorseid ülesandeid: ta on olnud arstiteaduskonna ametiühingubüroo esimees, prodekaan, ÜTÜ esimees, arstiteaduskonna nõukogu sekretär, Tartu Ftisiaatrite Seltsi esimees ja vastava vabariikliku seltsi aseesimees. 1964. aastast peale kuulub juubilar NLKP ridadesse.

Oma teadusliku ja pedagoogilise tööga ning arstina on juubilar aktiivselt osa võtnud tuberkuloosivastasest võitlusest Eestis. Selles saavutatud silmapaistvate tulemuste eest anti grupile ftisiaatritele 1977. aastal Eesti NSV preemia, mille laureaatide hulka kuulub ka H. Sillastu.

Viiekümnes sünnipäev on suurte kogemuste, küpsete teadmiste ja loomingulise aktiivsuse tore pidupäev, kus võib viivuks hinge tõmmates tagasi vaadata tehtule ja teha plaane uuteks ettevõtmisteks.

Lõpetades käesolevat lühikest etappepikriisi professor Heinard Sillastu elust ja tööst, soovin temale paljude sõprade ja kolleegide nimel jätkuvat aktiivsust ja õnnelikku kätt teaduse arendamisel, ftisiaatrite-pulmonoloogide väljaõpetamisel ja selleks, et kõigil inimestel oleks kerge hingata.

KUNO KÖRGE

Aastalõpuintervjuu

BIOLOOGIA-GEOGRAAFIATEADUSKONNA KOMSOMOLISEKRETÄR, GEOGRAAFIA II KURSUSE ÜLIÕPILANE **VARRI VÄLI.**

Mille poolest aasta 1978 Sulle meelde jäi?

Võib-olla kõigepealt sellega, et kevadel lõpetasin oma esimese ülikooliaasta. See läks hästi. Suvel toimusid esimesed välipraktikad. Kartograafiapraktika oli «Tõe ja õiguse» tegevuskohas. Siit on pärit üks huvitav seik. Olen nimelt Sikenbergide sugúvõsast. Pearu oleks siis mulle (muidugi tema prototüüp) vanaisa vanaisa. Kaardistada tuli mul aga Pearu naabrimehe Andrese maid. Ei tea, mis vana Pearu kostaks, kui kuuleks, et tema järeltulija *noabrimehe moad* mõõtis.

Sügisel valiti mind teaduskonna komsomolisekretäriks. See tõi kaasa palju tööd, ka niisugust, millest varem hoopis eemal seisin. Näiteks kokkupuuted mitmesuguste inimestega. Komsomolitöö tõttu jääb vähem aega ka huvialadega (võrkpall, näitemäng) tegelemiseks. Palju on ära teha üliõpilaste suhtumise kasvatamisel. Minu meelest jätab soovida paljude tudengite suhtumine ühistesse üritustesse, näiteks osavõtt. Kui igaüks täidaks temale pandud ülesande, jääks paljud pea-organiseerijail ära hulk pisimuresid. Praegu on aga sageli nii, et mõnele peab tema ülesandeid 3—4 inimest meelde tuletama. Asi võib ka tegemata jääda, kui pole midagi vastata küsimusele «Mis ma selle eest saan?» Konkreetselt oma teaduskonnas tuleb parandada õppe- ja ideoloogiasektori tööd. Nõrgaks on jäänud ka side dekanaadiga. Bioloogide-geograafide kohta ütleksin veel niipalju, et minu meelest mõistame meie üksteist pisut paremini kui teiste teaduskondade inimesed. Oleme seltsimehelikumad ja suhtume üksteise muredesse arusaavamalt. Küllap tuleb see teaduskonna spetsiifikast: ühised matkad, ekspeditsioonid, välipraktikad. Tahestahtmata õpib neil üksteist paremini tundma.

See aasta jääb sellegi poolest meelde, et mul sündis väike õde.

Mida teed aasta viimasel päeval?

Veedan selle Tallinnas sõprade seltsis. Iga aasta esimesel päeval läheme aga oma endise klassijuhataja, Tallinna 2. keskkooli õpetaja Zoja Rüütlase sünnipäevale. Loomulikult tuleb neil kahel päeval ka konspekt lahti lüüa, sest 5. jaanuaril on vaja kartograafiaeksamil oma teadmistest aru anda.

Küsitles VARJE SOOTAK

Aastalõpuintervjuu

MAJANDUSTEADUSKONNA RAHANDUSE JA KREDIIDI ERIALA V KURSUSE ÜLIÕPILANE **HELVE TÄTTE.**

Mis vanast aastast meelde jääb?

«Ainult head.

Kõige rohkem on meeles enne praktikale minekut tehtud viimased eksamid. Kui viimane neist läbi sai, olin ühteaegu rõõmus ja kurb. Rõõmus sellepärast, et need olid ikkagi viimased eksamid, kurb aga sellepärast, et ülikooliaeg hakkab lõppema.

Ka eraelus juhtus mul üht-teist rõõmustavat, kuid seda ma valjusti ei ütle. Hoian oma südames.»

Kus võtad vastu uut aastat?

«Kodus. Ootan näärivana, kes toob mulle õnneliku uue aasta.»

Küsitles RAIMU HANSON

1. jaanuarist 31. detsembrini

Taas on möödunud 365 päeva... Enamik meist jõudis selle aja sees ära teha kaks sessiooni, töötada malevas ja kolhoosis. See oli aga ka osalemine komsomolitöös. Ma ei püüa selle kirjutisega anda aruannet möödunud aastast, küll aga meenutada järgnevate mõttekildudega mõningaid sündmusi ja probleeme.

*

Sel aastal jäi kusid suursündmused — sügisel tähistasime komsomoli 60. aastapäeva. Ülikoolis kulmineerus see tähtpäev 18. oktoobril, kui pidasime oma komsomoli ajaloo teist konverentsi. Suureks tunnustuseks oli meile juubelipäevil antud kõrge autasu — ENSV Ülemnõukogu Presiidiumi aukiri. Kuid samas tuleb meeles pidada: kergem on saavutada kui hoida, seda ka hea maine osas...

*

Aasta algul toimusid ELKNÜ ja ÜLKNÜ kongressid. Pandi maha tähised järgmiste aastate tegemisteks.

Kolmveerand aastat elame juba Nõukogude Eesti uue põhiseaduse järgi. Ja veel üks sündmus, millele kogu maailma noored kaasa elasid — kuumadel suvepäevadel peeti Havannas XI noorsoo- ja üliõpilasfestival, kust vahetuid muljeid käis toomas õigusteaduskonna üliõpilane Tiiu Tiisler.

*

Kahtlemata tegid erilise selle aasta põllutööd. Maal õpiti üksteist nähtavasti paremini tundma kui mitme koolipingiaasta jooksul. Veel kord müts maha ja sügav kummardus nende ees, kes hästi tööd tegid!

*

Sel aastal tunnistati TRÜ NSV Liidu üheks juhtivaks ülikooliks. Võib öelda, et ülikooli komsomolil on juhtiv osa Eesti üliõpilaskomsomoli seas. Eks seda näita ka eespool märgitud tunnustus. Selle tunnistajaks on seegi, et vabariigi üliõpilasnõukogu juhib ELKNÜ Keskkomitee büroos just meie komsomolisekretär Madis Kallion.

*

Meeldiv, et ajalehes «TRÜ» on hakanud ilmuma rohkem teravas toonis kirjutisi. Esialgu on nende kirjutajaiks ajakiriandustudengid, ehk võtavad ajapikku sule pihku teisedki. Miks ei ole seni keegi oma arvamust avaldanud nende probleemide kohta, mis T. Matsulevitš üles tõstis («Mul oli uhke saba...» «TRÜ» nr. 33)? Miks ei võiks sel teemal oma arvamust avaldada ka õppejõud? Probleemartikleid peaks ilmuma komsomolitöö iga lõigu kohta.

*

Viimastel kuudel kerkisid rektoraadi ja ühiskondlike organisatsioonide huviorbiiti eriti teravalt meie ülikooli ühiselamud. Omalt poolt andis sellele tõuke kriitiline kirjutis ajalehes «Molodjož Estonii», samuti ühiselamute olukorra arutamine ELKNÜ Keskkomitee bürool. Arutati mitmel pool ja mitmel tasandil. Jääb loota, et sellest kasu tuleb. Tudeng peaks ka ise ühiselamuelu kohta avalikkuse ees oma sõna ütlema.

*

Et vanal aastal kõik südame pealt ära öeldud saaks, seepärast tahan mainida veel üht probleemi. Need on meie pooltühjad saalid suurürituste ajal. Kas tõesti arvab tänane kommunistlik noor, et temale ei leidu näiteks komsomoliajaloo konverentsil midagi huvipakkuvat? Sageli on muidugi omajagu süüd ka organiseerijail: reklaam jääb hiljaks. Kas poleks mõttekas luua komsomolikomitee juurde midagi reklaamigrupi sarnast?

*

Kokkuvõtteks tahaksin öelda, et aasta 1978 oli ülikooli kommunistlikele noortele edukas ja huvitav. Üleskerkinud probleemid jäävad uuel semestril lahendust ootama. Enne aga ootavad meid eksamid. Selleks head põrumist!

ANDRES LAUREN,
ELKNÜ TRÜ komitee ideoloogiasektori juhataja

Kuidas saada...

(Algus 1. lk.)

Oheks väga tähtsaks protsessiks on üleminek süsteemsele sihtprogrammeerimisele. Uus planeerimisviis peab lõhkuma ametkondlikud barjäärid, sest see näeb ette kõigi ametkondade plaanide vastavusse viimist, teaduslik-tehniliste komplekside loomist, samuti tööjõuressurssside otstarbekat paigutust. Tähtis osa rahvamajanduse arengus on teadusel. Paremini tuleks ära kasutada kõrgkoolide teaduslikku potentsiaali. 50 protsenti teaduslikku kraadi omavatest inimestest töötab kõrgkoolides. Samal ajal aga kuulub igal aastal teadustööle eraldatavast 17 miljardist rublast kõrgkoolidele alla miljardi.

Niisiis ei anna teadus ainult kasumit, vaid nõuab ka küllaltki suuri kulutusi. Samuti teeb meie riik tohutuid kulutusi sotsiaalhoolekandele ja haridusele.

Rektor lõpetas oma sõnavõtu mõttega, et tõeliselt kriitilise meelega võib olla ainult see inimene, kes tunneb majanduslikku ja sotsiaalset süsteemi ning saab aru nende funktsioneerimise alustest. Asjatundmatu ja õige suunata kriitika ei too ühiskonnale mingit kasu.

Järgnenud kahetunnisel arutelul sai peamiseks küsimus sellest, missugusel arenguastmel on praegu ülikooli kollektiiv. Nimelt on A. Makarenko eristanud kolme etappi kollektiivi arengus. Esimese astme kollektiivi aluseks on suurema grupi tahteline juhtimine üksikisiku(te) poolt. Teisel astmel võtab juhtimisest osa juba teatav grupp, ent enamik jääb siiski juhitavate rolli. Kolmandat astet nimetas rektor tinglikult sümfooniaorkestriks — igaüks tunneb oma pilli ja teab oma rolli ning dirigendi juhtimisel töötavad kõik ühise eesmärgi heaks.

Leiti, et esimese astme kollektiiviga ülikoolis just enam tegemist pole, ent kolmandast astmest ollakse samuti üsna kaugel. Jutt keerleski põhiliselt selle ümber, kuidas lõhkuda maha sein teise ja kolmanda arengustaadiumi vahel. Üks vahendina nähti üliõpilasaktiivi valiku parandamist. Kursuste aktiiv näiteks tuleb paika panna juba esimese kursuse alguses. Et aga üliõpilased sel ajal üksteist veel ei tunne, valitakse kursusevanema, komsomolisekretäri ja ametiühinguorganisaatori kohale taval iselt need, keda õppejõud keskkoolist kaasaantud iseloomustuste põhjal soovitavad. Kursusele peaks aga aega andma üksteisega tutvumiseks ja tõelise aktiivi väljaselgitamiseks. Koosolijate ühine arvamus oli, et kõige paremini õpivad inimesed üksteist tundma koos töötades. Seega tuleks sügiseti kolhoosi saata mitte teine, vaid esimene kursus.

Arutelu käigus kerkis esile palju teisigi probleeme, igaühele jäi lahkudes rohkesti ainet edasimõtlemiseks. Seetõttu oli äärmiselt asjakohane Sergei Nazarenko tähelepanek, et vastuvõtu lõpul rektorile ülеantud lilleõitest oli üks veel pungas.

RIINA MAASING

KAMMERAKADEEMIA 10. KONTSERT

BACHI-AKADEEMIA

on 31. detsembril kl. 22 aulas. Esineb Eesti Raadio kammerorkester Paul Mägi juhatusel. Ettekandele tulevad Johann Sebastian Bachi ja Wilhelm Friedemann Bachi teosed.

FR. R. KREUTZWALD

Fr. R. Kreutzwaldi arvamusi eesti rahvalaulust

«Kalevipoja» esimese trüki eessõnas kirjutab Kreutzwald oma suhetest rahvaga ja rahvaloominguga: (Õpetatud Eesti Selts) «uskus mul olevat küllaldast rahva keele ja kommete tundmist, et täide viia tööd, mis mind ikka elavalt on huvitanud ja milleks ma palju aastaid juba ülikooli õpilasena oma koolivaheaegadel ja muil juhtudel, mis mind maarahvaga ligemasse kokkupuutesse tõid (— — —), et aineid koguda ja võimalikuks kasutamiseks säilitada ning korraldada.» Ei ole kahtlust, et nende ainete hulgas olid ka laulud, mille kirjapanekuid ta olevat alustanud juba 16-aastasena, kõige rohkem üliõpilasena suvevaheaegadel. Säilinud käsikirjakogudes on sadakond tema üleskirjutatud lauluteksti Viru-, Järva- ja Tartumaalt, 1848. a-st ka Setumaalt. Elavat laulutraditsiooni tundmata pole hästi ettekujutatav «Kalevipoja» ja poeemi «Sõda» värsistamine. Sõnakunstnikuna on ta loonud rohkem kui keegi teine regivärslimitatsioone. On loomulik, et ta püüdis süveneda regivärsi olemusse, stiili ja struktuuri.

XIX sajandi esimesel poolel oli tegu peaaegu ainult vana rahvalauluga, harva esines uut, riimilist. Terminitena kasutab Kreutzwald vanad rahvalaulud, rahvalaulud, regivärsilood (regivärsid).

Korduvalt tuleb ta küsimuse juurde — kas regivärsiluule on kunst. Mõningates sõnavõttudes tundub, et ta vastandab rahvaluulet luuletajate loomingule, nagu tegi seda ka J. G. Herder, kes pidas kunstiks klassitsistlikkude reeglite järgi loodud luulet, loodusluule oli otsekui ise kasvanud, nagu kasvab ja õitseb lill või laulab lind. Kreutzwald ütleb: (Eesti rahvalaulud) «on lihtsad looduslikud helinad», nagu sellised siinseis kliimaatilistes tingimustes võisid tekkida. «Loomulik ilukõla tuleb tihti ilma lauliku kaasaavitamiseta keelest enesest.» (Kirjav. II, lk. 110; Maailm, lk. 335) 1861. a. spetsiaalses kirjutuses tunnistab ta

siiski juba, et neis ei puudu kunstipärane vorm, kui on olemas alliteratsioon, parallelism ja kujundiline sünonüümika. Regivärsid väljendavad ka inimeste tundmusi, elamusi ja suhtumisi, mis sest, et looja jääb tundmatuks. Pealegi loovad ühesugused elutingimused kõik eeldused rännuks kohast teise.

Kuigi eesti rahvalaul ei vastavat Kreutzwaldi otsuse kohaselt heale proosale, olevat tal ometi säraehted pühapäevakuue küljes «nagu plekist kõristid ja keed pihkva neiu vöö küljes». Nõnda kirjutab ta õpetavalt 1857. a. «Kalevipoja» saksa keelde tõlkijale K. Reinthalile. Et tõlkijale teksti mõistetavaks teha, mõtestab ta lahti mõningaid kujundeid, annab näit. ka ühe antifraasi tõlgenduse: *Tuules on mul tulease* tähendab — tuleaset (=elupaika) polegi. Riim, leiab ta korduvalt, pole eestipärasele luulelegi iseloomulik, seepärast võetagu eeskujuks regivärss.

«Viinakatkus» konstateerib ta: meie regivärsside hulgas on palju, mis keele ja mõtete ilu poolest on luuletajale aukrooniks. Nad on aastasadade jooksul kurbi tröõstinud ja rõõmsatele rõõmu lisanud, sellep nad ongi sajandeid rahvahulkades elujõuliselt liikunud. «Eestlane armastab juba argielus omasugustega rääkides piltlikult väljenduda, tema poeetilistes sünnitustes aga valitakse neid pilte tihti nilsama üllatavalt kui ka julgelt.» Ja kui palju ilusat peitub lihtsa rüü all, selle näiteks toob ta tantsulusti kujutamise ristitantsulaulus. (Kirjav. II, lk. 23.)

Laulda võib küll eeslaulja juhtimisel, aga tarbe korral ka ilma (näit. pulmades). Laulikud on oluliselt naised, meeslaulikuid leidub harva.

Märganud laulude ja muu rahvaluule kadumise ohtu ning tunnetades vajadust rahvatraditsiooni ligemalt uurida, avaldas ta 1843. a. üleskutse selle kogumiseks. Laulude kadumist on ta isiklikult märganud Kadrinas ja Narva ja Vaivara vahel.

Kreutzwald kaebab üleskirjutajate vähesuse üle: kui mujal üleskirjutusi teevad teadusemehed ja omad asjatundjad, siis meil on olukord päris kurb. Kui mõni mees on jõudnud juba saksa kuue selga tõmmata, s. o. veidi haridust saada, eemaldub ta kõigest, mis eesti nime kannab. (Kirjav. II, lk. 354.) Teistel rahvastel koguvad ja publitseerivad laule nende oma rahva koolitatud mehed, meil aga on siiani teinud seda sakslased (Maailm, lk. 335.)

Lauludele olevat tekkinud ka palju vastaseid, nagu see Kreutzwaldi ajal tõepoolest oli. Vaenlasi sigines eriti usklikkude seas. Nõnda kujutab olukorda ka jutustus «Mihkel Põllupapp». Aga välismaal on just rahvalaulud eestlase kuulsaks teinud.

Laulude ja lugude jahile saadab Kreutzwald korduvalt oma tuttavad Märt Mohni ja V. Steini (Kirjav. IV, lk. 299). Käsikirjad viitavad ka mõningaile Virumaa tuttavaile.

Rahvaluulega saavat tegelda nagu vaja. Oleks üksnes neid, keda leivanuga taga ei kihuta. (Kirjav. IV, lk. 298.) Nõnda kõneleb ta oma kirjavahetuses.

Kreutzwald tunnetab juba ka vajadust laule kirjutada koos viisiga. Selleks plaanitseb ta koos muusikatundjaga sõitu Setumaale. (Kirjav. II, lk. 111.) Kuigi kavatsusest asja ei saa, on suund õige ja Kreutzwaldi võib pidada meil esimeseks, kes sellise mõtte on kirja pannud. Lõnnrot olevat Võrus olles Kreutzwaldile ütelnud, et eestlastel olevat ainult kaks meloodiat, Faehlmanni arvates olevat viise siiski palju rohkem. (Kirjav. II, lk. 20—34.)

Rahvalaulude keelest arvab Kreutzwald õigesti, et see on vajalik koguni eesti keele grammatika kirjutamiseks (Kirjav. II, lk. 306).

Rahvalaulu üle otsustamisel on Kreutzwaldil ka eksiarvamusi. Näit. väidab ta, et tartu murde kõnelejail ei olevat genuiinset rahvalaulu, piiriks olevat Emajõgi. «Emajõe lõunakalda elanikud on nahkse proosa rahvas» (Kiri Neusile 9. VI 1847). Erandiks peab ta Räpina ja Vastseliina kihelkonda.

Palju arusaamatusi on tal rahvalaulude arhailiste keelenditega, nagu see ilmneb eriti selgesti «Kalevipoja» neis värssides, mis on tema enda kirjutatud.

On kindlasti huvitav küsimus, kuidas ta iseloomustab rahvaluuleloomingu žanritunnuseid. Selle põhjalikum uurimine annaks suurepärase võimaluse diplomandile jõudu proovida.

EDUARD LAUGASTE

Võru tohter

Fr. R. Kreutzwaldi elus oli arstikutsel tähtis koht mitte ainult lauluisa ja tema peret toitva ametina. Ka Kreutzwaldi ratsionalistliku maailmavaate kujunemisel oli meditsiinilis-loodusteaduslikul haridusel suunav tähendus. Arstina Võrus töötades viisid haigevisildid Kreutzwaldi sageli maarahva hulka, ta nägi selle viletsat elujärge, ebahügieenilisi elutingimusi, harimatust ja ebausku. Ta puutus kokku «maaja tuuletarkade, külaeltede, pobisejate sõnameeste, lausujate ja tembutajate» tegevusega, mis põhjustas mõnegi haige olukorra halvenemist ning surmagi. Küllap need elamused olid ka eestikeelse sanitaarhariduslikku kirjanduse rajamise ajendiks. Ühtlasi võimaldas kutsealane tihe kontakt talurahvaga koguda üha uut materjali rahvaluule ja -kommete alalt.

Fr. R. Kreutzwald õppis meditsiini Tartu ülikoolis aastail 1826—1833. See oli ülikooli arstiteaduskonna teadusliku taseme hoogsa tõusu periood, millest annab tunnistust kas või nn. Professorite Instituudi rajamine Tartus, mis siin tegutses aastail 1828—1839, eesmärk ette valmistada õppejõude Vene impeeriumi ülikoolidele. 1825. aastal sai Tartus arstidiplomi Fr. R. Faehlmann, üheaegselt Kreutzwaldiga õppis siin meditsiini Ph. Karell. Nimetatud olid koos Kreutzwaldiga esimesi eesti soost arste.

Esimesi arstitöö kogemusi sai Kreutzwald juba üliõpilasena, olles suunatud Riiga ja Tartusse kooleraepideemiat ohjeldama ning Vastseliina kõhutõbe ravima. Pärast diplomi saamist 9. septembril 1833 asus ta linnaarstina tööle Võrru, kus tema intensiivne arstlik tegevus kestis 44 aastat. Haigete vastuvõtt, koduvisiidid, töö linnahaiglas, pikad väljasõidud haigete juurde maale, lisaks sellele veel linnaarsti aruannete koostamine kubermanguvalitsusele — kõik see oli kahtlemata õige väsitav, kuid ei takistanud Võru tohtri kirjanduslikku tegevust.

Kolmekümnendate aastate lõpul ilmusid Kreutzwaldi esimesed meditsiinialased publikatsioonid saksakeelses nädalalehes «Das Inland». Neis käsitleb ta aktuaalseid tervishoiuküsimusi, näiteks rahvast ohustavaid taude ja võitlust nende vastu, sealhulgas ka rõugetevastast vaktsineerimist. Väärib mainimist, et oma kutsetöös analüüsis Kreutzwald haigestumise põhjusi varem vaktsineeritute hulgas, vaimistas ka ise rõugelima ja andis juhiseid selle tegemiseks. Ta kirjutas viljasaagist Võrumaal, ilmast ning selle mõjust taimekasvule ja tervisele, seostades kliimafaktoriga reuma ja mitmete taudide puhkemist. Järgnes mitukümmend tervishoiualast kirjutist talurahva hulgas populaarseis kalendreis, raamatuis «Sipelgas» ja «Ma ilm ja mõ da mis tema sees leida on», ajalehtedes «Sakala» ja «Eesti Postimees», samuti mitu tervishoidu käsitlevat raamatut.

Viina, «põrgu lakke» kahjulikkust käsitlevad raamatud «Viinaka'k», kirjutis «Surm ja tema ab'mehed» ja mitmed teised publikatsioonid, 1854. aastal valmis «Lühike õpetus tervise hoidmisest» — tervishoiu õpperaamat kihelkonnakoolidele, 1862 «Hädа- ja abiraamatukene» täienduseks eelmisele. 1865 ilmus Kreutzwaldi sulest «Teejuhataja ämmakooliliste õpetuse juures», milles autor püüab võidelda laste erakordselt kõrge suremuse vastu. Selle õpperaamatu IV trükk ilmus veel 1890. aastal. Viimaseks ja ulatuslikumaks sanitaarhariduslikuks raamatuks oli 1879. aastal ilmunud «Kodutohter», mis valmis juba Kreutzwaldi Tartus elades.

Fr. R. Kreutzwaldi sanitaarhariduslike kirjutiste ja raamatute temaatika on väga lai, hõlmates kõiki olulisemaid rahvatervishoiu tahkusid. Käsitlemist leiab elamuhügieen. Võru tohter võitleb pimeduse, mustuse ja suitsuga talutaredes ning õpetab korstna ehitamist. Ta rõhutab kehapuhtuse, hügieenilise riietuse ja tervisliku toidu ning joogi tähtsust. Vaesus ja nälg, mis talurahvast rõhuvad, on Kreutzwaldi kirjutuste sagedaseks põhiteemaks. Rahvale määratud kirjutistes propageerib ta lopsakas ja arusaadavas keeles kõigile kättesaadavaid profülaktika- ja ravivahendeid ning hoiatab, et «igaühel on luba haigete juures vähem teha, kui minu õpetuse piirid eesseisvas raamatus ulatavad, aga valjumalt ärakeelatud on poolt sammu maad piiridest üle astuda». Mitmes artiklis käsitletakse esmaabi uppumise, poomise, vingumürgistuse ja külmakahjustuse korral.

Fr. R. Kreutzwaldi meditsiinilise sisuga artiklite ja raamatute põhisuund on profülaktiline. Ta püüdis talurahva hulgas juurutada arusaamist, et haigused ei ole paratamatud elunähtused, mis on inimesele saadetud tema patuse elu tõttu, vaid konkreetseist välistegureist põhjustatud, loodusseadustele alluvad protsessid. Niisuguste mõtete propageerimine talurahva hulgas rohkem kui 100 aastat tagasi oli tohutu kasvatusliku tähendusega ja aitas kaheldamatult kaasa ka tervishoiutingimuste parandamisele.

Fr. R. Kreutzwaldi tuleb pidada ka meie arstiteadusliku terminoloogia rajajaks: ikka jälle pidas ta oma kolleegidega kirja teel nõu ühe või teise väljenduse sobivuse üle.

Tähistades tänavu eesti kirjanduse suurkuju Fr. R. Kreutzwaldi 175. sünniaastapäeva, meenutame teda ka kui tulihingelist võitlejat rahva tervise eest, kui sügavalt humaanset praktilist arsti ning kui esimest viljakat tervishoiuküsimuste populariseerijat eestikeelses kirjasõnas, kes oma aja tingimustes andis tohutu panuse talurahva vabastamiseks viletsuse, taudide ja surma kütkeist.

KUNO KÖRGE

* *

100 ja 175. Anton Hansen Tammsaare ja Friedrich Reinhold Kreutzwald. 1978. aasta algul meenutasime «Tõe ja õiguse» autorit, lõpul «Kalevipoja» koostajat. Nende põhiteoste järgi me neid tunneme. Kuid mitte ainult. Mõlemad eesti kirjanduse suurkujud õppisid ülikoolis. Esimene õigusteadust, teine arstiteadust. Kreutzwaldi tegevus ulatus palju kaugemale oma õpitud erialast, oma teisest kutsest — kirjaniku omast. Kõigest sellest oli võimalik kuulda ka Lauluisa-nimelise kirjandusmuuseumi XXII Kreutzwaldi päevadel peetud üritustel, ka ülikoolis.

Teisipäeval koguneti ülikooli aulasse teaduskonverentsile. Prof. E. Laugaste kõneles oma ettekandes rahvuslikust ja internatsionaalsest Fr. R. Kreutzwaldi tegevuses, EPA prof. J. Kuum tema osast Eesti põllumajanduskultuuri edasiarendamises. Läti NSV TA KKI vanemteadur J. Rūdzitis tegi võrdleva analüüsi «Kalevipojast» ja «Lāčplēsisest». Eesti NSV TA KKI teadlased A. Nagelmaa ja A. Säärits vaatlesid vastavalt J. Hurda ja Fr. R. Kreutzwaldi suhteid ning «Mahābhārata» aineid «Lembitus». TPedI prof. E. Nirk käsitles juubilari osa tänapäevas.

Teaduskonverents jätkus kolmapäeval kirjandusmuuseumis.

Kirjandusmuuseumis ja teadusraamatukogus on võimalik tutvuda Viru laulikule pühendatud näitustega. Lauluisa kalm Raadil on jälle pärgades ja lilledes.

1803—1882

Sõna on suurimal teaduskonnal

«ME NÄEME NEID IGA PÄEV». Nii sõnastatud uus rubrik mahtus veel vana aasta viimasesse numbrisse. Tahame selles intervjueerida ülikoolis tuntud inimesi, keda iga päev küll kohtame, kuid kelle tööst, mõtetest, suhtumisest hoopis vähem teame. Algatus tuli arstiteaduskonna tudengitelt, täpsemalt A. Torosjanilt, kes teimetusse esimese intervjuu tõi. See intervjuu on tehtud arstiteaduskonna dekaani kohuseläitja meditsiinidoktor AIN-ELMAR KAASIKUGA.

AIN-ELMAR KAASIK

Millised on arstiteaduskonna dekanaadi põhiprobleemid?

Teaduskonna dekaani kohusetäitjana on minu põhitähelepanu koondatud nendelesamadele probleemidele, millega dekanaat on tegelnud varemgi.

Ärgem unustagem, et arstiteaduskonnas õpib ligi 1600 üliõpilast. See on niisama palju kui TPedI-s, kus on teadupärast rektoraat ja teaduskondade dekanaadid. Ehk annab see võrdlus mingisuguse ettekujutuse meie töömahust.

Palju tööd on meil praegu seoses üldise ja molekulaarpatoloogia instituudi loomisega. Aastail 1980—1982 tuleb valmis ehitada ka arstiteaduskonna teoreetiliste kateedrite esimene järk Maarjamõisas, nn. morfoloogiakorpus.

Pisut dekanaadi struktuurist. Õppetöö prodekaan on praegu prof. L. Pokk, teadustöö prodekaan prof. E. Sepp. Kasvatus- ja ühiskonnavälise tööga tegeleb kaks ühiskondlikku prodekaani: prof. U. Tarve ülesandeks on ÕPP ja ühiselamud, dots. V. Kask tegeleb ehitusküsimuste, põllumajanduse abistamise, profülaktiliste läbivaatuste jm. sellisega.

Põhiküsimuseks pean õppedistsipliini, sest vahetult sellega on seotud õppeedukus. Nii arvavad ka minu kolleegid.

Mida arvate praegusest õppeprotsessi korraldusest arstiteaduskonnas?

Arstistuudium on kogu maailmas üsnagi sarnane. See aastakümnete vältel kujunenud traditsiooniline õppedistsipliinide süsteem vastab üldiselt tänapäeva nõuetele, ehkki ka siin toimub pidevalt muudatusi. Nälteks viidi suhteliselt hiljuti sisse (Eestis 1970) üheaastane kohustuslik internatuur. Laiendatud on ka arstide täienduskursuste süsteemi. Momendil on kaks väga teravat probleemi (ka üleliidulises ulatuses). Esiteks, kliinilisi distsipliine hakatakse õpetama liiga vara — varem kolmandal, nüüd juba ka teisel kursusel. See asetab nn. fundamentaaldistsipliinid, näiteks normaalne ja patoloogiline füsioloogia, biokeemia, patoloogiline anatoomia, farmakoloogia jt. mõnevõrra ebasoodsasse olukorda. Ent arsti kujunemine peab algama just nende ainete varal. Teiseks probleemiks on liiga varajane spetsialiseerumine. Subordinatuuris tuleks töötada mitmes suunas: teraapia, kirurgia, günekoloogia — kui nimetada miinimumi. Ainult kirurgiaga piirdudes ahendab noor spetsialist oma silmaringi. Ei tohi unustada, et kõige aluseks on ikkagi teraapia.

Veel kord õppedistsipliini juurde tagasi tulles tahaksin öelda, et meie üliõpilased arvavad, nagu valitseks keskkoolilik õppedistsipliin vaid TRÜ-s või ainult meie maal. See pole kaugeltki nii. Paljudes lääneriikides töötavad meditsiinilised kõrgõppeasutused palju tihedama õpperežiimiga, nõudmised on veelgi rangemad ja täpsemad.

Kas teaduskonna ÜTÜ on võimeline lahendama suuri teaduslikke probleeme?

ÜTÜ ringid ei saa lahendada suuri teaduslikke probleeme, kuid nad võivad osaleda teatud küsimuste lahendamisel. Kõik sõltub sellest, millisel tasandil probleem parasjagu kateedris lahendamisel on. Eriti häid tulemusi võivad üliõpilasteadurid saada siis, kui nad osalevad teoreetilise kateedri eksperimentaaluuringutes. Osavõtt niisuguse teadusliku grupi tööst on tudengile heaks teadusliku töö kooliks.

Teatavasti saab üliõpilane teaduslikuks tööks küpseks alles stuudiumi lõpuks. Kas saab seda aega lühendada?

Vaevalt et selle järele vajadust on. Kuid asi oleneb sellest, mida me mõistame teadusliku töö all. Kirjanduse refereerimine, kartoteegi koostamine on ka teadusliku töö tegemine ning sellega peab tegelema iga üliõpilane. Kui neid asju ei õpita selgeks ülikoolis, ei omanda praktiseeriv arst seda hiljem enam. Väga oluline on omandada oskus läheneda probleemidele teaduslikult, teadusliku interpreteerimise oskus. Arst peab oskama läheneda kriitiliselt ravimisele. Hea arst ei tohi ära segada ravimist ja haiguse healoomulist kulgu, mis iseenesest lõpeb tervenemisega.

Milline peaks olema tänapäeva arstiteaduskonna üliõpilane?

Tänapäeva arstiteaduskonna üliõpilane peab aktiivselt lülituma praktikumidesse. Selleks peab ta olema süvenemisvõimeline ning varustatud oma isikliku arvamusega. Mida varem tal oma arvamus kujuneb ning mida argumenteeritum, seda parem. Paraku jääb just sellest puudu. Tänapäeva tudeng võiks olla rohkem kliinikus.

Hea spetsialist peab oskama inimestega suhelda. Arst on nagu näitleja, kes peab alati suutma mängida oma osa.

Millega tegelete vabal ajal?

Märkimisväärse osa vabast ajast neelab teadusliku kirjanduse lugemine. Siiski püüan tegelda spordiga — jooksen, ujun, suusatan. Olen pidevalt osa võtnud Kääriku suusamaratonidest. Aastas jooksen umbes 1000 km. Loen. Kinos ja teatris käin harva.

Mis oli sel aastal Teie jaoks tähtsaim sündmus?

Kaks huvitavat reisi. Aprillis käisin teaduskonverentsil Tbilisis, kus arutati ajuvereringe probleeme. Kuulusin organiseerimiskomiteesse ning pidasin ühe põhiettekannetest. Septembris viibisin Soomes, seekord viiendat korda. Meil on Soome kolleegidega koostööleping.

Mida teete vana-aasta viimasel päeval?

Et on vaba päev, loodan aega leida suusatamiseks. Viimased tunnid veedan koos perekonnaga.

Fotoaparaadi ja magnetofoniga käis oma dekaani juures ravi vene osakonna IV kursuse üliõpilane ARMEN TOROSJAN.

Tule, näärivana!

See aastalõpuaeg on ikka olnud üks imelik aeg. Inimesed nagu püüaksid vanast aastast järelejäänud minutitega ära teha kõik seni tegemata jäänu. Aastavahetus on justkui sümboolne piir, sügav kuristik vana ja uue vahel. Oi millistе tunnetega me läheme igasse uude aastasse — ei lial enam neid vigu, ei enam tühja ajaraiskamist! Oh milliste tunnetega me saadame ära iga vana aasta — ikka jäi nii palju tegemata, ikka tuli nii palju edasi lükata! C'est la vie.

Varsti on tudengil sess, praegu juba on stress. Uue aasta saabumine tähendab tudengile eelkõige seda, et järjekordselt peab ta õigustama oma eksisteerimist alma mater'i *hingekirjas.*

Kuid aastalõpp ei erguta mitte ainult tudengeid. Poodidesse on äkki ei teä kust ilmunud iseäralikult palju müüjate sugulasi-tuttavaid, alates vanaema onutütre väimehe kolmandast naisest ja lõpetades paralleelklassiõe vanema venna liivakastikaaslase esimese armukesega. Aga kuidas sa ikka vana aasta inimese moodi ära saadaksid, kui sul poes tutvustki poleks? Sest et heal asjal on kahjuks üks hästi pisike viga küljes: kui teda ikka saada pole, siis ei aita ka paks kukkur mitte.

Tegelikult ootame me ju kõik näärivana, igaüks seda oma, seda kordumatut näärivana. Tule siis ja too kaasa suur-suur kingikotti! Tule ja too kaasa veel rohkem seda, mida kotti panna ei saa. Anna värskust mõelda ja mõista teisi ja iseennast veelgi paremini. Anna lootustki, et uus raamatukogu ikka ruttu valmis saaks ja et ühiselamus varsti inimese kombel elada võiks. Anna jõudu võidelda kõige halva vastu, mis meid veel piirab, aita panna igaveseks 1978. aastanumbri korgi alla see paha vaim, mille nimi on ükskõiksus, pugemine, bürokratism, väiklus, alatus ja ahnus. Tule, näärivana, ja too palju uusi mõtteid, too uut julgust öelda välja seda, mida teeme valesti, kõnelda sellest, kuidas peaks olema õigesti.

OOTAME SIND, NÄÄRIVANA!
T. M. IRR-SINNIG

Remarke ühele läbikukkunud koosoleku protokollile

KOMSOMOLIAKTIIVI koosoleku teravik oli suunatud komsomoli- ja kultuurielu elavdamisele, üleülikooliliste ettevõtmiste õnnestumisele ning peaasjalikult UUE KULTUURIPOLIITIKA teostamise vahendi ehk ametliku nimetusega TRÜ komsomolikomitee juures asuva ÜLIÕPILASKLUBI NOUKOGU asutamisele.

Artiklis «Komsomolikroonika asemel» («TRÜ» 15. dets. k. a.) seisis must-valgel kirjas: «Otsustamine lükati edasi komsomoliaktiivi koosolekuni 21. detsembril, kus ideed kaaluks juba üliõpilaskonna arvukam esindus.» Kas 70 tudengist koosnevat võrdlemisi amorfset auditooriumi võib nimetada aga üliõpilaskonna arvukamaks esinduseks — hääleõiguslikuks kvoorumiks, on küsitav, sest koosoleku korraldajad seisid silmitsi konkreetsete avalikustunud faktidega, s. o. AKTIIVSUSE ASENDUMISEGA nn. ABSTRAKTSE AKTIIVSUSEGA, mille hulka kuulub niihästi abstraktsete ideaalide abil suurtele tegudele kutsumine kui ka kellegi või millegi abstraktne kriitika ning üliõpilasliidrite SOTSIAALNE INERTSUS.

TRÜ üliõpilasteatmiku põhjal võime teha otsustuse oletatava kvoorumi suuruse kohta. Isegi sinna pilku heitmata näeme faasinihet suurusjärkudes. KUHU JÄID ÕPP ja leninliku arvestuse raamatute ning välismaareiside ankeetidele kantud muidu ju nii AKTIIVSED üliõpilased!? Ilmselt on objektiivsete põhjuste esireas kaalukaim lähenev sess. Ent kaks tundi kulutatud aega poleks kellelegi saanud saatuslikuks, kuigi nii mõnigi tunglakandja on saanud oma nahal tunda eksmati oksjonihaamrit. Tavaliselt on sellised faktid tõelisuseks saanud just eespool mainitud negatiivse kategooria ja TARBIJALIKU MENTALITEEDI tõttu.

Dialoogi kujunemist auditooriumi ja TRÜ komsomolikomitee tippjuhtide Madis Kallioni ja Aili Pikati vahel takistas seegi, et suurema osa koosolekulistest oli kohale toonud vist lihtlabane kohusetunne või suhtumine — läheme vaatame, mis neil jälle käsil on. Monoloog oli mõeldud katalüsaatoriks, mõtteergutajaks, mitte aga konkreetse otsuse kinnitamiseks. Tahaks taas kord õige tee leidmiseks soovitada vaid ühte kompassi ning põhimõtet. See on põhimõte, millesse kurikuulus Louis XIV valas oma päikesekuningliku enesetunde *l'état, c'est moi* — RIIK, SEE OLEN MINA.

Uue organi struktuuri ja üldtegevusprintsiipe pole mõtet siinkohal anatoomilise täpsusega lahkama hakata, sest nendest on ajakirjanduses juba juttu olnud («Edasi» 21. dets. k. a., «TRÜ» 15. dets. k. a.). Ei tahaks aga välja anda vekslit PEAME EESMÄRGIKS võitlust KULTUURISITUATSIOONI paranemise, TUDENGLIKKUSE, KLUBI MOISTE LAIENEMISE eest ning RUTIINI, SOTSIAALSE INERTSUSE, ABSTRAKTSE AKTIIVSUSE ja TARBIJALIKU MENTALITEEDI kadumise nimel. Hea lugeja, ära ole maksimalist ega pane uuele organile vanakese Hottabõtši funktsiooni, kes võis ühe vitsahoobiga kõik paika seada. Globaalsete probleemide lahendused pole sündinud üleöö, vaid on läbi teinud oma lahendajatega konarlikke eksirännakute radu ja võitlusi tuuleveskitega. Aeg on kõige parem kohtumõistja. Kui uus kultuuripoliitika aasta või paari pärast midagi järele on jätnud, võime, hea lugeja, kahepoolset rahuldust tunda. Kui Sa aga tahad peale kahepoolse hearneele veel tunda ka isetegemise rõõmu, siis oled igati teretulnud koputama kas komsomolikomitee või klubi uksele!

P. S. MITTE ÄRA SEGADA ÜLIÕPILASKLUBI, mis asub Tähe tn. 3, ja uut organit, mille materiaalseks baasiks ja üheks praktilise töö tegemise kohaks klubi ise on. ÜLIÕPILASKLUBI TÄHENDAB SISULISELT KLUBI (Tähe tn. 3) MÕISTE LAIENEMIST.

Hea lugeja, loodan Sinu ärksale vaimule ning mõistvale suhtumisele ning soovin, et tänased toimetused ripuksid tänase varnas, sest homse varn on pikk ning seetõttu võib meil jääda sess tegemata ja mõnigi muu «pisiprobleem» lahendamata.

Head uut aastat!

ANDRES SALMISTU,
üliõpilasklubi nõukogu president

1978. aasta parimateks valiti REET PALM, GENNADI ORGANOV ja ülikooli korvpallinaiskond

Kokku said aga hääli 38 tudengisportlast. Äramärgituid oli täpselt kaks korda rohkem kui möödunud aastal (tookord 10 nais- ja 9 meessportlast, tänavu vastavalt 20 ja 18). Arvukamalt kui mullu oli ka ankeeditäitjaid — 77 eelmise aasta 54 vastu. Nii et ajalehe abi tasub ehk tulevikuski kasutada. Nüüd tublimatest.

Võrdselt 3 kohapunktiga lõpetasid esikümne võrkpallikoondislane **Marianne Karnesk** ja edukas suusajuunior **Pille Paal.** Võrdseks hinnati ka 7 punktiga seitsmendat-kaheksandat kohta jaganud laskuri **Ave Niguli** ja iluvõimleja **Tatjana Engelsi** tänavusi saavutusi. 10 punkti ja kuues koht spartakiaadi sõudmisvõistluste parimale **Mari Pa'mile.** Viiendat kohta oli väärt **Evi Urmi** lauatennisekuld. Kaks häält enam ja neljas koht anti MM-l käinud suunistuja **Silva Käärtile.**

Esikolmik. Kolmanda koha vääriliseks tunnistati 19 punktiga vabariigi rekordiomanik kergejõustiklane **Ille Kukk.** 20 punkti enam ja igati teenitud teine koht Tartu spordipubliku lemmikvõistkonna mängujuhile korvpallur **Rita Sartakovale.** Ning võitja **REET PALM** (ka vabariigi parimaks tunnistatud). Uus-Meremaa MM-lt pronksiga naasnud Liidu meistri asetasid esikohale 15 ankeeditäitjat (52 kohapunkti).

Meeste tabel. Kuuendat kohta lahutas üheteistkümnendast ainult 3 punkti. Viis häält said väravpallur **Andrus Rogenbaum** ja «Ehitaja» korvpallur **Peep Aaviksoo.** Tõstja **Alar Seimi** saavutusi hinnati 6 punkti ja üheksanda kohaga. Järgmised kaks kohta läksid jällegi jagamisele. Spartakiaadi edukaim, jalgrattur **Mihkel Joosep** ja džuudomeister **Aavo Põhjala** said mõlemad seitse häält. Esikuuiku avas 8 punktiga suusataja **Tõnu Sirel.** Kahevõistleja **Fjodor Koltšini** suvine meistritiitel viis ta esikolmikule üsna kannule. 19 punkti andsid mullusele parimale viienda koha, sest üliõpilasena seni «vaid» Türgi ja Poola rahvusvahelised võistlused võitnud **Aavo Talpas** sai ühe hääle rohkem.

Ja kolm paremat. 22 punktiga napilt kolmas «Kalevi» korvpallimeeskonna tugisammas **Rašid Abeljanov.** Vaid punkti rohkem sai Liidu sellesuvine hõbemedalimees sõudmises **Gennadi Kinko.** Võitja nimetamisel oldi aga ka sel aastal üksmeelsed. 20 ankeedis eelistatud vabariigi sprindikuninga **GENNADI ORGANOVI** poolt anti 74 häält.

Võistkondi osales konkursis 6. Ülikooli korvpallinaiskonna II koosseisu edu vabariigi meistrivõistluste avaetapil oli väärt 2 punkti. Spartakiaadi üllatanud **võrkpallinaiskonnale** anti 7 punktiga viies koht. Neljas ankeedis oli ära märgitud **Evi Urmi** ja **Rein Lindmäe** segapaarismängu lauatennisekuld. Hõbedase duubli teinud **väravpallimeeskonnast,** kes saavutas 16 punktiga kolmanda koha, jäädi maha vaid 3 punktiga. Ettearvatult platseerus teiseks ülikooli **korvpallimeeskond.** Vabariigi meistritiitel oli väärt 37 punkti. **ÜLIKOOLI KORVPALLINAISKONNA** võit tuli aga võimas. 71 häält saanud võistkond asetati teiseks vaid ühes ankeedis. Ülejäänud ankeeditäitjad andsid jälle kõrgliigasse pürgivatele korvpallineidudele maksimumpunktid.

*

NB! Küsitluse korraldajate nimel tänan siinkohal neid spordisõpru, kes koos täidetud talongiga oma uusaasta õnnesoovid nägusate kaartide näol kasti laskisid. Samuti nendin, et 26 kirjasaatja poolt samadesse kastidesse lastud vaimukuse'e (ka pro vaimutusele?) pretendeerivad kiriatööd on adressaadini jõudnud. Veel kinnitan, et meieni on jõudnud ka lehe sporditoimetuse edasise käekäigu pärast ilmselt mures o'evate heategi'ate säästud (32 kopikat, kõik vaskmüntides), mida ka kasulikult kasutada lubame.

Kõige paremate soovidega PRIIT JÕGI

kuulutati välja 3. novembri ajalehes:

Ta algab.
Uus, kena ja lõbus asi.
Dõsine võistlus samuti.
Ettepanek, et kõik osa võtaksid.
Normiks kuni 2 lehekülge.
Võigile parematele preemiad.
Ilmutatakse kõik kopsakad lood.
Honoreeritakse kah.
Uus asi algab kohe.
Uus asi lõpeb 31. detsembri asemel 15. märtsil.
Mis valmis, kohe toimetusse!
Ootame ka asjakohaseid joonistusi.
Reibast ja rohket pealehakkamist!

Kui nüüd ridade esimesed tähed ülalt alla kokku loed, saad teada, mida TUHUU tähendab. See on meie satiiri- ja huumorivõistluse nimetus. Muu selgus juba eelnevast (muide, preemiad on tõepoolest o'emas: üks I koha eest — 25 rbl., kaks II koha eest — á 15 rbl. ja kolm III koha eest — á 10 rbl. ning kolm ergutusauhinda — á 5 rbl.). Nõnda siis kirjutage võistlustööle TUHUU, pange peale märgusõna (seesama kirjutage ka ümbrikule, kus sees õige nimi ja teaduskond) ning laske toimetuse postkasti.

Tulemused anname teada 1. aprilli eel, seega siis 30. märtsil.

NB!
1979. aasta esimene lehenumber ilmub reedel, 12. jaanuaril.

TOIMETAJA V. SOOTAK

«Тарту Рийклик Юликоол» («Тартуский государственный университет») Орган парткома, ректората, комитета ЛКСМ и профкома Тартуского государственного университета, г. Тарту Эстонская ССР.
Hans Heidemanni nim. trükikoja trükk. Tartu, Ülikooli t 17/19. III. Üksiknumbri hind 2 kop. Tellim. nr. 5680. MB-05922.